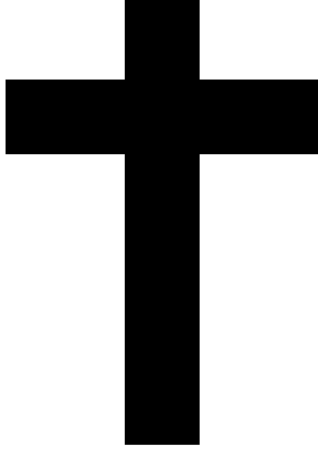

Kaimana'o Tominkaru
Paradan

New Testament in Wapishana (GY:wap:Wapishana)

Kaimana'o Tominkaru Paradan New Testament in Wapishana (GY:wap:Wapishana)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Wapishana

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Wapishana

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
198b856d-ac64-5e95-afee-2b1cb3b356c1

Contents

MATTHEW	1
MARK	56
LUKE	88
JOHN	152
ACTS	191
ROMANS	246
1 CORINTHIANS	270
2 CORINTHIANS	295
GALATIANS	312
EPHESIANS	321
PHILIPPIANS	330
COLOSSIANS	337
1 THESSALONIANS	344
2 THESSALONIANS	350
1 TIMOTHY	354
2 TIMOTHY	362
TITUS	368
PHILEMON	372
HEBREWS	374
JAMES	392
1 PETER	399
2 PETER	406
1 JOHN	411
2 JOHN	418
3 JOHN	419
JUDE	420
REVELATION	423

Matthew Saadanii Kaimana'o Kuwai

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita Matthew saadanii Tominkaru na'iki udani Jesus Christ daua'o. Matthew, uruu 12 apostlenao bii iki'o. Uapostle-tinan ua'ii zii, uruu zaamaapauz tax puraatannaa,* mazan Jesus zaamatan uruu kaudina'o nii pa'ati, uruu idi uwa'akan pakaudin-kizi. (Puawunuuta Matthew 9:9-13 ida'a.) Mark na'iki Luke saadanii kaarita ida'a Matthew uu dakota-ka'o Levi kii.

Pakaaritan ida'a kiwiitapa Matthew kowaadan kanom Jesus Christ dokoza-daunnao nii. Ukowaadan uruu King David Takaan-daun, ukau'an Matthew dakotan uruu David dani kii. Matthew kowaadan uruu wuru'u Christ, Jewnao zaudapaniaz, prophetnao kowaadauzon idi kotua'a naa i'ati Tominkaru dyuudan nii izannaa nii na'iki inaobanaa nii. (Hebrew paradan ida'an udakota-ka'o Messiah kii.)

Na'iki ukowaada na'apam Jesus kaudinan ma'ozaka'o ida'an, usha'apata umanawun kida'o aimaakan aona'o pidan ka'iitan pasha'apatan. Ukakuda karinainao pidannao, uso'ota oia'o doronainao pidannao ai, na'iki ukadishita-kida mawakainao.

Iriba Matthew kowaadan Jesus kakinaopan dau'u pidannao. Ukakinaopan sakitapa'o mashaapa-karu daua'o chapter 5, 6 na'iki 7 ida'a; ukakinaotan 12 pa'apostlennao chapter 10 ida'a; ukowaadan di'itinapa-kinai kuwai kida Tominkaru naobanai-tinan daua'o chapter 13 ida'a; utominapa-kidan da'anainao paugaru kaimana'o mashaapa-karu daua'o chapter 18, 19 na'iki 20 ida'a; na'iki ukowaadan amazada katokon-tinan daua'o chapter 24 na'iki 25 ida'a.

Matthew kowaada na'apam Jesus zowii-ka'o, na'iki ukadishitan pamawaka-kizi iki. Ukowaada na'apam udyuudan apostlenao kakuwaapa'anan pa'ati ipai amazada kawana'ati, na'iki uaipan i'zaamatan papidanannao nii. (Puawunuuta Matthew 28:16-20 ida'a.)

Kaarita buutinpan kida

Jesus dokoza-daunnao *1:1-17*

Jesus Christ shakatan *1:18-2:23*

John Chikaawunuupauzo kaudin-kizi daua'o *3:1-12*

Jesus chikaawunu-ka'o na'iki utiwaa-kidapa-ka'o *3:13-4:11*

Jesus kaudinan Galilee Baara ii aka *4:12-18:35*

Jesus kaudinaan pamakopan dono Jerusalem iti *19:1-20:34*

Jesus sha'apatanii kida, pazowii-ka'o ua'ii *21:1-26:46*

Jesus zaamata-ka'o, na'iki uzowii-ka'o *26:47-27:66*

Jesus kadishitan pamawaka-kizi iki, na'iki uaidinan pidannao ati *28:1-20*

Di'oraz Jesus dokoza-daunnao

kainaabatanapa-kinaa

(Luke 3:23-38)

¹ Di'oraz kuwai ida'a kakuwaapa-karu Jesus Christ dokoza-daunnao sakadinan iki'o dau'ana'o.[†] Jesus Christ, uruu King David takaa-daun, na'iki David, uruu Abraham takaa-daun.

² Di'i naa i'uu kida sakadinanu'u Abraham di'iki'o atii King David ida'ati: Abraham dani uu Isaac; Isaac dani uu Jacob; Jacob dani uu Judah na'iki kaina'a ba'oran u'inawuzunao;

³ Judah dainao uu Perez na'iki Zerah (idaroo uu Tamar); Perez dani uu Hezron; Hezron dani uu Ram;

⁴ Ram dani uu Amminadab; Amminadab dani uu Nahshon; Nahshon dani uu Salmon;

⁵ Salmon dani uu Boaz (Boaz daroo uu Rahab); Boaz dani uu Obed (Obed daroo uu Ruth); Obed dani uu Jesse;

⁶ Jesse dani uu King David.

Aizii di'i Jesus Christ dokoza-daunnao dau'ana'o King David di'iki'o, atii patarubanao na'akan ida'ati Israelitenaopawiiizi iki Babylon iti: David dani uu Solomon (Solomon daroo Uriah daiaro-daun);

⁷ Solomon dani uu Rehoboam; Rehoboam dani uu Abijah; Abijah dani uu Asa;

⁸ Asa dani uu Jehoshaphat; Jehoshaphat dani uu Jehoram; Jehoram dani uu Uziah;

* : zaamaapauzo tax puraatannaa: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † 1:1 Jewnao kaduz umanawunu'o i'ati wuru'u kainaabatanapa-karuz padokoza-daunnao di'iki.

⁹ Uzziah dani uu Jotham; Jotham dani uu Ahaz; Ahaz dani uu Hezekiah;
¹⁰ Hezekiah dani uu Manasseh; Manasseh dani uu Amon; Amon dani uu Josiah;
¹¹ Josiah dani uu Jehoiachin[‡] na'iki kaina'a ba'oran u'inawuzunao.
¹² Aizii patarubanao na'akan dauna'ana'o Israelitena'o Babylon iti atii Jesus Christ ida'ati'i dau'ana'o: Jehoiachin dani uu Shealtiel; Shealtiel dani uu Zerubbabel;
¹³ Zerubbabel dani uu Abiud; Abiud dani uu Eliakim; Eliakim dani uu Azor;
¹⁴ Azor dani uu Zadok; Zadok dani uu Achim; Achim dani uu Eliud;
¹⁵ Eliud dani uu Eleazar; Eleazar dani uu Matthan; Matthan dani uu Jacob;
¹⁶ Jacob dani uu Joseph, uruu Mary daiaruz; Mary dani uu Jesus, Jesus uruu wuru'u dakota-kariwaiz Christ[§] nii.
¹⁷ Ukau'an 14 İtonazinaa aitinpan Abraham di'iki'o atii David ida'ati. Na'apa uaitinpan iriban koshan 14 David di'iki'o atii İtarubanao na'akan dono'o ida'ati'i İdyaun Babylon iti; na'iki na'apa uaitinpan İriban koshan İtarubanao na'akan dauna'an İdyaun Babylon iti atii Christ ida'ati.

Jesus shakatan dau'a'o
(Luke 2:1-7)

¹⁸ Kaikapa'o da'i Jesus Christ shakatauzonu'u. Jesus daro Mary, Joseph taapani'i naa pazaamatan ni'o paudaiaro nii. Mazan İzaamataakan ua'ii, Mary kaudanin naa. Wuru'u okaudaninuz Kaimana'a'o Doronaa ida'ana'o.

¹⁹ Aizii Joseph kaimana'a'o pidan uruu, ukau'an aonaa uba'azootin-kida'azon Mary iriba'o pidan bii ii, udi'itinpan pa'ida'a sodi na'apam nii pamarina'atan pamazida'azon otuma.

²⁰ Joseph da'awu'ukan padi'itinpan pu'u tuukii. Sariapa Tominkaru di'iki'o angel kaawan u'ida'ati uzanda'awun ii. Na'iki ukian u'ati, "Joseph, King David takaaun-daun, aonaa putaria'ana'a pumazidan Mary tuma. Aonaa na'apa'oram ida'ana'o mani karikaonan wuru'u okaudaninuz, mazan Kaimana'a'o Doronaa ma'ozakan ida'ana'o wuru'u okaudaninuz.

²¹ Okaudanipan an, daonaïora'o nii odani nii. Na'iki Jesus* kii pa'i pudakota u'uu, usha'apanum kau'an ukazannaatan nii papidanannao İ'ioian ai," ukian u'ati.

²² Aizii wuru'u na'apa'oraz sha'apan, Tominkaru Paradan mishiinan ukianuz pa-prophetin ida'an:

²³ "Kaina'a'o nii bauda'apa pa'ina'o zun, aona'o zii okiitauzo-ka'o kaudanin nii daonaïora idi. Uruu Immanuel kii-karu nii udau'an, watuma'o Tominkaru kia'o wuru'u kii-karuz."

²⁴ Joseph pokoda'akan, sariapa umishidan Tominkaru di'iki'o angel paradan pa'ati. Uruu idi umazidan Mary tuma.

²⁵ Mazan aonaa na'apainim ukiaapauzon Mary, atii na'apa okaudanipan. Joseph ka'uutan naa wuru'u koraidaonaaz Jesus kii.

2

Aitapaabainao pidannao
dorotapa'anan Jesus

¹ Aizii Jesus shakatan dono Bethlehem ii, Judea Baara ia'oraz, na'apain Herod king nii na'ii. Uruu dono munapo'o waoko iki'o pidannao kaawan Jerusalem ati. Wuru'u İnaouz di'İtapauzonao wizi.

² Sariapa İpishaan na'ii sannao, İkian, "Na'iam dii koraidaonaa shakatan king ni'oraz Jewnao ati? Watukapa ukinaaribinaa wizi aidinan waoko iki. Uruu idi'o wawa'atin wakodoru'uka'anan u'ati unaobanain idi."

³ Aizii King Herod abata wuru'u İpishaanuz pidannao na'apa, aonaa unaudapanuz, tuukii uto'ora'akan. Aizii Jerusalem sannao na'apa kapam.

⁴ Ukau'an King Herod baokopatan faadaanao zowaunaanao, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u. Na'ia'a naa upishaan İdyaun, "Na'iam nii dii wuru'u naobanai ni'oraz shakatan, Christ kii-kizaiz?"

⁵ "Bethlehem ii, Judea Baara ia'oraz," İkian u'ati. "Na'apa Tominkaru dyuudan pa-prophetin saadan udau'an. Kaikapa'a ukianu'u:

⁶ Pugaru Bethlehem, Judah Baara* ia'oraz,
 umanawunu'o nii, ba'oran wiizainao na'an kida'o ai.
 Usha'apanum idi pu'idi'iki'o nii naobanai ni'o tominan.
 Uruu taapa'o nii na'iki na'akapa'o nii kaimana'a'o ida'an

[‡] 1:11 Jehoiachin: ba'oran u'uu Jeconiah § 1:16 Christ: Uruu Tominkaru dyuudani'az papidanannao zannaa nii. Putukapa Christ dau'a'o kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. * 1:21 Jesus: Tominkaru kazannaatan, kia'o wuru'u u'uaaz. * 2:6 Judah Baara: uruu Judea Baara

ōpidanannao Israelitenaouz kaznizo taapiki kawan.’”†

7 Sariapa King Herod dapada-kidan wuru'u tawarainao aitaapaabainao. Aonaa uaitapa-kaō ukadakoinpan ituma. Pa'idiwaru sodi upishautan idyaun, na'apa'oram naa ukotu'an itukapan wuru'u wizi aidinan, naobanai shakatan kinaaribanaaz. Ukau'an ikowaada u'atiz.

8 Udauna'an udyuudan naa idyaun Bethlehem iti. Ukian i'ati, “Udorotanka'a naa wuru'u koraidaonaaz. Aizii uikodan donozu, ukowaada pa'i ō'ati, ōmakonaka kizi ōkodoru'uka kizi u'ati kapam unaobanain idi.”

9-10 Paabatapa'akan dauna'an, na'apam King Herod kian pa'ati, idobatan naa. Sariapa wuru'u itukapauzoniaz wizi aidinan naa i'ati koshan. Uruu idi ukau'an ikonaukian tuukii. Na'iki wuru'u wizi makon i'ua'ati atii umashaadinan doko'o koraidaonaa mashaapa-kizi kabaun pa'inamun.

11 Ikaawan kabaun ida'ati, na'iki imorota'akan naa. Uru'u naa itukapan na'ii wuru'u koraidaonaaz, padaro Mary tuma. Sariapa ikodoru'ukan ukanaapu ati unaobanain idi. Udauna'an iso'ota'akan naa pana'akapanii kida, gold na'iki frankincense na'iki myrrh,‡ itaan kidaz mawinipinaa-daun u'ati.

12 Udauna'an ikiwan pana'ana'a naa pawa'ati-kizi ai, aonaa imakoua'akan King Herod ida'an. Isha'apainapanuz kaikapa'a Tominkaru kakinaowan idi'o pazanda'awun ii idyaun.

*Joseph na'iki udaiaro Mary
kidoapa-kidan paudani Jesus*

13 Tawarainao kiwa'akan dauna'an, Tominkaru dyuudan angel kakuwaapa'anan Joseph ati uzanda'awun ii. Ukian u'ati, “Pumako kai, puna'aka wuru'u koraidaonaaz padaro tuma, pukidoapa-kida idyaun Egypt iti. Usha'apanum kau'an Herod dorotapa-kida'azon naa wuru'u koraidaonaaz na'iki uzowii-kida'azonuz. Puna'ii pa'i atii ōdapada-kidan an zii pugaru powaa ati.”

14 Joseph pokoda'akan, una'akan naa wuru'u koraidaonaaz padaro tuma Egypt iti.

15 Na'ii imashaapan atii Herod mawakan. Wurū'u na'apa'oraz sha'apan Tominkaru Paradan mishiinan, ukianuz paprophetin ida'an: “Ōdapadan ōDani Egypt iki.”§

*Herod dyuudan
daonaioranao sodi kida zowii-kaō*

16 Aizii Herod aitaupakan naa na'apam tawarainao, waoko ikiinaouz mariidan paugaru, imakiwakan idi powaa an pa'ida'an, tuukii uto'oran. Uruu idi udyuudan pasoldyaannao zowian ipai daonaioranao sodi kida dya'utam wunu kidainao na'iki awutapainao iwunun kida, ipai Bethlehem iainao na'iki maonapa kida'o imashaapan. Usha'apainpan kaikapa'a, usha'apanum kau'an aitaapaabainao tawarainao waoko ikiinaouz kowaadan kawana'ati'o na'apam ukotu'an naa itukapan wuru'u wizi aidinanuz.

17 Wurū'ida'ana'a Tominkaru Paradan mishiinan prophet Jeremiah kiauonuz.

18 “Ramah* ii, pidannao wa'idan abata-kaō,
i'zaadinan na'iki imuraapan diiwa'o ida'an.

Rachel† zaadinan paudainao dau'an,
aonaa omishidauan pamashaata-kaō
paudainao mawakan idi.”‡

*Josephnao dyuuda-kaō'a naa
ikiwan Egypt iki*

19 Aizii King Herod mawakan dauna'an, Tominkaru di'iki'o angel aidinan Joseph ati uzanda'awun ii, Egypt ii.

20 Angel kian u'ati, “Mawaka'a naa aizii zowia'azoinaouz wuru'u koraidaonaaz. Ukau'an puna'aka'a naazu padaro tuma powaa iti Israel iti.”

21 Joseph pokoda'akan, una'akan naa idyaun powaa iti Israel iti.

22 Mazan Joseph abatan idi King Herod dani Archelaus naobanai nii Judea Baara ii, ukau'an utarii pamakon na'iti. Mazan uzanda'awun ii Tominkaru kakinaowanuz, uruu idi imakon Galilee Baara iti,

23 na'ia'a naa ukau'an imashaapan wiizai Nazareth ii. Wurū'u na'apa'oraz sha'apan Tominkaru Paradan mishiinan ukianuz paprophetin ida'an: “Udakota-kaō nii Nazareth san.”

† 2:6 Micah 5:2 ‡ 2:11 frankincense na'iki myrrh: kawinipina'o kaduunuribai kida. § 2:15 Hosea 11:1 * 2:18 Ramah: kotua'o wiizai munapo za'o Bethlehem ai. † 2:18 Rachel: oroo Israelitenaō daro. ‡ 2:18 Jeremiah 31:15

3

*John Chikaawunuupauzo
kaudin-kizi daua'o*

(Mark 1:1-8; Luke 3:1-18; John 1:19-28)

¹ Kotua'iki uruu dauna'an John Chikaawunuupauzo sakadan pakaudinan pakakinaopan dau'u mapidantaka'o amazada ii aka, Judea Baara ia'oraz.

² Kaikapa'a ukakinaopauzonu'o: "Utanawatina'a naa u'oian ai, usha'apanum kau'an ata'azoo Tominkaru Naobanai-tinan pidannao ati."

³ Uruu John dau'ati'o, tawaru'u kotua'oraz Tominkaru prophetin Isaiah saadanuz. Ukianuz.

"Pidan kadakoinpan diiwa mapidantaka'o amazada ii aka.

'Usaaba'a naa naobanai mako kizi nii,

utoma ua'ii sakitapa'o uponaa nii.' "

⁴ John kamichan toma-ka'o camel idi idi'o, ukazadawutinpan wuzada-kariwai madai idi'o, na'iki uwanyukunuu nii manorunao[†] na'iki maaba.

⁵ Iriba pidannao wa'atin John ida'ati ĩabata'anan ukakuwaapan. Jerusalem, Judea Baara'a'oraz donoi iki, na'iki ipai ba'oran wiizai kida Judea Baara'a'oraz di'iki, na'iki Jordan Wa'o za'anainao ĩmashaapan kida kaawan u'ida'ati.

⁶ ĩkowaadan pa'oian kida, uruu idi John chikaawunuuan ĩdaun Jordan Wa'o ii.

⁷ Iriba Jewnao, ĩdakota-ka'o Phariseenao[‡] na'iki Sadduceenao[§] kaawan John chikaawunuupa-kizi ati. John tukapan ĩdaun na'ii, sariapa ukian ĩ'ati, "Unao kowazaznao! Kanom kowaada u'ati turuu ukazannaatinan Tominkaru pataka'uta'azon ai unao?"

⁸ Usha'apata'a naa kaiman kida'o aimakaan, uaida kizi mishi utanawatina'a u'oian ai.

⁹ Aonaa uzaua-kida'ana'a unao Abraham takaa-daunnaoun ida'ana'o nii mani ukazannaatinan u'oian ai. Ōkowaadan nii u'ati aizii, turuu Tominkaru toman Abraham takaa-daunnao nii di'oraz kuba kida idi'i.

¹⁰ Kaina'a baro, minziwapa'ora'a naa barota'o nii atamun kida. Ipai atamun wuru'u aona'oraz ukaakan kaiman na'iki wuru'u dikauda kida'oraz u'aka kida, ipai'o nii ubarotakao, udauna'an ukaboota-ka'o nii ipai tikazi wu'iti."

¹¹ Udauna'an John kian pidannao ati, "Ōchikaawunuupan unao wunu idi utanawatinan dikin ii u'oian ai Tominkaru ida'ati, mazan wuru dauna'ana'a, kaini'iki'o nii chikaawunuupa'o nii unao tikazi idi na'iki Kaimana'o Doronaa idi pa'an. Uruu kaina'iki uruu powa'a'o zii umanawunun ō'ai, aonaa ōka'iitan ukauudin-kizi. Upu'u zii aonaa ōturan ōna'akan udazkidi u'ida'ati."

¹² Kaina'a'a naa una'akapan pawidauapa-kinaa papaoriba aka kida. Ipai'o nii uwidaun kaiman kida'o papaoriba aka, na'apa zaishi widau-ka'o kawan pamada ai. Udauna'an usaabaa-ka'o ni'i naa kaiman padapunaa iti. Mazan wuru'u dikauda kida'oraz, ipai'o nii pa'an ukaboota-ka'o tikazi aona'o umakadazun wu'iti."

*John Chikaawunuuan Jesus
Jordan Wa'o ii*

(Mark 1:9-11; Luke 3:21-22)

¹³ Uruu dono Jesus kaawan Galilee Baara iki Jordan Wa'o ati, uchikaawunuukidina'anan John ati.

¹⁴ Mazan aonaa John ka'iitan paabatan pasha'apatan na'apa'o u'ati, ukau'an utiwaan papana'adan Jesus nyukunuu. Ukian u'ati, "Kanom nii puchikaawunuukidina'azon ō'ati? Ōgaru mishi'oraiman turuu puchikaawunuuan."

¹⁵ Mazan Jesus kian u'ati, "Na'apa'o ni'i naa pa'an aizii wash'apatinan, usha'apanum kau'an wash'apatinan'azon ipai Tominkaru aipan kawana'ati." Uruu zii John na'apatan panyukunuu.

¹⁶ Jesus kodita'akan dauna'an wunu di'iki pachikaawunuukao dono, sariapa aokazi da'ata-ka'o u'ati, na'iki utukapa Tominkaru Doronaa wa'atin orid kawan, aokazi ikinapu. Taau, upakotan u'ida'ati.

¹⁷ Masha'apakiaka parada-karu aokazi iki'o kian, "Di'i ōDani'i, ōmarainapanii manawun, sha'apatina'o ōnyukunuu kawana'ati."

* 3:3 Isaiah 40:3 † 3:4 manorunao: oo chiwao, iriba'oraz ĩmashaapan. ‡ 3:7 Pharisee: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. § 3:7 Sadducee: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. * 3:11 Poitorui kaudin-kizi wuru'u una'akauzunuz panaobanaa dazkidi u'ida'ati.

4

*Jesus tiwaa-kidapa-ka**(Mark 1:12-13; Luke 4:1-13)*

¹ Uruu dauna'an Kaimana'o Doronaa na'akan Jesus mapidantaka'o amazada di'iti, Satan tiwaa-kidapa kizi uruu na'ii.

² Aonaa kanom Jesus nikan 40 kamoo, ukau'an tuukii uzamazin.

³ Uru'u naa Satan kaawan Jesus ida'ati. Sariapa ukian u'ati, "Tominkaru Danin an pugaru, pudyuuda di'oraz kuba kida tominan bread nii."

⁴ Mazan Jesus kian u'ati, "Tominkaru Paradan saada-kariwaiz kian, 'Aonaa pidan mashaapan soo bread ida'an mani karikaonan. Mazan aiapa-karu nii Tominkaru di'iki'oraz parada-karu mashaapa-kinai nii.' "»*

⁵ Udauna'an Satan na'akan Jesus Jerusalem kaimana'oraz wiizai iti. Ukadishita-kidanuz dokoa'o Tominkaru Dapu dokoo-dinpan paawa ii manawun,

⁶ na'iki ukian u'ati, "Tominkaru Danin an pugaru, puzaka'uta di'iki'i imi'i baara iti. Usha'apanum kau'an Tominkaru Paradan saadinpa'oraz kian, 'Tominkaru awunuutapakan nii pugaru pa'angelinnao ati, Izaamatapan nii pugaru, aona'o nii pukaziwan pukidiba puwaotan an kuba kida di'iti.' "†

⁷ Jesus kian u'ati, "Mazan kaikapa'o sha'atii Tominkaru Paradan saadinpa'o kian kapam, 'Mana'a putiwaa-kidapauzo'ona'a uNaobanaa Tominkaru.' "‡

⁸ Udauna'an Satan na'akan Jesus dokoa'o midukuo paawa iti, na'iki uaida-kida Jesus ati ipai umanawun na'iki konaunam kida'o dono, ipai amazada tokon iti.

⁹ Ukian Jesus ati, "Ipai'o nii o'taan pu'ati wuru kida'a putaaingan an o'ati pukodoru'ukan ida'an okanaapu ati."

¹⁰ Sariapa Jesus kian u'ati, "Pumako o'ai, Satan! Tominkaru Paradan saadauzo-kariwaiz kian,

'Pukodoru'uka soo bauta'apa'o Naobanai puTominkarun ati.

Pusha'apatin soo uruu aipan kawana'ati.' "§

¹¹ Uruu dauna'an Satan marina'ata'akan naa Jesus. Uru'u naa angelnao kaawan u'ida'ati ikaminka'utan naazu.

*Jesus sakadan pakaudin-kizi**Galilee Baara ii**(Mark 1:14-15; Luke 4:14-15)*

¹² Jesus abatan dauna'an John taraa-ka, uru'u naa umakon powaa iti Galilee Baara itinapu, Nazareth iti.

¹³ Mazan na'iki'o umakon umashaapa'anan Capernaum iti, wiizai maonapa'o Galilee Karishiiz ati. Na'ana'oraz Zebulun na'iki Naphtali takaan-daunnao wiizi baara an kida'oraz.

¹⁴ Aimaakan sha'apanuz na'apa, parada-karu mishiinan naa tawuru'u prophet Isaiah kianuz pakaaritan ida'a:

¹⁵ "Pidannao mashaapainao Zebulun amazadati an,

na'iki Naphtali amazadati an,

na'iki dobaapa-kizai karishii an,

atii tarauka Jordan Wa'o,

Galilee an kida'o Gentilena mashaapan. Puabata!

¹⁶ Puabata pidannao mashaapainao na'ii'aka maruta'o bii'i,

itukapan nii umanawunu'o Kanada'o.

Mashaapainao na'an kichana'iki-kia'o maruta'o bii ii,

kanada-karu kanadapan nii idyaun."*

¹⁷ Na'apaini'i naa Jesus sakadan pakakuwaapan. Ukian, "Utanawatin u'oian ai, usha'apanum kau'an ata'azoo Tominkaru naobanai-tinan pidannao ati."

*Jesus zaamatan**4 kopautapauzonao paminauda'unao nii**(Mark 1:16-20; Luke 5:1-11)*

¹⁸ Jesus makopan pu'u maonapa Galilee Karishiiz danomata, utukapa dya'utam kopautapauzonao, Simon, uruu Peter kia'o udakotapa-ka, na'iki u'inawuzu Andrew. Izaamaapan kopau karishii ii pasairon ida'an.

¹⁹ Jesus kian i'ati, "Uwa'ati otuma, otominapa-kida kizi unao, uzaamaapan dau'u pidannao."

* 4:4 Deuteronomy 8:3 † 4:6 Psalm 91:11 ‡ 4:7 Deuteronomy 6:16 § 4:10 Deuteronomy 6:13 * 4:16 Isaiah 8:23

²⁰ Sariapa Iwa'aka'akan pasairon kida, na'iki İda'anan naa uruu.

²¹ Na'iki'o udobata'akan, utukapa dya'utam pidannao koshan kanawa ida'a. Wuru'u İnaouz Zebedee dainao, James na'iki John. İdaru Zebedee na'ia'o İtuma kapam, İminziiwatin-kidan pasairon kida. Jesus dapadan İdyaun.

²² Sariapa İmakon Jesus tuma, İwa'aka'akan naa padaru pakanawan di'ii.

Jesus kakudan iriba pidannao

(Luke 6:17-19)

²³ Jesus makon ipai Galilee Baara an kida'o wiizai kawana'ati. Uto minapa-kidan pidannao synagoge[†] kida kawana'ati. Ukowaadapan Kaimana'o Kuwai Tominkaru naobanaitinan dau'u, na'iki ukakuda pidannao karinaapainao ipai pabi'inaaka kida'o rinai idi.

²⁴ Uunamunaa abata-ka'o ipai Syria Baara ii aka. Uruu idi na'ikinpuinao pidannao na'akan pairibannao karinainao pabi'inaaka'o İrinao kida: kaziwainao, oia'o doronai morotinniinao, mawakaziitapainao, na'iki machi'ika-kainao; ipai Jesus kakudan İdyaun.

²⁵ Iriba pidannao da'ananuzu Galilee Baara ikiinao, na'iki Decapolis[‡] Baara ikiinao, Jerusalem ikiinao, Judea Baara ikiinao, na'iki Jordon-wa'o baza ikiinao.

5

Jesus kakinaopan naawazi ii

¹ Aizii Jesus tukapan iriba pidannao kasaba'ukinan pa'ida'ati, sariapa uzaidan naawazi daara iti. Na'ia'a naa usakanatan. Pidannao, utominapa-kidaniinaouz maonapadinan u'ida'ati.

² Usakada'akan naa patominapa-kidan İdyaun.

Mishi'o konaukii-karu dau'a'o

(Luke 6:20-23)

Kaikapa'a ukian İ'ati'i:

³ "Konaukia'o wunaou'u aitapainao

aona'o paturuan paaipan ati padoronaa ii,

İnao kaduz ati'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz.

⁴ Konaukia'o wunaou'u kasha'oratinainao İnyukunuu,

Tominkaru saabaan nii İnyukunuu.

⁵ Konaukia'o wunaou'u aona'oraz İatadinpauzon,

Tominkaru taan nii ipai imi'i baara İ'idiwau nii.

⁶ Konaukia'o wunaou'u tuukia'oraz İtaan panyukunuu ati

pasha'apata'azon Tominkaru aiapanii kida usha'apata-ka'o,

Tominkaru turuuda-kidan nii İdyaun kaimanaiman.

⁷ Konaukia'o wunaou'u kamunanbainao,

Tominkaru kamunanun nii İ'ati.

⁸ Konaukia'o wunaou'u bauda'apatainao panyukunuu Tominkaru ati,

İtukapan nii Tominkaru.

⁹ Konaukia'o wunaou'u kaudinainao pakaimanaaka-kidan dau'u pidannao,

Tominkaru daniitan nii İdyaun.

¹⁰ Konaukia'o wunaou'u pataka'uta-kariwainao

kaimana'o mashaapa-karu Tominkaru ati'o dau'an,

İnao ati'o nii wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz.

¹¹ "Konaukia'o nii unao, pidannao dakoopan an unao, na'iki İpataka'utan an unao, na'iki İmariidinan an unao dau'u, soo İpidanannaoun idi'o unao.

¹² Ukonaukii tuukii manawun, usha'apanum kau'an kaina'a umanawunu'u uwinipinao ni'o aokazi ii. Kotua'a naa na'apa'o Tominkaru prophetinnoo pataka'utauzo-ka'o kapam.

Mishidainao na'apa duwu

na'iki Kanada'o kawan

(Mark 9:50; Luke 14:34-35)

¹³ "Duwu kawanu'o wuru'u unao da'a'a pidannao ati. Mazan duwu manaun ana'a naa, aona'a naa na'apam ukuzuban powa'a. Aona'a naa turuu ukaiwaapa-ka'o, mazan ukaboota'aka-ka'o ni'i naa amazada iti. Uru'u naa dobaapainao na'ii'aka dakazatanuz.

¹⁴ "Kanada'o kawanu'o wuru'u unao da'a'a pidannao ati. Aonaa naawazi paawa'a'o donoi toma-ka'o dizinpan.

[†] 4:23 *synagogue*: kabaun Jewnao baokopainapa-kizi. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. [‡] 4:25 *Decapolis*: Greek paradan ida'an '10 wiizainao' kia'o wuru'u.

¹⁵ Aonaa na'iam zii pidan suuauzon lamp, udauna'an utaratanuzu boon waranu'u. Mishi'oraiman lamp muuda-kao nii kaimana'o pawizi dokoa'o ida'a. Na'iki'o nii ukanadapan ipai kabaun nazo ainao.

¹⁶ Na'apa pa'i unao lamp kawan, upu'ukapan kanada pidannao kanaapu ati, Itukapa kizi kaimana'o usha'apatanii. Uruu na'apa'o ida'ana'o nii ikonaukii-kidan uDaru Tominkaru aokazi ia'o umanawunun.

*Jesus tominapa-kidan
kakinaorii daua'o*

¹⁷ "Aonaa uzaua-kida'ana'a, omarina'ata-kida'anan mani kakinaorii Tominkaru taaniaz Moses ida'an kida, na'iki kotua'o prophetnao saadanii kida, wuru'u owa'atinuz da'ati'i. Owa'atin aonaa omarina'ata-kida'anan mani idyaun, mazan omishia'anan naa na'iki osha'apata'anan naa na'apa'oram ikian kidaz.

¹⁸ Okakuwaapan mishi'o u'ati, atii aokazi na'iki di'ora'a imi'i baara na'an kawana'ati, aona'o nii bauda'apa kakinaorii paradannaa sodi marina'ata-kao, atii kaiman-daun kaki-naorii mishiinan.

¹⁹ Ukau'an kanom dikintapan an masakaua'u sodi'o kakinaorii paradannaa, na'iki tominapa-kida'o na'apa baokoinao, awutapa sodi'o nii umanawunun, Tominkaru naobanai-tinan di'ii. Mazan kanom izo'ati'o, sha'apatatina'o kakinaorii kawana'ati, na'iki tominapa-kida'o na'apa baokoinao kapam, umanawunu'o kii-karu nii udau'an, Tominkaru naobanai-tinan di'ii.

²⁰ Ukau'an okian nii u'ati, aona'o nii umorotan Tominkaru naobanai-tinan di'iti, soo umashaapan an kaiman Tominkaru aipan kawana'ati powa'a zii wunao aia'a, tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u na'iki Phariseenao* ai."

To'oraba-karu daua'o

²¹ Jesus kian koshan. "Uaitapanii sha'atii na'apam kiauzo-karu pidannao ati kotua'a naa, 'Mana'a puowia'ana'a pidan.† Na'ia'oram pidan zowia'o pidan, pataka'uta-karu niizu udikin ii.‡

²² Mazan aizii okian nii u'ati, na'ia'oram pidan to'oran an pa'inawuzu ati, pataka'uta-karu niizu udikin ii. Na'ia'oram pidan kia'o pa'inawuzu ati 'pugaru maturuauka'o,' na'aka-karu niizu kazowautapainao kanaapu ati, marii kizi upataka'uta-kao na'ii. Na'iki na'ia'oram dakoopa'o pa'inawuzu, 'yaakaru, maaitapin-ka'ol' kii, kaboota-karu niizu Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

²³ "Ukau'an putainana'anan dono Tominkaru ati, puna'akan ida'an aimakaan u'ati altar uzai kawaodapa-kizinao di'iti, na'iki punyukunuiankan an kaina'a'o da'i pukasharutan pu'inawuzu nyukunuu,

²⁴ puwa'aka'a naa zii wuru'u putaa'azooniaz altar dazaba'a, pumako pu'inawuzu di'iti, pusaabaa-kidanaka punyukunuu utuma. Udauna'an putaa'anan ni'i naa wuru'u putaa'azooniaz Tominkaru ati.

²⁵ "Aizii pukasharutaakapan an pidan tuma. Uruu dikin ii una'akan pugaru kootowapa-kizai iti. Mazan ukaawa-kidan ua'ii pugaru na'iti, putiwaa pusaabaa-kidan puparadan utuma. Aonaan an pusha'apatinan na'apa, mishi'o nii una'akan pugaru kootowapa-kizai iti, na'iki utaan nii pugaru kootowapa-kidauzo pidan ati. Udauna'an kootowapa-kidauzo taan ni'i naa pugaru police ka'u iti, uru'o ni'i naa kaboota pugaru taraa-kizai di'iti.

²⁶ Okian pu'ati, puna'ian nii, aona'o nii pukodita-kida-kao atii pukawinipinaan ana'o nii zii ipai daunuuda'u aiapa-kariwai pukodita-kinaa nii.

Ba'orantapa-karu daua'o

²⁷ "Uaitapanii sha'atii na'apam Tominkaru kakinaorii kian, 'Mana'a puba'orantapa'ana'a.§

²⁸ Mazan aizii okian nii u'ati, kanom awunuutapan zun, na'iki una'azootapanuzo, uba'orantapa'akan naa wuru'u panyukunuu ii.

²⁹ Ukau'an pudiwa'ora antanpu'o puawun sha'apata-kidan dono pu'ati oia'o, puso'ota na'iki pukaboota pu'aiiaz. Kaimana'o nii zii puwaziwaan bauda'apa karikaonan pusha'apauzin punanaa di'iki'o, pukaboota-kidan ai ipai daunuuda'u punanaa manawun Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

* 5:20 tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u na'iki Phariseenao: Inao Jewnao, kaimanaimana'o iaitapan Tominkaru paradan, na'iki ikakinaopianii uparadan kawana'ati. Ukau'an kaimana'o pidannao nii itukapa-kao ba'oran pidannao ai. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † 5:21 Exodus 20:13 ‡ 5:21 Deuteronomy 17:8, 9 § 5:27 Exodus 20:14

³⁰ Pudiwa'ora antanpu'o puka'u sha'apata-kidan dono pu'ati oia'o, pudukuta na'iki pukaboota pu'aiaz. Kaimana'o nii zii puwaziwaan bauda'apa'o puka'u karikaonan, pukaboota-kidan ai ipai daunuuda'u punanaa manawun Tuubaruo Tikazi wu'iti."

Muudaaka-karu daua'o

(Matthew 19:9; Mark 10:11-12; Luke 16:18)

³¹ Jesus kian koshan, "Uaitapanii sha'atii na'apam Tominkaru kakinaori kian, 'Na'ia'oram pidan muudan an paudaiaro, marii utaan o'ati saada-kariwai muudaaka-karu kaaritannaa.*"

³² Mazan aizii ôkian nii u'ati, daonaiora muudan dono paudaiaro omashaapan pu'u kaiman padamata utuma, ukau'an uba'orantapa-kidan naa oroo wuru'u ba'oran daonaiora tuma omazidan ana'a naa koshan. Na'iki arawu'u daonaiora mazida'oraz naa otuma, utoman naa oia'o kapam uba'oran-daiarotapan idi.

Mishi'o parada-karu sha'apata-ka'o daua'o

³³ "Uaitapanii sha'atii kapam na'apam kiauwo-karu pidannao ati kotua'a naa, 'Mana'a pumarina'ata'ana'a putaanii puparadan pumishia'azoonii, mazan pusha'apata puparadan Tominkaru ati wuru'u pusha'apata'azooniaz.†"

³⁴ Mazan aizii ôkian nii u'ati, mana'a pudakota'ana'a aimakaan uu puparadan mishidakinoo nii. Mana'a pudakota'ana'a aokazi uu puparadan mishida-kinao nii, usha'apanum kau'an Tominkaru naobanai-tinapa-kizi wuru'u.

³⁵ Mana'a pudakota'ana'a imi'i baara uu, usha'apanum kau'an imi'i baara Tominkaru kidiba wiizi wuru'u. Jerusalem uu na'apa kapam, mana'a pudakota'ana'a puparadan ii, usha'apanum kau'an uruu dono'i umanawunu'o King wiizi wuru'u.

³⁶ Mana'a pudakota'ana'a puzowau puaipan idi puparadan mishida-ka'o, usha'apanum kau'an aonaa puka'iitan putoman bauda'apa'o puzowaud baraka oo podidi.

³⁷ Ukau'an, turuu pukian 'Oo', umishiin dono, na'iki 'Aonaa', u'aonaan dono. Pudobata-kidan an powa'a zii puparadan, oia'o di'iki'o wuru'u.

Kaunaaka-karu daua'o

(Luke 6:29-30)

³⁸ "Uaitapanii sha'atii na'apam Tominkaru kakinaori kian, 'Pidan zowitan dono pairiban awun, marii ukaunaatinan uawun ati kapam; pidan zowitan dono pairiban dako, marii ukaunaatinan udako ati kapam.‡"

³⁹ Mazan aizii ôkian nii u'ati, aonaa pukaunaatina'ana'a pusha'apata-ka'o an dikauda'o ida'an. Pidat ta'ikan an pudiwa'ora antanpu'o pukaozoo, marii puta'ika-kidan pu'ashabaron antanpu'o pukaozoo kapam.

⁴⁰ Pidat kootowapa-kida'anano dono pugaru na'iki uzaamatan pushooton, putaa'aka puchaakitan kapam.

⁴¹ Aizii umanawunu'o pidan dyuudan dono pudowautan padopao bauda'apa'o naawazi di'iti, pudobata-kida udopao bauda'apa'a naa naawazi di'iti.

⁴² Pidat pishaan an aimakaan pu'ai, putaa u'ati; ukaiwaa'azon an zii karikaonan puaimakaanuta, putaa'a naa zii u'ati.

Tarubaitapa-kariwainao

marainapa-ka'o daua'o

(Luke 6:27-28, 32-36)

⁴³ "Uaitapanii sha'atii na'apam Tominkaru kakinaori kian, 'Pumarainapa puiriban, mazan puto'ora-kizaitapa putarubaitapaniinao.'

⁴⁴ Mazan aizii ôkian nii u'ati, pumarainapa pidan to'orainao pu'ati, pukamunan kaiman i'ati; na'iki putoriinapa Tominkaru ati kaimana'o ida'an wunao dau'ana'a, putaka'utainaouz pugaru.

⁴⁵ Na'apa'o ida'ana'o nii utukapa-ka'o mishi'o uDaru Tominkaru aokazi ia'o dainao unao. Usha'apanum kau'an uruu kanada-kida kamoo ipai pidannao ati, kaimanainao na'iki dikaudainao ati kapam. Na'iki ukaawa-kida wunu pidannao ati, kaimanainao isha'apainpan na'iki dikaudainao isha'apainpan ati kapam.

⁴⁶ "Aizii kanoma'o nii Tominkaru taa uwinipinaa nii ukaimanan an marainpainao ati unao karikaonan? Upu'u zii zaamaapauzonao tax puraatanannaa§ oiainaoz padamata, imarainapa pairiban kapam.

* 5:31 Deuteronomy 24:1 † 5:33 Leviticus 19:12; Numbers 30:2; Deuteronomy 23:21 ‡ 5:38 Exodus 21:23-24

§ 5:46 zaamaapauzonao tax puraatanannaa: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

⁴⁷Ukau'an ukaimanan dono soo marainpainao ati unao karikaonan, na'apa dii upana'an baokoinao pidannao ai? Na'apa pidannao mashaapan kapam mamishida-kainaouz Tominkaru.

⁴⁸Ukau'an aonaa ukasharutina'ana'a ukaimanan ai, uDaru aokazi ia'o makasharutinkan kawan pakaimanan ai.

6

Kamunan-karu dau'a'o

¹“Usha'apatan an kaimana'o aimakaan, mana'a usha'apata'ana'azu iriba'o pidan bii ii, utukapa-kida'azon idi ukadz ukaimanan karikaonan. Usha'apainpan an na'apa, aona'o nii uwinipinaa nii uDaru aokazi ia'o di'iki.

²Ukau'an utaan dono aimakaan pataka'utinainao ati, aonaa ukainaabata'ana'azu di'ii'aka kida'a tawunao kawanu'u taapinpauzonao kaimanainao nii kaikini'i. Inao, paaipan idi pasha'apataniaz pataka'utinainao ati atadapa-ka'o, ukau'an iaidautan pasha'apatanii ipai di'ii'aka kida'a pidannao ati, choochiapa-kizai ii, na'iki ipai dunapota pidannao iriba-kizi an. Mishi'o ōkian u'ati, wuru'u Inaoz kaimanaimana'ora'a naa ikawinipinaatina'akan pa'atadapa-ka'o idi.

³Utaan an aimakaan pataka'utinainao ati, mana'a putaapada'ana'a aonaa na'ia'oram pidan aitapan putaanii dau'an.

⁴Utaa'azon an aimakaan, aonaa kainaaba'o-karu'u mani utaanuzu, uDaru tukapan nii usha'apatanii aona'oraz pidan tukapan, na'iki ukawinipinaatan nii unao.

Toriinapa-karu dau'a'o

(Luke 11:2-4)

⁵“Utoriinpan dono, mana'a pa'i utoriinpa'ana'a tawunao kawanu'u taapinpauzonao kaimanainao nii kaikini'i. Inaudapa pakadishita'anan na'iki patoriinpan choochiapa-kizai ii, na'iki dunapota pidannao iriba-kizi an, Iaipan karikaonan pakadz tukapa-ka'o. Ōkian mishi'o u'ati, kaimanaimana'ora'a naa ikawinipinaatina'akan pa'atadapa-ka'o ida'an.

⁶Mazan unao pa'an, utoriinpa'azon dono, umorota udapu nazo iti, utaratina'aka, uru'u naa utoriinpan uDaru aona'oraz tukapa-ka'o ati. uDaru tukapa'oraz utoriinpan aona'oraz pidan tukapan, utaan nii uwinipinaa nii.

⁷“Utoriinpan dono, aonaa ukiwa'anapa-kida'ana'a mazanuiman kida'o parada-karu, maaitapa-kainao Tominkaru kawan. Itoriinpan dawuu, na'apa iẓauda-kidan patominkarun abatan nii patoriinpan.

⁸Aonaa pa'i Inao kawan mani unao. Utoriinpan ua'ii zii uDaru aitapani'i naa kanom uaiapanii.

⁹Ukau'an di'oraz kawan utoriinapa'a:

‘WaDaru aokazi ia'o,
marii ipai pidannao taapan pugaru umanawunu'o nii.

¹⁰Marii kizi punaobanai-tinan.

Marii kizi sha'apatin-karu puaiapan kawana'ati
da'a'a imi'i baara'a,

na'apa aokazi iainao sha'apatinan kawana'ati.

¹¹Marii putaan wa'ati aizii wawanyukunuu nii.

¹²Pumarina'ata ipai wuru'u oia'o washa'apatanii kidaz,

na'apa wamarina'atan kawan ipai oii kida'o sha'apata-kariwaiz wa'ati.

¹³Aonaa putaapada'ana'a wanyukunuu tiwaa-kidapa-ka'o oia'o di'iti,

mazan kaiman putaapa waunao oia'o ai.*

[Karikaonanuo pugaru wuru'u naobanaiz,
ma'ozaka'oraz, na'iki konaunama'oraz.
Amen.]†

¹⁴“Umarina'atan an pidannao sha'apatanii oii kida'o u'ati, uDaru aokazi ia'o marina'atan nii ipai u'oian kapam.

¹⁵Mazan aonaan an umarina'atan oii kida'o pidannao sha'apatanii u'ati, aona'o nii uDaru marina'atan u'oian kida.

Tominkaru ati'o sanadinapa-karu

¹⁶“Usanadinpan‡ an Tominkaru ati, aonaa utaapinpa'ana'a kasha'ora'a kawan, tawunao kawanu'u taapinpauzonaouz kaimanainao nii kaikini'i. Inao İpana'ada'akan na'apam

* **6:13** oia'o ai oo “Satan ai”. † **6:13** Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u. ‡ **6:16** sanadinpan: Uruu zamazidin-karu. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

paaidinpan pataapinpa'akan ida'an manaunam kasha'ora'a kawan, ñaipain karikao-nan paaitapa-ka'o pasanadinpan. Òkowaadan nii mishi'o u'ati, ñao na'apainpainaouz isha'apainpan, kawinipinaatina'a kainaou'u naa wuru'u pa'atadapa-ka'o ida'an.

¹⁷ Mazan unao, usanadinpan dono Tominkaru ati, uchikaa uawun baara kaiman, uramaudin na'iki umaoda uzowaud.

¹⁸ Aonaa kizi baokoinao aitapan usanadinpan Tominkaru ati, soo uDaru aona'oraz utukapa-ka'o aitapan nii pa'an, na'iki uDaru tukapa'oraz usha'apatan aimaakan aona'oraz baokoinao aitapan, ukawinipinaatan nii unao.

Sha'apauzii aokazi ia'o

(Luke 12:33-34; 11:34-36)

¹⁹ "Mana'a ukasha'apauzi-tina'ana'a da'a'a imi'i baara'a, usha'apauz kainin nii, na'iki uwuzaaritan nii, na'iki koidimikinao koidapan niizu.

²⁰ Mazan usaabaa usha'apauz nii aokazi ii, na'ii aona'o nii ukainin, aona'o nii uwuzaar-itauzon, na'iki aona'o nii koidimikinao koidapanuz.

²¹ Aizii na'iam pidan saabaan pasha'apauz, karikaonanu'o nii utaapan panyukunuu, wuru di'iti'i utaapa-kiziz pasha'apauz.

²² "Wuru'u awunui na'apa'o lamp kawan ukanadapan pidan nanaa ati. Aizii puawun kaimanan dono, ipai punanaa mashaapan Kanada'o-karu'u.

²³ Mazan puawun makaimankan an, punanaa mashaapan nii maruta'o-karu'u. Ukau'an Kanada'o makadan dono u'ida'a, maruta'o manawun ida'a'o pugaru.

Bauda'apa naobanai

(Luke 16:13; 12:22-31)

²⁴ "Aonaa turuu pidan poitoruitapa-kidinan dya'utama'o naobanainao ati. Panaadon uto'ora-kizaitapan nii bauda'apa'o, na'iki umarainpan nii ba'oran; kaimana'o nii uizo'atin bauda'apa'o, na'iki ukashadapan nii ba'oran. Ukau'an aonaa turuu pidan naobanaitapan Tominkaru na'iki puraata.

Aonaa kizi nyukunui

kaziwadapa-ka'o

²⁵ "Uruu idi òkian u'ati. Aonaa ukaziwadapa'ana'a unyukunuu udi'itinpan ida'an kanoma'o nii unika na'iki utuzan ni'o dau'u ukakupa-kinan nii, oo kamicha ukaiwadan nii dau'an. Mishi'oraiman kakupa-karu, powa'a'o umanawunun wanyukunui ai, na'iki nanai, powa'a'o umanawunun kamicha ai.

²⁶ "Utukapa mooko kotu'uznao, aonaa ñpaowinan. Udauna'an ñso'otan mani papaoriba aka na'iki ñkasaba'uan maniz padapunaa iti. Mazan upu'a'o uDaru aokazi ia'o paan ñdyaun. Aizii mani unao, aonaa umarainapa-ka'o mooko powa'a zii kotu'uznao ai?

²⁷ Na'ia'oram unao turuu umashaapan powa'a ukotua'ikin ukaziwadapan ida'an unyukunuu udau'an? Aonaa na'ia'oram.

²⁸ "Kanom nii ukaziwadapan unyukunuu ukamichan dau'an? Utukapa amazada ii aka'o soosoi kida sodan, na'iki na'apam ñsoosoan. Aonaa ñkaudin an dadara ñtomapan mani pakamichan.

²⁹ Mazan òkian u'ati, King Solomon umanawunu'o usha'apauz konaunam kida, upu'u aonaa kamaichantinan konaunam soosoi kida kawan.

³⁰ Tominkaru wuru'u konaunamada'oraz pinidi kida soda'oraz amazada ii aka. Aizii kakupa utukapa-ka'o, udauna'an umawaka'akan naa, uru'o ni'i naa ukawaoda-ka'o. Aona'o nii mooko Tominkaru kakamichantan unao na'apa? Kanom nii mooko umishidapan mapasaka sodi?

³¹ "Ukau'an aonaa ukaziwadapa'ana'a unyukunuu udi'itinpan ida'an kanoma'o nii unika, oo kanoma'o nii utuza, oo kanoma'o nii ukamichan nii.

³² Na'apa kida'o dau'ana'a maaitapa-kainao Tominkaru kaziwadapauzon panyukunuu. Aokazi ia'oraz uDaru aitapanii uaipan aimaakan na'apa kida'oraz umashaapa-kinan nii.

³³ Mishi'oraiman utaa unyukunuu kiwiitapa zii Tominkaru naobanai-tinan dau'an, na'iki umashaapa na'iki usha'apatin Tominkaru aipan kawana'ati. Utaan nii ipai na'apa kida'oraz unao idiwau nii.

³⁴ Ukau'an aonaa ukaziwadapa'ana'a unyukunuu waikana'ana'o uaiapanii dau'an. Usha'apanum idi waikana'ana'o aimaakan sha'apainpan nii waikana'ana'o ida'a. Ukau'an aonaa ukaziwadapa'a naa unyukunuu waikana'ana'o aimaakan dau'an.

7

*Pidan dakotan pairiban
oia'o nii*

(Luke 6:37-38, 41-42)

¹ “Mana'a pudakota'ana'a ba'oran pidannao dikauda'o nii, aonaa kizi Tominkaru dakotan pugaru dikauda'o nii.

² Usha'apanum kau'an Tominkaru dakotan nii pugaru dikauda'o nii na'apa kapam pudakotan kawan ba'oran pidannao, na'iki na'apa'oram putaapan ba'oran pidannao, na'apa'o nii Tominkaru taapan pugaru kapam.

³ Kanom nii mooko pudi'itapan kaunuba sodi'o kaina'an puiriban awun ida'a, pumadi'itapakan pu'u atamun idin kaina'an puawun ida'a?

⁴ Puka'iita zii pukian puiriban ati, 'Ōso'ota kizi kaunuba'o puawun ai' atamun idin kaina'an pu'u puawun ida'a?

⁵ Pugaru taapinpauzo kaimana'o nii kaikini'i, puso'ota'a naa zii kiwiitapa atamun idin puawun ai. Uruu na'apa kaimana'o ni'i naa putukapan puso'ota'azoonii kaunuba'oraz puiriban awun ai.

⁶ “Mana'a utaa'ana'a kaimana'o aimakaan Tominkaru di'iki'o arimarakanao ati, itanawatina'akan nii u'ati karikaonan, na'iki iaroautapan nii unao. Mana'a ukaboota'ana'a umanawunu'o kawinipinaa kida'o usha'apauz kooshinao bii iti, idakazaabi'ian nii karikaonan kidaz.”

*Pupishaan dono aimakaan taa-karu nii pu'atiz
(Luke 11:9-13)*

⁷ Jesus kian koshan, “Upishaa aimakaan, taa-karu nii u'atiz; udorota aimakaan, uikodan nii wuru'u udorotapaniaz; udau-dauapa paniinom, da'ata-karu nii paniinom u'ati.

⁸ Usha'apanum idi ipai pidan pishaa'o aimakaan, taa-karu nii u'atiz; na'iki na'ia'oram pidan dorota'o aimakaan, uikodan niiz; na'iki dau-daupa'o paniinom da'ata-karu nii paniinom u'ati.

⁹ Daruinao, udani pishaan an pawanyukunuu nii u'ai, utaa mani kuba udani ati?

¹⁰ Oo upishaan an kopau u'ai, utaa mani kowazaz u'ati?

¹¹ Oia'o unao padamata, upu'u zii uaitapa utaan kaiman kida'o aimakaan udainao ati, aitanii mana'o nii uDaru aokazi ia'oraz, utaan nii kaiman kida'o aimakaan pishainao ati paugaru.

¹² Pusha'apata kaimana'o aimakaan ba'oran pidannao ati, na'apa puaipan kawan aimakaan sha'apata-ka'o pu'ati kapam. Na'apa'o daua'o wuru'u Moses na'iki Tominkaru prophetinnoo kakinaori kidaz.

*Mazowa'o dobaapa-kizai paniinom
(Luke 13:24)*

¹³ “Umorota mazowa'o dobaapa-kizai paniinom ida'an, usha'apanum kau'an kazowa'o dobaapa-kizai paniinom Tuubaru'o Tikazi pataka'utin-kizai di'iti'o wuru'u. Na'iki masha'apannaa mako-karu na'an, ukau'an iriba pidannao makon na'an.

¹⁴ Mazan dobaapa-kizai paniinom karikaonanu'o kakupa-karu di'iti'o, mazowa'o na'iki kasha'apannaa kapam mako-karu na'an. Ukau'an aonaa iriba'o nii mani pidannao ikodanuzu.

*Atamun, pa'aka ida'ana'o
uaitapa-ka'o*

(Luke 6:43-44)

¹⁵ “Uzaudinpaouzo pa'i wunao aia'a dakotinpainaouz prophetnao nii. Iwa'atin nii u'ida'ati, na'apa masha'apatanu'u kaznizo kawan iaidinpan, mazan kichana'iki-kia'o ikaduz wuru'u, na'apa baudokoru kawan.

¹⁶ Uaitapan nii idyaun na'apa'oram Isha'apatanii ida'an, na'apa paoribai aitapa-ka'o kawan pa'aka ida'an. Aonaa na'apainim puikodan kaiwada-karu ida'a grape oo fig aka.

¹⁷ Ukau'an ziwu'o atamun kaakan dono, kaimana'o nii u'aka kida, mazan maziwuka'o atamun, u'aka dikauda kida'o nii.

¹⁸ Ziwu'o atamun, aona'o nii ukaakan dikauda kida'o idi; na'iki maziwuka'o atamun, aona'o nii ukaakan kaiman kida'o idi.

¹⁹ Na'ia'oram paoribai dikauda kida'o u'aka barota-karu niizu, na'iki kaboota-karu niizu tikazi wu'iti.

²⁰ Ukau'an na'apa'o ida'ana'o nii unao aitanpan wunaou'u dakotinpainaouz prophetnao nii, Isha'apatanii kida ida'an.

*Kanoma'o nii morota**Tominkaru naobanai-tinapa-kizi iti**(Luke 13:25-27)*

²¹ “Aonaa ipai'o nii mani pidannao wuru'u ‘Naobanai, Naobanai,’ kia'oraz ĩkian ō'ati kawiiin Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii, soo wunaou'u sha'apatina'oraz ōdaru aokazi ia'oraz aipan kawana'ati.

²² Na'apain Tominkaru widauan kmoon dono'o naa pidannao, iriba'o nii pidannao kian ō'ati, ‘Naobanai, Naobanai, pu'uu ida'ana'o wakowaadapauzon Tominkaru paradan. Pu'uu ida'ana'o wawaatan oia'o doronai kida, na'iki iriba aimakaan umanawunu'o ukaimanan kida washa'apatan pu'uu ida'an.’

²³ Mazan ōkian nii ĩ'ati, ‘Aonaa ōaitapauzon unao. Umako ō'ai, unao sha'apaapauzonao oii kida'o.’

*Dya'utama'o kabaun tomikinoo**(Luke 6:47-49)*

²⁴ “Na'ia'oram pidan abata'o di'oraz ōparadan kida, na'iki sha'apatina'oraz ōparadan kawana'ati, na'apa'o nii uruu aitapina'o pidan kawan, toma'oraz padapu nii dadara'o baara'a.

²⁵ Wunu tuukia'o kaawan dono'o naa, uwa'ozi kida paidan naa, utubarun paida baara ii aka, na'iki ma'ozaka'o awaru kaawa'akan naa kabaun ida'ati, mazan aonaa kabaun dorautan, utoma-kao idi dadara'o baara'a.

²⁶ “Aizii na'ia'oram pidan abata'o di'oraz ōparadan kida, na'iki aonaa usha'apatinan ōparadan kawana'ati, na'apa'o uruu tawuru kawanu'o maaitapin-ka'oraz pidan, toma'oraz padapu kaatu baara'a.

²⁷ Wunu tuukia'o kaawan dono'o naa, wa'ozi kida tuubarun paida baara ii aka, na'iki ma'ozaka'o awaru kaawa'akan naa kabaun ida'ati, sariapa kabaun dorautan, ipai daunuuda'u.”

²⁸ Aizii Jesus ipaian patominapa-kidan na'apa kida'o dau'an, tuukii pidannao di'itinpan na'apam utominapa-kidan dau'u.

²⁹ Powa'a zii umanawunun utominapa-kidan pidannao wunao aia'a tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u.

8*Jesus kakudan**daonaiora kabishopa'o**(Mark 1:40-45; Luke 5:12-16)*

¹ Jesus token ana'a naa naawazi daara iki, iriba pidannao da'anpan udawu'ati.

² Masha'apakiaka daonaiora kaawan u'ida'ati baiatina'o kichana'iki-kia'o bishoi* idi. Ukodoru'ukan ukanaapu ati, na'iki ukian u'ati, “Naobanai, punyukunuu na'apan dono, ōaitapa pukakudan nii ōgaru, kaiman kizi'i naa ōsaabainan.”

³ Jesus pishatan uruu na'iki ukian, “Na'apa ōnyukunuu, pukakuda, kaiman pusaabain.” Masha'apakiaka ubisho manaka'akan naa, na'iki kaiman usaabaina'akan.

⁴ Udauna'an Jesus kian u'ati, “Puabata, mana'a pa'i pukowaada'ana'a na'ia'oram pidan ati, mazan pumako sariapa puawunuuta-kidanaka pumada faadaa di'ii, na'iki putaa'a naa taauzo-kariwaiz Tominkaru ati kakuda-kariwainao taauzoniaz Moses kakinaori kawana'ati. Na'apa'o ida'ana'o nii pidannao mishidan kaimana'ora'a naa pusaabainan.”

*Jesus kakudan soldyaanao zowaunaa poitoru**(Luke 7:1-10)*

⁵ Jesus kaawan dono Capernaum iti, Roman soldyaannao zowaunaa kaawan u'ida'ati padopian idi.

⁶ Ukian, “Naobanai, kaina'a ōpoitoru karinaan ōdapu ii, tuukia'ora'a naa, aona'a naa uka'iitan pakiitinan.”

⁷ Jesus kian u'ati, “Ōmakon nii na'iti, ōkakudanaka kizi uruu.”

⁸ Mazan ukian Jesus ati, “Aonaa Naobanai, aonaa umanawunu'o mani wuru'u ōgaruz pumako'ozon mani ōdapu iti. Turuu pa'an puparadan karikaonan di'iki'i, kakuda'o nii ōpoitoru.

⁹ Ōgaru na'apa, ōkaudinan doko ainao pidannao ō'ai waranu a'o, ōgaru na'apa kaina'a soldyaanao kaudina'o ōwaranu'u kapam. Ōdyuudan dono bauda'apa soldyaa, ‘Pumako’ ōkian an u'ati, umakon nii. Aizii ōdapadan dono ba'oran soldyaa, ‘Puwa'ati’ ōkian an

* **8:2** kichana'iki-kia'o bishoi: aona'o ukasaranaa nii, tuzuinba'o kapam ba'oran pidan di'iti. Putukapa kaarita token ii Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

u'ati, uwa'atin nii. Na'iki òdyuudan dono òpitoru, 'Pusha'apata wuru'u,' òkian an u'ati, usha'apatan niizu."

¹⁰ Jesus abatan idi wuru'u kaikapa'oraz parada-karu'u, tuukii udi'itinpa'akan, na'iki ukian wunao ati'i kasaba'ukinpainauz pa'ida'ati, "Òkian mishi'o manawun u'ati, aonaa na'apainim zii òkòdauzon pidan Jewnao bii'i kaikapa'a manawun umishidanu'u.

¹¹ Uruu idi òkian nii u'ati, iriba'o nii Gentilnao wa'atin di'ikinapa kida'a waoko ikinapu na'iki wakadapu ikinapu, na'iki Isakanata'anan nii Abraham, Isaac na'iki Jacob tuma konaukia'o aroapa-karu ida'ati, Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii.

¹² Mazan unao, Tominkaru pidanannaouz na'ia'o ni'oraz padamata Tominkaru naobanai-tinan dono'o naa, kaboota-karu nii unao maruta'o-karu iti. Na'ia'o ni'i naa uzaadan tuukii na'iki ukuzowan nii uudako kida udojian idi."

¹³ Uruu dauna'an Jesus kian naa soldyaanao zowaunaa ati, "Pukiwa'a naa pudapu iti, na'apa'oram pumishidan manawun, sha'apata-ka'o nii na'apa pu'ati." Na'apain aka manawun pitorui kakuda'akan.

Jesus kakuda iriba pidannao

(Mark 1:29-34; Luke 4:38-41)

¹⁴ Aizii Jesus kaawan dono Peter dapu iti, na'ii utukapan Peter imauzo washatinpan bed paawa'a, tuukia'o omada wiichan pakarinaan idi.

¹⁵ Uruu idi Jesus zaamatan oka'u, sariapa omada wiichan shabata'akan, na'iki okakuda'akan naa. Na'iki'o okadishitan otaan naa Jesus wanyukunuu nii.

¹⁶ Uruu wachuupunin kamoo tipitan dauna'an iriba pidannao na'akan Jesus ida'ati pairibannao oia'o doronainao zaamatapaniinao kida. Jesus waata oia'o doronainao pidannao ai paparadan ida'an karikaonan. Na'iki ukakuda ipai karinanao.

¹⁷ Wuru'u usha'apatan kaikapa kida'orazu'u, uruu umishian naa tawuru'u kotua'oraz prophet Isaiah kianuz, "Pa'ida'a uzaamatan wa'ai wabaiatin-kinaa rinai kida, na'iki uso'ota wa'ai wakarinauzo-kinaa kida."

Da'ana'azoinao Jesus

(Luke 9:57-62)

¹⁸ Jesus tukapan idi'i naa iriba pidannao kasaba'ukinan pa'ida'ati, sariapa ukian patominapa-kidaniinao ati, "Aushaa watarauka'a naa karishii baza iti."

¹⁹ Bauda'apa pidan tiichaapauzo Moses kakinaori dau'u wa'atin Jesus ida'ati. Ukian u'ati, "Tiichaa, òda'anan nii pugaru na'iti'oram pumako-kizi iti."

²⁰ Jesus dako'atin na'iki ukian u'ati, "Waruzonao kaina'a i'uun kida, kotu'uznao kaina'a i'ishimaka kida kapam, mazan Daonaiora Aokazi Iki'o, aonaa uwashatinauzo-kizi nii, na'iki aonaa usookapauzo-kizi nii."

²¹ Ba'oran daonaiora tominpa'o Jesus di'iki kian u'ati, "Naobanai, òdidanaka kizi zii òdaru mawakan kiwiin, uruu dauna'an òda'anan pugaru."†

²² Mazan Jesus kian u'ati, "Puda'an ògaru. Marii mawakainao didan pairiban mawakan."‡

Jesus mashaatan

ma'ozaka'o awaru

(Mark 4:35-41; Luke 8:22-25)

²³ Jesus paidinan kanawa zo'iti, utominapa-kidaniinao makon kapam utuma karishii an.

²⁴ Masha'apakiaka ma'ozaka'o awaru kaawan karishii an, na'iki kanawa kichana'iti-kia'a naa, udaawadainan wunu paran idi. Mazan Jesus, uda'awun.

²⁵ Sariapa utominapa-kidaniinao pokowauanuzu. Ìkian u'ati, "Kadiman Naobanai! Kadiman! Pukazannaata waunao! Wanaraan ni'i naa!"

²⁶ Jesus kian i'ati, "Kanom nii dii utarian? Masakauda'u'o sha'a karikaonan umishidan?" Udauna'an ukadishita'akan, uru'u naa udyuudan ma'ozaka'o awaru na'iki wunu paran mashaadinan. Sariapa mishi amazada mashaadina'akan masha.

²⁷ Tuukii udi'itinapa-kida'akan patominapa-kidaniinao. "Kanom kaduzu'u naa pidan uruu?" Ìkian. "Atii awaru na'iki wunu paran mishida zii uparadan."

Jesus kakudan oia'o doronainao zaamatapaniinao

(Mark 5:1-20; Luke 8:26-39)

²⁸ Jesus kaawan dono'o naa karishii baza iti Gadara Baara itinapu, na'ii pamakopa-kizi an, dya'utam pidannao ikodapanuzu, kodita'akainao pamashaapa-kizi baaranai

† **8:21** Naobanai, òdidanaka kizi zii òdaru mawakan kiwiin, uruu dauna'an òda'anan pugaru. oo "Naobanai, aona'o nii zii òmakon kai. Kaina'a òdaru tuukian. Aizii umawakan an, òdidan nii zii uruu. Uruu dauna'an òmakon nii pudawu'ati."

‡ **8:22** Marii mawakainao didan pairiban mawakan. oo "Marii pidannao wuru'u mamishida-kainaouz ògaru didan pairiban mawakan."

ia'o, ka'unaru kida di'iki.[§] Wuru'u ĩnaouz oia'o doronainao zaamatapaniinao, ukau'an to'oraba'o ĩdyaun. Una'apan idi, aonaa kanom makouzon na'ii'aka'o dunapo ida'an.

²⁹ Sariapa ĩkadakon u'ati diiwa'o ida'an, "Pugaru Tominkaru Dani, kanom puaipan wa'ai? Pupataka'uta'anan naa sha'a waunao wapataka'uta-ka'o kamoon ua'ii zii?"

³⁰ Aonaa munapo manawun mani ĩnao di'iki, kaina'a iriba'o kooshinao aroapatinan.

³¹ Uruu idi oia'o doronainao pishaan Jesus tuukii. ĩkian u'ati, "Puaipan an wamakon di'iki'i, pudyuuda shoman waunao wamorota'an kizi kooshinao di'iti."

³² "Umako," Jesus kian ĩ'ati. Uruu idi ĩkodita'akan daonaioranao di'iki, na'iki ĩmakon ĩmorota'anan naa kooshinao di'iti. Sariapa kooshinao dima'akan karishii danoma katawudapuzun di'iti, ĩwaotan karishii baoko iti, na'iki ipai ĩnaraan.

³³ Uru'u naa kooshinao taapikinao dima'akan dono'i iti. Na'ia'a naa ĩkakuwaapan ipai na'apam aimaakan sha'apainpan dau'u. Na'iki ĩkowaada na'apam oia'o doronainao zaamatapaniinao sha'apata-ka'o.

³⁴ Uruu idi ipai dono'i sanna makon ĩkodapa'anan Jesus. ĩkodapan dono'o naazu, kaziwa'o ida'an ĩdyuudanuzu ĩaipan umakon pawĩzi iki.

9

*Jesus chi'ika-kidan
machi'ikaka'o*

(Mark 2:1-12; Luke 5:17-26)

¹ Uruu dauna'an Jesus paidinan patominapa-kidaniinao tuma kanawa zo'iti ĩtaraukan karishii an powaa iti'i naa pamashaapa-kizi iti.*

² Na'ia'a naa pidannao na'akan daonaiora machi'ikaka'o Jesus di'iti pawashatinapa-kizi baara ida'an. Aizii Jesus tukapan idi ĩmishidan tuukii manawun pagauru, sariapa ukian machi'ikaka'o pidan ati, "Pusaabaa punyukunuu ōdani, ipai ōso'otan pu'oi'an."

³ Pabi'i kida tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u kian panyukunuu ii, "Uwa-zootapa'azon Tominkaru paparadan ida'an."

⁴ Jesus, uaitapa na'apam ĩdi'itinpan, uruu idi ukian ĩ'ati, "Kandii nii udi'itinpan ōdau'u oia'o ida'an?"

⁵ Na'ia'oram masha'apannaa: 'Ipa pu'oi'an mainaabata-ka'o' kii, oo 'Pukadishita na'iki puchi'ika' kii?

⁶ Mazan ōaidan nii u'ati Daonaiora Aokazi Iki'o, kaina'a uma'ozakan mainaabata-kinaa nii pidannao oian da'a'a imi'i baara'a." Uru'u naa ukia'akan machi'ikaka'o pidan ati, "Pukadishita, puna'aka puwashatinapa-kizi na'iki pumako'o naa pudapu iti."

⁷ Machi'ikaka'o pidan kadishita'akan na'iki umakon naa padapu iti.

⁸ Aizii pidannao tukapan idi kaikapa'o sha'apanu'u, tuukii ĩdi'itinpan, na'iki ĩkonauki-kidan Tominkaru utaan idi umanawunu'o ma'ozaka-karu pidan ati.

Jesus dapadan Matthew

(Mark 2:13-17; Luke 5:27-32)

⁹ Aizii Jesus makon naa na'iki, pamakopa-kizi an utukapa zaamaapauzo tax puraatan-naa, Matthew kia'o u'uu, usakanatapan kabaun pakaudin-kizi nazo ii. "Puwa'ati ōtuma," Jesus kian u'ati. Sariapa Matthew kadishita'akan na'iki umakon naa utuma.

¹⁰ Jesus aroopan patominapa-kidaniinao tuma Matthew dapu ii. Na'ii iriba zaamaapauzonao tax puraatan-naa na'iki ba'oran oiainao pidannao aroopan ĩtuma.

¹¹ Phariseenao tukapan idi uaroopan na'apainao pidannao tuma, sariapa ĩkian Jesus tominapa-kidaniinao ati, "Kanom nii utiicha'an aroopan oiainao tuma?"

¹² Jesus abata ĩna'apanuz kaikapa'a, uruu idi ukian ĩ'ati, "Ziwuinao pidannao, aonaa ĩaipan daakataa, soo karinainao pa'an.

¹³ Umako utominapa kizi na'apa'oram Tominkaru Paradan saada-kariwaiz kian. Ukianuz, 'Kamunan-karu ōaipan u'ai, aonaa taain-karu kawaoda-kariwai uzai ida'an mani.'† Ukau'an aonaa kaimanainao mani wuru'u ōdapada'ananiinaouz, mazan oiainao."

*Jesus pishaa-ka'o sanadin-karu
dau'u*

(Mark 2:18-22; Luke 5:33-39)

¹⁴ Bauda'apa kamoo John Chikaawunuupauzo tominapa-kidaniinao kaawan Jesus ida'ati. ĩpishaan Jesus, ĩkian u'ati, "Kanom nii waunao na'iki Phariseenao sanadinpauzon‡

§ 8:28 Uruu dono pidan baaranaa, kuba uun ii kida'o pa'an.

* 9:1 Jesus mashaapa-kizi wiizai dakota-ka'o

Capernaum. † 9:13 Hosea 6:6 ‡ 9:14 sanadinpauzon: Uruu zamazidin-karu. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

Tominkaru ati, mazan putominapa-kidaniinao, aonaa pa'an Īsanadinpauzon Tominkaru ati?"

¹⁵ Jesus dako'atin ĭdyaun, ukian, "Na'apa dii uaitapan mazida'o daonaiaora dapadaniinao mashaapan kasha'ora mazida'o aroapa-kizi ii, mazida'o daonaiaora na'an pu'u ĭtuma. Aonaa turuu una'apan. Mazan daonaiaora mazida'o zaamata-kaoo dono ĭ'ai, uruu dono'o ni'i naa pa'an ĭkasha'oran na'iki ĭsanadinpan."

¹⁶ Udauna'an Jesus kian koshan, "Aonaa pidan zimindotauzon pakamichan zaam dadotan pa'ina'o kamicha idin idi, usha'apanum kau'an shokota'o nii zii wuru'u pa'ina'oraz kamicha idin uzaama'o ai, na'iki powa'a'o nii zii umanawutan wuru'u udadotanuz.

¹⁷ "Na'iki aonaa pidan kawazootauzon kaiwauzo-kariwai'i naa wine kinnaa[§] pa'ina'o zii wine toma-kaoo idi. Pa'ina'oraz zii wine poodan nii utada'okan nii wuru'u kaiwauzo-kariwaiiz naa ukinnaa, uruu wine wakudinan ni'i naa, na'iki ukinnaa pataka'uinan ni'i naa kapam. Uruu idi karikaonan da'i pidan tomazon pa'ina'o wine kinnaa papaida-kizi nii pa'ina'o wine. Utoma-kaoo dono na'apa, aona'o nii ukinnaa sha'apan."

*Mawakaiba zunaaba sodi
na'iki izaipa'o zunaaba*

(Mark 5:21-43; Luke 8:40-56)

¹⁸ Jesus kadakotinan pu'u zii, Jewnao zowaunaa kaawan u'ida'ati. Ukoduru'ukan ukanaapu ati, na'iki ukian, "Ōdani zunaaba sodi mawakan aizii aka, upu'u mazan puwa'ati pupishata kizi puka'u idi oroo, okakuda kizi."

¹⁹ Sariapa Jesus na'iki utominapa-kidaniinao makon naa utuma.

²⁰ Aizii na'a'o zun baiatina'o 12 wunu paizaipan idi. Okaawan Jesus baruu ikinapu na'iki opishatan ukamichan danoma karikaonan.

²¹ Usha'apanum kau'an panyukunuu ii okian, "Ōpishatan an uchaakitan karikaonan, ōkakudan nii."

²² Jesus padantina'akan, sariapa utukapanuzo, na'iki ukian o'ati, "Ma'ozaka putaapa panyukunuu ōdani, pumishidan idi'o, pukakudan." Na'iki'i naa mishi sariapa okakudan.

²³ Uruu dauna'an Jesus kaawan Jewnao zowaunaa dapu iti. Na'ii utukapan iriba taupauzonao na'iki muraapainao mawaka'o ati.

²⁴ Uruu idi sariapa Jesus kian ĭ'ati, "Ukodita di'iki'i, aonaa omawakan mani wuru'u, oda'awun karikaonan." Ipai pidannao shaazootinan una'apan idi.

²⁵ Pidannao koditan dauna'an, uru'u naa Jesus makon zunaaba sodi di'iti, na'iki uzaamatan naa paka'u kadu'ikizo. Sariapa okakuda'akan na'iki okadishita'akan.

²⁶ Pidannao kakuwaapan di'oraz dau'ana'a ipai na'an kida'o wiizai kawana'ati.

Jesus kakudan dya'utam daonaioranao ishaawunnao

²⁷ Udauna'an Jesus makopan pu'a'a naa na'iki, dya'utam daonaioranao ishaawunnao da'anpan uruu. ĭkadakoinan diiwa'o ida'an u'ati. "David Takaan-daun,* pukamunan-kida waunao," ĭkian.

²⁸ Jesus morotan dono'o naa kabaun nazo iti, uru'u naa ishaawunnao kaawan u'ida'ati na'iki upishaan ĭdyaun. Ukian ĭ'ati, "Umishida turuu ōkakudan unao?"

"Wamishida, Naobanai," ĭkian u'ati.

²⁹ Uru'u naa Jesus pishatan ĭawun kida, na'iki ukian ĭ'ati, "Umishidan idi, na'apa'o nii usha'apan."

³⁰ Sariapa ĭtukapa'akan naa. Uru'u naa Jesus kakinaowan ĭdyaun. Ukian, "Mana'a pa'i ukowaada'ana'a pidan ati kanom sha'apan u'ati."

³¹ Mazan upu'u ĭmakon, ĭkakuwaapa'anan udau'an, ipai na'an kida'o wiizai kawana'ati.

Jesus kakudan maparadan-ziiwa

³² Wur'u'u dya'utamainaoz daonaioranao mako'okan pu'u zii, pidannao na'akan Jesus ida'ati maparadanu'o daonaiaora, wuru'u umaparadanunuz oia'o doronai kaina'an idi'o u'ida'a.

³³ Aizii Jesus waata'akan dauna'an oia'o doronai u'ai, sariapa ukaparadanu'ukan. Tuukii pidannao, kasaba'ukinpainao na'ii, di'tinpan, na'iki ĭkian, "Aonaa watukapauzon zii kaikapa'ora'a aimaakan sha'apata-kaoo Israel an."

³⁴ Mazan Phariseenao kian, "Oia'o doronainao naobanaa taan idi'o u'ati ma'ozaka-karu wuru'u uwaatanuz oia'o doronainao."

[§] 9:17 *wine kinnaa*: uzai mada idi'o utoma-kaoo. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. * 9:27 *David Takaan-daun*: Kotua'o Tominkaru kian udyuudan nii bauda'apa David Takaan-daun umanawunu'o naobanai nii.

Jesus kasha'oran pidannao dau'an

³⁵ Jesus makon umorowautapan ipai donoi na'iki wiizai sodi kida kawana'ati. Utominapatin-kidan pidannao synagogue ii kida, na'iki ukowaadapan Kaimana'o Kuwai Tominkaru naobanai-tinan dau'an, na'iki ukakuda pidannao karinainao pabi'inaaka kida'o rinai idi.

³⁶ Tuukii ukasha'ora-kidan ipai wuru'u pidannaouz utukapan idi Idopian, na'iki aonaa Iaitapan na'apam naa pasha'apatinan pa'ida'a, na'apa kaznizonao kawan, aona'oraz itaapiki nii.

³⁷ Ukau'an ukian patominapa-kidaniinao ati, "Udaru paoribai baawu, dyuua'a naa u'aka, mazan aonaa kaudinainao iriban kasaba'ua'o niizu.

³⁸ Utoriinapa kapaoriba'o ati, uzaamata kizi kaudinainao nii kasaba'uupainao nii wuru'u papaoriba aka kidaz."

10*Jesus zaamatan**12 pidannao**apostlenao nii*

(Mark 3:13-19; Luke 6:12-16)

¹ Jesus dapadan 12 patominapa-kidaniinao baokopa pa'ida'ati, na'iki utaan ma'ozakakaru i'ati iwaata-kinaa nii oia'o doronai kida pidannao ai, na'iki ikakuda kizi pidannao karinaapainao ipai pabi'inaaka kida'o rinai ai.

² Di'i i'uu kida'a 12 pidannao Jesus zaamatan apostlenao* nii: kiwiin Simon, dakotapakarawai; Peter kii, na'iki u'inawuzu Andrew; James na'iki u'inawuzu John, inao Zebedee dainao;

³ Philip na'iki Bartholomew; Thomas na'iki Matthew, Matthew uruu zaamaapauzoz da'i tax puraatan; James, Alphaeus dani, na'iki Thaddaeus;

⁴ Simon, uruu Patriot;† na'iki Judas Iscariot, kaakapa'oraz Jesus.

*Jesus dyuudan**12 apostlenao*

(Mark 6:7-13; Luke 9:1-6)

⁵ Aizii Jesus dyuudan naa 12 pazaamataniiinao apostlenao nii. Ukakinaowa'akan idyaun, ukian, "Aonaa umako'ona'a Gentilenao‡ di'iti, na'iki Samaria Baara sannaos,§ mashaapa-kizi kida donoi di'iti.

⁶ Mazan umako pa'an õpidanannao Israelitenao di'iti, waziwadainainao kaznizo kawan.

⁷ Umako ukakuwaapa'an ukowaada kizi maonapa'a naa Tominkaru naobanai-tinan.

⁸ Ukakuda karinainao, ukadishita-kida mawakainao powaa iti. Ukakuda baiatinainao kichana'iki-kia'o bishoi idi, na'iki uwaata oia'o doronainao pidannao ai. Otaanii ma'ozakakinai u'ati mawinipinaa-daun, ukau'an usha'apata'a naazu mawinipinaa-daun.

⁹ "Umakon dono, aonaa una'akapa'ana'a upuraatan umashaapa-kinaa nii;

¹⁰ mana'a una'aka'ana'a umako-kizi iti usaakon oo ba'oran ukamichan oo ba'oran udadziki oo uwadookori nii. Usha'apanum kau'an pidan kaudina'o, taa-kaoo nii u'ati aimaakan uwinipinii.

¹¹ Ukaawan dono na'ia'oram donoi oo wiizai di'iti, udawata pidan na'ii. Na'ia'oram dapaapan an unao, umashaapa idapu ii atii udobatan na'iki.

¹² Umorowautan dono pidannao dapu iti, ukii i'ati, 'Marii kaiman-karu Tominkaru di'iki'o na'an utuma.'

¹³ Idapaapan dono unao kaiman, marii kaimana'oraz uparadan na'ian ituma. Mazan imadapaapakan an unao kaiman, ukiwa-kida powaa iti wuru'u kaimana'oraz uparadan.

¹⁴ Aizii imadapaapakan dono unao kaiman, oo aonaa labata'azon ukuwaa, udobata na'iki uparanda'aka imi'i ukidiba di'iki iawunuutapan pu'u."*

¹⁵ Jesus kian, "Õkowaada'azon mishi'o aimaakan u'ati. Tominkaru kootowapa-kidan dono'o naa pidannao, Tominkaru patakai'utan nii na'ia'inao pidannao donoi ii, powa'a zii wunao aia'a Sodom na'iki Gomorrh sannaouz."†

* **10:2** *apostlenao*: dyuuda-kariwai kakuwaapa'anan Tominkaru naobanai-tinan dau'u. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † **10:4** *Patriot*: mizaataakapauzoz pawizi dau'an. Ba'oran udakotapa-kinao Zealot kii. ‡ **10:5** *Gentilenao*: pidannao pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. § **10:5** *Samaria Baara sannaos*: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. * **10:14** Kidibai parauda-kaoo, ukainaabatan Tominkaru marina'atan nii inao. † **10:15** *Sodom na'iki Gomorrh*: kotua'o donoinao. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

*Pataka'uta-karu nii kaudinainao Tominkaru ati**(Mark 13:9-13; Luke 21:12-17)*

¹⁶ Jesus kian koshan, “Uabata, òdyuudan unao na'apa kaznizonao dyuuda-kao kawan baudokorunao bii iti. Ukau'an uaitapin na'apa kowazaz kawan, mazan umashaapa kaiman pidannao tuma orid kawan.

¹⁷ Uzaudinpa'a naa pa'i, usha'apanum kau'an pidannao zaamatan nii unao na'iki ìna'akan nii unao kootowapa-kizai iti, na'iki ìba'izian nii unao synagogue ii kida.

¹⁸ Na'iki ìna'akan nii unao kazowautapainao wiizai kanaapu ati na'iki kingnao kanaapu ati ògaru dikin ii. Na'apa'o ida'ana'o nii ukowaadan ì'ati, na'iki ba'oran pidannao ati, Kaimana'o Kuwai òdau'ana'o.

¹⁹ Aizii uzaamata-kao dono na'iki utiwaa-kidapa-kao dono kootowapa-kizi ii, mana'a udopia'ana'a udawatan dau'u na'apam nii ukian. Taa-karu nii u'ati uaitapa-kinaa nii na'apam nii ukian.

²⁰ Ukau'an uparadan an na'apain, aonaa unaou'o ni'i naa mani parada, mazan uDaru Tominkaru Dorona'o nii parada unao ida'an.

²¹ “Uruu dono pidannao zowii-kidan nii pa'inawuzunao, na'iki daruinoo na'apa'o nii ìzowii-kidan paudainao. Daniinao kashadapan nii padarunao na'iki pudaronao, na'iki ìzowii-kidan nii ìdyaun.

²² Ipai pidannao to'ora-kizaitapan nii unao òdikin ii. Mazan kanom tuuda'o ipai wuru kida'a atii utokon iti, kazannaata-karu nii uruu.

²³ Upataka'uta-kao dono umishidapan dau'an ògaru bauda'apa'o wiizai di'ii, ukidoapa ba'oran wiizai di'iti. Òkian mishi'o manawun u'ati, aona'o nii zii ukaudin-kizi ipain Israel an kida'o wiizai an, Daonaiora Aokazi Iki'o kaawan ua'ii powaa ati.

²⁴ “Aonaa tominpa'o pidan umanawunun patiichaan ai, na'iki aonaa poitorui umanawunun panaobanaa ai.

²⁵ Ukau'an turua'o wuru'u tominpa'o pidan tominapanuz patiichaan kawan, na'iki poitorui na'apa panaobanaa kawan. Kadapu'o dakota-kao an Beelzebul[‡] kii, aitanii man udapu ainao pidannao powa'a'o nii zii ìdakoapa-kao.

*Kanom ai tarii-karu**(Luke 12:2-9)*

²⁶ “Ukau'an aonaa utaria'ana'a pidannao ai. Ipai dizapa-kariwai, aida-kida-kao niizu, na'iki ipai taapa-kariwai kida mashaa, ipai'o nii uaitapa-kida-kao.

²⁷ Wuru'u aimaakan òkowaadaniaz unao ati karikaonan, ukowaada'a naa pa'iz ipai pidannao ati. Kanom aimaakan mashaada'u'o òkowaadan u'ati, ukowaada'a naa pa'iz diiwa'o ida'an pidannao abata kiziz.

²⁸ Mana'a utaria'ana'a wunao aia'a zowia'oraz pidan, mazan udoronaa, aonaa ìka'itaan pazowian pa'an. Mishi'oraiman utarii pa'an Tominkaru ai, ka'iita'oraz pakabootan pidan na'iki udoronaa Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

²⁹ Aonaa mooko dya'utama'o parikowarunao toriauzo-kao masakauda'u sodi'o puraata ida'an karikaonan, mazan upu'u aona'o nii bauda'apa udaru Tominkaru kashaapan ìwaotan imi'i baara ati.

³⁰ Na'iki Tominkaru aitananii ipai na'apauda'u'oran uzowaud kida uzowau ida'a.

³¹ Ukau'an aonaa utaria'ana'a, usha'apanum kau'an powa'a'o zii umarainapa-kao iriba'o parikowarunao ai.

³² “Na'ia'oram pidan kowaada'o òpidanan paugaru ipai pidannao kanaapu'u, na'apa'o nii kapam òkowaadan òpidanan uruu, òdaru aokazi ia'o kanaapu'u.

³³ Mazan na'ia'oram pidan kowaada'o pamarina'atan ògaru ipai pidannao kanaapu'u, na'apa'o nii kapam òmarina'atan uruu òdaru aokazi ia'o kanaapu'u.

*Aonaa kaimanaaka-karu mani, mazan mizaataaka-karu**(Luke 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ “Aonaa uzauda-kida'ana'a òkaimanaaka-kida'anan mani pidannao pa'atiaaka wuru'u òwa'atinuz da'ati'i imi'i baara ati. Òwa'atin aonaa òkaimanaaka-kida'anan mani pidannao, mazan òmizaataaka-kida'anan ìdyaun pa'atiaaka.

³⁵ Òwa'atin òpana'ada'anan daonaiora nyukunuu padaru ai, zun padaro ai, dinizoi paimauzo ai.

³⁶ Puiribannaou'o nii manawun wuru'u putarubanao ni'oraz. §

‡ **10:25** *Beelzebul*: ba'oran kaarita ida'a udakota-kao Beelzebul kii. Uruu Satan. § **10:36** Micah 7:6

³⁷ Na'ia'oram pidan marainpa'o padaru oo padaro powa'a zii pamarainpan ai ôgaru, aonaa turuu na'apa'o pidan da'anan ôgaru. Na'ia'oram pidan marainpa'o paudani powa'a zii pamarainpan ai ôgaru, aonaa turuu na'apa'o pidan da'anan ôgaru.

³⁸ Na'ia'oram pidan aona'o una'aka'azon pacrossannaa,* aonaa turuu na'apa'o pidan da'anan oo ukaudinan ôtuma.

³⁹ Na'ia'oram pidan aipa'o pakakupan pa'ida'a, waziwa'o nii karikaonanu'oraz kakupakaru pa'ai. Mazan kanom marina'ata'o pamashaapauzon kaduz pamishidan dikin ii ôgaru, uikodan nii karikaonanu'oraz kakupa-karu.

Wawinipa kida

(Mark 9:41)

⁴⁰ “Na'ia'oram pidan kaimana'o udapaapan unao, kaimana'o udapaapan ôgaru kapam wuru'u; na'iki na'ia'oram pidan kaimana'o udapaapan ôgaru, kaimana'o udapaapan wuru'u dyuuda'oraz ôgaru kapam.

⁴¹ Na'ia'oram pidan dapaapa'o prophet, uaitapan idi Tominkaru prophetin uruu, taa-ka'o nii uwinipa nii na'apa prophet kawan. Na'iki na'ia'oram pidan kaimana'o udapaapan kaimana'o pidan, ukaimanan idi, na'apa'o nii uwinipa nii taa-ka'o kaimana'o pidan kawan.

⁴² Na'iki na'ia'oram pidan taa'o wunu baida'apa'o ôpidanan tuzan nii, aonaan pu'u padamata umanawunun, mazan ôpidanan uruu, mishi'o nii ukawinipinaata-ka'o na'apa'o dikin ii.”

11

John Chikaawunuupauzo dyuudan papoitorunao

Jesus di'iti

(Luke 7:18-35)

¹ Jesus ipaia'akan dauna'an patominapa-kidan 12 patominapa-kidaniinao, uruu dauna'an umakon naa, utominapa-kida'anan na'iki ukakuwaapatina'anan wiizai kida kawana'ati, Galilee Baara an kida'oraz.

² Taraa-kizai ia'o John Chikaawunuupauzo, uabatan dono Christ sha'apatani kida dau'u, uruu idi udyuudan patominapa-kidaniinao pishaa'anan Jesus.

³ Ikaawan dono'o naa u'idi'iti ikian u'ati, “Pukowaada wa'ati, pugaru'u naa mishi wuru'u wa'ati'o ni'oraz John kowaadauzoniaz, oo wazaudapa zii ba'oran?”

⁴ Jesus dako'atin idyaun, ukian, “Umako powaa iti John di'iti, ukowaada'an kanom uabatanii na'iki utukapanii ôsha'apatan:

⁵ ishaawunu'o, turuu utukapan; machi'ikaka'o, chi'ika; kabisho'o kichana'iki-kia'o bishoi idi, kaiman ubisho manakan; makina'o, abata; mawaka'o, kakuda-ka'o powaa iti; pataka'utina'o, abata Kaimana'o Kuwai.

⁶ Konaukia'o nii pidan aona'oraz ukashadan pamishidapan ôgaru.”

⁷ John tominapa-kidaniinao kiwan dauna'an, Jesus kakuwaapan naa John dau'u iriba'o pidannao ati. Ukian i'ati, “Umakonkan dono'oraz John di'ii mapidantaka'o baara ia'oraz, sha'apa'oram pidan uzauda-kida utukapan na'ii uruu dono? Pidan, pinidi saba awaru dawuapa-kidani kawanu'o?

⁸ Kanom sha'a utukapa'azon na'ii umakonkanuz na'ii? Daonaiora, umanawunu'o kamicha kida ukaiwadapanii? Pidan kaiwaadapa'oraz na'apa'o kamicha, mashaapa'o umanawunu'o kabaun ii.

⁹ Ukowaada ô'ati, kanom sha'a utukapa'azon na'ii umakonkan dono na'ii? Tominkaru prophetin sha'a? Prophet mishi uruu, mazan powa'a zii prophet ai.

¹⁰ Uruu John dau'ana'o saada-kariwaiz Tominkaru Paradan ida'a. Ukianuz.

‘Puabata, ôdyuudan pidan pu'ua'ati kakuwaapa'o nii ô'ati,

uru'o nii saabaa pumako kizi.’”*

¹¹ Udauna'an Jesus kian, “Mishi'o ôkian u'ati, aonaa na'iam pidan shakata'o da'a'a imi'i baara'a umanawunu'o nii John Chikaawunuupauzo ai. Mazan pidan, aona'oraz umanawunun Tominkaru naobanai-tinapa-kizi'i, upu'u umanawunu'o uruu John ai.

¹² “John Chikaawunuupauzo sakadan di'iki'o pakaudinan atii kai, Tominkaru naobanai-tinan tuubarudinan, dikauda'o pidannao tiwaan pu'u pamashaatanuz.

¹³ Kiwiitapa John kakuwaapan ua'ii, ipai kotua'oraz Tominkaru prophetinnao kakuwaapan, na'iki kotua'oraz Moses kakinaori kowaadan na'apam nii aimaakan sha'apan.

¹⁴ Aizii umishidan an wuru'u ikuwaa kidaz, John, uru'u naa wuru'u Elijahaz, ikowaadaniiaz Tominkaru dyuudan nii.†

* 10:38 una'aka'azon pacrossannaa: ubaiaapan kasha'ora'o oo uzowii-ka'o nii pada'anpan dikin ii Jesus.

* 11:10

Malachi 3:1 † 11:14 Malachi 4:5

¹⁵ Pukakinaon an puabata'a naa kakinaorii!

¹⁶ “Na'apam dii mani òkainaabatan kinao pidannao? Na'apa'o Ìdyaun koraiziannao kawan sakanatapainaoz pamakinaotin-kizi ii, kadakoinpainaouz pa'atiaaka.

¹⁷ Ìkian kaikapa'a: ‘Watauan pu'u mazida-karu kunnaa unao ati, mazan upu'u aonaa ukonaupan. Wakunuian pu'u u'ati baaranai ia'o ukunuuauzo-kao, mazan upu'u aonaa uzaadan.’

¹⁸ Ukau'an na'apa'o John, sanadinpauzo uruu, na'iki aonaa utuzapauzon. Uruu idi pidannao kian udau'an, ‘Kaina'a oia'o doronai u'ida'a.’

¹⁹ Aizii Daonaiora Aokazi Iki'o aropauzon na'iki tuzauzo wine, uru'u naa pidannao kian udau'an, ‘Aushaa, utukapa arawu'u kashabakizi na'iki tuzapauzo uruu. Unaudapa pakaminauda'u-tinpan wunao idi'i zaamaapauzonaouz tax puraatannaa, na'iki ba'oran oiainao pidannao tuma.’ Tominkaru aitapaaban wuru'u tukapa-kida-kariwaiz umishiin wuru ida'ana'a sha'apaapa-kariwaiz.”

*Donoi ii kida'o pidannao,
aonaa ìmishidan Jesus
(Luke 10:13-15)*

²⁰ Donoi kida, Jesus sha'apata-kizir iringa umanawun kida'o aimakaan padamata, mazan upu'u aonaa na'ii sannao tanawatinan pa'oiان ai. Uruu idi Jesus aidan paparadan na'ii sannao mamishidakan dikin ii.

²¹ Ukian, “Kasha'ora'o nii manawun pubaiaapan Chorazin! Pugaru Bethsaida, na'apa'o nii pubaiaapan kasha'ora'o manawun! Aizii wuru'u umanawun kida'oraz aimakaan sha'apata-kariwaiz u'ida'a, usha'apata-kao an mani Tyre na'iki Sidon[‡] ii, sariapa mani na'ii sannao morokodan kamicha kasha'ora-karu daara kida. Na'iki sariapa mani ikadadainan pariti'i idi, ìtukapa-kida-kinaa nii mishi patanawatinan pa'oiان ai.

²² Mishi'o òkian u'ati, awutapa'o nii zii Tominkaru pataka'utan Tyre na'iki Sidon sannao unao ai, wuru kamoo dono'o Tominkaru kootowapa-kidanuz naa pidannao.

²³ “Aizii unao Capernaum sannao, u'itiiman umanawunu'o nii unao aokazi ii? Aonaa, mazan kii'an ukaboota-kao nii Tuubaru'o Tikazi wu'iti. Wuru'u umanawun kida'oraz aimakaan, sha'apata-kariwaiz u'ida'a sha'apata-kao an mani Sodom[§] ii, kaina'a zii mani wuru'u donoiz kai.

²⁴ Mishi'o, ukau'an Tominkaru kootowapa-kidan dono'o naa pidannao, powa'a'o nii zii Tominkaru pataka'utan unao, Sodom sannao ai.”

*Uwa'ati ò'ida'ati
usookapa kizi
(Luke 10:21-22)*

²⁵ Na'apain uruu dono Jesus toriinpan, ukian, “Òdaru, aokazi iainao na'iki imi'i baara ainao naobanaa, òkonaukii-kidan pugaru, usha'apanum kau'an putukapa-kidan idi'i naa pa'inainao ìtominpan ati, pumataapadakaniaz umanawunu'o aitapainao aitapan.

²⁶ Mishi'o òdaru, na'apa kida'o sha'apan puaiپan kawana'ati'o.”

²⁷ Aizii Jesus kian ì'ati, “Òdaru taanii ò'ati ipai aimakaan pa'idi'iki kida'oraz. Aonaa kanom aitapan ògaru uDaniz, soo òDaru. Na'iki aonaa kanom aitapan òDaru, soo ògaru uDani. Na'iki pidannao òzaamatiinaouz aitapa'o nii uruu.

²⁸ “Uwa'ati ò'ida'ati ipai unao mizainainao kimisha'o padowautapanii idi, òtaan nii sookapa-karu u'ati.

²⁹ Uzaamata òdopawa, una'aka kiziz na'iki utominapa ò'idi'iki, usha'apanum kau'an kaimana'o ònyukunuu na'iki aonaa atadinpa'o mani wuru'u ògaruz. Uruu idi uikodan nii mishi'o manawun sookapa-karu.

³⁰ Wuru'u òdopawa òtaan ni'oraz u'ati masha'apanna'o na'iki shaakada'o.”

12

*Jesus uruu
Sookapa-karu Kamoon naobanaa
(Mark 2:23-28; Luke 6:1-5)*

¹ Aizii Sookapa-karu Kamoon dono, Jesus dobatapan patominapa-kidaniinao tuma zakapu an paoribai wheat baawu an. Na'apain utominapa-kidaniinao zamazin naa, uruu idi ìkaraowaanan wheat aka, na'iki ìnikapaanan naazu.

[‡] 11:21 Tyre na'iki Sidon: donoi kida, aonaa Jewnao mashaapa-kizi mani.

[§] 11:23 Sodom: kotua'o donoi mainaa-

bata-kariwaiz pidannao oiان idi. (Genesis 19:24-28)

² Aizii Phariseenao tukapan idi İsha'apatinanuz na'apa, sariapa İkian Jesus ati, "Putukapa, putominapa-kidaniinao aonaa İizo'atin mani wakakinaorinaa wuru'u İsha'apatanuz kaikapa'ora'a Sookapa-karu Kamoon dono."*

³ Jesus dako'atin İdyaun, ukian, "Aonaa mooko utukapauzon kaarita ida'a'oraz usaadinpan kanom King David sha'apatauzonii, tawuru dono'o uruu na'iki upidanannao zamazin dono'oraz?†

⁴ Umorotan Tominkaru Dapu nazo iti, na'iki unikan papidanannao tuma bread taa-kariwaiz Tominkaru ati. Na'apa'oraz wazootapa-karu kakinaorii wuru'u pidan nikanuz wuru'u bread taa-kariwaiz Tominkaru ati. Soo faadaanao karikaonan taapada-kariwaiz İnikan wuru'u breadiz.

⁵ Na'iki aonaa mooko uaitapan Moses kakinaori ida'a'oraz usaadinpan, ukowaadanuz faadaanao sha'apata pakaudin-kiz, Tominkaru Dapu ii sookapauzo-karu kamoon dono, mazan upu'u aonaa İtaapa-kaao İsha'apatan oia'o, İmaizo'atikan pu'u kakinaorii?

⁶ Ökowaadan nii u'ati, di'i utuma'oraz, powa'a'o zii umanawunun Tominkaru Dapu ai.

⁷ Tominkaru Paradan saada-kariwaiz kian, 'Kamunanuaba-karu wuru'u İaipaniaz, aonaa uzai taa-kariwaiz mani.' Uaitapan an mani kaimanaiman na'apa'oram wuru'u paradakaruz, aonaa mani udakotan pidannao oia'inao nii, masha'apata-kainaouz oia'o.

⁸ Usha'apanum kau'an Daonaiora Aokazi İki'o Sookapa-karu Kamoon naobanaa uruu."

Jesus kakudan pidan

makiitaka'o paka'u

(Mark 3:1-6; Luke 6:6-11)

⁹ Na'iki'o Jesus makon synagogue iti.

¹⁰ Na'ii na'a'o daonaiora, aonaa uka'u kiitinan, mawaka'o uka'u. Pabi'i kida pidannao na'ii aipainao pazaamatan Jesus usha'apatinan ida'an pana'iti kakinaorii ai. Uruu idi İpishaanuzu, İkian, "Aonaa mani u'oian wakakinaorinaa ati pidan kakudan pidan Sookapa-karu Kamoon dono?"

¹¹ Jesus dako'atin, ukian İ'ati, "Na'apa dii mani unao sha'apatinan bauda'apa'o u'uza kaznizo waotan an munapo'o ka'unaru di'iti Sookapa-karu Kamoon dono? Aona'o nii mani uso'otankanuz na'apain?"

¹² Aizii pidan mani, powa'a'o zii umanawunun kaznizo ai. Ukau'an aonaa u'oian wakakinaorinaa ati, washa'apatan kaimana'o Sookapa-karu Kamoon dono."

¹³ Uru'u naa ukian daonaiora makiitaka'o paka'u ati, "Pusawada puka'u." Sariapa usawada'akanuz, na'iki sariapa uka'u kaimana'akan na'apa ba'oran uka'u kawan.

¹⁴ Uruu idi na'iki'o Phariseenao makon İkadakotina'an pa'idiwaru sodi, İaitapa'azon na'apam kizi pazowian Jesus.

Tominkaru zaamatanii

papoitoru nii

¹⁵ Jesus abatan naa na'apam pasha'apata'azoo-kaao, sariapa umakon na'iki. Na'iki iriba pidannao da'ananuzu. Uruu dono ipai ukakudan karinainao na'ii.

¹⁶ Ukakinaowa'akan İdyaun, aonaa kizi İkakuwaapan udau'u ba'orainao ati.

¹⁷ Uruu umishian naa na'apa'oram Tominkaru kiauzonuz prophet İsaiah ida'an.

¹⁸ "Di'i uruu'u İzaamataniaz İpoitoru nii, uruu wuru'u İmarainapanii na'iki İnyukunuu-ati'oraz.

Ötaan nii İdoronaa u'ida'a, na'iki ukakuwaapan nii sakitapa'o mashaapa-karu Tominkaru tuma'o dau'u, ipai pab'inaaka'o pidannao ati.

¹⁹ Uruu wuru'u İzaamataniaz İpoitoru nii, aona'o nii ukadakowaakapauzon, na'iki aona'o nii ukadokouzon diiwa. Aona'o nii uparadan diiwa'o ida'an dunapo an kida.

²⁰ Aona'o nii umanawutan ramitapa'o, na'iki aona'o nii umakadan suduupa'o upu'ukapan.

Ukau'an karikaonanu'o nii ukamunanban, atii udikintan nii oii kida'o aimaakan mishi'o kaiman-karu ida'an.

²¹ Na'iki uruu ati'o nii ipai pidannao donozinaa kida nyukunuu, İzaudapan pakazannaata-kaao."‡

Pidannao kian kaina'a oia'o doronainao zowaunaa Jesus ida'a

(Mark 3:20-30; Luke 11:14-23)

* 12:2 Phariseenao ati, Jesus tominapa-kidaniinao kaudinan wuru'u İkaraodanz wheat aka kida Sookapa-karu Kamoon dono. † 12:3 1 Samuel 21:1-6 ‡ 12:21 İsaiah 42:1

²² Uruu dauna'an pidannao na'akan Jesus ida'ati ishaawun na'iki maparadanu'o pidan, wuru'u una'apaitanuz oia'o doronai kaina'an idi'o ida'a. Ukau'an Jesus kakuda uruu. Uruu idi kaimana'a naa uparadan, na'iki kaimana'a naa utukapan.

²³ Tuukii pidannao di'itinpan Jesus sha'apatanii kida dau'an. Uruu idi ikian, "David Takaan-daun^s mani arawu'u?"

²⁴ Aizii Phariseenao abatan idi ina'apan, sariapa ikian pa'atiaaka, "Oia'o doronainao naobanaa Beelzebul* taan idi'o uma'ozaka-kinaa nii wuru'u uwaatanuz oia'o doronainao."

²⁵ Jesus aitapa na'apa'oram idi'itinpan. Uruu idi ukian i'ati, "Bauda'apa'o wiizai ida'a'a pidannao mashaapan, imizaataakapan an pa'atiaaka, aona'o nii wiizai na'an kotua'iki. Na'ia'oram pidannao donoi ainao, imashaapan an buutaaka pairibannao ai, na'iki imizaataakapan an pa'atiaaka, aona'o nii donoi na'an kotua'iki. Na'ia'oram pidannao mashaapainao bauda'apa'o kabaun ida'a buutaakapan an pairibannao ai, na'iki imizaataakapan an pa'atiaaka, aona'o nii imashaapan baokopa kotua'iki.

²⁶ Aizii Satan waatan an papoiturunao oia'o doronainao, Ibuutaakapan na'iki imizaataakapan pa'atiaaka wuru'u. Ukau'an aona'o nii Satan naobanai-tinpan kotua'iki.

²⁷ Unao, ukian owaatan oia'o doronainao, oia'o doronainao naobanaa Beelzebul taan ida'ana'o o'oma'ozaka-kinaa nii. Mazan kanom ta'oraz mooko unao pidannao ati ima'ozakannaa nii, ikaboota-kinaa nii oia'o doronainao? Beelzebul? Aonaa. Ukau'an uruu na'apa kida'oraz kainaabata u'ati, na'apa'oram wuru'u upozawatapanuz.

²⁸ Mazan wuru'u owaatanuz oia'o doronainao pa'an Tominkaru taanii ida'ana'o o'ati padoronaa o'oma'ozakannaa nii, na'apa'o kainaabata kaina'a'a naa Tominkaru naobanaitinan ubii'i.

²⁹ "Kaikapa'o kawanu'o wuru'u: Aonaa na'ia'oram pidan ka'iita'o nii pamorotinan ma'ozaka'o daonaiora dapu, una'aka'azon an usha'apauz kida u'ai udapu iki, soo udodowan nii zii wuru'u ma'ozaka'oraz pidan kiwiin. Uruu udauna'an turua'o ni'i naa una'akan usha'apauz kida udapu iki.

³⁰ "Na'ia'oram pidan aonaa o'ida'atanpu'u mani, otaruba uruu. Na'ia'oram pidan aona'o ukasaba'uupan otuma, pararaa-bi'ita'o okasaba'uunii wuru'u.

³¹ "Ukau'an okowaadan u'ati, sha'apa'oram pidan sha'apatan an oia'o pairiban ati, na'iki udakoopan Tominkaru, marina'ata-karu nii wuru'u u'oiانuz u'ai. Mazan udakoopan an Kaimana'o Doronaa, aona'o nii u'oiان marina'ata-ka'o u'ai.

³² Na'ia'oram pidan dikauda'o uparadan Daonaiora Aokazi Iki'o dau'an, marina'ata-karu nii u'oiان u'ai, mazan na'ia'oram pidan dakoopa'o Kaimana'o Doronaa, aona'o nii na'apainim u'oiان marina'ata-ka'o u'ai, kai oo diina'iti'i.

Paoribai aitapa-ka'o pa'aka ida'an

(Luke 6:43-45)

³³ "Puaipan an kaimana'o paoribai aka, ziwu'o uaipan pupaoriba. Paoribai maziwukan dono, dikauda'o nii u'aka. Aitapa-kariwai ziwu'o paoribai pa'aka ida'an.

³⁴ Unao kichana'iki-kia'o kowazaz, aonaa na'itim uparadan kaimanan. Kanom nyukunui ia'oraz utaapa-ka'o kida, uru'o nii kodita-kida-kariwaiz.

³⁵ Kaimana'o pidan, ukodita-kidan nii kaiman kida'o aimakaan, pataapanii panyukunuu kaimanan di'iki. Dikauda'o pidan, ukodita-kidan nii dikauda kida'o aimakaan, pataapanii panyukunuu dikaudan di'iki.

³⁶ Aizii okowaadan u'ati, Tominkaru kootowapa-kidan dono'o naa pidannao, ikootowapa-kida-ka'o nii ipai dikauda kida'o paparadauzonii dikin ii.

³⁷ Usha'apanum kau'an uparadauzonii kida ida'ana'o nii ukainaabatan, kaimana'o unao oo oia'o."

Jesus kaiwaan Jonah pakainaaribanaa nii

(Mark 8:11-12; Luke 11:29-32)

³⁸ Udauna'an pabi'i kida Phariseenao na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u kian Jesus ati, "Tiichaa, watukapa'azon pusha'apatan umanawunu'o aimakaan kainaabata'o nii Tominkaru di'iki'o pugaru."

³⁹ Jesus dako'atin idyaun, ukian i'ati, "Soo oia'o na'iki maizo'ati-kainao pidannao wuru'u tukapa'azo'oraz aimakaan kainaabata-ka'o pa'ati. Aona'o nii kanom ida'an ukainaabata-ka'o u'ati, soo prophet Jonah ida'ana'o nii.

^s 12:23 David Takaan-daun: Kotua'o Tominkaru kian uduyudan nii bauda'apa David Takaan-daun umanawunu'o naobanai nii. * 12:24 Beelzebul: ba'oran kaarita ida'a udakota-ka'o Beelzebub kii. Uruu Satan.

⁴⁰ Jonah na'ian kawan udaru'o kopau toba nazo ii idikinauda'u kamoo na'iki idikin-
auda'nu maruta'o. Na'apa'o nii Daonaiora Aokazi Iki'o na'ian kapam idikinauda'u kamoo
na'iki idikinauda'u maruta'o imi'i ka'azo ii.

⁴¹ Pidannao Nineveh sannao kadishitan nii wuru kamoo dono'o, Tominkaru kootowapa-
kidanuz ipai pidannao, na'iki idakoopan nii kainao pidannao, usha'apanum kau'an Inao
Itanawatinanii pa'olan ai Jonah kowaadan dono Itati Tominkaru paradan. Mazan di'ora'a
pidan utuma'oraz, powa'a'o zii umanawunun Jonah ai.

⁴² Sheba iki'o Queen naobanaibaba kadishitan nii wuru kamoo dono'o, Tominkaru
kootowapa-kidanuz ipai pidannao, na'iki odakoopan nii kainao pidannao, usha'apanum
kau'an owa'atinii munapo'o amazada tokon ikinapu, oabata'azon idi Soloman aitapaaban
dau'u. Mazan di'ora'a pidan utuma'oraz powa'a'o zii umanawunun Soloman ai.

Oia'o doronai padantan powaa ati

(Luke 11:24-26)

⁴³ "Na'apainim oia'o doronai koditan pidan di'iki, umakon nii amazada arada'o di'ii'aka,
udorotapan naa pamashaapa-kizi nii. Aizii aonaan dono uikodan pamashaapa-kizi nii,

⁴⁴ uru'u naa ukian paaipan ati, 'Ōkiwan nii powaa iti ōdapu iti.' Uruu idi ukiwan naa
powaa iti, na'iki uikoda wuru'u padapuz aonaa kanom mashaapa'o nii na'ii, kaiman
uparadapa-ka'o.

⁴⁵ Uruu idi umakon una'an 7 ba'oran oia'o doronainao powa'a'o zii manawun
idikaudan kida pa'ai. Uruu idi Imorotan na'iki na'ia'a naa Imashaapan. Uruu dauna'an
powa'a'o nii zii pidan dikauda'akan kiwiini'o ai. Ukau'an na'apa'o wuru'u oiainaoz
pidannao kai'oraz naa Imashaapan."

Jesus daro na'iki u'inawuzunao

(Mark 3:31-35; Luke 8:19-21)

⁴⁶ Jesus kadakotinan pu'u zii pidannao ati, udaro na'iki u'inawuzunao kaawa'akan na'iti,
ikadishitapan paniba ii Iparada'azon u'ati.

⁴⁷ Uruu idi bouda'apa pidan na'ia'o kian Jesus ati, "Putukapa, pudaro na'iki
pu'inawuzunao paniba ii, Iparada'azon pu'ati."

⁴⁸ Jesus kian u'ati, "Kanom ōdaro nii, kanom ō'inawuzunao nii."

⁴⁹ Usawadan paka'u patominapa-kidaniinao di'ti na'iki ukian, "Di'i ōdaro na'iki
ō'inawuzunao.

⁵⁰ Kanom sha'apatina'o ōdaro aokazi ia'o aipan kawana'ati, Inao wuru'u ōdadakoo,
ō'inawuzunao na'iki ōdaro."

13

Di'itinapa-kinai kuwai,

pidan paopa'o dau'o

(Mark 4:1-9; Luke 8:4-8)

¹ Na'apain uruu kamoo dono, Jesus makon na'ia'o kabaun di'iki karishii za'iti, na'iki na'ii
usakanatan udanoma ii.

² Iriba pidannao kasaba'ukinan u'ida'ati, uruu idi upaidinan kanawa zo'iti, na'iki
usakanatan na'ii pidannao na'ian pu'u karishii za'a.

³ Udauna'an uparadan, ukaiwaa di'itinapa-kinai kuwai kida, patominapa-kida-kinai nii
idyau. Ukian, "Baukapaiman, pidan makon pazakapun iti upaopa'anapaoriba uuda
kida.

⁴ Pabi'i kida upaoriba uuda upararaanii kida waotan dobaapa-kizai an, kotu'uznao
kaawan na'iti, sariapa Inikanuzu.

⁵⁻⁶ Ba'oran kida upararaan kubata'o imi'i ida'an. Kadiman usoda'akan padamata, mazan
kamoo wiicha'akan idi, sariapa uzowinan wuru'u soda'aka'oraz zii paoribai sodi kida.
Usha'apanum kau'an aonaa na'itim u'ishataba'u zaamatanin.

⁷ Pabi'i kida upaoriba uuda waotan kaiwada-karu bii an. Sariapa ukau'an kaiwada-karu
bazobatanuzu.

⁸ Mazan pabi'i upararaanii papaoriba uuda kida kaimana'o imi'i ida'an. Uruu idi
ukaakan powa'a zii uka'uaudan diri'i kida, ba'oran kida uka'uaudan diri'i kida manawun.

⁹ Pukakinaon an puabata'a naa kakinaorii!"

Kanom ni'o Jesus kaiwaan

di'itinapa-kinai kuwai kida

(Mark 4:10-12; Luke 8:9-10)

¹⁰ Uruu dauna'an patominapa-kidaniinao pishaan Jesus. Inkian u'ati, "Kanom nii
pukakuwaapan pidannao ati di'itinapa-kinai kuwai kida ida'an?"

¹¹ Udako'atin İdyaan, ukian, “Unao ati'õ karikaonan utaa-kaõ wuru'u aitaapaaba-karuz Tominkaru naobanai-tinpan daua'oraz aona'oraz uaitapanata-kaõ, mazan wunao ati'i, aonaa utaa-kaõ wuru'u aitaapaaba-karuz.

¹² Ukau'an pidan kaina'a'o aimaakan u'ida'a, aimaakan taa-karu nii diri'i powa'a zii u'ati. Uruu idi powa'a'o nii zii udiri'in u'ida'a. Powa'a zii manawun udiri'in uaiapa-kaõ ai. Mazan wuru'u pidan, aona'oraz kanom u'ida'a, kanom masakauda'u sodi'i u'ida'a, kazata-karu nii u'ai.

¹³ Uruu idi'õ õkaiwaan wuru'u di'itinapa-kinai kuwai kidaz õkakuwaan dono İ'ati. Uruu idi awunuutapa padamata İdyaan, mazan aonaa İtukapan, na'iki İabatapan padamata, mazan aonaa İabatan, na'iki aonaa İaitapan.

¹⁴ İnao ukau'an wuru'u mishia'oraz Tominkaru poitoru Prophet Isaiah paradan. Ukianuz kaikapa'a:

'Uabatapan nii mazan aona'o nii uaitapan uabataniı,
uawunuutapan nii padamata, mazan aona'o nii utukapanuz.

¹⁵ Usha'apanum idi wuru'u pidannaouz İadaradan panyukunuu,
aonaa İabata'azon na'iki aonaa İtukapa'azon.

Mazan İtukapa'azon an mani,

İabata'azon an mani,

na'iki İaitapan an mani kaiman panyukunuu ii,

uruu idi İtanawatin mani õ'ida'ati,

na'iki õkakuda mani İdyaan.' Tominkaru kian.*

¹⁶ “Kaiman zii unao ati, utukapan idi uawun idi, na'iki uabatan idi ukinao idi.

¹⁷ Mishi'õ õkian u'ati. Iriba Tominkaru prophetinno na'iki kotua'õ kaimanainao pidan-nao, tuukia'õ padamata İtukapa'azon wuru'u utukapaniaz usha'apata-kaõ, mazan aonaa İtukapanuzu. Na'iki İabata'azon uabataniı, mazan aonaa İabatauzonuzu.

Jesus kainaabatan pakuwaa paopa'o daua'oraz

(Mark 4:13-20; Luke 8:11-15)

¹⁸ “Aizii uabatapa uaitapa kizi na'apam õkainaabatan paopa'o daua'oraz kuwai.

¹⁹ Pidannao abatainaouz kuwai, Tominkaru naobanai-tinan dau'an, mazan aonaa İaitapanuz. İnao na'apa'o uudai kawan pararaa-kariwaiz dobaapa-kizai an. Satan kaawa'akan na'an, masha'apannaa uzaamata'akan wuru'u paowa-kariwaiz na'an kida.

²⁰ Uudai kida pararaa-kariwaiz kuba baawu an, kainaabata na'apa'o pidannao, İabatan dono sodi'õ karikaonan, İkonaukii-kida'akan Tominkaru daua'oraz kuwai.

²¹ Mazan aonaa İtaapan kuwai kaimanaiman pa'ida'a, uruu idi aonaa umashaapan kotua'iki İ'ida'a. Ukau'an na'apainim İbaiaapan dono oo İpataka'uta-kaõ kuwai dikin ii, sariapa ukaakinpan.

²² Aizii uudai kida pararaa-kariwaiz kaiwada-karu baawu an, kainaabatan na'apam pidannao abatainaouz kuwai padamata. Mazan İdi'itinpan aimaakan aiapa-kaõ dau'u, na'iki kasha'apauzi-karu dau'u. Uruu idi İmanyukunuutan naa wuru'u kuwaiz. Na'iki aona'a naa İsha'apainpan kaiman kuwai kawana'ati.

²³ Na'iki wuru'u uudai kida paowa-kariwaiz kaimana'õ imi'i ida'an, uruu kainaabatan wunaou'u abatainaouz kuwai na'iki kaiman İaitapanuz. Uruu idi İmashaapan naa ukawana'ati, paka'itinan kawana'ati kida, na'apa paoribai kida kawan kaaka'oraz kaiman, ba'oran kaakan powa'a zii udiri'in kida.”

Di'itinapa-kinai kuwai kazamaka'o paowanaka-kaõ daua'o

²⁴ Aizii Jesus kowaadan ba'oran di'itinapa-kinai kuwai İ'ati. Ukian, “Kaikapa'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz: pidan paowan kawan kaimana'õ paoribai uuda kida pazakapun ii.

²⁵ Aiwaka'an ipai pidan da'awun pu'u, utaruba kaawan uzakapun ii. Upaowankan kazamaka'o uuda kida upaoriba wheat bii an, udauna'an umako'okan naa.

²⁶ Paoribai sodan dono'õ naa na'iki ukaakan dono'õ naa, kaina'a kazamaka'o kida sodan İbii an kapam.

²⁷ Upoitorunao kaawan u'ida'ati, na'iki İkian u'ati, 'Naobanai, kaimana'õ paoribai uuda kida sha'atii pupaowanii, mazan diina'a'a naa kazamaka'o kida aidinanu'u.'

²⁸ “ 'Õtaruba wuru'u paowanka'oraz na'apa'o,' ukian İ'ati.

“Upoitorunao kian u'ati, 'Puaiapa waso'otan wuru'u kazamaka'oraz?'

²⁹ “ 'Aonaa,' ukian İ'ati. 'Panaadon uso'otan dono kazamaka'o, uso'otan nii paoribai kida kapam.

* 13:15 Isaiah 6:9-10

³⁰ Marii zii paoribai na'iki kazamaka'o sawatan baokopa atii paoribai dukutapa-ka'o dono. Aizii udukutapa-ka'o ua'ii, ôdyuudan nii dukutapainao so'otan kazamaka'o na'iki ikasaba'uunuzu, na'iki udauna'an marii ikawaodanuzu. Mazan ôpaoriba aka, ôdyuudan nii isaabaanuz padapunaa di'iti.' "

Di'itinapa-kinai kuwai, paoribai mustard uuda daua'o

(Mark 4:30-32; Luke 13:18-19)

³¹ Jesus kowaadan i'ati ba'oran di'itinapa-kinai kuwai. Ukian, "Kaikapa'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz: mustard uuda paowa-ka'o kawan zakapu ii.

³² Wur'u mustard uudaz, uruu duusodi'o manawun ipai ba'oran paoribai uuda kida ai. Mazan usodan dono, udyaupain nii udaru ba'oran paoribai kida ai. Udaru'o paoribai nii utominan, uruu idi kotu'uznao kaawan ikashimakainpan uwaoda an kida."

Di'itinapa-kinai kuwai,

yeast daua'o

(Luke 13:20-21)

³³ Jesus kowaadan i'ati powa'a zii ba'oran di'itinapa-kinai kuwai. Ukian, "Kaikapa'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz: pidan muudan kawanu'o masakauda'u yeast diri'i'o poroom-bi'iti, atii upoodadan ipai diri'i'oraz poroom."

Kanom ni'o Jesus kaiwaan tominapa-kinai kuwai kida

(Mark 4:33-34)

³⁴ Jesus kaiwaan di'itinapa-kinai kuwai kida pakakuwaapa-kinaa nii iriba'o pidannao ati. Aonaa na'apainim ukakuwaapauzon i'ati makaiwaaka-daun uruu kaduz kuwai.

³⁵ Ukakuwaapauzon na'apa umishii-kinaa Tominkaru prophetin kianuz.

"Ôkaiwaan nii di'itinapa-kinai kuwai kida

ôparadinan dono i'ati.

Ôkowaadan nii i'ati aimaakan kida

aona'o ïaitapauzo-ka'o kida,

amazada tominan di'iki'o."

Jesus kainaabatan kazamaka'o daua'oraz di'itinapa-kinai kuwai

³⁶ Jesus mako'okan dauna'an iribainnao pidannao di'iki, uru'u naa umorotan kabaun nazo iti. Utominapa-kidaniinao kaawan u'lida'ati, na'iki ikian u'ati, "Pukowaada wa'ati na'apa'oram wuru'u di'itinapa-kinai kuwai kainaabataniaz zakapu ia'o kazamaka'o daua'oraz."

³⁷ Jesus kian i'ati, "Wuru'u paowa'oraz kaimana'o paoriba uuda kida, uruu Daonaiora Aokazi Iki'o.

³⁸ Wur'u zakapuz, uruu imi'i baara. Kaimana'o paoribai uuda kida, uruu pidannao naobanaitapainao ni'o Tominkaru. Wur'u kazamaka'oraz, uruu Satan pidannao.

³⁹ Na'iki wuru'u utarubaz paowanka'oraz kazamaka'o, uruu Satan. Wur'u paoribai so'otapa-ka'o, uruu amazada katokon-tinan dau'ana'o. So'otapainaoz paoribai, ïnao angelnao wuru'u.

⁴⁰ Aizii wuru'u kazamaka'o kasaba'uu-kaoz na'iki ukawaoda-kaoz, na'apa'o nii aimaakan sha'apan di'ora'a amazada katokon-tinan dono.

⁴¹ Daonaiora Aokazi Iki'o dyuudan nii papoitoru angelnao kaboota'anan panaobanai-tinapa-kizi ai ipai aimaakan sha'apata-kida'oraz oia'o pidannao ati, na'iki ipai sha'apatainaouz oii kida'o,

⁴² ikabootan nii ïdyaun Tuubaru'o Tikazi wu'iti. Na'ia'o nii ïzaadan tuukii na'iki ikuzowan nii paidako padopian idi.

⁴³ Mazan kaimanainao, Tominkaru pidannaoz, ikanadapan nii na'apa kamoo kawan paDaru naobanai-tinapa-kizi ii. Pukakinaon an puabata'a naa kakinaorii!"

Di'itinapa-kinai kuwai,

kawinipina'o

aimaakan dizapa-ka'o daua'o

⁴⁴ "Kaikapa'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz: kawinipina'o aimaakan dizapa-ka'o kawan zakapu ii. Pidan ikodanuzu, sariapa uvida'akan powaa itiz. Tuukii ukonaukian, uruu idi usellian ipai pasha'apauz. Udauna'an utorian wuru'u zakapuz pa'idiwau nii.

Di'itinapa-kinai kuwai,

pearl daua'o

⁴⁵ "Kaikapa'o kapam wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz: pidan dorotapa'o kawan kawinipina'o aimaakan, pearl kia'o u'uu.

⁴⁶ Aizii uikodan dono bauta'apa dobata'o uwinipinaa, uru'u naa usellia'anan ipai pasha'apauz, na'iki utorian naa wuru'u pearl pasha'apauz winipinaa ida'an.

*Di'itinapa-kinai kuwai,
kopautapauzonoa daua'o*

⁴⁷ “Kaikapa'o kapam wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz: na'apa'o kopautapainao sairoopan kawan karishii ii, na'iki izaamatan pabi'inaaka kopau.

⁴⁸ Aizii Isairon paidan dono'o naa, Imaaranat naazu unaawa iti, na'iki iwidauan naa wuru'u kopau kidaz. Kaiman kida'o kopau, ipai ipaidan pakinnaa kida zo'iti. Mazan dikauda kida'o kopau, aonaa iaipan, ipai ikabootan kidaz.

⁴⁹ Na'apa'o nii di'ora'a amazada katokon-tinan dono. Angelnao makon nii di'itinapa kida'a iwidaua'anan oiainao pidannao kaimanainao pidannao ai.

⁵⁰ Na'iki ikabootan nii idyaun Tuubaru'o Tikazi wu'iti, na'ia'o nii izaadan tuukii na'iki ikuzowan nii paudako padopian idi.”

*Pa'ina'o na'iki kotua'o kuwai
daua'o*

⁵¹ Aizii Jesus kian i'ati, “Uaitapa na'apa'oram dau'ati'o kaiwuru'u okuwaa kidaz?” “Oo,” ikian u'ati.

⁵² Na'iki ukian i'ati, “Ukau'an pidan tiichaapauzo Moses kakinaori dau'u, aitapa'oraz naa kapam Tominkaru naobanai-tinpan dau'u, na'apa'o uruu pidan kawan saaba'a'o umanawun kida'o aimaakan, kotu'u kida'o na'iki pa'inaa kida'o aimaakan pakaiwaan nii.”

*Nazareth sannao
manaudapakan Jesus*

(Mark 6:1-6; Luke 4:16-30)

⁵³ Jesus mako'okan naa paipaijan dauna'an pakakuwaapan di'itinapa-kinai kuwai ida'an.

⁵⁴ Ukiwan padyaupai-kizi donoi iti. Na'ia'a naa utominapa-kidan pidannao synagogue ii. Aizii abatainaouz ukakuwaapan, tuukii id'itinpan, na'iki ikian, “Na'iki'oram uikodan wuru'u aitapa-karuz, na'iki wuru'u umanawun kida'oraz sha'apainapa-karu?”

⁵⁵ Aonaa mooko uruu mani carpenter daniz? Aonaa mooko Mary mani udaro nii? Na'iki aonaa u'inawuzunao mani James, Joseph, Simon na'iki Judas?

⁵⁶ Aonaa udadakoona'o mani watumainaoz? Na'apa dii mooko uka'iitan pasha'apatan ipai kaikapa kida'ora'a?”

⁵⁷ Uruu idi pidannao to'ora-kizaitapanuz.

Jesus kian i'ati, “Ipai na'ia'akan prophet taapa-ka'o umanawunu'o nii, mazan pawizi'i na'iki pairibannao bii'i, aonaa utaapa-ka'o na'apa.”

⁵⁸ Imamishidakan idi, aonaa Jesus sha'apatan iriba umanawun kida'o aimaakan na'ii.

14

*John Chikaawunuupauzo zowii-ka'o
(Mark 6:14-29; Luke 9:7-9)*

¹ Na'apain uruu dono King Herod abatan kuwai Jesus dau'u.

² Uruu idi ukian paminka'unao ati, “Uruu John Chikaawunuupauzo wuru'u kakuda'oraz pamawaka-kizi iki. Uruu idi'o wuru'u uka'iitanuz pasha'apatan umanawun kida'o aimaakan.”

³⁻⁴ Usha'apanum idi una'apanuz Herod zaamata-kidauzonii da'i John, udodoo-kidanuzu na'iki ukaboota-kidanuzu taraa-kizai di'iti. Usha'apanum idi John paradauzonii u'ati u'inawuzu Philip daiaro Herodias dau'an. Ukian u'ati, “Kakinaorii kian kawana'ati, aonaa ukaimanan pumazidan otuma.”

⁵ Herod zowii-kida'aka mani padamata John na'apain, mazan utarian Jewnao ai, imishidan idi Tominkaru prophetin wuru'u uruuz.

⁶ Mazan Herod shakatan kamoan konaukii-kida-ka'o dono'o naa, Herodias dani zunaaba konaupan ipai pidannao na'ia'ainao kanaapu ati. Tuukii Herod konaukii-kidanuzo.

⁷ Ukau'an ukowaadan mishi'o nii utaan kanom opishaa nii u'ai.

⁸ Uruu idi okian Herod ati padaro dyuudan kawana'ati na'apam nii okian. “Putaa o'ati John Chikaawunuupauzo zowau da'a'a paraapa zo'an.”

⁹ Tuukii king dopia'akan, unyukunu kasha'oran, mazan utaan idi paparadan o'ati patawaraidanao abatapan pu'u, uruu idi udyuudan naa opishaaniaz taa-ka'o o'ati.

¹⁰ Ukau'an udyuudan naa John kanau dukuta-ka'o taraa-kizai ii.

¹¹ Udauna'an uzowau na'aka-ka'o paraapa zo'an, na'iki utaa-ka'o o'ati. Uru'u naa ona'akanuzu padaro di'iti.

¹² Udauna'an John tominapa-kidaniinao na'akan naa John nanaa, na'iki idida'anan naazu. Udauna'an ikowaada'anan naa udau'an Jesus ati.

Jesus paan 5,000 pidannao

(Mark 6:30-44; Luke 9:10-17; John 6:1-14)

¹³ Aizii Jesus abatan dauna'an John zowii-kaosariapa umakon na'iki kanawa zo'an, pidan aonaa-kizi itinapu, patominapa-kidaniinao tuma'o pa'idiwaru uaipinan na'ii. Mazan pidannao abata Jesus makon, uruu idi imakon pawiiizi iki kida, pakidiba ida'an ida'ananazu unaawa an.

¹⁴ Jesus maaratinan kanawa di'iki, utukapa iriba pidannao. Tuukii ukasha'oran ida'an, na'iki ukakuda ipai karinainao.

¹⁵ Uruu wachuupunin utominapa-kidaniinao wa'atin u'ida'ati. Ikian u'ati, "Wachuupun naa wuru'u, na'iki amazada'a'o karikaonan wuru'u waunaouz. Ukau'an pudyuuda'a naa shoman pidannao imako kizi wiizai kida di'iti itorii'an kizi pawanyukunuu nii."

¹⁶ Mazan Jesus kian i'ati, "Aonaa kanom nii imakon di'iki'i. Utaa iwanyukunuu nii."

¹⁷ "Kaina'a wa'ida'a baka'iauda'u breadnao na'iki dya'utam kopaunao sodi kida karikaonan," ikian u'ati.

¹⁸ Na'iki Jesus kian i'ati, "Ukau'an una'aka da'atizu'u."

¹⁹ Uru'u naa Jesus dyuudan pidannao sakanatan pinid paawa an. Udauna'an Jesus zaamatan wuru'u baka'iauda'u'oraz breadnao na'iki dya'utama'oraz kopaunao, uawunuupan aokazi iti utoriinpan. Ukian, "Kaimana'o pugaru Tominkaru, putaan idi wawanyukunuu nii." Na'iki udushowan naa kidaz, utaanazu patominapa-kidaniinao ati. Inaou'u naa taa iribainao pidannao ati kidaz.

²⁰ Ipai pidannao aroopan abaapa kida. Udauna'an Jesus tominapa-kidaniinao zawadan 12 dazowan kida wanyukunui wa'akun.

²¹ Na'apaini'oraz aroopainaoz ikoda mani 5,000 daonaoranao na'iki iriba'o kapam na'ii zunnao na'iki koraiziannao, mazan aonaa iaita-kaosariapa.

Jesus chi'ikan wunu paawa an

(Mark 6:45-52; John 6:15-21)

²² Udauna'an Jesus dyuudan patominapa-kidaniinao taraukan kanawa zo'an powaa iti udaru'o karishii baza iti, udyuudan pu'u kapam iribainnaouz pidannao.

²³ Udauna'an umakon paba'oran utoriinpa'anan naawaz paawa iti. Paba'oran uchupadan na'ii.

²⁴ Aizii kanawa ida'anainaoz munapo'o naa imako'okan udaru'o karishii an. Uru'u naa awaru ma'ozaka'o kaawan, uruu idi udaawadaan ikanawan.

²⁵ Wakanada'anan di'iti Jesus wa'atipan chi'ikapa wunu paawa an patominapa-kidaniinao ida'ati.

²⁶ Itukapankanuz, tuukii itarian u'ai uchi'ikapan idi wunu paawa an. "Wa'ati doronai!" ikian. Ikadako'okan patarian idi.

²⁷ Upu'a'a naa mazan Jesus parada'akan i'ati. "Ogaru wuru'u, aonaa utaria'ana'a o'ai," ukian i'ati.

²⁸ "Onabanaa," Peter kia'akan. "Pugaru mishi manawun kaiwuru'u, ukau'an pudapada ogaru, omako kizi wunu paawa an pu'idi'iti."

²⁹ "Puwa'ati," Jesus kian u'ati. Uru'u naa Peter maaratina'akan kanawa di'iki, umako'okan naa chi'ikapa wunu paawa an Jesus di'iti.

³⁰ Mazan Peter tukapankan naa na'apam ma'ozaka'o awaru toman udaru kida wunu paran, sariapa utariidina'akan. Uru'u naa utipita'ana'akan. Ukadakon Jesus ati patarian idi. "Kadiman onabanaa, pukaminka'uta ogaru," ukian.

³¹ Sariapa Jesus zaamatanuz, na'iki ukian u'ati, "Oo pidan, mapasaka mooko pumishidautapan. Kanom nii mooko aonaa pumishidan kaimanaiman?"

³² Jesus na'iki Peter paidina'akan naa kanawa zo'iti. Sariapa awaru ma'ozaka'oraz mashaada'akan.

³³ Uruu idi utominapa-kidaniinao taapan uruu umanawunu'o nii. Ikian u'ati, "Mishi'o mishi pugaru Tominkaru Dani."

Jesus kakudan karinainao

Gennesaret ii

(Mark 6:53-56)

³⁴ Imaaratinan dono'o naa patarauka-kizi iki udaru'o karishii, ikaawan Gennesaret Baara ii.

³⁵ Na'iainao pidannao aitanpan idi Jesus kaawan, idyuudan paparadan na'an kida'o wiizai kawana'ati, marii kizi pidannao na'akan ipai karinainao Jesus ida'ati.

³⁶ Īdopian Jesus ati, ĩpishaanuzu marii kizi karinainao pishatan ukamichan danoma karikaonan. ĩpai pishatainao ukamichan kakudan.

15

Phariseenao na'iki ĩdokozu-daunnao kakinaori daua'o
(Mark 7:1-13)

¹ Aizii pabi'i kida Phariseenao na'iki tiichaapauzonao kakinaori dau'u kaawan Jerusalem iki, Jesus ida'ati. Na'iki ĩpishaan uruu. ĩkian u'ati,

² “Kanom nii aonaa putominapa-kidaniinao sha'apatan kotua'o wadokozu-daunnao tominapa-kidan kawana'ati waunao? Aonaa ĩchikaan paka'u paaroopan ua'ii wakaduz kawana'ati?”

³ Jesus kian ĩ'ati, “Kanom nii mooko umaizo'atikan Tominkaru Paradan uda'ana'azon idi udokozu-daunnao kaduz karikaonan.

⁴ Tominkaru Paradan kian pu'u padamata, ‘Pumarainapa pudaru na'iki pudaro.’* Aizii ukian koshan, ‘Na'ia'oram pidan dakooa'o padaru oo padaro, marii uzowii-ka.’†

⁵ Mazan unao, utominapa-kidan pidannao, turuu pidan kian padaru na'iki padaro ati, ‘Kaina'a aimaakan o'ida'a okaminka'uta-kinaa ni'o unao padamata, mazan Tominkaru ati'o ni'i naa o'taanuzu.’

⁶ Unao aonaa uizo'atin Tominkaru kakinaori, ‘Pumarainapa pudaru na'iki pudaro,’ kia'oraz, soo utaapa'azon pakawan wuru'u pidan tomaniaz kida kakinaorii.

⁷ Unao taapinpauzonao kaimanainao nii kaikini'i! Na'apa'o manawun tawuru'u prophet Isaiiah saadaniaz kotua'a naa udau'an. Tominkaru kian,

⁸ ‘Di'oraz pidannao, ĩtaapan o'garu umanawunu'o nii paparadan ida'an karikaonan, mazan munapo'o ĩtaapan panyukunu'u o'ai.

⁹ Mazanu'o karikaonan wuru'u ĩmanawuntapanuz o'garu, usha'apanum kau'an ĩtominapa-kidani kida aonaa okakinaori kida'a naa mani.

Mazan pidannao tomani'i naa karikaonan kakinaorii.’”

Kanom manawun oiida'o pidan
(Mark 7:14-23)

¹⁰ Uruu dauna'an Jesus dapadan pidannao pa'ida'ati. Na'iki ukian ĩ'ati, “Uabatapa na'iki uaitapa pa'i na'apa'oram okian u'ati.

¹¹ Aonaa pidan dyokorautanii mani wuru'u oiida'oraz uruu, mazan kanom pidan kodita-kidanaiz padako iki, uruu pa'an oiida'oraz pidan, kakinaorii kian kawana'ati.”

¹² Udauna'an utominapa-kidaniinao kaawan u'ida'ati, na'iki ĩkian u'ati, “Puaitananii pukasharuta'akan Phariseenao nyukunu'u puparadan ida'ana'oraz na'apa ĩ'ati?”

¹³ Jesus kian ĩ'ati, “ĩpai paoribai kida aonaa o'daru aokazi ia'o paowanii kida mani, so'otakaru nii kidaz pa'ishitaba'u tuma.

¹⁴ Uruu idi ukau'an aonaa unyukunuupa'ana'a ĩdyaun. ĩnao tominapa-kidainao, aonaa ĩtukapan kaiman patominapa-kidani, ishaawunnao ĩdyaun. Aizii bauda'apa'o ishaawun na'akapan dono pamin-ishaawunun, dya'utamaa kida'o nii ĩwaotan ka'unaru iti.”

¹⁵ Mazan Peter kian Jesus ati, “Pukainaabata wa'ati na'apa'oram wuru'u pukuwaaz.”

¹⁶ Sariapa Jesus kian u'ati, “Na'apa'o zii mooko umaaitapakan ba'orainao pidannao kawan kapam?”

¹⁷ Aonaa mooko uaitapan kanom pidan dyokorautanii, utyoodan niizu.

¹⁸ Mazan kanom pidan kodita-kidani padako iki, panyukunu'u di'iki'o wuru'u ukodita-kidaniaz, uruu pa'an oiida'oraz pidan.

¹⁹ Usha'apanum kau'an pidan nyukunu'u di'iki'o, ĩpai oii kida'o sha'apata'zoo-ka: uzowia'azon pidan, uba'orantapa'azon, ukaminshu'uinp'a'azon, ukoidapa'azon, umariid-ina'azon pairiban dau'u, na'iki udakoomikitina'azon.

²⁰ Na'apa kida'o aimaakan wuru'u oiida'oraz pidan, mazan pidan machikaakan paka'u paaroopan ua'ii, aonaa u'oiidan pidan.”

Zunaaba mishidan
(Mark 7:24-30)

²¹ Na'iki'o Jesus makon munapo'o wiizai kida di'iti, munapo'o donoi kida Tyre na'iki Sidon kida di'itinapa.

* 15:4 Exodus 20:12 † 15:4 Deuteronomy 5:16

²² Canaan sanaaba, na'ia'o omashaapan kaawan Jesus ida'ati. Padopian idi okian u'ati, "Naobanai, King David Takaan-daun,[‡] pukamunan-kida oġaru. Oia'o doronai zaamatan oġdani zunaaba, tuukia'ora'a naa kaiwuru'u."

²³ Mazan aonaa na'apam Jesus kian o'ati.

Uruu idi utominapa-kidaniinao kian u'ati, "Pudyuuda omakon wa'ai, usha'apanum kau'an kaina'iki okadakoinaan wadawu'ati."

²⁴ Jesus kian, "Oġdyuuda-ka Israelitena o ida'ati'i karikaonan, waziwadainainaoz kaznizonao kawan, aonaa Gentilena o ida'ati'o mani."

²⁵ Upu'a'a mazan okaawan Jesus ida'ati, sariapa okodoru'ukan ukanaapu ati, na'iki okian u'ati, "Pukaminka'uta oġaru, Naobanai."

²⁶ Jesus kian, "Aonaa kaiman korazianna o wanyukunuu kazata-ka o i'ai na'iki ukaboota-ka o arimarakanao ati."

²⁷ Sariapa okian u'ati, "Na'apa mishizi, Naobanai, mazan upu'u zii paka'uzatiki taapadan arimarakanao nikan wanyukunui unuba waota'o aroapa-kizai baara iki."

²⁸ Uruu idi Jesus kian o'ati, "Oo zun, umanawunu'o pumishidan. Uruu idi pupishaaniaz, sha'apa'ata-ka o nii pu'ati." Na'apain aka odani zunaaba kakuda'akan naa.

Jesus kakudan dau'ana'o iriba pidannao

²⁹ Na'iki'o Jesus mako'okan naa, umakopan Galilee Karishiiz danomata, atii uzaidan naawaz iti. Na'ia'a naa usakanatan.

³⁰ Iriba pidannao kaawan u'ida'ati, ina'akan pidannao machi'ika-kainao, ishaawunnao, u'achoonnao,[§] maparadan-ziiwanao, na'iki iriba karinaa-ziiwanao. Iġmuudan iġdyaun Jesus kanaapu iti, na'iki ipai Jesus kakudan iġdyaun.

³¹ Tuukii pidannao di'itinpan iġtukapan idi maparadanu'o, paradan naa; achainao, kaimana'a naa inanaa; machi'ika-kainao chi'ikan naa, na'iki ishaawunnao tukapan naa. Uruu idi tuukii iġkonaukii-kidan Israelitena o Tominkaru.

Jesus paan 4,000 pidannao (Mark 8:1-10)

³² Uruu dauna'an Jesus dapadan patominapa-kidaniinao pa'ida'ati. Na'iki ukian i'ati, "Oġkasha'ora-kida oġtukapan wuru'u pidannaouz, ina'an idi idikinauda'u'u naa kamoo oġtuma. Aizii aonaa kanom iġnan ni'i naa. Aonaa turuu oġdyuudan iġdyaun iġzamazin pu'u manawan. Panaadon idoraatan pakapatin idi'i naa pamakopa-kizi an padapu iti kida."

³³ Utominapa-kidaniinao kian u'ati, "Na'iam nii dii waikodan diri'i'o wanyukunui da'a'a mapidantaka'o amazada ida'a wapaa-kinnaa nii wuru'u iriba'oraz pidannao?"

³⁴ Jesus pishaan iġdyaun. "Na'apauda'um bread kaina'a u'ida'a?" ukian i'ati.

"7 bread na'iki masakauda'u kopaunao sodi kida," iġkian u'ati.

³⁵ Uru'u naa Jesus dyuudan iriba'oraz pidannao sakanatan imi'i baara an kida.

³⁶ Udauna'an uzaamatan 7 bread na'iki kopaunao sodi kida na'iki utoriinpan udau'an Tominkaru ati. "Kaiman" ukian u'ati. Udushowan kidaz na'iki utaanuzu patominapa-kidaniinao ati. Na'iki inaou'u naa taa iriba'o pidannao ati kidaz.

³⁷ Ipai pidannao aroopan kaimanaiman abaapa kida. Udauna'an utominapa-kidaniinao saabaan wanyukunui wa'akun. Ipaيدا 7 dazowan kida.

³⁸ Aroopainaoz na'apain 4,000 daonaioranao aita-ka o, iriba'o kapam na'ii zunnao na'iki korazianna o mazan aonaa iaitaa-ka o.

³⁹ Uruu dauna'an Jesus dyuudan naa pidannao. Uru'u naa upaidinan kanawa zo'iti, na'iki umako'okan naa wiizai Magadan iġtinapu.

16

Jesus umanawunun tukapa'azoo-ka o (Mark 8:11-13; Luke 12:54-56)

¹ Uruu dauna'an Phariseenao na'iki Sadduceenao kaawan Jesus ida'ati iġtiwaa-kidapa'ananuzu. Iaiapan usha'apatan umanawunu'o aimakaan pa'ati uaida-kida-kinnaa nii i'ati mishi'o Tominkaru di'iki'o wuru'u uruuz.

² Jesus kian i'ati, "Unao, ukian amazada chuupun dono wuza, kaimana'o nii amazada, ukian.

[‡] 15:22 David Takaan-daun: Kotua'o Tominkaru kian udyuudan nii bauda'apa David Takaan-daun umanawunu'o naobanai nii. [§] 15:30 u'achoonnao: pidan shakata'o aonaa unanaa patumaakan, panaadon aonaa uanoba kaimanan, oo utain, oo na'ia'oram karikaonan usha'apauzin.

³ Aizii amazada kanadan dono chaapi'iki wuza na'iki kashaba, uruu ukian aona'o nii amazada kaimanan, tuukia'o nii wunu kaina'iki. Uaitapa utukapan amazada sha'apanum ida'an ukainaabata-kinana nii na'apam nii amazada sha'apan. Mazan aonaa uaitapan kai'i kainaabatapanii.

⁴ Kainaouz oiainao pidannao, maizo'ati-kainaouz Tominkaru, ïaipan patukapan umanawunu'o aimaakan sha'apata-ka'o, mazan aona'o nii kanom sha'apata-ka'o ï'ati, soo wuru'u umanawunu'oraz sha'apan prophet Jonah ati."

Udauna'an Jesus mako'okan naa ï'ai.

Pidannao kakinao-ka'o Phariseenao na'iki Sadduceenao kaduz ai
(Mark 8:14-21)

⁵ Udauna'an, ïtaraukan karishii baza iti, tominapa-tinainao manyukunuutan pana'akan bread panikan nii.

⁶ Jesus kian ï'ati, "Uzau dinapa pa'i Phariseenao na'iki Sadduceenao yeastin ai."

⁷ ïparadaakan pa'atiaaka. ïkian, "Wamana'akakan idi'o bread wanikan nii wuru'u ukianuz na'apa."

⁸ Jesus aitapa na'apa'oram ïkian. Uruu idi ukian ï'ati, "Unao, masakauda'u'o umishidan. Kanom nii ukadakotinan umana'akakan dau'an bread uwanyukunuu nii?"

⁹ Aonaa zii uaitapan, aonaa unyukunuitapan tawuru'u, baka'iauda'u'oraz breadnao òpaa-kinaaz 5,000 daonaioranao? Na'iki aonaa unyukunuitapan na'apauda'um dazowan uwa'akun paidinan?"

¹⁰ Oo tawuru'u 7 bread òpaa-kinaaz 4,000 daonaioranao? Na'iki aonaa unyukunuitapan na'apauda'um dazowan uwa'akun paidinan?"

¹¹ Na'apa dii manawun aonaa uaitapan, tawuru'u òkadakotinanuz, aonaa bread daua'o mani, mazan uzau din Phariseenao na'iki Sadduceenao yeastin ai."

¹² Uruu zii ïaitapankan aonaa uaipan mani ïzau dinpan yeast ai, mazan Phariseenao na'iki Sadduceenao tominapa-kida-kinana aia'o.

Peter kowaadan kanom wuru'u Jesus
(Mark 8:27-30; Luke 9:18-21)

¹³ Jesus makon Caesarea Philippi Baara iti. Na'ii upishaan patominapa-kidaniinao. Ukian ï'ati, "Na'apa dii pidannao kian Daonaiora Aokazi Iki'o dau'an?"

¹⁴ ïdako'atinuzu, ïkian, "Pabi'i kida pidannao kian John Chikaawunuupauzo. Ba'orainao kian prophet Elijah. Ba'orainao kian prophet Jeremiah oo ba'oran prophet."

¹⁵ "Unao mani?" ukian ï'ati. "Na'apam ukian òdau'an?"

¹⁶ Simon Peter dako'atin, ukian, "Pugaru Christ,* Tominkaru Dani, uruu Tominkaru karikaonanu'oraz ukakupan."

¹⁷ "Kaiman konaukia'o pugaru, Simon, Jonah dani. Usha'apanum idi wuru'u mishi'oraz puparadan aonaa na'ia'oram pidan kainaabatapanii mani pu'ati, mazan òdaru aokazi ia'o aipan ati'o puaitapan.

¹⁸ Ukau'an òkowaadan nii pu'ati, pu'uu Peter, kuba kia'o wuru'u, na'iki uruu ida'a'o nii òtoman òchoochin, aona'o nii mawaka-karu ka'iitan pasha'apatanuzu.

¹⁹ Òtaan nii pu'ati Tominkaru naobanai-tinapa-kizi da'ata-kinao kida, kanom aonaa pukashaapan da'a'a imi'i baara'a, aona'o nii ukashaapa-ka'o aokazi ii. Kanom pukashaapanii da'a'a imi'i baara'a, kashaapa-ka'o niizu aokazi ii."

²⁰ Udauna'an Jesus kakinaowa'akan patominapa-kidaniinao aonaa kizi ïkowaadan pidan ati uruu wuru'u Christ.

Jesus kakuwaapan
pazowia'azoo-ka'o dau'an
(Mark 8:31–9:1; Luke 9:22-27)

²¹ Uruu na'apain ni'i di'iki'i naa, Jesus sakadan pakowaadan patominapa-kidaniinao ati kaimanaiman na'apam nii pasha'apata-ka'o. Ukowaadan ï'ati na'apam pamakon nii Jerusalem iti. Na'ia'o nii kazowautapainao Jewnao, faadaanao zowaunaanao, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u baiaapa-kidan kaziwa'o u'ati, ïpataka'utan niizu, na'iki ïzowii-kidan niizu. Mazan idikinauda'u kamoo udauna'an, ukadishita-kida-ka'o nii, kakupa powaa iti pamawaka-kizi iki.

²² Jesus kowaadan idi kaikapa'ora'a, sariapa Peter na'aka'akanuz pana'itinapu pairib-annao ai, na'iki utowauda'uunuz na'apa'oram ukian kida dau'an, "Aonaa Tominkaru taapadan na'apa, Naobanai, aonaa turuu na'apa'o sha'apan pu'ati," ukian Jesus ati.

* **16:16** Christ: Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

²³ Mazan utanawatinan Peter di'iti, na'iki ukian u'ati, "Pu'ati ð'ai, Satan. Puawautapan ôgaru ôsha'apatinan ai Tominkaru aipan kawana'ati'o. Aonaa putaan punyukunuu Tominkaru dau'u ati'i aimakaan kida dau'an, mazan punyukunuu pidannao sha'apainpan dau'ati'o karikaonan."

²⁴ Uruu dauna'an Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Kanom da'ana'azo'o ôgaru, marii umarina'atan panaudapanii pasha'apaapan, una'akan pacrossannaa,† na'iki uda'anan ôgaru.

²⁵ Usha'apanum kau'an na'ia'oram pidan aipa'o pamashaapan paaipan kawana'ati karikaonan, uwaziwaan nii karikaonanu'oraz kakupa-karu pa'ai, mazan na'ia'oram pidan marina'ata'o paaipan kawana'ati'o pamashaapan pada'ana'azon idi ôgaru, uikodan nii karikaonanu'oraz mashaapa-karu.

²⁶ Aonaa kanom pidan ikodan uzaamatan an ipai aimakaan imi'i baara an kida'o, uwaziwainan pu'u karikaonanu'o kakupa-karu ai. Oo kaina'a sha'a aimakaan powa'a'o uaiapa-kao karikaonanu'o kakupa-karu ai?

²⁷ Usha'apanum kau'an Daonaiora Aokazi Iki'o wa'atin nii udaru umanawunun ida'an uangelinnao tuma, na'iki uruu dono ukawinipinaatan nii ipai pidannao na'apa'oram îsha'apainpan kawana'ati.

²⁸ Ôkowaadan u'ati mishi'o, pabi'i kida unao kadishitapainaoz da'a'a, aona'o nii umawakan utukapan ua'ii Daonaiora Aokazi Iki'o wa'atin unaobanai-tina'anan king nii."

17

Jesus aidan pamanawunun (Mark 9:2-13; Luke 9:28-36)

¹ Aizii 6 kamoo dauna'an, Jesus na'akan patuma Peter na'iki James na'iki u'inawuzu John. Ukau'an una'akan îdyaun doko'o' midukuo paawa iti, pa'idiwaru sodi'i înao na'ii.

² Na'ia'a naa patominapa-kidaniinao awun za'a upana'adinan. Uawun baara na'apa kamoo kawan ukanaada'akan, na'iki ukamichan baraka'akan na'apa kanada'o kawan.

³ Masha'apakiaka Moses na'iki Elijah aidinan î'ati, îkadakotinan Jesus tuma.

⁴ Sariapa Peter kian Jesus ati, "Naobanai, kaimana'o wuru'u wana'anuz da'a'a. Puaipan an, ôtoman nii idikinauda'u kabaun sodi kida, bauda'apa pu'ati, ba'oran Moses ati, na'iki ba'oran Elijah ati."

⁵ Peter kadakotinan pu'u zii, kanada'o isha'iz bazobatan ipai îdyaun, na'iki parada-karu isha'iz bii iki'i kian, "Di'i ôdani'i, ômarainapanii manawun, sha'apatina'o ônyukunuu kawana'ati. Uabata na'apam ukian u'ati."

⁶ Aizii Jesus tominapa-kidaniinao abatan wuru'u parada-karuz, tuukii îtarian. Uruu idi îkodoru'ukan na'iki îpazakodinan, îawun baara imi'i baara iti kida.

⁷ Mazan Jesus wa'ati'ikan î'ida'ati upishatan îdyaun, na'iki ukian î'ati, "Ukadishita, aonaa utaria'ana'a."

⁸ Sariapa îawunuupa'akan, îtukapa Jesus paba'orantina'a naa uruu.

⁹ Udauna'an îtokapaanan pu'u midukuo iki, Jesus kakinaowan îdyaun. Ukian î'ati, "Aonaa pa'i ukowaada'ana'a pidan ati utukapanii dau'an, atii Daonaiora Aokazi Iki'o kadishita-kida-kao dauna'an pamawaka-kizi iki."

¹⁰ Udauna'an patominapa-kidaniinao pishaanuzu. Îkian u'ati, "Kanom nii mooko ti-ichaapauzonao Moses kakinaori dau'u kowaadan Elijah'o nii wuru'u wa'ati'oraz kiwiitapa Christ ua'ii?"

¹¹ Jesus dako'atin îdyaun, ukian î'ati, "Mishi'o mishi, Elijah kaawa'o ni'oraz kiwiin uminziwata'anan ipai aimakaan.

¹² Aizii ôkowaadan u'ati, kaawanka'a naa wuru'u Elijah, mazan aonaa pidannao aita-panaatanuz. Mishi'oraiman îantamikitanuzu na'apam paaipan kawana'ati. Na'apa'o nii îantamikitan Daonaiora Aokazi Iki'o."

¹³ Uruu dauna'an utominapa-kidaniinao aitapankan naa John Chikaawunuupauzo dau'ana'o wuru'u Jesus kadakotinanz na'apa.

Jesus kakudan daonaiora oia'o doronai zaamatapanii (Mark 9:14-29; Luke 9:37-43a)

¹⁴ Îkaawan dono'o naa midukuo iki powaa ati iriba'o pidannao ida'ati. Na'ii pidan kaawan Jesus ida'ati, na'iki ukodoru'ukan ukanaapu ati.

¹⁵ Ukian Jesus ati, "Naobanai, pukamunan-kida ôdani ukarinaan mawakaziitapa-karu idi, dikauda'ora'a naa manawun ubaiatan, panaadon kida da'i uwaotan tikazi di'iti oo panaadon wunu baoko iti.

† 16:24 una'akan pacrossannaa: ubaiaapan kasha'ora'o oo uzowii-kao nii pada'anpan dikin ii Jesus.

¹⁶ Ōna'akanii wuru'u ōdaniz padamata putominapa-kidaniinao di'iti, mazan aonaa Īturan pakakudanuz."

¹⁷ Jesus kian, "Unao, kainao pidannao, mamishida-ka'o na'iki pana'iti'o usha'apaapan aimakaan kida. Na'apam naa mooko ukotua'ikin uaipan ōna'an utuma? Na'apam naa mooko ukotua'ikin uaipan ōtiwainan utuma? Una'aka wuru'u daonaiaoraz ō'ida'ati."

¹⁸ Udauna'an uruu'u naa Jesus dyuudan oia'o doronai koditan mawakaziitapa'o daonaiaora di'iki. Sariapa ukoditan daonaiaora di'iki, na'iki sariapa ukakudan.

¹⁹ Udauna'an pa'idiwaru'u Jesus tominapa-kidaniinao kaawan Jesus ida'ati, na'iki ĩkian u'ati, "Kandii ni'o mooko aonaa waka'iitan wakodita-kidan wuru'u oia'o doronaiz?"

²⁰ Uruu idi Jesus kian ĩ'ati, "Umamishidakan idi'o wuru'u. Aizii ōkowaadan nii u'ati mishi'o, umishidan dono mani Tominkaru masakauda'u, duusodi'o uudai kawan, aonaa mani kanom kasha'apanna'o nii usha'apatan. Turuu ukian di'ora'a midukuo ati, 'puzikadin di'iki'i, atii di'iti'i,' uzikadinan nii u'ati wuru'u.

²¹ [Mazan di'oraz kaduz oia'o doronaiz, aonaa turuu udyuuda-ka'o na'apa, soo karikao-nanu'o toriinapa-karu na'iki sanadinapa-karu ida'an.]**

*Jesus kowaadan koshan
pamawakan dau'an*

(Mark 9:30-32; Luke 9:43b-45)

²² Uruu dauna'an Jesus na'iki ipai utominapa-kidaniinao baokopatimpan pu'u Galilee Baara ii, ukian ĩ'ati, "Daonaiaora Aokazi Iki'o kaakapaa-ka'o nii pidannao ati.

²³ Īzowian nii uruu mazan idikinauda'u kamoo dauna'an ukadishita-kida-ka'o nii pamawaka-kizi iki."

Tuukii utominapa-kidaniinao kasha'oran una'apan idi.

Jesus kadakotinan tax dau'u

²⁴ Jesus na'iki utominapa-kidaniinao kaawan Capernaum iti. Īna'ian pu'u pidannao zaamaapauzonao tax puraataanna Tominkaru Dapu ati'i kaawan Peter ida'ati, na'iki ĩpishaan Peter, "Na'apa dii punaobanaa, ukawinipinaatazonii tax Tominkaru Dapu ati?"

²⁵ "Oo, utaa," Peter kian.

Peter kaawan dono kabaun ati Jesus di'iti, Jesus parada'aka kiwiin. Upishaan Peter, ukian u'ati, "Na'apam pu'itiiman Simon, kanomnao ai di'i kingnao zaamaapan tax puraataanna, papidanannao ai, oo ba'oran pidannao ai?"

²⁶ "Ba'oran pidannao ai," Peter kian u'ati.

"Ukau'an aonaa kandii nii upidanannao taapan tax puraataanna nii," Jesus kian u'ati.

²⁷ "Mazan aonaa kizi wakasharutan ĩnyukunuu, ukau'an pukobawuupanaka karishii ii. Aizii na'ia'oram kopau puzaamatanii kiwiitapa, puda'ata udako na'iki puikodan nii wizi'i'o puraata udako ida'a. Puzaamata wuru'u puraataz na'iki putaa zaamaapauzonao tax puraataanna atiz. Uruu idi'o nii wakawinipinaatan tax."

18

Kanom umanawunu'o nii Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii

(Mark 9:33-37, 42-48; Luke 9:46-48; 17:1-2)

¹ Na'apain uruu dono Jesus tominapa-kidaniinao kaawan u'ida'ati, na'iki ĩpishaanuzu. ĩkian, "Kanoma'o nii umanawunu'o nii manawun pidan Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii?"

² Uruu idi Jesus dapadan koraidaonaa na'iki ukadishita-kidanuz ĩbi'i.

³ Ukian ĩ'ati, "Ōkowaadan u'ati mishi'o, aona'o nii uturuudinan Tominkaru naobanai-tinapa-kizi iti, soo upana'adinan umanawun-tinpan ai, na'iki aonaa utaapinpan atadinapa, na'apa di'oraz koraidaonaa kawanu'u.

⁴ Ukau'an na'ia'oram pidan, di'oraz koraidaonaa kawanu'o, aonaa u'atadinpan, uruu umanawunu'o Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii.

⁵ Na'iki na'ia'oram pidan marainpa'o padapaapan kaikapa'o koraidaona'a ōgaru dikin ii, dapaapa'o ōgaru wuru'u.

⁶ "Mazan na'ia'oram pidan sha'apata-kida'o oia'o wunao sodi kida ati'i, mishidainaouz ōgaru, kaiman mani udaru'o boodapa-kinai kuba sukuruuta-ka'o ukanau iki na'iki unaraada-ka'o paran baoko iti.

⁷ Kasha'ora'o nii manawun wunao baiaapanu'u pidannaouz, ĩsha'apata-kidan idi oia'o pidannao ati. Na'apa'oraz aimakaan kida sha'apatina'o nii, mazan kichana'iki-kia'o nii manawun wuru'u atizu'u pidanaz sha'apata-kida'oraz na'apa kida'o.

* **17:21** Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

⁸ Ukau'an puka'u oo pukidiba sha'apata-kidan dono oia'o pu'ati, pudukuta pu'ai kidaz na'iki pukaboota pu'ai kidaz. Kaimana'o nii pumakon karikaonanu'o kakupa-karu di'iti bada'ii puka'u na'iki bada'ii pukidiba, pukaboota-kao ai ipai puka'u na'iki pukidiba tuma tikazi wu'iti.

⁹ Na'iki puawun sha'apata-kidan dono oia'o pu'ati, puso'ota pu'iaaz, na'iki pukaboota pu'iaaz. Kaimana'o nii pumakon karikaonanu'o kakupa-karu di'iti bada'ii puawun, pukaboota-kao ai ipai dya'utama'o puawun tuma Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

Di'tinapa-kinai kuwai kaznizo waziwadina'o daua'o
(Luke 15:3-7)

¹⁰ "Ukau'an mishiiman pa'i uzauzin, aonaa ukashada'ana'a wunao sodi kida'a mishidainauz o'garu. Ōkian u'ati kaikapa'a usha'apanum kau'an angelnao awunuutapainauz idyaun, karikaonanu'o da'i itukapauzon o'daru aokazi ia'oraz.

¹¹ [Daonaiora Aokazi Iki'o wa'atin ukazannaata'anan pidannao waziwadina'o.]*

¹² "Na'apam mani pu'itiiman pidan sha'apatinan ka'uza'o 100 kaznizonao idi, bauta'apa'o u'uza waziwadinan dono pairibannao ai? Aona'o nii mani uwa'akan zii wunaou'u na'ainauz na'iki udorota'anan wuru'u waziwadina'oraz pairibannao ai?

¹³ Ōkowaadan u'ati mishi'o, uikodaan dono'o naazu tuukia'o nii ukonaukian wuru dau'ana'a bauta'apa'oraz kaznizo, iriba'o mawaziwadin-kainao dau'ati'o ai.

¹⁴ Na'apa'o kapam ukau'an o'daru aokazi ia'o, aonaa bauta'apa uaipan wunao sodi kida waziwadinanu'u."

Umin-mishidan sha'apatan an oia'o u'ati

¹⁵ Jesus kian koshan, "Pumin-mishidan sha'apatan dono oia'o pu'ati, puparadanaaka u'ati, mazan soo unao sodi karikaonan. Puparada kizi u'ati usha'apatan dau'an oia'o pu'ati. Aizii uabatan dono puparadan, puna'akan pu'inawuzu powa'a ati kaimana'o ida'ati wuru'u.

¹⁶ Mazan aonaan an uabata'azon puparadan, puzaamata bauta'apa'a naa oo dya'utama'a naa pidannao puna'akan nii putuma u'idi'iti. Uruu na'apa wuru'u dya'utama'o oo idikinauda'u'o pidannao aidan nii pakowaadan ida'an mishi'o wuru'u puparadan usha'apatan dau'an oia'o pu'ati.

¹⁷ Aizii aonaan an uabata'azon iparadan, pukowaada baokopa pumin-mishidannao ati. Mazan aizii aonaan an uabata'azon iparadan putaapa uruu na'apa putaapan kawan mamishida-ka'o Tominkaru oo zaamaapuzonao tax puraatannaa kawan."

¹⁸ "Ōkowaadan unao ati mishi'o: Kanom aona'o unao kashaapan da'a'a imi'i baara'a, aona'o nii ukashaapa-kao aokazi ii. Kanom ukashaapanii da'a'a imi'i baara'a, kashaapa-karu niizu aokazi ii.

¹⁹ Ōkowaadan u'ati koshan: Na'apainim dya'utama'o unao, una'apatan an unyukunuu na'apa kida utoriinapa kizi dau'an da'a'a imi'i baara'a, o'daru Tominkaru sha'apatan nii u'atizu.

²⁰ Usha'apanum kau'an na'ian dya'utama'o oo idikinauda'u'o baokopatinpainao imishidan idi o'garu, na'ia'o nii Ōgaru ituma."

Pidan mawinipinaatapainao daua'o

²¹ Udauna'an Peter wa'atin Jesus ida'ati, na'iki ukian Jesus ati, "Naobanai, na'apauda'um nii opowa'atan kida omarina'atan o'inawuzu sha'apatanii oii kida'o o'ati? Atii 7 di'iti?"

²² Jesus dako'atinuzu, ukian u'ati, "Aonaa 7 mani, mazan ipai dono, usha'apata-kao kawana'ati.†

²³ "Ukau'an kaikapa'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz: na'apa king pishainan kawan papoitorunao ai imawinipinaatapanii kida dau'an.

²⁴ Usakada'akan ana'a naa papishainpan, bauta'apa'o upoitoru na'aka-kao u'ida'ati dobata'o manawun puraata umawinipinaatapanuz.

²⁵ Wuru'u upoitoru aonaa upuraatan turuan ukawinipinaatan wuru'u umawinipinaatapaniaz. Uruu idi king dyuudan naa usellii-kao paudaiaro na'iki paudainao tuma, na'iki ipai usha'apauz kida, umawinipinaatapanii kawinipinaata-kinao ni'i naa.

²⁶ Sariapa uopian kowas wuru'u upoitoruz, uruu idi ukodoru'ukan uawun baara imi'i baara iti king kanaapu ati. 'Puzaudapa'a naa zii shoman, ōkawinipinaatan nii zii ipai omawinipinaatapanii kidaz,' ukian u'ati.

* **18:11** Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

† **18:22** Aonaa 7 mani, mazan ipai dono, usha'apata-kao kawana'ati: Greek paradan ida'an, 7 times 70 kii.

²⁷ Una'apan idi king kasha'ora-kidanuz, uruu idi umarina'atan naa umawinipinaatapanii kida, na'iki kaiman utaapadan umakon naa padapu iti.

²⁸ "Aizii na'iki'o umako'okan wuru'u upoitoruz, uikoda pamin-kaudinan mawinipinaatapa'o paugaru, aonaa dobata'o manawun mani. Uzaamatanuz na'iki udyukuruutanuzu, 'Pukawinipinaata o'ati pumawinipinaatapanuz o'garu,' ukian u'ati.

²⁹ Uruu idi umin-kaudinan dopian kowas, ukodoru'ukan ukanaapu ati. Ukian, 'Puzau-dapa'a naa zii shoman, okawinipinaatan nii pugaru.'

³⁰ Aonaa mazan arawu nyukunuu na'apanu'u. Mishi'oraiman ukaboota-kidan naa pamin-kaudinan taraa-kizai iti, atii uipaian dono zii pakawinipinaatan pamawinipinaatapanii.

³¹ "Ba'orainao poitoruinao tukapan idi usha'apatan na'apa'o, tuukii inyukunuu kasha'oran. Uruu idi imakon King di'iti na'iki ikowaada king ati ipai aimaakan usha'apatanii kida dau'an.

³² Udauna'an King dapada-kidan wuru'u poitoruiz. King kian u'ati, 'Pugaru dikauda'o poitorui. Omarina'ata pu'ai ipai pumawinipinaatapanii o'ai, pudopian idi puparadan o'ati.

³³ Aonaa mooko pukasha'ora-kidan pumin-kaudinan kapam, okasha'ora-kidan kawan pugaru?'

³⁴ King to'oran tuukii, uruu idi ukaboota-kidan wuru'u poitoruiz taraa-kizai iti, na'ii upataka'uta-ka'o atii ukawinipinaatan ipai pamawinipinaatapanii."

³⁵ Udauna'an Jesus kian, "Na'apa'o nii o'daru aokazi ia'oraz sha'apatan ipai unao ati, umamarina'atakan dono unyukunuu ii u'inawuzu sha'apatanii dikauda'o u'ati."

19

Jesus kakinaopan muudaaka-karu ai

(Mark 10:1-12)

¹ Aizii Jesus ipaian dono'o naa pakakuwaapan na'ii, umakon naa Galilee Baara iki, Judea Baara iti, Jordan Wa'o baza itinpu'u di'itinapa.

² Na'ii iriba pidannao da'ananuzu na'iki ukakuda karinainao na'ii.

³ Pabi'i kida Phariseenao wa'atin u'ida'ati itiwaa-kidapa'ananuz. Ipishaanuzu kaikapa'a: "Wakakinaorinaa taapada daonaiora muudan paudaiaro na'apa'oram dikin ii karikaonan?"

⁴ Jesus dako'atin idyaun, ukian, "Aonaa mooko uaitauzon Tominkaru Paradan saadakariwaiz tawuru'u ukianuz, usakadin-kizi iki Tominkaru toman daonaiora na'iki zun.

⁵ Na'iki Tominkaru kian, 'uruu idi daonaiora muudinan nii padaru na'iki padaro ai ubauda'apatinan paudaiaro tuma. Ukau'an dya'utamainao, bauda'apatinan nii.'

⁶ Uruu idi aonaa dya'utama'ora'a naa mani idyaun, mazan bauda'apa'ora'a naa. Kanom Tominkaru bauda'apatinii, aonaa turuu pidan muudaaka-kidan."

⁷ Phariseenao pishaan Jesus koshan. Ikian, "Kanom nii Moses kakinaori, kashaapan daonaiora muudan paudaiaro pasaadan ida'an muudaaka-karu kaaritannaa?"

⁸ Jesus dako'atin, ukian, "Moses kashaapan umuudan udaiaronao, usha'apanum kau'an kasha'apannaa u'ati utominapa-kida-kinao ukashadamikin idi, mazan usakadin-kizi iki, aonaa Tominkaru kashaapan na'apa'o.

⁹ Okowaadan u'ati, na'ia'oram unao muuda'o paudaiaro omashaapan pu'u kaiman utuma, udauna'an ukau daiaron ba'oran zun idi, utoman oia'o wuru'u uba'orantapan ida'an."

¹⁰ Jesus tominapa-kidaniinao kian u'ati, "Una'apan idi kaikapa'a daonaiora kaudaiaron dau'an, kaiman zii mani aonaa kaudaiaro-karu."

¹¹ Jesus dako'atin idyaun, ukian, "Aonaa pidan nyukunuu na'apan ipai pamashaapa'azon dau'u na'apa, kaiwuru'u uparadan kian kawana'ati, soo wunaou'u Tominkaru taaniaz i'ati ituruuda-kinaa nii, pamashaapan maudaiaro-daun.

¹² Pabi'i kida daonaioranao, aonaa ikau daiarouzon, usha'apanum kau'an na'apa'o karikaonan itominan makuuta-kariwai kawanu'o idyaun pashakatan di'iki'o; ba'orainao, imakuuta-ka'o idi'o aonaa ikau daiaron; ba'orainao, ikaudina'azon idi pa'an karikaonan Tominkaru ati. Kanom mashaapa'azon na'apa, marii umashaapan na'apa."

Jesus na'iki koraiziannao daua'o

(Mark 10:13-16; Luke 18:15-17)

¹³ Udauna'an pidannao na'akan duusodi kidainao koraiziannao Jesus ida'ati iaipan upishatan idyaun, na'iki utoriinapa-kidan idyaun. Mazan Jesus tominapa-kidaniinao mashaatan pidannao na'akainao idyaun.

¹⁴ Una'apan pu'u mazan Jesus kian, “Marii koraiziannao wa'atin ò'ida'ati, aonaa umashaata'ana'a ìdyaun, usha'apanum kau'an ìnao kawanu'o pidan wuru'u zaamata'oraz Tominkaru panyukunuu naobanaa nii.”

¹⁵ Ukau'an upishatan naa ìdyaun, na'iki utoriinapa-kidan ìdyaun. Udauna'an umakon naa na'iki.

Jesus kakinaopan daua'o

(Mark 10:17-31; Luke 18:18-30)

¹⁶ Baukapaiman pa'ina'o daonaiora kaawan Jesus ida'ati. Ukian, “Tiichaa, kanom kaimana'o òsha'apatan nii òkoda-kinaa nii karikaonanu'o kakupa-karu?”

¹⁷ Jesus kian u'ati, “Kanom nii pupishaan ògaru kaimana'o dau'an? Kaina'a bauda'apa kaimana'o, soo Tominkaru. Puaipan dono karikaonanu'o kakupa-karu, puizo'ati Tominkaru kakinaori kida.”

¹⁸ “Na'ia'oram kakinaorii kida,” daonaiora kian.

Jesus dako'atin, ukian u'ati, “Aonaa puzowia'ana'a pidan, mana'a puba'orantapa'ana'a, aonaa pukoidapa'ana'a, aonaa pumariidina'ana'a,

¹⁹ pumarainapa pudaru na'iki pudaro, na'iki pumarainapa ba'oran pidan na'apa pumarainpinan kawan.”

²⁰ “Òkoraidanaan iki'o ipai òizo'atin uruu kida kakinaorii. Kanoma'a naa òsha'apata powa'a?” pa'ina'o daonaiora kian.

²¹ Jesus kian u'ati, “Puaipan dono mishi'o pukaimanan, pumako puselliinaka ipai pusha'apauz putaa kizi upuraatannaa pataka'utinainao ati. Na'apa kasha'apauzi'o nii pugaru aokazi ii. Na'iki puda'ana'a naa ògaru.”

²² Aizii wuru'u pa'ina'o daonaiora abatan Jesus kian kaikapa'a, tuukii ukasha'oran umakon na'iki, usha'apanum kau'an umanawunu'o ukasha'apauzin wuru'u uruuz.

²³ Udauna'an Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, “Òkowaadan u'ati mishi'o: Kasha'apanna'o nii manawun kapuraatanu'o pidan ati Tominkaru naobanaitapa-ka.

²⁴ Òkian powa'a koshan u'ati: Kasha'apanna'o nii manawun kapuraatanu'o pidan ati Tominkaru naobanaitapa-ka, camel ka'itian ai pamorotan akosa awun shaawata.”

²⁵ Aizii Jesus tominapa-kidaniinao abatan idi Jesus kian kaikapa'a, tuukii manawun ìdi'itinpan. Uruu idi ìkian, “Kanoma'o nii mooko turuu ukazannaatinan?”

²⁶ Sariapa Jesus awunuupa'akan ì'i'idi'iti, na'iki ukian ì'ati, “Kaiwuru'u kasha'apanna'o pidan ati, mazan Tominkaru ati aonaa na'ia'oram aimaakan kasha'apanna'o nii.”

²⁷ Uruu dauna'an Peter paradan, ukian, “Putukapa, ipai wawa'akan waaimaakanutu kida wada'anan idi pugaru. Aizii kanoma'o ni'i naa waikoda wa'ati?”

²⁸ Jesus kian ì'ati, “Òkian u'ati mishi'o: Daonaiora Aokazi Iki'o umanawunu'o nii unaobanai-tinan diina'iti'i amazada pa'inaada-kaono'o naa. Na'apain uruu dono unao, 12 da'anpainaouz ògaru, naobanai-tina'o nii kapam. Na'iki ukazowautapan nii 12 Israel dani-daunnao donozinaa kida.

²⁹ Aizii ipai pidannao wa'akainao padapu, wa'akainao pa'inawuzunao oo padadakoonao, wa'akainao padaru oo padaro oo paudainao oo pazakapun pada'anan idi ògaru, taa-karu nii ì'ati powa'a'o zii udiri'in, pakasha'apauzin ai aka kiwiitapa. Na'iki karikaonanu'o nii imashaapan Tominkaru tuma.

³⁰ Mazan iriba pidannao umanawunu'o ìtaapa-kaono kai, diina'iti'i aona'o nii ìtaapa-kaono umanawunu'o nii. Na'iki pidannao aona'o ìtaapa-kaono umanawunu'o nii kai, mazan diina'iti'i umanawunu'o nii ìtaapa-kaono pa'an.”

20

Kapaoriba'o kawinipinaan daua'o papoitorunao

¹ Jesus kian koshan, “Kaikapa'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz: kapaoriba'o naobanai kawan, mako'oraz chaapi'ikiiman upidanaapa'anan kaudinainao ni'o dau'an pa'ati.

² Ukowaadan papoitorunao ati pakawinipinaan nii ìdyaun bauda'apa wizi'i'o puraata,* bauda'apa'o kamoo kaudin-karu kawana'ati. Ìnyukunuu na'apan idi, uru'u naa udyuudan ìkaudina'anan papaoriba grape baawu iti.

³ Udauna'an 9 o'clock umakon koshan, uikoda market ii baokoinao daonaioranao kadishitapan, aonaa kanom ìsha'apaapan.

⁴ Uruu idi ukian ì'ati, “Umako ukau'dina'an òpaoriba baawu iti. Ukaudinanan kawana'ati'o nii òkawinipinaan unao.” Ukau'an ìkaudina'anan naa u'ati.

* 20:2 wizi'i'o puraata: Greek paradan ida'an udakota-kaono denarius.

⁵ Aizii sakitapa kamoo na'apa koshan usha'apatan. Udauna'an 3 o'clock, na'apa koshan.

⁶ Udauna'an 5 o'clock, umakon naa koshan market iti. Kaina'a zii uikodan pidannao na'ii, aonaa kanom ūsha'apaapan. Sariapa upishaan ūdyaun, 'Kanom nii una'an da'a'a bauda'apa kamoo? Aonaa ukaukina'an?'
⁷ ūkian u'ati, 'Aonaa mazan kanom zaamatan waunao kaudina'ana'o nii.' Uruu idi ukian ū'ati, 'Ukau'an umako ukaukina'an ō'ati ōpaoriba baawu ii.'

⁸ "Aizii kamoo tipitanin kapaoriba'o kian pafoomaanan ati, 'Pudapada'a naa kaudinainao da'ati'i wakawinipinaata kizi'i naa ūdyaun. Kiwiitapa'o nii wakawinipinaatan dawu'itiiniinao ūsakadan pakaudin, na'iki waipaian nii kiwiitapainao ūsakadan pakaudin di'iti.'

⁹ Aizii kaudinainao 5 o'clock di'iki, kiwiin ūkawinipinaata-ka. Bauda'apa wizi'i'o puraata kida ūzaamatan.

¹⁰ Ukau'an kiwiitapainao ūsakadan pakaudin zauda-kidan dobata-kida'o nii pakawinipinaata-ka makaudin-kainao ai bauda'apa kamoo. Mazan na'apa kida kapam ūkawinipinaata-ka, bauda'apa wizi'i'o puraata kida ūzaamatan.

¹¹ "Pazaamatan dauna'an papuraatan, ūpara-daapaan ūto'oradin kapaoriba'o ati.

¹² ūkian u'ati, 'Dawu'itiiniinao ūkaudin masakauda'u'o ūkaudinankan, bauda'apa hour sodi, mazan waunao bauda'apa kamoo wakaudinan wabaiaapan wiicha'o kamoo, mazan upu'u zii pukawinipinaatan ūdyaun na'apa kida manawun waunao kawan.'

¹³ Kapaoriba'o kian bauda'apa'o ati, 'Ūpaonar, aonaa ōkoidapan pugaru, puna'apatanii punyukunuu ōkawinipinaata'azon dau'an pugaru bauda'apa wizi'i'o puraata bauda'apa'o kamoo.

¹⁴ Pumako'o naa pudapu iti, kaina'a'a naa puzaamatan pupuraatan. Ūaipan kawana'ati'o ōkawinipinaatan dawu'itiini'oraz ūkaudin, na'apa ōkawinipinaatan kawan pugaru.

¹⁵ Aonaa turuu mooko ōsha'apatan ōpuraatan na'apam ōaipan kawana'ati? Oo pukishauzin ōkawinipinaatan idi kaiman wunaou'u dawu'itiiniinaouz ūkaudin?"

¹⁶ Yesus katokontan pakuwaa pakian ida'an, "Pidannao aona'o ūtaapa-kaomanawunu'o nii kai, mazan diina'iti'i umanawunu'o nii ūtaapa-ka. Na'iki pidannao umanawunu'o ūtaapa-ka kai, diina'iti'i aona'o nii ūtaapa-kaomanawunu'o nii."

Idikinautan Jesus kowaadan na'apam nii pamawakan

(Mark 10:32-34; Luke 18:31-34)

¹⁷ Aizii Yesus makon naa Jerusalem iti. Pamakopa-kizi an udapadan wuru'u 12 patominapa-kidaniinaouz pana'itinapu ba'orainao pidannao ai, na'iki ukian ū'ati.

¹⁸ "Wamakon wuru'u Jerusalem iti, na'ia'o nii Daonaiora Aokazi Iki'o kaakapaa-kaopatarubanao ati, faadaanao zowaunaanaouz, na'iki tiichaapauzonaouz Moses kakinaori dau'u. Na'iki ūtaan nii uruu zowii-karu nii,

¹⁹ na'iki udauna'an ūtaan nii uruu Gentilenaou[†] ati. ūnaou'o ni'i naa dakoapa uruu, pabankiitanan ida'an udau'an na'iki ūba'izian nii tuukii uruu. Udauna'an ūtaukan nii uruu cross di'iti na'iki umawakan nii, mazan idikinauda'utan kamoo dauna'an, Tominkaru kadishita-kidan nii uruu kakupa powaa iti pamawaka-kizi iki."

Daroi pishaan Jesus oaipan usha'apatan paaiapanii

(Mark 10:35-45)

²⁰ Uruu dauna'an James na'iki John daro, Zebedee daiaroz, kaawan paudainao daonaioranao tuma Yesus ida'ati. Sariapa okodoru'ukan na'iki odawukan ukanaapu ati. Opishaanuzu, oaipan usha'apatan paaiapanii.

²¹ Yesus kian o'ati, "Kanom puaiapan ōsha'apatan pu'ati?"

Sariapa okian u'ati, "Ūaipan pusakanata-kidan di'oraz ōdainaou'u naobanai nii punaobanai-tinan dono. Marii pusakanata-kidan bauda'apa pudiwa'ora antanapu, na'iki ba'oran pu'ashabaron antanapu."

²² Yesus tanawatinan daonaioranao na'iki ūdaro di'iti. Ukian ū'ati, "Aonaa uaitapanii dau'ana'o mani wuru'u upishaanuz ōgaru. Uka'iitan nii mooko wuru'u ōbaiaapan ni'oraz?"[‡] "Oo, waka'iitan nii," ūkian u'ati.

²³ Yesus kian ū'ati, "Mishi'o nii ubaiaapan ōbaiaapan ni'oraz. Mazan kanoma'o nii sakanata ōdiwa'ora antanapu na'iki ōashabaron antanapu, aonaa turuu ōsha'apatan, mazan ōdaru aokazi ia'o minziwata-kidani wuru'u sakanata-kizaiz pazaamataniiinao ati."

²⁴ Aizii 10 ba'orainao utominapa-kidaniinao abatan na'apa'oraz dau'u, tuukii ūto'oran dya'utamainao ati, makonkainao padaro tuma.

[†] 20:19 *Gentilenaou*: pidannao pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. [‡] 20:22 *Uka'iitan nii mooko wuru'u ōbaiaapan ni'oraz?* oo "Uka'iitan nii mooko utuzan wuru'u ōtuzan ni'oraz baiainapa-karu koopo wazoo?"

²⁵ Uruu idi Jesus dapadan baokopa ĩdyaun na'iki ukian ĩ'ati, "Uaitapanii na'apam ba'oran pidannao zowaunaanao, mamishida-kainaouz Tominkaru, waranuitapan papidanannao ĩnaobanai-tinpan ida'an ĩ'ati.

²⁶ Mazan unao, aonaa umashaapa'ana'a na'apa, mishi'oraiman kanom aipa'o panaobanai-tinpan, marii ukaudinan unao ati poitorui kawan.

²⁷ Na'iki kanom umanawun-tinpa'azo'o pairibannao ai, marii upoitoruitapa-kidinan ipai pidannao ati.

²⁸ Na'apa Daonaiora Aokazi Iki'o, aonaa uwa'atin umanawun-tinpa'anan mani, mazan upoitoruitapa-kidina'anan ipai pidan ati, na'iki ukazannaata'anan pidannao pa'oian ai umawakan ida'an."

*Jesus kakudan
dya'utam ishaawunnao*

(Mark 10:46-52; Luke 18:35-43)

²⁹ Ba'oran dono Jesus na'iki utominapa-kidaniinao makon dono'o naa Jericho iki, iriba pidannao makon Jesus dawu'ati.

³⁰ Aizii na'apain na'ii dya'utam ishaawunu'o daonaioranao sakanatapan dunapo daawa ii. ĩabatan idi Jesus dobatapan kowaada-ka'o, uruu idi ĩkadakon. ĩkian, "David Takaan-daun, § waNaobanaa, pukamunan-kida waunao."

³¹ Sariapa pidannao towauda'uan ĩdyaun, ĩdyuudan ĩmashaadinan, mazan powa'a zii manawun ĩkadakon diiwa'o ida'an. ĩkian, "David Takaan-daun, wanaobanaa, pukamunan-kida waunao."

³² Jesus kadishita'akan pamakopa-kizi'i, na'iki udapadan ĩdyaun pa'ida'ati. Upishaan ĩdyaun, ukian, "Kanom uaipan osha'apatan u'ati?"

³³ ĩkian u'ati, "Wanaobanaa, waaipan pusaabaan waawun watukapa kizi."

³⁴ Jesus kamunan-kida ĩdyaun, uruu idi upishatan ĩawun kida. Sariapa ĩtukapa'akan amazada, na'iki ĩmakon naa Jesus tuma.

21

Jesus konaukii-kida-ka'o ukaawan dono Jerusalem ati

(Mark 11:1-11; Luke 19:28-40; John 12:12-19)

¹ Aizii Jesus na'iki utominapa-kidaniinao maonapatan naa Jerusalem iti, ĩkaawan Bethphage iti, wiizai Olive Naawa ia'oraz. Na'iki'i naa udyuudan dya'utam patominapa-kidaniinao pa'ua'ati.

² Ukian ĩ'ati, "Umako wakanaapu ia'oraz wiizai di'iti. Na'ia'o nii uikodan ko'idinpa'o chaakashi,* kaina'a'o nii odani ko'idinpa'o kapam odazaba'a. Ubuzuuta ĩdyaun na'ii, udauna'an una'akan ĩdyaun o'ida'ati.

³ Pidan pishaan an unao kanom nii una'akan ĩdyaun, 'Naobanai aipan ĩdyaun,' ukii u'ati. Sariapa'o nii utaapadan una'akan ĩdyaun."

⁴ Na'apa'oraz Tominkaru prophetin kuwaa mishiin-kina'a naa. Ukianuz:

⁵ "Pukowaada Zion iainao pidannao† ati.

Utukapa king, unaobanaa, wa'atin u'ida'ati.

Aonaa u'atadinpan, chaakashi barau an uwa'atin,

pa'ina'o chaakashi uzaidapan."

⁶ Udauna'an tominpainao, udyuudaniinaouz makon, na'iki ĩsha'apata ipai na'apa Jesus dyuudan kawana'ati.

⁷ ĩna'akan chaakashi paudani tuma, na'iki ĩtaan pakamichan kida utabanaa nii, uru'u naa Jesus zaidanuzu.

⁸ Iriba pidannao, makopainao Jesus tuma, kadamaradan pakamichan kida dunapota. Ba'orainao dukutan pu'u atamun waoda kaanaba sodi kida'a, ĩmuudan kidaz dunapota Jesus mako kizi nii.

⁹ Iribainaoz pidannao makopainao u'ua'ati, na'iki udawu'ati, kadakoinaan konaukii diiwa'o ida'an. ĩkian,

"Wakonaukii-kida Tominkaru, David Takaan-daun dau'an.

Marii Tominkaru kaimanan, di'oraz Naobanai ati'o,

kaawa'oraz uaipan kawana'ati.

Wakonaukii-kida Tominkaru aokazi ia'oraz."

§ 20:30 David Takaan-daun: Kotua'o Tominkaru kian udyuudan nii bauda'apa David Takaan-daun umanawunu'o naobanai nii. * 21:2 chaakashi: English ida'an, donkey. † 21:5 Zion iainao pidannao: Jerusalem sannao, oo ipai Israelitena'o.

¹⁰ Jesus morotan dono'o naa Jerusalem iti, tuukii na'iainao pidannao di'itinpan udau'u. Uruu idi ĩkian Jesus dau'an, "Kanom wuru'u uruuz?"

¹¹ Sariapa Jesus tumainao kian ĩ'ati, "Jesus wuru'u, uruu Nazareth san, Galilee Baara iki'o prophet."

Jesus makon Tominkaru Dapu iti

(Mark 11:15-19; Luke 19:45-48; John 2:13-22)

¹² Udauna'an Jesus kaawan Tominkaru Dapu iti. Na'ii uwaataabi'ian selliipainao kida uzainao na'iki toriipainao kida uzainao taa-kariwai ni'o Tominkaru ati. Udorau-kidan shakataaka-kidauzonao puraata miisan[‡] kida, na'iki selliipainao wakokoona taba kida.

¹³ Ukian ĩ'ati, "Tominkaru Paradan saadinpa'o kian, 'Ōdapu dakota-kaoo nii toriinapa-kizai dapunaa nii, mazan unao ukaiwaapanuzu koidimikinao dizinapa-kizi nii.' "

¹⁴ Na'ii Tominkaru Dapu ii, ishaawunnao na'iki machi'ika-kainao kaawan Jesus ida'ati. Ukakuda ipai idyaun.

¹⁵ Faadaanao zowaunaanao na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, tuukii ĩto'oran na'iki ĩkashanau-kidan Jesus patukapan idi Jesus sha'apatan konaunama'o na'iki umanawun kida'o aimakaan, na'iki paabatan idi koraiziannao kadakoinpan Tominkaru Dapu ii aka. "Wakonaukii-kida Tominkaru, David Takaan-daun[§] dau'an," ĩkian.

¹⁶ Uruu idi ĩpishaan Jesus. ĩkian, "Puabatanii na'apa'oram koraiziannao kadakoinpan pudau'an?"

"Oo, ōabata," Jesus kian ĩ'ati. "Aonaa mooko uaitauzon na'apa'o dau'u Tominkaru Kaaritan ida'a? Ukianuz, 'Putominapa-kidaniĩ koraiziannao sodi kida aitapa'o nii pakonaukii-kidanuz.' "

¹⁷ Uruu dauna'an umakon naa ĩ'ai, umakon na'iki patominapa-kidaniinao tuma uda'awu'anan Bethany iti.

Fig kadunaa mawakan

(Mark 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Ba'oran chaapi'iki Jesus kiwan naa patominapa-kidaniinao tuma Jerusalem iti. Pakiwapana-kizi an uzamazin naa.

¹⁹ Utukapa fig kadunaa dunapo daawa ii. Sariapa umakon na'iti utukapa'azon ukaakan, mazan aonaa bauda'apa uikodan u'aka, soo uanaba pa'idiwaru. Uruu idi ukian fig kadunaa ati, "Aizii marii aonaa na'apainim pukaakauzon powa'a." Una'apan idi, masha'apakii fig kadunaa mariri'ikan na'iki umawakan naa.

²⁰ Kaimanaiman utominapa-kidaniinao tukapan na'apam atamun mawaka'akan kadimana'o ida'an, na'iki tuukii ĩdi'itinpan udau'u. Uruu idi ĩpishaan Jesus. ĩkian u'ati, "Na'apa'oran naa fig kadunaa mawaka'akan kadimana'o ida'an manawun?"

²¹ Jesus kian ĩ'ati, "Ōkowaadan nii u'ati mishi'o, umishidan an kaimanaiman, aonaa umamishidakan bii an mani, uka'iitan nii usha'apatan powa'a zii ōsha'apata'aka nii ai. Turu'o nii ukian midukuo ati, 'Midukuo, puzikadin di'iki'i paran baoko iti.' Na'apa'o nii usha'apatinan u'ati.

²² Ukau'an taa-karu nii u'ati upishaanii utoriinpan ida'an Tominkaru ati, umishidan an ōgaru."

Jesus pishaa-kaoo kanom aipan ati'o usha'apaapan aimakaan kida

(Mark 11:27-33; Luke 20:1-8)

²³ Aizii Jesus kaawan naa powaa ati Tominkaru Dapu iti. Utominapa-kidan pu'u pidannao na'ii, faadaanao zowaunaanao na'iki kazowautapainao Jewnao kaawan na'iti u'idi'iti. ĩpishaanuzu, ĩkian, "Kanom aipan ati'o pusha'apatan kaikapa'oraz aimakaan kida'a? Kanom dyuudaniĩ pusha'apatan na'apa kida'o?"

²⁴ Jesus kian ĩ'ati, "Ukowaada ō'ati bauda'apa'o aimakaan dau'u ōpishaan an unao. Ukowaadan an ō'ati, ōkowaadan nii u'ati kanom aipan ati'i ōsha'apatanuzu na'apa kida'o aimakaan."

²⁵ Uru'u naa Jesus pishaan idyaun. Ukian ĩ'ati, "Kanom aipan ati'i John chikaawunuupauzon pidannao? Tominkaru aipan ati'o oo pidannao aipan ati'o?"

Sariapa ĩparadan pa'atiaaka kida Jesus pishaanii dau'an. ĩkian, "Wakian dono u'ati Tominkaru aipan ati'o John chikaawunuupauzon pidannao, sariaapa'o nii ukian wa'ati, 'Kanom nii mooko aonaa umishidanuzu.' "

[‡] 21:12 miisa: English ida'an, table. [§] 21:15 David Takaan-daun: Kotua'o Tominkaru kian udyuudan nii bauda'apa David Takaan-daun umanawunu'o naobanai nii.

²⁶ Aizii wakian an 'pidannao aipan ati'o,' mazan watarii panaadon pidannao sha'apatan nii waunao dikauda'o ida'an, usha'apanum kau'an ipai pidannao mishidani John, Tominkaru prophetin uruu."

²⁷ Uruu idi ikian Jesus ati, "Aonaa waaitapan," ikian.

Jesus kian i'ati, "Ukau'an aona'o nii okowaadan u'ati kanom aipan ati'o osha'apaapan di'oraz aimakaan kida'a."

Di'itinapa-kinai kuwai dya'utama'o daniinao daua'o

²⁸ "Na'apam u'itiiman," Jesus kian. "Baukapaiman kaina'a pidan, dya'utama'o udainao daona'oranao. Umakon kiwiini'o paudani di'iti, na'iki ukian u'ati, 'O'dani, pumako pukaudina'an aizii opaoriba grape baawu iti."

²⁹ Udani dako'atin uparadan. Ukian, 'Aonaa okaudina'azon.' Mazan udauna'an udi'itinpan sariapa upana'adan panyukunuu, uru'u naa ukaudina'anan padaru paoriba grape baawu iti.

³⁰ Aizii udaru makon naa udawu'ichan di'iti'i naa. Na'apa koshan udyuudanuzu. 'Omakon nii okaudina'anan,' ukian pa'an padaru ati. Mazan upu'u, aonaa umakon ukaudina'anan.

³¹ Na'ia'oram udani u'itiiman sha'apata'o padaru aiapanii?"

"Kiwiini'o udani usha'apata padaru aipan kawana'ati," ikian u'ati.

Jesus kian i'ati, "Okowaadan u'ati mishi'o, zaamaapauzonao tax puraatananaa na'iki zunnao kaminshu'u-shoronao,* kiwiita'a naa idyaun unao ai Tominkaru naobanai-tinan di'iti.

³² Usha'apanum idi John Chikaawunuupauzo kaawankan, utukapa-kidankan na'apam tanawatn-karu mashaapa-karu kaimana'o di'iti Tominkaru ati, upu'u aonaa umishidanuzu. Mazan zaamaapauzonao tax puraatananaa na'iki zunnao kaminshu'u-shoronao, imishida uruu pa'an. Unao, utukapan pu'u zaamaapauzonao tax puraatananaa na'iki zunnao kaminshu'u-shoronao tanawatinan pa'oian ai, mazan upu'u zii aonaa utanawatina'azon u'oian ai."

Dikauda'o pidannao taapa'o

grape baawu

(Mark 12:1-12; Luke 20:9-19)

³³ "Uabata ba'oran di'itinapa-kinai kuwai koshan," Jesus kian. "Baukapaiman kaina'a pidan paowan paoriba grape baawu pa'amazadati di'ii. Ukorarata awauta wuru'u papaoriba baawuz. Udauna'an ukichadan ka'unaru dadara'o baara'a, grape uu sararookizinao nii. Udauna'an utoman dokoa'o kabaun grape baawu watchmantapa-kizinao nii. Udauna'an utaan naa grape baawu pidannao ati, iawunuutapa kizi zii u'atizu. Uru'u naa umakon naa ba'oran wiizai iti.

³⁴ "Grape ozokan kawana'ati'i naa, udyuudan papoitorunao wunao di'iti'i awunuutapainauz papaoriba grape baawu, ina'anan naa uka'idiwaun-kinaa nii papaoriba aka winipinaa idi.

³⁵ Mazan uzaamataninaouz awunuutapa'o nii papaoriba grape baawu zaamatan upoitorunao, iba'iziautapa bauda'apa'o, izowii ba'oran, na'iki ibowautapa kuba idi ba'oran.

³⁶ Udauna'an udyuuda papoitorunao na'iti i'idi'iti koshan. Powa'a zii iiriban kiwiitapa'o padyuudaniinao ai. Na'apa kiwiitapa'o kawan koshan awunuutapainao upaoriba baawu sha'apatan idyaun.

³⁷ "Dawu'itin, udyuudan naa paudani i'idi'iti. Ukian paudani dau'an, 'Imanawuntapan nii pa'an odani."

³⁸ "Mazan awunuutapainao upaoriba baawu tukapan kapaoriba'o dani'i naa kaawan pa'ida'ati. Sariapa ikian, 'Di'i naa kapaoriba'o dani. Uru'o nii wuru'u kaidiwau'oraz padaru di'iki upaoriba baawu idi. Baushaa, wazowii uruu, wazaamata kizi wuru'u u'idiwau ni'oraz."

³⁹ Uruu idi i'izamata'akan na'iki ikozoota'akanuz paoriba baawu iki, na'iki izowian naazu.

⁴⁰ "Aizii kapaoriba'o kaawan dono'o naa powaa ati, na'apam nii usha'apatan pazamataninao awunuutapa'o nii papaoriba baawu?" Jesus kian.

⁴¹ Kazowutapainao pidannao dako'atin Jesus paradan. Ikian, "Upataka'utan nii na'iki uzowian nii wuru'u oiainauz pidannao. Udauna'an utaan nii papaoriba baawu ba'oran pidannao ati, kaimana'o nii pa'an iawunuutapanuzu. Inaou'o ni'i naa kaiman itaan u'idiwau nii upaoriba aka di'iki, upaoriba kaakan dono."

* 21:31 zunnao kaminshu'u-shoronao: Inao zaamaapauzonao puraata pakiaapa-kidinan dikin ii.

⁴² Jesus kian i'ati koshan, "Aonaa mooko uaitauzon saada-kariwaiz kida Tominkaru Paradan ida'a kaikapa'orazu'u?"

'Wuru'u kuba tomapauzonao kabaun kashadaniaz,
madiwautapa-ka'oraz itukapan,
uru'u naa mishi'oraiman umanawunu'o kuba
ipai ba'oran kubanao ai.

Uruu Tominkaru kaudin-kizi wuru'u,
umanawunu'oraz utukapa-ka'o.[†]

⁴³ "Ukau'an òkowaadan u'ati, kazata-ka'o nii uwiizi ni'o Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii. Na'iki utaa-ka'o nii pidannao ati kaimanainaoz i'sha'apainpan Tominkaru aipan kawana'ati.

⁴⁴ [Pidan kaboina'o di'oraz kuba paawa ati, baiainpa'o nii tuukii. Na'iki uruu kuba waotan dono na'ia'oram pidan paawa ati, ipai'o nii u'idon.]"[‡]

⁴⁵ Aizii faadaanao zowaunaanao na'iki Phariseenao abatan Jesus kowaadan kuwai kaikapa'a, iaitapa wuru'u kuwai kidaz ina dau'ana'o wuru'u.

⁴⁶ Uruu idi itiwaaan pazaamatanuzu, mazan tuukii itarian pidannao ai, usha'apanum kau'an pidannao kian Jesus dau'an, Tominkaru prophetin wuru'u uruuz.

22

King taapan aroapa-karu paudani mazidan ati
(Luke 14:15-24)

¹ Udauna'an Jesus paradan di'itinapa-kinai kuwai kida ida'an koshan pidannao ati. Ukian.

² "Kaikapa'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz: na'apa king minziiwata-kidan kawan umanawunu'o aroapa-karu paudani mazidan ati.

³ Aizii aroapa-karu kamoan dono'o naa, uduyudan naa papoitorunao dapada-kariwainao pidannao di'iti iwa'ati kizi'i naa aroapa-karu ida'ati, mazan aonaa iwa'ati'izon.

⁴ Uruu idi uduyudan ba'oran papoitorunao dapada-kariwainao di'iti koshan. Ukian papoitorunao ati, 'Ukowaadanka'a naa dapada-kariwainao ati, ipai'i naa òminziiwa-kidan aroapa-karu da'a'a. Òzowii-kida'a naa kakiwin kida'o ò'uza tapi'izanao, ukau'an marina'a naa iwa'atin kadiman.'

⁵ Ukowaada-kaoa'a naa dapada-kariwainao ati, mazan aonaa itaan panyukunuu ati padapada-ka'o. Usha'apanum idi kaina'a i'sha'apata'azonii kida pa'ati: bauda'apa'o mako'ozon pazakapun iti; ba'oran papuraataapuzon dau'ati.

⁶ Aizii ba'orainao zaamatan wuru'u poitoruinaouz, iantamikitan idyaun na'iki izowii wuru'u king poitorunaoz.

⁷ King to'oran tuukii, uruu idi uduyudan pasoldyaannao na'iti izowii ipai zowiainaouz upoitorunao, na'iki ikawaoda zowii-mikinao mashaapa-kizi donoi.

⁸ "Uruu dauna'an king dapadan ba'oran papoitorunao na'iki ukian i'ati, 'Aizii mazida'o aroapa-kinaa ni'o, ipai'i naa uminziwa-kida-ka'o, mazan òdapadaniinao, Itukapa-kida imawa'ati'izookan ida'an, aonaa ituruan pawa'atin.

⁹ Ukau'an umako pidan iriba-kizi iti, udapada kizi ipai pidannao uikodan kawana'ati, iwa'ati kizi mazida-karu aroapa-kida-ka'o ida'ati.'

¹⁰ Uruu idi poitoruinao makon di'iti kida'a pidan iriba-kizi iti. Itapada iriba pidannao paikodan kawana'ati. Sha'apa'oram karikaonan pidan, kaimanainao na'iki dikaudainao, mazan iriba iikodan pidannao, ipaidada kabaun nazoo wuru'u aroapa-kizaiz.

¹¹ "Aizii King tukapa'anan padapada-kidaniinao. Utukapa bauda'apa daonaiora na'ii, aona'a ukaiwadapan mazida-karu di'iti'o daara.

¹² Uruu idi King kian u'ati, 'Òpaonaruu, na'apa'oram pumorotan da'ati'i pumakaiwadapanakan pu'u mazida-karu di'iti'o daara?' Aonaa na'apam daonaiora kian u'ati. Uma-paradaniita'akan.

¹³ Udauna'an king kian papoitorunao ati, 'Udodoo uruu na'iki ukaboote uruu paniba iti maruta'o-karu iti. Na'ii zaadin-karu nii tuukii, na'iki pidannao kuzowan nii paudako padopian idi.'

¹⁴ Jesus katokontan pakuwaa pakian ida'an kaikapa'a: "Iriba'o nii pidannao dapada-ka'o padamata, mazan masakauda'u'o nii i'zaamata-ka'o."

Jesus pishaa-ka'o tax kawinipinaapa-ka'o dau'u
(Mark 12:13-17; Luke 20:20-26)

[†] 21:42 Psalm 118:22-23 [‡] 21:44 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

¹⁵ Uruu dauna'an Phariseenao makon naa İparadaaka'anan pa'atiaaka. İdi'tinpa'anan na'apam nii pazaamatan Jesus uparadan ida'an.

¹⁶ Pana'apainpan idi İdyuudan patominapa-kidaniinao, Herod pidanannao tuma Jesus di'iti. Aizii dyuuda-kariwainao kian Jesus ati, "Tiichaa, waaitapa pugaru kaimana'o, mishi'o puparadan. Putominapa-kidan pidannao kaiman Tominkaru aipan kawana'ati. Na'iki na'apa kida putaapan pidannao, aonaa na'ia'oram umanawunu'o nii ba'oran ai.

¹⁷ Aizii pukowaada wa'ati, kaimana'o mani wataanuzu tax puraatan naobanai Caesar ati,* oo aonaa ukaimanan?"

¹⁸ Mazan Jesus aitapa İdi'tinpan oii, uruu idi ukian İ'ati, "Unao, utaaipinpauzionao kaimanainao nii kaikini'i! Kanom nii utiwaan uzaamatan oġaru o'paradan dikin ii?"

¹⁹ Uaida-kida mooko o'ati puraata ukawinipinaata-kinaaz tax." İna'aka u'ida'ati wuru'u puraataz.

²⁰ Sariapa upishaan İdyaun. Ukian, "Kanom dikin wuru'u, na'iki kanom uu wuru'u saadakarowaiz puraata ida'a?"

²¹ "Naobanai Caesar" İkian İdako'atinuzu.

Udauna'an ukian İ'ati, "Utaa ukau'an Caesar ati kanom wuru'u Caesar idiwau kidaz. Aizii Tominkaru ati utaa Tominkaru idiwau kida."

²² İabatan idi Jesus kian kaikapa'a, tuukii İdi'tinpan na'iki İmakon naa u'ai.

Jesus pishaa-kaowakainao kadishitan dau'an

(Mark 12:18-27; Luke 20:27-40)

²³ Na'apain uruu dono pabi'i kida Sadduceenao kaawan Jesus ida'ati. İnao aonaa İmishidan kakupa-karu nii mawaka-karu dauna'an.

²⁴ İpishaanuzu. İkian u'ati, "Tiichaa, Moses kian wa'ati, daonaiora mawakan dono, aona'o zii udani nii, marii u'inawuzu zaamatan udaiaro-daun paudaiaro nii. Uruu ida'ana'o nii mawaka'o u'inawuzu kaudanin.

²⁵ Aizii dii mani kaina'a pidan 7 udainao daonaioranao. İtuuniz mazidan, mazan umawakan paudairo ai aonaa zii udani nii, uruu idi udawu'iti'o u'inawuzu daiaroitapan naa oroo.

²⁶ Na'apa koshan umawakan o'ai. Udauna'an ba'oran u'inawuzu mazidan otuma, mawaka koshan o'ai. Atii na'apa ipai İmawakan. Ukau'an ipai 7 İdyaun daiaroitapan oroo. Mazan aonaa bauda'apa'o kaudanin otuma.

²⁷ Dawu'itin uru'u naa zunaaba mawakan naa kapam."

²⁸ Aizii İpishaan Jesus, İkian u'ati, "Aizii pidannao kadishita-kida-kaowakainao pamawaka-kizi iki, na'ia'oram nii daiaroitapa oroo? Usha'apanum kau'an ipai 7 daonaioranao mazida'o otuma?"

²⁹ Jesus dako'atin İdyaun. Ukian, "Upozawatan kaiwuru'u umaaitapakan idi saadakarowaiz Tominkaru Paradan na'iki aonaa uaitapan Tominkaru ma'ozakan.

³⁰ Mawakainao kadishitan dono, aona'o ni'i naa kaudaiaro-karu na'apain, mazan na'apa'o nii angelnao aokazi iainao kawan İdyaun.

³¹ Aonaa mooko uaitapan na'apam Tominkaru Paradan kian kadishita-karu dau'an mawaka-karu di'iki?

³² Tominkaru kian, 'Oġaru wuru'u Abraham, Isaac na'iki Jacob Tominkarunuz.' Ukau'an aonaa mawakainao pidannao Tominkarun mani uruu, mazan kakupainao pidannao Tominkarun."

³³ Pidannao abatan idi Jesus tominapa-kidan kaikapa'a, tuukii İdi'tinpan utominapa-kidani kida dau'an.

Umanawunu'oraz manawun Tominkaru kakinaori

(Mark 12:28-34; Luke 10:25-28)

³⁴ Aizii Phariseenao abatan idi aonaa Sadduceenao aitanpan na'apam naa pakian powa'a Jesus ati, utominapa-kidan idi kaimana'a naa manawun, sariapa İbaokopatinan.

³⁵ Na'iki bauda'apa İiriban tiichaapauzo Moses kakinaori dau'u pishaan Jesus, patiwaakidapa-kinaa niizu.

³⁶ Ukian u'ati, "Tiichaa, na'ia'oram dii manawun umanawunu'o kakinaorii?"

³⁷ Jesus kian u'ati, " 'Pumarainapa tuukii Naobanai puTominkarun ipai punyukunuu iki, ipai pudoronaa ii, na'iki ipai pudi'tinpan ida'an.'

³⁸ Uruu wuru'u umanawunu'oraz manawun kakinaorii.

³⁹ Ba'oran kakinaorii, udawu'ati'o umanawunun, kaikapa'ora'a: 'Pumarainapa ba'oran pidan na'apa pumarainpan kawan punanaa.'

* 22:17 Caesar: tuubaru'o naobanai Rome ia'o.

⁴⁰ Ipai Tominkaru kakinaori kida Moses ida'ana'oraz utaa-ka'o, na'iki kakinaorii prophetnao tominapa-kidani kida, zaamatanpan patumaaka wuru'u ida'ati'i dya'utama'oraz kakinaorii."

*Kanom dani wuru'u Christ
(Mark 12:35-37; Luke 20:41-44)*

⁴¹ Phariseenao kasaba'ukinpan pu'u, Jesus pishaan idyaun kaikapa'a:

⁴² "Na'apam ukian Christ[†] dau'an? Kanom takaaan-daun uruu?"

"David takaaan-daun," ikian u'ati.

⁴³ Jesus kian i'ati, "Mazan kanom nii mooko Tominkaru Doronaa aipan ati David dakotan uruu paNaobanaa nii. Ukianuz da'i u'ati:

⁴⁴ 'Naobanai Tominkaru kian ōnaobanaa ati,

pusakanata da'a'a ōdiwa'ora antanapu

atii ōwaranuita-kidan putarubanao ipai pukidiba waranu ati.'

⁴⁵ Aizii David dakotan pu'u uruu paNaobanaa nii, na'apam naa mooko utakaan-daun wuru'u uruuz?"

⁴⁶ Aonaa na'ia'oram aitapa'o nii na'apam naa pakian powa'a Jesus ati. Na'iki uruu dauna'an aonaa kanom ka'iitan naa papishaan powa'a uruu.

23

*Phariseenao na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u
(Mark 12:38-39; Luke 11:43, 46; 20:45-46)*

¹ Udauna'an Jesus paradan pidannao ati baokopa patominapa-kidaniinao tuma.

² Ukian "Wuru'u tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u na'iki Phariseenao kaki-naopan Tominkaru taanii Moses ati'o kakinaorii di'iki'o.

³ Ukau'an uizo'ati na'iki usha'apata ikowaadapanii kida kawana'ati, mazan aonaa utamakapa'ana'a ikaduz kida. Usha'apanum kau'an aonaa isha'apatinan pakowaadani kakinaorii kida kawana'ati.

⁴ İdobatadan powa'a zii kakinaorii kida, aona'a naa pidannao ka'iitan pasha'apatinan ukawana'ati, mazan upu'u aonaa ikaminka'utan idyaun, aonaa masakauda'u.

⁵ Ipai aimakaan isha'apatanii kida, soo iaipan pidannao tukapan, na'iki iaipan pa'atadapaka'o. Na'iki udaru kida'a naa itoman saada-kariwai Tominkaru Paradan mashaapa-kizi kida, ikaiwadauzonii kidaz patawu'u na'iki paanoba kida ida'a.* İkamichan ziishinaa kida, dawuu itoman kida kapam.†

⁶ Kaiman İtati pataapa-ka'o udaru'o pidan nii aroapa-kizai ii aka, na'iki İnaudapa pasakanatan umanawunu'o tabai ida'a synagoge kida di'ii.

⁷ Kaiman İtati pataapa-ka'o umanawunu'o nii market ii pidannao iriba-kizi ii aka. Na'iki İnaudapa padakotapa-ka'o Tiichaa kii.

⁸ "Aizii unao, aonaa udakota-kidina'ana'a Tiichaa nii, usha'apanum kau'an kaina'a bauda'apa utiichaan, ipai unao na'apa kida'o pa'an uiribannao tuma.

⁹ Aonaa udakota'ana'a pidan da'a'a imi'i baara'a'o 'wadaru' kii, usha'apanum kau'an kaina'a bauda'apa udaru, uruu aokazi ia'oraz pa'an.

¹⁰ Aonaa utaapada'ana'a udakota-ka'o naobanai nii, usha'apanum kau'an kaina'a bauda'apa unaobanaa, uruu Christ.

¹¹ Kanom manawun-tina'o pakazowautapan ida'an unao, marii ukaudinan unao ati.

¹² Na'ia'oram pidan umanawun-tinpa'o, waranuita-ka'o nii uruu. Na'iki na'ia'oram pidan waranuitapa-kidina'o, Tominkaru toman nii uruu umanawunu'o pidan nii."

*Kasha'ora'o nii Phariseenao na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u baiiaapan
(Mark 12:40; Luke 11:39-52; 20:47)*

¹³ "Kasha'ora'o nii manawun ubaiiaapan, unao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki unao Phariseenao, taapinpainao kaimanainao nii kaikini'i. Uawautapan pidannao morota'azon Tominkaru naobanai-tinapa-kizi iti. Mazan unao, na'apa, aonaa umorotan na'iti, na'iki aonaa utaapadan pidannao morotan, tiwautinainauz padamata pamorotan na'iti.

¹⁴ [Kasha'ora'o nii ubaiiaapan, unao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki unao Phariseenao, taapinpainao karikaonan kaimana'o nii. Ukashadapan zunnao mawaka'o İdaiarunao, na'iki ukazatan İdapu na'iki isha'apauz kida. Mazan uaipan idi utaapa-ka'o

† 22:42 Christ: Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. * 23:5 Deuteronomy 6:6-8 † 23:5 Numbers 15:37-41

kaimanainao nii, uruu idi utoriinpauzon tomunu'iki kida. Una'apan idi powa'a'o nii zii upataka'uta-kaol.‡

¹⁵ “Kasha'ora'o nii ubaiaapan, unao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki unao Phariseenao, taapinpainao kaimanainao nii kaikini'i. Umakon munapo atii utarauka paran uzaamata'azon idi bauta'apa saba'o pidan mishidapa'o nii ukakinaori kida. Udauna'at utominapa-kidan naazu, powa'a zii udikaudan unao ai, kaboota-karu nii tikazi wu'iti.

¹⁶ “Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan, unao ishaawunnao, na'akapa'o pidannao. Ukian, ‘Pidan dakota'o Tominkaru Dapu uu paparadan mishida-kinao nii, aona'o nii usha'apan umasha'apatakan anaz, mazan na'ia'oram pidan dakota'o gold, Tominkaru Dapu ia'oraz, paparadan mishida-kinao nii, marii usha'apatan pakowaadaniaz mishi'o pasha'apata'azon.’

¹⁷ Unao maaitapin-ka'o ishaawunnao, kanom powa'a'o zii umanawunun, wuru'u gold, oo Tominkaru Dapu saabaa'oraz gold kaimana'o nii?

¹⁸ Unao kian, ‘Na'ia'oram pidan dakota'o altar paparadan mishida-kinao nii, aona'o nii usha'apan umasha'apatakan anaz, mazan na'ia'oram pidan dakota'o taa-kariwai kawaoda-karu nii altar paawa'a paparadan mishida-kinao nii, marii usha'apatan pakowaadaniaz mishi'o pasha'apata'azon.’

¹⁹ Unao ishaawunnao! Kanom powa'a'o umanawunun, taa-kariwai altar paawa'a oo altar, saabaa'oraz taa-kariwaiz kida kaimana'o nii?

²⁰ Ukau'an pidan dakota'o altar paparadan mishida-kinao nii, udakotan altar na'iki ipai upaawa'a'o kapam wuru'u.

²¹ Aizii pidan dakota'o Tominkaru Dapu papaparadan mishida-kinao nii, udakotan Tominkaru Dapu uu na'iki Tominkaru kapam wuru'u paparadan mishida-kinao nii, Tominkaru mashaapan idi na'ii.

²² Pidan dakota'o aokazi paparadan mishida-kinao nii, udakotan Tominkaru taba na'iki sakanatapa'oraz upaawa'a kapam wuru'u.

²³ “Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan, unao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki unao Phariseenao! Unao taapinpainao kaimanainao nii kaikini'! Utaa 1/10 ipai wanyukunui kadunuribanaa zi'inaba sodi kida di'iki. Mazan unao, umarina'atan usha'apatan kaiman-karu, kamunan-karu, na'iki mishida-karu. Uruu kida kaimana'o manawun kakinaorii umanyukunuutaniaz. Usha'apatina'oraz mani padamata ipai ukakinaorinaa kida kawana'ati.

²⁴ Unao, u'ishaawunnao na'akapan kawanu'o papidanannao. Mishi unao uzaudinauzonii udyokorautan ai masakauda'u kaniriba'o utuzan ni'o di'iki, upu'u zii mazan aonaa uaitapan udyokorautan udaru'ora'a naa aimakaan kawaro kawanu'o u'udarun.

²⁵ “Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan, unao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki unao Phariseenao, taapinpainao kaimanainao nii kaikini'i. Uchikaan ukoopon na'iki uparaapin, aonaa ukaniriban uaidinpan pabarau iki kida, mazan unazoo kida paida kaniriba'o idi. Na'apa'o unao, upaidadina'o dikauda'o idi, uaipan ida'an uzaamatan ipai aimakaan u'ati'o nii karikaonan.

²⁶ Unao ishaawunnao Phariseenao, uchikaa kiwiitapa ukoopon na'iki uparaapin nazoo kida, uruu idi ubarau kida, aona'o ni'i naa ukaniriban kapam.

²⁷ “Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan, unao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki unao Phariseenao, taapinpainao kaimanainao nii kaikini'i. Na'apa unao mawaka'o kinnaa zichida-ka kawan baraka'o idi. Konaunam uaidinpan, mazan unazoo paida mawaka'o pidannao niwa'uz idi, na'iki kaniriba'o, dyupusha kida'o idi.

²⁸ Na'apa'o kapam pidannao tukapan unao, kaimana'o kawan, mazan unyukunuu ii, oia'o unao, taapinpainao karikaonan kaimana'o nii.

²⁹ “Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan, unao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki unao Phariseenao, taapinpa'azoinao kaimanainao nii kaikini'i. Utoman kaiman kida Tominkaru prophetinnao baaranaa nii, na'iki kaimanainao pidannao baaranaa nii, kaiman ukonaunamadand kidaz.

³⁰ Aizii ukian, ‘Wamashaapan dono mani kotua'a naa wadokozu-daunnao mashaapankan dono, aonaa mani wazowian Tominkaru prophetinnao ina kawan.’

³¹ Ukau'an uaipan ati ukainaabainan, unao wuru'u zowii-mikinao takaan-daunnaouz.

³² Ausha'a naa, uipaida'a naa usha'apatan udokozu-daunnao sakadaniaz naa pasha'apatan oii kida'o.”

³³ Jesus kian koshan i'ati, “Unao kowazaznao oia'o manawun na'iki unao kowazaz dainao. Na'apam nii ukazannaatinan ukaboota-kaol ai Tuubaru'o Tikazi wu'iti?

‡ 23:14 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

³⁴ Ukau'an òdyuudan nii u'idi'iti prophetnao, aitapaaba'o pidannao na'iki tominapa-kida'o nii pidannao Kaimana'o Kuwai dau'u. Mazan uzowian nii pabi'i kida Ìdyaun utauka-kidan ida'an Ìdyaun cross di'iti. Ba'orainao uba'izian nii synagogue kida di'ii. Na'iki umakon nii uantamikita'anan kidoopainao ba'oran dono'i iti kida.

³⁵ Uruu idi unaou'o nii kabaiaapan ipai wunao zanna'a Tominkaru pidannao zowii-kariwainao kidaz. Abel kaimana'oraz pidan zowii-kao di'iki, atii Zechariah Berechiah dani zowii-kao di'iti. Uruu unao zowianiaz, Tominkaru Dapu na'iki altar, uzai kawaodapakizinao sakoda'a.

³⁶ Òkowaadan u'ati mishi'o, ipai wuru'u dikauda'o sha'apatauzo-kariwaiz kida, unao kai'oraz pidannaou'o ni'i naa pataka'uta-kao udikin ii Ìwinipinaa nii."

*Jesus kasha'oran tuukii Jerusalem dau'ati
(Luke 13:34-35)*

³⁷ Jesus kian, "Oo Jerusalem, Jerusalem. Pu'ida'ainao pidannao zowia'oraz prophet-nao na'iki zowia'oraz pabooan ida'an kuba idi dyuuda-kariwai pidannao kakuwaapan pu'idi'iti. Karikaonanu' da'i padamata òaipan òkazannaatapan pu'ida'ainao pidannao, na'apa kuruku kazannaatapan kawan paudainao pakutuba kida waranu'u. Mazan aonaa putaapadan òkazannaatan Ìdyaun.

³⁸ Putukapa, Tominkaru wa'akan padapu, aona'o nii kanom puzannaa nii.

³⁹ Aizii òkowaadan pu'ati, aona'o nii powa'a putukapan ògaru atii kaina'a'o nii kamoo kaawan, na'apaini'o nii pukian 'Marii Tominkaru kaimanan di'oraz Naobanai ati', kaawa'oraz uaipan kawana'ati.' "

24

*Jesus kowaadan na'apam nii amazada sha'apan
(Mark 13:1-13; Luke 21:5-19)*

¹ Udauna'an Jesus koditan naa Tominkaru Dapu iki, na'iki umakopan pu'a'a naa, utominapa-kidaniinao tukapa-kidan u'ati wuru'u kabaun kidaz Tominkaru Dapu ia'oraz, na'apam utoma-kao udaru na'iki konaunan.

² Jesus kian, "Utukapa ipai wuru'u kabaun kidaz. Òkowaadan u'ati mishi'o, aona'o nii bauda'apa kuba mashaapan papaawa atiaaka kida na'ii, ipai'o nii ukaboobi'ii-kao."

³ Udauna'an Jesus sakanatapan pu'u Olive Naawa ii, utominapa-kidaniinao wa'atin Ìnao pa'idiwaru u'ida'ati. Ìkian u'ati, "Pukowaada wa'ati na'apainim nii kaiwuru sha'apanu'u. Kanoma'o nii sha'apa kainaabata'o nii puwa'atin na'iki di'oraz amazada ikodan patokon?"
⁴ Jesus kian Ì'ati, "Uzaudin pa'i, aonaa umariidapa-kidina'ana'a pidannao ati.

⁵ Usha'apanum kau'an iriba'o nii pidannao kaawan, Ìkian nii, 'ògaru Christ,* na'iki Ìmariidan nii iriba pidannao.

⁶ Uabatan nii mizaataaka-karu kida dau'an na'iki kadakotin-karu nii mizaataaka'azoo-karu kida dau'an, mazan aonaa utaria'ana'a. Na'apa kida'o aimakaan sha'apan nii, mazan aonaa amazada ikodan zii mani patokon wuru'u.

⁷ Bauda'apa'o wiizai iki'o pidannao mizaataakan nii ba'oran wiizai iki'o pidannao tuma, na'iki bauda'apa'o dono'i iki'o pidannao mizaataakan nii ba'oran dono'i iki'o pidannao tuma. Zamazi kaawan nii, na'iki ipai amazada kawana'ati kaina'a'o nii kichana'iki-kia'o amazada nakainan.

⁸ Kaikapa kida'orazu'u, kasha'ora'o baiaapa-kao sakadinan zii karikaonan wuru'u.

⁹ "Udauna'an unao, uzaamata-kao nii, uantamikita-kao nii, na'iki uzowii-kao nii. Ipai pidannao to'ora-kizaitapan nii unao, ògaru dikin ii.

¹⁰ Uruu dono iriba'o nii pidannao tanawatinan pamishidapan ai ògaru, uruu idi Ìkaakapaakan nii na'iki Ìto'ora-kizaitapaakan nii.

¹¹ Na'iki iriba'o nii dakotinpainao prophetnao nii kakuwaapa'anan, Ìmariidan nii iriba pidannao.

¹² Pidannao oiidinan idi tuukia'a naa manawun, aona'o ni'i naa marainpaaka-karu.

¹³ Mazan kanomnao ma'ozaka'o Ìmishidapan atii utokon iti, Ìnaou'o nii kazannaata-kao.

¹⁴ Aizii di'oraz Kaimana'o Kuwai Tominkaru naobanai-tinan dau'oraz kowaada-kao nii ipai amazada kawana'ati. Marii kizi zii ipai pidannao abatan na'iki Ìaitapan udu'an. Udauna'an uru'o ni'i naa di'oraz amazada ikodan patokon."

*Tariidin-karu daua'o
(Mark 13:14-23; Luke 21:20-24)*

* **24:5 Christ:** wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

¹⁵ Jesus kian koshan, “Na'apa prophet Daniel kowaadauzoniaz sha'apa'o nii, utukapan nii aimakan oia'o Tominkaru Dapu nazo ii, pataka'ua'o nii Tominkaru Dapu, aonaa kizi na'itim choochiapa-karu na'ii.† (Marii pidan tukapa'o kaarita ida'a udau'ana'o, aitapanuz.)

¹⁶ Utukapan dono'o naazu, marii kizi Judea Baara iainao pidannao kidoopan midukuo baawu iti.

¹⁷ Marii na'ia'oram pidan paniba ia'o padapu ai, aonaa kizi umorotan uminziywa-kida'anan zii mani paaiapanii pasha'apauz padapu nazo iti.

¹⁸ Na'iki pazakapun ia'o pidan, aonaa turuu ukiwan padapu iti pakamichan dau'ati.

¹⁹ Uruu dono dikauda'o na'iki kasha'ora'o nii ka'azootinpainao na'iki dokoba-tinpainao zunnao baiaapan.

²⁰ Utoriinapa Tominkaru ati aonaa kizi ukidoopan amazada wadidiizon dono,‡ oo Sookapa-karu Kamoon dono.

²¹ Usha'apanum kau'an uruu dono tuukia'o nii udikaudan, na'iki ukichana'iki-kian pidan baiaapan. Aonaa na'apainim na'apa'o manawun baiaapauzo-ka'o amazada tominan iki'o atii kai, na'iki aona'o nii na'apainim pidan baiaapan na'apa'o koshan.§

²² Mazan pazaamatanii pidannao dikin ii, Tominkaru awutadan nii uruu dono'oraz baiainapa-karu. Aizii aonaan dono uawutadanuz, aona'o nii pidan wa'akinan kakupa uruu dono.

²³ “Uruu dono na'ia'oram pidan kian an u'ati, 'di'i wuru'u Christ,' oo 'kaidi'iizu'u,' aonaa umishida'ana'a.

²⁴ Usha'apanum kau'an kaina'a'o nii dakotinpainao Christ nii na'iki dakotinpainao prophetnao nii. Isha'apatan nii umanawun kida'o aimakan, na'apa'o ida'an itiwaaan nii padamata pamariidan Tominkaru zaamataniiinaouznaa papidanannao nii.

²⁵ “Ukau'an uabata, u'ua'ia'o zii kaiwuru'u okowaadanuz u'ati.

²⁶ Ukau'an na'ia'oram pidan kian an u'ati, 'kaidi'iizu'u baara ii,' aonaa umako'o naa na'iti. Oo ukian an u'ati, 'Kaina'a uruu, udizinpan kaida'a'a,' aonaa umishida'ana'a.

²⁷ Toroanaru kan-kanan kawan waoko iki, turuu utukapa-ka'o wakadapu iti kapam. Na'apa'o nii utukapa-ka'o kapam wuru'u Daonaiaora Aokazi Iki'o wa'atinuz.

²⁸ Na'iam aimakan mawakan, na'ia'o nii watonao katonainpan tukapa-ka'o.

Daonaiaora Aokazi Iki'o wa'atin dau'a'o

(Mark 13:24-31; Luke 21:25-33)

²⁹ “Kadiman aka dikauda'oraz baiainapa-karu dauna'an, kamoo marutan nii, na'iki kauzu aona'o nii ukanadapan. Wizinao waota'o nii aokazi iki, na'iki ipai'o nii aimakan wuru'u doko ii kida'oraz zikadinan.*

³⁰ Uruu dauna'an Daonaiaora Aokazi Iki'o aidinan ni'i naa doko ii. Na'iki ipai pabi'inaaka kida'o pidannao imi'i baara an kidainao zaadan nii tuukii. Udauna'an uru'o ni'i naa itukapan Daonaiaora Aokazi Iki'o wa'atin naa usha'uza kida paawa an doko iki, aokazi iki, umanawunu'o pama'ozakan na'iki umanawunu'o pakonaunaman ida'an.†

³¹ Na'iki diiwa'o kuwudii‡ dapaapa-kinai poota-ka'o, na'iki udyuudan nii pa'angelinnao dapaapa'anan na'iki ibaokopatan Tominkaru zaamatanii papidanannao nii, ipai di'ikinapa kida'a imi'i baara ana'o amazada kawana'ati.”

³² Jesus kian koshan, “Aushaa udi'itapa fig kadunaa. Na'apainim upa'inaadinan na'iki uanaba pa'ishizo-dinan, uaitapa kamoo dono'o maonapatan naa wuru'u.

³³ Ukau'an na'apa'o nii utukapan dono ipai kaikapa kida'o sha'apanu'u, ukainaabatan maonapa'a naa owa'atin, aonaa tomunu'iki'o ni'i naa mani.

³⁴ Okowaadan nii u'ati aimakan mishi'o, ipai'o nii aimakan kida sha'apan na'apa, kai'o pidannao mawakan uai'ii ipai.

³⁵ Aokazi na'iki imi'i baara mainaabatina'o nii, mazan o'paradan kidaz aona'o nii umainaabatan.

Ukaawan kamoon, aonaa uaitapa-ka'o

(Mark 13:32-37; Luke 17:26-30, 34-36)

† **24:15** Daniel 9:27; 11:31; 12:11 ‡ **24:20** amazada wadidiizon dono: kichana'iki-kii manawun chi'ikapa-karu amazada wadidiizon dono. English ida'an udakota-ka'o 'winter.' § **24:21** Daniel 12:1; Revelation 7:14 * **24:29** Isaiah 13:10; 34:4; Joel 2:10, 31; Joel 3:15; Revelation 6:12-13 † **24:30** Daniel 7:13; Revelation 1:7 ‡ **24:31** kuwudii: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

³⁶ “Mazan aona'o nii pidan aitapan na'apainim nii manawun kaiwuru kida sha'apanu'u. Angelnao aokazi iainao, aona'o nii ïaitapan. Ôgaru Tominkaru Dani na'apa, aona'o nii ðaitapan. Soo ôdaru karikaonan aitapa'o nii udau'an.

³⁷ Na'apa'o nii Noah dono'o kawan amazada, Daonaiora Aokazi Iki'o wa'atin dono. §

³⁸ Na'apain amazada naraan ua'ii, pidannao aroopan, ïtuzapan, na'iki ïkudaiaropan. ïmashaapan na'apa atii Noah morotan, upaidinan pakanowan zo'iti.

³⁹ Mazan upu'u aonaa ïaitapan kanom sha'apan atii udaru'u wunu kaawan na'iki unaraadan ipai ïdyaun. Na'apa'o nii Daonaiora Aokazi Iki'o wa'atin dono.*

⁴⁰ “Aizii uruu dono, kaina'a'o nii dya'utam daonaioranao zakapu ii, bauda'apa'o nii una'aka-ka'o, ba'oran wa'aka-karu nii.

⁴¹ Na'iki zunnao, dya'utamaa kida'o ïboodapan, bauda'apa'o nii na'aka-ka'o, ba'oran wa'aka-ka'o nii.

⁴² Ukau'an uzaudinapa umashaapa, usha'apanum kau'an aonaa uaitapan na'apainim nii uNaobanaa kaawan.

⁴³ Una'apan idi uaitapa pa'i wuru ïda'anazu'u: Kadapu'o aitapan an mani wa'ati'o nii koidimiki, uruu aiwaka'an pokodapa mani umashaapan, uawunuutapan padapu. Na'iki aona'o nii koidimiki morotinan udapu.

⁴⁴ Ukau'an na'apa pa'i unao, karikaonan uzaudinapa, usha'apanum kau'an Daonaiora Aokazi Iki'o wa'atin nii na'apainim karikaonan umazaudinkan pu'u.

Poitoruinao dau'o

(Luke 12:41-48)

⁴⁵ “Na'ia'oram poitorui mishi'o ukaudinauzon kaiman na'iki aitapaaba'o, uru'o nii panaobanaa zaamata na'iki uwa'aka awunuutapa'o nii ba'oran poitoruinao. Na'iki kaimana'o nii utaan ïwanyukunuu, ipai wanyukunui taauzo-ka'o kawana'ati.

⁴⁶ Kaimana'o nii manawun poitorui nyukunuu, unaobanaa kaawan an na'iki uikodan uruu kaiman ukaudinanao, ipai usha'apatan wuru'u panaobanaa dyuudanii kidaz usha'apatan.

⁴⁷ Ôkowaadan u'ati mishi'o, unaobanaa dyuudanao nii uawunuutapan ipai aimakaan wuru'u pa'idiwau kidaz.

⁴⁸ Mazan aizii poitorui dikaudan an, sariaapa'o nii ukian, 'Aona'o nii ðnaobanaa wa'atin kadiman.'

⁴⁹ Ukau'an uru'u naa uba'izitapan paawunuutapanii pamin-kaudinannao. Uaroapatinan naa na'iki utuzapatinan naa po'ïdipauzonao tuma.

⁵⁰ Bauda'apa kamoo kaawa'o nii unaobanaa wuru'u pu'u poitoruiz, aonaa uzauda-kidan dono'o nii mani ukaawan.

⁵¹ Una'apan idi, tuukia'o nii panaobanaa pataka'utanuzo, na'iki ukabootan niizu tawunao tuma'a taapinpainao kaimanainao nii kaikini'i. Na'ia'o nii uzaadan na'iki ukuzowan paduko padopian idi.”

25

10 pa'inainao zunnao dau'o

¹ Jesus kian koshan, “Uruu dono kaikapa'o nii wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz: na'apa'o nii 10 pa'inainao zunnao kawan, na'akapainao palampan kida ïzaudapa'anan mazida'o daonaiora.

² Aizii baka'iauda'u ïdyaun, aonaa ïaitapinan, ba'oran baka'iauda'uinaouz, aitapina'o ïdyaun pa'an.

³ Maaitapin-kainao zunnao na'akan palampan kida, mazan aona'a naa ïna'akan palampan uu nii patuma.

⁴ Aitapinainao zunnao, ïna'aka pa'an palampan uu nii powa'a zii.

⁵ Tomunu'iki zii aonaa mazida'o daonaiora kaawan, uruu idi zaudapainao zunnao da'awununun naa na'iki ïda'awu'ukan naa.

⁶ “Tomun-zikon di'iti uru'u naa pidan kian diiwa'o ida'an, 'Wa'ati'i naa mazida'o daonaiora. Uwa'ati'i naa, uikodapa'an kizi'i naa uruu.’

⁷ “Ipai pa'inainaozunnao pokoda'akan, na'iki ïkadishitan ïpu'ukadan naa palampan kida.

⁸ Aizii maaitapin-kainao zunnao kian aitapinainao ati, 'Walampnan kida makada'anan naa, ukau'an utaa ulampan uu masakauda'u wa'ati, waka'uuta-kinanao nii walampnan kida.’

⁹ “Aitapinainao zunnao kian, 'Aonaa. Aona'o nii walampnan uu turuan wataan an u'atiz. Mishi'oraiman utoriinaka ulampan uu kida nii.’

¹⁰ Mazan ĩtoria'anan pu'u zii palampan uu kida nii, mazida'o daonaiora kaawa'akan naa. Aitapinainao zunnao zaudapainaoz morota'akan naa pa'an mazida'o daonaiora tuma aroopa'azoo-kizai iti, na'iki paniinom tarata'aka-kaoa'a naa.

¹¹ Udauna'an zii maaitapin-kainaoz zunnao kaawan powaa ati. Sariapa ĩkian mazida'o daonaiora ati, 'Naobanai, Naobanai, puda'atin wa'ati.'

¹² Mazan ukian, 'Ōkowaadan u'ati mishi'o, aonaa ōaitapan unao.' "

¹³ Udauna'an Jesus kian naa patominapa-kidaniinao ati, "Ukau'an uzaudinapa umashaapa, usha'apanum kau'an aonaa uaitapan na'apainim nii Daonaiora Aokazi Iki'o kaawan."

*Idikinauda'u'o poitoruinao
dau'o*

(Luke 19:11-27)

¹⁴ "Kaikapa'o nii koshan Tominkaru naobanai-tinapanuz: na'apa umanawunu'o daonaiora makon kawan munapo'o wiizai di'iti. Pamakon ua'ii udapadan papoitorunao, na'iki utaan naa ĩkaudin-kizi nii, marii kizi ĩdiri'idan upuraatan pamakon daida.

¹⁵ Utaa ĩ'ati papuraatan ĩka'iitan kawana'ati kida pasha'apatanuzu. Bauda'apa'o ati utaa baka'iauda'u saako puraata, gold idi'o utoma-kae. Ba'oran ati utaa dya'utam saako puraata, na'iki ba'oran ati utaa bauda'apa saako. Uruu dauna'an umakon naa.

¹⁶ Poitorui zaamata'oraz baka'iauda'u saako puraata, makon sariapa ukau'dina'anan ukaiwaan naa wuru'u puraataz. Uruu idi udiri'idan papuraatan ikoda baka'iauda'u'a naa saako powa'a zii.

¹⁷ Ba'oran poitorui zaamata'oraz dya'utam saako puraata, na'apa kapam, ukau'dinan ukaiwaan puraata taa-kariwaiz, na'iki uikoda dya'utama'a naa saako puraata powa'a zii.

¹⁸ Mazan poitorui zaamata'oraz bauda'apa saako puraata, umakon sariapa udidan wuru'u panaobanaa taaniaz puraata pa'ati, aonaa ukaiwaanuzu.

¹⁹ "Kotua'iki udauna'an uru'u naa ĩnaobanaa kaawan powaa ati, udapadan ĩdyaun koshan. Na'iki upishaan ĩdyaun na'apam naa ĩsha'apatan papuraatan.

²⁰ Poitorui zaamata'oraz baka'iauda'u saako puraata na'akan naa 10 saako puraata panaobanaa ida'ati. Sariapa ukian panaobanaa ati, 'Ōnaobanaa, putaanii sha'atii ō'ati baka'iauda'u saako puraata. Putukapa na'apam ōdiridanuz. Ōikoda powa'a zii baka'iauda'u saako u'ida'an.'

²¹ Sariapa unaobanaa kian u'ati, 'Pugaru, kaimana'o pusha'apatinan. Kaiman pusha'apatan masakauda'u'o aimaakan ōtaanii pu'ati, ukau'an ōtaanii pu'ati powa'a zii aimaakan kida pusha'apatinan. Puwa'ati'i naa, pukonaukii kizi'i naa ōtuma.'

²² "Udauna'an poitorui zaamata'oraz dya'utam saako puraata kaawan panaobanaa ida'ati. Ukian, 'Ōnaobanaa, putaanii ō'ati dya'utam saako puraata, putukapa na'apam ōdiridanuz powa'a'o zii, ōikoda dya'utama'a naa saako u'ida'an.'

²³ Sariapa unaobanaa kian u'ati, 'Pugaru, kaimana'o pusha'apatinan. Kaiman pusha'apatan masakauda'u'o aimaakan ōtaanii pu'ati, ukau'an ōtaanii pu'ati powa'a zii aimaakan kida pusha'apatinan. Puwa'ati'i naa, pukonaukii kizi'i naa ōtuma.'

²⁴ "Udauna'an poitorui zaamata'oraz bauda'apa saako puraata kaawan panaobanaa ida'ati. Ukian panaobanaa ati, 'Ōnaobanaa, ōaitapa dadara'o pidan pugaru, pukasaba'uan paoribai aka kida aonaa pupaoriba kida mani.

²⁵ Uruu idi ōtarian pu'ai, ukau'an ōdidanaka wuru'u pupuraatanuz imi'i ka'azo ii. Mazan putukapa, di'i naa pakawan wuru'u pupuraatanuz.'

²⁶ Sariapa unaobanaa kian u'ati, 'Pugaru maturauka'o, na'iki zoonzio poitorui. Puaitapanii padamata ōkasaba'uan paoribai aka kida aonaa ōpaoriba kida di'iki'o mani.

²⁷ Mazan upu'u aonaa putaan ōpuraatan puraata dapunaa iti udiri'idin kizi na'ii. Di'i ōkawanu'o diri'idina'a naa mani ōikodan ōpuraatan.'

²⁸ Uruu idi unaobanaa kian ba'oran papoitorunao ati. 'Uzaamata bauda'apa'oraz saako puraata u'ai na'iki utaa arawu atizu'u, kaina'a'oraz 10 saako u'ida'a.

²⁹ Usha'apanum kau'an ipai pidan kaimana'o ukaiwaan taa-kariwai pa'ati, powa'a'o nii zii utaa-kae u'ati, dobata'o nii manawun. Mazan pidan aona'oraz ukaiwaan kaiman taa-kariwaiz pa'ati, kanom taa-kariwaiz u'ati, zaamata-karu nii u'ai.'

³⁰ Ukau'an ukaboota wuru'u maturauka'oraz poitorui paniba iti, maruta'o-karu iti. Na'ia'o nii uzaadan na'iki ukuzowan paudako padopian idi."

Pidannao buuta-kaoa'a naa

³¹ "Daonaiora Aokazi Iki'o kaawan dono umanawunu'o naobanai nii, ipai pa'angelinnao tuma. Uruu dono usakanatan nii umanawunu'o pataba ida'a, king nii.

³² Ipai'o nii pidannao baokopata-ka'o u'ida'ati. Uru'o ni'i naa ubuutan ïdyaun, na'apa kaznizo taapiki buutan kawan kaznizonao booginao* ai.

³³ Umuudan nii kaznizo kawanu'o pidannao padiwa'ora antanapu. Boogi kawanuinao pidannao pa'ashabaron antanapu.

³⁴ Udauna'an king kian ni'i naa padiwa'ora antanpu'o pidannao ati, 'Uwa'ati, òdaru kamunan-kidaniinao, uzaamata kizi'i naa kaiman kida'o aimakaan ònabanaitapa-kizi ii, minziwa-kida-kariwaiz naa u'ati amazada toma-ka'o di'iki'o.

³⁵ Usha'apanum kau'an unao utaaazonii da'i òwanyukunuu nii òzamazin dono. Utaaazonii da'i òtuzan nii òmaradakon dono, na'iki kaiman da'i udapaapan ògaru òtawaraitan dono u'idi'iti.

³⁶ Òmakamichaniitan dono, utaaazonii da'i òkamichan nii. Òkarinaan dono, uawunuutapanii ògaru. Na'iki utukapa da'i ògaru òtaraapa-ka'o dono.'

³⁷ "Uruu idi kaimanainao kian nii u'ati, 'Naobanai, na'apainim da'i watukapauzon puzamazin na'iki wataan puwanyukunuu nii, oo pumaradakon na'iki wataan putuzan nii?"

³⁸ Na'apainim da'i watukapan putawaraitan wa'ida'ati na'iki wadapaapan kaiman pugaru, oo pumakamichaniitan na'iki wakakamichantan pugaru?

³⁹ Na'apainim da'i waawunuutapan pukarinaa, oo watukapa'anan pugaru putaraapa-ka'o dono?"

⁴⁰ "King kian nii ï'ati, 'Òkowaadan u'ati mishi'o, na'apainim usha'apatan na'apa'o aimakaan bauda'apa'o òpidanan ati, aona'oraz umanawunun padamata, ògaru ati'o wuru'u usha'apatanuz aimakaan.'

⁴¹ "Udauna'an king kian nii pa'ashabaron antanpu'o pidannao ati, 'Unao Tominkaru dakotanii papataka'utan nii, umako ò'ai mamakadauzoko tikazi wu'iti, minziwa-kida-kariwaiz Satan na'iki uangelinnao ati.

⁴² Usha'apanum kau'an unao, aonaa da'i utaaazon òwanyukunuu nii òzamazin dono; aonaa da'i utaaazon òtuzan nii òmaradakon dono.

⁴³ Na'iki aonaa da'i udapaapan kaiman ògaru òtawaraitan dono u'idi'iti; òmakamichaniitan dono, aonaa da'i utaaazon òkamichan nii. Òkarinaan dono, aonaa da'i uawunuutapan ògaru; na'iki aonaa da'i utukapa'anauzon ògaru òtaraapa-ka'o dono.'

⁴⁴ "Udauna'an ìkian nii u'ati, 'Naobanai, na'apainim da'i watukapauzon puzamazin, pumaradakon oo putawaraitan oo pumakamichaniitan oo pukarinaa oo putaraa-kizai ii, na'iki wamanyukunuuapakan pugaru?"

⁴⁵ "Ukian nii, 'Òkowaadan u'ati mishi'o, kanom umasha'apatakanii bauda'apa'o òpidanan ati, aona'oraz umanawunun kowas, umasha'apatakan aimakaan ò'ati wuru'u.

⁴⁶ Ukau'an ìdyaun-ka'o nii karikaonanu'o pataka'utin-kizai iti. Mazan kaimana'o pidannao, karikaonanu'o kakupa-kizai iti'o nii pa'an.' "

26

Jesus zowia'azoo-ka'o

(Mark 14:1-2; Luke 22:1-2; John 11:45-53)

¹ Aizii Jesus ipaian naa pakakuwaapan ipai aimakaan kida dau'an patominapakiidaniinao ati. Uru'u naa ukian ï'ati.

² "Uaitapanii sha'atii dya'utam kamo'o dauna'ana'o ni'i naa Passover Kamoon. Na'iki Daonaiora Aokazi Ìki'o taa-ka'o ni'i naa tauka-karu nii cross di'iti."

³ Uruu dono Faadaanao zowaunaanao na'iki kazowautapainao Jewnao baokopatitan Caiaphas, Umanawunu'o Faadaa dapu ii.

⁴ Ìkadakotinan na'ii pazowia'azon dau'u Jesus, ìaitapa'azon na'apam nii pazaamatan Jesus pidannao daida'an.

⁵ Ìkian, "Mazan aonaa washa'apata'ana'a uruu amazada konaukii-kida-ka'o dono, panaadon wato'orataaka-kidan nii pidannao."

Zunaaba ramaudan Jesus Bethany ii

(Mark 14:3-9; John 12:1-8)

⁶ Aizii Jesus sookadinpan Bethany ii pidan Simon kia'o u'uu dapu ii, kabishopankauzo kichana'iki-kizai bishoi idi.

⁷ Jesus na'ian dono zunaaba kaawan u'ida'ati, ona'akapan kawinipina'o kaduunuribai pakinnaa zo'an, kuba* idi'o utoma-ka'o. Sariapa oshootan ipai wuru'u kaduunuribai Jesus zowau an uaroapatinan pu'u.

* 25:32 boogi: English ida'an, goat.

* 26:7 kuba: wuru'u kubaz, udakota-ka'o Alabaster.

⁸ Jesus tominapa-kidaniinao tukapan wuru'u oshootanuz kaduunuribai, uruu idi tuukii ūto'oran udau'an. Sariapa ūkian, "Ei! Kanom ni'i naa owakudanuzu.

⁹ Wurū'u kaduunuribaiz, turua'o utaa-ka'o dobata'o puraata dikin ii, na'iki upuraatan-naa taa-ka'o mapuraataniinao ati."

¹⁰ Jesus aitapa na'apa'oram ūkian, uruu idi ukian ū'ati, "Kanom nii ukian aonaa ukaimanan osha'apataniaz? Kaimana'o aimaakan mishi'oraiman wuru'u osha'apataniazu ō'ati.

¹¹ Karikaonanu'o nii ūna'an utuma wuru'u mapuraataniinaouz, mazan ōgaru, aonaa karikaonanu'o nii mani ōna'an utuma.

¹² Wurū'u oshootanuz ōnanaa an kaduunuribai, ominziiwatan naa ōnanaa ōdida-ka'o ua'ii.

¹³ Mishi'o ōkowaadan u'ati, ipai na'ia'akam amazada kawana'ati, di'oraz Kaimana'o Kuwai kowaadapa-ka'o an, ipai wuru'u osha'apataniaz ō'ati, ukowaada-ka'o nii kapam. Na'iki karikaonanu'o nii onyukunuitapa-ka'o wuru ida'ana'a osha'apataniaz ō'ati."

Judas kaakapaan Jesus

(Mark 14:10-11; Luke 22:3-6)

¹⁴ Udauna'an bauda'apa pidan 12 Jesus tominapa-kidaniinao bii iki'o, Judas kia'o u'uu, makon faadaanao zowaunaanao di'iti.

¹⁵ Na'iki upishaan ūdyaun, ukian, "Kanoma'o nii utaa ō'ati ōzaamata-kidan winipinaa nii Jesus u'ati?" Sariapa ūaitaan 30 wizi'i kida'o puraata, na'iki ūtaan naa u'atizu.

¹⁶ Uruu na'iki'o Judas di'itinpan naa na'apam nii na'iki na'iam nii pazaamata-kidan Jesus ū'ati.

Jesus aroopan patominapa-kidaniinao tuma Passover dono

(Mark 14:12-26; Luke 22:7-23; John 13:21-30; 1 Corinthians 11:23-25)

¹⁷ Kiwiitapa'o kamoo Mawiki'ina'o Bread Nikauzo-ka'o Kamoon kida dono, Jesus tominapa-kidaniinao wa'atin u'ida'ati, na'iki ūkian u'ati, "Na'iam nii puaipan waminziiwa-kidan Passover Kamoon wanyukunuunaa ni'o pu'ati?"

¹⁸ Jesus kian ū'ati, "Umako donoi iti Jerusalem iti. Kaina'a pidan na'ii, na'iki ukii u'ati, 'Tiichaa kian, Aizii amazada aitinpa'o ō'ati kaawan naa, ukau'an ōtaapan nii Passover Kamoon ōtominapa-kidaniinao tuma pudapu ii.' "

¹⁹ Uruu idi ūmakon ūsha'apata'anan naa Jesus paradan kawana'ati. ūiminiziwa-kidan naa Passover wanyukunuunaa.

²⁰ Aizii masakauda'u kamoo tipitan dauna'an, Jesus sakanatan naa 12 patominapa-kidaniinao tuma ūaroopa'azon naa.

²¹ ūaroopan pu'a'a naa Jesus kian, "Ōkowaadan nii u'ati mishi'o, bauda'apa pidan unao bii iki'o zaamata-kidan nii ōgaru ōtarubanao ati."

²² Tuukii utominapa-kidaniinao kasha'oran una'apan idi pa'ati, uruu idi padawu'atiaaka kida ūkian u'ati, "Aonaa mazan ōgaru mani, mishi' ōnaobanaa?"

²³ Sariapa Jesus kian ū'ati, "Bauda'apa pidan unao bii iki'o, damota'oraz bread patumaaka ōtuma, uruu zaamata-kida'o ni'oraz ōgaru.

²⁴ Mishi' aimaakan sha'apan nii Daonaiora Aokazi Iki'o ati, wuru kawana'ati'o Tominkaru Paradan saada-kariwaiz udau'u. Mazan dikauda'o nii manawun wuru baiaapanu'u pidan zaamata-kida'oraz Daonaiora Aokazi Iki'oraz. Kaiman zii mani aonaa ushakatauzon."

²⁵ Udauna'an Judas, zaamata-kida'o ni'oraz uruu kian, "Kanom mookoz, ōgaru sha'a, Tiichaa?" Sariapa Jesus kian u'ati, "Oo, na'apa'o pukianuz."

²⁶ ūaroopan pu'a'a naa, Jesus zaamatan bread na'iki utoriinapa-kidanuz. Udauna'an udushoonuzu, uru'u naa utaanuzu ipai patominapa-kidaniinao kawana'ati, na'iki ukian ū'ati, "Unika di'i, ōnanaa wuru'u ōtaaniaz u'ati."

²⁷ Udauna'an uzaamatan koopo kawazo'o wine idi, na'iki utoriinapa-kidanuz. Udauna'an utaanuzu ū'ati na'iki ukian ū'ati, "Ipai unao utuza di'i.

²⁸ Di'oraz ōzain kainaabata'o mishi'o nii Tominkaru sha'apatan pasha'apata'azooniaz pidannao ati.† Uruu ōzain shootan ida'an Tominkaru marina'atan iriba pidannao oian.

²⁹ Ōkowaadan u'ati aona'o nii ōtuzan wine powa'a atii ōtuzan pa'ina'o wine utuma ōdaru Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii."

³⁰ Aizii ūipaian dauna'an paaroopan, ūkunuia'akan naa Tominkaru ati. Uru'u naa ūmakon Olive Naawa iti.

† 26:28 Tominkaru sha'apatan pasha'apata'azooniaz pidannao ati: Uruu dakota-ka'o Pa'ina'o Covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'covenant' waranu'u.

Jesus kowaadan Peter taapa-kidan paaitapan pugaru

(Mark 14:27-31; Luke 22:31-34; John 13:36-38)

³¹ Udauna'an Jesus kian i'ati, "Aizii wuru wamarutan ida'a, ipai'o nii uwa'akan ôgaru. Na'apa usaadinpan kawan kotua'oraz Tominkaru Paradan ida'a, ukianuz: 'Ôzowian nii kaznizonao taapiki, na'iki ipai'o nii kaznizonao makoodanainan.*"

³² Mazan ôkadishitan dauna'an ômawaka-kizi iki ômakon nii u'ua'ati Galilee Baara iti."

³³ Sariapa Peter kian u'ati, "Baokoinao mani wa'akan nii pugaru, mazan ôgaru, aona'o nii ôwa'akan pugaru!"

³⁴ Jesus dako'atin Peter, ukian u'ati, "Ôkowaadan pu'ati mishi'o, wuru maruta'o ida'a, kuruku ka'aranpan ua'ii, idikinau'o nii pukian pidannao ati, aonaa puaitapan ôgaru."

³⁵ Mazan Peter ma'ozakadinan powa'a zii. Ukian, "Aonaa na'apainim nii ôkian aonaa ôaitapan pugaru, atii ôzowii-ka'o putuma!" Ipai ba'oran tominapa-kida-kariwainao, na'apa ikian kida kapam.

Jesus toriinpan Gethsemane ii

(Mark 14:32-42; Luke 22:39-46)

³⁶ Udauna'an Jesus na'iki utominapa-kidaniinao makon naa Gethsemane[§] iti. Na'ii ukian i'ati, "Da'a'a naa zii pa'i usakanatapa'a ôtoriinpan pu'u di'itanpu'u."

³⁷ Una'aka Peter na'iki dya'utam Zebedee dainao, James na'iki John patuma. Uruu na'ia'a naa Jesus kasha'oran tuukii, udopian panyukunuu ii.

³⁸ Sariapa ukian patumainao ati, "Ôkaikapanuzu'u tuukii kasha'ora-karu dikintan ôgaru, mawaka-karu di'iti manawun ôabatanuz. Una'a da'a'a upokodapa kizi ôtuma."

³⁹ Jesus makon masakauda'u umunapodinan i'ai, na'ia'a naa ukodoru'ukan udawukan uawun imi'i baara iti, na'iki utoriinpan. Ukian, "Ôdaru, turuu mani, udobata-kida-ka'o ô'ai wuru'u di'oraz ôbaiaapa'azooniaz, mazan aonaa ôaipan kawana'ati mani, soo puaipan kawana'ati pa'an."

⁴⁰ Udauna'an ukaawan powaa ati patominapa-kidaniinao ida'ati, uikodan i'dyaun da'awu'u naa. Uruu idi ukian Peter ati, "Aonaa mooko turuu upokodapan uawunuutapan masakauda'u karikaonan ôtuma?"

⁴¹ Na'iki Jesus kian i'ati, "Upokodapa na'iki utoriinapa aonaa kizi ukaakinpan oia'o tiwaa-kidapan an unao. Udoronna minziiwa padamata, mazan unanaa ii aonaa uturu-uan."

⁴² Udauna'an Jesus makon koshan utoriinpa'anan. Ukian, "Ôdaru, aizii aonaa na'itim dono udobata-kida-ka'o ô'ai wuru'u ôbaiaapan ni'oraz, ukau'an marii mooko ôbaiaapanuz, usha'apa kizi puaipan kawana'ati."

⁴³ Ukaawan powaa ati i'ida'ati, uikodan i'dyaun da'awu'u naa koshan, aona'a naa i'ka'iitan papokodapan.

⁴⁴ Uruu idi umakon koshan baukapa'a naa. Uruu idikinautan naa utoriinpa'anan. Utoriinpan na'apa kiwiitapa'o patoriinpan kawan.

⁴⁵ Udauna'an ukaawan naa powaa ati patominapa-kidaniinao ida'ati koshan, na'iki ukian i'ati, "Ei, pakawan zii uda'awupan, usookapan zii? Uabata, kaawa'a naa aita-kariwai amazada aizii, na'iki Daonaiora Aokazi Iki'o kaakapaa-kaoa'a naa oiainao pidannao ati.

⁴⁶ Ukau'an ukadishita'a naa, wamako'o naa. Kaawa'a naa kaakapa'oraz ôgaru!"

Judas zaamata-kidan Jesus

(Mark 14:43-50; Luke 22:47-53; John 18:3-12)

⁴⁷ Jesus kadakotinan pu'u zii, Judas kaawa'akan naa. Uruu 12 Jesus tominapa-kidaniinao bii iki'o. Una'aka patuma iriba pidannao kamarian za'aba'i kida'o na'iki kazowintinapa kida'o atamun idi. Faadaanao zowaunaanao na'iki kazowautapainao Jewnao dyuudanii ina zaamata'o nii Jesus.

⁴⁸ Aizii Judas kowaada'akani'i naa na'apam nii pakainaabatan Jesus i'ati. Ukian i'ati, "Pidan ôkissitaniaz ukaozoo, uruu wuru'u uaipaniaz."

⁴⁹ Ukau'an sariapa Judas makon Jesus di'iti, ukian u'ati, "Kaiman, Tiichaa," na'iki ukissita'akan naa ukaozoo.

⁵⁰ Uruu idi Jesus kian u'ati, "Ôpaonaruru, pusha'apata'a naa wuru'u pusha'apata'azooniaz.*" Uruu'u naa Judas na'akapaniinao pidannao kaawa'akan na'iki i'zaamata'akan naa Jesus.

⁵¹ Una'apan idi bauda'apa Jesus tominapa-kidaniinao bii iki'o so'ota'akan pamarian za'aba'i na'iki usa'ukan Umanawunu'o Faadaa poitoru tain, uwaota'aka.

‡ 26:31 Zechariah 13:7 § 26:36 Gethsemane: uruu olive baawu dakota-kariwaiz Gethsemane, Olive Naawa ia'o. Puawunuuta Luke 22:39 di'ii. * 26:50 Ôpaonaruru, pusha'apata'a naa wuru'u pusha'apata'azooniaz oo "Ôpaonaruru, kandii nii puwa'atin?"

⁵² Sariapa Jesus kian u'ati, "Pupaida pumarian powaa iti, usha'apanum kau'an kanomanao mizaataaka'o marii ida'ain, imawakan nii marii idi.

⁵³ Aonaa mooko puaitapan turuu òdaru dyuudan iriba angelnao kaminka'uta'o nii ògaru òpishaan an uruu?

⁵⁴ Mazan una'apan dono, aona'o ni'i naa kotua'o prophetnao saadanii kidaz Tominkaru Paradan mishiinan, wuru'u sha'apa'o ni'oraz uaita-ka'o."

⁵⁵ Udauna'an Jesus kian zaamatainao ati paugaru, "Kandii nii uwa'atin òdau'ati kaikapa'a, zaamata'ana'o kawan zowii-miki pidan? Wuru'u una'akanuz marii za'aba'i kida na'iki uzowin kida? Ipai kamoo ògaru Tominkaru Dapu ii òtominapatin-kidan pidannao, mazan aonaa uzaamatan ògaru na'apain.

⁵⁶ Mazan di'ora'a aimakaan sha'apan kaikapa'a, Tominkaru prophetinnao saadanii kida mishiin-kina'a naa," ukian.

Udauna'an utominapa-kidaniinao kidoopan naa, iwa'aka'akan naa uruu.

Jesus kootowapa-kida-ka'o Jewnao zowaunaanao kanaapu ati

(Mark 14:53-65; Luke 22:54-55, 63-71; John 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Udauna'an pidannao zaamatainaouz Jesus na'akan naa uruu Caiaphas Umanawunu'oraz Faadaa dapu iti. Na'ia'a naa tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u na'iki ba'orainao kazowautapainao Jewnao baokopatinan.

⁵⁸ Peter na'iti uda'anan Jesus, mazan munapo uwa'akinpan. Umakopaanan atii ukaawan Umanawunu'oraz Faadaa panibazoota iti. Umorotan panibazoo ati, na'ii usakanatan watchmannao tuma, utukapa'azon na'apam Jesus sha'apata-ka'o.

⁵⁹ Aizii na'ia'a naa faadaanao zowaunaanao na'iki ipai kootowapa-kidauzonao pidannao tiwaan paikodan pidannao mariidina'o nii Jesus dau'u, pazowii-kida-kinaa niiz,

⁶⁰ mazan aonaa iikodan. Iriba padamata pidannao mariidinan Jesus dau'u, mazan upu'u aonaa iikodan na'apa kida'o imariidinan. Udauna'an zii dya'utam daonaioranao kadishitan na'ii ikakuwaapan, na'apa kida imariidinan Jesus dau'u.

⁶¹ I'kian, "Waabatanii di'oraz daonaiora kian, "Turuu òmainaabatan Tominkaru Dapu, na'iki òkadishita-kidanuz powaa iti idikinauda'u kamoo ida'a."

⁶² Sariapa Umanawunu'oraz Faadaa kadishita'akan na'iki ukian Jesus ati, "Aona'o nii karikaonan na'apam pukian kaiwuru dau'ana'a pukaakapaa-kaoz?"

⁶³ Mazan aonaa Jesus dako'atin uparadan. Udauna'an Umanawunu'oraz Faadaa kian u'ati koshan, "Òpishaan pugaru kakupa'oraz Tominkaru awun za'a, pukowaada wa'ati mishi'o mishi pugaru Christ,† Tominkaru Dani?"

⁶⁴ Jesus kian, "Oo, na'apa'o kaiwuru'u pukianuz. Wuru dauna'ana'a utukapan nii Daonaiora Aokazi Iki'o sakanatapan Tominkaru diwa'ora antanapu na'iki uwa'atin nii aokazi iki isha'iz paawa an."

⁶⁵ Sariapa Umanawunu'oraz Faadaa kuzuuta'akan pakamichan pato'oran idi, na'iki ukian, "Uabata na'apam uwazootapa'azon Tominkaru! Ukau'an kanom zii wazaudapa kaakapa'o nii uruu, waabatan pu'a'a naa na'apam uwazootapa'azon Tominkaru!"

⁶⁶ Aizii mani na'apam ukian uda'u'an?" Pidannao kian, "Turuu uzowii-ka'o."

⁶⁷ Udauna'an isopiautapanuzu paawun baara ati na'iki itiniautapanuz, ba'orainao ta'ianuzu.

⁶⁸ I'kian Jesus ati, "Pugaru Christ, ukau'an pokowaada wa'ati na'ia'oram pidan tinika'oraz pugaru?"

Peter taapa-kidan paaitapan Jesus

(Mark 14:66-72; Luke 22:56-62; John 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Aizii Peter una'ian usakanatapan panibazoo ii. Poitoruiaba wa'atin u'ida'ati na'iki okian u'ati, "Pugaru kapam Jesus, Galilee Baara san, tuma'o da'i."

⁷⁰ Mazan Peter taapa-kidapa paaitapan Jesus. Ipai na'ia'inao kanaapu ati ukian, "Aonaa òaitapan kanom dau'a'o kaiwuru'u pukadakotinanuz."

⁷¹ Udauna'an umakon panibazoo paniinomizi itinapu. Na'ii ba'oran poitoruiaba tukanuz na'iki okian na'ia'inao ati, "Di'oraz pidan, Jesus Nazareth san tuma'o uruu."

⁷² Peter taapa-kida koshan, ukian, "Mishi'o òparadan, aonaa òaitapanuz wuru'u pidanaz."

⁷³ Masakauda'u udauna'an pidannao na'ia'inao ikadishitapan wa'atin Peter ida'ati na'iki i'kian u'ati, "Mishi'o uiriban wuru'u pugaruz, usha'apanum kau'an na'apa pukaduz, uparadan ida'an pukainaabatanan."

⁷⁴ Udauna'an Peter kian "Mishi'o kaiwuru'u òkianuz aonaa òaitapan wuru'u uruuzu, aizii aonaa òparadan mishiin dono, marii Tominkaru pataka'utan ògaru." Masha'apakii kuruku ka'aranpa'akan naa.

† 26:63 Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

⁷⁵ Sariapa Peter nyukunuua'akan na'apam Jesus kiauizon pa'ati, "Kuruku ka'aranpan ua'ii, idikinau'o nii putaapa-kidan puaitapan õgaru." Uruu idi Peter kodita'akan naa paniba iti na'iki uzaadan tuukii.

27

Jesus na'aka-kaõ Pilate di'iti

(Mark 15:1; Luke 23:1-2; John 18:28-32)

¹ Uruu chaapi'iki, chaapi'ikiiman ipai faadaanao zowaunaanao na'iki ipai kazowautapainao Jewnao miitiniipan naa Jesus dau'u, na'apam nii pazowii-kidanuzu.

² Uruu dauna'an İdodowa'akan naa Jesus na'iki İna'akan naazu naobanai Pilate di'iti.

Judas zowiinan

(Acts 1:18-19)

³ Judas kaakapaamikitina'oraz abatan naa Jesus zowia'azoo-kaõ, udi'itinpan na'iki tuukii ukasha'oran pakaakapaan dau'an Jesus. Uruu idi sariapa umakon faadaanao zowaunaanao na'iki kazowautapainao Jewnao di'iti ukiwa-kida'an an İpuraatan.

⁴ Ukian İ'ati, "Õ'oian, õkaakapan idi kaimana'o pidan, umasha'apatakan pu'u oia'o."

"Aonaa usha'apan wa'ati, pugaru kii'an, pugaru wuru'u sha'apaapa'oraz na'apa'o," İkian u'ati.

⁵ Judas kaboota'akan naa puraata na'ii Tominkaru Dapu nazo ii. Udauna'an umakon uduyukuruutina'an naa.

⁶ Sariapa faadaanao zowaunaanao zawadan wuru'u puraataz, na'iki İkian, "Di'oraz puraata'a pidan zowii-kinao winipinaa wuru'u, ukau'an kakinaorii kawana'ati, aonaa ukaimanan umuuda-kaõ Tominkaru Dapu'u ia'o puraata wiizi ii."

⁷ Uruu idi İkadakotinan udau'an atii İna'apanan na'apa kida panyukunuu na'apam nii pakaiwaan wuru'u puraataz. İkian, İkaiwaan niizu patorii-kinaa nii ka'uz tomiki amazadati, tawarainao baaranaa nii.

⁸ Una'apanan idi udakota-kaõ Izai Baara kii. Atii kai pakawan udakotapa-kaõ na'apa.

⁹ Uruu prophet Jeremiah paradan mihiinan naa. Kaikapa'oraz ukian: "İzaamata 30 wizi'i kida'o puraata, İsrailitenaõ aitan kawana'ati'o uwiniipinaa ni'o."

¹⁰ Na'iki İkaiwaanuz patorii-kinaa nii ka'uz tomiki amazadati, Tominkaru dyuudan kawana'ati õgaru."

Jesus tiwaa-kidapa-kaõ Pilate kanaapu ati

(Mark 15:2-15; Luke 23:3-5, 13-25; John 18:33-19:16)

¹¹ Uruu dono'o naa Jesus kadishita-kida-kaõ Pilate, Romannao naobanaa kanaapu iti, na'iki upishaan Jesus, ukian, "Pugaru wuru'u naobanaiz, King ni'oraz Jewnao ati?"

"Oo, na'apa'o kaiwuru'u pukianuz," Jesus kian u'ati.

¹² Mazan faadaanao zowaunaanao na'iki kazowautapainao Jewnao kaakapaan dono mazaanuiman uruu, aonaa udako'atin İdyaun.

¹³ Uruu idi Pilate kian u'ati, "Puabata na'apam İkwoadaniı ipai dikauda kida'o pudau'an? Upu'u zii aonaa pudako'atinuz?"

¹⁴ Mazan aonaa Jesus dako'atin na'apa'oram İkian padau'an, ukau'an tuukii Pilate di'itinpan.

¹⁵ İpai wunu Passover Kamoõ dono, naobanai kodita-kidauzon bauda'apa pidan taraakizai İki, pidannao aiapanii ukodita-kida-kaõ, uruu naobanai kaduz wuru'u.

¹⁶ Uruu dono İtaraapanii pidan, Barabbas kia'o u'uu, uruu kaimanaimana'o uaitapa-kaõ usha'apanan dikauda kida'o aimaakan.

¹⁷ Aizii pidannao kasaba'ukinan dono'o naa, Pilate pishaan İdyaun, ukian İ'ati, "Na'ia'oram pidan uaipan õkodita-kidan u'ati, Barabbas oo Jesus dakota-kariwaiz Christ^{*} kii?"

¹⁸ Una'apanuz paaitapanan idi'o kazowautapainao Jewnao na'akanuz Jesus pa'ida'ati, İkishauzin İdi'o karikaonan Jesus ati.

¹⁹ Pilate sakanatapan pu'u pakootoopauzo-kizi taba ida'a, udaiaro dyuudan paradan u'ida'ati, okian, "Aonaa pa'i pusha'apata'ana'a wuru'u pidanaz masha'apata-ka'oraz oia'o, kichana'iki-kii shaa õzanda'awun uruu dau'an, aonaa uatapan õnyukunuu kaiman."

²⁰ Mazan faadaanao zowaunaanao na'iki kazowautapainao Jewnao kakinaowan ipai pidannao, marii kizi İpishaan Pilate kodita-kidan Barabbas, na'iki marii uzowii-kidan pa'an Jesus.

* **27:17** Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniı papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

²¹ Udauna'an Pilate pishaan naa mishi pidannao. Ukian ũ'ati, "Na'ia'oram pidan uaipan ökodita-kidan u'ati?"

"Barabbas," ũkian u'ati.

²² "Na'apam nii ösha'apatan naa Jesus dakota-kariwaiz Christ nii?" Pilate kian koshan ũ'ati.

"Marii utauka-kaos cross di'iti," ũkian.

²³ "Kandii nii, kanom mooko usha'apata dikauda'o nii?" Pilate kian upishaan ũdyaan.

Mazan powa'a zii ũkadokon diiwa'o ida'an, ũkian, "Marii utauka-kaos cross di'iti."

²⁴ Aizii Pilate tukapan idi aonaa na'iti'i naa na'apam pakian powa'a udau'an, mazan mishi'oraiman tuukia'a naa manawun pidannao to'oradinan, uruu idi'i naa uchikaan paka'u wunu idi iriba'o pidannao awunuutapan pu'u, na'iki ukian ũ'ati, "Wuru ida'ana'a öaidan u'ati, aonaa öaipan ati'o mani wuru di'oraz kaimana'oraz pidan zowia'azoo-kaooz."

²⁵ Una'apan idi, pidannao kadakon u'ati, "Marii mooko uzowii-kaos winipinaa waotan wa'ati na'iki waudainao ati," ũkian.

²⁶ Uru'u naa Pilate kodita-kidan Barabbas pidannao ati, mazan Jesus uba'izii-kidan naa pa'an, udauna'an utaa'akan naa Jesus tauka-karu nii cross di'iti.

Soldyaanao antamikitan Jesus pabanikian bii an

(Mark 15:16-20; John 19:2-3)

²⁷ Udauna'an Pilate soldyaannao zaamatan naa Jesus, ũna'akanuzu soldyaanao mashaapa-kizi iti. Uru'u naa ũbaokopatan ipai soldyaanao na'ii Jesus ida'ati.

²⁸ Na'ii ũnarakadan ukamichan, na'iki ũkakamichantanuz wuza'o kamicha, naobanai kamichan kaduz idi.

²⁹ Udauna'an ũtoman kowamai kaiwada-karu idi, na'iki ũkakowamtan naaz u'idi. ũtaan naa u'ati kapam uwadookori nii atamun idi uzaamatan nii padiwa'ora antanapu, na'apa king zaamatanpauzon kawan pawadookori. Uru'u naa ũkodoru'ukan ukanaapu ati na'iki ũbanikiitan naazu. ũkian, "Pugaru King, umanawunu'o Jewnao naobanaa!"

³⁰ Udauna'an ũsopiutapanuzu na'iki ũzaamatan u'ai atamun pataaniaz uwadookori nii. Uruu idi'i naa ũzowiautapan uzowuu.

³¹ ũpaian dauna'an pa'antamikitan uruu, ũnarakadan naa u'ai pakaiwaada-kidaniaz kamicha u'ati, na'iki ũkaiwada-kidan naa ukamichan powaa iti. Udauna'an ũna'akan naazu, ũtauka'an naazu cross di'iti.

Jesus tauka-kaos cross di'iti

(Mark 15:21-32; Luke 23:26-43; John 19:17-27)

³² Aizii ũkoditan pu'u donoi iki, pamakopa-kizi an ũkodapan pidan Cyrene san,[†] Simon kia'o u'uu. Sariapa soldyaanao dyuudan ana'akan Jesus crossanaa.

³³ ũmakon atii ũkaawan amazada iti dakota-kariwai Golgotha kii, na'apa'oraz amazada uu Pidan-Zowau-Niwa'uz-naawa, kia'o wuru'u.

³⁴ Na'ia'a naa ũtaan Jesus tuzan nii wine idi, kawiki'ita-kariwai aimakaan kibia'o idi, mazan patiwaan dauna'an masakauda'uzu, aonaa uaipanuzu.

³⁵ Aizii soldyaanao taukan dauna'an Jesus cross di'iti, ũbutan naa ukamichan kida. Udauna'an ũmakinaotan makinaonii, ũtukapa'azon na'ia'oram nii zaamata ukamichan buutinpan kida.[‡]

³⁶ Udauna'an ũsakanatapan naa ũawunuutapan Jesus na'ii.

³⁷ Doko antanapu uzowuu paawa'a saada-kariwai atamun muna'a ũkanaabata-kinaa kanom dikini'ia'o uzowii-kaos. Kaikapa'o ũsaadaniaz: "Di'i wuru'u Jesus, uruu King Jewnao ati."

³⁸ Na'apain uruu dono dya'utam koidimikinao tauka-kaos cross di'iti kapam. ũmuudan bauda'apa'o Jesus diwa'ora antanapu, ba'oran uwashabaron antanapu.

³⁹ Pidannao dobatapainao na'an maonapa Jesus ida'an, ũwa'uan pazowau kida, uruu ũbanikiitan naazu.

⁴⁰ ũkian, "Pugaru mainaabata'azo'oraz Tominkaru Dapu na'iki udauna'an pukadishita-kida'azoonuz ũdikinauda'utan kamoo ida'a, ukau'an aizii pukazannaatina'a naa. Umishiin dono pugaru Tominkaru dani, putoka'a naa pucrossanaa di'iki!"

⁴¹ Aizii faadaanao zowaunaanao, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki kazowautapainao Jewnao, na'apa kapam ũbankiitanuz.

⁴² ũkian, "Ukazannaata ba'orainao pidannao, mazan aonaa uka'iitan pakazannaatinan pa'ida'a. Uruu King ni'o kaikini'i Israel ati! Ukau'an marii utokan aizii cross di'iki, uruu wamishidan niizu!"

[†] 27:32 Cyrene: Africa ia'o wiizai. [‡] 27:35 Psalm 22:18

⁴³ Umishidanii Tominkaru, ukau'an marina'a naa Tominkaru aidan pakazannaatan uruu kai, usha'apanum kau'an ukiinii 'Ōgaru Tominkaru dani!' "

⁴⁴ Na'apa kapam koidimikinao tauka-kariwainauz cross di'iti Jesus dazaba'a, na'apa kapam ibankiitanuz.

Jesus mawakan daua'o

(Mark 15:33-41; Luke 23:44-49; John 19:28-30)

⁴⁵ Aizii sakitapa kamoo di'iki aka amazada maruta'akan atii daawadata kamoo 3 o'clock di'iti.

⁴⁶ Aizii 3 o'clock mani, uru'u naa Jesus kadakon diiwa, "Eli, Eli, lama sabachthani?" ukian. "Ōtominkarun, ōtominkarun, kanom nii aonaa punyukunuupan ōgaru?" kia'o wuru'u ukianuz.

⁴⁷ Pabi'i kida pidannao maonapa'o ikadishitapan na'ii, iabata na'apam Jesus kian. Uruu idi ikian, "Udapadan prophet Elijah."

⁴⁸ Sariapa bouda'apa pidan dima'akan sponge dau'ati, na'iki udamotanuzu katama'o wine di'iti, na'iki usawadan naaz atamun ida'an Jesus di'iti, Jesus tuzan nii.

⁴⁹ Mazan baokoinao pidannao kian, "Marii una'ian pa'ida'a, watukapa kizi Elijah wa'atin ukaminka'uta'ananuzu."

⁵⁰ Upu'a'a naa Jesus kadako'okan diiwa koshan, uruu umanizowanta'akan, umawakan naa.

⁵¹ Na'apain aka kamicha mada Tominkaru Dapu nazoo[§] buutapa-kinoo kida kuzu-uta'akan ipai pazikon an, doko iki atii apowa ati.

⁵² Baaranai kida ipai ida'atina'akan na'iki iriba Tominkaru pidannao kadishitan ikakudan powaa iti.

⁵³ Ikoditan baaranai iki kida. Aizii Jesus kadishitan dauna'an pamawaka-kizi iki, uru'u naa wuru'u kadishitainauz pabaaranaa iki makon Jerusalem iti, na'iki iriba pidannao tukapan idyaun na'ii.

⁵⁴ Aizii soldyaanao zowaunaa, pasoldyaannao tuma awunuutapainauz Jesus, itukapa wuru'u amazada nakainanuz na'iki ipai amazada sha'apanuz. Tuukii itarian! Uruu idi ikian Jesus dau'an, "Wuru'u pidanz, mishi'o mishi Tominkaru Dani uruu."

⁵⁵ Iriba zunnao awunuutapan Jesus na'ii, mazan munapo ikadishitapan. Wuru'u zunnaouz Galilee Baara iki'o iwa'atin Jesus dawu'ati kaminka'uupainao uruu, sha'apata'o kanom uaiapanii kida.

⁵⁶ Na'iainao zunnao bii ii Mary Magdala sanaaba, na'iki Mary (oroo James na'iki Joseph daro), na'iki Zebedee daiaro.

Jesus dida-kaoo daua'o

(Mark 15:42-47; Luke 23:50-56; John 19:38-42)

⁵⁷ Aizii kamoo tipita'anan di'iti'i naa, Arimathea san kaawan, uruu kapuraatanu'o pidan, Joseph kia'o u'uu na'iki tominpa'o kapam Jesus di'iki.

⁵⁸ Sariapa umakon upishaa'anan Pilate Jesus nanaa dau'an, udida'azonuz. Pilate dyuuda Jesus nanaa taa-kaoo u'ati.

⁵⁹ Uruu idi Joseph toka-kidan naa Jesus nanaa cross di'iki, upapidan naazu kaimana'o, pa'ina'o kamicha mada idi.

⁶⁰ Udauna'an umuudanuz diiki'i'o pakichada'akanii kuba pabaaranaa ni'o nazo iti. Udauna'an ukida'ukan udaru'o kuba, udoroduraa-kidanuz, utaratan naa baaranai paninonizinaa u'idi, udauna'an umako'okan naa.

⁶¹ Mary Magdala sanaaba na'iki ba'oranuaba Mary, isakanatapan na'ii maonapa ubaaranaa ii.

Soldyaanao awunuutapan

Jesus baaranaa

⁶² Ba'oran kamoo uruu Sookapa-karu Kamoon dono faadaanao zowaunaanao na'iki Phariseenao makon Pilate di'iti.

⁶³ Ikian u'ati, "Naobanai, wanyukunuian na'apam tawuru kianu'o mariidinauzoz pakakupan dono zii. Ukian, 'Idikinauda'u kamoo omawakan dauna'an, okadishitan nii kakupa koshan.'

⁶⁴ Ukau'an pudyuuda ubaaranaa awunuutapa-kaoo kaimanaiman atii idikinauda'u kamoo dauna'an. Panaadon utominapa-kidaniinao wa'atin nii ikoidapa'ananuz. Udauna'an ikowaada'anan nii pidannao ati, ikian nii kadishita'a naazu pamawaka-kizi

[§] 27:51 kamicha mada Tominkaru Dapu nazoo: Putukapa kaarita token ii 'Tominkaru Dapu' dau'an, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

iki. Uruu dawu'itiini'o mariidin-karu, powa'a'o nii zii udikaudan kiwiitapa'o mariidin-karu ai."

⁶⁵ Pilate kian ũ'ati, "Una'aka mooko soldyaanao, uawunuutapa-kida'a naa wuru'u baaranaiz kaimanaiman."

⁶⁶ Uruu idi ĩmakon naa baaranai iti. Na'ii ĩmuudan naa pakainaariba kuba kida ukita-kaao ai, na'iki ĩwa'akan naa soldyaanao awunuutapa'o nii wuru'u baaranaiz.

28

Jesus kadishitan

pamawaka-kizi iki

(Mark 16:1-10; Luke 24:1-12; John 20:1-10)

¹ Aizii Sookapa-karu Kamoon dauna'an, na'iki Sunday wakanada'anan di'iti, Mary Magadalene na'iki ba'oran Mary awunuuta'anan naa baaranai.

² Masha'apakiaka imi'i baara nakainan ma'ozaka'o ida'an na'ii, Tominkaru angelin kaawan idi aokazi iki na'iki umakon baaranai iti, udorodora-kida kuba baaranai ai, na'ii usakanatan uruu kuba paawa'a.

³ Aizii angel aidinpan na'apa toroanaru kan-kanaapan kawan na'iki ukamichan umanawunu'o ubarakan.

⁴ Tuukii soldyaanao awunuutapainao naka-nakaan patarian idi u'ai, na'iki ĩdorauta'akan naa mawakauanaka.

⁵ Aizii angel kian zunnao ati, "Aonaa utaria'ana'a, ōaitapa wuru'u uwa'atinuz utukapa'anan Jesus, tauka-kariwaiz cross di'iti.

⁶ Aona'a naa uruu nii da'a'a, kadishita'a naazu pamawaka-kizi iki, na'apa pakiauzon kawana'ati. Uwa'ati mooko da'ati'i utukapa di'i wuru'u umuuda-kizinaoaz.

⁷ Ukau'an umako kadiman, ukowaada'an utominapa-kidaniinao ati kadishita'a naazu pamawaka-kizi iki, na'iki mako'o naa uruu Galilee Baara iti. Na'ia'o ni'i naa utukapanuz. Uruu ōkuwaa unao ati," angel kian.

⁸ Uruu idi zunnao makon naa dopiauda'u'o ida'an, ĩtarian mazan ĩkonaukian pu'u kapam. Aizii ĩmakon dimapa ĩkakuwaapa'anan naa Jesus tominapa-kidaniinao ati.

⁹ Masha'apakii Jesus aidina'akan ĩkanaapu ii, "Kaiman," ukian ũ'ati. Sariapa ĩaitapa'akanuz, uruu idi ĩmako'okan u'idi'iti, ĩkodoru'ukan na'iki ĩzaamatinan ukidiba iki, ĩmanawuntapanuz.

¹⁰ Udauna'an Jesus kian ũ'ati, "Aonaa utaria'ana'a. Umako, ukowaada'an ō'inawuzunao ati marii ĩmakon Galilee Baara iti, na'ia'o nii ĩtukapan ōgaru."

Soldyaanao kakuwaapan paawunuutapankan dau'u

¹¹ Aizii zunnao makopan pu'a'a naa, uru'u naa soldyaanao awunuutapainaoz baaranai makon naa Jerusalem iti, ĩkakuwaapa'anan naa faadaanao zowaunaanao ati ipai aimakaan sha'apa'o dau'an baaranai ii.

¹² Sariapa faadaanao zowaunaanao baokopatinan kazowautapainao Jewnao tuma. Uru'u naa ĩmiitiniipan ĩaitapa'azon naa na'apam pasha'apatinan. ĩtaa dobata puraata soldyaanao ati.

¹³ ĩkian ũ'ati, "Kaikapa pa'i ukakuwaapa'a, 'Upoiturunao koidapanka'a naa uruu ai-waka'an wada'awun daida.'

¹⁴ Aizii Pilate abatan an udau'an, waparadan nii u'ati unao dikin ii, aonaa kizi usha'apatan unao."

¹⁵ Uruu idi soldyaanao zaamata'akan naa puraata, ĩmakon ĩkakuwaapa'anan naa padyuuda-kaao kawana'ati. Una'apan idi'o kaikapa'oraz kuwai kowaadapa-kaoa'a naa ipai Jewnao kawana'ati atii kai.

Jesus taan papoiturunao sha'apatan ni'o udaru'o kaudin-kizai

(Mark 16:14-18; Luke 24:36-49; John 20:19-23; Acts 1:6-8)

¹⁶ Udauna'an 11 Jesus tominapa-kidaniinao makon naa Galilee Baara ia'o midukuo iti, Jesus dyuuda kizi iti ĩdyaun.

¹⁷ ĩtukapan dono'o naa Jesus na'ii, sariapa ĩmanawuntapanuz. Mazan pabi'i kida ĩdyaun aonaa ĩmishidan Jesus wuru'u patukapaniaz.

¹⁸ Upu'a'a naa Jesus wa'atin ũ'ida'ati, ukian ũ'ati, "Aizii ipai ōma'ozakanna taa-kaao ō'ati, turuu ōkazowautapan aokazi ii na'iki imi'i baara'a.

¹⁹ Ukau'an umako ipai pidanna di'iti utominapa-kida kizi ĩdyaun ōtominapa-kidanii dau'u. Uchikaawunu ĩdyaun ōDarū uu ida'an, na'iki ōgaru uDani uu ida'an na'iki Kaimana'o Doronaa uu ida'an.

²⁰ Utominapa-kida õpidanannao, ñizo'ati kizi kaimanaiman ipai wuru'u õparadanuz õdyuudaniaz uiizo'atin. Na'iki mishi, karikaonanu'o nii õgaru utuma, atii di'oraz amazada ikodan di'iti patokon.”

Mark Saadanii Kaimana'o Kuwai

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita Mark saadanii. Jesus mawakan na'iki ukadishitan dono pamawaka-kizi iki, pa'ina'o zii Mark uruu dono. Apostle Peter minauda'uitapauzonii uruu pakakuwaatinan dono. Wuru'u Mark saadaniaz, Peter tukapanii na'iki uabatani kida Jesus di'iki. Rome iki'o wuru'u usaadanuz pakaaritan mishidainao Gentilenao ati'o, pataka'utakariwainauz.

Dobata Mark saadan Jesus sha'apatani kida dau'an, na'iki utominapa-kidan dau'u pidannao kapam. Karikaonan da'i Mark dakotauzon Jesus Tiichaa kii.

Kiwiitapa, pakaaritan ida'a, Mark kowaadan Jesus uruu Tominkaru dani. Udauna'an ukowaadan na'apam Jesus sha'apatan umanawun kida'o aimaakan di'itinapa-kinai, aona'o turuu pidan sha'apatan, soo Tominkaru pa'an. Na'iki ukowaadan Jesus, uruu Jewnao zaudapauzoniaz kazannaata'o ni'oraz paugaru. Uruu Jewnao dakotaniaz Messiah kii Hebrew paradan ida'an; Greek paradan ida'an udakota-kaeo Christ kii. Na'iki Jesus dakotan paugaru Daonaiora Aokazi Iki'o* kii, utukapa-kidan Tominkaru wuru'u dyuuda'oraz paugaru aokazi iki. Na'iki utukapa-kida mishi'o pidan paugaru, na'iki Tominkaru kapam.

Mark kowaada kapam na'apam pidannao sha'apatinan, oo na'apam Ikian Jesus kuwaa na'iki usha'apatani kida dau'an. Mark saadan pakaaritan, utukapa-kida'azon idi mishi Jesus aipan ipai pidannao (Jewnao na'iki Gentilenao) tominpan pa'idi'iki. Uaipan pidannao aitapan, pidan tominpa'o Jesus di'iki, umashaapan nii kaimanaaka Jesus tuma, na'iki ubaokopatan nii panyukunuu Jesus tuma.

Kaina'a Mark dau'u kida'o kowaada-kaeo Tominkaru Paradan (New Testament) ida'a. Panaadon udakota-kaeo John Mark kii. (Puawunuuta Acts 12:12, 25 ida'a; Acts 13:5, 13 ida'a; Acts 15:37-39 ida'a; Colossians 4:10 ida'a; 2 Timothy 4:11 ida'a; Philemon 1:24 ida'a.) Iriiba pidan zauda-kidan Mark wuru'u dakota-kariwaiz pa'ina'o pidan nii Mark 14:51-52 ida'a'oraz.

John Chikaawunuupauzo kaudin-kizi daua'o (Matthew 3:1-2; Luke 3:1-18; John 1:19-28)

¹ Di'i Kaimana'o Kuwai sakadinan Tominkaru Dani Jesus Christ daua'o.

² Usaadinpan prophet Isaiah kaaritan kawana'ati:

"Tominkaru kian,

'Odyuudan nii kakuwaapa'o nii pu'ua'ati,
saabaa'o nii dunapo pu'ati.'

³ Kaina'a'o nii pidan kadakoipan diiwa,
mapidantaka'o amazada ii aka:

'Putoma dunapo Naobanai ati,
pusaabaa sakitapa uchi'ika kizi nii!' "

⁴ Mishi John Chikaawunuupauzo aidinan mapidantaka'o amazada ii, karikaonan ukadakotinan chikaawunuin-karu dau'u. "Utanawatina'a naa u'oi'an ai na'iki uchikaawunuina'a naa. Uruu Tominkaru mainaabatan nii u'oi'an," ukian pidannao ati.

⁵ Iriiba pidannao Judea Baara anainao na'iki donoi Jerusalem iki kida'o wa'atin ĩabatapa'anan John kuwaa. ĩkowaadan pa'oi'an kida, na'iki John chikaawunuuan ĩdayaun Jordan Wa'o ii.

⁶ Ukamichan toma-kaeo camel idi idi'o, kaina'a kapam uzadawu wuzada-kariwai madai, na'iki uwanyukunuu nii manorunao† na'iki maaba.

⁷ Aizii John kian pidannao ati, "Pidan wa'atipa'o o'dawu'ati kaina'iki, uruu powa'a'o zii umanawunun o'ai. Aonaa o'turuan o'buzuutan udazkidi zunaa.‡

⁸ O'chikaawunuuan unao wunu idi, mazan uruu, uchikaawunuuan nii pa'an unao Kaimana'o Doronaa idi."

Jesus Chikaawunuukao na'iki utiwaa-kidapa-kaeo (Matthew 3:13-4:11; Luke 3:21, 22; 4:1-13)

* : Daonaiora Aokazi Iki'o: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † 1:6 manorunao: oo chiwao, iriba'oraz imashaapan. ‡ 1:7 Poitorui kaudin-kizi wuru'u ubuzuutanuz panaobanaa dazkidi zunaa.

⁹ Aonaa utomunu'ikin Jesus kaawan dauna'an Nazareth iki, Galilee Baara ia'oraz wiizai. Na'apain John chikaawunuuan uruu Jordan Wa'o ii.

¹⁰ Jesus koditan dauna'an wunu di'iki, sariapa utukapan aokazi da'ata-ka'o, na'iki Kaimana'o Doronaa wa'atin u'ida'ati orid kawan.

¹¹ Parada-karu kian aokazi iki, "Pugaru mishi òdani òmarainapanii; kaiman manawun ònyukunuu pu'ati."

¹² Udauna'an Kaimana'o Doronaa dyuuda'akan naa umakon mapidantaka'o amazada di'iti.

¹³ Na'ii umashaapan to'ora kida'o aimaakannao bii an 40 kamoo. Na'ii Satan tiwautan patanawatan uruu oia'o di'iti, mazan angelnao kaawan idi u'ida'ati, ikaminka'utan naazu.

Jesus kaawan ukowaada'anan Kaimana'o Kuwai
(Matthew 4:12-22; Luke 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ John taraa-ka'o dauna'an, Jesus makon Galilee Baara iti, ukowaada'anan naa Kaimana'o Kuwai Tominkaru di'iki'o.

¹⁵ Ukian pidannao ati, "Aizii kamoo mishiinan kaawa'azon naa, Tominkaru Naobanaitinan maonapata'a naa. Utanawatina'a naa u'oi'an ai kida na'iki umishida wuru'u Kaimana'oraz Kuwai."

Kopautapauzonao da'anan Jesus

¹⁶ Jesus makopaanan pu'u maonapa Galilee Karishiiz danomata, utukapa dya'utam kopautapauzonao, Simon pa'inawuzu Andrew tuma. Īzaamaapan kopau pasairon ida'an karishii baoko iki.

¹⁷ Jesus kian i'ati, "Uwa'ati òtuma òtominapa-kida kizi unao uzaamaapan dau'u pidannao."

¹⁸ Sariapa ĩwa'aka'akan pasairon kida na'iki ĩda'ana'akan naa uruu.

¹⁹ Na'iki'o udobata'akan, sariapa utukapan dya'utam pidannao koshan, James na'iki John, ĩnao Zebedee dainao. Īminziwatan pasairon kida pakanawan zo'o.

²⁰ Sariapa Jesus dapadan ĩdyaun paminauda'unao nii. Uru'u naa ĩwa'aka'akan naa padaru Zebedeez kanawa zo'ii poitoruinao tuma, ĩmako'okan naa Jesus tuma.

Ma'ozaka'o ida'an Jesus tominapatin-kidan pidannao
(Luke 4:31-37)

²¹ Uruu dauna'an Jesus kaawan Capernaum iti patominapa-kidaniinao tuma. Na'iki Sookapa-karu Kamoon dono'o naa, Jesus makon synagogue^S iti. Na'ia'a naa ukakinaopan pidannao.

²² Pidannao abatapainaoz uruu, tuukii ĩdi'itinpan uparadan dau'u, usha'apanum kau'an utominapatin-kidan idi ĩdyaun paaitapan ida'an pa'an, aonaa wunao kawan mani'i tiichaapauzonaouz Moses kakinaori dau'u.

²³ Upu'u pidan, oia'o doronai zaamatapanii morotan synagogue nazo iti, sariapa ukadakonaakan.

²⁴ Ukian, "Jesus, Nazareth san, kanom dii pusha'apata'azon watuma? Puwa'atin pumainaabata'azon sha'a waunao? Ōaitapanii pugaru Tominkaru di'iki'o puwa'atin."

²⁵ Sariapa Jesus mashaatan oia'o doronai, ukian, "Pumashaada na'iki pukodita wuru aia'a pidanz."

²⁶ Sariapa wuru'u oia'o doronaiz ziautapanuzu na'iki ukadako'okan diiwa kapam, uruu mazan usotina'akan naa u'idi'iki.

²⁷ Uruu dauna'an tuukii manawun pidannao di'itinpan. Na'iki ĩpishautaakan pa'atiaaka kida, "Sha'apa'oram kaduz kakinaori'i naa wuru'u? Pa'ina'ora'a naa kakinaowapa-karu aona'o waabatauzon? Di'ora'a pidan paradinan pama'ozakan ida'an, atii oia'o doronainao izo'ati zii uparadan."

²⁸ Uruu idi kadiman ukanamanaata-ka'o ipai wiizainao kawana'ati Galilee Baara ii aka.

Jesus kakudan pidannao
(Matthew 8:14-17; Luke 4:38-41)

²⁹ Jesus ipaian dauna'an pachoochiipan synagogue ii, na'iki ukoditan paminauda'unao tuma. Īmakon sariapa Simon na'iki Andrew dapu iti, James na'iki John mako'o kapam ĩtuma.

³⁰ Uruu dono Simon imauzo karina'o, tuukii omada wiichan pakarinaan idi, aonaa turuu okadishitan. Aizii Jesus kaawan pu'u na'iti, sariapa ĩkowaadan okarinaan u'ati.

³¹ Jesus makon o'idi'iti, sariapa uzaamatanuzo paka'u kadu iki na'iki ukadishita-kidanuzo. Uru'u naa okakuda'akan, udauna'an otaan naa ĩwanyukunuu nii.

^S 1:21 *synagogue*: kabaan Jewnao baokopainapa-kizi. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

³² Uruu wachuupunin, kamoo tipitan dauna'an, pidannao kaawa-kidan Jesus ida'ati, ipai karinainao na'iki oia'o doronainao zaamatapaniinao kida kapam.

³³ Ipai na'ii sannao kasaba'ukinan kida kabaun panibazoota an.

³⁴ Uruu dono Jesus kakudan iriba karinainao na'iki iriba ukodita-kidan oia'o doronainao pidannao ai kapam. Aonaa utaapadan oia'o doronainao paradan, usha'apanum kau'an ãaitapan idi uruu.

*Jesus kakinaopan Galilee Baara ii
(Luke 4:42-44)*

³⁵ Ba'oran kamoo wakankanaanin, Jesus koditan kabaun iki. Umakon paba'orantin wiizai iki mapidantaka'o amazada iti, na'ia'a naa utoriinpan.

³⁶ Simon na'iki uminauda'unao, ãawatapan naa uruu,

³⁷ atii ãikodanuzu. ãkian u'ati, "Ipai pidannao dawatapapan pugaru."

³⁸ Jesus kian ã'ati, "Wamako ba'oran wiizai kida di'iti. Na'ii aka'o nii òkakartaopan, usha'apanum kau'an na'apa'o dau'ati'o òwa'atin da'ati'i."

³⁹ Uruu idi Jesus chi'ikapan ipai Galilee Baara an kida'o wiizai kawana'ati, ukakuwaap-atinan ipai synagogue kida kawana'ati, na'iki ukodita-kidan ipai oia'o doronainao pidannao ai kida.

*Jesus kakudan pidan powaa iti
(Matthew 8:1-4; Luke 5:12-16)*

⁴⁰ Pidan kaawan Jesus ida'ati baiatina'o kichana'iki-kia'o bishoi* idi. Ukoduru'ukan ukanaapu itinapu, tuukia'o ida'an upishaan, uaipan Jesus kaminka'utan paugaru. Ukian, "Punyukunuu na'apan an, pusaabaa wuru'u òkabishopanuz."

⁴¹ Jesus kasha'ora-kida uruu na'iki upishatanuzu paka'u idi, "Oo, na'apa mishi ònyukunuu, òkaminka'utan nii pugaru." Na'iki ukian, "Pusaabain powaa iti koshan!"

⁴² Sariapa mishi umada saabaina'akan.

⁴³ Udauna'an Jesus kakinaowa'akan naa uruu, uduyuda'akan naa kapamazuu.

⁴⁴ Upu'u ukian u'ati, "Puabata, aonaa pa'i pukowaada'ana'a pidan ati. Mazan pumako sariapa faadaa di'iti utukapa kizi pusaabaa-kaoo. Na'apain putaa'a naa uzainao faadaa ati, uzowii kizi'i naa ãdyaun kawaodapa-kizai paawa ii, Moses kakinaori kawana'ati,† na'iki pidannao tukapa kizi mishi kaimana'a naa pusaabaa-kaoo."

⁴⁵ Uru'u naa mazan pidan mako'okan naa, na'iki ukakuwaapan ipai amazada kawana'ati na'apam pasaabaa-kaoo dau'u. Kuwai abata-kaoo idi'i naa ipai wiizai kida kawana'ati, aonaa naa Jesus ka'itaan pa'aidinan wiizai kida di'iti. Usha'apanum kau'an uaitapanii iriba'o nii manawun pidannao zaudapan paugaru na'ii. Una'iakapan naa umashaapan mapidantaka'o amazada di'ii. Na'iti'i naa pidannao makon u'idi'iti ipai Galilee Baara iki kida.

2

*Jesus chi'ika-kidan
machi'ikaka'o pidan*

(Matthew 9:1-8; Luke 5:17-26)

¹ Jesus kiwan powa'a iti Capernaum iti. Aonaa zii kamoo dobatan iriba, udauna'an, uunamunaa abata-kaoo kaina'a uruu pasookapauzo-kizi kabaun di'ii.

² Uruu idi iriba pidannao baokopatinan u'ida'ati, paida kabaun nazoo, atii paniba ii aka. Jesus kowaadautan pu'u Kaimana'o Kuwai ã'ati,

³ uru'u naa 4 pidannao kaawa-kidan machi'ikaka'o pidan Jesus ida'ati, ãaipan ukakudanuzu.

⁴ Mazan pidannao iriban idi aonaa ãaitapan na'apam pamorota-kidan uruu Jesus di'iti. Uruu idi ãbadakatan kabaun zowau'u, na'iki'i naa ãmorota-kidan wuru'u machi'ikaka'oraz pawashatinapa-kizi baara an.

⁵ Jesus tukapan idi mishi ãmishidan tuukii manawun, ukian machi'ikaka'o ati, "Òdani, pu'oi'an mainaabata'aka-kaoo'a naa."

⁶ Na'a'u kapam tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u ãbii'i ãsakanatapan. Sariapa ãdi'itinpan.

⁷ "Kandii nii uparadan kaikapa'a? Uwazootapa'azon Tominkaru paparadan ida'an! Soo bauda'apa Tominkaru turua'o umainaabatan pidan oi'an."

⁸ Jesus aitapa na'apam ãdi'itinpan, uruu idi ukian ã'ati, "Kandii nii udi'itinpan òdau'u kaikapa'a?"

* 1:40 kichana'iki-kia'o bishoi: aona'o ukasaranaa nii, tuzuinba'o kapam ba'oran pidan di'iti. Putukapa kaarita tokon ii Masha'apannaada-kinoo di'ii. † 1:44 Leviticus 14:1-18

⁹ Na'ia'oram masha'apannaa: 'ipai pu'oi'an mainaabata-ka'o kii, oo 'pukadishita na'iki puchi'ika' kii?

¹⁰ "Ukau'an, ðaidan nii u'ati na'apam Daonaiora Aokazi Iki'o kaina'a uma'ozakan da'a'a imi'i baara'a, turuu umainabatan oii-karu kida." Uru'u naa ukia'akan machi'ikaka'o pidan ati,

¹¹ "Ökian pu'ati, pukadishita, puzaamata puwashatinapa-kizi, na'iki pukiwa'a naa pu-dapu iti."

¹² Ipai awunuutapainao awun za'a, machi'ikaka'o pidan kadishita'akan, uzaamata'akan pawashatinapa-kizi, na'iki ukiwa'akan naa padapu iti. Tuukii idi'itinpan na'iki ikonauki-kidan Tominkaru. İkian, "Mishi'o mishi Tominkaru imanawunun! Aonaa watukapauzon aimakaan sha'apata-ka'o kaikapa'a!"

Jesus dapadan Levi

(Matthew 9:9-13; Luke 5:27-32)

¹³ Jesus makon koshan Galilee Karishiiz danoma iti. Iriba pidannao kaawan u'idi'iti, na'iki ukakinaopan idyaun.

¹⁴ Udauna'an udobatanpan pu'u utukapa Levi, Alphaeus dani, zaamaapauzo tax pu-raatannaa,* sakanatanpan pakaudin-kizi kabaun nazo ii. Jesus kian u'ati, "Puwa'ati otuma." Levi kadishita'akan uda'ana'akan naazu.

¹⁵ Aizii Jesus aroopan dono'o naa Levi dapu ii patominapa-kidaniinao tuma, iriba zaamaapauzonao tax puraatanannaa na'iki ba'oran oiainao pidannao da'anpan Jesus. Na'ii İaroonan utuma kapam.

¹⁶ Na'a'o kapam İbii'i tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, zaamatinpainaouz Phariseenao† di'iti. İtukapan idi uaroonan wunao tuma'a oiainao pidannao, na'iki zaamaapauzonao tax puraatanannaa, sariapa İpishaan utominapa-kidaniinao, "Kandii nii Jesus aroopan kaikapainao pidannao tuma'a?"

¹⁷ Jesus abata na'apam İkian, na'iki ukian İ'ati, "Ziwu'o pidan, aonaa uaipan daakataa, soo karina'o. Öwa'atin aonaa ðdapada'anan mani kaimanainao, mazan ðdapada'anan oiainao pa'an."

Sanadinapa-karu

(Matthew 9:14-17; Luke 5:33-39)

¹⁸ Baukapaiman John Chikaawunuupauzo kakinaopauzoniinao na'iki Phariseenao sanadinpan.‡ Pidannao pishaan Jesus, "Kandii nii wunao sanadinpanu'u, mazan putominapa-kidaniinao aonaa İsanadinpan?"

¹⁹ Jesus kian, "Turuu uaitapan dapada-kariwainao kiwan maaroopaka-daun, mazida'o aroopa-kizi iki? Aonaa! Mazida'o na'an pu'u manawun İtuma aona'o nii İmaaroapakan.

²⁰ Mazan kamoo kaawan nii, uruu mazida'o na'aka-ka'o ni'i naa İ'ai. Na'apaini'o nii pa'an İsanadinpan.

²¹ "Aonaa na'ia'oram pidan zimindotan pakamichan zaam pa'ina'o kamicha idin idi, uchikaa-ka'o dono sariaapa'o nii pa'ina'o kuzuutanuzu powa'a zii manawun.

²² Aonaa pa'ina'o toma-kariwai riwunii paidauzo-ka'o kaiwapa-kariwai'i naa riwunii kinnaa§ zo'iti. Upaida-ka'o an uzo'iti, riwunii kataman dono, sariaapa'o nii riwunii tada'okanuzu na'iki uwakudinan nii, ukinnaa aona'o ni'i naa ukaiwaa-ka'o powa'a kapam. Uruu idi pa'ina'o riwunii toma-ka'o an, pa'ina'o nii ukinnaa toma-ka'o kapam."

Sookapa-karu Kamoon naobanaa

(Matthew 12:1-8; Luke 6:1-5)

²³ Jesus dobatapan zakapu zo'an Sookapa-karu Kamoon dono. Utominapa-kidaniinao makapaanan pu'u utuma, İkaraowaanan paoribai wheat aka İnikapaanan naazu.

²⁴ Na'a'o Phariseenao İtuma. Sariapa İkian Jesus ati, "Putukapa, putominapa-kidaniinao, aonaa İizo'atin mani wakakinaorinaa wuru'u İsha'apatanuz kaikapa'ora'a Sookapa-karu Kamoon dono."*

²⁵ Jesus dako'atin idyaun, ukian, "Aonaa mooko utukapauzon kaarita ida'a'oraz usaadinpan kanom King David sha'apatauzonii, tawuru'u uzamazin dono'oraz paminauda'unao tuma?"

* **2:14** zaamaapauzo tax puraatanannaa: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † **2:16** Pharisee: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. ‡ **2:18** sanadinpan: Uruu zamazidin-karu. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. § **2:22** riwunii kinnaa: wine kinnaa. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. * **2:24** Phariseenao ati, Jesus tominapa-kidaniinao kaudinan wuru'u İkaraodanz wheat aka kida Sookapa-karu Kamoon dono.

²⁶ David morotan Tominkaru Dapu iti, na'iki unikan bread taa-kariwaiz Tominkaru ati. Faadaa Abiathar kazowautapan dono'o Tominkaru Dapu, wuru'u ina'apainapanuz. Wakakinaorinaa kiauzon pu'u soo faadaanaou'o nii nika wuru'u breadiz. Mazan David upu'u unikanuz na'iki utaa kapamanz paminauda'unao ati."

²⁷ Udauna'an powa'a zii ukian i'ati, "Sookapa-karu Kamoon toma-kaou pidan ati'o, aonaa pidan toma-kaou Sookapa-karu Kamoon ati.

²⁸ Ukau'an Daonaiaora Aokazi Iki'o, uruu Sookapa-karu Kamoon Naobanaa pa'an."

3

Pidan aona'o uka'u kaimanan
(Matthew 12:9-14; Luke 6:6-11)

¹ Jesus makon naa powaa iti synagogue iti, na'ia'o pidan aona'o kanom usha'apatan paka'u mawakan idi.

² Na'a'o pidannao Phariseenao bii'i, iaipan patukapan Jesus sha'apatan pana'iti'o aimakaan pakakinaorinaa ai. Uruu idi iaipan naa patukapan ukakudan nii mani wuru'u pidanaz Sookapa-karu Kamoon dono oo aonaa.

³ Jesus kian wuru' ati'i pidanaz aona'oraz uka'u kaimanan, "Puwa'ati da'ati'i pidannao kanaapu ati."

⁴ Udauna'an Jesus pishaan pidannao kaikapa'a: "Na'apa dii kakinaorii aipan washa'apatinan Sookapa-karu Kamoon dono? Wakaminka'uta oo wapataka'uta wairiban? Wakakuda oo wazowii pidan?" Mazan aonaa karikaonan idako'atin uparadan.

⁵ Uruu idi Jesus to'oran, uawunuudanaan i'ati. Una'apan pu'u tuukii ukasha'orakidan idyaun, ikashadamikin pu'u. Uruu dauna'an ukian pidan ati, "Putunuuta puanoba." Utunuuta'akanuzu, sariapa uka'u saabaina'akan.

⁶ Uruu idi'i naa Phariseenao mako'okan naa synagogue iki, imiitiniipan Herod pidanannao tuma, na'iki ibaokopatan padi'itipnan iaipan pazowian Jesus.

Iriba'o pidannao karishii danoma'a ibaokopatinan

⁷ Jesus makon patominapa-kidaniinao tuma Galilee Karishiiz danoma iti, na'iki iriba pidannao da'anpan uruu na'iti. Iwa'atin Galilee Baara iki, Judea Baara iki,

⁸ na'iki Jerusalem iki kida. Na'iki ba'orainao wa'atin kida Idumea Baara iki, waoko itanpu'oraz Jordan Wa'o ai baara iki, na'iki ba'orainao Tyre na'iki Sidon Baara iki kida. Ipa wuru'u pidannao kaawanuz na'ati iabatan idi'o Jesus sha'apatan kaiman kida'o aimakaan.

⁹ Pidannao iriban idi utukapan, uduyudan patominapa-kidaniinao na'akan kanawa pa'ida'ati, aonaa uaipan pidannao chakatinan pa'ida'ati.

¹⁰ Usha'apanum kau'an ukakudan dauna'an iriba karinainao pidannao, na'iki ba'orainao dikintinan iaipan papishatan uruu.

¹¹ Na'apainim karikaonan pidan kaina'a'o oia'o doronai u'ida'a tukapan Jesus, sariapa udorauta'akan ukanaapu ati pakadakoinan tuma, ukian u'ati, "Pugaru mishi, mishi'o Tominkaru Dani!"

¹² Mazan Jesus kakinaowan oia'o doronainao ma'ozaka'o ida'an. Ukian, "Mana'a pa'i ukowaada'ana'a kanom kaduz wuru'u ogaruz."

Jesus zaamatan 12 pidannao patominapa-kidaniinao bii iki
(Matthew 10:1-4; Luke 6:12-16)

¹³ Jesus makon naawazi paawa iti, na'iki'i naa udapadan pa'ida'ati pidannao paaiapaniinao. Uruu idi imakon u'idi'iti.

¹⁴ Ibii iki'i naa uzaamatan 12 pidannao. Udakotan idyaun apostlenao* nii. Jesus kian pazaamataninao ati, "Ozaamatan unao mashaapa'o nii otuma. Oduyudan nii unao kakuwaapatina'o nii kaimana'o parada-karu dau'u,

¹⁵ na'iki otaan nii uma'ozaka-kinaa nii uwaata-kinaa nii oia'o doronainao."

¹⁶ Kaikapa'o i'uu kida wuru'u 12 uzaamataninaouz: Simon (Jesus ka'uutaniazu Peter kii),

¹⁷ James na'iki John, Zebedee dainao (Jesus ka'uutan idyaun Boanerges kii, "Toroanaru kawanuinao" kia'o wuru'u idakota-kaouz),

¹⁸ Andrew, Philip, Bartholomew, Matthew, Thomas, James Alphaeus daniz, Thaddeus, Simon uruu uzaamatanpauzoz pidannao di'iti, tiwautauzonaouz pawaaatan Romannao,

¹⁹ na'iki Judas Iscariot, kaakapa'oraz Jesus.

Pidannao kian kaina'a oia'o doronainao zowaunaa Jesus ida'a
(Matthew 12:22-32; Luke 11:14-23; 12:10)

* 3:14 apostlenao: dyuuda-kariwai kakuwaapa'anan Tominkaru naobanai-tinan dau'u.

²⁰ Udauna'an Jesus kiwan pasookapauzo-kizi kabaun itii'naa. Na'ii iriba pidannao kasaba'ukinan u'ida'ati koshan; uruu idi Jesus, patominapa-kidaniinao tuma, aona'a naa ïaitapan na'apam panikan pawanyukunuu.

²¹ Uiribannao abatan idi uunamunaa, sariapa ïmakon ïna'ananuzu, "Madoronaita'a naa uruu, padi'itinan idi tuukii!" pidannao kian idi.

²² Tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, wa'atiinao Jerusalem iki, kian, "Kaina'a Beelzebul' u'ida'a, oia'o doronainao naobanaaz, uruu taa'oraz pama'ozakan u'ati, uwaata-kinaa nii oia'o doronainao."

²³ Jesus dapadan pidannao pa'ida'ati, uparadan ï'ati di'itinapa-kinai kuwai ida'an, "Na'apam nii mooko Satan kodita-kidan Satan?"

²⁴ Aizii wiizai buutinan an mani na'iki ïmizaataakan pa'atiaaka, aona'o nii ïmashaapan kaiman.

²⁵ Pidannao mashaapainao bouda'apa'o kabaun ida'a buutaakapan an mani na'iki ïmizaataakan pa'atiaaka, aona'o nii ïmashaapan kaiman.

²⁶ Ukau'an Satan tonaazinaa mizaataakapan an pa'atiaaka, katokon-tina'o nii unaobanai-tinpan.

²⁷ "Aonaa turuu pidan morotinan na'iki ukoidapan ma'ozaka'o pidan dapu iki, soo udodoo-ka'o an kiwiin zii, udauna'an turuu usha'apauz kida koidapa-ka'o.

²⁸ Ôkowaadan nii pu'ati turuu pidannao sha'apatanii oii kida'oraz so'ota-ka'o ï'ai na'iki ipai wuru'u ïdakomikitanuz.

²⁹ Mazan na'ia'oram pidan dakoopa'oraz Kaimana'o Doronaa, aona'o nii u'oian so'ota-ka'o u'ai, karikaonanuu'o nii u'oian naa."

³⁰ Jesus kian kaikapa'a, pidannao kian idi, "Kaina'a oia'o doronai u'ida'a."

Jesus daro na'iki u'inawuzunao

(Matthew 12:46-50; Luke 8:19-21)

³¹ Udauna'an Jesus daro na'iki u'inawuzunao kaawan, ïna'ian paniba ii ïkadishitapan. ïdyuudan paparadan u'idi'iti, ïaipan uwa'atin pa'ida'ati.

³² Iriba'o pidannao sakanatapainaoz udazaba an kian u'ati, "Kaina'a pudaro, pu'inawuzunao na'iki pudadakoona'o paniba ii, ïaipan pugaru."

³³ Jesus dako'atin na'iki upishaan ïdyaun, "Kanom ôdaro nii? Kanom ô'inawuzunao nii?"

³⁴ Uawunuupan padazaba ainao ati, "Dii ôdaro na'iki ô'inawuzunao.

³⁵ Kanom sha'apata'o Tominkaru aiapanii, uruu ô'inawuzu, ôdadakoo, na'iki ôdaro."

4

Pidan paopauzo daua'o

(Matthew 13:1-9; Luke 8:4-8)

¹ Jesus kakinaoan koshan Galilee Karishiiz danoma ii. Pidannao iriban idi, Jesus paidinan kanawa zo'iti, na'ia'a naa usakanatapan. Kanawa mashaapan munapo zaa karishii danoma ai, na'iki iribainao pidannao ipai ïkadishitapan karishii danomata kida.

² Jesus tominapatin-kidan pidannao di'itinapa-kinai kuwai kida ida'an. Ukian ï'ati,

³ "Aizii uabata! Kaina'a pidan makon upawinpa'anan.

⁴ Zakapu baara ia'a naa upararaan naa uudai kida. Ba'oran uudai kida waotan dunapota karikaonan. Udauna'an kotu'uznao kaawan na'iki ïnika'akan naa kidaz.

⁵ "Ba'oran kida waotan kuba baara iti, kaina'a'o kapam masakauda'u imi'i upaawa an. Uruu idi kadiman uudai kida sodan.

⁶ Mazan udauna'an kamoo wiichan tuukii, sariapa uaradadan pa'ina'o paoribai kida. Kadiman paoribai mawaka'akan, usha'apanum kau'an aonaa ïshataba'u kida morotan munapo imi'i ka'azo iti.

⁷ "Na'iki ba'oran kida waotan kaiwada-karu bii an. Soda padamata ïdyaun, mazan aona'a naa ïkaakan, kaiwada-karu dikinidan idi ïdyaun kamoo ai.

⁸ "Mazan ba'oran kida waotan kaimana'o imi'i baara iti. Uruu idi uudai kida sodan na'iki ïtuubarun atii ïkaakan: bouda'apa'o kaakan u'aka 30, ba'oran 60, na'iki ba'oran aka 100."

⁹ Jesus kian, "Pukakinaon an puabata'a naa kakinaorii!"

Kanom ni'o Jesus kaiwaan di'itinapa-kinai kuwai

(Matthew 13:10-17; Luke 8:9-10)

¹⁰ Pidannao kiwan daua'an, Jesus wa'akinan 12 patominapa-kidaniinao tuma, na'a'o kapam baokoinao utominapa-kidaniinao. ïaipan ukowaadan pa'ati masha'apanna'o ida'an wuru'u di'itinapa-kinai kuwai kidaz.

† 3:22 *Beelzebul*: ba'oran kaarita ida'a udakota-ka'o Beelzebul kii. Uruu Satan.

¹¹ Ukian i'ati, "Ōkainaabatani u'ati wuru'u aona'oraz ukowaadauzo-ka, na'apam Tominkaru naobanaitapa-ka, mazan ba'orainao ati ōkakuwaapan nii soo di'itinapa-kinai kuwai kida ida'an pa'an.

¹² Ukau'an,
 Ūtukapan nii kanom ōsha'apatani,
 mazan aona'o nii ūaitapanuz.

Īabatan nii ōparadan kida,
 mazan aona'o nii ūtaapanuzu.

Īaitapan an maniz, Ītanawatin mani Tominkaru di'iti,
 na'iki uso'otan mani i'oi'an kida i'ai.' '*

*Jesus kainaabatan wuru'u di'itinapa-kinai kuwaiz
 (Matthew 13:18-23; Luke 8:11-15)*

¹³ Udauna'an Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Aonaan an uaitapan wuru'u di'ora'a di'itinapa-kinai kuwai, na'apam nii mooko uaitapan ba'oran di'itinapa-kinai kuwai kida?

¹⁴ Paopauzo paowan kaimana'o kuwai Tominkaru di'iki'o.

¹⁵ Pabi'i kida pidan na'apa wuru kawanu'u uudai kida waota'oraz dunapota; ĩabatan pu'a'a naa Kaimana'o Kuwai, Satan kaawa'akan i'ida'ati, ipai ukazata'akan i'ai wuru'u kaimana'oraz kuwai paowa-kariwaiz i'ida'a.

¹⁶ "Baokoinao pidannao, ĩnao uudai kida kawanu'o, waota'oraz imi'i di'iti, kuba baara paawa ana'oraz. Īabatan dono Kaimana'o Kuwai, konaukii ĩzaamatanuzu,

¹⁷ mazan aonaa ĩtaapan wuru'u kakinaorii kotua'iki pa'ida'a kida. Masakauda'u karikaonan ĩtaapanuzu. Na'apainim ĩsha'apata'azoo-ka an oo ĩpataka'uta'azoo-ka an Kaimana'o Kuwai dikin ii, sariapa ĩtanawatinan powaa iti pamishidan ai wuru'u kaimana'oraz kuwai.

¹⁸ "Baokoinao pidannao, ĩnao uudai kida kawanu'o, waota'oraz kaiwada-karu kida sakodata. ĩnao, ĩabata wuru'u kuwaiz,

¹⁹ mazan ĩdi'itinpan aimaakan aiapa-ka dau'u, na'iki kasha'apauzi-karu dau'u, na'iki ĩaipaa-bi'ian ipai pabi'inaaka sodi kida'o aimaakan. Uruu idi ĩmanyukunuutan naa wuru'u kuwaiz. Na'iki aona'a naa ĩsha'apainpan kaiman kuwai kawana'ati.

²⁰ "Mazan baokoinao pidannao, ĩnao uudai kida kawanu'o waota'oraz kaimana'o imi'i baara iti. Īabata wuru'u kuwaiz na'iki ĩmishida, tuukii ĩtaan panyukunuu atiz. ĩkaakan bauda'apa'o aka 30, ba'oran 60, na'iki ba'oran 100 manawun."

*Lampa, boon waranu a'o
 (Luke 8:16-18)*

²¹ Udauna'an Jesus kian i'ati, "Pidan suuan an lamp kabaun nazo ii, na'iam umuuda-ka, boon waranu'u oo bed waranu ii? Aonaa doko'o mani umuuda-ka, aimaakan paawa'a?"

²² Kanom dizinpa'o utaapa-ka, na'aka-ka nii Kanada'o ida'ati. Na'iki kanom taratapa-kariwai, da'ata-ka niiz.

²³ Pukakinaon an puabata'a naa kakinaorii!"

²⁴ "Punyukunuupa pakawan puabatani; puna'apan an, uruu kawana'ati'o nii puaitapan. Na'iki powa'a'o nii zii manawun puaitapan taa-ka.

²⁵ Pidana zaamata'o ōkakinaori, powa'a'o nii zii uaitapan taa-ka. Mazan pidan aona'oraz uabatan ōkakinaori, aona'o nii na'apainim uaitapan taa-ka."

*Jesus kowaadan kuwai
 uudai sodan dau'a'o*

²⁶ Jesus kakinaopan koshan, ukian, "Tominkaru Naobanai-tinan kaikapa'ora'a. Wuru kawanu'u pidan paowanuz uudai pazakapun ii.

²⁷ Udauna'an uda'awun aiwaka'an, wakanadan pu'u upokodapan, mazan uudai sodan naa. Aonaa uaitapan na'apam dii usodan.

²⁸ Paaipan ati'o imi'i soda-kidan uudai, atii ukaakan. Kiwiin shomada sodi'o nii zii ukadunaa koditan atii udyaupain, udauna'an ukaakan.

²⁹ U'aka dyuuan dono'o naa, pidan dukutan naazu pasooparan idi, ukamoon kaawan idi'i naa."

*Kuwai mustard uuda dau'a'o
 (Matthew 13:31-32, 34; Luke 13:18-19)*

³⁰ "Kanom kawanu'o dii wuru'u Tominkaru Naobanai-tinanuz?" Jesus kian. "Kanom kaduz di'itinapa-kinai kuwai mani turuu wakaiwaan wakowaada-kinaa niizu?"

* 4:12 Isaiah 6:9-10

³¹ Kaikapa'o wuru'u: Pidan paowan papaoriba mustard uuda imi'i di'iti, uruu duusodi'o ipai ba'oran paoribai kida uuda ai.

³² Usodan dono'o naa powa'a zii utuubarun ipai paoribai paowa-kariwaiz zakapu ia'o ai, na'iki ukawaodainan iriba. Uruu idi iriba kotu'uz toman pashimaka kida na'apain idikindinan uwaranu'u."

³³ Jesus tominapa-kidan pidannao soo di'itinapa-kinai kuwai kida ida'an, wuru kida kawanu'u. Utoiminapa-kidan idyaun masakauda'u itaitapan kawana'ati.

³⁴ Aonaa na'apainim umakaiwaakan di'itinapa-kinai kuwai pakakinaowapa-kinaa nii, mazan paba'oranin dono patominapa-kidaniinao tuma, na'apaini'o nii zii ukowaadan i'ati masha'apanna'o parada-karu ida'an wuru'u kuwai kidaz.

Jesus mashaadan ma'ozaka'o awaru

(Matthew 8:23-27; Luke 8:22-25)

³⁵ Na'apain uruu wachupunin, Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Wamako'o naa karishii baza iti."

³⁶ Uruu iwa'aka'akan naa pidannao, ipaidinan naa kanawa zo'iti, uruu imakon naa. Kaina'a kapam ba'orainao kanawa zo'an kida makon ituma.

³⁷ Masha'apakiaka ma'ozaka'o awaru kaawan na'iki sariapa udaru'o wunu paran kida daawadaan kanawa, maonapa kida unaraadanuzu. Atii wunu paidina'aka kanawa zo'iti.

³⁸ Jesus, uda'awun pa'an, kaimanaiman ukawiizi-baaratan pazowau kanawa token itinapu. Sariapa tominapa-kidaniinao pokowauanuzu, na'iki ikian u'ati, "Tiichaa. Aonaa mooko pudopii-kidan waunao? Taa'azo'o naa wanaraan."

³⁹ Sariapa Jesus pokoda'akan na'iki ukian awaru na'iki wunu paran ati, "Pumashaadin!" Sariapa awaru mashaadina'akan na'iki wunu paran sooka'akan naa kapam.

⁴⁰ Udauna'an sariapa Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Kanom nii dii utarian? Aonaa zii mooko umishidan?"

⁴¹ Mazan tuukii itarian manawun, na'iki sariapa ikian pa'atiaaka kida, "Kandii kaduz dii pidan uruu? Atii awaru na'iki wunu paran izo'ati zii uparadan."

5

Jesus kodita-kidan oia'o doronainao pidan di'iki

(Matthew 8:28-34; Luke 8:26-39)

¹ Jesus na'iki utominapa-kidaniinao kaawan baza ia'o karishii danoma iti, Gerasa Baara itinapu.

² Jesus maratinan pu'u kanawa zo'iki, pidan ikodapan uruu, kodita'aka'o baaranai iki, ka'unaru kida di'iki.*

³ Wuru'u pidanaz oia'o doronainao zaamatanii. Una'auzon umashaapan baaranai an. Aona'a naa kanom ka'iitan padodotan uruu powa'a.

⁴ Iriba'a naa pidannao tiwaan pawatudan uanoba na'iki utaba'u, mazan ipai ubidita'akan chain, wuru'u pawatudapa-kinao kidaz. Uma'ozakan idi manawun aona'a naa turuu uzaamata-kaao.

⁵ Una'iakapan baaranai ii aka na'iki midukuo ii aka, wakanadan pu'u na'iki aiwaka'an ukadakoinpan na'iki ipai utazaubi'ian pamada kuba idi.

⁶ Munapo zii utukapan Jesus, sariapa udiman u'ida'ati na'iki ukodoru'ukan ukanaapu ati,

⁷ na'iki ukadakon diiwa'o ida'an, "Jesus, Tominkaru Umanawunu'o Dani! Kanom dii puaipan o'ai? Tominkaru uu ida'an, opishaan pugaru aonaa shoman pupataka'uta'ana'a o'garu," ukian.

⁸ Wuru'u uparadanuz kaikapa'a, Jesus dyuudan idi'o oia'o doronainao so'otinan u'ai.

⁹ Jesus pishaanuzu, "Na'apam pu'uu?"

Pidan kian, "O'uu Iribainao, iriba'o wuru'u waunaouz!"

¹⁰ Tuukii upishaan Jesus aonaa kizi udyuudan oia'o doronainao na'ia'o amazada ai.

¹¹ Na'ia'o iriba'o kooshinao kasaba'ukinpan naawazi za'an, iaroapatinan.

¹² Uruu idi oia'o doronainao pishaan Jesus tuukii, "Turuu shoman pudyuudan wamorotan kooshinao di'iti."

¹³ "Turuu!" Jesus kian. Uru'u naa ikodita'akan pidan di'iki, imorota'akan naa kooshinao di'iti. Iriba'o wuru'u kooshinaouz ikoda mani 2000 idyaun. Na'iki'o idima'akan atii tawudapu an, atii iwaotan karishii baoko iti. Uruu idi ipai inaraan.

* 5:2 Uruu dono pidan baaranaa, aonaa imi'i ida'a'a mani. Kuba uun ii kida'o pa'an.

¹⁴ Uru'u naa kooshinao taapikinao dima'akan naa, Ikakuwaapa'ana'akan naa donoi ia'o pidannao ati, na'iki baokoinao ati kawii-tinpainaoz donoi dawun ii kida. Sariapa pidannao makon na'iti itukapa ipai wuru'u sha'apa'oraz na'ii.

¹⁵ Ikaawan Jesus ida'ati, itukapa wuru'u pidanaz iriba'oraz da'i oia'o doronainao u'ida'a. Na'a usakanatapan kakamichantimpa'a naa, aitapina'a naa kapam. Tuukii itarian.

¹⁶ Pidannao tukapainaoz kanom sha'apan, ikakuwaapan naa ba'oran pidannao ati wuru dau'ana'a oia'o doronainao zaamatapauzoniaz da'i pidan, na'iki kooshinao dau'u.

¹⁷ Uruu idi tuukia'o ida'an ipishaan Jesus, Iaipan umakon pawiiizi iki.

¹⁸ Jesus paidina'azon pu'a'a naa kanawa zo'iti, pidan so'ota-kariwaiz oia'o doronainao u'idi'iki, kian Jesus ati tuukia'o ida'an, "Ōmako kizi putuma!"

¹⁹ Aonaa Jesus taapadan umakon patuma. Mazan ukian u'ati, "Pukiwa'a naa puirib-annao di'iti, pukowaada'an kizi kanom Naobanai sha'apata pu'ati, ukaimanan idi ukaminka'utan pugaru."

²⁰ Uruu idi pidan kiwa'akan naa, na'iki ukakuwaapaanan 10 wiizainao Decapolis Baara an kidainao pidannao ati. Ipai ukowaadan pidannao ati Jesus sha'apatani kida pa'ati. Na'iki ipai abatainao ukuwaa, tuukii idi'itinpan udau'u.

*Jesus kakudan zun sodi na'iki maskonnao izaipaiba
(Matthew 9:18-26; Luke 8:40-56)*

²¹ Jesus kiwan patominapa-kidaniinao tuma powaa iti karishii baza iti kanawa ida'an. Na'ii iriba pidannao kasaba'ukinan udazaba an awauta.

²² Udauna'an pidan Jairus kia'o u'uu kaawan Jesus ida'ati, uruu kazowautapauzo synagogue pawiiizi ii. Utukapan Jesus, sariapa ukodoru'ukan, udawukan Jesus kanaapu iti ukidiba ida'a.

²³ Na'iki tuukia'o ida'an manawun upishaanuzu uaipan pakaminka'uta-ka. Ukian Jesus ati, "Ōdani sodi zun maonapa'a naa omawakan. Turuu pumakon na'iti pupishata kizi puka'u idi oroo, okakuda kizi na'iki oziwu kizi powaa iti."

²⁴ Udauna'an Jesus makon naa utuma. Iriba pidannao makon kapam ituma, atii chakata imashaapan udazaba an kida.

²⁵ Na'a'o zun izaipaiba pidannao bii'i. 12 wunu obaiatinan.

²⁶ Omakoni'i naa kiwiin bakadun kida daakataanao di'iti, na'iki ipai'i naa otaan papuraatan i'ati. Oaipan pakakudan padamata, mazan kii'an oizain tuukiidinan naa powa'a zii manawun.

²⁷ Oabatauzon idi Jesus sha'apatan umanawunu'o aimakaan, omakon naa pidannao bii an Jesus dawu'ati.

²⁸ Okian pa'ida'a, "Ōpishatan an ukamichan karikaonan, kaimana'o nii ōkakudan."

²⁹ Opishata'akan naa uchaakitin za'aba'i, sariapa oizaipan shabata'akan; na'iki kaiman oabatina'akan paka'azo ii, pasaabaa-ka. Idi pabaiatinan ai.

³⁰ Sariapa Jesus aitapan pama'ozakan sha'apatan aimakaan umanawunu'o. Utanawatina'akan powaa iti iriba'o pidannao zikonu'u, upishaan idyaun, "Kanom pishata'oraz ōkamichan?"

³¹ Utominapa-kidaniinao dako'atin uruu, "Puaitapanii iriba pidannao pudazaba an kasaba'ukinpan. Kanom nii mooko pupishaan kanom pishata'oraz pugaru?"

³² Mazan upu'u Jesus awunuudanaan utukapa'azon kanom pishata'oraz paugaru.

³³ Wuru'u zunaz oaitapanii kanom sha'apan pa'ati, sariapa owa'atin panaka-nakaan na'iki patarian bii'i Jesus ida'ati. Okodoru'ukan maonapa ukanaapu'u, na'iki okowaadan Jesus ati ipai kanom sha'apan pa'ati.

³⁴ Jesus kian o'ati, "Pumishidan idi'o pukakudan. Pumako'o naa, punyukunuu kaimanan tuma, pukakuda-kaoa'a naa shaa pubaiatinan ai."

³⁵ Jesus kadakotinan pu'u zii, pidannao kaawan Jairus dapu iki kuwaita'anainao u'ida'ati. Sariapa ikian, "Marina'a naa Tiichaa, mawaka'aka'a naa pudani!"

³⁶ Mazan Jesus aonaa utauan panyukunuu ati na'apa'oram iparadan, na'iki sariapa ukian Jairus ati, "Mana'a putaria'a naa, mazan pumishida pa'an."

³⁷ Udauna'an aonaa utapadan ipai pidannao makon patuma, soo una'aka Peter, James na'iki John James inawuzuz patuma karikaonan.

³⁸ Ikaawan Jairus dapu iti, na'ii Jesus tukapan iriba pidannao kasaba'ukinpan na'iki i'zaadinan diiwa'o ida'an.

³⁹ Jesus morotan kabaun nazo iti na'iki sariapa ukian pidannao ati, "Kandii nii mooko uzaadinan kaikapa'a? Mana'a ukasha'ora'ana'a! Aonaa koraidaonaa mawakan mani wuru'u. Soo oda'awupan karikaonan."

⁴⁰ Mazan ĩshaazootinan udau'u, pamamishidikan idi uparadan. Sariapa uduyudan ĩkoditan kabaun nazo iki; una'akan soo koraidaonaa daronaŋ na'iki paminauda'unaŋ, umorota-kidan ĩdyaun koraidaonaa washatinpan di'iti.

⁴¹ Jesus zaamatanuzo paka'u kadu iki na'iki ukian o'ati, "Talitha koum." Kaikapa'o wuru'u parada-karuz: "Zuna sodi, ŋkian, pukadishita," kia'o wuru'u.

⁴² Sariapa okadishita'akan na'iki ochi'ika'akan naa. (12 owunun wuru'u zun sodiz.) Okakudan idi, tuukii ĩdi'itinpan.

⁴³ Mazan Jesus kian ĩ'ati, "Mana'a pa'i ukowaada'ana'a udau'an." Na'iki ukian kapam ĩ'ati, "Utaa'a naa owanyukunuu nii."

6

*Aonaa Jesus aiapa-kaŋ Nazareth ii
(Matthew 13:53-58; Luke 4:16-30)*

¹ Udauna'an Jesus makon padyaupai-kizi wiizai iti patominapa-kidaniinaŋ tuma.

² Sookapa-karu Kamoon dono utominapa-kidan pidannaŋ synagogue ii. Iriba pidannaŋ na'inaŋ abatan ukuwaa, tuukia'o ida'an manawun ĩdi'itinpan. "Na'iki dii uaitapan ipai wuru'u?" ĩkian. "Kanom taanii u'ati uaitapa-kinaa nii? Na'apa dii usha'apatan umanawun kida'o aimaakan, aona'o watukapauzon?"

³ Aonaa carpenter mani uruu, Mary daniz? Aonaa James, Joseph, Judas na'iki Simon inawuzu mani wuru'u uruuz? Aonaa mooko udadakoonao mashaapan da'a'a?" Aonaa ĩmishidan, na'iki aonaa ĩnyukunuu-atin wuru'u usha'apaapanii kidaz.

⁴ Jesus kian ĩ'ati, "Tominkaru prophetinnaŋ naubaa-kaŋ ba'oran wiizai ii kida, mazan pawii'ii, aonaa uiribannaŋ na'iki ba'oran pidannaŋ naubaan uruu!"

⁵ Uruu idi aonaa Jesus sha'apatan umanawun kida'o aimaakan na'ii, soo masakauda'u karikaonan, upishatan karinainao paka'u idi na'apain ukakuda ĩdyaun.

⁶ Tuukii manawun udi'itinpan idau'u ĩmamishidikan idi paugaru.

Jesus dyuudan

*12 patominapa-kidaniinaŋ
(Matthew 10:5-15; Luke 9:1-6)*

Udauna'an Jesus makon naa ipai wiizai kida kawana'ati; na'ii ukakinaopan ipai pidannaŋ.

⁷ Udadapan 12 patominapa-kidaniinaŋ baokopa pa'ida'ati. Udauna'an uduyudan naa ĩmakon dya'utam kida. Utaan ma'ozaka-karu ĩ'ati, ĩkodita-kida-kinaa nii oia'o doronai kida.

⁸ Udauna'an ukian ĩ'ati, "Mana'a pa'i una'aka'ana'a aimaakan kida utuma umakon an, soo uwadookori pa'an. Aonaa una'aka'ana'a wanyukunuu, oo usaakon, oo upuraatan kida.

⁹ Pukaiwada pudazkidi. Aonaa puna'aka'a naa ba'oran pushooton."

¹⁰ Jesus kian ĩ'ati kapam, "Na'iam udapaapa-kaŋ kaiman, na'ii usookadin uruu kabaun di'ii atii udobata'azon kawana'ati ba'oran wiizai iti.

¹¹ Ukaawan an na'ia'oram wiizai di'iti, ĩmadapaapakan an unao kaiman oo ĩmaabata'azookan an ukuwaa, udobata na'iki uparauda'aka imi'i ukidiba iki kida, ĩaitapa kizi papataka'uta-kaŋ nii."

¹² Uruu idi ĩmako'okan kida'a naa ĩkakinaopaanan pidannaŋ ĩtanawatin kizi'i naa pa'oian kida ai.

¹³ ĩkodita-kidan iriba oia'o doronainao kida pidannaŋ ai, na'apain iriba ĩramaudan pidannaŋ olive oil* idi na'iki ĩkakudan ĩdyaun.

John Chikaawunuupauzo

*mawakan daua'o
(Matthew 14:1-12; Luke 9:7-9)*

¹⁴ King Herod abatan Jesus kaunamaan ipai amazada kawana'ati. Pabi'i kida pidannaŋ kian, "John Chikaawunuupauzo kakuda'oraz powaa iti! Uruu idi'o wuru'u kaina'a uma'ozakan usha'apata-kinaa nii umanawun kida'o aimaakan."

¹⁵ Ba'orainao kian, "Uruu Elijah!" Ba'oran kian, "Uruu prophet, kotua'o Tominkaru prophetin kawanu'o."

¹⁶ Herod abatan idizu, ukian, "Uruu John Chikaawunuupauzo! Ōdukuta-kidani'i naa sha'atii ukanau, mazan kaina'a ukakudan powaa iti."

¹⁷ Kaikapa'o da'i wuru'u John zowiauzo-kaŋ. Herod dyuudan John zaamata-kaŋ, udodota-kaŋ na'apain utaraa-kaŋ. Herod sha'apatan wuru'u kaikapa'a Herodias aipan ati'o, uzaamataniaz paudaiaro nii, pa'inawuzu Philip daiaroz.

* **6:13 olive oil:** oil toma-kariwai olive aka di'iki. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

¹⁸ John Chikaawunuupauzo aonaa umashaadan pakadakotinan Herod ati kaikapa'a: "Aonaa Tominkaru kashaapan pidan zaamatan pa'inawuzu daiaro!"

¹⁹ Uruu idi'i naa Herodias to'ora-kizaitapan John, oaipan pazowii-kidanuzu. Mazan Herod kazannaatapa uruu.

²⁰ Herod tarian John ai, uaitapan idi kaimana'o na'iki umanawunu'o pidan uruu. Unaudapa paabatapan John paradan pa'ati, pa-nyukunuu kasharutinpan pu'u padamata tuukii, ipai John paradan kawana'ati pa'ati.

²¹ Herod shakatan kamoo kaawan dono'o naa, Herodias kian, "Aizii turua'o nii ōkaunaatinan John ati." Na'apain, Herod dapadan ipai umanawun-tinpainao pidannao, soldyaa zowaunaanao kida na'iki kazowautapainao pairibannao Galilee Baara ii.

²² Herodias dani mawuusa morotan na'iki okonaupan naa. Tuukii Herod na'iki upidanannao konaukii-kidanuzo. Uruu idi'i naa King Herod kian o'ati, "Na'ia'oram aimakaan puaiapan, ōtaan nii pu'ati. Pupishaa ō'ai!

²³ Mishi'o ōparadan, ōtaan nii pu'ati kanom puaiapanii, turuu ōtaan pu'ati pazikon an ōsha'apauz."

²⁴ Na'iki'o mawuusaba koditan opishaa'anan padaro kaikapa'a: "Kanom turuu ōpishaan u'ai?" Odaro kian, "John Chikaawunuupauzo zowau, pukii."

²⁵ Kadimana'o ida'an okiwa'akan king di'iti. Okian, "Ōaiapa putaan ō'ati aizii da'a'a John zowau paraapi nazo'o."

²⁶ Uruu idi tuukii king kasha'oran, mazan aona'a naa turuu upana'adan paparadan: ipai pidannao abatan wuru'u upishaanuz oroo.

²⁷ Sariapa udyuuda'akan soldyaa na'anan John zowau taraa-kizai iki. Soldyaa mako'okan udukuta'akan naa John kanau.

²⁸ Udauna'an ukaawa-kidan naa paraapi ida'anaz utaan naa zun atiz. Udauna'an zun taan naazu padaro ati.

²⁹ John tominapa-kidaniinao abatan idi'i naa uzowii-ka, Inankan naa John nanaa, İdidan naa kapamaz.

Jesus paan 5000 pidannao

(Matthew 14:13-21; Luke 9:10-17; John 6:1-14)

³⁰ Jesus dyuudaninao kaawan u'ida'ati powaa ati, na'apain ipai ikowaadan pakakinaopan dau'u pidannao, na'iki kanom pasha'apata.

³¹ Iriba pidannao kaawa-kaawan Jesus ida'ati, baokoinao kiwa-kiwan pu'u kapam, aonaa kowas na'apam naa İaroopan. Uruu idi Jesus kian İ'ati, "Wamako amazada iti pidannao ai, usookapa kizi masakauda'u na'ii."

³² Uruu İmako'okan naa baza iti kanawa ida'an pidan aonaa-kizi itinapu.

³³ Upu'u iriba pidannao tukapan İmakan, na'apain İaitapa İdyaun. Uruu idi ipai pidannao makon kadimana'o ida'an wiizai kida iki unaawa an. İkaawan kiwiin Jesus makopa-kizi iti.

³⁴ Jesus maaratinan kanawa di'iki, utukapa iriba pidannao, tuukii ukasha'oran İdau'an, utukapan idi kaznizonao kawan İdyaun, aona'oraz İkataapikin. Uruu idi dobata ukakinaotan İdyaun.

³⁵ Wachuupun idi'i naa, utominapa-kidaniinao kian u'ati, "Wachuupu'unan naa wuru'u, na'iki da'a'orazu amazada'a'o karikaonan wuru'u waunaouz.

³⁶ Pudyuuda'a naa shoman wuru'u pidannaouz, maonapa'o zakapu oo wiizai kida di'iti İtorii'an kizi pawanyukunuu nii."

³⁷ "Unao mishi'oraiman taa İwanyukunuu nii." Jesus kian.

İpishaan uruu, "Puaiapa sha'a watoriankan İwanyukunuu nii 8 kauzu kaudin-karu winipinaa ida'an?"†

³⁸ Uruu idi Jesus pishaan İdyaun, "Na'apauda'um bread kaina'a u'ida'a? Utukapanaka."

İawunuutankan dauna'an, İkian u'ati, "Kaina'a baka'iauda'u breadnao na'iki dya'utam kopaunao sodi kida."

³⁹ Udauna'an Jesus dyuudan patominapa-kidaniinao sakanata-kidan pidannao, katoontinapa kida ko'ori'o pinidi paawa an.

⁴⁰ Uruu idi pidannao sakanatan katoontinapa kida, bauda'apa'o ida'a 100, ba'oran ida'a 50.

⁴¹ Jesus zaamatan wuru'u baka'iauda'u'oraz breadnao na'iki dya'utama'oraz kopaunao, uawunuupan aokazi iti patoriinpan tuma, "Kaimana'o pugaru Tominkaru, putaan idi wawanyukunuu nii." Udushowan naa wuru'u bread kidaz, udyuudan naa patominapa-kidaniinao taanuzu ipai pidan kawana'ati. Na'apa kapam ubuutan wuru'u kopau kidaz ipai İkawana'ati.

† 6:37 8 kauzu kaudin-karu winipinaa: Greek paradan ida'an 200 denarius ati'o.

⁴² Ipai pidannao aroopan abaapa kida.

⁴³ Udauna'an Jesus tominapa-kidaniinao zawadan 12 dazowan kida wanyukunui wa'akun.

⁴⁴ Daonaioranao paa-kariwaiz na'apain, uikoda mani 5000 idyaun.

Jesus chi'ikan wunu paawa an
(*Matthew 14:22-33; John 6:15-21*)

⁴⁵ Sariapa uruu dauna'an aka Jesus dyuudan patominapa-kidaniinao kiwiitan pa'ua'ati baza itinapu kanawa ida'an Bethsaida iti. Uruu una'an zii, udyuuda'azon idi pidannao kiwan padapu iti kida.

⁴⁶ Pidannao kiwan dauna'an, umakon naawazi paawa iti. Na'ia'a naa utoriinpan.

⁴⁷ Kamoo tipitanin, karishii zikon ia'a naa kanawa, Jesus na'ian zii pa'an unaawa ii paba'orantin.

⁴⁸ Utukapa aonaa patominapa-kidaniinao ka'iitan papooratan kanawa kadiman, awaru pootan idi idyaun pakanaapu iki.

Aizii wakankanaanin ukaawan T'ida'ati, chi'ikapa wunu paawa an. Uwazoo-wazooan pu'u idyaun,

⁴⁹ Itukapa uchi'ikapan wunu paawa an. "Ma'achai!" ikian patarian bii'i.

⁵⁰ Ipai itarian tuukii itukapan idi uruu. Sariapa Jesus paradan, ukian i'ati, "Mana'a utaria'ana'a. Ogaru wuru'!"

⁵¹ Udauna'an upaidina'akan naa ituma kanawa zo'iti. Sariapa awaru mashaada'akan, tuukii manawun idi'itinpan udau'u.

⁵² Usha'apanum kau'an aonaa zii itaitapan manawun kanom sha'apa'o 5000 pidannao paa-ka'o dono'oraz, dadara i'zaamatan aimaakan panyukunuu iti.

Jesus kakudan karinainao
Gennesaret ii

(*Matthew 14:34-36*)

⁵³ Itaraukan karishii wakadapu itinapu Gennesaret Baara iti. Na'ii i'ko'idan pakanawan karishii danoma'a.

⁵⁴ Imaaratinan kanawa di'iki, sariapa pidannao aitapa'akan Jesus.

⁵⁵ Uruu idi ipai pidannao makoodanaan wiizai kawana'ati kida, ina'akan karinainao pawizi baara ida'an kida paabata-kizi iti na'iam Jesus kaawan.

⁵⁶ Jesus makon an na'itim karikaonan, wiizai, donoi, oo zakapu kida iti, pidannao na'akan nii karinainao u'ida'ati, na'apain ipishaan uruu tuukia'o ida'an iaipan upishata-kidan pakamichan danoma karikaonan karinainao ati. Ipai pishatainao ukamichan kakudan powaa iti.

7

Pidan tomanii kakinaorii kida
(*Matthew 15:1-9*)

¹ Phariseenao na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaorii dau'u, Jerusalem iki'o i'wa'atin, kaawan Jesus ida'ati.

² Itukapa pabi'i kida Jesus tominapa-kidaniinao, aonaa ichikaan paka'u paarooan ua'ii pakakinaorinaa kawana'ati.

³ (Phariseenao na'iki ipai ba'orainao Jewnao taapa zii pakawan kakinaorii kotua'oraz idokozu-daunnao taapan, aonaa i'arooan machikaaka-daun paka'u kakinaorii kawana'ati.

⁴ I'torian dono aimaakan, aona'o nii inikan sariaapazu, mazan kiwiin ichikaan niizu. Na'apain iriba itaapan ba'oran kakinaorii kida, wuru kawanu'u ichikaakapauzon kaduzuz pakooon kida, ka'uz kin kida, boon kida, aroapa-kizai baara kida kapam.)

⁵ Uruu idi Phariseenao na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaorii dau'u pishaan Jesus, "Kanom ni'o aonaa putominapa-kidaniinao taapan kakinaorii wadokozu-daunnao di'iki'oraz, mazan i'arooan aonaa ichikaan paka'u wakakinaorinaa kawana'ati."

⁶ Jesus dako'atin idyaun, "Mishi'o tawuru'u Isaiiah paradan kiauzonuz unao dau'an kotua'a naa! Mishi'o wuru'u, unao taapinpainao kaimanainao nii kaikini'i, na'apa usaad-inpan kawan:

'Di'oraz pidannao, itaapan ogaru umanawunu'o nii
paparadan ida'an karikaonan,
mazan munapo'o itaapan panyukunuu o'ai.

⁷ Aonaa mishi'o mani imanawuntapan ogaru,
mazan itaapan pidan tomanii kakinaorii karikaonan,

aonaa òkakinaori kida mani!*

⁸ Unao, aonaa uaipan Tominkaru kakinaori, mazan umishidan pidan tomanii kakinaorii karikaonan.”

⁹ Jesus kian Ì'ati powa'a zii, “Uaitapa mishi udi'itinpan aonaa uaipan Tominkaru kaki-naori, mazan uaipan utaapan umishidauzonii kaduz kakinaorii pa'an.

¹⁰ Moses kakinaori kian, ‘Pumarainapa pudaru na'iki pudaro,’ na'iki ‘kanom dakoopa'o padaru oo padaro zowii-karu nii.’

¹¹ Mazan unao kakinaopan, turuu pidan kian padaru oo padaro ati kaikapa'a: ‘Kanom òtaa'azooni'i naa pu'ati padamata, aona'o nii òtaan pu'atizu, usha'apanum kau'an òtaani'i naazu “Corban” nii (taa-kariwai Tominkaru ati, kia'o wuru'u).’

¹² Na'apa'o ida'an aonaa utaapadan ukaminka'utan padaru oo padaro.

¹³ Unao, aonaa uizo'atin Tominkaru kakinaori, soo utaapa'azon pakawan wuru'u pidan tomaniaz kida kakinaorii. Na'apain iriba kaina'a ba'oran kida na'apa'o usha'apaapan.”

Kanom toma'o pidan oian

(Matthew 15:10-20)

¹⁴ Udauna'an Jesus dapadan kasaba'ukinpainauz pidannao pa'ida'ati, baukapa'a naa ukian Ì'ati, “Uabatapa kaïmanaiman, uaitapa kizi na'apam òkian.

¹⁵ Kanom pidan nikanii, aonaa u'oiidan pidan. Mazan, kanom kodita'o pidan nyukunuu iki, uruu pa'an oiida'oraz pidan.

¹⁶ [Pukakinaon an puabata'a naa kakinaorii!]*†

¹⁷ Jesus mako'okan naa uwa'aka'akan naa pidannao kasaba'ukinpainauz, umorotan kabaun nazo iti. Utominapa-kidaniinao pishaan naa uruu na'ii, Ìaipan ukowaadan wuru'u di'itinapa-kinai kidaz kuwai masha'apanna'o ida'an.

¹⁸ Jesus kian Ì'ati, “Aonaa zii mooko uaitapan kapam? Kanom pidan nikanii, aonaa u'oiidan uruu.

¹⁹ Usha'apanum kau'an, aonaa umorotan unyukunuu iti, soo utoba nazo iti karikaonan. Udauna'an ukodita'akan ni'i naa u'idi'iki.” (Kaikapa'o kadakotin-karu ida'ana'o, Jesus kowaadan ipai sha'apa'oram wanyukunui turuu unika-kae.)

²⁰ Powa'a zii ukian, “Kanom kodita'o pidan di'iki, wuru'u oiida'oraz pidan pa'an.

²¹ Usha'apanum kau'an kanom kodita'o pidan nyukunuu iki, uruu wuru'u oiida'oraz pidan di'itinpan, usha'apata-kinaa nii oii kida'oraz aimakaan kaikapa'oraz kida'a: pidan kaminshu'uinpan, pidan koidimikin, pidan zowian ba'oran pidan,

²² pidan ba'orantapan, pidan misha'orarun, na'iki pabi'inaaka kida'o oia'o sha'apata-kae; wuru kawanu'u umariidinauzon, aonaa ukiba'azoo-kidan pasha'apaapan oii kida'o aimakaan, ukishauzi-shorin, udakoomikin, unadapa pa'atadinpan, na'iki Ìmashaapan maaitapinaka-daun karikaonan.

²³ Ipai wuru'u oii kida'oraz sha'apata-kae, pidan nyukunuu iki'o ukoditan na'iki uruu kida oiida'o pidan.”

Gentileaba mishida'o

(Matthew 15:21-28)

²⁴ Udauna'an Jesus makon munapo'o amazada di'iti, maonapa'oraz donoi Tyre Baara antanapu. Umorotan kabaun nazo iti, aonaa uaipan pidannao aitanpan pana'an, mazan aonaa turuu udizinan.

²⁵ Zuna, kaina'a'o oia'o doronai odani sodi zun ida'a, abata Jesus kaina'an na'apain okaawan Jesus ida'ati, odazabadinan oawun imi'i baara iti.

²⁶ Wururu'uzunaz, Gentile‡ oroo, oshakatan Phoenicia Baara ii Syria ia'oraz. Tuukia'o ida'an opishaan Jesus, oaipan ukodita-kidan oia'o doronai paudani sodi zun ai.

²⁷ Mazan Jesus dako'atin oroo, “Wapaa zii kiwiin koraiziannao. Aonaa turuu koraizian-nao wanyukunuu taa-kae arimarakanao ati.”

²⁸ Okian, “Mishi'o, Naobanai, upu'u arimarakanao nikan koraiziannao wanyukunuu unuba miisa§ waranu'.”

²⁹ Ukau'an Jesus kian o'ati, “Pudako'atin idi òparadan na'apa, pukiwa'a naa pudapu iti puikodan nii pudani sodi kodita'aka'a naa oia'o doronai o'ai!”

³⁰ Okiwan padapu iti, oikoda paudani washatinpan bed paawa'a, oia'o doronai kodita'aka'a naa o'ai.

Jesus kakudan makina'o na'iki maparadanu'o daonaïora

* 7:13 Isaiah 29:13 † 7:16 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u. ‡ 7:26 Gentile: pidan pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. § 7:28 miisa: English ida'an, table.

³¹ Udauna'an Jesus makon Tyre Baara iki, umakon Sidon an atii Galilee Karishiiz iti. Na'iki'o udobatan maonapa Decapolis Baara an.

³² Pidannao kaawa-kidan Jesus ida'ati daonaiora makina'o na'iki aona'o maparadanu'o kapam. Ipishaan Jesus tuukia'o ida'an, Iaipan upishatanuzu paka'u idi.

³³ Uru'u naa Jesus na'akanuzu paba'orantin munapo pidannao ai; na'ii umuudan paka'u shuwu kida ukinao kida di'iti, udauna'an usopitan pazaadako, uruu idi upishatan uninoba.

³⁴ Udauna'an Jesus awunuupan aokazi iti na'iki uto'ota'akan panizowan na'iki ukian, "Effatha." "Puda'atin," kia'o wuru'u.

³⁵ Uru'u naa mishi ukinao da'atina'akan na'iki uninoba kiitina'akan; uruu idi kaimana'a naa uparada'akan.

³⁶ Udauna'an Jesus kian ipai pidannao ati, "Mana'a pa'i ukowaada'a naa ba'orainao pidannao ati wuru'u." Ukakinaowan pu'u idyaun powa'an kida padamata, powa'a zii manawun ikowaadaabi'ian baokoinao ati udau'u.

³⁷ Ipai abatainaouz udau'u, tuukii manawun idi'itinpan. Na'iki sariapa ikian, "Ipai kanom usha'apatanii kida kaiman zii manawun usha'apatanuzu. Ukakinaoda zii makinao-ziiwa na'iki ukaparadanuta zii maparadanu'o."

8

Jesus paan 4000 pidannao (Matthew 15:32-39)

¹ Masakauda'u uruu dauna'an, iriba'o pidannao kaawan Jesus ida'ati koshan. Na'apain uruu dono, aona'ora'a naa iwanyukunuu nii. Uruu idi Jesus dapadan patominapa-kidaniinao pa'ida'ati.

² Ukian i'ati, "Okasha'ora-kida, otukapan wuru'u pidannaouz, ina'an idi idikinauda'u kamo'o naa otuma na'apain aonaa kanoma'a naa inikan.

³ Aonaa turuu odyuudan idyaun maaroopaka-daun, panaadon imadoronaitan pazamazin idi pamakopa-kizi an, usha'apanum kau'an pabi'i kida munapo'o imashaapan."

⁴ Utominapa-kidaniinao pishaan uruu, "Na'apam nii dii mooko pidan ikodan wanyukunui da'a'a, baara'a karikaonan, papaa-kinnaa nii ipai wuru'u iriba'oraz pidannao?"

⁵ "Na'apauda'um bread kaina'a u'ida'a," Jesus kian i'ati.
"Kaina'a 7 bread," ikian.

⁶ Jesus dyuudan ipai pidannao sakanatan imi'i baara'a. Udauna'an uzaamatan bread kidaz, utoriinapa-kidanuzu. "Kaiman," ukian Tominkaru ati udau'an. Udushowanuzu, udauna'an utaanuzu patominapa-kidaniinao ati, inao kizi'i naa kataanuzu ipai pidannao kawana'ati. Ipai isha'apatan padyuuda-kizinao.

⁷ Na'a'o kapam masakauda'u kopaunao. Utoriinapa-kidanuzu. "Kaiman," ukian Tominkaru ati udau'an. Udauna'an utaan naa kidaz patominapa-kidaniinao ati, inao kizi kataanuzu koshan pidannao ati.

⁸⁻⁹ Ipai pidannao aroopan abaapa, ikoda mani 4000 pidannao. Jesus tominapa-kidaniinao zawadan 7 dazowan kida wanyukunui wa'akun. Udauna'an Jesus dyuudan naa pidannao kiwan padapu iti kida.

¹⁰ Sariapa upaidinan kanawa zo'iti patominapa-kidaniinao tuma, imakon munapo'o wiizai Dalmanutha Baara iti.

Phariseenao aipan Jesus aidan umanawunu'o aimaakan pa'ati (Matthew 16:1-4)

¹¹ Phariseenao kaawan Jesus ida'ati. Iitiwaa-kidapa'azon uruu, uruu idi ikian u'ati, "Puaida wa'ati, na'apam turuu pusha'apatan umanawun kida'o aimaakan, puaida-kida kizi wa'ati kaina'a mishi mishi'o Tominkaru ma'ozakan kaina'an pu'ida'a."

¹² Mazan Jesus nyukunuu kasha'oran, na'iki ukian, "Kanom nii mooko utukapa'azon umanawun kida'o aimaakan sha'apata-kao? Okowaadan nii u'ati, aonaa turuu oaidan umanawun kida'o aimaakan u'ati!"

¹³ Udauna'an uwa'aka'akan naa idyaun. Upaidinan koshan kanawa zo'iti patominapa-kidaniinao tuma, imakon naa karishii baza iti.

Phariseenao na'iki Herod yeastin kida (Matthew 16:5-12)

¹⁴ Jesus tominapa-kidaniinao manyukunuutan pana'akan iriba bread kida; ina'akapanii bauta'apa sodi karikaonan patuma kanawa zo'o.

¹⁵ Jesus kakinaotan ĭdyaun, “Uzaudin pa'i Phariseenao yeastin ai na'iki Herod yeastin ai kapam.”

¹⁶ Uruu idi ĭkian pa'atiaaka, “Ukian kaikapa'a uaitapan idi'o aonaa bread nii wa'ida'a.”

¹⁷ Jesus aitapa na'apa'oram wuru'u ĭkianuz. Uruu idi upishaan ĭdyaun, “Kanom nii ukadakoinapa-kidan bread aonaan u'ida'a? Aonaa mooko uaitapan? Dadara'o mooko manawun uzowau?”

¹⁸ Isha'o mooko uawun na'iki aonaa ukakinaon? Aonaa mooko uaitapan

¹⁹ tawuru dono'o ōdushowauzonuz baka'iauda'u breadnao ōpaa-kinaaz 5000 pidannao? Na'apauda'um dazowan kida wanyukunui wa'akun uzawadan na'apain?”

Utominapa-kidaniinao kian u'ati, “Na'a'o sha'atii 12 dazowan kida wanyukunui wa'akun.”

²⁰ “Tawuru dono'o mani'i ōdushowauzonuz 7 bread 4000 pidannao ati, na'apauda'um dazowan wanyukunui wa'akun uzawadan na'apain?”

“7 dazowan sha'atii,” ĭkian.

²¹ “Upu'u zii, aonaa uaitapan?” ukian ĩ'ati.

Jesus saabaan pidan awun isha'o Bethsaida ii

²² Udauna'an ĭkaawan naa Bethsaida iti. Na'ia'a naa pidannao kaawa-kidan ishaawun pidan Jesus ida'ati, tuukia'o ida'an ĭaipan upishatanuzu.

²³ Jesus zaamatan wuru'u ishaawunuz paka'u di'iki, una'aka'akanuzu munapo wiizai ai. Udauna'an usopitan pazaadako uawun kida di'iti, na'iki upishatan uawun kida paka'u kida idi. Udauna'an upishaanuzu, “Putukapa'a naa aimakaan?”

²⁴ Daonaiora awunuudanaan, na'iki ukian, “Ōtukapa pidannao, mazan ōtukapan ĭdyaun ikoda tawuru'u atamunnao chi'ikapan kawanu'o.”

²⁵ Udauna'an Jesus pishatan powa'a zii koshan uawun kida paka'u idi. Uruu uawun kida saabaina'akan naa, kaimanaimana'a naa utukapan koshan.

²⁶ Udauna'an Jesus dyuuda'akan naazu sariapa padapu iti. Ukian kapam u'ati, “Mana'a pa'i pumako'ona'a wiizai iti powaa iti.”

Kanom dii Jesus?

(Matthew 16:13-20; Luke 9:18-21)

²⁷ Udauna'an Jesus makon patominapa-kidaniinao tuma wiizai kida di'iti, maon-apainauz Caesarea Philippi itinapu. ĭmakopaanan pu'u upishautanaan patominapa-kidaniinao, “Na'apa dii pidannao kian ōdau'an?”

²⁸ ĭdako'atin uparadan kaikapa'a: “Pidannao kian pugaru John Chikaawunuupauzoz, na'iki baokoinao kian pugaru prophet Elijah, na'iki baokoinao kian pugaru kotua'oraz prophetnoo bii iki'o kaawan powaa ati koshan.”

²⁹ Udauna'an upishaan ĭdyaun, “Unao mani. Na'apa dii ukian ōdau'an?”

Sariapa Peter dako'atinuzu, “Pugaru Christ.”*

³⁰ Udauna'an Jesus kia'akan ĩ'ati, “Mana'a pa'i ukowaada'ana'a kanom wuru'u ōgaruz.”

Jesus kowaadan na'apam nii pamawakan

(Matthew 16:21-28; Luke 9:22-27)

³¹ Uruu dauna'an Jesus kakuwaapan naa pazowia'azoo-kaoo dau'u. Ukian, “Daonaiora Aokazi Iki'o ubaiaapan nii kasha'ora'o manawun. Kazowautapainao Jewnao, na'iki faadaanao zowaunaanao, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, aona'o nii ĭaipanuzu. Uzowii-kaoo nii kapam, mazan idikinauda'u kamoo dauna'an ukadishitan nii powaa iti koshan.”

³² Jesus kakuwaapan idi kaimanaiman manawun ĩ'ati, Peter dapadanuzu pana'itinapu na'iki uto'orauanuz.

³³ Sariapa Jesus tanawatinan na'iki uawunuupan ba'oran patominapa-kidaniinao di'iti, na'iki sariapa uto'orauan Peter. Ukian u'ati, “Pumako ō'ai, Satan. Aonaa pudi'itinpan Tominkaru di'itinpan kawan, mazan pudi'itinpan pidan di'itinpan kawanu'o karikaonan.”

Jesus pidanan baiapa'o nii oia'o

³⁴ Udauna'an Jesus dapadan iribainauz pidannao na'iki patominapa-kidaniinao pa'ida'ati. Ukian ĩ'ati, “Kanom da'ana'azo'o ōgaru, marii umarina'atan panaudapanii pasha'apaapan, na'iki una'akan pacrossanna,† na'iki uda'ananao ōgaru.

* **8:29** Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † **8:34** *una'akan pacrossanna*: ubaiaapan kasha'ora'o oo uzowii-kaoo nii pada'anpan di'ikin ii Jesus.

³⁵ Kanom kazannaata'azo'o pananaa, uwaziwadan niizu; mazan kanom waziwada'o pananaa òdikin ii, na'iki Kaimana'o Kuwai dikin ii, mishi'o nii ukodan karikaonanu'o kakupa-karu pa'ati.

³⁶ Aonaa kanom pidan ikodan uzaamatan an ipai aimaakan imi'i baara an kida'o, uwaziwainan pu'u karikaonanu'o kakupa-karu ai.

³⁷ Oo kaina'a sha'a aimaakan powa'a'o uaiapa-ka'o karikaonanu'o kakupa-karu ai?

³⁸ Na'ia'oram pidan kiba'azoo-kida'o pada'anan ògaru, na'iki pakakuwaapan òkakinaori kida dau'u wunao ati'i, oiainaouz na'iki mamishida-kainaouz; na'apa'o nii kapam Daonaiora Aokazi Iki'o kiba'azoo-kidan uruu, ukaawan dono udaru umanawunun tuma na'iki kaimanainao Angelnao tuma."

9

¹ Udauna'an ukian, "Òkowaadan nii mishi'o u'ati, pabi'i kida unao kaida'a'a, aona'o nii zii umawakan utukapan ua'ii Tominkaru Naobanai-tinan kamoon kaawan umanawunu'o ida'an."

Jesus pana'adinan patominapa-kidaniinao awun za'a
(Matthew 17:1-13; Luke 9:28-36)

² Aizii 7 kamoo dauna'an Jesus na'akan patuma, Peter, James na'iki John dokoa'o midukuo paawa iti. Na'ii Ìna'ian na'apauda'u sodi karikaonan. Utominapa-kidaniinao awun za'a upana'adina'akan.

³ Ukamichan tanawatinan wizi'i na'iki baraka, ubarakan powa'a zii ipai pidannao chikaapauzonao chikaan nii ai.

⁴ Udauna'an Ìtukapa Elijah, Moses tuma, kadakotinan Jesus ati.

⁵ Peter kian Jesus ati, "Tiichaa, kaimana'o wuru'u wana'anuz da'a'a. Turuu watoman idikinauda'u kabaunnao sodi kida, bauda'apa pu'ati, ba'oran Moses ati na'iki bauda'apa Elijah ati."

⁶ Tuukii Peter tarian baokoinao tuma, aonaa uaitapanaatan na'apam pakia'akan.

⁷ Udauna'an isha'iz kaawan udikinda'akan naa Ìdyaun, na'iki parada-karu kian isha'iz bii iki, "Di'ora'a òdani òmarainapanii, uabata na'apam ukian!"

⁸ Ìawunuudanaa'akan kadimana'o ida'an, aona'a naa ba'oran pidannao nii ìtuma, soo Jesus karikaonan.

⁹ Ìtokapaanan pu'a'a naa midukuo iki, Jesus kian Ì'ati, "Mana'a pa'i ukowaada'ana'a wuru'u utukapaniaz, atii Daonaiora Aokazi Iki'o kadishitan dauna'an pamawaka-kizi iki."

¹⁰ Ìmishida uparadan, mazan pa'atiaaka Ìpishautaakapaanan na'apa'oram ati'o wuru'u ukianuz, "ukadishitan nii pamawaka-kizi iki," kia'oraz, Ìaipan paaitapanuz.

¹¹ Uruu dauna'an Ìpishaan Jesus, "Kanom ni'o tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u kian, 'Elijah'o nii wa'ati kiwiin.' "?

¹² Ukian Ì'ati, "Elijah'o nii mishi wa'ati kiwiin uminziwata'anan ipai aimaakan. Na'apa kotua'o usaadauzo-ka'o Tominkaru Paradan ida'a Daonaiora Aokazi Iki'o dau'an, upataka'uta-ka'o nii tuukii na'iki aona'o nii uaiapa-ka'o.

¹³ Òkowaadan nii u'ati, mishi, Elijah kaawanka'a naa na'iki pidannao pataka'utauzonii uruu, na'apa usaadinpauzion kawana'ati Kaarita ida'a kotua'a naa."

Jesus kodita-kidan oia'o doronai daonaiora di'iki
(Matthew 17:14-21; Luke 9:37-43a)

¹⁴ Uruu dauna'an Ìkaawan naa powaa ati baokoinao tominapa-kida-kariwainao ida'ati, Ìtukapa iriba pidannao kasaba'ukinpan ìtuma. Na'a'o kapam tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u kadakotinan ìtuma.

¹⁵ Iribainao pidannao tukapan idi Jesus wa'atin, tuukii Ìkonaukia'akan, na'iki Ìdima'akan u'idi'iti, Ìdapaapan naa uruu kaiman kapam.

¹⁶ Jesus pishaan patominapa-kidaniinao, "Kanom dau'ana'o ukadakoinpan wunao tuma'a?"

¹⁷ Bauda'apa pidan tunarunao dako'atin uparadan iriba'o pidannao bii iki. Ukian, "Tiichaa, kaina'a òna'akan òdani daonaiora pu'ida'ati. Kaina'a oia'o doronai u'ida'a, na'iki aonaa ukaparadanun.

¹⁸ Na'apainim oia'o doronai tuukiida'akan an uruu, ukaboota'akan nii uruu imi'i baara iti, udauna'an bozowa'o koditan udako iki, ukuzowa'akan paudako kida, udauna'an udadara'akan, dadara, dadara. Òpishaanii padamata putominapa-kidaniinao, òaipan Ìkodita-kidan wuru'u oia'o doronai u'ai, mazan aonaa Ìturuuan."

¹⁹ Jesus kian, "Na'apa dii aonaa zii umishidan? Kotua'iki'i naa òmashaapan utuma? Kotua'iki'i naa òna'an òbaiatinan utuma? Puna'aka na'iki wuru'u daonaioraz ò'ida'ati."

²⁰ Uruu idi ña'akan naa uruu Jesus ida'ati. Aizii oia'o doronai tukapa'akan idi Jesus, sariapa udora'uta-kidan na'iki uziia'akan wuru'u daonaioraz. Uwazainan naa na'a imi'i baara'a, udako bozowa'akan naa kapam.

²¹ Jesus pishaan daonaiora daru, "Na'apam dii ukotua'ikin naa pudani kaikapanu'u?" Daonaiora daru kian, "Kotu'u uduusodin iki.

²² Panaadon kida, maonapa da'i oia'o doronai zowiinuzu ukabootan ida'an uruu tikazi di'iti na'iki wunu baoko iti. Pukamunan-kida shoman waunao, na'iki pukaminka'uta waunao, puturuan an pukaminka'utan!"

²³ Jesus kian u'ati, "Kanom nii pukian 'puturuan an pukaminka'utan'? Ipai aimakaan sha'apan nii pidan ati, umishidan an."

²⁴ Daonaiora daru kian diiwa'o ida'an, "Ōgaru, ōmishida padamata, mazan ðaipan pukaminka'utan ōgaru, ōmishida kizi kaimanaiman manawun."

²⁵ Jesus tukapan idi iriba'a naa pidannao kasaba'ukinan padazaba ati, ukian oia'o doronai ati, "Makina'o na'iki maparadano'o doronai, ðaipan pukoditan wuru di'iki'i daonaioraz, aonaa ðaipan pumorotan u'idi'iti powa'a!"

²⁶ Uruu oia'o doronai kadako'okan, uziiautapa'akan daonaiora, udauna'an ukodita'akan naa u'ai. Mawaka'o kawanu'o daonaiora tukapa-ka'o, na'iki ipai pidan kian, "Ei, umawakan!"

²⁷ Mazan Jesus zaamatan uruu paka'u di'iki, ukadishita-kidan naazu.

²⁸ Uruu dauna'an Jesus makon umorotan pasookapa-kizi kabaun nazo iti patominapa-kidaniinao tuma, na'ii ña'ian na'apauda'u sodi karikaonan. Īpishaan Jesus, "Kanom ni'o aonaa waturuan wakodita-kidan oia'o doronai?"

²⁹ Jesus dako'atin idyaun, "Soo toriinapa-karu ida'an turuu na'apainao oia'o doronainao kodita-kida-ka'o."

Jesus paradan koshan

pamawakan dau'u

(Matthew 17:22-23; Luke 9:43b-45)

³⁰ Uruu dauna'an Jesus makon patominapa-kidaniinao tuma, ĩmakon Galilee Baara an. Aonaa Jesus aipan pidannao aitapan na'iam paugaru,

³¹ utominapatin-kida'azon idi patominapa-kidaniinao. Ukian ĩ'ati, "Daonaiora Aokazi Iki'o kaakapaa-ka'o nii pidannao ati, ñaou'u nii zowii uruu. Mazan idikinauda'u kamoo dauna'an, ukadishitan nii powaa iti."

³² Aonaa ĩaitapanaatan na'apa'oram ati'o wuru'u ukianuz, na'iki ĩtarii papishaanuzu.

Kanom tuubaru'o nii manawun

baokoinao ai

(Matthew 18:1-5; Luke 9:46-48)

³³ Na'apain ĩkaawan Capernaum iti, ĩmorotan kabaun nazo iti. Na'ia'a naa Jesus pishaan idyaun. Ukian ĩ'ati, "Kanom dau'ana'o ukadakotinan dunapota?"

³⁴ Mazan aonaa ĩdako'atin uparadan, usha'apanum kau'an dunapota ĩdakakotinaanan idi pa'atiaaka, kanom tuubaru'o nii manawun dau'u.

³⁵ Udauna'an Jesus sakanatan na'iki sariapa adapadan 12 patominapa-kidaniinao. Ukian ĩ'ati, "Kanom aipina'o kiwiini'o nii, marii uruu dawu'itintinan na'iki poitorui nii kapam ipai pidannao ati."

³⁶ Udauna'an ukadishita-kidan koraidaonaa ĩkanaapu'u, udokobatanuzu na'iki sariapa ukian ĩ'ati,

³⁷ "Kanom dapaapa'o bauda'apa kaikapa sodi'o koraidaonaa ð'uu ida'an, udapaapan ōgaru wuru'u. Na'iki kanom dapaapa'o ōgaru, udapaapan wuru'u dyuuda'oraz ōgaru kapam."

Pidan aona'o uto'ora-kizaitapan unao, upaonaruru wuru'u

(Luke 9:49-50)

³⁸ John kian u'ati, "Tiichaa, watukapanii pidan kodita-kidan oia'o doronainao pu'uu ida'an, na'iki wamashaata uruu, usha'apanum kau'an aonaa uzaamatanpan wa'ida'ati."

³⁹ "Aonaa umashaata'ana'azu," Jesus kian ĩ'ati. "Pidan sha'apata'o umanawun kida'o aimakaan ð'uu ida'an, aona'o nii uparadan dikaudan ðdau'an.

⁴⁰ Kanom aonaa unyukunuu oian wa'ati, uruu waunao ida'antanpu'o wuru'u.

⁴¹ Ōkowaadan nii u'ati na'ia'oram pidan taa'o wunu tuza-karu nii ðpidannao ati ð'uu ida'an, na'iki uaitapan idi ĩnao zaamatanpan ð'idi'iti, taa-ka'o nii uwinipinaa u'ati.

Kaimana'o duwu na'iki

manau'o duwu

(Matthew 18:6-9; Luke 17:1-2)

42 “Aizii pidan dyuudan an wunao kawan sodi kidainao sha'apatan oia'o, na'iki aonaa utaapadan Imishidan ōgaru, kichana'iki-kia'o manawun wuru'u pidan sha'apataniaz, wuru aia'a udaru'o boodapa-kinai kuba sukuruuta-kaoz ukanau kadu'iki. Udauna'an ukaboota-ka'o paran baoko iti.

43-44 Aizii ōkowaadan u'ati, kaawa'a naa wuru'u Elijah, mazan aonaa pidannao aita-panaatanuzu. Ukau'an puka'u oii-kidan an pugaru, pudukutazu! Kaimana'o nii zii pumakon kakupa-karu di'iti bauda'apa'o puka'u tuma, putaapan ai dya'utam idyaun, udauna'an pukaboota-ka'o nii Tuubaru'o Tikazi wu'iti, aona'oraz umakadauzon.

45-47 Bauda'apa'o pukidiba oii-kidan an pugaru, pudukutazu! Kaimana'o nii zii pumakon kakupa-karu di'iti bauda'apa'o pukidiba tuma, putaapan ai dya'utam idyaun, udauna'an pukaboota-ka'o nii Tuubaru'o Tikazi wu'iti. Bauda'apa'o puawun oii-kidan an pugaru, puso'otazu! Kaimana'o nii zii pumakon kakupa-karu di'iti bauda'apa'o puawun tuma, putaapan ai dya'utam idyaun, udauna'an pukaboota-ka'o nii Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

48 'Na'ii tarabaro dainao nikapa'oraz pidan nanaa, aona'o nii imawakauzon.

Na'iki wuru'u tikaziz

aonaa na'apainim nii umakada-ka'o.*

49 “Na'apa wanyukunui kuzubada-ka'o kawan duwu idi, na'apa pidannao ma'ozakadinan ubaiainpan an kai kaimana'o dau'ati.”

50 “Kaimana'o wuru'u duwuz, mazan duwu manaun ana'a naa, na'apam nii ukuzubaa-ka'o powaa iti? Marii duwu kuzuba'o kawan unao, umashaapa kizi kaiman uiribannao tuma.”

10

Jesus kakinaopan muudaaka-karu ai

(Matthew 19:1-12; Luke 16:18)

1 Na'iki'o Jesus wa'akan amazada Galilee Baara, umakon Judea Baara an, atii Jordan Wa'o baza iti. Iriba kida pidannao kaawa-kaawan u'ida'ati koshan, na'iki utominapaidan idyaun patominapatin-kidauzon kawan da'i idyaun.

2 Phariseenao kaawan u'ida'ati itiwaa-kidapa'azon uruu. Ikian u'ati, “Pukowaada wa'ati, wakakinaorinaa taapada pidan muudan paudaiaro?”

3 Jesus kian i'ati, “Sha'apa'oram kakinaorii Moses taa u'ati?”

4 Ikian Jesus ati, “Moses taapadanii pidan saadan muudaaka-karu kaaritannaa, udauna'an turuu umuudan paudaiaro.”

5 Jesus kian i'ati, “Moses saadan wuru'u kakinaorii u'ati unyukunuu dadaran idi'o.

6 Mazan Tominkaru sakadan dono patoman amazada na'iki pidan, utoman daonaiora na'iki zun.

7 Una'apan idi, daonaiora muudinan padaru na'iki padaro ai na'iki ubauda'apatinan paudaiaro tuma,

8 na'iki uruu idi dya'utainao pidannao bauda'apatinan. Ukau'an aonaa powa'a ipana'a-kidan, soo bauda'apa.

9 Kanom Tominkaru bauda'apatanii, aonaa turuu pidan muudaaka-kidan.”

10 Udauna'an imorotan kabaun nazo iti koshan, Jesus tominapa-kidaniinao pishaan uruu wuru dau'ana'a ukadakotin kiziz.

11 Ukian i'ati, “Pidan muudan dono paudaiaro, udauna'an umazidan ba'oran zun tuma, oia'o wuru'u usha'apataniaz paudaiaro ati uba'orantapan idi.

12 Na'apa kapam zun muudan dono paudaiaru, udauna'an omazidan ba'oran daonaiora tuma, oia'o wuru'u osha'apataniaz paudaiaru ati oba'orantapan idi.”

Jesus na'iki koraiziannao

(Matthew 19:13-15; Luke 18:15-17)

13 Pidannao kaawa-kidan koraiziannao Jesus ida'ati. Iaipan upishatan idyaun. Mazan utominapa-kidaniinao kashadakowauan pidannao.

14 Jesus aitapan idi ina'apan, sariapa uto'orauan patominapa-kidaniinao. Ukian i'ati, “Marii koraiziannao wa'atin ō'ida'ati. Aonaa umashaata'ana'a idyaun, usha'apanum kau'an inao kawanu'o wuru'u zaamata'o ni'oraz Tominkaru panaobanaa nii.

15 Ōkowaadanii u'ati, kanom aona'o uzaamatinan Tominkaru naobanai-tinapa-kizi iti koraidanoo zaamatan kawanuzu, aona'o nii umorotan na'iti.”

* 9:48 Isaiah 66:24 † 9:49 Na'apa wanyukunui kuzubada-ka'o kawan duwu idi, na'apa pidannao ma'ozakadinan ubaiainpan an kai kaimana'o dau'ati Greek paradan ida'an: “Ipa'i pidan duwuda-karu nii tikazi idi.” Tikazi kii-karu, baiatin-karu ati'o kai imi'i baara'a.

¹⁶ Udauna'an udokobatan ipai koraiziannao bauda'apa kida, upishatan ĩdyaun paka'u idi, na'iki upishaan Tominkaru kaimanan ĩ'ati.

Kasha'apauzi'o pidan
(Matthew 19:16-30; Luke 18:18-30)

¹⁷ Jesus makopaanan pu'u koshan dunapota, sariapa pidan wa'atin u'ida'ati zaka-zakaapa. Sariapa ukodoru'ukan ukanaapu ikinapu, na'iki ukian u'ati, "Kaimana'o Tiichaa, kanom dii ōsha'apata ōikodin-kinaa nii karikaonanuo' kakupa-karu?"

¹⁸ Jesus dako'atinuzu, "Kandii nii pudakotan ōgaru kaimana'o nii? Aonaa kanom kaimana'o nii, soo Tominkaru bauda'apa.

¹⁹ Puaitapanii Tominkaru kakinaori kidaz. Mana'a puzowia'ana'a pidan; mana'a puba'orantapa'ana'a; na'iki mana'a pukoidapa'ana'a; mana'a pumariidinauzo'ona'a puiriban dau'u; mana'a pumariidapa'ana'a puiriban puzaamata-kinaa nii usha'apauzi; pumarainapa pudaru na'iki pudaro."

²⁰ "Tiichaa," pidan kian u'ati, "Na'apa ōmashaapan kotua'iki'i naa, ōkoraidanoan iki ōizo'ati wuru'u kakinaorii kidaz."

²¹ Udauna'an Jesus awunuupan u'idi'iti unaudapa patukapanuzu. Ukian u'ati, "Kaina'a bauda'apa'a naa aimakaan pusha'apatan nii zii. Aizii pumako, pusellian ipai pusha'apauz kida, na'iki puraata puikodanii pusha'apauz kida ida'an, putaa'a naa pataka'utinainao atiz. Pusha'apatin an na'apa, pukapuraatanun nii aokazi ii. Udauna'an puwa'ati ō'ida'ati, puda'an kizi ōgaru."

²² Mazan daonaiora abatan idi una'apan pa'ati, sariapa unyukunuu kasha'ora'akan, ukiwan manaunam, ukasha'apauzin idi manawun.

²³ Jesus awunuupan patominapa-kidaniinao kawana'ati, na'iki ukian, "Dadara'o nii kapuraataniinao pidannao morotan Tominkaru naobanai-tinapa-kizi iti."

²⁴ Sariapa utominapa-kidaniinao di'itinpan uparadan dau'u.

Mazan Jesus kian koshan ĩ'ati, "Ōdainao, na'apa dii manawun dadara pidan morotan Tominkaru naobanai-tinapa-kizi iti.

²⁵ Kasha'apanna'o nii manawun kapuraatanu'o pidan morotan Tominkaru naobanai-tinapa-kizi iti, camel podotan ai akosa awun shaawata."

²⁶ Udauna'an powa'a zii ĩdi'itinpan, na'iki ĩkian u'ati, "Kanom mooko turuu ukazannaata-ka'o?"

²⁷ Jesus awunuupan ĩ'idi'iti, na'iki sariapa udako'atin ĩdyaun. Ukian ĩ'ati, "Pidannao aonaa turuu ĩsha'apatan wuru'u, soo Tominkaru pa'an turuu usha'apatan ipai aimakaan."

²⁸ Udauna'an Peter kian u'ati, "Putukapa waunao, wawa'aka'a naa ipai wash'a'apauz na'iki aizii wada'anpan naa pugaru."

²⁹ Sariapa Jesus kian, "Mishi'o wuru'u. Na'ia'oram pidan wa'aka'o padapu, oo pa'inawuzunao, padadakoonao, padaro, padaru, paudainao, oo pazakapun ōgaru dikin ii, na'iki Kaimana'o Kuwai dikin ii,

³⁰ taa-karu nii u'ati 100 powa'a zii kabaun kida, na'iki u'inawuzunao nii, na'iki udadakoonao nii, na'iki udaronao nii, na'iki udainao nii, na'iki uzakapun nii, na'iki una'apan pu'u upataka'uta-ka'o nii kapam. Na'iki diina'iti'i uikodinan nii karikaonanuo' kakupa-karu.

³¹ Mazan iriba pidannao kiwiiniinao kai, dawu'itintina'o nii. Na'iki iriba dawu'itiiniinao kai, kiwiita-kida-ka'o nii."

Jesus kakuwaapan koshan
pamawakan dau'u

(Matthew 20:17-19; Luke 18:31-34)

³² Aizii udauna'an Jesus tominapa-kidaniinao, tuukii ĩdi'itinpan udau'u, ukiwiitan idi pa'ua'ati Jerusalem iti. Na'iki na'a'o baokoinao pidannao, da'angepainao ĩdyaun, sariapa ĩtarian kapam. Udauna'an Jesus dapadan koshan 12 patominapa-kidaniinao pana'itinapu baokoinao ai. Uru'u naa ukakuwaapan na'apam nii pasha'apata-ka'o dau'u.

³³ Ukian ĩ'ati, "Uabata. Aizii wamakon Jerusalem iti, na'ia'o nii Daonaiora Aokazi ĩki'o, kaakapaa-ka'o nii faadaanao zowaunaanao ati, na'iki tiichaapauzonao ati Moses kakinaori dau'u. Na'iki ĩtaan nii uruu zowii-karu nii, na'iki ĩtaan nii uruu Gentilenao ka'u iti.

³⁴ Uruu idi Gentilenao banikiitan niizu, na'iki ĩsopiautapan niizu, na'iki ĩba'izian nii uruu. Udauna'an ĩzowian nii uruu. Mazan idikinauda'u kamootan ida'a, ukadishitan nii powaa iti."

James na'iki John pishaan Jesus manawun-tinapa-karu dau'an
(Matthew 20:20-28)

³⁵ Uruu dauna'an James na'iki John, Zebedee dainao, kaawan Jesus ida'ati. Īkian u'ati, "Tiichaa, kaina'a waipan pusha'apatan aimaakan wa'ati."

³⁶ "Kanom dii mooko?" ukian.

³⁷ Īkian u'ati, "Pusakanatan dono putaba di'ii punaobanai-tinan dono, pusakanata-kida pa'i waunao putuma. Bauda'apa puidiwa'ora antanapu, ba'oran pu'ashabaron antanapu."

³⁸ Jesus kian ĩ'ati, "Aonaa uaitapan kanom wuru'u upishaaniaz. Turuu mooko uaitapan utuzan ōtuza'azooniaz baiatin-karu kooponnaa di'iki, ōgaru kawan?"* Turuu mooko uaitapan uchikaawunuu-kidinan ōchikaawunuu'azoo-kaoo kawan?

³⁹ "Turuu," James na'iki John kian.

Jesus kian ĩ'ati, "Mishi, utuzan nii wuru'u ōtuza'azooniaz, na'iki uchikaawunuu-kaoo nii ōchikaawunuu'azoo-kaoo kawana'ati.

⁴⁰ Mazan aonaa turuu ōsakanata-kidan unao ōdazaba'a, ōdiwa'ora antanapu oo ōashabaron antanapu. Soo Tominkaru'o nii pa'an taazu, paminziiwataniinao ati."

⁴¹ Aizii 10 Jesus tominapa-kidaniinao abatan idi kaikapa'o parada-karu'u, sariapa ĩ'to'oran James na'iki John ati.

⁴² Uruu idi Jesus dapadan baokopa ĩ'dyaun pa'ida'ati, ukian ĩ'ati, "Uaitapanii mamishida-kainao Tominkaru, dakotinpa'o naobanainao nii, ĩnaudapa pawaranuitapan ipai pidan na'iki pamanawun-tinpan ida'an ĩkazowautapan ĩ'dyaun.

⁴³ Mazan aonaa ōaipan una'apan. Na'ia'oram unao bii'i aipa'o pamanawunun, marii upoitoruitapa-kidinan ipai baokoinao ati.

⁴⁴ Na'iki kanom umanawun-tinpa'azo'o pairibannaoo ai, marii upoitoruitapa-kidinan ipai pidannaoo ati.

⁴⁵ Upu'u zii Daonaiora Aokazi Iki'o, aonaa uwa'atin umanawun-tinpa'anan mani, mazan upoitoruitapa-kidina'anan ipai pidan ati, na'iki ukazannaata'anan pidannaoo pa'oiian ai umawakan ida'an."

Jesus saabaan Bartimaeus awun

(Matthew 20:29-34; Luke 18:35-43)

⁴⁶ Jesus kaawan patominapa-kidaniinao tuma Jericho ati. Udauna'an ĩdobatapan pu'a'a naa na'iki, iriba pidannaoo da'anpan ĩ'dyaun. Kaina'a pidan isha'o uawun pishautauzo da'i puraata, na'a usakanatapan dunapo'o, Bartimaeus kia'o u'uu. Uruu Timaeus dani.

⁴⁷ Uabatan idi Jesus Nazareth san dobatapan, uruu idi ukadako'okan diiwa'o ida'an. Ukian, "Jesus, David Takaan-daun!† Pukamunan-kida ōgaru!"

⁴⁸ Iriba pidannaoo to'orauanuzu ĩaipan umashaadan. Mazan powa'a zii manawun ukadakon diiwa'o ida'an. Ukian, "David Takaan-daun! Pukamunan-kida ōgaru!"

⁴⁹ Sariapa Jesus kadishita'akan pamakopa-kizi'i. Ukian, "Udapada uruu da'ati'i."

Sariapa ĩkian u'ati, "Puma'ozakada punyukunuu! Pukadishita, udapadan naa pugaru."

⁵⁰ Uru'u naa ukaboota'akan pachaakitan, uzaka'uta'akan, uwa'ati'ikan naa Jesus ida'ati.

⁵¹ Jesus pishaanuzu, "Kanom puaipan ōsha'apatan pu'ati?"

Ishaawun kian Jesus ati, "Tiichaa, ōaipan pusaabaan ōawun."

⁵² Jesus kian u'ati, "Pukiwa'a naa! Pumishidan idi ōgaru, puawun saabainan." Sariapa mishi utukapa'akan kaiman, na'iki'o uda'anan naa Jesus.

11

Jesus morotan Jerusalem iti

(Matthew 21:1-11; Luke 19:28-40; John 12:12-19)

¹ ĩmaonapatapaanan pu'a'a naa Jerusalem iti, wiizai kida Bethphage na'iki Bethany pa'inamun, ĩkaawan Olive Naawa iti. Jesus dyuudan dya'utam patominapa-kidaniinao,

² ukian ĩ'ati, "Umako wiizai upa'inamunuo di'iti. Ukaawan dono na'iti uikodan nii chaakashi*" dani ko'idinpan, aona'o zii uzaida-kaoo. Ubuzuutazu, na'iki una'aka uruu da'ati'i.

³ Na'iki na'ia'oram pidan pishaan an unao usha'apatanii dau'an, ukii u'ati, "Naobanai aipanuzu, na'iki kadimana'o nii udyuudan powaa atiz.'" "

⁴ Uruu ĩmako'okan naa ĩkoda chaakashi dani dunapo'o, uko'idinpan dobaapa-kizai paniinomizinaa di'iki. ĩbuzuupan pu'u uzunaa,

⁵ kadishitapainao maonapa na'a kian ĩ'ati, "Kanom nii ubuzuupan chaakashi dani zunaa?"

* **10:38** Turuu mooko uaitapan utuzan ōtuza'azooniaz baiatin-karu kooponnaa di'iki, ōgaru kawan? oo "Uka'itian nii mooko wuru'u ōbaiaapan ni'oraz?" † **10:47** David Takaan-daun: Kotua'o Tominkaru kian udyuudan nii bauda'apa David Takaan-daun umanawunuo' naobanai nii. * **11:2** chaakashi: English ida'an, donkey.

⁶ Ìdako'atin Ìdyaun na'apa Jesus dyuudan kawana'ati paugaru, uruu dauna'an zii Ìtaapadan Ìna'akanuzu.

⁷ Ìkaawa-kidan naa chaakashi dani Jesus ida'ati, Ìmuudan pachaakitan kida ubarau paawa ati, uruu Jesus zaidan naazu.

⁸ Ìriba pidannao kadamaradan pakamichan kida dunapota. Baokoinao dukuan pu'u anabai kida, pokoridi anaba kawan kida'o, maonapa kida'o dunapo an, Ìmuudan naa dunapota kidaz Jesus ua'ati.

⁹ Pidannao kiwiitapainao Jesus ai, na'iki baokoinao udawu'itiinao Ìwa'atipan kadakoinaan duiwa'o ida'an. Ìkian, “Marii Tominkaru konaukii-kida-ka! Marii Tominkaru kaimanan di'oraz Naobanai ati'i, kaawa'oraz uaipan kawana'ati!”[†]

¹⁰ Marii Tominkaru kaimanan wuru ati'i King-tina'o ni'oraz King David wadaun nii. Marii Tominkaru aokazi ia'o konaukii-kida-ka!”

¹¹ Jesus kaawan dauna'an Jerusalem iti, umorotan Tominkaru Dapu iti, uawunuu-tan ipai aimaakan kida. Mazan wachuupun idi'i naa ukiwan powaa iti Bethany iti patominapa-kidaniinao tuma.

Jesus paradan fig kadunaa ati

(Matthew 21:18-19)

¹² Ba'oran kamoo, Ìwa'atipan pu'u powaa ati Bethany iki Jerusalem ati, Jesus zamazin naa.

¹³ Munapo zii utukapan fig kadunaa kaanaba'o. Uruu idi umakon na'iti utukapa'azon kaaka maniz. Mazan ukaawan dono na'iti, aonaa u'aka nii, soo uanaba pa'idiwaru. Usha'apanum kau'an aonaa ukaakapauzon dono'o zii mani wuru'u.

¹⁴ Jesus kian fig kadunaa ati, “Aona'o nii pu'aka dizoowauzo-kae powa'a!” Utominapa-kidaniinao abatanii wuru'u una'apanuz.

Jesus waatan selliipainao Tominkaru Dapu iki

(Matthew 21:12-17, 20-22; Luke 19:45-48; John 2:13-22)

¹⁵ Ìkaawan dono'o naa Jerusalem iti, Jesus makon Tominkaru Dapu iti, na'iki uwaataabi'ian ipai toriipainao kida uzainao, na'iki selliipainao kida uzainao taa-kariwai ni'o Tominkaru ati. Ipai udorau-kidan shakataaka-kidauzonao puraata miisan[‡] kida, na'iki ipai selliipainao wakokoonao taba kida,

¹⁶ na'iki aonaa utaapadan pidannao dobata-kidan patoriinii kida Tominkaru Dapu baara an.

¹⁷ Uruu dauna'an ukakinaotan pidannao, “Tominkaru Paradan saadinpa'o kian: “Òdapu dakota-kae nii ipai pidannao toriinapa-kizi dapunaa nii.” Mazan unao ukaiwaapanuzu koidimikinao dizinapa-kizi nii.”[§]

¹⁸ Faadaanao zowaunaanao na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u abatan idi kaikapa'ora'a, Ìtiwaan paikodan pazowii-kinaa nii Jesus. Usha'apanum kau'an Ìtarian Jesus ai, Ìtukapan idi tuukii manawun ipai pidannao di'itimpan ukakinaopan dau'u.

¹⁹ Wachuupun idi'i naa Jesus kiwan donoi iki patominapa-kidaniinao tuma.

Jesus parada kiziz fig kadunaa mawakan naa

²⁰ Chaapi'iki ba'oran kamoo, Ìdobatapan pu'u dunapota koshan, Ìtukapa wuru'u fig kadunaa mawaka'aka'a naa atii paoroda iti.

²¹ Peter nyukunuu'aka na'apam Jesus kiauzon da'i, uruu idi ukian, “Tiichaa! Putukapa, puparada kiziz fig kadunaa mawaka'aka'a naa.”

²² Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, “Umishida Tominkaru.

²³ Mishi òkowaadan nii u'ati, sha'apa'oram pidan turuu uduyudan naawazi so'otinan na'iki ukabootinan paran baoko iti, pamishidan ida'an. Aonaan an umishidan, aona'o nii usha'apan uaipan kawana'ati.

²⁴ Ukau'an, òkian ipai unao ati, ipai kanom upishaanii utoriinpan ida'an, taa-kae nii u'ati. Soo umishidan ida'an karikaonan.

²⁵ Na'iki na'apainim ukadishitan utoriinpan dono, umarina'ata unyukunuu oian ba'oran pidan ati; na'apa'o nii udaru Tominkaru aokazi ia'oraz marina'atan ipai u'oian kapam.

²⁶ [Mazan aonaan an umarina'atan oii kida'o pidannao sha'apatanii u'ati, aona'o nii unao Daru marina'atan u'oian kida.”]^{*}

Jesus pishaa-kae kanom aipan ati'o usha'apaapan aimaakan kida

(Matthew 21:23-27; Luke 20:1-8)

[†] 11:9 Psalm 118:25-26 [‡] 11:15 *miisa*: English ida'an, table. [§] 11:17 Isaiah 56:7 ^{*} 11:26 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

²⁷ Īkaawan koshan Jerusalem ati, Jesus chi'ika'anpan pu'u Tominkaru Dapu ii, faadaa zowaunaanao, tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki Jewnao zowaunaanao kaawan u'ida'ati.

²⁸ Na'iki ipishaanuzu, "Kanom dyuudanii pusha'apatan ipai wuru'u aimakaan kidaz? Oo kanom taapadanii pusha'apatan ipai wuru kida'a?"

²⁹ Jesus dako'atin idyaun, "Opishaan nii bouda'apa aimakaan karikaonan u'ai, na'iki udako'atin an o'garu, okowaadan nii u'ati kanom aipan ati'o o'sha'apatan wuru kida'a.

³⁰ Ukowaada o'ati, na'iki'oram dii John chikaawunuupan taa-ka'o u'ati: aokazi iki'o oo pidan di'iki'o?"

³¹ Ipishautaakapan pa'atiaaka kida, "Wakian an aokazi iki'o, ukian nii wa'ati, 'Kanom ni'o mooko aonaa umishidan uruu?"

³² Mazan wakian an pidan di'iki'o, pidannao to'oran nii wa'ati." (Aonaa ĩka'liitan pana'apan, itarian idi pidannao ai, ipai pidannao aitapan idi mishi John Tominkaru prophetin.)

³³ Uruu idi ĩkian Jesus ati, "Aonaa waaitapan."

Jesus kian ĩ'ati, "O'garu aona'o nii okowaadan u'ati kapam, kanom taanii o'sha'apata-kinaa ipai aimakaan kida."

12

Awunuutapainao grape baawu daua'o

(Matthew 21:33-46; Luke 20:9-19)

¹ Udauna'an Jesus paradan ĩ'ati di'itinapa-kinai kuwai ida'an, "Kaina'a da'i pidan paowa'o grape baawu, ukoraratanuzu, ukichadan ka'unaru kuba ida'a pasararoo-kizi nii grape uu, na'iki utoman dokoa'o kabaun watchmantapa-kizai ni'o. Udauna'an uzaamatan pidannao awunuutapainao nii grape baawu. Uruu umakon naa ba'oran wiizai iti. ² Grape karaoda-ka'o dono'o naa, udyuudan naa bouda'apa papoitoru awunuutapainao grape baawu di'iti, pa'idiwau grape dau'ati.

³ Mazan na'ia'a naa awunuutapainao grape baawu zaamatan wuru'u poitoruiz, ĩba'izian naa kapamaz, udauna'an idyuudan powaa itizu kana'apan.

⁴ Udauna'an udyuudan naa ba'oran poitoru ĩ'di'iti koshan. Awunuutapainao grape baawu ba'iziinuzu pazowau an kida tuukii, powa'a zii manawun kiwiitapa'o ai.

⁵ Udauna'an udyuudan naa ba'oran papoitoru, uruu ĩzowii aka sariapa. Na'apa ĩsha'apatan baokoinao kida, ĩba'iziautapan idyaun na'iki ba'orainao ĩzowii.

⁶ Bouda'apa'a naa pidan kaina'a dyuuda-karu nii, naobanai dani umarainpaniaz manawun. Dawu'itiini'i naa udyuudan bouda'apa'o paudani daonaiora awunuutapainao grape baawu di'iti. 'Aona'o nii ĩka'liitan pasha'apatanuzu,' ukian.

⁷ "Mazan awunuutapainao grape baawu kian, 'Aizii di'i naa kapaoriba'o dani'i. Kadiman, wazowiaz, wazaamata kizi grape baawu u'ai wa'idiwau nii!"

⁸ Uru'u naa ĩzaamata'akan naaz, ĩzowian naaz, udauna'an ĩkabootan naa unanaa munapo grape baawu ai."

⁹ Udauna'an Jesus pishaan pidannao, ukian, "Na'apam nii uzauda-kidan kapaoriba'o sha'apatan idyaun? Ipai'o nii uzowiankan wuru'u awunuutapainao grape baawu, udauna'an utaan nii baokoinao atiz.

¹⁰ Mishi, unao aitaazoni'i naa saada-kariwaiz kida Tominkaru Paradan ida'a kaikapa'a? 'Wuru'u kuba tomapauzonao kabaun kashadaniaz,

mediwautapa-ka'oraz ĩtukapan,

uru'u naa mishi'oraiman umanawunu'o kuba ipai ba'oran kubanao ai.

¹¹ Uruu Tominkaru kaudin-kizi wuru'u,

umanawunu'oraz utukapa-ka'o.' ")*

¹² Jewnao naobanaanao aitapa Jesus kadakotinan padau'u wuru'u ukaiwaanuz di'itinapa-kinai kuwai. Uruu idi ĩaipan padamata pazaamatan uruu, mazan itarian iriba'o pidannao ai, uruu idi imakon u'ai ĩwa'aka'akan naazu.

Tax kawinipinaapa-ka'o daua'o

(Matthew 22:15-22; Luke 20:20-26)

¹³ Uruu dauna'an Jewnao naobanaanao dyuudan Phariseenao na'iki Herod pidannao Jesus di'iti, ĩtiwaa-kidapa'ananuzu, ĩabata'azon uparadan pana'itin.

* 12:11 Psalm 118:22-23

14 Uruu ikaawan naa ikian Jesus ati, “Tiichaa, waaitapanii pugaru mishi'o puparadan, aonaa turuu pidan tanawatan pudi'itinnan. Umanawun-tinpainao paradan, aonaa punyukunuupan. Mazan mishi'o pa'an pukakinaopan Tominkaru aipan kawana'ati. Na'apa dii mooko wakakinaorinaa kian? Utaapada wataan tax puraatananaa kida naobanai Caesar ati, oo aonaa?”

15 Mazan Jesus aitapa izaamikipa'azon karikaonan, ukian i'ati, “Kandii nii utiwaakidapa'azon o'garu? Puna'aka o'ati wizi'i'o puraata sodi, otukapa kiziz.”

16 Sariapa ina'akan bauda'apa puraata u'ida'ati. Upishaan naa idyaun, “Kanom dikin, oo kanom uu kida diida'a/orazu'u?”

“Naobanai Caesar wuru'u,” ikian.

17 Uruu idi Jesus kian, “Ukau'an utaa naobanai Caesar ati u'idiwau, na'iki utaa Tominkaru ati u'idiwau kapam.”

Tuukii manawun i'di'itinnan Jesus dau'u na'apain.

Pishauta-karu kadishita-karu dau'u mawaka-kizai iki

(Matthew 22:23-33; Luke 20:27-40)

18 Kaina'a Sadduceenao,[†] aonaa imishidan pidan kadishita-kida-kaoo nii pamawaka-kizi iki diina'iti'i. Inao kaawan Jesus ida'ati, ipishaanuzu kaikapa'a:

19 “Tiichaa, Moses saadanii di'ora'a kakinaorii wa'ati. ‘Aizii pidan mawakan an, uwa'akan paudaiaro maudani-daan, marii pidan mawaka'oraz inawuzu mazidan otuma, ikaudani kizi mawaka'o dani nii.’[‡]

20 Kaina'a 7 inawuzuinao. Kiwiin ituuniz mazidan, mazan aonaa zii pu'u udaiaaro kaudanin umawakan naa.

21 Uruu idi u'inawuzu udawu'iti'o zaamatan na'iki umazidan pa'inawuzu daiaro-daan tuma, mazan na'apa koshan umawakan, aonaa zii okaudanin pu'u. Udauna'an ba'oran u'inawuzu mazidan otuma, mazan na'apa koshan umawakan, aonaa zii okaudanin pu'u.

22 Ba'oran mazidan otuma na'apa koshan umawakan, udauna'an ba'oran, atii ipai u'inawuzunao mazidan otuma. Mazan ipai daunuuda'u imawakan, na'iki aonaa bauda'apa inao wa'aka'o nii paudani otuma. Atii ba'oran dono, omawakan naa kapam wuru'u idaiaro daunuz.

23 Aizii pidannao kadishita-kida-kaoo dono pamawaka-kizi iki. Na'ia'oram nii daiaroitapa o'oro? Usha'apanum kau'an ipai 7 daonaioranao mazidan otuma,” ikian.

24 Jesus dako'atin idyaun, ukian, “Pakawan zii mooko aonaa uaitapan! Umaaitapakan idi'o saadauzo-kariwaiz Tominkaru Paradan, na'iki wuru'u Tominkaru ma'ozakanuz.

25 Mawakainao kadishitan dono kakupa-karu di'iti, Angelnao kawanu'o nii idyaun aokazi ii. Aona'o nii powa'a mazida-karu na'ii.

26 Okowaadan nii unao ati aizii, mishi mawakainao kadishita-kida-kaoo nii. Aonaa mooko utukapauzon usaadinpan Moses kaaritan ida'a, tikazi tominan dono'oraz ko'ori'o kaza-maka'o di'iki? Na'apa sha'atii usaadinpan Tominkaru paradauzon dono'oraz Moses ati, ukianuz, ‘Ogaru Abraham Tominkarun, Isaac Tominkarun, Jacob Tominkarun kapam.’

27 Uruu kakupainao Tominkarun, aonaa mawakainao Tominkarun mani. Tuubaruu'ida'an manawun upozawatapan!”

Umanawunu'o manawun kakinaorii

(Matthew 22:34-40; Luke 10:25-28)

28 Kaina'a tiichaapauzo Moses kakinaorii dau'u, uabata wuru'u ikadakotinanuz. Utukapan idi kaiman Jesus dako'atin wuru'u Sadduceenao, sariapa uwa'atin Jesus ida'ati upishaanuzu, “Na'ia'oram dii umanawunu'o manawun kakinaorii ipai ba'orainao ai?”

29 Jesus kian, “Umanawunu'o manawun di'orazu'u, Puabata, Israelitena! Wuru'u Naobanai waTominkarunuz, soo uruu bauda'apa, Tominkaru.

30 Pumarainapa tuukii Naobanai wuru'u puTominkarunuz ipai punyukunuu iki, ipai pudorona ii, ipai pudi'itinnan ida'an, ipai puma'ozakan ida'an kapam.’

31 Ba'oran udawu'ati'o umanawunu'o kakinaorii kaikapa'ora'a: ‘Pumarainapa ba'oran pidannao na'apa pumarainpan kawan punanaa.’[§] Aonaa ba'oran umanawunu'o nii manawun kakinaorii wuru kida aia'a.”

32 Tiichaapauzo Moses kakinaorii dau'u kian Jesus ati, “Kaiman Tiichaa! Mishi'o kaiwuru'u pukianuz. Uruu mishi bauda'apa'o Naobanai Tominkaru, aonaa ba'oran Tominkaru nii.

33 Na'apa'o mishi kaiwuru'u. Pumarainapa pa'i tuukii Tominkaru ipai punyukunuu iki, ipai pudi'itinnan ida'an, ipai puma'ozakan ida'an. Marii kizi kapam pumarainpan ba'oran

[†] 12:18 Sadducee: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. [‡] 12:19 Deuteronomy 25:5-6

[§] 12:31 Leviticus 19:18

pidan na'apa pumarainpan kawan punanaa. Uruu dya'utama'oraz kakinaorii, powa'a'o zii umanawunun, pidan taan ai kawaoda-kariwai uzai na'iki ba'oran kida aimakaan taakariwaiz Tominkaru ati'o ai," ukian.

³⁴ Jesus aitapa kaiman tiichaapauzo Moses kakinaori dau'u dako'atin paugaru, uruu idi ukian, "Aonaa pumunapon Tominkaru Naobanai-tinpan ai." Uruu dauna'an ipai ba'orainao tarian pishautan ai uruu.

*Kanom kaduz dii
wuru'u Christ kii-kizaiz*

(Matthew 22:41-46; 23:1-36; Luke 20:41-47)

³⁵ Jesus kakinaopan dono Tominkaru Dapu ii, ukian, "Kandii nii mooko tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u kian wuru'u Christ dyuuda'azoo-kariwaiz, David takaan-daunu'o nii wuru'u uruuz?"

³⁶ Kaimana'o Doronaa ida'ana'o tawuru'u David kiauzonuz kaikapa'a: Naobanai Tominkaru kian o'Naobanaa ati, 'Pusakanata da'a'a odiwa'ora antanapu atii omuudan putarubanao puwaranu'u.*

³⁷ "David dakotan pu'u uruu panaobanaa nii, na'apa di'i naa mooko udani-dau wuru'u uruuz?"

Iriba pidannao kasaba'ukinpainauz, konaukii iabatapan Jesus kuwaa.

³⁸ Ukian naa koshan i'ati, "Uzaudin pa'i wunao aia'a tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u. Inaudapa pakaiwadapan pachi'ikapa-kizi kawana'ati dawuu za'aba'i kida'o kamicha. Na'iki iaiapan pataapa-kao umanawun kida'o pidannao nii kasaba'uinapa-kizai ii kida.

³⁹ Iaiapan pasakanatan taapa-kariwai umanawun-tinpainao pidannao taba kida ida'a synagoguenao ii, na'iki isakanata'azon kiwiin manawun kida'o tabai ida'a aroapa-karu dono.

⁴⁰ Mazan upu'u ipataka'utan zunnao mawakainao idaiarunao, Izaamatan ida'an Isha'apauz idapu iki. Uruu dauna'an iaiapan patukapa-kao kaimanainao nii patoriiinpan ida'an dawuu kida. Na'apainao pidannao pataka'uta-kao nii tuukii manawun."

*Zuna, mawaka'o odaiaru
taan puraata*

(Luke 21:1-4)

⁴¹ Jesus sakanatan Tominkaru Dapu ii maonapa puraata taapa-kizinao dazaba'a, uawunuutapan ipai pidannao paidan papuraatan unazo iti. Iriba kapuraataniinao taan dobata kida puraata.

⁴² Udauna'an mapuraatan-ziiwa maudaiaruiba taan dya'utam sodi isha'o puraata. Aonaa dobata'o mani wuru'u.

⁴³ Udadapan patominapa-kidaniinao baokopa pa'ida'ati, ukian i'ati, "Okowaadan nii u'ati di'ora'a mapuraatanu'o zun taan puraata kinnaa zo'iti powa'a zii manawun ipai ba'orainao ai.

⁴⁴ Usha'apanum kau'an baokoinao taan, aonaa paaiapani'i naa mani puraata, mazan oroo pamapuraatanun pu'u, ipai otaan pataapanii sodi puraata pamashaapa-kinaa ni'o padamata."

13

Jesus kian Tominkaru Dapu kaboobi'ii-karu nii

(Matthew 24:1-2; Luke 21:5, 6)

¹ Jesus koditan pu'a'a naa Tominkaru Dapu iki, bauda'apa utominapa-kidanii kian u'ati, "Putukapa Tiichaa! Konaunam mishi kabaun na'iki ukorarannaa toma-kao, kaiman mishi itomanuzu udaru kida'o kuba idi!"

² Sariapa Jesus kian u'ati, "Putukapa wuru'u udaru'oraz kabaun na'iki ukorarannaa kidaz? Aona'o nii bauda'apa kuba mashaapan pamuuda-kizinaoa'a, ipai'o nii ikaboobi'ii-kao kida."

Jesus tominapa-kidaniinao baiaapan nii oia'o

(Matthew 24:3-14; Luke 21:7-19)

³ Uruu dauna'an Jesus sakanatapan Olive Naawa ii Tominkaru Dapu pa'inamun, sariapa Peter, James, John na'iki Andrew pishaan uruu pairibannao daida'an,

⁴ "Pukowaada wa'ati na'apainim nii zii di'ora'a sha'apanu'u. Kanoma'o nii sha'apa, waaitapa-kinaa nii usha'apa'azon naa."

⁵ Jesus kian i'ati, "Uzaudin pa'i, aonaa utaapada'ana'a pidan mariidan unao.

* 12:36 Psalm 110:1

⁶ Iriba pidannao kaiwaan nii ð'uu, 'Ōgaru uruu!' ĩkian nii, ĩmariidan nii kapam iriba ba'oran pidannao kida.

⁷ Mana'a utaria'ana'a uabatan dono tarubainao mizaataakapan, na'iki uabatan dono kadakotin-karu munapo'o tarubainao mizaataakatinan dau'u. Na'apa kida'o aimakaan sha'apan nii, mazan aonaa zii amazada ikoda'azon patokon mani wuru'u.

⁸ Wiizai kida mizaataakan nii pa'atiaaka; dono'i kida mizaataakan nii pa'atiaaka. Kaina'a'o nii imi'i nakainan ipai amazada kawana'ati, kaina'a'o nii zamazi-karu kida kapam. Mazan baiatin-karu kida sakadinan zii karikaonan wuru'u. Shakata'azo'o koraidaonaa kaziwan sakadinan kawanu'u zii wuru'u.

⁹ "Ukau'an uzaudinpa'a naa pa'i. Usha'apanum kau'an uzaamata-ka'o nii, na'iki una'aka-ka'o nii kootowapa-kizai iti. Uba'izii-ka'o nii synagogue ii kida; ukadishitan nii kazowau-tapainao wiizai kida na'iki kingnao kanaapu ati ōgaru dikin ii; ukowaada kizi kapam Kaimana'o Kuwai ōdau'ana'o.

¹⁰ Mazan amazada token kaawan ua'ii, marii kizi kiwiin Kaimana'o Kuwai kowaada-ka'o ipai wiizai kawana'ati.

¹¹ "Aizii uzaamata-ka'o dono, na'iki ukootowapa-kida-ka'o dono, mana'a udi'itinpa'ana'a upishaa-ka'o ua'ii na'apam nii ukian. Mazan upishaa-ka'o dono'o naa, ukowaada'aka kanom dyuuda-kariwai ukowaadan. Usha'apanum kau'an aonaa unao'u'o nii mani parada, mazan Kaimana'o Doronaa taan nii uaitapa-kinaa nii na'apam nii ukian.

¹² "Uruu dono pidannao zowii-kidan nii pa'inawuzunao. Daruinao na'apa'o nii ĩzowii-kidan paudainao. Daniinao kashadapan nii padarunao na'iki padaronao, na'iki ĩzowii-kidan nii ĩdyaun.

¹³ Ipai'o nii pidannao to'ora-kizaitapan unao ōgaru dikin ii. Mazan kanom tuuda'o ipai wuru kida'a atii utokon iti, kazannaata-karu nii uruu.

*Kichana'iki-kia'o aimakaan
sha'apan nii*

(Matthew 24:15-28; Luke 21:20-24)

¹⁴ "Mazan utukapan dono'o naa kachama'idiikia'o aimakaan muuda-ka'o aonaa uaiapa-kizinaou'u mani, na'iki umana'idii-kidan amazada pidan ai." (Marii awunuutapa'o kaarita di'itapan na'apa'oram saada-kariwaiz.) "Ukau'an marii mashaapainao Judea Baara ii kidoopan naa midukuo kida iti.*

¹⁵ Pidan sookapa'o paniba ii, marii kizi aonaa umorotan padapu nazo iti powaa iti aimakaan pana'aka'azoonii dau'ati.

¹⁶ Pidan kaudina'o pazakapun ii, marii kizi aonaa ukiwan padapu iti pachaakitan dau'ati.

¹⁷ Kasha'ora'o nii manawun aimakaan sha'apan ki'iwi-ziiwanao ati uruu dono, na'iki daroinao biidapainaoz zii ĩdainao ati, uruu kamoan kida kaawan dono.

¹⁸ Utorinapa Tominkaru ati aonaa kizi usha'apan amazada wadidiizon dono!†

¹⁹ Usha'apanum kau'an wuru'u kichana'iki-kii kida'oraz aimakaan sha'apan dono, powa'a'o nii zii manawun ukichana'iki-kian aimakaan sha'apa'o, amazada sakadin-kizi ĩki'o ai, na'iki kai'i aimakaan sha'apan ai. Na'iki aona'o nii aimakaan sha'apan na'apa powa'a koshan.

²⁰ Mazan Naobanai awutapadan nii wuru'u usha'apan kamoan kidaz, aonaan an mani, aona'o nii bauta'apa pidan kakupan. Upidanannao kaina'an idi'o wuru'u uawutapadanuz kamoo kida.

²¹ Uruu dono, na'ia'oram pidan kian an pu'ati, 'Putukapa, di'i Christ!‡ oo 'Putukapa, kindi'ii zu'u!' mana'a pa'i pumishida'ana'a uruu. Aonaa mishi'o mani wuru'u.

²² Dakotinpainao Christ nii na'iki dakotinpainao prophetnao nii kaawan nii, ĩmariidapa'anan pidannao karikaonan. ĩsha'apatan nii umanawun kida'o aimakaan di'itinapa-kida'o nii pidan ĩtanawata-kinaa nii Tominkaru pidanannao pana'iti, ĩturuan an mazan.

²³ Uzaudin kizi pa'i! Ōkowaadan u'ati ipai wuru kida'a, usha'apan ua'ia'o zii wuru'u.

*Daonaiora Aokazi Iki'o wa'atin
dau'o*

(Matthew 24:29-35; Luke 21:25-33)

²⁴ "Na'apain uruu dono kichana'iki-kia'o aimakaan sha'apan dauna'an, kamoo marutan nii na'iki kauzu aona'o nii ukanadan powa'a.

* 13:14 Daniel 11:31 † 13:18 amazada wadidiizon dono: kichana'iki-kii manawun chi'ikapa-karu amazada wadidiizon dono. English ida'an udakota-ka'o 'winter.' ‡ 13:21 Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

²⁵ Wizinao kida waota'o nii aokazi iki, na'iki ipai'o nii aimaakan wuru'u doko ii kida'oraz zikadinan.

²⁶ Uruu dauna'an Daonaiora Aokazi Iki'o aidinan ni'i naa, uwa'atin nii isha'iz bii an, umanawunu'o ma'ozaka-karu na'iki umanawunu'o konaunama-karu ida'an.

²⁷ Uduyudan nii pa'angelinnao ipai amazada shakaru ii aka, imi'i baara ana'oraz, ikasaba'uka kizi ipai Tominkaru zaamatanii papidanannao nii.

²⁸ "Marii kizi fig kadunaa tominapa-kidan pugaru. Putukapan dono ukadunaa pa'ishizodinan na'iki pa'ina'o uanaba sodi kida koditan, puaitapa pidan paowinpan kamoo maonapatan wuru'u.

²⁹ Na'apa kapam kichana'iki-kia'o aimaakan kida sha'apan dono, puaitapan nii òkaawa'azon kamoon maonapatan naa wuru'u.

³⁰ Òkowaadan nii u'ati aimaakan mishi'o, ipai'o nii aimaakan kida sha'apan na'apa, kai'o pidannao mawakan ua'ii ipai.

³¹ Aokazi na'iki imi'i baara mainaabatinan nii, mazan òparadan kida aona'o nii na'apainim umainaabatinan.

Ukaawan kamoon, aonaa uaitapa-kao

(Matthew 24:36-44)

³² "Aona'o nii bauda'apa pidan aitapan na'apainim nii oo na'iam nii kamoo wuru sha'apanu'u, aona'o nii Angelnao aokazi ia'o oo Tominkaru Dani aitapan, soo Tominkaru'o nii aitapa pa'anaz.

³³ Puawunuutapa, puzaudin, usha'apanum kau'an aona'o nii puaitapan na'apainim nii wuru sha'apanu'u.

³⁴ Pidan makon kawanu'o padapu iki na'iki uwa'akan papoitorunao awunuutapa'o niizu, ipai ukakaudin-kizitan idyaun, na'iki uduyudan taapa'o nii paniinom mashaapan zaudinapa.

³⁵ Puawunuutapa, ukau'an, aona'o nii puaitapan na'apainim nii kadapu'o kaawan powaa ati, panaadon wachuupunin oo tomun-zikon, oo kuruku ka'aranpanin, oo kamoo koditanin.

³⁶ Ukaawan dono masha'apakiaka, aonaa kizi pa'i uikodan puda'awupan.

³⁷ Na'apam òkian u'ati aizii, òparadan ipai pidan ati'o wuru'u: 'Uzaudinapa!' òkianuz."

14

Jesus zowau kaduunuu-kao

Bethany ii

(Matthew 26:1-16; Luke 22:1-6; John 11:45-53; 12:1-8)

¹ Uruu dono dya'utam kamoo baokopainpauzo-karu kamoo kaawan ua'ii, na'apain Jewnao nyukunuitapauzon pakazannaatauzo-kao kamoon, Egypt Baara sannao ai, na'iki na'apain bread nikauzo-kao mawiki'ina'o. Faadaanao zowaunaanao na'iki tiichaapauzono Moses kakinaori dau'u dawatan na'apam kizi pazaamatan Jesus pidannao daida'an, Ìaipan pazowiinuz.

² Mazan ìkian, "Aonaa kizi pa'i washa'apatanuzu baokopainapa-karu dono, panaadon wato'orataaka-kidan pidannao pa'atiaaka na'iki wa'ati kapam."

³ Na'apain Bethany ia'o Jesus, Simon, kabishopankauzo kichana'iki-kizai bishoi idi dapu ii. Jesus aroapatinan pu'u, zun morotan ona'akapanii moto sodi, kuba idi'o utoma-kao, paida'o kaduunuribai kawinipina'o idi, nard kia'o udakota-kao. Oda'atan moto sodi, udauna'an oshootan naa wuru'u kaduunuribai Jesus zowau di'iti.

⁴ Pabi'i kida pidannao na'a'o to'oran, ìkian pa'atiaaka, "Kandii ni'o kaduunuribai wakuda-kao?"

⁵ Turua'o padamata usellii-kao dobata 300 wizi'i kida'o puraata* ai, udauna'an uwini-pinaa taa-kao pataka'utinainao ati'" Ìdakoopan kapam oroo wuru'u Ìna'apanuz.

⁶ Mazan Jesus kian l'ati, "Marina'a oroo! Kanom nii unyukunuitapanuzo? Kaimana'o wuru'u osha'apataniaz ò'ati.

⁷ Karikaonanuo'o nii pataka'utinainao pidannao na'an unao tuma, turua'o nii ukaminka'utan idyaun uaipan kawana'ati. Mazan ògaru aona'o nii òna'an utuma karikaonan.

⁸ Osha'apatan pasha'apata'azoonii; oshootan kaduunuribai òmada di'iti, ominziwatan ònanaa òdida-kao ua'ii.

⁹ Aizii mishi'o òkian u'ati, na'iam dono Kaimana'o Kuwai kowaada-kao ipai amazada kawana'ati, wuru'u osha'apataniaz ò'ati kowaada-kao nii onyukunuitapa-kinao nii."

* 14:5 300 wizi'i kida'o puraata: bauda'apa'o wunu kaudin-karu winipinaa.

¹⁰ Udauna'an Judas Iscariot, uruu 12 Jesus tominapa-kidaniinao bii iki'o makon faadaanao zowaunaanao di'iti, ukaakapa'anan Jesus i'ati.

¹¹ Īabatan idi una'apan, sariapa ĩkonaukian. Na'iki ĩkian ĩtaan nii puraata u'ati. Uruu dauna'an udi'itinpan naa na'apam kizi pakaakapaan Jesus i'ati.

Ubaukapan naa Jesus aroopan Passover Kamoon dono

(Matthew 26:17-30; Luke 22:7-23; John 13:21-30; 1 Corinthians 11:23-25)

¹² Aizii kiwiitapa'o kamoo Bread Mawiki'ina'o Nikauzo-ka'o Kamoon kida dono, na'apain kapam kaznizonao zowiauza-ka'o Passover wanyukunuunaa nii. Uruu idi Jesus tominapa-kidaniinao pishaanuzu. ĩkian u'ati, "Na'iam nii puaiapan waminziwa-kidan Passover wanyukunuunaa?"

¹³ Uruu dono uduyudan dya'utam patominapa-kidaniinao, ukian i'ati, "Umako donoi iti, na'ii ukodapan nii daonaiora kapowanka'o wunu moto zo'an.

¹⁴ Uda'an uruu atii kabaun iti, umorota-kiziz. Na'ii upishaa kadapu'o, na'iki ukii pa'i u'ati, "Watiichaan kian, na'ia'oram dii kabaun nazoo putaan nii u'ati, unika-kizi ni'oraz Passover wanyukunuunaa patominapa-kidaniinao tuma?"

¹⁵ Udauna'an kadapu'o tukapa-kidan u'ati udaru'o kabaun nazoo na'iki dokoa'o kapam, minziwata-kariwai'i naa unazoo aroapa-karu ua'ii. Na'ia'a naa pa'i uminziwata ipai aimakaan wa'ati."

¹⁶ Udauna'an wunaou'u dya'utamainaouz mako'okan naa donoi iti. ĩkaawan na'iti, na'apa mishi ipai aimakaan sha'apan Jesus paradan kawana'ati. Uruu idi na'ia'a naa ĩminziwatan Passover wanyukunuunaa.

¹⁷ Aizii kamoo tipitan dauna'an, uruu naa Jesus kaawan 12 patominapa-kidaniinao tuma.

¹⁸ ĩaroapatinan pu'a'a naa miisa' ida'a, Jesus kian i'ati, "Mishi'o ōkian, bauda'apa pidan unao bii iki'o aroapatinan'o ōtuma zaamata-kidan nii ōgaru ōtarubanao ati."

¹⁹ Sariapa ĩmanaunama'akan kida na'iki ĩpishaanuzu padawu'atiaaka kida. ĩkian u'ati, "Aonaa mazan ōgaru mani, mishi?"

²⁰ Sariapa Jesus kian i'ati, "Bauda'apa pidan unao bii iki'o, damota'oraz bread patumaaka ōtuma.

²¹ Daonaiora Aokazi Iki'o mawaka'o nii na'apa Tominkaru Paradan saada-kariwaiz kian kawana'ati. Mazan kasha'ora'o nii manawun wuru pidan baiapanu'u zaamata-kida'o ni'oraz Daonaiora Aokazi Iki'o patarubanao ati. Kaiman zii mani aonaa ushakatauzon."

²² ĩaroapatinan pu'u, uzaamatan bread na'iki utoriinpan Tominkaru ati udau'an. Udauna'an udu'uubi'ian bread na'iki utaanuzu ĩkawana'ati, na'iki ukian i'ati, "Unika, ōnanaa wuru'u."

²³ Udauna'an uzaamatan koopo kawazo'o wine idi, na'iki utoriinapa-kidanuz Tominkaru ati. Udauna'an utaanuzu koshan i'ati na'iki ipai ĩtuzan koopo di'iki.

²⁴ Jesus kian, "Di'ora'a ōzain shoota'o ni'oraz iriba pidannao ati, uruu wuru'u kainaa-bata'o ni'oraz mishi'o nii Tominkaru sha'apatan pasha'apata'azooniaz pidannao ati.‡

²⁵ Ōkawaadan u'ati, aona'o nii powa'a ōtuzan wine, atii diina'iti'o nii zii ōtuzan pa'ina'o wine pa'an Tominkaru Naobanai-tinapa-kizi ii!"

²⁶ Uruu dauna'an ĩkunuiian kunui Tominkaru ati, udauna'an ĩmakon Olive Naawa iti.

Jesus kowaadan Peter ati, utaapa-kidan nii paaitapan paugaru

(Matthew 26:31-35; Luke 22:31-34; John 13:36-38)

²⁷ Jesus kian i'ati, "Īpai'o nii uwa'akan ōgaru, na'apa usaadinpan kawan Tominkaru Paradan ida'a kaikapa'a:

Ōzowian nii kaznizonao taapiki,

na'iki ipai'o nii kaznizonao

makoodanainan pana'iti kida, 'kia'oraz. §

²⁸ Mazan ōkadishita-kida-ka'o dauna'an ōmawaka-kizi iki, ōmakon nii u'ua'ati Galilee Baara iti."

²⁹ Peter kian u'ati, "Baokoinao mani wa'akan nii pugaru, mazan ōgaru, aona'o nii ōwa'akan pugaru!"

³⁰ Jesus kian Peter ati, "Ōkawaadan nii pu'ati, kuruku ka'aranpan ua'ii itamau aizii aiwaka'an, idikinau'o nii pukian pidannao ati aonaa puaitapan ōgaru."

† 14:18 miisa: English ida'an, table. ‡ 14:24 Tominkaru sha'apatan pasha'apata'azooniaz pidannao ati: uruu dakota-ka'o Pa'ina'o Covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'covenant' waranu'u.

§ 14:27 Zechariah 13:7

³¹ Powaa zii Peter ma'ozakadinan, ukian, "Aonaa na'apainim nii ðkian aonaa ðaitapan pugaru, atii ðowii-ka'o putuma!" Ipai ba'oran tominapa-kida-kariwainao, na'apa kida ðkian kapam.

Jesus toriinpan Gethsemene ii
(Matthew 26:36-46; Luke 22:39-46)

³² Udauna'an ðkaawan amazada Gethsemene kia'o udakota-ka'o di'iti, na'ii Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Usakanatapa zii da'a'a ðtoriinpa'anan pu'u di'itanpu'u."

³³ Una'aka Peter, James, na'iki John patuma. Udauna'an tuukii ukasha'oran, udopian panyukunuu ii.

³⁴ Ukian ð'ati, "Tuukii manawun ðnyukunuu kasha'oran dikintan ðgaru, mawaka-karu di'iti manawun ðabatanuz. Una'a da'a'a, upokodapa pa'i."

³⁵ Masakauda'u umunapon umako'okan ð'ai, uwashatinan paawun baara ikinapu, imi'i baara iti, na'a'a naa utoriinpan, aonaa padamata uaipan pabaiaapan pataka'utin-karu.

³⁶ "Paapaa, ðdaru, ipai aimakaan masha'apannaa pu'ati. Turuu pudobata-kidan wuru'u ðbaiaapa'azooniaz ð'ai. Mazan aonaa ðaipan kawana'ati mani, soo puaipan kawana'ati pa'an."

³⁷ Udauna'an ukaawan powaa ati patominapa-kidaniinao ida'ati, uikodan ðyaun da'awu'u naa. Ukian Peter ati, "Simon, puda'awun wuru'u? Aonaa puka'iitan pupokodapan masakauda'u karikaonan?"

³⁸ Jesus kian ð'ati, "Upokodapa na'iki utoriinapa aonaa kizi oia'o tiwaa-kidapan unao. Udorona minziwa padamata, mazan unanaa ii aonaa uturuuan."

³⁹ Udauna'an ukiwan koshan patoriinapa-kizi iti, na'apa koshan utoriinpan kiwiitapa'o kawan.

⁴⁰ Uruu dauna'an ukaawan koshan patominapa-kidaniinao ida'ati, uikodan ðyaun da'awu'u naa; aonaa ðka'iitan papokodapan. Na'iki aonaa ðaitapan na'apam pakian u'ati.

⁴¹ Ukaawan dono ð'ida'ati idikinautan ida'a, ukian ð'ati, "Pakawan zii uda'awupan usookapan zii? Turua'a naa! Aizii Daonaiaora Aokazi Iki'o kaakapaa-kaoa'a naa oiainao pidannao ati.

⁴² Ukadishita'a naa, wamako'o naa. Utukapa kaawa'a naa kaakapa'oraz ðgaru!"

Jesus zaamata-ka'o daua'o
(Matthew 26:47-56; Luke 22:47-53; John 18:3-12)

⁴³ Jesus kadakotinan pu'u zii, Judas kaawa'akan naa. Uruu 12 utominapa-kidaniinao bii iki'o. Utuma iriba pidannao kamarian-tinpainao na'iki ka'utapainao pazowiin kida kaawan. Wunao dyudaniinaou'u faadaanao zowaunaanao, tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki kazowautapainao Jewnao.

⁴⁴ Aizii wuru'u kaakapaamikitina'oraz kakinaotani'i naa wuru'u tarubainauz. Ukian ð'ati, "Pidan ðkissitaniaz, uruu wuru'u uaipaniaz. Uruu pa'i uzaamata na'iki una'aka'a naazu."

⁴⁵ Judas makon sariapa Jesus di'iti, ukian u'ati, "Tiichaa." Na'iki ukissita'akan naazu.

⁴⁶ Uru'u naa ðzaamata'akan Jesus.

⁴⁷ Mazan bouda'apa pidan na'a'o ukadishitapan so'otan pamarian usa'ukan Umanawunu'o Faadaa poitoru tain.

⁴⁸ Sariapa Jesus paradan ð'ati, ukian, "Kandii nii uwa'atin ðdau'ati, una'akan umarian na'iki uzowiin kida, uzaamata-kinanaa nii ðgaru; zowii-miki nii utaapan ðgaru?"

⁴⁹ Ipai kamoo ðkakinaopauzon unao Tominkaru Dupu ii, na'iki aonaa uzaamatan ðgaru. Mazan marii saada-kariwaiz kida Tominkaru Paradan ida'a'oraz mishiinan."

⁵⁰ Udauna'an ipai utominapa-kidaniinao kidoopan, ðwa'aka'akan naa uruu.

⁵¹ Pa'ina'o zii daonaiaora da'anapatinan Jesus dawu'ati, aona'o ukaiwadapan kamicha, soo ushibatapan pamada kamicha idin idi karikaonan. Tarubainao tiwaan pazaamatanuzu,

⁵² mazan udima'akan ð'ai makamichan-daun, uwa'aka'akan naa pashibirinaa kamicha idin ituma.

Jesus tiwaa-kidapa-ka'o
(Matthew 26:57-68; Luke 22:54-55, 63-71; John 18:13-14, 19-24)

⁵³ Na'iki'o ðna'akan Jesus Umanawunu'o Faadaa dupu iti. Na'ii ipai faadaanao zowaunaanao, ipai kazowautapainao Jewnao, na'iki ipai tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u baokopatinan.

⁵⁴ Peter na'iti umakon udawu'ati munapo uwa'akinpan, udauna'an umorota'akan naa Umanawunu'o Faadaa dupu panibazooti iti. Na'ia'a naa usakanatapan awunuutapainao kabaun tuma uwiichadinpan tikazi di'iti.

⁵⁵ Uru'u naa faadaanao zowaunaanao na'iki ipai ba'orainao kootowapa-kidauzonao pidannao tiwaan paikodan kowaada-karu nii dikauda'o Jesus sha'apatan pazowii-kidakinana niizu, mazan aonaa ikodan.

⁵⁶ Iriba pidannao mariidinan Jesus dau'u, mazan pana'a kida iparadan karikaonan.

⁵⁷ Udauna'an ba'oran pidannao kadishitan imariidinan Jesus dau'u, ikian,

⁵⁸ "Waabatani ukian kaikapa'a: 'Okaboobi'ian nii wuru'u Tominkaru Dapuz pidannao tomaniaz, idikinauda'u kamoo dauna'an okadishita-kidan nii ba'oran, aonaa pidan tomani mani.'"

⁵⁹ Inao kapam pana'a kida iparadan karikaonan.

⁶⁰ Umanawunu'o Faadaa kadishitan ikanaapu ati, upishaan Jesus kaikapa'a: "Aona'o nii pudako'atin kaiwuru'u iparadan pudau'oraz?"

⁶¹ Mazan Jesus mashaapan mashaa, aonaa uparadan. Powa'a koshan Umanawunu'o Faadaa pishaan uruu, "Pugaru mishi Christ, Kaimana'o Tominkaru Daniz?"

⁶² Jesus kian, "Mishi ogaru wuru'u. Utukapan nii Daonaiora Aokazi Iki'o sakanatan Tominkaru umanawunu'oraz diwa'ora antanapu; utukapan nii kapam uwa'atin isha'iz tuma aokazi iki!"

⁶³ Jesus na'apan idi, sariapa Umanawunu'o Faadaa kuzuuta'akan pakamichan pato'oran idi, "Aona'a naa waaipan ba'oran paradan powa'a!"

⁶⁴ Uabata na'apam uwazootapa'azon Tominkaru. Ukau'an na'apam ukian?" Ipai ikian, usha'apatan idi na'apa'oraz oia'o, marii uzowii-kao.

⁶⁵ Pabi'i kida pidannao na'ainao sopitan pazaadako Jesus di'iti. Ishibatan uawun, udauna'an izowitanuzu. Ikian u'ati, "Kanom zowita'oraz pugaru?" Na'iki watchmantapainao na'aka'akan naaz, ita'iautapaanan naa uruu kapam.

Peter kian aonaa uaitapan Jesus

(Matthew 26:69-75; Luke 22:56-62; John 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Peter na'ian pu'u Umanawunu'o Faadaa panibazooti baara ii, bauda'apa poitoruiaba kaawan na'ati.

⁶⁷ Otukapan dono Peter tanaapatinan tikazi ida'a, sariapa oawunuupa'akan u'ati. Okian, "Pugaru na'ia'o kapam Jesus Nazareth san tuma. Mishii?"

⁶⁸ Sariapa umariidina'akan. Ukian o'ati, "Aonaa oaitapan kanom dau'ana'o wuru'u pukadakinanuz." Uruu idi umakon paniinom iti. Uru'u naa kuruku ka'aranpa'akan naa.

⁶⁹ Poitoruiaba tukapan uruu na'ii, sariapa okian koshan na'ainao kadishitapan ati, "Mishi'o uruu iminauda'u!"

⁷⁰ Mazan Peter mariidan idyaun koshan.

Masakauda'u uruu dauna'an kadishitapainao na'a pishaan naa Peter koshan. Ikian, "Mishi'o pugaru iminauda'u, pugaru kapam Galilee Baara san."

⁷¹ Udauna'an Peter kian, "Na'apam okian mishi'o wuru'u! Marii Tominkaru pataka'utan ogaru omariidinan an! Okian, aonaa oaitapan kanom dau'ana'o wuru'u ukadakinanuz!"

⁷² Uru'u naa kuruku ka'aranpan naa koshan itamautannaa; sariapa Peter nyukunuan na'apam Jesus kiauzon da'i pa'ati, "Kuruku ka'aranpan ua'ii itamau, idikinau'o nii pukian aonaa puaitapan ogaru." Na'iki'ora'a naa uzaada'akan tuukii.

15

Jesus na'aka-kao Pilate di'iti

(Matthew 27:1-2, 11-14; Luke 23:1-5; John 18:28-38)

¹ Chaapi'ikiiman, faadaanao zowaunaanao baokopatinan kazowautapainao Jewnao tuma, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki ipai kootowapa-kidauzonao pidannao tuma. Inaou'u naa baokopatinan padi'itinpan kadimana'o ida'an na'apam kizi pasha'apatan uruu. Uruu dauna'an idodotan Jesus anoba kida chain idi, na'iki'o ina'akan naazu Pilate di'iti.

² Na'ia'a naa Pilate pishaanuzu, ukian Jesus ati, "Pugaru mishi Jewnao naobanaa king?"

Jesus kian u'ati, "Na'apa'o kaiwuru'u pukianuz."

³ Udauna'an faadaanao zowaunaanao kian Jesus dau'an, "Usha'apatauzonii iriba oii kida'o aimakaan."

⁴ Udauna'an Pilate pishaan koshan Jesus, ukian u'ati, "Aonaa na'apam pukian pukazannaatin-kinana nii? Puabata na'apam iparadan kida pudau'an."

⁵ Mazan aonaa na'apam Jesus kian powa'a. Uruu idi Pilate di'itinpan tuukii.

Pilate dyuudan Jesus zowii-kao

(Matthew 27:15-26; Luke 23:13-25; John 18:39-19:16)

⁶ Ipai wunu, wuru kaawan dono'o baokopainapa-karuz (Inyukunuitapauzonuz da'i pakazannaatauzo-ka'o kamoon), Pilate kodita-kidauzonii bouda'apa pidan taraa-kizai iki, pidannao aipan kawana'ati da'i.

⁷ Uruu dono kaina'a'o pidannao mizaataakapauzonao tiwautauzo pawataan Romannao pawiiizi ai, na'iki izowiinii pidannao; uruu idi itaraa-ka'o. Ibi'i kaina'a pidan Barabbas kia'o u'uu.

⁸ Ipai kasaba'ukinpainao pidannao wa'atin Pilate kanaapu ati, ipishaan uruu iaipan ukodita-kidan bouda'apa taraapa-kariwai pidan, na'apa usha'apatauzonii kawana'ati ipai wunu.

⁹ Pilate pishaan Inao, "Uaiapa sha'a omuudan na'iki okodita-kidan wuru'u Jewnao naobanaaz?"

¹⁰ Uaitapan idi'o wuru'u faadaanao zowaunaanao kishauzin wuru'u ikaakapaanuz Jesus u'ati.

¹¹ Mazan faadaanao zowaunaanao dyuudan ipai pidannao pishaan Pilate, iaipan Barabbas kodita-kida-ka'o.

¹² Pilate kian koshan kasaba'ukinpainao pidannao ati, "Na'apam mooko uaipan osha'apatan wuru'u Jewnao naobanaa, king ukii kiziz?"

¹³ Ipai iparadan diiwa'o ida'an koshan Pilate ati, ikian, "Marii utauka-ka'o Cross di'iti!"

¹⁴ "Kanom mooko oia'o nii usha'apatan?" Pilate kian.

Powa'a zii manawun idiwadan paparadan, ikian, "Marii utauka-ka'o Cross di'iti!"

¹⁵ Pilate aipan idi pakaimandan wuru'u iriba'oraz pidannao nyukunuu, uruu idi ukodita-kidan naa Barabbas i'ati taraa-kizai iki. Uruu dauna'an udyuudan soldyaanao ba'izian Jesus atii shashota umada, na'iki udyuudan naa kapam itaukanuzu Cross di'iti.

Soldyaanao banikiitan Jesus

(Matthew 27:27-31; John 19:2-3)

¹⁶ Na'iki'o soldyaanao morota-kidan Jesus Romannao dapunaa nazo iti, na'ii idapadan ipai baokopa ba'oran soldyaanao.

¹⁷ Ikaiwada-kidan wuza'o chaakita Jesus ati, udauna'an itoman kowamai kawanu'o kaiwada-karu kadunaa idi, udauna'an imuudan naazu uzowau paawa ati.

¹⁸ Ibanikiitan Jesus kaikapa'a, ikian, "Pugaru King, umanawunu'o Jewnao naobanaa!"

¹⁹ Iba'iziinuzu pazowau an kida atamun idi, isopiautapanuzu, ikodoru'ukan na'iki idawukan ukanaapu ati.

²⁰ Ipaian dauna'an pabanikiitan Jesus, iso'otan naa wuru'u wuza-za'oraz chaakita u'ai, ikaiwada-kidan ukamichan powaa iti u'ati. Uruu dauna'an ina'akan naa uruu, itauka'an naazu cross di'iti.

Jesus tauka-ka'o Cross di'iti

(Matthew 27:32-44; Luke 23:26-43; John 19:17-27)

²¹ Imakopa-kizi an iikodapan pidan Simon kia'o u'uu, Cyrene san, uruu Alexander na'iki Rufus daru. Soldyaanao dyuudan una'akan Jesus crossanna.

²² Ina'akan Jesus Golgotha iti, (amazada Pidan-Zowau-Niwa'uz-naawa, kia'o wuru'u udakota-ka'o).

²³ Na'ia'a naa itiwaan patuza-kidan u'ati wine, kawiki'ita-kariwai kibia'o myrrh aiba idi, mazan aonaa Jesus tuzanuzu.

²⁴ Udauna'an itaukan naa Jesus cross di'iti. Udauna'an ibuutan naa ukamichan pakawana'ati kida, imakinaotan makinaonii itukapa'azon na'ia'oram nii kida, bouda'apa'o pidan zaamatan.*

²⁵ Doko'o za'ora'a naa kamoo chaapi'iki wuru'u itaukanuz Jesus cross di'iti.

²⁶ Kaina'a saada-kariwai imanamikitin-kinaa, "Dii wuru'u King, Jewnao ati," kii.

²⁷ Na'a udazaba'a itaukan kapam dya'utam koidimikinao, bouda'apa udiwa'oran antanapu na'iki ba'oran uwashabaron antanapu.

²⁸ [Kaikapa'o ida'ana'a saada-kariwai kaarita ida'a'oraz mishiinan, "Oia'o pidan kawanu'o utukapa-ka'o,"[†] kia'oraz.][‡]

²⁹ Pidannao dobaapainao kida udazaba an banikiitanuzu, iwa'uan pazowau, "Kasha'al" ikian. "Pukian pukaboobi'ian nii Tominkaru Dapu, udauna'an pukadishita-kidan niizu idikinautan kamoo dauna'an.

³⁰ Aizii putoka'a naa pucrossanna di'iki pukazannaatina'a naa puaiapan ati!"

* 15:24 Psalm 22:18 † 15:28 Isaiah 56:12 ‡ 15:28 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

³¹ Na'apa kapam faadaanao zowaunaanao, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u banikiitan Jesus, iikiitakapan pa'atiaaka kida, "Ukazannaata ba'oran pidannao, mazan aonaa turuu ukazannaatinan paaipan ati.

³² Watukapa kizi Christ, wuru'u king, Israelitenaon naobanaaz tokan aizii Cross di'iki, uruu ida'an kizi wamishidan uruu!" Upu'u zii kapam wunao dakoopan uruu'u, taukariwainauz udazaba'a.

Jesus mawakan

(Matthew 27:45-56; Luke 23:44-49; John 19:28-30)

³³ Sakitapa kamoo di'iki, ipai amazada maruta'akan, atii daawadata kamoo.

³⁴ Udauna'an aka, uru'u naa Jesus kadakon diiwa'o ida'an. Ukian, "Eloi, Eloi, lema sabachthani?" Kaikapa'o wuru'u ukianuz: "ŌTominkarun, ōTominkarun, kanom nii aonaa panyukunuupan ōgaru?"

³⁵ Ba'orainao pidannao kadishitapainao udazaba'a abata wuru'u uparadanuz. Sariapa i'kian, "Aushaa uabata, udapadan pa'ida'ati prophet Elijah."

³⁶ Sariapa bauda'apa pidan dima'akan, udamotan sponge katama'o riwunii di'iti. Udauna'an usawadan naa Jesus dako itiz atamun saba ida'an. Sariapa ukian, "Mashaapa zii! Watukapa kizi panaadon Elijah wa'atin nii utoka-kida'ananzu."

³⁷ Udauna'an Jesus kadakon ma'ozaka'o ida'an, uruu mawaka'akan naa.

³⁸ Na'apain na'a'o udaru'o kamicha mada kazadinda'o Tominkaru Dapu nazo ii, § sariapa ukuzuuta'akan pazikon an doko iki atii apowa iti.

³⁹ Na'a'o soldyaanao zowaunaa kadishitapan Jesus kanaapu'u. Utukapan idi na'apam Jesus mawakan, sariapa ukian, "Mishi'o mishi Tominkaru Danin wuru'u di'ora'a pidana'a."

⁴⁰ Na'a'o kapam zunnao munapo zaa iawunuutapan. I'ibii iainao na'ii Mary, Magdala sanaaba; na'iki ba'oran Mary, oroo James na'iki Joseph daro; na'iki Salome.

⁴¹ Inao da'anapatinao Jesus ukauudinankan dono'oraz Galilee Baara ii, na'iki Inao kaminka'uupauzoz da'i uruu. Na'iki iriba kapam baokoinao zunnao na'ii, wa'atiinao utuma Jerusalem ati.

Jesus dida-ka'o

(Matthew 27:57-61; Luke 23:50-56; John 19:38-42)

⁴² Wachuupun di'iti'i naa, uruu dono minziiwatinao-karu kamoo kapam wuru'u, ba'oran kamoo tannaa, uruu Sookapa-karu Kamoon.

⁴³ Kaina'a Joseph Arimathea san, na'iki uruu umanawunu'o nii pidannao taapan, na'iki uruu zaudapa'o kapam Tominkaru Naobanai-tinan kamoon kaawan. Kamoo tipitan ua'ii uma'ozakada'akan panyukunuu na'iki umakon, upishaa'anan Pilate Jesus nanaa dau'an.

⁴⁴ Sariapa Pilate di'itinpan, uabatan idi Jesus mawaka'aka'a naa. Sariapa udapadan soldyaanao zowaunaa na'iki upishaanuz, ukian u'ati, "Mawaka'aka'a naa mishi Jesus?"

⁴⁵ "Oo, mawaka'aka'a naazu," ukian u'ati. Uruu idi'i naa Pilate taapada Joseph na'akan Jesus nanaa.

⁴⁶ Uruu idi Joseph torian naa kawinipina'o kamicha mada, na'iki utoka-kidan naa Jesus nanaa. Udauna'an upapidan naazu kamicha mada idi, na'iki umuudan naazu kichadakarawai kuba nazo ii. Udauna'an utarata'akan naaz udaru'o kuba idi.

⁴⁷ Mary Magdala sanaaba na'iki Mary Joseph daro tukapanii na'ia'oram Jesus nanaa muuda-ka'o.

16

Jesus kadishitan

pamawaka-kizi iki

(Matthew 28:1-8; Luke 24:1-12; John 20:1-10)

¹ Sookapa-karu Kamoo dauna'an, Mary Magdala sanaaba, na'iki Mary James daro, na'iki Salome torian kaduunuribai ikaduunuu-kinaa nii Jesus nanaa.

² Udauna'an chaapi'ikiiman, Sunday dono kamoo koditanin, uru'u naa imakon baaranai iti.

³ Imakopaanan pu'u dunapota, ipishautaakaan pa'atiaaka kida, i'kian, "Kanoma'o nii kidu'uka kuba wa'ati paniinom iki?"

⁴ Usha'apanum kau'an udaru'o wuru'u kubaz. Udauna'an imaonapatapaanan pu'a'a naa na'iti, itukapa wuru'u kuba tuu'uzuz kida'uka'aka-kaoo'a naa.

⁵ Imorotanaakan pu'u ka'unaru nazo iti, sariapa itukapan pa'ina'o zii pidan sakanatapan padiwa'ora antanapu, ukaiwadapanii baraka'o kamicha za'aba'i, na'iki sariapa itarian.

§ 15:38 udaru'o kamicha mada kazadinda'o Tominkaru Dapu nazo ii: Putukapa kaarita tokon ii 'Tominkaru Dapu' dau'an, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo ida'a.

⁶ Mazan ukian i'ati, "Mana'a utaria'ana'a. Ōaitapa udorotapan Jesus Nazareth iki'oraz, tauka-kariwaiz cross di'iti. Uruu kakuda'aka'a naa, aona'a naa uruu nii da'a'a. Utukapa, da'a'a tawuru'u umuudauzo-kaoz.

⁷ "Aizii ukowaada'ana'a naa di'ora'a kuwai, Peter na'iki ba'oran utominapa-kidaniinao ati. Ukowaada i'ati kiwiita'o ni'i naazu Galilee Baara iti. Na'ia'o nii itukapan uruu tawuru kawana'ati'i uparadauzonuz da'i i'ati," ukian.

⁸ Udauna'an ikodita'akan baaranai iki idima'akan naa powaa iti. Tuukii itariidinan atii naka-nakaa idyaun, aona'a naa ika'iitan pakakuwaapan patarian idi.

[Kotua'o saada-kariwai Mark kaaritan ipain kaikapa'a]

Jesus aidinan Mary

Magdala sanaaba ati

(Matthew 28:9-10; John 20:11-18)

⁹ [Jesus kadishitan dauna'an pamawaka-kizi iki Sunday chaapi'iki, kiwiin uaidinan Mary Magdala sanaaba ati; oroo di'iki'o ukodita-kidauzon da'i 7 oia'o doronainao.

¹⁰ Udauna'an omakon okakuwaapa'anan uminauda'uitapaniinao ati, pakawan zii i'zaadinan pakasha'oran idi.

¹¹ Mary kowaadan naa i'ati patukapan Jesus, kakuda'a naa uruu, mazan upu'u aonaa imishidan oroo.

Jesus aidinan dya'utam pada'angepikinao ati

(Matthew 28:16-20; Luke 24:13-49; John 20:19-23; Acts 1:6-8)

¹² Uruu dauna'an, Jesus aidinan dya'utamainao ati, imakopan pu'u ba'oran wiizainao sodi kida di'iti, mazan aonaa iaitapanaatanuzu.

¹³ Na'iki'o sariapa i'kiwan powaa iti ikakuwaapan baokoinao ati, mazan aonaa imishidan i'kuwaa.

¹⁴ Uruu dauna'an Jesus aidinan 11 patominapa-kidaniinao ati, i'aroapatinan pu'u. Uto'orauauzon idyaun imamishidakan na'iki idadaradan idi panyukunuu tuukii manawun, aonaa idi imishidan utukapikinao paradan.

¹⁵ Na'apain ukian i'ati, "Umako ipai amazada kawana'ati ukakuwaapa'an kizi Kaimana'o Kuwai dau'u ipai pidannao ati.

¹⁶ Kanom mishida'o na'iki chikaawunuina'o kazannaata-karu nii; kanom aona'o umishidan pataka'uta-kaou'o nii.

¹⁷ Mishidainao taa-kaou'o nii ima'ozakan i'sha'apata-kinaa nii umanawun kida'o aimakaan; ikodita-kidan nii pidannao ai oia'o doronainao kida o'u'u ida'an; iaitapan nii paparadan bakadun parada-karu kida;

¹⁸ i'zaamatan an kowazaz oo ituzan an mawaka-kinai riwunii, aona'o nii i'sha'apan; ipishatan nii karinainao paka'u idi, kakuda'o nii idyaun."

Jesus makon Aokazi iti

(Luke 24:50-53; Acts 1:9-11)

¹⁹ Jesus ipaian dauna'an pakadakotinan i'ati, una'aka-kaoa'a naa aokazi iti. Na'ii usakanatan Tominkaru diwa'ora antanapu.

²⁰ Uruu dauna'an tominapa-kida-kariwainao makon naa, ikakuwaapa'anan naa Kaimana'o Kuwai dau'u ipai amazada kawana'ati. Uruu dono Naobanai kaudinan idi ituma, mishi'i naa mishi i'sha'apatan umanawun kida'o aimakaan pidannao mishida-kinaa nii.*

[Ba'oran saada-kariwai Mark kaaritan ipain kaikapa'a]

(9-10) [Sariapa zunnao makon ikowaada'anan kuwai dyuuda-kariwaiz ikowaadan, mazan aonaa ikowaadan ipaiz. Uruu dauna'an Jesus dyuudan patominapa-kidaniinao ipai amazada kawana'ati ikowaada'an kizi kaimana'o na'iki karikaonanu'o kuwai, wuru'u karikaonanu'o kazannaatin-kinai dau'oraz.]†

* **16:20** Aonaa ipai'o mani saadapauzonao di'ora'a kaarita, totokadan Mark saadan dauna'an di'ora'a kaarita'a, wuru'u verse 9-20 ida'a'oraz. † **16:20** Aonaa ipai'o mani saadapauzonao di'ora'a kaarita, totokadan Mark saadan dauna'an di'ora'a masakauda'u'oraz saada-kariwai.

Luke Saadanii Kaimana'o Kuwai

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita Luke saadanii. Wuru'u Luke, uruu Gentile na'iki daakataa kapam. Aitapa'o pidan uruu, dobata'o utominpan, na'iki uparada Greek paradan kaimanaiman. Uchi'ikapauzonii da'i apostle Paul tuma ukakuwaa'atinan dono.

Luke saadan kaarita Theophilus ati'o, na'iki ba'oran Gentilenao ati'o mishidainauzuaa Jesus. Luke aipan mishidainao aitapan mishi'o wuru'u itominapa-kida-kaooz. Tominkaru aipan kawana'ati'o wuru'u Jesus kaawanuz imi'i baara ati kazannaata'o nii ipai pidannao oia'o ai, Jewnao na'iki Gentilenao kapam.

Kaina'a iriba Luke kowaadan aimakaan kida dau'an. Soo Luke kaaritan ida'a karikaonan usaadinpan: angelnao kunuupan dau'u, na'iki taapainao kaznizonao tukapankan dau'u Jesus, ushakatan dauna'an; Jesus makon dau'u Tominkaru Dapu iti Upa'inan dono zii; Samaria san kamunanun daua'o; na'iki daonaora padantan daua'o padaru ida'ati.

Tuukii Luke paradan toriinapa-karu dau'an; Kaimana'o Kuwai konaukii-kida-kaoo dau'an; zunnao kakuda-kaoo dau'an, Jesus na'iki apostlenao kaminka'uapa-kaoo dau'an; mapuraataniinao dau'an; oiainao pidannao dau'an, na'iki Kaimana'o Doronaa dau'an.

Paul saadanii kapam masakauda'u Luke dau'an pakaaritan ida'a, 2 Timothy 4:11 na'iki Philemon 24 ida'a.

Kaarita buutinan kida

Kaarita sakadinan 1:1-4

Jesus na'iki John Chikaawunuupauzo shakatan atii ituuvarun 1:5-2:52

John Chikaawunuupauzo kaudin-kizi daua'o 3:1-20

Jesus chikaawunu-kaoo na'iki utiwaa-kidapa-kaoo 3:21-4:13

Jesus kaudinan Galilee Baara ii aka 4:14-9:50

Jesus kaudinaan pamakopan dono Jerusalem iti 9:51-19:27

Jesus sha'apatanii kida pazowii-kaoo ua'ii 19:28-22:46

Jesus zaamata-kaoo, na'iki uzowii-kaoo 22:47-23:56

Jesus kadishitan pamawaka-kizi iki, na'iki uaidinan pidannao ati 24:1-49

Jesus na'aka-kaoo aokazi iti 24:50-53

¹ Naobanai Theophilus,

Kaina'a iriba pidannao, saadainao ipai Jesus sha'apatanii kida aimakaan dau'u, na'iki ipai Jesus sha'apata-kaoo dau'an.

² Isaada ipai aimakaan, na'apa pakawan waabatan kawan ukowaada-kaoo utukapikinao di'iki, inao tukapainao kidaz ipai aimakaan sha'apan usakadin-kizi iki, na'iki ba'orainao di'iki, kowaadainao kidaz ipai kaiman kida'o usha'apatanii dau'u.

³ Ukau'an naobanai Theophilus, ōdi'itapa kaiman-daun aimakaan wuru'u sha'apata-kariwai kidaz usakadin-kizi iki, na'iki ōabata kaiman-daun ipai wuru dau'ana'a aimakaan kida sha'apata-kariwai. Uruu idi ōaipan ōsaadan pu'atizu kaiman-daun usha'apan kawana'ati manawun. Ipai usakadin-kizi iki, atii utokon iti.

⁴ Ōsaadan pu'atizu kaimanaiman, usha'apanum kau'an ōaipan idi puaitapan kaimanaiman, ipai wuru dau'ana'a puabatanii kidaz aimakaan sha'apan.

Angel aidinan Zechariah ati

⁵ Aizii Herod king-tinpan dono na'iki ukazowautapan dono, ipai amazada Judea Baara ii aka. Kaina'a faadaa na'ia'o umashaapan, Zechariah kia'o u'uu. Aizii Zechariah dokozudaunnao, na'apa kapam faadaa-tinpauzonao pa'idiwaru. Kaina'a faadaa, Abijah kia'o u'uu, uruu tuma'o Zechariah dokozu-daunnao kaudinauzon kotua'a naa. Aizii Zechariah daiaro Elizabeth, faadaa-tinpauzonao kapam oiribannao.

⁶ Kaiman Zechariah na'iki Elizabeth mashaapan Tominkaru awun za'a. Ipai iizotatin Tominkaru dyuuzaa na'iki ukakinaori kida.

⁷ Mazan aonaa Elizabeth kaudanin, usha'apanum kau'an maudanich oroo. Aizii na'apa'in maskonnaou'u naa oroo, na'iki uruu tunarunaou'u naa kapam.

⁸ Bauda'apa kamoo Zechariah na'iki umin-kaudinannao, wuru'u faadaa-tinpainao kidaz zaamata-kaoo kaudina'o nii Tominkaru Dapu nazo ii. Usha'apanum kau'an Abijah ida'atanpuinao pa'idiwaru faadaanao wuru'u kaudina'oraz uruu dono. * Uruu idi

* 1:8 Kaina'a iriba faadaanao kaudinauzonao Tominkaru Dapu ii. Ikaudinani nii batonapa kida. Na'iki ikaudinani nii bauta'apa sondii. Uruu dauna'an ba'orainao'u ni'i naa kaudin.

Zechariah na'iki umin-kaudinannao sha'apata'o nii ipai aimaakan, wuru'u faadaanao sha'apatauzonii kidaz Tominkaru ati.

⁹ Aizii faadaanao, kaina'a İsha'apatauzonii aimaakan, patukapa-kinnaa nii kanoma'o nii aizii kaudin, kawaoda'o nii kaduunu'o Tominkaru ati. Uruu dono Zechariah zaamata-kaao. Uruu idi Zechariah morotan naa Tominkaru Dapu iti ukawaoda'anan kaduunu'o shanaribai altar paawa iti, Tominkaru ati.

¹⁰ Aizii kaduunuribai kawaodapa-kaao pu'u, pidannao kasaba'ukinan paniba itinapu, na'iki İtoriinpan naa kapam.

¹¹ Upu'a'a naa angel, Tominkaru di'iki'o kaawa'akan Zechariah di'ii. Angel kadishitan altar wuru'u kaduunu'o kawaodapa-kizinaoaz diwa'ora antanapu.

¹² Tuukii Zechariah taria'akan patukapan idi angel.

¹³ Mazan angel kian u'ati, "Zechariah, mana'a putaria'ana'a, Tominkaru abata putoriinpan. Kaudani'o nii pudaiaro, okaudanipan dono daonaora'o nii odani nii. Pudukota pa'i u'uu John kii.

¹⁴ Aizii ushakatan dono tuukia'o nii pukonaukii-kidanuz na'iki ipai ba'orainao pidannao tuukia'o nii kapam İkonaukii-kidanuz.

¹⁵ Na'iki umanawunu'o nii pidan uruu, Tominkaru awun za'a. Aonaa kizi pa'i utuzan wine na'iki ma'ozaka'o riwunii. Sariaapa'o nii Kaimana'o Doronaa zaamatan uruu ushakatan dono.

¹⁶ Na'iki uru'o nii padanata-kida iriba Israelitenaof powaa ati, Naobanai Tominkaru ida'ati.

¹⁷ Na'iki uru'o nii kiwiita Naobanai ua'ati, ma'ozaka'o nii uruu, na'apa'o nii manawun uma'ozakan Elijah kawan, Tominkaru prophetiniz. Na'iki ukaimanadan nii daruinao nyukunuu İdainao tuma kida. Na'iki pidannao wuru'u dikintapainao kidaz, utanawatan nii İnyukunuu, kaiman kizi'i naa İaitapan padi'itinpan, na'apa izo'atiinao kawan Tominkaru. Na'iki uminziwa-kidan ni'i naa Tominkaru pidannao nyukunuu, İizo'ati kizi uparadan."

¹⁸ Sariaapa Zechariah kian angel ati, "Kandii ida'ana'o nii mooko İaitapan umishiin wuru'u pukowaadaniaz aimaakan o'ati? Usha'apanum kau'an oġaru tunarunaou'u naa na'iki oġaiaro na'apa maskonnaou'u naa kapam."

¹⁹ Sariaapa angel kian u'ati, "Oġaru Gabriel, Tominkaru di'iki'o oġwa'ati'ikan. Udyuudanii oġaru kowaada'o nii paparadan pu'ati, wuru'u kaimana'oraz kuwai.

²⁰ Mazan aonaa pumishidan oġuwaa, wuru'u mishi'oraz nii usha'apan paainaa kawana'ati. Pumamishidikan idi oġuwaa, pumaparadanun nii aizii. Ukau'an aona'o nii pukaparadanun, atii oġuwaa mishiinan dau'ana'o nii zii pukaparadanun koshan."

²¹ Upu'a'a naa pidannao zaudapan Zechariah koditan. İaitapa'azon usha'apanum naa wuru'u umakoditakanuz kadiman.

²² Udauna'an zii ukoditan İ'ida'ati. Mazan aona'a naa uparadan nii. İaitapa'aka sariaapa, Tominkaru tukapa-kidan aimaakan u'ati. Pamaparadanun idi Zechariah tiwaan naa pakakuwaapan İ'ati paka'u ida'ana'a naa karikaonan.

²³ Uipaian dauna'an ipai pakaudinkiz, ukiwan naa padapu iti.

²⁴ Aonaa ukotua'ikin uruu dauna'an Elizabeth kaudanin naa mishi. Mazan aonaa okoditan padapu iki, atii baka'iauda'u kauzu dauna'an zii okoditan.

²⁵ Uruu idi okian, "Aizii Tominkaru kamunan-kida mishi oġaru. Uruu idi aona'o nii powa'a pidannao dakoopanun."

Jesus shakatan kowaada-kida-kaao

²⁶ Aizii 6 kauzu Elizabeth kaudanin dauna'an, uru'u naa Tominkaru dyuudan angel, Gabriel kia'oraz u'uu, wiizai Nazareth iti, Galilee Baara ia'oraz.

²⁷ Udyuudanuzu na'aka'o nii parada-karu pa'inaiba zun di'iti, Mary kia'o o'uu. Joseph, King David takaa-daunuz, aiapanii oroo na'iki upishaani'i naa oroo padaronao ati paminmazidan nii.

²⁸ Aizii angel kaawan o'ida'ati, sariaapa ukian o'ati, "Kaiman pugaru? Kaina'a Tominkaru putuma, na'iki tuukii ukamunanun pu'ati," ukian o'ati.

²⁹ Tuukii Mary tarian, na'iki tuukii odi'itinpan ukuwaa dau'u, na'iki tuukii oaitapa'azon na'apa'oram manawun wuru'u ukianuz pa'ati.

³⁰ Mazan angel kian o'ati, "Mary, mana'a putaria'ana'a, aizii Tominkaru kamunanu'uzon pu'ati.

³¹ Ukau'an pukaudanin nii daonaora idi. Aizii pukaudanipan dono, pudakota pa'i u'uu Jesus kii.

† 1:16 Israelitenaao: İnao dakota-kariwaiz kapam Jewnao nii.

³² Uruu tuubaru'o nii, na'iki umanawunu'o nii pidan, na'iki udakota-ka'o nii Tominkaru umanawunu'oraz Dani nii. Na'iki Naobanai Tominkaru zaamatan nii uruu king nii, na'apa kotua'o udokozu-daun King David kawan.

³³ Karikaonanu'o nii uking-tinpan Israelitena'o ati, wuru'u Jacob takaan-daunnaouz, na'iki unaobanai-tinapanuz, aonaa na'apainim nii ukatokon-tinan."

³⁴ Udauna'an Mary kian angel ati, "Ōgaru pa'ina'o zii zun, aona'o zii daonaiora kiitauzon. Na'apam nii mooko ōkaudanin?"

³⁵ Angel kian o'ati, "Kaimana'o Dorona'o nii wuru'u kaawa'oraz pu'ida'ati, na'iki Tominkaru taan ida'ana'o nii karikaonan pama'ozakan pu'ida'ati, wuru'u pukaudaninuz. Ukau'an pudani, wuru'u kaimana'oraz manawun koraidaonaa, aona'oraz oia'o nii u'ida'a, udakota-ka'o nii Tominkaru Dani.

³⁶ Puaitapa puiriban taoro'o Elizabeth. Pidannao kian aonaa na'apainim nii okaudani-izon. Mazan kai oroo kaudani'i naa, 6 kauzu'u naa. Omaskonnaoun pu'a'a naa padamata, mazan upu'u zii okaudanin.

³⁷ Usha'apanum kau'an Tominkaru ati, aonaa aimakaan kasha'apannan, turuu usha'apatan sha'apa'oram aimakaan, aona'oraz turuu puabatan usha'apata-ka'o."

³⁸ Sariapa Mary kian, "Ōgaru Tominkaru poitoruaba. Marii mooko aimakaan sha'apan ō'ati, puparadan kawana'ati," okian. Udauna'an angel mako'okan naa o'ai.

Mary makon Elizabeth di'iti

³⁹⁻⁴⁰ Kadiman aka udauna'an, uru'u naa Mary makon munapo, midukuo-ta'o wiizai di'iti, Judea Baara ia'oraz. Omakon atii Zechariah dapu iti. Aizii okaawan sariapa onaubaan Elizabeth.

⁴¹ Mary naubaan pu'u oroo, sariapa Elizabeth abatan paudani dakazatinan patoba nazo ii. Upu'a'a naa Kaimana'o Doronaa kaawan Elizabeth ida'ati.

⁴² Uruu idi Kaimana'o Doronaa aipan ati okian Mary ati diiwa'o ida'an. "Tuukii manawun Tominkaru kaimanan pu'ati, ipai ba'oran zunnao ai. Na'iki kaiman manawun Tominkaru pudani ati, putoba nazo ia'oraz."

⁴³ Okian koshan, "Kandii ni'o pa'an wuru'u kaimana'o manawun aimakaan sha'apanuz ō'ati, wuru'u ōnaobanaa daro morowautapanuz ō'ida'ati?"

⁴⁴ Punaubaan pu'u ōgaru, sariapa ōabatan ōdani dakazatinan ōtoba nazo ii, ukonaukian idi.

⁴⁵ Konaukia'o nii manawun pugaru, usha'apanum kau'an pumishidan idi wuru'u parada-karuz, na'iki pumishidan idi mishi'o nii umishii-ka'o wuru'u wanaobanaa kowaada-kidaniaz pu'ati," okian Mary ati.

Mary konaukii-kidan Tominkaru

⁴⁶ Uruu idi Mary kian.

"Tuukii manawun ōkonaukii-kidan wanaobanaa.

⁴⁷⁻⁴⁸ Tuukii manawun ōnyukunuu konaukian,

Tominkaru ōkazannaatapiki nyukunuitapan idi ōgaru,

na'iki ukamunan-kidan idi kowas ōgaru, papoitoruaba.

Aizii ipai'o nii pidannao diina'iti'i, idakotan ōgaru konaukiaiba nii.

⁴⁹ Usha'apanum kau'an, Tominkaru ma'ozaka'oraz

sha'apatan idi kaimana'oraz manawun aimakaan ō'ati.

Mishi uruu umanawunu'o ukaimanan.

⁵⁰ Ipai pidannao taapainaoz Tominkaru umanawunu'o nii,

īdokozu-daunnao di'iki atii īwadaunnao di'iti, utukapa-kida pakamunanun ī'ati.

⁵¹ Mishi uruu ma'ozaka'o manawun,

pama'ozakan ida'an ipai uwaataabi'ian pidannao,

wuru'u tuukia'oraz īatadinpauzion.

⁵² Tuubaru kidainao naobanainao, na'iki umanawun-tinpainao kidaz,

ipai uwaota-kidan īdyaun panaobanai-tinpan ai.

Aizii pidannao waranuitapa-kariwainao,

uzaamata pa'an īdyaun tuubaru kidainao nii.

⁵³ Aizii zamazi-tinainao utaa ipai aimakaan ī'ati,

abaapa utapan īdyaun.

Mazan kapuraataniinao, aonaa kanom utaan ī'ati.

⁵⁴ Mishi pakiauzon kawan wadokozu-daunnao ati kotua'a naa,

aizii ukawana'ati mishi ukaminka'utan papoitorunao Israelitenaouz.

⁵⁵ Aonaa mishi manyukunuutan kotua'o paparadan, ukiauzonuz,

karikaonanu'o nii ukamunan-kidan Abraham na'iki udainao diina'iti'i,"

kia'o Mary kian.

⁵⁶ Mary na'ian idikinauda'u kauzu Elizabeth tuma. Udauna'an okiwan naa padapu iti.

*John Chikaawunuupauzo
shakatan daua'o*

⁵⁷ Aizii Elizabeth kaudanipan dono'o naa, uru'u naa okaudanipan, daonaiora mishi odani nii.

⁵⁸ Aizii omin-dazabazinao, na'iki oiribanna abatan na'apam Tominkaru kamunanun na'iki utukapa-kidan tuukii pakaimanan o'ati. Tuukii ikonaukian paabatan idi okaudani-pan, uruu idi baokopa ikonaukian otuma.

⁵⁹ Aizii bauta'apa sondii Elizabeth kaudanipan daua'an, uru'u naa pidannao kaawan itukapa'anan naa idani choota-kao[‡] Jewnao kaduz kawana'ati.[§] Aizii wuru'u pidannaouz aipan naa padakotan u'uu Zechariah kii, padaru uu kawan.

⁶⁰ Mazan udaro kian i'ati, "Aonaa, aonaa na'apa'o nii mani u'uu, John kia'o nii pa'an u'uu."

⁶¹ Sariapa ikian o'ati, "Mazan aonaa bauta'apa uiribanna na'apa'o nii i'uu."

⁶² Udauna'an ipishaan udaru paka'u ida'an, iaipan ukowaadan na'apam uaipan paudani uu dakota-kao.

⁶³ Sariapa Zechariah pishaan i'ati kaarita, udauna'an usaadan kaarita ida'a kaikapa'a: "John kia'o nii u'uu." Tuukii pidannao di'itipan, aonaa Izauda-kidan udakotan u'uu na'apa.

⁶⁴ Upu'a'a naa mazan Zechariah kaparadanu'ukan. Uruu idi tuukii ukonaukii-kidan Tominkaru.

⁶⁵ Ipai imin-dazabazinao, tuukii idi'itipan. Udauna'an ikowaadaabi'ia'akan naa ba'orainao ati, ipai wuru dau'an kida'a patukapanii kidaz usha'apan. Uruu idi kuwai makon na'iki una'aka-kao ipai wiizai kawana'ati, wuru'u midukuo baawu an kida'oraz wiizainao, Judea Baara ii aka kida'oraz.

⁶⁶ Uruu idi ipai pidannao wuru'u abatainao kidaz kuwai, tuukii manawun idi'itipan, na'iki ikian, "Ei, kanom kaduzu'o nii wuru'u koraidaonaaz diina'iti'i?" Usha'apanum kau'an itaitapan idi Tominkaru kaina'an utuma.

*Zechariah konaukii-kidan
Tominkaru*

⁶⁷ Uruu dono Kaimana'o Doronaa kaawan Zechariah ida'ati. Kaimana'o Doronaa aipan ati ukowaadan naa Tominkaru paradan pidannao ati. Kaikapa'o wuru'u ukianuz i'ati:

⁶⁸ "Wakonaukii-kida wanaobanaa, Israelitena Tominkarunuz, ukaawan idi na'iki ukaminka'uta'anan idi papidanannao, na'iki uso'ota'anan idi idyaun ipataka'uta-kao ai.

⁶⁹ Utaa zii mishi ipai waunao ati, ma'ozaka'o kazannaatin-kinai nii, papoitoru David takaa-daun idi.

⁷⁰ Na'apa pakiauzon kawana'ati kotua'a naa, kaimana'o paprophetinnao ida'an.

⁷¹ Ikowaadan ukazannaatan nii waunao, na'iki uso'otan nii waunao watarubanao ai, wunao aia'a tuukia'oraz manawun ito'ora-kizaitapan waunao.

⁷² Mishi Tominkaru kowaadanii kotua'a naa wadokoza-daunnao ati, ukamunan-kidan nii idyaun.

Na'iki aona'o nii umanyukunuutan

wuru'u ukowaadauzoniaz pasha'apatan nii i'ati.*

⁷³ Kaimanaiman uwa'akan mishi'oraz paparadan wadokoza-daun Abraham ati kotua'a naa, aona'oraz turuu upana'ada-kao.

⁷⁴ Ukowaadauzon u'ati diina'iti'i, ukazannaatan nii waunao watarubanao ai. Kaiman kizi wamashaapan u'ati aonaa wataritan bii'i mani.

⁷⁵ Na'iki kaiman kizi manawun wamashaapan soo uruu ati bauta'apa na'iki waizo'ati kizi uparadan karikaonan."

⁷⁶ Udauna'an ukian.

"Pugaru odani, pudakota-kao nii
umanawunu'o manawun Tominkaru prophetin nii.
Pukiwiitan nii Naobanai ua'ati,

[‡] 1:59 choota-kao: Putukapa 'chootin-karu' daua'o, kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

[§] 1:59 Leviticus 12:3 * 1:72 ukowaadauzoniaz pasha'apatan nii i'ati: uruu dakota-kao covenant. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

pusaaba'anan naa dunapo umako kizi nii.

⁷⁷ Na'iki pukowaada kizi'i naa upidanannao ati,
 ñaitapa kizi ukazannaatan nii ñdyaun,
 umainaabatan ni'i naa ipai ñ'oi'an.

⁷⁸ Mishi kaimana'o na'iki kamunanu'o manawun wuru'u waTominkarunuz.

Uruu aipan ati'o nii wuru'u kazannaatin-kinai wa'atinuz kaina'iki.

Uwa'atin nii kaina'iki kamoo koditan kawanu'o nii.

⁷⁹ Na'iki ukanadapan nii ipai waunao mashaapainouz maruta'o-karu'u,
 na'iki kichana'ikitinainouz pamawakan ai.

Na'iki kaimana'o nii una'akapan waunao,

utukapa-kidan nii wa'ati kaimana'o mashaapa-karu," Zechariah kian.

⁸⁰ Uruu idi John dyaupain naa, atii utuubarun. Aizii unyukunuu ma'ozaka kapam udyaupain Tominkaru dau'ati. Aizii umashaapan mapidantaka'o amazada ii aka. Atii bauda'apa kamoo, ukaudinan kamoon kaawan naa. Uruu dono ukakuwaapatinan naa pidannao ati, wuru'u Israelitenao kidaz.

2

Na'apam Jesus shakatan (Matthew 1:18-25)

¹⁻³ Uruu dono kaina'a tuubaru'o king, Caesar Augustus kia'o udakotapa-ka'o. Ukazowautapan idi ipai amazada atii amazada token iti, uduyuuda-kidan paparadan ipai pidannao ati, ipai amazada kawana'ati. Uaipan ipai daunuuda'u pidannao saada-kidan pa'uu padokozu-daunnao shakata-kizi ii pa'idiwaru. Uruu zi'o pidannao uu saadapauzo-ka'o na'apa. Uruu dono, Quirinius kazowautapa'o ipai wiizainao Syria ii. Uruu dono ipai pidannao makon padokozu-daunnao shakata-kizi iti kida, king paradan kawana'ati.

⁴⁻⁵ Aizii Joseph, mashaapan idi Nazareth ii, sariapa umakon Bethlehem iti, Judea Baara ia'oraz. Na'ia'o King David shakatauzon kotua'a naa. Aizii wuru'u King Davidiz, uruu kotua'o Joseph dokoza-daunu'u naa manawun. Uruu shakata-kizi iti'o wuru'u Joseph na'iki Mary saada-kida'ananuz pa'uu, oroo upishaaniaz pamin-mazidan nii. Na'apain pidannao uu saadapa'azoo-ka'o dono, kaudani'ora'a naa Mary patoba ii.

⁶⁻⁷ Aizii Joseph na'iki Mary kaawan dono Bethlehem iti, ipai kabaun nazoo sookapakizai paidan. Uruu idi ñsookapa-kida-ka'o tapi'izanao dapu nazo ii. Uruu dauna'an Mary kaziwapan naa, atii okaudanipan na'ii, tapi'izanao dapu nazo ii. Uruu baukapan zii Mary kaudanipan, daonaiora odani nii. Okaudanipan dauna'an osaabaan naa paudani sodi na'iki obazobatanuzu kamicha idi. Udauna'an opaidanuzu tapi'izanao wanyukunuu kinnaa zo'iti.

Angel kakuwaapan taapauzonao kaznizonao ati

⁸ Kaina'a pidannao taapauzonao kaznizonao. Uruu dono ñna'ian baara ii aiwaka'an, ñawunuutapan pa'uzanao ñsha'apata-ka'o ai.

⁹ ñawunuutapan pu'u pa'uzanao, masha'apakiaka angel Tominkaru di'iki'o kaawan ñ'ida'ati. Ipai Tominkaru umanawunun Kanada'akan amazada ñdazaba an kida'o, Kanada, Kanada kamoo ai. Uruu idi tuukii ñtarian.

¹⁰ Mazan angel kian ñ'ati, "Mana'a utaria'ana'a. Ōwa'atin da'ati'i, ñkakuwaapa'anan idi u'ati. Aizii ñkowaadan nii u'ati kaimana'o kuwai, na'iki ipai pidannao konaukii-kinnaa ni'o."

¹¹ Aizii kai, kaina'a koraidaonaa shakatan Bethlehem ii, kotua'oraz King, David kia'oraz u'uu shakatauzo-kizi ii. Wuru'u koraidaonaa shakata'oraz, uru'u naa Christ, tuubaru'o manawun Naobanai, Tominkaru kowaadauzoniaz padyuuda'azon kazannaata'o nii ipai pidannao.

¹² Kaikapa'o nii uaitapan wuru'u koraidaonaa. Aizii umakon dono na'iti, utukapan nii koraidaonaa bazobatapa-ka'o kamicha idi, na'iki uwashatapa-ka'o nii tapi'izanao wanyukunuu kinnaa zo'ii. Uruu ida'ana'o nii uaitapanuzu," ukian ñ'ati.

¹³ Upu'a'a naa mazan ñtukapa'akan ba'oran angelnao, aonaa masakauda'u mani, ñkaawa'akan pairiban ida'ati. ñabatan angelnao konaukii-kidan Tominkaru pakunuiipan ida'an. Kaikapa'o wuru'u ñabatanuz ñkunuiipan:

¹⁴ "Oo Tominkaru aokazi ia'o,
 umanawunu'o manawun.

Kaimana'o nii manawun mashaapa-karu da'a'a imi'i baara'a,
 ipai pidannao ati,
 Tominkaru naudapaniinaouz."

¹⁵ Udauna'an angelnao mako'okan naa powaa iti, aokazi iti. Aizii ìmakon dauna'an, uru'u naa wuru'u uzai taapikinao kian pa'atiaaka kida, "Aushaa wamako Bethlehem iti, watukapanaka kizi kaiwuru'u Tominkaru kowaada-kidaniaz wa'ati."

¹⁶ Uruu dauna'an ìmako'okan naa na'iti kadimana'o ida'an. Ìkaawan na'iti, ìtukapa Mary, Joseph, na'iki wuru'u koraidaonaaz, uwashatapa-kae tapi'izanao wanyukunuu kinnaa zo'ii.

¹⁷ Patukapan idi koraidaonaa, uru'u naa ìkakuwaapan pidannao ati, na'iki ipai ìkowaadan wuru'u angel kowaadani kidaz pa'ati koraidaonaa dau'an.

¹⁸ Ipai pidannao wuru'u abatainaouz ìkakuwaapan, tuukii ìdi'itinpan ìkuwaa dau'u.

¹⁹ Aizii Mary tuukii odi'itapan, na'iki ipai otaan panyukunuu iti wuru'u parada-karu kidaz.

²⁰ Udauna'an uzai taapikinao kiwan naa koshan pataapa-kizi iti pa'uzanao. Mazan ìkiwan konaukii, tuukii manawun ìkonaukii-kidan Tominkaru, paabatan idi kaimana'o manawun kuwai angel di'iki, na'iki patukapan idi wuru'u koraidaonaaz paawun idi manawun. Uruu idi pamakopa-kizi an ìkunuian aonaa masakauda'u mani, ìkonaukii-kidan Tominkaru patukapan idi ipai aimakaan, na'apa angel kowaadan kawana'ati manawun pa'ati.

Jesus uu dakota-kae

²¹ Aizii bauta'apa sondii Mary kaudanipan dauna'an, uru'u naa odani choota-kae* Jewnao kaduz kawana'ati.† Na'iki u'uu dakota-kae'a naa Jesus kii, na'apa angel kiauzon kawana'ati o'ati okaudanin ua'ia'oraz zii.

Jesus taa-kae daua'o Tominkaru ati

²²⁻²⁴ Aizii bauta'apa kauzu na'iki bauta'apa sondii powa'a Mary kaudanipan dauna'an, uru'u naa omakon Joseph tuma Jerusalem iti Moses kakinaori kawana'ati. Ìna'aka dya'utam wakokoona pataan nii na'iki zowii-karu nii Tominkaru ati, pasaabainan pakaudanipan dauna'an tannaai nii, na'apa kakinaorii kawana'ati. Na'apaini'i naa kapam ìna'akan Jesus na'iti, uruu ìtaa'an naaz Tominkaru ati, kakinaorii kawana'ati. Kaikapa'a sha'atii tawuru'u kakinaorii kiauzonuz: "Marii ipai daonaioranao, kiwiin kidainaouz ìshakatan taa-kae Tominkaru ati."[‡]

²⁵ Uruu dono kaina'a tunarunao, Simeon kia'o u'uu, Jerusalem ia'o umashaapan. Uruu kaimana'o pidan, izo'ati'o na'iki mashaapa'o Tominkaru ati. Na'iki kotua'iki'ora'a naa uzauadan na'iki tuukia'ora'a naa utukapa'azon Tominkaru kazannaatan Israelitenaou ìpataka'uta-kae ai. Karikaonan kapam Tominkaru Doronaa mashaapan utama.

²⁶ Uruu idi Kaimana'o Doronaa ida'an Tominkaru kowaada-kidan u'ati, uaitapa patukapan nii zii Christ pamawakan ua'ii, wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz padyuuda'azon.

²⁷ Kaimana'o Doronaa aipan ati Simeon morotan Tominkaru Dapu iti. Na'apain kapam Joseph na'iki Mary na'akan Jesus na'iti, uruu ìtaa'an naaz Tominkaru ati, kakinaorii dyuudan kawana'ati.

²⁸ Uruu idi na'ia'a naa Simeon dokobatan Jesus, na'iki tuukii ukonaukii-kidan Tominkaru.

²⁹ Ukian.

"Ònaobanaa, aizii ògaru pupoitoru mawakan nii konaukii, usha'apanum kau'an aizii puparadan mishiinan,

³⁰ òtukapa mishi aizii òawun idi wuru'u kazannaatin-kinai ni'oraz,

³¹ pudyuudaniaz na'iki puaipaniaz ipai pidannao aitanan.

³² Uruu ida'ana'o nii pupidanannao Israelitenaou konaukii-kida-kae.

Na'iki uruu kanada'o, tukapa-kida'o nii mishi'o parada-karu

ipai ba'oran kaduz pidannao ati,

wuru'u Gentilenaou kii-kizaiz."[§]

³³ Tuukii Mary na'iki Joseph di'itinpan Simeon paradan idi na'apa, Jesus dau'an.

³⁴ Na'ia'a naa Simeon torinapa-kidan naa ìdyaun, udauna'an ukian Mary ati, "Di'oraz koraidaonaa Tominkaru di'iki'o, udyuuda-kae waota-kida'o nii Israelitenaou ìmamishidakan idi, mazan ba'oran Israelitenaou ukadishita-kidan nii pa'an pa'ida'ati ìmishidan idi uruu. Uruu kainaaribai ni'o Tominkaru dyuudan, iriba'o nii pidannao kashadanuz na'iki dakoapanuz.

* 2:21 choota-kae: Putukapa 'chootin-karu' daua'o, kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

† 2:21 Leviticus 12:3 ‡ 2:22-24 Leviticus 12:6-8 § 2:32 Isaiah 42:6; 49:6; 52:10

³⁵ Padakoopan ida'ana'o nii uruu, ikainaabainan na'iki ñaidan pa'orian, wuru'u ñidzapauzonii kidaz panyukunuu ii. Uruu idi tuukia'o nii pubaiaapan kasha'ora'o na'iki kaziwa'o nii punyukunuu iti, na'apa'o nii punyukunuu dakata-ka'o kawan marii idi."

Prophetiaba daua'o

³⁶ Uruu dono kaina'a maskonnao, Anna kia'o o'uu. Aizii odaru uu Phanuel, Asher takaan-daun. Na'iki oroo Tominkaru prophetiniaba. 7 wunu zii ñmazidan dauna'an odaiaru mawakan.

³⁷ Aizii uruu dono, 84 owunun. Na'iki aonaa na'apainim oonauzon Tominkaru Dapu ai. Ipai kamoo na'iki ipai maruta'o otoriinpauzon Tominkaru ati, na'iki osanadinpan patoriinpan dono Tominkaru ati.

³⁸ Aizii omorotan naa koshan Tominkaru Dapu iti, okaawan na'iti Jesus kaawa-kida-ka'o kawana'ati manawun. Uruu idi tuukii okonaukii-kidan Tominkaru. Udauna'an okowaadan naa koraidaonaa dau'an ipai pidannao ati, wuru'u Jerusalem sannaouz, zaudapainauz naa pakazannaata-ka'o.

Joseph, Mary na'iki Jesus kiwan naa Nazareth iti

³⁹ Aizii Joseph na'iki Mary ipaian naa pasha'apaapan ipai wuru'u Tominkaru kakinaori kawana'ati/oraz usha'apata-ka'o. Uruu dauna'an ñikiwan naa Nazareth iti, Galilee Baara ia/oraz.

⁴⁰ Na'ia'a naa Jesus dyaupain, utominan ma'ozaka na'iki aitaipina'o manawun pidan nii. Na'iki powa'a zii Tominkaru kaimanan u'ati.

Jesus wa'akinan Jerusalem ii

⁴¹ Ipai wunu Joseph na'iki Mary makouzon Jerusalem iti, Passover Kamoon dau'ati.

⁴² Aizii Jesus ikodan dono'o naa 12 wunu, ñmakon naa koshan Jesus tuma Jerusalem iti, Passover Kamoon dau'ati.

⁴³ Ñna'ian atii ñipaiian wuru'u pasha'apaapaniaz. Aizii paipaiian dauna'an pasha'apainpan, pidannao kiwan naa ipai daunuuda'u pawii zi iti kida. Aizii Joseph na'iki Mary ñikiwan naa kapam. Aizii Jesus, una'ian naa uwa'akinan Jerusalem ii. Mazan aonaa Joseph na'iki Mary aitaapan wuru'u uwa'akinanuz na'ii.

⁴⁴ Ñitiiman kaina'a'a naa uwa'atin pairibannao bii'i. Uruu idi ñmakon naa atii wachupun, uruu zii ñsookapan. Aizii pasookapa-kizi ii, uru'u naa ñdorotan Jesus pidannao bii an,

⁴⁵ mazan aonaa ñikodanuzu. Sariapa ñpadantan powaa iti Jerusalem iti. Uruu idi ñdorotinan naa udau'u na'ii'aka.

⁴⁶ Atii idikinauda'u kamoo dauna'an zii ñikodanuzu. Ñikodan uruu Tominkaru Dapu nazo ii, usakanatapan Jewnao tiichaanao bii'i, uabatapan ñkadakotinan Tominkaru Paradan dau'u na'iki upishautan ñdyaun.

⁴⁷ Tuukii ñdi'itinpan Jesus dau'u, aonaa na'iam zii ñikodauzon koraidaonaa aitapa'o manawun uruu kawan na'iki aitapa'o padako'atin parada-karu.

⁴⁸ Aizii Joseph na'iki Mary tukapan idi Jesus na'ii tuukii ñdi'itinpan. Sariapa Mary kian u'ati, "Õdani, kandii nii pusha'apatan aimaakan wa'ati kaikapa'a? Tuukii wadopian, na'iki tuukii pudorotin-kidan wauna'o ipai di'ii'aka'a."

⁴⁹ Sariapa Jesus kian padaro ati, "Kandii nii mooko wuru'u udorotapanuz õgaru di'ii'aka'a? Aonaa mooko uaitapan da'a õgaru'u, õdaru dapu'u?"

⁵⁰ Mazan aonaa ñaitapan na'apa'oram ati'o wuru'u una'apanuz.

⁵¹ Udauna'an Jesus makon naa ñtuma Nazareth iti. Na'ia'a naa ipai usha'apatan aimaakan padaronao dyuudan kawana'ati, aonaa udikintapan ñdyaun. Mazan ipai Mary taapan panyukunuu ii wuru'u aimaakan kida sha'apanuz.

⁵² Aizii Jesus tominan ma'ozaka'o nii, na'iki aitapaaba'o nii. Uruu idi ipai pidannao marainapanuz na'iki Tominkaru tuukii kapam umarainapanuzu.

3

John chikaawunuupan pidannao

(Matthew 3:1-12; Mark 1:1-8; John 1:19-28)

¹ Aizii 15 wunu, Tiberius kazowautapan ipai daunuuda'u amazada, atii utokon iti. Uruu dono Pontius Pilate tuubaruo' naobanai nii Judea Baara ii. Na'iki Herod kazowautapa'o nii amazada Galilee Baara ii aka. Aizii u'inauwuzu Philip kazowautapa'o nii kapam amazada Iturea ii aka, na'iki Trachonitis ii aka. Na'iki uruu dono Lysanias kazowautapa'o nii amazada Abilene ii aka.

² Na'iki Annas na'iki Caiaphas Umanawunu'o Faadaanao uruu dono. Aizii na'apain wuna'o naobanai-tinpan dono kida'a, Tominkaru dyuudan paparan John di'iti, Zechariah

daniz. Uduyudan paparadan umashaapa-kizi iti, wuru'u mapidantaka'oraz amazada di'iti.

³ Uruu idi John makon na'iki ukakuwaatinan naa ipai amazada kawana'ati, wuru'u Jordan Wa'o itinapu kida'oraz. Na'ii ukakinaoapan pidannao kaikapa'a: "Utanawatina'a naa u'oian ai, na'iki uchikaawunuina'a naa, Tominkaru mainaabata kizi u'oian."

⁴ Kaikapa sha'atii tawuru'u kotua'o Tominkaru prophetin Isaiiah kiauazonuz.

"Kaina'a pidan kadakoinpan diiwa
mapidantaka'o amazada ii aka kaikapa'a:
'Usaaba'a naa dunapo kaimanaiman Naobanai ati,
ukaawan ua'ii,
na'iki usakitapada'a naa dunapo u'ati,
umako kizi nii.

⁵ Marii ipai kasakodaz-tinapa kida'oraz amazada,
na'iki baawuz kida dida-kaao,
na'iki marii ipai naawazi na'iki midukuonao patumaakada-kaao,
na'iki marii ipai dunapo koraudapa kida'o sakitapada-kaao,
na'iki marii ipai dunapo dikauda kida'o na'iki kichadin kida'o
patumaakada-kaao kaimanaiman.

⁶ Ipai'o nii pidannao tukapan na'iki itaitapan
wuru'u Tominkaru kazannaatanuz pidannao.' ")*

⁷ Aizii John chikaawunuupan dono, iriba pidannao kaawan ichikaawunu-kidina'anan u'ati. Sariapa John kian i'ati, "Kowazazunao, kandii kowaadan u'ati turuu ukazannaati-nan Tominkaru pataka'uta'azon ai unao"

⁸ Usha'apata'a naa kaiman kida'o aimaakan, utukapa-kida kizi mishi utanawatinan u'oian ai. Na'iki aonaa ukia'ana'a u'atiaaka kida, 'Mazan waunao Abraham takaandannao pa'an.' Okowaadan nii unao ati aizii, turuu Tominkaru toman Abraham takaandannao nii di'oraz kuba kida idi'i.

⁹ Kaina'a baro, minziiwapa'ora'a naa barota'o nii atamun kida. Ipai atamun wuru'u aona'oraz ukaakan kaiman na'iki wuru'u dikauda kida'oraz u'aka kida, ipai'o nii ubarotakao, udauna'an ukaboota-kaao nii ipai tikazi wu'iti."

¹⁰ Sariapa pidannao pishaan John, ikian u'ati, "Aizii mani, na'apam nii washa'apatinan?"

¹¹ Ukian i'ati, "Kanom kaina'a dya'utama'o ushooton oo uchaakitan, marii utaan bauda'apa mashootonu'o pidan ati. Na'iki kanom kawanyukunu'o, marii uka'idiwatan mawanyukunu'o pidan."

¹² Kaina'a pidannao zaamaapauzonao tax puraatananaa,† inao kapam kaawan, ichikaawunu-kidina'anan John ati. Na'iki ikian u'ati, "Tiichaa, waunao mani, na'apam nii washa'apatinan?"

¹³ "Mana'a naa uzaamaapa'ana'a puraata pidannao ai dobata manawun uduyuda-kaao ai."

¹⁴ Kaina'a kapam soldyaanao kaawan John ida'ati. "Waunao mani, na'apam nii washa'apatinan?" ikian u'ati.

"Mana'a naa ukazaapa'ana'a puraata pidannao ai, na'iki mana'a naa utoma'ana'a mariidin-karu idau'an, uaipan idi karikaonan ukazatan ipuraatan. Turua'o wuru'u ukawinipinaapa-kaooz," ukian i'ati.

¹⁵ Tuukii pidannao di'itinpan John dau'u, na'iki tuukii itukapa'azon aimaakan umanawunu'o sha'apata-kaao. Ikian panyukunu ii, "Uru'u naa oaitapan Christ, tawuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz padyuuda'azon."

¹⁶ Aizii John kian ipai inao ati, "Ogaru, ochikaawunuupan unao wunu idi karikaonan. Mazan kaini'iki'o nii pidan kaawan powa'a'o zii umanawun o'ai. Ogaru aonaa oturuan obuzuutan udazkidi zunaa.‡ Uruu, uchikaawunuuan nii pa'an unao Kaimana'o Doronaa idi na'iki tikazi idi.

¹⁷ Kaina'a'a naa una'akapan pawidauapa-kinaa papaoriba aka kida. Ipai'o nii uwidauan kaiman kida'o papaoriba aka, na'apa zaishi widau-kaao kawan pamada ai. Udauna'an usaabaa-kaao ni'i naa kaiman padapunaa iti. Mazan wuru'u dikauda kida'oraz, ipai'o nii pa'an ukaboota-kaao tikazi wu'iti, wuru'u aona'oraz umakadauzon."

¹⁸ Iriba sodi kida John paradan, utiwaan pakowaadan kaimanaiman pidannao ati Kaimana'oraz Kuwai. Na'iki ukakinaowan idyaun tuukii, uaipan idi ipana'adan pakaduz kida.

* 3:6 Isaiiah 40:3-5 † 3:12 zaamaapauzonao tax puraatananaa: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. ‡ 3:16 Poitorui kaudin-kizi wuru'u ubuzuutanuz panaobanaa dazkidi zunaa.

¹⁹ Aizii Herod naobanai-tinpa'oraz Galilee Baara ii, tuukii John kakinaowanuz, ukazatan idi pa'inawuzu daiaro Herodias, na'iki usha'apatan idi ba'oran dikauda kida'o aimaakan.
²⁰ Na'iki powa'a zii Herod toman aimaakan dikauda'o, ukaboota-kidan idi John taraa-kizai iti.

Jesus chikaawunuu-ka'o daua'o
(Matthew 3:13-17; Mark 1:9-11)

²¹ Aizii John kaboota-ka'o ua'ii taraa-kizai iti, uchikaawunuupan ipai pidannao, wuru'u kaawainao kidaz u'ida'ati. Uruu dauna'an uchikaawunuuan naa kapam Jesus. Jesus toriinpan pu'u, sariapa aokazi da'ata-ka'o.

²² Na'iki Kaimana'o Doronaa kaawan u'ida'ati aokazi iki, ukaawan orid nii. Na'iki parada-karu kian Jesus ati aokazi iki, "Pugaru ôdani ômarainapanii, kaiman manawun ônyukunuu pu'ati."

Jesus dokoza-daunnao uu
(Matthew 1:1-17)

²³ Aizii Jesus sakadan dono pakaudinan, 30 uwunun na'apain. Aizii pidannao dakotan Jesus Joseph dani nii.

Joseph uruu Heli dani,
²⁴ aizii Heli uruu Matthat dani,
 aizii Matthat uruu Levi dani,
 aizii Levi uruu Melchi dani,
 aizii Melchi uruu Jannai dani,
 aizii Jannai uruu Joseph dani,
²⁵ aizii Joseph uruu Mattathias dani,
 aizii Mattathias uruu Amos dani,
 aizii Amos uruu Nahum dani,
 aizii Nahum uruu Esli dani,
 aizii Esli uruu Naggai dani,

²⁶ aizii Naggai uruu Maath dani, aizii Maath uruu Mattathias dani, aizii Mattathias uruu Semein dani, aizii Semein uruu Josech dani, aizii Josech uruu Joda dani,

²⁷ aizii Joda uruu Joanan dani, aizii Joanan uruu Rhesa dani, aizii Rhesa uruu Zerubbabel dani, aizii Zerubbabel uruu Shealtiel dani, aizii Shealtiel uruu Neri dani,

²⁸ aizii Neri uruu Melchi dani, aizii Melchi uruu Addi dani, aizii Addi uruu Cosam dani, aizii Cosam uruu Elmadam dani, aizii Elmadam uruu Er dani,

²⁹ aizii Er uruu Joshua dani, aizii Joshua uruu Eliezer dani, aizii Eliezer uruu Jorim dani, aizii Jorim uruu Matthat dani, aizii Matthat uruu Levi dani,

³⁰ aizii Levi uruu Simeon dani, aizii Simeon uruu Judah dani, aizii Judah uruu Joseph dani, aizii Joseph uruu Jonam dani, aizii Jonam uruu Eliakim dani,

³¹ aizii Eliakim uruu Melea dani, aizii Melea uruu Menna dani, aizii Menna uruu Mattatha dani, aizii Mattatha uruu Nathan dani, aizii Nathan uruu David dani,

³² aizii David uruu Jesse dani, aizii Jesse uruu Obed dani, aizii Obed uruu Boaz dani, aizii Boaz uruu Salmon dani, aizii Salmon uruu Nahshon dani,

³³ aizii Nahshon uruu Amminadab dani, aizii Amminadab uruu Admin dani, aizii Admin uruu Arni dani, aizii Arni uruu Hezron dani, aizii Hezron uruu Perez dani, aizii Perez uruu Judah dani,

³⁴ aizii Judah uruu Jacob dani, aizii Jacob uruu Isaac dani, aizii Isaac uruu Abraham dani, aizii Abraham uruu Terah dani, aizii Terah uruu Nahor dani,

³⁵ aizii Nahor uruu Serug dani, aizii Serug uruu Reu dani, aizii Reu uruu Peleg dani, aizii Peleg uruu Eber dani, aizii Eber uruu Shelah dani,

³⁶ aizii Shelah uruu Cainan dani, aizii Cainan uruu Arphaxad dani, aizii Arphaxad uruu Shem dani, aizii Shem uruu Noah dani, aizii Noah uruu Lamech dani,

³⁷ aizii Lamech uruu Methuselah dani, aizii Methuselah uruu Enoch dani, aizii Enoch uruu Jared dani, aizii Jared uruu Mahalaleel dani, aizii Mahalaleel uruu Kenan dani,

³⁸ aizii Kenan uruu Enosh dani, aizii Enosh uruu Seth dani, aizii Seth uruu Adam dani, aizii Adam uruu Tominkaru dani.

4

Satan tiwaa-kidautan
Jesus nyukunuu
(Matthew 4:1-11; Mark 1:12-13)

¹ Udauna'an Jesus kiwan naa Jordan Wa'o iki, pachikaawunuu-ka'o dauna'an, ma'ozaka Kaimana'o Doronaa taapan unyukunuu. Uruu dono Kaimana'o Doronaa na'akan naa Jesus atii mapidantaka'o amazada di'iti.

² Jesus na'ian 40 kamoo. Na'ia'a naa Satan tiwaa-kidapan Jesus nyukunuu ma'ozakan. Aizii wuru'u Jesus na'ianuz aonaa kanom unikan, atii 40 kamoo. Uruu idi tuukia'a naa manawun uzamazin.

³ Sariapa Satan kian Jesus ati, "Tominkaru danin an pugaru, pudyuuda di'oraz kuba'a tominan bread nii."

⁴ Mazan Jesus kian u'ati, "Tominkaru Paradan tawuru'u kotua'oraz usaadauzo-ka'o kian: 'Aonaa pidan mashaapan soo bread ida'an karikaonan.'"^{*}

⁵ Udauna'an Satan zaida-kidan Jesus dokoa'o amazada di'iti, na'iki uaida-kida Jesus ati ipai daunuuda'u wuru'u umanawun kida'oraz donoinao, ipai amazada token iti. Mazan masakauda'u'o karikaonan wuru'u utukapa-kidankanuz u'ati amazada.

⁶ Ukian Jesus ati, "Ōzaamatan nii pugaru kazowautapa'o nii ipai wuru'u amazada putukapanii kidaz, na'iki ōtaan nii ipai wuru'u konaunam kida'oraz na'iki umanawun kida'oraz aimakaan utaapan. Ipai daunu'o utaa-ka'o ō'ati wuru'u amazadaz na'iki ipai wuru'u utaapaniinao kidaz aimakaan. Ukau'an turuu ōtaanuzu na'ia'oram pidan ati.

⁷ Aizii pukodoru'ukan an ō'ati, ōtaan nii pu'ati ipai daunuuda'u wuru'u amazadaz, na'iki ipai wuru'u aimakaan kidaz kaina'a'oraz na'a."

⁸ Sariapa Jesus kian u'ati, "Tominkaru Paradan saadauzo-kariwaiz kian: 'Pukodoru'uka soo bauta'apa Naobanai puTominkarun ati.

Pusha'apatin soo uruu aipan kawana'ati.'"[†]

⁹ Udauna'an Satan na'akan naa Jesus Jerusalem iti. Uruu idi ikaawa'akan naa Tominkaru Dapu zowau paawa iti, udokoodinpan di'iti manawun. Na'ia'a naa ukian Jesus ati, "Tominkaru danin an pugaru, puzaka'uta kai di'iki'i imi'i baara iti.

¹⁰ Tominkaru Paradan saadinpa'oraz kian:

'Uduyudan nii pa'angelinnao kazannaatapan pugaru,
na'iki itaapan nii pugaru kaiman.

¹¹ Izaamatapan nii pugaru

na'iki aona'o nii pukaziwan pukidiba
puwaotan an kuba kida di'iti.'"[‡]

¹² Mazan Jesus kian u'ati, "Tominkaru Paradan saadinpauzo kian: 'Mana'a putiwaa-kidapauzo'ona'a uNaobanaa Tominkaru paradan mishiin.'"[§]

¹³ Aizii ipai'i naa Satan tiwaan Jesus nyukunuu. Uipaian dauna'an patiwautanuz, umako'okan naa, atii ba'oran dono'o nii zii koshan utiwaan Jesus.

*Jesus sakadan pakaudinan
Galilee Baara ii*

(Matthew 4:12-17; Mark 1:14-15)

¹⁴ Uruu dauna'an Jesus kiwan naa Galilee Baara iti, na'iki ma'ozaka Kaimana'o Doronaa taapan unyukunuu. Kuwai Jesus dau'u kida'o abata-kaoa'a naa ipai wiizai kawana'ati wuru'u Galilee Baara ii aka kida'oraz.

¹⁵ Na'ii aka'a naa Jesus tominapa-kidan pidannao Tominkaru Paradan dau'u synagogue^{*} kida kawana'ati. Tuukii pidannao konaukii-kidanzu.

Jesus kashanau-ka'o padyaupai-kizi Nazareth ii

(Matthew 13:53-58; Mark 6:1-6)

¹⁶ Udauna'an Jesus makon Nazareth iti, padyaupai-kizi iti. Aizii Sookapa-karu Kamoon dono, umakon na'iki umorotan naa synagogue iti. Ukadzuz umorotauzonuz na'apa isookapan kamoon dono. Umorotan idi, na'ia'a naa pidannao dyuudan uaitan Tominkaru Paradan tawuru'u saada-kariwai kidaz kotua'a naa.

¹⁷ Uruu idi itaan naa u'ati kaarita,[†] tawuru'u Tominkaru prophetin, Isaiah saadanii kidaz kotua'a naa. Sariapa Jesus buzuutan wuru'u papidapa-kariwaiz kaarita, uda'atanuzu atii uikodan wuru'u paa'itazooniaz. Kaikapa'a usaadinapanu'u:

¹⁸ "Kaina'a Kaimana'o Doronaa Tominkaru di'iki'o mashaapan ōtuma.

Uzaamatanii ōgaru usha'apanum kau'an uaipan idi

ōkowaadapan Kaimana'o Kuwai pataka'utinainao ati.

Uduyudan ōkowaadan so'ota-ka'o nii ipai pidannao

^{*} 4:4 Deuteronomy 8:3 † 4:8 Deuteronomy 6:13 ‡ 4:11 Psalm 91:11-12 § 4:12 Deuteronomy 6:16

^{*} 4:15 *synagogue*: kabaun Jewnao baokopainapa-kizi. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † 4:17 *kaarita*: Di'oraz kaarita'a dakota-ka'o scroll. Putukapa kaarita token ii 'scroll' waranu'u, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

wuru'u pataruba zaamatapaniinao kidaz,
na'iki udyuudan oġaru ishaawunnao ida'ati,
oġowaada kizi i'ati kaimana'o ni'i naa itukapan, ĩawun saabaa-kaao idi.
Na'iki udyuudan oġaru kaminka'uta'o nii,
ipai wuru'u pataka'uta-kariwainao.

¹⁹ Na'iki kowaada'o nii Naobanai kamunanun ni'i naa pa'an aizii,
papidanannao ati.”[‡]

²⁰ Udauna'an Jesus papida'akan naa wuru'u kaaritaz powaa iti, na'iki utaa'akan naa powaa itiz pidan ati, wuru'u taa'oraz u'ati kaarita. Udauna'an usakanata'akan naa. Ipai pidannao, wuru'u synagogue iainao kidaz, awunuupa'akan soo Jesus ati.

²¹ Na'iki ukian i'ati, “Aizii wuru'u uabataniaz Tominkaru Paradan aita-kaao, uruu umishinan naa wuru'u.”

²² Ipai pidannao, abatapainao na'ii, tuukii ĩdi'itinpan uparadan dau'u. Kaiman ĩabatan ukakuwaapan, aitapa'o pidan kawan manawun. Mazan ĩkian pa'atiaaka kida, “Kanom dii mooko uruu, aonaa Joseph dani mani karikaonan?”

²³ Sariapa Jesus kian i'ati, “Oaitapa na'apam ukia'azon o'ati, uparada'azon o'ati tawuru kawanu'u parada-karu kiauzonuz. 'Daakataa, pukasarain puaipan ati pukakuda kizi,' kii-karuz. Na'iki oaitapa ukia'azon o'ati. 'Pusha'apata kapam da'a'a puwiizi'i, tawuru'u kowaada-kariwaiz wa'ati pusha'apatan Capernaum ii.’”

²⁴ Udauna'an Jesus kian koshan i'ati, “Mishi, aonaa na'apainim Tominkaru prophetin naubauzo-kaao, ukaawan an pawiizi ati.

²⁵ Aizii uabata na'apam oġkian. Elijah, kowaadapauzoz Tominkaru Paradan, kakupan dono zii, kaina'a iriba zunnao mawaka'o ĩdaiarunao, mashaapan Israel ii. Uruu dono idikinauda'u wunu pazikon an powa'a aonaa wunu kaawan Israel ii, uruu idi aonaa wanyukunui nii, zamazi kaawan ipai wiizai kawana'ati.

²⁶ Mazan upu'u zii aonaa Elijah dyuuda-kaao kaminka'uta'o nii zunnao Israelitenaouz, wuru'u mawakainaoz naa ĩdaiarunao. Mazan udyuuda-kaao soo bauda'apa zun di'iti mawakaiba'a naa odaiaru, ba'oran wiizai ia'oraz omashaapan, Zarephath kia'oraz udakota-kaao, Sidon ia'oraz. §

²⁷ Na'iki Elisha, Tominkaru prophetin kakupan dono zii, kaina'a iriba pidannao Israel ii, kabishopauzonao kichana'iki-kia'o bishoi idi. Mazan upu'u aonaa bauda'apa pidan Elisha kakudan Israel ia'o ĩmashaapan. Soo ukakuda bauda'apa pidan Naaman kia'o u'uu, mashaapa'o ba'oran wiizai ii, Syria kia'oraz udakota-kaao.”*

²⁸ Ipai pidannao wuru'u abatapainao Jesus paradan synagogue ii, tuukii ĩto'oran u'ati, uparadan idi na'apa i'ati.

²⁹ Uruu idi ĩkadishia'akan kida'a naa, udauna'an ĩzaamata'akan naa Jesus paanoba kadu'iki kida, na'iki ĩna'aka'akan naaz atii pawiizi tokon iti, dokoa'o ukatawudapuz-tinpan di'iti. Na'iki'o ni'i naa ĩaipan pakida'ukan Jesus.

³⁰ Mazan upu'a'a naa Jesus mako'okan, upodowaana'akan pidannao bii an, atii na'apa umakon i'ai.

Oia'o doronai zaamatapanii daonaiora

(Mark 1:21-28)

³¹ Udauna'an Jesus mako'okan naa Capernaum iti, wiizai Galilee Baara ia'oraz. Na'ii utominapa-kidan pidannao Tominkaru Paradan dau'u, Sookapa-karu Kamoon dono synagogue ii.

³² Tuukii pidannao di'itinpan paabatan idi Jesus paradan kaimanaiman manawun, usha'apanum kau'an ĩabatan ma'ozaka manawun ukakuwaapan pa'ati.

³³ Kaina'a daonaiora na'ii synagogue ii, oia'o doronai zaamatapanii. Sariapa ukadakon diiwa'o ida'an Jesus ati.

³⁴ Ukian, “Ei, Jesus Nazareth san. Kandii dau'ati puwa'atin wa'ida'ati, kanom puaipan wa'ai? Oo pumainaabata'anan waunao? Oaitapa pugaru, kaimana'o manawun, Tominkaru di'iki'o puwa'atin.”

³⁵ Sariapa Jesus kian u'ati, “Pumashaadautapa, pukodita u'ai!” Sariapa oia'o doronai kaboota'akan wuru'u daonaioraz pidannao awun za'a, mazan umuuda'akan naa na'iki ukodita'akan naa u'ai wuru'u ukaboota'akanuz uruu. Mazan aonaa usha'apatan daonaiora kaziwa'o ida'an.

³⁶ Tuukii pidannao di'itinpan, na'iki ikian pairibannao ati, "Ei, na'apa dii pa'an uparadan ma'ozakan manawun? Uka'iita, na'iki ma'ozaka mishi uparadan oia'o doronainao ati, atii uduyuda zii mishi ikoditan pidan di'iki."

³⁷ Uruu idi ipai kuwai makon Jesus sha'apatanii dau'u, uruu wiizai di'ii'aka.

Jesus kakudan iriba pidannao
(Matthew 8:14-17; Mark 1:29-34)

³⁸ Aizii Jesus koditan dauna'an synagogue iki, umakon sariapa Simon dapu iti. Na'apain tuukia'o Simon imauzo karinaan, omada wiichan wiicha, wiicha. Sariapa ikowaadan Jesus ati odau'an.

³⁹ Uruu idi umakon o'idi'iti. Ukaawan, ukadishitan maonapa owashatinapa-kizi bed ida'a. Sariapa uduyudan orinaa, wuru'u omada wiichanuz koditan o'ai. Sariapa mishi omada wiichan shabata'akan, na'iki okakuda'akan naa. Udauna'an okadishitan naa, na'iki otaan naa iwanyukunuu nii.

⁴⁰ Aizii kamoo tipitan dauna'an iriba pidannao kaawa-kidan karinainao pairibannao, pabi'inaaka kida'o ĩrinaa, ipai ĩna'akan ĩdyaun Jesus ida'ati. Uruu idi ipai Jesus pishatan ĩdyaun, na'iki ipai ukakudan ĩdyaun.

⁴¹ Aizii oia'o doronainao, ipai ukodita-kidan pidannao ai kapam. Diiwa ikadakon kida ikoditan dono pidannao di'iki. "Pugaru Tominkaru Dani manawun," ikian Jesus ati. Mazan tuukii Jesus mashaatan ĩdyaun, aonaa ukashaapan ĩparadan. Usha'apanum kau'an ĩaitapan idi uruu Christ.†

Jesus tominapa-kidan pidannao synagogue kida kawana'ati
(Mark 1:35-39)

⁴² Aizii ba'oran chaapi'iki ushaawaka zii Jesus makon naa dono'i iki, na'iki umakon mapidantaka'o amazada iti. Uruu idi pidannao dorotapanuz atii ĩikodanuz. Aonaa padamata ĩtaapadan umakon, tuukii ĩtiwaan pamashaatanuz.

⁴³ Mazan Jesus kian ĩ'ati, "Kaina'a zii okowaada'azon Kaimana'o Kuwai Tominkaru naobanai-tinan dau'u, ba'oran wiizainao kida kawana'ati. Usha'apanum kau'an uruu wuru'u Tominkaru dyuudaniaz okowaada'anan," ukian.

⁴⁴ Uruu idi Jesus makon, na'iki ukakuwaatinan naa synagogue kida kawana'ati.

5

Jesus zaamatan
pamin-kaudinannao nii

(Matthew 4:18-22; Mark 1:16-20)

¹ Bauda'apa kamoo Jesus kadishitapan, Gennesaret Karishiiz* danoma'a. Uruu dono iriba, iriba pidannao kaawan u'ida'ati. Na'ia'a naa ikasaba'uinan na'iki chakata'a naa ĩkaawan u'ida'ati, ĩabata'azon idi ukowaadan Tominkaru paradan.

² Upu'u Jesus tukapan dya'utam kanawanao muudapa-ka'o karishii danoma ii. Kopau-tapauzonao muudapanii wuru'u pakanawan kidaz. Aizii wuru'u pidannaouz, ĩchikaapan naa pasaironnao na'ii wunu danoma'a.

³ Sariapa Jesus makon na'iki upaidinan Simon kanawan zo'iti, na'iki uduyuda ukida'ukan wuru'u kanawaz masakauda'u karishii danoma ai. Uruu idi Jesus sakanatan naa kanawa zo'ii, na'iki'i naa utominapa-kidan pidannao Tominkaru paradan dau'u.

⁴ Aizii uipaian dauna'an pakakuwaatinan, sariapa ukian Simon ati, "Ukida'uka kanawa baukapa'a naa kaana'o-karu iti, utunuuta kizi usaironnao na'ii, uzaamata kizi kopaunao."

⁵ Sariapa Simon kian Jesus ati, "O'naobanaa, bauda'apa maruta'o watiwautan wazaamatan kopau da'a'a, mazan aonaa kanom wazaamatan. Mazan aizii pudyuudan idi oġaru, otunuutan nii wuru'u wasaironnaouz, puparadan kawana'ati," ukian.

⁶ Uruu idi na'ia'a naa ĩtunuutan pasaironnao. Na'iki sariapa ĩsaironnao zaamatan diri'i, diri'i kopaunao, aonaa uka'iita-ka'o kawana'ati. Atii ĩsairon kida aonaa uka'iitan naa pawazoo, maonapa kida ĩsairon dadotan, pawazoo kimishan idi manawun.

⁷ Sariapa ĩawarian pairibannao, wuru'u ba'oran kanawa zo'iainaouz kaminka'uta'o nii paugaru. Uruu idi baokopa'a naa ĩto'otan wuru'u sairo kidaz, ĩzaamata kopau diri'i, diri'i, ipai ĩpaidadan pakanawanna, maonapa kida ĩkanawan tipitan, uwazoo diri'in idi manawun.

⁸ Aizii Simon tukapan idi aimakaan sha'apan kaikapa'a, sariapa ukodoru'ukan Jesus kanaapu iti, na'iki ukian u'ati, "Marina'a shoman oġaru, o'naobanaa, usha'apanum kau'an oia'o pa'i manawun pidan wuru'u oġaruz."

† 4:41 Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa Christ kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. * 5:1 Gennesaret Karishiiz: Galilee Karishiiz kia'o kapam udakota-ka'o.

⁹ Tuukii Simon na'iki wuru'u ba'orainouz di'itinpan, patukapan idi pazaamatan diri'i manawun kopaunao.

¹⁰ James na'iki John wuru'u Zebedee dainouz na'apa kapam, tuukii kapam i'di'itinpan. Sariapa Jesus kian Simon ati, "Mana'a putaria'ana'a, aizii puzaamaapan ni'i naa pa'an pidannao."

¹¹ Udauna'an ikozootan naa pakanawan kida karishii danoma ati, na'iki i'wa'aka'akan naa ipai pa'aimaanutu kida, na'iki imako'okan naa Jesus dawu'ati.

Jesus kakudan pidan kabishopa'o

(Matthew 8:1-4; Mark 1:40-45)

¹² Aizii Jesus kaawan wiizai iti, na'ii kaina'a'o pidan baiatina'o kichana'iki-kia'o bishoi idi. Utukapan idi Jesus, sariapa ukodoru'ukan ukanaapu iti, uawun baara imi'i baara iti. Na'iki ukian Jesus ati, "Ōnaobanaa, ōpishaan pugaru tuukii manawun, punyukunuu na'apan an, pukakuda shoman ōgaru, puso'ota wuru'u bishoizi ō'ai."

¹³ Sariapa Jesus pishatanuz na'iki ukian u'ati, "Na'apa mishi ōnyukunuu, aizii marii pumada saabainan." Sariapa mishi pidan mada saabaina'akan.

¹⁴ Udauna'an Jesus kakinaowan uruu. Ukian u'ati, "Mana'a zii pa'i pukowaada'ana'a pidan ati, wuru dau'ana'a ōsha'apataniaz pu'ati. Mazan pumako pa'an kai, faadaa di'iti, marii kizi uawunuutan pumada, utukapa kizi mishi pumada saabainan. Uruu dauna'an putaa'a naa pa'i pu'uza faadaa ati, utaa kiziz na'iki ukawaoda kiziz Tominkaru ati, Moses kakinaori kawana'ati. Uruu ida'ana'o nii pidannao mishidan kaimana'a naa pumada saabainan powaa iti."

¹⁵ Mazan kii'an kuwai Jesus dau'ana'o iribaa'aka-kaoa'a naa manawun ipai di'ii'aka kida'a. Uruu idi pidannao kaawan aonaa masakauda'u mani Jesus ida'ati, iabata'azon idi ukuwaa. Ba'orainao ikaawan iaipan idi kapam pakakuda-ka'o, parinaa kida ai. Uruu idi ipai ukakudan idyaun.

¹⁶ Mazan panaadon Jesus makon nii da'i, utoriinpa'anan mapidantaka'o amazada iti.

Jesus chi'ika-kidan machi'ikaka'o daonaiora

(Matthew 9:1-8; Mark 2:1-12)

¹⁷ Aizii bauta'apa kamoo, Jesus tominapa-kidan dono pidannao, kaina'a pabi'i kida Phariseenao[†] sakanatapan na'ii, na'iki na'ii kapam tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u. Ba'oran wiizai iki kida'o iwa'atin wuru'u inaouz, tawuru'u Galilee Baara na'iki Judea Baara ii aka kida'oraz wiizainao, na'iki Jerusalem ikiinao kida na'ii kapam. Inao kida wuru'u sakanatapa'oraz na'ii. Mazan Tominkaru taani'i naa puma'ozakan Jesus ati, ukakuda-kinnaa nii karinainao pabi'inaaka kida'o rinai ai.

¹⁸ Na'apain pidannao kaawan Jesus ida'ati, ina'akan pairiban machi'ikaka'o. Ina'akanuzu pawashatinapa-kizi baara an. Iaipan pamorota-kidanuz kabaun nazo iti, Jesus kanaapu iti.

¹⁹ Mazan pidannao iriban idi manawun, aonaa na'itim imorota-kidanuzu. Uruu idi sariapa i'zaida-kidanuz kabaun zowau iti. Udauna'an iso'owan naa kabaun zowau, na'iki'i naa itoka-kidanuz pawashatinapa-kizi baara an, atii pidannao sakoda iti, na'iki imuudanuzu Jesus kanaapu'u.

²⁰ Aizii Jesus tukapan idi imishidan tuukii manawun, sariapa ukian machi'ikaka'oraz pidan ati, "Ōpaonarua, aizii ipai pu'oi'an mainaabata-ka'o pu'ai."

²¹ Sariapa tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki Phariseenao kian pa'atiaaka kida, "Kandii mooko arawu'u, uwazootapa'azon Tominkaru paparadan ida'an? Soo bauta'apa Tominkaru urua'a'o umainaabatan pidan oian."

²² Mazan Jesus aitapa na'apam i'di'itinpan. Uruu idi ukian i'ati, "Kandii nii udi'itinpan ōdau'u kaikapa'a?"

²³ Na'ia'oram masha'apannaa: 'ipai pu'oi'an mainaabata-ka'o kii, oo 'pukadishita na'iki puchi'ika' kii?

²⁴ Mazan ōaidan nii u'ati wuru'u Daonaiora Aokazi Iki'o, kaina'a uma'ozakan umainaabata-kinnaa nii pidannao oian da'a'a imi'i baara'a." Uru'u naa Jesus kia'akan naa machi'ikaka'o pidan ati, "Ōkian pu'ati pukadishita, puzaamata wuru'u puwashatinapa-kiziz na'iki pumako'o naa pudapu iti."

²⁵ Sariapa mishi pidan kadishita'akan ipai awunuutapainao awun za'a, uzaamata'akan naa pawashatinapa-kizi baara, na'iki umako'okan naa padapu iti konaukii. Tuukii ukonaukii-kidan Tominkaru.

²⁶ Aizii wuru'u awunuutapainao kidaz, tuukii i'di'itinpan, na'iki tuukii kapam itarian, na'iki tuukii ikonaukii-kidan Tominkaru. "Ei, watukapa zii aizii konaunam kida'o na'iki

[†] 5:17 Pharisee: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

umanawunu'o aimaakan sha'apata-ka'o, wuru'u aona'oraz watukapauzon usha'apata-ka'o kida," ikian.

Jesus dapadan Levi
(Matthew 9:9-13; Mark 2:13-17)

²⁷ Udauna'an Jesus koditan naa kabaun iki na'iki umako'okan naa. Pamakopa-kizi an utukapa pidan Levi kia'o u'uu, uruu zaamaapauzo tax puraatananaa. Jesus ikodan usakanatapan pazaamaapa-kizi ii puraata. Sariapa ukian u'ati, "Puwa'ati otuma, otominapaka kizi pugaru."

²⁸ Sariapa Levi wa'akan wuru'u pakaudinkiz na'iki umako'okan naa Jesus dawu'ati.

²⁹ Aizii padapu ii Levi toman naa udaru'o aroapa-karu Jesus ati. Kaina'a iriba ba'orainao zaamaapauzonao kapam tax puraatananaa aroopa'azon ituma, na'iki kaina'a iriba kapam ba'oran pidannao kida aroopa'azon ituma.

³⁰ Kaina'a na'ii pabi'i kida Phariseenao awunuutapan, na'iki na'ii kapam iiribannao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u awunuutapan. Sariapa ikian utominapakidaniinao ati, "Kandii nii arawu aroopa'azon na'iki utuza'azon wunao tuma'a oiainao, zaamaapauzonao kidaz tax puraatananaa, na'iki wuru'u oiainao kidaz pidannao?" Kia'o wuru'u ikianapanuz.

³¹ Sariapa Jesus kian i'ati, "Pidannao ziwuinao, aonaa kanom nii iaipan daakataa, soo karinainao pa'an tuukii iaipan daakataa.

³² Ukau'an na'apa'o kapam wuru'u ow'atinuz da'ati'i, aonaa kaimanainao ida'ati'o mani, soo oiainao ida'ati'o pa'an wuru'u ow'atinuz itanawatin kizi pa'oiain ai."

Pidannao pishautan Jesus sanadinapa-karu dau'u
(Matthew 9:14-17; Mark 2:18-22)

³³ Pabi'i kida pidannao, kaawainao kidaz Jesus ida'ati, kian u'ati, "John Chikaawunuupauzo tominapakidaniinao mapuda pa'an isanadinpauzon,[‡] na'iki itoriinpauzon Tominkaru aipan kawana'ati. Na'iki wuru'u tominpauzonao kidaz Phariseenao di'iki, na'apa kapam isanadinpan na'iki itoriinpan. Mazan aizii wuru'u putominapakidaniinaouz, aonaa isanadinpauzon, mazan iaroopan nii na'iki ituzan nii atii ishiitan."

³⁴ Sariapa Jesus kian i'ati, "Turuu mani u'itiiman pidannao wa'atiinao mazida-karu dau'ati baiatan pazamazin mazida'o daonaiora na'an pu'u ituma? Aonaa turuu ibaiatan pazamazin.

³⁵ Mazan bauda'apa kamoo na'aka-karu nii wuru'u mazida'oraz daonaiora i'ai, uruu dono'o ni'i naa pa'an isanadinpan na'iki ibaiatan pazamazin."

³⁶ Udauna'an Jesus kowaadan naa di'itinapa-kinai kuwai. Ukian i'ati, "Aonaa na'iam zii pidan kuzuutauzon pa'ina'o chaakita pazimindota-kinaa nii uzaama'ora'a naa chaakita. Mazan aizii pidan kuzuuan an pa'ina'o chaakita pazimindoapa-kinaa nii, upataka'uan pa'ina'o chaakita, na'iki pana'a'o nii uaidinpan uzaama'o ai.

³⁷ Na'iki aonaa na'apainim pidan paidauzon, pa'ina'o zii wine toma-ka'o, uzaama'ora'a naa wine kinnaa[§] zo'iti. Usha'apanum kau'an pa'ina'o wine paida-ka'o an, upoodan nii uma'ozakan ana'a naa, na'iki utada'okan nii wuru'u uzaama'oraz naa riwunii kinnaaz. Uruu idi ipai'o nii riwunii wakudinan. Aizii wuru'u ukinnaaz ukaboota'aka-ka'o ni'i naa.

³⁸ Mishi'oraiman pa'ina'o wine paida-ka'o pa'ina'o ukinnaa zo'iti.

³⁹ Na'iki aonaa kanom tuza'azon pa'ina'o zii wine toma-ka'o, patuza'akan dauna'an ma'ozaka'ora'a naa wine. Aizii pidan tuzan an wuru'u ma'ozaka'oraz wine, 'Kaiman pa'an wuru'u ma'ozaka'oraz wine, pa'ina'o utoma'aka-ka'o ai,' ukian nii." Uruu kia'o wuru'u Jesus kowaadaniaz kuwai.

6

Sookapa-karu Kamoon dau'o
(Matthew 12:1-8; Mark 2:23-28)

¹ Bauda'apa kamoo Sookapa-karu Kamoon dono, Jesus dobatapan zakapu an patominapakidaniinao tuma, paoribai wheat baawu an. Na'apain Jesus tominapakidaniinao karaowaanan wheat aka. Uruu idi izu'uan naa wuru'u wheat aka kidaz paka'u baara iti, iaipan idi umada so'oinan, udauna'an inikan naaz.

² Pabi'i kida Phariseenao pishaan idyaun, "Kandii ni'o udikintapan wuru'u aona'oraz wakakinaorinaa kashaapan usha'apata-ka'o, Sookapa-karu Kamoon dono?"*

[‡] 5:33 sanadinpauzon: Uruu zamazidin-karu. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

[§] 5:37 wine kinnaa: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. * 6:2 Phariseenao ati, Jesus tominapakidaniinao kaudinan wuru'u ikaraodanz wheat aka kida Sookapa-karu Kamoon dono.

³ Jesus kian ĩ'ati, "Aonaa mooko utukapauzon kaarita ida'a'oraz usaadinpan kanom King David na'iki uminauda'unao sha'apatauzonii ĩzamazin dono'oraz?"

⁴ Umorotan Tominkaru Dapu nazo iti, na'ii uzaamatan bread taa-kariwaiz Tominkaru ati. Udauna'an unikan naaz na'iki utaan naa paminauda'unao atiz. Aonaa ukashaapa-kaopadamata ba'oran pidan nikan wuru'u bread kidaz, soo faadaanao."

⁵ Powa'a zii Jesus kian ĩ'ati, "Daonaiora Aokazi Iki'o, uruu pa'an kazowautapa'oraz Sookapa-karu Kamoon."

*Jesus kakudan pidan
dadara'o uanoba*

(Matthew 12:9-14; Mark 3:1-6)

⁶ Ba'oran dono koshan, Sookapa-karu Kamoon dono, Jesus morotan synagogue iti. Na'ii utominapa-kidan pidannao Tominkaru paradan dau'u. Kaina'a bauda'apa pidan na'ii dadara'o uanoba bada'ii, udiwa'oran atanapa na'iki aonaa na'apam ukaiwaanuzo.

⁷ Kaina'a wunaou'u tiichaapauzonauz Moses kakinaori dau'u, na'iki Phariseeano na'ii kapam. ĩnao tuukii ĩaipan patukapan Jesus sha'apatan aimaakan, ĩaipan pana'apaunuz, usha'apatan an aimaakan, Sookapa-karu Kamoon dono. Uruu idi kaimanaiman ĩawunuutapan uruu, ĩtukapa'azon usaabaan wuru'u pidan anobaz.

⁸ Mazan Jesus aitapa ipai ĩdi'itipan, uruu idi ukian wuru ati'ĩ daonaiora dadara'oraz uanoba, "Pukadishita, na'iki puwa'ati da'ati'ĩ pidannao kanaapu ati." Sariapa ukadishitan na'iki umako'okan naa pidannao kanaapu iti.

⁹ Udauna'an Jesus kian pidannao ati, "Ōpishaan nii unao aizii, na'apa dii kakinariii taa-kariwaiz wa'ati aipan washapatinan, Sookapa-karu Kamoon dono? Uaipan washapatinan oia'o oo kaimana'o? Uduyuda wakakudan pidan oo wazowianuzu?"

¹⁰ Jesus awunuupan ipai pidannao kawana'ati, na'iki sariapa ukian pidan dadara'o uanoba ati, "Pusawada puanoba." Sariapa usawada'akan paanoba, na'iki uanoba saabaina'akan naa.

¹¹ Mazan tuukii wunao to'oranu'u, zaudapainauz Jesus sha'apatan aimaakan. Uruu dauna'an ĩmiitiniipan naa, ĩaitapa'azon na'apam nii pasha'apatan Jesus.

*Jesus zaamatan 12 pidannao
padyuudan nii*

(Matthew 10:1-4; Mark 3:13-19)

¹² Uruu dono Jesus makon naawazi paawa iti utoriinpa'anan, uruu idi una'ian utoriinpan bauda'apa maruta'o Tominkaru ati.

¹³ Aizii ba'oran chaapi'iki, uru'u naa udapadan patominapa-kidaniinao. Aizii ĩbii ĩki, uzaamata 12 daonaioranao padyuudan nii kowaadapa'o nii ipai kuwai wuru'u uaiapanii kidaz ukowaada-kaopada na'iki usha'apata-kaopada. Udakotan wuru'u pazaamataniiinaouz apostlenao.†

¹⁴⁻¹⁶ Kaikapauda'u'o wuru'u uzaamataniiinaouz: Simon, Peter kia'oraz udakotapa-kaopada, na'iki u'inawuzu Andrew, na'iki kaina'a James, John, Philip, Bartholomew, Matthew, Thomas, na'iki James, Alphaeus daniz, na'iki Simon, uruu Patriot,‡ Judas, James daniz na'iki Judas Iscariot zaamata-kida'oraz Jesus.

Jesus tominapatin-kidan na'iki ukaminka'uupan pidannao

(Matthew 4:23-25)

¹⁷ Udauna'an Jesus tokan naa naawazi paawa ĩki, apowa'a'o baara ati, wunao tuma'a pazaamataniiinaouz daonaioranao. Na'ia'a naa iriba pidannao wuru'u tominpauzonao kidaz u'idi'iki kasaba'uinan, na'iki iriba kapam ba'oran pidannao kaawan na'iti. Pidannao wa'atin pabi'inaaka kida'o wiizai ĩki, ipai Judea Baara ĩi aka kidainaouz wiizainao, Jerusalem ĩkiinao na'ii kapam. Aizii kaina'a ba'orainao kida kaawan wa'atiinao Tyre na'iki Sidon ĩki, munapo'o paran danoma itinapu kida'o wiizainao.

¹⁸ ĩwa'atin ĩabata'azon idi Jesus kuwaa. Ba'orainao, ĩkaawan ĩaipan idi kapam pakakudakao parinaa ai. Na'iki kaina'a ba'orainao oia'o doronai zaamatapaniinao kida. Uruu dono ipai ukakudan karinainao.

¹⁹ Tuukii pidannao aipan papishatan Jesus, usha'apanum kau'an ĩtukapan idi ma'ozaka Tominkaru kaudinan u'ida'a, uso'ota pabi'inaaka kida'o rinai pidannao ai. Uruu idi ukakuda ipai pidannao parinaa kida ai.

† 6:13 *apostlenao*: dyuuda-kariwai kakuwapa'anan Tominkaru naobanai-tinan dau'u.

‡ 6:14-16 *Patriot*: mizaatakapauzoz pawii zi dau'an. Ba'oran udakotapa-kinao Zealot kii.

*Konaukii-karu na'iki
kasha'ora-karu
(Matthew 5:1-12)*

²⁰ Sariapa Jesus awunuupan wunao di'iti'i tominpainao kidaz u'idi'iki. Ukian I'ati.

“Konaukia'o pa'an unao,
mapuraataniinaouz,
usha'apanum kau'an unao ati'o pa'an
wuru'u Tominkaru naobanai-tinanuz.

²¹ Konaukia'o pa'an unao
baiatainaouz pazamazin kai.
Usha'apanum kau'an, diina'iti'i abaapa'o nii pa'an unao.

Konaukia'o pa'an unao,
kasha'oratinainao kidaz kai,
usha'apanum kau'an diina'iti'i
karikaonanu'o nii pa'an ukonaukiitanan.

²² “Konaukia'o pa'an unao, uto'ora-kizaitapa-ka'o an, na'iki ukashanaukii-kida-ka'o an, na'iki udakowautapa-ka'o an, na'iki udakota-ka'o an oiainao nii Daonaiora Aokazi Iki'o dikin ii.

²³ Ukonaukii na'apa kida'o aimaakan sha'apan dono u'ati. Ukonaukii tuukii, usha'apanum kau'an kaina'a pa'an umanawunu'o uwinipinaa ni'o taapa-ka'o aokazi ii. Wuru'u pidannao to'ora-kizaitapa'oraz unao kai, na'apa'o kapam idokozu-daunnao taapauzon Tominkaru prophetinnao kotua'a naa.

²⁴ Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan diina'iti'i, unao kapuraataniinao,
kai kaiman manawun uabatinpan.

²⁵ Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan diina'iti'i, unao kawanyukunuinao,
mazan diina'iti'i uzamazin nii.

Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan diina'iti'i,
unao konaukia'oraz umashaapan,
konaukii ushaazootinan kai,
mazan diina'iti'i ukasha'oratinan nii tuukii, uzaadinan nii na'iki
umuraapatinan nii.

²⁶ “Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan diina'iti'i, kai tuukii uatadapa-ka'o. Na'apa kotua'a naa idokozu-daunnao atadapauzon pidannao dakotinpauzonaouz prophetnao nii.

*Umarainapa to'oratinainao u'ati
(Matthew 5:38-48; 7:12a)*

²⁷ “Mazan aizii òkia'azon unao abatapainao ati. Umarainapa ipai utarubanao. Kaiman utaapa na'iki usha'apata kaiman aimaakan wunao ati'i to'ora-kizaitapa'oraz unao.

²⁸ Upishaa Tominkaru marii kizi ukaimanan wunao ati'i, aipainaouz dikauda'o sha'apan u'ati. Na'iki utoriinapa Tominkaru ati kaimana'o ida'an wunao dau'ana'a antamikiipauzonaouz unao.

²⁹ Aizii pidan tinikan an pugaru pukaoozoo ati, marii putinika-kidan ba'oran pukaoozoo u'ati. Aizii pidan kazatan an puchaakitan, marii uzaamatan pushooton kapam.

³⁰ Na'ia'oram pidan pishaan an aimaakan pu'ai, putaa u'ati. Aizii pidan kazatan an pusha'apauzi, mana'a pupishaa'ana'a powaa itiz.

³¹ Pusha'apata kaimana'o aimaakan ba'oran pidannao ati, na'apa puaipan kawan isha'apata aimaakan pu'ati.

³² “Aizii pumarainpan an soo wunau'u marainpainaoouz karikaonan pugaru, kandii dikin ii puaitapan pukonaukii-kida-ka'o? Upu'u zii oiainao pidannao imarainapa pamarain-pikinao.

³³ Aizii pusha'apata an kaiman aimaakan soo wunao ati karikaonanuu'u, sha'apatainao kidaz kaiman aimaakan pu'ati, kandii dikin ii puaitapan kaimana'o aimaakan taaka'o pu'ati? Upu'u zii oiainao pidannao, isha'apata kaiman aimaakan wunao ati'i sha'apatainaouz kaimana'o aimaakan I'ati.

³⁴ Aizii putaan an aimaakan oo puraata pidan ati, puaitapan idi ukawadauntan niiz, kandii dikin ii puaitapan pukonaukii-kida-ka'o? Upu'u zii oiainao taan puraata ba'oran oiainao ati, itaitapa kawadaunite-karu nii wuru'u papuraatanuz.

³⁵ Ukau'an umarainapa utarubanao, usha'apata kaiman kida'o aimaakan I'ati. Utaa kapam aimaakan kana'apan I'ati, aonaa uzaudapa'ana'a ukawadaunuta-ka'o powaa iti. Kaina'a'o pa'an umanawun kida aimaakan taapa-ka'o unao ati, usha'apataini kida winipinaa nii. Uruu idi mishi'o nii Tominkaru umanawunu'oraz daniitan ipai unao. Tominkaru, uruu ipai ukaimanan pidannao ati. Utukapa-kida pakaimanan wunao ati'i, aona'oraz

ikonaukii-kidauzon uruu, utaan pu'u aimakaan i'ati, na'iki wunao ati'i oiainouuz manawun pidannao.

³⁶ Ukau'an ukamunan kapam na'apa udaru Tominkaru kamunanuuzon kawan.

*Mana'a uzaudauzo'ona'a pidan madiwautapaka
(Matthew 7:1-5)*

³⁷ "Mana'a udakotauzo'ona'a pidan dikauda'o nii, aonaa kizi Tominkaru dakotan unao dikauda'o nii. Mana'a ukaboota-kida'ana'a pidan pataka'uta-karu nii, aonaa kizi kapam uboota-ka. Na'iki umarina'ata wuru'u dikauda kida'oraz sha'apatauzo-ka'o u'ati, Tominkaru marina'atan nii wuru'u oii kida'oraz usha'apatauzon.

³⁸ Utaa aimakaan ba'orainao ati, Tominkaru taan nii aimakaan unao ati. Na'iki diri'i'o nii manawun aimakaan taa-ka'o u'ati, atii aona'o ni'i naa na'itim upaidinan. Na'apam udiri'in putaauzon aimakaan ba'orainao ati, na'apa'o nii udiri'in Tominkaru taan pu'ati."

³⁹ Udauna'an Jesus kakuwaapan naa, di'itinapa-kinai kuwai ida'an. Kaikapa'o wuru'u ukianuz: "Aonaa turuu pidan ushaawun na'akan pamin-ushaawunun, usha'apanum kau'an ipai daunuuda'u'o nii i'waotun kichada-kariwai nazo iti.

⁴⁰ Aonaa na'iam pidan tominpauz umanawunun patiichaan ai, mazan ipai wuru'u tominpauzonaouz i'ipaiian dauna'an patominpan, na'apa'o ni'i naa i'aitapan patiichaan kawan.

⁴¹ "Kandii nii mooko wuru'u pud'i'tapanuz kaunuba'o puiriban awun ida'a, pumadi'itapakan pu'u wuru'u atamun taramtinpa'oraz puawun ida'a?"

⁴² Puka'i'ta zii pukian puiriban ati. 'Da'ati'i o'so'ota kizi kaunuba'oraz puawun ai, pumatukapakan pu'u kaina'a udaru'o atamun idin puawun ida'a? Pugaru taapinpa'oraz kaimana'o nii kaikini'i, mishi'oraiman puso'ota'a naa zii kiwiin atamun idin puawun ai. Uruu dauna'an kaimana'o ni'i naa putukapan puso'ota'azonii kaunuba'oraz puiriban awun ai.

*Paoribai na'iki u'aka daua'o
(Matthew 7:16-20; 12:33-35)*

⁴³ "Paoribai ziwu'o usodan, aonaa u'aka dikauda'o nii. Mazan aizii paoribai maziwuka'o, ukaakan dono dikauda'o nii kapam u'aka.

⁴⁴ Ipai kaimana'o dizoo-karu kadunaa aitapa-ka'o pa'aka ida'an kida, na'iki aonaa na'iam zii pidan karaodauzon dizoo-karu fig oo grape kaiwada-karu kadunaa di'iki.

⁴⁵ Aizii kaimana'o pidan, ukodita-kida kaiman kida'o pa'idiwaru aimakaan, utaaan idi kaiman kida'o aimakaan panyukunuu ii. Mazan aizii dikauda'o pidan, ukodita-kida dikauda kida'o pa'idiwaru aimakaan, utaaan idi oii kida'o aimakaan panyukunuu ii. Ukau'an sha'apa'oram aimakaan pidan taapanii kida panyukunuu ii, uruu kida wuru'u ukodita-kidaniaz paparanan ida'an.

*Dya'utama'o kabaun tomikinoo
(Matthew 7:24-27)*

⁴⁶ "Kandii nii udakotan o'garu unaobanaa nii, umasha'apatakan pu'u o'dyuudanii usha'apatan?"

⁴⁷ Na'ia'oram pidan wa'ati'o o'i'ida'ati, na'iki mishi'o uabata'azon o'kuwaa, na'iki izo'ati'o o'paradan, o'kowaadan nii kanom kawanu'o uruu.

⁴⁸ Uruu na'apa pidan kawan, toma'o padapu dadara'o baara'a, na'iki kichada'o patoron uun nii munapo. Aizii na'apainim wunu tuubarun na'iki udapu naraan, aona'o nii wunu paran kabootanuz, usha'apanum kau'an dadara'o baara'a'o wuru'u udapuz.

⁴⁹ Aizii na'ia'oram pidan abata'o o'kuwaa mazan aonaa uizo'atinuz, na'apa'o uruu tawuru kawanu'u maaitapin-ka'oraz pidan, toma'oraz padapu shomada'o imi'i'ida'a. Aizii na'apainim wunu tuubarun, baukapa'o nii wunu paran kida'uka'akan wuru'u kabaunuz, uruu idi sariapa kabaun dorautan ipai daunuuda'u."

7

*Jesus kakudan
soldyaa zowaunaa poitoru
(Matthew 8:5-13)*

¹ Aizii Jesus ipaian dauna'an pakadakotinan pidannao ati, uru'u naa umakon Capernaum iti.

² Aizii na'ii kaina'a Roman soldyaannao zowaunaa. Uruu dono upoitoru umarainapanii manawun karinaan tuukii, maonapa'ora'a naa umawakan.

³ Uabatan idi Jesus kaawan wuru wiizai ida'ati'i pamashaapa-kiziz, sariapa udyuudan kazowautapainao Jewnao Jesus di'iti. Uaipan idapadankan Jesus, uwa'ati kizi padapu ati, ukakudanaka kizi upoitoru. Aizii uruu aonaa Jew mani.

⁴ Udauna'an Ìmakon naa Jesus di'iti, atii Ìikodanuzu. Na'ia'a naa Ìkowaadan u'ati parada-karu, na'iki tuukii Ìpishaan umakon patuma. Ìkian u'ati, "Tuukii manawun waaipan pukaminka'utan wuru'u pidanaz, waaítapanii uruu kaimana'o naobanai.

⁵ Usha'apanum kau'an uruu umarainapanii tuukii wairibannao Jewnao, na'iki uruu tomanii wa'ati wuru'u synagogue. Uruu idi tuukii wapishaan pugaru pumako kizi u'idi'iti," Ìkian.

⁶ Uruu idi Jesus makon Ìtuma.

Aizii Ìmaonapatapaanan pu'a'a naa, uru'u naa naobanai dyuudan papaonarunao iko-dapa'anan Jesus. Na'iki udyuudan Ìna'akan paparadan u'idi'iti, kaikapa'a: "Naobanai, aonaa ðaipan pumizidinan, aonaa ðaipan puwa'atin ðdapu ati.

⁷ Na'iki aonaa umanawunu'o mani pidan ògaru, na'iki aonaa òturuuan òparada'anan na'iki òmakon pu'idi'iti manawun. Turuu pa'an puparadan, na'iki karikaonan òpoitoru kakuda kizi.

⁸ Ògaru na'apa, òkaudinán doko ainoo pidannao ò'ai waranu a'o. Ògaru na'apa, kaina'a soldyaanao kaudina'o òwaranu'u kapam. Aizii òkian dono bauda'apa soldyaa ati, 'Pumako,' umakon nii. Aizii òdapadan dono ba'oran soldyaa, 'Puwa'ati,' òkian an u'ati, uwa'atin nii. Na'iki òdyuudan dono òpoitoru, 'Pusha'apata wuru'u,' òkian an u'ati, usha'apatan niiz."

⁹ Tuukii Jesus di'tinpan uabatan idi wuru'u kaikapa'oraz parada-karu'u. Sariapa utanawatinan pidannao di'iti, wuru'u wa'atipainao kidaz udawu'ati. Na'iki ukian Ì'ati, "Aizii òkowaadan nii u'ati: aonaa na'iam zii òikodauzon mishida-karu manawun wuru kawanu'ora'a Israelitena'o bii an."

¹⁰ Udauna'an wunaou'u na'akainaoz parada-karu kiwa'akan naa powaa iti, naobanai dapu iti. Aizii Ìkaawan Ìabatan poitorui kakuda'aka'a naa.

*Jesus kakudan daonaiora
mawaka'ora'a naa*

¹¹ Kadiman aka uruu dauna'an Jesus makon wiizai di'iti, Nain kia'o u'uu. Aizii pidannao, tominpauzonao u'idi'iki na'iti kapam Ìmakon utuma. Na'iki iriba kapam ba'orainao pidannao makon udawu'ati.

¹² Aizii Jesus kaawan pu'u wiizai koraratapa-kinoo paniinomizinaa ida'ati, upu'u daonaiora mawaka'o na'aka-kaoo baaranai iti. Zuna mawakaiba'a naa odaiaru, odani wuru'u mawaka'oraz, ubauda'apan odani wuru'u uruuz. Na'iki kaina'a iriba, iriba pidannao makon otuma.

¹³ Aizii Jesus tukapan oroo tuukii ukamunan-kidanuzoo, sariapa ukian o'ati, "Mana'a puzaada'ana'a."

¹⁴ Udauna'an umakon na'iki upishatan naa wuru'u mawaka'o na'akapa-kinooz, sariapa wunaou'u na'akapainaoz mawaka'o mashaadina'akan. Udauna'an ukian mawaka'o ati, "Pa'ina'o daonaiora, òkian pu'ati, pukadishita."

¹⁵ Sariapa daonaiora sakanata'akan na'iki uparadan. Udauna'an ukadishitan na'iki Jesus na'akan naaz padaro dazaba iti.

¹⁶ Tuukii pidannao tarian na'iki tuukii Ìdi'itinpan. Na'iki tuukii kapam Ìkonaukii-kidan Tominkaru. Uruu idi Ìkian, "Ei! Kaawa zii mishi wabii ati umanawunu'o Tominkaru prophetin. Mishi Tominkaru kaawan ukaminka'uta'anan waunoo Jewnao, upidananaouz," Ìkian.

¹⁷ Aizii kuwai, Jesus sha'apatanii dau'o kowaadaabi'ii-kaoo'a naa ipai Jewnao wiizi kida kawana'ati, na'iki Ìwiizi dawun itinapu kida'o pidannao mashaapan, ipai kapam Ìabatan wuru'u kuwaiz.

*John Chikaawunuupauzo dyuuda-kidan paparadan Jesus di'iti
(Matthew 11:2-19)*

¹⁸ Aizii John abatan idi patominapa-kidaniinao pidannao kakuwaapan ipai wuru dau'a'a Jesus sha'apatanii kidaz aimaakan, sariapa udapadan dya'utam pidannao Ìbii Ìki.

¹⁹ Udauna'an udyuudan naa Ìdyaun Naobanai Jesus di'iti, na'iki udyuuda Ìpishaan Jesus kaikapa'a: "Pugaru'u naa wa'ati'o ni'oraz kowaadapa-kaoo? Oo marii zii wazaudapan ba'oran wa'atin?"

²⁰ Udauna'an Ìmakon naa Jesus di'iti, atii Ìkaawan u'idi'iti, na'ia'a naa Ìkian u'ati, "John Chikaawunuupauzoo dyuudan waunoo pu'ida'ati, upishaa-kidan na'iki uaitapa'azon pugaru'u naa tawuru'u wa'ati'o ni'oraz kowaadapa-kaoo? Oo marii zii wazaudapan ba'oran wa'atin kaina'iki?"

²¹ Aizii wuru'u Ìkaawanuz na'iti, Jesus kaudinan pu'u karinainao dau'u. Ukakudan pu'a'o iriba, iriba pidannao pabi'inaaka kida'o Ìrinaa ai, oia'o doronai zaamatapaniinao, ipai ukakudan Ìdyaun, na'iki ishaawunnao kida, ipai uda'atan na'iki usaabaan Ìawun.

²² Uruu idi Jesus dako'atin wunao paradanu'u John dyuudaniinaouz. Ukian i'ati, "Aizii ukiwa John di'iti, ukowaada kizi u'ati ipai daunuuda'u wuru'u utukapanii kidaz osha'apatan, na'iki ukowaada u'ati ipai wuru'u uabatanii kidaz kuwai. Ukowaada u'ati iriba'a naa ishaawunnao awun da'ata-kaao, na'iki saabaa-kaao; aizii machi'ika-kainao, chi'ika-kida-kaao; na'iki kabisshopauzonoa kichana'iki-kia'o bishoi idi, ipai ikakuda-kaao. Aizii makinao-ziiwanoa, kaimana'a naa iabatan; na'iki mawakainao kida, kakuda-kaao powaa iti; aizii pataka'utinainao, kowaada-kaoa'a naa i'ati Kaimana'o Kuwai.*

²³ Konaukia'o nii manawun wunaou'u sariaapa'oraz imishidan o'garu, aona'oraz idi'itinpan pana'iti kida odau'u," ukian i'ati.

²⁴ Aizii John di'ikiinao pidannao kiwan dauna'an, sariapa Jesus kian wunao ati'i iribainao pidannao, kasaba'ukinpainaoz utuma. Ukian i'ati, "Kandii dau'ati'o tawuru'u unao makouzonuz John di'iti mapidantaka'o amazada di'iti? Kandii wuru'u utukapa'azoniaz na'ii? Utukapa'azon pidan kakataimana'o unyukunuu, awaru dawuukidan kawan pinidi?

²⁵ Kanom dii sha'a wuru'u utukapa'azoniaz na'ii? Oo utukapa'azon pidan konanama'o oo umanawunu'o ukaiwadinpan? Pidan umanawunu'o, na'iki kaiwadinpa'o kaimanaiman, umashaapan kabaun umanawunu'o di'ii?

²⁶ Oo kanom sha'a wuru'u utukapa'azoniaz na'ii? Tominkaru prophetin? Mishi'o wuru'u, pidan utukapaniaz na'ii, powa'a'o zii umanawunon ba'oran prophetnao ai.

²⁷ Uruu John, dau'ana'o tawuru'u kotua'o Tominkaru Paradan saadauzo-kaooz kaikapa'a: 'Odyuudan nii o'prophetin kiwiin, saabaa'o nii dunapo pu'ua'ati,' " ukianuz.

²⁸ Udauna'an Jesus kian koshan i'ati, "Okowaadan nii u'ati aizii aimakaan, John uruu uwazootapanii ipai, ipai pidannao, aonaa bauda'apa pidan kaina'a shakatainao wuru baara'a'a, uruu kawanu'o nii. Mazan pidan, aona'oraz umanawunon Tominkaru naobanai-tinapa-kizi'i, upu'u umanawunu'o uruu John ai," Jesus kian i'ati.

²⁹ Ipai pidannao na'iki wuru'u zaamaapauzonoa kidaz tax puraatananao, abatan Jesus paran, na'iki Inao tuukii pa'an imishidan, na'iki Iaitapa mishi'o na'iki sakitapa'o wuru'u Tominkaru paran kidaz. Uruu idi'o pa'an ichikaawunuu-kidinan John ati.

³⁰ Mazan kaina'a ba'orainao pidannao, idakotapa-kaoo Phariseenao na'iki kaina'a ba'orainao tiichaapauzonoa Moses kakinaori dau'u. Inao aonaa pa'an isha'apatan wuru'u Tominkaru aiapanii kidaz usha'apata-kaoo. Uruu idi aonaa ichikaawunuu-kidinan John ati.

³¹ Powa'a zii koshan Jesus kian pidannao ati, "Na'apa dii mani okian wunao dau'ana'a kainaouz pidannao mashaapan? Na'apa dii mani okowaadan oo odakotan idyaun? Okian nii.

³² Inao mashaapan koraiziannao makinaotinan kawanu'o, aonaa inyukunuu kaimana'azon ba'orainao ati. Aizii pamakinaotin kizi iki, koraiziannao kadakoinpauzon pa'atiaaka kida kaikapa'a: 'Wakunuian mazida-karu kunnao unao ati kuwudii ida'an, mazan aonaa ukonaupan. Aizii Wakunuian mawaka-karu kunnao u'ati, aonaa uzaadan,' ikiitaakapan.

³³ Aizii John Chikaawunuupauzo kaawan dono da'ati'i, aonaa unikaazon kaimana'o wanyukunui wuru'u ba'oran pidannao nikauzonii kaduz kidaz, na'iki aonaa utuzan wine. Uruu idi unao kian udau'an. 'Kaina'a oia'o doronai u'ida'a.'

³⁴ Aizii Daonaiora Aokazi Iki'o, ukaawan da'ati'i, ipai pa'an uaroopan, na'iki utuzan bishoa'o wine. Uruu idi unao kian udau'an. 'Aushaa utukapa, kashabakizi pa'an arawu'u, na'iki tuzapa-shori kapam. Na'iki unadapa kapam pakaminauda'u-tinpan wunao idi'i zaamaapauzonoaouz tax puraatananao, na'iki oiainao pidannao tuma.'

³⁵ Mazan ipai pidannao wuru'u da'anainao kidaz Tominkaru paran, Inao tukapa-kidan mishi'o wuru'u Tominkaru aitapanii kidaz oo wuru'u usha'apaapanii kidaz aimakaan."

Oia'o zunaaba sha'apatanii dau'a'o

³⁶ Aizii kaina'a Pharisee, una'akan Jesus, uaroopa-kida'azonuzu padapu ii. Uruu idi Jesus makon utuma udapu iti, na'ia'a naa usakanatan na'iki uaroopan naa.

³⁷ Uruu wiizai di'ii kaina'a zunaaba madoronaa-daunu'o omashaapauzon. Aizii oabatan idi Jesus aroopa'azon Pharisee dapu ii, sariapa omakon na'iti, ona'akan kaduunuribai pakinnaa zo'an kuba idi'i utoma-kaoo.†

³⁸ Okaawan Jesus kidiba di'iti ubarau itinapu. Ozaadan tuukii, uruu idi ipai ozabian Jesus kidiba paawun uu idi. Udauna'an oaradan naa ukidiba padizo idi na'iki sariapa okissitan wuru'u ukidiba kidaz, udauna'an oramaudan naa ukidiba kaduunu'oraz ramau idi.

* 7:22 Na'apa tawuru ida'a usaadinapanu'u Isaiiah saadanii kidaz. (Isaiiah 29:18-19; 35:5-6; 61:1-2) † 7:37 kuba idi'i utoma-kaoo: Wuru'u kubaz, udakota-kaoo Alabaster.

³⁹ Aizii Pharisee, wuru'u na'aka'oraz Jesus padapu ati, tukapan wuru'u zun sha'apatanuz aimaakan na'apa Jesus ati. Sariapa ukian panyukunuu ii, "Umishiin an mani di'oraz daonaiora Tominkaru prophetin, uaitapa mani na'apa'oram okaduz wuru'u zunaz pishata'oraz paugaru. Na'iki uaitapa mani ipai na'apam omashaapauzon na'iki wuru'u oii kida'oraz aimaakan osha'apaapauzon."

⁴⁰ Sariapa Jesus paradan, na'iki ukian u'ati, "Simon, kaina'a aimaakan òkowaada'azon pu'ati."

"Tiichaa, na'apa'oram aimaakan wuru'u pukowaada'azooniaz ò'ati?" Simon kian.

⁴¹ Jesus kian u'ati, "Kaina'a dya'utam pidannao mawinipinaatapainao pidan. Bauda'apa mawinipinaatapan 500 wizi'i kida'o puraata, ba'oran mawinipinaatapan 50 wizi'i kida'o puraata.[‡]

⁴² Aonaa bauda'apa ìnao ka'iitan pakawadauntan powaa iti wuru'u pamawinipinaat-apaniaz puraata. Uruu idi pidan wuru'u taa'oraz zii puraata ì'ati, umarina'ata'akan naa wuru'u ìmawinipinaatapaniaz. Aona'o nì'i naa uaipan uwadaun oo unyukunuupa'akan powa'a wuru'u ìmawinipinaatapaniaz. Ukau'an, na'ia'oram nii puaitapan marainapa tuukii wuru'u marina'ata'oraz pamawinipinaatapa-kao?"

⁴³ Simon dako'atin, na'iki ukian, "Òzaua-kidan wuru'u mawinipinaatapa'o uruu dobata manawun, uru'o nii marainapa uruu tuukii."

"Na'apa mishizi, sakitapa'o kaiwuru'u pudi'itinapanuz," Jesus kian Simon ati.

⁴⁴ Udauna'an Jesus tanawatinan zunaaba di'iti, na'iki ukian Simon ati, "Putukapa di'oraz zunaaba'a, mishii? Òmorotan pudapu ati, aonaa putaan wunu ò'ati òchikaa-kinaa nii òkidiba. Mazan oroo, okaawan da'ati'i, ozaadan atii ochikaa òkidiba paawun uu idi. Udauna'an oaradan òkidiba padizo idi.

⁴⁵⁻⁴⁶ Na'iki aonaa pukissitan ògaru, mazan oroo pakaawan di'iki'o aonaa osookadan pakissiipan òkidiba. Na'iki aonaa putaan òramauda-kinaa nii òzowau, mazan oroo oramauda zii òkidiba.

⁴⁷ Aizii òkowaadan nii pu'ati aimaakan," Jesus kian. "Wuru'u osha'apatanuz aimaakan kaikapa'a, otukapa-kidan na'apam pamarainpan ògaru tuukii. Usha'apanum kau'an o'oiian wuru'u tuubar'u'oraz manawun mainaabata-kao idi ipai daunuuda'u o'ai. Mazan aizii pidan masakauda'u'o u'oiian, aizii u'oiian mainaabata-kao an, masakauda'u'o nii kapam umarainpan ògaru."

⁴⁸ Udauna'an Jesus kian zunaaba ati, "Aizii ipai daunuuda'u'u naa pu'oiian mainaabata'aka-kao, aona'o nii powa'a unyukunuupa-kao."

⁴⁹ Sariapa pidannao wuru'u sakanatapainao kidaz utuma kiitaakapan pa'atiaaka kida, "Kandii mooko arawu'u turuu mooko uaitapan pamainabatan pidan oian?"

⁵⁰ Mazan Jesus kian zun ati, "Pumishidan idi'o wuru'u, pukazannaatinanuz pu'oiian ai. Aizii pukiwa'a naa, kaiman punyukunuu aizii, na'iki aonaa kanom powa'a kasharutapa'o nii pugaru."

8

Zunnao kaminka'uupauzonao Jesus

¹ Udauna'an Jesus makon naa, uchi'ikapan ipai donoi na'iki wiizai kida kawana'ati. Wuru'u uchi'ikapanuz ukowaadapan Kaimana'o Kuwai, Tominkaru naobanai-tinan daua'o. Aizii 12 utominapa-kidaniinaouz, na'ii'aka kapam ìchi'ikapan utuma.

² Na'iki zunnao, tawuru'u ukakudaniinao kidaz parinaa ai, na'iki ba'orainao ukakudaniinao oia'o doronai zaamatapan ai ìdyaun, na'iti kapam pabi'i kida ìnao makon, ìkaminka'uupan Jesus na'iki wuru'u utominapa-kidaniinaouz. Mary, Magdala sanaaba, Jesus so'otaniaz 7 oia'o doronainao o'ai, oroo wuru'u kaminka'uupa'oraz ìdyaun,

³ na'iki Joanna oroo Chuza kia'oraz odaiaru uu, kazowautapa'oraz pabi'i kida Herod poitorunao. Na'iki Susanna na'ii kapam, na'iki iriba ba'oran zunnao kida na'ii ìtuma. Ipai ìsha'apatan aimaakan, ìtaan papuraatan, na'iki aimaakan sodi kida paaipan ati, pakaminka'uta-kinaa nii Jesus na'iki utominapa-kidaniinao.

*Jesus kowaadan
uudai paowa-kao dau'u*

(Matthew 13:1-9; Mark 4:1-9)

⁴ Pidannao kaawan iriba, iriba Jesus ida'ati, na'iki iriba kapam ba'oran wiizai ikiinao kida kaawan. Aizii pidannao baokopatinan dauna'an, uru'u naa Jesus kakuwaapan naa ì'ati di'itinapa-kinai kuwai ida'an.

[‡] 7:41 wizi'i kida'o puraata: Greek paradan ida'an, denarius wuru'u. Bauda'apa denarius, bauda'apa'o kamoo kaudin-karu winipinaa.

⁵ Ukian, “Bauda'apa kamoo pidan makon pazakapun iti upaowa'anan poroom uuda kida. Aizii kawiiizi-kariwai baara an, uru'u naa upararaan poroom uuda. Pabi'i kida poroom uuda waotan chi'ikapa-kizai an, uruu idi ipai udakazaabi'ii-ka. Udauna'an kotu'uznao wa'atin na'iki ipai inikan wuru'u uudai kidaz.

⁶ “Ba'oran uudai kida waotan kubata'o baawu an. Mishi kaiman padamata uudai soda'akan mazan aonaa na'itim u'ishataba'u zaamatan, udauna'an kamoo wiicha'akan naa, uruu idi sariapa uaradan atii umaririn.

⁷ “Ba'oran uudai kida waotan kaiwada-karu ta'o baara an. Mishi kaiman padamata usoda'akan, mazan udauna'an, kaiwada-karu watuda'akan naa wuru'u pa'ina'oraz usodan kida. Uruu idi aonaa na'itim naa idyaupain.

⁸ “Ba'oran uudai kida, kaiman pa'an i'waotan kawiiizi-kariwai baara an. Uruu idi ziwu isodan, udauna'an ikaaka'akan naa madowaaka kida pa'idiwaru, na'iki diri'i shinibaba kida u'aka. Bauda'apa'o ukadunaa di'iki, uikoda 100 u'aka diri'in.”

Udauna'an Jesus kian naa pidannao ati, “Pukakinaon an puabata'a naa kakinaorii!”

Kanom ni'o Jesus kaiwaan di'itinapa-kinai kuwai kida

(Matthew 13:10-17; Mark 4:10-12)

⁹ Udauna'an Jesus tominapa-kidaniinao pishaan naa uruu, na'apa'oram manawun wuru'u di'itinapa-kinai kuwaiz, ukowaadaniaz i'ati.

¹⁰ Uruu idi ukian i'ati, “Soo unao ati'o nii ukainaabata-ka. Uruu di'itinapa-kinai kuwaiz, Tominkaru naobanai-tinan dau'oraz. Mazan wunao ati'i ba'orainao kidaz ukowaada-ka. Nii soo di'itinapa-kinai kuwai ida'an. Uruu idi itupakan pu'u padamata wuru'u kadakotin-kizaiz, mazan upu'u aona'o nii itupakanuzu. Iabatan pu'u padamatazu, mazan upu'u, aona'o nii iaitapan na'apa'oram wuru'u parada-karu kianuz.

Jesus kowaadan na'apa'oram wuru'u di'itinapa-kinai kuwai

(Matthew 13:18-23; Mark 4:13-20)

¹¹ “Kaikapa'a wuru'u di'itinapa-kinai kuwaiz,” Jesus kian i'ati, “Aizii wuru'u uudai kidaz, Tominkaru paranan kida wuru'u.

¹² Aizii wuru'u uudai kida waota'oraz chi'ikapa-kizai an, uruu pidannao dau'ana'o, wuru'u abatainao kidaz Kaimana'o Kuwai. Mazan udauna'an Satan kaawan i'ida'ati, uruu idi sariapa umainaabatan ipai daunuuda'u inyukunuu iki wuru'u Kaimana'oraz Kuwai kida. Usha'apanum kau'an aonaa uaipan imishidan, na'iki aonaa uaipan ikazannaatinan pa'oian ai.

¹³ “Aizii uudai kida wuru'u waota'oraz kubata'o baawu an, uruu pidannao dau'ana'o, wuru'u konaukia'oraz iabatan na'iki izaamatan padamata Kaimana'o Kuwai. Mazan aonaa izaamatan tuukii panyukunuu iti wuru'u parada-karu kidaz. Uruu idi masakauda'u aimakaan dikauda'o sha'apa'akan i'ati, uru'u naa ikashadina'akan, aona'a naa powa'a imishidapa'akan.

¹⁴ “Aizii uudai kida wuru'u waota'oraz kaiwada-karu baawu an kida, uruu pidannao dau'ana'o, wuru'u abatainao na'iki mishidainao kidaz Kaimana'o Kuwai. Mazan di'itinpan aimakaan aiapa-ka. Uruu idi i'ati, uruu idi aonaa ikashadinan. Usha'apanum kau'an kaiman inyukunuu dyaupain Tominkaru ati. Uruu idi kaiman mishi imashaapan tukapa-ka.

¹⁵ “Aizii uudai kida wuru'u waota'oraz kaiman, kawiiizi-kariwai baara an, uruu pidannao wuru'u abatainao na'iki zaamatan kidaz parada-karu kaimanaiman manawun panyukunuu iti. I'izo'ati ipai parada-karu, uruu idi aonaa ikashadinan. Usha'apanum kau'an kaiman inyukunuu dyaupain Tominkaru ati. Uruu idi kaiman mishi imashaapan tukapa-ka.

Aonaa lamp taratapauzo-ka

(Mark 4:21-25)

¹⁶ “Aonaa na'ia'oram pidan suuauzon lamp, udauna'an utaratanuzu boon idi, oo umuudanuz bed waranu iti. Mishi'oraiman lamp suu-ka. Uruu do, umuuda-ka doko'o ukanadapa kizi kaiman. Aizii pidannao morotan an, kaimana'o nii ukanadapan i'ati.

¹⁷ Na'iki ipai aimakaan dizapa-kariwai usha'apaapa-ka, ipai'o nii ukodita-kida-ka. Uruu idi kaiman aimakaan dizapa-kariwai ipai'o nii ukodita-kida-ka. Uruu idi kaiman aimakaan dizapa-kariwai ipai'o nii ukodita-kida-ka.

¹⁸ Ukau'an udi'itapa na'iki uzaamata unyukunuu iti wuru'u uabatani kidaz parada-karu. Usha'apanum kau'an pidan kaina'a'o utaaan aimakaan panyukunuu ii, taakaru nii u'ati powa'a zii. Aizii wuru'u pidan, aona'oraz utaan aimakaan panyukunuu iti, zaamata-karu nii u'ai ipai daunuuda'u wuru'u masakauda'u'oraz aimakaan utaaan panyukunuu ida'a.”

Jesus daro na'iki u'inawuzunao daua'o

(Matthew 12:46-50; Mark 3:31-35)

¹⁹ Udauna'an Jesus daro na'iki u'inawuzunao kaawan itukapa'azon uruu. Mazan aonaa na'itim imaanapadinan udazaba iti, usha'apanum kau'an iriba manawun pidannao kasaba'ukinpan udazaba an kida.

²⁰ Uruu idi bauda'apa pidan kian Jesus ati, "Kaina'a pudaro na'iki pu'inawuzunao kadishitapan paniba ii, itukapa'azon pugaru."

²¹ Sariapa Jesus kian ipai pidannao ati, "Ōdaro na'iki ō'inawuzunao pa'an wuru'u abatainaouz na'iki izo'atiinaouz Tominkaru paradan."

Jesus paradan awaru na'iki wunu paran ati

(Matthew 8:23-27; Mark 4:35-41)

²² Bauda'apa kamoo Jesus paidinan kanawa zo'iti patominapa-kidaniinao tuma. Na'iki ukian i'ati, "Aushaa wamako'o naa karishii baza iti." Uruu idi imako'okan naa.

²³ Aizii imakopaanan pu'u, Jesus da'awu'ukan naa kanawa zo'ii. Masha'apakiaka ma'ozaka'o awaru kaawan. Sariapa wunu paran kida daawadaan ikanawan, atii wunu paidina'akan naa ikanawan zo'iti. Maonapa'a naa kanawa tipitan.

²⁴ Sariapa Jesus tominapa-kidaniinao makon u'idi'iti, ipokowauanuzu. Na'iki ikian u'ati, "Wanaobanaa! Wanaobanaa! Kadiman! Taa'azo'o naa wanaraan," ikian. Udauna'an Jesus kadishita'akan, na'iki udyuudan awaru na'iki wunu paran mashaadinan. Sariapa mishi awaru na'iki wunu paran mashaadina'akan.

²⁵ Udauna'an Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Na'apa'oram mooko wuru'u umishidanuz?"

Mazan tuukii itarian, na'iki tuukii i'di'itinpan. I'kian pa'atiaaka kida, "Ei! Kanom kaduz pidan uruu? Udyuuda zii awaru na'iki wunu paran mashaadan, atii iizo'ati zii uparadan," ikian.

Jesus kakudan oia'o doronai zaamatapanii pidan

(Matthew 8:28-34; Mark 5:1-20)

²⁶ Jesus na'iki utominapa-kidaniinao makopaanan karishii baoko an, atii ikaawan baza itinapu wiizai di'iti, Gerasa Baara kia'o u'uu, Galilee Baara pa'inamunu'oraz.

²⁷ Aizii Jesus maratina'akan zii kanawa zo'iki, uru'u naa pidan, donoi iki'o, oia'o doronainao zaamatapanii kaawa'akan Jesus ida'ati. Kotua'iki'ora'a naa aonaa ukaiwadan kamicha, na'iki aonaa umashaapauzon kabaun ii. Umashaapan baaranai ii aka, kuba uun ii aka karikaonan.

²⁸ Aizii utukapan Jesus, sariapa ukadako'okan, udauna'an ukodoru'ukan na'iki umapotinan Jesus kanaapu iti. Na'iki ukian diiwa'o ida'an, "Jesus, Tominkaru umanawunu'o dani, kanom puaipan ō'ai, na'apa dii pusha'apata'azon ōgaru? Aonaa shoman pupataka'uta'ana'a ōgaru," ukian.

²⁹ Wuru'u uparadanuz kaikapa'a Jesus dyuudan idi'o oia'o doronainao koditan u'ai.

Kiwiin, mapudu'o da'i oia'o doronainao tuukiidauzonuzu. Pidannao tiwaan pu'u padamata padodowan ipai uanoba na'iki utaba'u chain idi, mazan sariaapa'o nii ubidita'akanuzu. Uruu dauna'an oia'o doronainao na'aka'akan ni'i naa uruu, mapidan-taka'o amazada baara iti. Uruu wuru'u parada'oraz Jesus ati.

³⁰ Jesus pishaanuzu, "Na'apa dii pu'uu?" "Ō'uu Iribainao," ukian. Ukowaadan pa'uu na'apa usha'apanum kau'an iriba, iriba manawun oia'o doronainao morotan naa u'idi'iti.

³¹ Na'apain tuukii oia'o doronainao pishaan Jesus, aonaa kizi udyuudan idyaun ka'unaru nazo iti, aona'oraz utokon nii.

³² Na'ia'o iriba kooshinao aroapatinan naawazi za'an. Uruu idi oia'o doronainao pishaan Jesus tuukii. "Pukashaapa shoman wamorotan kooshinao di'iti," ikian. Jesus kashaapa imorotan kooshinao di'iti.

³³ Uruu idi ikodita'akan naa pidan di'iki na'iki imorota'akan naa kooshinao di'iti. Sariapa kooshinao dima'akan naa tawudapu an, na'iki ipai iwaotan karishii baoko iti. Uruu idi ipai imawakan panaraan idi.

³⁴ Aizii pidannao, wuru'u taapainauz kooshinao tukapan idi wuru'u aimakaan sha'apanuz kaikapa'a, sariapa idiman ikakuwaapa'anan. Uruu idi ikakuwaapan pidannao ati ipai donoi ii aka, na'iki kazakapuntinpainao ati donoi dawun ii aka. Ipai ikowaadan patukapan kawana'ati usha'apan.

³⁵ Uruu idi iriba pidannao makon na'iti itukapa'anan wuru'u kowaada-kariwaiz aimakaan sha'apan. Aizii ikaawan Jesus ida'ati, itukapa pidan wuru'u so'ota-kariwaiz oia'o doronainao u'idi'iki, aona'a naa usha'apan, na'iki kaina'a'a naa ukaiwadapan kamicha.

Kaiman usakanatapan Jesus dazaba'a, aitapina'a naaz, na'iki kaimana'a naa udi'itinpan. Uruu idi tuukii pidannao tarian.

³⁶ Pidannao wuru'u tukapainaoz aimaakan sha'apan, ikakuwaapan naa ba'oran pidannao ati. Ikowaadan i'ati na'apa'oram ukakuda-kaos wuru'u oia'o doronai zaamataniaz pidan.

³⁷ Uruu idi ipai pidannao kawii-tinpainao kidaz donoi Gerasa Baara an kida, tuukii ipishaan Jesus makon pawii iki. Usha'apanum kau'an tuukii manawun itarian.

Uruu idi Jesus paidinan naa kanawa zo'iti na'iki umako'okan naa.

³⁸ Wur'u'u pidan so'ota-kariwaiz oia'o doronainao u'idi'iki, tuukii upishaan Jesus. "Omako kizi putuma," ukian. Mazan Jesus kian u'ati,

³⁹ "Pukiwa'a naa shoman padapu iti, pukowaada'an kizi'i naa na'apam Tominkaru sha'apatan kaimana'o manawun aimaakan pu'ati." Uruu dauna'an pidan mako'okan naa. Aizii pamakopa-kizi donoi ii aka, ipai ukowaadan pidannao ati wuru'u Jesus sha'apataniaz pa'ati.

*Jesus kakudan Jairus dani na'iki izaipaiba zunaaba kapam
(Matthew 9:18-26; Mark 5:21-43)*

⁴⁰ Aizii Jesus na'iki utominapa-kidaniinao kiwan karishii baza itinapu. Na'ii iriba pidannao dapaapan uruu, usha'apanum kau'an tomunu'ora'a naa izaudapanuzu.

⁴¹ Udauna'an pidan Jairus kia'o u'uu kaawan Jesus ida'ati, uruu kazowautapauzo synagoge Jewnao ati pawii ii. Ukaawan, sariapa ukodoru'ukan, na'iki udawukan Jesus kanaapu iti ukidiba ida'a. Tuukii una'akan uruu padapu iti.

⁴² Usha'apanum kau'an, udani zun bauta'apauzo, 7 owunun, karinaan tuukii, maonapa'ora'a naa omawakan.

Aizii Jesus makopaanan pu'a'a naa, iriba pidannao kasaba'uinan udazaba an.

⁴³ Aizii pidannao bii'i kaina'a zunaaba, izaipaiba, 12 wunu'ora'a naa obaiatinan. Iriba'a naa omakon daakataanao di'iti. Mazan aonaa bauta'apa daakataa kakuda'o nii oroo. Na'iki ipai'i naa otaan papuraatan i'ati.

⁴⁴ Uruu dono owa'atin pidannao bii an Jesus barau ikinapa. Sariapa opishatan uchaakitan danoma karikaonan. Sariapa oizaipan shabata'akan.

⁴⁵ Masha'apakiaka Jesus kian, "Kanom pishata'oraz o'garu?"

Mazan ipai pidannao wuru'u udazaba an kidainaoz kian, "Aonaa wapishatan pugaru."

Uruu idi Peter kian, "Wanaobanaa, kaina'a iriba pidannao pudazaba an."

⁴⁶ "Mazan kaina'a pidan pishata'o o'garu, oaitapa, usha'apanum kau'an so'otinanaaka ma'ozaka-karu o'idi'iki," Jesus kian i'ati.

⁴⁷ Aizii zun aitanan idi'i naa paaitapa'aka-kaos, sariapa omaonapadinan panaka-nakaan bii'i Jesus dazaba iti, atii okodoru'ukan na'iki odawukan ukanaapu iti, oawun imi'i baara iti. Ipai pidannao abatapan pu'u, uru'u naa okowaadan kanom ni'o wuru'u opishatanuz Jesus kamichan. Okowaadan papishatan idi ukamichan karikaonan sariapa oabatan izai dukuta'akan.

⁴⁸ Udauna'an Jesus kian o'ati, "Odadakoo, pumishidan idi'o pukakudan. Aizii pukiwa'a naa, kaiman punyukunuu aizii, na'iki aonaa kanom powa'a kasharutapa'o nii pugaru."

⁴⁹ Jesus kadakotinan pu'z zii o'ati, uru'u naa pidan kaawa'akan kakuwaapa'ana'o Jairus ida'ati, udapu'u iki'o uwa'ati'ikan wuru'u pidanaz. Ukian u'ati, "Marina'a naa Tiichaa, mawaka'aka'a naa pudani."

⁵⁰ Mazan Jesus abata wuru'u pidan kakuwaapanuz Jairus ati. Uruu idi ukian u'ati, "Mana'a putaria'ana'a, mazan pumishida pa'an o'garu, kakuda'o nii powaa iti wuru'u pudaniz."

⁵¹⁻⁵³ Udauna'an imako'okan naa na'iti atii ikaawan kabaun iti. Na'ii iikoda iriba pidannao zaadinainao, diiwa ikadakoinan, uruu imuraapan naa wuru'u mawakaibazo. Uruu idi Jesus kian i'ati, "Mana'a uzaada'ana'a, aonaa omawakan mani wuru'u, soo oda'awun karikaonan." Ishaazootinan mazan udau'u, pabanikian nii itaapan wuru'u uparadanuz, usha'apanum kau'an iaitapa mawaka'aka'ora'a naa wuru'u zunaabaz. Udauna'an Jesus morotan naa mawakaiba di'iti, mazan aonaa utaapadan ba'oran pidannao kida morotan patuma. Soo umorota-kida patuma Peter, John, James na'iki mawakaiba daru na'iki odaro.

⁵⁴ Aizii ikaawan mawakaiba di'iti, sariapa Jesus zaamatan oka'u na'iki uparadan o'ati. "Pukadishita koraidanaa," ukian o'ati.

⁵⁵ Sariapa okakuda'akan powaa iti, udauna'an okadishita'akan. "Utaa owanyukunuu nii," Jesus kian odaronao ati.

⁵⁶ Tuukii odaronao di'itinpan. Uruu idi Jesus kian i'ati, "Mana'a pa'i ukowaada'ana'a wuru dau'ana'a osha'apatanuz aimaakan kaikapa'a."

9

*Jesus dyuudan
12 patominapa-kidaniinao
(Matthew 10:5-15; Mark 6:7-13)*

¹ Jesus dapadan 12 patominapa-kidaniinao baokopa pa'ida'ati. Na'iki utaa i'ati ma'ozaka-karu, ika'iita-kinaa nii paso'otan oia'o doronai kida pidannao ai, na'iki turuu kizi iso'otan pabi'inaaka kida'o rinai pidannao di'iki.

² Udauna'an udyuudan naa imakon ikowaada'an kizi'i naa kuwai Tominkaru naobanaitinan dau'u, na'iki ikakuda'an kizi ipai karinaapainao kida pidannao.

³ Aizii padyuudan ua'ii idyaun, ukian i'ati, "Mana'a pa'i una'aka'ana'a aimakaan kida utuma umakon an. Mana'a una'aka'ana'a uwadookori, oo usaakon, oo uwanyukunuu, na'iki aonaa una'aka'ana'a upuraatan kida, na'iki aonaa una'aka'ana'a ba'oran ushootan.

⁴ Na'iam udapaapa-kaao kaiman, na'ii usookadin uruu kabaun di'ii, atii udobata'azon kawana'ati ba'oran wiizai iti.

⁵ Mazan na'ia'oram pidannao aona'o inaubaan oo iaipan ukaawan pawizi ati, mana'a usookadina'ana'a na'ii, mazan uparada'aka imi'i ukidiba iki kida umakon ua'ii iwiizi iki. Uruu idan utukapa-kidan i'ati ipataka'uta-kaao nii."

⁶ Jesus ipaian dauna'an pakakinaopan idyaun, imakon naa. Na'iki ikowaadapan naa Kaimana'o Kuwai Jesus dau'u ipai wiizai kida kawana'ati, na'iki iriba ikakudan karinainao pidannao ipai amazada kawana'ati.

*Herod nyukunuu kasharutinpan
(Matthew 14:1-12; Mark 6:14-29)*

⁷ Aizii naobanai Herod kazowautapa'oraz ipai amazada Galilee Baara ii aka, uabatan naa kadakotin-karu ipai wuru dau'ana'a Jesus sha'apaapanii kidaz aimakaan. Tuukii kowaadapa-kariwaiz kida kasharutapan unyukunuu. Usha'apanum kau'an kaina'a pabi'i kida uabatan pidannao kian, "John tawuru'u chikaawunupauzoz, uruu wuru'u kakuda'oraz powaa iti."

⁸ Aizii uabatan ba'orainao kian, "Elijah wuru'u kakuda'oraz powaa iti." Ba'orainao kian, "Kotua'o Tominkaru prophetin wuru'u kakuda'oraz powaa iti," ikian.

⁹ Uruu idi Herod kian, "Ei, odukuta-kida'a naa sha'atii John kanau. Kandi'i naa mooko pidannao kadakotin-kidaniiaz?" Uruu idi tuukii Herod aipan patukapan Jesus.

*Jesus paan iriba'o pidannao
(Matthew 14:13-21; Mark 6:30-44; John 6:1-14)*

¹⁰ Aizii wuru'u 12 Jesus tominapa-kidaniinaouz, udyuudaniinaouz kaawan naa powaa ati. Uruu idi ikakuwaapan naa Jesus ati. Ipai ikowaadan u'ati pasha'apatanii kida aimakaan dau'an, pachi'ikapa kizi wiizai kida kawana'ati. Uruu dauna'an Jesus na'akan idyaun, imakon naa ba'oran pidannao ai. Una'akan idyaun munapo'o wiizai di'iti, Bethsaida kia'o udakotapa-kaao wiizai dawun itinapu.

¹¹ Iriba pidannao abatan wuru'u Jesus makonuz na'iti. Uruu idi iriba, iriba pidannao da'anan Jesus na'iti. Aizii ikaawan na'iti tuukii Jesus konaukii-kidan idyaun. Na'ia'a naa ukakuwaatinan i'ati, ukowaadapan naa ipai daunuuda'u Tominkaru naobanai-tinan dau'u. Na'iki ukakuda ipai daunuuda'u pidannao wuru'u aipainao kidaz pakakuda-kaao parinaa ai.

¹² Ina'ian utuma atii wachuupun.

Aizii 12 Jesus tominapa-kidaniinaouz, tuukia'a naa idopian itukapan idi'i naa wachuupun. Sariapa iwa'atin Jesus ida'ati, na'iki ikian u'ati, "Pudyuuda'a naa shoman wuru'u pidannaouz marii kizi'i naa imakon idawata'an kizi pada'awu-kizi nii na'iki pawanyukunuu nii wunao di'iti'i kawizi-tinpainao kidaz kaida'ana'a, na'iki ba'orainao mako kizi maonapa zaa kida'o wiizai di'iti. Usha'apanum kau'an da'a'orazu'u amazada'a'o karikaonan wuru'u waunaouz," ikian u'ati.

¹³ Mazan Jesus kian i'ati, "Unao mishi'oraiman taa iwanyukunuu nii."

Mazan ikian u'ati, "Kaina'a baka'iauda'u sodi karikaonan bread, na'iki dya'utam kopaunao sodi kida. Oo puaiapa sha'a watoriankan wanyukunui wapaa-kinaa nii ipai daunuuda'u wuru'u iriba'oraz pidannao?" ikian.

¹⁴ Uruu dono iriba, iriba pidannao kaawan, aonaa iaita-kaao kawana'ati. Daonaoranoo pa'idiwaru ikoda mani 5000 idyaun.

Udauna'an Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Udyuuda ipai pidannao katontinan pana'a kida, marii 50 kida ikasaba'ukinan. Na'iki marina'a naa isakanatan kida na'ii."

¹⁵ Aizii ipaian dauna'an pakatontin-kidan pidannao,

¹⁶ uru'u naa Jesus zaamatan wuru'u baka'iauda'u'oraz breadnao na'iki wuru'u dya'utama'oraz kopaunao sodi kida. Uzaamatan dauna'anazu, sariapa uawunuupan aokazi iti patoriinpan tuma, "Kaimana'o pugaru Tominkaru, putaan idi wanyukunui." Udauna'an udushowan naa wuru'u bread na'iki kopaunao kidaz, na'iki utaan naaz patominapa-kidaniinao ati, marii kizi'i naa itaanuzu ipai pidannao kawana'ati kida.

¹⁷ Uruu dono ipai pidannao aroopan abaapa kida, atii 12 dazowan udiri'in zii Jesus tominapa-kidaniinao zawadan wanyukunui wa'akun.

Peter kowaadan kanom kaduz Jesus

(Matthew 16:13-28; Mark 8:27-9:1)

¹⁸ Bauda'apa kamoo Jesus toriinpan pu'u paba'oran, utominapa-kidaniinao kaawan u'ida'ati, sariapa upishaan idyaun kaikapa'a: "Na'apa dii pidannao kian o'dau'an, kanom ikowaadan o'garu?"

¹⁹ Aizii ikian u'ati, "Pabi'i kida pidannao kian pugaru, John Chikaawunuupauzo. Ba'orainao kian pugaru Elijah. Ba'orainao kian pugaru kotua'o Tominkaru prophetin wuru'u, kadishita'oraz pamawaka-kizi iki."

²⁰ "Aizii unao mani, kanom uaitapan o'garu?" ukian i'ati.

Sariapa Peter dako'atin uparadan, "Pugaru Christ,* Tominkaru di'iki'o," ukian u'ati.

²¹ Mazan Jesus kian, "Mana'a pa'i ukowaada'ana'a pidannao ati o'garu dau'an."

²² Na'iki ukian i'ati, "Daonaiora Aokazi Iki'o kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan. Na'iki tuukia'o nii ukashada-ka'o, aona'o nii uaiapa-ka'o. Kazowautapainao Jewnao, faadaanao zowaunaanao, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, inaou'o nii wuru'u kashada'oraz uruu. Atii uzowii-ka'o nii, mazan idikinauda'utan kamoo ida'a ukadishitan nii ubaaranaa iki," ukian i'ati.

²³ Uruu dauna'an Jesus kian ipai inao ati, "Kanom da'ana'azo'o o'garu, marii umarina'atan panaudapanii pasha'apaapan, na'iki marii una'akan pacrossanna,† na'iki marii uda'an an o'garu.

²⁴ Usha'apanum kau'an na'ia'oram pidan mamuuda'azoo-ka'o wuru'u pamashaapanuz panyukunuu aipan kawana'ati kai, mazan upu'a'o nii uwaziwadan ipai wuru'u pamamuuda'azookanii. Mazan pidan marina'ata'o wuru'u pamashaapanuz panyukunuu aipan kawana'ati kai, na'iki kashaapa'o pazowii-ka'o odikin ii. Mishi'o nii pa'an udoronaa kazannaata-ka'o, na'iki karikaonanu'o nii pa'an umashaapan Tominkaru tuma.

²⁵ Aonaa kanom pidan ikodan uzaamatan an ipai aimakaan imi'i baara an kida'o, uwaziwainan pu'u karikaonanu'o kakupa-karu ai.

²⁶ Na'ia'oram pidan kiba'azoo-kida'o pada'an an o'garu, na'iki kiba'azoo-kida'o okakinaori kida, na'apa'o nii kapam Daonaiora Aokazi Iki'o kiba'azoo-kidan uruu, ukaawan dono pamanawunun tuma, na'iki udaru umanawunun tuma, na'iki kaimanainao angelnao tuma.

²⁷ Mishi okowaadan nii u'ati aimakaan mishi'o. Kaina'a pabi'i kida pidannao kaida'a'a, aona'o nii zii imawakan, atii itupakan nii zii Tominkaru naobanai-tinan."

Jesus kadakotinan Moses na'iki Elijah tuma

(Matthew 17:1-8; Mark 9:2-8)

²⁸ Aizii bauda'apa'a naa sondii dobatan Jesus kadakotinan dauna'an, uru'u naa una'akan Peter, John na'iki James patuma. Una'akan idyaun naawazi paawa iti, utoriinpa'an an.

²⁹ Aizii utoriinpan pu'a'a naa masha'apakiaka uawun baara pana'adina'akan, na'iki ukamichan wizi'i, wizi'i.

³⁰ Masha'apakiaka dya'utam daonaioranao kaawa'akan u'ida'ati, udauna'an ikadakotinan naa utuma. Moses na'iki Elijah wuru'u kaawa'oraz.

³¹ Ikaawa'akan aokazi iki, konaunam na'iki kanada i'aidinpan. Na'ia'a naa ikadakotin-kidan na'apam nii Jesus mawakan Jerusalem ii, maonapa'o ni'i naa umishian wuru'u Tominkaru aipaniaz usha'apata-ka'o.

³² Aizii Peter na'iki uminauda'unao ipai daunuuda'u'ida'awun. Aizii ipokoda'akan itukapa kanada Jesus umanawunun kanadapan, na'iki itukapa dya'utam pidannao kadishitapan utuma.

³³ Aizii itupakan naa pidannao mako'ozon. Sariapa Peter kian Jesus ati, "Wanaobanaa, kaiman zii wuru'u wana'anuz putuma. Turua'o nii watoman idikinauda'u sookapa-kizai, bauda'apa pugaru ati, ba'oran Moses ati, na'iki ba'oran Elijah ati," ukian. Mazan aonaa Peter aitapan na'apa'oram aimakaan wuru'u pakadakotin kiziz.

* 9:20 Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. † 9:23 una'akan pacrossanna: ubaiaapan kasha'ora'o oo uzowii-ka'o nii pada'anpan di'ikin ii Jesus.

³⁴ Ukadakotinan pu'u zii, isha'iz kaawa'akan, na'iki sariapa ushibatan Jesus, Moses na'iki Elijah. Tuukii Peter na'iki uminauda'unao tarian itukapan idi isha'iz shibatan idyaun.

³⁵ Udauna'an ĩabatan parada-karu kian isha'iz bii'i, "Di'oraz ōdani ōzaamatanii, ukau'an uizo'ati uparadan."

³⁶ Aizii parada-karu mashaadan dauna'an, itukapa Jesus paba'orantina'a naa. Mazan mashaa ĩtaapan wuru'u patukapaniaz aimaakan, aonaa kanom ati ikowaadan wuru'u patukapaniaz na'apain.

*Jesus so'otan oia'o daronai daonaiora ai
(Matthew 17:14-18; Mark 9:14-27)*

³⁷ Ba'oran kamoo Jesus, Peter, John na'iki James tokapaanan zii naawazi paawa iki. Na'ia'a naa ĩkodaan iriba pidannao. Sariapa ĩkodapan Jesus,

³⁸ na'iki masha'apakiaka pidan kadako'okan pidannao bii iki, "Tiichaa, tuukii manawun ōaipan putukapan ōdani, ubauda'apan ōdani daonaiora wuru'u.

³⁹ Masha'apakiaka'o da'i oia'o daronai zaamata'akauzonuz, na'iki ukadako'in-kida'akan niiz diiwa. Udauna'an ukaboota'akan niiz imi'i baara iti, na'iki umawakaziita'akan naa, atii ipai'o nii da'i udako bozowan. Karikaonan ubaiata-kidauzon kaziwa'o u'ati, umuudan niiz, atii ukapatin ana'o nii zii tuukii.

⁴⁰ Tuukia'o da'i ōpishaan wuru'u putominapa-kidaniinaouz, ōaipan idi ĩso'otan u'aiaz, ĩtiwaa padamata paso'otanzuz mazan aonaa uso'otina'azon u'ai."

⁴¹ Sariapa Jesus dako'atin uparadan na'iki ukian ipai pidannao ati, "Maam, pakawan zii mooko umamishidakan, pakawan umashaapa'azon oia'o ati. Na'apam nii zii ukotua'ikin ōna'an utuma, ōbaiatan unao? Puna'aka wuru'u pudanz da'ati'i," ukian pidan ati.

⁴² Aizii udani wa'atin pu'a'a naa, uru'u naa koshan oia'o daronai zaamata'akanuz, ukaboota'akanuz daam kii imi'i baara iti, mazan umawakaziita'akan naa. Mazan upu'a'a naa Jesus dyuudan oia'o daronai so'otinan u'ai. Uruu idi kaiman ukakuda'akan wuru'u daonaioraz. Udauna'an utaan padaru atiz kaimana'a naa.

⁴³ Ipai pidannao, wuru'u na'ia'inaouz, tuukii ĩdi'itimpan, Tominkaru tukapa-kidan idi ĩ'ati mishi pama'ozakan, usha'apatan ida'an aimaakan kaikapa'a.

*Jesus kakuwaapan pamawakan dau'u
(Matthew 17:22-23; Mark 9:30-32)*

Pidannao kadakoinapa-kidan pu'u zii wuru'u Jesus sha'apataniaz aimaakan, uru'u naa Jesus kian patominapa-kidaniinao ati.

⁴⁴ "Ōaiapa uabatan ōparadan kaimanaiman aizii, aonaa kizi umanyukunuutanuz. Aizii Daonaiora Aokazi ĩki'o, uzaamata-kida-ka'o nii, atii utaa-ka'o nii naobanainao ka'u iti, ma'ozaka-tinpainao kidaz."

⁴⁵ Mazan aonaa utominapa-kidaniinao aitapan na'apa'oram dau'a'o manawun wuru'u ukadakotinanuz. Usha'apanum kau'an dizapa-kariwai ĩaitapan ai wuru'u aimaakanuz, aonaa kizi ĩaitapan kanom dau'a'o wuru'u ukadakotinanuz. Na'iki tuukii ĩtarian papishaan uruu na'apa'oram manawun wuru'u ukadakotinanuz.

*Na'apa dii pidan
umanawunu'o aitapa-ka'o*

(Matthew 18:1-5; Mark 9:33-37)

⁴⁶ Baukapaiman Jesus tominapa-kidaniinao kashadaakapan, ĩnao pa'idiwaru pa'atiaaka kida. ĩkadako'inapa-kidan na'ia'oram pidan kaina'a ĩbii'i, umanawunu'o ipai ba'orainao ai.

⁴⁷ Mazan Jesus, uaitapa ipai ĩdi'itimpan. Aizii ĩbaokopatinpan pu'a'a naa utuma, sariapa una'akan koraidaonaa na'iki ukadishita-kidanuz padazaba'a.

⁴⁸ Udauna'an ukian patominapa-kidaniinao ati, "Na'ia'oram pidan konaukia'o udapaapan wuru'u di'oraz koraidaona'a ō'uu ida'an, konaukia'o kapam udapaapan ōgaru wuru'u. Aizii na'ia'oram pidan konaukia'o udapaapan ōgaru, konaukia'o kapam udapaapan wuru'u dyuuda'oraz ōgaru. Aizii na'ia'oram pidan unao bii'i waranuitapa-kariwai, mazan Tominkaru ati umanawunu'o pa'an wuru'u uruuz."

*Pidan aona'o uto'ora-kizaitapan unao, upaonaru wuru'u
(Mark 9:38-40)*

⁴⁹ Sariapa John kian Jesus ati, "Wanaobanaa watukapanii pidan so'oopan oia'o daronainao pidannao di'iki pugaru uu ida'an. Na'iki wadyuuda usookadan wuru'u una'apainapanuz, usha'apanum kau'an aonaa waunao bii iki'o mani wuru'u uruuz."

⁵⁰ "Mana'a umashaata'ana'a uruu," Jesus kian John na'iki ba'oran patominapa-kidaniinao ati. "Na'ia'oram pidan aona'a uto'ora-kizaitapan unao, upaonaru wuru'u," Jesus kian ĩ'ati.

Pidannao maaiapakan Jesus kaawan pawizi ati

⁵¹ Aizii maonapata'a naa kamoo wuru'u Jesus makon aita-kaoz aokazi iti. Uruu idi Jesus di'itimpan pamakon dau'u Jerusalem iti.

⁵² Na'iki uduyuda pidannao kiwiitan pa'ua'ati kakuwaapa'ana'o nii pidannao di'iti, pawa'atipan dau'u kaina'iki. Uruu idi pidannao kiwiita'akan naa wiizai iti, Samaria ia'oraz. Aizii na'ii'aka'a naa ikowaadan pidannao ati wuru'u Jesus wa'atinuz kaina'iki, na'iki marii kizi isaabaan usookapa kizi nii.

⁵³ Mazan aonaa na'iainao pidannao taa'azon usookapa kizi nii, usha'apanum kau'an ãitapa umakopan Tominkaru Dapu iti wuru'u Jerusalem ia'oraz.

⁵⁴ Aizii utominapa-kidaniinao James na'iki John abatan idi'i naa wuru'u pidannao mataa'azookanuz Jesus sookapa kizi nii. Sariapa ikian u'ati, "Wanaobanaa, puaiapa watoriinpan Tominkaru ati, marii kizi uwaota-kidan tikazi aokazi iki, umainaabata kizi wuru'u pidannaouz?"

⁵⁵ Mazan Jesus tanawatinan i'idi'iti sariapa ukashadakowauan idyaun.

⁵⁶ Udauna'an Jesus na'iki utominapa-kidaniinao kora'uka'akan naa ba'oran wiizai iti.

Da'ana'azoinao Jesus daua'o
(Matthew 8:19-22)

⁵⁷ Aizii Jesus makopaanan pu'a'a naa patominapa-kidaniinao tuma, bauda'apa pidan kian Jesus ati, "Õda'anani nii pugaru na'iti'oram pumako-kizi iti," ukian.

⁵⁸ Sariapa Jesus kian u'ati, "Waruzonao kaina'a i'uuun kida, kotu'uznao kaina'a Ishimaka kida kapam, mazan Daonaiora Aokazi Iki'o, aonaa na'iam uwashatin kizi nii, na'iki aonaa usookapaka-kizi nii."

⁵⁹ Jesus kian ba'oran pidan ati, "Pumako õtuma."

Mazan pidan kian, "Naobanai, õdidanaka kizi zii õdaru mawakan kiwiin."[‡]

⁶⁰ Mazan Jesus kian u'ati, "Marii mawakainao didan pairiban mawakan, § mazan pugaru pumako pa'an, pukakuwaapa'an kizi'i naa Tominkaru naobanai-tinan dau'u," ukian u'ati.

⁶¹ Ba'oran kian Jesus ati, "Naobanai, õgaru õmakon nii putuma, mazan õmakon ua'ii, õkwaadinankan nii zii kiwiin õiribannao di'ii," ukian.

⁶² Uruu idi Jesus kian u'ati, "Pidan sakada'o pakawiziipan, udauna'an awunuupa'o powaa iti, madiwautapa-ka'o karikaonan uruu wunaa bii ia'a naobanaitapainaoz Tominkaru."

10

Jesus dyuudan 72 pidannao

¹ Aizii uruu dauna'an Jesus zaamatan powa'a zii koshan pidannao, tominapa-tinainao bii iki. 72 pidannao uzaamatan. Wurru'u uzaamataninaouz pidannao, padyuudan ni'o, kiwiitainao nii pa'ua'ati. Dya'utam kida'o nii uaipan imakon ipai amazada na'iki wiizai kida kawana'ati, wuru'u Jesus mako'ozoo-kizi kidaz.

² Aizii Jesus kian i'ati, "Kaina'a kai diri'i paoribai aka karaoda-karu nii. Mazan kaina'a masakauda'u kaudinainao. Ukau'an utoriinapa, kapaoriba'o ati, uduyuda kizi kaudinainao nii, kasaba'ua'o ni'i naa upaoriba aka.

³ Ukau'an umako'o naa. Aizii õdyuudan unao na'apa kaznizo dainao dyuuda-kaoz kawan baudokorunao bii iti.

⁴ Mazan aonaa pa'i una'aka'ana'a upuraatan, na'iki usaakon, na'iki ba'oran udazkidi. Na'iki mana'a pa'i utomunu'ikinpa'ana'a oo uzaamaaka'uupa'ana'a pidannao uikodapaniinao kida dunapota.

⁵ "Aizii ukaawan an kabaun iti, ukian nii. 'Tosh, kaiman unao? Marii Tominkaru taan kaimana'o mashaapa-karu unao ati.'

⁶ Aizii kadapu'o nyukunuu kaimanan an, marii Tominkaru di'iki'o kaiman-karu mashaapan utuma. Mazan aizii pidan nyukunuu makaimankan an, ukiwa-kida'aka powaa iti wuru'u uparadanuz.

⁷ Ukau'an usookadinan nii, pidan konaukii-kida'o unao dapu ii. Na'ia'o nii unikan uwanyukunuu na'iki utuzan nii kanom karikaonan taa-kariwai u'ati. Usha'apanum kau'an pidan kaudina'o, taa-kaoz nii u'ati aimaakan uwinipinii. Ukau'an na'ia'o nii usookadinan atii uipaian ukakuwaatinan na'ii'aka.

[‡] 9:59 Naobanai, õdidanaka kizi zii õdaru mawakan kiwiin oo "Naobanai, kaina'a õdaru tuukian. Umawakan na'iki udida-kaoz dauna'ana'o nii zii, õmakon pudawu'ati." § 9:60 Marii mawakainao didan pairiban mawakan oo "Marii pidannao wuru'u mamishida-kainaoz õgaru didan pairiban mawakan"

8 “Aizii ukaawan an na'ia'oram wiizai di'iti, na'iki kawiiinao konaukii-kidan an unao, na'iki imorota-kidan an unao padapu iti, unika sha'apa'oram wanyukunui maokodakariwai u'ati na'ii.

9 Na'iki ukakuda ipai karinainao na'ii uruu wiizai di'ii. Na'iki ukii na'iainao pidannao ati. 'Aizii taa'azo'o naa Tominkaru naobanai-tinan kamoon kaawan unao ida'ati.'

10 “Mazan aizii ukaawan an na'ia'oram wiizai di'ii, aonaa uaiapa-ka'o na'iki aonaa ukuwaa abata'azoo-ka'o na'ii. Ukiwa powaa iti dunapo iti, na'iki'i naa ukii i'ati.

11 'Imi'i, wuru'u uwiizi iki'oraz, zaamatina'oraz wadazkida ida'ati, ipai'o nii wawo-kidanuz unao di'iti. Aizii uzaudina'a naa pa'i, maonapa'ora'a naa Tominkaru naobanaitinan kaawan unao ida'ati,' ukii i'ati.”

12 Jesus kian, “Ōkowaada'azon mishi'o aimaakan u'ati. Diina'iti'i Tominkaru kootowapakidan dono'o naa pidannao, awutapa'o nii zii upataka'utan pidannao Sodom* iainao kidaz wunao aia'a, aona'oraz labata'azon unao kuwaa.”

Mamishida-kainao pidannao daua'o

(Matthew 11:20-24)

13 “Kasha'ora'o nii manawun pubaiaapan Chorazin! Kasha'ora'o nii manawun pubaiaapan Bethsaida. Aizii wuru'u umanawun kida'oraz sha'apata-kariwaiz u'ida'a, usha'apataka'o an mani Tyre na'iki Sidon† ii, sariapa mani na'iainao pidannao morokodan kamicha kasha'ora-karu daara kida, na'iki sariapa mani ipariti'ian pazowau. Itukapa-kida-kinaa nii mishi patanawatinan pa'oi'an ai.

14 Mazan, awutapa'o nii zii Tominkaru pataka'utan Tyre na'iki Sidon sannao unao ai, ukootowapa-kidan dono'o naa pidannao diina'iti'i.

15 Na'iki unao Capernaum sannao, u'itiiman umanawunu'o nii unao aokazi ii? Aonaa. Mazan kii'an ukaboota-ka'o nii Tuubaru'o Tikazi wu'iti.”

16 Udauna'an Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, “Na'ia'oram pidannao mishida'o unao kuwaa, imishidan kapam ōgaru wuru'u. Aizii na'ia'oram pidannao mamishida-ka'o unao kuwaa, aonaa imishidan mani ōgaru wuru'u. Na'iki kanomanao mamishida-ka'o ōgaru, aonaa imishidan mani kapam wuru'u dyuuda'oraz ōgaru.”

Jesus dyuudaniinao kaawan naa powaa ati

17 Aizii tawuru'u 72 pidannao Jesus dyuudaniinaouz kaawan naa powaa ati, konaukii ikakuwaapan. Īkian Jesus ati, “Wanaobanaa, oia'o doronainao izo'ati waparadan. Sariapa mishi ikoditan pidannao di'iki, wadyuudan idi ikoditan pu'uu ida'an.”

18 Jesus kian i'ati, “Ōtukapanii Satan waotan doko iki, na'apa toroanaru pizo-pizowankan kawan doko ii.

19 Uabata na'apam ōkian unao ati aizii. Ōtaani'i naa ōma'ozakan unao ati, uka'iita-kinaa nii udakazatinan kowazaznao paawa an na'iki kankoorunnao paawa an kapam. Na'iki ōtaan idi uma'ozaka-kinaa nii, aona'o nii Satan ka'iitan pasha'apatan unao. Na'iki aona'o nii kanom sha'apatan unao kaziwa'o ida'an.

20 Mazan mana'a ukonaukii-kida'ana'a wuru'u oia'o doronainao izo'atinuz uparadan. Mishi'oraiman ukonaukii pa'an Tominkaru saadan idi'i naa u'uu pakaaritan ida'a aokazi ii.”

Jesus konaukii-kidan Tominkaru

(Matthew 11:25-27; 13:16-17)

21 Uruu dono Kaimana'o Doronaa taan tuukii konaukii-karu Jesus nyukunuu iti. Uruu idi tuukii ukonaukian, na'iki ukian, “Ōdaru, Naobanai-tinpa'o ipai aokazi ii, na'iki ipai imi'i baara an, ōkonaukii-kidan pugaru tuukii, usha'apanum kau'an puaida-kidan idi wuru'u pudizapauzonii kidaz aimaakan aitapainao pidannao ai, na'iki wunao aia'a tominpauzonao kidaz pidannao. Mazan aizii puaida-kidanuz maaitapa-kainao pidannao ati, aona'oraz itominpauzon. Mishi ōdaru, na'apa puaitan kawana'ati'o mishi wuru'u aimaakan sha'apanuz naa aizii.”

22 Udauna'an ukian patominapa-kidaniinao ati, “ŌDaru taa'akani'i naa ō'ati kaimandaun aimaakan, utaa ōma'ozaka-kinaa nii, ma'ozaka kizi ōkazowautapan pidannao na'iki utaa ōaitapa-kinaa nii. Aonaa kanom aitapan ōgaru, Tominkaru Danin, soo ōDaru bauda'apa aitapa ōgaru kaimanaiman. Na'iki aonaa kanom aitapan ōDaru, soo ōgaru uDani, ōaitapa pa'an uruu kaimanaiman. Na'iki wunaou'u ōzaamataniinaouz, ĩnao aitapa ōDaru kaimanaiman.”

* **10:12 Sodom:** kotua'o donoi mainaabata-kariwai pidannao oian idi na'ii. (Genesis 19:24-28) † **10:13 Tyre na'iki Sidon:** donoi kida, aonaa Jewnao mashaapa-kizi mani.

²³ Udauna'an Jesus tanawatinan patominapa-kidaniinao di'iti, na'iki ukian soo ñao ati karikaonan, "Kaiman zii unao ati, utukapan idi uawun idi ipai aimakaan kida sha'apan.

²⁴ Ōkowaadan nii unao ati, kotua'a naa iriba pidannao Tominkaru prophetinno, na'iki kingnao, ñao tuukia'o ñaipan patukapan wuru'u unao tukapanii kidaz kai, mazan aonaa itukapanuzu, pamawakan idi'i naa. Na'iki tuukia'o kapam ñabata'azon wuru'u unao abatanii kidaz kai aimakaan, mazan aonaa ñabatanuz."

Kuwai Samaria san kamunanun daua'o

²⁵ Baukapaiman pidan tiichaapauzo Moses kakinaori dau'u wa'atin Jesus ida'ati, uaipan patiwaakidapanuz. Ukian u'ati, "Tiichaa, na'apa dii ōsha'apatinan, ōzaamata-kinaa nii wuru'u karikaonanu'oraz kakupa-karu diina'iti'i?"

²⁶ Sariapa Jesus kian u'ati, "Na'apa dii mooko tawuru'u kotua'oraz Tominkaru kakinaori saadauzo-kariwaiz kian Moses ati? Na'apa'oram puaitapan wuru'u kakinaorii kianuz?"

²⁷ Aizii pidan kian Jesus ati, "Kakinaorii kian, pumarainapa tuukii Naobanai wuru'u puTominkarunuz manawun ipai punyukunuu iki, ipai pudoronaa ii, ipai pudi'itnpan ida'an, na'iki ipai puma'ozakan ida'an. Na'iki pumarainapa puiriban, na'apa pumarainpan kawan punanaa."

²⁸ Jesus kian u'ati, "Sakitapa'o kaiwuru'u pudako'atinuz parada-karu. Ukau'an aizii pusha'apatina'a naa ipai ukawana'ati, na'iki pukakupa kizi karikaonan."

²⁹ Mazan wuru'u pidanz tuukii uaipan patukapa-kaao kaimana'o pidan nii. Uruu idi upishaan Jesus. Ukian, "Kanom wuru'u ōiriban ōmarainpan ni'oraz?"

³⁰ Sariapa Jesus kian u'ati, "Bauda'apa kamoo Jew wa'atipaanan Jerusalem iki, umakon Jericho iti. Aizii umakopaanan pu'u, koidimikinao ikodan uruu, sariapa Izaamatanuzu, na'ia'a naa ñaraka'akan naa ukamichan. Uruu dauna'an izowiautapa'akan naaz tuukii, na'iki mawakanaka. Na'iki'o ñwa'aka'akan naaz.

³¹ "Upu'u faadaa wa'atipaanan na'an dunapota. Aizii utukapankan naa pidan zowiautapa-kariwaiz, sariapa ukora'uka'akan u'ai dunapo daawa ii aka.

³² Kaina'iki koshan ba'oran Jew wa'atipaanan uruu dunapota, uruu Levite, kaudinauzoz Tominkaru Dapu ii. Aizii umaonapatan na'ati, uru'u naa utukapan pidan wuru'u zowiautapa-kariwaiz. Uruu idi umako-makowan udazaba iti, uawunuutaa-kidanuz, udauna'an ukora'uka'akan naa u'ai dunapo daawa ii aka.

³³ "Kaina'iki mazan koshan ba'oran pidan wa'atin, uruu Samaria san[‡] pa'an, uruu dunapota koshan uwa'atin. Aizii na'apa'a naa kapam utukapankan pidan wuru'u zowiautapa-kariwaiz. Mazan tuukii pa'an utukapan pakamunan-kidan wuru'u pidanz.

³⁴ Uruu idi sariapa umakon u'idi'iti, udauna'an uchikaan naa wine idi ipai wuru'u izai ba'izi-daun kidaz. Uipaian dauna'an pachikaanuz, uru'u naa uzichian wuru'u ba'izi-daun kidaz kiwinii idi. Udauna'an uruu ubazobatan naa wuru'u ba'izi-daun kidaz. Uipaian dauna'an pasaabaanuzu, uru'u naa uzaida-kidanuz pakawaron chaakashi[§] baruu iti. Una'akan naaz atii ñkaawan wiizai di'iti. Na'ia'a naa kaiman usaabaanuz, atii ukawinipinaata sookapa-kizai kabaun nazoo u'ati, na'iki ipai utorian uwanyukunuu nii.

³⁵ "Ba'oran kamoo Samaria san dobatan naa, uruu idi sariapa uso'otan dya'utam wizi'i kidainao papuraatan, na'iki utaan naazu sookapa-kizai kabaun taapiki ati. Ukian u'ati. 'Ōaiapa puatapan uruu kaiman, da'ana'o nii koshan ōkiwanu'u, aizii na'apauda'um puraata pukabootan udau'ati, ōkawadauntan nii ipai daunuuda'u pu'ati ōkaawan an powaa ati, ukian."

³⁶ Uruu idi Jesus kian naa koshan tiichaapauzo Moses kakinaori ati, "Na'ia'oram dii pidan tukapa-kida'o mishi pamarainpan wuru'u koidimikinao zowiautapaniaz pidan?"

³⁷ Ukian Jesus ati, "Wuru'u kamunan-kida'oraz uruu."

Uruu idi Jesus kian u'ati, "Ukau'an pusha'apatina'a naa pa'i kapam na'apa."

Jesus morowautapan Martha na'iki Mary dapu iti

³⁸ Aizii Jesus na'iki utominapa-kidaniinao makon atii ñkaawan wiizai di'iti. Uruu wiizai di'ii kaina'a zunaaba Martha kia'o o'uu. Tuukii okonaukii-kidan Jesus kaawan padapu ati.

³⁹ Na'iki kaina'a o'inaozo Mary kia'o o'uu. Aizii Mary, ona'ian naa osakanatapan Jesus dazaba ii oabatapan ukakuwaa.

⁴⁰ Mazan Martha tuukii pa'an odopiidinan pasha'apata'azoonii sodi kida aimakaan dau'ati. Uruu idi owa'atin Jesus ida'ati, na'iki okian u'ati, "Naobanai, aonaa pukasha'ora-kidan putukapan wuru'u ō'inaozo wa'akanuz ōgaru ōba'oran, sha'apata'o nii ipai aimakaan wuru'u sha'apata'azoo-kariwai kidaz? Pudyuuda oroo, okaminka'uta kizi'i naa ōgaru."

[‡] 10:33 Samaria san: ñao kaduz pidannao, aonaa ñaudapaakan Jewnao tuma.

[§] 10:34 chaakashi: English ida'an,

donkey.

⁴¹ Sariapa Jesus kian o'ati, "Martha, kandii nii pudopiidinan pusha'apata'azoonii kida dau'an?"

⁴² Kaina'a soo bauda'apa aimakaan tuukia'o uaiapa-ka'o. Aizii wuru'u Mary sha'apaapaniaz aimakaan, kaimana'o manawun wuru'u, aona'o nii na'apainim ukazata-ka'o o'ai."

11

Jesus tominapa-kidan patominapa-kidaniinao toriinapa-karu dau'u
(Matthew 6:9-13; 7:7-11)

¹ Bauda'apa kamoo Jesus toriinpan. Aizii uipaijan dauna'an patorinpan, bauda'apa pidan utominapa-kidaniinao bii iki kian u'ati, "Wanaobanaa, putominapa-kida waunao toriinapa-karu dau'u, na'apa John tominapa-kidauzon kawan patominapa-kidaniinao."

² Jesus kian i'ati, "Na'apainim utoriinpan an, kaikapa pa'i ukia'a.

'Wadaru,

marii ipai pidannao taapan pugaru umanawunu'o nii manawun.

Na'iki marii kizi punaobanai-tinan.

³ Marii kizi putaan wa'ati aizii wawanyukunuu nii.

⁴ Pumarina'ata ipai wuru'u oia'o washa'apaapanii kidaz.

Na'apa wamarina'atan kawan

wuru'u oii kida'oraz pidannao sha'apaapan wa'ati.

Aonaa putaapada'ana'a wanyukunuu tiwaa-kidapa-ka'o oia'o di'iti.' "

⁵ Udauna'an Jesus kian koshan patominapa-kidaniinao ati, "Dii mani bauda'apa unao makon tomun-zikon pupaonaru dapu iti, na'iki pukian u'ati. 'Tosh o'paonaru. Oaipan zii idikinauda'u bread pu'ati.

⁶ Kaina'a o'paonaru dobatapa'o kaawa'akan o'dapu ii. Na'iki aonaa kanom o'taan nii u'ati.'

⁷ Aizii pupaonaru kian an mani pu'ati padapu nazo iki. 'Mana'a putowauda'uta'ana'a o'garu. Ipai'i naa paniinom dadaradina'akan. Na'iki o'garu na'iki o'dainao wasookapan naa wuru'u. Aona'a naa turuu o'kadishitan na'iki o'taan aimakaan pu'ati.'

⁸ Aizii na'apa dii mani pusha'apatinan? Okowaadan nii unao ati. Aonaan pu'u pupaonaru kadishita'azon, utaa'anan bread pu'ati, mazan upu'a'o nii ukadishitan na'iki utaan ipai aimakaan puaiapanii, usha'apanum kau'an aonaan idi pusookadan pupishautan wuru'u paaiapaniaz aimakaan u'ai.

⁹ Ukau'an okian u'ati, upishaa aimakaan dau'an, taa-karu nii u'atiz. Udorota aimakaan, uikodan nii wuru'u udorotapaniaz. Udaudauapa paniinom, da'ata-karu nii paniinom u'ati.

¹⁰ Pidan wuru'u pishaa'oraz aimakaan, taa-karu nii u'atiz. Na'iki na'ia'oram pidan dorota'o aimakaan, uikodan niiz. Na'iki kanom dau-daupa'o paniinom, da'ata-karu nii paniinom u'ati.

¹¹ "Unao daruinao, utaa mani udani ati kowazaz, upishaan an kopau u'ati?"

¹² Oo utaa mani u'ati kankoorun upishaan an kuruku dani u'ati?"

¹³ Oia'o unao padamata, mazan upu'u zii uitapa utaan kaiman kida'o aimakaan udainao ati. Aitaniiman uDaru aokazi ia'oraz, utaan nii Kaimana'o Doronaa, wunao ati'i pishainauz uruu udau'an."

Pidannao kian kaina'a oia'o doronainao zowaunaa Jesus ida'a
(Matthew 12:22-30; Mark 3:20-27)

¹⁴ Ba'oran dono Jesus waatan oia'o doronai maparadano'o pidan di'iki. Aizii oia'o doronai waata-ka'o dauna'an, sariapa ukaparadano'ukan. Tuukii pidannao kasaba'ukinpainao na'ii di'itinpan aimakaan sha'apata-ka'o idi na'apa.

¹⁵ Mazan pabi'i kida'ikan, "Beelzebul,* oia'o doronainao naobanaa ida'ana'o karikaonan wuru'u ukodita-kidanuz oia'o doronainao. Utaan ida'ana'o pama'ozakan u'ati wuru'u ukaudinanuz," i'kan.

¹⁶ Kaina'a ba'orainao tiwaa-kidapa'azoinao karikaonan Jesus. Uruu idi ipishaan Jesus sha'apatan pa'ati umanawun kida'o aimakaan, uruu ida'an kizi utukapa-kidan mishi'o wuru'u ukaudinanuz Tominkaru ida'an.

¹⁷ Mazan Jesus aitapa na'apa'oram i'di'itinpan. Uruu idi ukian i'ati, "Aizii pidannao mashaapainao udaru'o wiizai di'ii, mizaataakapan an pa'atiaaka, na'apam ni'i naa mooko uitapan ima'ozakadan pawiiizi? Aizii pidannao mashaapainao bauda'apa'o kabaun ida'a, mizaataakapan an pa'atiaaka, na'apam ni'i naa mooko ima'ozakadinan?"

* **11:15 Beelzebul:** ba'oran kaarita ida'a udakota-ka'o Beelzebub kii. Uruu Satan.

¹⁸ Aizii Satan poitorunao wuru'u oia'o doronainaoz mizaataakapan an pa'atiaaka, na'apam ni'i naa mooko uaitapan Satan kaudin-kizi ma'ozakadinan? Aizii unao kian òdau'an, òkodita-kidan oia'o doronainao, Beelzebul taan ida'ana'o òma'ozaka-kinaa nii.

¹⁹ Kanom ida'ana'o mooko pa'an upidanannao, wuru'u da'anainaoz unao kodita-kidauzon oia'o doronainao? Beelzebul ida'ana'o sha'a? Aitapa-kariwai ìnao na'apa kapam ìkaudin ògaru kaudinan kawan. Ukau'an wuru'u òsha'apataniaz Tominkaru ma'ozakan ida'an tukapa-kida unao ati kaina'a'a naa Tominkaru naobanai-tinan unao bii'i.

²⁰ Aonaa Beelzebul ma'ozakan ida'ana'o mani wuru'u òkaudinanz, òkaudinanz Tominkaru ma'ozakan ida'ana'o, uruu taan ida'ana'o pama'ozakan ò'ati wuru'u òkodita-kidanz oia'o doronainao pidannao di'iki. Ukau'an wuru'u òsha'apataniaz Tominkaru ma'ozakan ida'an tukapa-kida unao ati kaina'a'a naa Tominkaru naobanai-tinan unao bii'i.

²¹ "Aizii na'apainim pidan ma'ozaka'o, kazannaatapan an padapu pabairi tuma oo pamarian tuma, usha'apata-ka'o ai. Aona'o nii usha'apauz koidapa-ka'o udapu nazo ii.

²² Mazan aizii pidan, powa'a'o zii manawun uma'ozakan u'ai, kaawa'akan an u'ida'ati, ipai'o nii ukazata'akan u'ai, ubairi na'iki umarian na'iki ipai ba'oran aimakaan kida wuru'u uma'ozakatinapa-kinaa kidaz. Udauna'an ma'ozaka'oraz manawun pidan buutan ni'i naa ba'orainao ati ipai wuru'u pakoidanuu kidaz, ba'oran pidan sha'apauz.

²³ "Na'ia'oram pidan aona'o uaipan ògaru ògaru paminauda'u nii, u'ora-kizaitapan ògaru wuru'u. Na'iki pidan wuru'u aona'oraz ukaminka'utan òkasaba'uupan pidannao, uruu waataabi'ia'o pidannao ò'ai wuru'u uruuz.

Oia'o doronai padantan padapu ati

(Matthew 12:43-45)

²⁴ "Na'apainim oia'o doronai koditan pidan di'iki, umakon nii amazada arada'o di'ii'aka, udorotapan naa pamashaapa-kizi nii. Aizii aonaan dono uikodan pamashaapa-kizi nii, uru'u naa ukian paaipan ati. 'Òkiwan nii powaa iti òmashaapauzo-kizi iti.'

²⁵ Uruu idi ukiwan naa powaa iti, na'iki uikoda padapu nazoo kaiman usaabaa-ka'o, aonaa ukaniriban.

²⁶ Udauna'an umakon, una'anan naa 7 ba'oran oia'o doronainao, powa'a'o zii manawun ìdikaudan kida u'ai. Uruu idi ìmorotan, na'iki na'ia'a naa ìmashaapan. Uruu dauna'an powa'a'o ni'i naa manawun pidan dikauda'akan kiwiitapa'o ai."

Jesus kadakotinan

konaukii-karu dau'

²⁷ Aizii Jesus kadakotinan idi na'apa, sariapa zun kadakon u'ati iriba'o pidannao bii iki. Okian, "Konaukia'o manawun pudaro, wuru'u shakata-kida'oraz pugaru, na'iki biida-kida'oraz pugaru."

²⁸ Mazan Jesus dako'atin oparadan kaikapa'a: "Wunao pa'an wuru'u konaukia'oraz, abatainaouz na'iki izo'atiinaouz Tominkaru Paradan."

Pidannao tukapa'azo'o aimakaan sha'apata-ka'o

(Matthew 12:38-42)

²⁹ Aizii pidannao kasaba'ukinan pu'a'a naa iriba Jesus ida'ati, uru'u naa ukian koshan ì'ati, "Pidannao wuru'u mashaapainao kidaz kai, oia'o manawun ìdyaun. Atii ìaiapa zii aimakaan tukapa-kida-ka'o pa'ati kiwiin, pamishida-kinaa nii. Mazan aona'o nii bauda'apa aimakaan tukapa-kida-ka'o ì'ati. Soo wuru'u aimakaan, Jonah sha'apatauzoniaz kotua'a naa.

³⁰ Mishi kotua'a naa Tominkaru kainaatinan Prophet Jonah ida'an Nineveh sannao ati, ukowaada-kidan u'ida'an na'apam pasha'apata'azon ìdyaun. Ukau'an na'apa'o kapam wuru'u Tominkaru kainaatinanz Daonaioara Aokazi Iki'ida'an. Na'apa'o kapam wuru'u ukowaadapanuz kuwai kinao pidannao ati.

³¹ Aizii wuru kamo'o, Tominkaru kootowapa-kidanz ipai pidannao, uruu dono Queen, Sheba sanaaba ba'azootin-kidan nii Tominkaru kanaapu ati wuru'u pidannao mashaapainaoz kai. Usha'apanum kau'an owa'atin pawii'izi iki munapo, munapo, amazada tokon ikinapa, oabata'azon idi na'iki otominpa'azon idi kaiman kida'o aimakaan dau'u King Solomon di'iki. Mazan kaina'a pidan kaida'a'a, powa'a'o zii umanawunun Solomon ai.

³² Aizii diina'iti'i Tominkaru kootowapa-kidan dono'o naa ipai pidannao. Uruu dono Nineveh sannao ba'azootin-kidan nii unao Tominkaru kanaapu ati. Usha'apanum kau'an kotua'a naa ìabatan dono Jonah kuwaa, sariapa pa'an ìtanawatinan pa'oi'an ai. Mazan kaina'a pidan kaida'a'a, powa'a'o zii umanawunun Jonah ai.

Na'apam nii wananaa kanadapan

(Matthew 5:15; 6:22-23)

³³ “Aonaa na'iam zii pidan suuauzon lamp, udauna'an utaratanuzu boon idi. Mishi'oraiman, lamp suu-kaos dauna'an, umuuda-kaos nii doko'o lamp wiizi ida'a. Aizii pidannao morotan an, kaimana'o nii itukapan ukanadapan kabaun nazoo.

³⁴ Aizii wuru'u puawun kidaz, na'apa'o lamp kawan, ukanadapan punanaa ati. Aizii puawun kanadapan an kaiman, ipai'o nii punanaa mashaapan kanada'o-karu'u. Mazan aizii puawun ishaan ana'a naa, punanaa mashaapan nii maruta'o ka'azo'o.

³⁵ Ukau'an puaitapa kizi pa'i, panaadon aonaa kanada'o nii pu'ida'a, soo maruta'o karikaonan.

³⁶ Aizii punanaa kanadapan an ipai daunuuda'u, aonaa masakauda'u maruta'o nii na'ii, kaimanaimana'o nii manawun ukanadapan punanaa ipai daunuuda'u. Na'apa'o nii ukanadapan lamp kawan, tawuru'u kaimana'oraz manawun ukanadapan pu'ida'ati.”

Jesus kashadakowauan

Jewnao zowaunaanao

(Matthew 23:1-36; Mark 12:38-40)

³⁷ Aizii Jesus ipaian dauna'an pakadaktinan, Pharisee na'akan uruu padapu iti, uaropa-panaka kizi patuma. Uruu idi Jesus makon utuma udapu iti. Na'ia'a naa isakanatan na'iki iaroopa'azon naa.

³⁸ Mazan tuukii Pharisee di'itipan Jesus dau'u. Usha'apanum kau'an aonaa Jesus chikaan paka'u paaroopan ua'ii, inao chikauzon kawan paka'u.

³⁹ Mazan sariapa Jesus kian Pharisee ati, “Aizii unao Phariseenaos, kaiman uchikauzon ukoopon na'iki uparaapin barau. Mazan unyukunuu ka'azo ii, tuukii utaaapan misha'oraru-karu, na'iki tuukii uaipan usha'apatan oii kida'o aimakaan.

⁴⁰ Mishi unao maaitapin-kainao manawun, uaitapa Tominkaru tomanii ipai wuru'u koopo na'iki paraapi barau kidaz. Kanom tomanii mooko uaitapan wuru'u unazoo kidaz kapam, aonaa Tominkaru mani?

⁴¹ Ukau'an utaa mishi'oraiman ukoopon wazoo na'iki uparaapin wazoo kida, mapuraataniinao ati. Usha'apatan an aimakaan kida na'apa, mishi'o pa'an wuru'u uchikainanuz kaiman-daun oia'o ai.

⁴² “Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan Phariseenaos! Mishi minziiwa ubuutan Tominkaru ati 1/10^{*} wanyukunui kaduunuribanaa zi'inaba sodi kida. Mazan upu'u zii umarina'atan usha'apatan kaimana'o, na'iki sakitapa'o aimakaan ba'oran pidannao ati. Na'iki aonaa kapam umarainpan Tominkaru. Ipai'o nii padamata usha'apatan kapam wuru'u kaikapa kida'oraz aimakanu'u. Mazan, aonaa okian mani u'ati kaiwuru'u, umarina'ata'a naa ubuutan 1/10.

⁴³ “Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan Phariseenaos! Usha'apanum kau'an synagogue ii, unadapa usakanatauzon umanawun kida'o tabai paawa'a, ba'orainao ai. Na'iki pidannao iribainapa kizi ii aka, tuukii uaipan utapa-kaos umanawun kida'o pidannao nii.

⁴⁴ Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan, usha'apanum kau'an unyukunuu ikodanii tawuru'u baaranai aona'oraz ukainaabanan. Uruu idi pidannao chi'ika'anpan baaranai paawa an, usha'apanum kau'an aonaa iaitapan ubaaranain.”

⁴⁵ Uruu idi buda'apa pidan, tiichaapauzo Moses kakinaori dau'u bii iki'o kian Jesus ati, “Tiichaa, puparadan idi kaikapa'a, pudakooapan kapam waunao dikauda'o ida'an wuru'u, puparadanuz na'apa.”

⁴⁶ Jesus kian u'ati, “Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan kapam, unao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u! Usha'apanum kau'an, utoman kakinaorii dobata'a naa manawun, atii aona'a naa pidannao ka'iitanuz. Kaina'a unao padamata, mazan aonaa na'apainim zoobaba ukaminka'utan idyaun.

⁴⁷ Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan, usha'apanum kau'an kaiman kida utoman Tominkaru prophetinnaos baaranaa kotua'a naa. Inao tawuru'u udokozu-daunnaos zowiauzoniinaos kidaz kotua'a naa.

⁴⁸ Utoman ida'an ibaaranaa, ukainaabainan na'apa unyukunuu kapam udokozu-daunnaos kawan, tuukii unabaapan wuru'u izowiinuz Tominkaru prophetinnaos kotua'a naa.

⁴⁹ Tominkaru, paaitapaaban ida'an manawun, uaitapa ipai daunuuda'u isha'apatan nii aimakaan kaikapa'a. Uruu idi'o tawuru'u ukianuz. Odyuudan nii i'idi'iti prophetnaos, na'iki apostlenao. Pabi'i kida zowii-karu nii na'iki pataka'uta-karu nii wuru'u odyuudaniinaos kidaz, kii ukiauzon kotua'a naa.

[†] **11:42** ubuutan Tominkaru ati 1/10: Udakota-kaos “tithe” English ida'an. Pubuutan buda'apa pupaoriba aka 10 ni'o pupaoriba aka di'iki Tominkaru ati. Numbers 18:25-32; Deuteronomy 14:22-29.

⁵⁰ Ukau'an wuru'u kainaouz pidannao mashaapan, İnaou'o ni'i naa kabaiaapan wu-nao zanna'a Tominkaru prophetinnaouz, zowii-kariwainao kidaz kotua'a naa, amazada sakadinan di'iki.

⁵¹ Abel zowiauzo-kao di'iki, atii Zechariah di'iti. Uruu Zechariah zowii-kariwaiz Tominkaru Dapu na'iki altar, uzai kawoadapa-kizinao sakoda'a. İpai İnao kida zanna'o nii wuru'u kainaouz pidannao baiaapan. Mishi'o kaiwuru'u ôkianuz.

⁵² "Kasha'ora'o nii manawun ubaiaapan, unao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u. Usha'apanum kau'an unao taapanii padamata key, wuru'u aitapa-kinai di'iti'oraz. Unao na'apa aona'o nii kapam umorotan. Tuukii manawun uawautapan pidannao, wuru'u morota'azoinaouz padamata na'iti."

⁵³⁻⁵⁴ Aizii Jesus koditan dauna'an Pharisee dapu iki, uruu'u naa tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki Phariseenao, dakoopan uruu tuukii, na'iki tuukii kapam İkashadan wuru'u ukuwaa kidaz. Uruu idi İpishaan naa Jesus pabi'inaaka kida'o aimakaan dau'an. Wuru'u İpishautanz uruu na'apa, İkimudinan karikaonan İabata'azon na'apam nii udako'atin ipai wuru'u paparadan kidaz. İaipan pazaamatan uruu na'iki pakaakapaan uruu, udako'atin an İparadan pana'iti.

12

*Pidannao kakinao-kao Phariseenao kaduz ai
(Matthew 10:26-27)*

¹ Aizii pidannao kaawan İkasaba'uinan Jesus ida'ati iriba, iriba, atii İkida'uaakapan. Pidannao kasaba'uinpan pu'u, Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Uzaudin pa'i, aonaa kizi utamakapan wuru'u Phariseenao kaduz kidaz, kadimana'oraz uiribainan na'iki utuubarudinan, na'apa yeast tuubaruda'akan kawan poroom-bi'i. İaipan karikaonan patukapa-kao kaimanainao pidannao kawan, mazan aonaa mishi'o mani wuru'u.

² Mazan ipai dizapa-kariwai kidaz, ipai'o nii uaida-kida-kao. Na'iki ipai wuru'u taapa-kariwaiz mashaa, ipai'o nii uaitapa-kida-kao.

³ Ukau'an na'apam pukiauzon maruta'o-karu'u, ipai'o nii uabata-kida-kao Kanada'o-karu'u. Na'iki kanom mashauda'u'o pukowaadan kabaun nazo ii, diiwa'o nii ukowaada-kao pidannao baokopainapa-kizi ii.

Marii kizi kichana'iki-karu

Tominkaru ai

(Matthew 10:28-31)

⁴ "Aizii ôkian unao ati ôpaonarunao. Mana'a utaria'ana'a wunao aia'a, zowia'oraz pidan. İzowian dauna'an pidan, uruu ukaduz İsha'apatanii.

⁵ Mazan ôkian u'ati, utarii pa'an Tominkaru ai, uruu mishi'o pa'an uma'ozakan. Uzowian dauna'an pidan, ukabootan niizu Tuubaruo Tikazi wu'iti. Ukau'an ôkian unao ati, uruu ai pa'an utarii.

⁶ Aonaa mooko baka'iauda'u parikowarunao selliauzo-kao dono, İwinipinaa soo dya'utam puraata sodi kida karikaonan? Mazan upu'u zii aonaa bauda'apa Tominkaru manyukunuutan İdyaun.

⁷ Na'iki atii uaitapa zii na'apauda'um uzowauda kida uzowau ida'a. Ukau'an mana'a utaria'ana'a. Aitaniiman unao, powa'a'o zii manawun umarainapa-kao, iriba'o parikowarunao ai."

Pidan mabaa'azo'o ukakuwaapan

Jesus dau'u

(Matthew 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ "Okowaadan nii u'ati aimakaan mishi'o. Na'ia'oram pidan kowaada'o ôpidanan paugaru ipai pidannao kanaapu'u, na'apa'o nii kapam Daonaiora Aokazi İki'o, kowaadan upidanen uruu, ipai Tominkaru angelinnao abatapan pu'u.

⁹ Mazan na'ia'oram pidan kowaada'o pidannao kanaapu'u pamarina'atan ôgaru, na'apa'o nii kapam ômarina'atan uruu Tominkaru angelinnao kanaapu'u.

¹⁰ "Na'ia'oram pidan dakoopa'o Daonaiora Aokazi İki'o, upu'a'o nii mazan uDaru mainaabatan wuru'u dikauda kida'oraz uparadan udau'an. Mazan aizii pidan wuru'u dakoopa'oraz Kaimana'o Doronaa, aonaa na'apainim nii umainaabata-kao wuru'u uparadanuz.

¹¹ "Aizii, uzaamata-kao dono, na'iki una'aka-kao dono synagogue iti kida, na'ii kizi upishaa-kao. Oo una'aka-kao dono naobanainao kanaapu iti. Aizii İpishaan dono'o naa unao na'ii, mana'a utaria'ana'a, oo udopiidina'ana'a udawatan dau'u na'apam nii udako'atin İparadan.

¹² Usha'apanum kau'an Kaimana'o Doronaa kaminka'utan nii pugaru. Uruu ida'ana'o nii puaitapan na'amam nii pudako'atin pidannao paradan uruu dono."

*Pidan di'itinpa'o
pakapuraatanun dau'u*

¹³ Aizii pidannao bii iki, bauda'apa pidan kian Jesus ati, "Tiichaa, pudyuuda ð'inawuzu buutan kapam ðidiwau nii, wuru di'iki'i aimaakan kida wadaru wa'akaniaz pamawakan idi."

¹⁴ Mazan Jesus kian pidan ati, "Kanom zaamatanii mooko ðgaru buuta'o nii aimaakan patumaaka pugaru na'iki pu'inawuzu ati?"

¹⁵ Uruu idi powa'a zii koshan Jesus kian ipai pidannao ati, "Asaki'i, uzaudinapa pa'i. Aonaa kizi uaipabi'ian na'iki una'azootapan pabi'inaaka sodi kida aimaakan. Usha'apanum kau'an kasha'apauzi-karu ida'an aonaa pidan ikodan konaukii-karu na'iki kaimana'o mashaapa-karu," ukian i'ati.

¹⁶ Udauna'an Jesus kowaadan naa i'ati di'itinapa-kinai kuwai. Kaikapa'o wuru'u kuwai ukowaadaniaz i'ati: "Kaina'a pidan kapuraatanu'o, na'iki kaina'a utaapanii udaru'o amazada, uzakapun wiizi kida. Uruu dono ipai upaoriba kida kaakan madowaaka kida pa'idiwaru.

¹⁷ Uruu idi udi'itinpan, na'iki ukian panyukunuu ii. 'Na'apa dii pa'i ðsha'apatinan, aonaa na'iam nii ðkasaba'uan ðpaoriba aka kida.'

¹⁸ Udauna'an ukian panyukunuu ii. 'Ëaitapa na'apam nii ðsha'apatinan. Ëso'oobi'ian nii ipai wuru'u ðsha'apauz dapunaa kidaz, ðtoma kizi powa'a zii udaru kida'o manawun uwadaun nii. Uruu kaimana'o ni'i naa na'ii ðkasaba'uan ipai ðpaoriba aka, na'iki ipai ba'oran kaduz kida aimaakan.

¹⁹ Uruu dauna'an ðkian nii ðnyukunuu ii. Aizii kaina'a'a naa diri'i, diri'i wanyukunui, na'iki aimaakan kida kasaba'uu-ka. Turua'o nii ðmashaapan u'ida'an kotua'iki, iriba'o nii wunu ðdobatan u'ida'an. Aizii aona'o ni'i naa kanom dau'ati ðdopian. Ëna'an ni'i naa kabaun'u, soo ðaroapatinan naa, na'iki ðtuzapatinan naa na'iki ðkonaukiitinan ni'i naa karikaonan.'

²⁰ "Mazan uruu dono Tominkaru kian u'ati. 'Mishi pugaru maaitapin-ka'o pidan. Aizii wuru wamarutan ida'a'a ðso'otan nii punizowan na'iki pumawakan nii. Aizii ipai pupaoriba aka na'iki ipai aimaakan wuru'u pukasaba'uunii kidaz, kanoma'o ni'i naa zaamataz?" "

²¹ Udauna'an Jesus kian naa koshan pidannao ati, "Na'apa kapam wuru'u pidan-nao, di'itinpainauz soo pakapuraatanun dau'u. Kaina'a diri'i'i naa ikasaba'uan papuraatan na'iki pasha'apauz kida diina'iti'o tannaa ni'i. Mazan Tominkaru tukapan iðyaun mapuraatan ziwunao nii, usha'apanum kau'an aonaa isha'apatinan Tominkaru aipan kawana'ati."

*Mana'a udopiidinauzo'o na'a, Tominkaru taan nii aimaakan u'ati
(Matthew 6:25-34)*

²² Udauna'an Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Aonaa ukaziwadapa'ana'a uzowau udi'itinpan ida'an kanoma'o nii unika na'iki utuza ukakupa-kinaa nii, oo kamicha ukai-wadan nii dau'an.

²³ Mishi'oraiman kakupa-karu, powa'a'o umanawunun wanyukunui ai, na'iki nanai, powa'a'o umanawunun kamicha ai.

²⁴ Aushaa udi'itapa watonao. Aonaa i'paowinan, aonaa ikasaba'uan papaoriba aka, aonaa iðapu nii oo aonaa itoman kabaun kida pakasaba'uu kizi nii papaoriba aka. Mazan Tominkaru taapanii, na'iki upaapanii pa'an ipai iðyaun. Aitaniiman unao, powa'a'o zii umanawunun kotu'uznao ai.

²⁵ "Turuu mani pidan ikodan pakakupa-kinaa nii kotua'iki zaa, padi'itinpan ida'an tuukii wuru dau'a'a aimaakan kidaz?"

²⁶ Aizii pumaturuukan an puikodan masakauda'u pukakupa-kinaa nii, pudi'itinpan ida'an kaziwa. Kandii nii mooko pukaziwadapa'azon zii puzowau ba'oran aimaakan kida dau'ati?"

²⁷ "Aushaa udi'itapa amazada ii aka'o soosoi, konaunam kida utukapa-ka. Padamata aonaa ikaudinam, aonaa itoman pakamichan nii. Mazan ðkowaadan nii unao ati, upu'u zii King Solomon, umanawun kida'o usha'apauz, umanawunu'o umashaapan. Mazan upu'u zii aonaa ukamichan konaunaman wuru kawanu'u konaunam kida'oraz soosoi.

²⁸ Tominkaru taapanii na'iki ukakamichantapanii konaunam pinidi kida baara ii aka'o. Aizi'o putukapa'akan baara ii aka'o pinidi, kaiman na'iki ziwu. Mazan waikana'an ipai'o nii ukawaoda-ka, tikazi sharawaa-ka'o nii u'idi. Aona'o nii mooko Tominkaru saabaan

na'iki ukakamichantan unao powa'a zii? Mishi unao masakauda'u sodi'o karikaonan umishidan.

²⁹ Ukau'an aonaa ukaziwada'ana'a uzowau, udi'itinpan idi tuukii, uaitapa'azon idi kanoma'o nii unika, oo kanoma'o nii utuza.

³⁰ Soo wunaou'u maaitapa-ka'oraz mishi'o Tominkaru, ĩnao pa'an kaziwadapauzonao pazowau na'apa. Udaru Tominkaru, ipai uaitapan wuru'u uaipanuz na'apa kida'o aimaakan.

³¹ Mishi'oraiman udi'itinapa tuukii Tominkaru naobanai-tinan dau'u, na'iki umashaapa kaiman uparadan kawana'ati. Uruu idi utaan nii u'ati wuru'u na'apa kida'oraz aimaakan.

*Na'apam kasha'apauzi-karu
aokazi ii*

(Matthew 6:19-21)

³² "Ōdainao, aonaa utaria'ana'a una'apauda'u sodin idi karikaonan. Konaukia'o nii pa'an udaru Tominkaru taan kaiman kida'o aimaakan unao ati, wuru'u zaamatainaouz uruu panaobanaa nii.

³³ Usellia'a naa usha'apauz kida, utaa kizi puraata pataka'utinainao ati. Ukapuraatan kizi na'iki ukasha'apauz kizi aokazi ii pa'an. Na'ii aona'o nii pa'an uipaiuzon, na'iki aona'o pa'an koidimikinao koidapan wuru'u usha'apauz kidaz. Na'iki aona'o nii pa'an mazinao nikan wuru'u usha'apauz.

³⁴ Aizii na'iam an pidan taapan pasha'apauz, karikaonanu'o nii utaapan panyukunuu wuru di'iti'i, utaapa-kiziz pasha'apauz.

Zaudina'o poitorui

³⁵ "Zaudinpa'a naa pa'i pumashaapa, pukaiwadapa'a naa pukamichan, na'iki tuudinpa'a naa putaapa puzadao. Na'iki maodapa'a naa putaapa pulampan. Panaadon masha'apakiiika'o nii aimaakan sha'apa'akan.

³⁶ Na'apa puzaudapatin, poitoruinao zaudapauzon kawan panaobanaa kaawan, mazidainao aroapa-kizi iki. Aizii ĩnaobanaa kaawan, udau-dauan paniinom, kadiman ĩda'ata'akan paniinom u'ati.

³⁷ Kaimana'o nii manawun wunao nyukunuu'u poitoruinaouz, ĩnaobanaa ikodan idi ĩdyaun pokodapa, na'iki zaudinapa. Ōkowaadan nii unao ati na'apam nii ĩnaobanaa sha'apatinan. Uso'otan dauna'an pachaakitan, udyuudan nii ĩsakanatan. Udauna'an umaokodan ni'i naa poitoruinao wanyukunuu nii miisa* baara'a. Na'iki udyuudan ni'i naa ĩarooapan.

³⁸ Kaimana'o nii manawun poitoruinao nyukunuu, panaobanaa ikodan idi ĩdyaun zaudinapa, na'iki pokodapa, ukaawan pu'u tomun-zikon oo tomun-zikon dauna'an.

³⁹ "Aizii pidan kadapu'o aitapan an mani na'apainim koidimiki morotina'azon padapu, aona'o nii uwa'akan padapu. Mazan una'ian nii uzaudapan oo uawunuutapan, na'iki aona'o nii ukashaapan koidimiki shaazon papaniinomiz na'iki aona'o nii ukashaapan umorotan padapu nazo iti.

⁴⁰ Aizii unao, na'apa'a naa pa'i kapam umashaapa zaudinapa. Usha'apanum kau'an aona'o nii uaitapan na'apainim nii Daonaiora Aokazi Iki'o kaawan. Ukaawan nii umazaudinapakan pu'u."

Poitoruinao dau'a'o

(Matthew 24:45-51)

⁴¹ Sariapa Peter kian Jesus ati, "Wanaobanaa, kaiwuru'u pukakuwaatinanz di'itinapakinai kuwai ida'an, soo waunao ati'o kaiwuru'u? Oo ipai'o baokopa waunao na'iki pidannao ati'o kapam?"

⁴² Jesus kian u'ati, "Na'ia'oram poitorui zowaunaa kaina'a mishi'o ukaukinaon zaudinapa kaiman, izo'atiaaba'o, na'iki aitaapaaba'o kapam. Uruu'o nii naobanai zaamata kazowau-tapa'o nii ipai aimaakan, na'iki pidannao wuru'u mashaapainao kidaz udapu ii. Taapa'o nii kaiman ba'oran poitoruinao na'iki taa'o nii ĩwanyukunuu nii kaiman na'iki patumaaka, wanyukunuu maokodauzo-kao kawana'ati, na'apa panaobanaa aitan kawana'ati u'ati.

⁴³ Kaimana'o nii manawun poitorui nyukunuu, unaobanaa kaawan an na'iki uikodan uruu kaiman ukaukinaon, ipai usha'apapan wuru'u panaobanaa dyuudani kidaz usha'apapan.

⁴⁴ Ōkowaadan u'ati mishi'o, unaobanaa dyuudan nii uawunuutapan ipai aimaakan wuru'u pa'idiwau kidaz.

⁴⁵ "Mazan aizii wuru'u poitoruiz, zaamata-kariwaiz poitoruinao naobanaa nii, kian an panyukunuu ii, 'Ei, kotua'a naa ōnaobanaa maken, atii di'i aonaa zii ukaawan.' Uruu

* 12:37 miisa: English ida'an, table.

dauna'an upataka'utan naa na'iki uba'izitapan naa wuru'u ba'oran poitoruinaouz, daon-aioranao na'iki zunnao. Aizii uruu, umashaapan uaroapatinan naa, utuzapatinan naa, na'iki upo'idipan naa karikaonan.

⁴⁶ Mazan bauda'apa kamoo unaobanaa kaawan nii. Ukaawa'akan nii masha'apakiaka, poitoruinao naobanaa mazaudinapakan pu'u, aona'o nii uaitapan panaobanaa kaawan. Uruu dono upataka'utan nii wuru'u poitoruinao naobanaaz tuukia'o ida'an manawun. Na'apa'o nii upataka'uta-ka'o pidannao dikintapainao kawan, aona'oraz imishida'azon.

⁴⁷ "Aizii poitorui, wuru'u aitapa'oraz padamata ipai kanom panaobanaa aiapanii, oo dyuudanii kida usha'apatan pa'ati. Mazan upu'u aonaa usha'apatinan sakita, padyuuda-ka'o kawana'ati. Uruu dikin ii uba'izii-ka'o nii tuukii.

⁴⁸ Mazan aizii poitorui, aona'o uaitapan kanom panaobanaa aiapanii sha'apata-ka'o pa'ati, mazan upu'u kowas utiwaan pasha'apatan aimakaan, mazan usha'apatanuzu pana'iti karikaonan. Aizii usha'apatan idi aimakaan pana'iti, uba'izii-ka'o nii udikin ii masakauda'u. Aizii na'apam udiri'in aimakaan taa-ka'o pidan sha'apatan nii, na'apa'o nii kapam uaiapa-ka'o usha'apatan aimakaan, utaa-ka'o kawana'ati u'ati. Aizii pidan wuru'u taa-kariwaiz u'ati powa'a zii aimakaan usha'apatan nii, powa'a'o nii zii kapam uaiapa-ka'o usha'apatan aimakaan, utaa-ka'o kawana'ati u'ati."

*Jesus kaawan ubuutaaka-kida'anan pidannao
(Matthew 10:34-36)*

⁴⁹ Jesus kian, "Ōwa'atin da'ati'i, ōdyuuda-ka'o idi ōpu'ukada'anan tikazi imi'i baara an. Kadimana'ora'a naa padamata ōaipan ōmaoda-kidanuz.

⁵⁰ Na'iki kaina'a zii kapam kasha'ora'o baiaapa-kida'azoo-ka'o ō'ati. Na'iki ōapichauta-kida-ka'o nii ubaoko iti, pidan apichauta-kida-ka'o kawan wunu baoko iti uchikaawunuu-ka'o dono. Kasha'ora utaa'apan ōnyukunuu, kadimana'ora'a naa padamata ōaipan usha'apata'aka-ka'o, uipai aka kizi'i naa.

⁵¹ Kanom uzaua-kidan ōsha'apata'anan wuru'u ōkaawanuz da'ati'i? Ōna'akan kaimana'o mashaapa-karu, pidannao mashaapa kizi kaiman baokopa wuru amazada baara ana'a? Ōkowaadan nii unao ati kanom dau'ati'o wuru'u ōwa'atinuz. Ōwa'atin da'ati'i imi'i baara ati, aonaa ōbaokopata'anan mani pidannao, mishi'oraiman ōbuutaaka-kida'anan pa'an pidannao pairibannao kida ai.

⁵² Uruu idi pidannao buutaakapan ni'i naa pairibannao kida ai. Panaadon kaina'a baka'iauda'u pidannao mashaapainao baokopa paudainao tuma bauda'apa'o kabaun ida'a. Panaadon idikinauda'u'o nii pidannao inao hii iki zaamatan ōgaru panaobanaa nii, uruu dikin ii wuru'u dya'utamainao to'oran ni'i naa i'ati. Panaadon dya'utama'o nii i'zaamatan ōgaru panaobanaa nii, uruu dikin ii wuru'u idikinauda'uinaouz to'oran nii i'ati.

⁵³ Na'iki daruinao to'ora-kizaitapan nii paudainao daonaioranao, ōgaru dikin ii, panaadon idainao kida'o nii to'ora-kizaitapa padarunao ōgaru dikin ii. Na'iki daroinao to'ora-kizaitapan nii paudainao zunnao ōgaru dikin ii. Panaadon idainao zunnao'u'o nii to'ora-kizaitapa padarunao. Na'iki zunnao to'ora-kizaitapan nii pidinizonao ōgaru dikin ii, panaadon idinizonao'u'o nii to'ora-kizaitapa paimauzonao, ōgaru dikin ii."

*Jesus kakinaowan pidannao, abatapainao ukuwaa
(Matthew 16:2-3)*

⁵⁴ Udauna'an Jesus kian ipai pidannao abatapainao ati, "Aizii na'apainim utukapan isha'iz marutadinan wakadapu iki, sariapa ukian. 'Akaa wa'ati wunu.' Atii kaawa mishi wunu.

⁵⁵ Aizii na'apainim utukapan an awaru wa'atin udaba ikinapa. Uruu idi ukian nii, 'Akaa wiicha'o nii amazada aizii.' Atii wiicha mishi amazada na'apain.

⁵⁶ Unao taapinpainao kaimana'o kaikini'i! Uaitapa ukowaadan aimakaan sha'apa'azon. Aizii utukapan ida'an isha'iz marutan uaitapa wunu wa'atin. Na'iki awaru ida'an, uaitapa amazada wiichan nii. Mazan kanom ni'o mooko aonaa uaitapan ukowaadan, kanom ni'o wuru'u ōsha'apaapanuz aimakaan kida kai, da'ana'a imi'i baara an?"

*Pidan saabaa-kidan
pakasharutaakapan
(Matthew 5:25-26)*

⁵⁷ Jesus kian koshan, "Kandii nii mooko aonaa uaitapan uaipan ati, na'apam aimakaan sha'apata-ka'o kaiman na'iki sakitapa?"

⁵⁸ Aizii pukasharutaakapan an pidan tuma. Uruu dikin ii una'akan pugaru kootowapa-kizai iti. Mazan ukaawa-kidan ua'ii pugaru na'iti, putiwaa pusaabaa-kidan punyukunuu

utuma. Aonaan an pusha'apatinan na'apa, mishi'o nii uawautan pugaru kootowapa-kidauzo pidan kanaapu iti. Udauna'an kootowapa-kidauzo pidan taan ni'i naa pugaru police ka'u iti, uru'o ni'i naa kaboota pugaru taraa-kizai iti.

⁵⁹ Ökian pu'ati, puna'ian nii, atii pukawinipinaatan ipai daunuuda'u aiapa-kariwai pukodita-kinaa nii."

13

Pidannao zowii-ka'o

¹ Uruu dono pidannao kaawan Jesus ida'ati, na'iki ikowaadan u'ati, na'apam Pilate zowii-kidauzon Galilee Baara ikiinao pidannao Tominkaru Dapu ii, ikawaodapan pu'u pa'uza Tominkaru ati.

² Sariapa Jesus kian i'ati, "Kaiwuru'u ukakuwaapanuz ò'ati kaikapa'a, utiwaan ukowaadan ò'ati imawakan kaikapa'a, pa'oi'an idi'o manawun tuukii, ba'oran Galilee Baara sannao ai?"

³ Aonaa pa'oi'an idi'o mani tuukii ba'orainao ai, wuru'u imawakanuz kaikapa'a. Aizii unao, umatanawatinkan an u'oi'an ai, umawakan nii kapam.

⁴ Aizii mani mooko taonawu'u, 18 pidannao mawakainao, doko'o kabaun dikian idi idyaun Siloam ii, Jerusalem ia'oraz. I'oi'an idi'o manawun tuukii puaitapan ipai ba'oran Jerusalem sannao ai?"

⁵ Ögaru, òkian aonaa pa'oi'an idi'o mani tuukii ba'orainao ai wuru'u kabaun zowianuz idyaun. Aizii unao, umatanawatinkan an u'oi'an ai, umawakan nii kapam," Jesus kian i'ati.

Paoriba'i makaaka'azoo-ka'o daua'o

⁶ Jesus kowaadan di'itina-kinai kuwai. Kaikapa'o wuru'u kuwaiz: "Kaina'a pidan paowa'o dizoo-karu uuda pazakapun ii. Fig kia'o udakota-ka'o. Atii ba'oran dono zii kapaoriba'o makon na'iti, utukapa'anan naa papaoriba kaakan, mazan aonaa bauda'apa uikodan papaoriba aka. Ba'oran dono umakon koshan. Atii na'apa umako'anpan aonaa bauda'apa uikodan papaoriba aka."

⁷ Uruu idi ukian papaoriba taapiki ati. 'Aizii idikinauda'u'u naa wunu òawunuuta'anpan òpaoriba kaakan, mazan aonaa bauda'apa zii òikodauzon u'aka. Ukau'an, aizii pubarota'a naa pa'i ukadunaa. Aonaa kanom ni'i naa utaapa-ka'o, madiwautapaka'a naa manawun uzaamatapan zakapu baara."

⁸ Mazan paoriba'i taapiki kian. 'Marina'a zii shoman una'an bauda'apa'a naa wunu. Ösaabaan niiz kaiman, na'iki òkikhadan nii uoroda an òkaboota kizi nii tapi'iza diki, uziwukinaa nii, panaadon uruu dauna'an kaaka'o niiz.

⁹ Aizii ukaakan an ba'oran wunu kaimana'o nii una'an. Mazan aizii, umakaakakan an uruu turua'a naa pa'an ubarota'aka-ka'o,' ukian."

Jesus saabaanii zun daua'o

¹⁰ Bauda'apa kamoo Jesus kakuwaapatinan Jewnao ati, synagogue ii, Sookapa-karu Kamoon dono.

¹¹ Uruu dono na'ia'o zun, oia'o doronai zaamatapanii. 18 wunu odawu'u koraudinpan, aonaa na'apam kowas osakitapadinan.

¹² Aizii Jesus tukapan oroo, sariapa ukian o'ati, "Ödadakoo, aizii òso'otan purinaa pu'ai."

¹³ Udauna'an upishata'akan naa oroo, sariapa kowas odawu'u sakitapadina'akan. Tuukii okonaukii-kidan Tominkaru.

¹⁴ Uruu idi tuukii kazowautapa'o synagogue to'oran, patukapan idi Jesus kaku-dan wuru'u zunaz Sookapa-karu Kamoon dono. Udauna'an wuru'u kazowautapa'o choochiapa-karu kian ipai pidannao ati, "Kaina'a 6 kamoo taa-ka'o, pidan kaudin-kinaa nii. Ukau'an uwa'ati uruu dono uaipan an ukakuda-ka'o urinaa ai. Mazan Sookapa-karu Kamoon dono aonaa turuu uwa'atin," ukian.

¹⁵ Sariapa Jesus dako'atin uparadan, na'iki ukian i'ati, "Unao taapinpainao kaimanainao nii kaikini'i! Aonaa mooko ubuzuutauzon na'iki uawautauzon ubooin, oo ukawaron wunu di'iti, ituza'azon an wunu Sookapa-karu Kamoon dono?"

¹⁶ Aizii mani mooko aoro'o Abraham takaa-daunuzo, Satan watudapaniaz 18 wunu? Aonaa mooko kapam turuu obuzuuta-ka'o Sookapa-karu Kamoon dono?"

¹⁷ Tuukii pidannao dakoopainao Jesus ba'azoinpan, paabatan idi uparadan na'apa. Aizii ba'orainao tuukii pa'an ikonaukii-kidan patukapan ipai wuru'u Jesus sha'apatanz kaiman kida'o manawun aimakaan.

*Jesus kowaadan dya'utam kuwai Tominkaru naobanai-tinan dau'u
(Matthew 13:31-33; Mark 4:30-32)*

¹⁸ Jesus kian pidannao ati, “Kanom kawan dii Tominkaru naobanai-tinan, na'apa dii pa'i òkowaadanuz?”

¹⁹ Uruu idi ukian, “Kaikapa'o kawanu'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinanuz. Aizii pidan paowan duusodi'o mustard uuda pazakapun ii. Udauna'an usoda'akan naa udaru na'apa zakapu ii aka'o paoriba'i kida doko'an kawan, atii kotu'uznao wa'atin ìtoma'anan naa pashimaka nii uwaoda kadu'an kida.”

²⁰ Udauna'an ukian koshan ì'ati, “Kanom kawan dii òkainaabatan Tominkaru naobanai-tinan. Na'apa dii pa'i òkowaadanuz?”

²¹ Uruu idi ukian, “Kaikapa'o kawanu'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinanuz. Na'apa zun tomauzon kawanu'o bread. Ozaamatan masakauda'u poroom basii zo'ati, udauna'an omuudan masakauda'u yeast upooda-kinnaa nii, masakauda'u dauna'an upooda'akan naa udaru.”

Mazowa'o paniinom daua'o
(Matthew 7:13-14, 21-23)

²² Aizii Jesus makapaanan dono Jerusalem iti, utominapa-kidaan pidannao wuru'u udaru kida'o na'iki duusodi kida'o wiizainao kawana'ati.

²³ Bauda'apa pidan na'ii pishaan Jesus, “Naobanai, na'apauda'um sodi'o nii karikaonan pidannao kazannaatinan papataka'uta-ka'o ai pa'oi'an dikin ii?” ukian.

Sariapa Jesus kian ipai abatapainao ati.

²⁴ “Ma'ozaka'a naa pa'i utiwain, umorota kizi wuru ida'ana'a mazowa'oraz paniinom. Usha'apanum kau'an iriba'o nii pidannao tiwaan pamorotan na'an, mazan aona'o nii ìturu'an ìmorotan.

²⁵ Usha'apanum kau'an ukaawan nii na'iti, kadapu'o tarata'akan pu'a'a naa papaniino-miz. Uruu idi una'ian ni'i naa ukadishitapan paniba ii, udau-daupan naa paniinom, na'iki ukian nii, ‘Naobanai, puda'ata paniinom wa'ati.’ Mazan naobanai kian nii u'ati. ‘Aonaa òaitapan unao, aonaa òaitapan na'iki'oram uwa'atin.’

²⁶ Uruu idi unao kian nii u'ati. ‘Waaroopauzonii na'iki watauzonii sha'atii putuma. Na'ii aka sha'atii pukakuwaapatinauzon wawii'i ii aka.’

²⁷ Mazan ukian nii koshan unao ati. ‘Òkii sha'atii u'ati, aonaa òaitapan unao, aonaa òaitapan na'iki'oram uwa'atin. Ukau'an umako ò'ai di'iki'i, ipai unao sha'apaapauzonao oia'o.’

²⁸ Tuukia'o nii udopian, uzaadan nii tuukii na'iki ukuzowan nii uudako, utukapan an Abraham, Isaac, Jacob, na'iki ipai kotua'o Tominkaru prophetinnoo, mashaapan kaiman Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii, uwa'aka-ka'o pu'a'a naa paniba ii.

²⁹ Uruu dono iriba'o nii ba'oran kaduz pidannao wa'atin waoko iki, wakedapu iki, na'iki wadabaazi iki kanaapu kida. Na'iki Isakanatan nii konaukia'o aroapa-karu ida'ati, wuru'u Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ia'oraz.

³⁰ Uruu dono, pidannao aona'o ìtaapa-ka'o umanawunu'o nii kai, mazan diina'iti'i umanawunu'o nii ìtaapa-ka'o. Na'iki pidannao umanawunu'o ìtaapa-ka'o kai, diina'iti'i aona'o nii ìtaapa-ka'o umanawunu'o nii pa'an,” Jesus kian ì'ati.

Jesus kasha'ora-kidan
Jerusalem sannao
(Matthew 23:37-39)

³¹ Na'apain Jesus kakuwaapatinan dono, pabi'i kida Phariseenao wa'atin Jesus ida'ati, na'iki ikian u'ati, “Pumako pa'i di'iki'i wawii'i iki. Pumako ba'oran wiizai iti, usha'apanum kau'an naobanai Herod dakotan pazowii-kidan pugaru.”

³² Mazan Jesus kian ì'ati, “Umako Herod di'iti, taapina'oraz aitapa'o nii. Ukowaada u'ati òkian, òso'oopan nii oia'o doronainao pidannao di'iki, na'iki òkacadan nii pidannao kida parinaa ai. Òkaudin na'ii aizii, waikana'an, na'iki idikinauda'utan kamoo ida'a, uruu òka'iita'akan naa òkaudin-kizi. Kii pa'i ukowaada u'ati òparadan.

³³ Upu'a'o nii mazan òdobatapaanan aizii, waikana'an, na'iki ba'oran kamoo. Aonaa turuu Tominkaru prophetin zowii-ka'o na'iam karikaonan, mazan uzowii-ka'o nii soo Jerusalem ii.”

³⁴ Aizii di'i kaikapa Jesus paradan wiizai Jerusalem ati'i. Ukian, “Jerusalem, Jerusalem, pugaru di'ikiinao pidannao zowiiipauzonii Tominkaru prophetinnoo. Na'iki ìnao zowiauzonii paboori idi pidannao dyuuda-kariwainaoz kakuwaapa'anan ì'ati. Tuukia'o padamata òaipauzon òdokobatan ipai baokopa pidannao, wuru'u mashaapainaoz pu'ida'a, na'apa kuruku kasaba'ukan kawan paudainao pakutuba waranu'u. Mazan aonaa ìkashaapina'azon ò'ati.

³⁵ Uruu idi Tominkaru muudan naa ìdyaun na'iki aona'o ni'i naa powa'a unyukunuupan wuru'u kabaun ìtorinapa kiziz. Na'iki òkowaadan nii aimakaan mishi'o, aona'o nii powa'a

Itupakan õgaru, atii diina'iti'i, ikian dono'o nii zii õdau'an, 'Marii Tominkaru kaimanan, wuru ati'i Naobanaiz, kaawa'oraz uaipan kawana'ati.' "

14

Jesus kakudan pidan Sookapa-karu Kamoon dono

¹ Bauda'apa kamoo Jesus makon uaroopa'anan Pharisee dapu iti, uruu kazowautapa'o pamin-Phariseenao. Aizii wuru'u uaroopa'ananuz Sookapa-karu Kamoon dono'o. Uruu idi na'ia'a naa pidannao di'itapan Jesus kaimanaiman, itukapa'azon usha'apatan aimaakan.

² Upu'a'a naa pidan poodapa'o utaba'u, na'iki uanoba wa'atin Jesus ida'ati.

³ Sariapa Jesus kian wunao ati'i, tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki Phariseenao ati. Ukian i'ati, "Na'apa dii kakinaorii taa-kariwaiz wa'ati dyuudan sha'apatin-karu? Ukashaapa wakakudan karina'o pidan Sookapa-karu Kamoon dono, oo aonaa?"

⁴ Mazan aonaa bauda'apa pidan dako'atin Jesus paradan. Udauna'an upishata'akan naa wuru'u pidanaz, sariapa ukakuda'akan. Udauna'an udyuudan naa umakon.

⁵ Uruu dauna'an ukian naa koshan pidannao ati, "Aizii mani di'i unao dani, oo utapi'izan waotan an munapo'o mowa'un shaawata, aonaa mani uso'otanuzu Sookapa-karu Kamoon dono?"

⁶ Mazan aonaa itaitapan na'apam padako'atin Jesus paradan.

Pidan morowautapa'o na'iki kadapu'o dau'o

⁷ Jesus tukapan pabi'i kida pidannao tuukii iaipan pasakanatan umanawun kida'o tabai ida'a. Uruu idi uparadan i'ati di'itinapa-kinai kuwai ida'an, kaikapa'o wuru'u ukianuz i'ati:

⁸ 'Na'apainim udapada-ka'o dono aroopa'o nii mazidainao di'iti, mana'a usakanata'ana'a umanawun kida'o tabai ida'a. Panaadon kaina'a kadapu'o dapadan umanawun kidainao pidannao powa'a'o zii u'ai.

⁹ Udauna'an kadapu'o, wuru'u dapada'oraz unao wa'atin nii u'ida'ati na'iki ukian nii u'ati, 'Marii pa'an arawu sakanatan da'a'a,' ukian nii u'ati. 'Da'ati pa'an puwa'ati'i õpaonar, pusakanata kizi umanawunu'o tabai ida'a.' Uruu idi ipai'o nii pidannao tukapan putaapaka'o umanawunu'o nii.

¹⁰ Ukau'an na'apainim udapada-ka'o dono, mana'a usakanata'ana'a umanawun kida'o tabai ida'a, mishi'oraiman usakanata pana'itinapu. Aizii kadapu'o wuru'u dapada'oraz unao, utukapan idi usakanatan na'ii, ukian nii u'ati. 'Da'ati pa'an puwa'ati'i õpaonar, pusakanata kizi umanawunu'o tabai ida'a.' Uruu idi ipai'o nii pidannao tukapan putaapaka'o umanawunu'o nii.

¹¹ Na'ia'oram pidan tuukia'o uaipan pakazowautapan pidannao, bauda'apa kamoo Tominkaru waranuitapa-kidan nii uruu ba'orainao ati. Na'iki na'ia'oram pidan waranuitapa-kidina'o, mazan bauda'apa kamoo Tominkaru zaamatan nii uruu kazowautapa'o nii ba'orainao."

¹² Udauna'an Jesus kian aroapa-kida'o ati paugaru, "Na'apainim putoman an aroapa-karu, aonaa pudapada'ana'a pupaonarunao, na'iki pu'inawuzunao, oo puiribannao, na'iki kapuraatan kidainao pidannao wuru'u pudapu dazaba an kidainaoz. Usha'apanum kau'an ina'o na'apa'o nii kapam iaroapa-kidan pugaru, uruu na'apa'o ida'an ikawinipinaan wuru'u paaroopauzonuz pu'ida'a.

¹³ Mazan na'apainim putoman an aroapa-karu, pudapada mapuraataniinao, u'achoonnao,* na'iki machi'ika-kainao, na'iki ushaawunnao.

¹⁴ Una'apan dono, konaukia'o nii pugaru. Usha'apanum kau'an aona'o nii kowas ika'iitan pakawadauntan wuru'u paaroapa-kida-kaoz. Mazan Tominkaru kawinipinaan nii pa'an pugaru diina'iti'i, ukadishita-kidan dono mawakainao pidannao, wuru'u izo'atiinao kidaz uparadan."

Jesus kakuwaapan tuubaruo aroapa-karu dau'u

(Matthew 22:1-10)

¹⁵ Aizii bauda'apa pidan Jesus min-aroapatinan, uabatan idi wuru'u Jesus paradanz kaikapa'a, sariapa ukian Jesus ati, "Konaukia'o nii zii manawun pidannao, iaroapa-kida-ka'o dono Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii."

¹⁶ Mazan Jesus kian u'ati, "Baukapaiman pidan toman udaru'o aroapa-karu, udapada iriba pidannao.

¹⁷ Aizii aroapa-karu kamoon dono'o naa, udyuudan naa papoitoru dapadankan dapada-kariwainao pidannao, marii kizi'i naa ipai iwa'atin, iaroapanaka kizi'i naa.

* **14:13** u'achoonnao: pidan shakata'o aonaa unanaa patumaakan, panaadon aonaa uanoba kaimanan, oo utain, oo na'ia'oram karikaonan usha'apauzin.

¹⁸ Mazan ipai dapada-kariwainao pidannao, kaina'a ĩparadan kida.

“Kiwiini'o kian poitorui ati, 'Akarachii, aonaa oturuudinan. Kaina'a pa'i otorian zakapu, ukau'an omako'ozon na'iti wuru'u owunuuatanka'azonuz. Ukau'an aona'o nii omakon aroapa-karu di'iti. Pukowaada kizi na'apa punaobanaa ati.’

¹⁹ “Ba'oran kian u'ati, 'Akarachii, aonaa oturuudinan. Kaina'a pa'i otorian 10 boinao, kaudinainao nii zakapu ii. Ukau'an omakon wuru'u otiiwa'anan naa ikaudinaaban. Ukau'an aona'o nii omakon aroapa-karu di'iti. Pukowaada kizi na'apa punaobanaa ati.’

²⁰ “Ba'oran kian, 'Akarachii, aonaa oturuudinan. Diiki'i zii pa'i omazida'akanu'u. Uruu idi aonaa oturuudinan omakon aroapa-karu di'iti. Pukowaada kizi na'apa punaobanaa ati.’

²¹ “Udauna'an poitorui kiwa'akan naa, na'iki ukowaada ipai panaobanaa ati wuru'u parada-karu kidaz. Uruu idi tuukii unaobanaa to'oran. Udauna'an ukian papoitoru ati. 'Kadiman, aizii oiapa pumakon ipai kazoo kida'o dunapo kawana'ati na'iki mazoo kida'o dunapo kawana'ati wuru'u donoi an kida'oraz. Punanaka kizi da'ati wuru'u mapuraatani-nao kida pidannao, machi'ika-kainao, ushaawunnao, na'iki tokooza'uupainao kida.’

²² “Uruu idi poitorui makon padyuuda-kao kawana'ati. Udauna'an ukaawan naa, na'iki ukian panaobanaa ati. 'Kaina'a'a naa okaawa-kidan pidannao puparadan kawana'ati, mazan kaina'a zii tabai mawazoo kida'o.’

²³ “Uruu idi naobanai kian papoitoru ati. 'Aizii pumako na'iki pukora'uu donoi tokon ii aka, na'iki donoi dawun ii aka puna'aka kizi pidannao da'ati'i wuru'u mashaapainao kidaz na'ii'aka. Marii ikawazootan odapu paida.’

²⁴ “Pidannao kaawan dauna'an, naobanai kian. 'Aizii okian nii unao ati, aona'o nii bauda'apa pidan, wuru'u dapada-kariwainaoz padamata mawa'ati'izoo-kainaoz, tiwaan owanyukunuu idionaa, aonaa masakauda'u, ukian i'ati.’”

*Di'itinapa-karu kiwiin kaudin-karu ua'ii Jesus ati
(Matthew 5:13; 10:37-38; Mark 9:50)*

²⁵ Bauda'apa kamoo, iriba pidannao makon kasaba'u-kasaba'uan Jesus dawu'ati. Pamakopa-kizi an, Jesus mashaadinaanan, na'iki ukian i'ati.

²⁶ “Na'ia'oram pidan tominpa'o na'iki aipina'o opoitoru nii, mazan tuukia'o manawun umarainpan pairibannao, padaro, paudaiaro, paudainao, pa'inawuzunao na'iki padadakoonao pamarainpan ai ogaru, na'iki tuukia'o umarainpan pamashaapan kaiman oo tuukia'o ukarodinpan, aonaa turuu uda'anan ogaru, na'iki ukaudinan otuma.

²⁷ Na'ia'oram pidan aona'o una'aka'azon pacrossannaa,† aonaa turuu uda'anan na'iki ukaudinan otuma. Aizii na'ia'oram pidan aona'o uaipan pazowii-kao ogaru dikin ii, aonaa turuu uda'anan ogaru, na'iki ukaudinan otuma.

²⁸ “Na'ia'oram bauda'apa pidan unao bii'i kaida'a'a, toma'o udaru'o kabaun, pamadi'itapakan pu'u na'apauda'um nii puraata pakaiwaan patoma-kinaa nii na'iki paipai-kinaa nii wuru'u padapuz?

²⁹ Mazan pamadi'itapakan pu'u, upu'u zii utoman kabaun wiizi nii, na'iki usakita'akan naa kabaun toronnaa kida nii. Mazan aona'a naa uka'iitan paipaian wuru'u kabaun patoma'azoniaz. Aizii ipai pidannao dobaapainao kida na'an, pakawan zii itukapan utoron kida sakitinpan. Uruu idi ibanikiitan niizu, na'iki ishaazootinan nii wuru dau'a'a pidan toma'azo'oraz padamata kabaun.

³⁰ Na'iki ikian nii udau'an. 'Akaa, kotua'a naa arawu sakitan padapu toronna'a, atii di'i aonaa zii usha'apatauanuz, aonaa na'apainim nii uipaianz' ikian nii udau'an.

³¹ “Aizii mani, king dakotan an pamizaataakapan, na'iki kaina'a 10,000 usoldyaan-nao. Umizaataakapa'azon ba'oran king tuma. Aizii wuru'u ba'oran king ida'a 20,000 soldyaanao, powa'a'o zii manawun ĩriban usoldyaannao ai. Aona'o nii mani mooko usakanatan na'iki udi'itapan kiwiin pamizaataakapan ua'ii, utukapa kizi paturuan na'iki paka'iitan pamizaataakapan ba'oran king tuma, dobata'o zii usoldyaannao pa'i?

³² Aizii uitapan an pamaturuukan utuma, sariaapa'o nii udyuuda-kidan paparadan ba'oran king di'iti umunapon pu'u zii, ukowaada-kidan u'ati aona'a naa umiza-ataakapa'azon, mazan ikaimanaaka kizi'i naa powaa iti.’”

³³ Udauna'an Jesus kian koshan i'ati, “Na'apa kapam pidan kaudina'azon an o'ati. Marii udi'itapan kiwiin. Aizii uwa'aka'azon an mishi wuru'u pamarainapanii kidaz, pairibannao na'iki ipai aimaakan kida. Na'apa'o pidan turuu pa'an ukaudinan o'ati.

³⁴ “Kaimana'o wuru'u duwuz, mazan duwu manaun ana'a naa, aonaa na'apam ukuzubaa-kao powaa iti.

³⁵ Uruu idi aonaa powa'a ukaimanan, atii paoribai di'iti, aonaa ukaimanan. Uruu idi ukaboota'aka-kao ni'i naa. Pukakinaon an puabata'a naa kakinaorii!”

† 14:27 una'aka'azon pacrossannaa: ubaiaapan kasha'ora'o oo uzowii-kao nii pada'anpan dikin ii Jesus.

15

Waziwadina'o kaznizo daua'o
(Matthew 18:12-14)

¹ Bauda'apa kamoo, iriba pidannao zaamaapauzonao tax puraatanaa na'iki ba'oran oiainao pidannao kaawan iabata'anan Jesus kuwaa.

² Uruu idi Phariseenao, na'iki kaina'a ba'orainao tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, inao kadakoinpan pa'atiaka kida Jesus dau'u. Kaikapa'o wuru'u i'kianuz: "Arawu naubaa zii pidannao kaawan pa'ida'ati'i, wuru'u aitapa-kariwainao kidaz i'isha'apaapan dikauda kida'o aimakaan, atii uaroapa zii ituma," i'kian.

³ Sariapa Jesus paradan di'itinapa-kinai kuwai ida'an i'ati. Kaikapa'o wuru'u ukianuz.

⁴ "Dii mani unao aroapatin-kidan an 100 u'uza kaznizonao baara ii aka, aizii mani bauda'apa kaznizo waziwadinan pairibannao ai. Na'apa dii mani pusha'apatinan? Aonaa mani puwa'aka'akan na'ii ipai daunuuda'u wuru'u iribainoouz kaznizonao, pudawata'anan idi wuru'u bauda'apa'oraz kaznizo waziwadinan? Mishi pudawatinan nii udau'u di'ii'aka'a atii puikodanuzu.

⁵ Aizii puikodan idi wuru'u waziwadina'oraz kaznizo, tuukii pukonaukii-kidanuz na'iki sariapa pudokobatanuz.

⁶ Udauna'an pudokobatan naaz atii pudapu iti. Aizii pukaawan sariapa pudapadakinan pupaonarunao, na'iki pudapu dazaba an kidainao pidannao, na'iki pukian i'ati. "Tuukii manawun okonaukian aizii, usha'apanum kau'an okodan idi o'uza waziwadina'o pairibannao ai. Ukau'an o'aipan aizii wakonaukian baokopa."

⁷ "Aizii okowaada'azon aimakaan unao ati. Tuukia'o nii manawun konaukii-karu aokazi ii, bauda'apa'o pidan tanawatinan an pa'oi'an ai. Wunao konaukii-kida-ka'o aia'a, iribainoouz pidannao, aona'oraz naa i'itiiman kanom ai patanawatinan powa'a."

Zuna waziwada'o papuraatan

⁸ Jesus kian koshan, "Aizii mani zun tiwa'o padiri'idan papuraatan sodi kida. Kaina'a'a naa okasaba'ukan 10 wizi'i kida'o puraata.* Bauda'apa kamoo odobaa-kidan na'iki owaziwadan bauda'apa papuraatan. Na'apam nii puaitapan osha'apatinan? Sariapa'o nii osuuan palampan odorotan wuru'u puraataz, udauna'an oparauan nii ipai padapu nazoo, odorotan papuraatan kaimanaiman ipai kabaun nazo an, atii oikodanuzu.

⁹ Aizii oikodan dauna'anazu, sariapa odapadan baokopa papaonarunao, na'iki pidannao wuru'u padapu dazaba an kida'oraz imashaapan. Uruu idi okian i'ati. "Tuukii manawun okonaukian aizii, okodan idi owaziwada nii opuraatan. O'aiapa baokopa ukonaukian otuma aizii."

¹⁰ Udauna'an Jesus kian i'ati, "Aizii okowaadan nii u'ati aimakaan. Na'apa'o nii kapam Tominkaru angelinnao konaukian tuukii aokazi ii, bauda'apa'o pidan tanawatinan an pa'oi'an ai."

Pidan konaukii-kidan paudani kaawan powaa ati

¹¹ Udauna'an powa'a zii koshan Jesus kian i'ati, "Kaina'a pidan dya'utama'o udainao daonaioranao.

¹² Aizii dawu'ichan kian padaru ati. 'Paapaa, kai'i naa o'aipan putaan o'ati aimakaan kida, na'iki pusha'apauz kida, wuru'u o'zaamatan ni'oraz kida pumawakan dauna'an.' Uruu idi idaru buutan naa ikawana'ati ipai wuru'u pazaamatapanii kidaz amazada, na'iki uzainao, na'iki ipai ba'oran aimakaan kida, ubuutan naaz ikawana'ati.

¹³ Aonaa zii na'apauda'um kamoo dobatan, uru'u naa udani wuru'u udawu'ichanuz sellia'akan naa ipai amazada, na'iki ba'oran aimakaan kida, wuru'u buuta-kariwaiz pa'ati. Uruu dauna'an, umakon naa munapo, munapo ba'oran wiizai iti. Una'aka ipai daunuuda'u papuraatan wuru'u taa-kariwai kidaz usha'apauz winipinaa nii. Na'ii aka'a naa umashaapan, ukaiwaan naa na'iki ukabootan naa papuraatan madoronaa-daun.

¹⁴ Aizii uipain dauna'an kaiman-daan papuraatan, uru'u naa zamazi kaawan tuukii, uruu wiizai di'ii'aka. Aizii uruu udopian naa, aona'a naa uikodan pawanyukunuu nii.

¹⁵ Uruu idi umakon pidan na'ii san di'iti, na'iki upishaan naa pakaudin-kizi nii u'ati. Uruu idi pidan zaamatan naa uruu taapa'o nii pa'uza kooshinao.

¹⁶ Na'ia'a naa ukaudinan, na'iki una'azootapan naa kooshinao wanyukunuu idionaa kida. Kia'azoo uaipan panikan abaapa wuru'u kooshinao wanyukunuu idionaa kidaz. Mazan aonaa kanom taan uwanyukunuu nii.

¹⁷ "Bauda'apa kamoo udi'itinpan, uruu idi ukian paaipan ati, 'Na'apauda'um kaina'a o'daru poitorunao? Inao karikaonan pa'an iwanyukunuu taa-ka'o, na'iki i'arooapan nii abaapa,

* 15:8 10 wizi'i kida'o puraata: Greek paradan ida'an drachmas. Bauda'apa drachma, bauda'apa'o kamoo kaudin-karu winipinaa.

atii kaina'a'o nii zii ĩwanyukunu wa'akun kida. Aizii kaina'a' oġaru da'ana'a oġpataka'utinan atii na'apa'o nii oġmawan oġzamazin idi.

¹⁸ Oġkian ni'i naa mooko powaa iti oġdaru di'iti, na'iki oġkian nii u'ati, "Paapaa, oġsha'apata zii mishi oia'o aimaakan Tominkaru ati, na'iki pugaru ati.

¹⁹ Aonaa turuu powa'a aizii pudakotan oġgaru pudani nii, mazan aizii putaapa'a naa oġgaru, na'apa putaapauzon kawan pupoitorunao." Oġkian nii oġdaru ati, ukian.

²⁰ Uruu idi ukadishitan, mazan umako'okan naa. Na'iki'i naa umakon atii umaonapatan. Munapo zii udaru tukapan uwa'atin dunapota. Tuukii ukamunan-kidanuzu. Uruu idi sariapa umakon u'idi'iti, kadimana'o ida'an. Ukaawan paudani di'iti, sariapa udokobatanuzu na'iki ukissitanuzu pakaoozoo ati.

²¹ Aizii udani kian u'ati. 'Paapaa, oġsha'apata zii mishi oia'o aimaakan Tominkaru ati, na'iki pugaru ati. Aonaa turuu powa'a aizii pudakotan oġgaru pudani nii.'

²² Mazan sariapa udaru dapadan papoitorunao na'iki ukian i'ati. 'Kadiman, una'aka umanawunu'o kamicha ukaiwadan nii, na'iki una'aka ka'usabai u'ati, na'iki una'aka kapam dazkidii ukaiwadan nii.

²³ Udauna'an umako pa'i uzowiinaka kizi kakiwini'o tapi'iza, waaroapa kizi aizii, na'iki wakonaukii kizi baokopa.

²⁴ Usha'apanum kau'an, di'oraz oġdani mainaabatina'ora'a naa, mazan di'i uaidinan aizii kakupa, na'iki uruu pozawata'o wa'ai, mazan masha'apakiaka ukaawan na'iki ukodin waunao powaa ati.' Aizii poitoruinoo sha'apatan dauna'an ipai aimaakan, uru'u naa ĩaroopan.

²⁵ "Aizii ba'oran udani, wuru'u tunarunaouz, mako'o zakapu iti uruu na'apain. Udauna'an upadantan naa, aizii umaonapatan pu'a'a naa padapu ati, uabata shamoro aran, na'iki pidannao konaupan.

²⁶ Uruu idi udapadan bauda'apa poitorui na'iki upishaan uruu. 'Kanom kaiwuru'u kainao sha'apaapaniazu'u?' ukian u'ati.

²⁷ Poitorui kian u'ati. 'Kaina'a pu'inawuzu kaawan powaa ati. Uruu idi pudaru zowii-kidan tapi'iza ukakiwinidapaniaz aroapa-kinai nii. Usha'apanum kau'an ukonaukii-kidan idi ukaawan kaiman powaa ati, aonaa kanom sha'apan u'ati.'

²⁸ Mazan tuukii uto'oran, uruu idi aonaa umorotan kabaun nazo iti. Sariapa udaru makon u'idi'iti, na'iki tuukii uaipan pamorota-kidanuz kabaun nazo iti.

²⁹ Mazan sariapa udani dako'atiautapa'akan uparadan. Ukian padaru ati. 'Kotua'iki'i naa oġkaudin pu'ati, na'apa poitorui kawan, na'iki aonaa na'apainim zii oġdikintapauzon puparadan, oo oġmasha'apatakan pudyuudanii oġsha'apatan. Mazan pu'u zii aonaa zoobaba puzowiauzon boogi' o'ati, oġkonaunamadin-kinaa nii oġpaonarunoo tuma.

³⁰ Mazan aizii dii pudani kaawan, mainaabata'o kaiman-daun aimaakan wuru'u putaanii kidaz u'ati. Ukabootan puraata soo madoronaa-ziiwanoo zunnao' dau'ati. Mazan aizii di'i ukaawan idi, puzowii-kidan kakiwini'o tapi'iza.'

³¹ " 'Oġdani,' udaru kian u'ati. 'Mishi pugaru karikaonan puna'an oġtuma, ukau'an ipai daunuuda'u wuru'u aimaakan oġtaapanii kidaz, pu'idiwau pa'idiwaru wuru'u.

³² Mazan aonaa turuu wamakonaukii-kidakan wuru'u pu'inawuzu kaawanuz. Usha'apanum kau'an mainaabatina'o uruu, mazan di'i uaidinan aizii kakupa, na'iki uruu pozawata'o, mazan masha'apakiaka ukaawan powaa ati wa'ida'ati.' "

16

Poitorui aitapa'o pasha'apatinan diina'iti'o tannaa nii

¹ Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Kaina'a bauda'apa pidan kapuraatanu'o, na'iki kaina'a upoitorui awunuutapa'o ipai utaapanii kida aimaakan, na'iki uruu ati'o nii aimaakan kida kawinipinaata-ka. Bauda'apa kamoo, naobanai abatan papoitoru kaiwaapan, puraata mainaaba-daun.

² Uruu idi udapada-kidanuzu na'iki ukian u'ati. 'Mishii, na'apa'oram kuwai kaiwuru'u oġabataniaz pudau'an. Na'apa dii pusha'apaapan oġpuraatan? Aizii oġaiapa oġtukapan kaiman-daun pusaadani kida aimaakan pukaaritan ida'a. Na'iki ipai oġaipan pusaadan na'apauda'um kaina'a aimaakan kida, na'iki oġpuraatan. Oġaiapa oġtukapan ipai aimaakan patumaaka. Usha'apanum kau'an uruu dauna'an, aonaa powa'a oġaipan pukaudin o'ati oo aona'o ni'i naa powa'a pukazowautapan aimaakan wuru'u oġtaapanii kidaz.'

³ "Uruu idi poitorui di'itinpan, na'iki ukian paipan ati. 'Akarachii, aizii oġnaobanaa muuda-kida'azon oġgaru oġkaudin-kizi ai. Na'apa dii pa'i oġsha'apatinan? Asaki'i. Aonaa pa'i oġturan oġkaudin dadara'o kaudin-kizai dau'u, aonaa oġka'iitan oġkichadan imi'i. Na'iki oġgaru

† 15:29 boogi: English ida'an, goat.

‡ 15:30 madoronaa-ziiwanoo zunnao: ĩnao zaamaapauzonoo puraata pakiaa-pa-kidinan diikin ii.

naobanai-tinpauzo, aonaa òka'liitan òpishautan aimakaan pidannao ai, kakiba'azonna'o ni'i naa òna'apainpan an.'

⁴ Uruu idi udi'itinpan tuukii. Udauna'an ukian, 'Aizii òaitapa na'apam nii òsha'apatinan. Òkapaonarutinan nii kai, aizii pa'i ònaobanaa kabootan dono'o naa ògaru òkaudin-kizi ai, kaina'a'o nii òpaonarunao, kamunanu'o nii ò'ati, na'iki morota-kida'o nii ògaru padapu iti,' ukian.

⁵ "Udauna'an udapadan naa bauda'apa kida pidannao wuru'u mawinipinaatapainao kidaz unaobanaa, na'iki upishaan naa ìdyaun. Kiwiini'o pidan ati ukian. 'Na'apauda'um dii pumawinipinaatapan ònaobanaa?'

⁶ '100 moto kiwini òmawinipinaatapan u'ai,' ukian u'ati. Uruu idi uso'otan uadowanchin kaaritannaa. Na'iki ukian u'ati. 'Dii kaarita ida'a usaadinpan wuru'u pumawinipinaatapaniaz. Mazan aizii òapowaadan nii puadowanchin pu'ati, ukau'an pukawinipinaatan nii soo 50 karikaonan. Ukau'an na'apa'a naa aizii pusaada kai da'a'a, naobanai tukapan nii.'

⁷ "Udauna'an upishaan naa ba'oran. 'Pugaru mani, na'apauda'um pumawinipinaatapan ònaobanaa?' Ukian, 'Ògaru, 100 saako poroom, òmawinipinaatapan u'ai.' Uruu idi uso'otan koshan uadowanchin kaaritannaa na'iki ukian. 'Dii kaarita ida'a usaadinpan wuru'u pumawinipinaatapaniaz, mazan aizii òapowaadan nii puadowanchin pu'ati, ukau'an pukawinipinaatan nii soo 80 saako karikaonan. Ukau'an na'apa'a naa aizii pusaada kai da'a'a kaarita ida'a, naobanai tukapan nii.'

⁸ "Uruu idi naobanai kian dikauda'o papoitoru dau'an. 'Uaitapa mishi na'apam padi'itinpan na'iki uaitapa na'apam pakaiwainan diina'iti'o tannaa nii.'" Jesus kian koshan, "Pidannao di'itinpauzonao soo pakapuraatanun dau'u, ìaitapa pa'an na'apam pakaiwainan, ìaitapa na'apam pasha'apatan aimakaan pairibannao ati pakaimandin-kinaa nii. ìaitapa pa'an na'apam pasha'apatan aimakaan, wunao aia'a pidannao mashaapainaoz Tominkaru ati."

⁹ Powa'a zii koshan Jesus kian ì'ati, "Marii kizi'i naa unao aitanan aizii na'apam ukaiwaan wuru'u uikodanii kidaz aimakaan. Uaitapa kizi na'apam ukaimandinan, na'iki ukapaonarutin utaapanii kida aimakaan ida'an. Na'iki diina'iti'i aonaa dono'o naa aimakaan kida na'iki puraata kaiwaa-ka'o, mazan kaina'a'o nii pa'an kamunanu'o nii pu'ati na'iki morota-kida'o nii pugaru karikaonanu'o mashaapa-kizai iti.

¹⁰ "Na'ia'oram pidan kaimana'o utaapan masakauda'u'o aimakaan taapa-kida-ka'o pa'ati, na'apa'o nii kapam kaimana'o nii utaapan diri'i'o aimakaan taapa-kida-ka'o an pa'ati. Mazan aizii pidan aona'oraz utaapan kaiman aimakaan wuru'u masakauda'u'oraz taapa-kida-ka'o pa'ati, na'apa'o nii kapam aona'o nii utaapan kaiman udaru'o aimakaan, wuru'u taapa-kida-ka'o an pa'ati.

¹¹ Aizii unao, umaaitapakan an ukaiwaan oo utaapan kaiman sha'apazii kai, ukau'an aona'o nii uturuan utaapan wuru'u kaimana'o, oo umanawun kida'o aimakaan taapa-kida-kariwai ni'oraz u'ati, diina'iti'i aokazi ii.

¹² Aizii umataapkan idi kaiman ba'oran pidan sha'apaz kai, aonaa turuu kaimana'o oo umanawunu'o aimakaan taa-ka'o u'ati diina'iti'i, wuru'u u'idiwau ni'oraz padamata aokazi ii.

¹³ "Aonaa turuu poitorui kaudinan dya'utama'o naobanainao ati. Panaadon uto'orakizaitapan nii bauda'apa, na'iki umarainpan nii ba'oran. Kaimana'o nii uizo'atin bauda'apa, na'iki ukashadapan nii ba'oran. Ukau'an na'apa kapam kai, aonaa turuu pidan naobanaitapan Tominkaru na'iki puraata."

Ba'oran kida Jesus kakinaori

(Matthew 11:12-13; 5:31-32; Mark 10:11-12)

¹⁴ Aizii Phariseenao abatan idi wuru'u Jesus kakuwaapatinanuz kaikapa'a, tuukii ìbanikiitan wuru'u ukuwaa kidaz. Usha'apanum kau'an, ìnao tuukii ìmarainpan kapuraatan-karu.

¹⁵ Uruu idi Jesus kian ì'ati, "Unao manawun, kaimanainao pidannao kawanu'o uaipan utukapa-ka'o. Mazan Tominkaru aitananii kaiman-daun unyukunuu. Aizii ipai aimakaan kida wuru'u umanawunu'oraz pidannao tukapan kai, mazan Tominkaru tukapan uruu kida aimakaan, madiwautapa-ka'o karikaonan.

¹⁶ "Aizii kakinaorii, wuru'u Moses saadauzonii kidaz kotua'a naa, na'iki wuru'u kotua'o Tominkaru prophetinno saadauzonii kidaz, kaimana'o mashaapa-karu daua'o Tominkaru tuma. Uruu kida kuwai ma'ozaka ukowaadapauzo-ka'o, atii John Chikaawunuupauzo kaudinan di'iti. Uruu dauna'an Kaimana'o Kuwai Tominkaru naobanai-tinan daua'o kowaadapa-ka'o'a naa ipai pidannao ati. Uruu idi tuukii padamata pidannao tiwaan pamorotan Tominkaru naobanai-tinapa-kizi iti.

¹⁷ Masha'apanna'o nii pa'an aokazi na'iki imi'i baara mainaabatinan, mazan wuru'u kakinaorii paradannaa sodi kidaz, aona'o nii bouda'apa umainaabata-ka'o.

¹⁸ "Na'ia'oram pidan muudan dono paudaiaro, udauna'an umazidan ba'oran zun tuma, utoman oia'o wuru'u uba'orantapan idi. Na'iki na'ia'oram daonaiora zaamatan paudaiaro nii wuru'u muuda-kariwaiz zun, utoman kapam oia'o paba'orantapan ida'an."

Pidan kapuraatanu'o na'iki Lazarus daua'o

¹⁹ Udauna'an Jesus kian naa koshan, "Baukapaiman kaina'a pidan kapuraatanu'o, na'iki umanawunu'o umashaapan. Ukamichan umanawun kida na'iki kawinipinaa kida'o pa'idiwaru. Na'iki uwanyukunuu nii toma-ka'o umanawun kida'o kapam.

²⁰ "Aizii udapu korarannaa paniinomizinaa ii, kaina'a pataka'utina'o pidan sakanata-pauzo na'ii. Aizii wuru'u pidanz ipai'o umada kabishon, Lazarus kia'o u'uu. Ipai kamoo da'i una'akauzo-ka'o na'ati.

²¹ Una'azootina'anan kowas kapuraatanu'o wanyukunuu unuba kida dau'an. Atii una'ian nii usakanatapan, arimarakanao pizoodapan naa ubisho kida umada ida'an.

²² "Bouda'apa kamoo Lazarus mawakan naa kowas. Mazan sariapa angelnao na'akan uruu aokazi iti. Uruu idi na'ia'a naa kaiman usakanatapan Abraham dazaba'a. Kadiman aka uruu dauna'an, kapuraatanu'o pidan mawakan naa kapam, na'iki udida-ka'o.

²³ Uruu idi sariapa pa'an una'aka-ka'o oiainao pidannao mashaapa-kizi iti. Na'ia'a naa kapuraatanu'o pidan baiatan tuukii kaziwa'o.

"Aizii uawunuupan aokazi iti. Sariapa utukapan Abraham munapo, na'iki utukapa Lazarus sakanatapan udazaba'a.

²⁴ Uruu idi ukadakon. 'Odaru Abraham, pukamunan-kida o'garu, pudyuuda Lazarus damotan paka'u shuwu wunu di'iti, na'iki marii uwa'atin o'ida'ati, uwadidii kizi o'ininoba. Usha'apanum kau'an tuukii manawun obaiatan wiicha'o, omashaapan idi tikazi wu'u.'

²⁵ "Mazan Abraham kian u'ati. 'O'dani, pukakupan dono puaitapa na'apam pumashaapan kaiman konaukii, na'iki ipai aimaakan pu'ida'a. Mazan Lazarus uruu dono upataka'utinan, aonaa kanom nii u'ida'a. Mazan aizii kaimana'a naa na'iki konaukii pa'an umashaapan da'a'a, pupataka'utinan pu'u, na'iki pubaiatan pu'u kaziwa'o na'ii.

²⁶ Na'iki aonaa na'apam wakaminka'utan pugaru, diina'a kazowa'o, na'iki munapo'o manawun ka'unaru awautapa'o pugaru wa'ai. Aonaa na'apam pidan makon di'iki'i, pugaru di'iti. Na'iki aonaa na'apam kapam pidan wa'atin da'ati'i pugaru di'iki, ukian u'ati.

²⁷ "Uruu idi kapuraatanu'o kian, 'Odaru Abraham, pudyuuda mooko pa'i Lazarus o'daru dapu iti, o'iribannao di'iti.

²⁸ Kaina'ii kai baka'iauda'u o'ina'awuzunao. Marii kizi ukakinaowankan idyaun itanawatin kizi pa'oi'an ai, aonaa kizi iwa'atin pamawakan dauna'an da'ati'i, pataka'utin-kizai ida'ati.'

²⁹ "Mazan Abraham kian u'ati. 'Kaina'a Moses saadani na'iki kotua'o Tominkaru prophetinnao saadani kakinaorii kida kaarita ida'a. Marii iabatan na'iki iizo'atin wuru'u parada-karu kidaz.'

³⁰ "Mazan kapuraatanu'o pidan kian. 'Odaru Abraham, upu'u aona'o nii iabata'azon wuru'u parada-karu kidaz. Mazan aizii pidan mawaka'o na'iki tukapa'o wuru'u pataka'utin-kizaiz kadishita-kida-ka'o an, kakuwaapa'ana'o nii i'idi'iti, sariaapa'o nii pa'an imishidan ukuwaa, na'iki itanawatinan nii pa'oi'an ai.'

³¹ "Mazan Abraham kian u'ati. 'Aizii imaabata'azookan an kakinaorii wuru'u Moses, na'iki kotua'o Tominkaru prophetinnao saadani kidaz, ukau'an na'apa'o nii kapam, aona'o nii iabata'azon pidan kadishita'o pamawaka-kizi iki kuwaa.' "

17

*Pidan sha'apatan daua'o
oia'o aimaakan*

(Matthew 18:6-7, 21-22; Mark 9:42)

¹⁻² Jesus kian patominapa-kidaniinao ati. "Kaina'a'o nii oia'o aimaakan kida sha'apata-kida-ka'o pidannao ati. Mazan kasha'ora'o nii manawun pidan baiapan, usha'apata-kidan dikin ii oia'o aimaakan ba'oran pidan ati. Kaiman zii mani padamata udaru'o boodapa-kinai kuba sukuruuta-ka'o an ukanau kadu iki, udauna'an ukaboota-ka'o paran baoko iti, usha'apata-kidan ai oia'o aimaakan ba'orainao ati.

³ Ukau'an uaitapa kizi pa'i na'apam usha'apatinan.

"Aizii na'apanim pu'inawuzu sha'apatan oia'o, pukakinao uruu ma'ozaka'o ida'an. Aizii ukian an pu'ati, 'Aka, mishi'o mishi wuru'u o'sha'apatanuz oia'o aimaakan.' Uruu dauna'an pumarina'ata'a naa wuru'u usha'apataniaz oia'o.

⁴ Aizii usha'apatan an 7 oia'o aimaakan pu'ati, bauda'apa'o kamoo ida'a. Mazan karikaonan pasha'apatan kawana'ati oia'o pu'ati, uwa'atin na'iki ukian pu'ati. 'Kasha'ora ð'ati ðsha'apatan oia'o aimaakan pu'ati.' Pumishida uparadan, na'iki aonaa puto'ora-kizaitapa'ana'a uruu, na'iki pumarina'ata wuru'u usha'apataniaz oia'o."

Mishida-karu daua'o powa'a zii

⁵ Aizii 12 Jesus tominapa-kidaniinaouz kian u'ati, "Putaa shoman wamishida-kinaa nii powa'a zii."

⁶ Jesus kian T'ati, "Umishidan an masakauda'u, na'apa mani mustard uuda sodi kawan, turuu ukian udaru'o atamun kadunaa ati, 'Puso'otin di'iki, na'iki pusakitin paran baoko ii.' Turuu umishidan puparadan.

Poitorui daua'o

⁷ "Aizii mani kaina'a pupoitoru kaudina'o pu'ati zakapu ii, na'iki awunuutapauzo pu'uza kaznizonao, na'iki warakinpauzo pu'ati, na'iki maokodauzo kapam puwanyukunuu nii. Aizii mani uruu kaawan zakapu iki, pudyuuda mani sariapa unikan pawanyukunuu?"

⁸ Aonaa, mishii? Mishi'oraiman pudyuudan nii zii uwarakinan pu'ati, udauna'an pudyuudan nii zii umaokodan puwanyukunuu nii. Uruu dauna'an puaroopan nii na'iki putuzan nii puriwun. Uruu dauna'ana'o nii zii pudyuudan uaroopan.

⁹ Aonaa turuu poitorui zaudapan panaobanaa naubaan paugaru, pasha'apatan dikin ii ipai aimaakan panaobanaa paradan kawana'ati.

¹⁰ Ukau'an na'apa pa'i unao kapam, usha'apatan dauna'an ipai aimaakan udyuuda-ka'o kawana'ati. Turuu ukian, 'Waunao poitoruinao karikaonan. Washa'apata ipai aimaakan kida wadyuuda-ka'o kawana'ati, usha'apanum kau'an wakaudin-kizi ni'o karikaonan utaa-ka'o wuru'u.' "

Jesus kakudan 10 pidannao

¹¹ Aizii Jesus makopaanan dono Jerusalem iti, udobatapaanan Samaria Baara na'iki Galilee Baara sakodata, wuru'u uwiizai-tinpan kida di'ii'aka.

¹² Umaonapatapaanan pu'u wiizai di'iti, sariapa 10 daonaioranao, kabishopauzonao kichana'iki-kia'o bishoi idi ikodapan uruu. Mazan munapo ikadishitapan u'ai.

¹³ Uruu idi ikadakon u'ati kaikapa'a: "Jesus, Naobanai, pukamunan-kida waunao."

¹⁴ Jesus awunuupan, sariapa utukapan Idyaun. Uruu idi ukian T'ati, "Umako faadaa di'iti, marii kizi uawunuutan umada, utukapa kizi mishi umada saabainan kaiman." Udauna'an imako'okan naa, aizii imakopaanan pu'u masha'apakiaka itukapan pamada saabaina'akan naa.

¹⁵ Uruu idi bauda'apa daonaiora padantan Jesus di'iti. "Kaiman manawun pugaru Tominkaru," ukian diiwa'o ida'an.

¹⁶ Ukaawan Jesus di'iti, sariapa ukodoru'ukan maonapa ukidiba ida'a, ukanaapu iti, udauna'an udawukan, uawun imi'i baara iti. "Kaiman manawun ð'ati, pukakudan ôgaru," ukian Jesus ati. Aizii wuru'u pidanz, aonaa Jew mani uruu, mazan Samaria san pa'an.

¹⁷ Sariapa Jesus kian, "10 sha'atii pidannao ôkakudan. Na'iam naa wuru'u ba'orainao?"

¹⁸ Soo bauda'apa karikaonan pidan wa'atin powaa ati ukonaukii-kida'anan Tominkaru, na'iki uruu ba'oran kaduz pidan padamata."

¹⁹ Udauna'an ukian pidan ati, "Pukadishita, pumako kizi'i naa, pumishidan idi'o ôgaru wuru'u pukakudanuz," ukian.

Tominkaru naobanai-tinan daua'o

(Matthew 24:23-28, 37-41)

²⁰ Phariseanao pishaan Jesus, "Na'apainim nii wuru'u Tominkaru naobanai-tinanz?"

Jesus kian T'ati, "Tominkaru naobanai-tinan dono, aona'o nii utukapa-ka'o.

²¹ Aona'o nii pidan kian, putukapa di'i naa ukaawanu'u, oo kindi'ia'a naa ukaawanu'u. Usha'apanum kau'an unao bii a'o wuru'u Tominkaru naobanai-tinanz."

²² Udauna'an ukian patominapa-kidaniinao ati, "Kaina'a'o nii bauda'apa kamoo, tuukia'o nii utukapa'azon Daonaiora Aokazi Iki'o kaawan. Mazan aona'o nii zii ukaawan na'apain.

²³ Uruu dono kaina'a'o nii pidannao kian unao ati, 'Putukapa. Kindi'ia'a naa uru'u,' oo 'di'i naa uru'u.' Mazan aonaa pa'i pudima'ana'a, oo aonaa pa'i pumako'ona'a idawu'ati, idapada kizi iti pugaru.

²⁴ Usha'apanum kau'an ôkaawan dono, ipai'o nii pidannao tukapan ôgaru. Na'apa toroanaru pizo-pizowankan kawan di'itanapu kida'a, ipai utukapa-ka'o. Ukau'an na'apa'o nii kapam wuru'u ôkaawanuz.

²⁵ Mazan kai, ôpataka'uta-ka'o nii zii na'iki ôbaiaapan nii zii tuukii kaziwa'o. Na'iki tuukia'o nii pidannao, wuru'u mashaapainao kidaz kai, kashadan ôgaru.

²⁶ Aizii diina'iti'i Noah dono'o kawanu'o nii amazada, Daonaiora Aokazi Iki'o kaawan dono.

²⁷ Na'apa kotua'a naa, Noah dono kaiman pidannao abatinpan, itoman aroapa-karu, ituzapan, zunnao na'iki daonaioranao kida mazidapan. Atii na'apa Noah paidinan pakanawan zo'iti, pakawan pidannao mashaapan na'apa. Aizii na'apain umorotan dono kanawa zo'iti, wunu kaawan tuukii, tuukii. Uruu idi ipai, ipai pidannao mawakan panaraan idi.

²⁸ "Na'iki Lot dono'o kawanu'o nii kapam amazada, wuru'u okaawanuz diina'iti'i. Lot kakupan dono, kaiman pidannao abatinpan, itoman aroapa-karu, ituzapan, ba'orainao torian diri'i kida aimakaan, ba'orainao selliipan. Ba'orainao kaudinan Ipaopan pazakapun kida. Ba'orainao kida toman kabaun.

²⁹ Atii na'apa Lot kodita-kida-ka'o Sodom iki, pakawan pidannao mashaapan na'apa. Aizii Lot koditan dono manawun, Tominkaru wao-kidan tikazi-tinapa kida'o kuba shorauz aokazi iki, na'apa wunu kaawan kawan. Uruu idi kaiman-daun pidannao mawakan.

³⁰ Ukau'an Daonaiora Aokazi Iki'o, na'apa'o nii kapam amazada ukaawan dono diina'iti'i.

³¹ "Aizii na'apain, okaawan kamoan dono, kanom sakanatapan an paniba ii, aonaa turuu umorotankan zii padapu nazo iti pasha'apauz dau'ati. Na'iki pidan pazakapun ia'o ukaudinon, na'apain okaawan kamoan dono, aonaa turuu upadantankan zii padapu ati.

³² Puaitapa na'apam Lot daiaro sha'apatauzo-ka'o opadantinan idi.

³³ "Aizii na'ia'oram pidan mamuuda'azoo-ka'o wuru'u pamashaapanuz panyukunuu aipan kawana'ati kai, upu'a'o nii uwaziwaan ipai wuru'u pamarainapanii kidaz. Mazan aizii na'ia'oram pidan marina'ata'o pamashaapanuz panyukunuu aipan kawana'ati kai, na'iki kashaapa'o nii pazowii-ka'o odikin ii. Mishi'o nii pa'an udoronaa kazannaata-ka'o, na'iki karikaonanu'o nii pa'an umashaapan Tominkaru tuma.

³⁴ "Okowaadan nii u'ati mishi'o aimakaan. Na'apain okaawan dono kaina'a'o nii dya'utam pidannao da'awupan pashimaka wu'u. Bauda'apa'o nii pidan na'aka-ka'o, ba'oran una'an nii uwa'aka-ka'o.

³⁵ Na'iki kaina'a'o nii na'apain dya'utam zunnao boodapan maziki. Uruu dono bauda'apa'o nii zun na'aka-ka'o, ba'oran ona'an nii owa'aka-ka'o.

³⁶ [Na'iki kaina'a'o nii dya'utam daonaioranao kaudinan pazakapun ii. Uruu dono bauda'apa'o nii na'aka-ka'o, ba'oran una'an nii uwa'aka-ka'o.]**

³⁷ Sariapa Jesus tominapa-kidaniinao kian u'ati, "Naobanai. Na'iam nii wuru'u aimakaan sha'apanuz kaikapa'a?"

Jesus kian i'ati, "Uaitapan nii, aona'o nii umainaabanan. Na'iam utukapan an watonao kasaba'uinpan, sariapa uaitapan kaina'a aimakaan mawakan. Ukau'an uaitapan nii kapam amazada kaawan an, aona'o nii umainaabanan."

18

Zuna mawaka'o odaiaru pishaan pakaminka'uta-ka'o

¹ Uruu dauna'an Jesus kowaadan naa di'itinapa-kinai kuwai patominapa-kidaniinao ati. Aizii wuru'u ukowaadanuz kuwai, itominapa-kinai ni'o toriinapa-karu dau'u. Aonaa kizi Isookadan patoriinpan Tominkaru ati.

² Kaikapa'a wuru'u Jesus kuwaaz: "Bauda'apa wiizai di'ii, kaina'a pidan kootowapa-kidauzo pidannao. Wuru'u pidanaz aonaa ukichana'ikin Tominkaru ai, na'iki aonaa ukarodapan pidan.

³ Aizii uruu wiizai di'ii, kaina'a zun mawakaiba'a naa odaiaru. Madukutaka owa'ati'anpan u'ida'ati, oaipan idi ukaminka'utan paugaru. Kaikapa'o wuru'u okianuz u'ati: 'Kaina'a pidan kashadapautan o'garu aimakaan dau'an. Turuu mani pukaminka'utan o'garu, pusakitapadan ida'an wuru'u aimakaanuz?'

⁴ Aonaa mazan unyukunuupan oo ukaminka'utan oroo sariapa. Uruu idi owa'ati'anpan atii ukashadinan o'ai. Uruu idi ukian paaipan ati, 'O'garu aonaa okichana'ikin Tominkaru ai, na'iki aonaa oninawiiitan pidan.

⁵ Mazan upu'a'o nii okaminka'utan wuru'u zunaabaz, osha'apatan nii wuru'u oaipaniaz osha'apatan. Omasha'apatakan an o'atiz, aona'o nii osookapan owa'ati'anpan. Panaadon okarinaadan o'garu pawa'ati'anpan idi.'

⁶ Uruu idi Jesus kian koshan, "Aizii uabata na'apam dikauda'o padamata kootowapa-kidauzo pidannao kian.

* 17:36 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

⁷ Aizii Tominkaru mani, aonaa mani turuu ukaminka'utan papidanannao, İpishautan an uruu İpai kamoo na'iki İpai maruta'o, İaipan idi pakaminka'uta-kao? Uabatapa mani kotua'iki, aimaakan pishauta-kao an pa'ati?

⁸ Ögaru kian, mishi kadimana'o nii ukaminka'utan oo usha'apatan aimaakan upishaa-kao kawana'ati. Mazan Daonaıora Aokazi İki'o kaawan dono koshan uikodan nii mani mishida'o manawun pidannao wuru imi'i baara'a'a?"

Pharisee na'iki zaamaapauzo tax puraatanaa daua'o

⁹ Udauna'an İesus kowaadan naa di'itinapa-kinai kuwai, wunao ati'i dakotinpinaouz kaikin kaimanainao nii, na'iki dakotinpinaouz kaikin mishidainao nii Tominkaru, İpai ba'oran pidannao ai.

¹⁰ Kaıkapa'o wuru'u ukuwaaz: "Baukapaiman, dya'utam pidannao makon Tominkaru Dapu İti, İtoriiinpa'anan Tominkaru ati. Bauda'apa pidan, uruu Pharisee. Ba'oran, uruu zaamaapauzo tax puraatanaa.

¹¹ Pharisee toriınpan ukadishitapan di'itanpu'u. Kaıkapa'a wuru'u utoriınapanuz mashauda'u panyukunuu İi: 'Kaiman manawun pugaru ð'ati Tominkaru. Usha'apanum kau'an ögaru, aonaa ba'orainao kawanu'o mani, aonaa misha'oraru mani ögaru, aonaa na'apainim ödikintapauzon kakinaorıi oo ösha'apatan dikauda kida'o aimaakan. Na'iki aonaa ba'orainao kawanu'o mani öba'orantapauzon. Kaiman zii ð'ati, aonaa arawu kawanu'o mani ögaru'u, zaamaapauzoz tax puraatanaa.

¹² Ögaru, bauda'apa sondii İda'a, dya'utam kamoo'o nii ömanikakan öwanyukunuu ösanadinpan İdi pu'ati. Na'iki karikaonan da'i öbuutauzon 1/10 öpuraatan na'iki öpaorıba aka pu'ati.'

¹³ "Mazan aizii wuru'u zaamaapauzoz tax puraatanaa, munapo ukadishitapan, utoriınpan di'itanpu'u. Aonaa baupapa uawunuupankan aokazi İti. Mazan utoriınpan, uzowian padokori'i na'iki ukian, 'Tominkaru, ögaru oia'o pidan, pukamunan-kida shoman ögaru.' "

¹⁴ Uruu İdi İesus kian İ'ati, "Ökowaadan nii u'ati mishi'o aimaakan, soo zaamaapauzo tax puraatanaa pa'an, Tominkaru mainaabata u'öian. Na'ia'oram pidan tuukia'o uaipan pakazowautapan pidannao, bauda'apa kamoo Tominkaru waranuitapa-kıdan nii uruu ba'orainao İti. Na'iki na'ia'oram pidan waranuitapa-kıdına'o, mazan bauda'apa kamoo Tominkaru zaamatan nii uruu kazowautapa'o nii ba'orainao."

İesus na'iki koraiziannao sodi kida daua'o

(Matthew 19:13-15; Mark 10:13-16)

¹⁵ Bauda'apa kamoo pidannao kaawan İesus İda'ati İna'akan paudainao sodi kida. İaipan upishatan na'iki utoriınapa-kıdan paudainao. Aizii İesus tominapa-kıdaniınao tukapan wuru'u İna'akanuz paudainao u'İda'ati, sariapa İto'orauan İdyaun.

¹⁶ Mazan sariapa İesus dıpadan koraiziannao pa'İda'ati. Na'iki ukian patominapa-kıdaniınao İti, "Marii koraiziannao wa'atin, aonaa umashaata'ana'a İwa'atin ð'İda'ati. Usha'apanum kau'an, koraiziannao kawanu'o pidan wuru'u zaamata'oraz Tominkaru panaobanaa nii.

¹⁷ Mishi, ökian nii u'ati: Na'ia'oram pidan aona'o uzaamatan Tominkaru panaobanaa nii di'oraz koraidonaa kawan, aona'o nii utukapan wuru'u kaiman kida'oraz aimaakan Tominkaru sha'apatanii wunao İti'i, zaamataınaouz uruu panaobanaa nii."

Pıdan kapuraatanu'o na'iki mako-karu daua'o aokazi İti

(Matthew 19:16-30; Mark 10:17-31)

¹⁸ Kaina'a pidan, kazowautapa'o pamin-Jewnao pawıizi İi. Uruu kian İesus İti, "Kaimana'o İtiııhaa, na'apa İdi ösha'apatinan, Tominkaru taa-kinaa nii ð'ati wuru'u karikaonanu'oraz kakupa-karu?"

¹⁹ "Kandii nii pudakotan ögaru kaimana'o nii?" İesus kian u'ati, "Mazan mishi aonaa kanom ba'oran kaimana'o nii, soo bauda'apa Tominkaru.

²⁰ Puaitapa na'apam kakinaorıi kian, tawuru'u Tominkaru taauzonii kidaz Moses İti? Ukian. 'Mana'a puba'orantapa'ana'a, mana'a puzowia'ana'a pidan, mana'a pukoidapa'ana'a, mana'a pumariidına'ana'a puirıban dau'u, na'iki pumarainapa pudaru na'iki pudaro.' "

²¹ Aizii pidan kian İesus İti, "Ökoraidonaan di'iki öizo'atin İpai daunuuda'u wuru'u kakinaorıi kidaz."

²² Uruu İdi İesus kian u'ati, "Kaina'a bauda'apa'a naa aimaakan pusha'apatan nii. Pusellii İpai pusha'apauzi, putaa kizi wuru'u puraataz pataka'utinainao İti. Pusha'apatan an aimaakan na'apa, kaina'a'o nii umanawun kida'o aimaakan taapa-kao pu'ati aokazi İi. Uruu dauna'an turua'a naa puwa'atin ödawu'ati, putominapa kizi ð'İdi'iki."

²³ Aizii pidan abatan idi wuru'u Jesus na'apanuz, aonaa unaudapan paabatanuz, tuukii unyukunuu kasha'oran. Usha'apanum kau'an kapuraatanu'o wuru'u uruuz.

²⁴ Jesus tukapan idi wuru'u unyukunuu kasha'oranuz, sariapa ukian, "Kasha'apannaa na'iki dadara manawun kapuraataniinao ati Tominkaru naobanaita-ka.

²⁵ Masha'apanna'o nii pa'an camel podotan akosa awun shaawata, kapuraatanu'o zaamata'azon ai Tominkaru panaobanaa nii."

²⁶ Sariapa abatapainao pidannao kian Jesus ati, "Ukau'an aona'o nii bauda'apa pidan kazannaatinan?"

²⁷ Jesus kian, "Na'ia'oram aimakaan kasha'apanna'o oo aona'o turuu pidan ka'iitan pasha'apatan, mazan Tominkaru masha'apannaa usha'apata'akan pa'an aimakaan, wuru'u aona'oraz turuu pidan ka'iitan pasha'apatan," ukian i'ati.

²⁸ Sariapa Peter kian Jesus ati, "Putukapa na'apam waunao, ipai daunuda'u wawa'akan aimakaan, na'iki wadapu, wada'anpan idi pugaru, oo watominpa'azon idi pu'idi'iki."

²⁹ Uruu idi Jesus kian u'ati, "Ökowaadan nii aimakaan mishi'o unao ati. Na'ia'oram pidan wa'aka'o padapu, paudaiaro, pa'inawuzunao, padaru, padaro, oo paudainao, pakaud-ina'azon idi manawun Tominkaru ati,

³⁰ dobata'o nii zii manawun Tominkaru taan u'ati kaiman kida'o aimakaan kai, na'iki utaan nii u'ati karikaonanu'o kakupa-kinai diina'iti'i."

Idikinautan naa Jesus kakuwaapan pamawakan dau'u
(Matthew 20:17-19; Mark 10:32-34)

³¹ Jesus dapadan pa'ida'ati soo wunao karikaonanu'u patominapa-kidaniinaouz. Ukian i'ati, "Uabata ðparadan aizii. Aizii wuru'u wamakonz Jerusalem iti. Na'ia'o ni'i naa ipai aimakaan sha'apata-ka na'apa tawuru kawana'ati'i kotua'o Tominkaru prophetinnao saadazoonii kidaz Daonaioara Aokazi Iki'o dau'ana'oraz.

³² Uzaamata-kaoo nii, udauna'an utaa-kaoo nii Gentilenaoo* ati. İbanikiitan nii na'iki idakooapan nii uruu, na'iki idakooapan nii kapam wuru'u ukuwaa kidaz. Na'iki İspiautapan nii uruu.

³³ Na'iki İba'izianii nii uruu, udauna'an İzowianii nii uruu. Mazan idikinauda'u kamoo dauna'an, ukadishitan nii pabaaranaa iki."

³⁴ Mazan aonaa utominapa-kidaniinao aitapan na'apa'oram daua'o wuru'u ukadakotinanuz. Usha'apanum kau'an dizapa-kariwai İaitapan ai wuru'u ukuwaaz, uzowii-kaoo daua'oraz.

Jesus saabaan isha'o pidan awun
(Matthew 20:29-34; Mark 10:46-52)

³⁵ Jesus maonapatapaanan pu'u Jericho iti, kaina'a pidan ishaawun sakanatapan maonapa dunapo daawa'a, upishautan puraata pidannao ai.

³⁶ Aizii uabatan idi iriba manawun pidannao dobaapan kida padazaba an, sariapa upishaan İdyaun. "Kanom kaiwuru'u pidannao sha'apaapaniaz?" ukian.

³⁷ "Jesus, Nazareth san dobatapan diida'ana'a," İkian u'ati.

³⁸ Sariapa ishaawun kadakon Jesus ati. "Jesus, David Takaan-daun,† pukamunan-kida õgaru," ukian.

³⁹ Sariapa pidannao kiwiitapainao kida makopaanan to'orauanuz, İaipan umashaadan. Mazan powa'a zii manawun ukadakon diiwa'o ida'an. Ukian, "David Takaan-daun, pukamunan-kida õgaru," kia'o wuru'u ukadakoinanuz.

⁴⁰ Sariapa Jesus kadishita'akan pamakopa-kizi an, na'iki uduyudan pidannao na'akan pa'ida'ati wuru'u ishaawunuz. Aizii ukaawa-kida-kaoo dauna'an Jesus dazaba ati, sariapa upishaan uruu.

⁴¹ "Kanom puaiapan õsha'apatan pu'ati?"

"Õnaobanaa, õtukapa'azon amazada," ukian Jesus ati.

⁴² Uruu idi Jesus kian u'ati, "Marii mooko putukapan. Pumishidan idi'o õgaru, wuru'u putukapanuz naa," ukian.

⁴³ Sariapa mishi utukapa'akan kaiman. Na'iki'o uda'ananaa naa Jesus, na'iki tuukii ukonaukii-kidan Tominkaru. Aizii ipai pidannao tukapainao wuru'u ishaawun awun saabaa-kaooz, tuukii kapam İkonaukii-kidan Tominkaru.

19

Zacchaeus tukapa'azon Jesus

* **18:32** *Gentilenaoo*: pidannao pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

† **18:38** *David Takaan-daun*: Kotua'o Tominkaru kian uduyudan nii bauda'apa David Takaan-daun umanawunu'o naobanai nii.

¹ Aizii Jesus dobatapaanan pu'u Jericho an,

² kaina'a pidan na'ii kapuraatanu'o, Zacchaeus kia'o u'uu. Uruu kazowautapauzo zaamaapauzonao tax puraatananaa.

³ Uruu dono tuukii Zacchaeus aipan patukapan Jesus. Mazan uruu madiwau'o pidan, aonaa kowas na'apam utukapan Jesus, usha'apanum kau'an iriba manawun pidannao kasaba'uinan Jesus daawata.

⁴ Uruu idi udiman Jesus na'iki pidannao ua'ati, na'iki uzaidan dokoa'o atamun kadu iti, Sycamore kia'o u'uu. Usha'apanum kau'an na'ana'o nii wuru'u Jesus dobatanuz, na'iki'i naa uawunuutapan.

⁵ Aizii Jesus kaawan uzaidapa kizi pa'inamun, sariapa uawunuupan na'iki ukian u'ati, "Zacchaeus, putoka kadiman, usha'apanum kau'an oosokadinan nii pudapu ii aizii."

⁶ Uruu idi kadiman Zacchaeus toka'akan, na'iki una'akan naa Jesus padapu iti. Kaiman u'ati, na'iki tuukii unaubaan Jesus sookadinan padapu ii. Uruu idi tuukii manawun ukonaukian.

⁷ Mazan pidannao, tuukii idakooapan wuru'u Jesus sookadinanuz na'ii. Kaikapa'o wuru'u ikianuz udau'an: "Aushaa utukapa, usookadinan oia'o pidan dapu ii."

⁸ Aizii padapu ia'a naa, Zacchaeus kadishitan pidannao kanaapu'u, na'iki ukian Jesus ati, "Naobanai, puabata na'apam okian aizii: Obuutan nii pazikon an opuraatan, na'iki pazikon an osha'apauz otaan nii mapuraataniinao pidannao ati. Aizii na'ia'oram pidan ai ozaamatauzonii dobata'a naa manawun puraata odyuuda-ka'o ai, mazan aizii otaan nii i'ati powaa iti wuru'u ozaamatauzonii kidaz i'ai. Mazan otaan nii i'ati dobata ozaamatauzon ai. Ozaamatan an 10, otaan nii u'ati 40," ukian.

⁹ Sariapa Jesus kian u'ati, "Aizii Tominkaru kazannaatan pidannao pa'orian ai, wuru'u mashaapainao kidaz wuru kabaun ida'a'a. Ukau'an wuru'u pidan kadapu'oraz, Abraham takaan-daun, na'apa ipai waunao kawan.

¹⁰ Aizii Daonaiora Aokazi Iki'o na'apa'o dau'ati'o udyuuda-ka'o, dorota'o nii, na'iki kazannaata'o nii pozawatainao pidannao."

*Na'apam poitoruinao sha'apatan puraata taa-kariwai i'ati
(Matthew 25:14-30)*

¹¹ Ipai pidannao abatapan wuru'u Jesus kakuwaapatinanuz. Na'iki uruu dono maonapa za'ora'a naa Jesus Jerusalem iti. Aizii pidannao zauda-kidan Jesus kaawan dono Jerusalem iti, uru'o ni'i naa izauda-kidan patukapan Tominkaru naobanai-tinan kamoon kaawan. Mazan Jesus aitapa idi'itinan. Uruu idi ukakuwaapan naa koshan i'ati, na'iki ukowaadan naa i'ati di'itinanpa-kinai kuwai.

¹² Kaikapa'o wuru'u kuwai ukowaadaniaz i'ati: "Kaina'a umanawunu'o pidan, umako'ozon munapan, ba'oran wiizai iti, usha'apanum kau'an uzaaman'azoo-ka'o idi tuubaru'o naobanai nii, kazowautapa'o nii pawiiizi sannao. Aizii panaobanaita-ka'o dauna'an, uaipan papadantan powaa ati pawiiizi ati.

¹³ Pamakon ua'ii udapadan 10 papoitorunao pa'ida'ati. Na'iki utaa ikawana'ati bauda'apa kida ipuraatan nii, gold idi'o utoma-ka'o.* Udauna'an ukian naa i'ati. 'Utiwaa pa'i usha'apatan aimaakan wuru ida'ana'a upuraatan kidaz, atii okaawan powaa ati,' ukian. Uruu dauna'an umakon naa.

¹⁴ "Mazan tuukii uwiizi sannao to'oran u'ati. Uruu idi idyuuda-kidan paparadan udawu'ati, tuubaru kidainao pidannao di'iti wuru'u naobanaita'o ni'oraz uruu na'ii. Kaikapa'a wuru'u idyuudanuz paparadan: 'Aonaa waaipan ukazowautapan waunao,' i'ian.

¹⁵ Mazan upu'u uzaamata-ka'o kazowautapa'o nii pawiiizi sannao.

"Panaobanaita-ka'o dauna'an ukiwan naa pawiiizi iti. Aizii ukaawan dauna'an, udapada-kidan naa papoitorunao, uabata'azon naa kanom isha'apata, na'iki na'apauda'um naa i'ikodan papuraatan kida ida'an.

¹⁶ Kiwiini'o upoitoru kaawan, ukian u'ati. 'Naobanai, okoda 10 goldtinapa kida'o puraata, tawuru ida'ana'a bauda'apa'oraz putaan o'ati.'

¹⁷ 'Kaiman, puaitapan mishi pukaiwaan puraata. Kaimana'o manawun poitorui pugaru. Puaitapan idi pusha'apatinan kaiman na'iki puikodan idi dobata aimaakan masakauda'u'o aimaakan taa-ka'o ida'an, ukau'an aizii ozaamatan nii pugaru kazowautapa'o nii 10 wiizainao,' ukian u'ati.

¹⁸ "Udauna'an ba'oran poitorui wa'atin naobanai ida'ati. 'Naobanai, o'garu okoda baka'iauda'u goldtinapa kida'o puraata wuru ida'ana'a bauda'apa'oraz putaan o'ati,' ukian.

* **19:13** puraata, gold idi'o utoma-ka'o: Greek ida'an udakota-ka'o mina. Bauda'apa puraata, idikinauda'u kauzu kaudin-karu winipinaa wuru'u.

¹⁹ Uruu idi naobanai kian u'ati. 'Kaiman, òzaamatan nii pugaru kazowautapa'o nii baka'iauda'u wiizainao,' ukian.

²⁰ "Udauna'an ba'oran poitorui wa'atin naobanai ida'ati. Na'iki ukian. 'Naobanai, dii òkiwa-kidan pu'ati pakawan pupuraatan tawuru'u putaaniaz ò'ati. Una'an òsaabatapanuz, na'iki kaimana'o òbazobatapanuzu òlinson idi.

²¹ Òtarian idi'o pu'ai wuru'u òtaapanuz pupuraatan. Usha'apanum kau'an pugaru aonaa pukarodapazon pidan. Punaudapa puzaamatauzon pidan ai aimaakan aonaa pumizidin kizi mani. Na'iki puikodauzon paoribai aka, aonaa pupaowanii di'iki'o mani,' ukian naobanai ati.

²² "Uruu idi naobanai kian u'ati. 'Pugaru, aonaa pusha'apatinan pudyuuda-kaowawana'ati. Ukau'an òpataka'utan nii pugaru puparadan kawana'ati. Puaitapan pu'u òmakarodapakan pidan, na'iki òzaamatan aimaakan aonaa òidiwau mani, na'iki òikodan paoribai aka, aonaa òpaonii di'iki'o mani.

²³ Mazan kandii nii mooko wuru'u, aonaa zoobaba pumuudan òpuraatan puraata taapakizinao ii? Aizii dii mani wuru'u òkaawanuz, dobata za'a naa mani padamata òikodan òpuraatan.'

²⁴ "Udauna'an naobanai kian wunao ati'i kadishitapainao kidaz udazaba'a. 'Uzaamata u'ai wuru'u puraataz, utaa kiziz arawu ati'i ikoda'oraz 10 goldtinapa kida'o puraata.'

²⁵ "Mazan ikian u'ati. 'Naobanai, kaina'a'a naa 10 goldtinapa kida'o puraata u'ida'a.'

²⁶ "Uruu idi naobanai kian i'ati, 'Òkowaadan nii aimaakan u'ati: na'ia'oram pidan kaina'a'o aimaakan u'ida'a, taa-karu nii powa'a zii aimaakan u'ati. Mazan aizii pidan wuru'u aona'oraz aimaakan nii u'ida'a, zaamata-karu nii u'ai ipai wuru'u masakauda'u'oraz aimaakan u'ida'a'oraz.'

²⁷ Udauna'an ukian. 'Aizii pidannao wuru'u aona'oraz i'apan ògaru panaobanaa nii, una'aka i'dyaun da'ati'i, uzowii kizi i'dyaun òkanaapu'u. "

*Jesus maonapatan daua'o
Jerusalem iti*

(Matthew 21:1-11; Mark 11:1-11; John 12:12-19)

²⁸ Aizii Jesus ipaian dauna'an pakadakotinan i'ati, uru'u naa ìmakon Jerusalem iti. Jesus kiwiitapa'o nii pidannao ua'ati.

²⁹ Na'iki'i naa ìmakon, ìmakon atii ìmaonapatan naawazi di'iti, dakotapa-kariwaiz Olive Naawa kii. Upa'inamun, kaina'a dya'utam wiizainao, Bethphage kia'o udakotapa-kaowawana'ati, ba'oran Bethany kia'o udakotapa-kaowawana'ati. Sariapa Jesus dyuudan dya'utam patominapakidaniinao wiizai di'iti.

³⁰ Ukian i'ati, "Umako wiizai di'iti. Aizii ukaawan dono na'iti, uikodan nii na'ii chaakashi† dani, ko'idinpan, aona'o zii uzaidauzo-kaowawana'ati. Ubuzuutanaka uruu, na'iki una'aka uruu da'ati'i.

³¹ Aizii pidan kian an u'ati, 'Kanom ni'o wuru'u ubuzuutanuz ò'uza?' Ukii u'ati. 'Wanaobanaa wuru'u aipa'oraz zii uruu.'

³² Uruu idi ìmakon naa, atii ìkaawan na'iti. Ìkoda ipai aimaakan na'apa ukowaada-kaowawana'ati i'ati.

³³ Udauna'an ìbuzuutan naa chaakashi dani. Sariapa uka'uzatiki kian i'ati, "Kandii ni'o wuru'u ubuzuutanuz ò'uza?"

³⁴ "Wanaobanaa wuru'u aipa'oraz zii uruu," ìkian u'ati.

³⁵ Udauna'an ìna'akan naaz atii ìkaawa-kidanuzu Jesus di'iti. Uruu dauna'an ìkadaradan naa pachaakitan kida ubarau iti, Jesus sakanata kizi nii, na'iki ìzaida-kidan naa Jesus ubarau iti.

³⁶ Aizii umakopaanan pu'a'a naa ubarau an, uru'u naa pidannao kadaaradan naa pakamichan kida dunapota Jesus ua'ati.

³⁷ Aizii ìmaonapatan naa Jerusalem iti, ìdaporotapaanan pu'a'a naa dunapota, wuru'u Olive Naawa iki'oraz. Uru'u naa iriba pidannao, wuru'u tominapatinauzonao kidaz Jesus di'iki, tuukii ìkonaukian. Na'iki tuukii ìkonaukii-kidan Tominkaru diiwa'o ida'an, patukapan idi ipai wuru'u pabi'inaaka kida'oraz na'iki umanawun kida'oraz aimaakan Jesus sha'apatauzon pachi'ikapa kizi kawana'ati.

³⁸ Na'iki ikian, "Marii Tominkaru kaimanan manawun di'oraz King ati'i, kaawa'oraz uaipan kawana'ati. Uruu ida'ana'o nii wakaimanaakan Tominkaru tuma, marii Tominkaru aokazi ia'oraz konaukii-kida-kaowawana'ati, manawun, manawunun idi," ìkian.

³⁹ Kaina'a pabi'i kida Phariseenao pidannao bii'i, ìnao kian Jesus ati, "Tiichaa, pudyuuda shoman putominapakidaniinao mashaadan kaiwuru'u pakadakoinapanuz."

† 19:30 chaakashi: English ida'an, donkey.

⁴⁰ Jesus kian ū'ati, "Ōkowaadan nii u'ati mishi'o aimaakan, pidannao mashaata-ka'o an pakadakoimpan ai, kubanaou'o ni'i naa kadakoin."

Jesus zaadan Jerusalem dau'an

⁴¹ Aizii padaporotapaanan pu'u naawazi iki, Jesus awunuupan Jerusalem iti. Utukapa kaimanaiman wuru'u donoiz. Sariapa uzaadan, ukamunan-kidan idi na'ia'inao pidannao.

⁴² Na'iki ukian, "Kaiman zii mani padamata uaitapan an, kai wuru'u pidan kaimanaakakinaaz Tominkaru tuma. Mazan aonaa utukapanuz, na'iki dizapa-kariwai u'iaiaz.

⁴³ Mazan kaina'a'o nii bauda'apa kamoo, utarubanao kaawan ūmizaataakapa'an an utuma. Ipai'o nii ūkoratan uwiizi na'iki aona'o nii na'itim ukazannaatinan.

⁴⁴ ūmainabatan nii kaiman-daun uwiizi, aona'o nii kanom wa'aka-ka'o u'ida'a. Na'iki ipai unao mashaapainao na'a, umainaabata-ka'o nii kapam. Usha'apanum kau'an aonaa uaitapa'azon na'iki uzaamata'azon wuru'u Tominkaru dyuudaniaz u'ida'ati, ukazannaatin-kinaa ni'oraz padamata."

Jesus morotan naa Tominkaru Dapu nazo iti

(Matthew 21:12-17; Mark 11:15-19; John 2:13-22)

⁴⁵ Aizii Jesus kaawan dono Jerusalem iti, umorotan naa Tominkaru Dapu nazo iti. Na'ii uikoda iriba pidannao sellipainao kida uzainao, taa-karu ni'o Tominkaru ati. Uruu idi uwaataabi'ian naa pidannao paselliapa-kizi kida di'iki.

⁴⁶ Ukian ū'ati, "Kaikapa sha'atii Tominkaru paradan saadinpa'o kian: 'Ōdapu dakota-ka'o nii toriinapa-kizai dapuna nii.' Mazan unao ukaiwaapanuzu koidimikinao dizinapa-kizi nii," ukian ū'ati.

⁴⁷ Ipai kamoo Jesus tominapa-kidan pidannao Tominkaru Dapu ii. Aizii faadaanao zowaunaanao, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki wuru'u kazowautapainao kidaz pidannao. Ipai ūnao, tuukii ūaipan pazowian Jesus.

⁴⁸ Mazan aonaa ūaitapan na'apam pazowian uruu. Usha'apanum kau'an iriba manawun pidannao abatapan ukakuwaatinan, na'iki wuru'u pidannao kidaz karikaonan ūna'ian Jesus tuma, usha'apanum kau'an aonaa ūaipan padobaa-kidan ukuwaa, ūaipan paabatan ukuwaa ipai daunuuda'u.

20

Jesus pishaa-ka'o kanom aipan ati'o usha'apaapan aimaakan kida

(Matthew 21:23-27; Mark 11:27-33)

¹ Bauda'apa kamoo Jesus tominapa-kidan dono pidannao na'iki ukowaadapan dono ū'ati Kaimana'o Kuwai Tominkaru Dapu ii. Na'ia'o faadaanao zowaunaanao, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki kazowautapainao Jewnao na'ia'o kapam. Baokopa ūnao wa'atin Jesus ida'ati.

² Na'iki ūkian u'ati, "Pukowaada wa'ati kanom dyuudanii na'iki kanom aipan ati'o wuru'u pukowaadapanuz kuwai na'iki wuru'u pusha'apatanz aimaakan kaikapa'a?"

³ Sariapa Jesus kian ū'ati, "Ōpishaan nii unao bauda'apa aimaakan dau'an, ōaiapa udako'atin ōparadan.

⁴ Kanom dyuudanii John na'iki kanom aipan ati'o wuru'u uchikaawunuupanuz pidannao? Tominkaru aipan ati'o oo pidan aipan ati'o?"

⁵ Hāi, aonaa ūaitapan padako'atin uparadan. Sariapa ūpishaan pairibannao kida. "Na'apam nii wadako'atin kaiwuru'u uparadanuz?" ūkiitaakapan. "Aizii wakian an Tominkaru aipan ati'o wuru'u uchikaawunuupanuz, ukian nii wa'ati upu'u zii mooko aonaa umishidan John?"

⁶ Mazan aizii wakian an u'ati, pidan aipan ati'o karikaonan wuru'u uchikaawunuupanuz. Tuukia'o nii pidannao wuru'u diinaouzu'u, to'oran wa'ati, na'iki ūzowian nii waunao paboori idi. Usha'apanum kau'an ipai ūnao, tuukii ūmishidan Tominkaru prophetin wuru'u Johnaz."

⁷ Uruu idi ūkian Jesus ati, "Aonaa waaitapan kanom dyuudanii uruu."

⁸ Jesus kian ū'ati, "Ōgaru na'apa, aona'o nii kapam ōkowaadan unao ati kanom aipan ati'o wuru'u ōsha'apaapanuz aimaakan kaikapa'a."

Awunuutapainao zakapu dau'a'o

(Matthew 21:33-46; Mark 12:1-12)

⁹ Udauna'an Jesus kowaadan naa pidannao ati di'itinapa-kinai kuwai. Kaikapa'o wuru'u ukowaadaniaz: "Baukapaiman pidan paowan dizoo-karu kadunaa pa'idiwaru pazakapun ii, grape kia'oraz udakota-ka'o. Aizii wuru'u pidan upaopan naa pazakapun ii, ati uipaian. Uruu dauna'an uzaamatan naa pidannao awunuutapainao ni'i naa pazakapun pa'aonaa daida. Uruu dauna'an umakon naa. Kotua'iki'o wuru'u umako'onanz ba'oran wiizai iti.

¹⁰ Aizii una'ian pu'u zii ba'oran wiizai ii, upaoriba aka kida dyuuan naa. Uruu idi udyuudan naa papoitoru na'iti, unanaka kizi'i naa wuru'u upaoriba aka buuta-kariwaiz naa u'idiwau nii. Mazan poitorui kaawan na'iti, sariapa taapainao paoriba ba'iziautapan uruu, na'iki idyuudan ukiwan powaa iti kana'apan.

¹¹ Udauna'an naobanai dyuudan ba'oran papoitoru i'idi'iti. Mazan na'apa koshan iba'iziinuzu, na'iki iantamikitanuzu kakiba'azonna'o ida'an, na'iki idyuudan uruu kana'apan koshan.

¹² Udyuuda koshan ba'oran papoitoru i'idi'iti. Mazan iba'izian uruu, aonaa masakauda'u mani, izai umada iba'izin-daun kida. Paba'izian dauna'an uruu, ikabootankan naazu zakapu dawun ii.

¹³ Udauna'an kapaoriba'o kian. 'Na'apam nii osha'apatinan aizii? Odyuudan nii aizii i'idi'iti odani, wuru'u omarainpaniaz manawun. Oaitapa aona'o nii pa'an ikashadapan uruu.' Uruu idi udyuudan paudani.

¹⁴ Aizii itupakan naa kapaoriba'o dani wa'atin sariapa ikian pa'atiaaka kida. 'Aizii wa'ati'i naa kapaoriba'o dani diina'iki'i. Aushaa, wazowii pa'i uruu wazaamata kizi wuru'u u'idiwau nii kida'oraz aimakaan.'

¹⁵ Uruu idi sariapa izaamatan uruu, na'iki ina'akan naaz zakapu dawun iti. Na'ia'a naa iwianuzu.

"Aizii mani," Jesus kian pidannao ati. "Na'apam ni'i naa uaitapan kapaoriba'o sha'apatan wuru'u taapainaoz upaoriba?"

¹⁶ Uwa'atin nii i'ida'ati, na'iki uzowian nii idyaun kaiman-daun. Udauna'an uzaamatan nii ba'orainao taapa'o ni'i naa zakapu na'iki upaoriba kida."

Aizii pidannao abatan idi wuru'u una'apanuz sariapa ikian, "Kandii nii? Aonaa turuu aimakaan sha'apata-ka'o na'apa."

¹⁷ Uruu idi Jesus awunuupan i'ati, na'iki ukian, "Kaikapa sha'atii tawuru'u Tominkaru paradan saadinpa'o kianuz.

'Wuru'u kuba tomapauzonao kabaun kashadaniaz,
madiwautapa-ka'oraz itupakan,

uru'u naa mishi'oraiman umanawunu'o kuba
ipai ba'oran kubanao ai.'

Kanom dau'ana'o uzauada-kidan wuru'u Tominkaru paradanz na'apa?"

¹⁸ Pidan kaboina'o di'oraz kuba paawa ati, baiainpa'o nii tuukii. Na'iki uruu kuba waotan dono na'ia'oram pidan paawa ati, ipai'o nii u'ido'okan."

*Tax kawinipinaapa-ka'o dau'o
(Matthew 22:15-22; Mark 12:13-17)*

¹⁹ Tuukii tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, na'iki faadaanao zowaunaanao, to'oran Jesus ati. Tuukia'o padamata iaipan pazaamata-kidan uruu na'ii pakakuwaatin kizi ii. Usha'apanum kau'an iaipapa padaua'o wuru'u ukadakotinanz di'itinapa-kinai kuwai ida'an. Mazan tuukii itarian pidannao ai.

²⁰ Mazan upu'u idorotan pazaamata-kida-kinaa nii Jesus. Iaipan pazaamatan uruu, udauna'an iaipan papataka'uta-kidanz tuubaruo naobanai ati, wuru'u Rome iki'oraz uwa'atin. Uruu idi ikawinipinaatan naa pidannao makoinao nii Jesus kakuwaatin kizi iti, na'apa abata'azoinao kawan ukuwaa. Uruu idi masakauda'u'o nii iaabatan uparadan dikauda sha'apa'oram aimakaan dau'an, uru'o ni'i naa ikowaadankanuz.

²¹ Aizii wuru'u pidannao dyuuda-kariwainaoz, kian naa Jesus ati, "Tiichaa, waaitapa mishi'o kaiwuru'u puparadan kidaz na'iki pukuwaa kidaz, na'iki sakitapa'o wuru'u putominapa-kidanz pidannao. Aonaa pudii'itapan sha'apa'oram pidan, kaimanan, oo umanawunun. Mazan mishi pa'an putominapa-kidan pidannao na'apa Tominkaru aipan kawana'ati.

²² Na'apa dii pukian waunao Jewnao taan dau'an tax puraatananao tuubaruo naobanai Rome ia'o ati? Wadikintapan Tominkaru di'iki'o kakinaorii wuru'u, oo aonaa?"

²³ Mazan Jesus aitapa itiwazon karikaonan pazaamatan uruu na'apa kida'o ida'an. Uruu idi ukian i'ati.

²⁴ "Aushaa unana'iki mooko wizi'i'o puraata." Itaan dauna'an puraata ukian naa koshan i'ati, "Kanom awun baara, na'iki kanom uu utupakan saadinpan puraata baara'a?"

"Rome ia'o naobanai," ikian.

²⁵ Uruu idi Jesus kian i'ati, "Ukau'an utaa Rome ia'o naobanai ati wuru'u u'idiwau kidaz. Na'iki utaa Tominkaru ati wuru'u Tominkaru idiwau kidaz," ukian.

²⁶ Aizii wuru'u Jesus dako'atinuz parada-karu, iriba'o pidannao kanaapua'o. Mazan wuru'u pidannao kaakapa'azoinawuz Jesus, aonaa bauda'apa ikodan pazaamata-kinaa

nii uruu. Mazan mashaa ĩabatapan, na'iki tuukii ĩdi'itinpan wuru dau'a'a udako'atinuz paparadan na'apa.

Mishi'o nii mani kakupa-karu mawaka-karu dauna'an?
(Matthew 22:23-33; Mark 12:18-27)

²⁷ Kaina'a pabi'i kida Sadduceenao,* aona'oraz ĩmishidan kadishita-kida-kao nii pidannao pamawaka-kizi iki diina'iti'i. ĩnao wa'atin Jesus ida'ati, na'iki ĩpishaanuzu kaikapa'a.

²⁸ "Tiichaa, kaikapa sha'atii tawuru'u kakinaorii Moses saadazunii kianuz wa'ati. 'Na'apainim daonaiora mawakan dono, uwa'akan paudaiaro aonaa zii pu'u okaudanin, marii u'inauwuzi mazidan otuma. Aizii kiwiini'o ĩdani daonaiora, taa-karu nii mawaka'o dani nii,' kii tawuru'u parada-karu kiauzonuz.

²⁹ Kaina'a 7 inawuzinao. Kiwiin ĩtuuniz mazidan, mazan aonaa zii pu'u udiaro kaudanin umawakan naa.

³⁰ Uruu idi u'inauwuzi udawu'iti'o zaamatan na'iki umazidan pa'inawuzi daiaro-daun tuma, mazan na'apa koshan umawakan.

³¹ Udauna'an ba'oran u'inauwuzi mazidan otuma, mazan na'apa koshan umawakan aonaa zii okaudanin pu'u, ba'oran mazidan otuma na'apa koshan umawakan, udauna'an ba'oran, atii ipai u'inauwuzunao mazidan otuma, mazan ipai daunuuda'u ĩmawakan, na'iki aonaa bauta'apa ĩnao wa'aka'o nii paudani otuma.

³² Atii ba'oran dono, omawakan naa kapam wuru'u ĩdaiaro daunuz.

³³ Aizii pidannao kadishita-kida-kao dono pamawaka-kizi iki. Na'ia'oram nii da-iaroitapa oro? Usha'apanum kau'an ipai 7 daonaioranao mazidan otuma," ĩkian.

³⁴ Jesus dako'atin ĩdyaun, ukian, "Daonaioranao na'iki zunnao wuru'u mashaapainao kidaz imi'i baara an, mazida'o nii pa'an ĩdyaun.

³⁵ Mazan aizii wuru'u daonaioranao na'iki zunnao Tominkaru widauniinaouz, na'iki ukadishita-kidan ni'oraz pamawaka-kizi iki, aona'o nii pa'an ĩkaudaiarun oo ĩmazidan.

³⁶ Usha'apanum kau'an na'apa'o ni'i naa ĩdyaun angelnao kawan. Aona'o ni'i naa powa'a ĩmawakauzon. Ipai ĩdyaun Tominkaru dainaou'u naa pa'idiwaru. Usha'apanum kau'an ukadishita-kidan idi ĩdyaun pamawaka-kizi iki.

³⁷ Moses kuwaa tukapa-kida kaimanaiman mishi'o wuru'u mawakainao kadishita-kida-kaoaz pamawaka-kizi iki. Na'apa watukapan usaadinpan Moses dau'an, ukowaadanuz udaru'o tikazi pu'ukapan kaiwada-karu kadunaa ida'a, mazan aonaa bauta'apa uanaba ka'awan. Uruu ida'a watukapan na'apam Moses dakotan Tominkaru, Abraham, Isaac na'iki Jacob Tominkarun nii.

³⁸ Wuru'u Tominkaruz kakupainao Tominkarun, aonaa mawakainao Tominkarun mani, uruu idi Tominkaru tukapan pidannao kakupainao pa'idiwaru," ukian ĩ'ati.

³⁹ Uruu idi pabi'i kida tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u kian Jesus ati. "Kaimana'o na'iki sakitapa'o kaiwuru'u pudako'atinuz ĩparadan Tiichaa," ĩkian u'ati.

⁴⁰ Uruu dauna'an aona'a naa powa'a Sadduceenao pishaan uruu, usha'apanum kau'an ĩtaria'akan naa udako'atin ai paparadan koshan.

Kanom kaduz wuru'u

Christ kii-kizaiz

(Matthew 22:41-46; Mark 12:35-37)

⁴¹ Jesus kian wunao atii'i tiichaapauzonaoz Moses kakinaori dau'u, "Na'apa dii mooko wuru'u Christ,† dakota-kaoz David Takaan-daun nii?"

⁴²⁻⁴³ David kian pu'u pasaadanii kaarita Psalms ida'a, 'Naobanai Tominkaru kian ōNaobanaa ati, pusakanata ōdiwa'ora antanapu, atii ōwaranuitapa-kidan putarubanao pu'ati.' †‡

⁴⁴ Udauna'an Jesus kian koshan ĩ'ati, "David dakotan pu'u uruu panaobanaa nii, na'apa di'i naa mooko wuru'u udaniitanuz uruu?"

Jesus aipan zaudinapa-karu tiichaapauzonao ai Moses kakinaori

(Matthew 23:1-36; Mark 12:38-40)

⁴⁵ Ipai pidannao abatapan pu'u, Jesus kian patominapa-kidaniinao ati.

⁴⁶ "Uzaudinapa pa'i wunao aia'a tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u. ĩnaudapa pachi'ika'anpan dawunu za'aba'i kida'o kamicha daara an. Na'iki tuukia'oraz ĩaipan pataapa-kao umanawun kida'o pidannao nii, pidannao iribainapa kizi ii aka. Aonaa uda'ana'ana'a wuru'u ikaduz kidaz. Na'iki naudapainaoz pasakanatan umanawun kida'o

* 20:27 Sadducee: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa Christ dau'a'o kaarita token ii.

† 20:41 Christ: wuru'u
‡ 20:42-43 Psalm 110:1

tabai ida'a, synagogue kida ii. Na'iki İnaudapa kapam pasakanatan, umanawunuinao taba ida'a aroapa-kizai ii.

⁴⁷ Na'iki İnaudapa payaakaratanun zunnao, mawakainao İdaiarunao, pazaamatan ida'an İsha'apauz kida. Na'iki İnaudapa paabata-kidan patoriinpan tomunu'iki. İnao Tominkaru pataka'utan nii tuukii manawun."

21

*Zuna taan daua'o puraata sodi
(Mark 12:41-44)*

¹ Aizii Tominkaru Dapu nazo ii, Jesus awunuutapan, kapuraatan kidainao pidannao taan puraata taa-karu nii Tominkaru ati.

² Na'iki utukapa kapam zun mapuraatanu'o, na'iki mawakaiba'a naa odaiaru, taan na'iki opaidan dya'utam wizi'i sodi kidainao puraata.

³ Sariapa Jesus kian pidannao ati, "Ökowaadan nii unao ati, di'oraz zuna'a, dobata otaan puraata ba'orainao ai.

⁴ Usha'apanum kau'an ba'orainao taaniaz papuraatan, kaina'a diri'i'o zii ukawa'akun. Mazan aizii oroo kowas, pamapuraatanun pu'u, otaan kaiman-daun papuraatan pamashaapa-kinna sodi'i naa."

*Jesus kowaadan na'apam nii Tominkaru Dapu kaboo'i'i-ka'o
(Matthew 24:1-2; Mark 13:1-2)*

⁵ Pabi'i kida Jesus tominapa-kidaniinao, kadakotin-kidan konaunam patukapan Tominkaru Dapu toma-ka'o. Utoma-ka'o umanawun kida'o na'iki konaunam kida'o kuba idi. Na'iki kaina'a kapam konaunam kida'o aimakaan pidannao taanii kida Tominkaru ati, udapu konaunamada-kinnao nii. Jesus kian İ'ati.

⁶ "İpai wuru'u konaunam kida'oraz aimakaan utukapan da'a'a. Mazan kaina'a'o nii bauta'apa kamoo, kaiman-daunu'o nii ukaboo'i'i-ka'o, İpai wuru'u kuba kidaz kadishi-tapa kida'oraz kabaun."

*Kichana'iki-kia'o amazada wa'atin daua'o
(Matthew 24:3-14; Mark 13:3-13)*

⁷ Sariapa Jesus tominapa-kidaniinao kian, "Tiichaa, na'apainim nii wuru'u aimakaan sha'apanuz kaikapa'a? Kanom ida'ana'o nii waaitapan wuru'u amazada sha'apanuz naa na'apa?" İkian.

⁸ Jesus kian İ'ati, "Uzaudinapa pa'i aonaa kizi umariida-ka'o. Kaina'a iriba pidannao dakotinpan Ögaru nii. İwa'atin nii unao ida'ati na'iki İkian nii, 'Ögaru Christ, tawuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz padyuuda'azon kazannaata'o nii papidanannao.' Ba'orainao kian nii unao ati. 'Aizii amazada ikodan naa patokon.' Mazan aonaa pa'i umako'ona'a İdawu'ati.

⁹ Na'iki aonaa pa'i utariidina'ana'a uabatan dono wiizainao mizaataakapan ba'oran wiizai kida tuma, na'iki uabatan dono pidannao kashadaakapan, İto'orataakapan atii İzowiaakapan pa'atiaaka kida. Usha'apanum kau'an İpai'o nii zii na'apa kida'o sha'apan kiwiin. Mazan aonaa kadimana'o nii mani wuru'u amazada ikodanuzu patokon uruu dauna'an."

¹⁰ Udauna'an ukian İ'ati, "Kaina'a'o nii zii pidannao mizaataakapan ba'oran wiizai ii kida'o pidannao tuma.

¹¹ Na'iki kaina'a'o nii zii kichana'iki-kia'o imi'i baara nakainan, na'iki imi'i baara tada'okan nii. Na'iki kaina'a'o nii zii zamazi kaawan, na'iki kaina'a'o nii zii pabi'inaaka kida'o, kichana'iki-kia'o na'iki zaamainba'o rinai kaawan. Na'iki kaina'a'o nii zii utukapan aimakaan kichana'iki-kia'o aidinan aokazi iki.

¹² "Mazan İpai wuru'u aimakaan kida sha'apan ua'ii kaikapa'a, uzaamata-ka'o nii na'iki uantamikita-ka'o nii unaobanaitapan dikin ii Ögaru. Panaadon pabi'i kida unao na'aka-ka'o nii synagogue iti kida, utiwaa-kidapa-ka'o nii, na'iki ukaboota-ka'o nii taraa-kizai iti. Na'iki pabi'i kida unao kadishita-kida-ka'o nii oo utiwaa-kidapa-ka'o nii tuubaru kidainao naobanainao kanaapu'u. İpai'o nii ubaiaapan dikauda kida'o aimakaan na'apa Ögaru dikin ii.

¹³ "Uruu dono turua'o nii ukowaadan Kaimana'o Kuwai Ödau'ana'o.

¹⁴ Ukau'an uaitapa kizi'i naa pa'i, diina'iti'i upishaa-ka'o an, aonaa kizi udopiidan uaitapa'azon idi na'apam nii udako'atin pidannao paradan.

¹⁵ Usha'apanum kau'an Ötaan nii uaitapa-kinnao nii uparadan, uaitapa kizi na'apam nii udako'atin İparadan İpishaan dono unao. Uruu ida'ana'o nii İkaakinpan, aona'o nii İaitapan na'apam nii powa'a pakian u'ati.

¹⁶ “Uruu dono udarunao na'iki udaronao, na'iki u'inawuzunao na'iki ba'oran uiriban-nao, na'iki upaonarunao zaamata-kidan nii unao, atii pabi'i kida unao İzowii-kidan nii.

¹⁷ Na'iki ipai'o nii pidannao to'ora-kizaitapan unao õgaru dikin ii.

¹⁸ Mazan aona'o nii bauda'apa uwaziwaan uzowaud.

¹⁹ Ukau'an ma'ozaka utapa unyukunuu. Aonaa utaria'ana'a usha'apata-kao ai. Uruu ida'an mishi'o nii pa'an ukakupan diina'iti'i.

Jesus kowaadan na'apam nii Jerusalem kaboobi'ii-kao

(Matthew 24:15-21; Mark 13:14-19)

²⁰ “Aizii na'apainim pa'i utukapan ana'a naa soldyaanao koraratan Jerusalem. Uruu ida'an sariaapa'o nii uaitapan Jerusalem kaboobi'ii-kao kmoon kaawan naa wuru'u.

²¹ Marii kizi pa'i pidannao kawiiizi-tinpainao Judea Baara ii aka kidoopan midukuo iti. Aizii pidannao wuru'u mashaapainaoz donoi ii, marii pa'i İkidoopan. Aizii wunaou'u mashaapainaoz donoi dawun itinapu kida, aonaa pa'i İwa'ati'ina'a donoi ati.

²² Usha'apanum kau'an Jerusalem sannao pataka'uta-kao kmoon naa wuru'u kaawa'oraz. Uruu idi Tominkaru paradan tawuru'u saada-kariwaiz kotua'a naa mishiinan naa wuru'u.

²³ Uruu dono kasha'ora'o nii manawun aimakaan sha'apan zunnao ati wuru'u kaudani-naouz patoba ii. Na'iki wunao ati'i biidapainaoz zii İdainao. Na'iki uruu kamoo dono kasha'ora'o nii aimakaan baiapa-kao di'ora'a amazada baara'a'a. Uruu dono'o ni'i naa Tominkaru pataka'utan wuru'u pidannaouz.

²⁴ Pabi'i kida pidannao zowii-kao nii mizaataaka-kinai marii idi. Ba'orainao zaamata-kao nii, na'iki İna'aka-kao nii pitoruinao nii ba'oran wiizai kida kawana'ati, na'iki İkaudinan nii dadara, mawinipinaa-dawun. Uruu dono Gentilenaou'o ni'i naa kazowautapa na'iki waranuitapa Jerusalem sannao. İkazowautapan nii İdyaun atii Tominkaru aipan kawana'ati na'apam ukotua'ikin İkazowautapan na'ii.

Na'apam nii amazada Tominkaru dani wa'atin dono

(Matthew 24:29-35; Mark 13:24-31)

²⁵ “Kaina'a'o nii zii pana'a'o na'iki kichana'iki-kia'o aimakaan tukapa-kao, aona'o utukapauzo-kao usha'apauzon kamoo ati, kauzu ati na'iki wizinao ati. İpai pidannao mashaapainaoz imi'i baara an, tuukia'o nii İtarian İabatan dono kichana'iki-kia'o wunu paran tururuinan, na'iki İtukapan nii udaru kida'o wunu paran tominan.

²⁶ Tuukia'o nii İtarian, pidannao dorauta'o nii patarian idi, usha'apanum kau'an İaitapa kaina'a'o nii zii kichana'iki-kii kida'o manawun aimakaan sha'apan da'ana'a imi'i baara an. Na'iki ipai'o nii amazada nakainan doko ii, uruu idi ipai'o nii aimakaan wuru'u doko ii kida'oraz zikadinan.

²⁷ Uruu dawuna'an Daonaiaora Aokazi İki'o aidina'akan ni'i naa, uwa'atin aokazi iki isha'iz bii an, umanawunu'o pama'ozakan na'iki umanawunu'o pakonaunaman tuma.

²⁸ Aizii utukapan ana'a naa na'apa kida'o aimakaan sha'apan, aonaa utaria'ana'a, mishi'oraiman ukadishitapa ma'ozaka, na'iki doko iti uawunuutapa. Usha'apanum kau'an ukazannaata-kao kmoon maonapatan naa wuru'u.”

²⁹ Udauna'an Jesus kowaadan naa İ'ati di'itinapa-kinai kuwai. Kaikapa'o wuru'u ukianuz İ'ati: “Aushaa udi'itapa fig kadunaa kida na'iki ba'oran atamun kadunaa kida.

³⁰ Na'apainim utukapan an ukaanaban oo uanaba kida pa'inaadinan, sariapa uaitapan uruu ida'an wawunu donon maonapatan naa wuru'u.

³¹ Ukau'an na'apa'o nii kapam uaitapan wuru'u Tominkaru Naobanai-tinan kmoon maonapanuz, utukapan ana'a naa wuru'u aimakaan kida sha'apanuz kaikapa'a.

³² Őkowaadan nii u'ati aimakaan mishi'o, ipai'o nii aimakaan kida sha'apan na'apa, kai'o pidannao mawakan u'ii ipai.

³³ Mishi mainaabatina'o nii ipai dawunuda'u aokazi na'iki imi'i baara, mazan wuru'u õparadan kidaz aona'o nii na'apainim umainaabatinan.

Zaudinapa-karu

³⁴ “Uruu idi zaudinpa'a naa umashaapa. Aonaa umashaapa'ana'a utomapan dau'u karikaonan aroapa-karu na'iki tuzapa-karu. Na'iki aonaa udi'itipa'ana'a soo usha'apaapa'azon dau'ati karikaonan aimakaan u'ati. Panaadon upadaida'anata-kao, na'apa basakara zaamatan kawan kotu'uz.

³⁵ Usha'apanum kau'an wuru'u aimakaan sha'apa'o ni'oraz sha'apan nii ipai amazada kawana'ati.

³⁶ Uruu idi uzaudinpa'a naa umashaapa. Na'iki karikaonan pa'i utoriinapa Tominkaru ati, ma'ozaka kizi utaaapan unyukunuu, utukapan dono'o naa aimakaan kida wuru'u

sha'apa'o ni'oraz ubii an, na'iki ma'ozaka kizi kapam unyukunuu ukadishita-kida-ka'o dono diina'iti'i, Daonaiora Aokazi Iki'o kanaapu'u."

³⁷⁻³⁸ Uruu kia'o wuru'u Jesus tominapa-kidauzonuz pidannao ipai kamoo, Tominkaru Dapu ii. Na'iki ipai chaapi'iki pidannao makouzon da'i Tominkaru Dapu iti, uruu ĩabata'anan naa Jesus kakuwaapatinan. Aizii Jesus, ipai wachuupun da'i umakouzon Olive Naawa iti, na'iki una'ian nii bauda'apa maruta'o.

22

Jesus zowia'azoo-ka'o daua'o

(Matthew 26:1-5; Mark 14:1-2; John 11:45-53)

¹ Aizii maonapa'a naa Bread Mawiki'ina'o Nikauzo-ka'o Kamoon kaawan. Uruu Passover Kamoon kia'oraz udakota-ka'o.

² Faadaanao zowaunaanao na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, tuukii ĩtarian pasha'apatan Jesus pidannao awun za'a. Uruu idi ikadakotin-kidan na'apam nii pazaamata-kidan Jesus, ĩaipan pazowii-kidanuzu pidannao daida'an.

Judas kaakapaan Jesus

(Matthew 26:14-16; Mark 14:10-11)

³ Sariapa Satan morotinan Judas, Iscariot kia'oraz udakotapa-ka'o. Uruu tawuru'u 12 Jesus tominapa-kidaniinao bii iki'oraz.

⁴ Sariapa Judas makon faadaanao zowaunaanao di'iti, na'iki kazannaatapaauzonao Tominkaru Dapu zowaunaanao di'iti. Na'ia'a naa Judas kadakotinan ĩtuma, na'iki ukowaadan naa ĩ'ati na'apam nii pazaamata-kidan Jesus.

⁵ Tuukii ĩkonaukian, uruu idi ĩkian Judas ati, "Wakawinipinaatan nii pugaru."

⁶ Kaiman Judas ati puraata taa'azoo-ka'o pa'ati. Uruu dau'na'an uabatapan naa na'itim nii Jesus makon. Uruu na'ia'o ni'i naa uaipan pazaamata-kidan Jesus, iribainao pidannao daida'an.

Passover wanyukunuunaa minziiwa-kida-ka'o

(Matthew 26:17-25; Mark 14:12-21; John 13:21-30)

⁷ Aizii kaawa'a naa Bread Mawiki'ina'o Nikauzo-ka'o Kamoon, na'apain kapam kazni-zonao zowiauzo-ka'o Passover wanyukunuunaa nii.

⁸ Uruu idi Jesus dyuudan Peter na'iki John. Ukian ĩ'ati, "Unao pa'i minziiwa-kida Passover wanyukunuunaa wanikan nii."

⁹ "Na'iam nii puaipan waminziiwa-kidanuzu?" ĩkian Jesus ati.

¹⁰ Jesus kian ĩ'ati, "Umako donoi iti. Aizii ukaawan an na'iti, daonaiora kapowanka'o wunu moto zo'an ikodapan nii unao. Uda'an uruu padawu'ati, na'iki umorota udawu'ati kabaun nazo iti.

¹¹ Na'iki ukii kadapu'o ati na'ii. "Tiichaa pishaa-kidan na'iam dii kabaun nazoo wuru'u aroapa-kizaiz unika kizi ni'oraz Passover wanyukunuunaa baokopa patominapa-kidaniinao tuma?"

¹² Sariaapa'o nii kadapu'o tukapa-kidan u'ati udaru'o kabaun nazoo doko ia'o kapam, na'iki ipai'ora'a naa uminziiwa-kida-ka'o aroapa-kizai nii. Ukau'an na'ii usaabaa ipai wanyukunui," Jesus kian ĩ'ati.

¹³ Udauna'an ĩmako'okan naa donoi iti. ĩkaawan na'iti na'apa mishi ipai aimakaan sha'apan Jesus paradan kawana'ati. Uruu idi na'ia'a naa ĩminziiwa-kidan Passover wanyukunuunaa.

Ubaukapan naa Jesus aroopan Passover Kamoon dono

(Matthew 26:26-30; Mark 14:22-26; 1 Corinthians 11:23-25)

¹⁴ Aizii kamoo tipitan dau'na'an, Jesus na'iki 12 utominapa-kidaniinao sakanatan naa baokopa miisa* ida'a.

¹⁵ Na'ia'a naa Jesus kian ĩ'ati, "Tuukia'o ðnika'azon unao tuma wuru'u di'oraz Passover wanyukunuunaa ðzowii-ka'o ua'ii.

¹⁶ Usha'apanum kau'an aona'o nii powa'a ðnikauzon unao tumazu, atii diina'iti zii'i, Tominkaru tukapa-kidan dono'o naa panaobanai-tinan ipai pidannao ati, na'iki uipain ana'a naa pasha'apatan ipai wuru'u pasha'apata'azoonii kidaz."

¹⁷ Udauna'an uzaamatan koopo kawazo'o wine idi, na'iki utoriinapa-kidanuz Tominkaru ati. Udauna'an uataan, na'iki udobata-kidan naa wine wuru'u koopo zo'a'oraz

* 22:14 miisa: English ida'an, table.

ipai wunao kawana'ati'i 12 utominapa-kidaniinaouz. Na'iki ukian i'ati, "Marii ipai unao tuzan di'oraz wine.

¹⁸ Aizii oġaru, aona'o ni'i naa powa'a oġuzan wuru'u di'oraz wine, toma-kariwaiz Passover riwunnaa nii, atii diina'iti'o nii zii koshan oġuzan wine, Tominkaru tukapa-kidan dono'o naa panaobanai-tinan ipai pidannao ati."

¹⁹ Udauna'an uzaamatan naa bread, na'iki utoriinapa-kidanuz Tominkaru ati. Udauna'an udushowan naa bread na'iki utaan naazu patominapa-kidaniinao kawana'ati kida. Na'iki ukian i'ati, "Aizii di'i oġanaa wuru'u, oġanaiaz unao dikin ii. Marii kizi pa'i karikaonan unikan bread kaikapa'a, unyukunuitapa-kinaa nii oġaru."

²⁰ Paarooan dauna'an uzaamatan koshan wuru'u koopoz, paida'o wine idi, na'iki udobata-kidan naa ikawana'atiz. Ukian i'ati, "Di'oraz wine koopo ida'a'oraz kainaabata'o mishi'o nii Tominkaru sha'apatan pa'ina'o pasha'apata'azooniaz unao ati' oġzain ida'an, umishiinan nii oġzain shootan ida'an unao ati."

²¹ Jesus kian, "Mazan wuru'u pidan zaamata-kida'o ni'oraz oġaru oġmin-aroopan, kaina'a uruu kaida'a'a.

²² Mazan mishi, Daonaiora Aokazi Iki'o mawakan nii kaikapa'a, na'apa Tominkaru aipan kawana'ati. Mazan kasha'ora'o nii manawun pidan baiaapan uzaamata-kidan dikin ii uruu."

²³ Sariapa Jesus tominapa-kidaniinao paradan pa'atiaaka kida. Iaitapa'azon na'ia'oram pidan pabi'i wuru'u zaamata-kida'o ni'oraz uruu.

Jesus kadakotinan naobanai-tinapa-karu dau'u

²⁴ Uruu dauna'an, Jesus tominapa-kidaniinao kashadaakapan naa pa'atiaaka kida. Usha'apanum kau'an ipai iġyaun iaipinan tuubaru'o pidan nii pamin-kaudinannao ai.

²⁵ Uruu idi Jesus kian i'ati, "Aizii kingnao wuru'u kazowautapainaoz ipai pidannao, ipai amazada kawana'ati, ma'ozaka ikazowautapan wuru'u pidannaouz. Na'iki wuru'u naobanai-tinpainao kidaz pidannao, tuukii iaipan pidannao dakotan paugaru kamarainpanu'o naobanai nii.

²⁶ Mazan unao, aonaa una'apa'ana'a iġnao kawan. Mishi'oraiman, na'ia'oram pidan unao bii'i, tuubaru'o utaapinpan, marii utaapinan pidan waranuitapa-kidina'o kawan. Na'ia'oram pidan naobanai-tinpa'o, marii utaapinan paitoran kawan.

²⁷ Kanom kaina'a tuubaru'o nii pidan? Wuru'u sakanatapa'oraz, zaudapa'oraz aimakaan sha'apata-ka'o pa'ati? Oo wuru'u kaudina'oraz u'ati? Mishi tuubaru'o pidan wuru'u sakanatapauzoz. Mazan oġaru kian aonaa una'apan. Usha'apanum kau'an oġaru na'apa paitoran kawan oġmashaapan, oġkaudinannao unao bii'i.

²⁸ Atii di'i aonaa uwa'akan oġaru oġbaiatan pu'u kasha'ora kida'o aimakaan.

²⁹ Mazan oġzaamatan unao kazowautapa'o nii pidannao diina'iti'i. Na'apa oġdaru zaamatan kawan oġaru kazowautapa'o nii ipai papidanannao.

³⁰ Uaroopan nii na'iki utuzan nii oġtuma oġnaobanai-tinapa-kizi ii. Na'iki usakanatan nii umanawunu'o tabai kida ida'a. Na'iki na'ia'o ni'i naa unao kazowautapan ipai daunuuda'u Israel takaan-daunnao,[‡] wuru'u 12 udainao di'iki'oraz naa iiribainan."

Jesus kowaadan Peter ati, utaapa-kidan nii paaitapan paugaru

(Matthew 26:31-35; Mark 14:27-31; John 13:36-38)

³¹ Jesus kian koshan, "Simon, puabata oġparadan. Satan pishaani'i naa Tominkaru unao dau'an, ukau'an utiwaa-kidapan nii unao, na'apa pidan manaruan kawan zaishi padyukuo ai.

³² Mazan oġtoriinapani'i naa pugaru ati Simon, punyukunuu ma'ozaka kizi, aonaa kizi pumuudan pumishidapan oġaru. Na'iki puma'ozakada'a naa pa'i ba'oran mishidainao nyukunuu, pupadantan dono oġida'ati."

³³ Sariapa Peter kian u'ati, "Naobanai, oġaru, turuu oġtaraa-kidinan na'iki oġmawakan pumama."

³⁴ Jesus kian u'ati, "Peter, aizii wuru wamarutan ida'a, kuruku ka'aranpan ua'ii, pumariidinan nii idikinau oġdau'an. 'Aonaa oġaitapan uruu,' pukian nii oġdau'an pidannao ati."

Jesus kakinaowan patominapa-kidaniinao

³⁵ Jesus kian 12 patominapa-kidaniinao ati, "Tawuru dono'o, oġdyuudauzonuz umakon mapuraatan-daun, masaakon-daun, na'iki aonaa una'akan ba'oran udazkidi kida. Kanom ba'oran tuukia'o uaipan uruu dono?"

[†] 22:20 Tominkaru sha'apatan pa'ina'o pasha'apata'azooniaz unao ati: uruu dakota-ka'o Pa'ina'o Covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'covenant' waranu'u. [‡] 22:30 Israel takaan-daunnao: iġnao dau'ati'o Jewnao kii-karu kapam.

“Aonaa kanom,” ĩkian.

³⁶ Uruu idi Jesus kian ĩ'ati, “Mazan aizii kanom kaina'a'o upuraatan, na'iki usaakon, marii una'akanuzu. Aizii kanom aona'o mizaataaka-kinai marii nii u'ida'a, marii usellian pachaakitan patorii-kinaa nii pamarian nii.

³⁷ Usha'apanum kau'an, saada-kariwaiz Tominkaru paradan wuru'u ōdaau'oraz mishian ni'i naa wuru'u,” ukian ĩ'ati. “'Uzowii-kaoo nii na'apa pidannao sha'apaapainao kawan oia'o.' Aizi'o ni'i naa pa'an wuru'u saada-kariwaiz Tominkaru paradan, ōdaau'oraz mishii-kaoo,” Jesus kian.

³⁸ Sariapa Jesus poitorunao kian, “Wanaobanaa, putukapa di'i kaina'a dya'utam mizaataaka-kinai marii wa'ida'a.”

“Turua'o nii wuru'u,” Jesus kian ĩ'ati.

Jesus toriinpa'anan

Olive Naawa iti

(Matthew 26:36-46; Mark 14:32-42)

³⁹ Jesus makon naa Olive Naawa iti patominapa-kidaniinao tuma. Ukaduz umako'anpauzon na'iti.

⁴⁰ Aizii ĩkaawan na'iti, Jesus kian ĩ'ati, “Utoriinapa pa'i aonaa kizi ukaakinpan unyukunuu tiwaa-kidapa-kaoo an.”

⁴¹ Udauna'an umako'okan naa ĩ'ai, na'apa mani umunapon pidan ka'iitan kawana'ati kabootan kuba. Na'ia'a naa Jesus kodoru'ukan na'iki utoriinpan naa.

⁴² Ukian kaikapa'a: “Ōdaru, punyukunuu na'apan an, puzikada shoman ō'ai wuru'u kaziwa'oraz aimakaan baiapa-kida'azoo-kaoo ō'ati. Mazan aonaa ōaipan kawana'ati mani, soo puaipan kawana'ati pa'an.”

⁴³ Sariapa angel aokazi iki'o kaawan Jesus ida'ati, uma'ozakada'anan unyukunuu.

⁴⁴ Tuukii Jesus dopian panyukunuu ii, na'iki kaziwa utaaapan unyukunuu. Uruu idi tuukii utoriinpan padaru ati. Atii umashikan sabian na'apa izai kawan.

⁴⁵ Uipaijan dauna'an patoriinpan, uru'u naa umakon patominapa-kidaniinao di'iti. Uikoda ĩdyaun ipai ida'awun, panyukunuu kasha'oran idi.

⁴⁶ Ukian ĩ'ati, “Kandii nii uda'awupan? Upokoda, na'iki utoriinapa mishi'oraiman, aonaa kizi ukaakinpan utiwaa-kidapa-kaoo an,” ukian ĩ'ati.

Jesus zaamata-kaoo daua'o

(Matthew 26:47-56; Mark 14:43-50; John 18:3-11)

⁴⁷ Jesus kadakotinan pu'u zii patominapa-kidaniinao ati, uru'u naa pidannao wa'atin kasaba'u, kasaba'uan Judas dawu'ati. Uruu 12, Jesus tominapa-kidaniinao bii iki'o. Aizii ĩkaawan, sariapa Judas kissitan Jesus.

⁴⁸ Mazan Jesus kian u'ati, “Judas, pukissitan ida'an pukaakapaan Daonaiora Aokazi Iki'o?”

⁴⁹ Aizii Jesus tominapa-kidaniinao tukapan idi wuru'u aimakaan sha'apanuz na'apa, sariapa ĩkian, “Wanaobanaa, turua'a naa wakaiwaan wamarian aizii?”

⁵⁰ Upu'a'a naa mazan bauda'apa pidan Jesus tominapa-kidaniinao bii iki'o, so'ota'akan naa marii za'aba'i, na'iki usa'ukan Umanawunu'o Faadaa poitoru tain.

⁵¹ Mazan Jesus kian ĩ'ati, “Turua'a naa!” Udauna'an upishata'akan naa pidan tain na'iki kaiman usaaba'akan powaa itiz.

⁵² Udauna'an Jesus kian naa faadaanao zowaunaanao ati, na'iki kazannaatapauzonao Tominkaru Dapu zowaunaanao ati, na'iki kazowautapauzonao Jewnao ati, “Kaikapa uwa'atin ō'ida'ati'i, una'akan marii na'iki chipirari za'aba'i kida, zaamata'ana'o kawan zowii-miki pidan?”

⁵³ Ipai kamoo sha'atii ōtominaapa-kidan pidannao Tominkaru Dapu ii, upu'u aonaa uzaamatan ōgaru na'ii. Mazan mishi aizii wuru wamarutan ida'a ōkashaapa-kaoo na'iki ōtaa-kaoo unao ka'u iti. Usha'apanum kau'an aizi'i naa Satan ma'ozakatinpan kamoon kaawan.”

Peter mariidinan daua'o

(Matthew 26:57-58, 69-75; Mark 14:53-54, 66-72; John 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Udauna'an ĩzaamata'akan naa Jesus, na'iki ĩna'akan naaz umanawunu'o faadaa dapu iti. Peter na'iti kapam umakon ĩdau'ati, mazan munapo uwa'akinpaanan ĩ'ai.

⁵⁵ Uruu idi na'ia'a naa tikazi pu'ukada-kaoo panibazoo ii. Na'iki na'ia'a naa pidannao sakanatapan awauta tikazi dazaba an. Peter na'ii kapam usakanatapan ĩbii ii.

⁵⁶ Udauna'an poitoruiaba tukapankan naa uruu, tikazi maodapan pu'u. Uruu idi sariapa oawunuupan uawun baara iti, na'iki okian, “Di'oraz daonaiora'a, uminauda'uitapauzonii kapam Jesus.”

⁵⁷ Mazan sariapa Peter mariidinan, na'iki ukian o'ati, “Aonaa ōaitapauzon uruu.”

⁵⁸ Masakauda'u uruu dauna'an, daonaiora tukapankan naa kapam Peter. "Pugaru uminauda'u kaduz kapam," ukian.

Mazan Peter kian u'ati, "Aonaa oġaru mani."

⁵⁹ Atii tomunu'iki zaa uruu dauna'an, ba'oran daonaiora paradan ma'ozaka Peter dau'an. "Mishi'o wuru'u Jesus minauda'u kaduz arawu'u, na'iki uruu Galilee Baara san kapam, aonaa umainaabanan," ukian pidannao ati.

⁶⁰ Mazan Peter kian koshan u'ati, "Aonaa oġaitapan kanom dau'o kaiwuru'u pukadakotinanuz." Aonaa zii Peter ipaian pakadakotinan, uru'u naa kuruku ka'aranpan.

⁶¹ Upu'a'a naa Jesus tanawatinan, na'iki sariapa uawunuupan Peter di'iti. Uruu idi sariapa Peter nyukunuu'akan uparadan, tawuru'u ukianuz, "Aizii wuru marutan ida'a pumariidinan nii idikinau oġdau'an kuruku ka'aranpan ua'ii. 'Aonaa oġaitapan uruu,' pukian nii oġdau'an."

⁶² Uruu idi sariapa Peter koditan pidannao bii iki, na'iki umakon paniba itinapu. Na'ia'a naa uzaadan tuukii, tuukii.

*Jesus banikiita-ka
na'iki uba'izii-ka*

(Matthew 26:67-68; Mark 14:65)

⁶³ Aizii pidannao wuru'u watchmantapainao kidaz Jesus, ibanikiitan naa uruu. Udauna'an itiniutapan na'iki ita'iautapan naa uruu.

⁶⁴ Udauna'an ishibatana na'iki ido'otan naa uawun baara kamicha idi, na'iki ikian u'ati, "Aushaa, pukowaada wa'ati na'ia'oram pidan wuru'u tinika'oraz pugaru?"

⁶⁵ Na'iki dikauda kida manawun imanamiki u'ati.

Jesus na'aka-ka Jewnao kootowapa-kizi iti

(Matthew 26:59-66; Mark 14:55-64; John 18:19-24)

⁶⁶ Atii wakanadan. Aizii uruu chaapi'iki, chaapi'ikiiman uru'u naa kazowautapainao Jewnao, na'iki faadaanao zowaunaanao, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, ipai inao baokopatinan. Udauna'an idapada-kidan naa Jesus pakootowapa-kizi iti.

⁶⁷ Na'ia'a naa ikian u'ati, "Aizii pukowaada'a naa wa'ati mishi'o wuru'u pugaru Christ?"[§]

Mazan Jesus kian i'ati, "Okowaadan an u'ati, aona'o nii umishidan oġparadan.

⁶⁸ Na'iki oġpishaan an unao, aona'o nii udako'atin oġparadan.

⁶⁹ Mazan kadimana'o ni'i naa pa'an Daonaiora Aokazi Iki'o sakanatan Tominkaru ma'ozaka'o diwa'ora antanapu."

⁷⁰ Uruu idi ipai inao kian u'ati, "Ukau'an mishi'o wuru'u pugaru Tominkaru Dani?"

"Una'apan sha'atii kaiwuru'u upishaanuz oġaru na'apa," ukian i'ati.

⁷¹ Udako'atin idi iparadan na'apa, sariapa ikian, "Kandii nii waaipan zii dikauda'o aimakaan kowaada-kaoudau'u, waabatan pu'u kaimanaiman udako iki na'apam ukian padau'an."

23

Pilate pishaan dau'o Jesus

(Matthew 27:1-2, 11-14; Mark 15:1-5; John 18:28-38)

¹ Uruu idi ipai pidannao, wuru'u abatapainao kidaz na'ii kadishia'akan. Udauna'an ina'akan naa Jesus Pilate di'iti. Atii ikaawa-kidan na'itizu.

² Na'ia'a naa ikaakapaan Jesus Pilate ati. "Aushaa puabata wakuwaa di'oraz pidan dau'ana'a, waabatan ukakinaopan pidannao pana'iti karikaonan. Na'iki aonaa uaipan ikawinipinaan tax Rome ia'o naobanai ati. Na'iki tuukii udakotinpan Christ nii. Na'iki udakotinpan king nii Jewnao ati," ikian Pilate ati.

³ Udauna'an Pilate pishaan naa Jesus, "Mishi pugaru wuru'u king ni'oraz Jewnao ati?"

"Una'apan sha'atii kaiwuru'u puna'apanuz," Jesus kian u'ati.

⁴ Udauna'an Pilate kian naa faadaanao zowaunaanao ati, na'iki ipai kasaba'ukinpainao pidannao ati, "Aonaa kanom oikodan dikauda'o nii aimakaan usha'apatan. Uruu idi aonaa kanom dikin ii usha'apata-kaou."

⁵ Mazan ma'ozaka pidannao dako'atin uparadan, na'iki ikian u'ati, "Aizii ipai'i naa ukakinaowan pidannao, wuru'u kawizi-tinpainao kidaz wawizi Judea Baara an. Uruu idi tuukia'a naa pidannao kashadaakapan, na'iki aona'a naa powa'a imishidan oo isha'apatina'azon wuru kawana'ati'o Rome iki'o naobanai kakinaori kidaz. Galilee Baara iki'o wuru'u usakadanuz pakakinaopan pidannao, atii di'i, aizii kaawa'a naa uruu da'ati'i," ikian Pilate ati.

[§] 22:67 Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

Herod pishaan dau'a'o Jesus

⁶ Pilate abatan idi ina'apan, sariapa ukian i'ati, "Kanom san uruu, Galilee Baara san?"

⁷ Aizii uaitapan idi Jesus wa'atin Herod kazowautapanii wiizai di'iki, sariapa uduyudan una'aka-ka'o Herod di'iti. Usha'apanum kau'an uruu dono, na'ia'o Herod Jerusalem ii. Uruu dauna'an ina'akan naa Jesus Herod di'iti.

⁸ Tuukii Herod konaukii-kidan patukapan Jesus, usha'apanum kau'an kotua'iki'ora'a naa uabatautan Jesus dau'an. Na'iki tuukia'o utukapa'azon aimaakan wuru'u pabi'inaaka kida'oraz Jesus sha'apaapauzon.

⁹ Uruu idi, iriba sodi kida upishaan Jesus, mazan aonaa bauda'apa udako'atin uparadan. ¹⁰ Mazan upu'a'a naa faadaanao zowaunaanao, na'iki tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u maonapadinan Herod dazaba ati, na'iki ikowaada iriba dikauda kida'o aimaakan u'ati, Jesus dau'an.

¹¹ Udauna'an Herod na'iki baokopa pasoldyaannao tuma, imakinaotan na'iki ibanikiitan naa Jesus kakiba'azonnaa kida'o ida'an. Udauna'an ikaiwada-kidan naa u'ati naobanainao kamichan kaduz. Uruu dauna'an Herod dyuudan naa koshan uruu powaa iti Pilate di'iti.

¹² Uruu kamoo dono Herod na'iki Pilate kaimanaakan. Uruu ua'ii aonaa ikaimanaakauzon.

Pidannao aipan Jesus zowii-ka'o

(Matthew 27:15-26; Mark 15:6-15; John 18:39-19:16)

¹³ Udauna'an Pilate dapadan naa faadaanao zowaunaanao, na'iki naobanai-tinpainao kida pidannao, na'iki ba'oran pidannao kida.

¹⁴ Aizii ibaokopatinan dauna'an, uru'u naa ukian i'ati, "Unao zaamatanii, na'iki ukaawa-kidanii wuru'u di'oraz daonaioara'a. Na'iki ipai unao ukowaadan o'ati, ukakinaopan pidannao pana'iti. Na'iki ipai'i naa amazada kawana'ati pidannao to'oran naobanai Rome iki'o ati. Aizii di'i utukapa na'apam okootowapa-kidanuz, unao abatanan pu'u. Mazan aonaa okodan dikauda'o nii aimaakan usha'apatan, unao kowaadan kawan o'ati.

¹⁵ Aizii Herod na'apa kapam, aonaa kanom ukodan dikauda'o nii usha'apatan. Uruu idi'o wuru'u uduyudanuz uruu powaa ati da'ati'i. Aonaa kanom dikauda'o nii wuru daonaioara sha'apatanu'u. Ukau'an aonaa kanom dikin ii uzowii-ka'o.

¹⁶ Uruu idi o'ba'izii-kidan nii karikaonan uruu, udauna'an marina'a naa umuuda-ka'o."

¹⁷ [Passover Kamoon dono, karikaonan da'i Pilate kodita-kidauzon i'ati bauda'apa pidan, taraa-kizai iki.]*

¹⁸ Mazan pidannao kadakoinan u'ati aonaa masakauda'u mani. "Marii uzowii-ka'o, pukodita-kida pa'an Barabbas wa'ati," ikaiinan u'ati.

¹⁹ Aizii Barabbas, wuru'u utaratapa-ka'oaz, uzauda-ka'o idi'o utoman to'orataaka-karu pidannao ati, ito'ora-kinaa nii Rome iki'o naobanainao ati, wuru'u Jerusalem iainao kidaz. Uruu dono bauda'apa pidan zowii-ka'o. Uruu idi Barabbas zauda-ka'o udikin ii.

²⁰ Tuukii padamata Pilate tiwaan pakodita-kidan Jesus, uruu idi na'apa koshan ukian i'ati kiwiini'o kawan.

²¹ Mazan ma'ozaka ikadakoinan u'ati. "Marii utauka-ka'o cross di'iti! Marii utauka-ka'o cross di'iti!" ikaiinan u'ati.

²² Upu'u Pilate tiwaan paparadan i'ati. Uruu idikinautan naa uparadan na'apa i'ati. "Kanom mooko dikauda'o nii usha'apata? Aonaa kanom okodan dikauda'o nii usha'apatan. Ukau'an aonaa kanom dikin ii uzowii-ka'o. Uruu idi o'ba'izii-kidan nii karikaonan uruu na'iki udauna'an marina'a naa umuuda-ka'o," ukian pidannao ati.

²³ Mazan powa'a zii ikadakoinan u'ati diiwa'o ida'an. "Marii utauka-ka'o cross di'iti," ikaiinan u'ati. Ikadakoinan u'ati, atii idikintan uruu.

²⁴ Uruu idi na'apa'a naa Pilate dyuudan Jesus sha'apata-ka'o, pidannao aipan kawana'ati.

²⁵ Na'iki ukodita-kidan naa i'ati pidan wuru'u zauda-kariwaiz umizaataakapa-kidan pidannao, na'iki uzowian pidan. Udauna'an utaa'akan naa Jesus pidannao ka'u iti, marii kizi'i naa isha'apatan uruu jewnao aipan kawana'ati.

Jesus tauka-ka'o cross di'iti

(Matthew 27:32-44; Mark 15:21-32; John 19:17-27)

²⁶ Udauna'an soldyaanao na'aka'akan naa Jesus. Aizii imakopa-kizi an ikodan pidan kaawa'aka'o zii Jerusalem ati. Simon kia'o u'uu, Cyrene san wuru'u pidanaz. Sariapa soldyaanao zaamatan Simon na'iki idyudan naa uwaodatan Jesus dawu'ati wuru'u cross ni'oraz atamun tu'uz.

²⁷ Na'iki iriba, iriba pidannao makon tazatappan Jesus dawu'ati. Aizii zunnao na'ii kapam ibii ii, tuukii imuraan Jesus.

* 23:17 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

²⁸ Mazan Jesus kian i'ati, "Zunnao, Jerusalem sanaabanao, aonaa uzaada'ana'a o'dau'an. Mishi'oraiman uzaada pa'an unao dau'an, na'iki udainao dau'an.

²⁹ Usha'apanum kau'an kaina'a'o nii kamoo kaawan, uruu dono pidannao kian nii. 'Konaukia'o nii pa'an zunnao aona'oraz na'apainim ikaudaniizon, aona'oraz ibiida-kidauzon koraidaonaa.'

³⁰ Uruu dono tuukia'o nii pidannao aipan midukuonao dikitan paugaru, na'iki tuukia'o nii iaipan naawazi dizan paugaru.

³¹ Aizii di'i wuru'u utukapaniaz dikauda'o aimakaan sha'apata-ka'o o'ati kaikapa'a, aonaa kanom dikin ia'o mani, aitaniiimana'o nii manawun dikauda'o aimakaan baiaapa-kida-ka'o Jerusalem sannao ati, i'isha'apaapan dikin ii oii kida'o aimakaan."

³² Kaina'a kapam soldyaanao na'akan dya'utam daonaoranao zowii-karu nii, ina zaaamata-ka'o i'isha'apatan idi dikauda kida'o aimakaan.

³³ Udauna'an ikaawan naa wuru di'ti'i amazada dakotapa-kariwaiz Pidan-Zowau-Niwa'uz-naawa kii. Na'ia'a naa itaukan Jesus cross di'ti. Na'iki dya'utam daonaoranao tauka-ka'o udazaba'a. Bauda'apa udiwa'ora antanapu, ba'oran uwashabaron antanapu.

³⁴ Pataukinapa kizi iki Jesus kian padaru ati, "O'daru, pumainaabata wuru'u dikauda'o aimakaan i'isha'apataniaz o'ati kaikapa'a, usha'apanum kau'an aonaa ia'itapan kanom ni'o wuru'u pasha'apaapanuz aimakaan kaikapa'a." Udauna'an soldyaanao makinaotinanaa, patukapa-kinaa nii na'ia'oram nii pidan zaaamata Jesus kamichan pa'idiwau nii.

³⁵ Uruu dono iriba pidannao awunuutapan Jesus tauka-ka'o. Aizii Jewnao naobanaanao, tuukii pa'an ibanikiitan uruu. Kaikapa'a wuru'u ikianuz. "Uruu kazannaapa'o ba'oran pidannao. Aizii watukapa kizi'i naa mooko, umishiin an uruu Christ, Tominkaru zaaamata-niaz, na'iki uduyudaniaz kazannaata'o nii papidanannao, marii aizii ukazannaatinan paaipan ati," ikian u'dau'an.

³⁶ Aizii soldyaanao na'apa kapam ibanikiitan uruu. Udauna'an itaan naa uriwun nii mawinipina'o wine idi.

³⁷ Na'iki ikian u'ati, "Umishiin an mishi pugaru wuru'u king ni'oraz Jewnao ati, pukazannaatinan nii puaipan ati."

³⁸ Aizii atamun ida'a, uzowau paawa'a itaukan pasaadanii. Kaikapa'a wuru'u isaadaniaz: "Dii wuru'u King, Jewnao ati."

³⁹ Aizii bauda'apa wuru'u tauka-kariwainauz Jesus dazaba'a, uparadan dikauda'o ida'an Jesus ati. "Umishiin an pugaru Christ,[†] pukazannaatina'a naa aizii puaipan ati, na'iki pukazannaata waunao kapam," ukian.

⁴⁰ Mazan sariapa uiriban to'orauanuzu. Na'iki ukian u'ati, "Aonaa mooko pukichana'ikin puparadan Tominkaru dau'an kaikapa'a? Aonaa mooko pudi'itapan na'apam pupataka'uta-ka'o na'iki pumawakan nii na'apa uruu kawan.

⁴¹ Mazan aonaa kanom dikin ia'o mani upataka'uta-ka'o, aonaa kanom oia'o nii usha'apatan. Mazan waunao, wapataka'uta-ka'oaz kaikapa'a, wash'a'apatan idi'o oia'o."

⁴² Udauna'an ukian Jesus ati, "Jesus, punyukunuuapa pa'i o'garu punaobanaita-ka'o ana'a naa."

⁴³ Jesus kian u'ati, "Okowaadan nii pu'ati mishi'o: aizii na'ia'o nii kapam pugaru otuma konaukii-kizai aokazi ii."

Jesus mawakan dau'a'o

(Matthew 27:45-56; Mark 15:33-41; John 19:28-30)

⁴⁴ Aizii sakitapa kamoo, ipai amazada maruta'akan uruu wiizai di'ii, atii daawadata kamoo. Uruu dauna'an zii koshan amazada kanadan.

⁴⁵ Aizii Tominkaru Dapu nazo ii masha'apakiaka kamicha mada wuru'u awautapa'oraz unazoo kida,[‡] kuzuuta'akan pazikon an, doko iki atii uwaranu iti.

⁴⁶ Upu'a'a naa Jesus kadako'okan naa diiwa'o ida'an. "O'daru, puka'u iti o'taan odoronaa," ukian. Mazan umawaka'akan naa.

⁴⁷ Na'ia'o soldyaanao zowaunaa awunuutapan, uruu idi ipai uabatan, na'iki utukapan na'apam aimakaan sha'apan. Uruu idi tuukii ukonaukii-kidan Tominkaru na'iki ukian, "Mishi'o mishi kaimana'o pidan arawu'u," ukian.

⁴⁸ Na'iki ipai pidannao wuru'u awunuutapainao kidaz na'ii, ipai kapam itukapan wuru'u aimakaan kida sha'apanuz. Tuukii i'di'itinpan na'iki ikasha'oran aimakaan sha'apata-ka'o idi na'apa. Udauna'an ikiwan naa.

[†] 23:39 *Christ*: wuru'u Tominkaru dyyudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. [‡] 23:45 *kamicha mada wuru'u awautapa'oraz unazoo kida*: Putukapa kaarita token ii Tominkaru Dapu' dau'an, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo ida'a.

⁴⁹ Aizii pidannao wuru'u aitapainao kidaz Jesus, na'iki wuru'u tominpauzonao kidaz u'di'iki, na'ii kapam iawunuutapan. Na'iki zunnao wuru'u wa'atiinaouz utuma Galilee Baara iki, na'ii kapam baokopa ituma, munapo ikadishitapan na'iki iawunuutapan.

Na'apam Jesus dida-ka

(Matthew 27:57-61; Mark 15:42-47; John 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Uruu dono na'ia'o pidan, Joseph kia'o u'uu. Arimathea iki'o, Judea Baara ia'oraz wiizai. Kaimana'o pidan uruu, na'iki sha'apata'o ipai aimakaan Tominkaru aipan kawana'ati. Na'iki tuukia'o uzaudapan Tominkaru naobanai-tinan kamoon kaawan. Padamata Jewnao, kazowautapaniinao pidannao tuma'o uzaamatinpan, mazan upu'u aonaa unyukunuu na'apan iparadan kawana'ati, na'iki aonaa unyukunuu na'apan wuru dau'ana'a' a'isha'apatanuz Jesus kaikapa'a.

⁵² Sariapa umakon upishaa'anan Pilate Jesus nanaa dau'an. Na'apa Pilate nyukunuu.

⁵³ Uruu idi umakon naa Jesus tauka-kizinao iti, na'iki na'a'a' naa utoka-kidan unanaa. Na'iki upapidan naazu baraka'o kamicha mada idi. Kaina'a ukichadanii kuba, mawakainao uun nii, na'iki aona'o zii kapam ukaiwauzo-ka. Na'iti'i naa una'akan Jesus nanaa na'iki na'ia'a' naa umuudanuz.

⁵⁴ Friday wachuupunin wuru'u udida-kaoz, Jewnao sookapauzon kamoon maonapan pu'a'a' naa. §

⁵⁵ Aizii zunnao wa'atiinaouz Jesus tuma Galilee Baara iki, na'iti imakon baaranai iti. Uruu idi itukapa na'iam naa unanaa muuda-ka.

⁵⁶ Uruu dauna'an ikiwan naa pamashaadinapa kizi iti, itoma'anan naa kaduunuribai pakaduunuu-kinaa nii Jesus nanaa. Ba'oran kamoo uruu Sookapa-karu Kamoon wuru'u, uruu idi aonaa kanom isha'apatan uruu kamoo dono, Moses kakinaori kian kawana'ati.

24

Jesus kadishitan daua'o pamawaka-kizi iki

(Matthew 28:1-10; Mark 16:1-8; John 20:1-10)

¹ Aizii chaapi'ikiiman Sunday dono, zunnao makon baaranai iti. Ina'akan kaduunuribai, itomanii pakaduunuu-kinaa nii Jesus nanaa.

² Aizii ikaawan baaranai paniinomizinaa di'iti, aona'a' naa utaratinpan, zikada'aka-kaoa' naa udaru'o kuba, baaranai taratapa-kinaoaz.

³ Uruu idi sariapa zunnao morota'akan baaranai paniinomizinaa shaawata. Mazan aona'aka'a' naa Naobanai Jesus nanaa nii.

⁴ Tuukii Idi'itipan, uruu idi ikadishitapan naa na'ii, aonaa itaitapan na'apam pasha'apatinan. Upu'a'a' naa itukapan dya'utam daonaioranao, wizi'i kida'o ikamichan kadishitapan na'a padazaba'a.

⁵ Tuukii itarian, upu'u mazan imapotinan i'ati patarian bii'i. Na'iki daonaioranao kian i'ati, "Kandii nii udorotan kakupa'o pidan mawakainao pidannao bii an'?"

⁶ Aona'a' naa uruu nii da'a'a', kadishita'aka'a' naazu. Kaikapa sha'atii tawuru'u ukiauzonuz unao ati, tawuru'u Galilee Baara ia'oraz zii.

⁷ Daonaiora Aokazi Iki'o zaamata-ka. Udauna'an utaa-ka. Udauna'an oiainao pidannao ka'u iti, udauna'an utauka-ka. Udauna'an cross di'iti, atii umawakan. Mazan idikinauda'u kamoo dauna'an ukadishitan nii pamawaka-kizi iki, 'kii sha'atii tawuru'u ukiauzonuz,' ikian i'ati.

⁸ Sariapa mishi zunnao nyukunuu'akan Jesus paradan.

⁹ Udauna'an ikiwa'akan naa atii ikaawan 11 Jesus tominapa-kidaniinao di'iti. Ipai daunuuda'u ikowaadan i'ati na'iki ba'orainao ati na'apa patukapan kawana'ati aimakaan sha'apan.

¹⁰ Kaikapauda'u'o wuru'u zunnaouz, Mary Magdala sanaaba, Joanna, Mary, James daroz, na'iki kaina'a' ba'oran zunnao ituma. Ipai baokopa inao wuru'u kakuwaapainaoz Jesus tominapa-kidaniinao ati.

¹¹ Mazan aonaa imishidan zunnao paradan, usha'apanum kau'an iabatanuz mariidin-karu kawan karikaonan.

¹² Mazan Peter sariapa pa'an udima'akan baaranai iti. Ukaawan na'iti sariapa uawunuupan baaranai paniinomizinaa shaawata, mazan utukapa soo kamicha mada karikaonan, wuru'u Jesus nanaa shibata-kinaoaz. Udauna'an ukiwan naa, tuukii udi'itipan patukapan idi aimakaan na'apa.

Jesus chi'ikapan patominapa-kidaniinao daawata

(Mark 16:12-13)

§ 23:54 Jewnao aitaazon pakamoon sakadinan, kamoo tipitan di'iki, na'iki uipain nii ba'oran kamoo tipitan di'iti.

¹³ Uruu kamoo dono dya'utam daonaioranao tominpauzonao Jesus di'iki makopanaan wiizai Emmaus iti. Munapo za'o wuru'u wiizaiz Jerusalem iki.

¹⁴ Aizii wuru'u daonaioranaouz ikadakotinaanam pamakopa-kizi an, ipai wuru dau'a'a aimakaan sha'apata-kariwaiz na'iki kowaada-kariwai kidaz Jesus dau'an.

¹⁵ Aizii ikadakotinaanam pu'u, masha'apakiaka Jesus kaaawa'akan na'iki uchi'ikapaanan naa idaawata.

¹⁶ Itukapa padamata Jesus, mazan aonaa itaitapan uruun. Usha'apanum kau'an dizapa-kariwai itaitapan ai uruu.

¹⁷ Sariapa upishaan idyaun. Ukian, "Kanom daua'o kaiwuru'u ukadakotinaanamunz umakopan pu'u?"

Sariapa imashaada'akan, na'iki utukapa iwun baara kasha'ora pa'idiwaru.

¹⁸ Bauda'apa dako'atin uparadan, Cleopas kia'o u'uu, ukian u'ati, "Soo bauda'apa pugaru Jerusalem ida'a maaitapa-ka'o wuru dau'ana'a aimakaan sha'apata-kariwai kidaz diiki'i'i?"

¹⁹ "Na'apa'oram wuru'u aimakaan kida sha'apata-kariwaiz?" ukian i'ati.

"Tawuru'u kasha'ora kida'oraz aimakaan sha'apata-ka'o Jesus ati, Nazareth sanaz. Tominkaru prophetin uruu. Mishi Tominkaru tukapa-kidan uruu kaimana'o, na'iki umanawunu'o pidan, ipai wuru ida'ana'a usha'apatani kidaz aimakaan na'iki ukakuwaatinan ida'an ma'ozaka. Ipai pidannao na'apa kapam itukapan uruu, kaimana'o, na'iki umanawunu'o mishi pidan.

²⁰ Wafaadaannao zowaunaanao, na'iki kazowautapainao Jewnao wuru'u zaamata-kida'oraz uruu. Udauna'an itaan naa uruu Rome iki'o naobanai ka'u iti, izowii-kidan naaz cross paawa'a.

²¹ Wa'itiiman shaa uru'o nii wuru'u kazannaata'oraz Israelitena'o patarubanao ai. Aizii di'i uikoda'aka'a naa idikinauda'u kamoo umawakan dauna'an.

²² Na'iki powa'a zii kaina'a aimakaan di'itinapa-kidan waunao tuukii. Aizii chaapi'iki, waunao bii ikiinao zunnao makonkan ubaaranaa ii.

²³ Aona'a naa ikodan unanaa na'ii. Mazan ikaawan powaa ati ikowaadan wa'ati, patukapan dya'utam angelnao. Na'iki angelnao kowaadan i'ati kadishita'aka'a naa Jesus powaa iti.

²⁴ Zunnao kaawan dauna'an, sariapa waunao bii iki'o daonaioranao makon kapam baaranai iti. Na'iki ipai itukapan aimakaan na'apa zunnao kowaadan kawan. Mazan aonaa ikodan Jesus na'ii."

²⁵ Udauna'an Jesus dako'atin iparadan na'iki ukian i'ati, "Maam, na'apa dii manawun umaaitapakan aimakaan, na'iki kasha'apannaa umishidan tawuru'u kotua'o Tominkaru prophetinnao saadauzonii kidaz?"

²⁶ Aonaa mooko uaitapan wuru'u Christ, Tominkaru dyudaniaz kazannaata'o nii papidanannao, baiaapan nii ipai wuru'u na'apa kida'oraz aimakaan? Uruu dauna'an umakon nii aokazi iti, na'iki karikaonanu'o ni'i naa ukonaukiitin-kida-ka'o na'ii," ukian i'ati.

²⁷ Udauna'an ukowaadan na'iki unyukunu-kidan i'ati ipai na'apa'oram manawun tawuru'u Moses na'iki prophetnao saadanii kidaz padau'an, Tominkaru Paradan ida'a'oraz.

²⁸ Ukadakotinaanam i'ati, atii na'apa imaanapatan wuru di'iti'i pamakopa-kiziz wiizai. Mazan itukapan Jesus sariapa pa'an udobatan.

²⁹ Uruu idi tuukii imashaatan uruu. "Puna'a'a naa zii shoman puda'awu aka watuma, wachuupun naa pa'i wuru'u, na'iki taa'azo'o naa wamarutan," ikian u'ati. Uruu idi umakon ituma.

³⁰ Aizii kabaunu'ia'a naa, uruu iaroopa'azon naa. Uruu idi Jesus sakanatan ituma. Na'iki sariapa uzaamatan bread, udauna'an utoriinapa-kidan naaz. Uruu dauna'an udushowan naa bread ikawana'ati.

³¹ Uruu ida'a zii iwun da'ata-ka'o itaitapa-kinnaa nii Jesus. Iwunuupan u'idi'iti sariapa itaitapa'akan uruu. Mazan upu'a'a naa umainaabatina'akan iwun za'a.

³² Sariapa ikian pa'atiaaka kida, "Ei, uruu idi'o tawuru'u kaimanaiman uparadan pishatan wanyukunu, ukadakotinaanamunz wa'ati dunapota. Na'iki unyukunu-kidanuzo wa'ati ipai daunuuda'u na'apam saadauzo-kariwaiz Tominkaru paradan kian."

³³ Udauna'an iminziwa'akan naa, na'iki ipadanta'akan naa koshan Jerusalem iti. Aizii ikaawan na'iti ikoda wuru'u 11 Jesus tominapa-kidaniinao, kasaba'ukinpan baokopa, ba'orainao kida tuma.

³⁴ Na'iki iabatan ikadakotinan. "Mishi'o wuru'u wanaobanaa kadishitan, na'iki ukaku-danuz naa powaa iti. Simon Peter tukapa'aka'a naa kapam uruu," ikian.

³⁵ Udauna'an İnao kowaadan naa kapam ipai daunuuda'u na'apam Jesus chi'ikapaanan patuma dunapota. İkowaadan İ'ati aonaa İaitapanuz, atii udushowan ida'an zii bread İ'ati, İaitapan uruu.

*Jesus aidinan
patominapa-kidaniinao ati*

(Matthew 28:16-20; Mark 16:14-18; John 20:19-23; Acts 1:6-8)

³⁶ Aizii wuru'u dya'utamainaouz daonaioranao kakuwaapatinan pu'u zii pairibannaoui, upu'a'a naa Jesus kaawa'akan İ'ida'ati masha'apakiaka. Na'iki ukian İ'ati, "Marii kaiman-karu mashaapan unao tuma."

³⁷ Mazan tuukii İtarian, İ'tiiman shaa udoronaa nii karikaonan wuru'u patukapaniaz.

³⁸ Mazan Jesus kian İ'ati, "Kandii nii utarian? Na'iki kandii nii aonaa umishidan utukapan oġaru?"

³⁹ Aushaa utukapa mooko oġka'u di'i, utukapa oġkidiba, mishi oġaru wuru'u. Uwa'ati da'ati'i upishata kizi oġaru, upishata oġmada, utukapa kizi mishi oġaru wuru'u. Aizii doronai aonaa udunaa nii oo uniwa'uz nii, wuru kawanu'u upishatanuz oġaru," ukian İ'ati.

⁴⁰ Uruu idi utukapa-kidan naa İ'ati paka'u na'iki pakidiba.

⁴¹ Tuukii İkonaukian na'iki tuukii İdi'itinpan, aonaa İmishidan wuru'u patukapanuz Jesus. Uruu idi ukian İ'ati, "Kaina'a aimakaan da'a'a nika-karu nii?"

⁴² Sariapa İtaan u'ati kopau waraka-kariwai'i naa.

⁴³ Uruu idi uzaamatanuz na'iki uaroopan naa İawun za'a.

⁴⁴ Udauna'an Jesus kian naa İ'ati, "Aizii di'i wuru'u utukapaniaz ipai aimakaan kida sha'apan kaikapa'a. Uru'u naa tawuru'u oġkowaadauzoniaz unao ati, wachi'ikapauzon dono'oraz baokopa. Kaikapa sha'atii tawuru'u oġkiauzonuz unao ati. İpai wuru'u Moses saadaniı kidaz oġdau'an, na'iki wuru'u Tominkaru prophetinnaoui saadaniı kidaz, na'iki wuru'u saada-kariwai kidaz oġdau'an Psalms ida'a, ipai'o nii zii uruu kida mishii-kaoui, kii sha'atii tawuru'u oġkiauzonuz u'ati," Jesus kian İ'ati.

⁴⁵ Na'iki utaan naa İaitapa-kinaa nii na'apa'oram manawun wuru'u saada-kariwaiz Tominkaru paradan ida'a.

⁴⁶ Udauna'an ukian naa İ'ati, "Kaikapa sha'atii tawuru'u Tominkaru paradan saada-kariwai kida kianuz. 'Zowii-karu nii wuru'u Tominkaru dyuudaniaz kazannaata'o nii papidanannaoui, mazan idikinauda'u kamoo umawakan dauna'an ukakudan nii powaa iti, na'iki ukadishita-kida-kaoui nii pabaaranaa iki.

⁴⁷ Marii pa'i kuwai kowaadapa-kaoui u'uu ida'an ipai pidannaoui ati, ipai imi'i baara an, marii ukowaada-kaoui Jerusalem sannaoui ati kiwiin. Kaikapa'o wuru'u kuwaiz: pidan tanawatinan an pa'oian ai, Tominkaru mainaabatan nii İ'oian.'

⁴⁸ Ukau'an oġdyuudan ukakuwaapan ipai wuru dau'a'a utukapanii kidaz sha'apan o'ati.

⁴⁹ Na'iki oġdyuudan nii unao ida'ati tawuru'u oġdaru kowaadauzoniaz pataa'azon unao ati. Mazan una'a'a naa zii pa'i uzaudapa da'a'a Jerusalem ida'a, atii oġdyuudan aokazi iki wuru'u oġdaru dyuuda'azoniaz unyukunuu ma'ozaka-kinaa nii."

Jesus na'aka-kaoui aokazi iti

(Mark 16:19-20; Acts 1:9-11)

⁵⁰ Udauna'an Jesus na'akan naa İdyaun Jerusalem iki atii Bethany iti. Na'ia'a naa usawadan paka'u İ'idi'iti, na'iki utoriinpan Tominkaru ati, marii kizi utaan kaimana'o mashaapan-karu İnyukunuu iti.

⁵¹ Utoriinapa-kidan pu'u İdyaun, uru'u naa usawatina'akan, na'iki una'aka'aka-kaoui naa aokazi iti.

⁵² Sariapa İkodoru'ukan u'ati, İawun doku iti. Uruu idi tuukii İkonaukian, udauna'an İkiwa'akan naa konaukii Jerusalem iti.

⁵³ Aizii Jerusalem ia'a naa, ipai kamoo İmako'anpan Tominkaru Dapu iti, İtoriinpan na'iki İkonaukii-kidan Tominkaru.

John Saadanii Kaimana'o Kuwai

Di'oraz kaarita daua'o

Di'ora'a kaarita John saadanii. Uruu Jesus tominapa-kidani, na'iki apostle kapam uruu. Karikaonan una'auzon Jesus dazaba'a umanawun kida'o aimakaan sha'apan dono. Panaadon aka aonaa Jesus taapadan ba'orainao patominapa-kidaniinao wa'atin patuma, mazan John utaapada pa'an umakon patuma.

John kakuwaapan dono pidannao dau'u ukainaabatan i'dyaun i'uu ida'an kida. Mazan ukakuwaapan dono padau'u, aonaa uaipan patukapa-ka'o umanawunu'o nii. Uruu idi aonaa usaadan pa'uu ukakuwaapan dono padau'u, mazan udakotinan ba'oran tominapa-kida-kariwaiz, kii da'i. (Putukapa John 18:15 ida'a.) Panaadon udakotinan Jesus marainp-niaz patominapa-kidani, kii. (Putukapa John 13:21 ida'a.) Usaadan dono John kia'o pidan uu, ba'oran John daua'o wuru'u ukakuwaapanuz, Chikaawunuupauzo dau'ati'o wuru'u.

John saadan di'ora'a kaarita uaipan pidannao aitapan na'iki imishidan Jesus uruu Christ (Jewnao ati'oraz ukaunamunaatauzo-ka'o), uruu Tominkaru Dani. Pidannao mishidan dono uruu, na'iki Izaamatinan idi upidanannao nii, iikodan nii karikaonanuo' kakupa-karu. (Putukapa John 20:31 ida'a.)

John kowaada Jesus karikaonanuo' ukakupun. Amazada tominan ua'ii zii kakupa'ora'a naa uruu. (Putukapa John 1:1 ida'a.) Na'iki pabi'inaaka'o ida'an, Tominkaru kainaabatan wa'ati kanom wuru'u Jesus. (Putukapa John 14:9-11 ida'a.) Ukowaada kaimanaiman na'apam pidan mishidan, uikoda kizi karikaonanuo' kakupa-karu. Na'iki ukowaada pidan mishida-kinaa ni'o wuru'u Jesus sha'apanuz iriba umanawun kida'o aimakaan. (Putukapa John 3:2 ida'a, na'iki John 10:38 ida'a.) Kaina'a Jesus daua'o ba'oran kaarita kida: Matthew, Mark na'iki Luke. Tuukii ikakuwaapan usha'apatanii kida dau'u. Na'iki ikowaada na'apam utominapa-kidan pidannao mashaapa-karu dau'u Tominkaru ati. Mazan John, aonaa ukakuwaapan ipai Jesus sha'apatanii dau'u. Ukowaada aona'oraz ba'oran kaarita kida kowaadan.

John kowaada iriba umanawun kida'o Jesus paradan na'iki usha'apatanii kida, kainaabata'o uruu mishi'o Tominkaru dani, uruu kakupa-kinai, uruu dunapo, uruu mishi'o, uruu kanada'o, uruu wunu, uruu bread, uruu paoribai kadunaa, na'iki kaznizonao ka'uzatikii.

Kaarita butinpan kida

Parada-karu tominan pidan nii 1:1-18

John Chikaawunuupauzo kakuwaapan Jesus dau'u 1:19-34

Jesus kakinaopan, na'iki usha'apatanii kida daua'o 1:35-12:50

Jesus sha'apatanii kida pazowii-ka'o ua'ii 13:1-17:26

Jesus zaamata-ka'o atii uzowii-ka'o 18:1-19:42

Jesus kadishitan pamawaka-kizi iki, na'iki uaidinan pidannao ati 20:1-31

Jesus aidinan patominapa-kidaniinao ati Galilee Baara ii 21:1-25

Parada-karu Pidantinan

¹ Amazada toma-ka'o ua'ii na'a'ora'a naa Parada-karu, uruu Tominkaru tuma'o, na'iki uruu Tominkaru.

² Uruu na'a'ora'a naa Tominkaru tuma amazada toma-ka'o ua'ii.

³ Uruu ida'ana'o Tominkaru toman ipai aimakaan. Aonaa aimakaan tominan sha'apa'oram ida'an karikaonan, soo Uruu ida'an.

⁴ Uruu ida'a kakupa-kinai, na'iki wuru'u kakupa-kinaiuz uruu kanadapa'oraz pidannao ati.

⁵ Kanada'o kanadapan maruta'o-karu'u, aonaa turuu maruta'o makadanuzu.

⁶ Kaina'a'o da'i pidan, John kia'o u'uu, Tominkaru dyuudani.

⁷ Ukaawan ukakuwaapa'anan pidannao ati kanada'o dau'u, ukuwaa ida'an kizi ipai iabatan na'iki imishidan kanada'o dau'u.

⁸ Aonaa John mani wuru'u kanada'oraz, mazan ukaawan, ukakuwaapa'anan kanada'o dau'u.

⁹ Wuruu kanada'oraz, kaina'iki uwa'atipan imi'i baara ati, uruu pa'an kanadapa'oraz ipai pidannao.

¹⁰ Kaawanka'o Parada-karu imi'i baara ati. Uruu ida'ana'o Tominkaru toman imi'i baara na'iki pidannao, mazan upu'u aonaa iaitapan kanom wuru uruuz.

¹¹ Ukaawan pawizi ida'ati'o padamata, mazan uiribannao, aonaa inaubaan uruu.

¹² Mazan na'ia'oram pidan nauba'o na'iki mishida'o uruu, utaapada itominan Tominkaru dainao nii.

¹³ Aonaa itominan Tominkaru dainao nii koraidaonaa shakatan kawan, oo pidan aipan kawana'ati mani, soo Tominkaru aipan kawana'ati pa'an.

¹⁴ Aizii wuru'u Parada-karuz, utominan pidan nii na'iki umashaapankan wabii an. Watukapa na'apam uruu mishi'o umanawunun. Usha'apanum kau'an bauda'apauzon Tominkaru dani wuru'u uruuz. Uruu ida'ana'o Tominkaru kainaabatan kaimanaiman pakamunanban na'iki uruu ida'ana'o mishi'o kuwai kainaabata-ka'o wa'ati.

¹⁵ John kakuwaapan udau'an pidannao ati, ukian diiwa'o ida'an i'ati: "Di'i naa tawuru'u òkaunamunaataniaz: Kaini'iki'o nii uwa'atin òdawu'ati, mazan uruu powa'a'o zii umanawunun ò'ai, usha'apanum kau'an uruu na'a'ora'a naa òshakatan ua'ii, òkii-kiziz."

¹⁶ Ukamunanun idi manawun, powa'an kida usha'apatan kaiman kida'o aimakaan wa'ati.

¹⁷ Tominkaru taa-kidan Moses ida'an pakakinaori; mazan utaan mishi'o kuwai na'iki utukapa-kidan pakamunanun Jesus Christ ida'an pa'an.

¹⁸ Aonaa pidan tukapauzon Tominkaru. Soo Udani bauda'apauzoz, karikaonanu'oraz una'an Tominkaru tuma, uruu kaimanaiman ukainaabatan Tominkaru.

*John Chikaawunuupauzo kowaadan kanom ni'o pakaawan
(Matthew 3:1-12; Mark 1:1-8; Luke 3:1-18)*

¹⁹⁻²⁰ Jewnao zowaunaanao Jerusalem iainaouz dyuudan faadaanao na'iki iminka'u Levitena^{*} pishaa'anan John kanom kaduz manawun wuru'u uruuz. Ukowaada i'ati kaimanaiman, ipai kizi pidannao aitapan, "Ògaru, aonaa Christ[†] mani," ukian i'ati.

²¹ Aizii ikian u'ati, "Ukau'an kanom mooko pugaru? Elijah sha'a pugaru?"

"Aonaa!" John kian i'ati.

"Pugaru sha'a Prophet, tawuru'u kaawa'o ni'oraz?"[‡] ikian u'ati.

"Aonaa," ukian koshan i'ati.

²² Uruu idi ikian u'ati, "Ukau'an kanom kaduz mooko manawun wuru'u pugaru? Waaipan wakuwaa nii, wunao ati'o ni'i dyuudainaouz waunao. Pukowaada'aka'a naa kanom kaduz wuru'u pugaru!"

²³ John kian i'ati, "Ògaru dau'ana'o tawuru'u prophet Isaiah saadauzonuz kaikapa'a: 'Kaina'a'o pidan kadakoimpan diiwa mapidantaka'o amazada ii aka:

Usaaba'a naa dunapo Naobanai mako kizi nii.'"[§]

²⁴ Phariseena^{*} kapam wuru'u dyuuda-kariwai ipishaa'anan John.

²⁵ Uru'u naa ikian John ati, "Pukian pu'u aonaa Christ mani pugaru, aonaa Elijah mani, na'iki aonaa Tominkaru Prophetin mani, tawuru'u wazaudapaniaz, mazan kandii nii mooko puchikaawunuupan?"

²⁶ Aizii John kian i'ati, "Ògaru, òchikaawunuupan wunu idi. Mazan kaina'a ubii'i ba'oran pidan, aona'o uaitapan kanom kaduz uruu.

²⁷ Uruu'o ni'i naa tukapa-ka'o umanawunu'o nii òna'an pu'u zii. Ògaru aonaa òturuan òbuzuutan udazkidi zunaa."[†]

²⁸ John kakuwaapatinanuz kaikapa'a, Bethany ia'o, waoko ia'oraz Jordan Wa'o ai, uchikaawunuupauzo-kiziz.

So'ota'o pidannao oian

²⁹ Ba'oran kamoo John tukapan Jesus wa'atin pa'ida'ati, na'iki ukian pidannao ati: "Di'i naa wuru'u Tominkaru taaniaz Kaznizo-dani kawanu'o ni'oraz, so'ota'oraz pidannao oian!

³⁰ Uruu dau'ati'o tawuru'u òkianuz, 'Utukapa-ka'o ni'i naa umanawunu'o nii òna'an pu'u zii, mazan uruu powa'a'o umanawunun ò'ai, usha'apanum kau'an uruu kiwiitapa'o ò'ai.'

³¹ Ògaru, aonaa òaitapan kanom kaduz uruu, mazan òchikaawunuupan wunu idi, Israelite-nao aitapa-kinaa ni'o kanom kaduz uruu."

³² John kowaadan kaimanaiman patukapanii dau'lu: "Òtukapanii Kaimana'o Doronaa wa'atin aokazi iki orid kawan, na'iki upakotan uruu ida'a.

* **1:19-20** Levitena^o: Israel dani, Levi takaan-daunnao, kaminka'uupauzonao Tominkaru Dapu ii. † **1:19-20** Christ: Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. ‡ **1:21** Deuteronomy 18:18-19 § **1:23** Isaiah 40:5 * **1:24** Pharisee: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † **1:27** Poitorui kaudin-kizi wuru'u ubuzuutanuz panaobanaa dazkidi zunaa.

³³ Kiwiin zii, aonaa ðaitapan kanom kaduz uruu. Mazan dyuuda'oraz ðchikaawunuupan wunu idi kian ð'ati, 'Putukapan an Kaimana'o Doronaa wa'atin doko iki na'iki umashaadinan dono pidan ida'a, uru'u naa wuru'u chikaawunuupa'o ni'oraz Kaimana'o Doronaa idi.'

³⁴ Õtukapan idi usha'apan na'apa, ukau'an, ðkian u'ati, Tominkaru Dani wuru'u di'orazu'u."

Jesus ikodan kiwiini'o patominapa-kidaniinao

³⁵ Ba'oran kamoo na'ia'o koshan John na'iki na'ia'o utuma, dya'utam utominapa-kidaniinao.

³⁶ Utukapan Jesus dobatapan na'iki, ukian udau'an, "Di'i naa wuru'u Tominkaru taaniaz Kaznizo-dani kawanu'o ni'oraz!"

³⁷ Aizii dya'utamainaoz John tominapa-kidaniinao, ïabataniï uparadan na'apa, uru'u naa ïda'anpa'akan Jesus.

³⁸ Jesus awunuukan powaa iti, utukapa ïwa'atin padawu'ati. Uru'u naa upishaan ïdyaun, "Kanom udawatapan?"

Ïkian u'ati, "Tiichaa. Na'ia'o dii pumashaadinpan?"

³⁹ "Uwa'ati, utukapa kizi," ukian ï'ati. Uru'u naa ïmakon utuma na'iki ïtukapa na'iam umashaadinpan, (4 o'clock wachuupunin wuru'u) uruu na'ia'a naa ïchuupudinana utuma.

⁴⁰ Aizii wuru'u da'anpa'akainaoz Jesus, paabatan dauna'an John paradan, bauta'apa'o uu Andrew, uruu Simon Peter inawuzu.

⁴¹ Kiwiin zii chaapi'iki, Andrew tukapan pa'inawuzu Simon na'iki ukakuwaapan u'ati, "Waikoda'a naa Messiah!" ukian. (Messiah, kii-karu Christ kia'o kapam wuru'u.)[‡]

⁴² Uru'u naa una'akan Simon, Jesus di'iti.

Jesus awunuupan u'idi'iti, ukian u'ati, "Pugaru Simon, John dani. Aizii pu'uu Cephas kia'o nii." (Peter kia'o kapam wuru'u, na'iki kuba kia'o wuru'u.)

Jesus dapadan

Philip na'iki Nathanael

⁴³ Ba'oran chaapi'iki Jesus di'tinpan umako'ozon Galilee Baara iti. Uikodapan Philip na'iki ukian u'ati, "Puwa'ati ðtuma, putominapa kizi."

⁴⁴ (Philip, uruu Bethsaida san, na'ia'o Andrew na'iki Peter mashaapan kapam.)

⁴⁵ Uruu dauna'an Philip ikodan Nathanael na'iki ukian u'ati, "Waikoda'a naa tawuru'u Moses na'iki prophetnao saadauzoniaz Kakinaorii Kaaritannaa ida'a udau'an. Uruu Jesus, Joseph dani, Nazareth sanaz."

⁴⁶ "Nazareth san!" Nathanael kian, "Na'apa di'i naa aimaakan kaimana'o sha'apan uruu wiizai di'iki pa'an?"

"Puwa'ati putukapa kizi," Philip kian u'ati.

⁴⁷ Aizii Jesus tukapan Nathanael wa'atin pa'ida'ati, sariapa ukian udau'an, "Arawu'u mishi'o Israelite, aonaa na'itim umariidinan."

⁴⁸ Nathanael pishaan uruu, "Na'apa dii puaitapan ðdau'an?"

Jesus kian u'ati, "Philip dapadan ua'ii pugaru, ðtukapanii pugaru paoribai fig waranu ii."

⁴⁹ "Tiichaa," Nathanael kian u'ati, "Pugaru Tominkaru Dani! Pugaru King Israelitena oati."

⁵⁰ Jesus kian u'ati, "Õkowaadan idi'o pu'ati, 'Õtukapan pugaru paoribai fig waranu ii,' uruu idi'o pumishida'akan? Putukapan nii zii umanawun kida'o aimaakan sha'apan wuru aia'a!"

⁵¹ Na'iki ukian ï'ati, "Mishi'o kaiwuru'u ðkianuz: Utukapan nii aokazi da'atinan, na'iki Tominkaru angelinnao mako'anpan doko iti, na'iki ïwa'ati'anpan apowa ati Daonaiora Aokazi Iki'o ida'an!"

2

Jesus pana'adan wunu wine nii

¹ Dya'utam kamoo dauna'an kaina'a mazidainao aroput'azon Cana ii, Galilee Baara ia'oraz donoï. Jesus daro na'ia'o oroo.

² Jesus na'iki utominapa-kidaniinao, na'iti'o ïdapada-ka o kapam.

³ Aizii riwunii wine ipain idi'i naa, sariapa Jesus daro kian u'ati, "Ipai'i naa ïriwun."

⁴ "Kanom nii punyukunuupa'azon õgaru?" Jesus kian o'ati. "Aonaa zii amazada kaawan õsha'apata-kinaa nii aimaakan."

⁵ Sariapa udaro kian na'ia'o poitoruinao ati, "Usha'apata pa'i na'apam dono ukian u'ati!"

[‡] 1:41 Hebrew paradan ida'an udakota-ka o Messiah kii, na'iki Greek paradan ida'an udakota-ka o Christ kii.

⁶ Na'ii kaina'a 6 dowada kida, kuba idi'o itoma-ka. Uruu kaduz dowada kida Jewnao kaiwauzonii wunu kinnaa nii pachikain-kinnaa nii, ichoochin kakinaorinaa kawana'ati. Uwazoo kida tuubarun 20 oo 30 gallon kida.

⁷ Jesus kian naa poitoruinao ati, "Upaidada wuru'u dowada kidaz wunu idi." Uru'u naa ikapowan wunu na'iki ikawazootan naa dowada kida atii ipaidan.

⁸ Udauna'an Jesus kian i'ati, "Aizii ukapota'a naa dowada wazoo, utaa kizi kazowau-tapa'o aroapa-karu atiz." Uru'u naa ina'akan u'idi'iti wuru'u wunuz,

⁹ pana'adina'aka'oraz naa wine nii, na'iki uru'u naa utiwaanuz. Mazan aonaa uaitapan na'iki'oram ukaawa-kida-ka. (Soo poitoruinao kapotainouuz wunu, iaitapa pa'an.) Sariapa udapadan wuru'u mazida'oraz

¹⁰ na'iki ukian u'ati, "Kiwiini'o padamata kaimana'oraz wine maokodauzo-ka. Aizii morowautapainao tuzan dono'o naa kaimanaiman, udauna'an zii turuu sha'apa'oram karikaonan wine maokoda-ka. Mazan pugaru pakawan zii putaapan wuru'u kaimana'oraz wine, atii kai!"

¹¹ Cana ia'o wuru'u kiwiini'oraz Jesus sha'apatan umanawunu'o aimakaan. Na'ii uaida-kidan na'apam paugaru umanawunun. Uruu idi kaimanaimana'a naa utominapadaniinao mishidapan uruu.

¹² Uruu dauna'an umakon naa donoi Capernaum iti padaro na'iki pa'inawuzunao tuma, na'iki patominapa-kidaniinao tuma kapam. Mazan aonaa ina'ian kotua'iki.

*Jesus kodita-kidan Tominkaru Dapu iki puraataapainao
(Matthew 21:12-13; Mark 11:15-17; Luke 19:45-46)*

¹³ Aizii maonapa'a naa Passover Kamoon sakadinan, uru'u naa Jesus makon Jerusalem iti.

¹⁴ Uikoda Tominkaru Dapu ii, selliipainao tapi'iza, kaznizo, na'iki wakokoonao. Uikoda kapam na'ii pidannao shakataaka-kidauzo puraata.

¹⁵ Uzaamata'akan do'ooribai paba'izin nii, uru'u naa uwaatan Tominkaru Dapu iki ipai i'uzanao, kaznizonao na'iki tapi'izanao. Aizii shakataaka-kidauzonao puraatan miisan* kida, udorau-kida'akan, ipuraatan zokota'akan kida'a naa ubaara'a kida'o.

¹⁶ Jesus kian selliipainao ati wakokoonao, "Ukodita-kida wuru kida'a di'iki'i! Aonaa turuu utaapan o'daru dapu puraataapa-kizai nii."

¹⁷ Sariapa utominapa-kidaniinao nyukunuuan Tominkaru Paradan saada-kariwaiz kian, "Tuukii manawun okaziwadapan onyukunuu, omarainpan idi pudapu."[†]

¹⁸ Jewnao zowaunaanao kian u'ati, "Turuu mooko pusha'apatan waawun za'a umanawunu'o aimakaan, wamishida-kinnaa nii Tominkaru aipan ati'o wuru'u pusha'apatanuz aimakaan kaikapa'a?"

¹⁹ Jesus kian i'ati, "Umainaabata wuru'u Tominkaru Dapuz, na'iki idikinauda'u kamoo ida'a okadishita-kidan nii powaa itiz."

²⁰ Aizii ikian u'ati, "Di'ora'a Tominkaru Dapu 46 wunu utomapa-ka. Aizii turuu mooko puzaua-kidan pukadishita-kida'akanuzu idikinauda'u kamoo ida'a?"

²¹ Mazan Tominkaru Dapu Jesus kianuz, pananao dau'ati'o wuru'u.

²² Tominkaru kadishita-kidan dauna'an Jesus mawaka-karu di'iki, utominapadaniinao nyukunuitapan wuru'u uparadanuz. Imishida wuru'u saada-kariwaiz kida Tominkaru Paradan, na'iki imishida Jesus paradan kapam.

²³ Una'ian pu'u Jerusalem ii Passover Kamoon dono, iriba pidannao mishidan uruu itupakan idi usha'apaapan umanawun kida'o aimakaan.

²⁴ Mazan Jesus aitapan idi ipai pidan kaduz, aonaa ukainaabatinan kaimanaiman i'ati.

²⁵ Aonaa kanom nii uaipan pidan kakuwaapan pa'ati pamin-pidanan dau'u, usha'apanum kau'an uaitapanii ipai pidan nyukunuu.

3

Jesus ikodaakan Nicodemus tuma

¹ Kaina'a pidan, Nicodemus kia'o da'i u'uu, kazowautapa'o Jewnao, na'iki Phariseenao tonaazinaa di'iti'o uzaamatimpan.

² Ukaawan aiwaka'an Jesus ida'ati na'iki ukian u'ati, "Tiichaa, waaitapa Tominkaru di'iki'o pukaawan putominapa-kida'anan waunao. Usha'apanum kau'an aonaa kanom ka'iitan pasha'apatan umanawun kida'o aimakaan wuru'u pusha'apaapaniaz, soo Tominkaru kaina'an dono utuma."

³ Jesus kian u'ati, "Mishi'o kaiwuru'u okianuz: Aonaa turuu pidan tukapan Tominkaru Naobanai-tinapa-kizi, soo ushakatan an koshan."

* 2:15 mīsa: English ida'an, table. † 2:17 Psalm 69:9

⁴ Nicodemus kian u'ati, "Na'apa dii mooko pidan tunarunao shakatan koshan? Aonaa turuu umorotan padaro toba nazo iti ushakata kizi itamau!"

⁵ Jesus kian u'ati, "Mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Aonaa turuu pidan morotan Tominkaru Naobanai-tinapa-kizi iti, soo ushakatan an wunu ida'an na'iki Doronai ida'an.

⁶ Padaronao di'iki'o pidan shakatan pananaa zo'o, mazan Doronai ida'ana'o pidan shakatan padaronaa ia'o.

⁷ Aonaa pumaaitapaka'ana'a kaiwuru'u, 'Unao shakata pa'i powa'a koshan,' òkianuz pu'ati.

⁸ Awaru makon pamako'ozoo-kizi iti. Puabata mishi uwa'idan, mazan aonaa puaitapan na'iki'oram uwa'atin oo na'iti'oram umakon. Na'apa'o kapam wuru'u pidan Kaimana'o Doronaa di'iki'oraz ushakatan."

⁹ Nicodemus pishaan Jesus, ukian, "Na'apa dii mooko turuu na'apa kida'o aimakaan sha'apan?"

¹⁰ Jesus kian u'ati, "Pugaru aitapa-kariwai putiichaa-tinpan Israelitenao ati, mazan na'apa dii pumaaitapakan na'apa kida'o aimakaan?

¹¹ Mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Waparadan waaitapanii daua'o, na'iki wakowaadan watukapanii daua'o, mazan upu'u aonaa pumishida'azon wakuwaa.

¹² Òkowaadan pu'ati imi'i baara'a'o aimakaan kida sha'apan dau'u, mazan aonaa pumishidan. Na'apam nii mooko pumishidan ògaru, òkowaadan an pu'ati aokazi ii kida'o aimakaan dau'u?

¹³ Aonaa kanom makouzon aokazi iti, soo Daonaiora Aokazi Iki'o, uruu wa'ati'oraz aokazi iki.

¹⁴ "Kotua'a naa mapidantaka'o amazada di'ii, Moses sawatauzon tooro muna'a kowazaz toma-kariwai chipirari idi.* Na'apa'o nii manawun Daonaiora Aokazi Iki'o sawata-ka'o.

¹⁵ Ukau'an, na'ia'oram pidan mishidan dono uruu, mishi'o nii uikodan karikaonanu'o kakupa-karu.

¹⁶ "Tominkaru marainpan idi manawun pidannao, utaa paudani bauda'apauzon. Ukau'an na'ia'oram pidan mishidan dono uruu, aona'o nii umawakauzon, mazan uikodan nii karikaonanu'o kakupa-karu.

¹⁷ Tominkaru dyuudan pauDani imi'i baara ati, aonaa pataka'uta'o ni'o mani pidannao pa'oian dikin ii, mazan ikazanaatin-kinaa ni'o pa'an.

¹⁸ "Aona'o nii Tominkaru pataka'utan mishidainaouz uDani. Soo upataka'utan nii wunao pa'ana'a, aona'oraz Ìmishidan ubauda'apauzon udani.

¹⁹ Kaikapa'o wuru'u, Tominkaru dakota-kinaaz pidannao oia'o nii: Kaawa'ora'a naa kanada'o imi'i baara ati, mazan pidannao tuukii Ìmarainpan maruta'o wuru aia'a kanada'oraz, Tominkaru di'iki'oraz ukaawan. Ìsha'apaapan idi soo oia'o pa'idiwaru.

²⁰ Pidan sha'apaapa'o oia'o aimakaan kida, aonaa unauapan kanada'o na'iki aona'o nii uwa'atin kanada'o ida'ati. Usha'apanum kau'an na'apa'o pidan aonaa uaipan pa'oian kida kainaabata-ka'o.

²¹ Mazan pidan mishi'o umashaapan Tominkaru ati, utaapada pa'an kanada'o kanadapan paugaru, kanada'o kainaabata kizi wuru'u usha'apaapanuz aimakaan kida uizo'atin idi'o pa'an Tominkaru."

John Chikaawunuupauzo kakuwaapan Jesus dau'u

²² Uruu dauna'an, Jesus makon Judea Baara iti patominapa-kidaniinao tuma. Tomunu'iki una'ian Ìtuma, na'iki na'ii uchikaawunuu-kida'akan pidannao.

²³ John chikaawunuupa'o kapam pidannao Aenon ii maonapa Salim iti, wunu baoko tuubarun idi kida na'ii. Pidannao kaawa-kaawan kida Ìchikaawunuina'an na'ati.

²⁴ (Uruu sha'apan John taraa-ka'o ua'ia'o zii.)

²⁵ John tominapa-kidani bii iikiinao kashadaakapan ba'oran Jew tuma chikain-karu dau'an choochi kakinaopan kawana'ati'oraz.

²⁶ Aizii Ìkaawan naa John di'iti, Ìkian u'ati, "Tiichaa, puaitapa tawuru'u pidan putuma'oraz Jordan baza ii, tawuru'u pukowaadapaniaz pidannao ati? Mazan aizii kaina'a'a naa uchikaawunuupa-kidan pidannao, na'iki iriba, iriba pidannao makon u'idi'iti!"

²⁷ John kian i'ati, "Aonaa kanom ka'iitan pasha'apatam aimakaan paaipan ati, soo Tominkaru dyuudan an uruu.

²⁸ Unao abata sha'atii tawuru'u òkianuz, Ògaru aonaa Christ† mani, ògaru dyuuda-kariwai karikaonan uruu ua'ati.'

* **3:14** Numbers 21:4-9 † **3:28** Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

²⁹ Mazida-kizai ii, mazida'akaiba pa'an mako'oraz pamin-mazidan tuma. Mazan upu'u zii mazida'aka'o paonaru konaukian uabatan idi mazida'o imodapan, ukonaukian idi paudaiaro dau'an. Na'apa'o manawun wuru'u ōkonaukianuz, na'iki aizii ōturuuda ōkonaukian.

³⁰ Uruu mishi'o ni'i naa umanawun-dinan, mazan ōgaru, ōawutapaanan naa wuru'u."

Kanom nii Tominkaru

dyuudan paudani

³¹ Kaawa'oraz doko iki uruu umanawunu'o ipai pidan ai. Aizii wuru'u imi'i baara'a'oraz, uruu imi'i baara san, na'iki ukakuwaapan imi'i baara'a'o dau'u. Wur'u kaawa'oraz aokazi iki,

³² ukakuwaapan patukapanii na'iki paabatapanii dau'u aokazi ii, mazan aonaa pidan mishidan zoobaba ukuwaa.

³³ Kanom mishidan an ukuwaa, na'apa'o ida'an ukainaabatan Tominkaru kuwaa mishiin.

³⁴ Wur'u Tominkaru dyuudaniaz, ukowaada Tominkaru paradan, usha'apanum kau'an kaimanaimana'o Tominkaru taan u'ati Kaimana'o Doronaa.

³⁵ WaDaru Tominkaru marainapanii pauDani, na'iki utaa ipai daunuuda'u aimakaan uka'u iti.

³⁶ Pidan mishida'o uDani, kaina'a'o karikaonanu'o kakupa-karu u'ida'a. Aizii pidan aona'oraz umishidan uDani, aonaa na'apainim nii uikodan karikaonanu'o kakupa-karu, mazan karikaonanu'o nii ubaiatan Tominkaru to'oran.

4

Jesus paradinan

Samaria sanaaba

¹ Phariseenao abata'a naa kuwai Jesus zaamat-in-kidan daua'o pidannao pa'ida'ati, na'iki uchikaawunuuan iriba pidannao, powa'a zii iiriban John di'iti'o zaamatinan ai.

² (Jesus mishi aonaa uchikaawunuupan padamata, soo utominapa-kidaniinao.)

³ Aizii Jesus abatan idi na'apam pidannao kakuwaapan padau'u, uru'u naa ukiwan Judea Baara iki, Galilee Baara iti.

⁴ Umakopan pu'u na'iti, Samaria Baara ana'o nii udobatan.

⁵ Aizii udobatapan pu'u Samaria Baara an, ukaawan donoi iti, Sychar kia'o u'uu. Maonapa'o na'ii Jacob taazonii zakapu paudani Joseph ati.

⁶ Na'ia'o Jacob kichada-kidauzon pakapoo-kizi nii.

Sakitapa kamoo, Jesus mizainan naa kowas pachi'ikapa-kinaa. Usakanatan maonapa kapoo-kizai ii.

⁷⁻⁸ Utominapa-kidaniinao mako aka donoi iti itoria'ana'akan wanyukunui. Upu'a'a naa Samaria sanaaba wa'atin okapowa'anan na'ati kapoo-kizai ida'ati.

"Ōtuza'azoo wunu," Jesus kian o'ati.

⁹ "Pugaru Jew, aizii ōgaru Samaria sanaaba, mazan kandii nii pupishaan wunu ō'ai?" okian u'ati. (Ona'apan u'ati, usha'apanum kau'an aona'o turuu Jewnao kaiwaan aimakaan Samaria Baara sannao kaiwaanii.)*

¹⁰ Jesus kian o'ati, "Puitapan an mani kanom Tominkaru taa'azoonii, na'iki kanom wuru'u pishaa'oraz pugaru wunu dau'ati, pupishaa mani uruu padamata na'iki utaa mani pu'ati wunu kakupa-kinai, aona'o umaarauzon pa'an."

¹¹ Okian u'ati, "Aonaa kanom ida'an mazan pukapotan wunu, usha'apanum kau'an kapoo-kizai ida'a munapo wunu. Na'ikim nii pu'itiiman puikodan wunu aona'o umaarauzon?"

¹² Wadokozu-dau Jacob kichadanii wuru'u wakapoo-kizi ni'oraz. Uruu, udainao na'iki i'uzanao, na'iki'o i'tuzan wunu kapam. Powa'a'o zii mooko pugaru umanawunun Jacob ai?"

¹³ Jesus kian, "Pidan tuza'o wunu di'ora'a kapoo-kizai di'iki'i, maaradako'o nii uruu koshan;

¹⁴ mazan pidan tuza'o pa'an ōtaan ni'oraz wunu, aonaa na'apainim nii umaaradakouzon. Ōtaan ni'oraz wunu, una'an ni'i naa u'ida'a, ikoda'o nii wunu ma'ozaka'oraz ununudapan, taa'o ni'oraz karikaonanu'o kakupa-karu."

¹⁵ Aizii okian u'ati, "Aushaa putaa mooko uruu wunu ō'ati, aonaa kizi ōmaarakouzon, na'iki aonaa kizi ōkapowa'anan powa'a da'ati'i."

¹⁶ Jesus kian o'ati, "Pudapadanaka pudaiaru na'iki puwa'ati utuma da'ati'i."

¹⁷ "Aona'o mazan ōkaudaiarun," okian u'ati.

Jesus kian o'ati, "Mishi'o kaiwuru'u, 'aona'o ōkaudaiarun,' pukianuz.

* 4:9 Samaria Baara sannao: Inao kaduz pidannao, aonaa inaudapaakan Jewnao tuma.

¹⁸ Pugaru, baka'iau'ora'a naa pumazidan. Aizii kai'oraz pumin-mashaapan, aonaa mishi pudaiaru mani uruu, ukau'an mishi'o kaiwuru'u puparadanuz."

¹⁹ Okian u'ati, "Aizii ðaitapa! Pugaru Tominkaru prophetin!

²⁰ Waunao Samaria Baara sannao dokoza-daunnao, di'ora'a midukuo ida'a'o ïaida-kidauz pataapan Tominkaru umanawunu'o nii. Mazan unao Jewnao kian, Jerusalem ii pa'an Tominkaru aipan pidannao aida-kidan ïtaapan uruu umanawunu'o nii."

²¹ Aizii Jesus kian o'ati, "Pumishida ðparadan, kaina'iki kamoo wa'atin, uruu dono aona'o nii pidannao nyukunuitapan di'ora'a midukuo oo Jerusalem, ïaida-kida'azon an pataapan Tominkaru umanawunu'o nii.

²² Unao Samaria Baara sannao, aonaa uaitapan kaimanaiman kanom wuru'u utaapaniaz umanawunu'o nii; waunao Jewnao, waaitapa pa'an kanom wuru'u wataapaniaz umanawunu'o nii. Usha'apanum kau'an Jewnao ati'o wuru'u pidan kazannaatin-kinaa kainaabata-kaoz.

²³ Mazan kaina'iki pa'ina'o kamoo wa'atin, aizii uruu kamo'o naa wuru'u kaawa'oraz! Uruu dono, pidannao mishi'oraz manawun ïtaapan Tominkaru umanawunu'o nii, ïtaainan nii u'ati padoronaa ii, na'iki mishi'o ida'ana'o nii. Na'apainao wuru'u Tominkaru aipaniaz papidanannao nii.

²⁴ Tominkaru uruu Doronai. Pidan taapa'oraz uruu umanawunu'o nii, marii utukapakidanuz Tominkaru ati, pataainan ida'an padoronaa ii na'iki mishi'o ida'an."

²⁵ Aizii Samaria sanaaba kian Jesus ati, "Õaitapanii kaina'iki Messiah wa'atin. (Christ[†] kia'o kapam wuru'u.) Ukaawan dono, ukainaabatan nii ipai aimakaan wa'ati."

²⁶ Udauna'an Jesus kian, "Õgaru uruu. Uruu paradina'oraz pu'ati."

²⁷ Upu'a'a naa Jesus tominapa-kidaniinao kaawa'akan donoi iki; tuukii ïdi'itinpan ïtukapan idi ukadakotinan zunaaba tuma. Mazan aonaa na'ia'oram kian o'ati, "Kanom puaipan u'ai?" oo "Kandii ni'o pukadakotinan otuma?" aonaa ukian u'ati.

²⁸ Uru'u naa owa'aka'akan pawunun kinnaa, okiwa'akan naa donoi iti. Na'ia'a naa okakuwaapan pidannao ati.

²⁹ "Aushaa uwa'ati, utukapanaka pidan kaidi'ia'a, ukowaada'aka ð'ati ipai ðsha'apatauzonii kida. Uru'u naa sha'a Christ?" okian.

³⁰ Uru'u naa pidannao makon donoi iki, ïtukapa'anan Jesus.

³¹ Upu'u Jesus tominapa-kidaniinao dapadautan uruu, "Tiichaa, puaroopa'a naa zii!" ïkian.

³² Mazan Jesus kian ï'ati, "Õgaru kaina'a wanyukunui ðnikan ni'o, aona'oraz unao aitakan udau'u."

³³ Uruu idi utominapa-kidaniinao pishautaakan, "Pidan na'akani'i naa sha'a uwanyukunuu nii?" ïkian.

³⁴ Jesus kian ï'ati, "Õwanyukunuu pa'an wuru'u ðsha'apatanuz dyuuda'o ðgaru aiapanii ðsha'apatan, atii ðipaiianuzu.

³⁵ Karikaonan da'i puabatan pidan kian: 'Kaina'iki 4 kauzu, udauna'an paoribai aka karaoda-kaos.' Mazan ðkian u'ati, uawunuapa kaimanaiman zakapu kawana'ati kida. Dyua'a naa paoribai aka, turua'a naa ukaraoda-kaos!

³⁶ Aizii wuru'u karaodapainaoz kawinipinaata-kaos'a naa ïdyaun. ïkaraodapaniinao baokopata-kaos karikaonanu'o kakupa-karu di'iti. Paowa'oraz paoribai uuda, na'iki karaoda'oraz paoribai aka baokopa'o nii ïkonaukian.

³⁷ "Mishi'o wuru'u kiauza-karuz kaikapa'a: 'Bauda'apa'o pidan paowan, ba'oran pidan karaodan.'

³⁸ Õdyudan ukaraodapa'anan paoribai aka zakapu kawana'ati, aonaa ukauudinauzon na'ii padamata; ba'orainao kowas baiaapanii unao ua'ii dadara'o kaudin-kizai, aizii unaou'u naa naubaapa ïkaudin-kizi."

³⁹ Iriba Samaria Baara sannao, mashaapainaoz donoi ii mishidan Jesus, zunaaba kian idi, "Ukowaada ð'ati ipai aimakaan ðsha'apatauzonii."

⁴⁰ Aizii Samaria Baara sannao kaawainaoz u'ida'ati, ïpishaan uruu tuukii, "Waaipan puna'a'akan watuma," ïkian u'ati. Uruu idi dya'utam kamoo Jesus na'ia'akan ituma.

⁴¹ Iriba baokoinao mishidan ïabatan idi Jesus kuwaa,

⁴² na'iki ïkian zunaaba ati, "Aizii wamishida, aonaa pukowaadan idi mani wa'ati, mazan waabatan idi sariapa uruu di'iki. Aizii waaitapa uruu mishi wuru'u kazannaata'o ni'oraz ipai pidannao."

Jesus kakudan naobanai dani munapo'o pa'ai

[†] 4:25 Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

⁴³ Una'ia'akan dauna'an dya'utam kamoo, uru'u naa Jesus dobatan Galilee Baara iti.

⁴⁴ Jesus kian: "Tominkaru prophetin, aonaa utaapauzo-kae umanawunu'o nii pawizi ii."

⁴⁵ Galilee Baara iki'o pidannao, makonka'o Passover Kamoon dau'ati Jerusalem ii, ipai itukapan Jesus sha'apatanii kida baokopainapa-karu dono na'ii. Ukau'an, Jesus kaawan dono Galilee Baara iti, konaukii pidannao dapaapan uruu.

⁴⁶ Jesus kaawan naa koshan donoi Cana ati, Galilee Baara ia'oraz, (na'ia'o tawuru'u upana'adan wunu wine nii, kiwiini'o dono.)

Aizii uruu dono Capernaum ii, kaina'a'o wiizai zowaunaa karina'o udani daonaiora.

⁴⁷ Uabatan idi kaina'a Jesus kaawan Judea Baara iki Galilee ati, uru'u naa umakon Jesus di'iti. Tuukia'o ida'an upishaan Jesus, "Pumako otuma Capernaum iti pukakuda kizi odani; maonapa'ora'a naa umawakan kowas kaiwuru'u!"

⁴⁸ Jesus kian u'ati, "Aonaan an unao tukapan umanawun kida'o aimaakan sha'apata-kae, aona'o nii umishidan."

⁴⁹ Aizii pidan karina'oraz udani kian Jesus ati, "Puwa'ati kadiman otuma Naobanai, mawaka'o ni'i naa odani."

⁵⁰ Jesus kian u'ati, "Pukiwa'a naa powaa iti, kakuda'a naa pudani!" Umishida Jesus paradan, uruu idi ukiwa'akan naa powaa iti.

⁵¹ Dunapo ii zii upoitornao ikodapan uruu. Ikian u'ati, "Kakuda'aka'a naa pudani."

⁵² Uru'u naa upishaan idyaun, "Na'iam dii kamoo ukakudan?" "Munumun, masakauda'u kamoo daawadatan, uruu umada wadidin," ikian u'ati.

⁵³ Udaru aitapa na'a'o kamoo wuru'u, "Kakuda'a naa pudani!" Jesus kianuz u'ati. Ukau'an tuukii umishidan Jesus, na'iki baokopa udapu ainao pidannao mishidan kapam.

⁵⁴ Uruu itamautannaa Jesus sha'apatan umanawunu'o aimaakan, pakaawan dono Galilee Baara ati koshan, Judea Baara iki.

5

Jesus kakudan karinaapa'o pidan wunu baoko danoma ii

¹ Udauna'an Jesus makon Jerusalem iti Jewnao baokopainpauzon kamoo dau'ati.

² Jerusalem awauribanaa ida'a, kaina'a paniinom, Kaznizo Paniinomizinaa kia'o udakota-kae. Maonapa udazaba'a kaina'a wunu baoko, Bethzatha kia'o udakota-kae Jewnao paradan ida'an. Maonapa wunu baoko danoma an, kaina'a baka'iauda'u kabaun dikin-dinapa-kizai kida.

³ Aizii dikin-dinapa-kizai kida nazo ii, kaina'a iriba karinainao washatinpan kida, ishaawunnao na'iki pabi'inaaka machi'ika-kainao kaduz kida. [Ipai idyaun izaudapan wunu koboinan.

⁴ Panaadon kida'o da'i angel kaawauzon, na'iki ukoboan nii wuru'u wunuz. Karinaa-ziiwa kiwiini'o udamotinan ubaoko iti, ukobo-kae dauna'an aka, uruu kakuda'o nii sha'apa'oram karikaonan parinaa ai.]*

⁵ Kaina'a karinaapa'o pidan na'ii kapati'ora'a naa, ubaiatinan 38 wunu.

⁶ Jesus tukapan uruu, uaitapa kotua'ora'a naa ukarinaapan. Jesus kian u'ati, "Puaiapa pukakudan?"

⁷ Karinaapa'o kian u'ati, "Aonaa pidan kaminka'uta'o nii ogaru, okaawa kizi wunu baoko iti ukobo-kae dono. Otiwaina'akan dono'o naa omakon na'iti, ba'oran pidan kaawa'aka'a naa kiwiin o'ai."

⁸ Sariapa Jesus kian u'ati, "Aushaa, pukadishita! Pumako'o naa, puna'aka'a naa puwashatinapa-kizi."

⁹ Sariapa uma'ozaka'akan. Ukadishita'akan, uzaamata'akan pawashatinapa-kizi, na'iki uchi'ika'akan naa.

Aizii uruu dono, Sookapa-karu Kamoon wuru'u.

¹⁰ Uruu idi Jewnao zowaunaanao kian pidan kakuda-kariwai ati, "Aizii Sookapa-karu Kamoon. Pudikintapan wakakinaorinaa wuru'u puna'akanuz puwashatinapa-kizi."

¹¹ Mazan ukian i'ati, "Pidan kakuda'oraz ogaru, ukian o'ati, 'Pumako, puna'aka'a naa puwashatinapa-kizi.'"

¹² Na'iki ipishaan uruu, "Kanom mooko wuru'u dyuuda'oraz pumakon na'iki puna'akan puwashatinapa-kizi?"

¹³ Mazan aonaa uaitapan kanom wuru'u kakuda'oraz paugaru, usha'apanum kau'an iriba'o pidannao uruu dono na'ii, na'iki kadiman kapam Jesus mako'okan ibi an.

* 5:4 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

¹⁴ Uruu dauna'an, Jesus ikodan naa uruu Tominkaru Dapu ii. Ukian u'ati, "Puabata, aizii ma'ozaka'a naa pugaru; ukau'an marina'a naa oia'o, panaadon kasha'ora'o aimaakan sha'apan powa'a zii pu'ati."

¹⁵ Uruu'u naa umako'okan, ukakuwaapa'ana'akan naa Jewnao zowaunaanao ati. Ukian i'ati, "Jesus karikaonan tawuru'u kakuda'oraz o'garu."

¹⁶ Jesus sha'apatan idi na'apa'o aimaakan Sookapa-karu Kamoon dono, uruu dikin ii Jewnao dadaradan naa amazada u'ati.

¹⁷ Uruu idi Jesus kian i'ati, "O'daru, ipai kamoo ukaminka'uupan pidannao. O'garu na'apa'o kapam uruu kawan."

Jesus mishi'o Tominkaru Dani

¹⁸ Jesus kian dikin ii na'apa, powa'a zii Jewnao zowaunaanao dawatan na'apam pazowii-kida-kinaa nii uruu. Aonaa soo uwazootapan idi mani isookapauzon kamoon kakinaorinaa, mazan udakotan idi kapam Tominkaru paDaru nii, uruu ida'an upatumaakadinan Tominkaru tuma.

¹⁹ Uruu idi Jesus kian i'ati, "Mishi'o kaiwuru'u o'kianuz, aonaa Tominkaru Dani sha'apatan aimaakan paaipan ati, soo usha'apata patukapanii paDaru sha'apatan. Kanom uDaru sha'apatanii, na'apa kapam uDani sha'apatan.

²⁰ O'Daru marainapanii pauDani na'iki utukapa-kida u'ati ipai pasha'apaapanii. Na'iki utukapa-kidan nii u'ati aimaakan powa'a'o zii umanawunun kida, unao di'itinapa-kinaa nii.

²¹ Na'apa oDaru kadishita-kidan kawan mawakainao na'iki utaan kakupa-karu i'ati, na'apa'o manawun uDani taan kakupa-karu na'ia'oram ati utaa'azon.

²² O'Daru, aonaa ukabootan pidan oia'o di'iti oo kaimana'o di'iti. PauDani ati pa'an utaan ipai wuru'u na'apa'oraz sha'apatin-karu,

²³ ipai kizi pidannao taapan uDani umanawunu'o nii, na'apa itaapan kawan uDaru. Mazan pidannao aona'oraz itaapan Tominkaru Dani umanawunu'o nii, na'apa kapam aonaa itaapan mani uDaru umanawunu'o nii wuru'u, dyuuda'oraz uruu.

²⁴ "Mishi'o kaiwuru'u o'kianuz u'ati: Pidan abata'o na'iki izo'ati'o o'kuwaa, na'iki mishida'o dyuuda'oraz o'garu, kaina'a'ora'a naa karikaonan'u'o kakupa-karu u'ida'a wuru'u. Aona'o nii upataka'uta-ka'o pa'oian dikin ii. Aonaa powa'a mawakapa-karu di'itanpu'ora'a naa mani uruu, mazan kaina'a'ora'a naa uruu ida'a karikaonan'u'o kakupa-karu.

²⁵ Mishi'o kaiwuru'u o'kianuz u'ati: Kaina'iki kamoo wa'atin, aizii uruu'u naa wuru'u kaawa'oraz. Uruu dono'o ni'i naa mawakainao abatan Tominkaru Dani paradan. Pidan abata'o na'iki izo'ati'o Ukuwaa uruu kakupa'o nii.

²⁶ WaDaru di'iki'o kakupa-karu ikoda-ka'o. Na'apa'o manawun waDaru toman pauDani, uruu di'iki kapam kakupa-karu ikoda-ka'o.

²⁷ "WaDaru kiini'i naa pauDani ati, 'Turua'a naa aizii pubuutan pidannao,' usha'apanum kau'an uruu pa'an wuru'u Daonaiora Aokazi Iki'o.

²⁸ Aonaa umaaitapaka'ana'a o'kuwaa! Mishi'o, kaina'a'o nii kamoo kaawan, na'iki uruu dono ipai'o nii pabaaranaa iki kida mawakainao abatan Uparadan.

²⁹ Pidannao sha'apata'o kaimana'o, ikadishitan nii na'iki karikaonan'u'o nii ikakupan; mazan pidannao sha'apata'o oia'o, ikadishitan nii na'iki pataka'uta-ka'o nii i'dyaun.

Kakuwaapainao Jesus dau'u

³⁰ "Aonaa turuu o'sha'apatan aimaakan o'aipan ati karikaonan. O'buutan pidannao soo Tominkaru aipan kawana'ati manawun. Ukau'an sakitapa'o pa'an wuru'u o'buutanuz pidannao isha'apainpan kawana'ati. Usha'apanum kau'an, aonaa o'tiwaan o'sha'apatan aimaakan o'aipan ati karikaonan, soo dyuuda'oraz o'garu aipan kawana'ati o'sha'apatinan.

³¹ "Okakuwaapan an mani o'dau'u, o'ida'a karikaonan, aonaa turuu o'paradan mishida-ka'o.

³² Mazan kaina'a ba'oran kakuwaapa'o o'dau'u, o'aitapa mishi'o wuru'u uparadanuz o'dau'an.

³³ "Unao, udyuudan pidannao John Chikaawunuupauzo di'iti. Uruu dono ukowaada mishi'o o'dau'an.

³⁴ Aonaa o'aipan manawun mani pidan kakuwaapan o'dau'an kaiwuru'u; mazan okowaadan unao ati kaikapa kida'ora'a, turuu kizi ukazannaatinan.

³⁵ John uruu lamp kawanu'o, ma'ozaka'oraz ukanadapan; aizii unao masakauda'u karikaonan ukonaukii-kidan ukanadapanuzu.

³⁶ "Powa'a zii John kuwaa ai umanawunun wuru'u kakuwaapa'oraz o'dau'u: wuru'u o'sha'apatanii kidaz o'daru aipan kawana'ati, na'iki wuru'u Uaipaniaz zii o'sha'apatan, inao wuru'u kakuwaapa'oraz o'dau'u. Na'iki o'sha'apatanii kida ukainaabata o'daru wuru'u dyuuda'oraz o'garu.

³⁷ Na'iki òdaru kapam kakuwaapa'o òdau'u. Unao, aonaa uabatauzon uparadan oo utukapauzon uruu.

³⁸ Aonaa uzaamatan Ukuwaa, usha'apanum kau'an aonaa unao mishidan ògaru wuru'u Udyuudaniaz.

³⁹ Utominpan padamata kaimanaiman saada-kariwaiz kida Tominkaru Paradan dau'u, uzauda-kidan uruu ida'a'o nii unao ikodan karikaonanu'o kakupa-karu, mazan uruu kida kakuwaapa'oraz òdau'u!

⁴⁰ Mazan upu'u aonaa uzaamatina'azon ò'ida'ati, turuu kizi uzaamatan karikaonanu'o kakupa-karu.

⁴¹ “Òsha'apatan aimakaan aonaa òaipan idi'o mani pidannao dakotan ògaru umanawunu'o nii.

⁴² Mazan òaitapa unao, aonaa na'ia'oram marainpan Tominkaru kaimanaiman.

⁴³ Ògaru, òkaawan òdaru uu ida'ana'o, mazan unao, aonaa unaubaan ògaru. Mazan ba'orainao kaawan an paipan ati karikaonan, ìnao'u nii pa'an unaubaapa.

⁴⁴ Upaonarunao naubaan an unao, tuukii ukonaukian, mazan aonaa zoobaba usha'apatan aimakaan Tominkaru bauda'apauzon naubaa-kinaa nii unao. Ukau'an, na'apam nii mooko umishidan uruu?

⁴⁵ “Aonaa ògaru'o nii mani wuru'u kia'o ni'oraz òdaru ati, 'oia'o ìnao,' unao dau'an. Kaina'a Moses saadazonii, uru'o nii pa'an wuru'u 'oia'o ìnao,' kia'o ni'oraz, unyukunuu Moses saadanii dau'atin pu'u padamata.

⁴⁶ Umishidan an mani mishi manawun Moses saadanii, umishida mani padamata ògaru. Usha'apanum kau'an, ògaru daua'o wuru'u usaadaniaz.

⁴⁷ Mazan umamishidakan pu'u Moses saadazonii kakinaorii, na'apam nii dii umishidan òparadan?”

6

Jesus paan 5000 pidannao

(Matthew 14:13-21; Mark 6:30-44; Luke 9:10-17)

¹ Aizii udauna'an Jesus taraukan Galilee Karishiiz baza iti, (Tiberias Karishiiz, kia'o udakota-ka'o kapam.)

² Iriba pidannao da'anpan uruu ìtukapan idi usha'apatan umanawun kida'o aimakaan, ukakudanuz karinainao.

³ Jesus makon patominapa-kidaniinao tuma naawazi paawa iti, na'ii usakanatan ìtuma.

⁴ Aizii udono, maonapata'o Jewnao Passover Kamoon.

⁵ Jesus awunuudanaan, utukapa iriba pidannao wa'atin pa'ida'ati. Sariapa ukian Philip ati, “Na'ikim nii watorian wanyukunui wapaa-kinaa nii ipai wunaou'a?”

⁶ Jesus pishaanuz Philip, utiwaa-kidapan karikaonan uruu, mazan Jesus, uaitapani'i naa na'apam nii pasha'apainpan.

⁷ Philip kian u'ati, “8 kauzu pidan kaudinan winipinaa, aonaa turuu utorian wunao aroapa-kinaa ni'i, utaa-ka'o pu'u mani masakauda'u sodi kida.”

⁸ Andrew, Simon Peter inawuzuz, uruu kapam Jesus tominapa-kidanii. Ukian Jesus ati,

⁹ “Kaina'a koraidaonaa diida'a'a, kaina'a u'ida'a baka'iauda'u barley-ba'i* na'iki dya'utam kopaunao sodi kida. Mazan na'apam nii mooko masakauda'u sodi'o wanyukunui turuan iriba'o manawun pidannao ati?”

¹⁰ Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, “Marii pidannao sakanatan.” Uru'u naa ìdyuudan pidannao sakanatan naa. Pinidi baawu wuru'u na'ia'oraz amazada. Aizii daonaioranao uikoda mani 5000 Idyaun.

¹¹ Uru'u naa Jesus zaamatan bread na'iki utoriinapa-kidan naaz Tominkaru ati, “Kaimana'o pugaru Tominkaru, putaan idi wanyukunui.” Uruu dauna'an udyuudan naa utaabi'ii-ka'o sakanatapainao ati, aizii kopau na'apa kapam una'apatan. Ipai pidan aroopan abaapa kida.

¹² Aizii ìturuudan dauna'an paaroopan, Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, “Aizii uzawada wanyukunui wa'akun, aonaa uwakuda'ana'az.”

¹³ Uruu idi baka'iauda'u'oraz barley-ba'i wa'akun di'iki, ìpaidada 12 dazowan kida.

¹⁴ Aizii pidannao tukapan idi Jesus sha'apatan umanawunu'o aimakaan, sariapa ìkian, “Di'i naa wuru'u Prophet, saada-kariwai Tominkaru paradan kaunamunaataniaz uwa'atin nii.”†

¹⁵ Jesus aitapan idi pidannao zaamata'azon naa paugaru King nii aonaan pu'u unyukunuu na'apan, uruu idi umako'okan i'ai paba'orantin koshan midukuo iti.

* 6:9 barley-ba'i: barley aka, poroom kawanu'o. † 6:14 Deuteronomy 18:18-19

Jesus chi'ikan wunu paawa an
(Matthew 14:22-33; Mark 6:45-52)

¹⁶ Uruu wachuupunin, Jesus tominapa-kidaniinao makon naa Galilee Karishiiz iti.

¹⁷ Izaamatan kanawa na'iki uru'u naa itaraukan Capernaum iti. Maruta'aka'a naa amazada, aonaa zii Jesus kaawan i'ida'ati.

¹⁸ Aizii uruu wamarutan ida'a, ma'ozaka'o awaru kaawan na'iki kichana'iki-kii utoman wunu paran.

¹⁹ Jesus tominapa-kidaniinao pooratan pakanawan na'apa'o bii an, 3 oo 4 mile umunapon. Uru'u naa itukapan Jesus wa'atin, wunu paawa an uchi'ikapan. Uwa'atin, atii umaonapatan ikanawan ida'ati. Tuukii itarian u'ai.

²⁰ Mazan upu'a'a naa uparadan i'ati, "Mana'a utaria'ana'a! Ōgaru wuru'u!"

²¹ Uparadan dauna'an, iaipan naa upaidinan patuma kanawa zo'iti, mazan masha'apakiaka ikaawa'akan naa pamako-kizi iti.

Pidannao dawatinan Jesus dau'u

²² Ba'oran chaapi'iki, pidannao karishii danoma ia'oraz iwa'akinan, itaitapanii na'a'o soo bauda'apa kanawa karikaonan. Na'iki itaitapa kapam aonaa Jesus makon patominapa-kidaniinao tuma uruu kanawa zo'an, soo inao karikaonan mako.

²³ Mazan kaina'a ba'oran kanawa kida kaawan Tiberias iki, maonapa Naobanai paa-kizi ii pidannao, utoriinapa-kidan dauna'an wanyukunui.

²⁴ Aizii pidannao tukapan idi aonaa Jesus nii, na'iki aonaa utominapa-kidaniinao nii kapam, uru'u naa ipaidinan kanawa kida zo'iti, na'iki imakon naa Capernaum iti, idawatina'anan naa Jesus dau'u.

Jesus, uruu wanyukunui aokazi iki'o

²⁵ Iikoda Jesus karishii baza ia'a naa. Uru'u naa ikian u'ati, "Tiichaa, na'apainim di'i naa pukaawan da'ati'i?"

²⁶ Jesus kian i'ati, "Mishi'o kaiwuru'u okianuz: Udawatinan odau'u soo uarootan idi'o abaapa karikaonan, aonaa utukapan idi'o mani osha'apatan umanawun kida'o aimakaan.

²⁷ Aonaa ukaukina'ana'a pataka'uinauzo wanyukunui dau'ati. Ukaudin pa'an wanyukunui dau'ati karikaonan'oraz kakupa-karu u'ida'an. Uruu wuru'u Daonaiora Aokazi Iki'o taan ni'oraz unao ati, usha'apanum kau'an Tominkaru tukapa-kida mishi panyukunuu kaimanan u'ati."

²⁸ Aizii ikian u'ati, "Kanom mooko manawun Tominkaru aiapanii washa'apatan?"

²⁹ Jesus kian i'ati, "Tominkaru aipan soo umishidan o'garu, padyuudaniaz."

³⁰ Na'iki ikian u'ati, "Kandii mooko umanawunu'o aimakaan puaida-kidan nii wa'ati, wamishida-kinaa nii wuru'u puparadanuz?"

³¹ Wadokozu-daunnao, inikauzionii wanyukunui, 'manna' kia'oraz udakota-kao, mapi-dantaka'o amazada ii. Na'apa usaadinpan Tominkaru Paradan ida'a, 'Utaanii i'ati inikan nii aokazi iki'o wanyukunui.' †

³² Jesus kian i'ati, "Mishi'o kaiwuru'u okianuz: Aonaa Moses mani wuru'u taa'oraz aokazi iki'o wanyukunui u'ati. Odaru pa'an wuru'u taa'oraz aokazi iki'o wanyukunui, mishi'oraz kakupa-kinai.

³³ Wanyukunui, Tominkaru dyuudaniaz aokazi iki, uruu pa'an taa'oraz kakupa-kinai manawun, pidannao ati."

³⁴ Sariapa pidannao kian u'ati, "Naobanai! Putaa mooko wa'ati uruu wanyukunui, na'iki ipai kamoo pa'i putaa wa'atiz!"

³⁵ Jesus kian i'ati, "Ōgaru wuru'u wanyukunui kakupa-kinaiz. Na'ia'oram pidan zaamatina'o o'ida'ati na'iki mishida'o o'garu, aona'o nii uzamaziizon na'iki aona'o nii umaaradakouzon.

³⁶ "Mazan okii sha'atii u'ati, utukapa'a naa padamata o'garu, mazan upu'u aonaa umishidan o'garu.

³⁷ Ipai pidan odaru taaniaz o'ati, zaamatina'o nii o'ida'ati. Na'iki pidan wuru'u zaamatina'oraz o'ida'ati aonaa na'apainim nii okashanauan.

³⁸ Usha'apanum kau'an owa'atin da'ati'i aokazi iki, osha'apata'anan dyuuda'oraz o'garu aipan kawana'ati osha'apatan. Aonaa owa'atin osha'apata'anan aimakaan onyukunuu aipan kawana'ati.

³⁹ Na'iki dyuuda'oraz o'garu, aonaa bauda'apa uaipan owaziwaan pidan pataaniinaouz o'ati. Mazan uaipan pa'an okadishita-kidan idyaun na'iki otaan ikakupa-kinaa nii, Tominkaru Ainaa dono.

⁴⁰ ŌDarū aipan ipai pidan tukapa'oraz na'iki mishida'oraz uDani, zaamatan karikaonananu'o kakupa-karu; na'iki ōkadishita-kidan nii İdyauñ karikaonanu'o kakupa-karu di'iti Tominkaru Ainaa dono."

⁴¹ Uru'u naa Jewnao kadakotin-kidan uruu na'iki İto'oran naa u'ati, ukian idi, "Ōgaru wuru'u wanyukunui aokazi iki'oraz kaawan."

⁴² Ukau'an İkian pa'atiaaka, "Aonaa mooko Jesus mani uruu, Joseph daniz? Waaıtapanii na'apain udaronao! Na'apa di'i naa mooko kaiwuru'u ukianuz, 'Ōgaru aokazi iki'o ōwa'atin?' "

⁴³ Jesus kian İ'ati, "Aona'a naa ukadakoinpa'ana'a na'apa.

⁴⁴ Ōdarū wuru'u dyuuda'oraz ōgaru; na'iki aonaa turuu pidan zaamatan ō'ida'ati, soo ōdarū minziwatan dono uruu uzaamatın-kinaa nii ō'ida'ati. Na'iki ōkadishita-kidan nii uruu Tominkaru Ainaa dono.

⁴⁵ Na'apa kotua'o prophet saaduzonii kian, 'İpai'o nii Tominkaru tominapa-kidan pidannao.'[§] Ukau'an kanom dyauta'o unyukunuu ōdarū paradan dau'ati, na'iki tominpa'o uruu di'iki, zaamatina'o nii ō'ida'ati.

⁴⁶ "Mazan aonaa na'ia'oram pidan tukapuzon ōdarū, soo wuru'u wa'ati'oraz Tominkaru di'iki, uruu pa'an tukapa'oraz ōdarū.

⁴⁷ Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Na'ia'oram pidan mishida'o, zaamata'ora'a naa karikaonanu'o kakupa-karu wuru'u.

⁴⁸ Ōgaru wuru'u wanyukunui kakupa-kinaiz.

⁴⁹ Udokozu-daunnao nikauzon pu'u 'manna' mapidantaka'o amazada di'ii, upu'u İmawakan.

⁵⁰ Mazan di'i naa pa'an wuru'u wanyukunui, kaawa'oraz aokazi iki, pidan nika'oraz uruu, karikaonanu'o nii ukakupan.

⁵¹ Ōgaru pa'an wuru'u wanyukunui, kaawa'oraz aokazi iki, taa'oraz kakupa-kinai. Pidan nikan an wuru'u wanyukunui, uruu karikaonanu'o nii ukakupan. Wanyukunui ōtaan ni'oraz u'ati, uruu ōdunaa. Uruu ōtaaniaz pidannao kakupa-kinaa nii."

⁵² Uru'u naa Jewnao shokorodinan u'ati na'iki İkian pa'atiaaka, "Na'apam nii mooko arawu İtiiman pataan wa'ati padunaa, wanyukunui nii?"

⁵³ Jesus kian İ'ati, "Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Umanikakan an Daonaiora Aokazi İki'o dunaa na'iki umatuzakan an uizain, aona'o kakupa-karu nii u'ida'a.

⁵⁴ Mazan kanom aroopa'o ōdunaa dau'u na'iki tuza'o ōizain, uruu karikaonanu'o nii pa'an ukakupan na'iki ōkadishita-kidan nii uruu Tominkaru Ainaa dono.

⁵⁵ Ōdunaa, uruu mishi'o wanyukunui na'iki ōizain mishi'o riwunii.

⁵⁶ Na'ia'oram pidan aroopa'o ōdunaa dau'u na'iki tuza'o ōizain, uruu zaamatanpa'o ō'ida'ati, na'iki ōgaru zaamatanpa'o uruu ida'ati kapam.

⁵⁷ Ōdarū Tominkaru taapa'oraz kakupa-karu, uruu wuru'u dyuuda'oraz ōgaru. Uruu di'iki'o ōikodan kakupa-karu. Ukau'an pidan aroopa'oraz ōdau'u, uikodan nii kakupa-karu ōgaru di'iki.

⁵⁸ Ukau'an di'ora'a wuru'u wanyukunui kaawa'oraz pa'an aokazi iki, aonaa udokozu-daunnao nikauzonii manna kawanu'o mani. İnikauzon pu'u padamata manna, mazan upu'u zii İmawakan. Mazan pidan aroopa'o di'ora'a wanyukunui dau'u, karikaonanu'o nii pa'an ukakupan."

⁵⁹ Jesus kakuwaatinanz kaikapa'a, utominapatın-kidan dono'o pidannao synagogue* ii.

Jesus kuwaa taa'oraz karikaonanu'o kakupa-karu

⁶⁰ Aizii İabatan idi na'apa'o kuwai, iriba da'anapatınainauz uruu, kian, "Dadara'o manawun ukuwaa. Kanom turuu uabatapan kaiwuru'u ukuwaa?"

⁶¹ Mazan Jesus, uaitapa na'apam patominapa-kidaniinao kadakotin-kidan pakuwaa. Sariapa ukian İ'ati, "Ukaziwaa-kida zii ōparadan?"

⁶² Na'apam dii mani ukian utukapan an Daonaiora Aokazi İki'o sawatinan powaa İti pawa'ati-kizi İti?

⁶³ Pudi'İtapan an soo nanai daua'o karikaonan, uruu mazanu'o karikaonan wuru'u. Kaimana'o Doronaa pa'an wuru'u kaawa-kida'oraz kakupa-karu. Wuru'u ōparadan kidaz, unao İti'oraz, aonaa nanai daua'o mani, mazan doronai daua'o, na'iki ukakupa-kinaa ni'o.

⁶⁴ Mazan upu'u zii kaina'a pabi'i kida unao aonaa umishidan." (Jesus İtapanii sariapa patominapa-kidan di'iki'o İdyauñ, na'ia'oram aona'o nii İmishidan. Na'iki uaitapa na'ia'oram nii kaakapaa paugaru tarubainao İti.)

§ 6:45 İsaiah 54:13 * 6:59 synagogue: kabaun Jewnao baokopainapa-kizi. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

⁶⁵ Na'iki Jesus kian koshan, “Kaikapa'o ati'o tawuru'u ðkianuz u'ati, aonaa turuu pidan zaamatanan ð'ida'ati, soo ðdaru Tominkaru na'akan dono ð'ida'ati ðdyaun.”

⁶⁶ Na'iki'ora'a naa iriba utominapa-kidaniinao muudinan naa u'ai, aonaa powa'a ðmakon utuma.

⁶⁷ Uruu idi Jesus kian wunao ati'i 12 patominapa-kidaniinaouz, “Unao mani, umuudinan ni'i naa kapam ð'ai?”

⁶⁸ Simon Peter kian u'ati, “Naobanai, kanom di'iti'o nii mooko wamakom? Pugaru ida'a pa'an parada-karu kida taa'oraz karikaonanuo kakupa-karu.

⁶⁹ Na'iki, aizii wamishida na'iki waaitapa pugaru umanawunu'o, Tominkaru di'iki'o puwa'atin!”

⁷⁰ Jesus kian ð'ati, “Õgaru zaamata'oraz 12 unao. Mazan bauda'apa unao, Satan!”

⁷¹ Una'apanuz Judas Iscariot dau'a'o wuru'u (Simon Iscariot daniz); uruu 12 tuma'o uaitinpan, uru'o nii zaamata-kida Jesus.

7

Pa'inawuzunao dyuudan Jesus makon Judea Baara iti

¹ Uruu dauna'an, Jesus morowautapan na'ii'aka wiizai kawana'ati, Galilee Baara ii kida'oraz. Aonaa uaipan pachi'ikinan Judea Baara ii aka, usha'apanum kau'an Jewnao zowaunaanao zaudapanii uruu na'ii, ðaipan pazowiinuzo.

² Na'iki uruu dono maonapata'o Jewnao baokopainpauzon kamoan, ðkawiizibatinauzon.*

³ Uruu idi Jesus inawuzunao kian u'ati, “Pugaru mani? Kanom nii aona'a naa pumakon Judea Baara iti, abatauzonao pukuwaa tukapa kizi wuru'u pusha'apaapanii kidaz?

⁴ Aonaa na'ia'oram pidan dizapa'o pasha'apaapan aimaakan, uaipan an pidannao aitapan kaimanaiman kanom kaduz paugaru. Pusha'apaapan an aimaakan, marina'a naa ipai pidannao aitapan!”

⁵ (Aizii wuru'u u'inawuzunaouz, aonaa ðmishidan uruu.)

⁶ Jesus kian ð'ati, “Aonaa zii mazan amazada kaawan ð'ati ðmako-kinaa nii na'iti. Mazan unao, turuu umakon na'apainim karikaonan, uaipan kawana'ati.

⁷ Aonaa kanom dikin ii pidannao to'ora-kizaitapan unao. Mazan õgaru ðto'ora-kizaitapanii, ðkakuwaapan idi ð'oian dau'u.

⁸ Umako'o naa baokopainapa-kizai iti. Mazan õgaru, aona'o nii zii ðmakon, usha'apanum kau'an aonaa zii amazada kaawan ð'ati.”

⁹ Jesus paradan dauna'an na'apa, una'ian zii Galilee Baara ii.

Jesus Jerusalem ii

¹⁰ Mazan u'inawuzunao makon dauna'an baokopainapa-kizai iti, uru'u naa Jesus makon kapam. Umakon na'iti dizinapa, aonaa kizi pidannao aitapan na'iam uruu.

¹¹ Na'ii, baokopainapa-kizai ii, Jewnao zowaunaanao dawatinan udau'u pidannao bii an, “Aonaa utukapan tawuru'u pidanaaz?” ðkian pidannao ati.

¹² Aizii uruu dono, iriba pidannao paradinan mashauda'u kida Jesus dau'u. Ba'orainao kian, “Kaimana'o pidan uruu.” Mazan ba'orainao kian, “Aonaa kaimana'o pidan mani uruu, soo umariidapan karikaonan pidannao.”

¹³ Mazan aonaa na'ia'oram pidan diwadan paparadan, ðtarian idi Jewnao zowaunaanao ai.

¹⁴ Aizii 4 kamo'o naa baokopainapa-karu, uruu zii Jesus makon Tominkaru Dapu iti. Na'ia'a naa utominapa-kidan pidannao.

¹⁵ Aizii Jewnao zowaunaanao abatan idi utominapa-kidan pidannao kaimanaiman manawun, tuukii ði'itinan uaitapan dau'an. Sariapa ðkian udau'ati, “Na'apam dii mooko arawu aitapan kaikapa'a naa manawunu'u? Aonaa na'apainim padamata tiichaanao tominapa-kidauzon uruu!”

¹⁶ Jesus kian ð'ati, “Wuru'u õkuwaa kidaz aonaa ðtomanii mani. Tominkaru, dyuuda'oraz õgaru, uruu di'iki'o wuru'u õkuwaa kidaz.

¹⁷ Pidan minziwata'o panyukunuu Tominkaru kaudin-kizi dau'ati, uru'o nii pa'an aitapa õkuwaa, Tominkaru di'iki'o, oo ðtomanii karikaonan.

¹⁸ Pidan kakuwaapan an paaipan ati karikaonan, utiwaan pamanawun-tinan wuru'u. Mazan pidan kakuwaapa'o pamanawunutapa'azon idi dyuuda'o paugaru; uruu kaimana'o pidan, na'iki mishi'o uparadan.

¹⁹ Mishi, Moses taanii unao ati ukakinaorinaa. Mazan aonaa na'ia'oram unao mishi'o utaapan wuru'u kakinaoriiz. Mazan kandii nii uzowia'azon õgaru?”

* 7:2 ðkawiizibatinauzon: Putukapa kaarita token ii, Jewnao baokopainpauzon kamoan waranu'u, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

²⁰ Aizii pidannao kian u'ati, "Kaina'a oia'o doronai pu'ida'a! Kanom mooko pu'itiiman zowia'azoo pugaru?"

²¹ Jesus kian i'ati, "Kaina'a bouda'apa ðsha'apatanii umanawunu'o aimaakan Sookapaku Kamoon dono, na'iki tuukii unao di'itinpan udau'u.

²² Mazan upu'u zii, utaapadan udani daonaioranao choota-kaof sookapauzo-karu kamoo dono, ikainaabatin-kinaa Jewnao nii, Moses taan idi na'apa'o kakinaorii. (Mazan aonaa Moses di'iki'o mani wuru'u na'apa'o sakadinanz, uruu dokoza-daunnao pa'an wuru'u sakada'oraz na'apa'o.)

²³ Aizii utaapadan pu'u udani choota-kaoo Sookapaku Kamoon dono, uruu aonaa kizi unao dikintapan Moses taaniaz kakinaorii. Kandii nii mooko uto'oran ð'ati ðsaabaan idi pa'an kaimanaiman pidan nanaa Sookapaku Kamoon dono?

²⁴ Aona'a udi'itapa'ana'a ðsha'apataniaz aimaakan oia'o nii. Mazan udi'itapa wuru'u ðsha'apataniaz aimaakan kaimana'o nii pa'an."

Christ mani wuru'u Jesus?

²⁵ Kaina'a Jerusalem sannao bii ikiinao pidannao, ikian Jesus dau'ati pa'atiaaka, "Aonaa mooko arawu'u mani tawuru'u itiwautaniaz pazowii-kidan?"

²⁶ Aizii di'i naa uparadinan iriba'o pidan ati. Na'iki aonaa kanom wa'atin itowauda'ua'anan uruu! Jewnao zowaunaanao aitapani'i naa sha'a uruu Christ[†] kii-kizaiz?

²⁷ Mazan Christ kaawan dono, aona'o nii pidan aitapan na'iki'oram uwa'atin. Mazan arawu'u, waaitapa na'iki'oram uwa'atin."

²⁸ Aizii Jesus tominapatin-kidan pu'u pidannao Tominkaru Dapu ii, ukian diiwa'o ida'an, "Uaitapanii mooko ðgaru na'iki na'iki'oram ðwa'atin? Aonaa ð'ida'a'o mani ðwa'atin! Dyuuda'oraz ðgaru, uruu mishi'o, na'iki uruu di'iki'o ðwa'atin. Unao aonaa uaitapauzon uruu.

²⁹ Mazan ðgaru ðaitapanii uruu, usha'apanum kau'an uruu di'iki'o ðwa'atin, na'iki uruu pa'an wuru'u dyuuda'oraz ðgaru."

³⁰ Uru'u naa iaipan pazaamata'akan Jesus sariapa na'ii, mazan aonaa kanom zaamatan uruu, usha'apanum kau'an aonaa zii amazada kaawan uzaamata-kinoo nii.

³¹ Mazan iriba na'iainao pidannao mishidan uruu, na'iki ikian, "Ba'oran kaawan an, dakotina'o Christ nii, turuu mani mooko usha'apatanao powa'a zii umanawun kida'o aimaakan arawu'u sha'apatanii kida aia'a?"

Jewnao zowaunaanao aipan pazaamata-kidan Jesus

³² Aizii Phariseena abatankan naa na'apam pidannao kian pa'atiaaka, mashauda'u padamana Jesus dau'an. Uru'u naa ibaokopatinan faadaanao zowaunaanao tuma, udauna'an idyuudan naa watchmantapainao Tominkaru Dapu i'zaamatanaka kizi Jesus.

³³ Jesus kian, "Õna'an nii zii utuma baukapa'a naa, udauna'an ðkiwan ni'i naa dyuuda'oraz ðgaru di'iti.

³⁴ Udawatinan nii ðdau'u mazan aona'o nii uikodan ðgaru. Aonaa turuu unao makon ðmako'ozoo-kizi iti."

³⁵ Uru'u naa Jewnao zowaunaanao kian pa'atiaaka, "Na'iti'oram mani umako'ozon, aonaa kizi turuu waikodan uruu? Umako'ozon sha'a Jewnao di'iti, mashaapainauz Greeknao wiizi ii aka, utominapa-kida'anan Greeknao?[§]

³⁶ Na'apa'oram dau'ati'o dii wuru'u, 'Udawatinan nii ðdau'u, mazan aona'o nii uikodan ðgaru, na'iki 'Aonaa turuu umakon ðmako'ozoo-kizi iti, 'ukianuz?' ikian.

Wunu kakupa-kinai

³⁷ Dawu'itiini'o kamoo baokopainapa-karuz, uruu umanawunu'o manawun kamoo. Uruu kamoo ida'a Jesus kadishitan na'iki uparadan diiwa'o ida'an, "Kanom maaradako'o marii uwa'atin ð'ida'ati, ðtaa kizi u'ati utuzan nii.

³⁸ Saada-kariwaiz Tominkaru Paradan kian kawana'ati, 'Kanom mishida'o ðgaru, uruu di'iki'o nii wunu taa'oraz kakupa-kinaa shootapan.' "

³⁹ Jesus kadakotinanuz, Kaimana'o Doronaa dau'a'o wuru'u. Uruu wuru'u taa-karu ni'oraz mishidainao ati. Uruu dono aonaa zii Kaimana'o Doronaa taa-kaoo mishidainao ati, usha'apanum kau'an aonaa zii Jesus sawata-kaoo umanawunu'o ida'an.

*Pana'a kida parada-karu
Jesus dau'an*

[†] 7:22 choota-kaoo: Putukapa 'chootin-karu' dau'a'o, kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

[‡] 7:26 Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. § 7:35 Greeknao: pana'ainao pidannao Jewnao ai.

⁴⁰ Jesus paradan dauna'an, iriba abatainaouz uparadan, ikian udau'an, "Di'ora'a pidan uru'u naa Prophet, uru'u naa wazaudapaniaz!"

⁴¹ Ba'orainao kian, "Uru'u naa Christ!" Mazan ba'orainao kian, "Aonaa uruu mani wuru'u! Galilee Baara iki'o nii mooko Christ wa'atin?"

⁴² Aonaa mooko saada-kariwaiz kida Tominkaru Paradan kian, David Takaan-daunu'o nii Christ, na'iki ushakatan nii Bethlehem ii, David mashaapauzo-kizi ii?"

⁴³ Uruu pana'a kida pidannao paradan Jesus dau'an.

⁴⁴ Aizii ba'orainao, iaipan naa padamata pazaamata'akan Jesus, marii kizi utaraa-ka, mazan aonaa kanom zaamatan zii uruu.

Jewnao zowaunaanao

aonaa imishidan Jesus

⁴⁵ Uruu dauna'an watchmantapainao Tominkaru Dapu (tawuru'u dyuuda-kariwainaoz izaamata'anan Jesus) ikaawan naa powaa ati faadaanao zowaunaanao na'iki Phariseenao ida'ati. Uru'u naa ikian, "Kandii nii aonaa una'akan uruu wa'ida'ati?"

⁴⁶ Aizii watchmantapainao kian i'ati, "Aonaa na'ia'oram pidan paradauzon na'apa uruu kawan!"

⁴⁷ Uru'u naa Phariseenao kian i'ati, "Upozawata-kidan naa mooko kapam unao kai-wuru'u?"

⁴⁸ Uabatauzo mooko faadaanao zowaunaanao bii iki'o, oo bouda'apa Pharisee mishida'o uruu?

⁴⁹ Mazan wuru'u da'angepainaoz uruu, aonaa iaipan Moses taaazonii kakinaorii dau'u. Ukau'an Tominkaru pataka'utan nii idyaun!"

⁵⁰ Na'a'o ituma Nicodemus, uruu Pharisee kapam; uruu makonka'oraz Jesus di'ii kiwi-ini'o dono zii. Ukian patumainao ati,

⁵¹ "Wakakinaorinaa kian kawana'ati, aonaa turuu wakabootan pidan oia'o di'iti, wamaabatakan ua'ii zii na'apam ukian na'iki wamaaitapakan ua'ii zii kanom manawun wuru'u usha'apaapanuz."

⁵² Aizii ikian u'ati, "Pugaru kapam Galilee Baara san, mishii? Putominpan an Tominkaru Paradan saada-kariwai dau'u, putukapan nii, aonaa na'apainim nii prophet wa'atin Galilee Baara iki."

⁵³ [Uruu dauna'an ipai pidannao kiwa'akan kida'a naa padapu iti.

8

Zuna kootowapa-kida-ka o ba'orantapan idi

¹ Aizii Jesus, umakon naa Olive Naawa iti.

² Ba'oran kamoo, wakanada'akan zii ukaawa'akan naa powaa ati Tominkaru Dapu ati. Pidannao kaawa-kaawan kida'a naa u'ida'ati. Jesus sakanatan na'iki uru'u naa utominapa-kidan koshan pidannao.

³ Upu'u tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u na'iki Phariseenao kaawa-kida'akan zun, zaamata-kariwai oba'orantapan idi. Oroo'o naa ikadishita-kidan pidannao kanaapu ii.

⁴ Udauna'an ikian Jesus ati, "Tiichaa. Di'ora'a zun ikoda-kariwai oda'awupan ba'oran daiaru tuma.

⁵ Moses taanii kakinaorii kian, zun na'apa'o, marii ozowii-ka, oboo-ka oida'an kuba idi. Aizii pugaru mani, na'apam dii pukian na'apa'o dau'ati?"

⁶ I'na'apanuz u'ati, ia'bata'azon karikaonan na'iam uparadan pana'itin kakinaorii ai, idakoapa-kinaa nii uruu naobanainao kanaapu ii. Mazan Jesus dawuka'akan pasakanatapa-kizi'i, usaadapa'akan paka'u shuwu idi kaatu ida'a.

⁷ I'pishautan pu'u zii uruu, Jesus saabaina'akan koshan pasakanatapa-kizi'i. Uru'u naa ukian i'ati, "Na'ia'oram pidan unao bii a'o aonaa na'apaini'oram usha'apatan oia'o. Marii uruu kiwiini'o nii boowan oroo."

⁸ Udauna'an udawuka'akan koshan. Na'apa koshan usaadapan paka'u shuwu idi.

⁹ Ia'abatan idi na'apam Jesus kian pa'ati, bouda'apa kida imakon Jesus ai, atii ipai imakon. Tunarunaonao kiwiin imako'okan, udauna'an pa'inainao, iwa'aka'akan naa Jesus. Aizii wuru'u zunaabaz, pakawan zii okadishitapan na'ii.

¹⁰ Jesus saabainan pasakanatapa-kizi'i koshan. Uru'u naa ukian o'ati, "Na'iam naa idyaun? Aonaa kanom wa'akinan, kaboota'o nii pugaru oia'o di'iti?"

¹¹ "Aonaa," okian u'ati.

Na'iki Jesus kian o'ati, "Ogaru, aona'o nii kapam okabootan oia'o di'iti pugaru. Pumako'o naa, mazan aona'a naa pusha'apata'ana'a oia'o koshan.]"*

* 8:11 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

Jesus kanada'o kawanu'o imi'i baara sannao ati

¹² Bauda'apa kamoo, Jesus kakinaopan koshan pidannao, ukian i'ati, "Ōgaru wuru'u kanadapa'oraz imi'i baara sannao ati. Pidan zaamatanin an ō'ida'ati, kanada'o-karua'o nii umashaapan, na'iki aonaa na'apainim nii ubaiaapan maruta'o. Wuru'u kanada'oraz, uruu kakupa-kinai manawun."

¹³ Phariseeno kian u'ati, "Pugaru, pu'ida'a'ora'a naa karikaonan pukakuwaapan, aonaa turuu puparadan mishida-ka'o."

¹⁴ Jesus kian i'ati, "Mishi ō'ida'a'o ōkakuwaapan, mazan upu'u turuu ōkuwaa mishida-ka'o! Usha'apanum kau'an ōaitapa na'iki'oram ōwa'atin na'iki na'iti'oram ōmakopan. Unao, aonaa uaitapan na'iki'oram ōwa'atin oo na'iti'oram ōmakopan."

¹⁵ Unao, udakotan pidan oia'o nii, soo uzauda-kidan karikaonan. Ōgaru, aonaa na'apa mani ōdakotan pidan oia'o nii.

¹⁶ Mazan 'oia'o uruu,' oo, 'kaimana'o uruu,' ōkian an pidan dau'ati, uruu mishi'o pa'an wuru'u ōna'apanuz, usha'apanum kau'an, aonaa ōba'orantina'o mani wuru'u ōna'apanuz. Ōdaru dyuuda'oraz ōgaru, tuma'o wuru'u ōgaruz.

¹⁷ Ukakinaorinaa kian, 'Dya'utama'o pidannao kakuwaapan an na'apa kida manawun bauda'apa'o aimaakan dau'u, uruu aitapa-ka'o mishi'o wuru'u ikuwaa'.

¹⁸ Ōkakuwaapan ōdau'u, na'apa manawun ōdaru, dyuuda'oraz ōgaru kakuwaapan kawan ōdau'u."

¹⁹ Ikian u'ati, "Na'iam dii mooko puDaru?"

Jesus kian i'ati, "Unao, aonaa uaitapan kanom ōgaru, ukau'an aonaa uaitapan ōDarul Uaitapan an mani ōgaru, uaitapa mani ōDarul kapam."

²⁰ Jesus paradan na'apa utominapa-kidan dono'o pidannao Tominkaru Dapu ii, maon-apa puraata tauzo-kizinao ii, (Tominkaru Dapu tanna'a ni'oraz). Mazan aonaa na'ia'oram pidan zaamatan uruu, usha'apanum kau'an aonaa zii amazada kaawan uzaamata-kinao nii.

Jesus kakinaopan mamishida-kainao paugaru

²¹ Aizii Jesus kian i'ati koshan, "Ōmakon ni'i naa di'iki'i. Udawatan nii ōgaru, mazan umawakan nii u'oian bii'i. Ōmako'ozoo-kizi iti, aonaa unao ka'iitan umakon."

²² Ukau'an, Jewnao zowaunaanao kian pa'atiaaka. "Pazowiina'azon dau'ati'o ōaitapan wuru'u ukianuz, 'Ōmako'ozoo-kizi iti, aonaa unao ka'iitan umakon,' ukianuz?"

²³ Jesus kian, "Unao, da'a sannao karikaonanu'u; ōgaru, doko iki'o pa'an ōwa'atin. Unao imi'i baara sannao! Ōgaru, aonaa imi'i baara san mani."

²⁴ Uruu idi'o tawuru'u ōkianuz u'ati, umawakan nii u'oian bii'i. Mishi'o nii umawakan u'oian bii'i, umamishidakan idi ōgaru'u naa wuru'u."

²⁵ "Kanom mooko pugaru?" ikian u'ati.

Jesus kian, "Ōgaru wuru'u, ōkowaadaniaz u'ati kiwiin zii."

²⁶ 'Oia'o,' turua'o ōkian unao dau'ati, mazan aona'o nii ōna'apan, usha'apanum kau'an, ōparadan soo dyuuda'oraz ōgaru dyuudan kawana'ati, na'iki ōaitapa uruu sakitapa'o uparadan. Kanom ōabatanii uruu di'iki, uruu ōkowaada pidannao ati da'a'a imi'i baara'a."

²⁷ Aonaa iaitapan uparadinan paDarul aokazi ia'o dau'a'o wuru'u.

²⁸ Uruu idi Jesus kian i'ati, "Usawatan dono'o naa Daonaiora Aokazi Iki'o, uaitapan ni'i naa mishi ōgaru'u naa wuru'u. Uruu dono uaitapan nii, ōsha'apatan aimaakan aonaa ōaipan ati'o mani, mazan ōparadan na'apa manawun ōdaru tominapa-kidan kawana'ati ōgaru."

²⁹ Aizii dyuuda'oraz ōgaru, karikaonanu'o una'auzon ōtuma, aona'o nii uwa'akauzon ōgaru ōba'orantin, usha'apanum kau'an ukonaukii-kidanii ipai aimaakan ōsha'apatanii."

³⁰ Iriba pidannao mishidan Jesus, iabatan idi na'apam ukian.

Abraham dainao

³¹ Ukau'an Jesus kian Jewnao ati mishidainaoz uruu, "Karikaonanun an uizo'atipan ōkakinaori, uruu mishi'o ōpidannao unao."

³² Uaitapan nii mishi'o kuwai Tominkaru di'iki'o. Na'iki mishi'o kuwai muudin-kidan nii unao upoitoruitapa-ka'o ai."

³³ Ikian Jesus ati, "Abraham takaa-daunnao mazan waunao, na'iki aonaa na'apaini'oram ba'oran naobanai poitoruitapauzon waunao. Na'apa'oram ati'o dii kaiwuru'u, 'mishi'o kuwai muudin-kidan nii unao upoitoruitapa-ka'o ai,' pukianuz?"

³⁴ Jesus kian i'ati, "Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz u'ati: Pidan sha'apata'o oia'o, uruu oia'o poitoru wuru'u."

³⁵ Aonaa karikaonanu'o nii mani naobanai taapan papoitoru padapu'u. Mazan udani, karikaonanu'o nii pa'an utaapa-ka'o naobanai dani nii.

³⁶ Ukau'an Tominkaru Dani muudin-kidan an unao upoitoruitapa-ka'o ai, mishi'o nii manawun aonaa poitorui'i naa mani unao.

³⁷ Ōaitapa Abraham takaan-daunnao unao. Mazan upu'u zii uzowia'azon ôgaru, usha'apanum kau'an, aonaa utaapan kaimanaiman ôkuwaa unyukunuu ii.

³⁸ Ôgaru, ôkakuwaapan ôDaru tukapa-kidaniî daua'o ô'ati. Unao, usha'apatan aimaakan udaru kian kawana'ati."

³⁹ Aizii îkian u'ati, "Abraham mazan wadaru nii."

Jesus kian î'ati, "Umishiin an mani Abraham dainao unao, na'apa mani umashaapan uruu mashaapauzon kawan.

⁴⁰ Ōabatan kawana'ati mishi'o kuwai Tominkaru di'iki, uruu ôkowaada unao ati. Mazan upu'u zii uzowia'azon ôgaru. Abraham, aonaa na'apa'o mani ukaduz!

⁴¹ Unao sha'apaapanii kidaz, udaru kaudin-kizi pa'an wuru'u."

Na'iki îkian u'ati, "Tominkaru, uruu mazan bauda'apa wadaru. Aonaa ba'oran wadaru nii."

Satan dainao

⁴² Jesus kian î'ati, "Umishiin an mani udaru Tominkaru, umarainapa mani ôgaru, usha'apanum kau'an uruu di'iki'o ôwa'atin. Uruu dyuudaniî ôgaru, aonaa ôaipana'ati'o mani wuru'u ôwa'atinuz.

⁴³ Kandii nii aonaa uaitapan zoobaba kaiwuru'u ôparadanuz? Usha'apanum kau'an aonaa uzaamata'azon ôkuwaa.

⁴⁴ Unao Satan dainao, uruu idi'o usha'apata'azon aimaakan udaru aipan kawana'ati. Uruu, sakadin-kizai iki'o uzowian pidan, na'iki aonaa na'apainim ukonaukii-kidan mishi'o kuwai, usha'apanum kau'an aonaa na'apainim uparadan mishiin. Uruu mariidinauzo na'iki ipai mariidinauzonoa tomin-kizi!

⁴⁵ "Ôgaru, mishi'o pa'an ôkuwaa, mazan uruu idi'o aonaa unao mishidan ôparadan.

⁴⁶ Na'ia'oram dii pidan kaida'a'a, turua'o ukainaabatan ô'orian? Ôkowaadan pu'u mishi'o, mazan kandii nii aonaa umishidan ôparadan?

⁴⁷ Tominkaru pidanan, uruu abata Tominkaru paradan. Unao, aonaa uzaamatan Tominkaru paradan kida, usha'apanum kau'an aonaa upidanannao mani unao."

Jesus paradan padau'an

⁴⁸ Aizii Jewnao kian Jesus ati, "Waaaitapa sha'atii, wakianuz pudau'ati, Samaria san pugaru, na'iki oia'o doronai zaamatapanii."

⁴⁹ Jesus kian î'ati, "Aonaa oia'o doronai zaamatapan ôgaru, aonaa masakauda'u. Ôgaru, umanawunu'o nii ôtaapan ôDaru, mazan unao, aonaa utaapan ôgaru umanawunu'o nii.

⁵⁰ Ôgaru, aonaa ôaipinan umanawunu'o nii. Mazan kaina'a bauda'apa pa'an, aipa'o ôtaapa-ka'o umanawunu'o nii, na'iki uru'u nii aitapa na'apam pasha'apatan ôgaru.

⁵¹ Mishi'o kaiwuru'u ôkianuz: Pidan izo'atipan an ôkakinaori, aonaa na'apainim nii umawakauzon."

⁵² Uru'u naa Jewnao kian u'ati, "Aizii waaaitapa, kaina'a mishi oia'o doronai pu'ida'a! Abraham mawaka uruu, prophetnao mawaka înao kapam. Mazan upu'u zii pukian, 'Pidan izo'atipan an ôkakinaori, aonaa na'apainim nii umawakauzon."

⁵³ Oo puwazootapanii sha'a wadaru Abraham umanawunun? Uruu mawaka'a naa, prophetnao na'apa kapam. Kanom kaduz mooko pu'itiiman pugaru?"

⁵⁴ Aizii Jesus kian î'ati, "Ôdakotinan an ô'ida'a umanawunu'o nii, madiwautapa-ka'o wuru'u. ÔDaru naa umanawunutapa'oraz ôgaru. Uruu unao dakotaniaz uTominkarun nii.

⁵⁵ Unao, aonaa uaitapauzon uruu, mazan ôgaru, ôaitapa pa'an uruu. Aizii 'Aonaa ôaitapauzon uruu,' ôkian an, mariidinauzo ôgaru, na'apa unao kawan. Mazan ôgaru, ôaitapanii pa'an uruu, ukau'an ôizo'ati uparadan.

⁵⁶ Udaru Abraham, tuukii ukonaukian uaitapan idi patukapan nii zii ôkaawan. Na'iki utukapa mishi ôkaawan, uruu idi tuukii ukonaukian."

⁵⁷ Jewnao kian u'ati, "Aonaa zii putunarunaoun,† mazan na'apa dii mooko putukapan Abraham?"

⁵⁸ Jesus kian î'ati, "Mishi'o kaiwuru'u ôkianuz: Ôgaru na'a'ora'a naa Abraham tominan ua'ii."

⁵⁹ Uru'u naa îzaamata'akan kuba kida paboori nii, îzowia'aka'azon naa uruu. Mazan Jesus dizina'akan î'ai, umako'okan pidannao bii an aka, na'iki umako'okan naa Tominkaru Dapu iki.

† 8:57 Aonaa zii putunarunaoun oo "Aonaa zii puikodan 50 puwunun?"

9

Jesus saabaan ishaawunu'o awun

¹ Pamakopan pu'u, Jesus tukapan pidan pashakatan iki'o u'ishaawunun.

² Sariapa utominapa-kidaniinao pishaanuzu, "Tiichaa, kanom oian idi'o arawu shakatan ishaawun nii, pa'oian idi'o oo udaronao oian idi'o?"

³ Jesus kian i'ati, "Ushakatan ishaawun nii, aonaa pa'oian, oo udaronao oian idi'o mani, mazan u'ishaawunun ida'ana'o nii Tominkaru ma'ozakan kainaabata-ka'o.

⁴ Wakanadan pu'u zii, marii washa'apaapa dyuuda'oraz o'garu aiapanii washa'apatan; kaina'iki maruta'o wa'atin, uruu dono aonaa na'itim ni'i naa kaudin-karu.

⁵ O'na'an kawana'ati da'a'a imi'i baara'a, o'garu wuru'u kanada'oraz imi'i baara ida'a."

⁶ Jesus kian dauna'an na'apa, usopitan pazaadako imi'i baara ati. Udauna'an urau'akanuz imi'i tuma, na'iki uruu idi uzichian naa ishaawun awun.

⁷ Ukian u'ati, "Aizii puchikaanaka daari puawun ai Siloam Baoko ii." (Siloam, ki-karu dyuuda-kariwai kia'o Jewnao paradan ida'an.) Uru'u naa umakon uchikaankan naa paawun. Ukiwan powaa ati kaimana'a naa utukapa'akan.

⁸ Aizii umin-dazabazinao, na'iki ba'oran pidannao naudina'oraz naa itukapauzon up-ishautan aimakaan pidannao ai, ikian pa'atiaaka, "Aonaa mooko arawu mani tawuru'u sakanatapauzoz na'iki pishautauzoz pidannao aimakaan kida dau'ati?"

⁹ Ba'orainao kian, "Uruu wuru'u," mazan ba'orainao kian, "Aonaa uruu mani, soo uaidinpan karikaonan na'apa uruu kawan."

Mazan uruu kian i'ati, "O'garu da'i tawuru'u pishautauzoz pidannao aimakaan dau'ati."

¹⁰ Ikian u'ati, "Mazan na'apa di'i naa puawun saabaina'akan, putukapa-kinaa nii?"

¹¹ Ukian i'ati, "Pidan Jesus kia'o u'uu, utoma'akan daari na'iki udauna'an uzichian o'awun u'idi, udauna'an uduyudan o'chikaankan o'awun Siloam Baoko ii. O'chikaan dauna'an daari o'awun ai, kaimana'a naa otukapa'akan."

¹² Ipishaan uruu, "Na'iam dii uruu?" ikian.

"Aonaa o'aitapan," ukian i'ati.

Phariseenao aitapa'azon kanom tukapa-kidanii ishaawun

¹³ Udauna'an i'ua'atiitan naa uruu Phariseenao di'iti.

¹⁴ Jesus tomanuz daari na'iki usaabaanuz pidan awun, Sookapa-karu Kamoon dono'o.

¹⁵ Uru'u naa Phariseenao pishaan koshan uruu, na'apa'oram naa uikodan patukapa-kinaa nii. Ukian i'ati, "Uzichia'akan daari o'awun ida'an, udauna'an o'chikaan o'awun baara, na'iki'o kaimana'a naa otukapa'akan."

¹⁶ Baokoinao Phariseenao kian, "Pidan sha'apata'oraz aimakaan kaikapa'a, aonaa Tominkaru di'iki'o mani uwa'atin wuru'u, usha'apanum kau'an, kaudin uruu Sookapa-karu Kamoon dono." Baokoinao kian, "Mazan na'apa dii mooko oia'o pidan turuan pasha'apatan umanawunu'o aimakaan kida kaikapa'a?" Uruu pana'a sodi kida i'di'itinpan.

¹⁷ Uru'u naa Phariseenao pishaan uruu koshan, "Pukian usaabaanii puawun, ukau'an na'apam dii pukian udau'an?"

Ukian i'ati, "Tominkaru prophetin uruu."

¹⁸ Jewnao zowaunaanao, aonaa imishida'azon ishaawunu'o da'i uruu, uruu idi idapada-kidan naa udaronao.

¹⁹ Uru'u naa ipishaan idyaun, "Udani mishi arawu'u? Ishaawunu'o da'i mishi uruu pashakatan di'iki? Mazan na'apa di'i naa wuru'u utukapanuz aizii?"

²⁰ Aizii udaronao kian i'ati, "Waudani mishi uruu, na'iki ishaawunu'o ushakatan.

²¹ Mazan wuru'u utukapanuz naa, aonaa waaitapan na'apa'oram, na'iki aonaa waaitapan kanom aipan ati'o. Upishaa'a naa uruu, aonaa duusodi'o zii mani uruu, turua'o nii ukowaadan paaipan ati."

²² Aizii udaronao kianuz na'apa, itarian idi'o Jewnao zowaunaanao ai. Usha'apanum kau'an, Jewnao baokopatani panyukunuu, kanom kian an, "Jesus, uruu Christ,"* aona'o ni'i naa powa'a utaapada-ka'o ubaokopatinan synagogue ii, choochiipauzonao tuma.

²³ Uruu idi'o udaronao kian, "Aonaa duusodi'o zii mani uruu, upishaa'a naa uruu."

²⁴ Powa'a koshan, itamautannaa aizii idapada-kidan wuru'u ishaawunuz da'i. Ikian u'ati, "Pukowaada Tominkaru awun za'a mishi'o wuru'u puparadanuz! Usha'apanum kau'an waaitapa Jesus kakuda'oraz pugaru, oia'o pidan uruu."

²⁵ Ukian i'ati, "Aonaa o'aitapan, oia'o mani uruu oo aonaa. Mazan bauda'apa aimakaan o'aitapanii pa'an: kiwiin ishaawunu'o da'i o'garu, mazan aizii kaimana'a naa otukapan."

²⁶ "Na'apa dii mooko usha'apatan pugaru putukapa-kinaa nii?" ikian u'ati.

* 9:22 Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniuz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

²⁷ “Ökowaada'a naa sha'atii u'ati, mazan aonaa umishidan ökuwaa,” ukian i'ati. “Kandii ni'i naa uabata'azon powa'a zii koshan da'i? Oo uaipan sha'a unao kapam utominapa-kidaniinao nii?”

²⁸ Uru'u naa idakooapa'akan uruu, ikian u'ati, “Pugaru pa'an wuru'u pumin-na'apaimanan tominapa-kidani, mazan waunao Moses tominapa-kidaniinao pa'an.

²⁹ Waaitata Tominkaru paradani Moses ati pa'an, mazan arawu'u Jesus kii-kizaiz, aonaa waaitakan na'iki'oram uwa'atin!”

³⁰ Ukian i'ati, “Mazan na'apam dii mooko? Aonaa mishi uaitapan na'iki'oram uwa'atin, mazan usaabaa öawun!

³¹ Waaitata aonaa Tominkaru nyukunuupan pidan oia'o paradan an pa'ati. Mazan pidan marainpa'o uruu na'iki sha'apatina'o uaipan kawana'ati, uruu mishi'o nii pa'an Tominkaru nyukunuupan uparadan.

³² Na'iki aonaa na'apainim zii uabatauzo-kao, pidan pashakatan di'iki'o uawun ishaan, ikodan patukapa-kinaa nii ba'oran pidan di'iki.

³³ Soo mishi uruu pidan wa'atin an Tominkaru di'iki, turuu pa'an usha'apatan na'apa'o aimakaan.”

³⁴ Ikian u'ati, “Pugaru oia'o manawun pushakatan, mazan upu'u zii kaikin putominapa-kida'azon waunao?” Na'iki'ora'a naa aona'a naa ikashaapan ubaokopatinan powa'a pidan-nao tuma synagogue ii.

Pidannao ishaawunnao kawanu'o

³⁵ Aizii Jesus abatan dono'o naa, aonaa ikashaapan umorotan synagogue iti powa'a, uruu naa umakon u'idi'iti. Ukian u'ati, “Pumishida wuru'u Daonaiora Aokazi Iki'oraz?”

³⁶ Ukian u'ati, “Pukowaadan dono na'ia'oram uruu, ömishidan nii uruu!”

³⁷ Na'iki Jesus kian u'ati, “Putukapani'i naa uruu, na'iki kai'oraz uruu wuru'u paradina'oraz putuma.”

³⁸ Sariapa pidan kian u'ati, “Ömishida, öNaobanaa!” Ukodoru'ukan u'ati na'iki utaan ipai padi'itipan u'ati.

³⁹ Jesus kian, “Ökaawan da'ati'i ötukapa-kida'anan na'apam pidannao oian. Ukau'an ishaawun kawanuinaouz, itupakan nii. Na'iki dakotinpainaouz aitapainao nii, ishaawunnao kawanu'o nii.”

⁴⁰ Kaina'a Phariseenao udazaba'a, iabata wuru'u uparadanuz na'apa, uruu naa ipishaan uruu, “Waunao mani, ishaawunnao mooko kapam?”

⁴¹ Jesus kian i'ati, “U'ishaawunun dono mani, aonaa mani na'apam kii-karu u'oian dikiin ii padamata. Mazan ukian idi aonaa u'ishaawunun, ukau'an u'oian na'auzon nii karikaonan u'ida'a wuru'u.”

10

Kaznizo dau'o kuwai

¹ Jesus kian, “Mishi'o kaiwuru'u ökianuz: Soo koidimikinao na'iki antamikinao wuru'u zaida'oraz kaznizo korarannaa paawa an aka. Aonaa imorotan paniinom ida'an korara nazo iti.

² Mazan pidan morota'oraz paniinom ida'an, uruu pa'an kaznizonao ka'uzatiki.

³ Uruu ati'o pa'an korara paniinomizinaa taapiki da'atan paniinom. Kaznizonao aitanani' naa uparadan. Udapadan idyaun udakotan ida'an i'uu bauda'apa kida, na'iki ukiwiitan naa i'ua'ati ukodita-kidan dono idyaun.

⁴ “Aizii ukodita-kidan dono'o naa idyaun, uruu naa umakon i'ua'ati. Kaznizonao da'anan naa uruu iaitapan idi'i naa uparadan.

⁵ Mazan tawarai aona'o nii ida'anan, ikidooapa'akan nii pa'an u'ai, usha'apanum kau'an aonaa iaitapan uparadan.”

⁶ Jesus kowaadan wuru'u kuwaiz, mazan aonaa Phariseenao aitakan na'apa'oram manawun wuru'u ukuwaaiz.

Kamarainpanu'o

kaznizo ka'uzatiki

⁷ Ukau'an Jesus kian i'ati koshan, “Mishi'o kaiwuru'u ökianuz: Ögaru wuru'u paniinom, kaznizonao dobaapa-kiziz.

⁸ Ipai baokoinao kaawainaoz kiwiitapa ö'ai, inao koidimikinao na'iki antamikinao. Mazan aonaa kaznizonao nyukunu-atin idyaun.

⁹ Ögaru wuru'u paniinomizi. Kanom morotan an ögaru ida'an, uruu kazannaatapa-karu nii. Ögaru ida'ana'o nii umorotan na'iki ukoditan, na'iki uikodan nii paaroapa-kizi nii.

¹⁰ Koidimiki kaawan soo ukoidapa'anan, uzowiibi'ia'anan na'iki umainaabata'anan kaznizonao. Ōgaru, ōkaawan pa'an turuu kizi ikakupan, na'iki kaimanaiman kizi manawun ikakupan.

¹¹ “Ōgaru wuru'u kamarainpanu'oraz kaznizonao ka'uzatiki. Aizii wuru'u kamarainpanu'oraz kaznizonao ka'uzatiki, turuu pa'an amawakan pakaznizonnao dikin ii ukazan-naata kizi idyaun.

¹² Pidan kawinipinaapa-kariwaiz utaaan ba'oran pidan uzanao, aonaa kaznizonao ka'uzatiki kawanu'o mani wuru'u, usha'apanum kau'an aonaa u'uzanao mani wuru'u utaaaniaz. Utukapan an baudokoru wa'atin, ukidooapa'akan nii, uwa'aka'akan naa wuru'u kaznizonaouz. Uru'u naa mishi baudokoru zaamata'akan naa kaznizo, aizii ba'orainao dimaadanaa'akan naa.

¹³ Kawinipinaapa-kariwaiz kidoopa'akan, ukaudinan idi'o soo puraata dikin ii karikaonan, aona'o umarainpan kaznizonao.

¹⁴⁻¹⁵ “Ōgaru kamarainpanu'o kaznizonao ka'uzatiki. Ōdaru aitapanii ōgaru na'iki ōaitapanii ōdaru, na'apa'o manawun wuru'u ōaitapanuz ōkaznizonnao na'iki ōaitapanuz ōgaru kapam; na'iki turuu ōmawakan ō'ati ōkazannaata kizi idyaun.

¹⁶ Kaina'a ba'oran ōkaznizonnao, aonaa di'ora'a tonaazinaa di'iki'o mani. Īnao, ōna'akan nii na'iki ĩmishidan nii ōparadan kapam, na'iki uruu dono soo bauda'apa'o nii kaznizonao tonaazinaa, na'iki bauda'apa'o nii ĩka'uzatiki.

¹⁷ “Ōdaru marainpan ōgaru, usha'apanum kau'an ōkashaapinan idi mawaka-karu ati, turuu kizi ōkakupan powa'a iti koshan

¹⁸ Aonaa kanom turua'o uzowian ōgaru paaipan kawana'ati. Soo ō'ida'a'o karikaonan wuru'u ōkashaapinanuz! Ōka'iita ōtaainan na'iki turuu ōkakudan powaa iti ōdaru aipan kawana'ati.”

¹⁹ Īabatan idi na'apa'o Jesus kuwaaz, sariapa koshan Jewnao di'itinpan pana'a kida pairiban ai.

²⁰ Iriba ĩkian udau'an, “Kaina'a'o oia'o doronai u'ida'a, uruu idi'o umadoronaa-ziiwan! Kandii nii uabata'azon ukuwaa.”

²¹ Mazan ba'orainao kian, “Turuu mooko pidan kaina'a'o oia'o doronai u'ida'a kakuwaan kaikapa'a? Aonaa turuu na'apa'o tukapa-kidan ishaawunu'o pidan.”

Jewnao mamishidakan

²² Amazada wadidiizon dono, * Jesus na'ia'o Jerusalem ii, Tominkaru Dapu Saabauzo-kaoo Kamoon† konaukii-kida-kaoo dau'ati.

²³ Jesus chi'ika'anpan waoko itinapu, Solomon's Porch‡ kia'oraz udakotapa-kaoo di'ii'aka, Tominkaru Dapu ia'oraz.

²⁴ Pidannao wa'atin ikasaba'ukinan naa udazaba ati. Na'iki ĩkian u'ati, “Na'apam nii dii ukotua'ikin wazaudapan pukowaadan wa'ati kanom wuru'u pugaruz? Pugarun dono Christ,§ pukowaada'aka'a naa wa'ati kai.”

²⁵ Jesus kian ō'ati, “Ōkowaadani'i naa sha'atii u'atizu, mazan aonaa umishidan. Ōsha'apataniaz umanawun kida'o aimaakan, ōdaru dyuudan kawana'ati'o wuru'u, kainaabata'o nii kanom ōgaru.

²⁶ Mazan unao aonaa umishidan, usha'apanum kau'an aonaa ōkaznizonnao mani unao.

²⁷ Mazan ōkaznizonnao, ĩaitapa pa'an ōparadan na'iki ōaitapa idyaun kapam, na'iki uruu idi ĩda'anan ōgaru.

²⁸ Aizii da'anpainaouz ōgaru, ōtaa ō'ati karikaonanuo kakupa-karu aonaa kizi ĩmawakauzon. Aonaa turuu ikazata-kaoo ōka'u iki.

²⁹ ŌDarū taanii idyaun ō'ati, na'iki uruu umanawunu'o ipai ba'orainao ai. Aonaa turuu ikazata-kaoo ōdaru ka'u iki.

³⁰ ŌDarū na'iki ōgaruz bauda'apa'o.”

³¹ Uru'u naa koshan Jewnao zaamata'akan kuba paboori kida nii, ĩzowia'aka'azon naa uruu.

³² Jesus kian ō'ati, “Ōsha'apata iriba kaiman kida'o aimaakan unao awun za'a, ōDarū dyuudan kawana'ati. Na'ia'oram dikin ia'o wuru'u uzowia'azoonuz ōgaru kuba idi?”

* **10:22** amazada wadidiizon dono: English ida'an udakota-kaoo 'winter.' † **10:22** Tominkaru Dapu Saabauzo-kaoo Kamoon: Putukapa kaarita tokon ii Jewnao baokopainpauzon kamoon dau'a'o waranu ii. ‡ **10:23** Solomon's Porch: dikin-dinapa-kizai kamoo ai. § **10:24** Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

³³ Īkian u'ati, “Aonaa pusha'apatan idi'o mani kaiman kida'o aimaakan waboowa'azon pugaru, mazan puwazootapa'azon idi'o Tominkaru. Pugaru pidan karikaonan, mazan upu'u zii pudakotinpan Tominkaru nii!”

³⁴ Jesus kian ĩ'ati, “Aonaa mooko Tominkaru kian unao kakinaorinaa saada-kariwai ida'a, ‘Unao tominkarunao' kii?’”

³⁵ Tominkaru dakotan wuru'u pakuwaa kaawa-kizinaouz pidannao, ‘tominkarunao' kii, na'iki waaitapa, saada-kariwaiz kida Tominkaru paradan karikaonanu'o nii umishiin.

³⁶ Mazan kandii nii ukian, ‘puwazootapa'azon Tominkaru pudakotinpan ida'an Tominkaru dani nii?’ Ōgaru, Tominkaru saabaani'ĭ naa na'iki udyuudanii imi'ĭ baara ati. Ukau'an turuu pa'an ōdakota-kaō Tominkaru Dani nii.

³⁷ Ōmasha'apatakan an mani ōdaru dyuudanii ōsha'apatan, aonaa kanom nii umishidan ōgaru;

³⁸ mazan ōsha'apatan dono ōdaru kaudin-kizi, umamishidakan pu'u padamata ōgaru, turua'o padamata umishidan wuru ida'ana'a ōsha'apatanii kidaz. Uruu ida'ana'o nii uaitapan kaimanaiman ōgaru na'iki ōdaru bauda'apa'o, na'iki na'apa kida'o waunao.”

³⁹ Īaipan naa koshan pazaamata'akan uruu, mazan sariapa Jesus kidoopa'akan ĩ'ai.

⁴⁰ Udauna'an Jesus makon powaa iti Jordan baza iti, John Chikaawunuupauzo-kizi iti. Una'ia'akan pu'u,

⁴¹ iriba pidannao kaawan u'ida'ati, na'iki ĩkian pa'atiaaka, “Aonaa mishi John sha'apatan umanawun kida'o aimaakan, mazan ipai ukuwaa mishiin di'ora'a pidan dau'a'!”

⁴² Na'iki iriba na'iainao pidannao mishidan uruu.

11

Lazarus mawakan

¹ Kaina'a'o da'ĭ pidan Lazarus kia'o u'uu, ukarinauzon. Bethany ia'o umashaapan. Dya'utam udadakoonao Mary na'iki Martha kia'o ĩ'uu, na'ia'o ĩmashaapan kapam.

² (Mary ramauda'oraz da'ĭ Naobanai Jesus kidiba kaduunu'o ramaū idi, na'iki o'inoonuzu padizo idi. Oroo azu Lazarus wuru'u karina'oraz.)

³ Uruu idi udadakoonao dyuudan paparadan Jesus di'iti. Īkian, “Naobanai, pumarainpaniaz pupaonaru, tuukii ukarinaan kai.”

⁴ Mazan Jesus abatan dono wuru'u kuwaiz, ukian, “Lazarus karinaanuz, aonaa umawaka-kinaa ni'o mani wuru'u; mazan Tominkaru ma'ozakan umanawunu'o, kainaabata-kinao ni'o, na'iki na'apa'o ida'ana'o nii pidannao aitanpan Tominkaru Dani umanawunun.”

⁵ Aizii Jesus, umarainapanii Martha, Mary, na'iki Lazarus.

⁶ Mazan uabatan pu'a'a naa kuwai Lazarus karinaan dau'u, una'ian zii dya'utam kamoo.

⁷ Uruu dauna'an Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, “Aizii, wamako powaa iti Judea Baara iti.”

⁸ “Tiichaa,” ĩkian u'ati, “Diiki'ĭ sha'atii Jewnao zowia'azon pugaru na'ii kuba idi, mazan upu'u zii pumako'ozon powaa iti?”

⁹ Jesus kian ĩ'ati, “Kaina'a 12 hours wakandan bauda'apa'o kamoo ida'a. Mishii na'apa? Pidan chi'ikapan an wakandan pu'u aona'o nii ukaboinan, usha'apanum kau'an kaina'a zii kanadapa'o imi'ĭ baara.

¹⁰ Mazan pidan chi'ikapan an wamarutan pu'u, ukaboinan nii, usha'apanum kau'an aonaa Kanada'o nii u'ida'a.”

¹¹ Ukakuwaapan dauna'an, ukian ĩ'ati, “Da'awu'uka'a naa wapaonaru Lazarus, mazan ōmakon nii na'iti ōpokowaua'anan uruu.”

¹² Utominapa-kidaniinao kian u'ati, “Naobanai, kaimana'o wuru'u uda'awunuz, ukakudan nii wuru'u.”

¹³ Jesus paradanuz Lazarus mawakan daua'o, mazan ĩ'itiiman mishi'o nii manawun Lazarus da'awun.

¹⁴ Uru'u naa Jesus kowaadan ĩ'ati kaimanaiman, “Mawaka'a naa Lazarus.

¹⁵ Mazan kaiman zii, aonaa ōgaru nii na'ii, usha'apanum kau'an na'apa'o ida'ana'o nii unao mishidan kanom wuru'u ōgaruz. Aizii wamako'o naa u'idi'iti.”

¹⁶ Thomas (Shamaan kia'oraz udakotapa-kaō) kian pamin-tominpannao ati, “Aushaa, wamako wanaobanaa tuma, marii wazowii-kaō utuma.”

Jesus uruu kakupa-kinai

¹⁷ Aizii, Jesus kaawan dono'o naa Bethany iti, ukowaada-kaō u'ati 4 kamoo dobatan naa Lazarus nanaa na'ian baaranai ii.

¹⁸ Bethany maonapa'o Jerusalem iti, aonaa uikodan dya'utam mile.

¹⁹ Aizii Lazarus mawakan dauna'an, iriba pidannao kaawan Judea Baara iki'o, ĩmorowauta'anan Martha na'iki Mary ida'ati, ĩkonaukiida'anan ĩnyukunuu kowas, ĩ'azu mawakan idi.

²⁰ Martha abatan dono'o naa pidannao kian, "Wa'ati'i naa Jesus!" Uru'u naa oiko-dapa'ana'akan uruu, mazan Mary ona'ian kabaun ii.

²¹ Martha kian Jesus ati, "Naobanai, puna'an dono mani da'a'a, aonaa mani ð'azu mawakan padamata!

²² Mazan ðaitapa, pupishaan an Tominkaru kai kanom dau'ati karikaonan, ukawana'ati'o nii usha'apan."

²³ Jesus kian o'ati, "Pu'azu kadishitan nii powaa iti."

²⁴ Martha kian u'ati, "Ōaitapa, ukadishitan nii koshan, kadishita-karu kamoo dono."

²⁵ Jesus kian o'ati, "Ōgaru wuru'u kadishita-kinaiz, na'iki ōgaru wuru'u kakupa-kinaiz. Pidan mishida'oraz ōgaru, kakuda'o nii umawakan pu'u padamata.

²⁶ Aizii kanom mishi'o ukupapan, na'iki mishida'o ōgaru, aonaa na'apainim nii umawakauzon. Pumishida?"

²⁷ "Oo, Naobanai!" okian u'ati. "Ōmishida kaimanaiman, pugaru wuru'u Christ, Tominkaru Dani, kaawa'o ni'oraz imi'i baara ati."

Jesus kasha'ora-kidan mawaka-karu

²⁸ Martha paradan dauna'an Jesus ati, okiwa'akan naa powaa iti. Uru'u naa oparadan pa'inaozo Mary ati karikaonan. "Kaina'a'ora'a naa mishi watiichaan, utukapa'azon pugaru," okian o'ati.

²⁹ Mary abatan idi kaikapa'ora'a, uru'u naa omako'okan, oikodapa'anan uruu.

³⁰ (Aizii Jesus, aonaa zii ukaawan wiizai ati, pakawan zii na'ii Martha ikodapanaka-kizi ii uruu.)

³¹ Aizii kabaun nazo iainaouz pidannao, konaukiida'anainaouz onyukunuu, ĩtukapan idi Mary kodita'akan dopiauda'u kabaun nazo iki, ĩ'itiiman omuraapa'anan nii baaranai iti kowas, uruu idi ĩmakon odawu'ati.

³² Aizii Mary ikodapan dono'o naa Jesus, sariapa okodoru'ukan u'ati ukanaapu'u na'iki okian u'ati, "Naobanai, puna'an dono mani da'a'a, aonaa zii mani ð'azu mawakan padamata!"

³³ Jesus tukapan idi Mary na'iki pidannao otumainaouz zaadinan, sariapa uto'oran panyukunuu ii mazan tuukii ukasha'oran kapam.

³⁴ Ukian ĩ'ati, "Na'iam dii ubaaranaa?"

ĩkian u'ati, "Puwa'ati da'ati'i, Naobanai, putukapa kizi."

³⁵ Jesus zaada'akan naa.

³⁶ Pidannao kian pa'atiaaka, "Aushaa utukapa, tuukia'o umarainpan Lazarus!"

³⁷ Mazan baokoinao kian, "Utukapa-kidanii sha'atii ishaawun, mishii? Ukau'an, ukaawan dono mani Lazarus karinaapan pu'u zii, ukakuda mani uruu padamata."

Jesus kakudan Lazarus

³⁸ Powa'a zii koshan Jesus nyukunuu kasha'oran tuukia'o ida'an, uru'u naa umakon na'iki ukaawan naa baaranai ida'ati. Kuba unu ida'a'o wuru'u ubaaranaaz, na'iki taratapa-kariwai udaru'o kuba idi.

³⁹ Uru'u naa Jesus dyuudan pidannao zikadan wuru'u kuba, baaranai taratapa-kinaoaz. Martha kian u'ati, "Naobanai, dyupusha'ora'a naa wuru'u, puaitapanii 4 kamo'o naa udida-ka'o dauna'an."

⁴⁰ Na'iki Jesus kian o'ati, "Aonaa mooko ðkian, pumishidan an, putukapan nii na'apam Tominkaru umanawunun kainaabatan?"

⁴¹ Uru'u naa pidannao kidu'ukan naa wuru'u kubaz. Udauna'an Jesus awunuupan doko iti na'iki ukian, "Ōdaru, kaiman mishi manawun pugaru ð'ati, puabata da'i ðparadauzon an pu'ati.

⁴² Ōaitapa karikaonan da'i puabatauzon ðparadan. Mazan ðparadan pu'ati kaikapa'a, di'oraz pidannao na'an idi'o, marii kizi ĩmishidan pudyuudanii ōgaru."

⁴³ Utoriiapan dauna'an, ukian diiwa'o ida'an, "Lazarus, pukodita da'ati'i!"

⁴⁴ Mawaka'oraz pidan kodita'akan naa. Uka'u na'iki ukidiba watudinapa kida kamicha idi, na'iki uawun baara kamicha idi ubazobatinpan. Jesus kian pidannao ati, "Ubuzuuta kamicha u'ai, marii kizi'i naa umakon."

Jesus zowia'azoo-ka'o daua'o

(Matthew 26:1-5; Mark 14:1-2; Luke 22:1-2)

⁴⁵ Iriba morowautankainouz Mary ida'ati, tukapainouz Jesus sha'apatan aimakaan, mishidan uruu.

⁴⁶ Mazan baokoinao kiwan na'iki ikakuwaapan naa Phariseenao ati, Jesus sha'apatanii dau'u.

⁴⁷ Uruu idi'i naa Phariseenao na'iki faadaanao zowaunaanao miitiniipan baokoinao Jewnao zowaunaanao tuma. "Na'apa dii washa'apatan uruu?" ikian. "Aushaa udi'itapa, wuru'u pidanaz, iriba'a naa usha'apatan umanawun kida'o aimakaan!

⁴⁸ Wataapadan dono usha'apaapan na'apa kida'o aimakaan, ipai'o ni'i naa pidannao zaamatanan u'idi'iti, na'iki udauna'an Romannao wa'atin nii ikaboobi'ian nii Tominkaru Dapu na'iki izowia'anan wawiizi sannao!"

⁴⁹ Bauda'apa ibii ia'o, Caiaphas kia'o u'uu. Uruu Umanawunu'o Faadaa uruu wunu ida'a. Ukian, "Unao pidannao, maaitapin-kainao karikaonan!

⁵⁰ Aona'a mooko uaitapan, powa'a'o nii ukaimanan bauda'apa'o pidan mawakan an pidannao dikin ii, wawiizi sannao mainaabata-ka'o ai manawun?"

⁵¹ Caiaphas na'apanuz aonaa paaipan kawana'ati'o mani. Uruu wuru'u Umanawunu'o Faadaa uruu wunu ida'a. Ukau'an uparada'akanuz na'apa ukowaada'akan naa Jesus wuru'u mawaka'o ni'oraz Jewnao donozinaa ati.

⁵² Mazan aonaa soo inao ati'o nii mani karikaonan. Umawakan nii Tominkaru pidananao baokopatin-kinaa nii, mashaapainouz ba'oran wiizai ii aka kida kapam.

⁵³ Ibaokopatinankan di'iki'ora'a naa, Jewnao zowaunaanao sakadan pakadaktinan pa-zowia'azon dau'u Jesus.

⁵⁴ Uruu idi aona'a naa Jesus chi'ika'anpan kainaabatinapa Jewnao bii an powa'a. Na'iki'ora'a naa umakon Ephraim iti, amazada mapidantaka'o di'itanpu'oraz, na'ia'a naa uruu patominapa-kidaniinao tuma.

⁵⁵ Maonapa'a naa Passover Kamoo kaawan, na'iki iriba pidannao munapo kida'o imashaapan makon Jerusalem iti, ichikaina'anan naa Jewnao kakinaorinaa kawana'ati, turuu kizi Ibaokopainpan pidannao tuma Passover Kamoon dono.

⁵⁶ Izaudapan Jesus na'iki ikian pa'atiaaka udau'an pabaokopatinpan pu'u Tominkaru Dapu ii, "Wa'ati'o nii puzauda-kidan uruu da'ati'i baokopainapa-kizai ati?"

⁵⁷ Aizii faadaanao zowaunaanao na'iki Phariseenao kii akani'i naa pidannao ati, "Kanom aitanpan dono na'iam Jesus, marii pa'i ukowaadan sariapa wa'ati, wazaamata kizi na'iki wakootowapa-kida kizi uruu."

12

Mary ramaudan Jesus kidiba

(Matthew 26:6-13; Mark 14:3-9)

¹ Aizii 6 kamoo Passover Kamoon ua'ii Jesus makon Bethany iti, Lazarus mashaapa-kiziz, tawuru'u ukakudaniaz pidan.

² Jesus paonarunao konaukii-kidan na'iki iaroapa-kidan wuru'u ukaawanuz. Martha maokoda'o nii wanyukunui udono, Lazarus na'iki Jesus sakanatapan pu'u miisa* di'ii baokoinao tuma.

³ Mary zaamatanan pootozu zo'a'o kawinipina'o ramau, paoribai nard kiwin idi'o pa'idiwaru utoma-ka'o, uru'u naa oshootanuz Jesus kidiba iti, udauna'an o'inoan ukidiba padizo idi. Ipai ukaduunua'akan kabaun nazoo.

⁴ Sariapa Judas Iscariot, Jesus tominapa-kidaniinao bii iki'o, kaakapa'o ni'oraz Jesus, uruu kian,

⁵ "Kandii nii ramau wakuda-ka'o? Turua'o usellii-ka'o padamata 300 wizi'i kida'o puraata† dikin ii. Udauna'an uwinipinaa taa-ka'o pataka'utinainao ati."

⁶ Ukianuz kaikapa'a pakoidimikin idi'o, aonaa umarainpan idi'o mani pataka'utinainao. Uruu wuru'u taapa'oraz puraata, i'ati'oraz taauzo-ka'o kida, na'iki'o da'i ukaiwa'akauzon patorii-kinaa nii aimakaan pa'idiwau nii.

⁷ Jesus kian, "Mana'a putowauda'ua'ana'a oroo! Kaiman zii otaapan ramau, ominziiwata-kinaa nii onanaa odida-ka'o ua'ii.

⁸ Pataka'utinainouz karikaonanu'o nii ina'an unao tuma, mazan o'garu aonaa karikaonanu'o nii mani onan'an utuma."

⁹ Iriba Jewnao abatan kaina'a Jesus Bethany ii; uruu idi imakon na'iti. Imakonuz na'iti Jesus na'ian idi'o, na'iki itukapa'azon idi'o kapam Lazarus, wuru'u Jesus kakudaniaz pamawakakizi iki.

* 12:2 miisa: English ida'an, table. † 12:5 300 wizi'i kida'o puraata: bauda'apa'o wunu pidan kaudinan winipinaa kawana'ati'o wuru'u.

¹⁰ Uruu idi'i naa faadaanao zowaunaanao di'itimpan na'iki itoman panyukunuu izowii kizi Lazarus kapam.

¹¹ Usha'apanum kau'an iriba'a naa Jewnao muudinan i'ai na'iki imishidan naa Jesus, ukakudan idi Lazarus.

Pidannao dapaapan Jesus

Jerusalem ii

(Matthew 21:1-11; Mark 11:1-11; Luke 19:28-40)

¹² Aizii ba'oran kamoo dono'o naa, wuru'u iriba'oraz pidannao, kaawainauz Passover Kamoon dau'ati, tabata kaina'iki Jesus wa'atin Jerusalem ati.

¹³ Uruu idi idukuan pokoridi anaba kaduz kida na'iki ina'akan kida'a naazu, ikodapa'anan naa Jesus. Ikian paimori bii an, "Kaiman manawun wakazannaatiki! Marii Tominkaru kaimanan Naobanai ati, kaawa'oraz uaipan kawana'ati, King ni'oraz Israelitenao ati."

¹⁴ Jesus zaidan chaakashi[‡] pa'ina'o zii, na'iki uruu barau ana'a naa umakon. Usha'apan na'apa Tominkaru Paradan saadauzo-kariwaiz kawana'ati:

¹⁵ "Mana'a utaria'ana'a, Jerusalem sannaol

Diina'iki unaobanaa King wa'atini'i,
uzaidapa pa'ina'o chaakashi."

¹⁶ Uruu dono aonaa utominapa-kidaniinao aitapan na'apa'oram wuru'u kaikapa'oraz aimakaan sha'apan kida'a. Mazan Jesus kadishitan dauna'an pamawaka-kizi iki, uruu zii inyukunuuan wuru'u saadauzo-kariwai udau'an, na'iki inyukunuuan wuru'u pasha'apatanuz kaikapa'o aimakaan u'ati'i.

¹⁷ Jesus tumainauz pidannao ukadishita-kidan dono'oraz Lazarus pabaaranaa iki, inao kakuaapan naa baokoinao ati aimakaan sha'apa'o dau'u.

¹⁸ Tabatan idi Jesus sha'apatan umanawunu'o aimakaan, uruu idi iriba pidannao iko-dapa'anan uruu.

¹⁹ Uruu idi Phariseenao kian naa pa'atiaaka, "Aonaa na'itim washa'apatinan! Aushaa utukapa, ipai'i naa pidannao da'anpan uruu!"

Jesus kowaadan pazowii-kaol nii

²⁰ Aizii na'ia'o Greeknao wunao bii ia'a makoinauz Jerusalem iti konaukii-kida'anan Tominkaru baokopainapa-karu dono.

²¹ Iwa'atin Philip ida'ati (Philip Bethsaida san uruu, Galilee Baara ia'oraz). Ikian u'ati, "Kaina'a'o watukapa'azon Jesus, waparada'azon utuma."

²² Philip kowaadanuz Andrew ati, uru'u naa imako'okan na'iki ikowaadan naa Jesus ati Greeknao parada'azon utuma.

²³ Jesus kian i'ati, "Aizii kaawa'a naa amazada, Daonaiora Aokazi Iki'o tukapa-kinao ni'i naa umanawunu'o nii.

²⁴ Mishi'o kaiwuru'u okianuz: Aonaa na'apainim nii bauda'apa'o maziki dako waota'oraz imi'i baara ati iribainan, soo umawakan an. Mazan umawakan idi, uru'o nii zii ukaakan madowaaka.

²⁵ Pidan marainpa'oraz pakakupan, uwaziwaan niiz; mazan pidan aona'oraz umarainpan pakakupan di'ora'a amazada ida'a'a, uruu ati taa-kaol nii karikaonanu'o kakupa-karu.

²⁶ Na'ia'oram pidan aipan an ogaru panaobanaa nii, marii uda'anan ogaru; na'iam dono ogaru, oposito-runao otuma'o nii inao kapam. Wuru'u pidan naobanaitapa'oraz ogaru, odaru aida-kidan nii na'apam pamarainpan uruu."

Jesus sawata-kaol nii

²⁷ Jesus kian, "Aizii kii'an! Na'apa dii okian? Turuu mani okian, 'Odaru, aonaa putaa-pada'ana'a dadara'o manawun kamoo kaawan o'ati?' Mazan aonaa turuu ona'apan. Na'apa'o ni'o wuru'u okaawanuz imi'i baara ati, baiapa'o ni'o kasha'ora'o.

²⁸ Odaru, putukapa-kida pumanawunun pidannao ati!"

Udauna'an Parada-karu aokazi iki'o kian, "Otukapa-kidani'i naa omanawunun, na'iki otukapa-kidan nii omanawunun powa'a koshan."

²⁹ Pidannao, na'a'oraz ikadishitapan abata wuru'u parada-karuz. "Toroanaru!" ikian udau'ati. Baokoinao kian, "Angel paradan u'ati!"

³⁰ Mazan Jesus kian i'ati, "Aonaa omishida-kinaa ni'o mani wuru'u parada-karu abata-kaoz, mazan unao mishida-kinaa ni'o pa'an.

³¹ Aizii kaawa'a naa kamoo Tominkaru tiwaa-kinaa ni'i naa imi'i baara sannaol. Aizi'o ni'i naa di'ora'a amazada baara'a'o naobanai kaboota-kaol.

³² Osawata-kaol dono'o naa, na'apa'o ida'ana'o nii odapadan ipai pidannao o'ida'ati."

[‡] 12:14 chaakashi: English ida'an, donkey.

³³ Jesus kianuz kaikapa'a, ukowaadan na'apam nii pamawakan wuru'u.

³⁴ Pidannao kian u'ati, "Wakakinaorinaa saada-kariwai kowaadan wa'ati, Christ karikaonanu'o nii ukakupan. Mazan na'apa'o dii kaiwuru'u, sawata-karu nii Daonaiora Aokazi lki'o pukianuz? Kanom mooko wuru'u Daonaiora Aokazi lki'oraz?"

³⁵ Jesus kian i'ati, "Kanada'o nii zii amazada masakauda'u'u naa. Umako'o naa zii sariapa, amazada kanadan pu'u, aonaa kizi ubaiaapan maruta'o. Usha'apanum kau'an, pidan chi'ikapa'o amazada marutan pu'u, aonaa uaitapan na'iti'oram naa pamakon.

³⁶ Ukaiwaa wuru'u kanada'oraz, ukaina'an pu'u zii, unao kizi kanada'o sannao nii."

Iriba Jewnao

mamishida'azookan Jesus

Aizii Jesus paranan dauna'an i'ati kaikapa'a umako'okan naa i'ai, aonaa kizi iaitapan na'iam uruu.

³⁷ Jesus sha'apatan pu'u padamata iriba umanawun kida'o aimakaan iawun za'a, mazan upu'u zii aonaa imishidan uruu.

³⁸ Ipai usha'apan kaikapa'a, Prophet Isaiah kuwaa mishiinan naa wuru'u:

"Naobanai, kanom mishida paabatanii wakuwaa?

Kanom ati dii Naobanai aida-kidan pama'ozakan?"[§]

³⁹ Mazan aonaa imishida'azon, usha'apanum kau'an, kaikapa'o koshan da'i Isaiah kiau-zon idau'ana'a:

⁴⁰ "Tominkaru ishada'akan iawun kida,
aonaa kizi itukapan.

Na'iki udadaradan inyukunuu kida,

aonaa kizi iaitapan.

Aonaa zoobaba iwa'atin Tominkaru ida'ati,

usaabaa kizi idyaun."^{*}

⁴¹ Isaiah kian kaikapa'a, usha'apanum kau'an aida-kida-kariwai u'ati na'apam nii Jesus umanawunun diina'iti'o, na'iki uru'u naa ukakuwaapan udau'u.

⁴² Mazan upu'u iriba kaina'a Jewnao zowaunaanao mishida'o Jesus. Mazan itarian idi Phariseenao ai, aonaa kanom nii ikowaadan baokoinao ati pamishidan dau'u, aonaa kizi ikashanau-kao pabaokopainpan ai synagogue[†] ii.

⁴³ Tuukii manawun inaudapan pidannao naubaan paugaru, Tominkaru naubaan ai paugaru.

Jesus kaawan ukazannaata'anan pidannao

⁴⁴ Diiwa'o ida'an Jesus kian, "Ipai pidan mishida'oraz ogaru, aonaa ogaru karikaonan mani wuru'u umishidaniaz, dyuuda'oraz ogaru kapam wuru'u umishidaniaz.

⁴⁵ Na'iki ipai pidan tukapa'oraz ogaru, uruu tukapa'o kapam dyuuda'oraz ogaru.

⁴⁶ Ogaru, okaawan kanadapa'o nii imi'i baara sannao ida'ati. Pidan mishidan an ogaru, aona'o nii una'ian maruta'o di'ii.

⁴⁷ Na'ia'oram pidan abatan an okuwaa, mazan aonaa uizo'atin, aonaa ogaru'o nii mani kaboota'oraz uruu oia'o di'iti. Okaawan da'ati'i aonaa okaboota'anan mani pidannao oia'o di'iti mazan okazannaata'anan pa'an idyaun.

⁴⁸ Pidan kashada'o ogaru na'iki dikintapa'o oparadan, kaina'a'ora'a naa kaboota-kida'o nii uruu oia'o di'iti. Oparadanu'o nii wuru'u kaboota'oraz uruu pataka'utin-karu di'iti, amazada tokon dono'o naa!

⁴⁹ Usha'apanum kau'an, aonaa oaipan ati'o mani wuru'u oparadanuz, soo o'daru dyuuda'oraz ogaru, dyuudan kawana'ati'o.

⁵⁰ Na'iki oaitapa, wuru'u ukakinaori kidaz uruu karikaonanu'o kakupa-kinai. Okakuwaapan u'ati, kaikapa'a o'daru dyuudan kawana'ati'o."

13

Jesus chikaan patominapa-kidaniinao kidiba

¹ Aizii baokopainpauzo-karu Passover Kamoon ua'ii zii. Jesus aitapa kamoo kaawa'akan naa aizii wuru'u, umako-kinaa ni'i naa padaru di'iti, di'ora'a amazada di'iki'i. Karikaonan umarainpan papidanannao, umarainapa idyaun tuukii, atii na'apa amawakan.

² Wachuupun dono Jesus aropan patominapa-kidaniinao tuma. Satan di'itinapa-kidani'i naa Judas, Simon Iscariot daniz, marii kizi ukaakapan Jesus.

[§] 12:38 Isaiah 53:1 * 12:40 Isaiah 6:10 † 12:42 *synagogue*: kabaun Jewnao baokopainapa-kizi. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

³ Jesus aitapanii kaimanaiman Tominkaru taanii pa'ati panyukunuu ma'ozaka-kinaa nii, paka'iita-kinaa nii pasha'apatan ipai daunuuda'u aimakaan. Uaitapa pawa'atin Tominkaru di'iki'o na'iki ukiwan nii powaa iti Tominkaru di'iti koshan.

⁴ Uruu idi Jesus kadishita'akan paaroapa-kizi miisa di'iki, udauna'an unarakadan pachaakitan.* Udauna'an uzaamatan towel na'iki upapidanuz pakonoon an.

⁵ Uruu dauna'an ukapotan wunu basii zo'ati, na'iki uchikaan naa patominapa-kidaniinao kidiba. Udauna'an uinoan ikidiba kida towel idi, upapidapaniaz pakonoon an.

⁶ Mazan ukaawan Simon Peter ida'ati, sariapa Peter kian u'ati, "ōNaobanaa, puchikaan nii ōkidiba?"

⁷ Jesus kian u'ati, "Pugaru, aonaa puaitapan kai kanom wuru'u ōsha'apaapaniaz, mazan puaitapan nii zii diina'iti'i."

⁸ Peter kian u'ati, "Ōgaru, aonaa na'apainim nii puchikaan ōkidiba!"

Mazan Jesus kian u'ati, "Aonaa an ōchikaan pukidiba, aona'o nii puzaamataninpan powa'a ō'ida'ati."

⁹ Simon Peter kian u'ati, "Naobanai, ukau'an aonaa puchika'ana'a ōkidiba karikaonan! Mazan puchikaa mooko ōka'u, na'iki ōzowau kapam!"

¹⁰ Jesus kian, "Pidan kaokopa'ora'a naa, aona'ora'a naa ukaniriban wuru'u. Ukau'an aonaa kanom nii uchikainan powa'a zii, soo uchikaan nii pakidiba'a naa karikaonan. Ipai unao, aona'ora'a naa ukaniriban. Soo kaina'a bauda'apa unao bii'i kaniriba'o."

¹¹ (Jesus aitapani'i naa kanoma'o nii kaakapaa paugaru. Uruu idi'o ukianuz, "Ipai unao, soo kaina'a bauda'apa unao bii'i kaniriba'o.")

¹² Uipaiian dauna'an pachikaan ikidiba kida, Jesus morokodan naa pakamichan, na'iki usakanatan powaa iti miisa di'iti. Uru'u naa upishaan idyaun, "Uaitapa kanom wuru'u ōsha'apata'akaniaz u'ati?" ukian.

¹³ "Unao dakotan ōgaru, 'Tiichaa' oo 'Naobanai' kii. Na'apa'o mishi manawun wuru'u ōgaruz.

¹⁴ Ōgaru uNaobanaa na'iki uTiichaan. Mazan upu'u ōchikaan ukidiba kida. Ukau'an, na'apa'a naa pa'i uchikaa uiriban kidiba kida kapam.

¹⁵ Ōsha'apatan aimakaan, unao tamakapan ni'o. Na'apa'a naa usha'apata ōsha'apatan kawan unao ati.

¹⁶ Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Aonaa na'ia'oram poitorui umanawunun panaobanaa ai. Aonaa na'ia'oram pidan dyuuda-kariwaiz ukakuwaapa'anan, umanawunun dyuuda'o ai paugaru.

¹⁷ Aizii uaitapan an kaikapa kida'ora'a, konaukia'o nii manawun unao, usha'apatinan an ukawana'ati.

¹⁸ "Mazan ōkadakotinanuz aonaa ipai unao daua'o mani. Ōaitapanii sha'apa'oram kaduz kida pidannao ōzaamatanii. Mazan kaina'a saada-kariwaiz kida Tominkaru Paradan ida'a kaikapa'a: 'Ōmin-roopan tominan ōtaruba nii.' Uruu mishiin-kinaa ni'o wuru'u usha'apanuz na'apa.

¹⁹ Ōkowaadan u'ati kanoma'o nii sha'apa, usha'apan ua'ii zii. Aizii usha'apa'akan dono'o naa, umishidan nii 'Ōgaru wuru'u.'

²⁰ Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Na'ia'oram pidan konaukia'o udapaapan ōdyuudanii, ōgaru kapam wuru'u udapaapaniaz; na'iki na'ia'oram pidan konaukia'o udapaapan ōgaru, dyuuda'oraz ōgaru kapam wuru'u udapaapaniaz."

*Jesus kowaadan kanoma'o nii sha'apan pa'ati
(Matthew 26:20-25; Mark 14:17-21; Luke 22:21-23)*

²¹ Jesus kian dauna'an na'apa, tuukii udopian panyukunuu ii, uruu idi aona'a naa udizapa'akan paparadan, ukian i'ati, "Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Bauda'apa pidan unao bii iki'o zaamata-kidan nii ōgaru ōtarubanao ati."

²² Utominapa-kidaniinao awunuuakaan pa'atiaaka, aonaa ĩaitapan kanom dau'ati'o wuru'u una'apanuz.

²³ Bauda'apa Jesus tominapa-kidanii, tawuru'u umarainpaniaz, Jesus dazaba a'o usakanatapan udono.

²⁴ Ukau'an Simon Peter sawaan paka'u u'ati. "Pupishaa uruu kanom wuru'u sha'apata'o ni'oraz dikauda'o aimakaan kaikapa'a," ukian.

²⁵ Uru'u naa umaonapadan pazowau Jesus ida'ati, na'iki ukian, "Naobanai, kanom daua'o manawun wuru'u puparadanuz?"

* **13:4** pachaakitan: kamicha kaudauzo-kariwai, ba'oran paawa ati.

²⁶ Jesus kian, “Ōdamotan nii bread ka'uz uu di'iti, udauna'an kanom ati ōtaanuzu, uruu wuru'u zaamata-kida'o ni'oraz ōgaru.” Uru'u naa Jesus zaamatan bread na'iki udamotanuzu ka'uz uu di'iti, utaanuzu Judas ati, Simon Iscariot daniz.

²⁷ Sariapa Judas zaamatan dono wuru'u bread, Satan morotina'akan naa uruu. Uru'u naa Jesus kian Judas ati, “Kadiman zoobaba pusha'apata wuru'u pusha'apata'azooniaz!”

²⁸ Aizii aroopainouz utuma, aonaa ūaitapan kanom ni'o Jesus na'apanuz u'ati.

²⁹ Judas taapan idi ūpuraatan, ba'orainao zauda-kidan Jesus dyuudanii utorian aimaakan ūkaiwaan nii Baokopainapa-kizai ii. Ba'orainao itiiman, Jesus dyuudanii utaan aimaakan pataka'utinainao ati.

³⁰ Judas zaamatan dauna'an bread, ukodita'akan naa ū'ai paniba iti. Uruu dono amazada maruta'aka'ora'a naa.

³¹ Judas mako'okan dauna'an, Jesus kian, “Aizii Daonaiora Aokazi Iki'o umanawunun aida-kaoa'a naa wuru'u, na'iki uruu ida'ana'o nii Tominkaru umanawunun aidinan.

³² Aizii Tominkaru umanawunun aidinan an Uruu ida'an, ukau'an Tominkaru aidan nii pidannao ati na'apam Daonaiora Aokazi Iki'o umanawunun. Na'iki kai'o ni'i naa uaidanuz.

³³ “Ōdainao, aona'o ni'i naa ōna'an tomunu'iki unao tuma. Ōkiauon kawan Jewnao ati, na'apa ōkian u'ati aizii: udawatan nii ōgaru, mazan aonaa turuu umakon ōmakopa-kizi iti.

³⁴ Ukau'an ōtaan unao ati pa'ina'o kakinaorii: umarainpaaka. Na'apa ōmarainpauzon kawan unao, na'apa pa'i manawun umarainpaaka.

³⁵ Umarainpaakan an, ipai'o nii pidannao aitakan unao mishi'o ōpidannao.”

Jesus kowaadan Peter ati, utaapa-kidan nii paaitapan paugaru

(Matthew 26:31-35; Mark 14:27-31; Luke 22:31-34)

³⁶ Simon Peter pishaan uruu, “Naobanai, na'iti'oram pumako'ozon?”

Jesus kian u'ati, “Na'iti'oram ōmakon, aonaa turuu puda'anpan ōgaru aizii, mazan puda'anpan nii zii diina'iti'i.”

³⁷ Peter kian u'ati, “Naobanai, kandii nii mazan aonaa turuu ōda'anpan pugaru kai? Ōgaru turuu ōmawakan pugaru dikin ii!”

³⁸ Jesus kian u'ati, “Puka'iita mooko pu'itiiman pumawakan ōgaru dikin ii? Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz pu'ati: Kuruku ka'aranpan ua'ii, idikinau'o nii pukian pidannao ati aonaa puaitapan ōgaru.”

14

Jesus uruu dunapo

Tominkaru di'iti'o

¹ Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, “Aonaa pa'i unyukunuu ukasha'ora'ana'a! Umishidapa Tominkaru; umishida ōgaru kapam.

² Kaina'a iriba kabaun nazoo kida ōdaru dapu ii. Ukau'an ōmakon naa wuru'u ōsaaba'anan naa uwiizi nii. Aonaan an mani una'apan, aonaa mani ōkowaadan u'ati na'apa.

³ Aizii ōsaabaan dauna'an uwiizi nii, ōwa'atin nii koshan unao dau'ati, turuu kizi una'ian ōtuma kapam ōna'ii-kizi ii.

⁴ Unao, uaitapanii dunapo ōmako-kizi iti'oraz.”

⁵ Aizii Thomas kian u'ati, “Wanaobanaa, aonaa waaitapan na'iti'oram pumako'ozon. Na'apam nii mooko waaitapan dunapo na'iti'o?”

⁶ Jesus kian, “Ōgaru wuru'u dunapoz, ōgaru wuru'u mishi'oraz, na'iki ōgaru wuru'u kakupa-kinaiz. Soo ōgaru ida'an turuu kaawa-karu ōdaru di'iti.

⁷ Aizii unao, uaitapan an ōgaru, uaitapan nii ōdaru kapam. Aizii wuru di'iki'i uaitapa'a naa na'iki utukapa'a naa uruu.”

⁸ Philip kian u'ati, “Wanaobanaa, putukapa-kida wa'ati puDarū, uruu turua'o nii wa'ati.”

⁹ Jesus kian, “Kotua'iki ōmashaapan unao tuma, mazan upu'u zii mooko aonaa puaitapan ōgaru, mishii Philip? Ipai pidan tukapa'oraz ōgaru, uruu tukapa'o kapam ōdaru wuru'u. Mazan na'apa di'i naa kaiwuru'u, 'Putukapa-kida wa'ati puDarū, pukianuz?”

¹⁰ Aonaa mooko pumishidan, ōgaru na'iki ōDarū, bauda'apa'o waunao? Kuwai kida ōkowaadaniaz unao ati, aonaa ō'ida'a'o mani ōtoman. ŌDarū, mashaapa'oraz ō'ida'a, uruu pa'an wuru'u sha'apaapa'oraz pakaudin-kizi kida ōgaru ida'an.

¹¹ Umishida ōgaru na'iki ōDarū, bauda'apa'o waunao ōkianuz. Oo, umishida pa'i ōDarū sha'apataniaz umanawun kida'o aimaakan ōgaru ida'an.

¹² Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Ipai pidan mishida'o ōgaru, usha'apatan nii ōsha'apaapanii kaduz kida kapam. Na'iki usha'apatan nii powa'a'o zii umanawunun kida, usha'apanum kau'an ōmakon naa ōDarū di'iti wuru'u.

¹³Upishaan an ògaru kanom dau'ati karikaonan, òpidanannaoun idi unao, òsha'apatan nii u'ati. Na'apa'o ida'ana'o nii uDani aida-kidan pidannao ati paDaru umanawunun.

¹⁴Upishaan an ògaru kanom dau'ati karikaonan, òpidanannaoun idi unao; òsha'apatan nii u'ati.

Jesus taan nii Kaimana'o Doronaa

¹⁵“Umarainpan an ògaru, uizo'atipan nii òkakinaori kida.

¹⁶Òpishaan nii òDaru na'iki utaan nii unao ati ba'oran Minka'ui kakinaota'o nii unao, na'iki karikaonanu'o nii una'auzon unao tuma.

¹⁷Uruu Kaimana'o Doronaa tominapa-kida'o nii unao mishi'o Tominkaru daua'o. Mazan mamishida-kainao pidannao, aonaa turuu ìzaamatan uruu paminka'u nii, usha'apanum kau'an aonaa ìtukapan na'iki aonaa ìaitapan uruu. Mazan unao, uaitapa pa'an uruu, usha'apanum kau'an, kaina'a'o uruu unao tuma, na'iki karikaonanu'o nii una'auzon unao ida'a.

¹⁸“Aona'o nii òwa'akan unao, maudaniwai wa'aka-kaowan; òkaawan nii powaa ati u'ida'ati.

¹⁹Kadimana'o ni'i naa pidannao matukapakan ògaru. Mazan unao utukapan nii pa'an, usha'apanum kau'an òkakupan nii powaa iti koshan, ukau'an unao ukakupan nii kapam òkakupan idi.

²⁰Aizii uruu dono, uaitapan nii ògaru na'iki òdaru bauda'apa'o waunao. Aizii unao na'iki ògaru, na'apa'o manawun bauda'apa'o pidan kawan.

²¹“Na'ia'oram pidan abata'o na'iki izo'atipa'o òkakinaori kida, uruu wuru'u marainpa'oraz ògaru. Òdaru marainpan nii pidan marainpa'oraz ògaru; aizii ògaru, òmarainpan nii uruu kapam na'iki òaitapa-kidinan nii u'ati.”

²²Judas kian u'ati (aonaa Judas Iscariot mani), “Naobanai, na'apam nii puaidan pumanawunun waunao ati karikaonan, ba'orainao ati aona'o nii mooko puaida-kidan?”

²³Jesus kian u'ati, “Pidan marainpa'o ògaru, uizo'atipan nii òparadan, na'iki òDaru marainpan nii uruu. Wawa'atin nii uruu ida'ati na'iki wamashaapan nii utuma.

²⁴Mazan na'ia'oram pidan aona'o umarainpan ògaru, aonaa uizo'atin òparadan kida. Wuru'u kuwai kidaz, unao abataniaz, aonaa òtomanii mani karikaonan, òDaru pa'an wuru'u dyuuda'oraz òkakuwaapan na'apa.

²⁵“Òkowaadan u'ati kaikapa kida'ora'a òna'an pu'u zii utuma.

²⁶Wuru'u Minka'ui, Kaimana'o Doronaa, òDaru dyuudan ni'oraz u'ida'ati ògaru aipan ati; uru'o nii pa'an tominapa-kida unao ipai òkuwaa kida dau'u, na'iki unyukunuu-kidan nii unao ati ipai daunuuda'u wuru'u òkuwaa kidaz.

²⁷“Òwa'akan unao tuma kaimana'o nyukunui; soo ògaru turuu òtaan na'apa'o. Aonaa da'i sannao taan kawanu'o mani òtaan nyukunui kaimanan. Aonaa pa'i unyukunuu kasha'ora'ana'a oo utariidina'ana'a.

²⁸Òkowaadani sha'atii u'ati, ‘Òmakon ni'i naa òdaru di'iti, mazan òkaawan nii koshan powaa ati.’ Umishiin an mani umarainpan ògaru, ukonaukii mani òmakon idi'i naa òDaru di'iti, usha'apanum kau'an umanawunu'o ògaru ai wuru'u uruuz.

²⁹Òkowaadan naa u'ati kai kanoma'o nii sha'apa, usha'apan ua'ii zii; aizii usha'apan dono'o naa uaitapan nii òkuwaa mishiin.

³⁰Aona'o ni'i naa òparadinan tomunu'iki utuma, usha'apanum kau'an wa'ati'i naa wuru'u di'ora'a amazada baara'a'oraz naobanai. Mazan aonaa uka'iitan pamashaatan ògaru.

³¹Mazan òsha'apata pa'an ipai aimakaan òdaru dyuudan kawana'ati ògaru, pidannao aitapa-kinaa nii mishi'o òmarainpan uruu.

“Aizii, wamako'o naa.”

15

Paoribai kadunaa manawun

¹“Ògaru wuru'u mishi'oraz paoribai kadunaa, na'iki òDaru saabaapauzo paoribai baawu.

²Ipai'o nii udukutan paoribai waoda kida aona'oraz ìkaakan. Mazan kaaka'oraz kida usaabaan nii pa'an, aonaa kizi kazamaka'o nii ukadu'u, na'iki madowaaka kizi koshan ukaakan.

³Unao, saabaa'aka-kariwai'i naa òkuwaa ida'an.

⁴Pakawan pa'i uzaamatinapa ò'ida'ati, òzaamatinpan nii u'idi'iti kapam. Aonaa paoribai waoda kaakan paaipan ati karikaonan, soo uzaamatinpan an pakadunaa ida'ati. Unao na'apa'o kapam, aonaa uka'iitan usha'apatan kaimana'o aimakaan uaipan ati karikaonan. Soo uzaamatinpan an ò'ida'ati.

⁵ “Ōgaru wuru'u paoribai kadunaaz. Aizii unao, uwaoda kida kawanu'o. Pidannao, karikaonanu'oraz ina'an ō'ida'a, ōgaru na'apa ōna'an nii i'ida'a, ina'o sha'apatan ni'i naa dobata kaiman kida'o aimaakan. Unao, aonaa uka'iitan usha'apatan aimaakan u'ida'a karikaonan, soo ōkaminka'utan an unao.

⁶ Mazan pidan aona'oraz una'an ō'ida'a, uawu'uta-ka'o ni'i naa, na'iki umaririn ni'i naa amazada ii, na'apa paoribai waoda awu'uta-kariwai maririn kawan. Udauna'an ukasaba'uka-ka'o na'iki ukaboota-kaoa'a naa tikazi wu'iti.

⁷ Mazan unao, una'an an pakawan ō'ida'a, na'iki umishidapan an ōparadan kida, turuu utoriinpan kanom dau'ati karikaonan, na'iki utaa-ka'o nii u'ati.

⁸ Kaikapa'o ida'ana'o wuru'u ōDaru umanawunun aida-kida-kaoz: Unao sha'apaapan ida'an dobata kaiman kida'o aimaakan, na'iki na'apa'o ida'an utukapa-kidinan ōpidanannao unao.

⁹ Na'apa ōDaru marainpan kawan ōgaru, na'apa ōmarainpan kapam unao. Uzaamatina'apa pakawan ō'ida'ati, ōmarainapa kizi unao.

¹⁰ Uizo'atipan an ōkakinaori kida, pakawanu'o nii ōmarainpan unao, na'apa ōizo'atipan kawan ōDaru kakinaori kida, na'iki pakawan umarainpan ōgaru.

¹¹ “Ōkowaadan u'ati ipai kaikapa kida'ora'a, unao konaukii kizi na'apa manawun ōgaru konaukian kawan, na'iki aonaa kizi kanom towauda'uan ukonaukian.

¹² “Aizii kaikapa ōkakinaori'i, umarainpaaka, na'apa manawun ōmarainpan kawan unao.

¹³ Aonaa na'ia'oram pidan kamarainpanu'o powa'a zii wuru aia'a, pidan kashaapa'oraz pazowii-ka'o papaonarunao kazannaatin-kinaa nii.

¹⁴ Ōpaonarunao unao, uizo'atipan an ōkakinaori kida.

¹⁵ Aona'a naa ōdakotan unao ōpoitorunao nii, usha'apanum kau'an poitorui, aonaa uaitapan na'apa'oram panaobanaa sha'apainpan. Mazan ōdakotan unao ōpaonarunao nii, usha'apanum kau'an ipai ōkowaadan u'ati ōabatanii kida ōDaru di'iki.

¹⁶ Aonaa uaipan ati'o mani uzaamatinan ō'ida'ati; ōgaru aipan ati'o pa'an unao zaamatinan. Ukau'an ōgaru aipan ati'o unao makon usha'apata'anan dobata kaiman kida'o aimaakan. Na'iki karikaonan kizi usha'apaapan na'apa'o aimaakan. Uzaamatinan idi ō'ida'ati, ōDaru taan nii unao ati kanom karikaonan upishaan an u'ati.

¹⁷ Ukau'an kaikapa ōkakinaori unao ati'i: ‘Umarainpaaka.’

Jesus di'itiinao zaamatina'apa to'ora-kizaitapa-ka'o

¹⁸ “Pidannao to'ora-kizaitapan an unao, unyukunuitapa na'apa'o i'to'ora-kizaitapauzon ōgaru.

¹⁹ Umashaapan an mani na'apa imi'i baara sannao mashaapan kawan, imarainapa mani unao pairibannao nii. Mazan ōaipana'ati'o uzaamatinan ō'ida'ati. Ukau'an, aonaa imi'i baara sannao'u naa mani unao; uruu idi'o pidannao to'ora-kizaitapan unao.

²⁰ Udi'itapa ōkianuz u'ati kaikapa'a: ‘Aonaa na'ia'oram poitorui umanawunun panaobanaa ai.’ Kaina'a antamikitainao ōgaru, na'apa'o nii iantamikitainao unao kapam; mazan kaina'a ba'orainao izo'ati'o ōparadan, ukau'an na'apa'o nii iizo'atin uparadan kapam.

²¹ “Pidannao sha'apatan nii unao na'apa, usha'apanum kau'an uzaamatina'apa idi'o ō'ida'ati. Mazan ina'o, aonaa iaitapauzon wuru'u dyuuda'oraz ōgaru.

²² Aonaan an mani ōkaawan da'ati'i na'iki aonaan an mani ōkakuwaapan i'ati, aonaa mani i'ioian kainaabatanin padamata. Mazan aizii, ‘aonaa waaitapan oia'o wuru'u na'apa'oraz,’ aonaa turuu ikian.

²³ Pidana to'ora-kizaitapa'o ōgaru, i'to'ora-kizaitapan ōDaru kapam wuru'u.

²⁴ Aonaan an mani ōsha'apatan iawun za'a imatukapauzokanii pidan sha'apatan kida, aonaa mani padamata i'ioian kainaabatanin. Mazan aizii, itukapani'i naa ōsha'apatan na'apa'o, mazan upu'u zii i'to'ora-kizaitapan baokopa waunao, ōgaru na'iki ōDaru.

²⁵ Mazan na'apa'o ida'an, ikakinaorinaa mishiinan: ‘I'to'ora-kizaitapan ōgaru madiwautapaka karikaonan,’ kia'oraz usaadinpan.

²⁶ “Kaawa'o nii Minka'ui, uruu Kaimana'o Doronaa, uruu kainaabata'o mishi'o kuwai Tominkaru dau'o. Ōdyuudan nii uwa'atin ōDaru di'iki unao ida'ati, na'iki uru'o nii kakuwaapa ōdau'an.

²⁷ Aizii unao, ukakuwaapan nii ōdau'u kapam, usha'apanum kau'an unao na'a'o ōtuma ōsakadinan di'iki ōtominapatin-kidan pidannao.

16

¹ “Ōkowaadani'i naa u'ati kaikapa kida'ora'a, uruu aonaa kizi umuudina'akan umishidapan ai.

² Uiribannaο kashanauan nii unao synagogue kida iki, uchoochiipan ai ituma. Na'iki kaina'a'o ni'i naa kamoo kaawan, uruu dono pidannaο zowian an unao, i'tiiman kaimana'o nii aimaakan wuru'u pasha'apataniaz Tominkaru ati.

³ Pidannaο sha'apatan nii unao na'apa, usha'apanum kau'an aonaa iaitapauzon oDaru, oo ogaru.

⁴ Mazan okowaadani'i naa u'ati kaikapa kida'ora'a. Ukau'an uruu kamoo kaawan dono'o naa, unyukunuitapan nii okuwaa na'apa kida'o daua'oraz. Osakadinan di'iki otominapa-kidan unao, aonaa okowaadauzon u'ati na'apa kida'o, usha'apanum kau'an ona'an idi zii utuma.

Kaimana'o Doronaa kaudin-kizi

⁵ "Mazan aizii okiwan ni'i naa powaa iti dyuuda'oraz ogaru di'iti. Mazan aonaa na'ia'oram zoobaba unao pishaan ogaru na'iti'oram wuru'u omako'ozoonuz.

⁶ Okowaadan idi zii u'ati kaikapa'ora'a, uruu idi unyukunuu kasha'oran naa.

⁷ Mazan mishi'o kaiwuru'u okianuz: Aona'o nii Minka'ui kaawan u'ida'ati, soo omakon an. Ukau'an kaimana'o nii manawun unao ati wuru'u omakonuz. Mazan omakon an, odyuudan ni'i naa uruu unao ida'ati.

⁸ Aizii ukaawan dono, ukainaabatan nii pidannaο ati na'apa'oram manawun oia'o; na'iki, na'apa'oram manawun idi'itapan kaimana'o; na'iki na'apa'oram manawun idi'itapan Tominkaru kowaadan oia'o pataka'uta-kaο.

⁹ Pana'iti karikaonan idi'itapan oia'o, usha'apanum kau'an aonaa imishida'azon ogaru.

¹⁰ Pana'iti karikaonan idi'itapan kaimana'o, usha'apanum kau'an omakon nii powaa iti oDaru di'iti, na'iki aona'o nii powa'a utukapan ogaru.

¹¹ Na'iki pana'iti karikaonan idi'itapan pataka'utin-karu, usha'apanum kau'an Tominkaru pataka'utani'i naa naobanai di'ora'a amazada baara'a'oraz.

¹² "Kaina'a dobata zii okowaada'azononii u'ati padamata, mazan dobata'o ni'i naa manawun wuru'u okuwaaz, aona'o nii uka'iitanuz.

¹³ Mazan Kaimana'o Doronaa kaawan nii, uruu mishi'o ukuwaa Tominkaru daua'o. Uruu aipan ati'o ni'i naa uitapan mishi'o kuwai Tominkaru di'iki'o. Aona'o nii ukakuwaa-pan pa'ida'a karikaonan, mazan ukakuwaa-pan nii paabatanii dau'u, na'iki ukowaadan nii unao ati kanom kida'o nii sha'apa diina'iti'i.

¹⁴ Uru'o nii kainaabata omanawunun, ukowaadan ida'an kanom dii ogaru, na'iki na'apa'oram wuru'u okuwaaz.

¹⁵ Okowaadauzon ipai aimaakan oDaru dau'u, aizii na'apa'o nii kapam Kaimana'o Doronaa kowaadan u'ati ipai ogaru dau'an, na'iki na'apam okiauzon."

*Kasha'ora-karu
konaukii-karu ua'ii*

¹⁶ Jesus kian, "Masakauda'u dauna'an aona'o ni'i naa utukapan ogaru powa'a, mazan masakauda'u uruu dauna'an utukapan nii ogaru koshan."

¹⁷ Aizii kaina'a utominapa-kidaniinao bii iki'o, ikian pairiban ati kida, "Na'apa'oram dau'ati'o ukianuz, 'Masakauda'u dauna'an aona'o ni'i naa utukapan ogaru powa'a, mazan masakauda'u uruu dauna'an utukapan nii ogaru koshan;' na'iki na'apa'oram dau'ati'o dii, 'usha'apanum kau'an omakon naa powaa iti wuru'u oDaru di'iti,' ukianuz?"

¹⁸ Aonaa imashaadan ipishautaakan, "Na'apa'oram dau'ati'o dii wuru'u, 'Masakauda'u dauna'an,' ukianuz? Aonaa waaitapan kanom daua'o ukadakotinan," ikian.

¹⁹ Jesus aitapa ipishaa'azon paugaru, uruu idi ukian i'ati, "Okian kaikapa'a: 'Masakauda'u dauna'an aona'o ni'i naa utukapan ogaru, mazan masakauda'u uruu dauna'an utukapan nii ogaru koshan.' Mishi'i, uruu dau'ati'o upishautaakan?"

²⁰ Mishi'o kaiwuru'u okianuz u'ati: Uzaadan nii na'iki diiwa'o nii umuraapan, ba'orainao konaukian pu'u. Kiwiin zii ukasha'oran nii, mazan uruu dauna'an ukonaukian nii.

²¹ Zuna kaudanipa'azon dono, kasha'ora kowas onyukunuu okaziwapan kamoo kaawan idi'i naa, mazan okaudanipan dauna'an, aona'a naa onyukunuitapan pakaziwapauzon. Soo okonaukian naa pa'an, usha'apanum kau'an koraidaonaa sodi shakatan idi.

²² Na'apa'o kawanu'o wuru'u unao baiaapaniaz: kai unyukunuu kasha'ora-kida, mazan otukapan nii koshan da'i unao, na'iki uruu dono ukonaukian nii, na'iki aona'o nii kanom mashaatan ukonaukiitanan.

²³ "Aizii uruu dono, aona'o ni'i naa kanom nii upishaan zii ogaru aimaakan dau'ati. Mishi'o kaiwuru'u okianuz u'ati: Upishaan an oDaru kanom karikaonan dau'ati, utaan nii u'ati opidanannaoun idi unao.

²⁴ Aonaa zoobaba upishaan uruu kanom karikaonan dau'ati, opidanannaoun idi unao. Upishaa, Tominkaru taan nii u'ati upishaanii. Uruu kaimanaiman kizi ukonaukiitanan.

²⁵ “Ökakuwaapauzon u'ati di'itinapa-kinai kuwai ida'an di'ora'a aimakaan kida dau'a'a. Mazan kaina'a'o ni'i naa kamoo kaawan, aizii uruu dono aona'o ni'i naa ökakuwaapan powa'a di'itinapa-kinai kuwai ida'an, mazan õparadan nii sariapa kizi pidannao uaitapan ökuwaa õdaru dau'a'o.

²⁶ Uruu dono, turua'o ni'i naa upishaan uruu aimakaan dau'ati, õ'uu ida'an, õpidanannaoun idi unao; aonaa kanom nii õpishaan zii õDaru unao ati,

²⁷ usha'apanum kau'an, õDaru marainapanii unao. Umarainpan unao, usha'apanum kau'an unao marainpan idi'o õgaru, na'iki unao mishidan idi uruu di'iki'o õwa'atin.

²⁸ Mishi, õwa'atin õDaru di'iki'o, imi'i baara ati. Aizii õmakon ni'i naa imi'i baara iki, õkiwan naa õDaru di'iti.”

²⁹ Uru'u naa utominapa-kidaniinao kian u'ati, “Aizii, uruu zii puparadan kainaabatatan, aonaa pukaiwaan di'itinapa-kinai kuwai.

³⁰ Aizii watukapa, puaitapa mishi ipai aimakaan; turuu pudako'atin pupishaa-ka'o ua'ii zii aimakaan dau'ati. Ukau'an aizii wamishida puwa'atin Tominkaru di'iki.”

³¹ Jesus kian i'ati, “Uruu zii umishidan?

³² Kaina'iki kamoo wa'atin, aizii uruu kamo'o naa wuru'u kaawa'oraz, uruu dono pana'itinapu kida'o nii umakoodanainan, ukidooapan nii õ'ai udapu iti kida, uwa'akan nii õgaru õba'orantin. Mazan aonaa õba'orantina'o manawun mani õgaru, usha'apanum kau'an õDaru karikaonan'u'ona'auzon õtuma.

³³ Ökowaadan unao ati aimakaan kaikapa kida'ora'a, unyukunuu konaukii-kinaa nii, uzaamatinpan idi õ'ida'ati. Di'ora'a amazada baara'a'a, ubaiaapan nii kasha'ora'o. Mazan uma'ozakadapa unyukunuu! Ögaru, õwazootani'i naa di'ora'a amazada baara'a'o kasha'ora kida'o aimakaan!”

17

Jesus toriinpan papidanannao ati

¹ Jesus kakuwaapan dauna'an patominapa-kidaniinao ati, uawunuupan doko iti na'iki uru'u naa utoriinpan.

“ÕDaru, aizii kaawa'a naa kamoo. Putukapa-kida pidannao ati puDani umanawunun, utukapa-kida kizi i'ati pumanawunun kapam.

² Pugaru aipan ati'o ukazowautapan ipai pidannao, utaa kizi karikaonan'u'o kakupakaru ipai wunao ati'i, puzaamatin-kidaniinaouz u'ida'ati.

³ Kaikapa'o wuru'u karikaonan'u'oraz kakupa-karu ikoda-ka'o: pidannao aitapan ida'an soo bauda'apa pugaru mishi'o Tominkaru, na'iki iaitapan ida'an õgaru, Jesus Christ, pudyuudaniaz imi'i baara ati.

⁴ Ötukapa-kida'a naa imi'i baara'a'o pidannao ati pugaru umanawunun, õsha'apatan ida'an ipai pudyuudanii õsha'apatan.

⁵ ÖDaru, marii õtukapa-ka'o umanawunu'o nii aizii, na'apa õtukapauzo-ka'o kawan pugaru tuma amazada tominan ua'ii zii.

⁶ “Öaitapa-kidani'i naa pukaduz wunao ati'i, putaaniinaouz õ'ati di'ora'a amazada baara ainoo bii iki. Pupidanannao i'dyaun na'iki putaaniinao õ'ati i'dyaun, na'iki i'izo'atipa pukakinaori.

⁷ Aizii iaitapa'a naa, ipai aimakaan putaanii õ'ati, pugaru di'iki'o wuru'u.

⁸ Ökowaada'a naa pukuwaa i'ati, na'iki i'zaamata kaimanaiman panyukunuu itiz. Iaitapa õwa'atin pugaru di'iki'o na'iki i'mishida pudyuudanii õgaru.

⁹ “Aonaa õtoriinpan ipai pidannao ati, mazan õtoriinpan wunao ati'i putaaniinaouz õ'ati, usha'apanum kau'an pupidanannao pa'an i'dyaun.

¹⁰ Ipai õpidanannao, pupidanannao kapam i'dyaun. Ukau'an ipai pupidanannao õpidanannao kapam i'dyaun. Inao ida'ana'o nii õmanawunun aitapa-ka'o.

¹¹ Aizii, aona'o ni'i naa õna'an imi'i baara'a, kadimana'o ni'i naa õmakon pu'idi'iti. Mazan õpidanannao, ina'an nii zii imi'i baara'a. ÖDaru, kaimana'o manawun, pukazan-naatapa pa'i wunaou'u putaapa-kidaniinaouz õ'ati. Inyukunuu patumaaka kizi pa'atiaaka, pugaru na'iki õgaru nyukunuu patumaakan kawan.

¹² Öna'an dono zii i'tuma imi'i baara'a, õkazannaatapa i'dyaun, pakawan kizi i'mashaapan pupidanannao nii. Ökazannaatapa i'dyaun, aonaa na'ia'oram waziwadinan, soo bauda'apa pidan waziwadina'o ni'oraz aita-ka'o, na'apa'o ida'an kizi saada-kariwaiz kida puparadan mishiinan.

¹³ “Aizii kadimana'o ni'i naa õmakon pu'idi'iti. Ötoriinpan i'ati kaikapa'a õna'an pu'u zii i'tuma imi'i baara'a, inyukunuu konaukii kizi kaimanaiman na'apa õnyukunuu konaukian kawan manawun.

¹⁴ Ōkowaada'a naa pukuwaa ṽ'ati, na'iki uruu idi ba'oran pidannao kashanau-kidan ḽyaun. ḽkashanau-kida-kao, usha'apanum kau'an ḽgaru kawanu'o ḽyaun, aonaa ḽdi'itinpan ba'orainao di'itinpan kawan.

¹⁵ Ōtoriiinpan, aonaa ḽaipan mani puso'otan ḽyaun di'oraz amazada baara iki'i, mazan ḽpishaan pa'an pukazannaatapan ḽyaun Satan ai.

¹⁶ ḽgaru, aonaa ḽdi'itinpan imi'i baara sannao di'itinpan kawan. ḽnao na'apa kapam ḽdi'itinpan ḽgaru kawan, aonaa imi'i baara sannao kawan mani.

¹⁷ Pusaabaa ḽyaun pu'idiwaunao nii, puaitapa-kidan ida'an ḽ'ati mishi'o manawun puparadan. Puparadan, uruu mishi'o manawun.

¹⁸ Pudyuudan kawan ḽgaru imi'i baara ati, na'apa ḽdyuudan ḽnao kapam amazada kawana'ati.

¹⁹ Kaimanaiman ḽtaainan pu'ati ḽnao dikin ii, turuu kizi ḽnao kapam taainan kaimanaiman pu'ati.

²⁰ "Aonaa ḽnao ati mani karikaonan ḽtoriiinpan, mazan ḽtoriiinpan ba'orainao ati kapam, mishidainao ni'oraz ḽgaru, paabatan ida'an ḽdaua'o kuwai ḽpidannao ida'an.

²¹ Ōtoriiinpan ṽ'ati, marii kizi ḽbauda'apatan panyukunuu, na'apa pugaru na'iki ḽgaru bauda'apatapan kawan wanyukunuu. ḽḽaru, na'apa pugaru bauda'apatinpan ḽgaru ida'ati, na'iki ḽgaru bauda'apatinpan pugaru ida'ati, na'apa kizi ḽnao bauda'apatinpan waunao ida'ati, pidannao mishida kizi pugaru wuru'u dyuuda'oraz ḽgaru.

²² ḽtaanii umanawun-karu ṽ'ati na'apa putaan kawan ḽ'atiz, marii kizi ḽbauda'apatapan panyukunuu, na'apa pugaru na'iki ḽgaru bauda'apatapan kawan wanyukunuu.

²³ Kaina'a ḽnyukunuu ii ḽgaru; na'iki kaina'a ḽnyukunuu ii pugaru. Marii kizi kaimanaiman ḽbauda'apatapan panyukunuu, ba'oran pidannao aitapa-kinaa nii, pugaru wuru'u dyuuda'oraz ḽgaru. Na'iki pumarainapanii mishidainaoz ḽgaru na'apa pumarainpan kawan ḽgaru.

²⁴ "ḽḽaru, na'iam ḽgaru, na'ii ḽaipan ḽtuma wuru'u putaaninaouz ḽ'ati, ḽtukapa kizi ḽmanawunun, wuru'u putauzoniaz ḽ'ati pumarainpan idi ḽgaru amazada tominan ua'ii.

²⁵ Kaimana'o manawun ḽdaru, aonaa pidannao aitapauzon pugaru. Mazan ḽgaru, ḽaitapanii pugaru, na'iki ḽtominapa-kidainao ḽaitapa pudyuudanii ḽgaru.

²⁶ ḽkainaabatani'i naa ṽ'ati kanom kaduz pugaru, na'iki karikaonanu'o nii ḽkainabaapan ṽ'ati kanom kaduz pugaru. ḽmarainpaaka kizi na'apa pumarainpan kawan ḽgaru, turuu kizi ḽzaamatinpan ḽnao di'iti kapam."

18

Soldyaanao zaamata'anan Jesus

(Matthew 26:47-56; Mark 14:43-50; Luke 22:47-53)

¹ Jesus toriinpan dauna'an paḽaru ati, umakon naa patominapa-kidainao tuma Kidron Wa'o baza itinapu. Kaina'a'o da'i paoribai baawu na'ii, na'iti'i naa Jesus morotan patominapa-kidainao tuma.

² Judas, kaakapa'o ni'oraz uruu tarubainao ati, uaitapanii kapam uruu amazada, usha'apanum kau'an, na'iti'o Jesus makouzon patominapa-kidainao tuma.

³ Ukau'an na'iti'i naa Judas makon, una'akan bauda'apa utonazinaa soldyaanao. Na'iki watchmantapainao Tominkaru Dapu bii ikiinao kapam, ḽnao faadaanao zowaunaanao na'iki Phariseenao dyuudainao. ḽna'akapanii mizaataaka-kinai kida. Aizii ba'orainao ḽna'akapanii palampan kida.

⁴ Jesus aitapani'i naa na'apam nii ḽsha'apaapan paugaru. Uruu idi uwa'ati'ikan ḽida'ati, na'iki ukian ḽ'ati, "Kanom uaipan?"

⁵ "Jesus, Nazareth san," ḽkian u'ati.

"ḽgaru uruu," Jesus kian ḽ'ati.

(Judas, kaakapa'oraz uruu, na'ia'a naa ḽtuma.)

⁶ "ḽgaru uruu," Jesus kian idi ḽ'ati, sariapa ḽdandanaa'akan, na'iki ḽdorautan imi'i baara iti.

⁷ Powa'a koshan Jesus pishaan ḽyaun, "Kanom uaipan?"

"Jesus, Nazareth san," ḽkian u'ati koshan.

⁸ Jesus kian ḽ'ati, "ḽkii sha'atii u'ati, 'ḽgaru uruu.' Umishiin an ḽgaru udawatapan, ukau'an marina'a wunaou'u ḽtumainaoz."

⁹ (Ukian ḽ'ati na'apa, uparadan mishiin-kinaa ni'o utoriinpan dono'oraz. "ḽḽaru, aonaa bauda'apa ḽwaziwaan wuru'u putaaninaouz ḽ'ati," ukianuz.)

¹⁰ Aizii Simon Peter, una'akapanii marii. Uso'ota'akan pakinnaa aizuu, na'iki sa'ukan Umanawunu'o Faadaa poitoru tain diwa'ora antanpu'o, waota'aka. Malchus kia'o u'uu wuru'u poitoruiz.

¹¹ Jesus kian Peter ati, “Pushakada pumarian powaa iti pakinnaa zo'iti! Pu'itiiman aona'o nii ōbaiaapa'azon kasha'ora'o, ōdaru taaniaz ōbaiaapan nii?”

Jesus na'aka-kao Annas di'iti

¹² Aizii, soldyaanaouz na'iki ĭzowaanaa, na'iki watchmantapainao Tominkaru Dapu, ĭzaamata'akan naa Jesus na'iki ĭdo'ota'akan naa uka'u kida.

¹³ ĩna'akan uruu Annas di'iti kiwiin zii. Annas, uruu Caiaphas imadokozu. Aizii Caiaphas, uruu Umanawunu'o Faadaa uruu dono,

¹⁴ na'iki uruu kia'oraz kiwiin zii Jewnao zowaanaanao ati kaikapa'a: “Kaimana'o nii manawun bouda'apa'o pidan mawakan an ipai pidannao dikin ii.”

Peter kian

aonaa uaitapauzon Jesus

(Matthew 26:69-70; Mark 14:66-68; Luke 22:55-57)

¹⁵ Simon Peter, na'iki ba'oran Jesus tominapa-kidani, ĭda'anpan Jesus. Aizii ba'oraniz, uruu kaimanaimana'o Umanawunu'o Faadaa aitapan. Ukau'an morota kootowapa-kizai iti uruu Jesus tuma, Umanawunu'o Faadaa dapu iti.

¹⁶ Mazan Peter, una'ian paniinom ii, aonaa umorotan. Aizii, ba'oraniz Jesus tominapa-kidani, kaimanaimana'oraz Umanawunu'o Faadaa aitapan, umako'okan powaa iti na'iki uparada'akan zunaaba ati, awunuutapaibaz paniinom, na'iki uru'u naa umorota-kidan Peter.

¹⁷ Aizii zunaaba, awunuutapaibaz paniinom, okian Peter ati, “Pugaru ōaitapan di-idi'ia'ora'a pidan tominapa-kidani kapam?”

“Aonaa,” Peter kian o'ati.

¹⁸ Aizii poitoruinao na'iki watchmantapainao, ĭpu'ukada ni'i naa tikazi na'ii, amazada wadidin idi, uruu na'ia'a naa ĭkadishitapan ĭtanaapan kida. Peter na'ii kapam ukadishitapan utanaapan ĭtuma.

Umanawunu'o Faadaa

pishautan Jesus

(Matthew 26:59-66; Mark 14:55-64; Luke 22:66-71)

¹⁹ Uru'u naa Umanawunu'o Faadaa pishaan Jesus, “Kanomnao putominapa-kida nii? Kanom dau'a'o putominapa-kidan ĭdyaun?”

²⁰ Jesus kian u'ati, “Karikaonan ōkakuwaapan, turuu kizi ipai pidannao abatan ōkuwaa. Karikaonan ōtominapa-kidan pidannao synagogue ii, na'iki Tominkaru Dapu ii. Aonaa na'apainim ōdzapan ōkuwaa pidannao ai.

²¹ Kanom nii pupishaan ōgaru? Pupishaa pidannao abatainao na'apam ōkian. ĩnao, ĭaitapa na'apa'oram ōkiauzon.”

²² Jesus paradan idi na'apa, bouda'apa watchman udazaba a'o kadishitapan, uta'ika'akan naa Jesus paawun baara ati. Ukian Jesus ati, “Kanom dyuudan pudako'atin Umanawunu'o Faadaa paradan na'apa.”

²³ Jesus kian u'ati, “Puaitapan an ōparadan pozawatan, pukowaada ipai da'ainao pidannao ati'i. Mazan puaitapan an ōparadan sakitapan, kanom ni'i naa puta'ika'akan ōgaru?”

²⁴ Udauna'an Annas dyuudan una'aka-kao Caiaphas di'iti, Umanawunu'o Faadaa, pakawan uka'u kida do'otinpan.

Peter powa'atan pakian pidannao ati, aonaa uaitapauzon Jesus

(Matthew 26:71-75; Mark 14:69-72; Luke 22:58-62)

²⁵ Aizii Peter, pakawan zii ukadishitapan na'ii utanaapan, uru'u naa upishaa-kao koshan, “Aonaa pugaru mani kapam utominapa-kidaniinao tuma'oraz, mishii?”

“Aonaa,” Peter kian.

²⁶ Na'a'o pidan, uruu kapam Umanawunu'o Faadaa poitoru, na'iki uruu iriban tawuru'u Peter sa'ukaniaz utain; ukian Peter ati, “Aonaa mooko pugaru mani tawuru'u ōtukapaniaz utuma paoribai baawu ii, mishii?”

²⁷ “Aonaa,” Peter kian koshan. Una'apan dauna'an, uru'u naa kuruku ka'aranpa'akan.

Jesus na'aka-kao

Pilate kanaapu iti

(Matthew 27:1-2, 11-31; Mark 15:1-20; Luke 23:1-5; 13:25)

²⁸ Wakankanaanin Jesus na'aka-kaoa'a naa Caiaphas di'iki, Romannao dapunaa itii' naa. Aizii Jewnao, aonaa ĭmorotan Romannao dapunaa itii, usha'apanum kau'an aonaa ĭkaniribaina'azon pakakinaorinaa kian kawana'ati, turuu kizi ĭaroopan Passover Kamoon dono.*

* 18:28 Numbers 9:9-11

²⁹ Uruu idi, Pilate† koditan ī'ida'ati na'iki upishaan īdyaun, “Kanom mooko oia'o nii di'ora'a pidan sha'apatan, ukootowapa-kida-kināa niizu?”

³⁰ Aizii īkian u'ati, “Uruu dikintapauzo kakinaorii, una'apan idi'o wana'akan uruu pu'ida'ati.”

³¹ Pilate kian ī'ati, “Usha'apata'a naa uruu waipan kawana'ati, ukakinaorinaa kawana'ati.”

Jewnao kian u'ati, “Waunao, aonaa Rome iki'o kakinaorii taapadan wazowian pidan.”

³² Usha'apan na'apa, Jesus paradan mishiin-kināa ni'o, tawuru'u ukowaadanuz na'apam nii pamawakan.

³³ Pilate morotan powaa iti Romannao dapunaa iti. Uru'u naa udapada-kidan Jesus na'iki upishaanuz, “Pugaru mishi Jewnao naobanaa king?” ukian.

³⁴ Jesus kian u'ati, “Puaipan ati'o kaiwuru'u pupishaanuz ōgaru na'apa? Oo ba'oran pidannao kakuwaapan idi'o pu'ati ōdau'an?”

³⁵ Pilate kian u'ati, “Ōgaru, aonaa Jew mani. Pumin-Jewnnao na'iki faadaanao zowaunaanao pa'an wuru'u na'aka'oraz pugaru ō'ida'ati. Kanom mooko wuru'u pusha'apataniaz, puto'orada-kināa nii īdyaun?”

³⁶ Jesus, kian, “Ōnaobanai-tinapanuz, aonaa imi'i baara'a'o kingnao naobanai-tinpan kaduz mani. Da'ainao naobanai-tinpan kawanun an mani wuru'u ōnaobanai-tinapanuz, mizaataaka mani ōpidanannao, aonaa kizi Jewnao zowaunaanao zaamatan ōgaru. Mazan aonaa da'a'o nii mani wuru'u ōnaobanai-tinapanuz!”

³⁷ Pilate kian u'ati, “Ukau'an, king wuru'u pugaruz?”

Jesus kian, “Pugaru, pudakotan ōgaru king nii. Na'apa'o ni'o ōshakatan, na'iki ōkaawan imi'i baara ati, ōkakuwaapa'anan mishi'o dau'u. Na'ia'oram pidan mishi'o ida'antanpu'o, uru'o nii zaamata ōparadan.”

³⁸ Pilate kian u'ati, “Kanom mooko mishi'o nii?” Udauna'an Pilate koditan koshan Jewnao ida'ati, na'iki ukian ī'ati, “Aonaa kanom dikauda'o nii arawu sha'apatanu'u, ōkaboota-kināa nii uruu oia'o di'iti.

³⁹ Mazan ipai wunu Passover Kamoon dono ōkodita-kidauzo nii unao aipan kawana'ati bauda'apa taraapa-kariwai pidan. Ukau'an, turuu ōmuudan unao aipan ati, Jewnao naobanaa king kii-kizaiz?” ukian ī'ati.

⁴⁰ Uru'u naa īkadako'okan diiwa'o ida'an, na'iki īkian u'ati, “Aonaa arawu mani'i! Mazan waiapan Barabbas pa'an!” Aizii Barabbas uruu antamiki.

19

Pilate kashaapa Jesus zowii-kaō

¹ Uru'u naa Pilate dyuudan soldyaanao ba'izian tuukii Jesus.

² Soldyaanao tinokan kaiwada-karu, uruu idi'i naa īkadowamtan uruu. Udauna'an īkakamichantan uruu, wuza'o kamicha idi,*

³ na'iki uru'u naa īwa'ati'anpan u'ida'ati, īta'ii'anpan uruu paawun baara ati, na'iki īkian u'ati, “Pugaru King, umanawunu'o Jewnao naobanaa!”

⁴ Pilate koditan koshan, Jewnao kasaba'ukinapa-kizi iti na'iki ukian ī'ati, “Aushaa uabata! Aizii ōkodita-kidan ni'i naa uruu unao ida'ati, mazan ōaipan uaitapan kaimanaiman, aonaa kanom ōikodan oia'o nii usha'apatan.”

⁵ Uru'u naa Jesus kodita-kida-kaō, umorokodapa wuru'u kowamaiz kaiwada-karu idi'oraz utoma-kaō, na'iki wuza'oraz kamicha. Uru'u naa Pilate kian ī'ati, “Aizii, di'i naa wuru'u pidanaz!”

⁶ Aizii, faadaanao zowaunaanao, na'iki watchmantapainao tukapa'akan naa uruu, sariapa īkadakon diiwa'o ida'an, “Marii utauka-kaō cross di'iti! Marii utauka-kaō cross di'iti!”

Na'iki Pilate kian ī'ati, “Una'aka'a naa uruu, utauka kizi'i naazu cross di'iti. Ōgaru, aonaa kanom ōikodan oia'o nii usha'apatan.”

⁷ Jewnao kian u'ati, “Waunao, kaina'a wakakinaorinaa, pidan na'apa'o marii uzowii-kaō, udakotinpan idi Tominkaru Dani nii.”

⁸ Aizii Pilate abatan idi na'apam Jewnao kian, tuukii utarian.

⁹ Udauna'an umorota-kidan koshan Jesus Romannao dapunaa iti. Na'ia'a naa upishaan uruu, “Na'ikim san mooko pugaru?” ukian u'ati. Mazan aonaa Jesus dako'atin uparadan.

¹⁰ Aizii Pilate kian u'ati, “Kanom nii aonaa pudako'atin ōparadan? Ōgaru, turuu ōkazannaatan pugaru puzowii-kaō ai, na'iki turuu ōtauca-kidan pugaru cross di'iti.”

† 18:29 Pilate: uruu Judea Baara ia'o naobanai udono (uruu Rome iki'oraz)

* 19:2 wuza'o kamicha: naobanai kamichan kaduz wuru'u na'apa'oraz uwuzan.

¹¹ Jesus kian u'ati, "Aonaa turuu pusha'apata-kidan õgaru, soo Tominkaru taapadan an. Ukau'an, wuru'u pidan na'aka-kida'oraz õgaru pu'ida'ati, powa'a'o zii manawun usha'apatan oia'o pu'ai."

¹² Pilate abatan idi na'apam ukian, utiwaan padamata na'apam pakazannaatan uruu. Mazan Jewnao kadakon u'ati, "Pukazannaatan an uruu, aonaa Caesar paonaru mani wuru'u pugaruz! Pidan dakotinpa'o king nii, Caesar taruba wuru'u uruuz!"

¹³ Pilate abatan idi na'apam Jewnao kian, uru'u naa ukodita-kidan koshan Jesus T'ida'ati, na'iki uruu dauna'an usakanatan pakootoopauzo-kizi tabai ida'a,† panibazoo di'ii, Kuba Baara[‡] kia'oraz udakota-ka. (Gabbatha, kia'o udakota-ka Hebrew ida'an.)

¹⁴ Aizii uruu dono maonapa'a naa sakitapa kamoo, na'iki uruu dono minziwat-in-karu kamoo[§] wuru'u Passover dau'ati.

Uru'u naa Pilate kian Jewnao ati, "Di'i naa unaobanaa king!"

¹⁵ Uru'u naa ikadako'okan, "Marii uzowii-ka! Marii uzowii-ka! Marii utauka-ka cross di'iti!" ikian.

Na'iki Pilate kian i'ati, "Uaiapa mooko õtauka-kidan unaobanaa king cross di'iti?"

Aizii faadaanao zowaunaanao kian u'ati, "Soo Caesar, uruu bauta'apa wanaobanaa king!"

¹⁶ Uru'u naa Pilate taan Jesus i'ati, marii kizi'i naa soldyaanao taukan uruu cross di'iti.

Jesus tauka-ka cross di'iti

(Matthew 27:32-44; Mark 15:21-32; Luke 23:26-43)

Uru'u naa soldyaanao na'aka'akan naa Jesus,

¹⁷ Ukodita-kida-ka dono iku uwaodatapa'a naa pacrossanna, na'iki una'aka-ka Pidan-Zowau-Niwa'uz-naawa kia'o amazada dakota-ka di'iti. (Golgotha, kia'o udakota-ka Hebrew ida'an.)

¹⁸ Na'ia'a naa itaukan Jesus cross di'iti. Na'iki dya'utam pidannao tauka-ka odazaba'a, ba'oran cross kida di'iti. Bauta'apa tauka-ka uziwa'ora antanapu, ba'oran tauka-ka uwashabaron antanapu.

¹⁹ Pilate saada-kidani Jesus dau'a'õ paranka daara'a, na'iki utauka-kidanuzu cross paawa'a, doko atanapa Jesus zowau ai. "Jesus, Nazareth San, uruu King, Jewnao ati," kia'o wuru'u saada-kariwaiz.

²⁰ Iriba pidannao aitaan wuru'u saada-kariwaiz, umaonapan idi dono iku ati. Wurru'u usaada-kaooz idikinauda'u'o parada-karu ida'ana'o, Hebrew ida'an, Latin ida'an, na'iki Greek ida'an.

²¹ Jewnao faadaanao zowaunaanao kian Pilate ati, "Aonaa pusaada'ana'a, 'uruu King, Jewnao ati' kii; mazan pusaada kaikapa'a: 'Di'ora'a pidan kian, õgaru King, Jewnao ati' kii pa'an."

²² Mazan Pilate kian i'ati, "Kanom õsaadani, aonaa turuu upana'adan."

²³ Aizii soldyaanao taukan dauna'a Jesus cross di'iti, izaamata'akan naa ukamichan na'iki iibuutanuzu pamina'utamkida, soldyaanao zaamata kizi pakawana'ati kida. Izaamata kapam ushooton za'aba'i; aizii uruu toma-ka aonaa na'iam ukanotinpan.

²⁴ Aizii ikian pa'atiaaka, "Di'ora'a shooto, aonaa washushuuda'ana'a. Wamakinaotin aka, watukapa kizi kanoma'o nii zaamata pa'anazu." Isha'apatanuz aimakaan na'apa, saada-kariwaiz Tominkaru Paradan mishiin-kinaa ni'o wuru'u:

"Ibuutan õkamichan kida pakawana'ati

na'iki imakinaotina'akan õshooton dikin ii."*

Na'apa soldyaanao sha'apatan aimakaan.

²⁵ Na'ia'o Jesus crossanna dazaba ii, udaro kadishitapan pa'inaozo tuma. Na'ia'o kapam ituma Clogas daiaro Mary, na'iki Mary Magdala sanaabaz.

²⁶ Jesus tukapan padaro, na'iki umarainpaniaz patominapa-kidani kadishitapan odazaba'a. Ukian padaro ati, "Pudani ni'i naa uruu!"

²⁷ Udauna'an ukian patominapa-kidani ati, "Pudaro ni'i naa oroo!" Na'iki'ora'a naa utaapan oroo.

Jesus mawakan

(Matthew 27:45-56; Mark 15:33-41; Luke 23:44-49)

† **19:13** *tabai*: naobanainao sakanatauzo-kizi ikootoapan dono. (Pilate sakanatan na'a, udi'itapan panaadon powa'a zii na'apam nii pasha'apatan Jesus.) ‡ **19:13** *Kuba Baara*: panibazoo, kuba idi'o utoma-ka. § **19:14** *minziwat-in-karu kamoo*: Uruu dono'o Jewnao minziwatauzon panikan ni'o Passover Kamoon dono. Wachuupunin, kamoo tipita'akan

dauna'an, inikauzonuzu. * **19:24** Psalm 22:18

²⁸ Jesus aitapan idi ipai'i naa pasha'apatan wuru'u Tominkaru aipaniaz pasha'apatan; saada-kariwaiz Tominkaru Paradan mishiin-kinaa nii, ukian, "Ömaradako."

²⁹ Aizii uruu dono na'a'o boon zo'o pasaata-kariwai kibia'o riwunii. Uruu baoko iti idamotan sponge, na'iki isawadanuz Jesus dako iti, hyssop kadunaa saba ida'an.

³⁰ Usoosokanuzu na'iki ukian, "Aizii ipai'i naa ösha'apatinan!" Aizii una'apa'akan dauna'an, uru'u naa usawiki-kida'akan pazowau, na'iki umanizowanta'akan naa.

Jesus aradu'u dakata-ka'o

³¹ Aizii Jewnao zowaunaanao, aonaa iaipan tauka-kariwainao na'ian cross paawa ii atii kamoo tipitan di'iti, usha'apanum kau'an uruu di'iki Sookapa-karu Kamoo sakadinan. Na'iki umanawunu'o Sookapa-karu Kamoo, Passover Kamoon wuru'u udono'oraz. Uruu idi ipishaan Pilate marii kizi uduyudan cross paawa iainao taba'u kida ramita-ka'o imawaka kizi kadiman, uruu dauna'an turuu kizi imanaa kida toka-kida-ka'o.

³² Uru'u naa soldyaanao makon, na'iki imamita'akan naa Jesus dazaba ainao itauka-ka'o taba'u kida.

³³ Mazan ikaawan Jesus ida'ati itukapan uruu mawaka'a naa, uruu idi aonaa imramitan utaba'u.

³⁴ Mazan bauda'apa soldyaa dakata'akan uruu paaradu'u ati dimana'o pachipararin idi, sariapa izai na'iki wunu shoota'akan udakata-kizinao iki.

³⁵ (Pidan tukapa'oraz kaikapa'o sha'apan, uruu wuru'u kakuwaapa'oraz. Ukau'an turuu ukuwaa mishida-ka'o. Ukowaadan wuru'u mishi'oraz kuwai turuu kizi unao mishidan kapam.)

³⁶ Di'ora'a aimakaan kida sha'apan, saada-kariwaiz Tominkaru Paradan mishiin-kinaa ni'o wuru'u: "Aona'o nii bauda'apa uniwa'uz ramita-ka'o," kia'oraz usaadinpan.

³⁷ Na'iki kaina'a koshan saada-kariwai Tominkaru Paradan ida'a kaikapa'ora'a: "Pidanao awunuupan nii padakatanii di'iti," kii.

Jesus dida-ka'o daua'o

(*Matthew 27:57-61; Mark 15:42-47; Luke 23:50-56*)

³⁸ Aizii na'apa kida'o sha'apan dauna'an, Joseph, Arimathea san pishaan naa Pilate Jesus nanaa dau'ati, turuu kizi una'akanuzu na'iki udida-kizi'i naazu. (Wuru'u Joseph, uruu mishida'o Jesus, mazan aonaa ukowaadan ba'oran pidan ati, utarian idi Jewnao zowaunaanao ai.) "Turuu puna'akanuzu," Pilate kian dauna'an u'ati; uru'u naa umakon na'iki una'akan naa Jesus nanaa.

³⁹ Aizii, Nicodemus, tawuru'u makonkuzoz aiwaka'an Jesus di'ii, uruu kapam mako Joseph tuma. Una'aka 30 kilogram kasarai,[†] myrrh na'iki aloes idi'o ukawiki'ita-ka'o.

⁴⁰ Inaou'u naa na'aka Jesus nanaa na'iki ipapidan naaz baraka'o kamicha mada[‡] kasarai-tinpa'o idi. Na'apa'o Jewnao saabauzon mawaka'o, una'aka-ka'o ua'ii baaranai iti.

⁴¹ Aizii, Jesus zowii-kizinao ii kaina'a'o da'i paoribai baawu. Na'iki kaina'a'o na'a pa'ina'o kichada-kariwai baaranai, aona'o zii ukaiwauzo-ka'o.

⁴² Jewnao minziwauzon idi Passover Kamoon dau'ati uruu dono, na'iki baaranai kaina'an idi na'ii, na'ia'a naa ipaida'akan Jesus nanaa.

20

Jesus kadishitan pamawaka-kizi iki

(*Matthew 28:1-8; Mark 16:1-8; Luke 24:1-12*)

¹ Ishawaka zii amazada Sunday chaapi'iki, Mary Magdala sanaabaz kaawa'akan naa Jesus baaranaa ati. Otukapa zikada'aka-kaoa'a naa kuba baaranai tarata'aka-kinaoaz.

² Uru'u naa odima'akan, okowaada'anan Simon Peter na'iki Jesus marainpaniaz patominapa-kidanii ati. Okian I'ati, "Na'aka-kaoa'a naa wanaobanaa nanaa pabaaranaa iki, aizii aonaa waaitapan na'iam naa isha'apatanuzu!"

³ Uru'u naa Peter na'iki ba'oran Jesus tominapa-kidaniaz makon, itukapa'anan Jesus baaranaa.

⁴ Baokopa dya'utam idyaun dimapa imakon na'iti. Mazan wuru'u ba'oraniz, ukadimand-ina'akan naa na'iki ukiwiita'akan Peter ai, ukau'an kiwiin ukaawan Peter ai baaranai iti.

⁵ Udawukan, uawunuutaa-kidan ka'unaru nazo iti, utukapa mawaka'o watuu-kinao kamicha mada unazo ii; mazan aonaa umorotan na'iti.

⁶ Mazan Simon Peter kaawa'akan udawu'ati, sariapa umorotanaakan unazo iti. Utukapa wuru'u nanai watuu-kinaoaz kida kamicha mada na'ii,

[†] 19:39 kasarai: pidan mawaka'o kasarannaa. [‡] 19:40 kamicha mada: linen kia'o udakota-ka'o, kawinipina'o. Uruu idi'o Jewnao watudauzon pidan mawaka'o.

⁷ na'iki utukapa kapam wuru'u kamichaz Jesus zowau watuu-kinaoaz. Pakawan uwatudinpan na'iki pana'itinapu wuru aia'a ba'oran kamicha mada kidaz.

⁸ Udauna'an, tominapa-kida-kariwai, kiwiini'oraz ukaawan baaranai ati, umorotan naa kapam ka'unaru nazo iti. Ukau'an utukapa na'iki umishida.

⁹ (Uruu dono aonaa zii ïaitapan na'apa'oram saada-kariwaiz Tominkaru Paradan ida'a'oraz, kadishita'o nii uruu pamawaka-kizi iki, kia'oraz.)

Jesus aidinan Mary

Magdala sanaaba ati

(Matthew 28:9-10; Mark 16:9-11)

¹⁰ Uruu dauna'an ïkiwan naa powaa iti pamashaapa-kizi iti, wuru'u tominapa-kida-kariwainouz.

¹¹ Mazan Mary, ona'ian zii okadishitapan, ozaadinan Jesus baaranaa ii. Pazaadan pu'u, odawukan na'iki omorota-kidan pazowau ka'unaru iti, oawunuutaa-kidan unazoo.

¹² Otukapa dya'utam angelnao na'ii, baraka kida'o ïkamichan. ïsakanatapan Jesus nanaa-daunuz ida'a. Bauda'apa'o sakanatapan uzowau antanapu, na'iki ba'oran sakanatapan ukidiba antanapu.

¹³ ïkian Mary ati, "Kandii nii puzaadinan?"

Okian ï'ati, "Ïna'akan idi ðNaobanaa di'iki'i, aizii aonaa ðaitapan na'iam naa ïsha'apatanuzu!"

¹⁴ Oparada'akan dauna'an, okiwa-kiwaa'akan padikin iti, otukapa pidan padazaba'a. Jesus padamata wuru'u kadishitapa'oraz, mazan aonaa oaitapanuzu.

¹⁵ Jesus kian o'ati, "Kandii nii puzaadinan? Kanom pudawatapan?"

Ozauda-kidan saabaapauzo paoribai baawu wuru'u uruuz. Okian u'ati, "Pugarun an wuru'u zikada'oraz uruu di'iki'i, pukowaada ð'ati na'iam pusha'apatanuzu, ðnanaka kizi uruu powaa ati."

¹⁶ Upu'a'a naa Jesus dakotan o'uu, "Mary!" ukian o'ati.

Uru'u naa otanawatina'akan u'ida'ati, na'iki okian u'ati, "Rabboni!" (Hebrew ida'an, "Tiichaa," kia'o wuru'u.)

¹⁷ Jesus kian o'ati, "Mana'a puzaamatina'ana'a ð'ida'ati, usha'apanum kau'an aonaa zii ðkiwan ðdaru di'iti. Mazan pumako ð'inawuzunao di'iti, pukowaada'an ðparadan ï'ati. Pukii ï'ati, "ðkiwan naa ðDaru na'iki ðTominkarun di'iti wuru'u. Uruu ïDaru na'iki ïTominkarun kapam.'"

¹⁸ Uru'u naa Mary Magdala sanaaba makon Jesus tominapa-kidaniinao di'iti na'iki okowaadan naa ï'ati patukapan Naobanai, na'iki okowaadan naa ï'ati na'apam ukian.

Jesus aidinan

patominapa-kidaniinao ati

(Matthew 28:16-20; Mark 16:14-18; Luke 24:36-49)

¹⁹ Uruu Sunday wachuupunin, Jesus tominapa-kidaniinao baokopatinnan kabaun nazo ii. ïtarian idi Jewnao zowaunaanao ai ipai ïadaradapan paniinom kida. Masha'apakiaka Jesus aidinan ïbii ii, na'iki ukian ï'ati, "Kaiman utaapa unyukunuu."

²⁰ Uparadan dauna'an na'apa, utukapa-kidan ï'ati potopotori daunizi paka'u kida ida'a'o, na'iki paaradu'u dakata-kizinao. ïtukapan idi wuru'u Naobanaiz, tuukii, tuukii utominapa-kidaniinao konaukian.

²¹ Udauna'an Jesus kian ï'ati koshan, "Kaiman utaapa unyukunuu. ðdaru dyuudan kawan ðgaru imi'i baara ati, ukau'an na'apa ðdyuudan kapam unao amazada kawana'ati."

²² Ujipaan dauna'an paparadan, upootan panizowan ï'ida'ati na'iki ukian ï'ati, "ðtaan Kaimana'o Doronaa u'ati.

²³ Ukau'an turuu ukian pidan ati, 'Marina'ata-kaoa'a naa u'oian,' Tominkaru marina'ata'akani'i naa kapam wuru'u pidan oianuz. Aonaan an umarina'atan pidan oian, aona'o nii Tominkaru marina'atan kapamazuz."

Jesus aidinan Thomas ati

²⁴ Thomas (Shamaan kia'o ba'oran u'uu), uruu kapam 12, Jesus tominapa-kidaniin bii iki'o, aona'o uruu nii ïtuma Jesus aidinan dono ï'ati.

²⁵ ïkian u'ati, "Watukapanii Naobanai!"

Thomas kian ï'ati, "Aona'o nii ðmishidan utukapan Naobanai, soo ðtukapan an zii potopotori daunizi uka'u kida ida'a, na'iki ðshakadan an zii ðka'u shuwu na'iti, na'iki ðshakadan an zii ðka'u uaradu'u dakata-kizinao shaawa iti."

²⁶ Bauda'apa soondii dauna'an, baokopa'o koshan Jesus tominapa-kidaniinao kabaun nazo ii. Uruu dono, na'a'a Thomas ituma. Paniinom kida dadaradinpan pu'u padamata, Jesus na'ia'a naa uaidinan ībii ii. Ukian ī'ati, "Kaiman utaapa unyukunuu."

²⁷ Udauna'an ukian Thomas ati, "Putukapa potopotori daunizi ōka'u kida ida'a, putaa puka'u shuwu na'ati; pushakada puka'u ōradu'u dakata-kizinoo shaawa iti. Aona'a naa pumamishidaka'ana'a, mazan pumishidapa'a naa pa'an!"

²⁸ Thomas kian u'ati, "Pugaru ōNaobanaa na'iki ōTominkarun!"

²⁹ Jesus kian u'ati, "Thomas, pumishida aizii, putukapan idi ōgaru? Konaukia'o manawun pidan mishida'oraz pamatukapakan pu'u."

Kanom ni'o di'ora'a Kaarita

Saada-kaō

³⁰ Jesus sha'apatanii iriba umanawun kida'o aimaakan patominapa-kidaniinao awun za'a, aonaa usaadinpan di'ora'a kaarita ida'a.

³¹ Mazan di'ora'a saada-kaō, turuu kizi unao mishidan Jesus, uruu wuru'u Christ, Tominkaru Dani; na'iki uruu ma'ozakan ida'ana'o nii unao kakupan, umishidan ida'an uruu.

21

Jesus aidinan Galilee Baara ii patominapa-kidaniinao ati

¹ Aizii uruu dauna'an, Jesus aidinan koshan patominapa-kidaniinao ati Tiberius Karishiiz* danoma ii. Kaikapa aizii uaidinan ī'ati'i.

² Aizii 7 utominapa-kidaniinao baokopa'o udono: Simon Peter, Thomas (Shamaan kia'oraz ba'oran u'uu), Nathanael (Galilee Baara ia'o Cana sanaz), Zebedee dainao, na'iki dya'utam ba'orainao Jesus tominapa-kidaniinao.

³ Simon Peter kian ī'ati, "Ōmako'ozon wuru'u, ōsairoopa'anan."

Īkian u'ati, "Wamakon nii putuma." Uru'u naa īmakon utuma kanawa zo'an; mazan uruu aiwaka'an aonaa kanom Isairotan.

⁴ Chaapi'iki, kamoo koditan ua'ii, na'ia'a naa Jesus kadishitapan unaawa ii, wunu danoma'a. Mazan utominapa-kidaniinao aonaa īaitapan Jesus wuru'u kadishitapa'oraz.

⁵ Jesus kian ī'ati, "Ōpaonarunao, usairota kopau?"

Īkian u'ati, "Aonaa kanom wasairotan."

⁶ Mazan Jesus kian ī'ati, "Ukaboota usairon ukanawan diwa'ora antanapu, usairotan nii kopau." Uru'u naa ikabootan pasairon, Isairota iriba, iriba kopau. Na'iki aona'a naa īka'liitan pasawatan pasairon kanawa zo'ati.

⁷ Aizii Jesus tominapa-kidaniaz, tawuru'u umarainpaniaz, ukian Peter ati, "Naobanai uruu!" Simon Peter abatan idi Naobanai uruu kii-karu, sariapa umorokada'akan pakamichan (unarakada'akanii pakamichan pasairoopan idi), na'iki uzaka'uta'akan naa wunu baoko iti, umako'ozon idi kadiman Jesus di'iti.

⁸ Ba'orainao utumainao kanawa ida'an zii īwa'atin, īkozootapaanan pasairon paida'oraz kopau idi. Aonaa munapo'ora'a naa mani īdyaun wuru'u wunu danoma ai, 100 meters mani umunapon.

⁹ Īmaaratinan dono'o naa, itukapa wizi'i'o tikazi tiriizi na'ii na'iki kaina'a upaawa'a kopau kazimata-kariwai, na'iki kaina'a bread udazaba'a.

¹⁰ Jesus kian ī'ati, "Una'aka da'ati'i na'apauda'um karikaonan kopau, aizii'oraz uzaa-mata'akan."

¹¹ Simon Peter kiwa'akan powaa iti, na'iki upaidinan kanawa zo'iti. Uru'u naa ukaminka'utan pairibannaō kozootan sairo unaawa ati. Paida wuru'u sairoz kopau tu'uz kida idi, 153 ipai'ika'o sairota-kariwai kopau: mazan sairo aonaa udadoobi'iinan, kopau iriban pu'u padamata.

¹² Jesus kian ī'ati, "Waarooapa'a naa." Aonaa na'ia'oram utominapa-kidaniinao p-pishaanuzu kanom uruu. Usha'apanum kau'an īaitapa kaimanaiman Naobanai Jesus wuru'u.

¹³ Jesus zaamatan bread na'iki uruu naa utaabi'ian īkawana'atiz; kopau na'apa kapam utaan īkawana'ati.

¹⁴ Ukau'an, idikinautan naa aizii wuru'u Jesus aidinanuz patominapa-kidaniinao ati, pakadishitan dauna'an mawaka-karu di'iki.

Jesus pishaan Peter

* **21:1** Tiberius Karishiiz: Galilee Karishiiz kia'o kapam udakota-kaō.

¹⁵ Aizii ĩarooan dauna'an, Jesus kian Simon Peter ati, "Simon, John dani, mishi'o pumarainpan ōgaru powa'a zii wunao ai'i?"

Peter kian u'ati, "Oo, Naobanai; puaitapanii ōmarainpan pugaru."

Jesus kian u'ati, "Puawunuutapa ōpidanannao, na'apa kaznizo dainao awunuutapa-kaowan."

¹⁶ Powa'a koshan Jesus kian u'ati, "Simon, John dani, mishi'o pumarainpan ōgaru?"

Peter kian u'ati, "Oo, Naobanai; puaitapanii ōmarainpan pugaru."

Jesus kian u'ati, "Putapa ōpidanannao, na'apa kaznizonao taapa-kaowan."

¹⁷ Aizii idikinautan naa Jesus pishaan Peter, "Simon, John dani, mishi'o pumarainpan ōgaru?"

Sariapa Peter nyukunuu kasha'oran, Jesus pishaan idi paugaru idikinawu'naa manawun, "Mishi'o pumarainpan ōgaru?" kii.

Ukau'an Peter kian u'ati, "Naobanai, pugaru puaitapanii ipai aimaakan; puaitapanii ōmarainpan pugaru!"

Jesus kian u'ati, "Puawunuutapa ōpidanannao, na'apa kaznizonao awunuutapa-kaowan."

¹⁸ Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Pupa'inan dono zii puaiapan ati puminziwauzon, na'iki pumakon pumako'ozoo-kizi iti; mazan putunarunaoun dono'o naa, pusawadan nii puka'u na'iki ba'oran pidannaou'o nii minziwa-kida pugaru na'iki puna'aka-kaowan, aonaa pumako'ozoo-kizi iti mani."

¹⁹ (Jesus paradanz na'apa, ukainaabatan na'apam nii Peter mawakan. Na'iki na'apa'o ida'ana'o nii uaida-kidan Tominkaru umanawunun.) Udauna'an Jesus kian u'ati, "Puda'an ōgaru!"

²⁰ Peter awunuukan powa'a iti, utukapa Jesus tominapa-kidaniai umarainpaniaz wa'atin idawu'ati. (Uruu tawuru'u sakanatapa'oraz Jesus dazaba'a aroapa-karu dono, Passover Kamoon dono'oraz, pishaa'oraz Jesus kaikapa'a: "Naobanai, kanoma'o nii mooko manawun wuru'u kaakapa'o ni'oraz pugaru putarubanao ati?")

²¹ Peter tukapan idi uwa'atin, uru'u naa upishaan Jesus, "Naobanai, arawu mani'i, na'apam nii usha'apata-kaowan?"

²² Jesus kian u'ati, "Na'apa dii pu'ati ōaipan an ukakupan zii atii ōkaawan powaa ati? Pugaru, puda'an ōgaru!"

²³ Na'iki'i naa parada-karu iribainan mishidainao kawana'ati, na'iki ĩabatan ukowaada-kaowan aona'o nii umawakauzon, wuru'u utominapa-kidaniai. Mazan, "aona'o nii umawakauzon," aonaa Jesus kian udau'ati. Mazan, "Na'apa dii pu'ati ōaipan an ukakupan zii atii ōkaawan powaa ati?" kia'o ukian.

²⁴ Wuru'u Jesus tominapa-kidaniai, uru'u naa kakuwaapa'oraz di'ora'a aimaakan kida dau'a'a, na'iki uruu kapam saada'oraz di'ora'a kaarita. Na'iki waaitapa mishi'o wuru'u ukuwaa kidaz.

²⁵ Kaina'a iriba ba'oran kida aimaakan Jesus sha'apataniai, aonaa usaada-kaowan. Usaada-kaowan an mani ipai daunuuda'u, aonaa mani udau'a'o saada-kariwai kida kaarita wiizi nii di'ora'a amazada ida'a'a.

Apostlenao Sha'apaapanii Kida Daua'o

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita Luke saadanii. Utotokadan powa'a zii pakuwaa tawuru'u usaadaniaz Theophilus ati ba'oran kaarita ida'a, Luke kia'oraz udakota-ka'o.

Luke saadan pakaaritan Theophilus ati'o, uaipan idi uitapan kaimanaiman na'apa'oram wuru'u mishidainao iribainanuz naa Jesus na'aka-ka'o dauna'an aokazi iti. Kaina'a buda'apa umanawunu'o parada-karu Acts 1:8 ida'a. Jesus kian, "Mazan Kaimana'o Doronaa morotinan dono unao, ma'ozaka'o nii utaapan unyukunuu, ukau'an ma'ozaka'o nii ukakuwaapan ôdau'u Jerusalem ii aka, na'iki ipai Judea Baara ii aka, na'iki Samaria Baara ii aka, atii ipai amazada kawana'ati."

Luke kowaada kapam na'apam Kaimana'o Doronaa morotinan na'iki utaan pama'ozakan mishidainao ati, na'iki îzowaunaanao ati Jerusalem ii, Pentecost Kamoon dono. Uruu idi ma'ozaka mishi Peter na'iki ba'oran mishidainao kakuwaapan pamin-Jewnao ati Jerusalem ii aka, na'iki ipai Judea Baara ii aka. Îkakuwaapa kapam Samaria Baara sannao ati, wuru'u ba'oran kaduz pidannaouz, înao Jewnao dakotaniaz Gentilena'o nii. Mazan iribainan Kaimana'o Doronaa kaminka'utan idi îdyaun.

Kaina'a iriba Luke saadan kapam papaonaru Paul daua'o: Paul kowaadapan daua'o kuwai Jesus daua'o ipai amazada kawana'ati, ba'oran kaduz pidanna mashaapa-kizi ii aka. Wuru'u ba'oran kaduz pidannaouz, înao Jewnao dakotaniaz Gentilena'o nii. Mazan iriba înao, îmishidan kuwai Jesus daua'o.

Panaadon Luke chi'ikapan na'iki ukauudin baokopa Paul tuma. Aizii na'apainim Luke ikodaakan an Paul tuma, masha'apakiaka watukapan usaadinpan waunao kii. Waikodan niizu Acts 16:10, 20:5 na'iki 27:2 ida'a.

Kaarita buutinpan kida

Minziwat-in-karu kakuwaapa-karu ua'ii 1:1-26

Kaimana'o Kuwai kowaadapa-ka'o Jerusalem ii aka 2:1-8:3

Kaimana'o Kuwai kowaadapa-ka'o Judea na'iki Samaria Baara ii aka 8:4-12:25

Kiwiitapa'o Paul kakuwaatin-kizi 13:1-14:28

Choochi zowaunaanao miitiniipan Jerusalem ii 15:1-35

Itamautan Paul kakuwaatin-kizi 15:36-18:22

Idikinautan Paul kakuwaatin-kizi 18:23-21:16

Paul zaamata-ka'o na'iki utaraapa-ka'o 21:17-26:32

Paul dyuuda-ka'o Rome iti 27:1-28:31

¹ Ôpaonaru Theophilus: Kiwiini'o ôkaaritan ida'a,* ôkowaadani'i naa sha'atii pu'ati ipai Jesus kaudin-kizi kida dau'u, na'iki ôkowaada ukuwaa, utominapatin-kida-kinaaz pidanna'o.

² Ipai ôkowaadanuz usakadin-kizi iki atii Tominkaru na'akauzon di'iti uruu aokazi iti.

Mazan Jesus na'aka-ka'o ua'ii aokazi iti, ukakinaowan apostlenao Kaimana'o Doronaa ida'an, înao uzaamataniinaouz kakuwaapatinao.

³ Aizii 40 kamoo pazowii-ka'o dauna'an, Jesus aidinan mapuda apostlenao ati, ukau'an îtukapa uruu, na'iki usha'apata pabi'inaaka aimaakan, utukapa-kida-kinaa nii î'ati mishi'o pakakupan, na'iki ipai ukowaadan î'ati na'apam Tominkaru naobanai-tinan.

⁴ Buda'apa kamoo apostlenao baokopatinpan dono, Jesus kakinaowan îdyaun, kaikapa'a: "Mana'a zii pa'i umako'ona'a Jerusalem iki, uzaudapa kizi Kaimana'o Doronaa, tawuru'u ôDaru kowaadauzoniaz pataa'azon unao ati, na'apa sha'atii tawuru'u ôkiauzonuz u'ati.

⁵ John Chikaawunuupauzon soo wunu idi karikaonan, mazan aona'o nii zii kamoo dobatan iriba, Tominkaru chikaawunuuan nii unao Kaimana'o Doronaa idi pa'an," ukian apostlenao ati.

Tominkaru na'akan Jesus aokazi iti

⁶ Aizii apostlenao baokopatinpan dono Jesus tuma Olive Naawa ii, sariapa ikian u'ati, "Naobanai, aizi'o ni'i naa puzaamatan powaa iti pidan king nii Israelitena'o bii iki, kazowautapa'o ni'i naa waunao Israelitena'o?"

⁷ Mazan Jesus kian î'ati, "Soo ôDaru'o nii karikaonan aitapa na'apainim nii pasha'apatan ipai aimaakan paatpan kawana'ati. Unao aonaa turuu uitapan.

* 1:1 Di'oraz kaarita Luke saadanii koshan.

⁸ Mazaan Kaimana'o Doronaa morotinan dono unao, ma'ozaka'o nii utaapan unyukunuu. Ukau'an ma'ozaka'o nii ukakuwaapan odau'u Jerusalem ii aka, na'iki ipai Judea Baara ii aka, na'iki Samaria Baara ii aka, atii ipai amazada kawana'ati."

⁹ Jesus ipaian dauna'an paparadinan i'ati na'apa, uru'u naa Tominkaru na'aka'akan naazu aokazi iti. Apostlenao awunuutapan udawu'ati, atii isha'iz dakinida'akan naazu.

¹⁰ Iawunuutapan pu'u zii udawu'ati, masha'apakiaka dya'utam daonaioranao, baraka'o ikamichan kida, aindina'akan na'iki ikadishitan idazaba'a.

¹¹ Sariapa iparadan apostlenao ati kaikapa'a: "Galilee Baara sannao. Kandii nii uawunuutapan aokazi iti? Wuru'u Jesus, Tominkaru na'akaniaz aokazi iti, na'apa'o nii uwa'atin koshan, utukapan kawan umakon aokazi iti," ikian.

Judas wadaun zaamata-ka'o

¹² Udauna'an apostlenao padantan naa Olive Naawa iki, Jerusalem iti'i naa. Munapo za'o wuru'u naawazi imakonaka kiziz.

¹³ Aizii ikaawan naa donoi iti, sariapa imakon pasookadinpauzo-kizi iti, kabaun dokoa'o uparanka baara-tinpan. Kaikapauda'u idyaunu'u: Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James (Alphaeus daniz), na'iki Simon (uruu Patriot),† na'iki Judas (James daniz).

¹⁴ Na'ia'a naa apostlenao baokopainpan, na'iki mapuda da'i itoriinpan Tominkaru ati. Mary, Jesus daroz, na'ia'o kapam ituma, na'iki ba'oran zunnao, na'iki Jesus inawuzunao.

¹⁵ Bauda'apa kamoo uruu dono, mishidainao baokopatinan, 120 wuru'u baokopatinpainaouz. Na'iki Peter kadishitan inao kanaapu iti, na'iki ukian i'ati,

¹⁶ "Oiribannao, okia'azon ipai unao ati, marii aizii saada-kariwaiz Tominkaru paradan mishii-ka'o, tawuru'u Kaimana'o Doronaa kowaada-kidauzoniaz kotua'a naa David ida'an. Judas dau'ana'o wuru'u una'apanuz, uruu na'aka'oraz pidannao, zaamata'o nii Jesus.

¹⁷ Judas wabii iki'o uruu, Jesus zaamatauzonii, kaudina'o nii baokopa watuma."

¹⁸ (Taa-kariwai puraata Judas ati, uzaamata-kidan winipinaa Jesus patarubanao ati. Uruu puraata ida'an zakapu torii-ka'o. Na'iki uruu zakapu baara ia'o Judas waotauzon mawaka aka, na'iki tada'oka aka utoba, na'iki ipai uokori kodia'akan.

¹⁹ Ipai pidannao mashaapainao Jerusalem ii aka, abatan wuru'u aimakaan sha'apanuz u'ati na'apa. Uruu idi idakotan paparadan ida'an wuru'u zakapu uu, Akeldama kii, "Izaita'o Zakapu," kia'o wuru'u.)

²⁰ "Kaikapa sha'atii tawuru'u David saadauzoniaz udau'u Psalms ida'a.

'Marii udapu wa'akinan mawazoo-daun;

Aonaa kizi pidan mashaapan udapu ii.‡

Ba'oran koshan David saadanii Psalms ida'a, ukian,

'Marii kizi ba'oran pidan zaamatan wuru'u ukaudin-kiziz.§

²¹ "Ukau'an marii wazaamatan bauda'apa pidan wabii iki, chi'ikapauzo da'i baokopa watuma wakaudinan dono Naobanai Jesus tuma,

²² John chikaawunuuan di'iki'o uruu, atii una'aka-ka'o di'iti wa'ai aokazi iti. Ukau'an na'ia'oram pidan zaamata-ka'o, uru'o ni'i naa kakuwaapatin waunao tuma Jesus kadishita-kida-ka'o dau'u pamawaka-kizi iki."

²³ Uruu idi dya'utam pidannao zaamata-ka'o, Joseph Barsabbas (Justus kia'oraz kapam udakotapauzo-ka'o), na'iki Matthias.

²⁴⁻²⁵ Aizii itukapa'azon na'ia'oram nii zaamata-ka'o. Uruu idi itoriinpan Tominkaru ati kaikapa'a: "Naobanai, ipai puaitapan pidannao nyukunuu, putukapa-kida wa'ati na'ia'oram nii bauda'apa pidan zaamata-ka'o kaudina'o nii pu'ati Judas wadaun nii, mako'oraz naa pamashaapa-kizi iti'i naa," ikian.

²⁶ Uruu dauna'an imakinaotan makinaonii, itukapa'azon kanom di'iti uwaotan. Matthias di'iti uwaotan. Uruu naa Izaamata apostle nii, kaudina'o nii Jesus ati, ba'oran 11 apostlenao tuma.

2

Kaimana'o Doronaa kaawan daua'o

¹ Aizii Pentecost kamoo kaawan dono'o naa, ipai mishidainao kasaba'ukinan baokopa, bauda'apa'o kabaun nazo ii.

² Masha'apakiaka Iabata aimakaan wa'atin diiwa aokazi iki, ma'ozaka'o awaru wa'atin kawanu'o. Ipai pidannao, sakanatapainao kabaun nazo ii abatanuz.

³ Upu'a'a naa itukapa'akan iriba tikazi pu'ukapan kawan sodi kida'o aimakaan, na'iki itukapan naa ibuutinan ipai pidannao kawana'ati kida.

† 1:13 Patriot: mizaatakapauzoz pawii zi dau'an. Ba'oran udakotapa-kinao Zealot kii. ‡ 1:20 Psalm 69:25 § 1:20 Psalm 109:8

4 Uru'u dono Kaimana'o Doronaa morotinan na'iki uma'ozakadan naa ipai idyaun. Sari-apa iparadan pabi'inaaka'o parada-karu kida ida'an, Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati.

5 Uruu dono iriba'o Jewnao, Tominkaru-tapainao, kasaba'uinpan Jerusalem ii. Inao wa'atin munapo kida'o wiizai di'iki.

6 Ipai Inao, masha'apakiaka Iabatan diiwa'o aimaakan wuru di'ia'a mishidainao kasaba'ukinapa-kizi ii. Uruu idi iriba idiman na'iti, itukapa'ananuzu. Uru'u naa mazan Iabatan mishidainao paradan paparadan kaduz kida ida'an.

7 Tuukii Idi'itinpan Idau'u. Sariapa ikian pa'atiaaka kida, "Ei, ipai sha'atii wunaou'u pidannaouz Galilee Baara sanna pa'idiwaru,

8-9 mazan na'apa di'i naa mooko waabatan iparadan kaiman, waparadan kaduz ida'an kida? Ipai waunao di'i pana'a kida'o waparadan, na'iki ba'oran wiizai iki kida'o pa'idiwaru wawa'atin. Kaina'a wa'atiinao Parthia Baara iki, ba'orainao Media Baara iki, na'iki Elam Baara iki, ba'orainao Mesopotamia Baara iki, Judea Baara iki, Cappadocia Baara iki, ba'orainao kida Pontus Baara na'iki Asia Baara iki.

10 Kaina'a ba'orainao kida wa'atiinao Phrygia Baara iki na'iki Pamphylia Baara iki, ba'orainao kida Egypt Baara iki, pabi'i kida pidannao wa'atin Libya Baara iki, maon-apa'oraz donoi Cyrene itinapu. Kaina'a kapam Rome ikiinao,

11 Jewnao kaawan na'iki ba'oran kaduz pidannao, zaamataninaouznaa Jewnao kaduz di'iti. Na'iki kaina'a kapam Crete Baara na'iki Arabia Baara ikiinao. Ipai waunao wawa'atin ba'oran amazada iki kida'o, mazan upu'u zii waabatan kaimanaiman ikowaadan Tominkaru sha'apatani, umanawun kida'o aimaakan, waparadan kida ida'an."

12 Tuukii, tuukii Idi'itinpan, aonaa Isookadan papishaan pairibannao kida. "Kandii ni'o wuru'u aimaakan sha'apanuz na'apa?" ikian.

13 Mazan ba'orainao, ibankiitan mishidainao, kaikapa'a: "Ashu, ipo'idin karikaonan wuru'u," ikian.

Peter kuwaa

14 Udauna'an Peter kadishitan naa baokopa wunao tuma'a, 11 apostlenaouz. Na'iki ukian naa I'ati, ma'ozaka'o ida'an, "Oiribannao Jewnao, tawarainao, na'iki Jerusalem sanna. Uabata oparadan. Okowaada'azon u'ati wuru dau'ana'a aimaakan uabataniaz aizii.

15 Unao kian, 'Wunao po'idin wuru'u.' Aonaa wapo'idin, aizii zii wakanada'akan, na'iki waoko ii zii kamoo.

16 Oaipan uaitapan wuru dau'ana'a utukapaniaz sha'apan aizii, tawuru'u naa wuru'u mishiina'oraz, prophet Joel saadauzoniaz kotua'a naa. Kaikapa sha'atii tawuru'u ukiau-zonuz.

17 Tominkaru kian pidannao ati:

'Kaikapa'o nii osha'apatana aimaakan diina'iti'i,
amazada tokon ua'ii,
otaan nii oDoronaa ipai pidannao ati.

Na'iki udainao daonaioranao na'iki zunnao,
kowaadapan nii oparadan;

na'iki tominnarunao ati,

otukapa-kidan nii mishi'o aimaakan zanda'awunii ia'o kawanu'o nii.

Aizii tunarunaonao ati,

otukapa-kidan nii mishi'o aimaakan Izanda'awun ii.

18 Uruu dono otaan nii odoronaa opositorunao nyukunuu iti,
daonaioranao na'iki zunnaouz.

Na'iki ikowaadan nii oparadan kida.

19 Uruu dono oaidan nii umanawun kida'o aimaakan di'itinapa-kinai ni'o,
doko ii na'iki imi'i baara'a.

Uruu dono pidannao tukapan nii izai, tikazi, na'iki podidi'o tikazi shan.

20 Uruu dono maruta'o nii kamoo, na'iki kauzu wuzo'o nii izai kawan.

Wuru'u aimaakan kida sha'apan nii kaikapa'a, umanawunu'o kamoo,
ogaru Naobanai Kamoon kaawan ua'ia'o nii.

21 Na'ia'oram pidan pishaa'o Naobanai kazannaatan paugaru,

kazannaata-karu niiz.' Kia'o wuru'u Joel saadauzoniaz.*

22 "Oiribannao Israelitenoa, uabata oparadan. Kaimanaiman Tominkaru kainaabatan unao ati mishi'o udyuudani wuru'u Jesus Nazareth sanaz, usha'apata-kidan ida'an u'ati umanawun kida'o aimaakan. Unao, uaitapa mishi'o kaiwuru'u oparadanuz, usha'apanum kau'an utukapani'i naa usha'apatana na'apa kida'o aimaakan, da'ana'a uwiizi an.

* 2:21 Joel 2:28-32

²³ Paaipan kawana'ati'o wuru'u Tominkaru zaamata-kidanuz Jesus unao ati. Uaitapanii kotua'a naa, unao zaamatan niizu na'iki uzowii-kidan niizu, udyuudan ida'an oia'o pidannao taukanuzu cross di'iti.

²⁴ Mazan Tominkaru kadishita-kida uruu mawaka-kizai iki. Ukakuda uruu powaa iti, aonaa mawaka-karu ka'iitan pataratapan uruu mawakainao bii ii.

²⁵ Kaikapa sha'atii tawuru'u David saadauzoniaz Christ paradan.

†Ōaitapa karikaonan kaina'a Naobanai Tominkaru ōtuma,

maonapa umashaapan ōdazaba'a.

Uruu idi aona'o nii kanom ai ōtarian.

²⁶ Ukau'an tuukii manawun ōkonaukian,
na'iki karikaonanu'o nii ōkonaukii-kidan Naobanai.

Ōaitapa na'iki ōmishida

pukadishita-kidan nii ōnanaa powaa iti.

²⁷ Aona'o nii pukashaapan ōna'ian karikaonan mawaka-kizai ii.

Na'iki aona'o nii putaapadan kaimana'o manawun pupoituru nanaa dyupushan baaranai ii.

²⁸ Pukowaadauzonii ō'ati,

pukadishita-kidan nii ōgaru powaa iti ōmawakan dauna'an.

Ōkonaukian nii manawun putaapan idi ōgaru pudazaba'a,'

kia'o David saadauzon.†

²⁹ †Ō'inawuzunao, ōkowaada'azon u'ati kaimanaiman, wadokozu-daun King David dau'an. Uruu kotua'a naa umawakan, kaina'a watukapan ubaaranaa kaida'a'a, atii kai.

³⁰ Mazan prophet uruu. Uruu idi uaitapa na'iki umishida wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pasha'apata'azon u'ati. Ukiauzonuz, uzaamatan nii bauda'apa David takaan-daun king nii, na'apa'o nii uruu kawan.

³¹ Tominkaru aipan ati, David aitapa na'apam nii aimakaan sha'apan diina'iti'i. Uruu idi'o ukowaadanuz Tominkaru kakudan nii Christ powaa iti pamawaka-kizi iki. Aona'o nii ukashaapan una'ian mawakainao bii ii, na'iki aona'o nii ukashaapan udyupushan baaranai ii.

³² Ukau'an uru'u naa wuru'u Jesus, Tominkaru kadishita-kidaniaz pamawaka-kizi iki. Mishi'o wuru'u ukakudanuz powaa iti, ipai waunao apostlenao tukapanuz.

³³ Tuukii Tominkaru naubaan Jesus, uruu idi usakanata-kidanuz padiwa'ora antanapu Naobanai nii. Na'iki Tominkaru taa'a naa Kaimana'o Doronaa Jesus ati, ukowaadauzoniaz pataa'azon u'ati. Uruu Kaimana'o Dorona'a naa wuru'u Jesus taaniaz waunao mishidainao ati aizii, wuru'u unao tukapanii kidaz, na'iki unao abataniaz kapam.

³⁴ Aonaa David sawatauzo-kae aokazi iti. Mazan upu'u zii ukian.

†Naobanai Tominkaru kian ōNaobanaa ati.

Pusakanata ōdiwa'ora antanapu,

³⁵ atii ōwaranuiita-kidan putarubanao pu'ati.‡

³⁶ †“Ukau'an, marii ipai unao na'iki ipai ba'oran Israelitenaŋ aitanapan kaimanaiman, tawuru'u Jesus, unao tauka-kidaniaz cross di'iti, uru'u naa Christ, Tominkaru zaamataniaz Naobanai nii, kazannaata'o nii papidanannao.”

³⁷ Pidannao abatan dauna'an ipai wuru'u Peter paradanuz pa'ati kaikapa'a, tuukii ūnyukunuu kasha'oran. Sariapa ūpishaan Peter, na'iki ba'oran apostlenao kapam. “Wairibannao, na'apam nii dii washa'apatinan aizii?” ūkian.

³⁸ Peter kian ū'ati, “Ōiribannao, ipai unao, utanawatin u'oian ai na'iki uchikaawunuu-kidina'a naa umishidan idi'i naa Jesus Christ, Tominkaru mainaabata kizi ipai u'oian. Na'iki Tominkaru taa kizi'i naa u'ati Kaimana'o Doronaa.”

³⁹ Uruu wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataa'azon unao ati, na'iki utakaannao ati, na'iki Gentilenaŋ ati. Mazan soo padapadaniinaŋ pidannao ati'o nii wuru'u Naobanai waTominkarun taanuz Kaimana'o Doronaa.”

⁴⁰ Peter kakinaowan ūdyaun kaimanaiman, na'iki powa'a zii koshan uparadan ū'ati, kaikapa'a: “Umuuda'a naa oia'o kai, aonaa kizi upataka'uta-kae diina'iti'i oiainao pidannao pataka'uta-kae dono'o naa.”

⁴¹ Uruu idi iriba, iriba pidannao mishidan ukuwaa, na'iki ūchikaawunuinan naa kapam. Uruu dono 3,000 pidannao mishidan Jesus, na'iki ūbaokopatinan naa wunao bii iti'i mishidapainauznaa.

⁴² Uruu dauna'an karikaonan da'i ūbaokopainpauzun. Minziwa ūtominpan apostlenao di'iki, na'iki ipai ūbauda'apatan panyukunuu Tominkaru dau'ati. ūnikan bread baokopa, ūnyukunuitapa-kinaa nii Jesus mawakan, na'iki ūtoriinpan baokopa kapam Tominkaru ati.

† 2:28 Psalm 16:8-11 ‡ 2:35 Psalm 110:1

Mishidainao mashaapan kaiman

⁴³ Uruu dono, Tominkaru aipan ati apostlenao sha'apatan umanawun kida'o aimaakan, aona'oraz turuu usha'apatauzo-ka. Tuukii pidannao di'itinpan wuru dau'a'a Isha'apatanii kidaz.

⁴⁴ Na'iki mapuda Ibaokopainpan ba'oran mishidainao kida tuma. Na'iki karikaonan da'i Ika'idiwaakapan pa'atiaaka kida.

⁴⁵ Na'ia'oram pidan sellian dono pasha'apauz, utaan nii wuru'u pasha'apauz winipinaaz ipai mishidainao kawana'ati, Itorii-kinan nii paaiapanii manawun aimaakan.

⁴⁶ Ipai kamoo mishidainao baokopatinauzon Tominkaru Dapu ii. Panaadon Ibaokopatinan nii mishidainao dapu ii kapam, konaukii Iaroopan baokopa, na'iki Inikan nii kapam bread panyukunuitapa-kinan nii Jesus mawakan.

⁴⁷ Karikaonan Ikonaukiitin-kidan Tominkaru. Uruu idi tuukii pidannao naudapan wuru'u mishidainauz. Ipai kamoo Jesus kazannaatan pidannao I'orian ai. Uruu idi powa'a zii manawun mishidainao iribainan.

3*Machi'ikaka'o daonaiora*

¹ Bauda'apa kamoo wachuupun ua'ii, Peter na'iki John makon koshan Tominkaru Dapu iti, Itoriinpa'anan Tominkaru ati, Jewnao toriinpauzon kawana'ati.

² Aizii kaina'a daonaiora kaawa-kida-kariwai Tominkaru Dapu paniinomizinaa di'ii, dakota-kariwai Konaunama'o Paniinom kii. Wururu'u daonaioraz aona'o uchi'ikauzon pashakatan iki'o. Ipai kamoo pairibannao na'akauzonuzu Tominkaru Dapu paniinomizinaa di'iti, upishaa kizi puraata pidannao ai, Imorota'anan pu'u Tominkaru Dapu iti.

³ Aizii wuru'u daonaioraz, utukapa Peter na'iki John morota'anan Tominkaru Dapu iti. Sariapa ukian I'ati, "Utaa shoman opuraatan sodi nii."

⁴ Sariapa Iawunuupa'akan u'idi'iti, na'iki Peter kian, "Puabata."

⁵ Sariapa daonaiora awunuupa'akan I'idi'iti, aonaa upanadankan paawun I'ai, uzauda-kidan I'taa'azon puraata pa'ati.

⁶ Mazan Peter kian u'ati, "Aonaa opuraatan nii, mazan o'taan nii aimaakan kaina'a'o o'ida'a. Okian pu'ati, puchi'ika Jesus Christ, Nazareth san uu ida'an."

⁷ Uzaamatanuzu paka'u kadu iki ukadishita-kidanz. Masha'apakiaka daonaiora kidiba na'iki utaba'u kida ma'ozaka'akan,

⁸ uru'u naa ukadishitan, na'iki uchi'ika'akan naa kapam. Sariapa umorotan Peter na'iki John tuma Tominkaru Dapu iti. Na'ii uchi'ikaadanaan na'iki uzaka'uudanaan, ukonaukii-kidan Tominkaru.

⁹ Aizii pidannao tukapan idi na'iki Iabatan idi wuru'u ukonaukii-kidanz Tominkaru kaimanan pa'ati,

¹⁰ sariapa Iaitapa'akan uru'u naa tawuru'u sakanatapauzoz Tominkaru Dapu paniinomizinaa ii, pishautauzoz puraata pidannao ai. Tuukii pidannao di'itinpan patukapan idi aimaakan sha'apan u'ati.

¹¹ Aizii wuru'u daonaioraz, na'a uzaamatanpan Peter na'iki John kadu iki, Solomon's Porch* di'ii. Iriba pidannao diman I'ida'ati, Itukapa'anan Idyaun. Tuukii I'di'itinpan udau'u.

*Peter kakuwaapan**Tominkaru Dapu ii*

¹² Peter tukapan idi iriba pidannao, sariapa uparadan I'ati, kaikapa'a: "O'iribannao, Israeliteno, kanom ni'o uawunuutapan na'iki udi'itinpan wadau'u? U'itiiman wakaimanan ida'ana'o manawun oo wama'ozakan ida'ana'o karikaonan wuru'u wachi'ika-kidanz di'ora'a daonaiora? Aonaa turuu washa'apatan aimaakan kaikapa'a wa'ida'a!"

¹³ Mishi wadokozu-daunnao Abraham, Isaac, na'iki Jacob, na'iki ipai wairiban-daunnao Tominkarun. Uruu tuukii pa'an ukonaukii-kidan na'iki unaubaan papoituru Jesus. Mazan naao, tuukii uaipan uzowii-ka, na'iki tuukii ukashadan, na'iki udakoopan uruu Pilate kanaapu'u, umuuda'azon pu'u padamatazu.

¹⁴ Mazan aonaa unao nyukunuu na'apan, aonaa uaipan wuru'u kaimana'oraz pidan aona'oraz usha'apatan oia'o muuda-ka. Soo uaipan pa'an Pilate muuda-kidan zowii-miki pidan.

¹⁵ Uruu idi uzowii-kidan wuru'u taa'oraz kakupa-kinai. Mazan Tominkaru kakuda na'iki ukadishita-kida uruu pamawaka-kizi iki. Ipai waunao watukapa uruu, ukadishitan dauna'an.

* 3:11 Solomon's Porch: dikin-dinapa-kizai kamoo ai.

¹⁶ Uruu Jesus uu ida'ana'o wuru'u wachi'ika-kidanuz machi'ikaka'o, wamishidan idi Jesus tuukii manawun, na'iki machi'ikaka'o mishidan idi kapam uruu tuukii. Ipai unao utukapa aizii di'i ukadishitapanu'u.

¹⁷ "Uabata òiribanna! Òaitapa unao na'iki uzowaunaanao sha'apatan Jesus kaikapa'a, usha'apanum kau'an umaaitapakan idi Tominkaru dyuudanii wuru'u uruuz.

¹⁸ Tominkaru kowaada-kidani'i naa sha'atii kotua'a naa prophetnao ida'an, wuru'u padyuudan nii Christ, mazan pidannao pataka'utan niizu na'iki izowian niizu. Aizii watukapa na'apa'a naa mishi Tominkaru mishii-kidan paparadan.

¹⁹⁻²⁰ "Ukau'an umuuda'a naa na'iki utanawatina'a naa usha'apaapan ai oia'o, umashaapa kizi'i naa pa'an Tominkaru aipan kawana'ati, umainaabata kizi ipai u'oi'an u'ai. Na'iki Tominkaru tiwaa-kida kizi unao ati kaimana'o na'iki konaunama'o mashaapaku unyukunuu ii. Na'iki udyuudan nii koshan Christ da'atii'i unao na'iki waunao ida'ati. Usha'apanum kau'an uruu Jesus, Tominkaru zaamataniaz kazannaata'o nii na'iki kazowautapa'o nii ipai daunuuda'u waunao.

²¹ "Jesus na'ian nii zii aokazi ii, atii Tominkaru pa'inaadan ipai wuru'u patomanii kidaz aimakaan. Na'apa sha'atii ukowaada-kidauzon kotua'a naa kaimanainao prophetnao ida'an.

²² Kaikapa sha'atii tawuru'u Moses kiauzonuz Christ dau'an, 'Naobanai waTominkarun zaamatan nii pidan unao bii iki prophet nii, ukowaadapan nii Tominkaru paradan na'apa ògaru kawan. Uabata kizi pa'i ipai aimakaan ukowaadapanii u'ati, uizo'ati kizi na'iki usha'apatin kizi uparadan kawana'ati.

²³ Na'ia'oram pidan aona'o uabata'azon na'iki aona'o uizo'atin uparadan, Tominkaru mainaabatan niizu papidanannao bii iki."[†]

²⁴ "Na'apa sha'atii Prophet Samuel kowaadauzon, na'iki ipai ba'oran udawu'ati kidainao prophetnao, ikowaadapauzonii kapam ipai wuru kida dau'ana'a, watukapanii kidaz naa usha'apaapa-ka'o da'ana'a.

²⁵ Uru'u naa tawuru'u prophetnao ida'ana'oraz Tominkaru kowaada-kidan pasha'apata'azon na'iki pataa'azon wadarunnao ati.[‡] Ipai waunao Jewnao ati'o kapam wuru'u utaa-kaoz, usha'apanum kau'an idani-daunnao wuru'u waunaouz. Ukiuzon Abraham ati, 'Òkamunan-kidan nii ipai pidannao imi'i baara anainao, bauda'apa'o putakaan-daun ida'an.'[§]

²⁶ "Aizii Tominkaru dyuudan dono'o naa papoitoru, udyuudan uruu kiwiin waunao Jewnao ida'ati kaminka'uta'o nii waunao, utanawatin-kidan ida'an waunao, washa'apaapan ai oii kida'o aimakaan," Peter kian i'ati.

4

*Peter na'iki John
kootowapa-kida-ka'o*

¹ Peter na'iki John kadakotinan pu'u zii pidannao ati, upu'a'a naa faadaanao, na'iki kazowautapa'o watchmantapainao Tominkaru Dapu, na'iki Sadduceenao* kaawa'akan ibii ati. Na'iki iabata ikowaadapan

² mishi'o wuru'u Jesus kadishitanuz pamawaka-kizi iki. Ukau'an mishi'o nii kapam pidannao, mawakainao kidaz kadishitan pamawaka-kizi iki. Uruu dikin ii ito'oran tuukii apostlenao ati.

³ Sariapa izaamata-kidan idyaun. Mazan wachuupun idi'i naa ina'aka'akan naa idyaun taraa-kizai iti, na'ia'a naa itaraa-kidan idyaun.

⁴ Mazan iriba, iriba pidannao mishidan, wuru'u abatainaouz apostlenao kuwaa. Uruu idi powa'a zii mishidainao iribadinan, 5000, soo daonaioranao karikaonan aita-ka'o.

⁵ Aizii ba'oran kamoo ipai kootowapa-kidauzonao pidannao baokopatinan Jerusalem ii: faadaanao zowaunaanauz, kazowautapainauz Jewnao, na'iki tiichaapauzonaouz Moses kakinaori dau'u.

⁶ Annas, Umanawunu'oraz Faadaa, na'ia'o kapam uruu baokopa Caiphas, John, na'iki Alexander tuma. Na'iki na'ia'o kapam ba'oran faadaanao ituma, Annas iribannao kida.

⁷ Ipai ina'o baokopatinan, udauna'an idyaun naa apostlenao kadishitan pakanaapu'u. Ipishaan naa idyaun kaikapa'a: "Kanom aipan ati'o, oo kanom taanii uma'ozaka-kinaa nii, wuru'u uchi'ika-kidanuz di'oraz daonaiora'a?" ikian.

[†] 3:23 Deuteronomy 18:15, 18-19 [‡] 3:25 Tominkaru kowaada-kidan pasha'apata'azon na'iki pataa'azon wadarunnao ati: uruu dakota-ka'o covenant. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a. [§] 3:25 Genesis 22:18; 26:4 * 4:1 Sadducee: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

⁸ Sariapa Kaimana'o Doronaa ma'ozakadan Peter nyukunuu, na'iki ukian i'ati, "Öiribannao, wanaobanaanao, na'iki kazowautapainao waunao Israelitenaο.

⁹ Ukadishita-kidan waunao aizii ukanaapu'u, soo wakamunanun idi na'iki wakaminka'utan idi machi'ikaka'o pidan. Na'iki unao, uaitapa'azon na'apa'oram wuru'u wachi'ika-kidanuz uruu.

¹⁰ Aizii öaiapa ipai unao, na'iki ipai Israelitenaο aitakan. Jesus Christ, tawuru'u Nazareth sanaz, uruu ma'ozakan ida'ana'o wuru'u wachi'ika-kidanuz di'oraz daonaiaora'a. Uruu idi utukapan kaimana'a naa aizii ukadishitapan di'i. Uruu Jesus Christ, unao zowii-kidanaz, utauka-kidaniaz cross di'iti. Mazan Tominkaru kakuda na'iki ukadishita-kida uruu pamawaka-kizi iki.

¹¹ Uruu Jesus dau'ana'o tawuru'u kotua'oraz usaadauzo-kaο, Tominkaru Paradan kianuz kaikapa'a:

'Wuru'u kuba unao tomapauzonao kabaun kashadaniaz.

Kaimana'o, na'iki umanawunu'o kabaun toma-kinao wuru'u,

ipai ba'oran kubanao ai."[†]

¹² "Aonaa ba'oran pidan nii, kazannaata'o nii waunao, di'oraz imi'i baara an, soo bauda'apa Jesus. Uruu Tominkaru dyuudanii, pidannao kazannaatin-kinaa nii, aonaa ba'oran uruu kawanu'o nii."

¹³ Tuukii kootowapa-kidauzonao pidannao di'itinpan Peter na'iki John dau'u, usha'apanum kau'an itukapa ma'ozaka ikakuwaapan, aonaa itarian. Na'iki itaitapa aonaa aitaapainao pidannao manawun mani inao. Udauna'an itaitapankan naa, Jesus minauda'uitapauzonii inao.

¹⁴ Mazan itukapan idi kaina'a wuru'u daonaiaora chi'ika-kida-kariwaiz kadishitapan na'a Peter na'iki John tuma, aonaa itaitapan na'apam naa pakian i'ati.

¹⁵ Uruu idi idyuudan zii ikodita-kida-kaο miitiniapa-kizai nazo iki. Udauna'an kootowapa-kidauzonao pidannao kadakotinan naa pa'atiaaka.

¹⁶ Ikian, "Na'apam nii dii washa'apatan idyaun? Ipai pidannao mashaapainao Jerusalem an aitakan wuru'u isha'apatanuz umanawunu'o aimaakan, na'iki aonaa na'itim wamari-idin udau'an.

¹⁷ Mazan turuu pa'an wamashaatan ikakuwaapatinan, ikuwaa iribainan ai ba'oran pidannao di'iti. Wakakinoo shoman idyaun, aonaa kizi'i naa ikakuwaapatinan powa'a Jesus dau'u pidannao ati."

¹⁸ Uruu idi idapadan idyaun powa'a ati. Na'iki ikian i'ati, "Wakakinaowan nii unao, aonaa waabata'azon powa'a ukakuwaapatinan pidannao ati Jesus dau'u. Aonaa masakauda'u."

¹⁹ Sariapa Peter na'iki John kian i'ati, "Öiribannao, kanom paradan uaitapan Tominkaru aiapa izo'ati-kaο? Unao paradan, oo uruu paradan?"

²⁰ Aonaa turuu wasookadan wakowaadapan wuru'u watukapanii, na'iki waabatanii kida aimaakan dau'oraz."

²¹ Powa'a zii koshan kootowapa-kidauzonao pidannao kakinaowan idyaun ma'ozaka'o ida'an. Udauna'an imuuda'akan naa idyaun. Aonaa itaitapan na'apam pasha'apatan idyaun. Usha'apanum kau'an ipai pidannao, tuukii ikonaukii-kidan Tominkaru, itukapan idi wuru'u umanawunu'o aimaakan sha'apata-kaοaz machi'ikaka'o ati.

²² Wuru'u pidan chi'ika-kida-kariwaiz, uwazootani'i naa 40 uwunun.

Mishidainao toriinpan Tominkaru ati, utaa kizi ima'ozaka-kinaa nii

²³ Kootowapa-kidauzonao pidannao muudan dauna'an Peter na'iki John, sariapa ikian pamin-mishidannao di'iti. Na'iki ipai ikowaadan i'ati na'apam faadaanao zowau-naanao na'iki kazowautapainao Jewnao kian pa'ati. Na'iki ikowaadan ikakinaowan paugaru ma'ozaka'o ida'an.

²⁴ Mishidainao abatan idi na'apa'o parada-karu, sariapa itoriinpan Tominkaru ati, kaikapa'a: "Oo Naobanai umanawunu'o, toma'o aokazi, imi'i baara, paran na'iki ipai wuru'u mashaapainaoz aokazi ii, imi'i baara'a, na'iki paran baoko ii.

²⁵ Kotua'a naa mishi pukaiwaan wadarun, King David, kowaada'o nii puparadan Kaimana'o Doronaa ida'an. Kaikapa sha'atii tawuru'u King David kiauzonuz, 'Kanom dikin ia'o wuru'u Gentilenaο[‡] to'oranuz?

Na'iki kandii nii pidannao dakotautan pasha'apatan ögaru madiwautapaka?

²⁶ Kingnao minziüwan, imizaataakapa'azon,

na'iki ba'oran naobanai-tinpainao kida baokopatinan ituma, itaipan pamashaatan Naobanai Tominkaru na'iki Christ,

[†] 4:11 Psalm 118:22 [‡] 4:25 Gentilenaο: pidannao pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apanaada-kinoo di'ii.

wuru'u puzaamataniaz kazannaata'o nii papidanannao.[§]

²⁷ "Aizii, na'apa'a naa mishi, ukawana'ati watukapan aimaakan kida sha'apaapaka. Pontius Pilate na'iki King Herod baokopatinan Gentilenao na'iki Israeliteno tuma, Jerusalem ida'a, ito'oran dono'oraz Jesus ati. Uruu kaimana'o pupoitoru Christ, uruu puzaamataniaz kazannaata'o nii pupidanannao.

²⁸ Mishi pugaru, puwazoota pidan ma'ozakan, mazan soo puaipan kawana'ati'o, na'iki pukashaapan idi'o karikaonan wuru'u pidannao sha'apatanuz Jesus kaikapa'a. Na'iki kotua'ora'a naa pudi'itapan wuru'u pusha'apata-kida'azoonuz uruu kaikapa'a.

²⁹ Oo, waNaobanaa, puabata na'apam pidannao dakotan pasha'apatan waunao. Mazan waunao pupoitorunao na'iki pupidanannao, pukaminka'uta waunao, ma'ozaka kizi wakowaadapan puparadan pidannao ati.

³⁰ Pukashaapa wakakudan karinainao, kaimana'o pupoitoru, Jesus ida'an. Na'iki marii kapam washa'apatan Jesus ida'an, umanawun kida'o aimaakan, aona'oraz turuu pidan sha'apatan," ikian.

³¹ Ipaian dauna'an patoriinpan Tominkaru ati, sariapa amazada nakainan ibaokopatinapa kizi ii, na'iki ipai Kaimana'o Doronaa ma'ozakadan İnyukunuu. Uruu idi ma'ozaka'a naa ikowaadapan Tominkaru paradan.

Mishidainao ka'idiwaakapan

³² Ipai wuru'u mishidainao, İmashaapan patumaaka İtaapan panyukunuu, na'iki na'apa kida İdi'itinpan. Aizii pasha'apauz kida, aonaa İtaapan soo pa'ati'o nii mani karikaonan. Mazan İka'idiwatan nii ipai pamin-mishidannao kida u'idi.

³³ Kaimana'o Doronaa ma'ozakadapan idi apostlenao, ma'ozaka İkuwaapan Naobanai Jesus kadishitan dau'u pamawaka-kizi iki. Na'iki kaimanaiman Tominkaru kaminka'utan ipai wuru'u mishidainao.

³⁴⁻³⁵ Aonaa kanom aimaakan awuta'o nii İ'ai. Usha'apanum kau'an pabi'i kida mishidainao, kaina'a İzakapun wiizi kida, na'iki İdapu kida. Aizii İsellian an ba'oran pazakapun oo padapu, İna'akan nii wuru'u uwini pinaa kidaz apostlenao di'iti. Apostlenao'u ni'i naa buuta wuru'u puraataz mishidainao kawana'ati, wuru'u pataka'utinainao. Uruu idi aonaa İbaiaapan pazamazin.

³⁶ Aizii mishidainao bii'i kaina'a daonaiora Cyprus san, Joseph kia'o u'uu, mazan apostlenao dakotan naazu Barnabas kii, (ma'ozakadapa'o pidannao nyukunuu, kia'o wuru'u u'uuaz).

³⁷ Bauda'apa kamoo, Barnabas sellian pazakapun ba'oran pidan ati. Uzakapun kawinipinaata-kaoo dauna'an, una'akan naa wuru'u puraataz apostlenao di'iti. Na'apa kizi'i naa koshan İbuutan puraata, mishidainao kawana'ati.

5

Ananias na'iki udaiaro Sapphira

¹ Kaina'a daonaiora Ananias kia'o u'uu. Udaiaro uu Sapphira kia'o. İaipan kapam pataan puraata mishidainao ati'o nii. Uruu idi İbuutan pa'amazadati, na'iki İsellinuz.

² Mazan Ananias na'iki udaiaro bauda'apatan panyukunuu aonaa kizi İtaan ipai daunuuda'u wuru'u puraataz. Udauna'an Ananias makon naa apostlenao di'iti, utaan naa wuru'u puraataz ipai'o kawan mishi.

³ Sariapa Peter kian u'ati, "Ananias, kandii nii pukashaapan Satan kaiwaan pugaru? Satan aipan ati pubuutan puraata pu'idiwau nii, wuru di'iki'i puraata taa-kariwaiz pu'ati puamazadati winipinaa nii. Kandii nii putiwaan pumariidan Kaimana'o Doronaa?"

⁴ Pusellian ua'ii wuru'u amazadaz, pu'idiwau wuru'u, na'iki pusellian dauna'anazu, pu'idiwau padamata wuru'u puraataz. Mazan kandii ni'i naa mooko wuru'u pusha'apatanuz aimaakan kaikapa'a naa manawunu'u? Aonaa waunao mani wuru'u pumariidaniaz, mazan putiwaan pumariidautan Tominkaru pa'an."

⁵ Ananias abatan idi Peter paradan na'apa, sariapa udorauta'akan, na'iki umawaka'akan naa. Aizii pidannao, tukapainao na'iki abatainao kida kuwai Ananias mawakan dau'u, tuukii, tuukii İtarian.

⁶ Sariapa daonaioranoo wa'atin, na'iki İbazoobatan naa unanaa kamicha mada idi. Udauna'an İna'akan naazu na'iki İdida'ana'akan naa uruu.

⁷ Tomunu'iki zaa uruu dauna'an, Ananias daiaro kaawa'akan naa apostlenao ida'ati, aonaa oaitapan wuru'u paudaiaru mawakanuz.

⁸ Sariapa Peter kian o'ati, "Pukowaada o'ati, patumaaka'o wuru'u di'oraz puraata'a? Kaikapauda'u'o wuru'u uamazadati kawinipinaata-kaooaz?"

"Oo, na'apa'o wuru'u," okian u'ati.

⁹ Uruu idi Peter kian o'ati, "Kandii nii pugaru na'iki pudaiaru tiwaa-kidapan Tominkaru Doronaa? U'itiiman aona'o nii Tominkaru aitapan? Puabata! Kaikin iki'i naa daonaio-ranao didankainao pudaiaru wa'atini'i. Aizii pugaru'o ni'i naa kapam idida'an."

¹⁰ Sariapa odorauta'akan na'iki omawaka'akan naa kapam. Aizii daonaio-ranao kaawan padidanaka-kizi iki Ananias, itukapan udaiaro mawaka'aka'a naa kapam. Uruu idi Ina'akan naa onanaa na'iki ididan naazo pudaiaaru dazaba'a.

¹¹ Uruu idi tuukii mishidainao, Jerusalem iainaoz tarian. Na'iki tuukii kapam ba'orainao pidannao kida tarian, Iabatan idi wuru'u imawakanuz na'apa.

Umanawun kida'o aimaakan

sha'apata-ka'o

¹² Tominkaru ma'ozakan ida'an, apostlenao sha'apata umanawun kida'o aimaakan pidannao awun za'a, aona'oraz turuu pidan sha'apatan. Mapuda da'i mishidainao baokopainpauzon Solomon's Porch* di'ii, Tominkaru Dapu ia'oraz.

¹³ Mazan mamishida-kainao pidannao, tuukii itarian pakaawan mishidainao ida'ati, mazan upu'u inaudapan wuru'u isha'apaapanii kidaz aimaakan, na'iki ipai iparadan kaiman idau'an.

¹⁴ Mazan una'apan pu'u iriba daonaio-ranao na'iki zunnao mishidan naa Naobanai Jesus. Uruu idi baokopa'a naa Ibaokopatinan kiwiini'o mishidainao tuma.

¹⁵ Apostlenao sha'apaapan idi umanawun kida'o aimaakan, sariapa pidannao na'akan karinainao pairibannao, na'iki imuudan idyaun dunapo daawa an, pada'awupa-kizi baara'a kida. Aizii Peter dobatan an na'an idazaba an, iaipan udikin dobatan ipaawa an, ikakuda kizi.

¹⁶ Iriba pidannao kasaba'ukinan apostlenao ida'ati, wa'atiinaouz donoi sodi kida di'iki, wuru'u Jerusalem dazaba an kida'oraz wiizainao. Ina'akan karinainao, na'iki oia'o doronai zaamatapaniinao kida, na'iki ipai Irinaa kida so'ota-ka'o i'ai.

Apostlenao kodita-kida-ka'o taraa-kizai iki

¹⁷ Aizii Umanawunu'o Faadaa na'iki uminka'unao, wuru'u Sadduceenaouz,† tuukii ikashauzin apostlenao ati.

¹⁸ Uruu idi Izaamatan idyaun, na'iki itaraa-kidan naa idyaun.

¹⁹ Mazan uruu aiwaka'an, angel, Tominkaru di'iki'o da'atan taraa-kizai paniinomizinaa kida i'ati, na'iki ukodita-kida'akan naa idyaun. Ukian i'ati,

²⁰ "Umako Tominkaru Dapu iti, ukowaada kizi pidannao ati wuru dau'a'a pa'ina'oraz naa mashaapa-karu."

²¹ Apostlenao izo'ati Angel paradan. Ishawaka zii amazada, inao mako'oka'a naa Tominkaru Dapu iti. Na'ia'a naa koshan itominapatin-kidan pidannao.

Aizii Umanawunu'o Faadaa baokopatinan naa paminka'unao tuma, na'iki idapadan naa ipai kootowapa-kidauzonao pidannao miitiniapa-kizai iti. Udauna'an idyuudan naa pidannao taraa-kizai iti, inanaka kizi'i naa apostlenao pa'ida'ati.

²² Mazan dyuuda-kariwainao kaawan taraa-kizai iti, aonaa ikodan apostlenao na'ii, uruu idi ikiwa'akan naa powaa iti. Ikaawan, sariapa ikian kootowapa-kidauzonao pidannao ati,

²³ "Wakaawan taraa-kizai iti waikoda ipai paniinom kida dadaradinapa pa'idiwaru, na'iki watchmantapainao taraa-kizai, ipai ikadishitapan paniinom kawana'ati kida. Mazan wamorotan taraa-kizai nazo iti, aonaa waikodan pidannao na'ii."

²⁴ Faadaanao zowaunaanao, na'iki kazowautapa'o watchmantapainao Tominkaru Dapu abatan idi wuru'u ikowaaz, tuukii idi'itinpan.

²⁵ Upu'a'a naa pidan kaawa'akan, kakuwaapa'ana'o i'ida'ati. Ukian i'ati, "Uabata okuwaa! Tawuru'u daonaio-ranao utaraa-kidaniinaouz, kaini'ia'a naa idyaun Tominkaru Dapu ii, itominapatin-kidan naa pidannao."

²⁶ Sariapa watchmantapainnao zowaunaa makon paminka'unao tuma, Ina'an an wuru'u apostlenaouz, ikootowapa-kida'azon idyaun. Mazan kaiman Izaamatan idyaun, usha'apanum kau'an tuukii itarian wunao aia'a abatapainao kidaz ikowaa. Izauda-kidan pazowii-ka'o paboo-ka'o ida'an kuba idi, apostlenao dikin ii.

²⁷ Apostlenao kaawa-kida-ka'o dauna'an, ikadishita-kida-kaoa'a naa kootowapa-kidauzonao pidannao kanaapu ati. Na'iki Umanawunu'o Faadaa kian naa i'ati kaikapa'a:

²⁸ "Tuukii sha'atii wakakinaowan unao, wakii sha'atii 'aona'a naa waaipan powa'a utominapa-kidan pidannao Jesus dau'u.' Mazan upu'u zii utominapatin-kidan pidannao. Aizii ipai'i naa Jerusalem ii aka ukuwaa iribainan. Na'iki ipai ukowaadan pidannao ati, waunao wuru'u zowii-kida'oraz Jesus."

* **5:12 Solomon's Porch:** dikin-dinapa-kizai kamoo ai.

† **5:17 Sadducee:** Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

²⁹ Sariapa Peter na'iki ba'oran apostlenao kian, kaikapa'a: "Waizo'atin nii soo Tominkaru paradan, mazan pidan paradan, aona'o nii waizo'atin.

³⁰ Tominkaru, wadokozu-daunnao mishidauzoniaz, uruu kadishita-kidani Jesus pamawaka-kizi iki, unao zowii-kidaniaz na'iki utauka-kidaniaz cross di'iti.

³¹ Mazan Tominkaru zaamatan na'iki umuudan uruu padiwa'ora antanapu, umanawunu'o Naobanai nii, kazannaata'o nii ipai pidannao. Na'iki uruu ida'an kizi waunao Israelitenao tanawatinan wa'oian ai, na'iki uruu ida'an kizi wa'oian mainaabata-kao wa'ai.

³² Mishi'o wuru'u kuwaiz, waunao waaitapa na'iki watukapa uruu kakupa. Uruu idi'o wakakuwaatinan udau'u. Na'iki Kaimana'o Doronaa, Tominkaru taaniaz ipai mishidainao kawana'ati, uruu kapam kainaabata'o pidannao ati mishi'o wuru'u kuwai Jesus dau'u kida'oraz."

³³ Kootowapa-kidauzonao pidannao abatan idi wuru'u iparadanuz kaikapa'a, tuukii ito'ora'akan. Iaipan naa apostlenao zowiaka-kao

³⁴ Mazan kaina'a pidan Phariseenao* bii iki'o, Gamaliel kia'o u'uu, na'iki uruu tiichaa-pauzo Moses kakinaorii dau'u. Ipai pidannao naudapan uruu. Sariapa ukadishitan na'iki uduyudan apostlenao kodita-kida-kao zii miitiniapa-kizai iki.

³⁵ Udauna'an ukian naa ipai kootowapa-kidauzonao pidannao ati, "Oiribannao Israelitenao, uabata o'paradan. Udi'itinapa zii shoman kiwiin usha'apatan ua'ii di'oraz daonaio-ranaou'u.

³⁶ Kotua'a naa na'apa sha'atii tawuru'u Theudas kaawauzonuz. Uruu dono udakotinpan umanawunu'o pidan nii, na'iki iriba sha'atii uzaamatan papidanannao nii. Uikoda 400 pidannao zaamatanin u'idi'iti. Mazan bauda'apa kamoo uzowii-kao, uruu idi ipai upidanannao makoobi'iinan, atii na'apa karikaonan imainaabatanin.

³⁷ "Uruu dauna'an Judas, Galilee Baara san, uaipan pamizaataakapan Rome sannao tuma, isaadapan dono ipai pidannao uu.[§] Iriba sha'atii uzaamatauzon papidanannao nii. Mazan na'apa koshan uzowii-kao. Aizii upidanannao, ipai imakoobi'iinan kapam.

³⁸ "Ukau'an okia'azon u'ati, wunao dau'ana'a di'oraz pidannaou'u, aonaa umashaata'ana'a idyaun pakaudin-kizi ai. Umuuda mishi'oraiman idyaun, marii imakon. Aizii isha'apaapan an wuru'u aimakaan kidaz paaipan kawana'ati karikaonan, na'apa'o nii kapam imainaabatanin.

³⁹ Mazan aizii umishiin an mishi isha'apaapan wuru'u aimakaan kidaz Tominkaru aipan kawana'ati, aona'o nii uka'iitan umashaatan idyaun. Na'iki utarubai-timpan ni'i naa Tominkaru ati," ukian i'ati.

⁴⁰ Sariapa mishi uparadan na'apatan inyukunuu. Udauna'an idapadan naa apostlenao powa'a ati koshan, na'iki iba'izii-kidan naa idyaun. Iba'izii-kao dauna'an kootowapa-kidauzonao pidannao kakinaowan naa idyaun tuukii. "Aonaa waaipan ukakuwaatinan powa'a Jesus dau'u," ikian apostlenao ati, mazan imuuda'akan naa idyaun.

⁴¹ Uruu idi apostlenao kodita'akan naa kootowapa-kidauzonao pidannao bii iki, tuukii ikonaukian. Usha'apanum kau'an itaitapa Tominkaru wuru'u kashaapa'oraz iantamikita-kao Jesus dikin ii.

⁴² Ipai kamoo apostlenao tominapa-kidan pidannao, na'iki ikowaadapan Kaimana'o Kuwai Tominkaru Dapu ii, na'iki idapu kawana'ati kida. Ikowaadapan i'ati, mishi'o wuru'u Jesus, uruu Christ.*

6

Pidannao zaamata-kao kaudinainao nii

¹ Uruu dauna'an iriba'a naa Jewnao, Israel anainaouz, mishidan. Iriba kapam baokoinao Jewnao mishidan, wa'atiinao kidaz ba'oran amazada iki, iparadaniitani'i naa Greek paradan. Inao to'orainpan, na'iki ikaakapautan pamin-Jewnao, wuru'u Israel an kida'oraz imashaapan. Usha'apanum kau'an ipai kamoo wanyukunui oo puraata buutauzo-kao zunnao ati, wuru'u mawakainao kidaz naa idaiarunao. Mazan ikian aonaa itaan patumaaka wanyukunui oo puraata wunao ati'i Jewabanao paradaniita'oraz naa Greek paradan.

‡ 5:34 *Pharisee*: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

§ 5:37 Rome sannao

saadan ipai pidannao uu tax puraatannaa zaamata'azoo-kao idi.

* 5:42 *Christ*: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz

papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

² Uruu idi 12 apostlenaouz, baokopatin-kidan ipai mishidainao, na'iki ikian i'ati, "Aonaa turuu wasookadan wakowaadapan Tominkaru paradan, soo wabuutan dikin ii karikaonan puraata oo wanyukunui.

³ Uabata ðiribannao, uikoda mishi'oraiman 7 daonaoranao unao bii iki, Kaimana'o Doronaa ma'ozakadapaniinao ñnyukunuu, na'iki aitapaabainao. Marii kizi ñnao buuta'o nii puraata na'iki wanyukunui. Uruo' ni'i naa ikandin-kizi nii.

⁴ Aizii waunao pakawanu'o nii pa'an wakaudin, watorinpan nii Tominkaru ati, na'iki watominapa-kidan nii pidannao uparadan dau'u."

⁵ Ipai pidannao nyukunuu na'apan apostlenao paradan kawana'ati. Uruu idi İzaamatan Stephen, mishida'o manawun Tominkaru uruu, na'iki Kaimana'o Doronaa ma'ozakadapanii unyukunuu. İzaamata kapam Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas na'iki Nicolas Antioch san, uruu Gentile, mishida'o Tominkaru na'apa Jewnao kawan, na'iki uruu mishida'ora'a naa kapam Jesus.

⁶ Udauna'an mishidainao na'akan naa wuru'u pidannao pazaamataninaouz, apostlenao di'iti. Uruu idi apostlenao muudan paka'u i'ida'a, na'iki itoriinpan Tominkaru ati, ukaminka'uta kizi idyaun.

⁷ Udauna'an powa'a zii Tominkaru Paradan abata-ka'o na'iki uiribainan naa. Uruu idi Jerusalem ia'o mishidainao iribainan powa'a zii manawun, na'iki iriba kapam na'iainao faadaanao izo'atin Tominkaru paradan, pamishidan ida'an Jesus.

Stephen kootowapa-kida-ka'o

⁸ Tuukii Tominkaru kaminka'utan Stephen, utaa uma'ozaka-kinaa nii. Uruu ida'an usha'apata pabi'inaaka umanawun kida'o aimaakan, iriba'o pidannao awun za'a.

⁹ Mazan kaina'a pabi'i kida Jewnao kashadaakapan Stephen tuma, ukuwaa kida dau'an. İnao wuru'u zaamatanpainaouz wuru di'iti'i, dakota-kariwaiz, Poitorui-daunnao* Synagoguegan kii. İnao wa'atinaouz Cyrene iki, ba'orainao Alexandria iki. Pabi'i kida ba'oran pidannao wa'atin wiizai kida di'iki Cilicia na'iki Asia Baara iki kida'o.

¹⁰ Mazan Stephen aitapa powa'a zii manawun i'ai, usha'apanum kau'an Kaimana'o Doronaa kaina'an idi utuma. Uruu idi aona'a naa İaitapan na'apam naa padako'atin uparadan.

¹¹ Uruu idi İzaamatan daonaoranao mariidina'o nii Stephen dau'u. Kaikapa'a wuru'u İdyuudanuz İmariidinan: "Waabatanii Stephen dakoopan Moses na'iki Tominkaru dikauda'o ida'an."

¹² Sariapa mishi pidannao to'ora'akan, na'iki kazowautapainao Jewnao, na'iki tiichaa-pauzonao Moses kakinaori dau'u, tuukii İto'oran Stephen ati. Udauna'an İzaamata'akan naazu na'iki İna'aka'akan naazu ipai Jewnao zowaunaanao kanaapu iti.

¹³ Na'iki na'ia'a naa koshan İdyuudan pidannao mariidinan Stephen dau'u kootowapa-kidauzonao kanaapu'u. Kaikapa'a wuru'u pidannao mariidinanuz: "Di'oraz pidana'a, karikaonan da'i udakoopan Tominkaru Dapu, na'iki wakakinaorinaa Moses taanii kidaz wa'ati.

¹⁴ Waabatanii ukian, Jesus Nazareth san kaboobi'ian nii Tominkaru Dapu, na'iki upana'adan nii ipai waunao kaduz, Moses taanii kidaz wa'ati wamashaapa-kinaa nii."

¹⁵ Sariapa pidannao, abatapainao, awunuupa'akan Stephen awun baara iti, na'iki İtukapan uawun baara kanada, ikodanii angel awun baara.

7

Stephen kakuwaapan Jewnao zowaunaanao ati

¹ Sariapa Umanawunu'o Faadaa kian Stephen ati, "Mishi'o kaiwuru'u İparadan pudau'u kida'oraz?"

² Stephen dako'atin İparadan kaikapa'a: "Ö'inawuzunao, uabatan nii ðparadan ödako iki aizii. Kotua'a naa, Tominkaru umanawunu'oraz manawun aidinauzon wadarun Abraham ati, umashaapan dono'oraz zii Mesopotamia ii.

³ Uruu dono sha'atii ukian Abraham ati, 'Pumako di'oraz puwiizi di'iki'i, na'iki puwa'aka puiiribannao. Öna'akan nii pugaru ba'oran amazada iti.*

⁴ "Uruu idi Abraham makon, na'iki uwa'akan pamashaapa-kizi tawuru'u Chaldiannao wiizaitapaniaz. Utuzutinan naa Haran iti, na'ii zii ukawiiizitan, na'ia'a naa udaru mawakauzon. Uruu dauna'an sha'atii Tominkaru dyuudan naa koshan utuzutinan wuru ida'ati'i di'oraz amazada'a unao mashaapa-kiziz naa.

* 6:9 Poitorui-daunnao: Pidannao toriauzo-kariwainao poitorui nii, udauna'an İmuuda-kaoa'a naa powaa iti.

⁵ Mazan uruu dono aona'o zii sha'atii Tominkaru taan amazada Abraham idiwau nii. Mazan ukowaadan Abraham ati, pataan nii u'ati na'iki ipai udainao ati, wuru'u di'oraz amazada'a. Uruu dono aona'o zii Abraham dani nii.

⁶ “Ba'oran dono Tominkaru kian u'ati, ‘Pudainao kawiiizi-tinpan nii zii ba'oran kaduz pidannao wiizi ii aka. Na'ia'o ni'i naa ipoitouruitapa-ka'o, na'iki tuukia'o nii ipataka'uta-ka'o atii 400 wunu.

⁷ Mazan opataka'utan nii pidannao wuru'u poitoruitapainaoz idyaun. Uruu dauna'an okodita-kidan nii ipai pudani-daunnao Egypt iki, na'iki iwa'atin nii da'ati'i di'oraz amazada ida'ati. Na'a'o ni'i naa pa'an imanawuntapan ogaru, kia'o wuru'u Tominkaru kiauzon u'ati.[†]

⁸ Na'iki kaikapa'o koshan Tominkaru kiauzon Abraham ati'i:[‡] ‘Oaipan nii pugaru na'iki ipai pudainao daonaoranoa choota-kidinan,[§] na'iki ipai idainao diina'iti'i, na'apa'o nii pa'idiiwaru ina'apata-ka'o. Uruu ida'ana'o nii utukapa-kidan opidanannao unao, na'iki mishi uizo'atin oparadan.* Na'apa'a naa mishi Abraham sha'apatan aimaakan. 8 kamoo udani Isaac shakatan dauna'an, uru'u naa uchoota-kidanuzu Tominkaru dyuudan kawana'ati. Aizii Isaac dani Jacob, na'apa kapam uchoota-kidanuzu. Aizii Jacob dainao 12 sha'atii daonaoranoa, ipai inao na'apa kapam ichoota-ka'o. Inao di'iki'o sha'atii wadarunnao tominan.

⁹ “Uruu Jacob dainao sha'atii tawuru'u selliauzoz padawu'ichan Joseph Egypt iti poitorui nii ikishauzin idi u'ati.[†] Mazan karikaonan da'i Tominkaru kaminka'utauzon uruu,

¹⁰ dikauda'o aimaakan sha'apan an u'ati. Aizii tawuru'u king, Egypt san dapada-kidauzon dono'oraz Joseph pa'ida'ati, Tominkaru tukapa-kida king[‡] ati wuru'u Joseph, kaimana'o na'iki aitapaaba'o pidan. Sariapa king zaamatan Joseph udaru'o naobanai nii, kazowautapa'o nii ipai Egypt Baara sannao, na'iki awunuutapa'o nii ipai usha'apauz kida.

¹¹ “Udauna'an sha'atii zamazi kaawan ipai Egypt ii aka, na'iki ipai Canaan[§] ii aka. Tuukii sha'atii pidannao dopian. Na'iki wadarunnao, tuukii idopian kapam, aona'a naa ikodan pawanyukunuu nii.

¹² Mazan Jacob abata kaina'a pa'an wanyukunui, zaishi kaduz kida selliapa-ka'o Egypt ii. Uruu idi Jacob dyuudan paudainao, Joseph tuunizinao toria'anan wanyukunui Egypt iti.

¹³ Ba'oran dono imakon koshan, uruu u'itamautannaa itoriina'anan na'iti. Uruu dono'o naa sha'atii Joseph kowaadan pa'inawuzunao ati kanom wuru'u paugaruz. Na'iki na'apaini'i naa king abatan Joseph iribannao dau'an.

¹⁴⁻¹⁵ Uruu dono'o tawuru'u Joseph dapada-kidauzonuz padaru na'iki ipai pairibannao. 75 uiribannao baokopatinan, ipai imakon Jacob tuma Egypt iti. Na'ia'a naa sha'atii Jacob mawakauzon, na'iki udainao ipai kapam imawakan na'ii. Inao wuru'u wadarunnaouz.

¹⁶ Mazan ipai sha'atii idani-daunnao na'akan inanaa kida, da'ati'i wawiiizi Shechem ati. Wuru ida'ati'i baaranaiz, Abraham toriauzoniaz Shechem ii, Hamor dainao ai, puraata idi'oraz ukawinipinaatauzon.

¹⁷ “Aizii wuru'u kamoo maonapanan dono'o naa, Tominkaru mishia'azonuz naa parapanan utazoniaz Abraham ati, uruu dono iriba'ora'a naa utakaan-daunnao Egypt ii.

¹⁸ Na'iki na'apain ba'orani'i naa King-tinan Egypt ii, aona'a naa uaitapan Joseph dau'an.

¹⁹ Uruu idi udorotan naa pa'antamikita-kinaa nii wadarunnao. Uruu dono'o naa upataka'utan naa idyaun tuukia'o ida'an, udyuudauzonuz ikabootan paudainao amazada iti shakatainaouz zii, imawaka kizi.

²⁰ “Uruu dono'o Moses shakatauzonuz, konaunam sodi'o koraidaonaa. Idikinauda'u kauzu sha'atii padaronao taapan na'iki idizapan uruu padapu ii, udauna'an aonaa na'itim naa udiza-ka'o.

²¹ Uruu idi ikodita-kidan naazu padapu iki, mazan king dani zunaaba ikoda sha'atii wuru'u koraidaonaa. Uruu idi ozaamatanuzu na'iki odyaupaitanuzu kaiman, na'apa puidani kawan manawun.

²² Kaimanaiman sha'atii tiichaanao tominapa-kidan Moses, ukau'an kaiman-daun uaitapan wuru'u Egypt Baara sannao aitapanii kidaz. Na'iki uruu paraaba'o manawun, na'iki uaitapa pasha'apatan pabi'inaaka kida aimaakan.

²³ “Bauda'apa kamoo, Moses maka uawunuuta'anan pairibannao Israelitenaouz. Uruu dono uikodani'i naa 40 uwunun.

[†] 7:7 Genesis 15:13-14 [‡] 7:8 Tominkaru kiauzon Abraham ati'i: uruu dakota-ka'o covenant. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a. [§] 7:8 choota-kidinan: Putukapa 'chootin-karu' daua'o, kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a. * 7:8 Genesis 17:10-14 [†] 7:9 Genesis 37-50 [‡] 7:10 king: ipai pidannao zaamata-kariwai king nii Egypt ii, idakota-ka'o Pharoah kii. [§] 7:11 Canaan: uruu dakota-kariwai Israel kii.

²⁴ Ukaawan ĩkaudin-kizi iti, utukapa Egypt san ba'iziautapan Israelite. Sariapa Moses kaunaatan wuru'u pairiban ba'izii-kaoz, uruu idi uba'izia'akan naa Egypt san atii umawakan.

²⁵ Moses itiiman shaa pairibannao aitapan nii Tominkaru wuru'u dyuuda'oraz paugaru kazannaata'o nii ĩdyaun, mazan aonaa ĩdi'itinpan na'apa.

²⁶ "Ba'oran kamoo, Moses tukapan dya'utam Israelitenaŋ mizaataakapan. Sariapa umakon ĩ'idi'iti utiwaan pakaimanaaka-kidan ĩdyaun. Ukian ĩ'ati, 'Uabata ōiribannao, aonaa umizaataakapa'ana'a, oo umashaapa'ana'a uiriban atiaaka kaikapa'a.'

²⁷ "Mazan wuru'u ba'iziautapa'oraz pairiban, sariapa ukida'uka'akan Moses na'iki ukian u'ati, 'Aonaa puzaamata-kaŋ kazowautapa'o nii waunao oo dyuuda'o nii na'apam washa'apatinan.

²⁸ Puzowia'azon sha'a ōgaru, puzowian kawan Egypt san munumun?*

²⁹ Moses abatan idi una'apan, sariapa utaria'akan. Uaitapa ba'oran pidannao aitapa'akani'i naa wuru'u uzowiinuz pidan. Sariapa Moses kidoopan Egypt iki, umakon atii Midian iti. Na'ia'a naa umashaapan, tawarai nii, atii umazidan naa na'ii sanaaba tuma. Dya'utam sha'atii ĩdainao daonaioranao.

³⁰ "40 wunu dauna'an sha'atii, angel aidinauzon Moses ati, tikazi maodapan kazamaka'o ko'ori'o di'iki, mapidantaka'o amazada baara ii, maonapa'oraz midukuo Sinai ii.

³¹ Tuukii sha'atii Moses di'itinpan, utukapan idi kazamaka'o maodapan udaru. Sariapa umaonapadinan na'iti, utukapa'azonuzu kaimanaiman. Upu'u uabatan Naobanai Tominkaru paradan pa'ati.

³² 'Ōgaru pudarunnao Abraham, Isaac, na'iki Jacob Tominkarun,' ukian. Tuukii Moses naka-nakaan patarian idi, na'iki aona'a naa uka'iitan paawunuupa'akan tikazi di'iti.†

³³ "Udauna'an Naobanai kian naa Moses ati, 'Puso'ota pudazkida, umanawunu'o baara'a'o wuru'u pukadishitapanuz, ōkaina'an idi da'a'a.

³⁴ Mishi ōtukapa na'apam Egypt Baara sannaŋ pataka'utan ōpidanannao udawunu'iti manawun. Ōabata ĩdopian tuukii ō'ati, uruu idi'o ōaidinan pu'ati, ōkazannaata'azon idi ĩdyaun. Aizii ōdyuudan nii pumakon Egypt iti,' kia'o wuru'u Tominkaru kiauzon Moses ati."‡

³⁵ Stephen kian koshan ĩ'ati, "Uruu Moses tawuru'u kaminka'uta'azo'oraz pairibannao Israelitenaŋ. Mazan ĩkian sha'atii u'ati, 'Aonaa puzaamata-kaŋ kazowautapa'o nii waunao oo dyuuda'o nii na'apam washa'apatinan.' Mazan paaipan ati Tominkaru dyuudan Moses kazowautapa'o nii, na'iki kazannaata'o nii ĩdyaun ĩpataka'uta-kaŋ ai. Tominkaru zaamatan uruu, angel aidinan ida'an u'ati tikazi maodapa'o di'ii.

³⁶ Ukau'an uruu Moses tawuru'u kodita-kida'oraz wadarunnao Egypt iki. Tominkaru ida'an ma'ozaka sha'atii, Moses sha'apatinan pabi'inaaka umanawun kida'o aimakaan pakodita-kida-kinaa nii ĩdyaun Egypt iki, atii utarauka-kidan paran ĩ'ati, dakota-kariwaiz Red Sea kii. Na'iki'i naa sha'atii una'akapan ĩdyaun mapidantaka'o amazada baara an. Usha'apata umanawun kida'o aimakaan na'ii'aka, atii 40 wunu.

³⁷ Uruu Moses tawuru'u kiauzoz ĩpai Israelitenaŋ ati kaikapa'a: 'Tominkaru zaamatan nii pidan unao bii iki prophet nii, na'apa ōgaru kawan.§

³⁸ Na'iki uruu Moses tuma'o sha'atii tawuru'u wairibannao Israelite kasaba'ukinauzonuz mapidantaka'o amazada baara ii. Uruu dono'o sha'atii angel Tominkaru di'iki'o paradauzonuz Moses ati midukuo Sinai paawa ii. Utaan dono'oraz Moses ati kakinaorii, kaimana'o mashaapa-kinai ni'o, udobata-kidan ni'o wadarunnao ati, na'iki waunao ati'o kapam.

³⁹ Mazan upu'u aona'a naa ĩaipan Moses pazowaunaa nii, uruu idi aona'a naa ĩzo'ati'izon uparadan. Mazan ĩnyukunuu Egypt iti pa'idiwaru, tuukii ĩkiwa'azon powaa iti.

⁴⁰ "Moses na'ian pu'u zii midukuo Sinai ii Tominkaru tuma, uruu'u naa pidannao kian Aaron ati, 'Putoma'a naa watominkarunnao nii, kazowautapa'o ni'i naa waunao. Usha'apanum kau'an aonaa waaitapan na'iam naa Moses kodita-kida'oraz waunao Egypt iki,' ĩkian.*

⁴¹ Uruu dono'ora'a naa tawuru'u ĩtomauzionuz patominkarun nii, ĩtomanuzu na'apa tapi'iza kawan. Udauna'an ĩkawaodan naa kaznizo, pataan ni'i naa patominkarun ati. Udauna'an ĩkasaba'ukinan naa udazaba an, uruu ĩkonaukiitin-kidan naa wuru'u patomaniaz patominkarun nii.

⁴² "Tuukii Tominkaru to'oran ĩ'ati. Uruu idi umarina'ata'akan naa ĩdyaun. Marii kizi'i naa ĩtoriinpan patominkarunnao ati kida'a naa karikaonan, wuru'u doko ii kida'oraz, kamoo, kauzu, na'iki wizinao kidaz. Uruu kawana'ati'o tawuru'u Tominkaru prophetinnaŋ saadauzionaz. Kaikapa sha'atii tawuru'u usaadauzionii kianuz:

* 7:28 Exodus 2:14 † 7:32 Exodus 3:6 ‡ 7:34 Exodus 3:5, 7-8, 10 § 7:37 Deuteronomy 18:15 * 7:40 Exodus 32:1

'Unao Israelitenao,

karikaonan da'i utaan na'iki ukawaodauzon uzainao,
uchi'ikapauzon dono'oraz 40 wunu,
mapidantaka'o amazada ii aka.

Mazan aonaa ôgaru ati'o mani da'i tawuru'u ukawaodauzonuz uzainao,

⁴³ soo utominkarun Molech ati'o karikaonan.

Uruu unao na'akapauzonii padapunaa tuma.

Na'iki una'akapauzonii kapam ba'oran utominkarun Rephan,

wizi kawanu'oraz utoman.

Īnao utomanii kidaz utominkarunnao nii,

inao ati'o karikaonan, tawuru'u utoriinpauzonuz.

Uruu idi ôkashaapan nii utarubanao zaamatan unao,

marii kizi ina'akan unao munapo, munapo ba'oran amazada iti,

Babylon dawun itinapu.' [†]

⁴⁴ Stephen kian koshan, "Kotua'a naa, wadokozu-daunnao chi'ikapauzon dono'oraz mapidantaka'o amazada di'ii'aka, ina'akapauzonii patuma Tominkaru kakinaori pakarannaa, padapunaa tuma. Uruu ĩnyukunuitapa-kinaa Tominkaru kaina'an patuma. Utoma-kao na'apa Tominkaru kowaadauzon kawana'ati'o, na'iki uaida-kidan kawana'ati'o Moses ati wuru'u ukakinaori pakarannaa dapunaa tomana toma-kaooz.

⁴⁵ Kotua'iki uruu dauna'an, Joshua na'akan na'iki ukazowautapan dono'o naa wadokozu-daunnao, taa-kariwai'i naa sha'atii ĩ'ati Tominkaru kakinaori pakarannaa padapunaa tuma, ĩdarunnao dobata-kidani'i naa ĩ'ati. Na'iki uruu dono'ora'a naa sha'atii tawuru'u Tominkaru waatauzonuz pawiiizi ai Gentilenao. Uruu amazada'a naa sha'atii wadarunnao zaamata pawiiizi nii. Na'iki na'iti'i naa ina'akauzon Tominkaru kakinaori pakarannaa, padapunaa tuma. Na'ia'a naa sha'atii utaapa-kao ati David king-tinan di'iti.

⁴⁶ Kaiman sha'atii Tominkaru nyukunuu David ati, na'iki uruu pishauzoz Tominkaru, uaipan patoman kabaun u'ati, Israelitenao Tominkarunuz.

⁴⁷ Mazan David dani, Solomon ati'i naa pa'an Tominkaru toma-kidauzon padapu nii.

⁴⁸ "Mazan waaitapa, aonaa Tominkaru umanawunu'oraz mashaapan kabaun pidan tomanii nazo'o. Kaikapa sha'atii tawuru'u prophet saadanii kian:

⁴⁹ 'Aokazi, uruu ônaobanai-tinapa-kizi tabanaa.

Aizii imi'i baara, uruu ôsaabatapa-kizi karikaonan ôkidiba.

Sha'apa'oram nii mooko kabaun putoma ô'ati?'

Naobanai kian.

'Turuu mooko puaitapan putoman kabaun ôsookapa-kizi nii?'

⁵⁰ Aonaa mooko ôtomanii mani ôka'u idi

ipai wuru'u aimakaan kidaz?' [‡]

⁵¹ Udauna'an Stephen kian koshan kootowapa-kidauzonao pidannao ati, "Mishi unao dadara unyukunuu. Aonaa umishida'azon Tominkaru, na'iki aonaa uabata'azon uparadan. Na'iki tuukii udikintapan Kaimana'o Doronaa, na'apa manawun unao, udarunnao kawan.

⁵² Īnao ipai ĩantamikitan Tominkaru prophetinnao. Atii ĩzowiauzo nii wunaou'u kowaadapauzonaouz Tominkaru dyuuda'azon dau'an Kaimana'o Papoituru. Udyuuda'a naa mishi wuru'u papoituruz, uru'u naa tawuru'u unao zaamata-kidaniaz na'iki uzowii-kidaniaz.

⁵³ Unao ati'o padamata ipai kakinaorii taa-kao, tawuru'u Tominkaru dyuudauzoniaz angelnao kowaada-kidan udokozu-daunnao ati. Mazan upu'u aonaa uizo'ati'izon wuru'u kakinaorii kidaz," ukian.

Stephen zowii-kao

⁵⁴ ĩabatan idi Stephen paradan na'apa, tuukii ĩto'ora'akan u'ati na'iki ĩkuzowan paudako.

⁵⁵ Mazan ma'ozaka Stephen nyukunuu Kaimana'o Doronaa aipan ati. Uawunuupan doko iti aokazi iti, utukapa Kanada Tominkaru umanawunun kanadapan na'ii, na'iki utukapa Jesus kadishitapan Tominkaru diwa'ora antanapu.

⁵⁶ Uru'u naa ukian kootowapa-kidauzonao pidannao ati, "Utukapa! Aokazi da'atinan, na'iki ôtukapa Daonaiora Aokazi Iki'o[§] kadishitapan Tominkaru diwa'ora antanapu."

⁵⁷ Sariapa kootowapa-kidauzonao pidannao kadakoina'akan, ĩtaratan pakinao kida uparadan ai. Na'iki ĩzaamata'akan naa uruu. ⁵⁸ Udauna'an ĩkozoota'akan naa uruu wiizai dawun iti. Na'ia'a naa ĩnaraka'akan naa pashooton kida. Kaina'a pidan, Saul kia'o u'uu.

[†] 7:43 Amos 5:25-27 [‡] 7:50 Isaiah 66:1-2 [§] 7:56 Daonaiora Aokazi Iki'o: Na'apa'o Jesus kiauzon padau'an. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu masha'apannaada-kinao ida'a.

Uruu ati'i naa ĩawunuutapa-kidan pashooton kida. Na'ia'a naa ĩboowautapan Stephen kuba idi, aonaa masakauda'u mani.

⁵⁹ Mazan upu'u Stephen toriinpan. Ukian, "Ōnaobanaa Jesus, puzaamata ōdoronaa."

⁶⁰ Udauna'an ukodoru'ukan na'iki uparadan diiwa'o ida'an. "Ōnaobanaa, mana'a pu-pataka'uta'ana'a ĩdyaun pa'oi'an dikin ii," ukian. Uru'u naa mazan umawaka'akan naa.

8

¹ Kaiman Saul ati Stephen zowii-ka'o.

Saul pataka'utan mishidainao

Stephen zowii-ka'o dauna'an, powa'a zii manawun mishidainao pataka'uta-ka'o Jerusalem ii. Uruu idi mishidainao kidoopaabi'iinan Judea Baara iti kida, na'iki Samaria Baara iti kida. Mazan apostlenao aonaa ĩkidoopan pa'an. ĩna'ian zii Jerusalem ii.

² Kaina'a pidannao na'ii mishidainao Tominkaru. Tuukii ĩnyukunuu kasha'oran Stephen zowii-ka'o idi. Udauna'an ĩdidan naazu, na'iki ĩmuraan uruu tuukii.

³ Mazan Saul, tuukii uaipan pamainaabatan mishidainao. Uruu idi umakon ĩdapu kawana'ati kida. Uikodan dono mishidainao, daonaoranao na'iki zunnao, ukozootan nii ĩdyaun padapu iki, na'iki utaraa-kidan na'ii naa ĩdyaun.

Philip kakuwaapatinan dau'o Samaria ii aka

⁴ Aizii mishidainao wuru'u kidoopainaoz Jerusalem iki, ĩkowaadapan naa Kaimana'o Kuwai Jesus dau'u pidannao ati pamakopa-kizi kawana'ati.

⁵ Aizii Philip, umakon donoi Samaria iti, na'ii'aka'a naa ukowaadapan Kaimana'o Kuwai pidannao ati Christ* dau'u.

⁶ Iriba da'i pidannao kasaba'ukinan, na'iki tuukii ĩabata'azon Philip kuwaa kaimanaiman. Usha'apanum kau'an ĩtukapan idi Philip sha'apatan iriba umanawun kida'o aimakaan, aona'oraz turuu pidan sha'apatauzon.

⁷ Iriba ukodita-kidan oia'o doronainao pidannao di'iki. Na'iki diiwa ĩkadakoinan wuru'u ĩkoditanuz pidannao di'iki. Na'iki iriba uchi'ika-kidan pidannao machi'ika-kainao na'iki tokooza'uupainao.

⁸ Uruu dono tuukii pidannao konaukian na'ii.

⁹ Aizii Samaria ii kaina'a marunao, Simon kia'o u'uu. Kotua'iki'ora'a naa udi'itinapa-kidan pidannao pamarunaowiinpan ida'an. Na'iki uruu tuukia'o u'atadinpan na'iki udakotinpan aitapa'o pidan nii.

¹⁰ ĩpai pidannao Samaria ii, waranuitapa-kariwainao, na'iki umanawun-tinpainao, tuukii ĩmishidan Simon. Uruu idi ĩkian udau'an, "Tominkaru di'iki'o uikodan wuru'u umanawunu'oraz ma'ozaka-kinai."

¹¹ Tuukii ĩmishidan marunao, usha'apanum kau'an kotua'iki'ora'a naa udi'itinapa-kidan pidannao pasha'apaapanii kida aimakaan dau'u pamarunaowiinpan ida'an.

¹² Aizii Philip, ukowaadapan idi'i naa ĩ'ati Kaimana'o Kuwai Tominkaru naobanai-tinan dau'u, na'iki Jesus uruu mishi'o Christ. Uruu idi zunnao na'iki daonaoranao mishidan Philip kuwaa, na'iki ĩchikaawunuinan naa.

¹³ Aizii Simon, umishida Philip kuwaa, uruu idi uchikaawunuinan naa kapam. Uruu dauna'an karikaonan umakon na'iki uchi'ikapam Philip dawu'ati. Na'iki tuukii udi'itinpan, utukapan idi na'apam Philip sha'apatan umanawun kida'o aimakaan.

Kaimana'o Doronaa morotinan Samaria Baara sannao

¹⁴ Aizii apostlenao Jerusalem iainao abata'a naa wuru'u Samaria Baara sannao mishidanuz Tominkaru Paradan, uruu idi ĩdyuudan Peter na'iki John ĩ'idi'iti.

¹⁵ ĩkaawan dauna'an, uru'u naa Peter na'iki John toriinapa-kidan mishidainao Tominkaru ati, Kaimana'o Doronaa morotin kizi ĩdyaun.

¹⁶ Usha'apanum kau'an Philip chikaawunuuni'i naa ĩdyaun, ĩmishidan idi Naobanai Jesus, mazan aonaa zii Kaimana'o Doronaa nii ĩ'ida'a.

¹⁷ Uru'u naa Peter na'iki John muudan paka'u ĩpai wunao ida'ati'i mishidainaoz, sariapa Kaimana'o Doronaa morotinan ĩpai ĩdyaun.

Simon toria'azon ma'ozaka-kinai

¹⁸ Aizii Simon, wuru'u marunao-tinpauzoz, udi'itapan wuru'u Kaimana'o Doronaa morotinanuz mishidainao, apostlenao muudan ida'an paka'u ĩ'ida'a. Sariapa utaa'azon puraata apostlenao ati.

* **8:5 Christ:** wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

¹⁹ Ukian i'ati, "Utaa kapam o'ati wuru'u ma'ozaka-kinaiz, na'apa kizi kapam Kaimana'o Doronaa morotinan ipai opishatanii pidannao."

²⁰ Mazan Peter kian u'ati, "Marii Tominkaru mainaabatan pupuraatan putuma. Pu'itiiman toriauzo-kariwai puraata ida'an wuru'u ma'ozaka-kinai, mawinipinaad-anu'oraz Tominkaru taan?"

²¹ Aonaa turuu pukaudinan watuma Tominkaru paradan dau'u. Usha'apanum kau'an Tominkaru aitapa punyukunuu, uaitapa pudi'itinpan pana'iti karikaonan.

²² Ukau'an pumarina'ata'a naa wuru'u pudi'itinapanuz oia'o dau'u, putoriinapa na'iki pupishaa Tominkaru, panaadon uso'otan nii wuru'u oia'oraz na'iki dikauda'oraz aimakaan pudi'itapan.

²³ Usha'apanum kau'an otukapa tuukii manawun pukishauzin waunao ati, na'iki tuukii manawun pusha'apata'azon oia'o, oia'o zaamatapan idi pugaru kaimanaiman," ukian.

²⁴ Sariapa Simon kian i'ati, "Oaitapa uTORIINPAN Naobanai ati o'dau'an, aonaa kizi dikauda'o aimakaan sha'apan o'ati, pukian kawan."

²⁵ Aizii Peter na'iki John ipaian dauna'an pakowaadapan ipai paabatanii, na'iki patukapanii kida Naobanai Jesus sha'apaapauzon, na'iki ikowaadapan dauna'an uparadan kida, ikiwan naa Jerusalem iti. Mazan kakiwapa-kizi an ikowaadapaanan naa Kaimana'o Kuwai pidannao ati, iriba wiizainao kawana'ati, Samaria ii aka kida'oraz.

Philip na'iki Ethiopia san daua'o

²⁶ Bauda'apa kamoo, angel, Tominkaru di'iki'o, kian Philip ati, "Pumako Jerusalem iki'o dunapo di'iti, Gaza iti'oraz mako'oraz mapidantaka'o amazada an."

²⁷ Sariapa Philip minziiwan na'iki umakon naa padyuuda-kizinao iti.

Kaina'a umanawunu'o Ethiopia san, ukiwapaanan patararan ida'an padapu iti. Uruu taapa'o Ethiopia ia'o naobanaiba puraatan.† Umakonkan Jerusalem ii, uchoochiipankan Jewnao tuma.

²⁸ Pakiwapaanan pu'u, uaitaapaanan kaarita ida'a kotua'o kuwai prophet Isaiah saadan.

²⁹ Aizii Philip kaawan naa dunapo iti, padyuuda-kizinao iti. Na'ii Kaimana'o Doronaa kian u'ati, "Pumaonapadin kindi'ia'oraz tarara di'iti'i, pumako kizi udaawata."

³⁰ Uru'u naa Philip mako'okan naa kadimana'o ida'an. Ukaawan tarara di'iti, uabatan Ethiopia san aitaapan wuru'u prophet Isaiah saadaniaz. Sariapa Philip pishaanuzu. Ukian u'ati, "Puaitapanii na'apa'oram dau'ati'o wuru'u puaitaapaananiazu?"

³¹ Sariapa ukian u'ati, "Aonaa oaitapan. Oaitapa mani soo pidan kowaadan an kaimanaiman o'ati." Udauna'an udapadan naa Philip, upaidin kizi patuma patararan zo'ati. Uruu idi Philip zaidan na'iki usakanata'akan naa udazaba'a. ³² Aizii wuru'u saada-kariwaiz Tominkaru paradan uaitaapaananiaz kaikapa'ora'a:

"Una'aka-ka'o na'apa kaznizo na'aka-ka'o kawanu'o pazowia'azoo-kizinao iti.

Pidan sokozaan dono kaznizo dani, aona'o nii uzaadan, na'apa'o uruu kapam.

Pidannao sha'apatan pu'u uruu, aona'o nii na'apam ukian.

³³ Tuukii iba'azootin-kidanuzu.

Na'iki aonaa ukootowapa-kida-ka'o sakitapa'o ida'an.

Uruu dauna'an uzowii-ka'o.

Ukau'an aonaa uwa'akan paudani oo pawadaun da'a'a imi'i baara'a."

³⁴ Udauna'an Ethiopia san pishaan naa Philip, "Turuu mani pukowaadan o'ati kanom daua'o wuru'u prophet Isaiah saadaniaz? Padaua'o oo ba'oran daua'o?"

³⁵ Uru'u naa Philip kowaadan u'ati Tominkaru paradan saadinpa'oraz, na'iki ukowaadan naa u'ati Kaimana'o Kuwai, Jesus daua'oraz.

³⁶ Imakopaanan pu'u dunapota tarara ida'an, ikaawan wunu di'iti. Sariapa Ethiopia san kian Philip ati, "Di'i naa wunu aizi'i. Turuu mani puchikaawunuuan naa o'garu?"

³⁷ [Philip kian u'ati, "Turuu, mazan soo pumishidan an tuukii." Sariapa ukian Philip ati, "Omishida Jesus Christ, uruu Tominkaru dani."}]‡

³⁸ Uru'u naa umashaadin-kidan patararan wunu danoma'a. Udauna'an itoka'akan naa tarara di'iki imako'okan naa wunu baoko iti. Na'ia'a naa Philip chikaawunuuan naazu.

³⁹ Imaaratinan dauna'an wunu baoko iki, masha'apakiaka Tominkaru Doronaa na'aka'akan naa Philip ba'oran wiizai iti. Aona'a naa Ethiopia san tukapan Philip powa'a. Pamatukapakan pu'azu, upu'u udobatan konaukii.

† 8:27 Ethiopia ii, udaru'o naobanaiba oo Queen, odakota-ka'o Candace kii. ‡ 8:37 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

⁴⁰ Masha'apakiaka Philip kaawa'akan naa Azotus[§] iti. Na'iki'i naa udobatan Caesarea iti. Umakopaanan pu'u na'iti, ukowaadapaanan Kaimana'o Kuwai ipai wiizai kawana'ati.

9

Jesus zaamatan Saul (Acts 22:6-16; 26:12-18)

¹ Aizii Saul pakawan zii udokotautan pazowian wuru'u mishidapainouz Jesus. Uruu idi umakon Umanawunu'o Faadaa di'iti.

² Ukian u'ati, "Ōmako'ozon Damascus iti ōdorota'anan pidannao wuru'u da'anainaouz 'Jesus Kaduz'. Uruu idi ōaipan usaadan kaarita ōna'akan nii synagogue kawana'ati kida, Jewnao naobanaanao di'iti, ikaminka'uta kizi ōzaamatan ipai daonaioranao na'iki zunnao, wuru'u Jesus pidanannaouz, ōna'aka kizi ōdyaun da'ati'i Jerusalem ati, na'a kizi ōtaraa-kaō."

³ Aizii Saul makon naa Damascus iti, una'aka'a naa wuru'u saada-kariwaiz kaarita. Mazan umakopaanan pu'u zii na'iti, na'iki umaonapatapaanan pu'a'a naa kapam, masha'apakiaka aimakaan kanada'akan aokazi iki. Ipai amazada kanada'akan Saul dazaba an kida.

⁴ Sariapa Saul waota'akan imi'i baara iti, na'iki uabata parada-karu kian pa'ati, "Saul, Saul, kandii nii pupataka'utan ōgaru?"

⁵ Sariapa Saul dako'atinuzu. Ukian, "Ōnaobanaa, kanom dii pugaru?"

Sariapa parada-karu kian u'ati, "Ōgaru Jesus, ōgaru wuru'u pupataka'utaniaz.

⁶ Aizii pukadishita, pumako'o naa wuru' donoi di'iti'i, pumako-kiziz. Na'ia'o nii ōpoitoru kowaadan pu'ati kanom pusha'apatan nii."

⁷ Daonaioranao makopainouz Saul tuma, na'a ikadishitapan, aonaa ōka'iita'akan pa-paradan, ōabata wuru'u parada-karuz, mazan aonaa kanom ōtukapan.

⁸ Udauna'an Saul kadishita'akan naa imi'i baara iki. Uda'ata'akan padamata paawun, mazan aona'a naa utukapa'akan amazada. Udauna'an uminauda'unaō ka'utan naazu, atii ōkaawan Damascus iti.

⁹ Idikinauda'u kamoo u'ishaawununkan, na'iki aonaa uaroopan, na'iki aonaa kanom utuzan kapam.

¹⁰ Na'ii Damascus ii kaina'a mishidapa'o Jesus, u'uu Ananias. Uruu dono Naobanai Jesus aida-kidinan na'iki uparadan u'ati, kaikapa'a: "Ananias."

"Di'i ōgaru'u, ōNaobanaa," ukian.

¹¹ Naobanai kian koshan u'ati, "Aizii puminziiwa, pumako kizi Judas dapu iti. Kaina'a udapu tawuru di'ia'a dunapo dakota-kariwaiz 'Sakitapa'o Dunapo,' kii. Pukaawan dono na'iti, pupishaa pa'i Saul dau'an, Tarsus sanaz. Kai'oraz, utoriinpan ō'ati.

¹² Ōtukapa-kidani'i naa daonaiaora u'ati, u'uu Ananias. Utukapa ukaawan pa'ida'ati, na'iki upishatanuz utukapa kizi koshan."

¹³ Sariapa Ananias kian, "Ōnaobanaa, iriba'o pidannao kowaadautan aimakaan uruu daonaiaora dau'u, ōkowaada na'apam upataka'utan tuukii pupidanannaō Jerusalem ii.

¹⁴ Na'iki ōkowaadan wuru'u ukaawanuz da'ati'i Damascus ati, uzaamata'anan ipai pidan-nao naobanaitapainouz pugaru. Na'iki kaina'a una'akapan kaarita faadaanao zowau-naanao saadanii u'ati uzaamata-kinaa nii wuru'u mishidainouz pugaru."

¹⁵ Sariapa Naobanai kian, "Pumako upu'u u'idi'iti, usha'apanum kau'an ōzaamatanii'i naa uruu ōpoitoru nii. Ōdyuudan nii ukakuwaapan ōdau'u Gentilenaō ati, na'iki ōzawaunaanao ati, na'iki ōzawaunaanao ati kapam.

¹⁶ Na'iki ōkowaadan nii u'ati tuukia'o nii pidannao pataka'utan uruu ōdau'an," ukian.

¹⁷ Uruu idi sariapa Ananias makon Saul mashaapa-kizi iti. Amorotan dauna'an kabaun nazo iti, sariapa umako'okan Saul di'iti, na'iki upishata'akan naazu, na'iki ukian u'ati, "Ōinawuzu Saul. Wanaobanaa dyuudanii ōgaru pu'ida'ati. Uruu Jesus, aida-kidina'oraz pu'ati, puwa'atipapaanan dono'oraz da'ati'i. Uruu wuru'u dyuuda'oraz ōgaru pu'ida'ati, kaiman kizi putukapan koshan da'i, na'iki Kaimana'o Doronaa ma'ozakada kizi pugaru."

¹⁸ Sariapa aimakaan kopau mada kawan kida'o waowa'akan Saul awun di'iki. Uruu dauna'an, kaimana'a naa utukapa'akan koshan. Udauna'an ukadishita'akan naa, na'iki uchikaawunuu-kaōa'a naa.

¹⁹ Saul nikan dauna'an pawanyukunuu, sariapa uma'ozaka'akan powaa iti.

Saul na'ian zii Damascus Ii

Saul na'ian zii mishidainao tuma Damascus ii.

²⁰ Uruu dono umorotan synagogue kida di'iti. Na'ii ukakuwaapan Jesus dau'u. Ukowaadan mishi'o wuru'u Jesus, Tominkaru Dani uruu.

§ 8:40 Azotus: ba'oran u'uu Ashdod kii.

²¹ Ipai abatainaouz Saul paran, tuukii ìdi'itinpan ukuwaa dau'u. Ìkian pa'atiaaka kida, "Aonaa uruu mani mooko tawuru'u zowiiipauzoz Jerusalem iainao pidannao zaamatinpainao kidaz Jesus di'iti? Aizii ukowaada-kao wuru'u ukaawanuz da'ati'i, uzaamata'anan mishidainao, na'iki uaipan pana'akan ìdyaun dodotinapa kida Jerusalem iti, faadaanao zowaunaanao di'iti," ìkian.

²² Mazan ma'ozaka manawun Saul kakuwaapan, aonaa Jewnao wuru'u Damascus sannaouz aitapan na'apam pakian u'ati. Usha'apanum kau'an kaimanaiman ukowaadan Ì'ati mishi'o wuru'u Jesus uruu Christ.*

²³ Uruu dauna'an Jewnao zowaunaanao baokopatinan naa, uruu Ìaipan naa pazowia'akan Saul.

²⁴ Uruu idi Ìzadapanuzu ipai donoi awautapa-kinao paniinomizinaa kawana'ati, aiwaka'an na'iki wakanadan pu'u. Mazan kowaada-kao u'ati wuru'u Ìzadapanuz uruu.

²⁵ Bauda'apa maruta'o, pidannao mishidainaoz Saul kuwaa, Ìpaidan uruu udaru'o dazowan zo'iti, udauna'an Ìkodita-kidanuzu, donoi awautapa-kinao kuduan shaawata. Ìtoka-kidanuzu atii imi'i baara iti, uruu na'apa ukidoopan patarubanao ai.

Saul kaawan Jerusalem Iti

²⁶ Aizii Saul kaawan dono'o naa Jerusalem iti, uaipan naa padamata pabaokopatinan wunao bii ìti'i mishidainaoz Jesus, mazan tuukii ìtarian u'ai. Aonaa Ìmishidan wuru'u umishidanuz naa Jesus.

²⁷ Udauna'an Barnabas na'akan naazu apostlenao di'iti, na'iki ukowaadan naa Ì'ati na'apam Naobanai Jesus aidinan na'iki uparadan kapam Saul ati dunapo ii. Na'iki ukowaadan kapam Ì'ati na'apam Saul kakuwaapan ma'ozaka Jesus dau'u Damascus ii.

²⁸ Uruu dauna'an zii Ìkashaapan Saul baokopatinan patuma. Na'iki karikaonanu'u naa ukakuwaapatinan ma'ozaka Jesus dau'u pidannao ati Jerusalem ii.

²⁹ Na'ia'a naa koshan ukashadaakapan Jewnao tuma, wuru'u paradaniita'oraz naa Greeknao paran. Sariapa ìto'oran u'ati, na'iki Ìaipan naa pazowia'akanuz.

³⁰ Mazan mishidainao aitapa'aka'a naa wuru'u Ìzowia'azoonuz Saul, sariapa Ìna'akanuzu Caesarea iti, na'iki'i naa Ìdyuudan naazu pawiiizi Tarsus iti, kanawa ida'an.

³¹ Uruu dauna'an kaimana'a naa na'iki konaukia'a naa mishidainao mashaapan, wuru'u Judea Baara ii aka kidainaoz, na'iki Galilee Baara ii aka kidainaoz, na'iki Samaria Baara ii aka kidainaoz. Aona'a naa kanom pataka'utan Ìdyaun. Kaimana'o Doronaa kaminka'utan idi Ìdyaun, powa'a zii Ìma'ozakadinan, na'iki powa'a zii mishidainao Jesus iribainan, na'iki aona'a naa powa'a Ìsha'apata'azon dikauda kida'o aimakaan panaobanaitan idi'i naa Jesus.

Peter makon daua'o Lydda iti, na'iki Joppa Iti

³² Peter chi'ikapan na'iki umorowautapan ipai wiizai kawana'ati. Aizii ukaawan dono'o naa Lydda iti, na'ii umorowautapan mishidainao di'ii.

³³ Na'ii uikodan daonaiora machi'ikaka'o, u'uu Aeneas. Wurru'u pidanaz aona'o uzikadinan pada'awupa-kizi baara di'iki, 8 wunu.

³⁴ Peter kian u'ati, "Aeneas, Jesus Christ chi'ika-kidan nii pugaru. Pukadishita, pusaabaa wuru'u puda'awupa-kizi baaraz." Sariapa mishi Aeneas kadishita'akan.

³⁵ Iriba pidannao, wuru'u mashaapainao kidaz Lydda ii, na'iki ipai wuru'u Sharon Baara ii aka kida'oraz Ìmashaapan tukapan wuru'u machi'ikaka'o pidan chi'ika-kida-kaoz. Uruu idi tuukii Ìmishidan, na'iki Ìzaamatan naa kapam Jesus panaobanaa nii.

³⁶ Uruu dono kaina'a zun mashaapa'o Joppa ii. Oroo mishidapa'o Jesus; o'uu Tabitha, Dorcas kia'o kaiwuru'u Greek paran ida'an. Karikaonan da'i okaminka'utauzon na'iki okamunanuuzon ipai mapuraatanu'o pidannao ati.

³⁷ Na'apaini'i naa okarinaan tuukii, atii omawakan. Onanaa chikaanaa-kao dauna'an, omuuda-kaoa'a naa doko'o ii, paranka baara-tinpa'o, kabaun nazo ii.

³⁸ Maonapa'o wuru'u wiizai Lydda, Joppa iti. Uruu idi mishidainao Joppa sannaouz abatan kaina'a Peter Lydda ii. Sariapa Ìdyuudan dya'utam daonaioranao dapada'anan Peter. Ìkaawan u'idi'iti, ìkian u'ati, "Kadiman, pumako watuma Joppa iti."

³⁹ Sariapa Peter minziiwa'akan, na'iki umako'okan naa ìtuma. Ukaawan naa Ì'idi'iti, sariapa Ìmorota-kidanuzu doko ia'o kabaun nazo iti, mawakaiba nanaa muuda-kizinao iti. Iriba zunnao, mawakainao kida'a naa Ìdaiarunao kasaba'uinan Peter dazaba an, Ìzaadan u'ati na'iki Ìtukapa-kidan u'ati ipai kamicha kida, wuru'u Dorcas kanoonii kidaz paziwun dono'oraz zii.

* 9:22 Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa Christ daua'o kaarita tokon ii.

⁴⁰ Udauna'an Peter dyuudan ipai pidannao koditan mawakaiba muuda-kizinao nazo iki. Īkoditan dauna'an, sariapa ukodoru'ukan na'iki utoriinpa'akan naa Tominkaru ati. Udauna'an ukian mawakaiba ati, "Tabitha, pukadishita!" Sariapa oda'ata'akan paawun, na'iki otukapa Peter. Uruu idi osakanata'akan naa.

⁴¹ Peter zaamatan oka'u, na'iki ukadishita-kidanuzo. Udauna'an umorota-kidan naa powa'a ati ipai mishidainao, na'iki mawakainao kidaz naa ĩdaiarunao. Īkaawan na'iti, ĩtukapa oeroo kakupa'a naa.

⁴² Uruu dono ipai pidannao mashaapainao Joppa ii abatan kuwai Tabitha kakuda-kaodau'u. Uruu idi iriba pidannao mishidan Naobanai Jesus.

⁴³ Uruu dauna'an iriba kamoo Peter na'ian zii Joppa ii, Simon dapu ii, wuzadapauzoz madai kida.

10

Peter na'iki Cornelius

¹ Kaina'a daonaiora mashaapauzo Caesarea ii, u'uu Cornelius. Uruu Rome soldyaannao zowaunaa, Italy ikiinaouz.

² Wuru'u Cornelius aonaa Jew mani, mazan upu'u zii uruu, na'iki udapu ainao, na'iki ipai uiribannao kida, Tominkaru-tapauzonao pa'idiwaru, na'iki ipai ĩsha'apatinauzon Tominkaru aipan kawana'ati. Karikaonan ukaminka'utauzon kapam pataka'utinainao kida Jewnao. Na'iki karikaonan utoriinpa'auzon Tominkaru ati.

³ Bauda'apa kamoo wachuupun ua'ii, Tominkaru tukapa-kidan pa'angelin Cornelius ati. Kaimanaiman Cornelius tukapanuz. Angel kian u'ati, "Cornelius!"

⁴ Sariapa uawunuupa'akan angel di'iti, patarian bii'i. Ukian u'ati, "Kanom puaipan o'ai, o'naobanaa?"

Angel kian u'ati, "Tuukii Tominkaru naudapan putoriinpa'auzon pa'ati, na'iki utukapa na'apam pukaminka'utauzon pataka'utinainao. Uruu ida'an putukapa-kidan mishi putaainan u'ati.

⁵ Aizii pudyuuda pa'i pidannao Joppa iti ĩdapadanaka kizi pidan, Simon Peter kia'oraz u'uu.

⁶ Kaina'a uruu tawarai nii Simon dapu ii, wuzadapauzoz madai kida. Maonapa'o udapu paran danoma ii."

⁷ Angel mako'okan dauna'an, uru'u naa Cornelius dapada'akan dya'utam papoitorunao na'iki bauda'apa soldyaa karikaonan'oraz ukadinauzon utuma, na'iki uruu Tominkaru-tapauzo kapam.

⁸ Ukowaada ĩ'ati ipai aimakaan patukapaniaz aidinan. Udauna'an udyuuda'akan naa ĩdyaun Joppa iti.

⁹ Atii ba'oran kamoo ĩmaonapatapaanan naa Joppa iti. Upu'u Peter zaidan kabaun paawa iti, utoriinpa'anan Tominkaru ati. Na'apain sakitapa kamo'ora'a naa wuru'u.

¹⁰ Uruu idi uabatan pazamazi'i naa. Mazan Simon poitorunao, ĩwarakinpan zii. Aizii Peter toriinpan pu'a'a naa, masha'apakiaka Tominkaru aida-kidan aimakaan u'ati.

¹¹ Peter tukapan aokazi da'atinan na'iki aimakaan wa'atin imi'i baara ati aokazi iki, na'apa kazo'a'o kamicha madanaa zaamatapa-kaowawun'u'o padanoma tokon iki kida.

¹² Wuru'u kamicha madanaa zo'o, Peter tukapan pabi'inaaka'o aimakaan, uzainao, na'iki wuniinoo kaduz kida, na'iki ipai wuru'u kozootinainao kidaz ĩchi'ikapan, na'iki pabi'inaaka kotu'uznao.

¹³ Sariapa parada-karu kian u'ati, "Peter! Aushaa puzowii punikan nii."

¹⁴ Peter kian, "Aonaa turuu, o'Naobanaa. Aonaa na'apainim zii o'nikauzon ĩnao kaduz aimakaan, wuru'u aona'oraz waunoo kakinaorinaa taapadan wanikan."*

¹⁵ Powa'a koshan aokazi iki'o parada-karu kian u'ati, "Mana'a pudakota'ana'a aimakaan kaniriba'o nii, wuru'u o'garu Tominkaru saabaaniaz naa na'iki o'tomaniaz naa kaimana'o nii."

¹⁶ ĩdikinau parada-karu na'apan u'ati. Udauna'an ukiwa-kida'aka-kaoa'a naa aokazi iti.

¹⁷ Aizii Peter di'itinpan tuukii, uaitapa'azon kanom manawun wuru'u tukapa-kidakaririwaiz pa'ati. Udi'itinpan pu'u zii kabaun zowau ii, upu'a'a naa Cornelius dyuudaniinoo pidannao pishautan naa na'iam Simon dapu, atii ĩkaawan kabaun korarannaa paniinomizinaa ati.

¹⁸ "Tosh," ĩkian. "Kaina'a tawarai da'a'a, Simon Peter kia'o u'uu?"

¹⁹ Peter pakawan zii utiawan paaitapan kanom manawun wuru'u aimakaan aida-kidakaririwaiz pa'ati. Sariapa Kaimana'o Doronaa kian u'ati, "Puabata, kaina'a ĩdikinauda'u daonaioranao kaida'a'a ĩdawatapan pugaru.

* 10:14 Leviticus 11:1-23

²⁰ Putoka, putukapa'an kizi İdyaun, na'iki pumako pa'i İtuma, mana'a putaria'ana'a. Ögaru wuru'u dyuuda'oraz İdyaun."

²¹ Uruu idi Peter toka'akan naa, sariapa utukapan daonaioranao na'iki ukian İ'ati, "Ögaru wuru'u unao dawatapaniaz. Na'apa'oram ukuwaa wuru'u uwa'atinuz?"

²² İkian u'ati, "Wanaobanaa Cornelius, soldyaanao zowaunaaz, dyuudan waunao pu'ida'ati. Uruu kaimana'o pidan, izo'ati'o Tominkaru. Uruu aonaa Jew mani padamata, mazan ipai Jewnao naudapan uruu. Tominkaru dyuudan pa'angelin u'ida'ati na'iki udyuudan upacara-kidan pugaru padapu iti, uabata kizi pukuwaa," İkian.

²³ Udauna'an Peter morota-kidan naa İdyaun. Bauda'apa maruta'o İda'awu'ukan na'ii.

Ba'oran kamoo Peter minziwan, na'iki umako'okan naa Caesarea iti Cornelius poitorunao tuma. Na'iki pabi'i kida mishidainao Joppa sannaouz mako kapam İtuma.

²⁴ Ba'oran kamoo İkaawan naa Caesarea iti. Aizii Cornelius, uzaudapani'i naa İdyaun. Kaina'a'a naa uiribanna, na'iki upaonarunao, udapadaniinao padapu ati.

²⁵ Peter kaawan dono'o naa, sariapa Cornelius ikodapanuzu, udawukan na'iki ukodoru'ukan ukanaapu iti.

²⁶ Mazan Peter kadishita-kidanuzu. Ukian u'ati, "Ögaru, soo pidan karikaonan na'apa'o pugaru kawan."

²⁷ Upu'a'a naa Peter morotan udawu'ati kabaun nazo iti, pakadaktinaanan pu'u utuma. Na'ia'a naa utukapa iriba pidanna baokopatinpan.

²⁸ Sariapa ukian İ'ati, "İpai unao, uaitapanii waunao Jewnao kaduz, aonaa wakak-inaorinao kashaapan wamorowautan oo wabaokopatinan unao Gentilenao bii iti. Mazan kaimanaiman Tominkaru kainaabatan ö'ati, aonaa kizi ödakoopan oo ödakatun sha'apa'oram pidan dikauda'o nii.

²⁹ Aizii di'i pudapada-kidan ögaru, sariapa önyukunuu na'apa'akan, minziwa öwa'atin pugaru ida'ati. Aizii Cornelius, pukowaada'a naa kanom ni'o pudapada-kidan ögaru da'ati'i."

³⁰ Cornelius kian u'ati, "Kotu'iki'i donoiman kaikapaimana'a, ötoriinpan ödapu nazo ii Tominkaru ati. Masha'apakiaka daonaiora kadishitan ökanaapu'u, wizi'i'o ukamichan.

³¹ Ukian ö'ati. 'Cornelius! İpai Tominkaru abatan puparadan putoriinpaouz kawana'ati, na'iki utukapa na'apam pukamunanuuzon pataka'utinainao ati.

³² Pudyuuda pa'i pupoitorunao Joppa iti İdapadanaka kizi pidan, Simon Peter kia'o u'uu. Kaina'a uruu tawarai nii Simon wuzadapauzoz madai dapu ii, maonapa'o udapu paran danoma ii,' ukian.

³³ Uruu idi kadiman ödapada-kidan pugaru. Kaiman manawun wa'ati puwa'atin da'ati'i. Ukau'an ipai waunao di'i, wazaudapan naa pugaru Tominkaru awun za'a. Waabata'azon ipai na'apa'oram kuwai kida, wuru'u waNaobanaa dyuudaniaz pukowaadan wa'ati."

Peter kakuwaapan naa

³⁴ Peter kian İ'ati, "Aizii öaitapa'aka'a naa, aonaa Tominkaru mana'idiipan sha'apa'oram kaduz pidan, umarinapa ipai pidanna patumaaka.

³⁵ Uzaamata sha'apa'oram kaduz pidan, İzo'atin idi uruu, na'iki İmashaapan idi kaiman uaipan kawana'ati.

³⁶ Unao, uaitapani'i naa kuwai tawuru'u Tominkaru dyuudauzoniaz waunao Israelitena'o ati. Kaimana'o Kuwai, pidanna ikoda-kinaa ni'o kaimanaaka-karu Tominkaru tuma, Jesus Christ ida'an, dyuuda-kariwaiz ipai pidanna naobanaa nii.

³⁷ "Unao, uaitapani'i naa ipai aimakaan Jesus sha'apatanii waunao Jewnao wiizi Israel Baara an. Usakadinan Galilee Baara iki, John kakinaopan dauna'an pidanna İtanawatin kizi pa'oi'an ai na'iki İchikaawunuin kizi.

³⁸ Uabatani'i naa na'apam Tominkaru taan Jesus Nazareth san ati Kaimana'o Doronaa na'iki ma'ozaka-karu. Uruu ida'an ma'ozaka ukaudinan, usha'apata kaiman kida'o aimakaan, ukakuda ipai karinainao pidanna. Aizii wuru'u Satan zaamatapaniinaouz, na'iki uantamikitaniinao kidaz, ipai ukakudan İdyaun, Tominkaru kaina'an idi utuma.

³⁹ Waunao apostlenao, watukapanii ipai aimakaan wuru'u usha'apatanii kidaz ipai Jewnao wiizi Jerusalem ii aka na'iki ba'oran İwiizi kida di'ii'aka. Jewnao tukapanii padamata usha'apatan na'apa kida'o aimakaan, mazan upu'u İtaukanuzu cross di'ti, atii İzowianuzu.

⁴⁰ Mazan Tominkaru kadishita-kida uruu pamawaka-kizi iki, idikinauda'utan kamoo ida'a. Na'iki utukapa-kida uruu pabi'i kida pidanna ati.

⁴¹ Aonaa ipai pidanna ati mani, soo wunao ati'i uzaamataniinaouznaa kakuwaap-atina'o nii pasha'apatanii kida dau'u. Ukau'an waunao watukapanii uruu, waaroapanii na'iki watuzanii baokopa utuma, ukadishitan dauna'an pamawaka-kizi iki.

⁴² Uruu idi udyuudan wakakuwaapan ipai pidannao ati, na'iki wakowaada kizi kapam, uruu Tominkaru zaamataniaz kootowapa-kida'o nii ipai pidannao, mawakainao na'iki kakupainao.

⁴³ Ipai Tominkaru prophetinnao kowaadani'i naa udau'an pakaaritan kida ida'a. Kaikapa'o ikianu'u: 'Ipai pidannao mishidainao uruu na'iki izo'atiinao uparadan, Tominkaru mainaabatan nii i'orian imishidan idi Jesus.'

*Kaimana'o Doronaa
na'iki Gentilenao*

⁴⁴ Peter paradinan pu'u zii, Kaimana'o Doronaa morotina'akan naa ipai pidannao, abatapainaoz ukuwaa.

⁴⁵ Mishidainao Jewnao wuru'u kaawainaoz Joppa iki Peter tuma, tuukii i'di'itinpan patukapan idi Tominkaru taan Kaimana'o Doronaa Gentilenao ati kapam.

⁴⁶ Iaitapa Tominkaru di'iki'o wuru'u, usha'apanum kau'an iabatan idi iparadan pana'a kida'o parada-karu ida'an. Na'iki iabatan idi ikonaukii-kidan Tominkaru sha'apatan kaiman kida'o aimakaan. Sariapa Peter kian ba'oran mishidainao ati,

⁴⁷ "Kanom kaina'a mashaata'o nii di'oraz pidannaou'u, ichikaawunuu-ka'o ai wunu idi? Kaina'a'a naa Kaimana'o Doronaa taa-ka'o i'ati, na'apa utaa-ka'o kawan waunao Jewnao ati," ukian i'ati.

⁴⁸ Udauna'an udyuudan naa ichikaawunuu-ka'o imishidan idi'i naa Jesus Christ. Pachikaawunuu-ka'o dauna'an, ipishaan naa Peter marii kizi una'a'akan ituma na'apada'um kamoo zoobaba.

11

Peter kakuwaapan Jerusalem ii mishidainao ati

¹ Aizii apostlenao na'iki mishidainao Judea Baara ii akainaoz abata'aka'a naa wuru'u Gentilenao mishidanuz naa kapam Tominkaru paradan.

² Aizii Peter kiwan dono'o naa Jerusalem iti Judea Baara ia'oraz, sariapa Jewnao, wuru'u mishidainaoz, dakoopan uruu. I'kian u'ati.

³ "Pumorowautapankan Gentilenao bii ii, atii puaroapa zii kapam ituma."

⁴ Uruu idi Peter kowaadan naa i'ati kaimanaiman, ipai na'apa'oram wuru'u aimakaan sha'apanuz pa'ati. Ukian i'ati.

⁵ "Otoriinan pu'u Joppa ii, Tominkaru aidan aimakaan o'ati. Otukapa aimakaan wa'atin aokazi iki imi'i baara ati, na'apa kazo'o kamicha madanaa zaamatapa-ka'o padanoma tokon iki kida'o kawanu'o. Umashaadan na'a odazaba'a.

⁶ Oawunuupan unazo iti otukapa pabi'inaaka aimakaan: uzainao, na'iki wuni-inao kaduz kida, na'iki ipai wuru'u kozootinainao kidaz ichi'ikapan, na'iki pabi'inaaka kotu'uznao.

⁷ Upu'u obatan parada-karu kian o'ati. 'Peter! Aushaa puzowii punikan nii.'

⁸ Mazan odako'atinuzu. 'Aonaa turuu, oNaobanaa! Aonaa na'apainim zii onikauzon inao kaduz kaniriba'o aimakaan, wuru'u aona'oraz waunao Jewnao kakinaorinaa taapadan wanikan.'

⁹ Powa'a koshan aokazi iki'o parada-karu kian o'ati. 'Mana'a pudakota'ana'a aimakaan kaniriba'o nii, wuru'u Ogaru Tominkaru saabaaniaz naa na'iki otomaniaz naa kaimana'o nii!'

¹⁰ Idikinau wuru'u parada-karu na'apanuz o'ati. Udauna'an ukiwa-kida'aka-kaoa'a naa powaa iti aokazi iti.

¹¹ "Upu'a'a naa idikinauda'u daonaioranao kaawan kabaun omashaapa-kizi iti, inao dyuuda-kariwainao odau'ati Caesarea iki.

¹² Sariapa Kaimana'o Doronaa kian o'ati. 'Pumako pa'i ituma. Mana'a putaria'ana'a.' Uruu idi omakon idawu'ati. 6 mishidainao makonkan otuma. Di'i idyauunu'u, wuru'u makonkainaoz otuma. Ipai baokopa wamorotan Gentile, Cornelius dapu iti.

¹³ Uruu'u naa ukowaadan wa'ati na'apam angel kaawankan pa'ida'ati. Angel kian u'ati. 'Pudyuuda pupoitorunao Joppa iti, idapadanaka kizi Simon Peter.

¹⁴ Usha'apanum kau'an ukowaadan nii Kaimana'o Kuwai, Tominkaru kazannaata-kinaa nii pugaru na'iki ipai puiribannao, pudapu ainao kidaz.'

¹⁵ Uruu dauna'an okakuwaapan naa i'ati, sariapa Kaimana'o Doronaa morotan inyukunuu iti, na'apa umorotinauzon kawan waunao kiwiitapa'o dono'oraz.

¹⁶ Sariapa onyukunua'akan wanaobanaa Jesus kiauzon wa'ati. 'John, uchikaawunuupan wunu idi karikaonan, mazan Tominkaru, uchikaawunuuan nii unao Kaimana'o Doronaa idi pa'an.'

¹⁷ Ukau'an waaitapa Tominkaru wuru'u taa'oraz Kaimana'o Doronaa Gentilenao nyukunuu iti, na'apa utaan kawan Kaimana'o Doronaa waunao Jewnao nyukunuu iti, wamishidan idi Naobanai Jesus Christ. Ukau'an aonaa turuu omashaatan Tominkaru sha'apatan kaimana'o aimakaan i'ati!"

¹⁸ Aizii Jewnao, wuru'u mishidainao kidaz abatapan dauna'an ipai wuru'u Peter kuwaa kidaz, sariapa Isookadan padakomikitanan, mazan uruu dauna'an, tuukii ikonaukii-kidan Tominkaru. I'ian kaikapa'a: "Aizii waaitapa kaimanaiman, Tominkaru aipan kawana'ati'o wuru'u Gentilenao, tanawatinanuz pa'oi'an ai, uaipan idi imashaapan karikaonan patuma."

Antioch sannao daua'o

¹⁹ Aizii mishidainao, tawuru'u kidoopainauz papataka'uta-ka'o ai, Stephen zowii-ka'o dono'oraz, imakon munapo'o wiizai kida di'iti, atii Phoenicia iti, ba'orainao Cyprus iti, na'iki ba'orainao Antioch iti. Na'ia'a naa ikakuwaapan Jesus dau'u, mazan soo Jewnao ati karikaonan.

²⁰ Pabi'i kida kaina'a daonaoranao mishidainao, Cyprus Baara sannao na'iki Cyrene sannao, Inao makon dono'i Antioch iti. Na'ii ikakuwaapan Jewnao ati na'iki Gentilenao ati kapam. Ikowaadan naa Kaimana'o Kuwai Naobanai Jesus dau'a'o.

²¹ Tominkaru taan idi pama'ozakan i'ati, ma'ozaka ikakuwaapan, uruu idi iriba Gentilenao mishidan ikuwaa Jesus dau'u kida'oraz.

²² Aizii mishidainao, Jerusalem iainauz abatan naa iriba Antioch sannao mishidan naa Jesus, sariapa Idyuudan Barnabas makon Antioch iti.

²³ Ukaawan na'iti, tuukii ukonaukian, usha'apanum kau'an uaitapa na'apam Tominkaru taan kaimana'o mishida-karu inyukunuu iti. Uruu idi uma'ozakadan naa inyukunuu powa'a zii, karikaonan kizi i'izo'atin Naobanai Jesus, na'iki aonaa kizi i'tanawatinan u'ai.

²⁴ Barnabas uruu kaimana'o pidan, ma'ozaka'o Kaimana'o Doronaa kaudinan u'ida'a. Na'iki uruu mishida'o Tominkaru. Iriba, iriba pidannao mishidan Naobanai Jesus, ukakuwaapan idi i'ati udau'an.

²⁵ Uruu dauna'an Barnabas makon naa Tarsus iti, udorota'an Saul.

²⁶ Uikodan dauna'an Saul, una'akan naazu patuma powaa iti Antioch ati. Bauda'apa wunu Barnabas na'iki Saul na'ian mishidainao tuma. Karikaonan ibaokopainpan mishidainao tuma na'ii, i'tominapa-kidan naa iriba, iriba pidannao Tominkaru paradan dau'u. Uruu dono Antioch ii, uru'o zii mishidainao Jesus dakotauzo-ka'o Christian kii.

²⁷ Uruu dono prophetnao, Jerusalem ikiinao, kaawan Antioch ati.

²⁸ Kaina'a bauda'apa Agabus kia'o u'uu. Uruu kadishitan pidannao kanaapu ati, Kaimana'o Doronaa aipan ati, ukowaadan kaina'iki zamazi wa'atin ipai amazada kawana'ati'o nii. (Claudius kazowautapan dono'o Rome ii aka'o amazada wuru'u zamazi kaawanuz.)

²⁹ Sariapa mishidainao di'itinpan, ibaуда'apatan panyukunuu iaipan pakaminka'utan ipai mishidainao. Uruu idi ipai mishidainao Antioch sannaouz taa'azon puraata sodi kida paka'iitan kawana'ati, pakaminka'uta-kinaa nii ba'oran mishidainao, wuru'u kawii-zitinpainao kidaz Judea Baara ii aka.

³⁰ I'dyuuda'a naa wuru'u pabaokopataniaz puraata Barnabas na'iki Saul ida'an, choochi zowaunaanao di'iti Jerusalem iainauz.

12

Peter kodita-kida-ka'o taraa-kizai iki

¹ Uruu dono naobanai Herod zaamata-kidan na'iki utaraa-kidan pabi'i kida mishidainao zowaunaanao Jerusalem ii. Uaipan papataka'utan idyaun tuukii.

² Sariapa udyuudan soldyaanao zowian apostle James marii za'aba'i idi, John inawuzu uruu.

³ Herod tukapan idi tuukii Jewnao konaukian James zowii-ka'o idi, uru'u naa uzaamata-kidan kapam Peter. Bread Mawiki'ina'o Nikauzo-ka'o Kamoon dono'o wuru'u uzaamata-kidanuz Peter.

⁴ Peter zaamata-ka'o dauna'an, utaraa-kaoa'a naa. Na'ii 4 soldyaanao tonaazinaa muuda-ka'o awunuutapa'o nii uruu. Kiwiin 4 soldyaanao awunuutapan nii uruu. Uruu dauna'an 4 ba'orainao awunuutapan nii koshan, udauna'an na'apa'o nii koshan, udauna'an na'apa koshan.

Aizii Herod, uaipan nii pakootowapa-kidan Peter ipai pidan kanaapu'u, Passover Kamoon ipain dauna'an.

⁵ Uruu idi Peter taapa-kaoa'a naa taraa-kizai ii. Mazan mishidainao toriinpan tuukii, ĩaipan Tominkaru kaminka'utan Peter.

⁶ Bauda'apa'a naa kamoo, Peter kootowapa-kida-kaoo ua'ii, uda'awun dya'utam soldyaanao sakoda'a. Watudinpa'o Peter anoba chain idi, soldyaanao anoba di'iti. Na'iki kaina'a ba'oran soldyaanao watchmantapainao paniinom kida, taraa-kizai nazo ii.

⁷ Mazan masha'apakiaka angel Tominkaru di'iki'o kaawa'akan Peter ida'ati, na'iki ipai taraa-kizai nazoo Peter da'awupa-kiziz kanada'akan. Sariapa angel pokowauanuzu, upishatan Peter ma'ozaka'o ida'an. "Pupokoda! Kadiman na'iki pukadishita," angel kian. Sariapa chain kida waota'akan Peter anoba di'iki.

⁸ Udauna'an angel kian u'ati, "Pukaiwada pukamichan, na'iki pukaiwada pudazkidi." Kadiman Peter kaiwadina'akan. "Pukaiwada puchaakitan za'aba'i, na'iki puwa'ati ōdawu'ati," angel kian u'ati.

⁹ Uruu idi Peter da'ana'akan naa angel. Mazan aonaa Peter aitapan mishi'o wuru'u angel sha'apatanzu aimaakan na'apa. U'itiiman shaa aimaakan tukapa-kida-kaoo nii pa'ati pazanda'awun ii.

¹⁰ Sariapa ĩdobata'akan soldyaanao watchmantapainao dazaba an, udauna'an ĩdobatan ba'oran soldyaanao watchmantapainao dazaba an. Atii ĩkaawan paniba itinpu'o paniinom di'iti, chipirani idi'o pa'idiwaru utoma-kaoo. Mazan sariapa paniinom da'atina'akan ĩ'ati paaipan ati, uruu idi ĩkodita'akan naa taraa-kizai iki. Na'iki'i naa ĩmako'okan naa dunapota, udauna'an angel mainaabatina'akan naa u'ati.

¹¹ Uruu zii Peter aitapa'akan mishi'o pakoditan taraa-kizai iki. Uruu idi ukian, "Aizii ōaitapa kaimanaiman, Tominkaru dyuudankan pa'angelin kodita-kidankan ōgaru. Mishi ukazannaatanun, Herod antamikitan ai ōgaru, na'iki wuru aia'a tuukia'oraz Jewnao tukapa'azon ōsha'apata-kaoo."

¹² Uaitapa'akan idi'i naa wuru'u pakodita-kida-kaooz, sariapa umakon Mary dapu iti, John daroz, Mark kia'oraz kapam u'uu. Iriba'o mishidainao baokopatinpan na'ii uruu dono, ĩtoriinpan, ĩaipan Tominkaru kaminka'utan Peter.

¹³ Sariapa Peter dau-dauan paniinom. Kaina'a ĩpoitoruiba Rhoda kia'o o'uu. Sariapa omakon na'iti, opishaan kanom wuru'u kaawa'oraz.

¹⁴ Oabatankan Peter paradan, tuukii okonaukia'akan. Mazan odima'akan naa powaa iti, "Kaina'a Peter paniba ii, ukadishitapan paniinom di'ii," okian.

¹⁵ "Pumariidinan," ĩkian o'ati.

Mazan okian ĩ'ati, "Mishi'o kaiwuru'u ōparadanuz."

"Panaadon uangelin mani karikaonan," ĩkian o'ati.

¹⁶ Mazan Peter kaina'a kowas udau-daupan paniinom. Udauna'an zii ĩda'atinan u'ati. ĩtukapa Peter mishi na'a ukadishitapan, tuukii ĩdi'itinanpan.

¹⁷ Sariapa usawadan paka'u uaipan idi ĩparadan mashaada'u. Udauna'an ukowaadan naa ipai na'apa'oram Tominkaru ĩNaobanaaz kodita-kidan uruu taraa-kizai iki. Udauna'an ukian ĩ'ati, "Ukowaada pa'i James ati, tawuru'u choochi zowaanaaz, na'iki ba'orainao mishidainao kida ati wuru'u ōkodita-kida-kaooz taraa-kizai iki." Udauna'an udobata'akan naa.

¹⁸ Ba'oran chaapi'iki'i naa, soldyaanao wuru'u awunuutapainaoz Peter, tuukii ĩdopian, na'iki ĩtarian, aonaa ĩaitapan na'apam pasha'apatinan. "Na'iam naa Peter? Na'apa dii ukidoopan?" ĩkian.

¹⁹ Aizii Herod abata'aka'a naa Peter kidoopan, sariapa udyuudan udawata-kaoo ipai amazada kawana'ati. Mazan aonaa ĩkodanuzu. Uruu idi Herod pishaan naa koshan soldyaanao powa'a zii, uaitapa'azon na'apa'oram wuru'u ukidoopanuz. Tuukii Herod to'oran, uruu idi sariapa uzowii-kidan ĩdyaun.

King Herod mawakan daua'o

Uruu dauna'an Herod makon naa Judea Baara iki, umorowautapa'anan Caesarea iti, una'ian kotua'iki zaa.

²⁰ Tuukia'o da'i King Herod to'orataakapauzon Tyre na'iki Sidon sannao tuma. Mazan uruu dono sariapa Tyre na'iki Sidon sannao baokopatan pidannao, na'aka'o nii paparadan king di'iti. ĩaipan pasaabaa-kidan pamashaapan utuma, usha'apanum kau'an aonaa ba'oran wiizai nii ĩtorii-kizi nii pawanyukunuu, soo bauda'apa King Herod wiizi iki.

Aizii pidannao, wuru'u dyuuda-kariwainaoz kaawan Blastus di'iti, upoitoru, utuma'oraz manawun ukaudinan. ĩparadan u'ati kaimanaiman, atii mishi ukowaadan Herod ati ĩparadan. Uruu idi Herod kowaada'akan naa ĩ'ati na'apainim nii pamiitiniipan ĩtuma.

²¹ Aizii pakainaataniaz kamoo dono'o naa, ukaiwadan umanawunu'o pakamichan na'iki usakanatan umanawunu'o pataba ida'a. Na'iki'i naa uparadan ipai pidannao ati.

²² Tuukii pidannao konaukii-kidan uparadan. Sariapa ikadakoinan kaikapa'a: "Aizii tominkaru paradan wa'ati, aonaa pidan paradan mani kaiwuru'u," kia'o wuru'u ikadakoinanuz.

²³ Mazan aonaa zoobaba udyuudan ikonaukii-kidan pa'an Tominkaru umanawunun. Uruu idi sariapa angel Tominkaru di'iki'o karinaada'akan naazu masha'apakiaka, tuukia'o ida'an. Upazaroita'akan naa atii umawakan u'idi.

²⁴ Mazan una'apan pu'u powa'a zii manawun Tominkaru Paradan kowaadapa-kaon na'iki uabata-kaon, uruu idi powa'a zii ba'oran pidannao mishidan na'iki powa'a zii mishidainao iribainan.

²⁵ Aizii Barnabas na'iki Saul itaa'a naa puraata wuru'u dyuuda-kariwaiz ina'akan mishidainao di'iti, Jerusalem iainauz. Uruu dauna'an ikiwan naa powaa iti Antioch iti. Ina'aka patuma John, Mark kia'oraz u'uu kapam.

13

Barnabas na'iki Saul zaamata-kaon kaudina'o nii

¹ Kaina'a mishidainao mashaapainao Antioch ii, Syria Baara ia'oraz. Inao mishidainao bii'i kaina'a prophetnao,* na'iki ba'orainao kida tominapa-kidauzo mishidainao. Kaikapauda'u'o wuru'u kaudinainauz: kaina'a Barnabas, Simeon miikoroz, Lucius Cyrene sanaz, Manaen, Herod dyaupaitaniaz, na'iki Saul.

² Bauda'apa kamoo ichoochiapatinan pu'u na'iki isanadinpan† pu'u Tominkaru ati, Kaimana'o Doronaa kian T'ati, "Uzaamata shoman Barnabas na'iki Saul kaudina'o nii o'ati. Kaina'a kaudin-kizai oaiapanii Isha'apatan o'ati."

³ Uruu idi isanadinpan na'iki itoriinpan naa koshan. Udauna'an itoriinapa-kidan naa Saul na'iki Barnabas, na'iki imuudan paka'u T'ida'a. Udauna'an idyuudan naa idyaun.

Saul makon ukowaadapa'anan Kaimana'o Kuwai

⁴ Aizii Kaimana'o Doronaa dyuudan kawana'ati idyaun, imakon naa wiizai Seleucia iti paran danoma ia'oraz. Na'iki'i naa Izaamatan udaru'o kanawa, mako'ozo'o Cyprus iti, uruu udaru'o katonaru, paran zikon ia'o.

⁵ John Mark makon kapam iminka'u nii. Ikaawan dono'o naa wiizai Salamis iti, na'ia'a naa ikowaadapan Tominkaru Paradan Jewnao ati, synagogue kawana'ati kida.

⁶ Uruu dauna'an idobatan pakidiba ida'ana'a naa. Imakon atii ikaawan ba'oran wiizai di'iti, Paphos kia'oraz u'uu, uruu katonaru danoma ia'oraz mazan. Na'ia'a naa ikodan pidan marunao-tinpa'o Bar-Jesus kia'o udakotapa-kaon, uruu Jew, dakotinpauro prophet nii kaikini'i.

⁷ Aizii wuru'u marunauz, upaonaruitapanii naobanai wuru'u kazowautapa'oraz ipai amazada na'ii, Sergius Paulus kia'o u'uu. Aitapa'o na'iki kaimana'o udi'itinpauzon wuru'u naobanaiz. Sariapa udapada-kidan pa'ida'ati Barnabas na'iki Saul, uabata'azon idi Tominkaru Paradan.

⁸ Tuukii mazan marunao towauda'utan naobanai abatapan ikuwaa, aonaa uipaan umishidan ikuwaa, wuru'u Jesus dau'u kida'oraz. (Elymas kia'o kapam udakotapa-kaon Greek ida'an wuru'u marunauz.)

⁹ Kaimana'o Doronaa ma'ozakadan idi Saul, Paul kia'oraz naa u'uu, sariapa uawunuupa'akan ma'ozaka'o ida'an marunao ati. Ukian u'ati,

¹⁰ "Pugaru na'apa Satan kawan manawun, usha'apanum kau'an tuukii puawauta'azon ipai wuru'u kaiman kida'oraz kuwai na'iki kaiman kida'oraz mashaapa-kinai. Pugaru mariidinazo, puaitapa na'apam pupana'adan na'iki putanawatan Tominkaru paradan dikauda'o nii.

¹¹ Mazan Tominkaru sha'apatan nii na'iki upataka'utan nii pugaru aizii, ishaawun-karu ida'an, aona'o nii kanom putukapan, aonaa Kanada'o atii diina'iti zii'i." Sariapa mishi Elymas awun maruta'akan, uruu idi aona'a naa powa'a utukapa'akan aimakaan. Sariapa uchi'ikaadanaan naa udorotan pidan ka'uta'o nii paugaru.

¹² Naobanai tukapan idi aimakaan sha'apata-kaon na'apa, tuukii umishidan, na'iki tuukii udi'itinpapan wuru'au'a paabataniaz kaiman kida'o kuwai, Naobanai Jesus daua'oraz.

Paul kakuwaapan Antioch ii Pisiaida Baara ia'oraz

¹³ Uruu dauna'an Paul na'iki uminauda'unao dobatan naa Paphos iki, wuru'u katonaru ia'oraz wiizai. Na'iki'i naa imakon kanawa ida'an atii ikaawan Perga iti, Pamphylia Baara ia'oraz. Na'ia'a naa John Mark wa'akan idyaun. Upadantan naa powaa iti Jerusalem iti.

* **13:1 prophet:** Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † **13:2 sanadinpan:** Uruu zamazidin-karu. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

¹⁴ Uruu dauna'an İdobatan naa pakidiba ida'an atii İkaawan Antioch iti, Pisidia Baara ia'oraz. Na'ii Paulnao morotan naa synagogue nazo iti, Sookapa-karu Kamoon dono, na'iki İsakanatan naa na'ii.

¹⁵ Upu'a'a naa synagogue zowaunaanao aitaapan wuru'u kakinaorii Moses saadanii kidaz, na'iki Tominkaru prophetinnao saadauzonii kidaz kapam. Uruu dauna'an İpishaakidan naa Paul na'iki Barnabas. Ukian, "Wa'inawuzunao, ukuwaa kaina'an dono ma'ozakada'o nii wairibannaon nyukunuu, turuu ukakuwaapan."

¹⁶ Sariapa Paul kadishita'akan na'iki usawadan paka'u İ'ati, uaipan idi mashaa pidannaon abatapan. Kaikapa'a wuru'u ukianuz İ'ati: "İpai unao Israelitenaon na'iki unao kapam Gentilenaon taapainauoz Tominkaru umanawunu'o nii, uabata õparadanaon aizii.

¹⁷ Wuru'u Israelitenaon Tominkarunuz, uruu tawuru'u zaamata'oraz wadokozudaunnaon kotua'a naa İmashaapauzon dono zii Egypt ii. Uruu aipan ati'o kapam tawuru'u kadiman İribainan na'iki ma'ozaka utaapan İnyukunuu, İkaudin-kida-kaon pu'u ba'izi ida'an na'ii. Mishi'o wuru'u Israelitenaon Tominkarun ma'ozakanuz manawun. Usha'apanum kau'an pama'ozakan ida'an masha'apannaon uso'otan İdyaun Egypt iki.

¹⁸ "Udauna'an una'akapan naa İdyaun 40 wunu mapidantaka'o amazada baara ii aka. Aonaa ukashadinan İ'ai İdikintapan pu'u padamata uruu.

¹⁹ "Na'iki Tominkaru zowii-kida İ'ati İpai daunuuda'u 7 pidannaon tonaazinaa, pana'a kida'o İparadan, Canaan Baara ii aka kida'oraz İmashaapan. Ukau'an İpai utaan wuru'u amazadaz papidanannaon ati İwiizi ni'i naa.

²⁰ Aizii wuru'u aimakaan kida sha'apaapa-kaoz kaikapa'a, 450 wunu ukotua'ikin.

"Uruu dauna'an, Tominkaru zaamatan naa pidannaon kazowautapa'o nii papidanannaon, İdakota-kaon Judges kii.

"Uruu dauna'an İkazowautapan atii Tominkaru zaamatan prophet Samuel kazowautapa'o nii İdyaun.

²¹ Uruu dono tuukii İpishaan Samuel, marii kizi uikodan king nii pa'ati. Uruu idi Tominkaru taan naa İ'ati Saul, Kish daniz, Benjamin di'ikiinaon kidaz İribainan. Saul kazowautapan İdyaun 40 wunu.

²² Na'apaın ni'i naa Tominkaru muudan uruu.

"Uruu dauna'an Tominkaru zaamatan ba'oran king, u'uu David, Jesse dani uruu. Tominkaru kian David dau'an. 'Aizii õikoda pidan õnaudapanii, na'iki õnyukunuu kawana'ati'o. Usha'apanum kau'an usha'apatan nii İpai aimakaan na'apa õaipan kawana'ati.'

²³ "Kotua'iki uruu dauna'an Jesus shakatan, uruu King David Takaan-daunu'u naa. Uruu'u naa tawuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz padyuuda'azon kazannaata'o nii papidanannaon Israelitenaonuz.

²⁴ Jesus sakadan ua'ii pakaudin, John chi'ikapan na'iki ukakuwaapatinan İpai Israelitenaon ati. Uduyudan İtanawatinan İpai oia'o ai, na'iki İchikaawunuin kizi.

²⁵ John İpaian ua'ii pakaudin-kizi, ukian pidannaon ati. 'Kanom uzauda-kidan õgaru? Õgaru u'itiiman tawuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz padyuuda'azon? Aonaa uruu mani õgaru, mazan kaini'iki'o ni'i naa pa'an uwa'atin. Uruu umanawunu'o manawun pidan. Õgaru aonaa manawun õturuan õso'otan udazkidi u'ati.'

²⁶ "Uabata õkuwaa õiribannaon, İpai unao Abraham dani-daunnaon! Na'iki unao Gentilenaon, taapainauoz Tominkaru umanawunu'o nii, uabata õkuwaa kapam! Di'oraz kuwai kazannaatin-karu daua'oraz, İpai waunao ati'o uduyuda-kaon.

²⁷ Jerusalem sannao, na'iki İzowaunaanaon aonaa İaitapan Jesus wuru'u kazannaatin-kinaiz. Na'iki aonaa İaitapan na'apa'oram daua'o tawuru'u Tominkaru prophetin saadanii kida kianuz, tawuru'u İabatautaniaz padamata uaita-kaon İpai Sookapa-karu Kamoon dono. Mazan upu'u zii İmishian naa tawuru'u prophetnaon saadauzonii kidaz, pazowii-kidan ida'an Jesus.

²⁸ Aonaan pu'u İikodan dikauda'o nii aimakaan usha'apatan, pazowii-kida-kinaa niizu. Mazan upu'u zii tuukii İduyudan Pilate zowii-kidan Jesus, atii mishi uzowii-kaon.

²⁹ İpaian dauna'an pasha'apaapan İpai aimakaan wuru'u Tominkaru paradan kowaadauzoniaz udau'an. Uruu'u naa İtoka-kidan naa unanaa cross paawa iki, na'iki İmuudan naazu pabaaranaa iti.

³⁰ Mazan Tominkaru kakuda uruu powaa iti, na'iki ukadishita uruu pabaaranaa iki.

³¹ Jesus kadishitan dauna'an, mapuda utukapa-kidinan pidannaon ati wuru'u wa'atiinaouoz utuma Galilee Baara iki Jerusalem ati. İnaou'u naa kai kakuwaatina'o nii udau'u İpai Jewnaon ati.

³² “Aizii di'i ôgaru, na'iki Barnabas kaawan, wakaawa-kidan Kaimana'o Kuwai unao ida'ati: Tawuru'u Tominkaru kowaada-kidauzoniaz pasha'apata'azon wadokozudaunnao ati, aizii kai'i naa umishian wuru'u pasha'apata'azoniaz.

³³ Waunao idani-daunnaou'u naa, uruu idi aizii watukapa'a naa mishi umishian parapanan, ukadishita-kidan ida'an Jesus pabaaranaa iki. Kaina'a sha'atii saada-kariwai Jesus daua'o Psalm 2 ida'a, kaikapa'a:

'Pugaru ôdani,
pudaruitan ôgaru aizii.'‡

³⁴ “Na'iki Tominkaru kian koshan ukadishita-kidan dauna'an uruu pabaaranaa iki, aonaa na'apainim nii umawakauzon powa'a. Kaina'a usaadinpan udau'u kaikapa'a:

'Mishi'o nii ôtaan pu'ati wuru'u kaimana'oraz manawun aimakaan,
ôkowaadauzoniaz ôtaa'azon King David ati.'

³⁵ “Na'apa sha'atii tawuru'u saadapa'o Psalms kianuz pasaadanii ida'a:
'Aona'o nii pukashaapan wuru'u kaimana'oraz manawun pupoitoru
dyupushan pabaaranaa ii.'

³⁶ “Mishi David kaimana'o ukazowautapan papidanannao na'apa Tominkaru aipan kawana'ati. Mazan bouda'apa kamoo umawakan. Na'iki unanaa muuda-kaopadarunnao baaranaa ii. Atii udyupushan na'ii.

³⁷ Mazan Jesus, wuru'u ukadishita-kidaniaz pabaaranaa iki, aonaa pa'an ukashaapan udyupushan pabaaranaa ii.

³⁸ Ôiribannao, ôaipan ipai unao aitapan, Jesus ida'ana'o pidan oian mainaabata-kaop.

³⁹ Aonaa turuu pu'oian kida mainaabata-kaopumishidan ida'an Moses kakinaori kida. Mazan soo pumishidan ida'an Jesus pu'oian mainaabata-kaop, na'iki Tominkaru dakotan pugaru kaimana'o pidan nii.

⁴⁰ Uzaudinpa'a naa pa'i, umamishidakan an mishi'o nii aimakaan sha'apan u'ati na'apa Tominkaru prophetinnao saadauzonii kawana'ati.

⁴¹ Tawuru'u ikianuz.

'Uabata, unao dakoopainao Tominkaru,
Tuukia'o nii udi'itinpan.
Kai ôsha'apatan nii umanawunu'o aimakaan.
Pidan tiwaan an pakowaadanuzu,
upu'u aona'o nii umishidanuzu,
atii na'apa'o nii umawakan.' ”§

⁴² Udauna'an Paul na'iki Barnabas ipaian naa pakakuwaapan. Îkoditan pu'u synagogue iki, pidannao pishaan idyaun, marii kizi iwa'atin koshan ba'oran Sookapa-karu Kamoon dono, usha'apanum kau'an îabata'azon powa'a zii wuru'u îkuwaa kidaz.

⁴³ Îkoditan dauna'an iriba Jewnao da'anan Paulnao, na'iki iriba kapam Gentilenao wuru'u mishidainauzuaa Tominkaru Jewnao kawan, înao da'anan kapam Paulnao. Na'ia'a naa Paulnao parapanan pidannao ati na'iki îkakinaowan naa idyaun. Marii kizi ma'ozaka îtaapan panyukunuu, panyukunuitapan ida'an Tominkaru kamunanun pa'ati.

⁴⁴ Ba'oran Sookapa-karu Kamoon dono iriba, iriba kawiziinao wa'atin synagogue ati, îabata'anan Naobanai Tominkaru Parapanan.

⁴⁵ Kaina'a pabi'i kida Jewnao, îtukapan idi wuru'u iriba, iriba pidannao kaawan, sariapa îkishauzin Paulnao ati. Uruu idi tuukii îdakoopan Paulnao kuwaa na'iki tuukii kapam îdakoautapan Paulnao kakiba'azonna'o ida'an.

⁴⁶ Mazan ma'ozaka Paul na'iki Barnabas parapanan î'ati kaikapa'a: “Unao ati'o mishi'oraiman wakowaada'azon kiwiin wuru'u Tominkaru Parapananuz, mazan tuukii ukashadanuzu. Ukau'an uaipan ati'o karikaonan wuru'u umaaiapanuz karikaonanuo kakupa-kinai. Ukau'an wamakon ni'i naa unao ai, na'iki watuzutinan ni'i naa aizii Gentilenao di'iti.

⁴⁷ Kaikapa sha'atii tawuru'u Naobanai Tominkaru parapanan kiauuzonuz padamata ipai waunao ati. Ukian,
'Ôzaamatan pugaru kanadapa'o nii Gentilenao ati,
pugaru kizi tukapa-kida kazannaatin-kinai ipai pidannao ati,
îkazannaatin-kinai naa pu'oian ai.' ”

⁴⁸ Gentilenao abatan idi wuru'u parapananuz na'apa, tuukii îkonaukian na'iki tuukii înaubaan wuru'u Naobanai Tominkaru Parapananuz. Na'iki wunaou'u zaamata-kariwainauz karikaonanuo kakupa-karu di'iti, înao pa'an tuukii îmishidan.

⁴⁹ Uruu idi kuwai Naobanai daua'o iribainan uruu wiizai baara ii aka.

⁵⁰ Mazan Jewnao, wuru'u mamishida-kainaoz kuwai, tuukii ïto'oran. Uruu idi ïkimudan naa na'ii sannao, daonaioranao umanawun-tinpainao kidaz, na'iki zunnao, kapuraatani-nao kidaz na'iki toriinpaazonaoz Tominkaru ati. ïkimudan ïdyaun tuukii, ïto'ora kizi Paul na'iki Barnabas ati. Mishi'i naa mishi pidannao to'oradinan Paulnao ati, atii ïkashanauan ïdyaun pawiiizi iki.

⁵¹ Uruu idi Paul na'iki Barnabas wao-kidan kaiman-daun imi'i padazkidi di'iki. Uruu ida'an ïtukapa-kidan aonaa mishi pidannao aipan na'iki aonaa ïabata'azon ïkuwaa. Udauna'an ïmako'okan naa Iconium iti.

⁵² Mazan konaukii pa'an ïwa'akan wuru'u mishidainaoz na'iki wuru'u zaamatainao kidaz Kaimana'o Kuwai panyukunuu iti. Usha'apanum kau'an kaina'a'a naa pa'an Kaimana'o Doronaa ïnyukunuu ïi.

14

Paul na'iki Barnabas kakuwaapatinan dono'o Iconium ii

¹ Paul na'iki Barnabas kaawan Iconium iti. Na'apa koshan aimaakan sha'apan Antioch ia'o kawan. ïmorotan synagogue iti Sookapa-karu Kamoon dono. Ma'ozaka ïkowaadapan Kaimana'o Kuwai Jesus dau'u. Uruu dono iriba, iriba Jewnao na'iki Gentilenao mishidan wuru'u kaimana'oraz kuwai.

² Mazan kaina'a pabi'i kida Jewnao, aona'o pa'an ïmishidan. Uruu idi ïto'oradan tuukii Gentilenao Paul na'iki Barnabas ati.

³ Upu'u mazan Paulnao na'ian kotua'iki zaa pidannao tuma. Aonaa ïtarian, mazan ma'ozaka ïkakuwaapan, ipai ïkowaadan ï'ati Naobanai kamunanun, na'iki ukamarainapanun dau'an. Naobanai Tominkaru aipan idi pidannao aitapan mishi'o wuru'u Paulnao kuwaa kidaz, sariapa uma'ozakadan ïdyaun. Uruu idi ïsha'apata umanawun kida'o aimaakan wuru'u aona'oraz pidan ka'ïitan pasha'apatan.

⁴ Uruu dono, uruu wiizai di'ii aonaa pidannao mishidan patumaaka. Ba'orainao na'apa ïnyukunuu Jewnao paradan kawana'ati, ba'orainao apostlenao paradan kawana'ati.

⁵ Udauna'an pabi'i kida Gentilenao na'iki Jewnao wuru'u to'orainaoz, miitiniipan naa ipai pazowaunaanao tuma. ïaipan pa'antamikitan na'iki pazowian Paulnao, paboowan ida'an ïdyaun kuba idi.

⁶ Mazan Paul na'iki Barnabas abatan idi na'apam pasha'apata'azoo-ka'o, sariapa ïmakon atii Lystra na'iki Derbe iti, Lycaonia Baara ïi aka'oraz wiizainao, na'iki ïmakon kapam ba'oran wiizainao sodi kida di'iti, maonapainaoz udazaba an kida.

⁷ Na'ii aka'a naa ïkowaadapan Kaimana'o Kuwai.

Na'apam Paulnao taapa-ka'o

Lystra ii

⁸ Lystra ïi, kaina'a daonaiora aonaa na'apainim uchi'ïkazon pashakatan di'iki'o.

⁹ Aizii Paul kakuwaapatinan dono, na'ia'o wuru'u machi'ïkaka'oraz daonaiora sakanatapan, uabatapan wuru'u kaimana'oraz kuwai. Paul tukapa, na'iki uaitapa tuukii umishidan wuru'u kuwaiz, na'iki uaitapa, umishidan idi turua'o nii uchi'ïkan. Uruu idi Paul awunupan sariapa uawun iti.

¹⁰ Na'apain ukian u'ati ma'ozaka'o ida'an, "Pukadishita!" Sariapa mishi ukadishita'akan na'iki uchi'ïkaadanaa'akan naa.

¹¹ Pidannao tukapan idi Paul sha'apatan aimaakan na'apa, tuukii ïdi'ïtinpan na'iki ïparadan diiwa pa'atiaka kida, paparadan Lycaonian ida'an. Kaikapa'a wuru'u ïkianuz: "Aaa, watominkarunnao wuru'u kaawa'oraz wa'ida'ati aokazi iki, na'apa pidan kawan ïaidinpan."

¹² Uruu idi ïdakotan Barnabas Zeus kii, patominkarun uu kawan. Aizii Paul Hermes kii ïdakotan, ba'oran patominkarun uu kawan. Usha'apanum kau'an Paul uruu wuru'u kakuwaapatina'oraz manawun.

¹³ Kaina'a faadaa, uruu tominkarunniitapa'o Zeus. Kaina'a utominkarun dapu paniba itinapu wiizai ai. Uruu faadaa baokopa pidannao tuma, ïna'akan naa kazotinao na'iki soosoi kida wiizai awautapa-kinoo paniinomizinaa di'iti. Uruu ïkawaoda'azon naa kazotinao Paulnao ati, na'apa pasha'apatauzon kawan patominkarunnao ati.

¹⁴ Paul na'iki Barnabas abatan idi wuru'u ïsha'apata'azoonuz aimaakan kaikapa'a, sariapa ïkuzuuan pakamichan pakasha'oran idi. Udauna'an kadimana'o ida'an ïmako'okan pidannao hii iti. Na'ia'a naa ïkian pidannao ati ma'ozaka'o ida'an.

¹⁵ "Kandii nii usha'apata'azon aimaakan wa'ati kaikapa'a? Waunao pidannao kapam na'apa'o unao kawan. Wakaawan da'ati'i wana'akan Kaimana'o Kuwai, umarina'ata kizi na'iki umuuda kizi'i naa oia'o, na'iki wuru'u mazan-kida'oraz karikaonan aimaakan usha'apaapan. Utanawatin kizi'i naa pa'an mishi'o Tominkaru di'iti, uruu

karikaonanu'oraz ukakupan. Uruu toma'oraz aokazi na'iki imi'i baara, paran na'iki ipai aimakaanoo wuru'u mashaapainaoz wunu baoko'o, na'iki imi'i baara an kida'oraz.

¹⁶ Kotua'a naa Tominkaru kashaapa pidannao mashaapan na'apam karikaonan paaipan kawana'ati,

¹⁷ mazan karikaonan utukapa-kidan pakaina'an i'ati pakamunan-kidan ida'an idyaun.

“Atii di'i, udyuuda wunu unao paoriba kida kaaka-kinaa nii, na'iki utaa pabi'inaaka kida uwanyukunuu nii. Na'iki utaa konaukii-kinai unyukunuu iti,” ukian i'ati.

¹⁸ Paul kowaadan pu'u kaikapa kida'o aimakanu'u, mazan upu'u kasha'apannaa pidannao sookadan wuru'u pakawaoda'azoonuz kazoti Paulnao ati.

¹⁹ Kaina'a Jewnao wa'atiinao Antioch iki, Pisidia Baara ia'oraz na'iki ba'orainao wa'atin Iconium iki. Inao kaawan naa Lystra ati, na'ia'a naa ikakinaowan pidannao ito'ora kizi Paulnao ati. Atii mishi pidannao na'apatan panyukunuu iparadan kawana'ati. Uruu idi ipai baokopa pidannao to'oradinan, na'iki i'boowautapan naa Paul tuukii kuba kida idi. Udauna'an ikozoota'akan naazu na'iki ikabootankan naazu donoi dawun itinapu i'tiiman mawaka'ora'a naa uruu.

²⁰ Sariapa mishidainao makon itukapa'ananuzu na'iki ikasaba'ukinan naa u'ida'ati, upu'a'a naa mazan ukadishitan koshan. Udauna'an ukiwan naa powaa iti donoi iti. Ba'oran kamoo Paulnao makon naa Derbe iti.

Paul na'iki Barnabas kiwan

Antioch iti

²¹ Derbe ii ikowaadapa'akan Kaimana'o Kuwai, na'iki iriba, iriba pidannao mishidan ikuwaa Jesus dau'u. Udauna'an ikiwan naa koshan Lystra iti, udauna'an Iconium iti, udauna'an Antioch iti wuru'u Pisidia Baara ia'oraz wiizai.

²² Ipai uruu wiizai kida di'ii, ima'ozakadan mishidainao kida nyukunuu, ma'ozaka kizi imishidapan. Kaikapa'o wuru'u ikianuz i'ati: “Ipai waunao wabaiaapan nii kasha'ora kida'o aimakaan, na'iki wapataka'uta-kaoo nii kaimana'o dikin ii karikaonan. Wabaiatan bii a'o nii kasha'ora'o wuru'u wamoro-tinanuz Tominkaru naobanai-tinapa-kizi.”

²³ Ipai mishidainao wiizi kida kawana'ati, Paulnao zaamatan naa pabi'i kida mishidainao choochi zowaunaanao nii. Izaamatan dauna'an wuru'u kazowautapainao nii, itoriinpan naa Naobanai Tominkaru ati, marii kizi utaaan idyaun na'iki ukazannaatapa kizi ipai wuru'u mishidainaoz. Uruu dono isanadinpan Tominkaru ati patoriinpan pu'u.

²⁴ Ipaian dauna'an pakakuwaapatinan wiizai kida kawana'ati wuru'u Pisidia Baara ii aka'oraz, imakon naa ba'oran amazada iti dakota-kariwaiz Pamphylia kii.

²⁵ Uruu amazada baara di'ii kaina'a wiizai dakotapa-kariwai Perga kii. Na'ii aka'a naa koshan ikowaadapa'akan kuwai Jesus dau'u. Uruu dauna'an idobatan naa koshan atii paran danoma itinpu'u wiizai di'iti, dakota-kariwaiz Attalia kii.

²⁶ Na'iki'i naa Izaamatan udaru'o kanawa, na'iki ikiwan naa koshan Antioch iti, wuru'u Syria Baara ia'oraz. Na'ia'o sha'atii tawuru'u pidannao toriinapanuz na'iki ipishaanuz Tominkaru, marii kizi ukamunanun na'iki ukaminka'utan Paulnao. Uruu kaudin-kizai'i naa wuru'u ipaianiaz.

²⁷ Ikaawan dono'o naa Antioch iti, i'baokopatin-kidan naa ipai wuru'u mishidainaoz, ikowaadan naa i'ati ipai daunuuda'u na'apam Tominkaru kaiwaan idyaun na'iki na'apam usha'apatan aimakaan kida inao ida'an. Ikowaada kapam na'apam Naobanai Tominkaru taa'a naa aizii Gentilenaoo mishida-kinaa nii Kaimana'o Kuwai, uruu idi iriba imishidan.

²⁸ Kotua'iki Paulnao na'ian mishidainao tuma.

15

Miitiniapa-karu Jerusalem ii

¹ Uruu dauna'an Judea Baara iki'o daonaioranao wa'atin atii Antioch ati. Na'ia'a naa itominapa-kidan mishidainao. Ikian i'ati, “Aonaa turuu ukazannaatinan u'oian ai, soo uchoota-kidinan* an Moses kakinaori kawana'ati,” ikian i'ati.

² Uruu dikin ii tuukii Paul na'iki Barnabas kashadaakapan ituma. Sariapa mishidainao di'itinpan, na'iki i'bauda'apatan panyukunuu marii kizi Paul, Barnabas na'iki Antioch iki-inaouz pidannao makon baokopa Jerusalem iti, ipishaanaka kizi apostlenao na'iki choochi zowaunaanao na'ii. Iabata kizi na'apam ikian na'apa kida'o aimakaan dau'an.

³ Uruu idi na'apa'a naa mishi mishidainao dyuudan idyaun Jerusalem iti. Aizii pamakopa-kizi an ikakuwaapa'akan mishidainao wiizi kawana'ati kida, Phoenicia Baara ii, na'iki Samaria Baara ii kapam, ikowaadapa'akan i'ati na'apam Gentilenaoo zaamatan naa

* 15:1 choota-kidinan: Putukapa 'chootin-karu' dau'a'o, kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

mishi'o Tominkaru panaobanaa nii kapam. Tuukii mishidainao konaukii-kidan wuru'u ikuwaa kidaz.

⁴ Na'iki'i naa koshan imakon atii ikaawan Jerusalem iti. Tuukii mishidainao na'iki apostlenao, na'iki choochi zowaunaanao, konaukii-kidan ikaawan. Ipai inao ati, ikowaadan naa na'apam Tominkaru kaiwaan idyaun na'iki usha'apata-kidan aimakaan kida inao ida'an.

⁵ Mazan kaina'a kapam Phariseenao mishidainao'u naa Jesus. Inao kadishitan na'iki ikian, "Marii mooko pa'i Gentilenao chootinan Moses kakinaori kawana'ati."

⁶ Uruu idi apostlenao baokopa choochi zowaunaanao tuma, ikadakotinan na'iki idi'itapan tuukii wuru'u na'apa kida'oraz aimakaan dau'an.

⁷ Atii tomunu'iki ikashadaakapan. Udauna'an Peter kadishitan na'iki ukian i'ati, "Oiribannao, unao uaitapa na'apam Tominkaru zaamatan ogaru kiwiin unao bii iki, kowaadapa'o nii Kaimana'o Kuwai Jesus dau'u Gentilenao ati. Uaipan idi labatan wuru'u kaimana'oraz kuwai, na'iki imishida kizi'i naa.

⁸ Tominkaru, aitapa'oraz ipai pidannao nyukunuu, uruu wuru'u zaamata'oraz Gentilenao. Utukapa-kidan pazaamatan idyaun, utaan ida'an Kaimana'o Doronaa i'ati, na'apa pataan kawan waunao Jewnao ati.

⁹ Tominkaru ati, aonaa inao pidannao pana'an waunao ai. Imishidan idi uruu, uchikaan i'oi'an.

¹⁰ Mazan kandii nii mooko ukashadan wuru'u Tominkaru sha'apatanii kidaz, wuru'u utomanuz aimakaan dadara'o manawun Gentilenao ati, wuru'u mishidainao'uznaa? Mishi waunao aonaa waka'iitan washa'apatan na'apa kida'o aimakaan, atii wadokozudaunnao ati dadara kapamaz.

¹¹ Aonaa wakazannaatinan na'apa kida'o ida'an. Wamishida wakazannaatinan soo Jesus wanaobanaa kamunanun ida'an, na'apa kapam inao mishidan kawan."

¹² Ipai wuru'u kasaba'ukinpainao'uz pidannao na'ii, mashaa labatapan Barnabas na'iki Paul kowaadautan na'apam Tominkaru kaiwaan idyaun usha'apata-kidan idi umanawun kida'o aimakaan, aona'oraz turuu pidan ka'iitan pasha'apatan. Isha'apata pabi'inaaka kida aimakaan Gentilenao ati i'wiizi ii aka.

¹³ Ipaian dauna'an pakadakotinan, uru'u naa James kadishita'akan na'iki ukian, "Uabata o'paradan o'iribannao!

¹⁴ Aizii waabata Simon Peter kowaadan na'apam Tominkaru tukapa-kidan pakamunanun uruu zi'o Gentilenao ati, uzaamatan ida'an ibii iki papidanannao nii.

¹⁵ Na'apa kotu'u Tominkaru prophetinnao saadazonii kawana'ati manawun, waabatan wuru'u aimakaan kida sha'apanuz naa kai. Kaikapa'a tawuru'u Tominkaru paradan saadazo-kaoz:

¹⁶ Uruu dauna'an o'wa'atin nii koshan, 'Naobanai kian.

'Osaabaan nii powaa iti King David naobanai-tinapa-kizi,

kaboobi'ii-kariwaiz na'apa kabaun kawan.

Mazan o'saabaan niiz na'iki okadishita-kidan niizu ma'ozaka powaa iti.

¹⁷ Uruu dono ipai pabi'inaaka kida'o nii pidannao wa'atin o'ida'ati.

Pabi'i kida Gentilenao, wuru'u o'zaamataniinaouznaa o'pidannao nii,

ipai'o nii ikodinan ogaru.'

¹⁸ Kii Tominkaru kiauon,

kotua'ora'a naa ukowaada-kidan pasha'apata'azon

wuru'u na'apa kida'oraz aimakaan."

¹⁹ Powa'a zii James kian, "Ukau'an o'iribannao o'di'itinpan kaikapa'a, aonaa o'itiiman turuu washa'apata-kidan dadara'o manawun aimakaan wunao ati'i Gentilenao, tanawatinainao'uznaa Tominkaru ida'ati.

²⁰ Mishi'oraiman wasaada pa'an kaarita i'idi'iti, aonaa kizi inikan wanyukunui taakariwaiz ba'oran kaduz tominkaru ati. Na'iki aonaa kizi daonaora na'iki zun kipaakaan pamamazidikan pu'u. Na'iki aonaa kizi inikan izai, oo aimakaan dunaa wuru'u dyukurruuta-kariwaiz uzowii-kaoz.

²¹ Usha'apanum kau'an kotua'ora'a naa wuru'u Moses kakinaori kida aitaapauzo-kaoz ipai Jewnao ati synagogue ii, Sookapa-karu Kamoon kawana'ati. Ipai'ora'a naa uruu kakinaorii kida kowaada-kaoz, ipai Jewnao wiizi kawana'ati."

*Kaarita saada-kaoz
Gentilenao ati'o*

† 15:18 Aonaa kabaun dau'ana'o mani wuru'u kadakotin-karuz da'a'a, mazan King David takaan-daun naobanai-tinan dau'ana'o pa'an. Uruu ma'ozaka'o nii ukazowautapan powaa iti.

²² Uruu dauna'an apostlenao, choochi zowaunaanao, na'iki ipai mishidainao wuru'u Jerusalem iainaoz baokopa imiitiniipan, iaipan padyuudan daonaoranao mako'o nii Paulnao tuma Antioch iti, ina'aka kizi kuwai mishidainao di'iti. Uruu idi izaamatan Judas, Barsabbas kia'oraz udakotapa-ka'o na'iki Silas, inao ipai mishidainao aitanpanii kaimana'o ikaduz kida.

²³ Inaou'o nii na'aka kaarita, kaikapa'o usaada-kaoa'a:

“Tosh wairibanna. Di'oraz kaarita waunao apostlenao na'iki choochi zowaunaanao di'iki'o. Wasaadan kaarita unao wairibanna Gentilenao ati'o, mishidainaoz naa Jesus, mashaapainaoz Antioch ii, Syria Baara ii aka na'iki Cilicia Baara ii aka'oraz.

²⁴ “Waabata kaina'a daonaoranao waunao bii iki'o makon unao bii iti na'iki waabatan tuukii itowauda'utan unao pakuwaa ida'an. Aonaa wadyuudan ina'akan na'apa'o kuwai unao di'iti.

²⁵ Uruu idi wabaokopatinan da'a'a, na'iki wakadakotinan na'apa kida'o aimakaan dau'an. Atii mishi ipai wabauda'apatan wanyukunuu, wadyuuda kizi pidannao, kakuwaapa'ana'o nii unao ati. Ukau'an imakon nii Paul na'iki Barnabas tuma wamarainapaniinaouz tuukii.

²⁶ Inao baita'oraz kichana'iki-kii kida'o wanaobanaa Jesus Christ kaudin-kizi dau'an.

²⁷ Ukau'an uabatan nii kaimanaiman Judas na'iki Silas dako iki na'apam wanyukunuu unao dau'an, na'apa'o nii uabatan wakaaritan ida'a'o kawan.

²⁸ “Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati, na'apa kapam wanyukunuu, aonaa turuu washapa'ata-kidan dadara'o manawun aimakaan unao ati. Mazan di'i pa'an aimakaan kida wakowaadan aona'o nii turuu unao sha'apatan:

²⁹ Mana'a unika'ana'a wanyukunuu taa-kariwaiz ba'oran kaduz tominkaru ati. Na'iki aonaa unika'ana'a izai oo aimakaan dunaa dyukuruuta-kariwai uzowii-ka'o. Na'iki aonaa turuu daonaiora na'iki zun kiaapaakan pamamazidakan pu'u. Uizo'atin an ipai wuru'u kakinaoriiz, kaimana'o wuru'u. Uruu ukaduz, atii ba'oran dono,”
kia'o wuru'u isaadanuz kaarita.

³⁰ Udauna'an Paulnao na'iki wuru'u dyuuda-kariwainaoz ituma, makon naa atii ikaawan Antioch iti. Ikaawan dauna'an ibaokopatin-kidan naa ipai mishidainao na'iki itaan naa wuru'u saada-kariwaiz kaarita i'ati.

³¹ Na'ia'a naa mishidainao itaatan wuru'u kaaritaz. Tuukii mishidainao konaukian, na'iki inyukunuu ma'ozakadinan powa'a zii paabatan idi wuru'u kaimana'oraz kakinaorii.

³² Aizii Judas na'iki Silas, prophetnaouz, ikakuwaapan naa i'ati na'ii. Tomunu'iki ikadakotinan i'ati, ima'ozakadan inyukunuu, ma'ozaka kizi itaapan pamishidan Tominkaru.

³³ Ina'ian zii ituma atii kotua'iki zaa, ba'oran dono zii ikiwan. Ikiwan dono'o naa konaukii mishidainao dyuudan idyaun powaa iti, wunao di'iti'i iiribanna, dyuudainaoz idyaun.

³⁴ [Mazan Silas, una'ian zii pa'an.][‡]

³⁵ Aizii Paul na'iki Barnabas na'ii zii pa'an iwa'akinan. Uruu idi baokopa'a naa mishidainao kida tuma ikaudin na'ii, ikakinaapan na'iki ikowaadapan naa Tominkaru paradan pidannao ati. Atii kotua'iki zaa ina'ian mishidainao tuma.

Paul na'iki Barnabas buutaakapan

³⁶ Uruu dauna'an, Paul kian Barnabas ati, “Wamako koshan ipai wiizai kida kawana'ati, wakowaadapa-kiziz Tominkaru paradan. Watukapa kizi na'apam naa mishidainao kida mashaapan.”

³⁷ Uruu idi Barnabas na'aka'azon John Mark.

³⁸ Mazan Paul aonaa unyukunuu na'apan, usha'apanum kau'an aonaa John Mark ipaian pakaudin-kizi utokon iti, ikakuwaatinan dono'oraz amazada kawana'ati kida. Pamphylyia ii sha'atii uwa'akan idyaun, upadantanuz naa powaa iti Jerusalem iti.

³⁹ Uruu dikin ii tuukii ikashadaakapan, atii Ibuutaakapan. Upu'u mazan Barnabas na'akan John Mark na'iki imakon sariapa Cyprus iti.

⁴⁰ Mazan Paul, uzaamata pa'an Silas pamin-makon nii. Uruu dono mishidainao, wuru'u Antioch iainaoz toriinan naa Tominkaru ati, marii kizi ukamunan-kidan Paul na'iki Silas. Uruu dauna'an imakon naa.

⁴¹ Na'iki'i naa imorowautapan ipai mishidainao wiizi kida kawana'ati, wuru'u Syria Baara an kida'oraz atii Cilicia Baara ii aka. Ipai ima'ozakadan mishidainao.

16

*Timothy makon
Paul na'iki Silas tuma*

[‡] 15:34 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

¹ Na'iki'i naa koshan Paulnao dobatan atii Derbe iti, udauna'an Lystra iti. Lystra ii kaina'a mishida'o daonaiora mashaapan, Timothy kia'o u'uu. Udaru, Greek pa'an uruu.

² Ipai mishidainao Lystra iainao na'iki Iconium iainao kida, kaiman pa'idiwaru iparadan Timothy dau'an.

³ Paul na'aka'azon Timothy kakuwaapatina'o nii patuma. Mazan ipai Jewnao mashaapainao na'ii aitapanii Timothy daru aonaa Jew mani. Uruu idi Paul choota-kidan* Timothy kakinaorii kawana'ati Moses taaniaz Jewnao ati.

⁴ Uruu dauna'an imakon naa na'iki ikakuwaapatinan naa mishidainao ati donoi kida kawana'ati. Kaiman-daun ikowaadan kakinaorii kida dau'an, tawuru'u Jerusalem ia'oraz apostlenao, na'iki choochi zowaunaanao aipaniaz ipai mishidainao kida izo'atin.

⁵ Uruu idi tuukii mishidainao ma'ozakadan pamishidan na'iki kadiman kapam iiribainan.

Paul dapada-ka'o Macedonia iti

⁶ Uruu dauna'an imakon naa koshan. Mazan sariapa idobatan Phrygia na'iki Galatia Baara an. Usha'apanum kau'an aonaa Kaimana'o Doronaa kashaapan ikakuwaapan Asia Baara ii aka.

⁷ Na'iki'o idobatan atii ikaawan Mysia Baara sakadin-kizi iti. Na'iki'o itiwaaan pamakon Bithynia Baara iti. Mazan Kaimana'o Doronaa, Jesus di'iki'o, mashaatan koshan idyaan, aonaa turuu ikakuwaapan na'ii'aka.

⁸ Uruu idi idobatan naa sariapa Mysia Baara an, atii ikaawan wiizai Troas iti, paran danoma ia'oraz.

⁹ Uruu marutan ida'a Paul tukapan pazanda'awun ii Macedonia san kadishitapan baza itinapu na'iki tuukii upishaan Paul marii kizi utaraukan pawii zi ati. Kaikapa'a wuru'u pidan kianuz: "Puwa'ati da'ati'i Macedonia ati, tuukii waiipan pukaminka'utan waunao!"

¹⁰ Paul kowaadan dauna'an pazanda'awun, uru'u naa waminziwa'akan naa. Usha'apanum kau'an waiitapa Tominkaru aipan wana'akan Kaimana'o Kuwai Macedonia Baara sannao di'iti.†

Lydia, Philippi sanaaba zaamatan Jesus panaobanaa nii

¹¹ Wazaamatan dauna'an kanawa Troas iki, wamakon naa. Uruu dono wasookadin-kida-ka'o Samothrace ii. Ba'oran kamoo wadobatan naa koshan atii wakaawan Neapolis iti, Macedonia Baara sakadin-kizi ia'oraz.

¹² Udauna'an wadobatan Macedonia Baara an wakidiba ida'an, atii wakaawan umanawunu'o donoi, Philippi iti. Na'iki uruu wiizai di'ii, Rome ikiinao pidannao kazowautapa'o na'ii. Iriba kamoo wana'iipa'akan pidannao tuma.

¹³ Sookapa-karu Kamoon dono, wamakonkan donoi dawun ii, wa'ozu danoma itinapu. Waiipan watukapan na'iam Jewnao toriinpauzion. Waikoda zunnao kasaba'ukinpan toriinpa'anainao Tominkaru ati. Uruu idi na'ia'a naa wasakanatan, na'iki wakakuwaapan naa T'ati.

¹⁴ Kaina'a zunaaba abatapainao bii'i, Lydia kia'o o'uu, Thyatira iki'o owa'atin. Oroo selliipauzo kawinipina'o kamicha mada kida. Na'iki oroo toriinpauzo Tominkaru ati. Uruu dono kaimanaiman Tominkaru da'atan onyukunuu, ozaamata kizi ipai wuru'u Paul kuwaa kidaz panyukunuu iti.

¹⁵ Na'iki uruu dono oroo, na'iki ipai pidannao mashaapainao otuma odapu ii chikaawun-uinan. Ochikaawunuinan dauna'an, ona'akan waunao padapu iti. Okian wa'ati, "Oaipan usookadinankan odapu ii. Umishidan an wuru'u omishidanuz naa Naobanai Jesus, umakon nii odapu iti," okian. Atii mishi ona'apatan wanyukunuu. Uruu idi wamakon odapu iti.

Paulnao taraa-ka'o Philippi iti

¹⁶ Bauda'apa kamoo, wamakopan pu'u toriinapa-kizai iti, waikodapan poitoruiaba. Oroo oia'o doronai zaamatapanii. Uruu aipan ati oaitapa pakowaadapan kanoma'o nii sha'apan pidan ati diina'iti'i. Dobata puraata oikodan panaobanaanao ati pakowaadapan ida'an na'apa kida'o aimaakan.

¹⁷ Karikaonan oda'anapatinan waunao na'iki okadakinpan kaikapa'a: "Di'oraz daonaioranaotu'u, inao mishi'oraz na'iki umanawunu'o Tominkaru poitorunao, ikowaadapan unao ati na'apam nii kazannaatin-karu oia'o ai."

* **16:3** choota-kidan: Putukapa 'chootin-karu' daua'o, kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

† **16:10** Troas iki Luke baokopatinan Paulnao tuma. Uruu Luke saadanii wuru'u di'oraz kaarita'a. Uruu idi masha'apakiaka watukapan verse 10 ida'a "wa" oo "waunao" kaiwaa-ka'o.

¹⁸ Iriba kamoo wuru'u ona'apainapanuz wadawu'ati atii Paul kashadinan. Sariapa utanawatinan o'idi'iti na'iki ukian oia'o doronai ati, "Jesus Christ ma'ozakan ida'an ôkian, pukodita o'idi'iki." Sariapa mishi oia'o doronai kodita'akan o'ai.

¹⁹ Aizii onaobanaanao wuru'u kaiwaapainaoz oroo aitapa'akan naa wuru'u oia'o doronai so'ota'aka-kaoz naa o'ai na'iki ïaitapa aona'o ni'i naa powa'a paikodan puraata o'ida'an. Uruu idi tuukii ïto'oran, sariapa ïzaamatan Paul na'iki Silas, na'iki ïkozootan naa ïdyaun kootowapa-kizai iti.

²⁰ Na'iki ïdyuudan naa ïkadishitan Rome iki'o naobanainao kanaapu iti. Na'ia'a naa ïkaakapaan ïdyaun kaikapa'a: "Di'oraz daonaioranaou'u Jewnao. Aonaa ïkaimanan, ïtomapan dikauda kida'o aimakaan ipai pidannao ati da'ana'a wawii' an kida.

²¹ ïkowaadapan pana'a kida'o kakinaorii wakakinaorinaa ai. Waunao Rome di'iti'o wazaamatinpan na'iki waizo'ati ipai Rome iki kida'o kakinaorii, uruu idi aonaa turuu wada'an an wuru'u ïnao kaduz kidaz," ïkiainan.

²² Udauna'an ipai baokopa pidannao to'ora'akan naa Paulnao ati na'iki ïzowiautapa'akan naa ïdyaun. Sariapa naobanainao dyuudan soldyaanao zaamatan Paulnao, na'iki ïdyuudan ïkuzuuan ïkamichan, na'iki marii kizi ïba'izii-kaao tuukii.

²³ Uruu idi soldyaanao ba'izian ïdyaun tuukii, tuukii. Uruu dauna'an ïna'akan naa ïdyaun taraa-kizai iti, na'iki ïdyuudan naa taraa-kizai taapiki taratan ïdyaun na'iki udadarada kizi paniinom kaimanaiman.

²⁴ Padyuuda-kaao kawana'ati, taraa-kizai taapiki kabootan naa ïdyaun taraa-kizai nazo iti, uzikonu'ia'o di'ii umuudan ïdyaun. Na'ia'a naa umuudan ïtaba'u kida udaru'o na'iki kimisha'o atamun kida sakoda iti.

²⁵ Tomun-zikon dono Paul na'iki Silas toriinpan na'iki ïkunuutinan Tominkaru ati. Ipai ba'oran taratapa-kariwainao pidannao abatanpan ïdyaun.

²⁶ Udauna'an masha'apakiaka imi'i baara nakaina'akan tuukii, ipai unakaa'akan taraa-kizai dapunaa. Uruu idi sariapa taraa-kizai paniinomizinaa kida da'atina'akan kaimandaun. Na'iki ipai chain wuru'u taraa-kariwainao watudapa-kinao kidaz buzuutina'akan.

²⁷ Sariapa taraa-kizai taapiki pokoda'akan naa. Utukapa ipai paniinom kida da'atinapa pa'idiwaru, tuukii utaria'akan na'iki u'itiiman ipai'i naa taraapa-kariwainao kida ki-doopa'akan. Uruu idi uzaamata'akan naa pamarian za'aba'i uzowiina'aka'azon naa.

²⁸ Mazan Paul kadako'okan u'ati diiwa'o ida'an. "Aonaa puzowiina'ana'a, kaina'a ipai daunuuda'u waunao!" ukian u'ati.

²⁹ Sariapa taraa-kizai taapiki dyuudan lamp na'aka-kaao pa'ida'ati. Udauna'an uwa'atin Paulnao ida'ati panaka-nakaan bii'i, na'iki ukodoru'ukan Paulnao kanaapu iti.

³⁰ Udauna'an ukodita-kida'akan naa ïdyaun. Na'iki sariapa upishaan ïdyaun kaikapa'a. "Na'apa dii ôsha'apatinan ôkazannaatin-kinaa nii ô'oian ai?"

³¹ ïdako'atin uparadan kaikapa'a: "Pumishida Naobanai Jesus daua'o kuwai, uruu ida'ana'o nii pugaru na'iki ipai pudapu iainao pidannao kazannaatinan."

³² Udauna'an Paul na'iki Silas kakuwaapan naa ïkowaadan Kaimana'o Kuwai Naobanai Jesus dau'u taraa-kizai taapiki ati, na'iki ipai pidannao mashaapainao kida udapu ii, ipai ïabatan wuru'u kaimana'oraz kuwai.

³³ Na'apain uruu wamarutan ida'a taraa-kizai taapiki chikaan naa ba'izi-daun kida Paulnao mada ida'a kida'oraz. Uruu marutan ida'a ipai daunuuda'u ïchikaawunuinan.

³⁴ Udauna'an taraa-kizai taapiki na'akan naa Paulnao padapu nazo iti na'iki utaan naa ïwanyukunuu nii. Uruu dono tuukii taraa-kizai taapiki na'iki wuru'u udapu iainaoz pidannao konaukian pazaamatan idi Tominkaru panaobanaa nii.

³⁵ Chaapi'iki'i naa Rome iki'o naobanainao dyuudan naa paminka'unao na'akan paparadan taraa-kizai taapiki di'iti kaikapa'a: "Pubuzuuta'a naa na'iki pukodita-kida'a naa wuru'u daonaioranaouz na'iki marina'a naa ïmakon," kia'o wuru'u ïdyuudanuz paparadan.

³⁶ Parada-karu kowaada-kaao dauna'an u'ati ukian naa Paulnao ati, "Rome iki'o naobanaanao dyuudan paparadan ô'ati di'oraz paminka'unao ida'an. ïaipan naa ôkoditakidan unao taraa-kizai ïki, aonaa kizi upataka'uta-kaao powa'a. Ukau'an umako'o naa mashauda'u di'iki'i," ukian ï'ati.

³⁷ Mazan Paul kian dyuuda-kariwainao pidannao ati, "Aonaa kanom ïikodan dikauda'o nii aimakaan wash'a'apatan. Waunao Rome di'iti'o kapam wazaamatinpan, ukau'an na'apa'o kapam waunao Rome sannao kawan. Mazan kandii nii mooko ïba'izii-kidan waunao madiwautapaka ipai pidannao awun za'a? Na'iki kandii nii ïkaboota-kidan waunao taraa-kizai iti? Aizii kandii nii ïaipan padyuudan waunao mashauda'u? Aonaa turuu ïkodita-kidan waunao mashauda'u. Marii mishi'oraiman ïwa'atin da'ati' ïkodita-kidanaka kizi waunao."

³⁸ Udauna'an dyuuda-kariwainao pidannao kiwan naa Rome iki'o naobanainao di'iti. Aizii ikaawan na'iti ikowaadan naa l'ati ipai Paulnao paradan. Aizii iabatan idi wuru'u Paulnao kianuz, Rome di'iti'o kapam i'zaamatanpan, tuukii itarian.

³⁹ Uruu idi sariapa iwa'atin Paulnao ida'ati na'iki ikian l'ati, "Tuukii wanyukunuu kasha'oran wa'antamikita-kidan idi unao kaikapa'a," ikian. Udauna'an ikodita-kidan naa Paulnao taraa-kizai nazo iki. Na'iki ikian l'ati, "Aizii turua'a naa umakon di'oraz donoi di'iki'i."

⁴⁰ Mazan Paul na'iki Silas makon sariapa Lydia dapu iti. Na'ii zii ikakuwaapatina'akan, ima'ozakadan mishidainao kida nyukunuu powa'a zii. Uruu dauna'an imakon naa uruu donoi iki.

17

Paul kakuwaapan Thessalonica ii

¹ Paul na'iki Silas dobatapaanan wiizai Amphipolis na'iki Apollonia ii aka, udauna'an ikaawan naa Thessalonica ati. Na'ii kaina'a synagogue Jewnao idiwau.

²⁻³ Paul kaduz umorotauzon synagogue iti. Uruu idi idikinau'u naa umorotan synagogue iti, Sookapa-karu Kamoon dono kida. Uruu dono Paul da'atan na'iki uaitaan naa ipai wuru'u saadinpa'oraz Tominkaru paradan, Christ dau'oraz. Kaimanaiman ukowaadan l'ati mishi'o wuru'u Christ pataka'uta-kaoz na'iki uzowii-kaoz, na'iki ukadishitanuzu pabaaranaa iki. "Ukau'an di'oraz Jesus okowaadapaniaz u'ati, uruu wuru'u Christ kii-kizaiz," ukian l'ati.

⁴ Pabi'i kida Jewnao tuukii imishidan na'iki ina'apata panyukunuu Paul kuwaa kida dau'ati. Na'iki iriba Greeknao toriinpauzonao Tominkaru ati, mishidan kuwai Jesus dau'u, na'iki iriba kapam umanawun-tinpainao Greek-abanao mishidan.

⁵ Aizii Jewnao wuru'u mamishida-kainaoz Jesus, tuukii pa'an ikishauzin Paulnao ati. Uruu idi ibaokopan naa zoonzionao pidannao, wuru'u chi'ikinazonaoz dunapota karikaonan. Na'iki ito'oradan idyaun tuukii Paulnao ati. Sariapa mishi ito'ora'akan mapidankiaka. Uruu idi ikadakoina'akan naa tuukii, aonaa masakauda'u mani atii ito'oradan iriba pidannao. Udauna'an ina'aka'akan naa idyaun sariapa Jason dapu iti. Ikaawan na'iti baupapa ishaazoda'akan Jason paniinomizi. Uruu iaipan naa pakodita-kida'akan Paulnao ipai pidannao kanaapu iti.

⁶ Mazan aonaa ikodan idyaun na'ii, uruu idi i'zaamata'akan naa kowas Jason na'iki ba'oran mishidainao na'iainao utuma. Udauna'an ikozoota'akan naa idyaun atii wiizai zowaunaanao kanaapu iti. Ikaawan na'iti pakadakoinan tuma. Ikian, "Di'oraz pidannaou'u dikaudaapauzonao wiizai ipai amazada kawana'ati. Aizii kaawa'a naa idyaun wawizi ati,

⁷ na'iki kaiman Jason taapan idyaun padapu ii. Aizii inao tuukii idikintapan tuubarou naobanai Caesar kakinaori. Ikian kaina'a ba'oran king Jesus kia'o u'uu."

⁸ Sariapa naobanai-tinpainao kida na'iki na'iainao pidannao to'ora'akan tuukii, paabatan idi wuru'u na'apa'oraz parada-karu.

⁹ Uruu idi naobanainao kian Jasonnao ati, "Wamuudan nii unao soo utaan an zii ipai puraata wadakotan kawana'ati." Itaan dauna'an puraata idakotan kawana'ati, uruu zii imuuda-ka.

Paul kakuwaapan Berea ii

¹⁰ Aizii wamaruta'akan, uru'u naa mishidainao dyuudan Paul na'iki Silas makon Berea iti. Uruu idi imakon, atii ikaawan na'iti. Na'apa'a naa koshan imorotan na'ii synagogue iti, Jewnao idiwauz,

¹¹ na'iki ikakuwaapan naa Jewnao ati. Mazan tuukii pa'an Jewnao wuru'u, Berea sannaouz aipan patominapa-kida-kao Thessalonica iainao ai. Uruu idi minziwa iwa'atin iabata'azon idi kaimanaiman Paul kuwaa. Na'iki ipai kamoo iawunuutan saada-kariwaiz kida Tominkaru paradan, itukapa'azon Paul na'iki Silas kuwaa mishiin na'iki itukapa'azon una'apan ukawana'ati.

¹² Uruu dono iriba Jewnao mishidan kuwai Jesus dau'u, na'iki iriba Greeknao daonaionao mishidan, na'iki iriba kapam umanawun kida'o Greek-abanao mishidan ikuwaa.

¹³ Aizii Jewnao wuru'u Thessalonica sannaouz abatankan naa Paulnao kowaadapan koshan Tominkaru Paradan Berea ii, sariapa imakon na'iti. Aizii ikaawan na'iti sariapa ito'oradan pabi'i kida na'iainao pidannao. Uruu idi baokopa ito'oradinan Paulnao ati.

¹⁴ Sariapa mishidainao wuru'u Berea sannaouz dyuudan pidannao wa'anpa'anan Paul kadimana'o ida'an paran danoma itinapu. Mazan Silas na'iki Timothy aonaa pa'an imakon.

¹⁵ Uruu idi Paul makon naa paminauda'unao tuma, atii ikaawan Athens iti. Na'iki'i naa uminauda'unao padantan powaa iti. Aizii ikaawan powaa iti ikowaadan naa Silas na'iki Timothy ati Paul aipan imakon kadiman pa'idi'iti.

Paul kakuwaapan Athens ii

¹⁶ Uruu idi Paul na'ian naa uzaudapan Silas na'iki Timothy kaawan Athens iti. Mazan aonaa Paul nyukunuu kaimanan patukapan idi iriba manawun na'ii toma-kariwainao pa'idiwaru tominkarunao nii.

¹⁷ Na'ia'a naa koshan Paul morotan synagogue iti. Uruu idi ukakuwaapan kaimanaiman Jewnao ati, na'iki Gentilenao ati wuru'u toriinpauzionaoz Tominkaru ati. Na'iki ipai kamoo umakon pidannao dobaapauzo-kizi an. Na'ii ukakuwaapan pidannao ati, do-batainao kida padazaba an.

¹⁸ Kaina'a pidannao di'itapauzonao pana'a kida'o kuwai. Epicurean kia'o idakota-ka'o, ba'orainao dakota-ka'o Stoic kii. Inao kashadaakapan tuukii Paul tuma ukuwaa kida dau'an. Sariapa ikian kaikapa'a: "Na'apa'o dii kaiwuru'u pidan maaitapin-ka'o kuwaa kidaz kaikini'i?" Ba'orainao kian, "Utominapa-kidan pidannao ba'oran kaduz tominkarunao daua'o." Usha'apanum kau'an ina'apan, Paul kakuwaapatinan idi Jesus dau'u, na'iki ukadishitan dau'u pamawaka-kizi iki.

¹⁹ Sariapa ina'akan Paul pidannao di'iti, wuru'u tominpauzionao na'iki di'itapauzonaoz pana'a kida'o kuwai. Areopagus ia'o wuru'u i'baokopatinpauzonuz. Na'ia'a naa ikian Paul ati, "Waaitata'azon kanom daua'o na'iki na'apa'oram manawun kuwai wuru'u pa'inaa kida'oraz, pukowaadapan.

²⁰ Pabi'i kida pukuwaa, aonaa waabatauzon zii. Uruu idi waabata'azon powa'a na'iki waaitata'azon na'apa'oram manawun wuru'u pukuwaa kidaz."

²¹ (Ipai wuru'u Athens sannaoz na'iki ba'orainao mashaapainao kida na'ii, imashaapan soo pakadaktin-kidan dau'u karikaonan pa'inaa kida'o parada-karu oo kuwai uruu zi'o uabata-ka'o.)

²² Uruu idi na'ia'a naa Paul kadishitan pidannao kasaba'ukinpainao kanaapu iti. Na'iki ukian i'ati, "Unao Athens sannao, mishi unao karikaonan da'i utoriinpauzion tominkarunnao ati.

²³ Usha'apanum kau'an ipai ōchi'ikaadanaan na'iki ōawunuutan uwiizi. Kaina'a ōtukapan iriba utoman altar kida utominkarunnao ati. Mazan kaina'a kapam ōtukapan utomanii altar, kaikapa'a usaadinpan udaara'a: Tominkaru Ati'o Aona'oraz Uaitapauzo-ka'o. Mishi utoriinpauzionii Tominkaru ati wuru'u aona'oraz uaitapauzo-ka'o. Aizii uruu Tominkaru daua'o nii ōkakuwaapan unao ati! ²⁴ Uruu Tominkaru toma'o ipai amazada na'iki utomanii ipai aimakaanoo mashaapainao kida im'i baara an. Uruu kazowautapanii ipai aimakaan aokazi ii na'iki im'i baara an kida'o. Aonaa umashaapan wuru ida'a'a pidan tomaniaz toriinapa-kizai nii.

²⁵ Aonaa kanom uaipan pidannao ai, na'iki aonaa uaipan pakaminka'uta-ka'o. Usha'apanum kau'an uruu pa'an taa'o kakupa-karu ipai pidannao ati, na'iki utaa ipai aimakaan iaiapanii kida.

²⁶ "Kotua'a naa Tominkaru toman bouda'apa daonaiora. Bouda'apa'o pidan di'iki pabi'inaaka kida pidannao toman ipai wuru'u mashaapainao kidaz naa im'i baara an. Patoman ua'ii pidannao, ipai ubuutan amazada, uaitapanii na'apainim nii pataan na'iki uaitapa kanomanaou'o nii pamuuda uruu amazada kida ida'a.

²⁷ Tominkaru toman pidannao na'iki usha'apatan aimakaan i'ati kaikapa'a. Uaipan idi tuukii idorotan pagaru, ipishaadanaan nii di'ii'aka'a atii panaadon na'apa'o ida'ana'o nii ikodanuzu. Aonaa Tominkaru munapon pu'u mani ai.

²⁸ Pidanao kiauon kawana'ati: 'Uruu aipan ati'o wakakupan, wazikadinan na'iki wani-zoinpan.' Na'apa sha'atii unao iriban, aitaapauzo kiauonuz, 'Waunao na'apa udainao kapam.'

²⁹ "Mishi Tominkaru dainao waunao, ukau'an waaitata, aonaa wuru kawanu'o mani uru'u, toma-kariwai kidaz gold idi, silver idi oo kuba kida idi.

³⁰ Kotua'a naa aonaa Tominkaru sha'apatan pidannao, isha'apaapan pu'u na'apa kida'o aimakaan. Usha'apanum kau'an aonaa iaitapan uruu. Mazan aizii Tominkaru dyuudan na'iki uaipan ipai, ipai pidannao tanawatinan wuru'u aia'a oii kida'oraz aimakaan pasha'apaapan.

³¹ Usha'apanum kau'an uaitapa na'ia'oram kamoo dono'o ni'i naa ukootowapa-kidan ipai, ipai pidannao, mashaapainao wuru amazada baara an kida'a. Kaina'a'a naa uzaa-matanii pidan, kootowapa-kida'o nii idyaun sakitapa, isha'apatan kawana'ati sha'apa'oram kida aimakaan. Umishian pazaamatan wuru'u pidanao, ukadishita-kidan ida'an uruu pamawaka-kizi iki," ukian.

³² Aizii i'abatankan Paul paradanao mawaka'o kadishita-kida-ka'o dau'an, pabi'i kida pidannao tuukii ishaazootin-kidan Paul kuwaa. Mazan ba'orainao kian u'ati, "Waabata'azon powa'a zii kaiwuru'u pukuwaa kidaz."

³³ Uruu dauna'an, uipaian naa pakakuwaapan na'iki umakon naa wuru di'iki'i miitiniapa-kizaiz.

³⁴ Mazan kaina'a pabi'i kida pidannao da'anan Paul, tuukii ñmishidan pa'an.

Kaina'a pidan mishida'o Dionysius kia'o u'uu. Uruu zaamatinpauzo wunao di'titi'i, tominpauzonao na'iki di'itapauzonaoz pa'inaa kida'o kuwai. Na'iki kaina'a zunaaba Damaris kia'o o'uu. Oroo omishidan kapam, na'iki kaina'a kapam ba'orainao kida mishidainao.

18

Paul kakuwaapan Corinth ii

¹ Udauna'an Paul dobatan naa Athens iki, na'iki umakon atii Corinth iti.

² Aizii Corinth ii kaina'a pidan paudaiaro tuma, Aquila kia'o u'uu, Pontus ia'o ushakatauzon, udaiaro uu Priscilla. Diiki'i'o zii ñkaawa'akanu'u Italy iki. Usha'apanum kau'an tuubaruo naobanai Claudius dyuudan idi ipai Jewnao koditan Rome iki, dono'i Italy ia'oraz.

³ Paul sookadinpan Aquilanao tuma. Usha'apanum kau'an ñkaudin-kizi soo ñtomapan na'iki ñkanoopan madai tent dapunaa kida nii, uruu kaduz daua'o kapam Paul kaudinauzon. Uruu idi na'ia'a naa ukauudin ñtuma.

⁴ Aizii ipai Sookapa-karu Kamoon dono, Paul morotauzon na'iki ukakuwaapan ñ'ati synagogue ii. Tuukii uaipan pana'apatan ñnyukunuu pakuwaa dau'ati. Uruu idi ukakuwaapan kaimanaiman Jewnao ati na'iki Greeknao ati kapam.

⁵ Aizii Silas na'iki Timothy kaawan dauna'an Macedonia iki, Paul kaudinan soo pakakuwaapatinan dau'a'a naa karikaonan. Kaimanaiman ukakuwaapan Jewnao ati Jesus dau'an. Ukian, "Mishi'o uruu Christ, Tominkaru kowaadauzoniaz padyuudan nii kazannaata'o nii ipai pidannao."

⁶ Mazan aonaa ñmishida'azon, tuukii ñdakoopan Paul kuwaa dikauda kida'o ida'an. Uruu idi sariapa uso'otan pashooton, na'iki uzianuzu ñkanaapu iti, na'iki ukian ñ'ati, "Tominkaru pataka'utan dono unao u'oi'an dikin ii, uaipan ati'o wuru'u. Aonaa õgaru aipan ati'o mani. Mazan aizii õmuudan nii unao, na'iki õmakon ni'i naa Gentilena'o di'titi, ñnao ati'o ni'i naa pa'an aizii õkakuwaapan."

⁷ Udauna'an umakon naa, usookadina'anan Gentile dapu iti, Titius Justus kia'o u'uu. Uruu toriinpauzo Tominkaru ati. Na'iki maonapa'o udapu synagogue dazabaa.

⁸ Mazan kaina'a Jew, Crispus kia'o u'uu. Uruu kazowautapa'o synagogue dapunaa. Uruu tuukii pa'an umishidan Paul kuwaa Jesus dau'a'o. Na'iki ipai pidannao, mashaapainao kida udapu ii, ñmishida kapam wuru'u kuwai kidaz. Na'iki iriba kapam Corinth sannao abatan Paul kuwaa na'iki tuukii ñmishidanuzu. Uruu idi ñchikaawunuinan.

⁹ Baukapaiman, aiwaka'an Tominkaru paradan Paul ati, uzanda'awun ii. Kaikapa'a wuru'u kii-karuz u'ati: "Mana'a putaria'ana'a, na'iki mana'a pusookada'ana'a wuru'u pukakuwaapatinanuz pidannao ati.

¹⁰ Aona'o nii õmuudapan pugaru, na'iki aona'o nii kanom sha'apatan pugaru. Usha'apanum kau'an di'oraz dono'i ida'a kaina'a iriba õpidanannao."

¹¹ Uruu idi Paul na'ian Corinth ii utominapa-kidan pidannao Tominkaru Paradan dau'u, bauda'apa wunu pazikon an powa'a.

¹² Na'apaini'i naa Gallio zaamata-ka'o tuubaruo naobanai nii pidannao ati, wuru'u mashaapainao kidaz ipai Achaia ii aka. Uruu dono Jewnao baokopatinan na'iki ñzaamatan Paul. Udauna'an ñna'akan naa uruu tuubaruo naobanai kanaapu iti, marii kizi ukootowapa-kida-ka'o nii.

¹³ ñKian Paul dau'an, "Di'oraz pidana'a, uaipan papana'adan pidannao nyukunuu, ñtorinapa kizi Tominkaru ati, pana'a'o wakakinaorinaa ai."

¹⁴ Paul parada'aka'azon padamata, upu'a'a naa mazan naobanai Gallio parada'akan Jewnao ati. Ukian, "Di'oraz pidan sha'apatan an mani dikauda kida'o aimaakan, minziywa mani õabatapan ukuwaa.

¹⁵ Mazan õabatan kaiwuru'u, soo ukashadaakapan parada-karu dau'an, pidan uu dau'an, na'iki unao kakinaorinaa sodi kida dau'ana'o karikaonan. Marii unao sakitapadan uaipan ati wuru'u aimaakan kidaz. õGaru aonaa turuu õkootowapatin-kidan pidan kaikapa'o dikin ii karikaonanu'!"

¹⁶ Uru'u naa mazan uwaata'akan naa pidannao kootowapa-kizai iki.

¹⁷ Sariapa na'iainao Greeknao zaamata'akan naa Sosthenes, kazowautapauzo synagogue. Na'iki ñba'iziautapa'akan naa kowas uruu na'ii, maonapa kootowapa-kizai paniin-omizinaa ida'a. Mazan aonaa Gallio nyukunuupan wuru'u ñba'izimikipanuzu.

*Paul kiwapaanan naa koshan**Antioch iti*

¹⁸ Mazan upu'u Paul na'ian zii kotua'iki zaa Corinth ii, mishidainao tuma. Uruu dauna'an umakon naa udaru'o kanawa ida'an, mako'o Syria iti, Aquila na'iki Priscilla mako'o kapam kanawa ida'an. Cenchreae iki'o wuru'u İzaamatanuz kanawa. Mazan pamakon ua'ii Paul madii-kida'akan pazowaud, paipaiian idi'i naa wuru'u pakowaadauzoniaz pasha'apata'azon Tominkaru ati.*

¹⁹⁻²¹ Ephesus ii kanawa sanna'o mashaadina'akan. Uruu idi na'ii Paul maaratina'akan zii kanawa di'iki. Aizii Priscilla na'iki Aquila na'ia'o ni'i naa pa'an İmaaratinan. Uruu idi na'ii Paul miitiniipa'akan Jewnao tuma, synagogue ii. Tuukii padamata İaipan Paul na'ia'akan zii tomunu'iki zaa patuma, mazan aonaa Paul nyukunuu na'apan. Uruu idi ukian İ'ati, "Tominkaru aipan an ōwa'atin da'ati'i, ōwa'atin nii koshan unao ida'ati," ukian İ'ati. Na'ia'a naa pa'an Priscilla na'iki odaiaru wa'akinan. Aizii Paul udobatan naa koshan kanawa ida'an.

²² Na'iki'o umakon atii ukaawan Caesarea iti. Na'ia'a naa umaaratinan kanawa di'iki. Na'iki'i naa umakon pakidiba ida'an Jerusalem iti, utukapa'an mishidainao.

Uruu dauna'an udobatan naa koshan atii ukaawan powaa iti Antioch iti.

²³ Masakauda'u una'ia'akan, udauna'an umakon naa koshan. Umakon ipai pakakuwaapatin-kizi kida amazada kawana'ati, Galatia Baara ii aka na'iki Phrygia Baara ii aka. Uma'ozakadan ipai mishidainao nyukunuu na'ii'aka.

Apollos kakuwaapan Ephesus na'iki Corinth ii

²⁴ Uruu dono Jew, Apollos kia'o u'uu, Alexandria ia'o ushakatan, kaawan Ephesus ati. Uruu paraaba'o manawun pidan. Na'iki kaiman-daunu'o uaitapan saada-kariwaiz kida Tominkaru paradan.

²⁵ Na'iki kaimanaiman kapam utominapa-kida-ka'o Naobanai Jesus kaduz kida dau'u. Uruu idi ma'ozaka ukakuwaapan na'iki kaiman utominapa-kidan pidannao Jesus dau'u, na'iki usha'apaapanii kida dau'an. Mazan chikaawunuupapa-karu dau'u, uaitapa soo bauda'apa John chikaawunuupapan dau'u karikaonan.

²⁶ Mazan ma'ozaka ukakuwaapan Jewnao ati synagogue ii. Priscilla na'iki Aquila abata wuru'u ukakuwaapanuz. Uipaiian dauna'an pakakuwaapan, sariapa İna'akan uruu padapu iti. Na'ia'a naa İkakuwaapan u'ati kaimanaiman uaitapa-kinaa nii powa'a zii na'apan Tominkaru aipan pamishida-ka'o.

²⁷ Uruu dauna'an Apollos di'itinpan, ukakuwaapatina'ana'azon Achaia iti. Uruu idi Ephesus ikiinao mishidainao kaminka'utan Apollos, pasaadan ida'an kaarita ba'oran mishidainao di'iti, Achaia iainouz, marii kizi İdapaapan uruu ukaawan an. Aizii ukaawan dauna'an na'iti, kaiman mishi ukaminka'utan mishidainao, wuru'u Tominkaru kamunanun ida'ana'oraz İzaamatan Jesus panaobanaa nii.

²⁸ Na'iki ma'ozaka Apollos kashadaakapan Jewnao tuma na'ii. Iriba'o pidannao abatan pu'u, utukapa-kidan İ'ati Tominkaru paradan di'iki, mishi'o wuru'u Jesus, uruu Christ.†

19*Paul kakuwaapan Ephesus ii*

¹ Aizii Apollos kakuwaapatinan pu'u Corinth ii, Achaia Baara ia'oraz, Paul una'ian zii pa'an baza antanapu Asia Baara an. Uwa'atin atii ukaawan Ephesus ati. Na'ii uikodan mishidainao Jesus,

² na'iki upishaan İdyaun kaikapa'a: "Kaimana'o Doronaa morotanii unyukunuu iti umishidan dono?"

"Aonaa na'apainim zii waabatauzon Kaimana'o Doronaa dau'an," İkian u'ati.

³ "Na'apa'oram mooko uchikaawunuu-kaoz?" ukian İ'ati.

"Na'apa John Chikaawunuupauzon kawan, utominapa-kidan kawana'ati pidannao," İkian.

⁴ "Mazan John chikaawunuuan pidannao tanawatnainau'u naa pa'oiian ai, uduyudan idi İmishidan wuru'u kaina'iki'oraz uwa'atin padawu'ati. Uruu Jesus, dau'ana'o wuru'u una'apanuz," ukian İ'ati.

⁵ Pidannao abatan idi uparadan na'apa, sariapa İchikaawunuu-kidinan Naobanai Jesus uu ida'an.

* **18:18** Na'apa'o pa'an Jewnao kaduz İmadii-kidan nii pazowaud İpaiian an pasha'apatan wuru'u pakowaadauzoniaz pasha'apata'azon Tominkaru ati. † **18:28** Christ: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

⁶ Uruu dauna'an Paul muudan naa paka'u ū'ida'a, sariapa Kaimana'o Doronaa morotan ĩnyukunuu kida di'iti.* Na'iki ĩparadan naa ba'oran kaduz parada-karu kida ida'an. Na'iki ĩkowaadan naa kuwai Tominkaru di'iki kida'o.

⁷ Uikoda mani 12 wuru'u pidannaouz.

⁸ Idikinauda'u kauzu Paul na'ian, ukakuwaapatinan pidannao ati synagoge† ii. Uaipan idi ĩmishidan, ma'ozaka ukakuwaapan, na'iki kaimanaiman ukowaadan ū'ati wuru'u Tominkaru naobanai-tinapanuz dau'u.

⁹ Mazan kaina'a pabi'i kida pidannao dikintapa, aonaa ĩmishida'azon Paul kuwaa. Na'iki iriba'o pidannao abatapan pu'u dikauda sodi kida ĩparadan, wuru dau'ana'a da'anainaouz "Jesus Kaduz." Uruu idi Paul na'akan mishidainao pa'idiwaru patuma, tominpauzo-kizai dapunaa iti, Tyrannus idiwauz.

¹⁰ Na'ia'a naa utominapatin-kidan pidannao ipai kamoo, atii dya'utam wunu. Uruu idi ipai, ipai pidannao, Jewnao na'iki Gentilena, wuru'u mashaapainao kidaz Asia Baara ii aka abatan wuru'u Paul kowaadanii kidaz Tominkaru paradan, Naobanai Jesus dau'u kida'oraz.

Sceva dainao tiwaan paso'otan oia'o doronainao Jesus uu ida'an

¹¹ Tominkaru aipan ati Paul sha'apatan umanawun kida'o aimakaan aona'oraz pidan ka'itaan pasha'apatan.

¹² Atii Paul linso, na'iki kamicha pishatapa'o umada, na'aka-ka karinainao di'iti, na'iki ĩpishata-ka u'idi sariapa ĩkakudan. Na'iki sariaapa'o nii kapam oia'o doronainao koditan pidannao di'iki.

¹³ Kaina'a kapam pabi'i kida Jewnao, chi'ikapan na'iki ĩso'oopan oia'o doronai kida pidannao ai. Sariapa ĩtamakapan ĩtiwaan kapam paso'otan oia'o doronai Naobanai Jesus uu ida'an. ĩkian oia'o doronai ati, "Wakian pukodita Jesus tawuru'u Paul kowaadapaniaz uu ida'an," ĩkian.

¹⁴ Sceva dainao wuru'u na'apainpainaouz. Aizii wuru'u ĩdaru Jewnao faadaan zowaunaa uruu, 7 wuru'u udainaouz.

¹⁵ Mazan oia'o doronai kian ū'ati, "Ōaitapanii Jesus na'iki Paul. Mazan unao, aonaa ōaitapan," ukian.

¹⁶ Upu'a'a naa mazan pidan, wuru'u oia'o doronai zaamatapaniaz, zaka'utina'akan naa ĩdyaun na'iki uzo'ii bi'ia'akan naa ipai ĩdyaun tuukia'o ida'an, ipai ĩmada izain, na'iki ipai kapam ukuzuua'akan ĩkamichan kida ĩmada iki. Uruu idi ĩkidoopan naa udapu iki, na'iki pamada kaziwan bii'i, ĩdima'akan naa u'ai kadimana'o ida'an.

¹⁷ Ipai Jewnao na'iki ipai Gentilena, mashaapainao kidaz Ephesus ii abatan ipai wuru'u aimakaan sha'apanuz kaikapa'a. Uruu idi tuukii pidannao tarian, na'iki tuukii ĩdi'itinpan. Na'iki kaiman pa'idiwaru pidannao paradan Naobanai Jesus dau'an. "Ei, ma'ozaka'o mishi manawun uruu," ĩkian.

¹⁸ Uruu dono iriba mishidainao kowaadan ipai oii kida'o pasha'apaapauzonii iriba'o pidannao abatapan pu'u.

¹⁹ Ba'orainao kida kowaadan na'apam pamarunao-tinpaouzon. Mazan uruu dono ipai ĩna'akan naa pamarunao-tinpan kaaritannaa kida. Uruu idi pidannao kanaapu'u ipai ĩkawaodan wuru'u pakaaritan kidaz. Aizii ĩaitaan ipai wuru'u kaarita kida winipinaaz, dobata, dobata, ubaokopatinan uikoda fifty thousand wizi'i kida'o puraata.‡

²⁰ Aizii mishidainao tukapan idi ma'ozaka kuwai pishatan pidannao nyukunuu, powa'a zii ĩma'ozakadinan pakakuwaatinan dau'ati. Uruu idi powa'a zii mishidainao iribainan.

Pidannao to'oradinan Ephesus ii

²¹ Aizii ipai wuru'u aimakaan kida sha'apan dauna'an kaikapa'a, Paul di'itinpan, na'iki uaipan pamorowautapan wiizai kawana'ati kida wuru'u Macedonia na'iki Achaia Baara ii aka kida'oraz. Na'iki'o ni'i naa uaitan padobatan atii Jerusalem iti. Paul kian, "Ōkaawan dauna'an Jerusalem iti, ōmakon nii na'iki ōmorowautapa'anan nii kapam Rome iti."

²² Uruu idi udyuudan pamin-kaudinannao, Timothy na'iki Erastus kiwiitan Macedonia iti. Aizii Paul una'ia'akan zii pa'an Ephesus ii, Asia ia'oraz.

²³ Mazan uruu dono'o naa pidannao to'oradinan Ephesus ii tuukii manawun, usha'apanum kau'an iriba'a naa ĩtukapan pidannao da'anan "Jesus Kaduz."

²⁴ Kaina'a pidan Ephesus ii, Demetrius kia'o u'uu. Uruu tomapauzo iriba, iriba, tominkaruaba Artemis dapunaa dikin kida silver idi. Utomanuzu duusodi kida'a. Na'apa'o

* **19:6** Kaimana'o Doronaa morotan ĩnyukunuu kida di'iti oo "Kaimana'o Doronaa kaawan ū'ida'ati." † **19:8** synagoge: kabaun Jewnao baokopainapa-kizi. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. ‡ **19:19** wizi'i kida'o puraata: Greek paradan ida'an drachmas. Bauda'apa drachma, bauda'apa'o kamoo kaudin-karu winipinaa.

ida'an dobata, dobata uikodan puraata pa'ati, na'iki pidannao ati, wuru'u kaudinainao kidaz utuma.

²⁵ Uruu idi udapadan na'iki ubaokopatan ipai pidannao kaudinainao patuma na'iki ba'orainao kida na'apa'o kapam ikaudinan inao kawan. Na'ia'a naa ukian ipai inao ati, "Ōpaonarunao, aizii ōparada'azon u'ati. Ipai unao uaitapa kanom kaduz wakaudin-kizi nii. Na'iki uaitapa dobata, dobata waikodan puraata watomanii kida ida'an.

²⁶ Aizii utukapa, na'iki uabata ukinao idi na'apam Paul dikauda kian wuru dau'ana'a watomanii kidaz aimakaan. Ukian, 'Wuru'u toma-kariwai kidaz tominkaru nii ka'ui idi'oraz, mazanu'o karikaonan, aonaa mishi'o mani.' Uruu idi ipai'i naa una'apatan da'ainao pidannao nyukunuu, paparadan kawana'ati, atii ipai di'ii'aka'a Asia Baara kawana'ati kida, iriba'a naa imishidan uparadan.

²⁷ Aizii pidannao dakoopan ni'i naa watomapanii kidaz. Na'iki umanawunu'oraz watominkaruaba Artemis, odapu tukapa-ka'o ni'i naa madiwautapa-ka'o nii karikaonan. Na'iki aona'o ni'i naa powa'a pidannao dyautan oroo, atii na'apa'o ni'i naa karikaonan omanyukunuuta-ka'o. Ipai unao, uaitapa ipai pidannao torinpauzion o'ati, da'a'a Ephesus an, na'iki ipai Asia Baara ii aka, na'iki ipai ba'oran amazada kawana'ati kida."

²⁸ Aizii pidannao abatankan idi una'apan, sariapa mishi ito'ora'akan, na'iki ikadako'ina'akan naa diiwa, diiwa. "Ma'ozaka'o, na'iki umanawunu'o watominkaruaban Artemis, da'a'a Ephesus ida'a," kia'o wuru'u ikadako'inanuz.

²⁹ Uruu idi iriba, iriba pidannao kadakoinan diiwa'o ida'an, ito'oradinan naa mapi-dankiaka uruu wiizai di'ii'aka. Upu'a'a naa ikoda'akan Gaius na'iki Aristarchus. Sariapa İzaamatan İdyau. İnao Paul minauda'unao Macedonia iki'o İwa'atin. İna'aka'akan naa kowas İnao pidannao baokopainpauzo-kizi iti.

³⁰ Tuukii padamata Paul mako'ozon na'iti, pidannao kanaapu iti. Mazan aonaa mishidainao kashaapan umakon na'iti.

³¹ Kaina'ia'o kapam Paul paonarunao na'ii, tuubaruu kidainao pidannao. İnao dyuudan paparadan u'idi'iti, aonaa kizi umakon pidannao baokopainapa-kizi iti.

³² Aizii na'ia'a naa pidannao to'oradinan tuukii, ba'orainao kadakoinan pana'iti sodi kida'a naa karikaonan, usha'apanum kau'an, kaina'a pabi'i kida pidannao aonaa İaitapan kanom dau'ati'o manawun wuru'u pawa'atinuz.

³³ Aizii Jewnao aipan idi pakazannaatinan, sariapa İzaamatan pabii iki Alexander parada'o nii pidannao kanaapu iti, marii kizi ukowaadan İ'ati aonaa ipai'o mani wuru'u Jewnao sha'apaapanuz aimakaan kaikapa'a. Soo Paul pa'an wuru'u na'apainpa'oraz. Sariapa Alexander sawadan paka'u, uaipan pidannao mashaadinan na'iki İabata kizi uparadan.

³⁴ Aizii pidannao tukapankan naa uruu Jew, ipai baokopa ikadako'okan patumaaka kaikapa'a: "Ma'ozaka'o, na'iki umanawunu'o watominkaruaban Artemis da'a'a Ephesus ida'a," kia'o wuru'u ikadako'inanuz atii tomunu'iki.

³⁵ Upu'u mazan donoi zowaunaa kaawan İ'ida'ati, sariapa umashaatan wuru'u ikadako'inanuz. Ukian İ'ati kaikapa'a: "Uabata ōparadan Ephesus sannao. Ipai pidannao aitapan soo wawiiizi Ephesus taapa'o wuru'u umanawunu'oraz tominkaruaba Artemis dapunaa. Na'iki ipai pidannao aitapan kaina'a kapam wataapan umanawunu'o kuba, oroo kawanu'oraz utoma-ka'o, tawuru'u waotauzoz aokazi iki.

³⁶ Aonaa turuu pidan kashadan na'iki udakoopan watominkaruaban Artemis. Ukau'an usookada'a naa wuru'u ukaikapainpanuzu'u. Mana'a usha'apaapa'ana'a aimakaan madoronaa-daun.

³⁷ Unao kaawa-kidanii wuru'u pidannaouz da'ati'i, imasha'apatakan pu'u dikauda'o aimakaan, aonaa kanom ikoidapan watominkaruaban dapu iki, na'iki aonaa İdakoopan watominkaruaban dikauda'o ida'an.

³⁸ Aizii Demetrius na'iki ipai umin-kaudinannao, İkaakapaa'azon an pidannao, marii pa'an İkaakapaan, na'iki İna'akan İdyau Rome iki'o naobanai di'iti, na'ii kizi İkootowapa-kidaka'o, kootowapa-karu kamoon dono.

³⁹ Aizii unao mani, kaina'a zii uparada'azon aimakaan dau'an? Uparada'azon an, marii uabata-kidan wuru'u uparadan kidaz, wuru di'ia'a kabaun toma-kariwai kawiiziinao miitiniapa-kizi nii.

⁴⁰ Aizii di'i wuru'u washa'apatanuz aimakaan kaikapa'a, kichana'iki-kia'o wuru'u, wato'oradinan mapi-dankiaka manawun. Aizii Rome iki'o naobanai abatan ana'a naa pa'i wuru'u wadikaudainapanuz, sariaapa'o nii upishaa-kidan waunao kanom dikin ia'o wuru'u wato'oradinanz kaikapa'a. Aona'o nii waaitapan na'apam wakazannaatinan."

⁴¹ Donoi zowaunaa ipaian dauna'an paparadan kaikapa'a, usookada'akan naa miitiniapa-karu.

20

Paul morowautapankan dono'o Macedonia na'iki Achaia Baara ii

¹ Pidannao sookadan dauna'an pato'orainpan, Paul dapada-kidan na'iki ubaokopatan naa ipai mishidainao. Uruu ukowaadina'azon naa ñ'ati, na'iki uma'ozakadan ñnyukunuu, ma'ozaka kizi kapam ñtaapan pamishidan. Pazaamaaka'uan dauna'an mishidainao, umakon naa Macedonia iti.

² Aizii pamakopa-kizi donoi kawana'ati kida, Paul ma'ozakadan pidannao nyukunuu pakowaadapan ida'an kaiman kida'o kuwai ñ'ati. Atii ukaawan Achaia Baara iti.

³ Idikinauda'u kauzu una'ia'akan. Udauna'an uminziwan naa koshan uruu umako'ozon naa atii Syria iti. Upu'u mazan pidannao kowaadan Paul ati, kaina'a Jewnao zaudapan uruu ñaipan pazowianuzu. Uruu idi ukiwan powa'a an koshan Macedonia an.

⁴ Na'iki kaikapauda'u pidannao makon utuma. Berea iki Sopater, Pyrrhus daniz; Thessalonica iki Aristarchus na'iki Secundus; Derbe iki Gaius; Asia Baara iki Tychicus na'iki Trophimus; na'iki Timothy mako kapam.

⁵ Ñnaou'u naa kiwiita Troas iti, na'ia'o ni'i naa ñzaudapan waunao.*

⁶ Mawiki'ina'o Bread Nikauzo-ka'o Kamoon dauna'an, wamakon naa kapam kanawa ida'an Philippi iki. Atii baka'iauda'u kamoo dauna'an waikodan zii wairibannao Troas ia'a naa. Bauda'apa sondii wana'ia'akan Troas ii.

Ubaukapan naa Paul morowautapan Troas ati

⁷ Saturday dono, kamoo tipitan dauna'an, ipai wabaokopatinan, waaroopa'azon idi baokopa, na'iki wanika'azon idi bread wanyukunuitapa-kinaa nii Jesus mawakan wa'ati. Paul aitapan idi uwa'aka'azon mishidainao ba'oran kamoo, ukakuwaapatinan ñ'ati atii tomun-zikon di'iti.

⁸ Kabaun nazoo dokoa'o di'ia'o wuru'u wabaokopatinanuz, na'iki na'ii iriba'o lamp kida maodapan.

⁹ Kaina'a pa'ina'o zii daonaiora Eutyclus kia'o u'uu, usakanatapan window paawa'a. Aizii Paul kakuwaapatinan atii Eutyclus da'awununun. Udauna'an uda'awu'ukan naa, atii masha'apakiaka uwaota'akan naa imi'i baara iti. Idikinauda'u'o utara'apaawatinpan paawa iki'o wuru'u uwaota'akanuz. Pidannao dokobatanuzu, mazan mawaka'aka'a naa uruu.

¹⁰ Mazan upu'u Paul kaawa'akan u'ida'ati, na'iki udokobata'akan naazu. "Mana'a ukasha'ora'ana'a, kakuda'aka'a naa uruu powaa iti," ukian ñ'ati.

¹¹ Uruu dauna'an ñzaidan naa powaa iti kabaun nazo iti, uru'u naa ñaroopan naa na'iki ñinan naa bread baokopa. Uruu dauna'an powa'a zii Paul kakuwaapatinan pidannao ati, atii wakankanaanin. Uruu kii uwa'akauzon Idyaun.

¹² Aizii wuru'u waota'oraz daonaiora, ukiwan naa padapu iti pairibannao tuma, aonaa usha'apan. Aizii uiribannao kaiman ñnyukunuu ñkiwan.

Paul kowaadinan mishidainao ati Ephesus iainauz

¹³ Troas iki pakidiba ida'an Paul makon Assos iti. Mazan waunao, kanawa ida'an pa'an wamakon na'iti. Na'ia'o ni'i naa Paul aitan paikodan waunao.

¹⁴ Atii na'apa'a naa mishi. Ukaawan dauna'an na'iti, upaidinan naa watuma kanawa zo'iti, na'iki'i naa wamakon atii wakaawan Mitylene iti.

¹⁵ Ba'oran kamoo wadobatapa'akan wiizai dazaba an, Chios kia'o u'uu. Ba'oran kamoo ida'a wakaawan Samos iti. Ba'oran kamoo wadobatan koshan atii wakaawan Miletus iti.

¹⁶ Aona'a naa Paul aipan patomunu'ikinpan Asia Baara an. Mazan kadimana'a naa pa'an uaipan pakaawan Jerusalem iti, Pentecost ua'ii. Uruu idi aonaa umakon Ephesus iti.

¹⁷ Soo uduyuda-kidan pa'an paparadan na'iti, marii kizi choochi zowaunaanao wa'atin u'ida'ati Miletus ati.

¹⁸ Aizii ñkaawan dauna'an u'ida'ati, ukian naa ñ'ati, "Ipa'i unao utukapauzonii na'apam ñkaudinan, na'iki utukapa na'apam ñmashaapauzon kiwiin da'ana'a Asia Baara an kida. Ñsakadan di'iki'o ñkaudinan da'ana'a, atii di'i, uaitapa na'iki utukapa ipai ñkaduz.

¹⁹ Ñbaiatan bii'i tuukii kasha'ora'o, Jewnao dakotautan pu'u pasha'apatan ñgaru, mazan upu'u mashaa, na'iki minziwa ñsha'apatan ñkaudin-kizi, ñnyukunuu kasha'oran bii'i. Usha'apanum kau'an Tominkaru poitorun idi ñgaru.

²⁰ Na'iki aonaa kanom ñdizapan na'iki ñtaapa-kidan unao ai, ipai ñkowaadan u'ati kaiman kida'o kakinaorii tawuru dono'o ñkakuwaapatinan dono'oraz u'ati, udapu ii kida, na'iki iriba'o pidan bii ii.

* 20:5 Verse 5 ida'a watukapan Luke saada'oraz di'oraz kaarita'a baokopatinan koshan Paulnao tuma.

²¹ Aizii Jewnao ati na'iki Gentilenao ati na'apa pa'idiwaru òparadan, òkakinawon idyaun tuukii, Itanawatin kizi'i naa pa'òian ai Tominkaru ida'ati, na'iki Ìzaamata kizi'i naa wanaobanaa Jesus Christ panyukunuu naobanaa nii.

²² "Mazan aizii òmakon ni'i naa Jerusalem iti, òizo'atin nii Kaimana'o Doronaa paradan. Aonaa òaitapan na'apam ni'i òsha'apata-kaò na'ii.

²³ Usha'apanum kau'an ipai donoi, òkakuwaatin-kizi kawana'ati, Kaimana'o Doronaa kowaadan ò'ati, kaina'a'ò nii dikauda'ò aimakaan sha'apan ò'ati, na'iki òtaraa-kida-kaò nii na'ii.

²⁴ Mazan aonaa usha'apan òzowii-kaò. Kanom tuukia'ò òsha'apata'azon, òaipan pa'an òipaian òkaudin-kizi wuru'u Naobanai Jesus dyuudaniaz òsha'apatan. Udyuudan òkowaadan Kaimana'o Kuwai ipai pidannao ati, Tominkaru kaimanan na'iki ukamunanun dau'u.

²⁵ "Aizii ipai'i naa òkowaadan u'ati Tominkaru naobanai-tinan dau'u. Aizii wuru dauna'ana'a, aona'ò ni'i naa powa'a utukapan ògaru.

²⁶⁻²⁷ Mazan aizii òkia'azon unao ati, na'apainim unao oo ba'orainao mawakan, pakawan pa'òian bii'i zii, aonaa ògaru aipan ati'ò mani wuru'u. Usha'apanum kau'an aonaa kanom òdizapan unao ai.

²⁸ Ukau'an uzaudinpa'a naa pa'i kaiman kizi'i naa utaapan udoronaa, na'iki kaiman pa'i kapam ukazannaatapa mishidainao wuru'u Kaimana'o Doronaa taaniaz uawunuutapan nii. Usha'apanum kau'an Tominkaru zaamatanii wuru'u Ìnaouz pa'idiwau nii pauDani izain ida'an na'iki umawakan ida'an.

²⁹ Òaitapa di'i òwa'akan dauna'an unao, kaini'iki'ò nii pidannao kaawan ubii ati, Ìmariidan nii na'iki Ìpozawaabi'ii-kidan nii unao atii Ìtanawatin-kidan nii unao umishidan ai Jesus. Ìkaawan nii ma'ozaka, na'apa'ò nii to'oraba'ò baudokoru pozawaabi'ii-kidan kawan kaznizonao atii uzowian Ìdyaun.

³⁰ Na'iki kaina'a'ò nii kapam pidannao unao bii iki'ò, Ìmariidan nii na'iki Ìbuutan nii pabi'i kida mishidainao pa'ida'ati.

³¹ Ukau'an uzaudinpa'a naa pa'i, unyukunuitapa na'apam òtominapa-kidan unao, òbaiatan bii'i kasha'ora'ò na'iki to'ora-karu bii'i. Mazan upu'u òkakinawon ipai unao, wakanadan pu'u na'iki aiwaka'an kida atii idikinauda'u wunu.

³² "Aizii òwa'akan ni'i naa unao Tominkaru ka'u ida'a. Uru'ò nii kazannaatapa unao. Na'iki òwa'akan Kaimana'o Kuwai utuma, Tominkaru kamunanun dau'a'ò, uruu kida'ò nii ma'ozakadapa unyukunuu. Na'iki uruu kida kuwai ida'ana'ò nii uikodan kaimana'ò manawun aimakaan, wuru'u Tominkaru aipaniaz pataan diina'iti'i ipai pidannao ati, ubuutaniinaouz pa'ati.

³³ "Ipaì unao, utukapa na'iki uaitapa òkaduz, aonaa na'apainim òna'azootapan wuru'u konaunam kida'oraz pidannao kamichan, oo wuru'u Ìtaapanii kidaz gold oo silver.

³⁴ Aonaa òna'azootapan usha'apauz, mazan utukapa na'apam òkaudin dan dadara òka'u ida'an, òkoda-kinaa nii aimakaan òmashaapa-kinaa nii, na'iki òmin-kaudinannao ati'ò nii kapam.

³⁵ Òmashaapan ida'an kaikapa'a, na'iki òkaudin dan ida'an dadara, òtominapa-kidan unao. Na'apa kizi ukaudin dan, na'iki ukaminka'uta kizi kapam pidannao, wuru'u aona'oraz manawun Ìka'iitan pakaudinan. Karikaonan kizi kapam unyukunuitapan tawuru'u Naobanai Jesus kiauzonuz: 'konaukia'ò nii pidan minziiwa'oraz utaan aimakaan ba'oran pidan ati, aimakaan taa-kaò ai pa'ati.' "

³⁶ Paipai dan dauna'an pakadakoipan, Paul kodoru'ukan naa pakakinaotaniinao tuma. Na'iki Ìtoriipan naa Tominkaru ati.

³⁷ Uruu dauna'an Paul kowaadin dan naa, ipai Ìdokobatan uruu, Ìzaadan naa mazan u'ati.

³⁸ Ìnyukunuu kasha'oran tuukii usha'apanum kau'an "Aona'ò ni'i naa powa'a utukapan ògaru," ukian idi Ì'ati. Udauna'an Ìwa'anpankan naa uruu, atii kanawa di'ii.

21

Paul makon naa Jerusalem iti

¹ Wazaamaaka'uan dauna'an mishidainao zowaunaanao, wamako'okan naa udaru'ò kanawa ida'an. Na'iki'ò wamakon sariapa Cos iti. Ba'oran kamoo wadobatan naa koshan, Rhodes ii wakaawa'akan, na'iki'i naa wamakon atii wakaawan Patara iti.

² Na'ia'a naa wazaamatan ba'oran kanawa tu'uz makò'ò Phoenicia iti, Syria ia'oraz. Wapadin dan dauna'an, wamakon naa koshan.

³ Maonapa wadobatan paran baoko a'ò katonaru Cyprus danoma an, wa'ashabaron antanapu wataapanuzu. Wamakon atii wakaawan Tyre iti, Syria ia'oraz. Na'ii wamaaratina'akan zii kanawa di'iki. Usha'apanum kau'an na'ia'ò nii zii kanawa wazoo kida maaraa-kaò.

⁴ Uruu wiizai di'ii, waikoda mishidainao Jesus. Uruu idi bauda'apa sondii wana'ia'akan ituma, kanawa sannao tomunu'ikinpan kawana'ati. Uruu dono Kaimana'o Doronaa kowaada-kidan mishidainao ati, na'apam nii Paul sha'apata-ka'o Jerusalem ii. Uruu idi tuukii imashaatanuzu, aonaa kizi umakon na'iti.

⁵ Mazan na'apaini'o ni'i naa wadobatan kamoon aita-ka'o. Uruu idi wamakon naa koshan kanawa di'iti. Ipai mishidainao, paudaiaro na'iki paudainao tuma kida ida'an an waunao atii paran danoma iti. Na'ia'a naa paran danoma ii wakodoru'ukan baokopa na'iki watoriiinpan naa Tominkaru ati.

⁶ Īzaamaaka'uan dauna'an waunao, wapaidinan naa kanawa zo'iti. Aizii mishidainao, ĩkiwan naa kapam padapu iti kida.

⁷ Na'iki'i naa koshan wadobatan, atii Ptolemais ii kanawa mashaadinan. Uruu idi na'ii wamorowautapa'akan mishidainao kida di'ii.

⁸ Ba'oran kamoo wadobatan, atii wakaawan Caesarea iti, wasookadinan Philip dapu ii. Uruu Philip kowaadapauzoz Kaimana'o Kuwai Jesus dau'u pidannao ati. Na'iki uruu tawuru'u zaamata-kariwaiz Jerusalem ii, 7 sha'atii izaamata-ka'o buuta'o nii wanyukunui patumaaka kida.*

⁹ Kaina'a 4 Philip dainao zunnao, aona'o zii ĩkaudaiarun kida. Īnao prophetiabanao.†

¹⁰ Aizii dobata zaa kamoo wana'a'akan dauna'an, uru'u naa prophet, Agabus kia'o u'u, kaawan Judea Baara iki.

¹¹ Ukaawan wa'ida'ati, sariapa uso'otan Paul zadawu ukonon iki, na'iki uwatudan pataba'u, na'iki paanoba uzadawu idi. Ukian, "Kaimana'o Doronaa kian, kaikapa'o nii Jewnao watudan wuru'u kazadawu'oraz Jerusalem ii, na'iki itaan niizu Gentilenao ati."

¹² Aizii waabatan idi kaikapa'a parada-karu'u, tuukii waunao na'iki ba'orainao kida tiwaan pamashaatan Paul, aonaa padamata wataapadan umakon Jerusalem iti.

¹³ Mazan ukian, "Kandii nii uzaadan ōdau'ati kaikapa'a, ukasha'orada'azon ōnyukunuu? Ōwatuda-ka'o an oo ōzowii-ka'o an na'ii, Naobanai Jesus dikin ii, aonaa usha'apan, mazan upu'a'o nii ōmakon," ukian.

¹⁴ Atii aonaa waka'iitan wamashaatanuz. Uruu idi wakian u'ati, "Marii mooko pusha'apata-ka'o Tominkaru aipan kawana'ati."

¹⁵ Uruu dauna'an waminziwan naa, na'iki wamakon naa Jerusalem iti wakidiba ida'an.

¹⁶ Pabi'i kida mishidainao Caesarea iki mako kapam watuma. Uruu idi baokopa'a naa wamakon, atii wakaawan Jerusalem iti. Īnaou'u naa na'aka waunao Mnason dapu iti, wasookapa'azoo-kizi iti. Uruu kotua'o uwa'atin Cyprus iki, na'iki kotua'ora'a naa pa'an uzaamatan Jesus panaobanaa nii.

¹⁷ Wakaawan dono Jerusalem iti tuukii mishidainao konaukii-kidan waunao.

Paul morowautapan James di'iti

¹⁸ Ba'oran kamoo Paul makon baokopa watuma, utukapa'an an James. Wakaawan na'iti, waikoda ipai choochi zowaunaanao na'ii.

¹⁹ Uruu idi tuukii Paul konaukii-kidan ĩdyaun. Udauna'an ukowaadan naa ĩ'ati ipai aimakaan Tominkaru sha'apatanii kida Gentilenao ati, pakaudinan dono ĩbii ii aka.

²⁰ Ipai wuru'u abatainaouz Paul kuwaa, tuukii ĩkonaukian. "Kaimana'o manawun mishi pugaru," ĩkian Tominkaru ati. Udauna'an ĩkian Paul ati. "Wa'inawuzu Paul, mishi putukapa na'apam iriba, iriba Jewnao ipai amazada kawana'ati mishidan naa naobanai Jesus. Mazan ĩnao, tuukii ĩmarainpan na'iki ĩizo'atin tawuru'u Moses kakinaori kidaz.

²¹ Aizii kaina'a ĩabatan dikauda kida'o parada-karu pudau'u. ĩabatan putominapa-kidan na'iki pukakinaotan Jewnao wuru'u mashaapainaoz Gentilenao wiizi ii aka kida, aona'a naa kaikin puaipan ĩsha'apatinan Moses kakinaori kida kawana'ati. Na'iki aona'a naa kaikin puaipan ĩchoota-kidan‡ paudani daonaioranao, Moses kakinaori kawana'ati, na'iki aona'a naa kaikin puaipan wuru sha'apata-kaoa'a waunao Jewnao kaduz kidaz.

²² Masakauda'u dauna'an, ĩabatan ni'i naa wuru'u pukaawanuz. Aizii mani, na'apam nii washa'apatinan?

²³ Wadi'itinpan kaikapa'a, waaipan pusha'apatinan waparadan kawana'ati. Kaina'a 4 daonaioranao kowaadauzo pamishia'azon paparadan Tominkaru ati.§ Kaina'a'a naa ĩdyaun kaida'a'a, ĩpaipa'a naa pasha'apatan wuru'u ĩkowaadauzoniaz pasha'apata'azon.

²⁴ Ukau'an turuu pumakon baokopa ituma, puchikaina'an kizi ituma Tominkaru ati, Jewnao kakinaori kawana'ati. Na'iki pukowaada kizi'i naa pugaru'o nii kawinipinaata

* 21:8 Acts 6:1-6 † 21:9 prophetiabanao: kowaadapa'o Tominkaru paradan. ‡ 21:21 choota-kidan: Putukapa 'chootin-karu' daua'o, kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. § 21:23 Numbers 6:1-20

uzainao itaan nii faadaanao ati. Iipaian dauna'an pachikainan, Isokozoo-ka'o ni'i naa itukapa-kida-kina ni'i naa pamishian paparadan Tominkaru ati. Uruu ida'ana'o nii Jewnao tukapan aonaa mishi'o mani wuru'u pumashaatanuz pidannao sha'apatan aimaakan wakakinaorinaa ai. Usha'apanum kau'an, pugaru na'apa kapam pusha'apatan wuru'u wakakinaorinaa aiapanii kidaz usha'apata-ka'o.

²⁵ 'Mazan Gentilena'o ati, wuru'u mishidainauz naa, waunao choochi zowaunaanao saadani'i naa pa'an wakaaritan T'ati, na'iki wataa T'ati idikinauda'u karikaonan kakinaorii waaipaniaz Iizo'atin. Kaikapa'a wuru'u wakianuz wakaaritan ida'a: 'Aonaa unika'ana'a wanyukunui taa-kariwaiz ba'oran kaduz tominkarunao ati. Na'iki aonaa unika'ana'a izai, na'iki aimaakan dunaa wuru'u dyukuruuta-kariwaiz uzowii-ka'o. Na'iki aonaa ukashaapa'ana'a daonaiora na'iki zun kiaapaakan pamamazidakan pu'u,' kia'o wuru'u ikianuz Paul ati.

²⁶ Ba'oran kamoo na'apa'a naa Paul sha'apatinan padyuuda-ka'o kawana'ati. Una'akan naa wuru'u daonaioranaouz, na'iki na'ia'a naa Ichikainan utuma Moses kakinaori dyuudazon kawana'ati. Uruu dauna'an Paul makon Tominkaru Dapu iti, ukowaadankan naa faadaanao ati 7 kamoo ida'a Iipaian ni'i naa pachikainan Tominkaru ati. Uruu dono'o ni'i naa uzainao kawaoda-ka'o ikawana'ati kida.

Paul zaamata-ka'o

Tominkaru Dapu ii

²⁷ Mazan 7 kamoo Isha'apaapan wuru'u pasha'apaapanii kidaz, na'iki Iipaian pu'a'a naa kapam. Upu'u Jewnao wa'atiinao Asia iki, tukapan Paul Tominkaru Dapu ii. Sariapa ikimudan na'iki Ito'oradan pidannao kasaba'ukinpainao na'ii. Una'apan pu'u Izaamata'akan naa Paul,

²⁸ na'iki ikadakinan naa kaikapa'a: "Unao Israelitena'o, ukaminka'uta wazaamatan di'oraz pidana'a. Uruu tawuru'u chi'ikapa'oraz ipai amazada kawana'ati, dakoopa'ita'oraz Israelitena'o, na'iki dakoopa'o wakakinaorinaa Moses taauzonii kidaz wa'ati, na'iki udakoopan kapam wuru'u di'oraz Tominkaru Dapu'u. Aizii di'i, ukaniribaakan Tominkaru Dapu, una'akan idi Gentilena'o unazo ati."

²⁹ (Ito'oran na'apa usha'apanum kau'an itukapanii Trophimus, Ephesus san, Paul tuma donoi ii. I'itiiman mani kaina'a Paul morota-kidan uruu patuma Tominkaru Dapu iti.)

³⁰ Uruu dono tuukii, tuukii pidannao to'oradinan uruu wiizai di'ii. I'diman naa di'iki kida'a kasaba'u, kasaba'uan Tominkaru Dapu iti. Imorotan sariapa Izaamatan Paul, na'iki ikoozota'akan naazu Tominkaru Dapu iki. Udauna'an I'tarata'akan naa paniinom.

³¹ Aizii wuru'u pidannaouz, Iaipan naa pazowia'akan uruu. Upu'u mazan parada-karu kaawan Rome iki'o soldyaanao zowaunaa ida'ati. Kaikapa'a wuru'u parada-karu dyuuda-kaooz: "Ipai, ipai pidannao to'oradinan kai Jerusalem ii, tuukia'o kaiwuru'u Ito'oradinanuz."

³² Soldyaanao zowaunaa abatankan idi na'apa'o kuwai, sariapa una'akan soldyaanao, panaobanaanao tuma kida. Kadimana'o ida'an Imako'okan naa pidannao to'oradinainao di'iti. Aizii pidannao tukapankan soldyaanao zowaunaa, pasoldyaannao tuma, sariapa Isookada'akan pazowiautapan Paul.

³³ Soldyaanao zowaunaa kaawan na'iti, sariapa uzaamatan Paul I'ai. Udauna'an udyuudan naa uwatuda-ka'o dya'utamtinpa'o chain idi. Na'iki upishaan naa pidannao kaikapa'a: "Kanom kaduz wuru'u di'oraz pidana'a? Kanom mooko usha'apata?"

³⁴ Mazan pana'a sodi kida pidannao kadakinan. Ba'orainao kian, "uruu kaikapa'ora'a," ba'orainao kian, "kaikapa'o uruu." Atii aonaa soldyaanao zowaunaa aitakan kanom dikan ia'o wuru'u Ito'oradinanuz u'ati. Uruu idi udyuudan naa Paul na'aka-ka'o soldyaanao mashaapa-kizi nazo iti.

³⁵ Mazan Imorotan ua'ii kabaun nazo iti, pozai ida'a zii, uru'u naa soldyaanao sawata'akan naa Paul, usha'apanum kau'an tuukia'a naa manawun pidannao to'oradinan.

³⁶ I'wa'atin baokopa udawu'ati kasaba'u, kasaba'uan, pakadakinan tuma. "Uzowii uruu, uzowii uruu," kia'o wuru'u ikadakinanuz.

Paul kakuwaapan naa padau'u

³⁷ Soldyaanao kaawa-kida'anan pu'a'a naa uruu padapu nazo iti. Sariapa Paul kian soldyaanao zowaunaa ati Greek ida'an, "Turuu o'paradan pu'ati?"

"Kaa! Puaitapanii sha'a Greek?" ukian Paul ati.

³⁸ "O'itiiman shaa pugaru Egypt san, tawuru'u toma'oraz mizaataaka-karu diiki'i za'a Rome ikiinao tuma, na'iki taazata-kida'oraz 4000 zowii-mikinao pidannao mapidantaka'o amazada di'iti."

³⁹ “Aonaa. Ōgaru Jew, Tarsus ia' o ōshakatan, umanawunu'oraz manawun wiizai Cilicia Baara ii. Pukashaapa shoman ōparadan pidannao ati,” Paul kian.

⁴⁰ “Kaiman, turuu puparadan,” ukian. Pozai paawa ia'a naa Paul kadishitan na'iki usawadan paka'u, pidannao mashaada-kizi. Sariapa mishi pidannao mashaada'akan. Udauna'an uparadan naa Jewnao ati iparadan Hebrew ida'an.

22

¹ Kaikapa'a wuru'u ukianuz i'ati: “Ōiribannao Jewnao, uabata ōparadan, ōkowaada'azon u'ati, aonaa mishi'o mani wuru'u aimakaan uabataniaz ōdau'u,” ukian i'ati.

² Īabatan idi Paul paradan Hebrew ida'an, powa'a zii ĩmashaada'akan. Uru'u naa ukian i'ati:

³ “Ōgaru Jew, ōshakatan Tarsus ii, Cilicia Baara ia'oraz. Mazan ōdyaupain da'a'a, Jerusalem'i. Gamaliel tominapa-kidauzonii ōgaru, na'iki kaimanaiman ukakinaotan ōgaru, ōizo'ati kizi ipai Tominkaru kakinaori wuru'u wadokozu-daunnao ati'oraz utaa-kao kida. Uruu idi tuukii ōizo'atin wuru'u kakinaorii kidaz, na'iki tuukii ōtaainan Tominkaru ati kapam, na'apa unao kawan.

⁴ Ōgaru, ōzowiapa-kidauzonii na'iki ōantamikitauzonii pidannao, wuru'u da'anpainaouz Jesus Kaduz. Na'iki ōwatuda-kidauzonii na'iki ōkaboota-kidauzonii taraa-kizai iti zunnao na'iki daonaioranao.

⁵ Umanawunu'o Faadaa na'iki ipai kootowapa-kidauzonao pidannao aitapa kaimandaun wuru'u ōsha'apatauzonuz aimakaan kida na'apa. Īnao turuu ikowaadan unao ati mishi'o kaiwuru'u ōparadanuz. Usha'apanum kau'an ōgaru ida'ana'o idyuudauzon pasaadanii kaarita kida Damascus iainao Jewnao ati'o. Īkowaadan pakaaritan ida'a ōwa'atin, ōzaamata'anan pidannao mishidainaouz Jesus. Udauna'an ōna'aka kizi idyaun watudinapa Jerusalem ati, marii kizi kazowutapainao Jewnao antamikitan idyaun.

*Paul kowaadan na'apam pazaamatan Jesus panaobanaa nii
(Acts 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ “Uruu dono ōmakopaanan pu'u Damascus iti, sakitapa kamoo ōmaonapatan naa na'iti, mazan masha'apakiaka doko iki'o Kanada'o manawun kanadapa'akan ōgaru.

⁷ Sariapa ōwaota'akan imi'i baara iti. Na'iki ōabata parada-karu kian ō'ati, 'Saul! Saul! Kandii nii puantamikitan ōgaru?'

⁸ “Naobanai, kanom pugaru?’ ōkian.

“Ōgaru Jesus, Nazareth iki'oraz, ōgaru wuru'u puantamikitaniaz,’ ukian ō'ati.

⁹ Pidannao, wuru'u ōtumainaouz, ĩtukapa kapam wuru'u Kanada'oraz. Mazan aonaa pa'an ĩabatan wuru'u parada-karuz ō'ati.

¹⁰ “Uruu idi ōpishaanuzu kaikapa'a: ‘Ōnaobanaa, kanom puaipan ōsha'apata?’

“Naobanai kian, 'Pukadishita, na'iki pumako Damascus iti. Na'ia'o nii ipai ukowaada-kao pu'ati, na'apam nii Tominkaru aipan pusha'apatinan.’

¹¹ Amazada kanadan idi manawun, sariapa u'ishada'akan ōawun. Na'iki aona'a naa kanom ōtukapan. Uruu idi ōminauda'unao ka'utan naa ōgaru Damascus iti.

¹² “Aizii na'ii kaina'a pidan Ananias kia'o u'uu. Uruu mishida'o Tominkaru, na'iki izo'ati'o ipai kakinaorii wuru'u taa-kariwai kidaz wa'ati. Na'iki ipai na'iainao Jewnao naudapan uruu.

¹³ Uruu kaawan ō'ida'ati. Ukian ō'ati, 'Ō'inawuzu Saul, marii putukapan koshan! Sariapa mishi ōawun saabaina'akan na'iki kaiman ōtukapa'akan uruu.

¹⁴ “Udauna'an ukian ō'ati, 'Tominkaru, wuru'u wadokozu-daunnao mishidaniaz, uzaamatan pugaru, utukapa-kida'azon idi pu'ati kanom uaiapanii pusha'apatan pa'ati. Na'iki uaipan idi kapam putukapan wuru'u kaimana'oraz manawun papoituru. Na'iki uaipan puabatan uparadan udako iki manawun.

¹⁵ Ukau'an pugaru'o ni'i naa kakuwaapatin udau'u, na'iki na'aka'o nii uparadan. Pukowaadan nii ipai pidannao ati, ipai wuru'u putukapaniaz na'iki puabatanii kidaz aimakaan.

¹⁶ Aizii kanom zii puzaudapan? Kadiman naa, puchikaawunuin kizi'i naa, na'iki puparada'a naa Naobanai ati kai, marii kizi uchikaan ipai pu'oi'an pu'ai,' ukian ō'ati.”

Paul zaamata-kao kakuwaapatina'o nii Gentilenao ati

¹⁷⁻¹⁸ Uruu dauna'an ōwa'atin naa Jerusalem ati. Na'ia'a naa ōmorotan Tominkaru Dapu iti ōtorinpa'anan u'ati. Ōtorinapatinan pu'u ōtukapan Naobanai. Ukian ō'ati, “Puminziwa kadiman, pumako kizi Jerusalem iki, kai, kai. Usha'apanum kau'an aona'o nii da'ainao pidannao mishida'azon pukuwaa ōdau'u.”

¹⁹ Mazan òkian, “Naobanai, ipai Ìnao, Ìaitapanii ògaru kaimanaiman. Ìaitapanii wuru'u òmakouzunoz synagogue kawana'ati kida, òzaamata'anan ipai pidannao mishidainao kidaz pugaru. Udauna'an òtaraa-kidan na'iki òba'izii-kidan da'i Ìdyaan.

²⁰ Aizii tawuru'u Stephen, kakuwaapatinauzoz pudau'u, uruu zowii-kaò dono, na'ia'ò kapam ògaru. Patumaaka'ò ònyukunuu zowii-mikinao tuma. Ògaru taapanii Ìchaakitan kida Ìzowian dono Stephen paboori kuba kida idi.”

²¹ Mazan Naobanai kian, “Pumako di'iki'i, òdyuudan nii pugaru munapo Gentilenao di'iti.”

²² Mashaa pidannao abatapan Paul kadakotinan. Mazan aizii Ìabatankan ukowaadan wuru'u padyuuda-kaòaz Gentilenao di'iti, sariapa Ìkadakoina'akan diiwa'ò ida'an. “Una'aka uruu di'iki'i! Marii uzowii-kaò! Aonaa turuu utaapa-kaò kakupa,” Ìkiainan.

²³ Ìto'oran na'iki Ìkadakoinan tuukii. Uruu idi Ìkaboowan pashooton kida doko iti, ba'orainao kida kaboowan imi'i doko iti kapam.

²⁴ Sariapa soldyaanao zowaunaa dyuudan Paul na'aka-kaò soldyaanao mashaapa-kizi nazo iti. Na'iki udyuudan naa pasoldyaannao ba'iziinuzuz, marii kizi ukowaadan Ì'ati, kanom dikin ia'ò manawun wuru'u Jewnao to'oradinanz u'ati kaikapa'a.

²⁵ Uruu idi Ìdodowan naa Paul na'iki Ìba'izia'azon naazu. Mazan upu'u Paul kian soldyaanao zowaunaa ati, wuru'u maonapa'oraz ukadishitan udazaba'a, “Puaitapanii Rome di'iti'ò ò'uu saadinpan? Na'apa dii Rome iki'ò kakinaorii kiauzon, ukashaapa mani òba'izii-kaò madiwautapaka, òmakootowapa-kida-kanao pu'u?”

²⁶ Aizii soldyaanao zowaunaa abatan idi wuru'u Paul na'apanuz, sariapa umakon pazowaunaa di'iti, na'iki ukian u'ati, “Na'apam nii pusha'apatinan aizii? Tawuru'u pidan pudyuudaniaz ba'izii-kaò, Rome di'iti'ò u'uu saadinpan.”

²⁷ Uruu idi soldyaanao zowaunaa wa'atin Paul ida'ati, na'iki ukian u'ati, “Pukowaada ò'ati, mishi'ò Rome di'iti'ò pu'uu saadinpan?”

“Oo,” ukian u'ati.

²⁸ Soldyaanao zowaunaa kian Paul ati, “Ògaru òsaada-kidan ò'uu Rome di'iti, òkawinipinaatan idi dobata puraata wiizai zowaunaanao ati.”

“Mazan ògaru, ò'uu saadinan Rome di'iti òshakatan di'iki'ò,” Paul kian u'ati.

²⁹ Sariapa soldyaanao, wuru'u ba'izia'azoinaouz Paul, munapodina'akan u'ai. Na'iki soldyaanao zowaunaa, tuukii utaria'akan, uabatan idi kanom kaduz wuru'u Paul, na'iki uwatuda-kidan idi kapamazu chain idi.

Paul kootowapa-kida-kaò

³⁰ Tuukii soldyaanao zowaunaa aipan paaitapan kanom dau'ana'ò wuru'u Jewnao to'orainapanuz Paul ati. Ba'oran kamoo udyuudan naa Paul, buzuuta-kaò. Na'iki udyuudan naa kapam faadaanao zowaunaanao na'iki ipai kootowapa-kidauzonao pidannao baokopatinan. Udauna'an una'akan naa Paul Ì'idi'iti, na'iki udyuudan naa ukadishitan Ìkanaapu iti.

23

¹ Uruu idi Paul awunuupa'akan sakitapa kootowapa-kidauzonao pidannao di'iti. Na'iki ukian Ì'ati, “Ò'inauwuzunao, karikaonan òmashaapan kaiman Tominkaru ati, na'iki òaitapa aonaa kanom oia'ò nii aimakaan òsha'apatan, ba'azootin-kida'ò nii ògaru. Òmashaapa kaiman atii kai.”

² Sariapa Umanawunu'ò Faadaa, Ananias kia'ò u'uu, dyuudan Paul dazaba iainao pidannao ta'ikan uruu padako ida'ati.

³ Sariapa Paul kian u'ati, “Pugaru kaniriba'ò kabaun daarazi kawanu'ò, zichida-kariwaiz baraka'ò idi. Mishi'oraiman pudako'ò nii pa'an Tominkaru ta'ika. Pusakanatapan di'i, putiwaa-kidapan ògaru, kakinaorii aipan kawana'ati. Mazan upu'u zii pudikintapan wuru'u kakinaorii pudyuudan ida'an wunao ta'ikan òdako'ò.”

⁴ Pidannao maonapainao Paul dazaba'a kian u'ati, “Kandii nii puparadan arawu ati kaikapa'a, Tominkaru zaamataniaz Umanawunu'ò Faadaa nii?”

⁵ Paul kian, “Ò'inauwuzunao, kasha'ora ò'ati òna'apan, aonaa pa'an òaitapan Umanawunu'ò Faadaa uruu. Usha'apanum kau'an Tominkaru paradan kian, ‘Mana'a udakoopa'ana'a pidan kazowautapa'ò unao.’”

⁶⁻⁸ Sariapa Paul di'itapan wuru'u kootowapa-kidauzonao pidannao. Pabi'i kida utukapa kaina'a zaamatinpainao Sadduceenao di'iti, kaina'a kapam utukapan zaamatinpainao Phariseenao di'iti. (Sadduceenao, aonaa Ìmishidan pidan kadishitan nii pamawakakizi iki. Na'iki aonaa Ìmishidan angel kaina'an, na'iki aonaa kapam Ìmishidan doronai kaina'an. Mazan Phariseenao ipai pa'an Ìmishidan wuru'u na'apa kida'oraz.) Uruu idi Paul kian diiwa'ò ida'an, “Ò'inauwuzunao, ògaru Pharisee na'apa òdarunao kawan.

Ōkootowapa-kida-kaō, na'iki ōkadishita-kida-kaō unao kanaapu'u, ōmishidan idi kadishita'o nii mawakainao diina'iti'i." Aizii ūabatankan wuru'u Paul na'apanuz, sariapa Phariseenao na'iki Sadduceenao kashadaakapan tuukii. Uruu idi ūkadakowaakapan naa atii ūbuutaakapan.

⁹ Na'iki powa'a zii pidannao diwadan pakadakowaakapan. Kaina'a tiichaapauzonao Moses kakinaori dau'u, zaamatinpainaouz Phariseenao di'iti, ūnao kadishitan na'iki ma'ozaka ūparadan Paul dau'an. "Aonaa kanom waikodan dikauda'o nii arawu sha'apatanu'u. Panaadon mishi'o doronai oo angel paradan u'ati," ūkian.

¹⁰ Mazan kichana'iki-kia'a naa manawun ūkashadaakapan. Uruu idi soldyaanao zowaunaa dyuudan naa pasoldyaannao makon pidannao bii iti, ūkazata kizi Paul ū'ai, marii kizi ūna'akan uruu soldyaanao dapunaa nazoo iti.

¹¹ Uruu wamaratan ida'a Tominkaru paradan Paul ati uzanda'awun ii. "Mana'a putaria'ana'a. Ipai wuru'u pukowaadaniaz pidannao ati ōdau'an da'ana'a Jerusalem an, ipai ōaipan kapam pukowaadanuz Rome ii aka," ukian u'ati.

Pidannao dakotan pazowian Paul

¹² Ba'oran chaapi'iki, pabi'i kida Jewnao baokopatinan na'iki ūkadakotinan. Uruu dono ūbauda'apatan panyukunuu na'iki ūtaan paparadan Tominkaru ati. ūkian, "Aona'o nii wanikan wawanyukunuu na'iki aona'o nii watuzan wariwun, atii wazowian dauna'an zii Paul. Marii Tominkaru pataka'utan waunao wamazowiikan an Paul."

¹³ ūwazoota 40 daonaioranao baokopatinan, wuru'u na'apatainaouz panyukunuu.

¹⁴ ūnao wa'atin faadaanao zowaunaanao ida'ati, na'iki Jewnao zowaunaanao ida'ati. ūkian ū'ati, "Waunao, wakiinii Tominkaru ati aona'o nii wanikan wawanyukunuu, na'iki aona'o nii watuzan wariwun atii wazowian dauna'an zii Paul.

¹⁵ Uruu idi waaipan ipai unao dyuuda-kidan uparadan soldyaanao zowaunaa di'iti. Umariida kizi uruu, marii kizi udyuudan Paul unao ida'ati. Ukii kizi u'ati. 'Waabata'azon powa'a zii kanom ni'o manawun wuru'u Paul zaamatapa-kaōaz.' Aizii waunao, wadizinpān ni'i naa, wazowian nii uruu ukaawan ua'ii da'ati'ii unao ida'ati," ūkian.

¹⁶ Mazan Paul chaonain abata ipai wuru'u ūkadakotinanuz. Uruu idi sariapa umakon soldyaanao dapunaa iti, ukowaadankan Paul ati wuru'u ūparadan kidaz ūzowia'azoonuz uruu.

¹⁷ Sariapa Paul dapadan bauda'apa soldyaanao zowaunaa, na'iki ukian u'ati, "Puna'aka wuru'u di'oraz daonaiora'a unao zowaunaa di'iti, kaina'a ukakuwaapa'azon u'ati."

¹⁸ Uruu idi soldyaanao zowaunaa na'akan naazu pazowaunaa di'iti, na'iki ukian u'ati, "Paul, taraapa-kariwaiz, dyuudan ōna'akan di'oraz daonaiora'a pu'ida'ati, usha'apanum kau'an kaina'a ukakuwaapa'azon pu'ati."

¹⁹ Sariapa soldyaanao zowaunaa na'aka'akan wuru'u daonaioraz pana'itinapu pidannao ai. Na'ia'a naa upishaan uruu kaikapa'a: "Na'apa'oram wuru'u pukakuwaapa'azoonuz ō'ati?"

²⁰ Ukian naobanai ati, "Kaina'a Jewnao baokopainpan, pazowaunaanao tuma, ipai ūna'apatan panyukunuu ūaipan pamariidan pugaru. Uruu idi kaini'iki'o nii ūdyuudan paparadan pu'ida'ati, ūaipan pudyuudan Paul waikana'an Jewnao kootowapa-kizi dapunaa iti. ūkian nii pu'ati, 'Kootowapa-kidauzonao pidannao aitapa'azon powa'a zii kanom ni'o manawun wuru'u Paul zaamata-kaōaz.'

²¹ Mazan mana'a pa'i pumishida'ana'a ūparadan, aonaa pudyuuda'ana'a Paul ū'idi'iti. Usha'apanum kau'an kaina'a'o nii Jewnao dizinpan ūzowia'azoonuzu ukaawa-kida-kaō ua'ii. ūwazootanii 40 daonaioranao wuru'u dizina'azoinaouz. Ipai ūnao, ūtaan paparadan Tominkaru ati. ūkian, 'Aona'o nii wanikan wawanyukunuu na'iki aona'o nii watuzan wariwun atii wazowian dauna'an zii Paul.' Taa'azo'o naa kaina'iki ūdyaun, soo pugaru'u naa ūzaudapan, ūabata'azon na'apam pukian."

²² Udauna'an soldyaanao zowaunaa kian daonaiora ati, "Mana'a pa'i pukowaada'ana'a pidan ati wuru'u pukakuwaapanuz ō'ati." Udauna'an udyuuda'akan naa ukiwan powaa iti.

Paul dyuuda-kaō naobanai Felix di'iti

²³ Uruu dauna'an soldyaanao zowaunaa, dapada-kidan dya'utam pasoldyaannao naobanaanao, na'iki ukian ū'ati, "Udyuuda 200 soldyaanao minziwan, ūmako kizi Caesarea iti aizii 9 o'clock, aiwaka'an. Na'iki marii 70 soldyaanao makon kapam kawaro barau an kida. Na'iki marii powa'a zii 200 soldyaanao makon kapam pachiparin za'aba'i kida tuma.

²⁴ Na'iki uminziwa-kida pa'i kapam Paul kawaronnao nii. Kaiman mazan pa'i ðaipan una'akan uruu, aonaa ðaipan usha'apata-ka, kaiman ðaipan ukaawa-kidan uruu naobanai Felix di'iti, wiizainao zowaunaaz," ukian i'ati.

²⁵ Udauna'an utaan naa i'ati pasaadanii kaarita naobanai Felix di'iti/oraz. Kaikapa'a wuru'u usaadaniaz:

²⁶ "Di'oraz kaarita õgaru Claudius Lysias di'iki'o. Pugaru umanawunu'o naobanai Felix ati'o. Tuukii ðnaubaan pugaru ðkaaritan ida'an.

²⁷ Jewnao zaamatan wuru'u di'oraz daonaiora'a, na'iki maonapa'ora'ana'a padamata İzowianuzu. Öabatan idi u'uu saadinpan Rome di'iti, sariapa ðkazannaatan uruu ðsolyaannao tuma.

²⁸ "Öaitapa'azon kanom dikin ia'o wuru'u İto'oradinanz u'ati, uruu idi ðna'akan uruu Jewnao kootowapa-kidauzonao pidannao di'iti.

²⁹ Na'apaini'i naa öabatan wuru'u İto'oranuz u'ati soo pakakinaorinaa sodi kida dau'ana'o karikaonan. Aonaa turuu pidan zowii-ka, soo taraa-ka, soo na'apa'o dikin ii karikaonan.

³⁰ Mazan ukowaada-ka, idi ö'ati İzowia'azon naa uruu, sariapa ödyuudan uruu pu'idi'iti kadimana'o ida'an. Na'iki ödyuuda Jewnao kowaadan pu'ati, kanom dikin ia'o oo kanom wuru'u usha'apataniaz, İto'ora-kinaaz u'ati. Uruu kaduz. Atii ba'oran dono."

³¹ Na'apa'a naa mishi soldyaanao na'akan Paul padyuuda-ka kawana'ati. Atii İkaawa-kidanuzu aiwaka'an wiizai Antipatris iti.

³² Ba'oran chaapi'iki, soldyaanao, wuru'u pakidiba ida'an kidainaouz, İpadantan naa powaa iti pawa'ati-kizi iki, atii padapunaa di'iti. Mazan kawaro barau an kidainaouz, İnaou'u naa pa'an abata Paul tuma,

³³ atii İkaawan Caesarea iti. Na'ia'a naa İtaan kaarita naobanai Felix ati. Na'iki İtaan naa kapam Paul u'ati.

³⁴ Uipaan dauna'an paaitan wuru'u kaaritaz, uru'u naa upishaan Paul, na'iki'oram amazada di'iki'o uwa'atin. Ukowaadan pawa'atin wiizai Cilicia Baara ia'o di'iki.

³⁵ Uruu idi ukian Paul ati, "Özaudapan nii zii wuru'u zowia'azoinaouz pugaru kaawan. Öabatan dauna'an na'apam İkian pudau'an, uruu öaitapan ni'i naa na'apam ösha'apatan pugaru." Uruu idi udyuudan naa soldyaanao taratan Paul, umanawunu'o kabaun di'ii, naobanai Herod tomauzoniaz, na'iki İawunuutapa-kizi uruu na'ii.

24

Jewnao kaakapaan Paul Felix ati

¹ Aizii baka'iauda'u kamoo dauna'an, Ananias, Umanawunu'o Faadaa makon naa Caesarea iti kazowautapainao Jewnao tuma na'iki lawyer* tuma, Tertullas kia'o u'uu. İnao makon naa naobanai Felix di'iti İkaakapaa'anapan Paul u'ati.

² İkaawan na'iti, udauna'an Paul na'aka-kaoa'a naa i'ida'ati. Na'ia'a naa Tertullas kaakapaan naa uruu kaikapa'a:

"Önaobanaa Felix, pugaru umanawunu'o naobanai. Konaukii pidannao mashaapan pukazowautapan idi wawiizi kaiman. Na'iki ipai pusakitapadan wa'ati wuru'u aimakaan kida kasharutapa'oraz waunao wawiizi ida'a.

³ Uruu idi kaiman pidannao nyukunuu pu'ati ipai wiizai kawana'ati pukazowautapanii kidaz.

⁴ Aonaa ömashaatapa'azon pugaru tomunu'iki manawun, mazan ðaipan puabatan wapa-radan masakauda'u.

⁵ Di'oraz daonaiora'a aonaa ukaimanan, kichana'iki-kia'o uruu. Ipai, ipai amazada kawana'ati ukimudautan na'iki uto'orataaka-kidan Jewnao. Na'iki uruu kazowautapa'o Nazareth san pidanannao.

⁶ Na'iki uaipan kapam pakaniribaa-kidan Tominkaru Dapu pawazootapan ida'an kakinaorii. Uruu dikin ia'o wazaamatanuzu. [Wakootowapa-kida'azoo nii padamata uruu wakakinaorinaa kawana'ati,

⁷ mazan Lysias, soldyaanao zowaunaa kaawan, sariapa una'akan uruu wa'ia.

⁸ Na'iki ukian kanom kaakapaa'azon an Paul, marii uwa'atin pu'ida'ati.]† Aushaa, pupishaa mooko uruu, puabatan nii kanom dikin ia'o wuru'u wato'oranuz u'ati."

⁹ Ipai wuru'u abatapainao Jewnao, na'apa İnyukunuu uparadan kawana'ati. "Mishi'o kaiwuru'u uparadanuz," İkian.

* **24:1** lawyer: uruu kashadaakapauzo kootowapa-karu dono Rome İki'o kakinaorii kawana'ati. † **24:8** Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

*Paul kazannaatinan
Felix kanaapu'u*

¹⁰ Uruu idi naobanai Felix sawadan paka'u Paul di'iti. "Pugaru'u naa parada aizii," ukian. Sariapa Paul kian naobanai ati, "Ōaitapa kotua'o mishi pukazowautapan wairibannao Jewnao, ipai wuru ida'a'a amazada iwiiizaitapaniaz. Pugaru puaitapanii ipai ikaduz. Uruu idi tuukii ōkonaukian, usha'apanum kau'an aizii ōkaikuwaapan nii pu'ati.

¹¹ Aizii di'i 12 kamoo dobatan ōkaawan dauna'an Jerusalem iti, ōtorinpa'anan idi Tominkaru ati. Turuu pupishaan pidannao pumishida'azon an.

¹² Aonaa Jewnao ikodauzon ōkashadakowaakapan pidan tuma Tominkaru Dupu ii, na'iki aonaa na'iam zii ikodan ōto'orataaka-kidan pidannao synagogue ii oo pawizi an kida.

¹³ Ukau'an aonaa mishi'o mani kaiwuru'u iparadanuz. Aonaa kanom ikodan pamishii-kinaa nii kaiwuru'u ikaakapaanuz ōgaru pu'ati.

¹⁴ Mazan ōkowaadan nii pu'ati aimakaan ōsha'apatauzonii. Mishi karikaonan ōtorinpa'uzon wadarunnao Tominkarun ati, soo Jesus tominapa-kidan kawana'ati. Mazan ikian pana'iti'o karikaonan wuru'u na'apa'oraz. Mazan ipai ōmishidan wuru'u kakinaorii Tominkaru taaniaz Moses ati. Na'iki ipai ōmishidan wuru'u Tominkaru prophetinnao saadauzonii kidaz.

¹⁵ Na'apa ōmishidan Tominkaru, wunao mishidan kawanu'u diinaouzu'u, na'iki ōmishida kapam bauda'apa kamoo ipai'o nii pidannao, kaimanainao na'iki oiainao kadishita-kidao nii pabaaranaa iki.

¹⁶ Uruu idi karikaonan ōtiwautinan, kaiman ōaipan ōtaapinan, aonaa ōaipan ōnyukunuu kasharutinpan pidannao tuma oo Tominkaru tuma.

¹⁷ "Dobata wunu ō'aonaankan Jerusalem iki. Ōkaawan powa'a ati ōwa'anan idi'o puraata ōiribannao Jewnao ida'ati. Na'iki ōkawaoda-kida'azon idi kapam uzai Tominkaru Dupu ii.

¹⁸ Ōipaian pu'a'ora'a naa ōsha'apaapan uruu kida aimakaan, na'iki ōipaian kapam ōchikainan Tominkaru ati, wuru'u ikodanuz ōgaru Tominkaru Dupu ii. Aonaa pidannao kasaba'uinpan ōtuma uruu dono, na'iki aonaa pidannao kasharutaakapan uruu dono.

¹⁹ Mazan na'ia'o pabi'i kida Jewnao Asia iki'o iwa'atin. Inao pa'an turuu ina'akakao da'ati'i pukanaapu ati, ikowaada kizi kanom dikauda'o aimakaan ōsha'apatan, turuu ikaakapaan ōgaru pu'ati.

²⁰ Aushaa pupishaa mooko wunaou'u di'oraz Jewnaou'u. Kanom dii ikoda dikauda kida'o nii aimakaan ōsha'apaapan, tuubaruu kida'o Jewnao kootowapa-kidan dono ōgaru Jerusalem ii?

²¹ Soo kaina'a bauda'apa aimakaan dikin ii ōto'oradan i'dyaun, ōdako'atin idi iparadan ma'ozaka kaikapa'a: 'Ukootowapa-kidan ōgaru soo ōmishidan idi bauda'apa kamoo mawakainao kadishita-kida-kaoo nii pamawaka-kizi iki, ōkian idi i'ati."

²² Felix, uaitapani'i naa "Jesus Kaduz" dau'u. Uruu idi ukian, "Turua'a naa shoman. Ōzaudapan nii zii Lysias, soldyaanao zowaunaa kaawan. Uruu dauna'an ōaitapan nii na'apam ōsha'apatan pugaru," ukian. Udauna'an usokada'akan naa wuru'u kootowapakaruz,

²³ Na'iki Felix kian naa soldyaanao zowaunaa ati, "Aonaa ōaipan utaratapa-kaoo, marii uawunuutapa-kaoo karikaonan. Uiribannao kamunanu'uzon an u'ati, turuu ina'akan aimakaan uaiapanii kida," ukian.

*Paul paradan Felix
na'iki uaiario ati*

²⁴ Atii dobata kamoo, uruu dauna'an Felix kaawan naa powa'a ati pauidario Drusilla tuma. Jewaba wuru'u Felix daiaroz. Ikaawan na'iti, sariapa Felix dyuudan Paul na'akakao pa'ida'ati, uabata'azon ukakinaopan. Uruu idi ipai Paul kowaadan u'ati na'apa'oram wuru'u pidan mishidanuz Christ Jesus.

²⁵ Na'iki ukowaada kapam u'ati kaiman kida'o mashaapa-karu dau'u, na'iki ukowaada na'apam pidan ma'ozakadan panyukunuu oia'o sha'apata-kaoo ai. Na'iki ukowaada kapam u'ati diina'iti'i Tominkaru kootowapa-kidan nii ipai pidannao. Mazan sariapa Felix taria'akan paabatan idi na'apa kida'o kakinaorii. Uruu idi ukian, "Turua'a naa zii shoman. Ba'oran dono ōturuudinan dono ōdapada-kidan nii koshan pugaru."

²⁶ Felix itiiman shaa Paul taan nii puraata pa'ati, pakodita-kinaa nii. Uruu idi mapuda udapada-kidan Paul, na'iki ukadakotinan nii da'i utuma.

²⁷ Mazan dya'utam wunu dauna'an Porcius Festus zaamata-kaoo tuubaruu'o naobanai nii Felix wadaun nii. Uruu idi Felix muudinana naa. Mazan Paul una'ian naa kowas uwa'akan uruu taraa-kizai ii, uaipan idi Jewnao kaimanan pa'ati.

25

Paul aipan padyuuda-kae naobanai Caesar di'iti

¹ Aizii Festus zaamata-kae dauna'an tuubaru'o naobanai nii, ukaawan nae Caesarea ati. Idikinauda'u kamoo pakaawan dauna'an, umakon Jerusalem iti.

² Aizii Jerusalem ia'a nae, faadaanao zowaunaanao, na'iki Jewnao naobanaanao kaakapaan nae Paul, Festus ati.

³ Na'iki tuukii ipishaan Festus kaikapa'a: "Turuu shoman pudyuudan Paul na'aka-kae Caesarea iki, Jerusalem ati, marii kizi ukootowapa-kida-kae da'a'a." Wuru'u iaipanuz Paul na'aka-kae, iaipan pazowii-kidan uruu dunapo ii ukaawan ua'ii Jerusalem ati.

⁴ Mazan Festus kian i'ati, "Aonaa! Marii Paul taapa-kae na'ii, Caesarea ii, usha'apanum kau'an kadimana'o nii okiwan powaa iti.

⁵ Marii uzowaunaanao makon otuma di'iki'i, umishiin an iaitakan Paul sha'apatan dikaua kida'o aimakaan, marii ikowaadan na'ii kanom wuru'u dikaua kida'oraz usha'apatan."

⁶ Festus na'ian 8 oo 10 kamoo Jerusalem ii. Uruu dauna'an zii ukiwan powaa iti Caesarea iti. Ba'oran kamoo pakaawan dauna'an, uru'u nae usakanatan kootowapa-kizai dapuna nazo ii. Na'iki udyuudan nae Paul na'aka-kae pa'ida'ati.

⁷ Uruu una'aka-kae nae i'ida'ati. Sariapa Jewnao, wa'atiinao kidaz Jerusalem iki, kasaba'ukinan nae Paul dazaba an. Na'iki ikowaadan nae iriba dikaua kida'o aimakaan usha'apaapan. Aizii ipishaa-kae nae, mazan aona'a nae zoobaba imishian wuru'u paparadan udu'an kida'oraz.

⁸ Udauna'an Paul paradan kaikapa'a pakazannaatin-kinaa nii: "Aonaa okashadan oo odakooan kakinaorii wuru'u taa-kariwaiz waunao Jewnao ati. Na'iki aonaa osha'apatan Tominkaru Dapu, oo osha'apaapan dikaua kida'o aimakaan na'ii. Na'iki aonaa kanom dikaua'o nii osha'apatan udaru'o naobanai Caesar* tuma na'iki aonaa odikintapan ukikinaori kida," ukian.

⁹ Mazan Festus aipan pakaimandan Jewnao nyukunuu pa'ati. Uruu idi upishaan Paul kaikapa'a: "Na'apa punyukunuu, turuu mani pumakon Jerusalem iti, na'ii kizi pukootowapa-kida-kae okanaapu'u wuru dau'ana'a Jewnao kowaadanii kidaz pusha'apatan?"

¹⁰ Paul kian u'ati, "Mazan dii okadishitapa-kida-kae pugaru kanaapu'u, naobanai Caesar kabootaniaz kaudina'o nii da'a'a. Ukau'an turuu okootowapa-kida-kae di'oraz kootowapakizai ida'a. Puaitapa aonaa kanom dikaua'o nii aimakaan osha'apatan Jewnao ati.

¹¹ Dii mani osha'apatan an dikaua'o aimakaan, turuu mani ozowii-kae udikin ii, aonaa mani omarainan ozowii-kae. Mazan aizii puabatan pu'u aonaa osha'apatan dikaua'o aimakaan, aonaa turuu pudyuudan ogaru i'idi'iti. Mazan ozaamatimpan idi Rome di'iti, turuu pa'an pudyuudan ogaru Rome iti, na'ii kizi okootowapa-kida-kae naobanai Caesar kanaapu'u," ukian.

¹² Sariapa Festus tanawatinan, na'iki ukadakotinan pidanna tuma, wuru'u kaudinainao kidaz patuma. Udauna'an utanawatinan koshan Paul ida'ati, na'iki ukian u'ati, "Mishi tuukii puaiapan pudyuuda-kae naobanai Caesar di'iti, ukau'an na'iti'o ni'i nae pudyuuda-kae," ukian.

Festus paradan King Agrippa ati Paul dau'an

¹³ Udauna'an King Agrippa na'iki udakoo Bernice kaawan Caesarea ati, imorowautapa'anan Festus ida'ati, na'iki ikonaukii-kida'anan unaobanai-tinan.

¹⁴ Na'apain imorowautapan dono, Festus kowaadan nae King ati ipai daunuuda'u Paul taratapa-kae dau'an. Ukian, "Kaina'a pidan taratapa-kae kaida'a'a, una'an Felix wa'akan.

¹⁵ Aizii omakonkan dono Jerusalem ii, Jewnao faadaanao zowaunaanao, na'iki kazowautapa'o Jewnao kaakapaan uruu o'ati, ikowaadan usha'apaapan dikaua kida'o aimakaan, na'iki idyuuda ozowii-kidan uruu.

¹⁶ Mazan okian i'ati, "Waunao Rome sanna, aonaa pa'an wakashaapan pidan sha'apata-kae, oo uzowii-kae sariapa. Waunao, wakaduz kaikapa'a, waiapan nii zii pa'an ukadishitakida-kae kiwiin wunao kanaapu iti'i kaakapainouz uruu. Waabata kizi na'apam ukian padau'an, ukazannaatin-kinaa nii."

¹⁷ Inao Jewnao kaawankan dono da'ati'i, aonaa otomunu'ikinpan Idyaun. Ba'oran kamoo ida'a odapada-kida'akan nae Paul na'iki okootowapa-kida'akan naaz.

¹⁸ Aizii wuru'u Jewnaouz, ikaakapan naazu, mazan aonaa zoobaba kanom obatan ikowaadan usha'apatan dikaua'o nii aimakaan. O'itiiman sha'a dikaua'o aimakaan nii wuru'u usha'apataniaz. Ukau'an aonaa kanom dikin ii uzowii-kae.

* 25:8 Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

¹⁹ Kanom dikin ii ðabatan ikashadaakapan utuma, soo paTominkarun kakinaori kida dau'an karikaonan. Na'iki pidan mawaka'ora'a naa dau'an, Jesus kia'oraz u'uu, uruu dau'ana'o kapam wuru'u ito'oranuz u'ati. Mazan Paul kian, 'Kakupa uruu!'

²⁰ Aonaa ðaitapan na'apam ðsha'apatan wuru'u kaikapa'oraz aimakaan kida'a. Uruu idi ðpishaan Paul, 'Turuu mani pumakon Jerusalem iti, na'ii kizi pa'an ðkootowapa-kidan pugaru, wuru dau'ana'a aimakaan kida kowaada-kariwaiz pudau'an?'

²¹ Mazan ukian, uaiapan soo naobanai Caesar kootowapa-kida'o nii paugaru. Uruu idi ðdyuudan utarata-ka'o powaa iti, atii kaina'a'o nii na'apainim ðdyuudan uruu, naobanai Caesar di'iti."

²² King Agrippa kian, "Õgaru, ðabata'azoo kapam kaiwuru'u ukuwaa kidaz." "Waikana'ana'o nii puabatan ukuwaa," Festus kian.

²³ Ba'oran kamoo King Agrippa na'iki udadakoo Bernice wa'atin naa, umanawun kida'o pakamichan ikaiwadan. Baokopa imorotan kabaun kasaba'uinapa-kizai nazo iti, soldyaanao zowaunaanao tuma, na'iki umanawun kida'o pidanna'o tuma. Udauna'an Festus dyuudan naa Paul nanaka-ka'o.

²⁴ Ukaawa-kida-ka'o dauna'an, Festus kian naa, "King Agrippa, na'iki ipai unao pidanna'o. Dii wuru'u daonaiora da'ainao Jewnao, na'iki Jerusalem ii akainao Jewnao kaakapautaniaz, na'iki tuukia'oraz iaipan uzowii-ka'o.

²⁵ Mazan aonaa zoobaba ðabatan dikauda'o nii aimakaan usha'apatan uzowii-kida-kinao nii. Na'iki paaipan ati pa'an upishaan padyuuda-ka'o Rome iti, naobanai Caesar di'iti. Uruu idi ðdyuudan nii uruu Rome iti.

²⁶ Mazan aonaa kanom ðikodan, ðsaadan nii naobanai Caesar di'iti udau'an. Aizii di'i ðkadishita-kidan uruu ipai unao kanaapu iti, na'iki pugaru kanaapu ati'o manawun King Agrippa. Puabatan dauna'an uparadan, panaadon puabatan nii kanom dikin ia'o Jewnao to'oratinan u'ati.

²⁷ Usha'apanum kau'an aonaa turuu ðdyuudan tarainpa'o pidan, ðmasaadakan pu'u kanom dikin ia'o wuru'u utarainpanuz," ukian.

26

Paul kazannaatinan King Agrippa kanaapu'u

¹ Uruu idi King Agrippa kian Paul ati, "Puparada'azon an pudau'an, turuu puparadan." Sariapa Paul sawadan paka'u na'iki uparadan kaikapa'a:

² "Naobanai Agrippa! Kaiman manawun ð'ati pukashaapan ðparadan. Aizii ðkazannaatinan nii pukanaapu'u Jewnao to'orainpan ai ð'ati, ðmasha'apatakan pu'u dikauda'o aimakaan.

³ Pugaru, puaitapanii kaiman-daun Jewnao kaduz kida, na'iki puaitapa ipai kanom dau'ana'o ikashadaakapauzon kapam. Uruu idi ðaipan puabatapan ðkuwaa kaimanaiman.

⁴ "Ipai Jewnao iaaitapanii ðgaru, iaaitapa ðkaduz kida ðkoraidaonaan iki'o atii kai. Iaaitapanii na'apam ðmashaapauzon ðwiizi ii, udauna'an Jerusalem ii.

⁵ Inyukunuu na'apan an, marii ikowaadan pu'ati kai na'apam itukapauzon ðmashaapan kiwiin, na'iki marii ikowaadan kanom ðmishidanii. Ògaru Phariseenao di'iti'i da'i ðzaamatinpauzon. Inao tuukia'oraz manawun iizo'atin Jewnao kakinaori kida.

⁶ Aizii di'i ðkadishitan da'a'a, ðkootowapa-kida-ka'o soo ðmishidan idi tuukii, wuru'u Tominkaru kowaadazoniaz da'i pasha'apata'azon wadokozu-daunnao ati.

⁷ Uruu idi'o tawuru'u wairibanna'o, 12 Jacob dinaouuz, na'iki inao takaan-daunnao, karikaonan da'i itoriinpan na'iki itaainan Tominkaru ati, ipai kamoo na'iki maruta'o. Izaudapan idi'i naa kaimana'o taa'azoo-kariwaiz pa'ati. King Agrippa, uruu kapam wuru'u ðzaudapaniaz naa, na'iki uruu dikin ia'o wuru'u Jewnao to'orainpanuz ð'ati.

⁸ Ukau'an ipai unao da'ainaou'u, kandii nii mooko aonaa umishida'azon wuru'u Tominkaru kadishita-kidanuz pidan mawaka'o?

⁹ "Õgaru na'apa'o zii da'i kiwiin, tuukia'o ðaipan ðmashaatan wuru'u pidanna'o da'ananuz Jesus, Nazareth sanaz.

¹⁰ Òkowaadan nii na'apam ðsha'apaapauzon da'i aimakaan kida Jerusalem ii. Faadaanao zowaunaanao dyuudan kawana'ati ðkaboota-kidauzon mishidainao Jesus tarata-kizai iti. Aizii izowii-ka'o an, kaiman ð'ati na'apa ðnyukunuu ikawan.

¹¹ Òmakon nii da'i ipai synagogue kawana'ati, ðdorotan wuru'u mishidainauz Jesus, marii kizi ipataka'uta-ka'o. Na'iki tuukii ðdyuudan idakoopan wuru'u pamishidanuz Jesus. Òto'oran idi i'ati tuukii, ðmakouzon da'i ba'oran donoi kawana'ati kida ðdorotan idyaun.

*Paul kowaadan na'apam pazaamatan Jesus panaobanaa nii
(Acts 9:1-19; 22:6-16)*

¹² “Bauda'apa kamoo òmakopanaan Damascus iti, òna'akapanii kaarita faadaanao zowau-naanao saadanii, ma'ozaka kizi na'iki mabaa'azoo kizi òsha'apatan pidannao uruu ida'an.

¹³ King Agrippa, dunapo ii sakitapa kamoo òtukapan aimaakan kanada'o, ukanadapan ògaru na'iki òminauda'unao. Ukanadapan aokazi iki kanada, kanada powa'a zii manawun kamoo ai.

¹⁴ Ipai wawaota'akan imi'i baara iti, na'iki òabata parada-karu kian ò'ati Hebrew* paradan ida'an, 'Saul! Saul! Kandii nii puantamikitan ògaru kaikapa'a? Puantamikitan idi ògaru na'apa, puikodan kaziwa'o manawun pu'ati.'

¹⁵ “ Ònaobanaa, kanom pugaru?’ òkian.

“Sariapa udako'atin òparadan, 'Ògaru Jesus! Ògaru wuru'u puantamikitaniaz,' ukian ò'ati.

¹⁶ ‘Pukadishita! Òaidinan pu'ati, usha'apanum kau'an òzaamatan idi pugaru aizii òpoitoru nii. Aizii pukowaada'a naa pa'i pidannao ati ipai, ipai wuru'u putukapaniaz òsha'apatan pu'ati. Na'iki kaina'a'o nii zii òaidan powa'a aimaakan kida pu'ati pukowaadan nii pidannao ati kapam.

¹⁷ Òdyuudan nii pugaru Jewnao na'iki Gentilenao bii iti, na'iki òkazannaatan nii ìsha'apatan an pugaru.

¹⁸ Pugaru òaipan tukapa-kida'o nii ì'ati mishi'o kuwai òdau'an. Marii kizi ìkoditan maruta'o-karu iki, kanada'o-karu ati. Na'iki ìmuudin kizi'i naa panaobanaitapan ai Satan, ìzaamata kizi'i naa pa'an Tominkaru panaobanaa nii. Aizii ìmishidan an ògaru, mainaabatakaru nii ì'orian, na'iki Tominkaru buutan ni'i naa ìdyaun papidanannao nii,' kia'o wuru'u ukiauzonuz ò'ati.

Paul kakuwaapan pakaudinan dau'u

¹⁹ “Naobanai Agrippa, òizo'ati wuru'u aokazi iki'oraz parada-karu.

²⁰ Kiwiin òkakuwaapan Damascus ii aka, udauna'an Jerusalem ii aka, na'iki ipai Judea Baara ii aka òkakuwaapan. Uruu dauna'an òmakon Gentilenao bii ii aka kapam. Òkakuwaapan na'iki òkakinaoapan ìdyaun, ìmuuda kizi'i naa pasha'apaapan oii kida'o aimaakan. Ìtanawatin kizi'i naa pa'an Tominkaru ida'ati, na'iki ìtukapa-kida kizi'i naa mishi patanawatinan pa'orian ai, pamashaapan ida'an kaimana'a naa.

²¹ Kaikapa'o dikin ia'o wuru'u Jewnao to'orainapanuz ò'ati. Tominkaru Dapu ia'o wuru'u ìzaamatanuz ògaru. Na'iki na'apain ìaipan pazowia'akan ògaru.

²² Mazan Tominkaru kazannaatapa ògaru ì'ai, atii di'ì òkadishitapanu'u. Ukau'an ipai òkowaadan naa wuru'u òtukapanii kidaz aimaakan ipai pabi'inaaka pidannao ati, na'iki naobanainao ati. Mazan aonaa pa'inaa kida'o aimaakan mani wuru'u òkowaadapaniaz Tominkaru prophetinnao na'iki Moses saadauzonii kida ai. Mishi'oraiman uruu dau'ana'o pa'an tawuru'u ìsaadanii kidaz.

²³ Ìkian Christ pataka'uta-ka'o nii, atii uzowii-ka'o nii. Mazan uru'o nii kiwiin kadishita pamawaka-kizi iki, kowaada'o nii, na'iki tukapa-kida'o nii kanada'o Jewnao ati na'iki Gentilenao ati.”

²⁴ Paul paradan idi na'apa, sariapa Festus kadako'okan Paul ati kaikapa'a: “Paul! Madorona'a naa puzowau, putominapatin-kinaa.”

²⁵ Paul kian, “Naobanai, aonaa òzowau madoronan, mishi'o na'iki sakitapa'o kaiwuru'u òparadanuz.

²⁶ King Agrippa! Aonaa òkiba'azon òparadan pu'ati, usha'apanum kau'an pugaru, puaitapanii ipai kanom dau'a'o kaiwuru'u òkadakotinanuz. Usha'apanum kau'an aonaa dizinpa'o mani Jesus sha'apata-ka'o, ipai uaitapa-ka'o.

²⁷ King Agrippa! Pumishida wuru'u Tominkaru prophetinnao saadauzonii kidaz udau'an? Òaitapa ipai pumishidanuzu, mishii?”

²⁸ Naobanai Agrippa kian Paul ati, “Pu'itiiman pupana'adan nii ònyukunuu aizi'ika'o pukuwaa ida'an?”

²⁹ Paul kian, “Aonaa usha'apan puabatan parada-karu aizi'ika'o, na'iki kotua'iki'ora'a naa puabatautan, mazan òtoriinpan nii Tominkaru ati, marii kizi pugaru na'iki ipai wuru'u abatapainaoz kai, na'apa kizi umishidan ògaru kawan, mazan aona'o nii pa'an uwatudapa-ka'o ògaru kawan.”

³⁰ Udauna'an King Agrippa, na'iki naobanai Festus, na'iki Bernice, na'iki ipai ba'orainao pidannao kadishita'akan na'iki ìkodia'akan naa.

³¹ Pakoditan dauna'an, ìkian pa'atiaaka kida, “Aonaa kanom dikauda'o nii usha'apatan, aonaa kanom dikin ii uzowii-ka'o oo utaratapa-ka'o.”

³² Sariapa King Agrippa kian Festus ati, “Aonaa mani upishauzon padyuuda-ka'o naobanai Caesar di'iti, umuuda-kaoa'a naa mani padamata aizii wuru'u,” ukian.

* 26:14 Hebrew: uruu Jewnao mashaapainao Israel ii paradan.

27

Paul dyuuda-ka'o Rome iti

¹ Aizii Paul na'iki ba'oran taraapa-kariwainao pidannao dyuuda'azoo-ka'o dono'o naa Rome iti, Italy Baara'a ia'oraz, uru'u naa itaa-kaoa'a naa Julius ka'u iti. Uruu kaudina'o tuubaru kidainao soldyaanao tuma, Caesar soldyaannaouz.

² Wapaidin-kida-kaoa'a naa* udaru'o kanawa zo'iti, wa'ati'o Adramyttium iki, una'akapikinao kiwapaanan naa powaa iti Asia iti. Na'iki imashaadinpaanan nii kanawa mashaadin-kizi kida kawana'ati Asia ii aka kida'oraz. Na'a'o kapam Aristarchus watuma, Thessalonica san, Macedonia ia'oraz.

³ Ba'oran kamoo wakaawan Sidon iti. Kaiman mazan Julius kamunanun Paul ati, ukashaapa umorowautapan na'ii papaonarunao di'ii'aka, itaa kizi u'ati aimakaan uaia-panii kida.

⁴ Na'iki'i naa koshan wamakon, mazan ma'ozaka manawun awaru wakanaapu iki. Uruu idi wakora'ukan katonaru Cyprus di'iti, wadikindina'azon idi awaru ai ubarau ii aka.

⁵ Udauna'an kanawa kora'uka-kida-ka'o baza iti, Cilicia na'iki Pamphylia itinapu, na'ii'aka'a naa wamakon atii wakaawan Myra iti, Lycia ia'oraz. Na'ii wamaaratin-kida-ka'o kanawa di'iki.

⁶ Na'ia'a naa Julius, soldyaanao zowaunaaz pishaan pamakon ba'oran pidannao kanawan ida'an, Alexandria iki'o iwa'atin, na'iki Italy iti'o imako'onan. Uruu idi wapaidin-kida-kaoa'a naa koshan uruu kanawa zo'iti.

⁷ Na'iki'i naa wamakon kona'ii, kona'ii, usha'apanum kau'an ma'ozaka manawun awaru wakanaapu iki. Atii iriba kamoo dauna'an, kasha'apanna'o ida'an wamaonapatan padamata donoi Cnidus iti, mazan aona'a naa kanawa zikadina'azon, ma'ozaka manawun awaru wakanaapu iki. Uruu idi wakora'ukan wadaba itinapu, paran baoko a'o katonaru di'iti, Crete kia'o udakotapa-ka'o. Waaipan wadikindinan awaru ai ubarau ii aka. Maonapa wadobata'akan Solmone an, katonaru dyuo a'oraz.

⁸ Mazan kasha'apanna' wamakon katonaru za'an atii wakaawan "Kaimana'o Mashaadin-kizai" di'ii, maonapa'oraz donoi Lasea iti, na'ii mazan uruu katonaru di'ia'oraz.

⁹ Aata, iriba'a naa kamoo wawaziwa'akan. Aizii dobata'aka'a naa amazada Jewnao Sanadinpauzon Kamoon, na'iki kichana'iki-kia'o ni'i naa chi'ikapakarun paran baoko an awaru ma'ozakan idi'i naa. Uruu idi Paul kakinaowan kanawa na'akapikinao.

¹⁰ "Aonaa turuu wadobatan kai. Wamakon dono, dikauda'o nii aimakaan sha'apan wa'ati. Panaadon wawaziwaan nii kanawa na'iki uwazoo kida na'iki pidannao kapam."

¹¹ Mazan tuukii pa'an kanawa na'akapikinao zowaunaa, na'iki kakanawanu'o do-bata'azon. Uruu idi tuukii ina'apatan soldyaanao zowaunaa nyukunuu paparanan kawana'ati. Aonaa umishida'azon Paul paradan.

¹² Na'ii wuru'u kanawa mashaadin-kiziz, aonaa sookapa-kizai kaimanan amazada wadidiizon dono.† Uruu idi iriba pidannao kanawa zo'ainao na'apatan panyukunuu. Tuukii iaipan padobatan, kanawa na'akapikinao zowaunaa paradan kawana'ati. Kaina'a ba'oran wiizibai na'ii, uruu katonaru token itinapu, maonapa'oraz donoi Phoenix iti. Na'ii pa'an iaipan patoman pawiziba nii, atii amazada wadidiizon ipain. Na'iki uruu di'ii aonaa awaru zowiauzon tuukii manawun amazada, ukashakarutinpan idi.

Ma'ozaka'o awaru daua'o

¹³ Upu'a'a naa awaru kaawan kona'ii wadaba iki, paran baoko ikinapu. Tuukii ikonaukian, na'iki ikian, "Turua'o nii wamakon." Uru'u naa mazan ikosotan kimisha'o aimakaan wuru'u mashaadinapa-kida'oraz kanawa. Udauna'an ikida'ukina'akan naa, maonapa zii kanawa makopaanan Crete danoma an.

¹⁴ Kadiman aka uruu dauna'an ma'ozaka'o manawun awaru kaawa'akan naa wadaba iki, katonaru di'ikinapa.

¹⁵ Sariapa awaru zowitan kanawa padaba iki. Aka, watiwaan naa padamata wasakita-padan kanawa zowau, mazan aona'a naa waka'iitan wana'akan kanawa wamako'ozoo-kizi an. Uruu idi wamuuda'akan naa kanawa, na'iki'i naa awaru kida'uka'akan naazu atii wadaba iti paran zikon iti.

¹⁶ Uruu idi kanawa makon atii maonapa ba'oran katonaru sodi, paran zikon ia'o dazaba an, Cauda kia'oraz udakota-ka'o. Na'ii wadikinda'aka-ka'o masakauda'u awaru

* 27:2 Da'a'a watukapan Luke, saada'oraz di'oraz kaarita'a, baokopatinan koshan Paulnao tuma. † 27:12 amazada wadidiizon dono: English ida'an udakota-ka'o 'winter'. Kasha'apanna' chi'ikapakarun kanawa ida'an paran baoko ii aka. Usha'apanum kau'an ma'ozaka manawun awaru amazada wadidiizon dono. Turuu wuru'u ma'ozaka'oraz awaru zowian udaru'o kanawa, na'iki unaraadanuz pidannao tuma.

ai. Udauna'an kanawa na'akapikinao saabatan naa kanawa sodi, paminauda'u udaru'o paawa iti, atii kasha'apannaa ĩpaian pawatudanuz.

¹⁷ Uruu dauna'an kanawa na'akapikinao watuan naa kaimanaiman pakanawan tu'uz ushazodan ai. Tuukii ĩtarian, ĩzauda-kidan paikodan maanaaba'o, Libya danoma an. Uruu idi ĩapowa'adan na'iki ĩtoka-kidan naa kamicha mada kida'ukapa'oraz udaru'o kanawa, mazan upu'u zii awaru kidu'ukan wuru'u kanawaz.

¹⁸ Aonaa awaru mashaadan, pakawan ma'ozaka uto'oradinan. Ba'oran kamoo ĩkaboowan naa kanawa wazoo kida wunu baoko iti.

¹⁹ Ba'oran kamoo ida'a uruu ĩkaboowa'akan naa kanawa sha'apauzinaa kida wunu baoko iti.

²⁰ Iriba kamoo aonaa watukapan kamoo oo wizinao. Pakawan awaru ma'ozaka, na'iki kichana'iki kii manawun, aona'a naa waaitapan na'apam naa washa'apatinan powa'a. Wa'itiiman shaa wamawakan naa wuru'u.

²¹ Dobata'a naa kamoo, aonaa pidannao nikan pawanyukunuu. Uruu idi, Paul kadishitan ĩkanaapu iti na'iki ukian ĩ'ati, "Uabata o'paradan. Uizo'atiizon an mani o'paradan, kaina'ii zii mani padamata waunao kai Crete ii, aonaa mani dikauda'o aimaakan sha'apan wa'ati kaikapa'a, na'iki aonaa mani padamata wawaziwaan aimaakan kida.

²² Mazan aizii o'kia'azon ipai unao ati! Uma'ozakada unyukunuu, aona'o nii bauda'apa pidan mawakan. Soo kanawa'o nii karikaonan wawaziwada.

²³ Usha'apanum kau'an aiwaka'an angel kaawankan o'ida'ati Tominkaru o'taapiki na'iki o'naobanaa di'iki'o. Uduyudan pa'angelin paradan o'ati kaikapa'a:

²⁴ 'Paul, aonaa putaria'ana'a, aona'o nii pusha'apan. Mishi'o nii pukadishita-kida-kaonaobana Caesar kanaapu iti Rome ii. Tominkaru kaimanan idi manawun, ukazannaatan nii ipai wuru'u putumainaoz pidannao.' "

²⁵ Uruu idi Paul kian ĩ'ati, "Ukau'an uma'ozakada unyukunuu. O'mishida Tominkaru kazannaatan nii waunao, paparadan kawana'ati o'ati.

²⁶ Mazan waua'ii, awaru kidu'ukan nii wakanawan maana'o-karu iti, katonaru danoma iti," ukian ĩ'ati.

Kanawa zo'ainao tarian panaraan ai

²⁷ Uruu dauna'an awaru kida'ukapan naa kanawa ipai kamoo na'iki ipai maruta'o Mediterranean baoko ii aka. Aizii tomun-zikon, dya'utam sondiitan ida'a'a naa, kanawa na'akapikinao kian, "Maonapa'o kawanu'ora'a naa aizii wakaawan paran danoma iti."

²⁸ Sariapa ĩwaota-kidan aimaakan kimisha'o paran baoko iti ĩtukapa'azon idi na'apam wunu kaanan. Uruu idi ĩtukapan wunu kaanan 120 feet. Masakauda'u dauna'an ĩwaota-kidan naa koshaniz. Uruu idi ĩtukapan powa'a'a naa umaan, 90 feet.

²⁹ Uruu idi tuukii ĩtarian, ĩzauda-kidan naa pakanawan zowiitan kuba kida di'iti. Sariapa ĩmashaadin-kidan pakanawan, ĩwaota-kidan wunu baoko iti 4 kimisha kida'o manawun chipirari, sukuruu-tinapa kida'oraz kanawa dikapo itinapu. Kadimana'ora'a naa padamata ĩaipan wakanada'akan.

³⁰ Aizii pidannao kaudinainao kanawa zo'ii, ĩtiwaan naa pakidoopan kanawa udaru'o di'iki. Sariapa ĩwaota-kidan duusodi'o kanawa wunu baoko iti. ĩtukapa-kaeo ikodanii mishi tawuru'u ĩwaota-kidanuzu kimisha'o chipirari kanawa zowau iki.

³¹ Mazan Paul aitapa, uruu idi ukian soldyaanao ati na'iki ĩzowaunaa ati, "Wuru'u pidannao, kaudinainaoz kanawa zo'o, ĩkidoopan an wuru kanawa di'iki'i, kaiman-daunu'o nii pidan mawakan."

³² Sariapa soldyaanao dukutan wuru zuna'a, kanawa sodi pidannao toka-kidaniaz, uruu idi uamara'akan naa.

³³ Aizii wakanada'anan di'iti'i naa Paul kian ipai pidannao ati, "Akarachii! Dya'utam sondii aonaa kanom unikan, udi'itimpan na'iki utarian idi.

³⁴ Mazan aizii o'iaipa ipai unao nikan uwanyukunuu uma'ozaka-kinaa nii, na'iki ukakupa-kinaa nii, usha'apanum kau'an ipai waunao, aona'o nii kanom sha'apan wa'ati. Na'iki aona'o nii bauda'apa wawaziwadan wazowaud," ukian.

³⁵ Paparadan dauna'an ĩ'ati, Paul zaamatan naa bread na'iki utoriinapa-kidan naaz Tominkaru ati. "Kaiman manawun wakian pu'ati di'oraz bread dau'ati," ukian ipai pidannao kanaapu'u. Udauna'an udusotan naa pawanyukunuu nii na'iki uarootan naa.

³⁶ Uruu idi ipai pidannao ma'ozakadan panyukunuu, na'iki ĩnikan naa pawanyukunuu kapam.

³⁷ Iriba'o pidannao wuru'u kanawa zo'ainaoz, kaikapauda'u'o wabaokopatinanu'u 276.

³⁸ Pidannao nikan dauna'an pawanyukunuu, uru'u naa ĩkaboowa'akan naa ipai poroom kida paran baoko iti, ĩaipan idi kanawa shaakadinan.

Kanawa shaazoo bi'inaan dau'o

³⁹ Udauna'an amazada kanadan naa, sariapa pidannao tukapan maonapa paran danoma. Mazan aonaa ïaitapan na'ia'oram wuru'u amazadaz. Na'iki itukapa kapam kashakarutinp'a'o amazada, na'iki kaatu baara-tinp'a'o paran danoma. "Aushaa, watiwaa wana'akan kanawa na'iti, panaadon turua'o nii usakanatan maana'o-karu ii," ïkian.

⁴⁰ Uruu idi ïdukuta'akan naa wuru'u kimisha kida'o sukuruutapa-kariwaiz kanawa kadu'iki kida, una'ian naa ïwa'aka'akan kidaz wunu baoko ii. Upu'a'a naa ïwaota-kidan powaa iti udaru'o poora wunu baoko iti, kanawa kadikapotapa-kinooaz. Udauna'an ïkazan naa powaa iti udaru'o kamicha mada doko'o kanawa zowau ida'a, kaiman kizi ïaipan awaru pootan wuru'u kanawaz udanoma iti.

⁴¹ Aonaa zii ïkaawan udanoma iti, mazan kanawa kaawa'akan naa maana'o-karu ati, uruu una'ian naa uwaziwainan kaatu baara ii. Aizii wunu paran ma'ozakan idi manawun, sariapa uzowitan kanawa dikapo ma'ozaka'o ida'an. Uruu idi ipai ushazoo-bi'ia'akan kanawa.

⁴² Sariapa soldyaanao zowii-bi'ia'aka'azon naa ipai daunuuda'u wuru'u taraapa-kariwainaoz pidannao. ïzauda-kidan ïnyootan unaawa iti na'iki ïkidoopan pa'ai.

⁴³ Mazan tuukii pa'an ïzowaunaa aipan pakazannaatan Paul, uzowii-ka'o ai. Uruu idi umashaatan ïdayaun. Na'iki uduyudan naa pa'an nyoobainao kida pidannao zaka'utan kiwiin, marii kizi ïnyootan unaawa iti.

⁴⁴ Udauna'an marii ba'orainao wuru'u aona'oraz ïnyooban, ikodan atamun oo paranka idin kida, uruu ida'an kizi'i naa ïnyootan paran danoma iti. Uruu na'apa'o wanyootauzon unaawa iti, aonaa kanom sha'apan wa'ati.

28

Paran baoko ia'o katonaru, Malta kia'o u'uu

¹ Wamaaratinan dauna'an unaawa ati, ukowaada-ka'o wa'ati, katonaru Malta Baara'a'o wuru'u wamaaratinanuz.

² Tuukii kawiiizinao konaukii-kidan patukapan waunao. Upu'a'a naa wunu kaawan, na'iki wadidi amazada. Sariapa ïpu'ukadan tikazi wa'ati.

³ Paul zowaidan naa zowaakaru na'iki udokobatan naazu, na'iki usharawaan naa tikazi. Tikazi wiichan idi, sariapa kowazaz mawaka-kinai, koditan zowaakaru bii iki, na'iki sariapa uarotan Paul paka'u ida'a, aonaa umuudinan una'an ukazadinpan uka'u kadu iki.

⁴ Aizii kawiiizinao tukapan idi wuru'u kowazaz arotanuz Paul ka'u, sariapa ïd'itinnan udau'u, na'iki ïkian pa'atiaaka kida, "Ei, zowia'o pidan arawu'u! Aonaa umawakan oo unaraan paran baoko'o, mazan watominkarun, wuru'u sha'apata'oraz pa'an pidan pa'orian dikin ii, mishi'o nii uzowii-kidan uruu kowazaz arotan ida'anazu."

⁵ Sariapa Paul ra'oka'akan kowazaz tikazi wu'iti, mazan aonaa usha'apan paarota-ka'o pu'u.

⁶ ïzaudapan naa Paul poodan, na'iki itukapa'azon naa udorautan masha'apakiaka oo umawaka'akan naa, mazan tomunu'u naa uarota-ka'o dauna'an, aonaa kanom sha'apan u'ati. Uruu idi ïpana'adan naa padi'itinnan, na'iki ïkian, "Ei, tominkaru pa'i uruu!"

⁷ Maonapa wamaaratin kizi amazada iki, kaina'a udaru kida'o zakapu baara, Publius paoriba baawu kida, uruu kazowautapa'o wiizai uruu katonaru baara ii. Wamorowautapankan dono udapu ii, tuukii ukonaukii-kidan waunao, idikinauda'u kamoo utaaapan waunao padapu ii.

⁸ Uruu dono tuukia'o Publius daru karinaan, umada wiichan na'iki utyoodapan izai. Uruu idi Paul morotan uda'awupa-kizi iti, na'iki umuudan paka'u u'ida'a, na'iki utoriinpan, upishaan Tominkaru marii kizi karina'o kakudan, sariapa mishi ukakuda'akan.

⁹ Ipai pidannao kawiiizi-tinpainaoz katonaru di'ii abatan wuru'u usha'apatanz aimakaan na'apa, uruu idi na'apainim ïribannao karinaan dono, ïna'akan nii ïdayaun Paul ida'ati, na'iki ipai ukakudan ïdayaun.

¹⁰ Idikinauda'u kauzu wana'ian ïtuma, kaiman ïtaapan waunao, ïtaa wa'ati aimakaan mawinipinaa-daun kida. Aizii wadobata'azon dono'o naa, iriba pidannao na'akan aimakaan kida wa'ati wakaiwaan nii, na'iki wanikan nii wamakopa-kizi an.

Malta iki'o wamakon Rome iti

¹¹ Idikinauda'u kauzu dauna'an, wamakon naa ba'oran kanawa ida'an, "Shamaanna Tominkarunao"* kia'o u'uu. Wurru'u wiizaz wamaratin-kiziz, di'ia'a naa kanawa

* 28:11 Shamaanna Tominkarunao: wuru'u kanawa uu, na'iki na'akapikinao tominkarunnaouz, Castor na'iki Pollus kia'o Tuu kida. ïnao kawanu'o utoma-ka'o wuru'u Imuudaniaz pakanawan zowau ida'a.

na'akapikinao mashaadinan amazada wadidiizon dono. Alexandria iki'o wuru'u kanawa na'akapikinao wa'atipaanuz.

¹² Uruu idi baokopa'a naa wamakon ituma atii wakaawan Syracuse iti, idikinauda'u kamoo wana'ia'akan.

¹³ Na'iki'i naa koshan wamakopaanan atii wakaawan kanawa sookadinauzo-kizi iti, Rhegium ia'oraz. Ba'oran kamoo wadobatan koshan, uruu dono awaru kaawan wabarau ikinapu. Uruu idi dya'utam kamoo ida'a wakaawa'akan naa dono'i Puteoli iti, Italy Baara ia'oraz naa.

¹⁴ Uruu wiizai di'ii waikoda mishidainao Jesus. Ipishaan waunao iaipan wana'a'akan zii patuma bauta'apa soondii sakodaz. Uruu idi wana'ia'akan zii ituma. Uruu wiizai di'iki wakidiba ida'ana'a naa wamakopaanan Rome iti.

¹⁵ Aizii mishidainao Rome iainaouz abata'aka'a naa wuru'u wawa'atipaanuz, sariapa iwa'atin ikodapa'anan waunao. Waikoda pabi'i kida mishidainao zaudapan waunao market ii, Appius ia'oraz. Na'iki'i naa wadobatan baokopa ituma, atii wakaawan wiizai di'iti dakotapa-kariwaiz Idikinauda'u Sookapa-kizai kii. Na'ii ba'oran mishidainao zaudapan waunao. Paul tukapan idi idyaun, tuukii ukonaukii-kidan Tominkaru. Uruu idi powa'a zii uma'ozakadan panyukunuu Tominkaru ati. Atii baokopa'a naa wakaawan ituma dono'i Rome iti.

Paul kakuwaapan Rome ii

¹⁶ Aizii wakaawan dono'o naa Rome iti, aonaa Paul taratapa-ka'o na'ii. Kashaapa-ka'o umashaapan pa'ida'a, mazan kaina'a soldyaa muuda-ka'o awunuutapa'o nii uruu.

¹⁷ Idikinauda'u kamoo Paul kaawan dauna'an, udapada-kidan naa kazowautapainao Jewnao Rome ainoo kidaz. Aizii ibaokopatinan dauna'an u'ida'ati, ukadakotinan naa ituma. Ukian, "O'inawuzunao, Jewnao, o'kia'azon unao ati, aonaa osha'apatan dikauda'o aimakaan wairibannao Jewnao ati, na'iki aonaa opana'adan oo odakotinan waunao Jewnao kaduz kida, wuru'u wadokozu-daunnao dyuudauzonii kidaz washa'apatan. Mazan upu'u Jewnao zaamatan o'garu Jerusalem ii, atii itaraa-kidan o'garu Rome iki'o naobanainao ati.

¹⁸ Aizii okootowapa-kida-ka'o dono'o naa, aonaa kanom Rome ikiinoo ikodan dikauda'o nii osha'apatan, owowii-kida-kinao nii. Uruu idi iaipan padamata omuuda-ka'o.

¹⁹ Mazan aonaa Jewnao aipan omuuda-ka'o. Uruu idi opishaan odyuuda-ka'o da'ati'i Rome ati. Mazan aonaa okadakotina'anan mani dikauda o'iribannao Jewnao dau'an, soo o'parada'azon idi odau'an naobanai Caesar kanaapu'u, da'a'a okootowapa-kida-ka'o dono.

²⁰ Uruu idi'o odapada-kidan unao, okakuwaapa'azon na'iki okowaada'azon idi u'ati kanom dikin ia'o wuru'u o'zaamata-ka'oaz. Utukapa di'i, oanoba sukuruutapa-ka'o chain idi, aonaa kanom dikin ia'o mani, soo omishidan idi'o Christ, tawuru'u tuukia'oraz naa Israelitena'o zaudapan."

²¹ Sariapa ikian Paul ati, "Aonaa zoobaba kaarita dyuuda-ka'o wa'ati, Judea Baara iki pudau'an. Na'iki aonaa kapam wairibannao kaawainao kida na'iki kakuwaapan pudau'an. Uruu idi aonaa kanom dikauda'o nii waabatan pudau'an.

²² Waunao, waabata'azoo kapam na'apa'oram wuru'u pumishidanii kidaz. Usha'apanum kau'an ipai amazada kawana'ati waabatan dikauda kida pa'idiwaru pidannao kadakotinan wuru dau'ana'a pumishidaniaz."

²³ Uruu idi ikinaabatan naa kanom dono'o nii iabata'azon wuru'u ukuwaa kidaz.

Paainaa kamoo dono'o naa, iriba pidannao kaawan Paul mashaapa-kizi ati. Uruu idi ukakuwaapan i'ati chaapi'iki, atii wachuupun di'iti. Kaimanaiman ukowaadan i'ati na'apa'oram manawun wuru'u Tominkaru naobanaita-ka'oaz naa. Na'iki kaimanaiman ukowaadan i'ati, ipai aimakaan tawuru'u Jesus sha'apatanii kidaz, na'iki kasha'ora kida'oraz ubaiaapauzon na'apa manawun tawuru kawana'ati'i, Moses na'iki Tominkaru prophetinnao saadauzonii kidaz Christ dau'u.

²⁴ Pabi'i kida pidannao tuukii imishidan wuru'u ukuwaa kidaz, ba'orainao aonaa imishidauan.

²⁵ Uruu dikin ii tuukii ikashadaakapan pa'atiaaka kida. Mazan ikoditan ua'ii paniba iti, Paul kian i'ati, "Mishi'o mishi tawuru'u Kaimana'o Doronaa kiauzonuz wadokozu-daunnao ati, prophet Isaiah ida'ana'oraz ukowaada-kidauzon.

²⁶ Kaikapa sha'atii tawuru'u ukianuz:

'Pumako di'oraz pidannao di'iti, na'iki pukii i'ati:

Uabatautan nii kuwai powa'an kida,

mazan aonaa na'apainim nii uaitapan wuru'u parada-karuz.

Utukapautan nii aimakaan kida sha'apaapa-ka'o,

mazan aonaa na'apainim nii uaitapanuzu.

²⁷ Usha'apanum kau'an, tuukii manawun unyukunuu dadaran.

Na'iki tuukii u'inidan ukinao umaabata'azookan idi parada-karu.

Na'iki uawun utarata umatukapa'azookan idi.

Aata utukapa mani, na'iki uaitapa mani padamata
wuru'u utukapa'azooniaz.

Na'iki sariapa mani padamata utanawatinan powa'a ati ò'ida'ati.

Uruu idi òkakuda mani na'iki òsaabaa mani padamata unao,

kia'o wuru'u Tominkaru kiauzonuz.'"[†]

²⁸ Uru'u naa Paul katokonta'akan naa paparadan kaikapa'a: "Ukau'an, òaipan unao Jewnao aitapan, Tominkaru dyuuda-kidan parada-karu wuru'u kazannaatin-karu dau'u kida'oraz, Gentilenao ati'o. Usha'apanum kau'an ìnao, ìabata na'iki ìmishida pa'an wuru'u kuwai kidaz!"

²⁹ [Sariapa Jewnao kodita'akan ìabatan idi Paul paradan na'apa, tuukii na'iki ma'ozaka ìkashadaakapan naa pa'atiaaka kida.][‡]

³⁰ Dya'utam wunu Paul mashaapan kabaun pakawinipinaapanii di'ii. Ipai umorota-kidan, na'iki unaubaa pidannao morowautapainao kida pa'ida'ati.

³¹ Kaimanaiman ukowaadan ì'ati na'apa'oram manawun wuru'u Tominkaru naobanaita-kaoz, na'iki ipai ukowaadapan pidannao ati Naobanai Jesus Christ dau'an. Mabaa'azoo ukakuwaapan na'iki ma'ozaka kapam. Na'iki aonaa kanom mashaatan ukakuwaapatinan.

[†] 28:27 Isaiah 6:9-10 [‡] 28:29 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

Paul Kaaritan Rome Iainao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Paul saadan di'ora'a kaarita mishidainao Jesus Christ ati'o, Rome iainaoz imashaapan. Aonaa na'apainim zii Paul makouzon Rome iti, mazan kaina'a uaitapanii mishidainao mashaapan na'ii. Na'iki udakotan pamorowautan inao di'iti. (Romans 15:22; 16:21)

Di'ora'a pakaaritan ida'a, kaimanaiman Paul kainaabatan Kaimana'o Kuwai dau'an. Na'iki ukowaadan na'apa'oram wuru'u Tominkaru dakotanuz pidan kaimana'o nii. Paul kowaadan, aonaa bauda'apa pidan kaimana'o nii. Soo Jesus Christ, uruu bauda'apa kaimana'o manawun. Wamishidan dono Jesus, waso'ota-ka'o oia'o kazowautapan ai waunao, na'iki pa'ina'o mashaapa-karu taa-ka'o wa'ati. Uruu idi kaimana'o ni'i naa wamashaapan Tominkaru tuma.

Paul nyukunuu-kidan pakaaritan ida'an, ipai pidan oia'o pa'idiwaru, aonaa kanom ikodinan Tominkaru umanawunun. (Romans 3:23) Soo Tominkaru taa'o kazannaatin-kina'i, Jesus Christ mawakan ida'an cross paawa'a. Kaina'a bauda'apa aimakaan ida'an, turuu Jewnao (Abraham takaa-daunnaouz), na'iki Gentilenao (pana'ainaoz pidannao Jewnao ai) ikodan kazannaatin-karu. Ipai inao, ikodan nii pakazannaatin-kinaa nii soo pamishidan ida'an Jesus Christ.

Kaarita buutinpan kida

Paul sakadan pakakuwaapan Kaimana'o Kuwai dau'u 1:1-17

Ipai pidan oia'o, aipa'o pakazannaata-ka'o 1:18-3:20

Na'apam Tominkaru kazannaatan pidan 3:21-4:25

Kakupa-karu ikoda-ka'o Jesus Christ ida'an 5:1-8:39

Jewnao na'iki Gentilenao aiapa-ka'o imishidan Jesus Christ 9:1-11:36

Na'apam pidan kaduz zaamatanpa'oraz Jesus Christ ida'ati 12:1-15:13

Paul katokontan pakakuwaapan 15:14-16:27

¹ Di'ora'a kaarita, oġaru Paul di'iki'o, Christ Jesus poitoruz. Tominkaru zaamatan oġaru Christ Jesus apostlen nii, na'iki ubuutan oġaru kowaadapa'o nii pidannao ati uruu di'iki'o Kaimana'o Kuwai.

² Kotua'ora'a naa Tominkaru kowaada-kidan Kaimana'o Kuwai dau'u. Na'apa prophet-nao saadan Tominkaru Paradan ida'a.

³ UDani daua'o wuru'u Kaimana'oraz Kuwai. Wuru'u udaniz, uruu wanaobanaa Jesus Christ. Ukaawankan dono pidan nii, King David takaa-daun uruu.

⁴ Mazan uruu mishi'o Tominkaru, na'iki aonaa usha'apatan oia'o. Umanawunu'o pama'ozakan ida'an Tominkaru kainaabatan pauDani manawun uruu, pakadishita-kidan ida'an uruu mawaka-karu di'iki.

⁵ Tominkaru aipan idi ipai pidannao taapan umanawun nii Jesus Christ, uaidan pakamunanun o'ati Christ ida'an. Uzaamatan oġaru kakuwaapa'o nii manawun ipai Gentilenao* ati, iizo'ati kizi Christ pamishidan ida'an Tominkaru di'iki'o Kaimana'o Kuwai.

⁶ Aizii unao Tominkaru zaamataninao kapam, Jesus Christ pidannaou'u naa unao.

⁷ Ukau'an o'saadan di'ora'a o'kaaritan ipai unao mishidainao ati, Rome iainaoz, Tominkaru marainapanii unao na'iki uzaamatanii unao papidanannao nii manawun. O'toriinpan waDaru Tominkaru ati, na'iki waNaobanaa Jesus Christ ati, marii kizi ukamunanun u'ati na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinaa nii.

Paul morowauta'azon Rome iainao mishidainao di'iti

⁸ Aizii kiwiin, kaiman manawun pugaru, o'kian Tominkaru ati, Jesus Christ ida'an, ipai unao dau'an. Usha'apanum kau'an ipai'i naa wiizai kawana'ati pidannao kaunamunaatan umishidan Christ.

⁹⁻¹⁰ Tominkaru ati'o o'kaudinan kaimanaiman o'nyukunuu iki, o'kowaadapan pidannao ati Kaimana'o Kuwai, uDani daua'o. Tominkaru aitapanii mishi'o kaiwuru'u o'kianuz kaikapa'a: Karikaonan o'toriinpan Tominkaru ati o'pishaan ukaminka'utan unao, na'iki utaapada kizi'i naa aizii o'morowautan unao di'iti.

¹¹ Tuukii manawun o'tukapa'azon unao, o'kakuwaapa kizi u'ati kaiman kida'o dau'u, Tominkaru sha'apataniaz ipai waunao ati. O'kaminka'uta'azon unao powa'a kizi utaan kaimanaiman unyukunuu Christ ati.

* 15 Gentilenao: pidannao pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

¹² Kaikapa'o dau'ati'o kaiwuru'u ōkianuz: ōkaminka'utan nii unao, na'iki unao kaminka'utan nii kapam ōgaru, wama'ozakadaaka kizi, wakowaadan ida'an wamishidan daua'o Christ.

¹³ Ōmin-mishidannao, ōaipan uaitapan, karikaonan da'i ōdakotautan ōmorowautan unao di'iti, mazan kaina'a da'i aimakaan kida towauda'uan ōgaru. Ōmorowauta'azon u'idi'iti turuu kizi ōtominapa-kidan unao, ma'ozaka kizi umishidapan Christ, na'apa ōtominapa-kidan kawan ba'oran Gentilenao, ba'oran donoi ii kida kapam, ma'ozaka kizi imishidapan Christ.

¹⁴ Ōsha'apatan ni'o Tominkaru aitan wuru'u ōkowaadapanuz Kaimana'o Kuwai ipai pidannao ati, donoi sannao ati na'iki wunao ati'i pana'ii kida'oraz Imashaapan donoi ai. Aitapaabainao ati na'iki maaitapa-kainao ati.

¹⁵ Ukau'an tuukii ōkowaada'azon Kaimana'o Kuwai unao ati kapam, Rome iainao.

¹⁶ Ōgaru aonaa ōkiba'azoo-kidan Kaimana'oraz Kuwai, usha'apanum kau'an uruu ida'ana'o Tominkaru aidan pama'ozakan, ukazannaatan ipai pidan mishida'oraz Kaimana'o Kuwai. Kiwiitapa, Jewnao bii iki'o pidannao, na'iki aizii ukazannaatan naa kapam Gentilenao.

¹⁷ Aizii wuru'u Kaimana'o Kuwai, ukainaabata na'apa'oram ida'an Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidannao nii, soo mishida-karu ida'an karikaonan. Na'apa kotua'o usaadauzo-ka'o Tominkaru Paradan ida'a: "Wuru'u pidan Tominkaru dakotaniaz kaimana'o pidan nii pamishidan ida'an, uruu karikaonanu'o nii ukakupan."[†]

Tominkaru pataka'utan pidannao oia'o dikin ii

¹⁸ Tominkaru aokazi ia'o kainaabatanii pato'oran pidannao ati, sha'apaapainaoz oia'o, aona'oraz kawanu'o Tominkaru nii i'ati. Isha'apaapan ida'an oia'o, itowauda'uu ba'orainao pidannao aitapan Tominkaru daua'o.

¹⁹ Tominkaru pataka'utan sha'apatainao oia'o, usha'apanum kau'an ĩaitapanii Tominkaru dau'an, kaimanaimana'o ukainaabatan i'ati padaua'o.

²⁰ Tominkaru toman di'iki'o amazada, turua'o pidannao aitapan kaimanaiman uruu, ĩtukapan ida'an utomanii kida, ĩmatukapauzokan pu'u padamata uruu. Uruu ma'ozaka'o manawun, na'iki uruu umanawunu'o Tominkaru ipai patomaniinao ai. Ukau'an aonaa turuu pidan kian: Aonaa ōaitapan Tominkaru, kii.

²¹ ĩaitapan pu'u padamata Tominkaru, mazan upu'u aonaa ĩtaapan uruu umanawunu'o nii, na'iki aonaa ĩkonaukii-kidan umanawunun. Maaitapinaka karikaonan ĩdi'itinpan. Aona'a naa ĩka'iitan padi'itinpan sakitapa Tominkaru dau'u, ukau'an panyukunuu na'akan naa ĩdyaun oia'o dau'ati.

²² ĩtaapinan aitapaabainao nii, mazan maaitapin-kainao karikaonan ĩdyaun.

²³ Aona'a naa ĩtaapan umanawun nii Tominkaru, wuru'u karikaonanu'oraz ukakupan, mazan ĩtominkarunitan naa ka'ui idi'o aimakaan kida toma-ka'o. ĩtoman patominkarun nii pidan kawan, kotu'uz kawan, wuniinao kaduz kida kawan, na'iki kowaznao kawan.

²⁴ Uruu ĩdi'o Tominkaru marina'atan ĩdyaun, ĩsha'apata kizi oia'o aimakaan kida panyukunuu aipan kawana'ati, na'iki madoronaa-daun kizi'i naa ĩkiaapaakan.

²⁵ ĩmuudan naa pamishidan wuru'u mishi'oraz kuwai Tominkaru daua'o, aizii ĩmishidan naa mariidin-karu. ĩtaapan umanawun nii toma-kariwai kida aimakaan, na'iki ĩtukapaka-kida pamarainpan ĩdyaun. Mazan aona'a naa ĩtaapan Tominkaru umanawun nii, toma'oraz ĩdyaun. Uruu pa'an turua'o ukonaukii-kida-ka'o ipai dono. Amen.

²⁶ Na'apa'o dikin ia'o Tominkaru marina'atan ĩdyaun, marii kizi'i naa ĩkiaapaakan madoronaa-daun, padi'itinpan kawana'ati kakiba'azonna'o aimakaan dau'u. Ukau'an, zunnao upu'u ĩna'apan, aona'a naa ĩaipan paudaiaru Tominkaru aitan kawana'ati, mazan ĩkiaapan pamin-zunan kida'a naa.

²⁷ Aizii daonaioranao na'apa kapam ĩdyaun, aonaa ĩaipan paudaiaro Tominkaru aitan kawana'ati, mazan tuukii ĩaipan pakiaapan pamin-daonaioran. Ukau'an, daonaioranao sha'apaapan ĩdi kakiba'azonna'o aimakaan pamin-daonaioran tuma kida, Tominkaru kawinipinaatan ĩdyaun pataka'utin-karu ĩdi.

²⁸ Na'iki powa'a zii, ĩtaapan ĩdi madiwautapa-ka'o kawan Tominkaru aitapa-kidaniaz padaua'o i'ati. Uruu ĩdi'o umarina'atan ĩdyaun, ĩsha'apata kizi'i naa kakiba'azonnao kida'o aimakaan padi'itinpan kawana'ati. Uruu ĩdi'o ĩsha'apatan naa oia'o aimakaan kida, aona'oraz ukaimanan pidan sha'apatan.

²⁹ ĩkaduz ĩsha'apaapan oia'o aimakaan pa'idiwaru: ĩantamikitinan; ĩaipan pasha'apauz nii powa'a zii; ĩnadupa pakaziwan ba'orainao pidannao; ĩkishaun, ĩzowian pidan. Aizii na'apam nii ĩparadaakan, soo ĩzunaapaakan; ĩmariidin; ĩkadakotinan pairiban dau'u; ĩdakoopan ba'oran pidan mashauda'u.

[†] 1:17 Habakkuk 2:4

³⁰ Īmariidinan pairiban dau'u ĩaipan idi uunamunaa abata-ka'o dikauda. Īto'ora-kizaitapan Tominkaru; Īdakomikitinan; Īatadinpan; na'iki umanawun nii ĩkakuwaapan padau'an. Īdi'itinpan pa'ina'o aimaakan dau'u pasha'apata-kinaa nii oia'o. Īdikintapan padaronao.

³¹ Īdi'itinpan maaitapinaka karikaonan, aonaa ĩmishian paparadan. Aonaa ĩkaminka'utan pairiban, ĩaitapan pu'u ubaiaapan kasha'ora'o.

³² Tominkaru aitapa-kidani'i naa ĩ'ati sakitapa'o pakakinaori: pidannao na'apa'oraz ĩmashaapan, marii ĩmawakan, kia'oraz. ĩaitapan pu'u na'apa'o kakinaorii, mazan upu'u zii ĩsha'apaapan oia'o aimaakan kida. Na'iki ĩkonaukii-kida kapam baokoinao sha'apatan na'apa kida'o oia'o.

2

Tominkaru di'itapa aimaakan sakitapa

¹ Aizii pugaru, dakota'oraz ba'oran pidan oia'o nii, na'iki pukian an udau'an: saki-tapa'o wuru'u Tominkaru pataka'utanuz uruu. Pudau'ati'o kapam wuru'u puna'apanuz. Usha'apanum kau'an, na'apa'o kapam pugaru uruu kawan, pusha'apaapanii oia'o.

² Na'iki waaitapa Tominkaru pataka'utan nii sakitapa'o ida'an ipai sha'apaapainao na'apa'o aimaakan.

³ Aizii pugaru, pudakotan ba'oran pidan oia'o nii, mazan upu'u pusha'apaapan uruu kaduz oia'o aimaakan kida. Pu'itiiman aona'o nii Tominkaru pataka'utan pugaru, upataka'utan dono sha'apaapainao oia'o?

⁴ Aonaa mooko pudi'itapan na'apam Tominkaru kamunanun manawun pu'ati? Pusha'apaapan pu'u oia'o, aonaa upataka'utan pugaru sariapa, na'iki utaan dobata amazada pu'ati, upataka'utan ua'ii pugaru? Aonaa mooko puaitapan Tominkaru kamunanunuz manawun pu'ati uaipan idi'o putanawatinan pu'oian ai?

⁵ Mazan dikintapa pugaru, aonaa pumuuda'azon pusha'apaapan oia'o. Ukau'an, paiaipan ati'o wuru'u puto'oradanuz Tominkaru powa'a zii pu'ati, upataka'uta-kinaa nii pugaru wuru kadoo dono'o upataka'utanuz naa sha'apaapainao oia'o. Uruu dono, ipai'o nii pidannao aitapan sakitapa'o ida'ana'o Tominkaru dakotan pidan, oia'o pidan nii, oo kaimana'o pidan nii.

⁶ Tominkaru kawinipinaatan nii ipai waunao, washa'apatan kawana'ati aimaakan.

⁷ Kaina'a pidannao, aonaa ĩkashadinan pasha'apaapan kaimana'o aimaakan. Na'apa'o ida'an ĩkainaabatan mishi'o ĩaipan Tominkaru naubaan na'iki utaa'apan ĩdyaun umanawunnao nii, na'iki utaa kizi ĩ'ati karikaonanuo kakupa-karu. ĩnao ati'o nii Tominkaru taan karikaonanuo kakupa-karu.

⁸ Mazan pidannao sha'apaapainaoz aimaakan panyukunuu aipan kawana'ati, dikintapainaoz mishi'o kakinaorii, na'iki sha'apaapainaoz pa'atiaaka oia'o aimaakan. ĩnao ati'o nii tuukii Tominkaru to'oran, na'iki tuukia'o nii upataka'utan ĩdyaun.

⁹ Ipai pidannao sha'apaapa'oraz oia'o aimaakan kida, ĩbaiaapan nii kasha'ora'o na'iki kaziwa'o. Aitaniimana'o nii Jewnao baiaapan kasha'ora'o, na'iki Gentilenao, na'apa'o nii ĩbaiaapan kapam.

¹⁰ Mazan pidannao sha'apaapa'oraz kaimana'o aimaakan, ĩnao'u'o nii Tominkaru naubaa. Utupakan nii ĩdyaun umanawunnao nii, na'iki utaan nii ĩnyukunuu kaiman-kinaa nii. Aitaniimana'o utaan Jewnao nyukunuu kaiman-kinaa nii, na'iki Gentilenao, na'apa'o nii utaan ĩ'ati kapam.

¹¹ Usha'apanum kau'an, Tominkaru ati aonaa na'ia'oram pidan powa'a'o umanawunun pairiban ai.

¹² Aizii Gentilenao, aonaan pu'u ĩaitapan kakinaorii Tominkaru dyuudaniaz Moses ida'an. Mazan ĩsha'apatan an oia'o, upu'a'o nii Tominkaru pataka'utan ĩdyaun. Aizii Jewnao, ĩaitapanii pa'an wuru'u kakinaoriiz, ukau'an, ĩsha'apatan an oia'o, Tominkaru pataka'utan nii ĩdyaun ĩdikintapan idi paaitapanii kakinaorii.

¹³ Usha'apanum kau'an, aonaa Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii, ĩaitapan idi kakinaorii, mazan ĩzo'atin idi pa'an kakinaorii.

¹⁴ Aizii Gentilenao, aona'oraz ĩaitapan Tominkaru kakinaori. Mazan ĩsha'apatan an sakitapa aimaakan panyukunuu kowaadan kawana'ati, na'apa'o kainaabata ĩaitapan panyukunuu ii kaimana'o aimaakan, na'iki oia'o aimaakan.

¹⁵ Pidannao na'apa'oraz ĩkaduz, kaina'a'o kawanu'o Tominkaru kakinaori saadinpan ĩnyukunuu ii. ĩnyukunuu kowaada kapam mishi'o wuru'u na'apa'oraz. Usha'apanum kau'an, panaadon ĩnyukunuu kowaada ĩ'ati ĩsha'apatan kaimana'o aimaakan, na'iki panaadon, oia'o aimaakan.

¹⁶Ukau'an, ipai'o nii kaikapa kida'o aimaakan sha'apan wuru kamoo dono'o, Tominkaru dyuudanuzu naa Jesus Christ tiwaa-kidapan na'iki upataka'utan pidannao, idizapanii kida padi'itinpan kawana'ati. Kaikapa'o wuru'u Kaimana'o Kuwai ðkowaadapaniaz.

Jewnao na'iki Tominkaru kakinaori

¹⁷Aizii pugaru, pudakotinpan Jew nii, tuukii punyukunuu kakinaorii dau'ati. Pu'atadinpan, na'iki pukian: waunao Tominkaru pidannao manawun.

¹⁸Puaitapa kanom Tominkaru aiapanii pusha'apatan. Na'iki tominapa-kida-kariwai pugaru kakinaorii dau'u, pusha'apata kizi sakitapa aimaakan.

¹⁹Puzauda-kidan turuu pukainaabatan na'apam Tominkaru aipan mashaapa-karu, wunao ati'i ishaawun kawanuinaouz. Na'iki puzauda-kidan Kanada'o kawanu'o pugaru wunao ati'i maruta'o ida'a'o kawanu'oraz imashaapan.

²⁰Na'iki puzauda-kidan turuu pukakinaotan pidannao, maaitapin-kainao kawanu'oraz. Na'iki puzauda-kidan turuu putominapa-kidan koraiziannao kawanuinaouz pidannao. Usha'apanum kau'an, kakinaorii di'iki'o puaitapan ipai wuru'u aitapa'azoo-kariwaiz Tominkaru dau'u, na'iki mishi'o dau'u.

²¹Mishi putominapa-kida pidannao Tominkaru kakinaori dau'u. Kandii nii mooko aonaa putominpan puizo'atin wuru'u kakinaorii? Pukian pidannao ati: Aonaa ukoidapa'ana'a. Aizii pugaru, aonaa mooko pukoidapan?

²²Pukian pidannao ati: Aonaa uba'orantapa'ana'a umin-mazidan kaina'an pu'u. Aizii pugaru, aonaa mooko puba'orantapan? Pukachama'idin ba'oran kaduz pidannao tomanii ai patominkarun nii. Aonaa mooko pukoidapan kawinipinaa kida'o aimaakan itoriinpausz-kizi dapunaa iki?

²³Pu'atadinpan, Tominkaru taan idi unao ati pakakinaori Moses ida'an. Aonaa mooko pidannao paradan dikauda Tominkaru dau'an, pudikintapan idi ukakinaori?

²⁴Na'apa usaadinpan Jewnao dau'an Tominkaru Paradan ida'a: "Unao sha'apatan idi'o oia'o aimaakan, Gentilena dakoopan Tominkaru."

²⁵Kaimana'o wuru'u chootin-karuz,* puizo'atin an Tominkaru kakinaori. Mazan pudikintapan an kakinaorii, na'apa'o pugaru Gentilena kawan, aona'oraz ichoota-ka'o.

²⁶Ukau'an na'apa kapam Gentilena, aona'oraz ichoota-ka'o padamata, iizo'atin an kakinaorii. Tominkaru tukapan nii idyaun papidanannao nii na'apa choota-kariwainao kawan.

²⁷Pidan aona'oraz padamata uchoota-ka'o, mazan upu'u uizo'atin Moses saadanii kakinaorii. Idakotan nii Jewnao oiainao nii, idikintapan idi wuru'u kakinaorii, usaada-ka'o pu'u inao ati, na'iki ichoota-ka'o pu'u padamata.

²⁸Usha'apanum kau'an aonaa mishi'o mani Jew uruu, udaru na'iki udaro Jewnaoun idi, oo uchootinpan idi Jewnao kakinaorinaa kawana'ati.

²⁹Mazan pidan mishi'oraz manawun Jew, uruu wuru'u sakitapa'oraz pa'an udi'itinpan. Ukau'an, mishi'oraz manawun chootin-karu, usha'apata-ka'o pidan nyukunuu ii, aonaa unanaa ida'a mani. Saada-kariwaiz kakinaorii, aonaa upana'adan pidan nyukunuu. Kaimana'o Doronaa wuru'u pana'ada'oraz pidan nyukunuu, na'iki Tominkaru wuru'u nauba'o ni'oraz uruu, aonaa pidan mani.

3

Tominkaru kaduz

umishiauzon paparadan

¹Ukau'an, na'apa'oram ida'an mooko waunao Jewnao wazootapan Gentilena? Oo na'apam dii mooko ukaimanan wuru'u pidan chootinanuz?*

²Kaina'a iriba. Umanawunu'o sha'apa'o: Tominkaru tazonuz pakakinaori waunao Jewnao ati, wataapan ni'o.

³Aonaan idi Jewnao sha'apatan wuru'u "washa'apatan nii," ikii kiziz Tominkaru ati, ukau'an na'apam ni'i naa aizii? Turua'o nii sha'a Tominkaru marina'atan wuru'u ukowaadaniaz pasha'apatan nii, aonaan idi Jewnao sha'apatan wuru'u "washa'apatan nii" ikii-kiziz?

⁴Aonaa turuu una'apan! Tominkaru, ukaduz umishiauzon paparadan, ipai pidan mariidinauzon pu'u padamata. Kaikapa usaadinpan Tominkaru paradan ida'a: "Pugaru Tominkaru, kainaabata-ka'o nii sakitapa'o puparadan. Aizii pidan dakotan dono pumari-idinan kootowapa-kizai ii, mazan upu'u aona'o nii na'iam pumariidinan ikoda-ka'o."†

* 2:25 *chootin-karu*: Putukapa 'chootin-karu' daua'o kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

* 3:1 *chootinanuz*: Putukapa 'chootin-karu' daua'o, kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † 3:4

⁵ Mazan washa'apataniaz oia'o kainaabatan an Tominkaru ukaduz usha'apatauzon sakitapa aimakaan, na'apam nii wakian aizii udau'an? Turuu mooko wakian kaikapa'a: "Aonaa usakitapan wuru'u Tominkaru pataka'utanuz waunao, washa'apatan dikin ii oia'o." (Kaina'a pidannao na'apa'o idi'itipan.)

⁶ Aonaa turuu una'apan! Aonaan dono mani Tominkaru sha'apatan sakitapa aimakaan, ukau'an aonaa mani turuu ukootowapa-kidan ipai pidannao.

⁷ Mazan kaina'a'o nii panaadon pidan kian kaikapa'a: "Tominkaru pataka'utan waunao, aonaan idi washa'apatan uduyudanii washa'apatan. Na'apa'o ida'an, kaimanaiman uaitapa-ka'o Tominkaru, ukaduz umishiauzon paparadan. Uruu idi utaapa-ka'o umanawunu'o nii. Mazan kandii nii mooko upu'u zii upataka'utan waunao wa'oi'an dikin ii?"

⁸ Putamakapan an na'apa'o di'itina-pa-karu, kaikapa'o nii panaadon pukianu'u: "Kaimana'o wuru'u washa'apatanuz oia'o, pidannao konaukii-kida kizi Tominkaru, usha'apatan idi sakitapa aimakaan," kii. Tominkaru pataka'utan nii İdyaun, pidan na'apa'oraz udi'itipan. Mazan upu'u kaina'a pidannao mariidinan ōdau'u. İkian, na'apa'o kaikin ōtominapa-kidan pidannao.

Ipai pidan sha'apata'o oia'o

⁹ Ukau'an, kaimana'o mooko waunao powa'a zii Gentilenao ai? Aonaa! Ōkainaabata sha'atii u'ati, ipai pidan, Jewnao oo Gentilenao, oia'o poitoruitapanii pa'idiwaru.

¹⁰ Kaikapa usaadinpan Tominkaru Paradan ida'a'a:

"Aonaa na'ia'oram pidan kaimana'o Tominkaru awun za'a,
aonaa bauda'apa.

¹¹ Aonaa na'ia'oram pidan kaimanaimana'o uaitapan Tominkaru kaduz;
aonaa İaipan paaitapan Tominkaru dau'u.

¹² İpai'i naa pidannao padantan Tominkaru ai;
İpai İdyaun madiwautapa-ka'o karikaonan.

Aonaa kanom sakitapa'o usha'apatan aimakaan,
aonaa bauda'apa."[‡]

¹³ "İparadan kachama'idiikii, na'apa baaranai dyupushan kawan.
İmariidapan pairiban."[§]

"İkaziwaa pidan paparadan idi,
na'apa kowazaz arotanii kawan."^{*}

¹⁴ "İparadan kashauda'u na'iki pamanamiki tuma."[†]

¹⁵ "Kadiman İmakon İzowia'anan pairiban.

¹⁶ Na'itim karikaonan İmakon, İpataka'uan
na'iki İkasha'oradan pidannao nyukunuu.

¹⁷ Aonaa İaitapan na'apam mashaapa-karu kaiman ba'orainao tuma."[‡]

¹⁸ "Aonaa İtarian Tominkaru umanawunu'o ai."[§]

¹⁹ Aizii waaitapa, na'apam Tominkaru kakinaori kian, mashaapainao ati'o kakinaorii waranu'u. Aonaa kizi na'itim pidan paradan pakazannaatin-kinnaa nii. Na'iki ipai kizi pidannao kadishitan Tominkaru kanaapu'u pataka'uta-karu nii pa'idiwaru, pa'oi'an dikin ii.

²⁰ Usha'apanum kau'an, aonaa na'ia'oram pidan Tominkaru dakotan kaimana'o pidan nii, usha'apatan ida'an aimakaan kakinaorii kawana'ati. Mazan kii'an wuru'u kakinariiz, soo ukainaabatan wa'ati, ipai waunao oiainao pa'idiwaru.

*Na'apam wadakota-ka'o
kaimana'o pidan nii*

²¹ Mazan aizii Tominkaru kainaabata'a naa na'apa'oram ida'ana'o udakotan waunao kaimana'o pidan nii. Aonaa kakinaorii izo'ati-ka'o ida'an mani. Kotua'ora'a naa Moses na'iki Tominkaru prophetinnoo saaduzon na'apa'o dau'u.

²² Tominkaru dakotanuz pidan, kaimana'o pidan nii, umishidan ida'an Jesus Christ. İpai sha'apa'oram pidan mishida'o, aonaa kanom pana'a'o nii.

²³ Usha'apanum kau'an ipai pidan oia'o pa'idiwaru, aonaa kanom ikodinan Tominkaru umanawunun.

²⁴ Mazan Tominkaru dakotan pidan, kaimana'o pidan nii, soo ukamunanun idi manawun. Christ Jesus mawakan ida'an, uso'otan waunao wapataka'uta-ka'o ai wa'oi'an dikin ii.

[‡] 3:12 Psalm 14:1; Psalm 53:1-3 [§] 3:13 Psalm 5:9 ^{*} 3:13 Psalm 140:3 [†] 3:14 Psalm 10:7 [‡] 3:17 Isaiah 59:7
[§] 3:18 Psalm 36:1

²⁵ Tominkaru taan Jesus Christ mawaka'o nii na'iki shoota'o nii paizain pidannao oian mainaabata-kinao nii, imishidan idi umawakan l'oiian dikin ii. Na'apa'o ida'an Tominkaru kainaabatan, ukaduz usha'apatauzon sakitapa aimakaan. Kotua'a naa, Jesus Christ kaawan ua'ii, aonaa zii upataka'utan pidannao l'oiian dikin ii.

²⁶ Mazan aizii, Tominkaru kainaabatan, ukaduz usha'apatauzon aimakaan sakitapa, udakotan ida'an ipai mishidainao Jesus, kaimana'o pidannao nii.

²⁷ Una'apan kau'an, kandii mooko zoobaba wa'atadinapa-kinaa nii? Aonaa kanom! Waizo'atin ida'an sha'a Tominkaru kakinaori? Aonaa! Soo wamishidan ida'an pa'an.

²⁸ Ukau'an, Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidan nii, wamishidan ida'an Jesus, aonaa washa'apatan ida'an mani aimakaan kakinaorii kawana'ati.

²⁹ Jewnao pa'idiwaru Tominkarun mooko wuru'u Tominkaruz? Aonaa mooko Gentile-nao Tominkarun mani kapam uruu? Gentilenao Tominkarun kapam wuru'u uruuz.

³⁰ Wamishida kaina'a bauda'apa Tominkaru, uru'o nii dakota Jewnao kaimana'o pidannao nii, imishidan ida'an Christ. Na'iki uru'o nii dakota Gentilenao kaimana'o pidannao nii, imishidan ida'an kapam Christ.

³¹ Ukau'an turuu mooko wamarina'atan wuru'u kakinaoriiz mishida-karu ida'an? Aonaa turuu! Mishi'oraiman, wataapa wuru'u kakinaoriiz umanawunu'o nii.

4

Tominkaru dakotan Abraham kaimana'o pidan nii

¹ Ukau'an, na'apam wakian Abraham dau'an, waunao Jewnao doku-daunuz? Na'apa'oram ida'an Tominkaru dakotan uruu kaimana'o pidan nii?

² Umishiin an mani Tominkaru dakotan uruu kaimana'o pidan nii, usha'apatan idi kaimana'o aimakaan, turuu mani u'atadinpan. Mazan aonaa turuu u'atadinpan Tominkaru ati, usha'apatan ida'an aimakaan.

³ Tominkaru Paradan saada-kariwai kian, "Abraham mishida Tominkaru, uruu idi Tominkaru dakotan uruu kaimana'o pidan nii."

⁴ Pidan kaudina'o kanaobanaatinapa, puraata taa-ka'o dono u'ati, ukaudinan winipinaa wuru'u, aonaa na'apani'o mani.

⁵ Mazan Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii, aonaa pidan sha'apatan idi'o mani aimakaan, soo umishidan idi'o Tominkaru, turua'oraz udakotan oia'o pidan, kaimana'o pidan nii.

⁶ Na'apa King David kian pidan konaukian dau'an, Tominkaru dakotan idi uruu kaimana'o pidan nii, aonaa usha'apatan idi mani aimakaan. Ukian:

⁷ "Konaukia'o pidan wuru'u Tominkaru mainaabataniaz u'oiian kida, aona'oraz powa'a Tominkaru nyukunuitapan u'oiian!"

⁸ Konaukia'o pidan wuru'u,

Tominkaru tukapaniaz aona'o kawan u'oiian.*

⁹ Aizii wuru'u konaukii-karu David kii-kiziz, choota-kariwainao† ati'o mooko karikao-nan utaa-ka'o, oo aona'oraz ichoota-ka'o ati'o kapam? Wakian sha'atii, Abraham mishidan idi Tominkaru, udakotan uruu, kaimana'o pidan nii.

¹⁰ Ukau'an, na'apaini'oram mooko Tominkaru dakotan Abraham, kaimana'o pidan nii? Uchootinan dauna'ana'o, oo uchootinan ua'ia'o zii? Uchootinan ua'ia'o zii!

¹¹ Abraham chootinan kainaabata wa'ati Tominkaru dakotan uruu, kaimana'o pidan nii, umishidan idi, pachootinan ua'ii zii. Ukau'an ipai mishidainao Tominkaru, aona'oraz padamata ichoota-ka'o, Tominkaru dakotan idyaun kaimana'o pidannao nii, imishidan idi. Ukau'an ipai mishidainao, idaru wuru'u Abraham, imishidan idi uruu kawan, aonaan pu'u padamata ichootinan.

¹² Na'iki uruu kapam choota-kariwainao daru, na'apa'oraz kapam imishidan Tominkaru, Abraham mishidan kawan pachootinan ua'ii zii.

¹³ Kotua'a naa, Tominkaru kowaadan dono pataan nii ipai imi'i baara Abraham ati na'iki utakaan-daunnao ati, i'idiwau nii, aonaa Abraham izo'atin idi'o mani kakinaorii, mazan Abraham mishidan idi'o pa'an Tominkaru. Umishidan idi, Tominkaru dakotan uruu, kaimana'o pidan nii.

¹⁴ Tominkaru kowaadaniaz pataan nii zaamata-ka'o an mani pidan izo'atin idi kakinaorii, madiwautapaka mani pidan mishidan Tominkaru. Ukau'an madiwautapaka mani kapam Tominkaru kowaadanuz pataan nii aimakaan Abraham ati.

* 4:8 Psalm 32:1-2 † 4:9 choota-kariwainao: Putukapa 'chootin-karu' daua'o, kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

¹⁵ Usha'apanum kau'an wuru'u Tominkaru kakinaoriiz, uto'orada Tominkaru pidannao ati imaizo'atikan idiz. Mazan aonaan dono mani kakinaorii nii, aonaa kanom mani pidan dikintapa.

¹⁶ Ukau'an, wazaamatan nii Tominkaru kowaadaniaz pataan nii, soo wamishidan idi Tominkaru. Una'apan kau'an, ipai Abraham dainao, mishi'o nii iẓaamatan Tominkaru kowaadaniaz pataan nii ʼati, usha'apanum kau'an mawinipinaa-daunu'o Tominkaru taa'azon i'ati wuru'u. Utaa'azoo-ka, aonaa soo taapainao kakinaorii ati'o mani karikaonan, mazan ba'oran kaduz pidannao ati'o kapam, mishidainaoz Tominkaru na'apa Abraham mishidan kawan. Usha'apanum kau'an, Abraham uruu ipai mishidainao daru.

¹⁷ Na'apa usaadinpan Tominkaru Paradan ida'a Abraham dau'an: "Iriba'o nii ba'oran kaduz pidannao dakotan pugaru padaru nii,"* kia'o usaadinpan. Ukau'an, Tominkaru kowaadaniaz pasha'apatan nii, turuu umishida-ka, usha'apanum kau'an Tominkaru wuru'u na'apa'oraz. Uruu Abraham mishidaniaz. Uruu turua'o ukakudan mawaka'o pidan, na'iki turua'o uparadan ida'an aimaakan kida tominan aona'oraz zii utukapauzoka.

¹⁸ Abraham mishida na'apam Tominkaru kian patakaannao ni'o dau'an. Aonaa ukashadinan pazaudapan Tominkaru sha'apatan ukowaadaniaz pasha'apatan nii, uaitapan pu'u aona'a naa turuu patoman paudani nii. Uruu idi'o ba'oran kaduz pidannao dakotan uruu padaru nii, na'apa Tominkaru kian kawana'ati Abraham ati, "Iriba'o nii putakaannao, na'apa wizinao kawan, aona'o nii kanom ka'iitan paaitaan iḍyaun," kia'o ukian.

¹⁹ Pakawan umishidan Tominkaru sha'apatan nii wuru'u ukowaadaniaz pasha'apatan nii u'ati, uaitapan pu'u aonaa paka'iitan naa patoman paudani nii. Usha'apanum kau'an uruu dono maonapa'ora'a naa 100 uwunun. Na'iki udaiaro Sarah, maskonnaou'u naa kapam, aona'ora'a naa turuu okaudanin.

²⁰ Mazan upu'u aonaa Abraham pana'adan panyukunuu pamishidapan ai Tominkaru kowaadanuz pataan nii iriba utakaannao nii. Mazan mishi'oraiman, powa'a zii uma'ozakadan pamishidapan, ukau'an ukonaukii-kida Tominkaru umanawunun usha'apata'azonii dau'an pa'ati.

²¹ Abraham aitapa kaimanaiman, turuu Tominkaru sha'apatan wuru'u ukowaadaniaz pasha'apatan nii.

²² Ukau'an Abraham mishidan idi'o, Tominkaru dakotan uruu kaimana'o pidan nii.

²³ "Tominkaru dakotan uruu kaimana'o pidan nii," kia'oraz usaadinpan, aonaa Abraham dau'ana'o mani karikaonan.

²⁴ Mazan usaada-ka na'apa, waaitapa-kinaa ni'o Tominkaru dakotan nii waunao, kaimana'o pidan nii kapam, wamishidan idi Tominkaru, kakuda'oraz waNaobanaa Jesus mawaka-karu di'iki.

²⁵ Tominkaru taapadan pidannao zowian Jesus Christ wa'oi'an dikin ii. Na'iki ukakudan powa'a iti uruu, turuu kizi udakotan waunao, kaimana'o pidannao nii.

5

Tominkaru dakotan waunao, kaimana'o pidannao nii

¹ Ukau'an, Tominkaru dakotan idi waunao kaimana'o pidannao nii wamishidan idi, aizii kaimanaaka'a naa waunao Tominkaru tuma, wanaobanaa Jesus Christ ida'an.

² Wamishidan idi Christ, una'akan waunao Tominkaru kamunanun ida'ati, na'apa'o ida'a'o wamashaapan kai. Na'iki tuukii wakonaukian, waaitapan idi mishi'o nii Tominkaru taan wa'ati diina'iti'i paugaru kaduz umanawun-karu.

³ Mazan turuu kapam wakonaukian wabaiatinan dono, usha'apanum kau'an wabaiatinan tominapa-kida waunao aonaa kizi wakashadinan.

⁴ Aizii aonaan idi wakashadinan, kaiman Tominkaru ati. Ukaimanan idi wa'ati, aizii wazaudapan naa utaan ukowaadauzoniaz pataan nii wa'ati.

⁵ Wurru'u wazaudapaniaz, aona'o nii ukasharutan wanyukunuu. Usha'apanum kau'an mishi'o Tominkaru marainpan waunao. Na'apa ukowaada-kidan wa'ati Kaimana'o Doronaa ida'an, uruu utaaniaz naa wa'ati.

⁶ Tominkaru aitanii kamoo kawana'ati, Christ mawakan oiainao pidannao dikin ii, aonaan pu'u waka'iitan wamuudan oia'o.

⁷ Aonaa kanom ka'iitan pazowii-kidinan pidan kaimana'o umashaapan dikin ii. Kaina'a mani ba'oran pidan turua'o uzowii-kidinan pidan kaimana'o manawun dikin ii.

⁸ Mazan Tominkaru, ukainaabata pamarainpan manawun waunao, wa'oi'an pu'u, udyuda zii Christ mawakan waunao dikin ii.

* 4:17 Genesis 17:5

⁹ Tominkaru dakotan idi waunao, kaimana'o pidannao nii, Christ mawakan ida'an, ukau'an waaitapa mishi'o nii Christ kazannaatan waunao wabaiapan ai Tominkaru to'oran diina'iti'i, upataka'utan dono'o naa oiainao.

¹⁰ Tominkaru tarubanao zii da'i waunao, mazan uponaruitan waunao pauDani mawakan ida'an. Uponaruitan idi waunao, waaitapa mishi'o nii ukazannaatan waunao, Christ kakupan ida'an.

¹¹ Aonaa uruu mani karikaonan, mazan wakonaukian kapam Tominkaru sha'apatan idi aimakaan wanaobanaa Jesus Christ ida'an. Uruu toma'oraz waunao Tominkaru paonarunao nii.

Adam ida'an mawaka-karu, mazan Christ ida'an kakupa-karu

¹² Bauda'apa'o pidan, Adam, dikintapan idi Tominkaru, ipai pidannao oian. Na'iki usha'apatan idi oia'o, ipai pidan mawakauzo pa'idiwaru. Usha'apanum kau'an, Adam sha'apatan dono oia'o, ikoda'o nii ipai utakaan-daunao wuru'u sha'apata'oraz oia'o.

¹³ Pidannao sha'apaapanii oia'o, Tominkaru taan ua'ii pakakinaori kida Moses ida'an, mazan aonaa udakotan idyaun dikintapainao nii kakinaorii, usha'apanum kau'an aonaa zii utaan pakakinaori uruu dono.

¹⁴ Mazan upu'u, Adam dikintapan di'iki'o Tominkaru, atii Tominkaru taan ida'ati pakakinaori Moses ida'an, ipai pidan mawakauzo pa'idiwaru, aonaan pu'u padamata idikintapan sariaapa'o Tominkaru di'iki'o kakinaorii, Adam kawan.

Aizii Adam, Christ kawanu'o wuru'u, kaawa'o ni'oraz udawu'ati zii.

¹⁵ Mazan Christ sha'apataniaz kaimana'o aimakaan wa'ati, pana'a'o Adam sha'apatanii oia'o aimakaan ai. Ipai pidan mawakauzon, bauda'apa'o pidan, Adam, dikintapan idi Tominkaru. Mazan wuru'u Tominkaru kamunanunuz, powa'a'o zii umanawunun, iriba udakotan pidannao, kaimana'o pidannao nii, bauda'apa'o pidan, Jesus Christ, kamunanun ida'an.

¹⁶ Tominkaru sha'apatan kaimana'o aimakaan, pana'a'o wuru aia'a dikauda'oraz aimakaan sha'apan, bauda'apa'o pidan oian ida'ana'oraz. Bauda'apa'o pidan, Adam, sha'apatan idi oia'o, Tominkaru dakotan ipai pidan, oia'o pidannao nii. Mazan Christ sha'apatan idi kaimana'o aimakaan, Tominkaru dakotan pidannao, kaimana'o pidannao nii, isha'apatan pu'u iriba oia'o aimakaan kida.

¹⁷ Mishi, bauda'apa'o pidan Adam, dikintapan ida'an, ipai pidan mawakauzo pa'idiwaru. Mazan bauda'apa'o pidan, Jesus Christ, sha'apatanii ida'an, Tominkaru kamunanun manawun pidannao ati, udakotan idyaun, kaimana'o pidannao nii. Na'iki ma'ozaka'o nii imashaapan oia'o ai.

¹⁸ Bauda'apa'o pidan, Adam, sha'apatanii ida'an kiwiini'o oia'o, Tominkaru dakotan ipai pidannao, oia'o pidannao nii pa'idiwaru. Ukau'an na'apa kapam, bauda'apa'o pidan, Jesus Christ, sha'apatanii kaimana'o aimakaan ida'an, Tominkaru dakotan ipai pidannao mishidainaouz Christ, kaimana'o pidannao nii, na'iki utaan i'ati karikaonanu'o kakupa-karu.

¹⁹ Tominkaru dakotan kawan ipai pidannao, oia'o pidannao nii, bauda'apa'o pidan dikintapan idi, ukau'an na'apa kapam udakotan iriba pidannao, kaimana'o pidannao nii, bauda'apa'o pidan izo'atin idi paugaru.

²⁰ Tominkaru taanuznaa kakinaorii, pidannao aitapa-kinna ni'o oia'o wuru'u isha'apaapaniaz. Pidannao sha'apaapan pu'u powa'a zii oia'o, mazan Tominkaru, utukapa-kida powa'a zii pakamunanun tuukii manawun.

²¹ Kiwiin zii oia'o kazowautapanii ipai pidannao, uruu idi'o imawakauzon. Mazan aizii Tominkaru kamunan-kidan idi tuukii waunao, uruu idi udakotan waunao, kaimana'o pidannao nii, na'iki utaan wa'ati karikaonanu'o kakupa-karu, waNaobanaa Jesus Christ ida'an.

6

Karikaonanu'o kakupa-karu zaamatinapa-karu idi Christ ida'ati

¹ Ukau'an, marii mooko pakawan washa'apaapan oia'o, Tominkaru aida kizi powa'an kida wa'ati pakamunanun?

² Aonaa turuu! Waunao mawaka'o pidan kawanu'ora'a naa oia'o ati. Ukau'an aonaa turuu washa'apaapan pakawan zii oia'o.

³ Uaitapanii waunao, chikaawunuu-kariwainao, Tominkaru zaamatin-kidanii Christ Jesus ida'ati. Ukau'an, mawaka'o kawanu'o waunao uruu tuma.

⁴ Wachikaawunuu-ka'o dono, wamawakan na'iki wadida-ka'o kawanu'o Christ tuma. Ukau'an waDaru Tominkaru kadishita-kidan kawan Christ mawaka-karu di'iki,

umanawunu'o pama'ozakan ida'an, na'apa'o nii kapam ukadishita-kidan waunao, pa'ina'o mashaapa-karu di'iti.

⁵ Tominkaru bauda'apatan idi waunao Jesus Christ ida'ati wamawakan ida'an uruu kawan, ukadishita-kidan nii kapam waunao ukadishita-kidan kawan Jesus Christ.

⁶ Na'iki waaitapanii, kiwiini'oraz wakaduz mawakan naa Christ tuma cross di'ii, turuu kizi oia'o ma'ozaka'oraz ukaudinan wa'ida'a mainaabata-ka'o. Uruu aonaa kizi powa'a oia'o paitoruitapan waunao.

⁷ Usha'apanum kau'an pidan mawaka'o, aonaa powa'a oia'o paitoruitapan uruu.

⁸ Wamawakan idi Christ tuma, wamishida karikaonanu'o nii kapam wakakupan utuma.

⁹ Waaitapanii Jesus Christ kadishita-kida-ka'o mawaka-karu di'iki, na'iki aonaa na'apainim nii umawakauzon koshan. Aonaa na'apainim nii powa'a mawaka-karu zaamatan uruu.

¹⁰ Umawakan baukapa uwazoota-kinaa nii oia'o aimakaan. Aizii kai kakupa uruu, na'iki umashaapan soo Tominkaru ati'i naa.

¹¹ Ukau'an na'apa kapam udi'itinapa udau'u. Unao mawaka'o kawanu'ora'a naa oia'o ati, mazan kakupa'ora'a naa pa'an Tominkaru ati, uzaamatanpan idi Christ Jesus ida'ati.

¹² Ukau'an, aonaa utaapada'ana'a oia'o kazowautapan unanaa, wuru'u mawakauzoz. Aonaa usha'apata-kida'ana'a u'ati usha'apata'azonii oia'o aimakaan.

¹³ Na'iki aonaa ukashaapa'ana'a usha'apauzin kida oia'o ati, aimakaan dikauda'o sha'apata-kinoo nii. Mishi'oraiman, utaina'a naa Tominkaru ati sha'apata'o nii kaimana'o aimakaan. Usha'apanum kau'an Tominkaru kakudani'i naa unao mawaka-karu di'iki, pa'ina'o kakupa-karu ida'ati.

¹⁴ Aona'a naa unaobanaitapa'ana'a oia'o. Usha'apanum kau'an aonaa umashaapan naa kakinaorii waranu'u, mazan Tominkaru kamunanun ida'ora'a naa umashaapan.

Paitoruinoo, sha'apata'o ni'o kaimana'o aimakaan

¹⁵ Ukau'an, marii mooko washa'apaapan oia'o, aonaan idi wamashaapan naa kakinaorii waranu'u, na'iki wamashaapan idi'i naa pa'an Tominkaru kamunanun ida'a? Aonaa turuu!

¹⁶ Uaitapanii kaimanaiman, pidan taainan dono paitorui nii, upaitoruitapa-kidinan wuru ati'i uizo'atiniaz panaobanaa. Na'apa'o kawanu'o unao, unaobanaitapan dono oia'o, ubuuta-ka'o karikaonanu'o mawaka-karu di'iti; oo, uizo'atipan dono Tominkaru, udakotan unao, kaimana'o pidannao nii.

¹⁷ Mishi, kiwiin zii upaitoruitapa-kidinan oia'o ati, mazan aizii, kaimanaiman unyukunuu iki uizo'atin utominapa-kida-kinoo. Uruu idi ōkonaukii-kidan Tominkaru udau'an.

¹⁸ Tominkaru muudin-kidani'i naa unao oia'o ai, aizii Tominkaru paitoru'u naa unao, kaiman kida'ora'a naa pa'an aimakaan usha'apaapan.

¹⁹ Ōkaiwaan parada-karu ipai kamo'o ukaiwauzo-ka'o, ōkainaabata-kinoo nii Tominkaru daua'o kuwai, udadaran idi u'ati. Kiwiitapa, ukaiwaapan unanaa madoronaa-daun na'iki usha'apatan iriba oia'o aimakaan. Aizii na'apa'a naa utaa unanaa ipai daunuuda'u sha'apata'o nii kaimana'o na'iki sakitapa'o aimakaan, Tominkaru aipan kawana'ati.

²⁰ Oia'o paitoruitapan dono zii unao, aonaa usha'apata'azon kaimana'o aimakaan.

²¹ Kanom mooko kaimana'o nii uikoda usha'apaapauzonii kida ida'an, ukiba'azoo-kidaniaz naa kai? Na'apa kida'o aimakaan sha'apaapa-ka'o ida'an pidan ikoda karikaonanu'o mawaka-karu.

²² Mazan unao, Tominkaru muudin-kidani'i naa oia'o paitoruitapan ai, aizii Tominkaru paitoru'u naa unao. Uruu idi'o ukaminka'utan unao, umashaapa-kinoo nii kaiman na'iki sakitapa, na'iki utaan u'ati karikaonanu'o kakupa-karu.

²³ Usha'apanum kau'an oia'o sha'apata-ka'o winipinaa karikaonanu'o mawaka-karu. Mazan Tominkaru taanii mawinipinaa-daun karikaonanu'o kakupa-karu, wazaamatanpan ida'an Christ Jesus wanaobanaa ida'ati.

7

Kakinaorii daua'o

¹ Aizii unao, ōmin-mishidannao, uaitapanii kakinaorii daua'o. Kakinaorii kazowautapan pidan soo ukakupan dono zii.

² Kaikapa'o kawanu'o kaiwuru'u: kakinaorii kian, zun mazida'o, aonaa turuu omazidan ba'oran daonaiora tuma odaiaru kakupan dono zii. Mazan odaiaru mawakan an, aonaa powa'a kakinaorii marainan omazidan.

³ Ukau'an, omashaapan an ba'oran daonaiora tuma, paudaiaru kakupan pu'u zii, "ba'orantapa'o," kia'o nii kii-karu odau'an. Mazan odaiaru mawakan an, aonaa powa'a

kakinaorii marainan omazidan. Turuu omazidan ba'oran daonaiora tuma, aona'o nii "ba'orantapa'o" kii-karu odau'an.

⁴ Ukau'an ðiribanna'o, na'apa'o kawanu'o kakinaorii taapauzon unao. Mazan uzaamat-
inpan kau'an Christ ida'ati, mawaka'o kawanu'o unao utuma kakinaorii ai. Aizii, Christ
kakuda-kariwaiz mawaka-karu di'iki, tuma'ora'a naa waunao, sha'apata'o nii kaiman
kida'o aimakaan Tominkaru ati.

⁵ Wamashaapan dono zii wanyukunuu aipan kawana'ati, kakinaorii ma'ozakada
wanyukunuu ia'o oia'o sha'apata'azoo-ka'o, na'iki wash'a'apatan naa oia'o, buuta'o ni'oraz
waunao karikaonanu'o mawaka-karu di'iti.

⁶ Mazan aizii, wamawakan idi'i naa Moses kakinaori ai, aonaa powa'a ukazowautapan
waunao. Ukau'an aonaa powa'a wash'apaapan aimakaan Tominkaru ati, Moses kak-
inaorii izo'ati-ka'o ida'an. Mazan pa'ina'o mashaapa-karu ida'ana'ora'a naa, Kaimana'o
Doronaa kaminka'utan ida'an waunao.

Oia'o kaiwaan kakinaorii

⁷ Ukau'an oia'o mooko wuru'u Tominkaru kakinaoriz? Aonaa na'apa'o mani kaiwuru'u!
Mazan mishi'oraiman, kakinaorii wuru'u kainaabata'oraz ð'ati oia'o. Aonaa mani ðaitapan
oia'o wuru'u ba'oran pidan idiwau na'azootapa-ka'oaz, aonaan an kakinaorii kian: "Aonaa
puna'azootapa'ana'a," kii.

⁸ Mazan oia'o kaiwaan wuru'u kakinaorii, uma'ozakada-kinnaa nii ðnyukunuu
ia'oraz oia'o sha'apata'azoo-ka'o. Aonaan dono mani kakinaorii nii, aonaa mani oia'o
ma'ozakadinan.

⁹ Kiwiin, ðmaaitapanan dono zii Tominkaru kakinaori, kaimana'o kawan ð'itiiman
ðmashaapan. Mazan ðaitapan di'iki kakinaorii, uru'u naa ðaitapan oia'o ðgaru, karikaonanu'o
mawaka-karu ida'tanpu'o.

¹⁰ Aizii wuru'u kakinaorii, kainaabata'o ni'oraz padamata, na'apam ðikodan karikao-
nanu'o kakupa-karu, uru'u naa mishi'oraiman buuta ðgaru karikaonanu'o mawaka-karu
di'iti.

¹¹ Oia'o kaiwaan wuru'u kakinaorii pamariida-kinnaa nii ðgaru, na'iki buuta'o nii ðgaru
karikaonanu'o mawaka-karu di'iti.

¹² Mazan wuru'u kakinaorii, kaimana'o na'iki Tominkaru di'iki'o, sakitapa'o na'iki
kaminka'uta'o nii pidan mashaapan kaiman

¹³ Mazan kaimana'o aimakaan buuta mooko ðgaru karikaonanu'o mawaka-karu
di'iti? Aonaa na'apa'o mani kaiwuru'u! Oia'o wuru'u kaiwa'oraz kaimana'o aimakaan
pabuuta-kinnaa nii ðgaru karikaonan mawaka-karu di'iti. Aizii, watukapa na'apam
ukichana'iki-kian manawun wuru'u oia'oraz. Ukaiwaan kaimana'oraz Tominkaru kaki-
naori pasha'apata-kida-kinnaa nii dikauda'o aimakaan.

Nyukunui ia'o mizaataaka-karu

¹⁴ Waaitapa, Tominkaru di'iki'o wuru'u kakinaorii. Mazan ðgaru, pidan karikaonan,
kapati'o oia'o ati. Oia'o toriinii kawanu'o ðgaru papoitoru nii.

¹⁵ Aonaa ðaitapan kandii nii ðsha'apaapan oia'o aimakaan. ðaipaniaz ðsha'apatan
kaimana'o aimakaan, aonaa ðsha'apatan. Mazan aona'oraz ðaipan ðsha'apatan, uruu
na'apain ðsha'apaapa.

¹⁶ ðsha'apaapan kau'an wuru'u aona'oraz ðsha'apata'azon, na'apa'o kainaabata
Tominkaru kakinaori kaimanan ð'ati.

¹⁷ Ukau'an, aonaa ðgaru manawun mani wuru'u sha'apaapa'oraz oia'o aimakaan. Mazan
ðnyukunuu ida'a'oraz oia'o, uruu wuru'u sha'apaapa'oraz oia'o aimakaan.

¹⁸ Aizii ðaitapa, aonaa kaimana'o nii ð'ida'a, ðgaru pidan karikaonan, kapati'o ðnyukunuu
oia'o ati. ðaipan pu'u ðsha'apatan kaimana'o aimakaan, mazan aonaa ðka'iitan ðsha'apatan.

¹⁹ Aonaa ðsha'apatan wuru'u kaimana'oraz aimakaan ðaipaniaz ðsha'apatan. Mazan
ðsha'apata oia'o aimakaan, wuru'u aona'oraz ðaipan ðsha'apatan.

²⁰ Aizii, ðsha'apatan kau'an wuru'u aona'oraz ðaipan ðsha'apatan, ukau'an aonaa ðgaru
manawun mani wuru'u sha'apaapa'oraz oia'o aimakaan. Mazan ðnyukunuu ida'a'oraz
oia'o, uruu wuru'u sha'apata'oraz oia'o aimakaan.

²¹ ðkowaadan nii karikaonanu'o usha'apauzon: ðaipan pu'u ðsha'apatan kaimana'o
aimakaan, ðsha'apata soo oia'o aimakaan.

²² ðgaru, ðnyukunuu ii, tuukii ðkonaukii-kidan Tominkaru kakinaori.

²³ Mazan kaina'a pana'a'o aimakaan ðnyukunuu ii, sha'apaapa-kida'o ð'ati oia'o
aimakaan. Tuukii umizaapan wuru'u ðsha'apata'azoonuz kaimana'o aimakaan. Utaapan
ðgaru taraa-kariwai kawan usha'apaapa-kidan oia'o ð'ati, uruu idi aonaa ðka'iitan ðizo'atin
Tominkaru kakinaorii.

²⁴ Kasha'ora'o ōbaiaapan, tuukii ōdopian! Kanoma'o nii kazannaata ōgaru wuru aia'a ōsha'apata'azoonuz oia'o aimakaan, buutin-kida'oraz ōgaru karikaonanu'o mawaka-karu di'iti?

²⁵ “Kaiman,” ōkian Tominkaru ati, turua'oraz ukazannaatan ōgaru Jesus Christ wanaobanaa ida'an!

Ukau'an, kaiman ō'ati Tominkaru kakinaori, tuukii ōaipan ōizo'atinuz, mazan upu'u ōnyukunuu ida'a'o oia'o, sha'apata-kidan ō'ati oia'o aimakaan, aona'oraz padamata ōaipan ōsha'apatan.

8

Kaimana'o Doronaa ma'ozakan ida'ana'o mashaapa-karu

¹ Ukau'an aizii, aonaa kanom nii Tominkaru papataka'utan zaamatanpainao Christ Jesus ida'ati.

² Kaimana'o Doronaa taani'i naa wa'ati pa'ina'o kakupa-karu wazaamatanpan idi Christ Jesus ida'ati. Ukau'an aizii, aonaa powa'a wanyukunuu ida'a'o oia'o poitoruitapan waunao, na'aka'o ni'oraz waunao karikaonanu'o mawaka-karu di'iti.

³ Moses saadanii kakinaorii, aonaa uka'iitan pakazannaatan waunao oia'o ai, wanyukunuu kapatin idi oia'o ati, mazan Tominkaru uka'iita. Ukazannaata waunao, wanyukunuu ida'a'o oia'o kazowautapan ai, uduyudan ida'an paudani Christ Jesus imi'i baara ati, pataka'uta-karu nii wa'oian dikin ii. Pidan nii ukaawan, waunao kawan unanaa, mazan aona'o u'oian.

⁴ Tominkaru sha'apatan na'apa aimakaan, turuu kizi mashaapainao Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati, sha'apatan ipai kakinaorii aiapanii sha'apata-ka'o, aonaa oia'o nyukunui aipan kawana'ati mani.

⁵ Pidan mashaapa'oraz oia'o panyukunuu aipan kawana'ati, udi'itinpan soo panyukunuu sha'apata'azoonii dau'u pa'idiwaru. Mazan pidan mashaapa'oraz Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati, udi'itinpan soo Kaimana'o Doronaa aiapanii sha'apata-ka'o dau'u.

⁶ Pidan di'itinpa'oraz oia'o panyukunuu sha'apata'azoonii dau'u pa'idiwaru, uikodan nii karikaonanu'o mawaka-karu. Mazan pidan di'itinpa'oraz Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati, uikodan nii karikaonanu'o kakupa-karu na'iki nyukunui kaimanan.

⁷ Ukau'an, pidan di'itinpan dono oia'o panyukunuu sha'apata'azoonii kawana'ati, Tominkaru taruba wuru'u uruuz. Usha'apanum kau'an aonaa uizo'atin Tominkaru kakinaori, na'iki aonaa uka'iitan paizo'atinuz.

⁸ Pidan mashaapa'oraz oia'o panyukunuu aipan kawana'ati, aonaa turuu Tominkaru konaukii-kidan usha'apatanii.

⁹ Mazan unao, aonaa usha'apaapan oia'o unyukunuu aipan kawana'ati. Usha'apaapan aimakaan Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati'o, mashaapa'oraz unao ida'a. Pidan aona'oraz Kaimana'o Doronaa mashaapan u'ida'a, aonaa Christ pidanan mani uruu.

¹⁰ Mazan Christ mashaapan an unao ida'a, unanaa mawakan nii mishi padamata diina'iti'i u'oian idi, mazan upu'a'o nii udoronaa kakupan, Tominkaru dakotan idi'i naa unao kaimana'o pidannao nii.

¹¹ Tominkaru kakudan kawan Christ Jesus mawaka-karu di'iki paDoronaa ida'an, mashaapa'oraz unao ida'a. Na'apa'o nii kapam utaan mawakauzoz unanaa kakupa-kinaa nii, paDoronaa ida'an, mashaapa'oraz unao ida'a.

¹² Ukau'an, ōmin-mishidannao, kaina'a pa'i washa'apatan ni'o, mazan aonaa wamashaapan mani oia'o wanyukunuu sha'apata'azoonii kawana'ati.

¹³ Umashaapan an pakawan zii oia'o unyukunuu aipan kawana'ati, Tominkaru buutan nii unao karikaonanu'o mawaka-karu di'iti. Mazan umashaadan an usha'apaapan oia'o, Kaimana'o Doronaa kaminka'utan ida'an unao, uikodan nii karikaonanu'o kakupa-karu.

¹⁴ Ipai pidannao Kaimana'o Doronaa kazowautapaniinaouz, inao Tominkaru dainao.

¹⁵ Wuru'u Kaimana'o Doronaa taa-kariwaiz unao ati, aonaa utoman unao poitoruinoo nii, taria'o nii koshan Tominkaru ai. Mazan utoman unao Tominkaru dainao nii pa'an, na'iki turuu ukian Tominkaru ati aizii: “Pugaru waDarū,” kii.

¹⁶ Tominkaru Doronaa zaamatan wadoronaa ida'ati, kainaabata'o nii mishi'o Tominkaru dainao waunao.

¹⁷ Tominkaru dainoun idi waunao, wazaamatan nii kaiman kida'o aimakaan utaa-paniaz naa papidanannao ati. Na'iki wazaamatan nii kapam Christ tuma Tominkaru taapaniaz uruu ati. Wabaiaapan kau'an kasha'ora'o Christ kawan, na'apa'o nii Christ umanawunun kaduz taa-ka'o wa'ati.

Tominkaru umanawuntan nii paudainao diina'iti'i

¹⁸ Aizii kai'oraz wabaiatinan, ðaitapa aonaa uikodinan wuru'u Tominkaru umanawunta'azoonuz waunao diina'iti'i.

¹⁹ Ipai aimakaan Tominkaru tomaniinao, tuukia'a naa ĩzaudapan Tominkaru kainaabatan na'ia'oram manawun wuru'u paudainao.

²⁰ Ipai utomaniinao aimakaan mawakauzo na'iki zaamauzo, aonaa paaipan ati'o mani ĩtominan na'apa, mazan Tominkaru aipan kawana'ati'o. Mazan upu'u kaina'a ĩzaudapan

²¹ Tominkaru so'ota'azoonuz ĩdyaun diina'iti'i mawakauzo-karu na'iki zaamauzo-karu ai. Na'iki uzaamata'azoonuz ĩdyaun umanawunu'o mashaapa-karu di'iti paudainao tuma.

²² Waaitapa ipai Tominkaru tomaniinao dopitan, atii kai, na'apa zun dopian kawan okaudanipa'azon dono.

²³ Mazan aonaa Tominkaru tomaniinao aimakaan mani karikaonan wuru'u dopita'oraz. Waunao kapam, kaina'a'oraz naa Kaimana'o Doronaa, kiwiini'oraz naa utaa-ka'o wa'ati. Mishi kai wadopian wazaudapatinan pu'a'a naa Tominkaru kowaadan diina'iti'i ipai patomaniinao ati, udainao wuru'u waunao. Na'iki utaan naa wananaa nii mamawakauzoka idi.

²⁴ Uru'u naa wuru'u wazaudapaniaz Tominkaru sha'apatan wa'ati, ukazannaatan di'iki waunao. Pidan zaamata'oraz naa aimakaan kowaada-kariwaiz taa-karu nii u'ati, aonaa kanom ni'i naa uzaudapatinan. Aonaa na'ia'oram pidan pakawanu'o zii uzaudapan pazaamatanani'i naa aimakaan, kowaada-kariwaiz taa-karu nii u'ati.

²⁵ Mazan wazaudapan an aimakaan taa-ka'o wa'ati aona'oraz zii wazaamatan, aonaa kandii nii wakashadinan wazaudapan.

²⁶ Na'apa'o kapam, Kaimana'o Doronaa kaminka'uta waunao wadopian dono. Wamaaitapakan pu'u kanom dau'an watoriiinpan, uruu pa'an pishaa Tominkaru kaminka'utan waunao. Upishaan Tominkaru tuukia'o ida'an, aonaa pidan ka'itaan pakowaadan kaimanaiman parada-karu ida'an.

²⁷ Aizii Tominkaru, aitapa'oraz na'apam wadi'itinpan, uaitapa kaimanaiman kanom Kaimana'o Doronaa aiapanii sha'apata-ka'o wa'ati. Usha'apanum kau'an, Tominkaru aipan kawana'ati'o manawun wuru'u utoriinapanuz Tominkaru pidanannao ati.

²⁸ Waaitapa ipai aimakaan, kaimana'o oo kasha'ora'o sha'apan an, Tominkaru kaiwaan niiz kaimana'o nii wunao ati'i marainpainaouz uruu. ĩnao wuru'u uzaamataniiinaouz papidanannao nii, usha'apanum kau'an kaina'a'o udi'itapan pasha'apatan ni'o ĩ'ati.

²⁹ Tominkaru aitapaniinaouz amazada tominan ua'ii, pazaamatan nii papidanannao nii, ĩnao wuru'u udi'itapan patoman nii pauDani kawan, uruu kizi ĩtuuniz nii.

³⁰ Pidannao, kotua'oraz naa udi'itapan patoman pauidani kawan, ĩnao wuru'u udapadaniinaouz. Aizii udapadaniinaouz, ĩnao udakota kaimana'o pidannao nii. Aizii udakotaniinaouz kaimana'o pidannao nii, ĩnao'u'o nii utoma umanawunnao nii, pauidani kawan.

*Aonaa turuu kanom mashaatan
Tominkaru marainpan ai waunao*

³¹ Una'apan kau'an, na'apam wakian aizii? Tominkaru kaminka'utan kau'an waunao, kanom ka'ita padikintan waunao?

³² Aonaa Tominkaru marainan pauidani pataka'uta-ka'o, mazan uatapada pidannao zowian uruu ipai waunao dikin ii. Utaan idi pauDani, waaitapa konaukia'o nii utaan wa'ati ipai aimakaan.

³³ Kanom turuu udakoopan Tominkaru pidanannao? Tominkaru pa'an wuru'u dakota'oraz ĩdyaun kaimana'o pidannao nii.

³⁴ Kanom turuu ukian wadau'an: "oia'o ĩnao, marii ĩpataka'uta-ka'o"? Aonaa kanom. Usha'apanum kau'an, Christ Jesus pa'an wuru'u mawaka'oraz waunao oian dikin ii, oo powa'a zii manawun, Tominkaru kakudaniaz umawakan dauna'an. Kai umashaapan umanawun nii Tominkaru diwa'ora antanapu, utoriinpan Tominkaru ati waunao dau'an.

³⁵ Ukau'an kandii turuu ubuutan waunao Christ kamarainapanun ai? Aonaa kanom. Wapataka'uta-ka'o pu'u, oo wabaiaapan pu'u dadara'o mashaapa-karu, oo wa'antamikita-ka'o pu'u wamishidan dikin ii, oo wabaiaapan pu'u zamazi-karu, oo aonaan pu'u ba'oran wakamichan nii. Wamashaapan pu'u kichana'iki-kia'o bii'i, oo pidannao zowian pu'u waunao, upu'u umarainpan waunao.

³⁶ Na'apa usaadinpan kotua'o Tominkaru paradan ida'a:
"Pupidanannaoun idi waunao,

ipai kamoo pidannao aipan pazowian waunao.

Wadi'itapa-ka'o, kaznizonao kawan, zowii-kariwainao ni'oraz."*

* 8:36 Psalm 44:22

³⁷ Mazan na'apa kida'o aimaakan sha'apan pu'u wa'ati, ipai'o nii wawazootan kidaz Jesus Christ, marainpa'oraz waunao kaminka'utan ida'an waunao.

³⁸ Ōgaru, ōaitapa kaimanaiman, aonaa kanom ka'iitan pabuutan waunao Tominkaru kamarainapanun ai: kakupa-karu oo mawaka-karu, angelnao oo oia'o doronainao, aimaakan sha'apa'o kai oo sha'apa'o nii diina'ti'i,

³⁹ ma'ozaka-tinpainao doko ii oo imi'i baara an. Aonaa na'ia'oram toma-kariwai ka'iita'o pabuutan waunao Tominkaru kamarainapanun ai, uaidaniaz Christ Jesus wanaobanaa sha'apatani'ida'an.

9

Paaipan ati'o

Tominkaru zaamatan pidan

¹ Ōgaru, Christ ida'ati'o ōzaamatanpan, ōkowaadan mishi'o aonaa ōmariidinan mani. Ōnyukunuu, Kaimana'o Doronaa kazowautapaniaz kainaabata kapam aonaa ōmariidinan mani kaiwuru'u.

² Tuukia'o ōnyukunuu kasha'oratinan, na'iki karikaonan ōdopitan ōnyukunuu ii,

³ ōmin-Jewnao dau'an, aona'oraz imishidan Christ. Ōpishaa mani Tominkaru so'otan ōgaru Christ di'iki, na'iki ōkaboota-ka'o pataka'utin-kizai iti iwadaun nii, na'apa'o turuan an mani ukaminka'utan imishidan Christ.

⁴ Īnao Israeliteno,* Tominkaru zaamatanii paudainao nii pidannao bii iki. Īnao ati'o utukapa-kidan pamanawunun. Īnao ati'o utaan paparadan mishi'o ni'o usha'apan.† Īnao ati'o utaan pakakinaori kida. Īnao ati'o ukainaabatan na'apam mishi'o choochiapa-karu pa'ati. Īnao ati'o ukowaadan pasha'apatan nii kaiman kida'o aimaakan.

⁵ Kotua'o idokozu-daunnao, umanawun kidainao.‡ Īnao donozinaa di'iki'o Christ shakatauzonuz. Uruu Tominkaru, kazowautapa'oraz ipai aimaakan, marii karikaonan ukonaukii-kida-ka'o. Amen.

⁶ Aonaa uzauda-kida'ana'a, aona'o ni'i naa Tominkaru mishian wuru'u ukowaadaniaz pasha'apatan nii papidanannao ati. Usha'apanum kau'an, aonaa ipai'o mani Israeliteno Tominkaru pidanannaoun.

⁷ Na'iki, aonaa ipai'o mani Abraham takaan-daunnao Tominkaru pidanannaoun. Tominkaru kian Abraham ati: "Soo Isaac takaan-daunnao ōdakotan ni'oraz pudainao nii."§

⁸ Ukau'an, aonaa ipai'o mani Abraham takaan-daunnao, Tominkaru dakotan paudainao nii. Soo ukowaadaniinaouz pataan nii Abraham dani nii, uruu dainao pa'an mishi'o Abraham dainao.

⁹ Kaikapa'o Tominkaru kian Abraham ati ukowaadan dono pasha'apata'azoonii: "Ōkaawan nii powaa ati ōaitanii amazada kawana'ati. Uruu dono kaudanipa'o ni'i naa pudaiaro Sarah, daonaiora'o nii odani nii."*

¹⁰ Aizii wuru'u idaniz, uruu wadokozu-daun Isaac. Umazidan Rebecca tuma, na'iki okaudanan shamaanna† idi.

¹¹⁻¹² Mazan Īshakatan ua'ii zii, na'iki Īsha'apatan ua'ii zii oia'o, oo, kaimana'o aimaakan, Tominkaru kian Rebecca ati: "Kiwiini'o ushakatan, uru'o nii kaudin padawu'ichan ati."‡ Ukau'an Tominkaru zaamatan pidan padi'itapan kawana'ati pasha'apata'azoonii. Aonaa uzaamatan pidan usha'apatan idi aimaakan.

¹³ Na'apa ba'oran Tominkaru paradan kotua'o saada-ka'o kian: "Ōzaamatanii Jacob, mazan Esau, aonaa ōnyukunuu-atin."§

¹⁴ Ukau'an, turuu mooko wakian: "Aonaa Tominkaru sha'apatan sakitapa aimaakan," kii? Aonaa turuu.

¹⁵ Tominkaru kian kotua'a naa Moses ati: "Ōkamunan-kidan nii pidan, ōkamunan-kida'azoonii,

na'iki ōkasha'ora-kidan nii pidan, ōkasha'ora-kida'azoonii."*

¹⁶ Ukau'an Tominkaru zaamatan pidan, aonaa pidan aipan ati'o mani, oo usha'apatan idi'o mani aimaakan, mazan Tominkaru kamunanun idi'o pa'an.

¹⁷ Kotua'o saada-kariwai Tominkaru paradan kowaadan Tominkaru kian Egypt ia'o naobanai ati: "Ōgaru aipan ati'o punaobanai-tinan, ōkaiwaa kizi pugaru, ōtukapa-kida-kinaa

* 9:4 *Israeliteno*: Īnao dau'ati'o Jewnao kii-karu kapam. † 9:4 *utaan paparadan mishi'o ni'o usha'apan*: uruu dakota-ka'o covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. ‡ 9:5 *Kotua'o idokozu-daunnao uu, Abraham, Isaac, na'iki Jacob. Uruu Jacob, Israel kia'oraz kapam u'uu.* § 9:7 *Genesis 21:12* * 9:9 *Genesis 18:10,*

14 † 9:10 *shamaanna*: Ō'uu Esau na'iki Jacob. ‡ 9:11-12 *Genesis 25:23* § 9:13 *Malachi 1:2-3* * 9:15 *Exodus 33:19*

nii ðma'ozakan, na'iki ðkainaabata-kinaa nii pidannao ati ipai amazada kawana'ati, ðgaru pa'an mishi'o manawun Tominkaru."[†]

¹⁸ Ukau'an Tominkaru kamunan-kida pidan, pakamunan-kida'azoonii. Na'iki udikintapada ba'oran pidan, udikintapada'azoonii.

*Tominkaru sha'apata
pasha'apata'azoonii*

¹⁹ Kaina'a'o nii panaadon pidan kian: "Mazan kandii nii mooko Tominkaru dakotan pidan sha'apatan oia'o? Kanom mooko ka'iita aonaa pasha'apatan Tominkaru aiapanii usha'apatan?"

²⁰ Mazan ðgaru kian, aonaa turuu pidan dako'atin Tominkaru na'apa. Turuu mooko kubai idi'o aimakaan toma-ka'o kian toma'o ati paugaru: "Kandii nii putoman ðgaru kaikapa'a?" kii.

²¹ Pidana tomapauzo aimakaan kubai idi, turuu ukaiwaan kubai paaipan kawana'ati. Pakaiwaapanii kubai di'iki, panaadon dya'utam utoman aimakaan. Bauda'apa utoman dowada sodi, kabaun konaunam-kinaa nii, ba'oran utoman kaiwaan-karu nii ipai kamoo.

²² Na'apa'o Tominkaru, turuu usha'apatan aimakaan paaipan kawana'ati, utukapa-kida-kinaa nii pato'oran, na'iki pama'ozakan manawun. Mazan upu'u aonaa upataka'utan sariapa aka pato'ora-kizinao, pataka'uta-karu ni'oraz ðaitinpan.

²³ Na'iki uaitapa-kida'azon idi kapam umanawunu'o paugaru pakamunan-kidaniinao ati, uminziiwa-kidaniinaouznaa ka'idiwaina'o nii diina'iti'i pamanawunun idi.

²⁴ Waunao wuru'u Tominkaru dapadaniinaouz, aonaa soo Jewnao bii iki'o mani karikaonan, mazan Gentilenao bii iki'o kapam.

²⁵ Kaikapa'o Tominkaru kian, prophet Hosea saadanii ida'a:

"Pidannao aona'oraz ðpidanannao mani kiwiin zii,

ðdakotan nii ðdyaun ðpidanannao nii.

Pidannao aona'oraz ðmarainpan kiwiin zii,

ðdakotan nii ðdyaun ðmarainapaniinao nii."^{†‡}

²⁶ Na'iki ukian koshan:

"Wuru di'ia'a amazada Tominkaru parada-kiziz pidannao ati,

'Aonaa ðpidanannao mani unao,' ukianuz,

na'ia'o nii ðdakota-ka'o,

'Tominkaru ma'ozaka'o manawun dainao nii.' "[§]

²⁷ Mazan prophet Isaiiah kian Israelitena'o dau'an:

"Israel takaan-daunnao iriban pu'u padamata iriba, iriba,

aonaa kanom ka'iitan paaitaan ðdyaun,

mazan iwa'akun sodi'o nii karikaonan Tominkaru kazannaatan.

²⁸ Usha'apanum kau'an kadimana'aka'o nii

na'iki baukapa'aka'o nii

wanaobanaa pataka'utan pidannao pakian kawana'ati."^{*}

²⁹ Na'apa Isaiiah kian kiwiin zii:

"Aonaan dono mani ma'ozaka'o manawun Naobanii

kawa'akuntan masakauda'u watakaan-daunnao,

kaimanaiman mani wamainaabata-ka'o

Sodom na'iki Gomorrhah sannao[†] kawan."[‡]

Aonaa Israelitena'o mishidan Kaimana'o Kuwai

³⁰ Ukau'an na'apam dii wakian aizii? Aonaan pu'u Gentilenao dawatan Tominkaru dakota-kinaa nii paugaru kaimana'o pidannao nii, upu'u Tominkaru dakotan ðdyaun kaimana'o pidannao nii, ðmishidan idi Jesus.

³¹ Mazan Israelitena'o, aonaa Tominkaru dakotan ðdyaun kaimana'o pidannao nii, ðtiwaan pu'u paizo'atin ipai kakinaorii, Tominkaru dakota-kinaa nii ðdyaun kaimana'o pidannao nii.

³² Mazan kandii nii? ðtiwaan idi pasha'apainpan kakinaorii kawana'ati, Tominkaru dakota-kinaa nii ðdyaun kaimana'o pidannao nii, aonaa mishida-karu ida'an mani. Uruu idi'o ðkaboinan paponapo'a'o kuba di'iki.

³³ Kaikapa'o prophet Isaiiah saadan Tominkaru paradan, Christ dau'a'o:

"Aushaa uabata: ðmuudan nii kuba Zion[§] ii,
kasharutapa'o nii pidannao nyukunuu,

[†] 9:17 Exodus 9:13-19 [‡] 9:25 Hosea 2:23 [§] 9:26 Hosea 1:10 * 9:28 Isaiiah 10:22-23 [†] 9:29 Sodom na'iki Gomorrhah: Putukapa kaarita token ii Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. [‡] 9:29 Isaiiah 1:9 [§] 9:33 Zion, oo Jerusalem.

na'iki uruu di'iki'o nii itukuringpan na'iki ikaboinan.
Mazan pidan mishida'oraz uruu,
aonaa na'apainim nii uba'azootin-kida-ka'o umishidan dikin ii uruu.”*

10

¹ Ōmin-mishidannao, tuukii ōaipan Tominkaru kazannaatan ōmin-Israelitenaoun. Na'apa'o ōtoriinpan Tominkaru ati idau'an!

² Ōgaru, ōaitapanii idyaun na'iki turuu ōkakuwaapan idau'u. Tuukia'o itiwainan pasha'apatan aimakaan kaimana'o nii Tominkaru ati. Mazan isha'apaapaniaz, pana'iti'ora'a naa imaaaitapakan idi na'apam Tominkaru kazannaatan pidan.

³ Aonaa inyukunuu-atin na'apa'oram ida'ana'o Tominkaru dakotan pidan, kaimana'o pidan nii. Itiwaan pasha'apatan aimakaan Kakinaorii kawana'ati, ikashadan idi wuru'u Tominkaru dakota-kinaaz pidan, kaimana'o pidan nii.

⁴ Mazan Christ wuru'u sha'apata'oraz pa'an ipai kakinaorii aiapanii sha'apata-ka'o. Ukau'an ipai mishidainauz Christ, Tominkaru dakotan idyaun kaimana'o pidannao nii.

Turuu Tominkaru kazannaatan ipai pidan

⁵ Kaikapa Moses saadanu'u, Tominkaru dakotan dau'an pidan, kaimana'o pidan nii, kakinaorii izo'ati-ka'o ida'an: “Pidan sha'apatan an ipai, ipai aimakaan kakinaorii kawana'ati, karikaonanu'o nii ukakupan.”*

⁶ Mazan kaikapa kii-karu Tominkaru dakotan dau'an pidan, kaimana'o pidan nii, umishidan ida'ana'oraz Christ: “Aonaa pukia'ana'a punyukunuu ii, kanoma'o nii mako aokazi iti?” (nanka'o nii Christ imi'i baara ati).

⁷ “Na'iki aonaa pukia'ana'a, kanoma'o nii mako mawakainao pidannao wiizi iti?” (nanka'o nii Christ powaa ati).†

⁸ Mazan saada-kariwai Tominkaru Paradan kian koshan: “Tominkaru di'iki'oraz kuwai, aonaa kasha'apanna'o mani uaitapa-ka'o, turua'o pukakuwaapan na'iki pudi'tinpan udau'u.”‡ Uruu wuru'u kuwai wakowaadapaniaz, Tominkaru dakotanuz pidan, kaimana'o pidan nii, pamishidan ida'an Christ.

⁹ Pukian an pidannao ati: “Jesus, uruu umanawunu'o ōNaobanaa,” na'iki pumishidan an punyukunuu iki Tominkaru kakudan uruu umawakan dauna'an, Tominkaru kazannaatan nii pugaru.

¹⁰ Wamishidan idi'o wanyukunuu ii, Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidannao nii. Na'iki wakowaadan idi'o Jesus, uruu umanawunu'o waNaobanaa, Tominkaru kazannaatan waunao.

¹¹ Tominkaru Paradan saadinpa'o kian: “Na'ia'oram pidan mishida'o uruu, aonaa na'apainim nii uba'azootinan pamishidan dikin ii uruu.”§

¹² Ipai pidan dau'ati'o kaiwuru'u, usha'apanum kau'an aonaa Jewnao pana'an Gentile-nao ai. Tominkaru, uruu ipai pidannao Naobanaa, na'iki utaa kaiman kida'o aimakaan ipai pidan ati pishaa'oraz ukaminka'utan paugaru.

¹³ Tominkaru Paradan saadinpa'o kian: “Ipai pidan pishaa'oraz Naobanai Tominkaru kaminka'utan paugaru, ukazannaatan nii.”*

¹⁴ Mazan na'apam nii mooko ipishaan wuru'u pamamishidakaniaz kaminka'utan paugaru? Na'iki na'apam nii mooko imishidan uruu, imaabatakan pu'u udaua'o? Na'iki na'apam nii mooko iabatan udaua'o, aonaan pu'u kuwai kowaada-ka'o T'ati?

¹⁵ Na'iki na'apam nii mooko kuwai kowaada-ka'o, aonaan pu'u kakuwaapauzonao dyuuda-ka'o? Tominkaru Paradan saadinpa'o kian: “Kaiman manawun wa'ati pidannao wa'atin ikowaadapan kaimana'o kuwai.”†

¹⁶ Mazan aonaa ipai pidannao nyukunuu-atin Kaimana'o Kuwai. Isaiah kian Israelitena'o dau'an: “Naobanai Tominkaru, aonaa iriba mani pidannao mishidan wakowaadapaniaz kuwai.”‡

¹⁷ Ukau'an pidan mishidan, uabatan idi'o Kaimana'o Kuwai. Na'iki uabatan Kaimana'o Kuwai, kakuwaatin-karu idi'o Christ dau'u.

¹⁸ Mazan mishi'o mooko aonaa Israelitena'o abatan wuru'u Christ daua'oraz kuwai? Iabatanii padamata! Tominkaru Paradan saadinpa'o kian: “Ipai na'ia'akam pidannao abata'a naa kuwai.

Na'iki kuwai kowaada-ka'o ipai amazada kawana'ati.”§

* 9:33 Isaiah 28:16 * 10:5 Leviticus 18:5 † 10:7 Deuteronomy 30:13 ‡ 10:8 Deuteronomy 30:14 § 10:11 Isaiah 28:16 * 10:13 Joel 2:32 † 10:15 Isaiah 52:7 ‡ 10:16 Isaiah 53:1 § 10:18 Psalm 19:4

19 Mazan mishi'o mooko aonaa Israelitenaο aitapan Tominkaru di'iki'oraz kuwai? Īaitapanii padamata! Kiwiin, Moses saadan Tominkaru paradan idau'an kaikapa'a:

“Ōkishauzidan nii unao,

ōsha'apatan ida'an kaimana'o aimakaan
ba'oran kaduz pidannao ati.

Ōto'oradan nii unao

ōsha'apatan ida'an kaimana'o aimakaan pidannao ati,
maaitapin-kainaouz.”*

20 Isaiiah, aonaa utarian usaadan Tominkaru Paradan kaikapa'a:

“Pidannao aona'oraz ĩdawatan ōgaru,
upu'a'o nii ĩkodon ōgaru.

Pidannao aona'oraz ĩaitapa'azon ōdau'an,
upu'a'o nii ōaitapa-kidinan ĩ'ati.”†

21 Mazan Isaiiah saadanii ida'a, Tominkaru kian Israelitenaο dau'an:

“Ipai kamoo ōdapadautan ōpidanannao
ĩpadanata kizi ō'ida'ati,

mazan dikintapa ĩdyaun,
aonaa ĩabata'azon ōgaru.”‡

11

Aonaa Tominkaru marina'atan

Israelitenaο

¹ Ukau'an, Tominkaru marina'atan naa mooko papidanannao Israelitenaο wuru'u? Aonaa! Usha'apanum kau'an, ōgaru Israelite kapam, Abraham takaan-daun, Benjamin donozinaa di'iki'o.

² Aonaa Tominkaru marina'atan papidanannao kotua'oraz uzaamatan. Na'apa sha'atii Tominkaru paradan saada-kariwai kian Elijah dau'an, ukaakapan dono Israelitenaο:

³ “Naobanai Tominkaru, ĩzowia'a naa prophetnaο pudyuudaniinaο ĩ'idi'iti. Na'iki ĩkaboobi'ia'a naa altar kida, pidannao kawaodapa-kiziz uzai kida pu'ati. Ōba'orantina'a naa ōwa'akinan. Aizii ĩtiwaan naa pazowian ōgaru kapam!”*

⁴ Mazan Tominkaru kian u'ati: “Kaina'a ōtaapani'i naa ōpidanannao 7,000 daonaio-ranaο. Aonaa na'ia'oram ĩdyaun taapa'o Baal umanawun nii, ba'oran pidannao taapaniaz patominkarun nii.”†

⁵ Na'apa kapam kai, kaina'a masakauda'u Israelitenaο Tominkaru zaamatanii papi-danannao ni'o, soo pakamunanun idi manawun.

⁶ Ukau'an aonaa ĩsha'apatan idi'o mani kaimana'o aimakaan Tominkaru zaamatan ĩdyaun papidanannao nii. Mazan uzaamatan an mani ĩdyaun ĩsha'apatan idi kaimana'o aimakaan, aonaa mani umishiin wuru'u uzaamatanuz ĩdyaun pakamunanun idi karikaonan.

⁷ Ukau'an, aonaa ipai mani Israelitenaο ikodon wuru'u tuukia'oraz ĩaipan paikodan. Mazan masakauda'u'oraz ĩbii iki Tominkaru zaamatan, ĩnaο pa'an ikodazu. Mazan baokoinaο, Tominkaru dadarada ĩnyukunuu.

⁸ Na'apa usaadinpan Tominkaru Paradan ida'a:

“Tominkaru aipan ati'o ĩmaaitapinkan.

Atii kai pakawan utaratapan ĩawun,
aonaa kizi ĩaitapan kanom patukapanii,

na'iki u'ĩnidapan ĩkinao kida,

aonaa kizi ĩaitapan kanom paabatanii.”‡

⁹ Na'apa kapam king David kian Tominkaru ati Israelitenaο dau'an:

“Marii ĩzaamata-kaο masha'apakiaka ĩkonaukiitinan pu'u,

Marii ĩpataka'uta-kaο pasha'apaapanii winipinaa nii!

¹⁰ Marii ĩ'ishaawunun, aonaa kizi ĩtukapan.

Marii karikaonan ĩbaiatan kasha'ora'o.”§

¹¹ Aizii, Israelitenaο kasharutinan na'iki ĩwaotanuz ĩmamishidakan idi'i naa Christ, aonaa na'itim mooko ĩsaabaa-kaο? Aonaa turuu una'apan! Mishi'oraiman, ĩmamishidakan idi, Tominkaru kazannaatan naa Gentilenaο, Israelitenaο kishauzi-kinaa nii ĩ'ati.

* 10:19 Deuteronomy 32:21 † 10:20 Isaiiah 65:1 ‡ 10:21 Isaiiah 65:2 * 11:3 1 Kings 19:10, 14 † 11:4 1 Kings 10:18 ‡ 11:8 Deuteronomy 29:4; Isaiiah 29:10 § 11:10 Psalm 69:22-23

¹² Israelitenaο mamishidakan idi, umanawun kida'ο aimaakan sha'apan ipai pidannaο ati. Na'iki iwaziwaan idi Tominkaru kamunanun, Gentilenaο zaamatan naa umanawun kida'ο aimaakan. Aitaniimana'ο nii ukau'an umanawun kida'ο aimaakan sha'apan ipai pidannaο ati, Israelitenaο mishidan dono'ο naa Christ.

Tominkaru kazannaatan Gentilenaο

¹³ Aizii օparadan u'ati Gentilenaο, mishidainaouz Christ. Tominkaru dyuudan օgaru kakuwaapa'ο nii u'ati, na'iki օtatadapa wuru'u օkaidin-kizi ni'oraz,

¹⁴ օaipan idi օiribannaο Israelitenaο kishauzin unao ati, turuu kizi Tominkaru kazannaatan inao bii iki pidannaο.

¹⁵ Tominkaru marina'atan idi Israelitenaο, ukaimanaaka-kidan naa ba'oran kaduz pidannaο patuma. Aitaniimana'ο nii kaimana'ο aimaakan sha'apan ipai pidannaο ati, Tominkaru zaamatan dono'ο naa Israelitenaο powaa iti. Na'apa'ο nii ukaimanan pidan mawaka'ο kakudan kawan powaa iti.

¹⁶ Pidan taan dono Tominkaru ati kiwiini'ο patomanii bread bauda'apa'ο poroom-bi' di'iki, ipai wuru'u poroom-bi'inaaz Tominkaru idiwau'uka'a naa wuru'u. Na'iki pidan taan dono Tominkaru ati papaoriba kadunaa, ipai uwaoda kida uidiwau'uka'a naa wuru'u. Na'apa'ο kawanu'ο wuru'u Israelitenaouz. Tominkaru zaamatan idi kotua'a naa օdokoza-daunnaο papidanannaο nii, ipai օtakaan-daunnaο Tominkaru zaamatanii'ni naa papidanannaο nii wuru'u.

¹⁷ Paowa-kariwai atamun kawanu'ο wuru'u Israelitenaouz. Pidan dukutan kawan paoribai waoda kida, udauna'an usakadan օwadaun nii ba'oran atamun waoda idi, amazada ii aka'oraz usodan. Unao Gentilenaο atamun waoda kawanu'ο, amazada ii aka'oraz ukadunaa sodan. Aizii uzaamatan naa kaimana'ο aimaakan Israelitenaο zaamatan kawan. Na'apa atamun waoda amazada ii aka'oraz ukadunaa sodan zaamatan kawan paoribai aiba paziwu-kinaa nii, uishitaba'u di'iki'oraz uwa'atin.

¹⁸ Mazan aonaa pa'i utaapinpa'ana'a umanawun nii Israelitenaο ai, dukuta-kariwai paoribai waoda kida kawan'oraz. Udi'itapa, unao atamun waoda kawanu'ο karikaonan. Aonaa atamun waoda ida'ana'ο mani atamun ishitaba'u kakupan. Mazan uishitaba'u ida'ana'ο pa'an uwaoda kakupan.

¹⁹ Mazan kaina'a'ο nii panaadon ukian: "Mazan paoribai waoda kida dukuta-kaο, turuu kizi waunao sakada-kaο օwadaun nii."

²⁰ Na'apa'ο mishi kaiwuru'u: mazan օdukuta-kaο օmamishidakan idi'ο Christ. Aizii unao Gentilenaο, usakada-kaο օwadaun nii umishidan idi'ο. Ukau'an aonaa u'atadinpa'a naa, mazan uzaudina'a naa udukuta-kaο ai.

²¹ Aonaa Tominkaru karodapa'akan papataka'utan Israelitenaο, paoribai waoda kida kawanu'oraz padamata. Aizii unao mani, u'itiiman ukarodapa'akan nii papataka'utan unao?

²² Ukau'an udi'itapa kaimanaiman na'apam Tominkaru kamunanban, na'iki u'oraban. U'oraban wunao ati'ni mamishida-kainaouz. Mazan unao ati, ukamunanun, karikaonanun an mazan umishidapan. Aonaa dono'ο naa umishidapan, na'apa'ο nii kapam udukuta-kaο.

²³ Aizii Israelitenaο kapam, օsakadan ana'a naa pamishidan, օsakada-kaο nii powaa ati paoribai ida'ati. Usha'apanum kau'an, Tominkaru turua'ο usakadan օdyaun powaa ati.

²⁴ Unao Gentilenaο, atamun waoda kawanu'ο, dukuta-kariwai amazada ii aka'ο usodan di'iki, udauna'an usakada-kaο paoribai waoda nii, aona'oraz turuu uzauda-kida-kaο ana'apata-kaο. Aizii Israelitenaο, paoribai waoda manawun kawanu'ο օdyaun, ukau'an powa'a'ο nii umasha'apannan Tominkaru sakadan օdyaun powa'a'ati pakadunaa ida'ati.

Tominkaru kamunanun

ipai pidan ati

²⁵ Aizii, օmin-mishidannaο, օaipan uaitapan kaimanaiman mashaa'oraz utaapauzo-kaο zii kiwiin, aonaa kizi u'atadinpan. Tominkaru aipan ati'ο Israelitenaο bii iki'ο pidannaο dikintapadinan. Mazan օdikintapan katokon-tinan nii, Gentilenaο mishidan dono'ο naa Tominkaru aitan kawana'ati.

²⁶ Uruu dauna'an, ipai'ο ni'ni naa Israelitenaο kazannaata-kaο, na'apa usaadinpan Tominkaru paradan ida'a:

"Zion* iki'ο nii Tominkaru pidanannaο kazannaatiki wa'atin,
uru'ο nii so'ota ipai Jacob takaan-daunnaο օsha'apaapan ai oia'ο.

²⁷ օmishian nii wuru'u օparadanuz, օsha'apata'azooniaz օ'ati,†

* 11:26 Zion, օο Jerusalem. † 11:27 օsha'apata'azooniaz օ'ati: uruu dakota-kaο Pa'ina'ο Covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'covenant' waranu'u.

ōso'otan dono'o naa ī'oian."*‡

²⁸ Israelitenao kashadan idi Kaimana'o Kuwai, ukau'an Tominkaru taruba ĩdyaun, Kaimana'o Kuwai kaawa-kināa nii unao Gentilenao ida'ati. Mazan Tominkaru zaamatan idi ĩdyaun kotua'a naa papidanannao nii, pakawan umarainpan ĩdyaun. Usha'apanum kau'an, na'apa'o ukowaadan ĩdokozu-daunnao ati, pasha'apatan nii.

²⁹ Usha'apanum kau'an, Tominkaru zaamatan an papidanannao nii, na'iki ukian dono ukaminka'utan nii ĩdyaun, aonaa na'apainim nii upana'adan panyukunuu.

³⁰ Kiwiin zii unao Gentilenao, tuukii udikintapan Tominkaru. Mazan aizii, Tominkaru kamunan-kidan unao, Israelitenao dikintapan idi'i naa uruu.

³¹ Aizii kai, ĩnaou'u naa dikintapa Tominkaru, na'apa'o nii kapam ukamunan-kidan ĩdyaun diina'iti'i, ukamunan-kidan kawan unao Gentilenao.

³² Ukau'an ipai Jewnao na'iki Gentilenao dikintapainaoz, Tominkaru taratapanii kawanu'o ĩdyaun, aonaa kizi ĩkidoopan padikintapan ai uruu, na'apa'o ida'an kizi utukapa-kidan pakamunanun ī'ati.

Tominkaru konaukii-kida-kaō

³³ Umanawunu'o mishi Tominkaru kamunanun! Uka'iita mishi padi'itapan pasha'apata'azoonii, na'iki uaitapa kaimanaiman na'apam pasha'apatan pasha'apata'azoonii! Kanom aitapa Tominkaru di'itapan na'iki usha'apata'azoonii? Kandii aitapa na'apam nii Tominkaru sha'apatan wuru'u pasha'apata'azooniaz?

³⁴ Kotua'o saada-kariwai Tominkaru Parādan kian:

"Aonaa kanom aitapan na'apa'oram waNaobanaa Tominkaru di'itapan aimakaan.

Na'iki aonaa kanom kakinaotan uruu usha'apata kizi aimakaan.‡

³⁵ Aonaa na'ia'oram pidan taa'o aimakaan Tominkaru ati, marii kizi ukawadauntanuz."

³⁶ Ipai aimakaan utomanii na'iki utaapanii pa'idiwaru, na'iki uaipan kawana'ati'o ipai aimakaan sha'apan. Marii karikaonan Tominkaru taapa-kaō umanawunu'o nii. Amen.

12

Marii mishidainao taainan kaimanaiman Tominkaru ati

¹ Ukau'an ōmin-mishidannao, Tominkaru kamunan-kidan idi dobata unao, ōpishaan tuukii unao: utain kaimanaiman Tominkaru ati, zowii-kariwai aimakaan taa-kaō kawan, mazan unao kakupan pu'u pa'an, usha'apata kaiman aimakaan Tominkaru konaukii-kidan nii. Na'apa'o wuru'u utaapa-kaōaz umanawun nii.

² Aonaa utamakapa'ana'a udazaba anainao pidannao kaduz, maaitapa-kainaoz Tominkaru. Mazan ukashaapa'a naa Tominkaru pana'adan udi'itapan, pa'inaa kizi'i naa ukaduz. Na'apa'o ida'ana'o nii uaitapan na'apam Tominkaru aipan mashaapa-karu, wuru'u kaimana'oraz na'iki ukonaukii-kidaniaz na'iki sakitapa'oraz.

³ Tominkaru kamunanun idi ō'ati, na'iki uzaamatan idi ōgaru, kowaadapa'o nii paparadan, ōkian ipai unao ati mishidainao: Mana'a utaapinpa'ana'a umanawun nii powa'a zii uka'iitan ai usha'apatan aimakaan, mazan udi'itapa usha'apatan aimakaan patumaaka wuru kawana'ati'i Tominkaru aipan ati'oraz uka'iitan usha'apatan, umishidan ida'ana'oraz uruu.

⁴ Pidana nanaa bauda'apa, mazan iriba usha'apauzin, na'iki pana'a kida ĩkaminka'utan unanaa.

⁵ Ukau'an na'apa'o kapam waunao mishidainaoz. Mishi iriba waunao padamata, mazan Tominkaru baokopatan idi waunao Jesus Christ ida'ati, bauda'apa'o kawanu'o wananaa, na'iki ipai washa'apauzin kida, pana'a kida ĩkaminka'uaakan.

⁶ Pana'a kida Tominkaru taan wa'ati waka'iitanii washa'apatan. Ukau'an marii washa'apata wuru'u waka'iitaniaz washa'apatan. Puka'iitan an pukowaadan Tominkaru di'iki'o kuwai, marii pukowaadan wuru'u pumishidaniaz.

⁷ Puka'iitan an pukaminka'utan pidannao, pukaminka'uta ĩdyaun. Puka'iitan an putominapa-kidan pidannao Tominkaru paradan dau'u, marii putominapa-kidan ĩdyaun.

⁸ Puka'iitan an puma'ozakadan mishidainao nyukunuu, marii puma'ozakadan ĩdyaun. Puka'iitan an puka'idiwatan pidan pusha'apauz idi, marii puka'idiwatan kaimanaiman na'iki konaukia'o ida'an. Puka'iitan an pukazowautapan puiribannao, marii pukazowautapan kaimanaiman. Puka'iitan an pukamunan-kidan pidan baiapa'o kasha'ora'a, pusha'apata punyukunuu konaukian ida'an.

* 11:27 Isaiah 59:20-21; 27:9 ‡ 11:34 Isaiah 40:13

⁹ Mishiiman pa'i umarainpaaka. Umuuda oia'o aimakaan. Kaimanaiman uzaamataninapa kaimana'o ida'ati.

¹⁰ Umarainpaaka tuukii na'apa inawuzuinao manawun kawan. Unao kiwiin uaida-kida'a utaaupan uiriannaao umanawun nii.

¹¹ Mana'a uzoono'o na'a, mazan minziywa na'iki konaukii ukaudin waNaobanaa ati.

¹² Konaukii umashaapa, uzaudapan idi'i naa Tominkaru sha'apata'azoonii u'ati. Mana'a ukashadina'ana'a aimakaan kasha'ora'o sha'apan dono u'ati. Karikaonan utoriinapa Tominkaru ati.

¹³ Kaina'an dono unao bii'i aipa'o pakaminka'uta-kaao, utaa i'ati aimakaan kaina'a'o u'ida'a. Konaukii udapaapa udapu ati tawarainao.

¹⁴ Pidannao antamikitan dono unao, utoriinapa Tominkaru ati, usha'apata kizi kaimana'o aimakaan i'ati, aonaa upishaa'ana'a usha'apatan dikauda'o aimakaan i'ati.

¹⁵ Pidannao konaukian dono, ukonaukii ituma. Ba'orainao nyukunuu kasha'oran dono, ukasha'ora ituma.

¹⁶ Patumaaka utaaapa unyukunuu umin-mishidannao tuma. Mana'a u'atadinpa'ana'a, mazan ukaudin sha'apa'oram karikaonan pidannao tuma. Mana'a utaaipinpa'ana'a aitapa'o nii ba'orainao ai.

¹⁷ Usha'apata-kaao dono oia'o ida'an, mana'a ukauna'ana'a. Udi'itapa pa'an usha'apatan kaimana'o aimakaan ipai pidannao ati.

¹⁸ Uturuan an, umashaapa kaiman ipai pidan tuma.

¹⁹ Aizii omin-mishidannao, pidan sha'apatan dono dikauda'o aimakaan u'ati, mana'a ukauna'ana'a, marii Tominkaru pa'an kaunaata unao. Usha'apanum kau'an kaikapa'o usaadinpan kotua'o Tominkaru Paradan ida'a:

“Ōgaru'o nii kaunaata;

ōgaru'o nii kawinipinaata powaa iti,”*

Naobanai kian.

²⁰ Mazan kaikapa'o pa'an usaadinpan koshan Tominkaru Paradan ida'a:

“Pidan to'ora-kizaitapa'o pugaru zamazin dono,

putaa u'ati aimakaan unikan nii;

umaradakon dono, putaa u'ati utuzan nii.

Pusha'apatan an na'apa'o u'ati,

uba'azoinpan nii pa'ida'a pasha'apatanii aimakaan dau'an.”†

²¹ Mana'a putaapada'ana'a dikauda'o aimakaan sha'apata-kariwai pu'ati sha'apata-kidan pu'ati dikauda'o aimakaan. Mazan pusha'apata mishi'oraiman kaimana'o aimakaan, na'apa'o ida'ana'o nii pudikintan.

13

Mishidainao

na'iki wiizai zowaunaanao

¹ Marii pa'i ipai pidannao izo'atin wiizai zowaunaanao, usha'apanum kau'an, Tominkaru aipan ati'o wuru'u ikazowautapanuz wiizai. Kai'oraz wiizai zowaunaanao, Tominkaru wuru'u zaamata'oraz i'dyaun kazowautapa'o nii wiizai.

² Ukau'an, pidan dikintapan dono i'dyaun, udikintapan Tominkaru zaamatanii wiizai zowaunaanao ni'o wuru'u. Na'iki pidan dikintapa'oraz i'dyaun, paaipan ati'o nii upataka'uta-kidinan.

³ Pidanao sha'apata'o kaiman aimakaan, aonaa kanom nii utarian wiizai zowaunaanao ai. Mazan pidan sha'apata'o dikauda'o aimakaan, taria'o nii umashaapan. Ukau'an, aonaan dono puaiapan pumashaapan tarii wiizai zowaunaanao ai, pusha'apata kaimana'o aimakaan, uruu kaimana'o nii i'ati.

⁴ Usha'apanum kau'an Tominkaru poitorunao wuru'u i'naouz, sha'apata'o nii kaimana'o aimakaan unao ati. Mazan pidan sha'apatan an dikauda'o aimakaan, taria'o nii umashaapan. Usha'apanum kau'an, ipataka'utan nii pidan usha'apatan dono dikauda'o aimakaan. Tominkaru ati'o wuru'u ikaudinanuz, ipataka'utan dono pidan sha'apata'oraz dikauda'o aimakaan.

⁵ Uruu idi, marii uizo'atin wiizai zowaunaanao, aonaa soo ipataka'utan ai mani unao, mazan uaitapan idi kaimana'o wuru'u na'apa'oraz.

⁶ Uruu idi'o marii kapam ukawinipinaatan tax, wiizai zowaunaanao ati. Usha'apanum kau'an, Tominkaru ati'o ikaudinan wuru'u, ikazowautapanuz wiizai.

* 12:19 Deuteronomy 32:35 † 12:20 Proverbs 25:21-22

⁷ Ukau'an usha'apata wuru'u ñaipaniaz usha'apatan. Ñaipan dono ukawinipinaatan tax, ukawinipinaata ñ'atiz. Kaina'an dono ba'oran tax ñaipanii kawinipinaata-ka, marii ukawinipinaatan kapamaz. Utaapa ipai ñdyaun umanawunu'o nii.

Wamarainpaaka

⁸ Mana'a umawinipinaatapa'ana'a pidan. Soo marainpaaka-karu pa'an umawinipinaatapa uiriban ai. Pidan sha'apatina'o na'apa, izo'ati'o ipai Kakinaorii wuru'u.

⁹ Kaikapa'oraz Tominkaru kakinaori kida'a: Mana'a puba'orantapa'ana'a. Mana'a puzowia'ana'a pidan. Mana'a pukoidapa'ana'a. Mana'a puna'azootapa'ana'a ba'oran pidan idiwau. Na'iki ipai ba'oran kakinaorii kida, ñbaokopatinan kaikapa'a: "Pumarainapa ipai pidan na'apa pumarainpan kawan punanaa."

¹⁰ Pidan marainpa'o pairiban, aona'o nii usha'apatan dikauda'o aimakaan pairiban ati. Ukau'an pidan marainpa'o pairiban, sha'apatina'o ipai kakinaorii aipan kawana'ati.

¹¹ Aizii na'apa'a naa pa'i umashaapa, uaitapan idi umanawunu'o aimakaan sha'apazon dono'ora'a naa wuru'u wamashaapanuz kai. Ukau'an, uzaudinpa'a naa pa'i, usha'apanum kau'an, wakazannaata-ka kamon, powa'a'ora'a naa umaonapatan wasakadinan dono'o wamishidan ai.

¹² Maonapa'a naa maruta'o dobatan, na'iki aizii wakanada'akan naa wuru'u. Mana'a naa washa'apaapa'ana'a aimakaan kida maruta'o dono'oraz usha'apaapauzo-ka. Washa'apata'a naa aizii kaiman kida'o aimakaan wakandan pu'u.

¹³ Kaimana'a naa washa'apainapa, kanada'o-karua'oraz pidannao mashaapan kawan. Aonaa wamako'ona'a mapidankiika'o baokopainapa-karu di'iti, oo wapo'idi'i na'a. Mana'a naa waba'orantapa'ana'a, oo wakaiwaa'ana'a wananaa madoronaa-dauan na'iki kakiba'azonna'o ida'an. Mana'a naa wazunaapaaka'ana'a, oo wakishauziaaka'ana'a.

¹⁴ Na'iki mana'a naa wadi'itnpa'ana'a washa'apata'azon dau'u oia'o aimakaan, tuukia'oraz wananaa sha'apata'azon. Mazan mishi'oraiman, watamakapa'a naa pa'an Naobanai Jesus Christ kaduz.

14

Mana'a wadakota'ana'a wamin-mishidan oia'o pidan nii

¹ Konaukii udapaapa mishidainao aona'oraz zii ñmishidapan ma'ozakan. Mana'a ukashadaakapa'ana'a ñtuma, ñmishidapan idi pana'a unao ai.

² Panaadon kaina'a pidannao, aona'oraz zii ñmishidapan ma'ozakan, ñ'itiiman aonaa Tominkaru taapadan dunai nika-ka, uruu idi ñnikan soo paowa-kariwai karikaonan. Na'iki kaina'a ba'oran mishidainao, ñaitapa turuu panikan kanom kaduz karikaonan wanyukunui.

³ Pidan nika'oraz kanom kaduz karikaonan wanyukunui, aonaa kizi pa'i udakooapan wuru'u aona'oraz unikan dunai. Na'iki pidan aona'oraz unikan dunai, aonaa kizi pa'i udakotan oia'o pidan nii, nika'oraz kanom kaduz karikaonan wanyukunui. Usha'apanum kau'an, Tominkaru zaamatanii uruu papidanan nii.

⁴ Kandii nii pudakotan ba'oran pidan poitoru oia'o nii? Unaobana'o nii pa'an kowaada usha'apatan kaiman aimakaan, oo aonaa. Kaimana'o nii usha'apatan aimakaan, usha'apanum kau'an ma'ozaka'o wuru'u wanaobanaa Tominkaruz, turua'o ukaminka'utan usha'apatan kaiman pakaudin-kizi.

⁵ Na'apa kapam, kaina'a panaadon mishida'o, utaaan pabi'i kida kamoo umanawunu'o nii ba'oran kamoo kida ai. Mazan ba'oran pidan ati, ipai kamoo na'apa kida pa'idiwaru umanawunun. Marii ipai pidan aitaapan kanom kaimana'o aimakaan pasha'apatan nii.

⁶ Pidan taapa'oraz pabi'i kida kamoo umanawun nii, utaaan idi'o Tominkaru umanawun nii wuru'u. Aizii pidan nika'oraz kanom kaduz karikaonan wanyukunui, unikanuz, utaaan idi'o kapam Tominkaru umanawun nii wuru'u. Usha'apanum kau'an utoriinapanii Tominkaru ati panikanii dau'an. Na'apa kapam, pidan aona'oraz unikan pabi'i kida wanyukunui, aonaa unikanuz, utaaan idi'o Tominkaru umanawun nii wuru'u, na'iki utoriinapanii kapam Tominkaru ati panikanii dau'an.

⁷ Aonaa na'ia'oram waunao mashaapan wa'ati'o karikaonan. Na'iki aonaa na'ia'oram waunao mawakan wa'ati'o karikaonan.

⁸ Wakakupan an, wanaobanaa Jesus Christ ati'o wuru'u wakakupanuz. Na'iki wamawakan an, waNaobanaa ati'o wuru'u wamawakanuz. Ukau'an, wakakupan an, oo wamawakan an, waNaobanaa idiwau waunao.

⁹ Uruu idi'o Jesus Christ mawakan na'iki ukakudan powaa iti, uruu kizi ipai pidannao, mawakainao na'iki kakupainao Naobanaa nii.

¹⁰ Aizii pugaru, nika'oraz paowa-kariwai karikaonan, kanom nii pudakotan pumin-mishidan oia'o pidan nii, unikan idi kanom kaduz karikaonan wanyukunui? Aizii

pugaru kapam, nika'oraz kanom kaduz karikaonan wanyukunui, kanom nii pudakoopan pumin-mishidan, umanikakan idi pabi'i kida wanyukunui? Ipai'o nii waunao kadishitan Tominkaru kanaapu ii diina'iti'i. Uruu'o nii pa'an: "kaiman," oo, "aonaa ukaimanan," kii, washa'apatanii kida dau'an.

¹¹ Tominkaru Paradan saadinpa'o kian:

"Mishi'oraiman, watoma'a naobanaa kian,
'mishi'o nii ipai pidannao dawukan òkanaapu ati,

na'iki ipai'o nii pidannao kowaadan, ògaru wuru'u Tominkaruz.' **

¹² Ukau'an ipai waunao, wakowaadan nii washa'apatanii dau'u Tominkaru ati.

*Aonaa wawaota-kida'ana'a
wamin-mishidan*

¹³ Ukau'an aona'a naa wadakota'ana'a wamin-mishidan oia'o pidan nii. Mazan mishi'oraiman, watoma'a naa wanyukunuu aonaa kizi washa'apatan aimakaan pozawata-kida'o nii idyaun oia'o di'iti.

¹⁴ Òzaaminpan idi waNaobanaa Jesus Christ ida'ati, òaitapa kaimanaiman aonaa na'ia'oram wanyukunui oia'o Tominkaru ati unika-ka'o an. Mazan pidan zauda-kidan an oia'o Tominkaru ati unika-ka'o wuru'u wanyukunui, aizii unikan anaz, oia'o wuru'u usha'apataniaz.

¹⁵ Pukasha'oradan an pumin-mishidan nyukunuu punikan idi wanyukunui, aona'oraz uzauda-kidan ukaimanan unika-ka'o, aonaa pumarainpan mani uruu wuru'u. Aonaa pu'oi'a'ana'a pumin-mishidan nyukunuu punikan ida'an wanyukunui aona'oraz uzauda-kidan ukaimanan unika-ka'o, uruu dikin ia'o Christ Jesus mawakan.

¹⁶ Aonaa putaapada'ana'a kaimana'oraz pu'itiiman pusha'apatan aimakaan, kaunamanaata-ka'o dikauda'o nii.

¹⁷ Usha'apanum kau'an Tominkaru naobanaitapa-ka'o, aonaa aimakaan nika-ka'o, oo tuza-ka'o di'ii'aka'o mani. Mazan mashaapa-karu sakitapa, kaiman, na'iki konaukii, Kaimana'o Doronaa kaminka'utan ida'an waunao.

¹⁸ Pidan kaudinan an na'apa Christ ati, kaimana'o nii Tominkaru ati. Na'iki kaimana'o nii pidannao paradan udau'an.

¹⁹ Ukau'an, marii karikaonan watiwaa washa'apatan kaimana'o aimakaan, wamashaapa kizi kaiman wamin-mishidannao tuma, na'iki wama'ozakada kizi inyukunuu.

²⁰ Aonaa pupataka'ua'ana'a Tominkaru sha'apataniaz mishida'o nyukunuu ii, punikan ida'an wanyukunui. Ipai wanyukunui turua'o unika-ka'o. Mazan dikauda'o wuru'u pidan nikanuz wanyukunui pawaota-kida-kinaa nii pamin-mishidan oia'o di'iti.

²¹ Ukau'an sakitapa'o aimakaan sha'apata-ka'o: aonaa punika'ana'a wanyukunui, oo putuza'ana'a ma'ozaka'o riwunii, oo pusha'apata'ana'a aimakaan pumin-mishidan waota-kinaa nii oia'o di'iti.

²² Ukau'an na'apa'oram pumishidani, soo Tominkaru ati puparada udau'an. Pidan sha'apatan an paaitapanii kaimana'o aimakaan, na'iki unyukunuu kowaadan an u'ati aonaa oia'o mani wuru'u usha'apataniaz, konaukia'o pidan uruu.

²³ Mazan pidan zauda-kidan an aonaa ukaimanan unika-ka'o wuru'u wanyukunui, mazan upu'u zii unikanuz, oia'o Tominkaru ati wuru'u na'apa'oraz, unikan idi wanyukunui aona'oraz uzauda-kidan ukaimanan. Usha'apanum kau'an, oia'o wuru'u pidan sha'apatanuz aimakaan aona'oraz uaitapan kaimanaiman, kaimana'o oo oia'o wuru'u pasha'apataniaz.

15

Marii washa'apatan aimakaan ba'orainao konaukii-kinaa nii

¹ Waunao, ma'ozaka'oraz wamishidapan, marii wama'ozakadan wunao nyukunuu'u aona'oraz zii imishidapan ma'ozakan. Aonaa wadi'itapa'ana'a washa'apatan aimakaan soo waunao konaukii-kinaa nii karikaonan.

² Mazan mishi'oraiman, marii washa'apatan aimakaan wairibannao konaukii-kinaa nii, wama'ozakada kizi imishidapan.

³ Usha'apanum kau'an, Jesus Christ sha'apatan aimakaan aonaa paugaru konaukii-kinaa ni'o mani. Mazan usaadinpan kawan Tominkaru Paradan ida'a: "Pidannao dakoopan dono pugaru, ògaru Tominkaru baiaapa iparadan kida."*

⁴ Ipai kotua'o saada-kariwai kida Tominkaru paradan, usaada-ka'o watominapa-kinaa ni'o. Na'iki kaminka'uta'o nii waunao, aonaa kizi wadopiidan kasha'ora'o sha'apan

* 14:11 Isaiiah 45:23 * 15:3 Psalm 69:9

dono wa'ati. Na'iki ma'ozakada'o nii wanyukunuu, aonaa kizi wakashadinan wazaudapan Tominkaru kowaadaniaz pataan nii wa'ati.

⁵ Ōtoriinpan Tominkaru ati, kaminka'uta'oraz waunao wadopiidinan ai, na'iki ma'ozakada'oraz wanyukunuu. Marii kizi ukaminka'utan udi'itinpan patumaaka umin-mishidannao tuma, utamakapan ida'an Christ Jesus mashaapan kaduz.

⁶ Baokopa kizi unao, bauda'apa'o pidan kawan ukonaukii-kidan Tominkaru, waNaobanaa Jesus Christ Daruz.

⁷ Ukau'an, konaukii udapaapa umin-mishidannao, na'apa Jesus Christ dapaapan kawan konaukii unao, pidannao konaukii-kida kizi Tominkaru.

⁸ Ōkowaada sha'atii u'ati, Jesus Christ kaawan Jewnao minka'u ni'o, kainaabata'o nii Tominkaru mishian paparadan, idokozu-daunnao ati'oraz ukowaadan pasha'apatan nii.

⁹ Na'iki turuu kizi kapam Gentilenao konaukii-kidan Tominkaru, ukamunan-kidan idi İdyau. Na'apa usaadinpan kawan kotua'o Tominkaru Paradan ida'a:

"Uruu idi, ōkonaukii-kidan nii pugaru,

Gentilenao tuma;

ōkonaukii-kidan nii pugaru,

ōkunuian ida'an kunui."[†]

¹⁰ Na'iki kaina'a koshan saadinpa'o kaikapa'a:

"Unao, Gentilenao,

ukonaukii baokopa Tominkaru pidanannao tuma."[‡]

¹¹ Na'iki kaina'a koshan saadinpa'o kaikapa'a:

"Ukonaukii-kida Naobanai, ipai unao Gentilenao,

ipai unao pidannao ukonaukii-kida uruu."[§]

¹² Kaina'a Prophet Isaiah saadanii kapam kaikapa'a:

"Kaawa'o nii Jesse * takaan-daun diina'iti'i,

na'iki uru'o ni'i naa kazowautapa Gentilenao.

Uruu ida'ana'o nii Gentilenao zaudapan Tominkaru sha'apatan

wuru'u ukowaadauzoniaz pasha'apatan nii."[†]

¹³ Ōtoriinpan Tominkaru ati, toma'oraz wanyukunuu kazaudapanu'o nii, marii kizi utaan unao ati kaimanaiman konaukii-karu na'iki kaimanaaka-karu, umishidan ida'an uruu. Uzaudapatinan ma'ozakadin kizi, Kaimana'o Doronaa ma'ozakan ida'an.

Kanom ni'o Paul saadan

di'oraz kaarita'a

¹⁴ Ōmin-mishidannao, tuukii ōmishidan usha'apaapan kaiman aimakaan u'atiaaka. Kaimanaiman uaitapan Tominkaru aipaniaz uaitapan, na'iki uaitapa utominapa-kidaakan udau'u.

¹⁵ Mazan di'ora'a ōkaaritan ida'a, ma'ozaka ōparadan pabi'i kida aimakaan dau'an, ōnyukunuu-kidan u'ati utominapa-kida-kinao. Ōsaadan na'apa, Tominkaru kamunanun idi ō'ati.

¹⁶ Uzaamatan ōgaru kaudina'o nii Christ Jesus ati, kowaadapa'o nii Tominkaru di'iki'o Kaimana'o Kuwai Gentilenao ati, faadaa kaudinan kawan. Ōtaa kizi İdyau kaduunu'o aimakaan kawan, ukonaukii-kidan ni'oraz, Kaimana'o Doronaa saabaan ida'an İdyau.

¹⁷ Ukau'an ōtatadapa wuru'u kaudin-kizai Tominkaru ati'oraz ōsha'apaapan, ōzaamatanpan ida'ana'oraz Christ Jesus ida'ati.

¹⁸ Ōparadan nii soo Christ sha'apatanii dau'u ōgaru ida'an, Gentilenao izo'ati-kinaa ni'oraz Tominkaru, ōkowaadani na'iki ōsha'apatanii kida ida'ana'oraz.

¹⁹ Kaimana'o Doronaa ma'ozakan ida'an, iriba ōsha'apatan umanawun kida'o aimakaan. Ukau'an, Jerusalem iki'o atii Illyricum iti, ipai ōmorotinan donoi kida. Aizii ipai'i naa ōkowaadan na'ii'aka Christ daua'o Kaimana'o Kuwai.

²⁰ Tuukia'o ōkakuwaapa'azon donoi kawana'ati, aona'oraz zii kanom kowaadauzon na'ii Christ daua'o Kaimana'o Kuwai, uruu aonaa kizi ōkaudin ba'oran pidan sakadanii kaudin-kizai ida'a.

²¹ Na'apa usaadinpan kawan Tominkaru Paradan ida'a:

"Wunaou'u, aona'oraz kakuwaapuzo-karu ĩ'ati udau'an,

ĭaitapan nii uruu.

Na'iki wunaou'u, aona'oraz ĭabatauzon udaua'o kuwai,

ĭaitapan nii uruu."[‡]

[†] 15:9 2 Samuel 22:50; Psalm 18:49 [‡] 15:10 Deuteronomy 32:43 [§] 15:11 Psalm 117:1 * 15:12 Jesse: uruu King David daru. † 15:12 Isaiah 11:10 ‡ 15:21 Isaiah 52:15

Paul morowauta'azon Rome iainao mishidainao di'iti

- ²² Kotua'iki'i naa òdakotautan òmorowautan unao di'iti, mazan aonaa òturuudinan.
- ²³ Mazan aizii, òpaia'a naa òkaudin-kizi ipai wiizai kawana'ati da'ana'a. Ukotua'ikin idi'i naa òdakotautan òmorowautan unao di'iti,
- ²⁴ na'ana'o nii òaipan òmorowautapa'akan òmakopan dono Spain iti. Òkonaukii-tina'akan dauna'an utuma, òdobatan ni'i naa, na'iki òaipan nii pa'i ukaminka'utan ògaru, òkaawa kizi Spain iti.
- ²⁵ Mazan kiwiin òmakon nii zii Jerusalem iti òwanaka'anan taa-kariwai aimakaan kida na'iainao mishidainao ati.
- ²⁶ Macedonia na'iki Achaia Baara ii aka'o mishidainao, tuukii ìka'idiwata'azon Tominkaru pidanannao, dadara'oraz ìbaiatan mashaapa-karu Jerusalem ii.
- ²⁷ Panyukunuu aipan ati'o wuru'u ìkaminka'uta'azoonuz ìdyaun. Mazan mishi ìsha'apatan ni'o wuru'u na'apa'oraz, ìmawinipinaatapanii kawanu'o Jerusalem ia'o mishidainao. Usha'apanum kau'an, ìnao Jewnao di'iki'o Gentilenao ka'idiwainan kaimana'o idi, Jewnao kowaadan ida'an Ì'ati Kaimana'o Kuwai Jesus dau'oraz. Ukau'au, na'apa'o kapam Gentilenao ka'idiwatanuz Jewnao kaimana'o idi, pataan ida'an pasha'apauz Ì'ati.
- ²⁸ Aizii òtaankan dauna'an Ì'ati dyuuda-kariwai Ì'ati, òmakon ni'i naa Spain iti. Na'ana'o ni'i naa òmorowautaana'akan Rome an unao ida'an.
- ²⁹ Na'iki òaitapa, òkaawan dono unao di'iti, òkaawa-kidan nii kaimana'o aimakaan Christ di'iki'o, ma'ozakada'o nii wamishidapan.
- ³⁰ Aizii òmin-mishidannao, wazaamatinpan idi waNaobanaa Jesus Christ ida'ati, na'iki wamarainpaakan idi Kaimana'o Doronaa ida'an, òpishaan tuukii utoriinpan òtuma Tominkaru ati, ògaru dau'an.
- ³¹ Upishaa Tominkaru, marii kizi ukazannaatan ògaru mamishida-kainao ai, Judea Baara ii akainauz. Na'iki upishaa uruu, Jerusalem iainao mishidainao konaukii-kida kizi aimakaan òna'akaniaz Ì'idi'iti.
- ³² Utoriinapa na'apa, konaukii kizi òkaawan unao di'iti, Tominkaru aipan an una'apan, wama'ozakadaaka kizi òna'ia'akan dono unao tuma.
- ³³ Òtoriinpan Tominkaru ati, una'a kizi ipai unao tuma, uruu taa'oraz wanyukunuu kaiman-kinaa. Amen.

16

Paulnao dyuudan paparadan mishidainao ati

- ¹ Òkia'azon unao ati wadadakoo Phoebe dau'an, kaimana'o pidan oroo, kaminka'uupa'o mishidainao Cenchreea ii.
- ² Okaawan dono unao di'iti, konaukii udapaapa oroo, na'apa mishidainao aiapa-kaoo kawan ìnabaan pamin-mishidan, usha'apanum kau'an mishida'o Jesus wuru'u oroo. Oaipan an ukaminka'utan paugaru kanom dau'an karikaonan, ukaminka'uta pa'i oroo. Usha'apanum kau'an, ìriba'o okaminka'utauzon pidannao, ògaru okaminka'utauzonii kapam.
- ³ Òparadan pa'i Priscilla na'iki òdaiaru Aquila ati, òmin-kaudinannaouz Christ Jesus ati.
- ⁴ Ìnao kazannaatauzonii ògaru, ìaitapan pu'u kichana'iki-kia'o wuru'u pasha'apataniaz. Uruu idi kaiman ònyukunuu Ì'ati, na'iki ipai mishidainao Gentilenao kaiman Ì'ati kapam ìkazannaatan ògaru.
- ⁵ Òparadan pa'i kapam mishidainao ati, ìdapu ia'oraz ìbaokopainpauzon.
- Òparadan pa'i Epenetus ati, òmarainpaniaz. Uruu kiwiini'o umishidan Jesus Christ Asia Baara ii.
- ⁶ Òparadan pa'i Mary ati, dadara'oraz òkaudin an okaminka'uupan unao.
- ⁷ Òparadan pa'i Adronicus na'iki Junia ati, òmin-Jewnaouz, ògaru tuma'oraz ìtarauz-kaoo. Ìnao kowaadapa'o Kaimana'o Kuwai, na'iki kaimanaimana'o mishidainao aitakan ìdyaun. Ìnao kiwiini'o ìmishidan Jesus Christ ògaru ai.
- ⁸ Òparadan pa'i Ampliatu ati, òmarainpaniaz uzaamatinpan idi waNaobanaa Jesus Christ ida'ati.
- ⁹ Òparadan pa'i Urbanus ati, wamin-kaudinanz Jesus Christ ati.
- Òparadan pa'i kapam Stachys ati, òmarainpaniaz kapam.
- ¹⁰ Òparadan pa'i Apelles ati, tiwaa-kariwaiz na'iki tukapa-kida'oraz mishi'o pamarainpan Christ. Òparadan pa'i mishidainao ati mashaapainauz Aristobulus dapu ii.
- ¹¹ Òparadan pa'i Herodian ati, uruu Jew ògaru kawan.
- Òparadan pa'i mishidainao ati, mashaapainauz Narcissus dapu ii.

¹² Ōparadan pa'i Tryphena na'iki Tryphosa ati. Īnao zunnao dadara'o ĩkaudinan waNaobanaa Jesus ati. Ōparadan pa'i Persis ati, ōmarainpaniaz, na'iki dadara'oraz okaudinan waNaobanaa ati.

¹³ Ōparadan pa'i Rufus ati, kaimana'oraz manawun ukaudinan waNaobanaa Jesus ati. Na'iki ōparadan pa'i kapam udaro ati, taapa'oraz da'i ōgaru paudani kawan.

¹⁴ Ōparadan pa'i Asyncritus, Phlegon, Hermes, Patrobas na'iki Hermas ati, na'iki ipai ĩtumainaoz mishidainao ati.

¹⁵ Ōparadan pa'i Philologus, Julia, Nereus na'iki udadakoo ati, na'iki Olympas ati. Na'iki ipai ba'orainao ĩtumainaoz mishidainao ati.

¹⁶ Konaukii unaubaa umin-mishidannao ubaokopatinnan dono.* ĩpai da'ainao mishidainao Jesus Christ, ĩdyuudan paparadan unao ati.

¹⁷ Ōpishaan tuukii unao ōmin-mishidannao: uzaudinpa'a naa wunao aia'a, buutaaka-kida'oraz pidannao, na'iki to'orataaka-kida'oraz ĩdyaun pa'atiaaka, na'iki pozawaabi'ita-kida'oraz ĩmishidapan Christ. Na'iki pana'iti'oraz ĩkuwaa unao tominapa-kida-ka'o ai. Mana'a unyukunuupa'ana'a ĩdyaun!

¹⁸ Pidannao na'apa'oraz ĩsha'apatan aimakaan, aonaa waNaobanaa Jesus Christ ati'o mani ĩkaudinan wuru'u, mazan soo panyukunuu aipan kawana'ati'o karikaonan. Konau-nam ĩtoman pakuwaa na'iki ĩkonaukii-kida nii kawanu'o pidan, na'apa'o ida'an ĩmariidan pidan. Aona'oraz uzaudinan na'apa'o mariidin-karu ai!

¹⁹ ĩpai'i naa pidannao abatan unao izo'atipan dau'u Kaimana'o Kuwai, ukau'an tuukii ōkonaukian unao dau'an. Mazan una'apan pu'u, ōaipan uaitapan kaimanaiman kanom kaimana'o usha'apata-ka'o, na'iki aonaa kizi uturukadinan oia'o aimakaan dau'ati.

²⁰ Tominkaru, taa'oraz wanyukunuu kaiman-kinaa wamin-mishidannao tuma, kadi-mana'o ni'i naa umainaabatan Satan, aonaa kizi powa'a udikintan unao. Ōtoriinpan Tominkaru ati, marii kizi pakawan waNaobanaa Jesus Christ kamunanun manawun unao ati.

²¹ Timothy, ōmin-kaudinan Jesus Christ ati, udyuudan paparadan unao ati. Lucius, Jason, na'iki Sosipater, ĩnao Jewnaouz ōgaru kawan, ĩdyuudan kapam paparadan unao ati.

²² Aizii ōgaru Tertius, kaminka'uta'oraz Paul saadan di'ora'a kaarita'a. Ōdyuudan kapam ōparadan unao ati, ōmin-mishidannaouz Jesus Christ.

²³ Gaius, uruu dapu ia'o ōgaru Paul mashaapan, na'iki uruu dapu ia'o mishidainao choochiipauzon, uruu dyuudan kapam paparadan unao ati. Erastus, awunuutapa'oraz wiizai puraatan da'a'a, udyuudan kapam paparadan unao ati. Wa'inawuzu Quartus, udyuudan kapam paparadan unao ati.

²⁴ [Ōtoriinpan Tominkaru ati, marii kizi pakawan waNaobanaa Jesus Christ kamunanun tuukii unao ati. Amen.]†

Paul katokontan pakaaritan

²⁵ Marii wakonaukii-kidan Tominkaru! Uruu turua'o uma'ozakadan wamishidapan ōkowaadani Kaimana'o Kuwai ida'an, Jesus Christ daua'oraz. Kotu'u, kotu'u, amazada tominan di'iki'o, dizinapa Tominkaru taapan wuru'u Kaimana'oraz Kuwai.

²⁶ Mazan aizii, Tominkaru prophetinnao saadauzonii kida Tominkaru paradan ida'an uaida-kida kaawa'a naa, Tominkaru karikaonanu'o ukakupan dyuudan kawana'ati. ĩpai kizi pidannao, ipai amazada kawana'ati ĩmishidan na'iki ĩizo'atin Christ.

²⁷ Uruu bauda'apa Tominkaru, na'iki uruu paba'orantin aitapa'o ipai aimakaan. Marii kizi ipai waunao, karikaonan wakonaukii-kidan uruu, Jesus Christ kaminka'utan ida'an waunao. Amen.

* **16:16** Paul dono'o mishidainao baokopatinnan dono, ĩtukapa-kidan panaubaaŋ oo pakonaukii-kidan pamin-mishidainao pakissitan ida'an ĩdyaun pakaozoo ati, oo pataawu ati, oo panaadon paka'u ati. † **16:24** Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

Kiwiini'o Paul Kaaritan Corinth Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita apostle Paul wuru'u saada'oraz. Usaadan di'ora'a kiwiitapa'o pakaaritan Corinth sannao ati, una'ian dono'o donoi Ephesus ii.

Di'oraz kaarita saada-ka'o mishidainao ati'o, mashaapainaoz Corinth ii. Wuru'u Corinth kii-kizaiz, udaru'o donoi. Na'ii kaina'a pabi'inaaka pidannao mashaapan, na'iki pabi'inaaka'o ikadz kida kapam. Pidannao mashaapainao na'ii pabi'inaaka isha'apatan aimakaan pamashaapa-kinaa nii na'iki ikoda-kinaa nii papuraatan.

Wuru'u pidannao, mashaapainaoz donoi Corinth ii iriba'o itominkarunnao. Na'iki pabi'inaaka oii kida'o aimakaan sha'apaapa-ka'o na'ii kapam. Aonaa imashaapan Tominkaru aipan kawana'ati.

Aizii Paul saadanuz pakaaritan mishidainao ati, mashaapainaoz na'ii, uabatan idi na'apam mishidainao aonaa imashaapan kaiman. Uabata na'apam ibuutaakapan, na'apam ikaakapaakan na'iki ina'akan pamin-mishidannao kootoopauzonao di'iti. Kaina'a mishidainao taapan pidan kaminshu'uinpa'o pabi'i, aonaa ikakinaotan wuru'u pidanuz. Uruu idi Paul kakinaotan na'iki utominapa-kidan idyaun na'apam mishidainao aiapa-ka'o imashaapan. Na'iki ukian i'ati marii kizi ikonaukii-kidan Tominkaru ipai aimakaan isha'apatanii ida'an. Na'iki isha'apata kizi ipai aimakaan kamarainpan-karu ida'an, ima'ozakada-kinaa nii pamin-mishidannao. Utukapa-kidan kapam i'ati aimakaan umanawunu'o. Ukian, "Aizii di'i kaina'a idikinauda'u aimakaan karikaonanu'o nii una'an: uruu wuru'u mishida-karu, na'iki wataapanuz wanyukunu'u ma'ozaka Tominkaru sha'apatan ni'o dau'an wa'ati, na'iki kamarainpan-karu. Mazan wuru'u aimakaan umanawunu'oraz wunao idikinauda'uinao bii iki'oraz, uruu wuru'u kamarainpan-karuz pa'an." (1 Corinthians 13:13)

Paul kakinaotan idyaun kapam na'apam kizi ina'akinan i'baokopatinan dono choochi ii. Isha'apata kizi ipai aimakaan kaiman na'iki sakitapa. Marii kizi mishidainao taapan umanawunu'o nii wuru'u panikanuz bread na'iki ituzanuz wine panyukunuitapa-kinaz Naobanai Jesus mawakan. Na'iki powa'a zii Paul kowaadan i'ati Kaimana'o Doronaa taanii kida dau'u, pidan ka'iita-kinaa pasha'apatan kaudin-kizai Tominkaru ati. Na'iki ukakuwaapan kadishita-karu dau'u diina'iti'i. Ukowaadan i'ati Christ mishi'o ukadishita-kida-ka'o mawaka-karu di'iki, ukau'an mishidainao mawakainaoz na'ii kadishita-kida-ka'o nii kapam diina'iti'i. Na'iki ukowaadan na'apam nii wananaa wakadishitan dono diina'iti'i.

Paul kowaada-kidan kapam mishidainao ati, Corinth sannaoz, pamorowauta'azon dau'an i'idi'iti.

Paul wuru'u kiwiitapa'oraz ukakuwaapan Kaimana'o Kuwai dau'u na'ii sannao ati. Iabatan ida'ana'o ukuwaa Christ Jesus daua'o, wuru'u imishidanuz.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita Daua'o 1:1-9

Mishidainao buutaakapan daua'o 1:10–4:21

Kaminshu'uinapa-karu na'iki mazida-karu daua'o 5:1–7:40

Toma-kariwai tominkarunao 8:1–11:1

Mishidainao baokopatinan dono 11:2–11:34

Tominkaru taan mishidainao kaudin-kinaa nii 12:1–14:40

Mishidainao kadishita-kida-ka'o daua'o 15:1-58

Puraata zaamata-ka'o daua'o pataka'utinainao ati 16:1-4

Paul katokontan pakaaritan 16:5-24

¹ Di'oraz kaarita o'garu Paul di'iki'o, zaamata-kariwaiz Tominkaru aipan kawana'ati apostle nii Christ Jesus ati, na'iki wa'inawuzu Sosthenes di'iki'o kapam.

² Mishidainao Tominkaru ati'o Corinth iainaoz, Tominkaru buutaniinaoz papidanannao nii, na'iki usaabaaniinaoz kaiman pa'ati, papidanannao nii Christ Jesus ida'an. Na'apa uzaamatan kawan ipai pidannao ipai amazada kawana'ati, dopia'oraz waNaobanaa Jesus Christ ati, uruu ina'o Naobanaa kapam.

³ Otoringan Tominkaru waDaru na'iki Naobanai Jesus Christ ati, marii kizi ukamunanun unao ati na'iki utaan unyukunu'u kaiman-kinaa nii.

Paul konaukii-kidan Tominkaru

⁴ Karikaonan òkowaadauzon òTominkarun ati na'apam òkonaukian unao dau'an, usha'apanum kau'an usha'apatan idi kaiman kida'o aimaakan unao ati Christ Jesus ida'an.

⁵ Ubauda'apatinpan ida'an Christ tuma, Tominkaru taa unao ati uka'iita-kinaa nii kida usha'apatan iriba aimaakan pa'ati: unao aitapa-kinaa nii kaimanaiman wuru'u kuwaiz udaua'o na'iki ukowaada kiziz baokoinao ati.

⁶ Uruu ida'ana'o wuru'u Tominkaru aida-kidan unao ati mishi'o wuru'u kuwaiz Christ daua'oraz, wakowaadaniaz unao ati.

⁷ Una'apan kau'an, Tominkaru Doronaa taa unao ka'iita-kinaa nii usha'apatan ipai kaudin-kizai, uzaudapan pu'u kapam waNaobanaa Jesus Christ aidinan, uwa'atin dono powa'a ati imi'i baara ati.

⁸ Tominkaru taapan nii kapam unao mishidanuzu ma'ozaka atii utokon iti, uruu idi unao, aona'o nii oia'o ikoda-ka'o u'ida'a wuru kamoo dono'o, waNaobanaa Jesus Christ kaawanuz powa'a ati.

⁹ Tominkaru, mishi'o nii usha'apatan aimaakan na'apa pakian kawana'ati, uruu wuru'u zaamata'oraz unao ubaokopatinapa-kizi uDani Jesus Christ tuma, waNaobanaaz.

Mishidainao Corinth ia'oraz buutaakapan daua'o

¹⁰ Òiribannao, waNaobanaa Jesus Christ dyuudan òparadan u'ati, na'iki tuukii òaipan uabatan òparadan. Patumaaka utaapa unyukunuu umin-mishidannao tuma, uruu aonaa kizi buutaaka-karu unao bii an. Kaimanaiman ubauda'apatin, na'apa kida udi'itinapa aimaakan dau'u, na'iki usha'apata'azoonii aimaakan kida dau'an.

¹¹ Òiribannao, pabi'i pidannao Chloe dapu ikiinaouz kowaadan ò'ati kaina'a pidannao kashadaakapan unao bii an.

¹² Kaikapa'o ati'o kaiwuru'u òkianuz: pabi'i kida unao, pana'a kida udi'itinpan umin-mishidannao ai. Bauda'apa'o kian, "Ògaru Paul pidanan," ba'oran kian, "Ògaru Apollos pidanan;" ba'oran kian, "Ògaru Peter pidanan;" na'iki ba'oran kian, "Ògaru Christ pidanan."

¹³ Ubuutaakapan ida'an kaikapa'a, ubuutan kawanu'o Christ wuru'u. Paul mooko mawaka'oraz cross ida'a unao ati? Paul uu ida'ana'o mooko wuru'u unao chikaawunuukaouz?

¹⁴ Kaiman manawun ò'ati, aonaan idi òchikaawunuuan pidannao unao bii iki, soo Crispus na'iki Gaius òchikaawunuunii.

¹⁵ Ukau'an aonaa turuu na'ia'oram pidan kian ògaru uu ida'ana'o uchikaawunuinan.

¹⁶ (Oo òaitapa, òchikaawunuunii mishi kapam Stephanas na'iki uiribannao, mashaapainaoz udapu'an; mazaan aonaa ò'iitiiman òchikaawunuuan kaina'a ba'oran pidan.)

¹⁷ Christ aonaa udyuudan ògaru chikaawunuupa'o nii, mazan kowaadapa'o nii pa'an Kaimana'oraz Kuwai, Christ mawakan daua'oraz. Na'iki òkowaada kiziz masha'apanna'o parada-karu ida'an. Òkaiwaan an mani parada-karu kida pidan aitapaaban kawana'ati'o, konaunam mani òkuwaa i'ati, mazan aona'a naa mani kuwai Christ mawakan daua'oraz cross ida'a kaiwainan ma'ozaka'o ida'an.

Tominkaru aitapaaban na'iki pidan aitapaaban daua'o

¹⁸ Kuwai Christ mawakan daua'oraz Cross paawa'a, madiwautapa-ka'o wunao pidannao tukapanuz, waziwadinpainaouz Tominkaru ai. Mazan waunao ati kazannaatapa-kariwainaoz, uruu pa'an waaitapa-kinaa Tominkaru ma'ozakan.

¹⁹ Kotua'oraz Tominkaru Paradan Saada-kariwaiz kian,

"Òtukapa-kidan nii na'apam aitapaaba'o pidannao kakinaori kida madiwautapa-ka'o.

Na'iki òtukapa-kidan nii aonaa mishi'o manawun mani ìaitapan

na'apam padi'itinpan aimaakan kida dau'an."*

²⁰ Ukau'an, na'apam wakian pidannao aitapaabainao dau'an? Na'apam wakian kaar-itapauzonao dau'an Jewnao kakinaori dau'u? Na'iki na'apam wakian wuru'u imi'i baara ainao pidannao dau'an, aitapainaoz pana'apatan pidannao nyukunuu paparadan ida'an? Tominkaru aida-kida na'apam pidannao aitapaabanuz, madiwautapa-ka'o karikaonan.

²¹ Tominkaru aitapaaba'o manawun, uruu idi aonaa utaapadan pidannao aitapan paugaru, wuru ida'ana'a ìaitapaabanuz. Mazan kil'an, paaipapan ati pa'an ukazannaatan pidannao mishida'oraz Christ, wakowaadaniaz kuwai ida'an. Uruu kuwai pidannao aitapaabainao dakotaniaz madiwautapa-ka'o nii.

* 1:19 Isaiah 29:4

²² Jewnao, ïaiapa Tominkaru sha'apatan na'iki uaida-kidan aimaakan umanawunu'o pa'ati, pamishida-kinaa nii wuru'u kuwaiz; na'iki Greeknao, ïabata'azon kakuwaapa-karu aitapaaba-karu ida'an.

²³ Aizii waunao, wakowaada Christ mawakanuz Cross ida'a; uruu kuwai aona'o manawun Jewnao naudapan paabatan, na'iki Gentilenao[†] abatan uruu kuwai madiwautapa-ka'o karikaonan.

²⁴ Mazan pa'an wunao ati'i pidannao, Tominkaru zaamataniiinaouz papidanannao nii, Jewnao na'iki Gentilenao, ipai ïnao ati di'oraz kuwai Christ dau'oraz, aida-kida'o pa'an na'apam Tominkaru ma'ozakan manawun, na'iki uaitapaaban manawun.

²⁵ Pidannao kian wuru'u kuwai Tominkaru di'iki'oraz madiwautapa-ka'o, mazan uruu kuwai aida-kida Tominkaru powa'a'o zii uaitapaaban ïnao aitapaaban ai. Na'iki ïkian pu'u wuru'u Tominkaru sha'apataniaz kapati'o, mazan kii'an wuru'u Tominkaru sha'apatanii kidaz, powa'a'o zii uma'ozakan ïnao ma'ozakan ai.

²⁶ Aizii unyukunuitapa kanom da'i unao, òmin-mishidannao, Tominkaru zaamatan dono'oraz unao: aonaa iriba mani unao aitapaaba'o, pidan aitapaaban kaduz kawana'ati; aonaa iriba mani unao umanawunu'o; aonaa iriba mani unao dokozunnao umanawunu'o naobanainao.

²⁷ Mazan Tominkaru zaamata pa'an "maaitapin-kainao" pidannao kii-kiziz. ïnao ida'an uaida-kidan aonaa pidan zaamata-ka'o paaitapaaban dikin ii mani. Na'iki Tominkaru zaamatan pidannao aona'oraz ïmanawunun, aida-kida'o nii aonaa pidan zaamata-ka'o umanawunun dikin ii mani.

²⁸ Tominkaru zaamatan kashada-kariwai na'iki dakota-kariwainaoz aona'o ïmanawunun, soo aida-kida'o nii pa'an wunaou'u dakota-kariwainaoz umanawuniinao nii, aonaa mishi'o manawun mani ïnao umanawunun.

²⁹ Uruu idi aonaa turuu pidan atadinpan Tominkaru awun za'a.

³⁰ Mazan Tominkaru ida'ana'o karikaonan unao bouda'apatinapanuz Christ Jesus tuma; na'iki Tominkaru aitapaaban ida'an Christ kazannaatan waunao. Uruu Christ ida'ana'o Tominkaru dakotan waunao kaimana'o nii, usaabaan waunao kaiman Tominkaru pidannao nii, na'iki ukazannaatan waunao wa'oi'an ai.

³¹ Ukau'an marii washa'apatinan Tominkaru Paradan Saadinpa'oraz kian kawana'ati, "Kanom atadinpa'azon an, marii u'atadinpan Naobanai sha'apaapanii dau'an."

2

Paul aonaa ukaiwaan parada-karu umanawun kida'o

¹ Òiribannao, uru'oraz zii da'i òkaawan unao di'iti, òkowaada'ananuz Tominkaru paradan unao ati, aonaa òkaiwaan dadara kida'o parada-karu na'iki umanawunu'o aitapa-karu.

² Òna'iankan dono'oraz unao di'ii, òtoman ònyukunuu aonaa kizi ònyukunupuan aimaakan, soo Jesus Christ na'iki wuru'u umawakanuz cross ida'a.

³ Ukau'an òmakonkan dono'oraz unao di'ii, òkapatin bii a'o, na'iki òtarian bii a'o, na'iki tuukii ònaka-nakaan.

⁴ Na'iki òkuwaa, aonaa òkowaadanuzu parada-karu kida ida'an pidan aitapaaban kaduz di'iki'oraz, sariaapa'oraz una'apatan pidan nyukunuu. Mazan Tominkaru Doronaa, pama'ozakan ida'an aida-kida mishi'o wuru'u òkuwaa.

⁵ Ukau'an unao mishidapanuz aonaa pidan aitapaaban kaduz ida'ana'o mani, mazan umishidanuzu Tominkaru ma'ozakan ida'ana'o pa'an.

Kaimana'o Doronaa aitapaaban

dau'a'o

⁶ Ògaru, òkowaada aitapaaba-karu dau'u, wunao ati'i ma'ozaka'oraz naa ïtaapan pa-nyukunuu pamishidapan ida'a. Mazan wuru'u aitapaaba-karuz òkowaadaniaz, aonaa pidannao oo ïnaobanaanao di'iki'o kaduz mani, katokon-tina'o ni'oraz ïnaobanai-tinpan.

⁷ Wur'u aitapaaba-karu òkowaadaniaz, uruu wuru'u Tominkaru di'itapanuz pasha'apatan umanawunu'o aimaakan aona'oraz pidannao aitapan. Amazada toma-ka'o ua'ii, Tominkaru di'itapani'i naa na'apam kizi ukazannaatan waunao, turuu kizi utaan wa'ati umanawunu'o aimaakan.

⁸ Aonaa na'ia'oram naobanainao kazowautapa'oraz da'a'a imi'i baara'a aitapan di'oraz aitapaaba-karu dau'an. ïaitapan an maniz, aonaa mani ïtaukan Jesus cross di'iti, waNaobanaa umanawunu'oraz.

⁹ Mazan Tominkaru Paradan Saadinpa'oraz kian, "Wuru'u umanawunu'o aimaakan Tominkaru sha'apata'azooniaz pidannao ati,

[†] 1:23 *Gentilenao*: pidannao pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

marainpainaouz uruu;

aimaakan aona'o pidan tukapauzon oo abatauzon,

aimaakan aona'o pidan zauda-kidan sha'apauzon nii.”*

10 Mazan waunao ati'o wuru'u Tominkaru aitapa-kidanuz aimaakan kida paDoronaa ida'an.

Kaimana'o Doronaa aitapa ipai aimaakan, uaitapa dadara kida'o aimaakan aona'oraz na'apainim Tominkaru aitapa-kidauzon pidan ati.

11 Pidana doronaa, uruu karikaonan aitapa'o ipai aimaakan pidan nyukunuu ii. Na'apa ukau'an, Tominkaru Doronaa karikaonan aitapa'o ipai na'apam Tominkaru di'itinpan.

12 Waunao, aonaa wadi'itinpan na'apa pidannao di'itinpan kawan, mazan taa-ka'o wa'ati Doronai Tominkaru di'iki'oraz pa'an, tominapa-kida'o nii waunao waaitapa-kinnaa nii kaiman kida'o aimaakan Tominkaru taanii wa'ati.

13 Ukau'an, aonaa wakakuwaapan parada-karu kida ida'an tominapa-kida-kariwai pidan aitapaaban kawana'ati'oraz. Mazan wakakuwaapan Kaimana'o Doronaa tominapa-kidan kawana'ati'o waunao, watominapa-kidan pidannao Kaimana'o Doronaa kuwaa dau'u na'apa uaipan kawana'ati.

14 Pidana aona'oraz Kaimana'o Doronaa nii u'ida'a, aonaa umishidan kuwai Tominkaru Doronaa di'iki'o, utaapanuzu madiwautapa-ka'o nii. Na'iki aonaa na'itim uaitapanuzu, usha'apanum kau'an Tominkaru Doronaa ida'ana'o pa'an wuru'u pidan aitapanuz Tominkaru dau'u kida'o aimaakan.

15 Mazan pidan, kaina'a'oraz Kaimana'o Doronaa u'ida'a, turuu uaitapan ipai aimaakan Kaimana'o Doronaa tominapa-kidani. Mazan pidan, aona'oraz Kaimana'o Doronaa nii u'ida'a, aonaa na'itim uaitapan pidan dau'u kaina'a'oraz Kaimana'o Doronaa u'ida'a.

16 Tominkaru Paradan saada-kariwai kian kawan,
“Aonaa kanom aitapan na'apam Tominkaru di'itinpan,

Aonaa kanom turuu kakinaopan uruu.”†

Mazan waunao kaina'a'oraz Kaimana'o Doronaa wa'ida'a, na'apa wadi'itinpan Christ di'itinpan kawan.

3

Waunao apostlenao

Tominkaru poitorunao

1 Ōmin-mishidannao, ōmorowautapankauzon dono'oraz unao di'ii, aonaa turuu ōparadan u'ati, ōparadauzon kawan pidannao ati, mashaapa'oraz Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati. Mazan ōparadan u'ati, ōparadauzon kawan mamishida-kainao pidannao ati, mashaapa'oraz paaipan kawana'ati. Usha'apanum kau'an uruu dono, unao koraidaonaa kawanu'o zii, wuru ida'a'a umishidapanuz Christ.

2 Ōtaanii dunui u'ati, aonaa ōtaan dunai u'ati, usha'apanum kau'an aona'o zii uka'iitan unikan dunai. Na'iki upu'u zii kai, aonaa uka'iitan unikanuzu.

3 Pakawan zii umashaapan pidannao kawan mashaapa'oraz paaipan kawana'ati. Usha'apanum kau'an kaina'a kishauziaaka-karu ubii an na'iki ukashadaakapan. Na'apa'o aida-kida umashaapan pidannao kawan mashaapainaouz paaipan kawana'ati, na'iki aona'oraz iaitapan Tominkaru.

4 Aizii bauda'apa'o unao kian, “Ōgaru Paul pidanan,” ba'oran kian, “Ōgaru Apollos pidanan.”* Ukian idi na'apa, uaida-kidan umashaapan pidannao kawan aona'oraz iaitapan Tominkaru.

5 Kanom mooko ōgaru, na'iki kanom mooko Apollos? Waunao Tominkaru poitorunao karikaonan, wakaminka'utan ida'ana'o unao umishidanuz Jesus Christ. Ipai waunao, washa'apata wuru'u kaudin-kizai Naobanai taaniaz wa'ati.

6 Ōgaru wuru'u paowa'oraz uudai, na'iki Apollos wuru'u zabia'oraz uudai, mazan Tominkaru pa'an wuru'u taa'oraz usoda-kinnaa nii.

7 Ukau'an pidan paowa'oraz uudai na'iki pidan zabia'oraz, aonaa imanawunun. Soo Tominkaru pa'an wuru'u umanawunu'oraz, uruu taa'oraz usoda-kinnaa nii.

8 Pidana paowa'oraz, na'iki ba'oran pidan zabia'oraz, aonaa na'ia'oram inao awutapan ba'oran ai, na'iki ipai İdyau Tominkaru kawinipinaan nni, wuru kawana'ati'i kaudin-kizai isha'apataniaz kida.

9 Waunao kaudinainao Tominkaru ati, wakaudinana baokopa; na'iki unao Tominkaru zakapun kawanu'o, na'iki unao Tominkaru Dupu kapam.

* 2:9 Isaiiah 64:4 † 2:16 Isaiiah 40:13 * 3:4 Putukapa Acts 18:17–19:1 ida'a, Apollos dau'a'o kapam.

¹⁰ Tominkaru taan ida'an òka'iita-kinaa nii òsha'apatan ukauudin-kizi, ògaru wuru'u kiwini'oraz òsakadan òkakuwaapan unao ati Jesus Christ dau'u, na'apa pidan kawan sakada'oraz patoman kabaun pasakitan ida'an utoronaa kida kiwiin, na'iki'i naa ba'orainao kaudinan naa wuru'u kabaun dau'u. Aizii ipai pidan kaudina'oraz na'a marii utoman kaimanaiman wuru'u kabaunuz.

¹¹ Usha'apanum kau'an, aonaa turuu pidan sakitan ba'oran tooro, pana'a'o wuru aia'a sakita-kariwaiz naa kiwiin. Wuru'u kabaun toronaa sakita-kariwaiz, uruu Jesus Christ.

¹² Aizii pabi'i kida pidannao, ikaiwaan nii gold, silver; oo kawinipina'o kuba kida patomakinaa nii wuru'u kabaunuz; baokoinao, ikaiwaan nii atamun, pinidi, oo zi'inaba.

¹³ Na'iki kaudin-kizai, ipai pidan sha'apataniaz kaimanaimana'o nii utukapa-ka'o Christ kotoopan kamoon dono'o naa. Tikazi'o nii wuru'u aida-kida'o ni'oraz sha'apa'oram aimakaan wakaiwaanii wauudin-kizi ida'a. Ukau'an tikazi kawaodan donoz, uru'o nii pa'an aida-kida na'apam uma'ozakan na'iki ukaimanan.

¹⁴ Aizii kaudin-kizai pidan sha'apataniaz tuudan an tikazi, ukawinipinaata-ka'o nii wuru'u pidanaz.

¹⁵ Mazan ukauudin-kizi ka'awan an kaiman-daun, aona'o nii ukawinipinaata-ka'o wuru'u pidanaz; mazan upu'a'o nii ukazannaata-ka'o, na'apa pidan kawan kidoopa'oraz tikazi maodapa'o bii an.

¹⁶ Mishi unao, uaitapanii Tominkaru Dapu wuru'u unaouz, na'iki kaina'a Tominkaru Doronaa mashaapan u'ida'a.

¹⁷ Ukau'an na'ia'oram pidan pataka'utan an Tominkaru Dapu, Tominkaru pataka'utan nii uruu tuukia'o ida'an, usha'apanum kau'an Tominkaru Dapu kaimana'o, saabaakariwai Tominkaru ati, na'iki unao ukau'an wuru'u Tominkaru Dapuz.

¹⁸ Aonaa umariidautina'ana'a. Na'ia'oram pidan unao bii'i zauda-kidan an aita-paaba'o pidan wuru'u paugaruz, imi'i baara ana'o aita-paaba-karu kaduz kawana'ati, marii mishi'oraiman utaapinan maaitapin-ka'o nii, uruu mishi kizi pa'an uaitapaaban Tominkaru di'iki'oraz aita-paaba-karu kawana'ati.

¹⁹ Usha'apanum kau'an wuru'u aita-paaba-karu di'oraz amazada di'iki'oraz, madiwautapa-ka'o karikaonan Tominkaru awun za'a. Tominkaru paradan saadinpa'oraz kian kawan, "Pidannao taapinan aita-paaba'o nii manawun, mazan Tominkaru kaiwaan ìaitapaabanuz pakaakinapa-kida-kinaa nii ìdyaun."[†]

²⁰ Na'iki kaina'a ba'oran Tominkaru paradan saadinpa'oraz kian, "Naobanai ati, pidan aita-paaba'oraz di'itipan kida madiwautapa-ka'o karikaonan."[‡]

²¹ Ukau'an aonaa kizi na'ia'oram pidan atadinpan pidan dau'an pada'anpaniaz. Ipai di'oraz aimakaan Tominkaru taanii unao ati kaminka'uta'o nii unao:

²² Ògaru, Apollos, na'iki Peter; di'oraz amazada; kakupa-karu na'iki mawaka-karu; kai na'iki diina'iti'o, ipai wuru kida'a unao idiwau pa'idiwaru,

²³ na'iki unao Christ idiwau, na'iki Christ Tominkaru idiwau.

4

Waunao apostlenao

kaudina'o Christ ati

¹ Udi'itapa Apollos na'iki ògaru, waunao Christ poitorunao karikaonan. Tominkaru taanii wauudin-kizi nii, wakowaada kizi pidannao ati na'apam Tominkaru di'itapanuz pasha'apatan aimakaan, wuru'u aona'oraz uaitapa-kidauzon pidannao ati kotua'a naa.

² Aizii pidan taa-kariwaiz ukauudin-kizi nii, marii usha'apatanuz mishiiman, panaobanaa aipan kawana'ati.

³ Aizii ògaru ati, aonaa usha'apan pabi'i kida unao oo ba'orainao di'itapan an na'iki kadakotin-kidan wuru'u òkaudinanz Tominkaru ati. Upu'u ògaru, aonaa na'apam òkian òkaudin-kizi dau'an.

⁴ Ògaru, òaitapan kawana'ati, kaiman òsha'apatan wuru'u taa-kariwaiz òkaudin-kizi nii, mazan aonaa òkian mani kaiwuru'u òsha'apata wuru'u òkaudin-kizi kaiman manawun. Mazan Naobanai'o nii pa'an wuru'u kowaada'oraz kaiman òsha'apatan òkaudin-kizi oo aonaa.

⁵ Ukau'an, mana'a udi'itapa'ana'a na'iki ukadakotin-kida'ana'a na'apam pidan sha'apatan pakaudin-kizi, wuru'u kamoo aita-kariwaiz kaawan ua'ii. Mishi'oraiman uzaudapa Naobanai Jesus kaawan. Aizii ukaawan dono'o naa, ukanadapan nii aimakaan kida dizinpa'oraz maruta'o-karu ii. Na'iki uaitapa-kidan nii kaimanaiman kandii ni'o pidannao sha'apatan aimakaan kida. Na'iki uruu dono Tominkaru naubaaan nii ipai pidan wuru kawana'ati'i ikaudinanuz pa'ati.

[†] 3:19 Job 5:13 [‡] 3:20 Psalm 94:11

⁶ Ōmin-mishidannao, ōkaiwaa Apollos na'iki ōgaru, ōtukapa-kida-kināa nīi na'iki ōtominapa-kida-kināa nīi unao, na'apa'oram ati'o manawun tawuru'u kii-karuz, "Usha'apata aimakaan soo kakinaorii kida kawana'ati." Uruu aona'o nīi uatadapan bauda'apa'o pidan na'iki ukashadan ba'oran.

⁷ Kanom tomanii pugaru umanawunu'o nīi baokoinao ai? Kanom kaina'a pu'ida'a aona'o Tominkaru taanii mani pu'ati? Ipai aimakaan kida pu'ida'a'oraz Tominkaru di'ikin an, kandii nīi pu'atadinpan, utaa-ka'o pu'u pu'ati mawinipinaa-daun?

⁸ Unao, kaina'a'a naa mooko uzauda-kidan u'ida'a ipai aimakaan uaiapanii? Unao, kaina'a'a naa mooko uzauda-kidan u'ida'a ipai aimakaan Kaimana'o Doronaa taaniaz uka'iita-kināa nīi usha'apatan kaudin-kizai Tominkaru ati? Unao, naobanainou'u naa mooko uzauda-kidan aonaan pu'u zii waunao naobanai-tinan? Kaiman manawun mani ō'ati umishiin an unao naobanainou'u naa, uruu turuu kizi waunao kapam naobanain-tinpan baokopa unao tuma.

⁹ Mazan ōtukapanuz, Tominkaru toman waunao apostlenao awutapa manawun ipai pidannao ai. Waunao na'apa'o pidannao kawan na'aka-kariwaiz zowii-karu nīi iriba'o pidannao kanaapu'u, ipai pidannao na'iki angelnao awunuutapan pu'u.

¹⁰ Waunao, watukapa-ka'o maaitapin-kainao nīi, usha'apanum kau'an waunao Christ poitorunao. Mazan unao, utaapinan aitapaaba'o nīi pa'an, uzaamatinpan idi Christ ida'ati. Waunao, aonaa wataapa-ka'o umanawunnao nīi, mazan unao, utaapinan manawun nīi pa'an. Unao naubaapa-ka'o, mazan waunao aonaa wanaubaapa-ka'o.

¹¹ Pakawan kai waunao wazamazi na'iki maradako; aonaa wakakamichanun; waunao, waba'izii-ka'o; aonaa wadapu nīi wamashaapa-kizi nīi.

¹² Waunao, dadara wakaudin wamashaapa-kināa nīi. Aizii pidannao paradan dono wa'ati kaziwa-kida'o parada-karu ida'an, watoriiinpan nīi, kaiman kizi pa'an aimakaan sha'apan i'ati. Pidannao patakata'utan dono waunao, wataapada i'ha'apatan waunao, aonaa watiwaan wakaunan.

¹³ Pidannao kadakotin-kidan dono waunao dikauda'o ida'an, waunao kaimana'o nīi pa'an waparadan idau'an. Pakawan kai, pidannao taapan waunao na'apa aimakaan kawan aona'oraz naa uaiapa-ka'o.

¹⁴ Ōsaadan di'oraz unao ati, aonaa ōba'azootin-kida'azon idi'o mani unao, mazan ōtominapa-kida-kināa nīi'o na'iki ōkakinaota-kināa nīi'o unao pa'an, usha'apanum kau'an unao, ōdainao kawanu'o ōmarainpan.

¹⁵ Utiichaannao kaina'an pu'u mani iriba padamata, tominapa-kida'o unao mashaapa-karu dau'u Christ ati, mazan kaina'a bauda'apa pidan unao daru kawanu'o. Ōgaru wuru'u unao daru, usha'apanum kau'an ōgaru kiwiitapa'oraz ōkowaadan u'ati Kaimana'o Kuwai, na'iki uruu idi'o umishidanuz Christ Jesus.

¹⁶ Ukau'an ōpishaan unao umashaapa kizi pa'i na'iki udi'itinapa kizi na'apa ōgaru kawan.

¹⁷ Uruu idi'o ōdyuudan Timothy unao di'iti, uruu ōdani kawanu'o ōtaapan na'iki ōmarainapanii. Uruu mishi'o usha'apatan kaudin-kizai Naobanai ati'o. Uru'o nīi nyukunuu-kida unao ati na'apam ōda'anān Christ Jesus, na'apa ōtominapa-kidan na'iki ōkakinaopan kawan mishidainao ipai choochi ōmorowauta-kizi kawana'ati.

¹⁸ Pabi'i kida unao manawun nīi uabatnpan, uzauda-kidan aona'o nīi ōwa'atin ōmorowauta'anān u'ida'ati koshan.

¹⁹ Mazan Naobanai aipan an una'apan, ōwa'atin nīi u'ida'ati kadiman. Uruu dono'o nīi ōaitapan wuru'u atadinpainao pidannao umanawun-tinpan pakadakotinan ida'ana'o karikaonan, ō mishi'o wuru'u kaina'a ma'ozaka-karu i'ida'a, Tominkaru di'iki'oraz.

²⁰ Usha'apanum kau'an Tominkaru kazowautapan dono pidannao, upana'ada ikaduz pama'ozakan ida'an. Pidannao kian an kaina'a i'ida'a Tominkaru ma'ozakan mazan ikaduz aonaa ukaimanan, aonaa Tominkaru kazowautapanii mani wuru'u inaouz.

²¹ Aizii ōwa'atin dono, sha'apa'oram kaduz ida'an uaiapan ōwa'atin u'ida'ati? Uaiapa ōwa'atin ba'izi tuma, ō uaiapa sha'a ōwa'atin kamarainpanu'o na'iki kaimana'o nyukunui ida'an?

5

Pidan kaminshu'uinpa'o daua'o

¹ Ukowaada-ka'o ō'ati kaina'a kaminshu'uinapa-karu unao bii'i, wuru'u na'apa'oraz aimakaan sha'apaapa-ka'o oia'o manawun wuru'u. Upu'u zii pidannao aona'oraz iaitapan Tominkaru, aonaa ikashaapan uruu kaduz aimakaan sha'apaapa-ka'o pabii an. Ukowaada-ka'o ō'ati kaina'a daonaiora unao bii a'o, udaiaroitapan padaroaba.

² Mazan upu'u unao, utaapinan umanawunu'o nii! Ukasha'ora'oraz mani mishi'oraiman, na'iki wuru'u daonaora sha'apata'oraz aimakaan na'apa'o, aona'ora'a naa turuu unao taapadan ubaokopatinan unao tuma uchoochiipan dono.

³ Ōgaru, ō'aonaan pu'u padamata unao ai, mazan kaina'a ōgaru unao tuma ōdi'itimpan ii. Na'iki ōaitapa'aka'a naa na'apam nii ōpataka'utan wuru'u pidanz sha'apata'oraz oia'o manawun, na'ia'o kawanu'o manawun ōgaru unao tuma.

⁴ Aizii ubaokopatinan dono'o naa wanaobanaa Jesus uu ida'an, na'iki ōgaru, ōbaokopatinan kapam unao tuma ōdi'itimpan ii, waNaobanaa Jesus ma'ozakan ida'an,

⁵ marii pa'i utaan wuru'u pidanz Satan ati, unanaa oia'oraz pataka'uta-kizinao kizi. Mazan udoronaa kazannaata-ka'o nii wuru dono'o Naobanai Jesus kaawanuz powaa ati.

⁶ Ukau'an unao atadinapanuz, aonaa kaimana'o mani wuru'u. Uaitapanii tawuru'u kii-karuz kaikapa'a: "Masakauda'u sodi'o yeast, upoodada ipai wuru'u poroom-bi'i."^{*}

⁷ Ukau'an marii uzikadan wuru'u kaminshu'uinpa'oraz pidan unao bii iki. Na'apa Israelitena'o zikadauzon kawan ipai yeast padapu iki kida, itaapan ua'ii Passover Kamoon. Uruu unao pa'ina'o poroom-bi'i ukawanu'o nii, aona'oraz ukawiki'ita-ka'o yeast idi. Mishi ōaitapa unao, Tominkaru so'otani'i naa u'oian, na'iki utomanii unao kaiman. Christ zowii-ka'o wa'ati wakazannaata-kinao ni'o wa'ioian kida ai, na'apa kaznizo dani kawan Israelitena'o zowiauzoniaz Passover Kamoon dono.

⁸ Una'apan kau'an, wamarina'ata'a naa kiwiitapa'o wamashaapauzon kaduz, wuru'u oia'oraz na'iki dikauda'oraz. Mishi'oraiman, waizo'ati'i naa Tominkaru wanyukunuu iki, aonaa wadakotinpan ida'an mani karikaonan, na'apa kizi'i naa pa'an waunao bread kawan, aona'oraz ukawiki'ita-ka'o yeast idi, Israelitena'o nikauzonii kawan Passover Kamoon dono.

⁹ Ōsaadanii sha'atii kiwiitapa'oraz ōkaaritan ida'a, ōkiinii unao ati aonaa kizi ubaokopatinpan na'iki uminauda'uitapan pidannao kaminshu'u-shorona'o tuma.

¹⁰ Aizii ōsaadan dono'oraz na'apa, aonaa pidannao mamishida-kainao dau'ana'o mani tawuru'u ōna'apanuz, na'iki pidannao oiainpainaouz pakaminshu'uinpan ida'an, oo na'azootinauzonaouz, oo koidimikinaouz, oo tominkarunitapainaouz toma-kariwai tominkarunao. Mazan aonaa na'itim umashaapan pana'ititapa i'ai, umashaapan pu'u da'a'a imi'i baara'a.

¹¹ Mazan ōsaadanii unao ati, aonaa kizi ubaokopatinpan na'iki uminauda'uitapan pidan dakotina'oraz pumin-mishidan nii, mazan upu'a'oraz zii ukaminshu'uinpan, oo na'azootinauzo, oo tominkaruniitapa'o toma-kariwai tominkarunao, oo parada'o dikauda kida'o aimakaan ba'orainao dau'an, oo po'idipauzo, oo koidimiki. Aonaa shaa pa'i uaroopa'ana'a na'apa'o pidan tuma.

¹²⁻¹³ Ōgaru aonaa ōkaudin-kizi mani wuru'u ōdi'itapa kizi na'apam ōsha'apatan na'iki ōkakinaotan pidannao mamishida-kainao. Tominkaru'o nii pataka'uta inao l'oian kida dikiin ii. Mazan unao, ukaudin-kizi pa'an wuru'u ukakinaotanuz umin-mishidannao, sha'apaapainaouz oia'o. Na'apa Tominkaru paradan saadauzo-kariwaiz kian kawan, "Aonaa utaapada'ana'a wuru'u pidan sha'apata'oraz oia'o na'an unao bii'i."[†]

6

Mishidainao sakitapadan pakasharutaakan

¹ Aizii na'ia'oram an unao kasharutaakan pumin-mishidan tuma, mana'a pumako'ona'a pukaakapa'anan pumin-mishidan kootoopauzonao ati, aona'oraz imishidan Tominkaru. Mishi'oraiman, pupishaa pa'an mishidainao puchoochin ainaouz sakitapadan wuru'u ukasharutaakanuz.

² Mishi, unao uaitapanii diina'iti'i Tominkaru pidanannaou'o nii wuru'u kootowa'o ni'oraz pidannao mashaapa'oraz ipai na'ia'akan. Ukau'an, unao turuu kapam usakitapadan masha'apannaa kida'oraz kasharutaaka-karu kida unao bii ana'oraz.

³ Mishi, uaitapanii waunaou'o nii wuru'u kootowa'o ni'oraz angelnao diina'iti'i. Ukau'an, unao turuu kapam udi'itapan na'iki usakitapadan wuru'u kasharutaaka-karu kida kai'oraz mashaapa-karu ida'a.

⁴ Una'apan kau'an, na'apainim an pukasharutaakan pumin-mishidan tuma, mana'a pumako'ona'a kootoopauzonao di'iti, aona'oraz imishidan Tominkaru. Inao aona'o turuu isakitapadan ukasharutaakanuz.

* 5:6 Galatians 5:9 † 5:12-13 Deuteronomy 17:7

⁵ Ōkian u'ati kaikapa'a ōba'azoo-kida'azon unao. Aonaa mooko zoobaba bauda'apa pidan nii unao bii'i aitaapaaba'o, ka'iita'o padi'itapan na'iki pasakitapadan mishidainao kasharutaakanuz? Mishi kaina'a'o wuru'u.

⁶ Mazan unao, umakon mamishida-kainao di'iti, na'iki ukaakapan umin-mishidan i'ati, na'iki uaipan Isakitapadan ukasharutaakanuz.

⁷ Aizii wuru'u ukaakapaakanuz, na'iki una'akanuzu umin-mishidannao kootowapakizai iti, na'apa'o aida-kida unao aonaa umashaapan mishidainao kawan. Pumin-mishidan sha'apatan an aimakaan dikauda'o pu'ati, oo uzaamatan an pusha'apauzi, kaimana'o nii zii putuudan an punyukunuu pukaakapaan ai pa'an uruu kootoopauzo ati.

⁸ Mazan unao, aonaa ukashaapan una'apata-ka'o. Mishi'oraiman naou'u naa sha'apata'oraz dikauda'o aimakaan, na'iki uzaamatan baokoinao sha'apauz i'ai, na'iki usha'apatan di'oraz aimakaan umin-mishidannao ati'o.

⁹ Mishi, uaitapanii wuru'u pidannao sha'apatinaouz dikauda kida'o aimakaan, aona'o nii iwiizi nii Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii. Aonaa umariidautina'ana'a. Pidannao kaminshu'uinpainao, pidannao tominkaruniitapainao aimakaan karikaonan, pidannao kiaapainao aonaa pamin-mazidan mani, daonaioranao kiaapaakauzonoauz pa'atiaaka,

¹⁰ pidannao koidimikinao, pidannao na'azootinauzonao, pidannao po'idipauzonao, pidannao parada'o dikauda kida'o aimakaan ba'orainao dau'an, pidannao kazatainao pairiban sha'apauz; wuru'u pidannao sha'apatinaouz na'apa kida'oraz aimakaan, ina'o aona'o nii iwiizi nii Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii.

¹¹ Kiwiitapa, na'apa'o da'i pabi'i unao mashaapauzon. Mazan unao chikaa-kariwai'i naa u'oian ai, Tominkaru buutani'i naa pa'idiwau nii. Na'iki udakotani'i naa unao kaimana'o pidannao nii Naobanai Jesus Christ ma'ozakan ida'an, na'iki waTominkarun Doronaa ida'an.

Ukonaukii-kida Tominkaru umashaapan ida'an u'ati

¹² Aizii pabi'i unao mishidainao kian, “Ōgaru, kashaapa-ka'o ōsha'apatan kanom karikaonan ōaiapanii.” Mishi'o wuru'u, mazan aonaa ipai mani aimakaan ōsha'apatanii kaimana'o ō'ati wuru'u. Pabi'i unao kian, “Ōgaru, kashaapa-ka'o ōsha'apatan kanom karikaonan ōaiapanii,” mazan ōgaru aona'o nii ōkashaapan na'ia'oram aimakaan kazowautapan ōgaru.

¹³ Mazan ba'oran kian nii, “Wanyukunui toma-ka'o watoba ati'o na'iki watoba toma-ka'o wanyukunui ati'o.” Mishi'o wuru'u, mazan diina'iti'i wa'aokazi'ian dono'o naa, aona'o ni'i naa powa'a wanyukunui nii, usha'apanum kau'an aona'o ni'i naa wananaa aipan wanyukunui. Mazan aonaa kaimana'o mani wuru'u wakaiwaan wananaa kaminshu'uinapa-karu dau'ati. Mishi'oraiman marii washa'apatan aimakaan kida wananaa ida'an, Naobanai Jesus aipan kawana'ati. Na'iki Naobanai Jesus wuru'u kazowautapa'oraz wananaa.

¹⁴ Pama'ozakan ida'an Tominkaru kadishita-kidan Naobanai Jesus mawaka-karu di'iki, na'iki ukadishita-kidan nii kapam waunao mawaka-karu di'iki pama'ozakan ida'an.

¹⁵ Mishi, unao uaitapanii unanaa zaamatimpa'o Christ nanaa di'iti. Ukau'an aonaa turuu ōzaamatan Christ nanaa na'iki ōbauda'apatanuz kaminshu'u-shoroaba nanaa di'iti. Aonaa turuu, aonaa masakauda'u!

¹⁶ Aonaa mooko uaitapan pidan kiaapa'oraz kaminshu'u-shoroaba, ubauda'apatinan otuma wuru'u? Usaadinpan kawan Tominkaru kaaritan ida'a, ukian, “Daonaiora kiaapan dono zun, wuru'u daonaiora na'iki zun bauda'apa'o kawanu'o inanaa.”

¹⁷ Mazan pidan zaamatina'oraz Naobanai Jesus di'iti, uruu ubauda'apatinan utuma wuru'u panyukunuu ii.

¹⁸ Mana'a ukaminshu'uinpa'ana'a. Ipai ba'oran aimakaan oii kida'o pidan sha'apatanii, aonaa usha'apatan unanaa. Mazan pidan kiaapa'oraz aonaa pamin-mazidan mani, usha'apatan aimakaan dikauda'o manawun pananaa ati wuru'u.

¹⁹ Mishi, unao uaitapanii unanaa Kaimana'o Doronaa mashaapa-kizi wuru'u. Uruu mashaapa'oraz unao ida'a na'iki uruu Tominkaru taaniaz unao ati. Ukau'an unao aonaa turuu usha'apainpan uaipan kawana'ati, mazan Tominkaru idiwau unao,

²⁰ usha'apanum kau'an Tominkaru toriini'i naa unao. Ukau'an, ipai aimakaan usha'apatanii unanaa kida ida'an aida-kida kizi na'apam ukonaukii-kidan Tominkaru.

7

Kakinaorii kaudaiaruinao na'iki kaudaiaroinao ati'o

¹ Aizii, ōkowaadan nii na'apam ōdi'itinnan tawuru kida dau'ana'a upishaanuz ōgaru, usaadaniaz ukaaritan ida'a. Mishi kaimana'o wuru'u daonaiora mashaapan an maudaiaro-daun.

² Mazan ukaina'an idi iriba manawun kaminshu'u inapa-karu, marii daonaiora mazidan na'iki ukiaapan soo paudaiaro. Zuna na'apa kapam. Marii omazidan na'iki okiaipan soo paudaiaru tuma.

³ Na'iki daonaiora, aonaa kizi umaaiapakan paudaiaro oaipan an uruu, usha'apanum kau'an odaiaru uruu. Zuna na'apa kapam, aonaa kizi omaaiapakan paudaiaru uaipan an oroo, usha'apanum kau'an udaiaro oroo.

⁴ Na'iki aonaa paba'orani'o mani okazowautapan pananaa, mazan odaiaru wuru'u kazowautapa'o onanaa kapam. Na'apa kapam daonaiora, aonaa paba'orani'o mani ukazowautapan pananaa, mazan udaiaro wuru'u kazowautapa'o unanaa kapam.

⁵ Mana'a umaraina'ana'a unanaa udaiaru ai oo udaiaro ai. Soo mishi unyukunuu na'apa kidaakan an, uruu aonaa kizi ukiaapaakan na'apauda'um kamoo sodi karikaonan, uruu turuu kizi utaan amazada utoriinapa-tin-kinanaa nii. Mazan udauna'an, turua'a naa koshan ukiaapaakan. Aonaa kizi Satan tiwaa-kidapan unao, usha'apanum kau'an unao mazidainao aonaa uka'iitan utuudan unyukunuu tomunu'iki manawun ukiaapaakan ai.

⁶ Mazan kaiwuru'u ðna'apanuz, aonaa ðtaan mani kakinaorii wuru'u aonaa kizi ukiaapaakan na'apauda'um kamoo karikaonan.

⁷ Tuukii zii mani ukaimanan ð'ati ipai unao mishidainao mashaapan an paba'oran, ôgaru kawan. Mazan Tominkaru taa pabi'i mishidainao ati ðka'iita-kinanaa nii pamashaapan mazida'o pidan nii, na'iki ba'orainao mishidainao ati utaa ðka'iita-kinanaa nii pamashaapan paba'oran, aonaa ðmazidan.

⁸ Aizii, ôparada'azon wunao ati'i, aona'oraz naa ðkaudaiarun oo ðkaudaiaron, na'iki zunnao ati mawakainauz naa ðdaiarunao. Kaimana'o wuru'u umashaapanuz uba'oran, ôgaru kawan.

⁹ Mazan aonaan an uka'iitan udadaradapan unyukunuu zun ai oo daonaiora ai, ukau'an kaiman pa'an umazidan koshan, una'azootapan ai zun oo daonaiora tuukii manawun.

¹⁰ Aizii, ôparadan unao ati mishidainao mazidainauz naa. (Wuru'u kakinaorii aonaa ôgaru di'iki'o mani, mazan Naobanai Jesus di'iki'o pa'an wuru'u kakinaorii.) Ôparadan unao daiaroinao ati, mana'a pumuuda'ana'a pudaiaru.

¹¹ Mazan pumuudan an pudaiaru, ukau'an paba'orantina'a naa pumashaapa, oo puaipan an pumashaapan pidan mazida'o nii, pukiwa pudaiaru di'iti powa'a iti, pukaimanaaka utuma koshan. Na'iki ôparadan unao daiaruinao ati kapam, mana'a pumuuda'ana'a pudaiaro.

¹² Aizii, ôparadan unao baokoinao mishidainao ati, mazidainauz pidan mamishida-ka'o tuma, (wuru'u kakinaorii ôgaru di'iki'o, aonaa Naobanai Jesus di'iki'o mani). Na'ia'oram unao daonaioranao mazida'o zun tuma aona'oraz omishidan Jesus, na'iki pakawan oaipan pamashaapan pumin-mazidan nii, aonaa pumuuda'ana'a oroo.

¹³ Na'iki pugaru zun mishidapa'o Jesus, mazida'o daonaiora tuma aona'oraz umishidan Jesus, na'iki pakawan uaipan pamashaapan pumin-mazidan nii, aonaa pumuuda'ana'a uruu.

¹⁴ Usha'apanum kau'an wuru'u daonaiora aona'oraz umishidan Jesus, kaiman Tominkaru saabaan uruu ubauda'apatinan ida'an paudaiaro di'iti, mishidapa'oraz Jesus. Na'iki zun aona'oraz omishidan Jesus, kaiman Tominkaru saabaan oroo obauda'apatinan ida'an paudaiaru di'iti, mishidapa'oraz Jesus. Aonaan an mani umishiin Tominkaru saabaan kaiman pudaiaro, oo pudaiaru aona'oraz zii umishidan, unao dainao aonaa mani Tominkaru saabaan kaiman pa'ati. Mazan umishiin idi, kaiman Tominkaru saabaan unao dainao kapam.

¹⁵ Mazan wuru'u pidan aona'oraz umishidapan oo omishidapan Jesus muuda'azon an pamin-mazidan mishidapa'oraz Jesus, marii umakon oo omakon. Na'apa'o sha'apan an, pidan mishidapa'oraz, aona'a naa powa'a uruu oo oroo mashaapan mazida'o pidan nii. Mazan Tominkaru zaamatan waunao mishidainauz Jesus, wamashaapa-kizi konaukii na'iki kaiman ipai pidanao tuma.

¹⁶ Panaadon unao daiaroinao mishidapainauz Jesus, unao ida'ana'o nii udaiarunao mishidan Jesus, na'apa unao kawan. Na'apa kapam unao daiaruinao, mishidapainauz Jesus, panaadon unao ida'ana'o nii udaiaronao mishidan Jesus na'apa unao kawan.

Umashaapa uwa'atin dono'o kawan Tominkaru ida'ati

¹⁷ Di'oraz kakinaorii ðtaanii ba'oran mishidainao ati ba'oran wiizai iainao kidaz. Marii ipai unao mashaapan pakawan wuru'u mashaapa-karu kaduz ida'a Naobanai Tominkaru muuda-kiziz pugaru, uzaamatan ua'ia'oraz pugaru mishidapa'o nii Jesus.

¹⁸ Kaikapa'o ati'o kaiwuru'u ōkianuz: Aizii pidan choota-kariwaiz* Jewnao kakinaorinaa kawana'ati, Tominkaru zaamatan ua'ii uruu, aonaa kizi utiwaan papana'adan pachoota-kaoz. Na'apa kapam, Tominkaru zaamatan dono pidan aona'oraz uchoota-kaoz Jewnao kakinaorinaa kawana'ati, aonaa kizi'i naa uaipan pachoota-kaoz.

¹⁹ Usha'apanum kau'an aonaa umanawunu'o aimaakan mani wuru'u pidan choota-kaoz oo aonaa uchoota-kaoz. Mazan kanom pa'an umanawunu'o nii, washa'apatan pa'an aimaakan kida Tominkaru aipaniaz washa'apatan.

²⁰ Ukau'an ipai unao, pakawan una'a, umashaapauzonuz kaduz ida'a, Tominkaru zaamatan ua'ia'oraz unao mishidapainao nii Jesus.

²¹ Aizii pugaru torii-kariwai poitorui† nii Tominkaru zaamatan ua'ii pugaru, mana'a putaapada'ana'a pupoitoruitapa-kaoz kasharutapan punyukunuu. Mazan na'apainim an pidan toria'oraz pugaru kian pu'ati, "aizii turua'a naa pumakon," pumako'o naa, uruu aonaa kizi pupoitoruitapa-kaoz.

²² Pugaru poitoruitapa-kariwaiz Tominkaru zaamatan ua'ii pugaru, na'apa'o pugaru pidan kawan muuda-kariwaiz naa upoitoruitapa-kaoz ai, usha'apanum kau'an Naobanai Jesus muudin-kidani'i naa pugaru oia'o poitoruitapan ai. Aizii pugaru na'apa kapam, aona'oraz pidan torian papoitoru nii Tominkaru zaamatan ua'ii pugaru, mazan aizii Christ poitoru'u naa pa'an pugaru.

²³ Unao Tominkaru toriini'i naa. Ukau'an mana'a naa upoitoruitapa-kidina'ana'a pidan-nao ati.

²⁴ Ōmin-mishidannao, pakawan umashaapa na'apa Tominkaru zaamatan di'iki'o kawan unao, mishidapainao nii Jesus.

Pidannao aona'oraz zii ikaudaiaron oo ikaudaiaron

²⁵ Aizii, ōparadan nii wuru dau'ana'a upishaanuzu pidannao dau'an aona'oraz zii ikaudaiaron oo ikaudaiaron. Aonaa Naobanai Jesus taan kakinaorii uruu dau'an. Mazan Naobanai Jesus, dobata ukamink'utan ōgaru, ukau'an ōmishida unao uruu umishidan ōparadan. Uruu idi kaikapa'a ōdi'itinpan kaimana'o aimaakan dau'an unao sha'apatan ni'o.

²⁶ Amazada dadaradinan idi'i naa kai, ō'itiiman powa'a zii ukaimanan pa'an mishidainao, aona'oraz zii ikaudaiaron oo ikaudaiaron mashaapan paba'oran.

²⁷ Mazan aizii pugaru kaina'a'ora'a naa pudaiaro, aonaa pudorota'ana'a na'apam kizi pumuudan oro. Aizii aonaan an zii pudaiaro nii, aonaa pudorota'ana'a pudaiaro nii.

²⁸ Mazan aizii putoman an punyukunuu na'iki pumazidan naa, aonaa oia'o mani wuru'u pusha'apataniaz. Na'iki zun aona'oraz zii okaudaiaron, otoman panyukunuu na'iki omazidan naa, aonaa oia'o mani wuru'u osha'apataniaz. Mazan wuru'u pidannao kaudaiaruinao oo kaudaiaruinao, Ibaiaapan nii dadara'o mashaapa-karu na'iki kasha'ora kida'a aimaakan kai'oraz mashaapa-karu ida'a, na'iki aonaa ōaipan ubaiaapan na'apa kida'oraz aimaakan.

²⁹ Ōmin-mishidannao, ōaipan uitapan wuru dau'ana'a. Wuru'u wamashaapanuz kai di'oraz amazada ida'a, aona'o ni'i naa utomunu'ikin, uruu uikodan naa patokon. Uruu idi'o ōkian daonaioranao ati kaudaiaruinaouz: Aonaa utaapada'ana'a ukaudaiaronuz awautapan udi'itinpan usha'apata'azon ai kaudin-kizai Naobanai Jesus ati.

³⁰ Na'iki na'apa kapam unao mishidainao zaadinainao, aonaa udi'itinpa'ana'a tuukia'a naa manawun ukasha'oran dau'u. Na'iki unao mishidainao konaukii-tinainao, aonaa udi'itinpa'ana'a soo ukonaukiitinan dau'u karikaonan. Na'apa kapam unao mishidainao toriainao aimaakan kida, aonaa udi'itinpa'ana'a tuukia'a naa manawun usha'apuz kida dau'u.

³¹ Na'iki unao mishidainao sha'apaapainao aimaakan kida pamashaapa-kinnaa nii wuru amazada ida'a'a, aonaa udi'itinpa'ana'a tuukia'a naa manawun usha'apaapaniaz kida dau'u. Usha'apanum kau'an wuru'u mashaapa-karu kaduz di'oraz amazada ida'a kai, na'iki ipai aimaakan kida pidan sha'apaapaniaz pamashaapa-kinnaa nii da'a'a, kadimana'o ni'i naa uikodan patokon.

³² Aonaa ōaipan udi'itinpan tuukia'a naa manawun na'apam kizi umashaapan. Daonaiora aona'oraz zii udaiaro nii, unyukunuu pasha'apatan dau'an kaudin-kizai Naobanai Jesus ati, uaipan pasha'apatinan Tominkaru aipan kawana'ati.

³³ Mazan daonaiora mazida'oraz, unyukunuu pasha'apatan dau'an aimaakan kida imashaapa-kinnaa nii di'oraz amazada ida'a, usha'apanum kau'an uaipan idi pataapan paudaiaro kaiman.

* **7:18 choota-kariwaiz:** Putukapa 'chootin-karu' dau'a'o, kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

† **7:21 torii-kariwai poitorui:** Putukapa kaarita tokon ii Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

³⁴ Uruu idi dya'utam udi'itinpan, uaipan pasha'apatinan Naobanai aipan kawana'ati, mazan ukonaukii-kida'azon paudaiaro kapam. Na'apa kapam, zun mawaka'oraz naa odaiaru oo zun aona'oraz zii odaiaru nii, onyukunuu tuukii osha'apatan dau'an kaudin-kizai Tominkaru ati. Oaipan ipai aimakaan pasha'apatanii pananaa ida'an na'iki padi'itinpan ida'an Tominkaru ati pa'idiwara. Mazan zun mazida'oraz, odi'itinpan pasha'apatan dau'an aimakaan kida imashaapa-kinaa nii, usha'apanum kau'an oaipan idi pasha'apatan aimakaan kida paudaiaru nyukunuu kawana'ati.

³⁵ Ōkianuz unao ati kaikapa'a, ōkaminka'uta-kinaa ni'o unao, udi'itapa kizi kanom kaimana'o aimakaan usha'apatan nii. Aonaa ōtiwaan mani ōtaan kakinaorii u'ati wuru'u. Mishi'oraiman ōkaminka'uta'azon unao umashaapa-kizi kaiman, Naobanai pidanannao mashaapan aiapa-ka'o kawana'ati. Uruu turuu kizi usha'apatan kaudin-kizai soo Naobanai Jesus ati karikaonan, na'iki aonaa kizi udi'itinpan usha'apatan dau'u ba'oran aimakaan.

³⁶ Mazan aizii dii mani pugaru kaina'a zun pudaiaro ni'o, maskonnao-tinpa'ora'a naa, na'iki tuukii puaipan oroo, pudi'itinpan soo pumazidan dau'u otuma. Ukau'an turuu pamazidan, na'iki aonaa oia'o mani wuru'u.

³⁷ Mazan aizii putoman punyukunuu aona'o nii pukaudaiaron, na'iki aonaa pidan dyuudan ida'ana'o mani wuru'u pusha'apatanuz aimakaan, na'iki puka'iita pudadaradan punyukunuu puaipan ai zun, kaimana'o aimakaan wuru'u pusha'apataniaz.

³⁸ Ukau'an wuru'u pidan mazida'oraz paudaiaro ni'o tuma, kaimana'o aimakaan wuru'u usha'apataniaz, na'iki pidan aona'oraz ukauaiaron, aimakaan powa'a'o zii ukaimanan wuru'u usha'apataniaz.

Zunnao mishidainao, mawakainaozunnao idaiarunao

³⁹ Aizii zun bauta'apatinano paudaiaru di'iti ukakupan pu'u. Mazan odaiaru mawakan an, turuu omazidan na'ia'oram pidan tuma oaiapanii. Mazan marii omazidan pidan mishida'o tuma.

⁴⁰ Mazan ōgaru ōdi'itinpan, powa'a'o nii zii pa'an ukaimanan omashaapan an paba'oran, aonaa okaudaiarun koshan. Mazan ō'iitiiman kaiman pa'an unao abatan na'apam ōkian, usha'apanum kau'an Tominkaru Doronaa kazowautapanii ōgaru, unao kawan.

8

Uzai dunaa taa-ka'o toma-kariwai tominkarunao ati

¹ Aizii ōdako'atin nii upishaanuz, waunao mishidainao nikan daua'oraz dunai, wuru'u taa-kariwaiz toma-kariwai tominkarunao ati. Waaitapa ipai waunao ida'a kaina'a aitapa-karu. Aitapa-karu toman waunao atadinapa, mazan wakamarainapanun ida'an wama'ozakadan nii wamin-mishidannao pa'an.

² Pidan zauda-kida'oraz paaitapa aimakaan dobata manawun, aona'o zii uaitapan aimakaan wuru'u.

³ Mazan mishi, Tominkaru aitapa pa'an pidan marainpa'oraz paugaru.

⁴ Ukau'an, kaikapa'a ōkianu'u dunai nika-ka'o dau'an, taa-kariwaiz toma-kariwai tominkarunao ati: waaitapa aimakaan toma-kariwaiz tominkarunao nii, aonaa mishi'o Tominkaru mani wuru'u, mazan waaitapa kaina'a bauta'apa Tominkaru pa'an.

⁵ Mishi, ukaina'an pu'u aimakaan kida dakota-kariwaiz tominkarunao nii aokazi ii, oo imi'i baara'a, (na'iki kaina'a iriba pidan dakotanii tominkarunao nii na'iki naobanainao nii),

⁶ waunao ati kaina'a bauta'apa Tominkaru karikaonan, waDaru. Uruu toma'oraz ipai aimakaan kida, na'iki wamashaapan uruu ati'o. Na'iki kaina'a bauta'apa Naobanai karikaonan, Jesus Christ. Ipai aimakaan kida toma-ka'o uruu ida'ana'o pa'idiwara, na'iki wamashaapan uruu ida'ana'o.

⁷ Mazan aonaa ipai mani pidannao aitapan, aonaa kakupa'o mani wuru'u toma-kariwaiz tominkarunao. Pabi'i pidannao naudina'ora'a naa i'ati pamishidan wuru'u toma-kariwaiz tominkarunao na'iki itaapan Idyaan kakupainao nii. Ukau'an inikan dono dunai, pakawan i'di'itinpan udau'u, taa-kariwai kawan toma-kariwai tominkaru ati. Uruu idi aonaa i'abatan kaiman panyukunuu ii, i'abatan Isha'apata aimakaan oia'o.

⁸ Mazan wanikan dono wanyukunui, aona'o nii umaonapadan waunao Tominkaru ida'ati. Aizii aonaan dono wanikanuz, aonaa uawutapadan Tominkaru nyukunuu kaimanan wa'ati. Na'iki wanikan dono kapamaz, aonaa utoman waunao kaiman powa'a'o zii Tominkaru ati.

⁹ Mazan pabi'i kida unao, uaitapa aonaa sha'apa'o mani wuru'u dunai nika-ka'o taa-kariwaiz toma-kariwai tominkarunao ati. Mazan uaitapan pa'i, aonaa kizi uwaota-kidan

umin-mishidan aona'oraz zii umishidan ma'ozaka, unikan ida'an wuru'u wanyukunuu unao kawan.

¹⁰ Aizii dii mani pumin-mishidan aona'oraz zii umishidan ma'ozaka, utukapan uaroopan tominkarunao dapunaa ii, uruu idi una'apatan panyukunuu, unikan naa dunai taa-kariwaiz tominkarunao ati, ukian pu'u panyukunuu ii "oia'o wuru'u osha'apataniaz."

¹¹ Ukau'an, pugaru aitapan ida'an aonaa kakupa'o mani wuru'u toma-kariwaiz tominkarunao, pupataka'uin-kidan pumin-mishidan aona'oraz zii umishidan ma'ozaka, uruu ati'oraz kapam Christ mawakan.

¹² Ukau'an pu'oi'an wuru'u, pusha'apata-kidan ida'an pumin-mishidan ati aimakaan uzaua-kidaniaz panyukunuu ii, aonaa kaimana'o mani. Na'iki na'apa'o ida'an, oia'o aimakaan wuru'u pusha'apataniaz Christ ati.

¹³ Ukau'an, owaota-kidan an omin-mishidan oia'o di'iti onikan ida'an dunai, aona'o nii onikauzon dunai powa'a.

9

Aimaakan kida turua'o apostle zaamatan na'iki sha'apatan

¹ Ogaru turuu osha'apainpan oaiapan kawana'ati. Apostle wuru'u ogaru, usha'apanum kau'an otukapanii Jesus wanaobanaa, na'iki okaudinan idi'o uruu ati wuru'u unao mishidanuz Naobanai Jesus.

² Baokoinao pidannao mataapakan pu'u ogaru apostle nii, mazan unao uaitapa apostle pa'an wuru'u ogaruz. Na'iki unao mishidapanuz Naobanai Jesus, uruu kainaabata'o kaimanaiman apostle wuru'u ogaruz, Naobanai Jesus ati.

³ Aizii pidannao dakooapan dono ogaru okaudinan dau'an apostle nii, kaikapa'a odako'atin idyaun:

⁴ Waunao turuu wana'an unao tuma udapu'u na'iki wanikan kapam uwanyukunuu baokopa utuma.

⁵ Waunao turuu wana'akan kapam waudaiaronao mishidainauz, watuma wamakon dono ba'oran wiizai iti kida, na'apa ba'oran apostlenao kawan, na'iki Naobanai Jesus inawuzunao kawan, na'iki Peter kawan.

⁶ Oo Barnabas na'iki ogaru'o nii sha'a karikaonan kaudin waikoda-kinaa nii wapuraatan, watorii-kinaa nii wawanyukunuu?

⁷ Aonaa na'ia'oram soldyaa kaudina'o pawiiizi ati kawinipinaan pawanyukunuu papuraatan idi. Na'iki aonaa na'ia'oram pidan paowa'oraz grape baawu, madizookan papaoriba grape aka. Na'iki aonaa na'ia'oram pidan ka'uza'o kaznizonao oo tapi'iza idi matuzakan pa'uza dunuu.

⁸ Wuru'u kuwai kida okainaabata-kinaaz na'apa'oram ati'o okian pidannao aitapanii kida, mazan aonaa pidan mani karikaonan wuru'u di'itinp'a'oraz na'apa. Kakinaorii na'apa ukian kapam.

⁹ Wuru'u Kakinaorii Tominkaru taaniaz Moses ati kian, "Aonaa puwatudapa'ana'a tapi'iza dako poroom aka udakazaapa-kida-ka'o dono u'ati."* Aizii Tominkaru na'apanuz, aonaa tapi'iza dau'ana'o mani karikaonan.

¹⁰ Mazan una'apanuz waunao dau'ana'o na'iki usaada-ka'o waunao dikin ia'o. Usha'apanum kau'an pidan kawiiiziipa'oraz na'iki pidan karaodapa'oraz paoribai aka, itaitapa panyukunuu ii ika'idiwainan nii kapam wuru'u paoribai aka idi.

¹¹ Wakowaadanuz Kaimana'o Kuwai unao ati, uruu wapaopan kawanu'o paoribai uuda wuru'u. Ukau'an turuu wapishaan unao taan wawanyukunuu nii.

¹² Aizii baokoinao turuu ipishaan unao kaminka'utan idyaun, ikowaadapan idi Kaimana'o Kuwai, waunao aitaniiiman, turuu manawun wapishaan ukaminka'utan waunao.

Mishi waunao turua'o padamata wapishaan aimakaan kida unao ai, wakowaadapan idi kaimana'o kuwai. Mazan waunao, watuuda wabaiaapan ipai sha'apa'oram aimakaan kida, upu'u aonaa wapishaan aimakaan kida u'ai. Uruu aonaa kizi washa'apatan aimakaan awaata'o nii pidan umishidan ai Kaimana'o Kuwai, Christ daua'oraz.

¹³ Mishi unao, uaitapanii pidannao kaudinainauz Tominkaru Dapu ii, ikodan pawanyukunuu nii pakaudinan ida'an na'ii. Na'iki faadaanao kaudinainauz altar, uzai kawaodapa-kizinao di'ii, ikodan panikan nii dunai idi wuru di'iki'i, uzai pidannao na'akaniaz pataan nii Tominkaru ati na'ii.

¹⁴ Ukau'an na'apa'o kapam Naobanai Jesus kian pidan kowaadapa'oraz Kaimana'o Kuwai, marii kizi pidannao abatainaouz ukuwaa taan uwanyukunuu nii.

¹⁵ Mazan ogaru, turua'o padamata opishaan opishaan utaan aimakaan o'ati. Aizii osaadanuz unao ati,

* 9:9 Deuteronomy 25:4

aonaa ðaipan idi'o mani usakadan naa utaan aimakaan kida ð'ati. Kaiman zii pa'an ð'ati ðmawakan an, aonaa ðkazata-kidan ð'atadinapanuz, ðmazamatakanuz ðkakuwaapan winipinaa.

¹⁶ Upu'u zii ðkowaadapan dono Kaimana'o Kuwai, aonaa turuu ðatadinpan uruu ida'an, usha'apanum kau'an ðgaru, Tominkaru dyuudanii kowaadapa'o nii Kaimana'o Kuwai. Na'iki aonaan an ðkowaadan wuru'u Kaimana'o Kuwai, upataka'utan nii ðgaru.

¹⁷ ðkakuwaapan an mani kaimana'o kuwai dau'u ðaipan ati karikaonan, ðpishaa mani pidannao kawinipinaatan ðgaru. Mazan ðkowaadapanuz kaimana'o kuwai aonaa ðaipan ati'o mani, uruu idi'o pa'an ðsha'apatan kaudin-kizai Tominkaru taaniaz ðsha'apatan nii.

¹⁸ Ukau'an kanom ðwinipinaa nii? Soo wuru'u ðkowaadapanuz kaimana'o kuwai, na'iki aonaa ðdakotan uwiniapinaa. Una'apan idi'o aonaa ðpishauzon aimakaan taa-ka'o ð'ati, ðkowaadapan dono Kaimana'o Kuwai ðturuuan pu'u ðpishaan.

¹⁹ Aonaan pu'u pidan poitoru mani ðgaru, mazan upu'u ðtaapinan ipai pidan poitoru kawan. Uruu turuu kizi ðka'iitan kawana'ati ðna'apatan iriba pidannao nyukunuu ðmishida kizi Jesus Christ.

²⁰ ðkaudinano dono Jewnao bii an, na'apa ðmashaapan Jew kawan, turuu kizi ðna'apatan ðnyukunuu ðmishida kizi Jesus Christ. Na'iki ðgaru pidannao tuman dono, da'anainauz naa Jewnao kakinaorinaa, ðgaru na'apa kapam ðnao kawan, ðizo'ati wuru'u kakinaorii ðizo'atipaniaz, turuu kizi ðna'apatan ðnyukunuu ðmishida kizi Jesus Christ, aonaan pu'a'a naa padamata ðtaapan uruu kakinaorii.

²¹ Aizii ðgaru Gentilenao tuman dono, mataapa-kainaouz Jewnao kakinaorinaa, ðgaru na'apa kapam ðmashaapan Gentile kawan, turuu kizi ðna'apatan ðnyukunuu ðmishida kizi Jesus Christ. Mazan aonaa ðkian mani kaiwuru'u aonaa ðizo'atin Tominkaru kakinaorii. Mishi'oraiman, ðgaru, ðizo'ati Christ kakinaorii.

²² ðgaru mishidainao tuman dono, aona'oraz ðmishidapan ma'ozaka, na'apa kapam ðtaapinan ðnao kawan, turuu kizi ðma'ozakadan ðmishidapan powa'a zii Jesus Christ. ðkowaadapan dono kaimana'o kuwai ipai sha'apa'oram kaduz pidannao ati, na'apa ðtiwaan ðtaapinan ipai ðnao kawan. Uruu na'apa'o ida'an turuu kizi ðkaminka'utan pabi'i ðdayaun ðmishida kizi Christ.

²³ ðsha'apatan ipai na'apa kida'oraz aimakaan, pidannao abata kizi Kaimana'o Kuwai. Uruu baokopa kizi mishidainao tuma ðka'iidiwainan kaiman kida'o aimakaan idi, Tominkaru kowaadaniaz pataan nii mishidainao ati.

²⁴ Unao, uaitapanii dimatin-karu dono ipai pidannao dimainao ni'oraz tiwaakan padimaban ida'an, mazan bauda'apa'o nii pidan ðnao bii iki'o winian nii, na'iki uzaamatan taa'azoo-kariwaiz aimakaan uwiniapinaa. Ukau'an na'apa kizi kapam unao pidan dimaba'o kawan, uzaamata kizi Tominkaru taa'azooniaz aimakaan.

²⁵ Ipai pidannao dimainao ni'oraz ðsha'apatinan soo patominapa-kida-ka'o kawana'ati. Aizii wuru'u ðsha'apatanz na'apa kida'oraz aimakaan, ðaipan idi aimakaan taa-ka'o pa'ati, aona'o ni'oraz una'an karikaonan. Mazan waunao mishidainao, washa'apatinan watominapa-kida-ka'o kawana'ati waiapan idi aimakaan taa-ka'o wa'ati karikaonanuo ni'oraz una'an pa'an.

²⁶ Uruu idi'o ðdiman sariapa ðdima-kizi tokon iti. Na'iki ðgaru, na'apa pidan kawan maki-naotina'oraz tiniaaka-karu ida'an, aona'oraz udobaa-kidan patinikan pamin-tiniaakan.

²⁷ ðgaru ðtominapa-kida ðnanaa sha'apata'o nii aimakaan sakitapa'o, na'apa pidan tominapa-kidan kawan pananaa pasha'apatan ida'an dadara kida'o aimakaan dimatin-karu ua'ii. Mishi, ðgaru ðkowaadapanii naa kaimana'o kuwai baokoinao ati. Aizii aonaan an ðmashaapan wuru kawana'ati'i kaimana'o kuwai ðkowaadapaniaz, aona'o nii Tominkaru taan ð'ati utaa'azooniaz.

10

Wakainao-ka'o toma-kariwai tominkarunao ai

¹ ðmin-mishidannao, ðaipan unyukunuan aimakaan kida sha'apa'oraz da'i wadokozu-daunao ati, da'anpainaouz Moses. Tominkaru na'akapan ðnao padyuudan ida'an isha'iz kazannaatapa'o nii ðdayaun. Ipai ðnao taraukan Red Sea pakidiba ida'an.*

² Ipai ðnao chikaawunuinan Moses pidanannao nii, wuru ida'ana'a ðmakonuz isha'iz waranu an na'iki ðtaraukan ida'an paran.

³ Ipai ðnao, ðnika wanyukunui Tominkaru taaniaz ð'ati aokazi iki.†

⁴ Na'iki ipai ðnao, ðtuza kapam wunu Tominkaru taaniaz ð'ati kuba di'iki. ðtuzaan wuru'u kuba di'iki Tominkaru aidaniaz ð'ati, ðchi'ikapa-kizi mapidantaka'o amazada di'ii'aka. Aizii wuru'u kubaz, uruu Christ wuru'u.‡

* 10:1 Exodus 13:21-22; Exodus 14:22-29 † 10:3 Exodus 16:35 ‡ 10:4 Exodus 17:6; Numbers 20:11

⁵ Tominkaru sha'apatan pu'u i'ati na'apa kida'o aimaakan, upu'u zii ipai zaa wadokoza-daunnao, aonaa isha'apatinan Tominkaru nyukunuu kawana'ati. Uruu idi imawakan ipai mapidantaka'o amazada baara ii aka. §

⁶ Aizii ipai di'oraz aimaakan kida sha'apanuz, watominapa-kinaa ni'o wuru'u. Na'iki wakakinaorinaa ni'o, aonaa kizi wana'azootapan oia'o aimaakan kida na'apa inao kawan.*

⁷ Mana'a watominkaruniitapa'ana'a toma-kariwai tominkarunao, pabi'i kida'o wadokoza-daunnao kawan. Usaadinpan kawan idau'an Tominkaru kaaritan ida'a. Ukian, "Wuru'u pidannao aroopan naa na'iki ituzapan naa, na'iki udauna'an ikonaupan naa madoronaa-daun." †

⁸ Mana'a wakaminshu'uinpa'ana'a na'iki aonaa wakiainpa'ana'a ba'oran min-mazidan tuma, pabi'i kida inao sha'apatauzonii kawan. Uruu idi Tominkaru to'oran i'ati na'iki 23,000 imawakan bauda'apa'o kamoo ida'a. ‡

⁹ Mana'a watiwaa-kidapa'ana'a Naobanai Tominkaru, § pabi'i kida'o wadokoza-daunnao tiwaa-kidapauzon kawan uruu. Uruu idi Naobanai Tominkaru to'oran i'ati na'iki uzowian idyaun, udyuudan ida'an kowazaznao aroa'o nii idyaun.*

¹⁰ Na'iki aonaa ukashada'ana'a na'apam Tominkaru taapan unao, pabi'i kida inao na'apauzon kawan. Uruu idi Tominkaru dyuudan pa'angelin zowian idyaun. †

¹¹ Aizii ipai di'oraz aimaakan kida sha'apanuz i'ati, uruu tukapa-kida'o nii kanom turuu sha'apan wa'ati, wash'apatan an aimaakan oii kida'o inao sha'apatan kawan. Na'iki usaada-ka'o kakinaowa'o nii waunao, aonaa kizi wash'apatan na'apa kida'o aimaakan, usha'apanum kau'an waunao wamashaapan maonapa'ora'a naa amazada katokon-tina'azon ida'ati.

¹² Ukau'an, na'ia'oram pidan itiiman ma'ozaka'o pamishidapan, marii uzaudinpan, usha'apanum kau'an aonaan an uzaudinpan, uwaotinan nii oia'o.

¹³ Aizii na'apainim an putiwaa-kidapa-ka'o aimaakan oia'o dau'ati, punyukunuitapa baokoinao pidannao na'apa'o kapam itiwaa-kidapa-ka'o. Mazan Tominkaru mishi'o utaaapan paparadan papidanannao ati. Aona'o nii utapaadan putiwaa-kidapa-ka'o tuukia'a naa manawun, pumaka'iitakan ai. Aizii wuru dono'o putiwaa-kidapa-ka'oaz, Tominkaru toman nii pugaru ma'ozaka, uruu turua'o nii putuudan putiwaa-kidapa-ka'oaz na'iki aona'o nii putaainan oia'o ati.

¹⁴ Ukau'an oimin-mishidannao, omarainapaniinao, mana'a utominkaruniitapa'ana'a toma-kariwai tominkarunao.

¹⁵ Oparadan unao ati, o'paradan kawan aitapainainao pidannao ati. Ukau'an udi'itapa kizi na'apa'oram kaiwuru'u o'paradanuz u'ati.

¹⁶ Watuzan dono wine wuru'u watoriinapa-kidaniaz Tominkaru ati, wanyukunuitapan dono'oraz Jesus mawakan wa'ati, baokopa waunao mishidainao, wabauda'apatinan Christ tuma uizain ida'an. Na'iki wanikan dono bread wadushowaniaz, baokopa waka'iidiwainan Christ nanaa idi. ‡

¹⁷ Wanikan ida'an wuru'u bauda'apa'oraz bread di'iki, ipai waunao wairiban pu'u padamata, baokopa wabauda'apatinan wamin-mishidannao tuma na'iki Christ tuma.

¹⁸ Aushaa udi'itapa mooko tawuru'u Israeliteno. Ibauda'apatinan, inikan ida'an dunai, uzai zowii-kariwai di'iki'o, taa-kariwaiz altar paawa'a Tominkaru ati. §

¹⁹ Aonaa okian mani kaiwuru'u, wuru'u wanyukunui taa-kariwaiz toma-kariwai tominkaru ati powa'a'o zii pa'an umanawunun ba'oran wanyukunui ai. Na'iki aonaa okian mani kaiwuru'u, toma-kariwaiz tominkaru mishi'o ukupun.

²⁰ Mazan okian, wuru'u pidannao tominkarunitapainaoz toma-kariwai, izowian pa'uzanao na'iki itaanuzu oia'o doronainao ati'o karikaonan, aonaa Tominkaru ati'o mani. Na'iki aonaa oiaipan unao bauda'apatinan oia'o doronainao tuma.*

²¹ Aonaa turuu utuzan wine wuru'u koopo di'iki, unyukunuitapa-kinaaz Naobanai Jesus mawakan, uaida-kinaa nii ubauda'apatinpan Naobanai Jesus tuma, na'iki utuzan kapam wine ba'oran koopo di'iki, uaida-kinaa nii ubauda'apatinpan oia'o doronainao tuma. Na'iki aonaa turuu unikan bread, Naobanai Jesus mawakan nyukunuitapa-kinao ni'oraz, na'iki unikan kapam wuru'u wanyukunui oia'o doronainao ati'oraz utaa-ka'o.

²² Washa'apatan an na'apa'o aimaakan wakishauzidan nii Tominkaru, uruu uto'oran nii wa'ati. Waunao aonaa wama'ozakan u'ai. †

§ 10:5 Numbers 14:29-30 * 10:6 Numbers 11:4 † 10:7 Exodus 32:6 ‡ 10:8 Numbers 25:1-18 § 10:9 Ba'oran kaarita di'ii kida usaada-ka'o Christ kii. * 10:9 Numbers 21:5-6 † 10:10 Numbers 16:41-49 ‡ 10:16 Matthew 26:26-28; Mark 14:22-24; Luke 22:19-20 § 10:18 Leviticus 7:6 * 10:20 Deuteronomy 32:17 † 10:22 Deuteronomy 32:21

²³ Pabi'i unao kian, "Ōgaru kashaapa-kaō ōsha'apatan kanom karikaonan ōaiapanii." Mishi'o wuru'u, mazan aonaa ipai mani aimaakan wash'a'apatanii kaimanan wa'ati. Pabi'i unao kian, "Ōgaru kashaapa-kaō ōsha'apatan kanom karikaonan ōaiapanii." Mishi'o wuru'u, mazan aonaa ipai mani aimaakan wash'a'apatanii ma'ozakadan baokoinao mishidainao.‡

²⁴ Ukau'an, aonaa kizi na'ia'oram pidan di'itapan na'iki sha'apatan aimaakan paaiapanii karikaonan. Mishi'oraiman, udi'itapa na'iki usha'apata aimaakan kaminka'uta'o nii ba'oran mishidainao.

²⁵ Turuu punikan sha'apa'oram karikaonan dunai putoriinii dunai selliapa-kizinao iki. Aonaa pupishaa'ana'a na'iki'oram wuru'u dunai.

²⁶ Usha'apanum kau'an, Tominkaru paradan saadinpa'oraz kian, "Imi'i baara na'iki ipai aimaakan kida na'a'oraz Tominkaru idiwau."§

²⁷ Aizii dii mani pidan mamishida-ka'o na'akan pugaru, aroopa'ana'o nii, pumako pumako'ozon an. Na'iki punika kanom karikaonan umaokodanii pu'ati. Aonaa pupishaa'ana'a na'iki'oram uikodan wuru'u wanyukunuiz.

²⁸ Mazan na'ia'oram pidan kian an pu'ati, "Di'oraz wanyukunui taa-kariwai toma-kariwai tominkarunao ati." Ukau'an aonaa punika'ana'azu, na'iki na'apa'o ida'an, aonaa nii pusha'apatan aimaakan pana'iti'o wuru'u pidan nyukunuu ai.

²⁹ Pugaru panaadon pukian punyukunuu ii, aonaa sha'apa'o mani wuru'u unika-kaō, mazan wuru'u ba'oran pidanaz, panaadon ukian panyukunuu ii, aonaa kaimana'o mani wuru'u na'apa'o nika-kaō.

Ukau'an pidan mishida'o pishaan nii, "Na'apam aizii, na'iki kandii nii mooko aonaa ōtaapada-kaō ōsha'apatinan ōnyukunuu kian kawana'ati, ba'oran pidan kian idi panyukunuu ii aonaa kaimana'o mani wuru'u?"

³⁰ "Kaiman pugaru," ōkian an Tominkaru ati ōwanyukunuu dikin ii, kandii nii mooko ba'oran pidan kian ōdau'an ōsha'apatan oia'o ōnikan idiz?

³¹ Ukau'an, puaroopan dono o putuzan dono, oo kanom karikaonan pusha'apatan, pusha'apata kiziz pukonaukii-kida-kinaa nii Tominkaru umanawunun.

³² Aonaa pusha'apata'ana'a aimaakan waota-kida'o nii na'ia'oram pidan uizo'atipan ai Tominkaru. Panaadon wuru'u pidanaz, uruu Jew, oo uruu aonaa Jew mani, oo uruu mishidapa'o Tominkaru.

³³ Ōgaru na'apa ōtiwainan, ōtiwaa ōsha'apatan aimaakan pidannao nyukunuu kaiman-kinaa nii, aonaa ōkasharuta-kinaa nii mani ōnyukunuu. Ōgaru, aonaa ōdi'itapan ōsha'apatan aimaakan ō'ati karikaonan. Mazan ōdi'itapan ōsha'apatan aimaakan ōkaminka'uta-kinaa nii iriba baokoinao pidannao, uruu ida'an kizi ōkaminka'utan ōnao ōmishida kizi Jesus na'iki ōkazannaatin kizi.

11

¹ Uda'an ōkaduz na'apa ōda'anan kawan Christ kaduz.

Zunnao shibatan daua'o pazowau

² Tuukii ōkonaukii-kidan unao, usha'apanum kau'an karikaonan unyukunuitapan ōgaru, na'iki usha'apatinan idi ōdobata-kidaniaz kakinaorii kida kawana'ati.

³ Mazan ōaipan uaitapan Christ kazowautapa'o daonaiora. Na'iki daonaiora kazowautapa'o paudaiaro, na'iki Tominkaru kazowautapa'o Christ.

⁴ Ukau'an daonaiora shibatapa'o pazowau patoriiipan dono Tominkaru ati, oo pakowaadapan dono Tominkaru paradan baokopatin-karu dono choochi ii, kakiba'azonna'o wuru'u usha'apataniaz Christ ati, wuru'u pazowaunaaz.

⁵ Na'iki zun, aona'oraz oshibatapan pazowau patoriiipan dono Tominkaru ati, oo pakowaadapan dono Tominkaru paradan baokopatin-karu dono choochi ii, kakiba'azonna'o wuru'u osha'apataniaz paudaiaru ati, wuru'u pazowaunaaz. Oroo na'apa'o zun kawan ziida-kariwaiz ozowauda.

⁶ Aonaan an zun shibatan pazowau, marii ozowauda dukuta-kaō. Mazan ukakiba'azonnan idi zun ati wuru'u pazowaud dukuta-kaō, oo pazowaud ziida-kaō, ukau'an marii oshibatan pazowau.

⁷ Daonaiora aonaa kanom nii uaiapa-kaō ushibatan pazowau, usha'apanum kau'an Tominkaru toman daonaiora paugaru kawan. Na'iki daonaiora ida'a Tominkaru umanawunun tukapa-kaō. Mazan zun, oroo ida'a daonaiora umanawunun tukapa-kaō.

⁸ Usha'apanum kau'an daonaiora, aonaa utoma-kaō zun di'iki, mazan zun toma-kaō daonaiora di'iki.

⁹ Na'iki daonaiora, aonaa utoma-kaō zun ati, mazan zun toma-kaō daonaiora ati'o.

¹⁰ Ukau'an, marii zun shibatan pazowau, otukapa-kida-kinaa nii paudaiaru kazowautapan paugaru, usha'apanum kau'an kaina'a kapam angelnao awunuutapan.

¹¹ Mazan waunao mishidainao, wamashaapanuz bouda'apatinapa Naobanai Jesus ida'an, aonaa turuu zun sha'apainpan pa'ida'a karikaonan, na'iki daonaiora aonaa turuu usha'apainpan pa'ida'a karikaonan.

¹² Mishi zun toma-kaow kawan daonaiora di'iki, na'apa kapam daonaiora shakatan zun di'iki. Mazan ipai idyaun Tominkaru di'iki'o pa'an.

¹³ Unao, udi'itapa di'oraz aimakaan: Kaimana'o mani wuru'u zun toriinapanuz Tominkaru ati, aonaa oshibatapan pazowau baokopatin-karu dono choochi ii?

¹⁴ Kainaabatinapa'o na'apa'oram pidan kaduz toma-kaow, ukau'an daonaiora kadizotinpan an, kakiba'azonna'o aimakaan wuru'u.

¹⁵ Mazan zun dizo dawua'oraz, uruu aimakaan konaunama'o wuru'u. Usha'apanum kau'an odizo dawua'oraz taa-kaow, ozowau shibarinaa ni'o.

¹⁶ Mazan na'ia'oram pidan kashadaakapa'azo'o wuru dau'ana'a, aonaa na'apam okian powa'a, soo kaikapa'a: Aonaa waunao oo ba'oran mishidapainao Tominkaru taapan ba'oran kaduz kakinaorii wuru aia'a, Ibaokopatinan dono pachoochin ii kida.

*Naobanai Jesus mawakan nyukunuitapa-kinao
(Matthew 26:26-29; Mark 14:22-25; Luke 22:14-20)*

¹⁷ Aizii di'i okakinaota'azoonuzu unao, aonaa okonaukii-kidan unao. Usha'apanum kau'an ubaokopatinan dono uchoochiapa-kizi ii, soo ukaziwan na'iki ukasha'oradan karikaonan umin-mishidannao nyukunuu. Aonaa usha'apatan aimakaan kaimana'o.

¹⁸ Kiwiitapa okia'azon, ukowaada-kaow o'ati kaina'a buutaaka-karu unao bii an uchoochi-ipan dono, na'iki omishida zaa kaiwuru'u kuwaiz.

¹⁹ Mazan mishi, wuru'u buutaaka-karuz unao bii an, uruu ida'an turuu pidannao aitapakaow mishi'oraz pa'an Isha'apatan aimakaan sakitapa Tominkaru aipan kawana'ati.

²⁰ Aizii uaroopa'anan dono baokopa, unyukunuitapa'anan Naobanai Jesus mawakan, aonaa mishi'o mani utaapanuzu umanawunu'o nii.

²¹ Usha'apanum kau'an, aroapa-karu dono, pabi'i kida unao kiwiita'akan naa na'iki uaroopa'akan naa wanyukunui dau'u,* aonaa uzaudapan umin-mishidannao. Uruu idi ba'orainao zamazi idyaun, baokoinao po'idi idyaun.

²² Aonaa mooko udapu nii uaroopa-kizi nii na'iki utuza-kizi nii? Oo kaimana'o sha'a u'ati wuru'u utaapanuz madiwautapa-ka'o nii Tominkaru pidannao, na'iki uba'azootin-kidan umin-mishidannao wuru'u pataka'utinainao? Na'apam uaipan okian u'ati? Upu'u sha'a okonaukii-kida unao? Ogaru aonaa okonaukii-kidan unao, usha'apatan idi na'apa'o!

²³ Wuru'u kakinaorii odobata-kidaniaz unao ati, uruu kakinaorii Naobanai Jesus taaniaz o'ati. Tawuru aiwaka'ana'a Naobanai Jesus zaamata-kida-kaow ua'ii patarubanao ati, uzaamatan bread,

²⁴ na'iki utoriinpan Tominkaru ati udau'an. Udauna'an udushoonuzu, na'iki ukian, "Aizii di'i onanaa taa-kariwai unao dikan ii. Na'apa pa'i usha'apata unyukunuitapa-kinaa nii omawakauzon."

²⁵ Iaroopan dauna'an, na'apa kapam Jesus zaamata'akan koopo kaina'a'oraz wine na'a, na'iki ukian, "Di'oraz wine koopo ida'a'oraz, kainaabata'o mishi'o nii Tominkaru sha'apatan pa'ina'o pasha'apata'azooniaz pidannao ati† oizain ida'an. Na'iki na'apainim dono utuzanzu, unyukunuitapa omawakauzon."

²⁶ Aizii karikaonan unikan kawana'ati di'oraz bread, na'iki utuzan wine di'oraz koopo di'iki, ukowaadapan Naobanai Jesus mawakan dau'a' wuru'u, atii ukaawan powaa ati.

²⁷ Ukau'an, na'ia'oram pidan nikan dono bread na'iki utuzan wine, aonaan pu'u udi'itapan panyukunuu ii aimakaan umanawunu'o wuru'u Naobanai Jesus mawakanuz, oia'o wuru'u usha'apatiniaz, usha'apanum kau'an aonaa utaapan umanawunu'o nii wuru'u Naobanai Jesus mawakanuz.

²⁸ Ukau'an, marii uawunuutin kaimanaiman unyukunuu ii kiwiitapa zii, udauna'an turuu unikan wuru'u bread, na'iki utuzan wine wuru'u koopo ida'a'oraz.

²⁹ Aizii aonaan an udi'itapan unyukunuu ii kanom wuru'u Naobanai nanaa kainaabatapanii, ukau'an unikan dono wuru'u bread na'iki utuzan dono wine, Tominkaru pataka'utan nii unao.

* **11:21** Uruu dono mishidainao aroopauzon baokopa wanyukunui dau'u ina'akaniaz kida, inikan nii kapam poroom-ba'i na'iki ituzan nii wine inyukunuitapa-kinaa nii Naobanai Jesus mawakan. † **11:25** Tominkaru sha'apatan pa'ina'o pasha'apata'azooniaz pidannao ati: uruu dakota-kaow Pa'ina'o Covenant. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'covenant' waranu'u.

³⁰ Uruu idi'o iriba unao karinaan na'iki ukapatin, na'iki pabi'i kida umin-mishidannao mawakan.

³¹ Mazan waawunuutinan an kaimanaiman wanyukunuu ii kiwiitapa zii, aonaa kandii nii Tominkaru pataka'utan waunao.

³² Mazan Naobanai Tominkaru pataka'utan dono waunao, ukakinaotan waunao wuru'u, aonaa kizi wakaboota-ka'o pataka'utin-kizai iti pidannao tuma mamishida-kainaouz Tominkaru.

³³ Uruu idi'omin-mishidannao, ubaokopatinan dono, uaroopa'anan wuru'u wanyukunui dau'u, unyukunuitapa'anan Naobanai Jesus mawakan, uzaudapaaka zii uaroopa kizi baokopa umin-mishidannao tuma.

³⁴ Aizii na'ia'oram unao zamazin an, unika'aka uwanyukunuu udapu ii zii. Uruu aonaa kizi Tominkaru pataka'utan unao ubaokopatinan dono.

Aizii upishaaniaz ba'oran aimakaan kida dau'an, òskitapadan niizu òkaawan dono.

12

Kaimana'o Doronaa taanii waka'iita-kinaa wakaudin

¹ Aizii òmin-mishidannao, òparada'azon tawuru dau'ana'a Kaimana'o Doronaa taanii kidaz, waka'iita-kinaa nii washa'apatan kaudin-kizai Tominkaru ati. Òaipan uaitapan aimakaan mishi'o udau'an.

² Unao, uaitapanii na'apam da'i umashaapauzon aonaan pu'u zii umishidan Tominkaru. Unao pozawatapa-kida-kariwai da'i, utominkaruniitapan ida'an toma-kariwai tominkarunao, aona'oraz ìkakupan.

³ Ukau'an, òaipan uaitapan aonaa na'ia'oram pidan Tominkaru Doronaa kazowautapanii ka'iitan padakoopan Jesus, na'iki aonaa na'ia'oram pidan ka'iitan pakian "Jesus uruu Naobanai," soo Kaimana'o Doronaa* kazowautapan ida'an uruu.

⁴ Kaina'a pabi'inaaka Kaimana'o Doronaa taanii pidan ka'iita-kinaa pasha'apatan kaudin-kizai, mazan uruu Kaimana'o Doronaa wuru'u taa'oraz ipai ìdyaun.

⁵ Kaina'a pabi'inaaka kida na'apam pidannao kaudinan, mazan bauda'apa'o Naobanai Tominkaru ati'o wuru'u kaudin-karuz.

⁶ Na'iki ipai waunao pabi'inaaka kida washa'apatan kaudin-kizai, mazan uruu bauda'apa'oraz Tominkaru kaudina'oraz wa'ida'an na'iki ukaminka'utan waunao ipai aimakaan washa'apatanii ida'a.

⁷ Aizii Kaimana'o Doronaa taanuzu ma'ozaka-kinai wa'ati, waka'iita-kinaa ni'o washa'apatan kaudin-kizai, uruu turuu kizi wakaminka'utan wamin-mishidannao.

⁸ Bauda'apa pidan ati, Kaimana'o Doronaa taa uka'iita-kinaa nii pataan kaimana'o kakinaorii aitapaaba-karu ida'an. Ba'oran ati, utaa uaitapa-kinaa nii dadara'o kuwai Tominkaru di'iki'o.

⁹ Ba'oran ati, Kaimana'o Doronaa taa umanawunu'o mishida-karu. Na'iki ba'oran pidan ati, uruu Kaimana'o Doronaa koshan taa'o uka'iita-kinaa nii pakakudan karinainao pidannao.

¹⁰ Ba'oran ati, Kaimana'o Doronaa taa uka'iita-kinaa nii pasha'apatan umanawunu'o aimakaan kida. Na'iki ba'oran pidan ati, utaa uka'iita-kinaa nii pakowaadan kuwai Tominkaru di'iki'o. Na'iki ba'oran ati, utaa uaitapa-kinaa nii wuru'u kuwaiz Tominkaru Doronaa di'iki'o oo ba'oran doronai di'iki'o karikaonan. Upu'u ba'oran ati, Kaimana'o Doronaa taa uka'iita-kinaa nii paparadan pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitan. Na'iki ba'oran ati, Kaimana'o Doronaa taa uka'iita-kinaa nii pakowaadan na'apa'oram wuru'u kii-karu pana'a'oraz parada-karu ida'an.

¹¹ Mazan uruu bauda'apa Kaimana'o Doronaa wuru'u sha'apata'oraz ipai di'oraz aimakaan kida; paaipan kawana'ati utaan pidannao ati ìka'iita-kinaa nii pasha'apatan kaudin-kizai Tominkaru ati.

Bauda'apa'o nanai mazan iriba'o usha'apauzin kida

¹² Waunao bauda'apa'o wananaa, utoma-ka'o pu'u padamata pabi'inaaka'o wananaa sha'apauzin idi kida. Na'apa'o kapam Christ bauda'apa'o unanaa, na'iki waunao wuru'u unanaa sha'apauzin kidaz.

¹³ Pabi'i kida waunao Jewnao, na'iki baokoinao Gentilena. Pabi'i kida waunao poitoru-inao, na'iki ba'orainao aonaa poitoruinao mani. Mazan ipai waunao chikaawunu-kariwai bauda'apa'o nanai di'iti, uruu bauda'apa'oraz Kaimana'o Doronaa ida'an, na'iki ipai waunao ati taa-ka'o wuru'u Kaimana'o Doronaa wanyukunuu iti.

¹⁴ Wuru'u pidan nanai iriba'o usha'apauzin.

* 12:3 Kaimana'o Doronaa: uruu Tominkaru Doronaa kapam.

¹⁵ Aizii dii mani kidibai kian an, “Ōgaru aonaa ka'ui mani, aonaa ōzaamatinpan nanai ida'ati.” Ukian pu'u padamata na'apa, mazan upu'u aonaa na'apam umazaamatinapakan nanai ida'ati.

¹⁶ Na'iki tainii kian an mani, “Ōgaru aonaa awunui mani, aonaa ōzaamatinpan nanai ida'ati.” Ukian pu'u padamata na'apa, mazan upu'u aonaa na'apam umazaamatinapakan nanai ida'ati.

¹⁷ Aizii ipai mani pidan nanaa, soo pidan awun karikaonan, aonaa na'apam uabatan aimakaan. Na'iki ipai mani pidan nanaa, soo pidan tain karikaonan, aonaa na'apam udamaan aimakaan.

¹⁸ Mazan wananaa kaina'a iriba usha'apauzin kida, na'iki Tominkaru muudan ipai wuru'u wananaa sha'apauzin kidaz paaiapa-kizi ida'a pa'an.

¹⁹ Pidan nanaa sha'apauzin bouda'apan an mani karikaonan, aonaa mani pidan nanaa nii.

²⁰ Pidan nanaa kaina'a iriba usha'apauzin kida, mazan pidan nanaa bouda'apa.

²¹ Ukau'an, waawun, aonaa turuu ukian waka'u ati, “Aonaa ōaipan pugaru!” Na'iki wazowau, aonaa turuu ukian wakidiba ati, “Aonaa ōaipan pugaru!”

²² Mishi'oraiman, tuukii pa'an waaipan wananaa sha'apauzin kida kapat'i'oraz kawan itukapa-ka'o.

²³ Na'iki wananaa sha'apauzin kida wataapaniaz awutapa'o nii imanawunun, ĩnao mishi'oraiman wataapanii kaimana'o ida'an manawun. Na'iki wuru'u wananaa sha'apauzin kidaz aona'oraz waaipan utukapa-ka'o, kaiman wakakamichantan,

²⁴ mazan ba'oran wananaa sha'apauzin kida, aonaa wataapan na'apa wataapan kawan wananaa sha'apauzin kida awutapa'oraz imanawunun. Tominkaru baokopatan ipai wananaa sha'apauzin kida, uruu wananaa sha'apauzin kida aona'oraz imanawunun, ĩnao pa'an kaimana'o ida'ana'oraz manawun wataapan.

²⁵ Ukau'an, na'apa'o ida'an kizi aonaa buutaaka-karu nii wananaa ida'a, mazan ipai kizi pana'a kida'oraz wananaa sha'apauzin kida patumaaka itaapaakan.

²⁶ Bouda'apa'o wananaa sha'apauzin kaziwan an, ipai ba'oran wananaa sha'apauzin kida kaziwan kapam. Na'iki bouda'apa'o wananaa sha'apauzin konaukii-kida-ka'o an, ipai ba'oran wananaa sha'apauzin kida konaukian utuma.

²⁷ Aizii ipai unao Christ nanaa wuru'u, na'iki unanaa sha'apauzin kida wuru'u ipai unao.

²⁸ Na'iki Tominkaru choochin ida'a, wuru'u upidanannaouz: kiwiitapa uzaamata pidanao apostlenao nii, udauna'an prophetnao nii, udauna'an tiichaanao nii. Udauna'an pidanao sha'apatainao nii umanawun kida'o aimakaan. Ba'orainao pidanao kakudapauzonao nii karinainao pidannao; ba'orainao pidanao kaminka'uupauzonao; ba'orainao kazowautapainao nii pamin-mishidannao; ba'orainao pidannao ka'iita'o nii paparadan pana'a'o parada-karu ida'an aona'oraz pidan aitapan.

²⁹ Ukau'an aonaa ipai'o mani pidan zaamata-ka'o apostlenao nii, oo prophetnao nii, oo tiichaanao nii. Aonaa ipai mani pidan ka'iitan pasha'apatan umanawun kida'o aimakaan.

³⁰ Aonaa ipai mani pidan ka'iitan pakakudan karinainao pidannao. Aonaa ipai mani pidan ka'iitan paparadan pana'a'o parada-karu ida'an aona'oraz pidan aitapan. Aonaa ipai mani pidan ka'iitan pakowaadan na'apa'oram wuru'u kii-karu pana'a'oraz parada-karu ida'an.

³¹ Ukau'an utaa unyukunuu di'oraz kaiman kida'o aimakaan dau'ati, uma'ozakadakinaa nii umin-mishidannao.

Mazan aizii ōtukapa-kidan nii aimakaan unao ati powa'a'o zii pa'an umanawunun ipai ba'oran kida ai.

13

Kamarainpan-karu

¹ Ōaitapan pu'u mani ōparadan ipai sha'apa'oram kaduz pidannao paradan ida'an, na'iki angelnao paradan ida'an, mazan aonaan an kamarainpan-karu nii ō'ida'a, ōparadan ikoda'o nii tinin dara-daraapa-ka'o kawanu'o karikaonan.

² Na'iki ōka'iitan pu'u mani ōkakuwaapan Tominkaru di'iki'o kuwai dau'u, na'iki ōaitapan pu'u mani ipai dadara kida'o kuwai Tominkaru di'iki'o, na'iki ōaitapan pu'u mani mishi'o kuwai kida Tominkaru di'iki'o aona'oraz pidan aitapan, na'iki mishida-karu kaina'an pu'u mani ō'ida'a, ōka'iita-kinaa nii ōzikadan midukuo kida, mazan aonaan an kamarainpan-karu nii ō'ida'a, madiwautapa-ka'o karikaonan wuru'u ōgaruz.

³ Ōtaan pu'u mani ipai ōsha'apauz pataka'utinainao ati, na'iki ōkashaapan pu'u mani ōkawaoda-ka'o ōkakupan pu'u, mazan aonaan an kamarainpan-karu nii ō'ida'a, madiwautapa-ka'o wuru'u ōsha'apatanuz na'apa kida'oraz aimakaan.

⁴ Pidan kamarainpanu'o, utuuda panyukunuu pato'oran ai pairibannao ati, na'iki uruu kamunanba'o; aonaa ukishauzin, aonaa u'atadinpan, aonaa utaapinpan umanawunu'o nii pasha'apatanii ida'an.

⁵ Pidan kamarainpanu'o, aonaa umaniinawiikatinan pairibannao ati. Aonaa udi'itapan pasha'apatan aimaakan soo pa'ati karikaonan. Aonaa uto'ora'akazon kadiman. Aonaa unyukunuitapan aimaakan dikauda'o sha'apata-ka'o pa'ati.

⁶ Pidan kamarainpanu'o, aonaa ukonaukii-kidan aimaakan oia'o sha'apata-ka'o, mazan ukonaukii-kida pa'an aimaakan mishi'o na'iki sakitapa'o usha'apata-ka'o.

⁷ Pidan kamarainpanu'o, aonaa ukashadinan pabaiatinan pu'u. Na'iki karikaonan umishidapan pairiban sha'apatan kaimana'o aimaakan. Na'iki uaitapa pairiban sha'apatan nii aimaakan kaimana'o. Na'iki aonaa na'apainim ukashadinan aimaakan dikauda'o sha'apan pu'u pa'ati.

⁸ Kamarainpan-karu, aonaa na'apainim ukatokonon. Mazan wuru'u taa-kariwaiz pidan ka'iita-kinaa nii pakowaadapan Tominkaru di'iki'o kuwai, na'iki wuru'u taa-kariwaiz pidan ka'iita-kinaa nii paparadan parada-karu ida'an aona'oraz pidan aitapan, na'iki wuru'u taa-kariwaiz pidan aitapa-kinaa nii, ipai'o nii ikatokon-tinan.

⁹ Wuru'u aitapa-karu taa-kariwaiz wa'ati, na'iki waka'iitanuz wakowaadan Tominkaru kuwaa, masakauda'u'o karikaonan, aonaa ipai'o mani wuru'u.

¹⁰ Mazan diina'iti'i, aitapa-karu taa-ka'o dono'o naa wa'ati, waaitapa-kinaa nii ipai aimaakan, wuru'u masakauda'u sodi'oraz waaitapan, aona'o ni'i naa powa'a uaiapa-ka'o.

¹¹ Ōkoraidaonaan dono zii da'i, ōparadan na'iki ōdi'itinpan koraidaonaa di'itinpan kawan. Mazan aizii wuru'u ōdyaupainiz naa, aona'a naa powa'a ōdi'itinpan na'iki ōparadan koraidaonaa kawan.

¹² Kai waaitapanuz Tominkaru dau'u, na'apa'o watukapan kawan wadikin ishazaba wanamari ida'a wuru'u, mazan diina'iti'i watukapan nii Tominkaru pa'an. Aimaakan ōaitapanii kai masakauda'u sodi'o karikaonan. Mazan diina'iti'i ōaitapan nii ipai aimaakan kaimanaiman, Tominkaru aitapan kawan ōgaru kaimanaiman.

¹³ Aizii di'i kaina'a idikinauda'u aimaakan karikaonanu'o nii ina'an: mishida-karu, na'iki waaitapanuz mishi'o nii Tominkaru sha'apatan kaimana'o aimaakan wa'ati, na'iki kamarainpan-karu. Mazan umanawunu'oraz manawun, uruu wuru'u kamarainpan-karuz.

14

Kadakotin-karu Kaimana'o Doronaa taanii kida dau'u

¹ Ukau'an utaa unyukunuu tuukii manawun kamarainpan-karu dau'ati. Na'iki tuukii kapam utaa unyukunuu wuru dau'ati'i Kaimana'o Doronaa taaniaz pidan ka'iita-kinaa pasha'apatan kaudin-kizai. Tuukii manawun utaa unyukunuu wuru dau'ati'i, uka'iita-kinaa nii ukowaadan Tominkaru di'iki'o kuwai.

² Usha'apanum kau'an pidan parada'oraz pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitapan, Tominkaru ati'o wuru'u uparadanuz, aonaa pidannao ati'o mani, usha'apanum kau'an aonaa na'ia'oram pidan aitapan na'apa'oram ukian. Kaimana'o Doronaa ma'ozakan ida'an ukowaadan aimaakan mishi kida'o, mazan aona'o nii kanom aitapan.

³ Mazan pidan kowaadapa'oraz Tominkaru di'iki'o kuwai pidannao aitapanii parada-karu ida'an, ukaminka'utan pa'an pamin-mishidannao, uma'ozakadan inyukunuu, na'iki ukonaukiitan Idyaun Ibaiatinan bii'i.

⁴ Ukau'an pidan parada'oraz pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitapan, soo pa'ida'a karikaonan uma'ozakadinan. Mazan pidan kowaadapa'oraz Tominkaru di'iki'o kuwai, pidannao aitapanii parada-karu ida'an, uma'ozakadan pa'an na'iki ukaminka'utan baokopa pamin-mishidannao.

⁵ Ōnaudapa mani ipai unao paradan pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitapan. Mazan tuukii pa'an ōaipan unao kowaadan Tominkaru di'iki'o kuwai pidannao aitapanii parada-karu ida'an. Usha'apanum kau'an pidan kowaadapa'oraz Tominkaru di'iki'o kuwai, powa'a umanawunun pidan parada'oraz ai pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitapan. Soo mishi pidan kaina'an an kowaada'o nii na'apa'oram wuru'u kii-karuz, uruu na'apa'o ida'an mishidapainao ma'ozakada-ka'o nii.

⁶ Ōmin-mishidannao, aizii dii mani ōkaawan u'ida'ati, ōparadan u'ati pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitapan, na'apam nii dii ōkaminka'utan na'iki ōma'ozakadan unao? Mazan aizii dii mani ōkaawan u'ida'ati ōna'akan kuwai Tominkaru aitapakidanii ō'ati, oo ōtominapa-kidan unao Tominkaru paradan dau'u, mishi na'apa'o ida'an ōkaminka'utan nii na'iki ōma'ozakadan nii pa'an unao.

⁷ Aushaa udi'itapa mooko kuwudii oo shamoro,* aona'o nii pidannao aitapan sha'apa'oram uaran wuru'u tau-kariwaiz, soo utau-kao an kaimanaiman.

⁸ Na'iki kuwudii poota-kao an, aonaan an uaran kainaabanan, aona'o nii na'apam soldyaanao minziwan mizaataaka-karu dau'ati.

⁹ Ukau'an na'apa'o nii pukakuwaapan an pana'a'o parada-karu ida'an. Aona'o nii pidannao aitapan kanom dau'a'o wuru'u pukakuwaapanuz. Ukau'an pukakuwaapan amazada ati'o karikaonan.

¹⁰ Kaina'a iriba pana'a kida'o parada-karu da'a'a imi'i baara'a, na'iki ipai wuru'u parada-karu kidaz, kaina'a pidannao aitapa'o paparadanuz.

¹¹ Mazan ōmaaitapakan an pidan paradan, tawarai wuru'u ōgaruz u'ati, na'iki uruu tawarai kapam ō'ati.

¹² Unao, uaipan idi tuukii manawun wuru'u Kaimana'o Doronaa taanii kidaz pidan ka'iita-kinaaz pasha'apatan kaudin-kizai, ukau'an utaa unyukunuu powa'a zii wuru kida dau'ati'i, uma'ozakada-kinaa ni'oraz umin-mishidannao.

¹³ Ukau'an pidan parada'oraz pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitanpan, marii upishaan Tominkaru paaitapa-kinaa nii pakowaadan na'apa'oram wuru'u pakianuz.

¹⁴ Ōtoriiinpan an pana'a'o parada-karu ida'an aona'oraz kanom aitapan, mishi ōdoronaa ida'ana'o karikaonan ōtoriiinapanuz, mazan aonaa ōaitapan na'apa'oram wuru'u ōkian.

¹⁵ Ukau'an, na'apam dii ōsha'apatinan? Ōtoriiinpan nii pana'a'o parada-karu ida'an aona'oraz kanom aitapan, na'iki ōtoriiinpan nii ōaitapanii parada-karu ida'an kapam. Ōkunuitan nii pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitapan, na'iki ōkunuitan nii ōaitapanii parada-karu ida'an kapam.

¹⁶ Pukonaukii-kidan an Tominkaru putoriiinpan ida'an pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitapan, aonaa na'apam pidannao kian "na'apa mishizi," wuru'u dau'ati'i putoriiinapanuz, ĩmaaitapakan idi na'apa'oram pukian.

¹⁷ Pukonaukii-kidan pu'u padamata Tominkaru kaimana'o putoriiinpan ida'an, mazan aonaa putoriiinapanuz ma'ozakadauan wuru'u pidannao abatapainaoz putoriiinpan.

¹⁸ "Kaiman," ōkian Tominkaru ati, ōaitapan idi ōparadan powa'a zii unao ai pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitapan.

¹⁹ Mazan mishidapainao baokopatinpan dono pachoochin ii, kaiman zii pa'an ō'ati ōparadan an baka'iauda'u sodi parada-karu pidannao aitapanii ida'an, ōtominapa-kida-kinaa nii ōmin-mishidannao, ōparadan ai dobata'a naa manawun parada-karu ida'an aona'oraz pidan aitapan.

²⁰ Ōmin-mishidannao, aonaa udi'itinpa'ana'a koraiziannao di'itinpan kawan. Na'iki na'apa kizi pa'an unao pa'ishizoinao kawan, aona'oraz ĩaitapan oia'o. Mazan udi'itinpa kizi pidan dyaupai'o di'itinpan kawan.

²¹ Kaina'a usaadinpan Tominkaru kaaritan ida'a, ukian,

“Ōparadan nii ōpidanannao ati
ba'oran kaduz parada-karu kida ida'an,
na'iki ōparadan nii ĩ'ati
ba'oran kaduz pidannao paradan ida'an.

Mazan una'apan pu'u,
aona'o nii ĩmishidan ōgaru.”†
Naobanai kian.

²² Ukau'an, utukapa aizii, wuru'u pidan paradanuz pana'a'o parada-karu ida'an aona'oraz kanom aitapan, tukapa-kida'o nii Tominkaru ma'ozakan pidannao ati aona'oraz ĩmishidan Christ. Aonaa mishidainao Christ ati'o mani wuru'u parada-karuz pana'a'o parada-karu ida'an. Mazan Tominkaru di'iki'o kuwai kowaadapa-kaoz, mishidainao ati'o pa'an, aonaa pidannao mamishida-kainao ati'o mani.

²³ Aizii dii mani, ipai unao mishidapainao baokopatinan uchoochiipan dono, na'iki wuru'u pidannao aitanpainaouz paparadan pana'a'o parada-karu ida'an aona'oraz kanom aitapan, ĩparadan naa, na'iki kaina'a pabi'i mishidainao kaawan aona'oraz ĩaitapan pana'a'oraz parada-karu, oo pidannao mamishida-kainao kaawan unao choochiipan ida'ati. Aizii ĩabatan idi unao paradan na'apa'o parada-karu ida'an, “Madoronaa-ziiwa wunaou'u,” ĩkian nii unao dau'an.

²⁴ Mazan ipai unao ukowaadapan an Tominkaru di'iki'o kuwai, wuru'u pidannao mamishida-kainaoz na'iki wuru'u mishidainao, aona'oraz ĩaitapan pana'a'o parada-karu,

* 14:7 shamoro: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † 14:21 Isaiah 28:11

aizii İabatan idi na'iki İaitapan idi unao kuwaa, İnyukunuu pishaata-kaao nii pa'oiian kida dau'an. Wuru'u kuwai İabataniaz tukapa-kidan nii na'apa'oram İkaduz.

²⁵ Na'iki aimaakan kida İdzapaniaz panyukunuu ii, ipai'o nii uaitapa-kida-kaao. Uruu idi İkodoru'tukan nii na'iki İtoriiipan nii Tominkaru ati, İkian nii, "Mishi'o, kaina'a Tominkaru da'a'a unao tuma!"

Sha'apatin-karu sakitapa

baokopatin-karu dono choochi ii

²⁶ Kaikapa'o ati'o kaiwuru'u ōkianuz ōmin-mishidannao: Aizii ubaokopatinan dono uchoochin ii, marii ukaiwaan wuru'u Kaimana'o Doronaa taaniaz uka'iita-kinaa nii usha'apatan kaudin-kizai. Kaina'a'o nii pidannao kunuita'o nii, ba'orainao tominapakanan unao, ba'orainao kowaadapan kuwai Tominkaru aitapa-kidaniaz İ'ati, ba'orainao paradan pana'a'o parada-karu ida'an aona'oraz kanom aitanan, na'iki ba'orainao, marii İkowaadan na'apa'oram wuru'u İkianuz. Marii ipai aimaakan sha'apata-kariwaiz, ma'ozakada'o nii ipai mishidapainao.

²⁷ Aizii pidannao parada'azo'o pana'a'o parada-karu ida'an, aona'oraz kanom aitanan, soo dya'utam oo idikinauda'u pidannao paradan taapada-kaao, aonaa powa'a zii mani wuru aia'a. İparadan dono, marii İparadan bauda'apa kida. Aizii ba'oran pidan, marii ukowaadan na'apa'oram wuru'u İkianuz.

²⁸ Mazan aonaan an pidan nii aitapa'o pakowaadan na'apa'oram wuru'u İkianuz, pidannao paradainaoz pana'a'o parada-karu ida'an aona'oraz kanom aitanan, aonaa kizi İparadan. Marii İparadan pa'ida'a na'iki Tominkaru ati.

²⁹ Marii dya'utam oo idikinauda'u pidannao kowaadapan Tominkaru aitapa-kidaniaz kuwai, na'iki ba'orainao, marii İabatan na'iki İdi'itapan wuru'u kuwai, mishi'o wuru'u kuwai Tominkaru di'iki'o oo aonaa.

³⁰ Mazan na'ia'oram an pidan abatapa'oraz na'ii, Tominkaru aitapa-kidan an aimaakan u'ati, marii wuru'u pidan kakuwaapatina'oraz mashaadan, turuu kizi pidan abatapa'oraz kowaadan Tominkaru aitapa-kidaniaz aimaakan u'ati.

³¹ Marii bauda'apa pidan paradan kiwiin, udauna'an ba'oran paradan udawu'ati. Na'apa ipai abatapainaoz tominpan nii na'iki ma'ozakada-kaao nii.

³² Pidannao kowaadapa'o Tominkaru di'iki'o kuwai, turua'o İzaudapan ba'oran ipaian paparan, udauna'an uruu, turuu uparadan naa kapam.

³³ Usha'apanum kau'an Tominkaru, aonaa uaipan washa'apatan aimaakan na'apam karikaonan wabaokopatinan dono choochi ii, mazan uaipan ipai aimaakan sha'apata-kaao kaiman pa'an.

Ukau'an, marii kizi zunnao mashaa İdyaun ubaokopatinan dono uchoochin ii.

³⁴ Na'apa ipai Tominkaru pidannao sha'apainpan kawan İbaokopatinan dono pachoochin di'ii kida, aonaa zunnao taapada-kaao İparadan. Jewnao kakinaorinaa kian kawana'ati, aonaa kizi İkazowautapan baokopatin-karu.

³⁵ İaitapa'azon an aimaakan dau'an, marii İpishaan paudaiarunao padapu ii. Usha'apanum kau'an kakiba'azonna'o wuru'u zun paradan baokopatin-karu dono.

³⁶ Unao Corinth sannao itiiiman Tominkaru Paradan wa'atin soo unao di'iki'o na'iki unao ati'o karikaonan?

³⁷ Na'iki na'ia'oram pidan dakotina'o kowaadapa'o nii Tominkaru di'iki'o kuwai, oo Kaimana'o Doronaa taanii u'ati uka'iita-kinaa nii pasha'apatan kaudin-kizai, marii uaitapan wuru'u ōsaadanii kidaz unao ati, Naobanai Jesus kakinaori wuru'u.

³⁸ Mazan aonaan an utaan panyukunuu ati wuru'u kakinaoriiz, marina'a uruu.

³⁹ Ukau'an ōmin-mishidannao, utaa unyukunuu tuukii ukowaadapan dau'ati Tominkaru di'iki'o kuwai. Mazan aonaa umashaata'ana'a umin-mishidannao paradan pana'a'o parada-karu ida'an aona'oraz kanom aitanan.

⁴⁰ Marii ipai aimaakan sha'apata-kaao kaimana'o ida'an na'iki sakitapa'o ida'an.

15

Kaimana'o kuwai Christ kadishitan dau'a'o

¹ Aizii ōmin-mishidannao, ōnyukunuu-kida'azon u'ati tawuru'u Kaimana'o Kuwai ōkowaadauzoniaz u'ati. Uruu sha'atii umishidaniaz na'iki pakawanu'oraz umishidapan umanawunu'o ida'an.

² Uruu Kaimana'o Kuwai kazannaata'o unao, upakawanun an umishidapan ōkowaadan kawan u'ati. Soo mani umamishidakan an, mazanu'o karikaonan wuru'u umishidapanuz.

³ Ōdobata-kidan kuwai unao ati, uruu dobata-kida-kariwaiz ō'ati. Wuru'u kuwai umanawunu'o manawun: Christ mawakan dau'ana'oraz wa'oiian dikin ii, na'apa usaad-İpan kawana'ati saada-kariwai Tominkaru Paradan ida'a:

⁴ udida-ka'o, na'iki idikinauda'utan kamo'o ida'a ukadishita-kida-ka'o kakupa-karu ida'ati, na'apa usaadinpan kawan saada-kariwai Tominkaru paradan ida'a.

⁵ Christ aidinan Peter ati, udauna'an 12 patominapa-kidaniinao ati.

⁶ Udauna'an, uaidinan uwazoota 500 baokopatinpa'o mishidainao ati. Iriba inao kakupa zii kai, baokoinao mawaka'a naa.

⁷ Na'iki udauna'an uaidinan James ati kapam, na'iki udauna'an ipai apostlenao ati.

⁸ Udauna'an, dawu'itin zii uaidinan o'ati kapam, o'garu na'apa'o koraidaonaa kawan shakata'oraz pakamoon ua'ii.*

⁹ O'garu, awutapa'o omanawunup ipai ba'oran apostlenao ai. Mishi, o'garu, aonaa kanom dikin ii turuu o'dakota-ka'o apostle nii, usha'apanum kau'an o'garu pataka'uta'oraz da'i Tominkaru pidanannao.

¹⁰ Mazan o'apostle-tinan, soo Tominkaru kamunanun idi'o o'ati, na'iki ukamunanunuz o'ati, aonaa madiwautapa-ka'o mani. Usha'apanum kau'an powa'a zii udadaran o'kaudin an ba'orainao apostlenao ai. Mishi aonaa o'garu mani wuru'u sha'apata'oraz aimakaan, mazan Tominkaru pa'an wuru'u kaudina'oraz o'garu ida'an pakamunanun ida'an.

¹¹ Ukau'an, aonaa usha'apan o'ati, o'garu kakuwaapan oo ba'oran apostlenao kakuwaapan, ipai waunao, wakakuwaapan uruu bouda'apa'oraz kuwai dau'u, na'iki uru'u naa wuru'u unao mishidapaniaz.

Kadishita-kida-ka'o nii mawakainao

¹² Aizii waunao wakakuwaapan pu'u Christ kadishita-kida-ka'o dau'u mawaka-karu di'iki, na'apa dii mooko pabi'i unao kian mawakainao, aona'o nii ikadishita-kida-ka'o?

¹³ Umishiin an mani aona'o nii mawakainao kadishita-kida-ka'o mawaka-karu di'iki, ukau'an Christ, aonaa ukadishita-kida-ka'o.

¹⁴ Na'iki aonaan an mani Christ kadishita-kida-ka'o mawaka-karu di'iki, ukau'an madiwautapa-ka'o wuru'u wakakuwaapatinanuz, na'iki unao mishidapanuz madiwautapa-ka'o kapam.

¹⁵ Na'iki waunao apostlenao, wamariidin an naa karikaonan Tominkaru dau'u, usha'apanum kau'an wakian idi Tominkaru kadishita-kida Christ mawaka-karu di'iki. Aizii umishiin an mani aona'o nii mawakainao kadishita-kida-ka'o mawaka-karu di'iki, ukau'an aona'o Tominkaru kadishita-kidan Christ.

¹⁶ Ukau'an umishiin an mani aona'o nii mawakainao kadishita-kida-ka'o, Christ aona'o ukadishita-kida-ka'o kapam.

¹⁷ Na'iki aonaan an mani Christ kadishita-kida-ka'o, ukau'an unao mishidapanuz Christ madiwautapa-ka'o karikaonan, na'iki aonaa zii unao oian kida so'ota-ka'o.

¹⁸ Na'iki aonaan an mani Christ kadishita-kida-ka'o, ukau'an pidannao mishidainaoz Christ mawakainaoz naa, aonaa ikazannaata-ka'o.

¹⁹ Aizii umishiin an mani aona'o nii wakadishita-kida-ka'o, ukau'an wuru'u waba-iatinanuz Christ dikin ii, madiwautapa-ka'o karikaonan. Na'iki waunao, turuu mani wakasha'ora-kida-ka'o ipai pidannao ai, wamishidan idi mariidin-karu'u naa karikaonan.

²⁰ Mazan Christ, mishi'o ukadishita-kida-ka'o mawaka-karu di'iki. Uruu kiwiini'o ukadishitan pidannao mawakainao bii iki. Ukau'an, uruu ida'ana'o waaitapan mishi'o nii mawakainao kadishita-kida-ka'o mawaka-karu di'iki.

²¹ Pidannao mawakan bouda'apa'o pidan sha'apatan idi'o oia'o aimakaan, na'apa kapam pidannao mawakainao kadishitan nii ba'oran pidan sha'apatan idi kaimana'o aimakaan.

²² Ipai pidan mawakauzon, usha'apanum kau'an Adam kaduz inao. Na'apa'o nii kapam ipai mishidainaoz Christ kadishita-kida-ka'o.

²³ Mazan Christ, uruu kiwiini'o ukadishitan. Aizii uwa'atin dono koshan, pidannao mishidainaoz uruu, ikadishitan nii pamawaka-kizi iki.

²⁴ Uruu dauna'an amazada katokon-tinan nii, Christ katokontan nii ipai oia'o doronainao naobanai-tinpainaoz. Na'iki utaan nii padaru Tominkaru ati, wuru'u pakazowautapanuz.

²⁵ Usha'apanum kau'an Christ kazowautapan nii atii Tominkaru waranuita-kidan ipai utarubanao.

²⁶ Mawaka-karu, uruu ukaduzun naa tarubai Christ mainaabatan ni'o.

²⁷ Usha'apanum kau'an Tominkaru paradan kotua'o usaadauzo-ka'o kian, "Tominkaru kazowautapa-kida ipai aimakaan u'ati."† Mazan aitapa-ka'o wuru'u parada-karuz "ipai aimakaan" kia'oraz, aonaa Tominkaru tuma'o ati'o mani wuru'u na'apa-karuz, mazan uruu pa'an kazowautapa-kida'oraz ipai aimakaan Christ ati.

* **15:8** koraidaonaa kawan shakata'oraz pakamoon ua'ii oo "koraidaonaa kawan mashakata-ka'oraz kaiman." † **15:27**

²⁸ Aizii ipai'i naa aimakaan kida muuda-kao dono Christ kazowautapan nii, udauna'an uruu, Tominkaru Daniz, ukazowautapa-kidinan ni'i naa Tominkaru ati. Uruu taa'oraz ipai aimakaan kida Christ kazowautapan nii. Ukau'an Tominkaru, uru'o ni'i naa kazowautapa ipai aimakaan.

²⁹ Aizii umishiin an mani pidannao mawakainao, aona'o nii ikadishita-kida-kao kakupa-karu di'iti, kandii nii mooko pidannao chikaawunuin mawakainao pidannao dikin ii? Kanom wuru'u itiwaniiaz pasha'apatan na'apa'o ida'an?

³⁰ Aizii waunao mani? Aonaan an mani umishiin wakadishita-kida-kao nii wamawakan dauna'an, kandii ni'o mooko wuru'u wabaiatan aimakaan kichana'iki-kia'o kida ipai kamoo?

³¹ Ōmin-mishidannao, ipai kamoo ōbaiatan aimakaan kichana'iki-kia'o manawun! Mishi'o kaiwuru'u ōna'apanuz, na'apa wuru mishiin kawan ō'atadinapanuz unao dau'an, wabauda'apatinpan idi Christ Jesus waNaobanaa ida'ati.

³² Da'apa, Ephesus ida'a, kaina'a pidannao ōtarubanao. Tuukii ikashadaakapan ōtuma na'iki idakota pazowian ōgaru. Na'apa ikichana'iki-kian ō'ati baudokoru kawan. Ukau'an kandii ni'o mooko ōbaiatan na'apa kida'o aimakaan umishiin an aona'o nii pidannao mawakainao kadishita-kida-kao? Umishiin an mawakainao aona'o nii ikadishita-kida-kao, ukau'an kiikaru kawana'ati: "Wakonaukiitina'a naa ipai kamoo. Waaroopa'a naa na'iki watzapapa' naa, usha'apanum kau'an waikana'an wamawakan ni'i naa na'iki aona'o nii powa'a wakadishita-kida-kao."[‡]

³³ Aonaa umariida-kidina'ana'a pidannao ati kiainaouz aona'o nii mawakainao kadishita-kida-kao. Usha'apanum kau'an pukamina'utinpan dono pidannao idi, aona'oraz ikaduz kida kaimanan, ipataka'uan nii kaimana'oraz pukaduz.

³⁴ Usakitapada udi'itinpan, na'iki aona'a naa u'oiapa'ana'a. Ōkian na'apa ōba'azoo-kida'azon unao, usha'apanum kau'an pabi'i unao, aonaa manawun uaitapan Tominkaru.

Nanai kadishita-kida-karu ni'oraz diina'iti'i

³⁵ Pidan pishaan nii, "Na'apam nii wuru'u pidannao mawakainao kadishita-kida-kao? Sha'apa'oram kaduzu'o nii inanaa kida?"

³⁶ Pugaru madiwautapa-ka'o pidan. Kandii nii pupishaan kaikapa'o aimakaan? Aushaa, putukapa mooko, pupaowan dono uudai, aonaa usoda'akan sariapa, soo udida-kao an kiwiin.

³⁷ Na'iki aimakaan pupaowaniaz soo uudai karikaonan, panaadon poroom aka oo ba'oran kaduz paoribai uuda. Aonaa pupaowan paoribai udaru'ora'a naa.

³⁸ Mazan Tominkaru taan ukadunaa nii paaipan kawana'ati, na'iki ipai sha'apa'oram uudai ati utaa ikadunaa nii, ikaduz kida kawana'ati.

³⁹ Na'iki aimakaan kida kakupainaoz, pana'a'o inanaa kida. Pidannao pana'a inanaa, uzainao pana'a inanaa, kotu'uz pana'a inanaa, na'iki kopau pana'a inanaa.

⁴⁰ Na'iki aokazi ii aka, kaina'a aimakaan kida, na'iki imi'i baara an, kaina'a kapam aimakaan kida; wuru'u aokazi ii aka'oraz aimakaan kida, pana'a'o ikonaunaman wuru'u imi'i baara ana'oraz aimakaan kida konaunaman ai.

⁴¹ Kamoo pana'a ukonaunaman, kauzu pana'a ukonaunaman, na'iki wizinao pana'a ikonaunaman; na'iki wizinao, upu'u zii pana'a kida ikonaunaman ba'oran wizinao ai kapam.

⁴² Ukau'an, na'apa'o nii wuru'u pidannao mawakainao kadishita-kida-kao dono kakupa-karu di'iti. Pidan mawaka'o dida-kao dono, wuru'u unanaa toma-kariwaiz mawakauzo karikaonan, mazan ukadishita-kida-kao dono'o naa, aona'o ni'i naa powa'a umawakauzon.

⁴³ Pidan mawakan dono, unanaa dida-kariwaiz, aonaa ukonaunaman, na'iki kpati'o wuru'u unanaaz. Mazan ukadishita-kida-kao dono'o naa, konaunama'o nii na'iki ma'ozaka'o nii unanaa.

⁴⁴ Wuru'u pidan nanaa dida-kariwaiz, uruu nanai imi'i baara ana'o kaduz, mawakauzo karikaonan. Mazan ukadishita-kida-kao dono'o naa, karikaonanu'o ni'i naa ukapuan, kakupa-karu Kaimana'o Doronaa taaniaz. Mishi kaina'a nanai mawakauzo karikaonan, na'iki kaina'a nanai Kaimana'o Doronaa taaniaz kakupa-karu u'ati.

⁴⁵ Na'apa saadauzo-kariwai Tominkaru paradan kian, "Kiwiitapa'oraz Adam, utomakao kakupa'o pidan nii"; mazan dawu'itiini'oraz Adam, uruu Christ. Na'iki Christ, uruu Doronai taa'oraz karikaonanu'o kakupa-karu pa'an.

⁴⁶ Ukau'an wuru'u nanaiz Kaimana'o Doronaa taaniaz kakupa-karu u'ati, aonaa uruu mani wuru'u kiwiini'oraz. Mazan wuru pa'ana'a nanai imi'i baara ana'oraz kaduz, uruu kiwiini'oraz pa'an. Dawu'itin zii pa'an wuru'u nanai Kaimana'o Doronaa taaniaz kakupa-karu u'ati.

[‡] 15:32 Isaiah 22:13

⁴⁷ Kiwiitapa'oraz Adam, imi'i idi'o utoma-ka'o, mazan dawu'itiini'oraz Adam, uruu aokazi iki'o uwa'atin pa'an.

⁴⁸ Ipai pidannao imi'i baara ainaouz, na'apa'o inanaa wuru'u pidan kawan, toma-kariwaiz imi'i idi. Mazan pidannao makoinao ni'oraz aokazi iti, na'apa'o nii inanaa wuru'u pidan kawan aokazi iki'oraz uwa'atin.

⁴⁹ Wananaa toma-ka'o kawan wuru'u pidan nanaa kaduz kawan imi'i idi, diina'iti'i na'apa'o nii wananaa wuru'u pidan nanaa kaduz kaawan aokazi iki'oraz.

⁵⁰ Ōmin-mishidannao, kaikapa'o ati'o kaiwuru'u ōkianuz: Wuru'u wananaa, imi'i baara ana'oraz kaduz karikaonan, aonaa turuu umashaapan Tominkaru naobanai-tinapa-kizi ii; na'iki wananaa mawakauzoz, aonaa turuu ukakupan karikaonanu'o nii.

⁵¹⁻⁵² Aushaa uabata, ōkowaadan aimakaan aona'oraz uaitapauzo-ka'o: aonaa ipai'o nii mani wamawakan, mazan dawu'itiini'o kuwudii[§] poota-ka'o dono, ipai'o nii wapana'adina'akan kadiman aka, pidan samuruuankan kawan paawun. Aizii wuru dono'o kuwudii poota-ka'oaz, pidannao mishidainao Christ mawakainauz naa, ikadishitan nii, aona'o ni'i naa imawakauzon powa'a. Na'iki ipai waunao kakupainao, wapana'adina'akan nii kapam.

⁵³ Wuru'u wananaa mawakauzoz pana'ada-ka'o nii nanai kida di'iti, aona'o ni'oraz umawakauzon.

⁵⁴ Ukau'an wananaa mawakauzoz pana'ada-ka'o dono'o naa nanai kida di'iti karikaonanu'o ni'oraz ukakupan pa'an, uruu Tominkaru paradan kotua'oraz usaadauzo-ka'o mishiinan ni'i naa:

“Mawaka-karu mainaabata-ka'o'a naaz kaiman-daun!”*

⁵⁵ “Mawaka-karu, na'ii dii puma'ozakan pukaziwaa-kinaa nii pidan?”†

Mawaka-karu, na'ii dii puma'ozakan pukaziwaa-kinaa nii pidan?†

⁵⁶ Mawaka-karu ikodan pama'ozakan pakaziwaa-kinaa nii pidannao, I'oian ida'ana'o, na'iki oia'o ikodan pama'ozakan wadikintapan ida'an kakinaorii, Moses ati'oraz utaa-ka'o.

⁵⁷ Mazan “kaiman manawun,” wakian Tominkaru ati, uruu taa'oraz wa'ati turuu-kinaa nii wadikintapan oia'o na'iki mawaka-karu, waNaobanaa Jesus Christ sha'apatanii ida'an.

⁵⁸ Ukau'an ōmin-mishidannao, ōmarainapaniinao, ma'ozaka ukadishitapa umishidapan ida'a, na'iki aonaa utaapada'ana'a aimakaan zikadan unao umishidapanii ai. Karikaonan usha'apaapa ukauzin-kizi Naobanai Jesus ati, usha'apanum kau'an uaitapa wuru'u ukau-dinanuz Naobanai ati, aonaa madiwautapa-ka'o mani wuru'u.

16

Puraata zaamata-ka'o mishidainao ati

¹ Aizii ōparadan nii tawuru'u puraata zaamata'azoo-ka'oaz dau'an, Jerusalem ia'oraz Tominkaru pidannao ati, pataka'utinainao, ikaminka'uta-kinoo nii. Usha'apata pa'i ōdyuudan kawan Galatia ia'o mishidapainao sha'apatan.

² Ipai Sunday kawana'ati, ipai unao, ubuuta pa'i puraata sodi wuru'u di'iki'i puraata uikodaniaz, na'iki utaapa'a naazu. Aonaa uzaudapa'ana'a atii ōkaawan zii, uruu zii utiwaan uzaamatan puraata ipai baukapa aka.

³ Aizii ōkaawan dono, ōsaadan nii kaarita wuru'u pidannao dau'an, unao zaamataniiinaouz na'aka'o nii puraata Jerusalem iti, unao di'iki'oraz, na'iki ōdyuudan nii i'dyaun.

⁴ Aizii ōdi'itinpan an kaimana'o nii zii ōmakon an kapam, ukau'an ōmako'okan ni'i naa baokopa ituma.

Paul morowauta'azon

⁵ Ōwa'atin nii ōmorowautaan unao ida'an, ōmakon dauna'an Macedonia ii aka.

⁶ Panaadon ōna'a'akan nii unao tuma na'apauda'um sondii karikaonan, oo panaadon ōna'ian nii unao tuma atii amazada wadidin ipain di'iti. Udauna'an turuu ukaminka'utan ōgaru, ōdobatapa'azon dono'o naa wuru'u amazada di'iti na'iti'oram nii ōmakon na'iki'o dauna'an.

⁷ Aonaa ōmorowauta'azon u'ida'ati ōdobatapan tuma karikaonan. Tomunu'iki'o ōaipan ōna'a'akan unao tuma, Naobanai Tominkaru taapadan an unapan.

⁸ Ōna'an nii da'a'a Ephesus ida'a atii Pentecost* taapauzo-ka'o kamoon di'iti.

⁹ Usha'apanum kau'an, kaina'a iriba pidannao da'a'a abata'azo'o Kaimana'o Kuwai, na'iki kaimana'o nii manawun ōna'an an zii ōkakuwaan i'ati, ukaina'an pu'u padamata

§ 15:51-52 kuwudii: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apanaada-kinoo di'ii. * 15:54 Isaiah 25:8

† 15:55 Hosea 13:14 * 16:8 Pentecost: umanawunu'o kamoo Jewnao ati.

iriba pidannao aona'o manawun ĩnyukunuu-atin õgaru õkowaadapan idi Kaimana'o Kuwai, na'iki tuukii ĩto'oran õ'ati.

¹⁰ Aizii Timothy kaawan an unao ida'ati, kaiman pa'i udapaapa uruu. Uruu kaudina'o Naobanai Jesus ati na'apa õgaru kawan.

¹¹ Aonaa kizi na'ia'oram pidan kashadan uruu, mazan ukaminka'uta pa'an uruu, udobata kizi kaiman, ukaawa kizi õ'ida'ati. Ōzaudapan ukaawan wuru'u, ba'orainao mishidainao tuma.

¹² Aizii, wamin-mishidan Apollos dau'an. Tuukii õpishaan umakon unao di'iti, wuru'u ba'oran mishidainao tuma. Mazan aonaa unoyukunuu na'apazan pamorowautapan dau'u kai unao di'iti. Mazan na'apainim dono uikodan amazada pamorowauta-kinna nii, uruu na'apaini'o nii umakon umorowautan.

Paul katokontan paparadan

¹³ Karikaonan uzaudinapa, na'iki ma'ozaka ukadishitapa umishidapan ida'a; ma'ozaka utaa-pin unyukunuu ii, na'iki aonaa utaria'a naa.

¹⁴ Ūsha'apata ipai aimaakan unyukunuu kamarainpanun ida'an.

¹⁵ Uaitapanii sha'atii Stephanas na'iki uiribannao dau'an mashaapainaoz udapu'u. ĩnao kiwiniinao ĩmishidan wakuwaa Jesus dau'a'o wiiwai baara Achaia ii, na'iki tuukii ĩtaainan pakaminka'utan ida'an Tominkaru pidanannao. Ōmin-mishidannao, õpishaan unao,

¹⁶ uizo'ati kizi pidannao na'apainao ĩkazowautapan, na'iki pidan na'apa'o ukaudinan na'iki ukazowautapan ĩnao kawan.

¹⁷ Tuukii õkonaukian Stephanas, Fortunatus, na'iki Achaicus kaawan dau'an õ'ida'ati; unao aonaan pu'u padamata õ'ai, mazan kaina'a ĩnao õtuma.

¹⁸ Na'iki ĩkonaukiida õnyukunuu, na'apa ĩkonaukiidan kawan unao nyukunuu. Utukapa-kida pa'i na'apam unaubaapan, na'iki unyukunuu-atin pidannao ĩnao kaduz.

¹⁹ Mishidapainao mashaapainaoz da'a'a Asia Baara an, ĩdyuudan paparadan kida unao ati; Aquila na'iki udaiaro Priscilla dyuudan kapam paparadan unao ati, na'iki mishidainao choochiipauzonoaz ĩdapu ii, ĩdyuudan kapam paparadan ĩbauda'apatinpan idi unao tuma Naobanai Jesus ida'an.

²⁰ Ipai mishidainao mashaapainaoz da'a'a dyuudan paparadan unao ati. Konaukii unaubaa umin-mishidannao ubaokopatinan dono.[†]

²¹ Aizii di'i õparadan sodi õgaru Paul saadanii õka'u ida'an, õnaubaa-kinna nii unao.[‡]

²² Na'ia'oram pidan aonaa umarainpan Naobanai Jesus, marii upataka'uta-ka. Kai'i naa puwa'ati, waNaobanaa!

²³ Marii Naobanai Jesus kamunanun unao ati.

²⁴ Ōmarainapa ipai unao wabauda'apatinpan idi Christ Jesus ida'an. Amen

[†] 16:20 Paul dono'o mishidainao baokopatinan dono, ĩtukapa-kidan panaubaan oo pakonaukii-kidan pamin-mishidannao pakissitan ida'an ĩdyaun pakaoozoo ati oo pataawu ati oo panaadon paka'u ati. [‡] 16:21 Kaina'a'o da'i Paul minka'u saadapauzo kaarita u'ati. Uruu saadanii wuru'u kaaritz Paul ati. Mazan verse 21 ida'a, paaipan ati'o pa'an, Paul saadan paka'u ida'an Corinth sannao aitapa kizi mishi'o ukaaritan wuru'u.

Itamautan Paul Kaaritan Corinth Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Paul saadan koshan kaarita mishidainao ati, Corinth iainaouz.

Usaadan kaarita i'ati usha'apanum kau'an kaina'a ba'oran pidannao kowaadapainao kaikin Tominkaru paradan, mazan dakotinpainao karikaonan Christ apostlen nii. Inao kakinaotan mishidainao apostle Paul ai. Ikian udau'an, "Aonaa mishi'o mani wuru'u uparadan ma'ozakanuz, soo pamunapon idi'o karikaonan uma'ozakatinpan. Mazan ukaawan an da'ati'i, aonaa uka'iitauan paparadan na'apa wakanaapu ati." (Putukapa 2 Corinthians 10:1)

Uruu idi apostle Paul saadan pakaaritan, ukakinaowan mishidainao ma'ozaka'o ida'an. Unyukunuu-kida i'ati pamakonkauzon dau'an i'idi'ii. Iaitapa na'iki itukapanii ukaduz umakonkauzon dono i'wiizi ii. Aonaa kanom dikauda'o nii usha'apatan na'ii. Aonaa umizidin-kidan idyaun, aonaa udakotan pakaudinan winipinaa i'ati, ukaudin dadara paikoda-kinaa nii aimaakan sodi kida pamashaapa-kinaa nii. Ukian aonaa puraata mani wuru'u uaipaniaz i'ai, mazan uaipan pa'an pakaminka'utan idyaun, iaitapa kizi na'apam Tominkaru aipan mishidainao mashaapan, na'iki itaapaakan pamin-mishidannao tuma.

Unyukunuu-kida i'ati puraata taa-ka'o dau'an mishidainao ati Jerusalem iainaouz. Mishi kizi isaabaan naa puraata wuru'u ikowaadauzoniaz pataa'azon mawanyukunui-tainao ati.

Ukakinao kapam mishidainao, itanawatini kizi pasha'apaapan ai oii kida'o. Imatanawatinkan an mishi'o nii ukakinaowan idyaun ma'ozaka'o ida'an na'apa pakian kawan pakaaritan ida'a.

Utokon ii Paul kowaadinan naa mishidainao ati, na'iki ukakinaowan idyaun kaimana'o ida'an. Uaipan mishi imashaapan kaiman na'iki konaukii Tominkaru tuma na'iki pamin-mishidannao tuma. (Putukapa 2 Corinthians 13:11)

Kaarita buutinpan kida

Paul kaaritan daua'o *1:1-11*

Paul kaudin-kizi daua'o *1:12-7:16*

Puraata zaamata-ka'o daua'o pataka'utinainao ati *8:1-9:15*

Ma'ozaka Paul kakinaowan pidannao *10:1-13:10*

Paul katokontan pakaaritan *13:11-113*

¹ Di'oraz kaarita oġaru Paul di'iki'o, Tominkaru zaamataniaz Christ Jesus apostlen nii, na'iki wa'inawuzu Timothy di'iki'o kapam. Wasaadan kaarita unao ati'o Tominkaru pidannao baokopatinpainaouz Corinth ii, na'iki ba'oran upidanannao ati'o mashapainao kidaz Achaia Baara ii aka.

² Marii Tominkaru waDaru na'iki Naobanai Jesus Christ kamunanun unao ati na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinaa nii.

*Marii "kaiman," wakian
Tominkaru ati*

³ Marii "kaiman," wakian Tominkaru ati, uruu wanaobanaa Jesus Christ Tominkarun na'iki udaru. Kamunanba'o darui wuru'u Tominkaruz, na'iki uruu karikaonanuo uma'ozakadapan nyukunui.

⁴ Uruu ma'ozakada'oraz wanyukunuu wabaiatan dono aimaakan kasha'ora kida'o. Ukau'an wama'ozakada'a naa pidannao nyukunuu kapam ibaiatan an kasha'ora kida'o, na'apa Tominkaru ma'ozakadan kawan wanyukunuu.

⁵ Kai'oraz tuukii wabaiatan to'ora-karu Christ dikin ii; mazan Christ ida'ana'o wuru'u Tominkaru ma'ozakadanuz wanyukunuu tuukii manawun.

⁶ Aizii wabaiatanuz dobata kasha'ora kida'o to'ora-karu, unao ati'o wuru'u, usha'apanum kau'an waiipan idi uma'ozakadinan na'iki ukazannaatinan. Waunao, na'apa'o wanyukunuu ma'ozakadauzo-ka'o wabaiatan dono to'ora-karu. Na'apa'o kapam wuru'u wama'ozakadanuz unyukunuu ubaiatan idi kasha'ora kida'o aimaakan. Ukau'an waiitapa aona'o nii ukashadinan, mazan ma'ozaka'o nii utaapan wuru'u umishidapanuz Christ, na'apa waunao kawan.

⁷ Waiitapa upataka'uta-ka'o dono waunao kawan, mazan Tominkaru ma'ozakadan nii unyukunuu, na'apa uma'ozakadan kawan wanyukunuu.

⁸ Wa'inawuzunao na'iki wadadakoonao, waiipan unao aitapan na'apam wabaiatan kasha'ora'o, to'ora-karu wa'ati wakakuwaatinankan dono Asia Baara ii aka. Mishi tuukii

wabaiaapan dadara'o na'iki kasha'ora'o aimaakan kida, wa'itiiman shaa wamawakan ni'i naa.

⁹Ipai waunao wakian wanyukunuu ii “aizii wamawakan naa wuru'u.” Mazan aimaakan sha'apanuz wa'ati kaikapa'a, aonaa kizi wadopian wa'ida'a karikaonan, mazan wadopii kizi pa'an Tominkaru ati, kadishita-kida'oraz mawaka'o pidan.

¹⁰Mishi Tominkaru kaminka'uta na'iki ukazannaata waunao wazowii-kaao ai, uruu idi waaitapa karikaonanu'o nii ukazannaatan waunao na'apa. Na'iki wamishida na'iki waaitapa Tominkaru kazannaatan nii koshan waunao,

¹¹unao kaminka'utan idi waunao utoriinpan ida'an. Tominkaru dako'atin nii wuru'u iriba'oraz toriinapa-karu wadau'an, na'iki ukaminka'utan nii na'iki ukazannaatan nii waunao. Uruu dikin ii iriba'o nii pidannao naubaan na'iki ikonaukii-kidan Tominkaru.

Paul pana'adan panyukunuu pasha'apata'azoonii ai

¹²Aizii wa'atadinpa'azon: aonaa kanom washa'apatan ba'azootin-kida'o nii waunao, kaiman wamashaapan na'iki washa'apata aimaakan kaiman, ipai pidannao tuma wachi'ikapa-kizi kawana'ati. Unao tuma powa'a zii wamashaapan kaiman. Ipai washa'apatan aimaakan sakitapa Tominkaru aipan kawana'ati, aonaa kanom wadizinan unao ai. Washa'apatinan kaikapa'a aonaa pidan aitapaaban kaduz ida'ana'o mani, mazan Tominkaru kaminka'utan ida'ana'o pa'an waunao.

¹³⁻¹⁴Wasaadan dono wakaaritan unao di'iti, aonaa wakaiwaan kasha'apannaa kida'o parada-karu, mazan wasaadanzuz masha'apanna'o na'iki kainaabana'o ida'an. Uruu idi aizii masakauda'u uaitapan wadau'an, mazan waaitapa powa'a'o nii zii uaitapan wadau'an na'iki wakaduz dau'an kaimanaiman. Aizii diina'iti'i, Naobanai Jesus kaawan dono, tuukia'o nii unao atadapan waunao, na'apa'o nii wa'atadapan kapam unao.

¹⁵⁻¹⁶Ōaitapa na'apa'o nii unao nyukunuu kapam, umishidan nii kaiwuru ōparadan kidaz. Uruu idi'lo ōdakotanuz padamata ōmorowautapa'akan unao di'ii ōmakopanaan dono Macedonia iti. Aizii ōkiwan dono powaa ati ōaipan koshan ōmorowautapa'akan unao di'ii, itamau kizi ukonaukian uabatan idi kaimana'o ōkuwaa. Aizii ōdobatapan dono'o naa unao di'iki, ōaiapanii padamata ukaminka'utan ōgaru utaan ida'an ōaiapanii kida ōkiwa-kinaa ni'i naa Judea Baara iti.

¹⁷Mazan aona'a naa ōmorowautapa'akan unao di'ii ōkian kawana'ati. Aizii mani, na'apam ukian ōpana'adan dau'an ōnyukunuu, na'apa dii uabatanuz, mariidin-karu kawan? Oo pidan kawan toma'aka'oraz padi'itinan aizii sodi'ika'o karikaonan? “Oo,” pakian pu'u, mazan udauna'an “Aonaa” ukia'akan naa. Aonaa na'apa'o mani ōgaru.

¹⁸Tominkaru karikaonan uparadan mishiin. Na'apa'o kau'an wuru'u wakuwaa mishiniz, “Oo” ōkian dono, mishi'o wuru'u “Oo” ōkianuz.

¹⁹Tominkaru Dani Jesus Christ karikaonan da'i uparadan mishiin, aonaa upana'adan panyukunuu. “Oo” ukian dono, mishi'o wuru'u “Oo” ukianuz. Uruu Jesus daua'o wuru'u Silas, Timothy na'iki ōgaru kakuwaapatinanuz.

²⁰Ōkian kaikapa'a usha'apanum kau'an ipai tawuru'u Tominkaru kowaadani kidaz pataa'azon na'iki pasha'apata'azon, mishi'i naa usha'apatanuzu Christ ida'an na'apa pakiauz kawan. Uruu idi'o wakian, “Amen.” Wakian kaikapa'a aimaakan sha'apan idi na'apa Tominkaru paradan kawana'ati, na'iki Christ ida'an tuukii wakonaukii-kidan Tominkaru umanawunun.

²¹Tominkaru ida'ana'o wuru'u ma'ozaka waunao na'iki unao mishidapan Christ, uruu wuru'u zaamata'oraz ipai waunao kaudina'o nii pa'ati.

²²Na'iki kaina'a utaan Kaimana'o Doronaa wa'ida'a. Uruu ukainaabata-kinaa pa'idiwau'u naa wuru'u waunaouz. Na'iki wuru'u utaanuz Kaimana'o Doronaa wanyukunuu iti, waaitapa-kinaa nii mishi'o nii utaan wa'ati ipai wuru'u ukowaadani kidaz pataa'azon diina'iti'i.

²³Aizii ōkowaadan nii unao ati Tominkaru abatapan pu'u kanom ni'o aonaa ōdobatan unao ida'an ōparadan kawana'ati. Wururu' ōmamakokanuz ōkarodapan idi'o unao, ōkakinaowan ai unao kaziwa'o ida'an.

²⁴Mazan aonaa wadyuudan mani umishidapan waparadan kawana'ati. Waaitapa unao tuukii umishidan Christ. Waaipan pa'an wakaudinan baokopa unao tuma, ukonaukii-kinaa nii.

2

¹Ukau'an ōdi'itinan, aona'o nii ōmakon unao di'iti kai, aonaa kasha'ora-karu bii a'o mani wuru'u ōmorowautapa'azoonuz.

²Aizii ōkasha'oradan an unyukunuu, kanomanao kaina'a konaukiida'o nii ōgaru? Soo unao ōkasha'oradaniinaouz.

³ Uruu idi'o tawuru'u ma'ozaka òparadan u'ati, òsaadanii òkaaritan ida'a, òaipan idi'o udi'itimpan usha'apaapanii kida dau'u. Aonaa kizi ukasha'oradan ònyukunuu koshan òmakon dono unao di'iti, usha'apanum kau'an unao wuru'u konaukiida'o ni'oraz ògaru. Mazan òaitapa usha'apatinan nii òparadan kawana'ati. Uruu idi baokopa'o nii wakonaukian.

⁴ Tawuru dono'o òsaadanuz kaarita unao ati, òzaadan bii a'o òsaadan, tuukii òdopian unao dau'an na'iki kaziwa òdi'itimpan udau'u. Òsaadanuz òkaaritan aonaa òkasha'orada'azon mani unyukunuu, mishi'oraiman òaipan pa'an uaitapan na'iki utukapan mishi'o òmarainpan unao tuukii.

*Pidan sha'apatanii oia'o
marina'ata-ka'o*

⁵ Aizii pidan wuru'u toma'oraz kasha'ora-karu pasha'apatanii ida'an, ukasha'orada'aka mishi'ònyukunuu, mazan unao udawunu'iti ukasha'oradan unyukunuu, panaadon powa'a zii ukasha'oran ò'ai. Mazan aonaa ò'itiiman ukaziwan waunao tuukia'o ida'an manawun.

⁶ Aizii turua'a naa upataka'utazu. Aata, upataka'uta'aka'a naazu mishidainao aitan kawana'ati.

⁷ Ukau'an aizii umarina'ata'a naa wuru'u usha'apataniaz, kaimana'a naa uparada u'ati. Panaadon unyukunuu kasha'oran ni'i naa tuukii manawun na'iki u'itiiman aona'o ni'i naa powa'a kaiman-karu pa'ati.

⁸ Uruu idi tuukii òaipan utukapa-kidan ipai umin-mishidannao kanaapu'u mishi umarainpan uruu.

⁹ Tawuru'u òsaadanuz òkaaritan unao di'iti, òtukapa'azon umishidan na'iki uizo'atin ipai wuru'u òdyuudanii kidaz usha'apatana.

¹⁰ Aizii umarina'atan an wuru'u kasha'ora'oraz aimaakan pidan sha'apataniaz, ògaru na'apa, òmarina'atan nii kapamaz, aonaa udaru'o aimaakan mani wuru'u usha'apataniaz. Christ aitapa na'iki utukapa mishi òmarina'ata'a naa wuru'u kasha'ora'oraz pidan sha'apatana. Na'iki unao ati'o òsha'apatanz aimaakan na'apa.

¹¹ Aonaa kizi Satan waota-kidan waunao, usha'apanum kau'an waaitapani'i naa tuukii Satan tiwautan pawoata-kidan waunao.

Paul dopian dau'ana'o

¹² Aizii òmakonkan dono Troas ii, òkowaadapa'akan dono'oraz Kaimana'o Kuwai Christ dau'u, Naobanai Tominkaru da'ata padamata kaudin-kizai ò'ati, ukashaapa òkowaadapan Kaimana'o Kuwai.

¹³ Mazan aonaa ònyukunuu kaimanan, tuukii òdopian usha'apanum kau'an aonaa zii Titus kaawan unao di'iki. Uruu idi òkowaadinan na'iainao ati, udauna'an òdobatan naa Macedonia iti.

Ma'ozaka-karu Christ ida'an

¹⁴ Mazan "kaiman," òkian Tominkaru ati, usha'apanum kau'an uzaamatanii waunao Christ ida'ati papoitorunao nii. Uruu idi'o Tominkaru kaiwaan waunao na'akapa'o nii na'iki kowaadapa'o nii Kaimana'o Kuwai, pidannao aitapa-kinaa nii Christ. Kaduunu'o kawanu'o nii pidannao ati wuru'u kaimana'oraz kuwai.

¹⁵ Ukau'an wuru'u wakaudinanz, wakowaadapanuz kaimana'o kuwai, kaduunu'o Tominkaru ati wuru'u. Uruu kuwai kida po'okinan ipai pidannao kawana'ati, wuru'u kazannaatinainaoz pa'oi'an ai na'iki makazannaatin-kainaoz pa'oi'an ai.

¹⁶ Mazan pidannao makazannaatin-kainaoz, idamaan wuru'u wakuwaa kidaz aimaakan mawaka'o dyupushan kawan, usha'apanum kau'an mawaka-kizai iti'ora'a naa imakopan. Mazan wunaou'u kazannaatinainaoz pa'oi'an ai, kaduunu'o kawan idamaan wuru'u wakuwaa kidaz, usha'apanum kau'an karikaonanu'o nii imashaapan Tominkaru tuma. Na'ia'oram pidan turua'o usha'apatana na'apa kida'o kaudin-kizai?

¹⁷ Waunao aonaa ba'oran pidannao kawan mani wakaiwaapan Tominkaru paradan wazaamaapa-kinaa nii puraata pidannao ai. Mazan Tominkaru zaamatanii waunao kowaadapa'o nii paparadan. Uruu idi uawun za'a ipai wakowaadan uparadan kaiman na'iki sakitapa, Christ poitorun idi waunao.

3

Pa'ina'o mashaapa-karu Tominkaru aipan kawana'ati

¹ Na'apa dii unao kian kaiwuru kida dau'ana'a, udakota sha'a wa'atadinpan karikaonan? Oo uaiapa zii sha'a kaarita saada-ka'o wadau'an, wana'akan nii unao di'iti ba'oran pidannao kawan, oo kaarita saada-ka'o unao di'iki wana'akan nii wamako kizi kawana'ati?

² Mazan unao pa'an wakaaritan wana'akapaniaz watuma, saadinpa'o wanyukunuu ii. Pidannao tukapa idi kaimana'a naa unao kaduz, uruu ida'an ñaitapa mishi'o wuru'u wakaudinanz Tominkaru ati.

³ Christ kaaritan kawanu'o pa'an wuru'u unaouz, umashaapan idi pana'a'a naa, pidannao tukapa na'iki ñaitapa watominapa-kidan idi'o unao wuru'u upana'adinanz. Aonaa saaribai na'iki ka'ui ida'ana'o mani usaada-ka'o wuru'u Christ kaaritanuz, mazan Tominkaru karikaonanu'oraz ukakupan saadanii pa'an padoronaa ida'an. Aonaa kuba baara'a'o mani usaada-ka'o, mazan usaada-ka'o pidannao nyukunuu ia'o pa'an.

⁴ Aizii kaiwuru'u ñkianuz unao ati kaikapa'a ñaitapan idi turuu Tominkaru sha'apatan aimakaan na'apa Christ ida'an.

⁵ Mishi waaitapa aonaa waturuan washa'apatan wa'ida'a wuru'u kaudin-kizaiz, kaimana'o kuwai kowaadapa-kaoz. Mazan Tominkaru taan ida'ana'o pa'an pama'ozakan wa'ati wuru'u wakowaadapanuz kaimana'o kuwai.

⁶ Tominkaru wuru'u zaamata'oraz waunao, kowaadapa'o nii paparadan, uruu wuru'u taa'oraz waka'iita-kinaa nii wakowaadan pidannao ati wuru'u pa'ina'oraz aimakaan Tominkaru sha'apataniaz naa T'ati.* Wur'u pa'ina'oraz aimakaan Tominkaru sha'apatan, aonaa kotua'o Moses saadanzonii kakinaorii kawanu'o mani, mazan padoronaa ida'ana'o pa'an. Usha'apanum kau'an wuru'u kotua'oraz kakinaorii na'aka'o pidan mawaka-karu di'iti; mazan wuru'u Tominkaru sha'apataniaz padoronaa ida'an, pidan ikoda-kinaa pa'an karikaonanu'o kakupa-karu.

⁷ Wur'u kotua'oraz kakinaorii, saada-kariwaiz kuba kataida'u'o ida'a, ukaawa-kidan pu'u mawaka-karu, mazan umanawun uwizi'ida'akan Moses awun baara utaa-ka'o dono u'ati. Aonaa Israelitena'o ka'iitan paawunuupa'akan uawun baara iti, uwizi'in idi manawun. Padamata umainaabatimpanan pu'a'ora'a naa itukapanuzu.

⁸ Aitaniimana'o wuru'u Tominkaru Doronaa kaudin-kiziz, powa'a'o zii umanawunun u'ai.

⁹ Upu'u zii kotua'o kakinaorii wuru'u pataka'uta-kida'oraz pidan pa'oi'an dikin ii, umanawun uwizi'in, aitaniimana'o umanawunun wuru'u kaimanaaka-kida'oraz pidannao Tominkaru tuma.

¹⁰ Wur'u kotua'oraz kakinaorii umanawunun'o na'iki wizi'i'oraz utukapauzo-ka'o kiwiin, aizii aona'a naa powa'a umanawunun, usha'apanum kau'an wuru'u pa'ina'oraz Tominkaru kowaadaniaz pasha'apata'azon papidanannao ati, powa'a'o zii umanawunun u'ai.

¹¹ Wizi'i na'iki umanawun mishi wuru'u kotua'oraz kakinaorii, mazan udauna'an uwizi'in mainaabatinan naa. Aitaniimana'o umanawunun wuru'u pa'ina'oraz Tominkaru kowaadaniaz pasha'apata'azon papidanannao ati, karikaonanu'oraz nii pa'an una'an.

¹² Wamishidan idi tuukii wuru'u pa'ina'o aimakaan, Tominkaru kowaadaniaz pasha'apata'azon, ma'ozaka ukau'an wakakuwaapan udau'u.

¹³ Aonaa Moses kawanu'o mani waunao, uruu ushibatanii paawun baara umaaiapakan idi Israelitena'o tukapan wizi'i'o mainaabatinan paawun baara iki.

¹⁴ Mazan tuukii ñnyukunuu dadaran, atii kai ñnyukunuu shibatapa-kariwai kawanu'o, na'apa kotua'o kakinaorii aitauro-ka'o dono'o kawan. Uzikada-ka'o nii soo pidan zaamatanan ida'an Christ ida'ati.

¹⁵ Mishi'o wuru'u, atii kai na'apainim kotua'o Moses kakinaori aita-ka'o dono, pakawanu'o kawan zii ñnyukunuu taratapa-ka'o ñaitapan aiazu.

¹⁶ Mazan pidan zaamatanan an Naobanai Jesus ida'ati, uruu dono'o nii zii shibatapa'oraz nyukunuu zikada-ka'o.

¹⁷ Aizii wuru'u Kaimana'o Doronaa, Naobanai Doronaa wuru'u. Na'iki pidan kaina'a'oraz Naobanai Doronaa u'ida'a, aona'a naa powa'a kotua'o kakinaorii kazowautapan uruu.

¹⁸ Aizii waunao zikada-kariwai'i naa wa'ai wuru'u shibatapauzoz waawun baara. Kaiman kizi'i naa watukapa-kidan Naobanai Jesus umanawunun, Kaimana'o Doronaa kaudinan ida'an wa'ida'a. Aona'o nii usokadan pakaudinan usaabaapan waunao na'apa Naobanai Jesus kawan, pidannao tukapa kizi powa'a'o zii Jesus umanawunun.

4

Umanawunun'o kaudin-kizai taa-ka'o wa'ati, wakakataimanan pu'u

* 3:6 pa'ina'oraz aimakaan Tominkaru sha'apataniaz naa T'ati: uruu dakota-ka'o Pa'ina'o Covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii, 'covenant' waranu'u.

¹ Tominkaru kamunan-kidan idi'o waunao wuru'u, uzaamatanuz waunao kaudina'o nii pa'ati, kowaadapa'o nii umanawunu'o kuwai. Uruu idi aonaa wakashadinan na'iki aonaa wadakotan wamuudan wuru'u kaudin-kizaiz.

² Mishi'oraiman oġaru na'iki oġmin-kaudinannao na'apa kida wadi'tinpan, aonaa waaipan wadzapan aimaakan u'ai oo washa'apatan mani aimaakan kakiba'azonnaa kida'o, na'iki aonaa waaipan wamariidapan pidannao wakuwaa ida'an. Tominkaru awun za'a mishi wakowaadapan uparadan sakitapa pidannao ati. Ipai pidannao abatainao kida wakuwaa, ġaitapa na'iki ġtukapa mishi'o wuru'u wakowaadapaniaz kuwai.

³ Mazan aizii Kaimana'o Kuwai wuru'u wakowaadapaniaz, umainaabanan an, mazan umainaabanan soo wunao ati'i mamishida-kainaouz, maabata'azoo-kainaouz Kaimana'o Kuwai, uruu idi ġpataka'uta-kao nii.

⁴ Satan, tominkaru-tinpa'oraz imi'i baara'a, uruu wuru'u awautapa'oraz Kaimana'o Kuwai mamishida-kainao aitapan aiazu. Uruu idi aonaa ġtukapan, na'iki aonaa ġaitapan umanawunu'o ukanadapan ġida'ati, wuru'u Kaimana'o Kuwai Christ daua'oraz. Na'iki aonaa ġaitapan na'apa kida'o Christ umanawunun Tominkaru tuma.

⁵ Aonaa wadaua'o mani karikaonan wuru'u wakakuwaatinanuz, mazan Jesus Christ daua'o pa'an, uruu Tominkaru taaniaz ipai pidannao naobanaa nii. Ukau'an waunao pitoruinaou'u naa karikaonan wakaudin an idi Christ ati.

⁶ Aizii Tominkaru, dyuudauzoz Kanada'o tominan maruta'o-karu iki, uruu wuru'u kanadapa'oraz wanyukunuu iti, waaitapa-kinaa nii Tominkaru umanawunun kanda'oraz Christ ida'a.

⁷ Ukau'an kaina'a wa'ida'a wuru'u umanawunu'oraz aitapa-kinai Tominkaru di'iki'oraz, wananaa kakataimanan pu'u, na'apa ka'uz kin kawan toma-kariwai kidaz kubai idi. Uruu ida'an pidannao aitapan nii aonaa wama'ozakan ida'ana'o mani washa'apatinan oo wakowaadapan wuru'u umanawunu'oraz kuwai, mazan Tominkaru pa'an wuru'u taa'oraz wanyukunuu iti umanawunu'o ma'ozaka-kinai.

⁸ Mishi tuukii wapataka'uta-kao ipai wamako kizi kawana'ati kida, mazan upu'u aonaa na'apa kida'o mashaatan waunao. Panaadon aonaa waaitapan na'apam naa washa'apatinan, mazan upu'u aonaa wadakotan Tominkaru manyukunuutan waunao.

⁹ Wa'antamikita-kao pu'u dikauda kida'o ida'an, mazan upu'u aonaa wawa'akauzo-kao waba'oran. Washa'apata-kao pu'u kaziwa'o ida'an, mazan upu'u aonaa wazowii-kao.

¹⁰ Ipai wakakuwaapatin-kizi kawana'ati waaitapa da'i washa'apata'azoo-kao dikauda'o ida'an. Na'apa kida'o ida'an watiwaa wuru'u Jesus baitauzonii kidaz atii na'apa uzowii-kao. Mazan aonaa watarian washa'apata'azoo-kao ai, pidannao aitapa kizi kaina'a Jesus mashaapan wa'ida'a, uruu ma'ozakadapa'oraz waunao.

¹¹ Wakakuwaapatinan dikin ii Jesus dau'u, maonapa kida da'i wamawakan, mazan uruu ida'an kizi pidannao aitapan kaina'a Jesus mashaapan wa'ida'a.

¹² Ukau'an kaina'a maonapa mawaka-karu wa'ida'a, tuukii wazowia'azoo-kao mazan aonaa watarian wamawakan ai, waaipan idi unao zaamatan wuru'u karikaonanu'oraz pa'an kakupa-karu.

¹³ Na'apa tawuru'u usaadinapanuz Tominkaru kaaritan ida'a, "oġmishidan idi'o Tominkaru wuru'u oġkakuwaapatinanuz" Waunao na'apa kapam wamishida Tominkaru, uruu idi'o wuru'u wakakuwaapatinanuz.

¹⁴ Waaitapa na'iki wamishida Tominkaru kadishita-kidanii wanaobanaa Jesus pamawaka-kizi iki. Ukau'an wamishida na'apa'o nii kapam ukadishita-kidan waunao wamawaka-kizi iki wazaamatinan idi'i naa Jesus di'iti. Na'iki ukadishita-kidan ni'i naa waunao baokopa unao tuma pakanaapu iti.

¹⁵ Ipai wuru'u aimaakan wabaiatanii kidaz kaikapa'a unao dikin ia'o, wakaminka'uta'azon idi'o unao. Uruu ida'an kizi powa'a'o zii iriba pidannao aitapan mishi Tominkaru kaimanan, ġkonaukii-kida kizi uruu, na'iki imanawuntapa kizi uruu.

Mishi kizi mishidapa-karu

¹⁶ Uruu idi aonaa wakashadinan wakaudin an wananaa mizainan pu'u na'iki ukaakinpan pu'a'a naa. Mazan wadoronaa ii ipai kamo'o wama'ozakadapa-kao.

¹⁷ Aizii wadi'itapan an wuru'u wabaiatanii kidaz aimaakan kai, masakauda'u'o karikaonan wuru'u, aonaa karikaonanu'o nii mani, mazan wabaiatanin winipinaa nii kaina'a aimaakan umanawunu'o Tominkaru taapanii wa'ati.

¹⁸ Usha'apanum kau'an waunao wataapan wanyukunuu aonaa tukapa-kariwai kida aimaakan dau'ati'o mani, mazan soo wuru dau'ati'o aona'oraz utukapa-kao. Wur'u aimaakan wabaiatanii kidaz kai, aona'o nii una'an kotua'iki, mazan wuru'u aimaakan Tominkaru taa'azooniaz aona'oraz utukapa-kao, karikaonanu'o nii pa'an una'an.

5

Pa'ina'o nanai

¹ Uruu idi wananaa wiizibai kawanu'oraz, mashaapa-kizaiz kai, umainaabata-ka'o dono, waaitapa Tominkaru taan nii wa'ati wamashaapa-kizi nii aokazi ii, karikaonanu'o pa'an mashaapa-kizai, aonaa pidan tomanii mani.

² Mazan kai, wana'an idi zii wananaa zo'o, tuukii wadopitan, na'iki tuukia'a naa wazadapan, wakananaata-ka'o wuru idi'i pa'ina'oraz nanai aokazi iki'oraz.

³ Usha'apanum kau'an wakananaata-ka'o dono'o naa pa'ina'o nanai idi, aonaa mananaa-daunu'o nii mani wadoronaa.

⁴ Mishi'o wuru'u, wana'an idi zii da'a'a wananaa zo'o, tuukii wadopitan. Mazan aonaa wamawaka'azon dau'ati'o mani kaiwuru'u wadopitanuz, mazan waaipan naa pa'an wananaa wuru'u baatina'oraz pana'ada-ka'o pa'ina'o nanai di'iti aona'oraz umawakauzon.

⁵ Mishi na'apa'o wuru'u Tominkaru aipanuz papa'inaadan wananaa. Uruu idi'o uzaamatan na'iki usaabaan waunao. Na'iki Tominkaru taa paDoronaa wa'ati, uruu ida'an kizi waaitapan mishi'o nii wuru'u usha'apatanuz wa'ati aimakaan na'apa pakian kawana'ati.

⁶ Ukau'an ma'ozaka wataapan wanyukunuu, waaitapan idi mishi'o nii utaan pa'ina'o wananaa nii, mazan wamashaapan idi zii wananaa zo'o, aona'o nii zii wamashaapan wanaobanaa Jesus tuma.

⁷ Mazan tuukii wamishidapan uruu, wamatukapakan pu'u padamatazu.

⁸ Mazan ōkian kawan, waaitapa mishi'o nii utaan pa'ina'o wananaa nii, uruu idi kaimana'o nii zii wa'ati waso'otinan di'oraz wananaa aia'a, wamashaapa an kizi'i naa pa'an Jesus tuma aokazi iti.

⁹ Ukau'an powa'a zii ipai ba'oran kida ai, waaipan wamashaapan kaimana'a naa u'ati, karikaonan kizi ukonaukiitinan wadau'an, wakakupan pu'u zii kai wananaa ida'a, oo wa'aonaan pu'a'a naa wananaa ai, wa'aokazi'ian pu'a'a naa.

¹⁰ Usha'apanum kau'an ipai waunao mishidainao, wakadishita-kida-ka'o nii Christ kanaapu iti ukotowapa-kizi ii. Na'iki ipai'o nii wakawinipinaata-ka'o washa'apatanii kida kawana'ati da'a'a imi'i baara'a, kaimana'o oo dikauda'o.*

Kaimanaaka-karu Tominkaru tuma Christ ida'an

¹¹ Tuukii wakichana'ikin washa'apatan dikauda kida'o aimakaan Tominkaru awun za'a. Uruu idi'o wakakinaotan pidannao tuukii, imishida kizi Tominkaru paradan. Tominkaru, uaitapanii mishi'o wuru'u wakowaadapanuz paparadan unao ati. Na'iki na'apa kapam ōaipan uaitapan, mishi'o wuru'u wakaudinanz Tominkaru ati.

¹² Mazan aonaa wa'atadinpan mani oo wamanawun-tinpan mani unao ati kaiwuru'u wana'apanuz. Mazan waaipan pa'an uaitapan na'iki umishidan wakuwaa, u'atadinapa kizi wadau'an, na'iki uaitapa kizi na'apam udako'atin pidannao paradan dakoopainaoz waunao. Tuukia'oraz itadinpan pasha'apaapanii aimakaan kida ida'an, mazan inyukunuu ii aonaa mishi'o mani imarainpan Tominkaru.

¹³ Pabi'i kida ina, ikian wadau'an wazowau madorona'o. Una'apan an mishi, aonaa usha'apan, watukapa-ka'o madorona'o kawan, mazan waaipan idi'o pa'an Tominkaru konaukii-kida-ka'o. Mazan unao tukapan an aonaa wamadaronan, kaimana'o wuru'u, unao ati'o mishi wuru'u wakaudinanz, wakaminka'uta'azon idi unao.

¹⁴ Mishi'o wuru'u Christ marainpan waunao udawun iti, uruu idi'o wuru'u wakaudinanz kaikapa'a. Usha'apanum kau'an waaitapa mishi Christ mawakan ipai pidannao oian dikin ii. Uruu idi Tominkaru tukapan ipai waunao mawakainao'u naa oii-karu ai.

¹⁵ Jesus mawakan idi ipai pidannao ati, ukau'an pidannao mishidainaoz uruu, aona'a naa turuu imashaapan paipan kawana'ati. Mazan isha'apatin kizi soo Christ aipan kawana'ati, uruu mawaka'oraz na'iki kadishita'oraz pamawaka-kizi iki idikin ii.

¹⁶ Ukau'an aizii aona'a naa powa'a wadi'itapan pidan, pidannao mamishida-kainaoz Christ di'itapan kawan pidan. Mishi na'apa kowas wataapauzon Christ kiwiin. Mazan aizii aonaa powa'a wataapan uruu na'apa.

¹⁷ Usha'apanum kau'an pidan zaamatina'o Christ ida'ati, pa'inaada-kariwai'i naa ukaduz, na'iki wuru'u kiwiitapa kida'oraz ukaduz mainaabata-kaoa'a naa. Mazan pa'ina'ora'a naa pa'an kaduzui taa-ka'o u'ati.

¹⁸ Soo Tominkaru wuru'u pa'inaada'oraz pidannao na'apa. Uruu Tominkaru wuru'u kaimanaaka-kida'oraz waunao patuma Christ mawakan ida'an. Na'iki uruu zaamatanii waunao kaudina'o nii, kowaadapa'o nii pidannao ati, kaimanaaka-karu dau'an Tominkaru tuma.

* 5:10 Putukapa 1 Corinthians 3:13-15.

¹⁹ Na'iki wakowaada kizi pidannao ati Tominkaru kaimanaaka-kida'azon ipai pidannao patuma, Christ mawakan ida'an. Aizii Inyukunuu na'apan an, ipai'o nii umarina'atan'ioian, na'iki ukaimanaakan nii ituma. Uruu kuwai wuru'u Tominkaru dyuudaniaz wakowaadapan pidannao ati.

²⁰ Ukau'an waunao wuru'u kadishita'oraz Christ ati, parada'o nii pidannao kanaapu ati. Mishi Tominkaru kaiwaan waunao paparada-kinaa nii ma'ozaka unao ati. Uruu idi Christ aipan kawana'ati, wakia'azon u'ati ma'ozaka'o ida'an umishida wuru'u wakuwaaz, ukaimanaaka kizi'i naa powaa iti Tominkaru tuma.

²¹ Tominkaru aipan ati, ipai wa'oiian kaboota-kaos Christ di'iti, uruu idi Tominkaru tukapan Christ oia'o kawan, umasha'apatakan pu'u oia'o. Upataka'uta-kaos atii uzowii-kaos, wa'oiian dikin ii. Uruu idi Tominkaru tukapan waunao kaimanainao kawan Christ ida'an.

6

¹ Wakaudin an idi baokopa Tominkaru tuma, wakakinaowan unao ma'ozaka'o ida'an. Aonaa umanyukunuu'ana'a Tominkaru kaimananuz u'ati.

² Kaikapa sha'atii Tominkaru paradan saadinpa'o kiauzonu'u,

“Kaina'a'o nii zii kamoo kaawan.

Uruu dono upishaan an ukaminka'uta-kaos utoriinpan ida'an ð'ati,

ðdako'atin nii unao

na'iki uruu dono ðkazannaatan nii unao.”

Uabata, aizii kaawa'a naa wuru'u kamooz, kai'i naa Tominkaru kaminka'uta'azon unao, kai'i naa pa'an ukazannaapan.

³ Aonaa waaipan waawautapan pidannao imishidan ai kaimana'o kuwai, washa'apaapan ida'an dikauda kida'o aimakaan. Aonaa wadakoapa-kida'azon kaimana'o kuwai wuru'u wakowaadapaniaz.

⁴ Mazan waaipan pa'an watukapa-kidan mishi'o Tominkaru poitorunao waunao, ipai waparadan na'iki washa'apatani kida ida'an: wabaiatan ida'an dadara kida'o aimakaan wakaudin-kizi ii aka, na'iki wabaiatan ida'an kasha'ora kida'o wakaudin-kizi dikin ii, mazan upu'u aonaa wamarina'atan wakaudin-kizi.

⁵ Panaadon waba'izii-kaos, na'iki wakaboota-kaos taraa-kizai iti; panaadon pidannao to'oradinan wa'ati kichana'iki-kia'o ida'an. Na'iki wakaudin dadara wamazain bii'i. Panaadon aonaa wada'awun wakaudin wamizainan pu'u.

⁶ Watukapa-kida mishi'o Tominkaru poitorunao waunao: wataapinan ida'an kaiman ipai oia'o ai. Na'iki waaitapan ida'an mishi'o kuwai wuru'u Tominkaru di'iki'oraz; na'iki wamadopiidakan ida'an wanyukunuu; na'iki wakaimanan ida'an pidannao ati; na'iki watukapa-kidan ida'an wakamarainapanun tuukii. Na'iki Kaimana'o Doronaa kaminka'utan ida'an waunao;

⁷ na'iki wakowaadapan ida'an mishi'o kuwai; na'iki Tominkaru ma'ozakadan ida'an wanyukunuu. Washa'apata ipai aimakaan kaiman, na'apa Tominkaru aipan kawana'ati, uruu wakaiwaa waawautinapa-kinaa nii watarubanao ai, na'iki wamizaataaka-kinaa nii ituma.

⁸ Mazan upu'u wakaudin wanaubaa-kaos pu'u oo wazon-kida-kaos pu'u; waunamunaa abata-kaos pu'u dikauda oo kaiman; wakuwaa mishiin pu'u na'iki usakitapan pu'u, mazan upu'u wadakota-kaos mariidinauzonao nii.

⁹ Aitapa-kariwai waunao na'iki wakuwaa kaimanaiman, mazan upu'u aonaa waunao na'iki wakuwaa kida umishida-kaos. Wazowia'azoo-kaos pu'u, mazan upu'u zii wakakupan; waba'izii-kaos pu'u tuukii mazan upu'u aonaa wazowii-kaos.

¹⁰ Wakasha'oradauta-kaos pu'u, mazan upu'u wakonaukiitinan. Mapuraatanu'o mishi waunao, mazan upu'u waunao ida'an iriba'o nii pidannao kasha'apauzin Tominkaru di'iki. Aonaa mishi washa'apauzini da'a'a, mazan upu'u ipai aimakaan Tominkaru di'iki'o wa'idiwau wuru'u.

Umarainapa kizi waunao na'apa wamarainpan kawan unao

¹¹ Mishidainao ðmarainapaniinao, Corinth sannaos, mishi'o tawuru'u waparadan kida unao ati'oraz. Wakowaadan unao ati tuukii wamarainpan unao.

¹² Aonaa na'apainim zii wamanaudapakan unao, mazan unao pa'an wuru'u manaudapa-ka'oraz waunao.

¹³ Aizii ðparada'azon unao ati na'apa ðdainao ati'o kawan, uda'ata'a naa unyukunuu wa'ati, umarainapa kizi'i naa kapam waunao.

Aonaa kizi mamishida-kainao kaduz tamakapa-kaos

¹⁴ Mana'a ukaminauda'utina'ana'a wunao idi'i mamishida-kainaouz Jesus. Turuu mooko mishidainao Jesus mashaapainaoznaa kaiman patumaakadinan oia'o pidannao tuma, wuru'u naudapainaoz pasha'apaapan oii kida'o aimakaan? Oo turuu mooko Kanada'o baokopatinpan maruta'o tuma?

¹⁵ Na'apa mooko Christ nyukunuu Satan sha'apaapanii kida dau'ati? Turuu mooko mishidainao nyukunuu na'apataakan mamishida-kainao sha'apaapanii dau'ati?

¹⁶ Turuu mooko toma-kariwai tominkaru taapa-ka'o oo na'aka-ka'o Tominkaru umanawunu'oraz dapu iti? Aizii wuru'u waunaouz, Tominkaru karikaonanu'oraz ukakupan, udapu wuru'u wananaaz, umashaapan idi wanyukunuu ii. Kaikapa sha'atii Tominkaru paradan saadinpa'o kiauzon:

“Ōmashaapan nii ōpidanannao ida'a
na'iki aona'o nii ōmuudinpan ī'ai.

Ōgaru'o nii īTominkarun nii

na'iki inaou'o nii ōpidanannao nii.”*

¹⁷ Uruu idi Naobanai Tominkaru kian ī'ati,

“Umuudina'a naa na'iki ubuutina'a naa oiainao ai.

Mana'a upishata'ana'a oo usha'apaapa'ana'a oia'o

na'iki dikauda kida'o aimakaan,

umasha'apatakan an na'apa kida'o, ōdapaapan nii unao.”†

¹⁸ “Ōgaru'o nii unao daru nii,

na'iki ipai unao daonaioranao na'iki zunnao, ōdainaou'o nii unao,

Naobanai umanawunu'oraz kian.”‡

7

¹ Mishidainao ōmarainapaniinao, uabata na'apam Tominkaru kowaadan pazaamata'azon waunao paudainao nii. Ukau'an aizii wamuuda'a naa ipai oia'o wuru'u pataka'ua'oraz wananao oo wadoronaa. Mishi kizi'i naa pa'an wamashaapan kaiman, na'iki wakichana'iki washa'apaapan ai oia'o, Tominkaru awun za'a, wamashaapa kizi'i naa ma'oiaka-daun uaipan kawana'ati.

Paul konaukian

² Ukaimanda'a naa shoman unyukunuu wa'ati. Aonaa kanom washa'apatan dikauda'o nii unao ati. Aonaa wapataka'uan wuru'u umashaapanuz kaiman Christ ati, na'iki aonaa wakazaapan puraata oo aimakaan kida u'ai.

³ Aonaa ōba'azootin-kida'azon mani unao kaiwuru'u ōna'apanuz u'ati. Na'apa ōkiauzon kawan u'ati, tuukii wamarainpan unao, na'iki karikaonanu'o nii wataapan unao wanyukunuu ii, wakakupan pu'u oo wamawakan pu'u.

⁴ Ōaitapa mishi'o wuru'u unao mishidanuz Christ, uruu idi ōkakuwaapan umanawunu'o ida'an umishidapan dau'u. Uruu ida'an tuukii uma'ozakadan ōnyukunuu. Aizii tuukii ōkonaukian wabaiatan pu'u kasha'ora kida'o na'iki to'ora-karu, mazan upu'u tuukii ōkonaukian.

⁵ Aizii wakaawan dono'o naa Macedonia ati, aonaa wasookapan kaiman. Ipai wamako-kizi kawana'ati wabaiatan to'ora-karu na'iki wakakuwaatinnan towauda'uta-ka'o. Wanyukunuu kasharuapa-ka'o pu'u, kaina'a zii kaziwa wadi'itinpan ipai unao dau'an.

⁶ Mazan Tominkaru konaukiidauzoz pidannao nyukunuu ikasha'oran dono, ukonauki-ida waunao Titus kaawan idi wa'ida'ati.

⁷ Tuukii manawun wakonaukian Titus kaawan idi. Mazan powa'a zii wakonaukian waabatan idi Titus kowaadan kaiman utaapan na'iki udapaapan uruu. Na'iki ukowaada ō'ati tuukii unao tukapa'azon ōgaru. Na'iki tuukii unao kasha'oran ukasha'oradan dikin ii ōnyukunuu. Na'iki ukowaada kapam tuukii udi'itinpan ukaminka'uta'azon dau'an ōgaru. Uruu idi ōkonaukian udawun iti manawun.

⁸ Ōkasha'orada mani mishi unao ōsaadanii kida ōparadan ida'an, mazan aizii kaiman ō'ati ōsaadanuz. Ōgaru na'apa kasha'ora'aka'o kapam ōnyukunuu ōsaadan idi na'apa unao ati. Aizii ukowaada-ka'o idi ō'ati mishi unyukunuu kasha'ora'akan masakauda'u ōkaaritan aitia-ka'o dono u'ati.

⁹ Uruu idi aizii tuukii ōkonaukian, mazan aonaa ōkasha'oradan idi'o mani, mazan ōkonaukian ukasha'ora-kidan idi usha'apatan wuru'u oia'oraz aimakaan, na'iki umarina'atan idi wuru'u usha'apaapanii kidaz. Na'apa'o kasha'ora-karu wuru'u Tominkaru aipaniaz, uaipan idi wa'ati-karu pa'ida'ati. Ukau'an aonaa wakaziwan unyukunuu wasaadani wakaaritan ida'an, mazan wakaminka'uta pa'an unao.

* 6:16 Leviticus 26:12; Ezekiel 37:27 † 6:17 Isaiah 52:11 ‡ 6:18 2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13

¹⁰ Pidan mishi'o ukasha'oran pasha'apatanii oia'o dikin ii Tominkaru aipan kawana'ati, mishi'o nii umuudan na'iki utanawatinan pasha'apaapan ai oia'o. Uruu idi Tominkaru mainaabatan nii u'oian u'ai, na'iki ukazannaatan niizu. Ukau'an aonaa turuu wakasha'ora-kidan wuru'u na'apa'oraz kasha'ora-karu. Mazan pidan kasha'ora'o padamata pa'oian dikin ii, mazan upu'u aonaa uwa'atin oo utukapa-kidan zoobaba panyukunuu kasha'oran Tominkaru ati pasha'apaapan dikin ii oia'o, aona'o nii Tominkaru kazannaatanuz, mazan ukaboota-kaoo nii karikaonanuo pataka'utin-kizai iti pa'oian dikin ii.

¹¹ Mazan wuru'u kasha'ora-karu Tominkaru aipan kawana'ati'oraz, pidan ikoda uruu ida'an panyukunuu ma'ozaka-kinaa nii. Uruu idi'w wuru'u sariapa unao di'itinpa'akan, na'iki tuukii uaiapa'akan usakitapadan wuru'u pidan oiainapanuz. Na'iki sariapa uto'ora'akan umamashaatakan idi wuru'u oia'o sha'apaapa-kaoo. Sariapa utarian, uaitapa'akan idi'i naa Tominkaru pataka'utan nii pidan umamuudakan an pasha'apaapan oia'o. Sariapa uaiapa'akan omorowautapan oo omakon u'idi'iti. Sariapa uaiapa'akan oaitapan tuukii unyukunuitapan o'garu. Uruu idi sariapa mishi'uputaka'utan pidannao wuru'u sha'apatainaouz oia'o, na'apa o'paradan kawana'ati. Wurru'u usha'apatanii kidaz ida'an utukapa-kida mishi'o aonaa ubaokopatinnan oia'o sha'apaapa-kaoo dau'ati.

¹² Aizii tawuru'u o'saadanz kaarita unao ati, aonaa o'aipan mani upataka'utan wuru'u sha'apata'oraz dikauda'o aimaakan, oo o'saabaa-kinaa ni'o mani pidan nyukunuu wuru'u kasha'orada-kariwaiz. Mazan o'saadanz o'kaaritan na'apa, o'aipan idi'o udi'itinpan na'iki utukapa-kida kizi Tominkaru ati mishi'umarainpan na'iki uizo'atin waparadan.

¹³ Uruu idi tuukii wanyukunuu ma'ozakadinan.

Powa'a zii wakonaikian watukapan idi Titus kaawan konaukii unao di'iki. Kaiman unyukunuu ukaawan dauna'an unao di'iki, aonaa powa'a ukaziwadapan panyukunuu unao dau'an.

¹⁴ Umanawunu'o da'i o'kowaadapauzon unao dau'an Titus ati. Kaiman o'ati aonaa uba'azootin-kidan o'garu u'ati. Na'apa wakowaadapauzon kawan mishi'o kuwai unao ati. Na'apa'o da'i wakowaadauzon Titus ati mishi'o kuwai unao dauna'an. Aizii utukapanka'a naa unao kaduz, na'apa mishi'wakowaadan kawan u'atiz.

¹⁵ Tuukii Titus marainpan unao, pakawan unyukunuitapan pataapa-kaoo kaiman umanawunu'o Tominkaru poitoruun, na'iki ipai uizo'atin uparadan na'iki kaiman utaa-pan uruu umakonkan dono unao di'ii. Uruu idi powa'a zii manawan umarainpan unao.

¹⁶ O'garu na'apa, tuukii o'konaukian usha'apanum kau'an o'aitapa na'iki omishida kaimana'o nii unao sha'apatinan Tominkaru aipan kawana'ati.

8

Mishidainao taan puraata

¹ Wamin-mishidannao, wakowaada'azon unao ati na'apam mishidainao Macedonia iainao sha'apatinan, Tominkaru kamunanun idi tuukii i'ati.

² Mamishida-kainao to'orainpan pu'u i'ati, mazan upu'u konaukii imashaapan. Na'iki i'ikodan pu'u masakauda'u puraata mazan upu'u tuukii ikataanu'uzon.

³ O'aitapa na'iki otukapa dobata kida itaan puraata masakauda'u'o papuraatan kida di'iki. Aonaa dyuuda-kariwai mani itaan na'apa, soo panyukunuu aipan kawana'ati'o.

⁴ Kaziwa ipishaan waunao powa'an kida, usha'apanum kau'an tuukii i'aipan pataan puraata pakaminka'uta-kinaa nii mishidainao wuru'u Jerusalem iainaouz.

⁵ Na'iki aonaa wazauda-kidan itaan dobata kida puraata masakauda'u'o papuraatan kida di'iki. Mishi'oraiman kiwiin pataan ua'ii puraata, itaainan Naobanai Jesus ati. "Kanom puaiapanii washa'apatan, washa'apatan nii," ikian. Udauna'an i'wa'atin wa'ida'ati, na'apa kapam itaainan wa'ati. Ikian, "Kanom uaiapanii washa'apatan, washa'apatan nii." Usha'apanum kau'an i'aitapa Tominkaru wuru'u aipa'oraz isha'apatinan na'apa.

⁶ Tuukii wapishaan Titus makon unao di'iti. Uruu kiwiini'o usakadan patominapakan unao puraata taa-kaoo dau'an. Ukau'an marii kizi'i naa ukaminka'utankan unao baokopatan puraata, tawuru'u unao kowaadaniaz kiwiini'o dono utaa'azon ukaminka'uta-kinaa nii ba'oran mishidainao.

⁷ Aizii unao, ipai'i naa uaitapan kaiman kida'o aimaakan sha'apata-kaoo dau'u. Tominkaru aipan ati tuukii umishidapan, uaitapa ukakuwaapan kaiman. Na'iki kaina'a aitapa-kinai Tominkaru di'iki'o unao ida'a. Na'iki tuukii unyukunuu dyautan usha'apata'azon dau'ati kaiman kida'o aimaakan. Na'iki tuukii umarainpan waunao. Ukau'an na'apa kizi minziwa na'iki konaukii utaan puraata dyuuda-karu nii mishidainao di'iti.

⁸ Aonaa òdyuudan mani utaan puraata kaiwuru'u òna'apanuz u'ati. Mazan òtukapa'azon mishi'lo wuru'u ukamarainapanuz, ba'oran mishidainao kawan, konaukia'oraz Ìtaan puraata pakaminka'uta-kinaa nii mishidainao Jerusalem iainaoz.

⁹ Unao, uaitapa na'apam wanaobanaa Jesus Christ tuukii ukamunanban na'iki ukamarainapanun, na'iki kaina'a manawun aimaakan kida u'ida'a aokazi ii, mazan upu'u uwa'akanuz, umashaapa'anan imi'i baara ati, upataka'utinan uaipan idi pakaminka'utan waunao, wazaamata-kinaa nii wuru'u umanawunu'oraz taa'azoo-ka'o wa'ati.

¹⁰ Ukau'an, òkia'azon unao ati puraata taa-ka'o dau'an: kiwiitapa'o wunu di'ii, unao sha'atii kiwiini'o usakadan utaan na'iki uzaamaapan puraata taa-karu ni'o ba'oran mishidainao ati, uruu dono tuukia'o sha'atii ukataanu'uzon.

¹¹ Ukau'an aizii, ubaokopata'a naa ipai wuru'u utaanii kidaz puraata, uipaida kizi'i naa wuru'u usakadaniaz usha'apaapan kiwiitapa'o wunu di'ii. Utukapa-kida kizi mishi konaukii na'iki minziiwa utaan upuraatan usakadinan iki'o atii utokon iti. Utaa kizi puraata upuraatan diri'in kawana'ati kida.

¹² Aizii utaan an aimaakan konaukii na'iki minziiwa, diri'i'o di'iki oo masakauda'u'o di'iki, na'apa'o wuru'u Tominkaru naubaaniaz. Aonaa Tominkaru zaamatan aimaakan pidan ai u'aonaan pu'u manawun u'ida'a.

¹³ Kaiwuru'u òkianuz na'apa, aonaa òdyuudan mani utaan dobata puraata, uruu idi uba-iatan naa mani uzamazin ba'orainao kawanyukunun pu'u. Mazan marii kizi patumaaka oo na'apa kida kizi pidan kawanyukunun.

¹⁴ Unao ida'a kai kaina'a dobata aimaakan oo puraata. Ukau'an turuu ukaminka'utan ba'oran mishidainao. Aizii na'apainim umawanyukunuitan dono, na'apa'o nii kapam ikaminka'utan unao. Ukau'an na'apa kida'o nii ukaminka'uaakan.

¹⁵ Na'apa sha'atii tawuru'u usaadinapanuz Tominkaru kaaritan ida'a kaikapa'a: "Pidanao kasaba'uka'o diri'i wanyukunui, aonaa Ìtaapan diri'i manawun wanyukunui. Pidanao kasaba'uka'o masakauda'u wanyukunui, aonaa wanyukunui awutan ipai manawun Ì'ai."*

Titus na'iki uminauda'unao

¹⁶ "Kaiman manawun," òkian Tominkaru ati Titus dau'an, usha'apanum kau'an Tominkaru aipan ati tuukii umako'ozon na'iki ukaminka'uta'azon unao na'apa ògaru kawan.

¹⁷ Uruu idi wadyuudan nii uruu, mazan aonaa wadyuudan idi'o mani karikaonan wuru'u umako'ozoonuz, mazan tuukia'o udi'itinpan pamako'ozon dau'an koshan unao di'iti. Uruu idi tuukii ukonaukian padyuuda'azoo-ka'o idi.

¹⁸ Wadyuudan nii bauda'apa mishida'o daonaiora utuma, ipai mishidainao aitapa uruu kaimana'o utominapa-kidan na'iki ukowaadan Kaimana'o Kuwai.

¹⁹ Na'iki uruu mishidainao zaamata mako'o nii watuma Jerusalem iti, wana'akan dono'o naa puraata wuru'u unao taanii kidaz. Kaiman waaipan wana'akapan wuru'u puraataz, wakawa-kida-kiziz pakawan na'iki patumaaka mishidainao di'iti, Jerusalem iainaoz. Marii kizi ikonaukii-kidan Naobanai Tominkaru, na'iki Ìtukapa kizi mishi tuukii wakaminka'uta'azon Ìdyaun.

²⁰ Aonaa waba'azootina'azon wana'akan dono wuru'u dobata'oraz puraata unao di'iki.

²¹ Wadi'itapa nii kaimanaiman na'apam nii wana'akan wuru'u puraataz. Kaiman waaipan wash'a'apatan aimaakan Tominkaru awun za'a na'iki pidannao awun za'a kapam.

²² Kaina'a zii ba'oran wakowaada'azon u'ati. Wadyuudan nii bauda'apa'a naa daonaiora mishida'o Titusnao tuma. Ipai waunao waaitapanii uruu kaimana'o, na'iki dyauta'o pasha'apatan dau'ati kaiman kida'o aimaakan Tominkaru ati. Tuukii unyukunuu na'ozakadinan uabatan idi unao dyuuda'azon puraata ba'oran mishidainao di'iti.

²³ Aizii kanom pishaan an Titus dau'an, ukowaada Ì'ati uruu kaimana'o pidan na'iki òmin-kaudin, kowaadapa'o kaimana'o kuwai òtuma ipai amazada kawana'ati na'iki unao di'ii'aka. Aizii pa'ì pishaan dono unao wunao dau'ana'a ba'oran daonaioranaouz, ukowaada Ì'ati mishidainao zaamatanii Ìdyaun mako'o nii Titus tuma. Usha'apanum kau'an Ìkaudin-kizi kawana'ati ipai pidannao konaukii-kidan Christ Ìdau'an.

²⁴ Ukau'an, utukapa-kida ukamarainapanun wunao ati'i dyuuda-kariwainaoz. Marii kizi ba'oran mishidainao, ba'oran wiizai iki kidainao abatan mishi'lo mishi wuru'u unao kamarainapanuz na'apa wakowaadan kawan Ì'ati.

9

Puraata zaamata-ka'o mishidainao ati'o Jerusalem ii

* 8:15 Exodus 16:18

¹ Aizii puraata zaamaapa-ka'o dau'an Jerusalem ia'o mishidainao kaminka'uta-kinao ni'oraz, aonaa kanom ni'i naa ōsaadan u'ati udau'an.

² Usha'apanum kau'an ōaitapa unao tuukii da'i ukamunanu'uzon, utaa'azon ida'an puraata. Uruu ida'ana'o da'i tuukia'o ō'atadinpauzon unao dau'an, karikaonan ōkowaadapan mishidainao ati, wuru'u Macedonia ainaouz, unao taa'azon dau'an puraata. Ōkowaada ī'ati unao Achaia iainao mishidainao, usakada'a naa pa'an uzaamaapan puraata kiwiini'o wunu di'ia'a naa. Īabatan idi unao zaamaapan naa puraata udyuudan nii, sariapa īna'apatan panyukunuu kapam puraata taa-ka'o dau'an.

³ Mazan upu'a'o nii ōdyuudan Titusnao wamin-mishidannaouz unao di'ti. Panaadon aonaa zii uturuudin uzaamaapan puraata, ōkowaadapan pu'a'a naa udau'an ba'orainao ati umanawunu'o ida'an, ōkowaadan kaina'a'a naa pa'an uzaamatanii puraata kida kiwiini'o wunu di'ii. Ukau'an mishi kizi'i naa uipaian usaabaan wuru'u puraata kidaz na'ii, na'apa ōkowaadan kawan ba'oran mishidainao ati.

⁴ Tuukia'o nii ōba'azoipan, unao na'apa kapam powa'a'o nii zii uba'azoinpan, mishidainao Macedonia ikiinao kaawan an ōtuma unao di'ti, aonaan dono zii uipaian uzaamatan puraata ukowaadaniaz utaa'azon mishidainao Jerusalem iainao ati.

⁵ Uruu idi'o wuru'u ōdyuuda'azoonuz wamin-mishidanna'o kiwiitan wa'ua'ati, Īsaabaa an kizi'i naa ipai puraata wuru'u unao taanii kidaz naa. Uruu ida'an kizi ba'oran mishidainao tukapan mishi'o wuru'u minziiwa utaan puraata, aonaa upishauta-ka'o idi'o mani karikaonan.

⁶ Unyukunuitapa kizi pa'i di'oraz parada-karu'u: Pidan paowa'o masakauda'u uudai, masakauda'u'o nii kapam upaoriba aka. Mazan pidan paowa'o diri'i uudai, diri'i'o nii kapam upaoriba aka.

⁷ Ukau'an ipai unao, uaitapa kizi na'iki udi'itinapa kizi uaipan ati kida na'apam nii utaan puraata, aonaa kizi utaanuzu umarainan bii an oo udyuuda-ka'o idi mani karikaonan. Usha'apanum kau'an Tominkaru marainapa pidan wuru'u konaukia'oraz utaa'uzon aimakaan.

⁸ Na'iki Tominkaru turuu utaan dobata aimakaan u'ati. Uruu idi karikaonanu'o nii aimakaan kaina'an u'ida'a, atii kaina'a'o nii zii uwa'akun kida utaan nii na'iki ukaw'idiwauta-kinaa nii ba'oran mishidainao, wuru'u aona'oraz aimakaan nii ī'ida'a.

⁹ Na'apa usaadinpan pidan kataanu'o dau'an Tominkaru kaaritan ida'a:

“Karikaonanu'o nii utaan aimakaan dobata pataka'utinainao ati,

na'iki karikaonanu'o nii ukaimanan na'iki ukamunanun nyukunuitapa-ka'o.”

¹⁰ Aizii Tominkaru taa'oraz paoriba uuda pidan paopauzo ati na'iki wanyukunui kida ipai pidannao ati. Na'apa'o nii kapam utaan aimakaan unao ati, na'iki powa'a'o nii zii utaan dobata aimakaan kida unao ati. Na'apa kizi kapam unao dobata kizi ukaminka'utan pidannao, na'iki powa'a'o nii Tominkaru tuubarudan wuru'u kaimana'oraz aimakaan usha'apaapan.

¹¹ Karikaonanu'o nii Tominkaru taan diri'i aimakaan oo wanyukunui unao ati, karikaonan kizi kapam ukamunanun utaan ida'an aimakaan, wunao ati'o aona'oraz kanom ī'ida'a. Aizii wakaawa-kidan dono wuru'u utaanii kidaz puraata, iriba'o nii pidannao konaukii-kidan Tominkaru udau'an.

¹² Aizii wuru'u usha'apatanuz aimakaan kaikapa'a, wuru'u udyuudanuz puraata, dya'utam aimakaan sha'apan: ukaminka'utan Tominkaru pidannao, na'iki tuukia'o nii manawun Tominkaru konaukii-kida-ka'o.

¹³ Usha'apatan ida'an aimakaan kaikapa'a, utukapa-kida mishi'o ukamarainpanun na'iki mishi'i uizo'atin Kaimana'o Kuwai Christ daua'oraz. Uruu dikin ii tuukia'o nii mishidainao konaukii-kidan Tominkaru unao dau'an.

¹⁴ Uruu idi konaukia'o nii ĩtoringpan Tominkaru ati unao dau'an, ukaminka'utan idi dobata ĩdayaun, Tominkaru kamunanun idi unao ati, utaan idi kamunanuaba-karu unyukunuu iti.

¹⁵ Na'iki marii kizi wakonaukii-kidan Tominkaru tuukii, usha'apatan idi umanawunu'o aimakaan wa'ati. Aonaa waaitapan na'apam naa wakian umanawunun dau'an.

10

Paul pa'an Tominkaru zaamatanii kakuwaapatina'o nii

¹ Ōgaru Paul, tuukii ōparada'azon unao ati kaimana'o ida'an, na'apa Christ paradauzon kawan. Aonaa ōto'oran bii a'o mani ōparada'azon unao ati. Mishi kaina'a pabi'i kida unao kian ōdau'an, “Aonaa mishi'o mani wuru'u uparadan ma'ozakanuz, soo pamunapon idi'o karikaonan uma'ozakatinpan. Mazan ukaawan an da'ati'i, aonaa uka'itatan paparadan na'apa wakanaapu ati,” ĩkian.

² Aizii òkia'azon unao ati ma'ozaka'o ida'an, upana'ada'a naa wuru'u udi'itinapanuz dikauda kida'o dau'u, aonaa kizi òparadan unao ati ma'ozaka'o ida'an òkaawan dono u'idi'iti. Mazan na'apa'o òdi'itinpan òparada'azon dau'an ma'ozaka'o ida'an wunao ati'i dakotainouuz wamashaapan na'iki washa'apatinan mamishida-kainao kawan.

³ Na'apa mishi waunao mashaapan da'a'a imi'i baara'a ipai ba'oran pidannao kawan, mazan aonaa wamizaataakapan kadakotin-kidainouuz waunao tuma, mamishida-kainao mizaataakapan kawan.

⁴ Wururu'u mizaataaka-kinai wakaiwaapanii kidaz aonaa pidannao imi'i baara sannao kaiwauzonii kawanu'o mani, mazan umanawunu'o mizaataaka-kinai Tominkaru di'iki'o. Uruu ida'an turuu wamainaabata-kidan Tominkaru taruba ma'ozakatinapa-kizi. Na'iki uruu ida'an turuu wamashaatan pana'iti'o kadakotin-karu Tominkaru paradan ai,

⁵ na'iki turuu wamainaabatan u'ida'an wuru'u pidannao atadinapa-kinaa kidaz, ìawautapa-kinaa kidaz pidannao ìaitapa'azon Tominkaru dau'ana'o kuwai. Na'iki uruu ida'an turuu kapam watanawatan pidannao nyukunuu kashadamikinao, ìizo'ati kizi Christ paradan.

⁶ Aizii unao tukapa-kidan dauna'an mishi'o uizo'atin na'iki uda'ana'azon Christ, uruu dauna'an wakakinaowan nii ma'ozaka'o ida'an wunou'u aona'oraz ìizo'ati'izon Christ kakinaori.

⁷ Unao tuukii umishida'akauzun sha'apa'oram pidan paradan, aonaa udi'itapan kiwiin wuru'u ìparadan kidaz. Unao bii'i kaina'a pidannao, ìkian ìnao mishi'o pa'an Christ poitoru manawun. Marii idi'itapan wuru'u pamishidapanuz, ìtukapa kizi, na'iki ìaitapa kizi waunao mishi'o kapam Christ poitoru, na'apa ìnao kawan.

⁸ Dobata mishi òatadinpan Tominkaru taan dau'an umanawunu'o kaudin-kizai ò'ati, mazan aonaa òkiba'azoo-kidan òatadinpan. Usha'apanum kau'an utaan ò'atizu òkaminka'uta-kinaa ni'o unao, umishidapa kizi powa'a zii, aonaa òwaota-kida-kinaa ni'o mani unao umishidapan ai Christ.

⁹ Mazan aonaa òtarii-kida'azon mani unao kaiwuru'u òsaadanuz òparadan kaikapa'a.

¹⁰ Kaina'a pabi'i kida unao, ukian òdau'an, "Tuukii uma'ozakatinpan pakaaritan ida'an, mazan ukaawa'akan dono wabii' ati, aona'o nii uka'iitauan paparadan wa'ati ma'ozaka'o ida'an."

¹¹ Mazan òaiapa wuru'u pidan na'apa'oraz uparadan aitanpan ipai wuru'u wasaadanii kidaz waparadan wakaaritan ida'a, na'apainim wakaawan dono unao di'iti mishi'o nii washa'apatinan na'apa wakian kawan wakaaritan ida'a.

¹² Waunao aonaa wapatumaaka-dina'azon wakaudin-kizi ida'an wunao tuma'a dakot-inpainaouuz umanawunu'o Christ poitorunao nii ipai ba'orainao ai. Mazan wuru'u ìdakotinanapanuz umanawunu'o Christ poitoru nii, pa'ida'a'o karikaonan, uruu idi ìabatinkan umanawun nii. Mishi'oraiman maaitapin-ka'o pidannao wuru'u na'apa'oraz ìdi'itinpan.

¹³ Waunao, aonaa turuu wa'atadinpan na'apa. Aonaa wa'ida'a'o mani wuru'u wakaudin-anuz, mazan wamakon soo wadyuuda-kizinao di'iti kida'o pa'an. Usha'apanum kau'an wakaudin-anuz ipai unao wiizi ida'an Tominkaru aitanii kawana'ati'o.

¹⁴ Uruu idi aona'o nii wamakon unao wiizi dawun iti, aonaa wa'atadinpa'azon. Aonaan an mani waikodinanz unao atii uwiizi iti kotua'a naa, turuu mani wadakota-kaò atad-inpainaò nii. Mazan waunao sha'atii kiwiini'o wakaawa-kidauzun unao di'iti, Kaimana'o Kuwai Christ daua'oraz.

¹⁵ Na'iki aonaa wa'atadinpauzun ba'orainao sakadanii kaudin-kizai kida ida'an. Mazan waaitapa na'iki wamishida unao mishidan nii powa'a zii wuru'u Christ daua'oraz kuwai. Usha'apan an udarudina'o nii wuru'u wakaudin-kizi.

¹⁶ Ukau'an turua'o ni'i naa wamakon uwiizi dawun itinapu kida'o wiizai di'ii'aka wana'akan Kaimana'o Kuwai, marii kizi na'ii'akainao pidannao abatanuz. Mazan aonaa pidannao kakuwaapatin kizi di'ii'aka'o nii mani wuru'u wakakuwaapatinanuz. Usha'apanum kau'an aonaa wa'atadapa'azon wakaudin-an ba'oran pidan kaudin-kizi ii aka.

¹⁷ Na'apa usaadinpan kawan Tominkaru paradan ida'a: "Na'ia'oram pidan atadinpa'azo'o pakaudin-kizi dau'an, marii pa'an u'atadinpan Naobanai Tominkaru sha'apatanii kida dau'an."

¹⁸ Pidan pa'ida'a'o karikaonan udakotinan umanawunu'o nii, madiwautapa-ka'o wuru'u, aonaa turuu ukuwaa mishida-kaò. Mazan pidan wuru'u Tominkaru tukapa-kidaniaz umanawunu'o nii, turuu pa'an ukuwaa mishida-kaò.

11

*Dakotinpainao apostlenao nii,
mazan pana'a'o ikuwaa
Jesus dau'u*

¹ Ukashaapa shoman õparadan u'ati õdau'an kapam, na'apa ukashaapan kawan ba'oran pidannao paradan padau'an. Uabatan pu'u õparadan maaitapin-ka'o kawan karikaonan, mazan upu'u ðaipan uabatan õkuwaa, aonaa uzon-kida'ana'a õgaru.

² Tuukii õmarainan unao, na'apa Tominkaru marainan kawan unao. Usha'apanum kau'an aonaa ðaipan upataka'uinan, kaimana'o wuru'u õtaa'azoonuz unao Christ ati. Na'apa darui awunuutapan kawan paudani mawuusa, uaipan idi pataan oroo pakawan kaiman wuru'ati'i omin-mazidan ni'oraz.

³ Mazan tuukii õdopian unao dau'an, õzauda-kidan umariida-ka'o nii, na'apa Satan kowazaz-tinpauoz, mariidan kawan Eve kotua'a naa. Õzauda-kidan upozawata-kida-ka'o nii na'apa, na'iki unyukunuu tanawata-ka'o kaimana'oraz umishidapan ai, na'iki uizo'atin ai Jesus dau'a'o kuwai.

⁴ Usha'apanum kau'an unao, aonaa ukashanaukii-kidan pidannao kuwaa, pana'a'oraz naa ikowaadapan Jesus dau'u, aonaa wakowaadapan kawanu'o mani. Na'iki sariapa uaipan uzaamata'akan doronai pana'a'o wakowaadapaniaz Kaimana'o Doronaa ai. Na'iki sariapa umishida'akan ikuwaa kida idakotaniaz kaimana'o kuwai nii, mazan pana'a'o karikaonan wuru'u ikuwaa kidaz, wuru aia'a wakowaadapanii kidaz Kaimana'o Kuwai, Jesus dau'a'oraz.

⁵ Mazan aonaa õ'itiiman umanawunu'o mani õ'ai wunaou'u dakotinpainaoz umanawunu'o apostlenao nii.

⁶ Õgaru, aonaa mishi ðaitapan õparadan umanawunu'o na'iki konaunama'o ida'an, mazan õaitapa kaimanaiman wuru'u kuwai õkowaadapaniaz. Unao na'apa uaitapani'i naa kapam wuru'u kuwaiz, usha'apanum kau'an wakowaadapani'i naa unao atiz powa'an kida.

⁷ Aonaa õpishautan õwinipinaa unao ai õkowaadapan dono Kaimana'o Kuwai. Uruu ida'an mishi aonaa õtaapinpan umanawunu'o nii, ðaipan idi pa'an unao tukapa-ka'o umanawunuinoo nii. Oia'o sha'a wuru'u õsha'apatinanuz na'apa?

⁸ Panaadon õdakota-ka'o nii õkazaapan puraata ba'oran wiizai iki'o mishidainao ai, õmakaudinkan pu'u i'ati. Mishi õzaamata idyuudanii puraata õ'ati, usha'apanum kau'an õkaudina'azon idi unao ati mawinipinaa-daun.

⁹ Na'iki õna'iankan dono unao di'ii, õpuraatan awutauzon, aonaa kanom ida'an õtorian õaiapanii kida. Mazan upu'u aonaa õpishautan puraata u'ai, mazan wamin-mishidannao Macedonia iikiinao pa'an kaawa-kidauzo puraata õ'ati. Aonaa õmizidin-kidan unao õpishautan ida'an mani puraata unao ai, na'iki aona'o nii õpishaan puraata unao ai.

¹⁰ Christ mishi'oraz uparadan, kaina'a udoronaa mashaapan õ'ida'a õnyukunuu ii. Ukau'an mishi'o kaiwuru'u õparadanuz. Aizii wuru'u õ'atadinapanuz õparadan ida'an kaikapa'a, aona'o nii õzaamatan puraata u'ai õkianuz, aonaa turuu pidannao mashaapainao Achaia ii aka mashaatan kaiwuru'u õparadanuz na'apa.

¹¹ Panaadon uzauda-kidan õna'apainpan õmamarainapakan idi'o unao. Aonaa, Tominkaru aitapa õmarainapa unao tuukii.

¹² Mazan upu'u aona'o nii õzaamatan puraata unao ai. Usha'apanum kau'an aonaa ðaipan pidannao dakotinpainaoz apostlenao nii atadinpan pakian ida'an, "Na'apa wakaudinan ñnao kaudinan kawan."

¹³ Mazan ñnao, aonaa Christ dyuudaniinao mani ikakuwaatinan. Soo ñmariidapan karikaonan pidannao. ñmainaabainpan, itukapa-ka'o Christ apostlennao kawan, mazan aonaa mishi'o mani.

¹⁴ Na'apa'o manawun ñnao Satan kawan. Na'apa sha'atii Satan mainaabainpauzon, upana'adinan na'apa kanada'o angel, Tominkaru di'iki'o kawan.

¹⁵ Ukau'an na'apa'o kapam wuru'u upoitorunao mainaabainapanuz, mishi'o kawanu'o idyuuda-ka'o kaminka'uta'o nii pidannao mashaapan Tominkaru aipan kawana'ati, mazan aonaa mishi'o mani wuru'u. Mazan diina'iti'i, ipataka'uta-ka'o nii pana'apainpan dikin ii.

Paul pataka'uta-ka'o pakakuwaatinan dikin ii Christ dau'u

¹⁶ Õkia'azon koshan u'ati, aonaa ðaipan utaaan õgaru maaitapin-ka'o kawan. Mazan utaaan dono õgaru na'apa, upu'u ðaipan uabatan õparadan, na'apa uabatapauzon kawan maaitapin-ka'o pidannao paradan itadinpan dono. Aizii õatadinpa'azon kapam masakauda'u õdau'an.

¹⁷ Wur'u õ'atadinpa'azoonuz õsha'apaapanii kida dau'an, aonaa Naobanai Jesus paradauzon kawanu'o mani, soo pidan maaitapin-ka'o pa'an paradauzoz na'apa.

¹⁸ Mishi kaina'a iriba pidannao atadinpan, soo pasha'apatanii kida dau'an karikaonan. Ōgaru na'apa, ōatadinpan nii kapam ōsha'apaapanii kida ida'an.

¹⁹ Aitapa'o mani mishi unao, uruu idi konaukii uabatapan maaitapin-kainao kuwaa kida.

²⁰ Aonaa ukashanauan ĩnao, ĩtaapan pu'u unao na'apa poitorui kawan, ĩzaamaapan pu'u puraata unao ai pakaudinan winipinaa nii unao bii an, ĩdyuudautan pu'u usha'apatan soo paaiapanii kida karikaonan, ĩtaapinpan pu'u umanawun kidainao nii unao ai. Turuu mani ĩta'ikan unao uawun baara iti, aonaa na'apam ukian ĩ'ati.

²¹ Ōgaru tuukii ōkiba'azon, usha'apanum kau'an aonaa mishi ōka'ĭitan ōtaapan unao na'apa ĩtaapan kawan unao.

Aizii ōparadan nii ōdau'an, maaitapin-ka'o paradauzon kawan. Aizii wuru'u apostle-tinpainao, ĩdakotinpan umanawunu'o nii. Ōgaru na'apa, ōmanawun-tinpan nii kapam ĩnao kawan.

²² ĩkian ĩnao Hebrewnao, ōgaru na'apa Hebrew kapam. ĩkian ĩnao Israelitena, ōgaru na'apa Israel san kapam. ĩkian ĩnao Abraham dani-daunnao, ōgaru na'apa Abraham dani-dau'n kapam.

²³ ĩkian ĩnao Christ poitorunao, ōgaru na'apa mazan powa'a'o zii ĩnao ai.

Mishi ōparadan kaikapa'a madoronaa-ziiwa paradan kawan. Mazan mishi'o kaiwuru'u ōkianuz, ōgaru powa'a'o zii ōkaudin danadara Christ ati; mapuda da'i ōkabootauzo-ka'o taraa-kizai iti ĩnao ai, uruu dikin ii. Ba'oran dono ōba'izii-ka'o da'i tuukii kida'o ida'an ĩ'ai. Na'iki iriba ōbaiaapan kichana'iki-kia'o ōkaudin-kizi ii aka, maonapa kida ōmawakauzon.

²⁴ Iriha'a naa ōbaiaapan ba'izi, baka'iau Jewnao ba'izian ōgaru, 39 ba'izi ōbaiaapan baukapa'o ĩba'izian dono ōgaru.

²⁵ Idikinau Rome iikinao ba'izii-kidan ōgaru atamun idi. Baukapaiman pidannao zowian padamata ōgaru, ĩboowautapan ida'an ōgaru kuba kida idi. Idikinau ōnaraan paran baoko ii, kanawa zowiitan na'iki sariapa ushazodan. Baukapaiman kanawa shaazodan, uruu dono ōna'ian paran baoko'o bauda'apa maruta'o na'iki bauda'apa kamoo.

²⁶ ĩpai ōkakuwaatin-kizi kawana'ati, ōbaiatan kichana'iki-kia'o: ōbaiaapa kichana'iki-kia'o wunu tuubarun; na'iki ōdobata kichana'iki-kia'o pidannao koidimikinao bii an kida; na'iki ōbaiaapa kichana'iki-kii ōmin-Jewnao to'oran na'iki Gentilena na'apa kapam. Ōdobatan kichana'iki-kia'o bii an dono'i ii aka; na'iki ōdobatan kichana'iki-kia'o mapidantaka'o amazada ii aka; na'iki kichana'iki-kia'o paran baoko an. Ba'oran dono ōkaawan pidannao di'iti, mazanu'oraz ĩdakotinpan mishidainao nii Christ, mazan kichana'iki-kii ĩto'oran ō'ati.

²⁷ Panaadon dadara ōkaudin aonaa ōda'awuuzon, ōkoda-kinaa nii aimakaan ō'ati. Ba'oran dono ōbaiaapa ōzamazin, ōbaiaapa ōmaradakon, aonaa da'i kanom ōnikan. Ba'oran dono ōbaiaapa wadidi'o, aonaa ōkamichan mididi kida'o nii.

²⁸ Ōbaiatan pu'u na'apa kida'o, kaina'a zii kaziwa ōdi'itinan ipai mishidainao Christ dau'an, wuru'u ōtominapa-kidaniinaou pawiiwi kawana'ati kida.

²⁹ Aizii na'apainim ōikodan dono mishida'o pidan, aona'o zii unyukunuu ma'ozakan mishidapa-karu dau'ati, kasha'ora utapan ōnyukunuu. Aizii ōtukapan dono oia'o sha'apata-kida-ka'o mishida'o pidan ati, tuukia'o nii ōto'oran wuru'ati'i sha'apata-kida'oraz oia'o.

³⁰ Aizii ōatadinpa'azon an, ōatadinpan nii aimakaan kida dau'an tukapa-kida'oraz ōkakataimanan.

³¹ Tominkaru, wanaobanaa Jesus Daruz, uaitapa na'iki utukapa aonaa ōmariidinan mani kaiwuru'u, uruu karikaonanu'o nii unaubaa-ka'o.

³² Baukapaiman ōna'ian dono Damascus ii, kaina'a King Arestas muudanii pidan udaru'o naobana'i kazowautapa'o nii amazada na'ii. Uruu aipan pazaamata-kidan ōgaru. Uruu idi udyuudan pidannao zaudapan, ĩawunuutapa kizi ōkoditan wiizai korarannaa paniinomizinaa an.

³³ Mazan mishidainao kidoapa-kida ōgaru ĩ'ai, ĩpaidan ōgaru udaru'o dazowan zo'iti, na'iki ĩtoka-kidan naa ōgaru, dono'i awautapa-kinao kuduan shaawata'o atii imi'i baara iti. Uruu na'apa kowas ōkidoapan.*

12

Paul kowaadan patukapanii dau'a'o

¹ Aizii koshan ōatadinpa'azon aimakaan kida sha'apan dau'an ō'ati. Ōaitapan pu'u aona'o nii na'apa kida'o kaminka'utan unao, mazan upu'a'o nii ōkowaadan umanawunu'o aimakaan dau'u, Tominkaru aida-kidauzonii na'iki utukapa-kidauzonii.

* 11:33 Acts 9:20-25

² Ōaitapa da'i bauda'apa pidan mishidapa'o Christ, kaina'a'o da'i aimakaan sha'apan u'ati. Aizii 14 wunu dobatan naa, una'akankauzo-ka'o dauna'an aokazi iti Tominkaru di'ii. (Pananaa zo'a'o mani una'akanaka-ka'o, oo padoronaa ia'o mani, aonaa ōaitapan, soo Tominkaru aitapa.)

³⁻⁴ Ōkian nii koshan, mishi'o una'akankauzo-ka'o umanawunu'o Tominkaru wiizi di'ii, pananaa zo'a'o oo padoronaa ia'o mani, soo Tominkaru aitapa. Na'ii uabatan Tominkaru kuwaadan umanawun kida'o aimakaan aona'o uka'iita-ka'o ukainaabata-ka'o parada-karu ida'an, na'iki aona'o turuu ukowaada-ka'o ba'oran pidannao ati.

⁵ Na'apa'o pidan dau'an, turuu pa'an ōatadinpan. Mazan ōdau'an aona'o nii ōatadinpan, soo aimakaan kida dau'an tukapa-kida'oraz ōkakataimanan.

⁶ Mazan ōatadinpan an aimakaan kida sha'apan dau'an ō'ati, aonaa turuu ōdakota-ka'o maaitapin-ka'o nii, usha'apanum kau'an mishi'o aimakaan kida wuru'u ōkowaadaniaz. Mazan aona'o nii ōatadinpan na'apa kida'o dau'an, usha'apanum kau'an aonaa ōaipan ōtaapa-ka'o oo ōtukapa-ka'o umanawunu'o pidan nii. Mazan ōaipan pa'an udi'itapan ōgaru uaipan ati, utukapan ida'an ōkaduz, na'iki uabatan ida'an ōkuwaa kida.

⁷ Mazan aonaa ōaiapa-ka'o ōatadinpan wuru dau'ana'a umanawun kida'oraz Tominkaru tukapa-kidan na'iki uabata-kidani kidaz ō'ati, uruu idi kaziwa'o kaboota-ka'o ōnanaa ida'a. Ikodanii Satan dyuudanii kawanu'o papoitoru antamikitan ōgaru.

⁸ Idikinau ōtorianpan Naobanai Jesus ati, ōpishaanuzu tuukia'o ida'an uso'ota kizi wuru'u kaziwa'oraz ōbaiatan.

⁹ Mazan ukian ō'ati, "Aonaa. Turua'o nii ōkaminka'utan pugaru ōkamunanun ida'an pu'ati, uruu pa'an wuru'u tuukia'o ni'oraz puaipan. Usha'apanum kau'an pukakataimanan idi, tuukia'o nii pa'an ōkaminka'utan pugaru, ōtaan nii ōma'ozakan pu'ati." Ukau'an kaiman ō'ati wuru'u ōkakataimananuz, powa'a'o nii zii ōatadinpan u'ida'an, Christ taa kizi powa'a zii pama'ozakan ō'ati.

¹⁰ Ukau'an aonaa usha'apan ō'ati wuru'u ōkakataimananuz, na'iki ōdakowaapa-kaoz, na'iki ōbaiatanuz dadara kida'o aimakaan ōkaudin-kizi ii aka, na'iki ōbaiatanuz kichana'iki-kii kida'o to'ora-karu, na'iki wuru'u ōbaiatanuz kaziwa'o na'iki kasha'ora'o ōkaudinan dikin ii Christ ati. Ōgaru aonaa mishi ōma'ozakan, mazan kakataimana'o karikaonan, mazan una'apan idi Christ taan pama'ozakan powa'a zii ō'ati.

Tuukii Paul nyukunuitapan mishidainao Corinth iainaoz

¹¹ Aizii ōba'azootina'aka'a naa ōkadakotinan ida'an ōdau'an madoronaa-ziiwa kawan. Mazan unao aipan ati'o wuru'u ōkadakotinanuz madoronaa-ziiwa kawan. Aonaa utiwaan zoobaba ukaminka'utan ōgaru, ukowaadan ida'an pidannao ati, ōgaru mishi'o apostle. Aonaa umanawunu'o mani ō'ai pidannao wuru'u uatadapaniinaouz, dakotinpainaoz umanawunu'o apostlenaoz. Aonaa mani Christ kaminka'utan ōgaru, turuu mani mishi ōdakota-ka'o madiwautapa-ka'o nii.

¹² Uaitapan pu'u na'iki utukapan pu'u padamata ōsha'apatan umanawun kida'o aimakaan sha'apatauzo-kariwaiz soo Tominkaru ma'ozakan ida'an. Ipai wuru'u ōsha'apatanii kidaz tukapa-kida mishi'o Christ apostlen ōgaru.

¹³ Pana'a mooko ōtaapan unao ba'oran mishidainao ai, wuru'u ba'oran wiizai iainao kidaz? Panaadon uzauda-kidan pana'a utaapa-ka'o ōmaamatakan idi puraata u'ai. Ōkasha'orada sha'a unyukunuu na'apa'o ida'an? Una'apan an, umarina'ata shoman wuru'u ōsha'apatanuz aimakaan na'apa u'ati.

¹⁴ Aizii turua'a naa ōmakon unao di'iti. Uruu idikinautan ni'i naa ōmorowautapan uwiizi iti. Mazan aonaa ōmizidin-kida'azon unao, usha'apanum kau'an aonaa upuraatan na'iki usha'apauz mani wuru'u ōaipaniaz, soo ōaipan pa'an ukonaukii-kidan ōgaru na'ii. Aonaa ko-raiziannao mani ikoda'o aimakaan padarunao ati, soo daruinoo pa'an ikoda'o aimakaan paudainao ati.

¹⁵ Ukau'an ōgaru, na'apa konaukia'o nii ōtaan ipai unao ati aimakaan kaina'a'o ō'i'da'a. Na'iki konaukia'o nii ōtaainan ōkaminka'utan ida'an unao, utain kizi Tominkaru ati kaimanaiman. Aizii wuru'u ōmarainapanuz unao tuukii. Aizii unao mani, masakauda'u'o nii karikaonan umarainpan ōgaru?

¹⁶ Aizii unao, uaitapa mishi'o aonaa ōzaamatan puraata u'ai ōkaudinan winipinaa nii. Mazan pabi'i kida unao, ukian "Uzaamaapanii wapuraatan, mazan uaitapa na'apam pamariidan waunao."

¹⁷ Aonaa na'apainim zii ōkoidapan aimakaan u'ai, oo ōkazatan mani puraata udyuudaniaz mishidainao ida'an ōdyuudaniinaouz u'idi'iti.

¹⁸ Ōdyuuda sha'atii Titus unao di'iti ba'oran mishidainao tuma. Titus kaiwauzonii sha'a upuraatan udyuudaniaz u'ida'an? Aonaa, mishi? Mazan unao uaitapanii Titus na'iki

ōgaru, na'apa kida'o wanyukunuu, kaiman wadi'itipan unao dau'an, na'iki tuukia'o washa'apata'azon kaiman aimakaan unao ati.

¹⁹ Panaadon uzauda-kidan wuru'u wasaadunuz waparadan kaikapa'a wakazannaatin-kinaa ni'o karikaonan dakoopainao ai waunao. Mazan aonaa na'apa'o mani wuru'u. Tominkaru abata mishi'o wuru'u waparadan kidaz unao ati, na'iki Christ aipan kawana'ati'o wuru'u waparadanuz unao ati kaikapa'a. Ukau'an ōkia'azon unao ōmarainapaniinao ati, wuru'u washa'apaapanuz ipai aimakaan kaikapa'a, waiipan pa'an wakaminka'utan na'iki wama'ozakadan unyukunuu.

²⁰ Mazan tuukii ōdi'itipan, ōzauda-kidan ōkaawan dono unao di'iti, aona'o nii ōnyukunuu kaimanan, aonaan an umashaapan kaiman ōparadan kawana'ati. Unao na'apa, panaadon aona'o nii unyukunuu kaimanan, aona'o nii unaadapan na'apam ōkian usha'apainpan dau'an. Ōzauda-kidan ōikodan nii unao, ukashadaakapan nii u'atiaaka, ukishauziaakapan nii, kichana'iki-kia'o nii uto/oradinan, ba'orainao aipan nii aimakaan soo pa'ati karikaonan, udakowaakapan nii dikauda kida'o ida'an, ukadakotin-kidan nii uiribannao madiwaoutapaka, ukakotinpan nii umanawunu'o nii, na'iki uto/orataakapan nii.

²¹ Tuukii ōdopian ōnyukunuu ii, ōzauda-kidan ōkaawan dono unao di'iti, tuukia'o nii ōba'azootinan Tominkaru ati unao dikin ii. Na'iki tuukia'o nii ōnyukunuu kasha'oran, ōzaadan nii ōikodan dono pakawan zii mishidainao sha'apaapan oia'o, wuru'u pasha'apaapauzonii kidaz kiwiin. Na'iki aonaan an zii itanawatinan pasha'apaapan ai kakiba'azonnaa kida'o aimakaan, wuru'u daonaoranao da'awupanzun zunnao tuma pamamazidakan pu'u ituma, na'iki imashaapan an pakawan madoronaa-daun.

13

Baukapan naa Paul kakinaowan mishidainao

¹ Aizii di'i ōmakon, ōmorowautapan koshan unao di'iti, uruu idikinautan ni'i naa. Ipai'o nii aimakaan sha'apata-ka'o na'apa Tominkaru paradan kawana'ati: Na'ia'oram pidan dakota-kariwai usha'apaapan dikauda'o aimakaan, marii kiwiin unamunaa abata-ka'o zii dya'utam oo idikinauda'u'o pidannao dako iki, wuru'u tukapainaoz usha'apatan dikauda'o aimakaan.

² Ōkakinaoni'i naa sha'atii unao, na'iki ōkowaada sha'atii ipai unao ati na'iki wunao ati'i sha'apaapainaoz oia'o, itamautan ida'a'oraz ōmorowautapankan unao di'ii. Aizii ōmunapon pu'u ōna'apa'azon koshan powa'a zii. Aizii di'oraz ōmorowautapa'anan ida'a ōpataka'utan nii unao bii'i na'ia'oram pidannao, aona'o imuudan pasha'apaapan oia'o.

³ Mishi, unao tuukii uaitapa'azon, mishi'o mani mooko wuru'u Christ kaudinanuz ō'ida'an. Mazan ōpataka'utan dono unao u'oiipan dikin ii, uruu ida'ana'o nii utukapan aonaa kakataimana'o mani Christ, mazan ma'ozaka'o nii ukaudinan unao bii an.

⁴ Mishi kakataimana'o kawan utaapinpan utauka-ka'o dono cross di'iti, mazan kai kakupa uruu, Tominkaru kadishita-kidan idi uruu powaa iti pama'ozakan ida'an. Na'apa'o kau'an wuru'u ōgaruz, kakataimana'o Christ kawan. Mazan kakupa ōgaru Christ tuma, Tominkaru taan idi pama'ozakan ō'ati. Ukau'an ma'ozaka'o nii Tominkaru kakinawowan unao ōgaru ida'an.

⁵ Ukau'an udi'itapa wuru'u umishidapanuz, uaitapa kizi mishi'o wuru'u umishidapanuz Christ. Uawunuutin kaimanaiman na'iki uaitapan nii mishi kaina'a Jesus Christ mashaapanuz u'ida'a. Soo mishi pidan mamshida-ka'o, aonaa Christ nii u'ida'a.

⁶ Aizii udi'itapan dono waunao kaimanaiman, utukapan nii na'iki uaitapan nii kapam mishi'o wamishidan Christ, na'iki mishi'o uapostlen waunao.

⁷ Mazan aizii watoriinpan nii Tominkaru ati ukaminka'uta kizi unao, aonaa kizi usha'apatan dikauda'o aimakaan. Aonaa watoriinpan waiipan idi mani pidannao tukapan ōkakinaowan unao ma'ozaka'o ida'an ōkiauzon kawan u'ati. Mazan watoriinpan nii Tominkaru ati, unao sha'apata kizi pa'an kaiman kida'o aimakaan. Waiitapan pu'u kaina'a'o wunaou'u dakoopainaoz waunao, idakotan nii wamaturuukan aonaan an wapataka'utan unao.

⁸ Aizii umishidan an mishi'o kuwai Tominkaru di'iki'oraz, aona'o nii ōpataka'utan unao uruu dikin ii. Soo ōkaminka'utan nii pa'an unao uaitapa kizi wuru'u mishi'oraz kuwai Tominkaru di'iki'oraz.

⁹ Kaimana'o nii wa'ati uma'ozakadan an umishidapan powa'a zii, aona'o nii usha'apan pidannao dakotan an waunao maturuu-kainao nii. Na'apa kida'o dau'ana'o pa'an watoriinpan Tominkaru ati, tuukii waiipan unao sakitapadan umashaapan Tominkaru ati.

¹⁰ Uruu idi ðsaadan di'oraz kaarita unao ati ðkaawan ua'ii, aonaa kizi ðkakinaowan unao ma'ozaka'o ida'an ðkaawan dono u'idi'iti. Naobanai Jesus aipan ati'o mishi wuru'u wakau-dinanuz, uruu idi'o waaipan wama'ozakadan unao, umishida kizi uruu powa'a zii, aonaa waaipan mani wawaota-kidan unao umishidapan ai, uruu kaiwuru'u wana'apanuz.

Baukapan naa Paul kowaadinan mishidainao ati

¹¹ Aizii ðkowaadinan naa unao ati. Ukau'an ðmin-mishidannao, mishi'i naa pa'i umashaapa konaukii, na'iki utiwaa'a naa usaabaan umashaapan Tominkaru tuma na'iki umin-mishidannao tuma. Usha'apata aimaakan ðkakinaori kawana'ati, ubauda'apata'a naa unyukunuu kida aimaakan dau'an, umashaapa kaiman konaukii umin-mishidannao tuma. Una'apan an, Tominkaru taa'oraz marainpaaka-kinai na'iki kaimanaaka-kinai, kaminka'utan nii unao.

¹² Konaukii unaubaa umin-mishidannao ubaokopatinan dono.*

Ipai mishidainao da'ainaou'u dyuuda-kidan kapam paparadan unao di'iti.

¹³ Marii Naobanai Jesus Christ kamunanun tuukii ipai unao ati, na'iki marii karikaonan Tominkaru marainpan unao, na'iki marii Kaimana'o Doronaa mashaapa'oraz unao ida'a, taan umashaapa-kinaa nii konaukii umin-mishidannao tuma.

* **13:12** Paul dono'o mishidainao baokopatinan dono, Itukapa-kidan panaubaan oo pakonaukii-kidan pamin-mishidannao pakissitan ida'an idyaun pakaozoo ati oo pataawu ati oo panaadon paka'u ati.

Paul Kaaritan Galatia Baara Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita, apostle Paul saadanii Galatia Baara sannao mishidainao ati. Aizii wuru'u Galatia, udaru'o wiizai baara, na'ii'aka'o wuru'u mishidainao mashaapanuz. Paul, uruu Jew, mazan Inao, Gentilenao.* Aizii Inao mishidainaou'u naa Kaimana'o Kuwai, Jesus Christ daua'oraz.

Mazan kaina'a pabi'i kida Jewnao kaawan mishidainao ida'ati. Inaou'u naa aipan ipai mishidainao sha'apatinan Moses kakinaori kawana'ati, Tominkaru dakota-kinaa nii idyaun kaimana'o pidannao nii.

Mazan apostle Paul saadan di'oraz kaarita mishidainao ati, ukakinaotan idyaun Jewnao ai, aipainauz mishidainao chootinan† Moses kakinaori kawana'ati. Uaipan mishidainao aitapan kaimanaiman, aonaa Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii uizo'atin ida'an Moses kakinaori kida. Mazan udakotan pidan kaimana'o pidan nii soo umishidan ida'an Jesus Christ, aonaa pidan izo'atin ida'an mani Moses kakinaori. (Galatians 2:16)

Ukau'an Paul saadan di'oraz kaarita mishidainao ati, aonaan idi uaipan imishidan pidannao kuwaa pana'iti'oraz karikaonan. Ukian pakaaritan ida'a, "Aizii dii mani, waunao oo angel aokazi iki'o kowaadapan an unao ati kuwai pana'a'o wuru aia'a wakowaadaniaz unao ati, na'apa'o pidan, marii ukaboota-ka'o Tuubaru'o Tikazi wu'iti." (Galatians 1:8)

Aizii wuru'u pidannao aipainauz mishidainao taapan Moses kakinaori, ikian Paul dau'an, uruu aonaa mishi'o apostle mani, na'iki kuwai kapam ukowaadapaniaz aonaa mishi'o mani. Mazan Paul kian padau'an, "Jesus Christ na'iki Tominkaru waDaru kadishita-kida'oraz Jesus pamawaka-kizi iki, uruu wuru'u zaamata'oraz o'garu pa'an." (Galatians 1:1)

Kaarita buutinnan kida

Paul mishi'o apostle 1:1-24

Paul ma'ozaka uparadan kaimana'o kuwai dikin ii 2:1-21

Kazannaatin-karu soo mishida-karu ida'an 3:1-4:31

Mashaapa-karu Kaimana'o Doronaa ida'an 5:1-6:10

Paul katokontan pakakinaoan 6:11-18

¹ Di'oraz kaarita, o'garu apostle Paul di'iki'o. O'garu, aonaa pidannao zaamatanii mani apostle nii, na'iki aonaa idyuudanii mani o'apostle-tinan. Mazan Jesus Christ na'iki Tominkaru waDaru kadishita-kida'oraz Jesus pamawaka-kizi iki, Inao wuru'u zaamata'oraz o'garu pa'an.

² Ipai da'ainao mishidainao, idyuudan kapam paparadan ipai unao mishidainao ati, mashaapainauz Galatia Baara ii aka.

³ O'toriinpan marii kizi waDaru Tominkaru na'iki Naobanai Jesus Christ kamunanun na'iki utaa kizi unao nyukunuu kaiman-kinaa nii.

⁴ Aizii wuru'u Jesus, utaapada pazowii-ka'o wa'oi'an dikin ii, na'apa waDaru Tominkaru aipan kawana'ati, na'iki ukazannaata-kinaa nii waunao wuru aia'a kai'oraz oia'o mashaapa-karu.

⁵ Ukau'an marii karikaonan Tominkaru taapa-ka'o umanawunu'o nii. Amen.

Soo kaina'a bauda'apa

Kaimana'o Kuwai

⁶ Tuukii o'di'itinnan unao dau'an, utanawatinan idi kadiman aka Tominkaru ai. Uruu zaamata'oraz unao pa'ida'ati Christ kamarainapanun na'iki kamunanun ida'an, mazan aizii, uda'anan naa pana'a'o kuwai pabi'i kida pidannao dakotaniaz kaimana'o kuwai nii.

⁷ Aonaa ba'oran kaimana'o kuwai nii, soo pidannao mariidapan karikaonan unao, na'iki itanawata'azon mishi'o kuwai Christ daua'o pana'iti'i naa karikaonan.

⁸ Aizii dii mani, waunao oo angel aokazi iki'o kowaadapan an unao ati kuwai pana'a'o wuru aia'a wakowaadaniaz unao ati, na'apa'o pidan, marii ukaboota-ka'o Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

⁹ Wakiini'i naa sha'atii kiwiitapa, na'iki o'kian nii koshan: na'ia'oram pidan kowaadan an unao ati kuwai pana'a'o wuru aia'a uabataniaz na'iki umishidaniaz, na'apa'o pidan, marii ukaboota-ka'o Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

* : *Gentilenao*: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a. † : *chootinan*: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'chootin-karu' daua'o.

¹⁰ Kaiwuru'u òkianuz kaikapa'a, òkaimanada'azon idi'o pidan nyukunuu? Aonaa! Mazan òaipan pa'an Tominkaru nyukunuu kaimanan ò'ati. Òaipan an mani pidan nyukunuu kaimanan ò'ati, aonaa mishi'o mani Christ poitorun ògaru.

Paul apostle-tinan daua'o

¹¹ Òmin-mishidannao, òaipan uaitapan wuru'u Kaimana'o Kuwai òkowaadaniaz unao ati, aonaa pidannao di'iki'o mani oo pidan tomanii mani.

¹² Aonaa òkòdanuzu pidan di'iki oo aonaa pidan tominapa-kidanii mani ògaru udau'u. Mazan wuru'u òkuwaaz Jesus Christ di'iki'o na'iki uaida-kidanii pa'an ò'ati.

¹³ Unao, uabatanii na'apam da'i òmashaapauzon Jewnao kakinaorinaa kida kawana'ati. Uaitapa tuukia'o òpataka'utauzon mishidainao Jesus. Na'iki òdakota òmainabatan Ìdyaun ipai daunuuda'u.

¹⁴ Na'iki uruu dono ipai òwazootapan òmin-daonaorannao na'apa kida'o Ìtunarunawun òkawan, òda'anana idan na'iki òizo'atin idan na'iki uruu òdokozu-daunnao mishidapanii kidaz.

¹⁵ Mazan Tominkaru kamunanun idi ò'ati, uzaamatan kowas ògaru kaudina'o nii pa'ati. Uzaamatan ògaru òshakatan ua'ii. Paaipapan kawana'ati

¹⁶ utukapa-kidan pauDani ò'ati, uaipan idi òmakon òkowaadapa'anan Kaimana'o Kuwai udau'u Gentilenao di'iti. Aizii uruu aimaakan sha'apan dauna'ana'oraz ò'ati, aonaa òmakon pidan di'iti òaipan idi mani ukowaadan kanoma'o nii òsha'apata.

¹⁷ Na'iki aonaa òmakon Jerusalem iti, òabata'anan mani na'apam kiwiitapainaoz Ìapostle-tinan kian ò'ati. Mazan ba'oran amazada iti pa'an òmakon, Arabia kia'o udakota-ka'o. Uruu dauna'an zii òkiwan Damascus iti.

¹⁸ Idikinauda'u wunu òtukapan dauna'an Jesus, uruu zii òmakon Jerusalem iti òmorowautapa'anan Peter di'iti. Òna'ian utuma dya'utam soondii sakodaz.

¹⁹ Aonaa òtukapan ba'oran apostle na'ii, soo James karikaonan, wanaobanaa Jesus inawuzuz.

²⁰ Tominkaru aitapa ipai wuru'u òsaadanii kidaz mishi'o, aonaa òmariidinan mani.

²¹ Uruu dauna'an òmakon naa Syria Baara na'iki Cilicia Baara ii aka'o wiizai kida kawana'ati.

²² Mazan wuru'u mishidainao Judea Baara iainao kidaz, aonaa zii Ìtukapauzon ògaru.

²³ Soo Ìabatan karikaonan pidannao kadakotinan òdau'u. Ìkian, "Tawuru'u pidan pataka'utauzoz da'i waunao, uru'u naa aizii kowaadapa pidannao ati kaimana'o kuwai Christ daua'oraz, utiwaniaz pamashaadan."

²⁴ Uruu idi tuukii Ìkonaukii-kidan Tominkaru ògaru dikin ii.

2

Ba'oran apostlenao kashaapa Paul kaudinan apostle nii

¹ Aizii 14 wunu dauna'an òmakon koshan Jerusalem iti, Barnabas mako'o òtuma, na'iki òna'aka Titus kapam.

² Wuru'u òmakonuz na'iti Tominkaru dyuudan idi'o ògaru. Òna'ian pu'u, òmiitiniipan soo choochi zowaunaanao tuma karikaonan. Òaipan Ìaitapan wuru daua'a òkowaadapankaniaz Kaimana'o Kuwai Gentilenao ati, na'iki òabata'azon kaiman Ì'ati oo aonaa. Usha'apanum kau'an aonaa òaipan òkaudin-kizi wuru'u òsha'apataniaz naa na'iki òsha'apaapaniaz kai makon madiwautapaka.

³ Mishi, Ìna'apata panyukunuu. Uruu idi aonaa Ìdyaudan òminauda'u Titus choota-ka'o* Jewnao kakinaori kawana'ati, Gentile pu'u padamata uruu.

⁴ Wakadakotinan wuru dau'ana'a, usha'apanum kau'an pabi'i kida pidannao taapinpainao mishida'o kawan Jesus, morotan idi'o wabii ati. Ìtukapa'azon idi karikaonan pakawan mani wada'anan Jewnao kakinaorinaa, wazaamatanpan pu'a'a naa Christ Jesus di'iti. Usha'apanum kau'an Ìnao, tuukii Ìaipan wamashaapan pakawan Jewnao kakinaorinaa waranu'u.

⁵ Mazan aonaa wakashaapinan Ì'ati, aonaa masakauda'u. Usha'apanum kau'an waaipapan idi wakazannaatapan unao ati wuru'u mishi'oraz kuwai, Kaimana'o Kuwai ida'a'oraz.

⁶ Na'iki choochi zowaunaanaouz, aonaa na'iam Ìikodan òkuwaas kasharutinpan, uruu idi aonaa Ìpana'adanuzu na'iki aonaa Ìtotokadanuzu. (Aizii wuru'u Ìtaapa-kaooz umanawun-inao choochi zowaunaanao nii, aonaa usha'apan ò'ati, usha'apanum kau'an Tominkaru aonaa unaubaan bauda'apa'o pidan powa'a zii ba'oran ai.)

* 2:3 uchoota-ka'o: Putukapa 'chootin-karu' daua'o, kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a.

⁷ Mazan İaitapa Tominkaru wuru'u taa'oraz òkaudin-kizi nii, kowaadapa'o nii Kaimana'o Kuwai Gentilenao ati, na'apa utaan kawan kapam Peter ati kaudin-kizai, ukowaadapanuz Kaimana'o Kuwai Jewnao ati.

⁸ Usha'apanum kau'an Tominkaru ma'ozakan ida'an òzaamata-ka'o apostle nii Gentilenao ati, na'apa Peter zaamata-ka'o kawan apostle nii Jewnao ati.

⁹ Aizii James, Peter, na'iki John, umanawunuinao choochi zowaunaanao, İaitapa Tominkaru wuru'u taa'oraz kaudin-kizai ò'ati. Uruu idi kaiman İnyukunuu Barnabas na'iki ògaru kaudinan dau'an na'apa İnao kawan. Na'iki powa'a zii İma'ozakadan waunao wakowaadapa-kizi kaimana'o kuwai Gentilenao ati. Aizii İnao İkakuwaapatinan nii Jewnao ati.

¹⁰ Kaina'a bauda'apa aimaakan İaipan washa'apatan, pakawan kizi wakaminka'uupan pataka'utinainao, İchoochin ida'a ainaouz. Uruu manawun aimaakan tuukia'oraz òsha'apata'azon.

Paul kakinaowan Peter

¹¹ Aizii Peter morowautapankan dono Antioch ii, na'ii òparadan u'ati ma'ozaka'o ida'an, òkakinaota-kinaa nii uruu sakitapa'o di'iti. Òparadan u'ati pidannao kanaapu'u, usha'apanum kau'an usha'apataniaz aimaakan tuukia'o upana'itin.

¹² Uruu zi'o Peter kaawan dono Antioch ati, karikaonan da'i uaroopauzon Gentilenao tuma, mishidapainaoz Jesus. Mazan Jewnao, James di'ikiinaouz kaawan dono'o naa, aona'a naa powa'a uaroopan İtuma utaria'akan idi'i naa İnao ai, aipainaoz Gentilenao choota-ka'o.

¹³ Uruu idi baokoinao Jewnao mishidainaoz Jesus, İtamakapa'akan naa Peter, aona'a naa kapam İaroopan Gentilenao tuma. Na'iki Barnabas, upu'u zii una'apan kapam İnao kawan, İaitapan pu'u padamata aonaa sha'apa'o mani wuru'u aroapa-karuz Gentilenao tuma.

¹⁴ Òtukapan idi'i naa aonaa İsha'apatinan Kaimana'o Kuwai kawana'ati, wuru'u mishi'oraz kuwai. Uru'u naa òparadan Peter ati ipai ba'orainao kanaapu'u. Òkian u'ati, "Jew pugaru, mazan upu'u pumashaapan Gentile kawan, aonaa pusha'apatinan Jew kawan. Kandii ni'i naa mooko aizii puaipan Gentilenao mashaapan Jewnao kawan?"

¹⁵ Mishi, pugaru na'iki ògaru, Jewnao wadaru na'iki wadaro nii, aonaa Gentilenao mani, dakota-kariwainaoz 'oiainao' nii.

¹⁶ Mazan waaitapa Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidan nii wamishidan ida'an Jesus Christ, aonaa waizo'atin ida'an mani Moses kakinaori. Ukau'an waunao, wamishidapanii Christ Jesus, Tominkaru dakota-kizi waunao kaimana'o pidan nii wamishidan ida'an Christ, aonaa waizo'atin ida'an mani Moses kakinaori. Usha'apanum kau'an aonaa na'apainim nii Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii uizo'atipan ida'an Moses kakinaori."

¹⁷ Aizii waunao, wadawatan pu'u Tominkaru dakota-kinaa nii waunao kaimana'o pidan nii wamishidan ida'an Christ, mazan upu'u Jewnao dakotan waunao oiainao nii kapam, Gentilenao kawan. Ukau'an Christ aipan ati'o mooko wuru'u wa'oiapanuz? Aonaa!

¹⁸ Mazan òkiwinan an powaa iti wuru'u kakinaorii òmuudaniaz naa, uruu ida'an òtukapakidan òdikintapan kakinaorii.

¹⁹ Ògaru mawaka'o kawanu'ora'a naa kakinaorii ai. Ukau'an aona'a naa powa'a òmashaapan kakinaorii waranu'u, òmashaapa-kizi'i naa pa'an Tominkaru ati.

²⁰ Ògaru, òmishidan idi Christ, mawaka'o kawanu'ora'a naa ògaru Christ tuma cross ida'a. Aonaa ògaru'u naa mani kakupa'oraz, mazan Christ pa'an wuru'u mashaapa'oraz ò'ida'a, na'iki uru'u naa kazowautapa'oraz ògaru. Òmashaapanuz naa, òmishidapan ida'ana'ora'a naa Tominkaru Dani, marainpa'oraz ògaru na'iki mawaka'oraz ò'ati.

²¹ Ògaru aonaa òkashadan Tominkaru kazannaatan waunao pakamunanun idi karikaonan. Usha'apanum kau'an umishiin an mani Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidan nii waizo'atipan ida'an Moses kakinaori, madiwautapa-ka'o karikaonan wuru'u Christ mawakanuz.

3

Tominkaru taan Kaimana'o Doronaa mishida-karu idi

¹ Maam Galatia Baara sannao, maaitapin-ka'o manawun mooko unao! Kanom wuru'u madoronaada'oraz unao? Kaimanaiman sha'atii òkakuwaapan u'ati Jesus Christ tauka-ka'o na'iki umawakan dau'u cross ida'a.

² Òpishaa kizi unao: uizo'atin idi'o mooko Moses kakinaori uzaamatanuz Kaimana'o Doronaa, oo umishidan idi'o uabataniaz kaimana'o kuwai?

³ Na'apa dii manawun umaaitapinkan! Usakadan pu'u umishidan Jesus, Kaimana'o Doronaa ida'an. Mazan aizii kandii ni'i naa utiwaan umashaapan Jesus ati usha'apaapanii kida ida'ana'a naa karikaonan?

⁴ Madiwautapa-ka'o mooko karikaonan ubaiaapanuz tuukii kasha'ora kida'o aimaakan? Ō'itiiman aonaa madiwautapa-ka'o mani!

⁵ Aizii Tominkaru taanuz Kaimana'o Doronaa unao ati, na'iki usha'apatanuzu umanawun kida'o aimaakan unao bii an, aonaa uizo'atin idi'o mani Moses kakinaori, mazan umishidan idi'o pa'an uabataniaz kaimana'o kuwai, Christ daua'oraz.

⁶ Udi'titapa na'apam kii-karu Abraham dau'an: "Uruu mishida'o Tominkaru, na'iki umishidan idi, Tominkaru dakotan uruu kaimana'o pidan nii."*

⁷ Ukau'an uaitapa kizi, pidannao mishidainaouz Christ, Inao pa'an wuru'u mishi'oraz Abraham dainao.

⁸ Saadauzo-kariwai Tominkaru Paradan kowaadani'i naa kotua'a naa, Tominkaru dakotan nii Gentilenao kaimanainao nii imishidan idi. Usha'apatan ua'ii zii na'apa kida'o, ukowadauzonii Kaimana'o Kuwai Abraham ati. Ukianuz "Pugaru ida'ana'o nii ōtaan kaiman kida'o aimaakan ipai pidannao ati."†

⁹ Ukau'an ipai mishidainaouz, Izaamata kaiman kida'o aimaakan na'apa Abraham zaamatan kawan aimaakan pamishidan idi.

¹⁰ Mazan pidannao tiwa'oraz padamata paizo'atin Moses kakinaori pakazannaatin-kinaa nii, upu'a'o nii Tominkaru pataka'utan idyaun. Usha'apanum kau'an kaikapa'o usaadinapanu'u Tominkaru paradan ida'a: "Ipai'o nii Tominkaru pataka'utan pidannao imazo'atikan idi ipai daunuuda'u saadinpa'o Tominkaru kakinaori kaaritannaa ida'a."‡

¹¹ Ukau'an aonaa Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii utiwaan ida'an paizo'atin Moses kakinaori. Usha'apanum kau'an kaikapa'o usaadinapanu'u Tominkaru Paradan ida'a: "Tominkaru dakotaniinaouz pidannao kaimanainao nii imishidan ida'an pa'an, Inao karikaonanu'u o nii ikakupan."§

¹² Moses kakinaori, aonaa mishida-karu di'ii'aka'o mani, soo uda'an-ka'o karikaonan. Tominkaru Paradan saada-kariwai kian: "Pidan izo'atipan an kakinaorii, marina'a naa usha'apatanuzu ipai daunuuda'u na'iki umashaapan ni'i naa u'ida'an."*

¹³ Kaikapa'o kapam Tominkaru Paradan saada-kariwai kianu'u: "Pidan kazada-kariwai atamun kadu iti, Tominkaru pataka'utan uruu wuru'u."† Na'apa'o Christ pataka'uta-kidinanuz atamun kadu iti waunao dikin ii. Uruu ida'an ukazannaatan waunao wuru aia'a Tominkaru dakotanuz papataka'utan waunao, maizo'ati-kainaoz ipai kakinaorii.

¹⁴ Uruu Christ Jesus pataka'uta-kidinan ida'an kizi, Gentilenao zaamatan kaimana'o aimaakan, Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii Abraham ati. Na'iki wamishidan idi'o Jesus Christ, wazaamatan Kaimana'o Doronaa, Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii wa'ati.

Kakinaorii na'iki Tominkaru taa'azoonii daua'o

¹⁵ Aizii ō'inawuzunao na'iki ōdadakoonao, ōkainaabata kizi mooko u'ati pidannao sha'apatauzonii aimaakan ida'an: Dya'utamainao pidannao na'apataakan dono panyukunuu aimaakan dau'an, Isaadan nii pa'uu kida kaarita ida'a kainaabata'o nii inyukunuu na'apa kidaakan. Uruu dauna'an aonaa turuu umarina'ata-ka'o oo utotokada-ka'o. Na'apa'o wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataa'azoonii.

¹⁶ Tominkaru kowaadaniid kidaz pataa'azon, Abraham na'iki utakaan-daun ati'o. "Utakaan-daunnao ati'o," aonaa kia'o mani usaadinpan Tominkaru paradan ida'a, iriba'o pidannao dau'ati'o kawan. Mazan, "utakaan-daun ati'o," kii usaadinpan, bauda'apa'o pidan dau'ana'o, uruu wuru'u Jesus Christ, Abraham takaan-daunuz.

¹⁷ Kaikapa'o dau'ati'o kaiwuru'u ōkianuz: Kiwiini'o zii wuru'u Tominkaru kowaadauzonuz pataan nii aimaakan Abraham ati,‡ na'iki ukian mishi'o nii utaapan paparadanuz. Ukau'an, Tominkaru taaniaz kakinaorii Moses ida'an 430 wunu dauna'ana'oraz naa, aonaa na'itim upana'adan wuru'u Tominkaru kowaadauzonuz pataan nii aimaakan Abraham ati, na'iki aonaa turuu umainaabatan wuru'u Tominkaru paradanz.

¹⁸ Tominkaru taa'azooniaz kaimana'o aimaakan zaamata-ka'o an mani kakinaorii izo'atipa-ka'o ida'an, ukau'an aona'a naa mani turuu wazaudapan Tominkaru taan aimaakan wa'ati pakiauzon kawana'ati. Mazan Tominkaru taanuzu kaimana'o aimaakan Abraham ati, ukowaadan idi'o pa'an pataan nii u'atiz.

* 3:6 Genesis 15:6 † 3:8 Genesis 12:3; 18:18; 22:18 ‡ 3:10 Deuteronomy 27:26 § 3:11 Habakkuk 2:4 * 3:12 Leviticus 18:5 † 3:13 Deuteronomy 21:23 ‡ 3:17 Tominkaru kowaadauzon pataan nii aimaakan Abraham ati: uruu dakota-ka'o covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

¹⁹ Kanom ni'o mooko wuru'u kakinaorii taa-kaoz? Utaa-kaos pidannao sha'apaapuzon idi'o oia'o pa'idiwaru. Kakinaorii kaiwainpan nii atii Abraham takaan-daun kaawan, uruu tawuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii utakaan-daun nii. Aizii wuru'u kakinaorii, angelnao taanii Moses ati, na'iki uruu ida'ana'o udobata-kida-kaos Israelitenaos ati.

²⁰ Mazan aonaa Tominkaru zaamatan pidan dobata-kida'o nii paparadan Abraham ati, mazan sariapa pa'an uparadan u'ati, ukowaadan dono wuru'u pataa'azooniaz u'ati.

²¹ Aizii kakinaorii taa-kaos idi, upana'adan ni'i naa mooko wuru'u Tominkaru kowaadani kidaz pataa'azon? Aonaa! Ukau'an umishiin an mani pidan ikodan karikaonanu'o kakupa-karu kakinaorii izo'ati-kaos ida'an, kakinaorii ida'an mani Tominkaru dakotan pidan kaimana'o nii.

²² Mazan saada-kariwai Tominkaru paradan kowaadan wa'ati, ipai pidannao oia'o kazowautapanii pa'idiwaru. Ukau'an, wazaamatan nii wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataa'azon, soo wamishidan ida'an Jesus Christ.

²³ Christ mishidapa-kaos ua'ii zii, waunao taapa-kaos kakinaorii waranu'u, taraa-kariwainao kawan, atii wuru'u ida'ati'i Christ mishida-kaos kainaabata-kaos naa.

²⁴⁻²⁵ Ukau'an kakinaorii taa-kaos, kazowautapa'o nii waunao, atii Christ kaawan di'iti. Mazan aizii Tominkaru dakotan waunao kaimana'o pidannao nii wamishidan idi'ora'a naa Christ. Aonaa kanom ni'i naa aizii kakinaorii kazowautapan waunao powa'a.

Pidan mishida'oraz Jesus Christ, uruu Tominkaru dani

²⁶ Ipai unao Tominkaru dainao umishidan ida'an Christ Jesus.

²⁷ Ukau'an, ipai unao chikaawunuina'oraz na'iki zaamatina'oraz Christ Jesus ida'ati, umorokodan naa Christ kaduz wuru'u.

²⁸ Ukau'an aonaa usha'apan pugaru Jew oo aonaa Jew mani; poitorui oo aonaa poitorui mani; daonaiora oo zun, ipai unao na'apa kida'o pa'idiwaru, uzaamatanpan idi Christ Jesus ida'ati.

²⁹ Aizii uzaamatanpan kau'an Christ Jesus ida'ati, unao wuru'u mishi'oraz Abraham takaan-daunnao. Na'iki unao wuru'u zaamata'o ni'oraz kaimana'o aimakaan, Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii Abraham ati.

4

¹ Kaikapa'o kaiwuru'u okianuz: Koraidaonaa zaamata'o ni'oraz padaru sha'apauz kida, na'apa utaa-kaos poitoruinaos taapa-kaos kawan, ukoraidaonaa dono zii. Mishi uka'idiwaun pu'a'a naa padamata padaru sha'apauz kida idi.

² Mazan umashaapan nii zii pakazowautapikinaos waranu'u na'iki pasha'apauz taapikinaos waranu'u zii, atii udaru aitanii kamoo kaawan di'iti.

³ Na'apa'o da'i waunao kiwiin koraidaonaa kawan, wapoiturutapa-kidinan waizo'atin ida'an kakinaorii kida doronainao di'iki'oraz, kazowautapainaoz imi'i baara sannao.

⁴ Mazan Tominkaru aitanii kamoo kaawan dono'o naa, udyuudan paudani, ushakatan zun di'iki. Umashaapan Jewnaos kakinaorinaos waranu'u,

⁵ ukazannaata kizi waunao, mashaapainaoz kakinaorii waranu'u, turuu kizi Tominkaru zaamatan waunao paudainao nii.

⁶ Tominkaru zaamatan idi unao paudainao nii, udyuudan pauDani Doronaa mashaapan unyukunuu ida'a. Uruu Doronai ida'ana'o wuru'u ukianuz Tominkaru ati, "odaru Tominkaru," kii.

⁷ Ukau'an, aonaa powa'a poitoruinaos mani unao, mazan Tominkaru dainao'u naa pa'an. Udainaoz idi unao, ukau'an utaan nii u'ati ipai wuru'u ukowaadauzoniaz pataa'azon.

Paul dopii-kidan Galatia Baara sannao

⁸ Kiwiin umaaitapkan dono zii Tominkaru, upoiturutapa-kidinan tominkarunao ati aonaa mishiinaos mani.

⁹ Mazan aizii unao, uaitapa'a naa Tominkaru, oo turuu okian, Tominkaru pa'an aitapa'oraz unao. Kandii ni'i naa mooko ukiwa'azon powaa iti, upoiturutapa-kidina'azon koshan mazanu'o tominkarunao ati, aona'oraz kanom Isha'apatan?

¹⁰ Aizii unao, utamakapan naa Jewnaos kaduz utaaan ida'an kamoo, kauzu, na'iki wunu itaapanii kidaz.

¹¹ Tuukii odopian unao dau'an, ukau'an madiwautapa-ka'o mooko karikaonan wuru'u okaudinuz unao hii an?

¹² Omin-mishidannao, tuukii daipan umashaapan ogaru kawan, aonaa Jewnaos kakinaorinaos waranu'u mani. Ogaru na'apa'ora'a naa unao Gentilenaos kawan, aona'a naa omashaapan Jewnaos kakinaorinaos waranu'u. Kaiman sha'atii da'i utaaapuzon ogaru, aonaa unyukunuu oian o'ati.

¹³ Uaitapanii òkarinauzon idi'ò òkowaadauzonuz Kaimana'ò Kuwai unao ati kiwiin.

¹⁴ Òkarinaan idi, dobata òmizidin-kidan unao, mazan upu'u aonaa uzon-kidan oo ukachama'idin ò'ai. Mazan udapaapan ògaru kaiman, ikoda Tominkaru angelin oo ikoda Christ Jesus dapaapa-kaò kawan utaapan ògaru.

¹⁵ Mazan aizii usha'apanum naa wuru'u, aona'a naa powa'a ukonaukia'azon òtuma? Òaitapa mishi, òkarinauzon dono'oraz, turuu mani uso'otan uawun kida, na'iki utaanuzu òawun nii.

¹⁶ Aizii mani, uto'oran naa sha'a ò'ati wuru'u, òkowaadan idi mishi'ò kuwai u'ati?

¹⁷ Pidannao wuru'u aipainauz umashaapan Jewnaò kakinaorinaa waranu'u. * Tuukii Ìaipan uzaamatanin pa'idi'iti, mazan aonaa ikaminka'uta'azon mani unao wuru'u, soo Ìaipan karikaonan pabuutan unao ò'ai, Ìnao ati kizi'i naa unyukunuu.

¹⁸ Mishi, kaimana'ò wuru'u pidan nyukunuu dyaatanuz pasha'apatan dau'ati aimaakan, kaimana'oraz mazan aimaakan. Marii karikaonan'u naa usha'apatan aimaakan na'apa, aonaa soo òna'an dono mani karikaonan utuma.

¹⁹ Òdainao òmarainapaniinao, daroi dopian kawan kaziwa'ò idi okaudanipan dono, na'apa'ò kawan'u òbaiatan kaziwa'ò unao dau'ati. Òdopitan nii udau'an atii umashaapan an zii kaimanaiman Christ kaduz kawana'ati.

²⁰ Kaiman zii mani ògaru na'ii unao tuma kai. Uruu idi kaiman zii mani waabataakan waparadan, na'iki òaitapa mani na'apam òkian u'ati. Usha'apanum kau'an òmunapon idi, aonaa òaitapan na'apam òkian u'ati.

Hagar poitoruiaba, na'iki Sarah aonaa poitoruiaba mani

²¹ Òpisha'azon unao aipainauz pamashaapan kakinaorii waranu'u, aonaa zii mooko uaitapan na'apam kakinaorii kian?

²² Kaina'a saada-kariwai dya'utama'ò Abraham dainao daonaioranao dau'an. Bauda'apa utoman paudani papoitoruaba tuma,† ba'oran utoman paudaiaro tuma,‡ aonaa poitorui mani oroo.

²³ Udani poitoruiaba tuma'oraz, ushakatan na'apa koraidaonaa shakatauzon kawan. Mazan ba'oran udani, udaiaro di'iki'ò. Oroo aonaa poitoruiaba mani, ushakatan na'apa Tominkaru kiauzon kawana'ati pa'an, Abraham ati.

²⁴ Di'ora'a dya'utama'oraz zunnao kainaabatan dya'utama'oraz Tominkaru sha'apataniaz kida papidanannao ati.§ Hagar, poitoruiabaz, oroo kainaabata'ò wuru'u kakinaorii Tominkaru taaniaz Moses ati midukuo Sinai ii. Ipai pidannao oroo di'iki'oraz, poitoruinao pa'idiwaru, Ìmashaapan idi kakinaorii waranu'u.

²⁵ Na'iki midukuo Sinai, Arabia ia'oraz, ukainaabata-kaò Hagar di'iti. Na'iki kai'oraz donoi Jerusalem, oroo di'iti koshan ukainaabata-kaò, na'ii sannao mashaapan idi poitoruinao kawan kakinaorii waranu'u.

²⁶ Mazan Sarah, oroo aonaa poitoruiaba mani pa'an, oroo di'iti aokazi ia'oraz Jerusalem kainaabata-kaò, na'iki oroo wadaro kawan'u.

²⁷ Kaikapa'a Tominkaru paradan kotua'oraz kiauzonu'u odau'an:

“Pukonaukii maudaniichiaba,
Pukadako diiwa'ò ida'an pukonaukian idi,
aonaan pu'u pukaudanipauzon.

Mazan aizii powa'a'ò nii zii pudainao iriban,
aoro aia'a, mazidaibazo.”*

²⁸ Òmin-mishidannao, unao, na'apa Isaac kawan, Tominkaru dainau'u naa, na'apa Tominkaru kiauzon kawan.

²⁹ Mazan uruu dono wuru'u koraidaonaa shakata'oraz koraidaonaa shakatauzon kawan, wuru'u poitoruiaba daniz, uantamikitauzionii Isaac, shakata'oraz Tominkaru Doronaa ida'an. Na'apa kai aimaakan sha'apaapa-kaò wa'ati kotua'ò kawan.

³⁰ Mazan na'apa dii saada-kariwai Tominkaru paradan kian? “Puwaata wuru'u poitoruiabaz paudani tuma! Usha'apanum kau'an aona'ò nii odani zaamatan padaru sha'apauz kida, wuru'u taa'azoo-kariwaiz, aoro dani ati'i aona'oraz poitoruiaba mani.”†

³¹ Ukau'an òmin-mishidannao, waunao aonaa poitoruiaba dainao mani, mazan aoro dainao pa'an, aona'oraz poitoruiaba mani.

* 4:17 Putukapa Galatians 1:7 † 4:22 Genesis 16:15 ‡ 4:22 Genesis 21:2 § 4:24 Tominkaru sha'apataniaz kida papidanannao ati: uruu dakota-kaò covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

* 4:27 Isaiah 54:1 † 4:30 Genesis 21:10

5

Christ so'otan kakinaorii kazowautapan ai waunao

¹ Mishi Christ so'otani'i naa Jewnao kakinaorinaa kida ai waunao, aona'a naa powa'a kakinaorii kazowautapan waunao. Ukau'an ma'ozaka'a naa utaapa unyukunuu, na'iki aona'a naa utaapada'ana'a kakinaorii kazowautapan unao powaa iti.

² Uabata õgaru Paul paradan, aonaa Tominkaru dakotan pidan kaimana'o pidan nii pachoota-kidinan* ida'an Jewnao kakinaorinaa kawana'ati. Una'apan an, madiwautapaka'o wuru'u Christ mawakanuz u'ati.

³ Õkakinaowan nii unao koshan, ukashaapan an uchoota-ka'o Jewnao kakinaorinaa kawana'ati, ukau'an marina'a naa uizo'atin ipai daunuuda'u wuru'u kakinaorii kidaz.

⁴ Aizii na'ia'oram pidan unao bii iki aipan an Tominkaru dakotan paugaru kaimana'o pidan nii paizo'atin ida'an wuru'u kakinaorii, ubuutinan naa mishi'oraiman Christ ai wuru'u, na'iki ubuutinan naa kapam Tominkaru kaimanan ai u'ati.

⁵ Mazan waunao, waaitapa Kaimana'o Doronaa ida'an mishi'o nii Tominkaru zaamatan waunao na'iki udakotan nii waunao kaimanainao pidannao nii, wamishidan ida'an Christ pa'an.

⁶ Aizii wuru'u wazaamatanuz naa Christ Jesus ida'ati, pidan choota-kariwai oo aonaa choota-kariwai mani, aonaa itukapa-ka'o pana'a kida, aonaa na'apa kida'o di'itapa-ka'o umanawunu'o nii. Soo kanom pa'an di'itapa-kariwai, pidan mishidan Christ. Na'iki mishidapa-karu ida'ana'o wuru'u marainpaaka-karuz.

⁷ Kaiman sha'atii umishidapan padamata. Kanom wuru'u mashaata'oraz unao uda'anai ai mishi'o kuwai?

⁸ Mazan waaitapa Tominkaru, zaamata'oraz unao pa'ida'ati, aonaa uruu mani wuru'u tanawatin-kida'oraz unao mishi'o kuwai ai.

⁹ Masakauda'u'o pana'iti'o kuwai kowaada-ka'o, ipai'o nii pidannao mishida'akanuzu. Na'apa masakauda'u'o yeast pooda-kidan kawan ipai poroom-bi'i.

¹⁰ Mazan õaitapa na'iki õmishida Naobanai aipan ati, aona'o nii utanawatinan, mazan uda'anai pa'an wuru'u õkuwaa kidaz. Aizii pidan wuru'u tanawatin-kida'oraz unao mishi'o kuwai ai, upataka'uta-ka'o nii tuukia'o ida'an.

¹¹ Õmin-mishidannao, õkakinaotan na'iki õdyuudautan an mani pidannao choota-kidinan Jewnao kakinaorinaa kawana'ati ikazannaatin-kinanai, aonaa mani õpataka'uta-ka'o. Mazan wuru'u Jewnao pataka'utanuz õgaru, õkowaadapan idi'o pidannao kazannaata-ka'o soo Jesus mawakan ida'ana'o pa'an.

¹² Aizii wunaou'u tanawatin-kida'oraz unao, tuukia'oraz ãaipan chootin-karu, kaiman zii manawun mani õ'ati ãmakuuta'aka-ka'o an kaiman-daun, aonaa soo ãchootan mani karikaonan pamada.

¹³ Unao õmin-mishidannao, Tominkaru zaamatanii unao, uso'otani'i naa unao kakinaorii kazowautapan ai. Mazan aonaa ukaiwa'ana'a wuru'u unu'ota-kaooz kakinaorii ai, usha'apaapa-kinanai nii dikauda kida'o aimakaan, unyukunuu aipan kawana'ati. Mishi'oraiman ukaminka'uaaka umin-mishidannao tuma umarainpaakan ida'an.

¹⁴ Mishi waizo'ati ipai daunuuda'u kakinaorii taa-kariwaiz Jewnao ati, waizo'atin ida'an wuru'u di'oraz kakinaorii: "Umarainapa ipai pidan na'apa umarainpan kawan unanaa," kii-karuz.

¹⁵ Mazan uto'orataakapan an na'iki udakowaakapan an, utukapa pa'i uwaatan umin-mishidannao na'apa'o ida'an.

Marii Tominkaru Doronaa kazowautapan unao

¹⁶ Uruu idi õkian, aizii umashaapa'a naa Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati. Una'apan an aona'o ni'i naa usha'apata'azon oia'o, wuru'u unyukunuu sha'apata'azoonii kidaz.

¹⁷ Usha'apanuu kau'an wuru'u wanyukunuu, tuukii uaipan washapapan oia'o aimakaan, aona'oraz Kaimana'o Doronaa aipan usha'apata-ka'o. Mazan Kaimana'o Doronaa, uaipan washapapan soo kaiman kida'o pa'idiwaru, wuru'u aona'oraz wanyukunuu aipan usha'apata-ka'o. Ukau'an kaina'a dya'utam aimakaan mizaataakapan wanyukunuu ii. Uruu idi dadara wa'ati washapapan kaimana'o aimakaan.

¹⁸ Mazan aizii pusha'apatinan na'iki pumashaapan idi'i naa Tominkaru Doronaa aipan kawana'ati, aona'a naa powa'a Jewnao kakinaorinaa kida kazowautapan unao.

¹⁹ Kanom pidan nyukunuu aipanii, aonaa umainaabanan. Unaudapa pasha'apaapan di'oraz kaduz kida'a: pakiaapaakan madoronaa-daun; pasha'apaapan kakiba'azonnaa kida'o aimakaan pakiaapan ida'an paminshu'unao; pasha'apata'azon kakiba'azonnaa kida'o usha'apata-ka'o madoronaa-daun;

* 5:2 pachoota-kidinan: Putukapa 'chootin-karu' kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinanai di'ii.

²⁰ patominkaruñitapan toma-kariwai kida; pamakon marunao di'iti; pato'ora-kizaitapan tuukii pairibannao; pazunaapaakan; na'iki pakishauzin; kichana'iki-kii da'i uto'ora'akauzon; tuukii uaipan pawazoomikipan na'iki padikintinan; pakashadaakapan na'iki pabuutaaka-kidan pidannao;

²¹ pana'azootapan pairiban sha'apauz; papo'idipan; pasha'apaapan kakiba'azonnaa kida'o aimakaan tuzapa-kizai ii aka; na'iki pasha'apaapan iriba ba'oran oii kida'o aimakaan. Òkia'azon koshan powa'a zii, na'apa òkian kawan u'ati kiwiin, wuru'u pidannao sha'apaapainauz na'apa kida'o aimakaan, aona'o nii Ìwìizi nii Tominkaru naobanaitinapa-kizi ii.

²² Mazan Kaimana'o Doronaa kazowautapan idi waunao, utaan nii wanyukunuu kama-rainpanu'o nii, konaukii-tina'o nii, kaiman-kinaa nii, tuuda-kinaa nii wabaiatanii kida, kaminka'uaba-kinaa nii, kamunanuaba-kinaa nii, mishidinaaba'o nii,

²³ kakarodapanu'o nii, na'iki watuudapa-kinaa nii wanyukunuu wash'a'apata'azon ai oia'o. Uashaapan an kaikapa'a, wuru kida kawanu'u, aonaa kakinaorii nii mashaata'o nii unao.

²⁴ Pidannao wuru'u zaamataninaouz Christ Jesus ida'ati, Ìmarina'atani'i naa oia'o, Ìnyukunuu naudapauzoniaz pasha'apaapan, tauka-kariwai kawanu'ora'a naa oia'o ìkaduz kida Christ mawakan dono cross ida'a.

²⁵ Kaimana'o Doronaa taan idi'i naa pa'ina'o mashaapa-kinai wa'ati, ukau'an wamashaapa'a naa uaipan kawana'ati.

²⁶ Aonaa wamanawun-tinpa'ana'a, na'iki aonaa wato'orataakapa'ana'a, na'iki aonaa wakishauziaakapa'ana'a wa'atiaaka.

6

Kaminka'uaaka-karu dau'o

¹ Òiribannao, umin-mishidan waotinan dono oia'o, marii unao mashaapainauz naa Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati kaminka'utanuz, uparadan ida'an u'ati kaimana'o ida'an, usakitapada kizi pamashaapan powaa iti Tominkaru aipan kawana'ati. Unao, uzaudina'a naa mazan pa'i uwaotan ai oia'o di'iti kapam.

² Ukaminka'uta umin-mishidannao Ìbaiatan an kasha'ora kida'o aimakaan. Na'apa'o ida'an uizo'atin Christ kakinaori wuru'u.

³ Na'ia'oram pidan taapinpa'o umanawunu'o nii pa'aonaimanan pu'u, umariidapan karikaonan panyukunuu wuru'u.

⁴ Marii ipai pidan di'itapan pasha'apatanii aimakaan, usha'apatanii kaimanan an, turuu ukonaukii-kidan pasha'apatanii. Mazan aonaa kizi uatadapan wuru'u pasha'apataniaz ba'oran pidan sha'apatanii ai.

⁵ Usha'apanum kau'an ipai waunao, waaipan ati'o nii wash'a'apatan wuru'u taa-kariwai kidaz wash'a'apatan nii.

⁶ Marii na'ia'oram pidan tominapa-kida-kariwai Tominkaru paradan dau'u kaminka'utan patiichaan, utaan ida'an kaiman kida'o aimakaan u'ati.

⁷ Mana'a umariidapa'ana'a unyukunuu, Tominkaru aonaa turuu umariida-ka'o. Kanom pidan sha'apatanii, na'apa'o nii kapam uwinipinaa.

⁸ Aizii pidan sha'apaapa'o oia'o, panyukunuu aipan kawana'ati, pataka'utin-karu'o nii uwinipinaa nii. Mazan pidan mashaapa'o Kaimana'o Doronaa aipan kawana'ati, uzaamatan nii karikaonanu'o kakupa-karu Kaimana'o Doronaa ida'an.

⁹ Mana'a wakashadina'ana'a wash'a'apaapan kaiman kida'o aimakaan, usha'apanum kau'an Tominkaru aitanii kamoo kaawan dono, wazaamatan nii kaimana'o aimakaan aonaa an wakashadinan.

¹⁰ Ukau'an, wash'a'apata kaiman kida'o aimakaan ipai pidannao ati, na'apainim dono watukapan kaimana'o aimakaan sha'apata-karu ni'o, aitaniiiman wamin-mishidannao ati.

Ubaupakan naa Paul kakinaowan mishidainao

¹¹ Aizii utukapa na'apam òsaadan udaru diida'a'a, òka'u ida'an.

¹² Wuru'u pidannao tuukia'oraz Ìaipan unao choota-ka'o* Jewnao kakinaori kawana'ati, Ìaipan karikaonan pidan nyukunuu-atin paugaru. Ìsha'apatanuzu na'apa'o Ìmaaiapakan idi'o pamin-Jewnao pataka'utan paugaru, patominapatin-kidan dikin ii pidannao wuru dau'ana'a Christ mawakanuz cross paawa'a ipai pidannao oian dikin ii.

¹³ Mazan upu'u zii pidannao choota-kariwainauz, aonaa Ìizo'atin ipai wuru'u Jewnao kakinaori kidaz. Wuru'u Ìaipanuz unao choota-ka'o soo pa'atadinapa-kinaa ni'o karikaonan, Ìaipan patukapa-kidan iriba papidannao.

* 6:12 choota-ka'o: Putukapa 'chootin-karu' dau'o, kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

¹⁴ Mazan õgaru, õtadinpan nii soo wanaobanaa Jesus Christ mawakan dau'u cross ida'a. Christ mawakan idi õ'ati, aona'ana'a powa'a õdyaatan wuru'u pidannao taapaniaz umanawunu'o nii, mawaka'o kawanu'u naa õtaapanuzu. Na'iki õgaru, mawaka'o kawanu'u naa Ìtaapan.

¹⁵ Aonaa umanawunu'o aimaakan mani wuru'u pidan choota-kaoz oo aonaa uchoota-ka. Mazan kanom pa'an umanawunu'o aiapa-ka, soo Tominkaru pa'inaadan pidan nyukunuu.

¹⁶ Marii Tominkaru taan nyukunui kaiman-kinaa na'iki ukamunan-kidan ipai pidan wuru'u izo'atiinaouz õkuwaa. Ìnao wuru'u mishi'oraz Tominkaru pidanannao.

¹⁷ Aizii aona'a naa powa'a õaipan pidan towauda'utan oo kimudautan õgaru õkuwaa dau'an, usha'apanum kau'an ipai ba'izi-daun õmada ida'an kida'oraz aida-kidan mishi'o õgaru Jesus poitoru.

¹⁸ Õiribannao, õtoriinpan marii kizi wanaobanaa Jesus Christ ma'ozakadan unyukunuu pakamunanun ida'an. Amen.

Paul Kaaritan Ephesus Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita saada-ka'o mishidainao ati'o Ephesus iainao. Paul saadanii wuru'u kaaritam, utaapa-ka'o dono'o taraa-kizai ii, Rome ia'oraz.

Ukowaadan i'ati Tominkaru sha'apata'azoonii kida dau'an. Ukowaadan na'apam Tominkaru aipan pabaokopatan ipai patomaniinao, aokazi iainao na'iki imi'i baara ainao. Ubaokopata'azon i'dyaun Christ ida'an bauda'apa'o choochi nii, uru'o nii i'zowaunaa nii.

Na'iki Paul kowaadan mishidainao ati kaina'a umanawunu'o aimakaan Tominkaru taa'azon na'iki usha'apata'azon i'ati Christ ida'an; Christ ida'ana'o i'oian kida so'ota-ka'o i'ai, na'iki uruu ida'ana'o Tominkaru zaamatan naa i'dyaun, paudainao ni'i naa.

Di'ora'a kaarita ida'a kaimanaiman Christ kainaabata-ka'o pidannao ati. I'tukapa-kinaa nii ukamarainpanun; i'tukapa-kinaa nii na'apam umarina'atan oia'o pidan ai; i'tukapa-kinaa nii umanawunu'o ukamunanun, na'iki ukaimanan.

Kaarita buutinpan kida

Paul kowaadan pasaadan dau'an kaarita 1:1-2

Christ na'iki mishidainao daua'o 1:3-3:21

Pa'ina'o mashaapa-karu Christ ida'a 4:1-6:20

Paul katokontan paparadan 6:21-24

¹ Di'oraz kaarita o'garu Paul di'iki'o Tominkaru aipan kawana'ati'oraz o'apostle-tinan Christ Jesus ati. O'saadan o'kaaritan ipai unao ati, Tominkaru pidannao, Ephesus iainao, mishidainao manawun Christ Jesus.

² Marii waDaru Tominkaru na'iki Naobanai Jesus Christ kamunanun u'ati na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinaa nii.

Kaimana'o aimakaan ikoda-ka'o Christ ida'an

³ Tuukii wakonaukii-kidan Tominkaru, wanaobanaa Jesus Christ Tominkarunuz na'iki uDaruz. Uruu wuru'u kamunanu'oraz wa'ati, utaan ida'an kaiman kida'o aimakaan aokazi iki kida'oraz wadoronaa ati, wamashaapa-kinaa nii, na'iki washa'apatin-kinaa nii kaiman. Wuru'u usha'apatanuz wa'ati aimakaan kida kaikapa'a, uzaamatin-kidan idi'o waunao Christ ida'ati.

⁴ Patoman ua'ia'o zii amazada, Tominkaru zaamatan waunao Christ ida'ati; uzaamatan waunao uaipan idi waunao kaimanainao nii manawun paawun za'a, aonaa kizi oia'o ikoda-ka'o wa'ida'a. Umarainpan idi waunao,

⁵ kotua'ora'a naa udi'itapan wuru'u pazaamata'azoonuz waunao paudainao nii Jesus Christ sha'apatanii ida'an. Tuukii ukaimanan u'ati wuru'u usha'apatanuz aimakaan na'apa, panyukunuu kawana'ati'o na'iki paaipan kawana'ati'o.

⁶ Ukau'an wakonaukii-kidan Tominkaru ukamunanun idi manawun wa'ati. Mishi tuukii manawun utukapa-kidan pakamunanun wa'ati, wuru ida'ana'a udani umarainapanii sha'apataniaz.

⁷ Utorian waunao paudani izain shootan ida'an umawakan dono. Na'iki uizain ida'an wa'oian mainaabata-ka'o. Na'apa'o ida'an Tominkaru tukapa-kidan wa'ati umanawunu'o pakamunanun,

⁸ na'iki dobata utukapa-kidan pakamunanun wa'ati, paaitapaaban ida'an na'iki paaitapan ida'an ipai aimakaan.

⁹ Aizii paaipan kawana'ati'ora'a naa Tominkaru aida-kidan wa'ati aimakaan wuru'u kotua'oraz utaapa-kidan mashaa panyukunuu ii, usha'apata'azooniaz wa'ati, wuru'u Christ ida'ana'oraz naa usha'apatan.

¹⁰ Kaikapa'o wuru'u uaipanuz pasha'apatan aimakaan: Pakainatanii kamoo kaawan dono ubaokopata'azon ipai daunuuda'u aimakaanoo wuru'u aokazi iainao na'iki imi'i baara anainao kidaz bauda'apa'o naobanai waranu'u, uruu wuru'u Christ.

¹¹ Aizii ipai aimakaan kida sha'apata-kaooz na'apa Tominkaru aitan kawana'ati'o, na'iki uzaamatani waunao papidannao nii uzaamatin-kidan ida'an waunao Christ ida'ati. Usha'apanum kau'an kotua'ora'a naa Tominkaru di'itapan wuru'u pazaamata'azoonuz waunao. Aizii umishia'a naa wuru'u pasha'apata'azoonii kidaz na'apa paaipan kawana'ati.

¹² Usha'apatan aimakaan kaikapa'a waunao Jewnao ati, mishidainaoz naa Christ ki-wiin, uaipan idi wakonaukii-kidan pamanawunun.

¹³ Na'iki unao pana'ainaouz pidannao Jewnao ai, Tominkaru zaamatan'i naa kapam unao Christ ida'ati, uabatan na'iki umishidan dono'oraz mishi'o kuwai, tawuru'u Kaimana'oraz Kuwai Tominkaru kazannaatan dau'oraz unao. Aizii ukainaabatan wuru'u pazaamatanuz unao, utaan ida'an Kaimana'o Doronaa unao ati, ukowaadauzoniaz padyuuda'azon papidanannao ida'ati.

¹⁴ Uruu Kaimana'o Doronaa, Tominkaru kainaabata-kinaa mishi'o nii utaan wuru'u ukowaadaniaz pataa'azon diina'iti'i. Wazaamatan nii wuru'u utaa'azooniaz aimakaan uso'otan dono'o naa waunao kaimanaiman papidanannao nii. Uruu ida'ana'o nii tuukii pidannao konaukii-kidan Tominkaru umanawunun.

Paul toriinpan Tominkaru ati mishidainao dau'an

¹⁵⁻¹⁶ Tominkaru kamunanun idi waunao ati, aonaa osookadan otoriinpan u'ati unao dau'an, na'iki karikaonan da'i kapam okonaukii-kidan uruu unao dau'an, sariapa obabatan di'iki'o unao unamunaa. Obata tuukii umishidan Naobanai Jesus, na'iki obata kapam ipai umarainpan Tominkaru pidannao. Uruu idi otoriinpan kawana'ati, otoriinpan Tominkaru ati unao dau'an.

¹⁷ Karikaonan da'i otoriinpan Tominkaru ati, wanaobanaa Jesus Christ Tominkarunuz, uruu waDaru umanawunu'o. Otoriinpan marii kizi utaan unao ati uaitapaaba-kinaa nii manawun, marii kizi ukainaabatan unao ati uaitapa kizi uruu kaimanaiman.

¹⁸ Na'iki otoriinpan, marii kizi Tominkaru da'atan unyukunuu kaimanaiman, uaitapa kizi na'apam ukaimanan na'iki umanawunu'o wuru'u aimakaan ukowaadaniaz pataa'azon papidanannao ati. Uruu ida'ati'o wuru'u udapadanuz unao na'iki uzaamatanuz unao papidanannao nii.

¹⁹ Na'iki otoriinpan uaitapa kizi wuru'u umanawunu'oraz ma'ozaka-karu wazootapa'oraz ipai aimakaan kida ma'ozakan; uruu ma'ozaka-karu ida'ana'o Tominkaru kaminka'utan na'iki uma'ozakadan waunao mishidainao. Na'iki uruu ma'ozaka-karu ukaiwaanii

²⁰ pakakuda-kinaa nii na'iki pakadishita-kida-kinaa nii Christ pamawaka-kizi iki, na'iki usakanata-kidanuz padiwa'ora antanapu* aokazi ii.

²¹ Christ, uruu umanawunu'o naobanai na'ii, uwazootapa ipai daunuuda'u wuru'u umanawunuinao na'iki ma'ozakainao kidaz doronainao, kai, diina'iti'i na'iki karikaonanu'o nii.

²² Tominkaru aipan ati, Christ waranuitapan nii ipai aimakaan. Na'iki Tominkaru zaamatan Christ kazowautapa'o nii wuru'u papidanannao mishidainao.

²³ Christ uruu mishidainao zowauz, aizii inao unanaa. Christ ida'ana'o wuru'u mishidainao ikodanuz pakakupa-kinaa nii na'iki pama'ozaka-kinaa nii. Na'iki uruu wuru'u taa'oraz kakupa-kinai ipai aimakaan. Uta, ipai amazada kawana'ati.

2

Tominkaru kazannaatan waunao pakamunanun ida'an

¹ Aizii kotua'a naa umamishidakan dono zii Christ, na'apa unao mawaka'o pidannao kawan umaizo'atikan idi Tominkaru paradan, na'iki usha'apaapan idi oii kida'o aimakaan.

² Tuukii da'i usha'apatauzon dikauda kida'o aimakaan, uda'anan idi oiainao pidannao kaduz. Na'iki tuukii uizo'atiizon Satan paradan, kazowautapa'oraz oia'o doronainao doko ii aka, kaudina'oraz pidannao nyukunuu ii dikintapainaoz Tominkaru.

³ Ipai waunao na'apa'o kapam wamashaapauzon kiwiin; tuukii da'i waaipan washa'apatan oia'o aimakaan, na'iki ipai washa'apatan oia'o wanyukunuu aiapanii kidaz washa'apatan. Ukau'an na'apa'o nii padamata wapataka'uta-ka'o wa'oiaino dikin ii ba'oran oiainao kawan.

⁴⁻⁵ Mazan Tominkaru tuukii ukamunan-kidan waunao, utukapan pu'u waunao mawakainao pidannao kawan wa'oiaino idi na'iki wadikintapan idi manawun uruu. Mazan umarainpan idi waunao tuukii, utaa wa'ati kakupa-karu Christ tuma. Soo Tominkaru kamunanun idi'o manawun wuru'u ukazannaatanuz waunao.

⁶ Na'iki Tominkaru kadishita-kidan waunao wamawaka-kizi iki Christ tuma, na'iki usakanata-kidan waunao baokopa Christ tuma aokazi ii. Tominkaru sha'apatan aimakaan wa'ati kaikapa'a uzaamatan idi waunao Christ ida'ati.

⁷ Na'iki Tominkaru sha'apatan aimakaan kaikapa'a, uaipan diina'itiinoo pidannao tukapan wuru'u pakaimannuz manawun na'iki pakamunanun wa'ati, Christ Jesus

* **1:20** usakanata-kidanuz padiwa'ora antanapu: Jewnao taapan pidan sakanata'o Naobanai diwa'ora antanapu, umanawunu'o uruu ipai ba'orainao ai.

ida'ana'oraz usha'apatan. Mishi ukaimanan ipai uwazootapan ba'oran aimakaan kida kaimanan.

⁸ Tominkaru kamunanun idi manawun, ukazannaatan unao umishidan idi Christ. Aonaa unao kaimanan idi'o mani wuru'u ukazannaatanuz unao, mazan kana'apani'o karikaonan utaan.

⁹ Na'iki aonaa unao sha'apatan dikin ia'o mani kaiman kida'o aimakaan, uruu idi aonaa turuu pidan kian "Ōkaimanan idi'o manawun wuru'u ōkazannaata-kaoz."

¹⁰ Tominkaru pa'an wuru'u toma'oraz waunao pa'ina'o pidannao nii, sha'apata'o nii kaiman kida'o aimakaan, wuru'u kotua'oraz naa utaapan wash'a'apatan nii. Wazaamata-kao idi Christ Jesus ida'ati, turuu wash'a'apatan kaikapa kida'o aimakaan.

Tominkaru kaimanaaka-kidan Jewnao na'iki Gentilenao

¹¹⁻¹² Unao Gentilenao pana'a'o pidannao udokuzunnao ida'an, Jewnao ai. Na'iki Jewnao dakotan unao machootin-kainao nii, usha'apanum kau'an inao choota-kariwainao* pa'an. Mazan wuru'u ichoota-kaoz pidan sha'apatanii karikaonan paka'u ida'an. Mazan uruu dono aona'o zii uzaamatinan Christ ida'ati, na'iki tawarainao zii unao, na'iki aona'o zii ukawiizin Tominkaru pidannao kawan. Na'iki uruu dono aonaa unao ati'o mani wuru'u Tominkaru kowaadaniaz pasha'apata'azon papidanannao ati,† na'iki uruu dono aonaa kanom uzaudapan sha'apa'o nii u'ati, na'iki aonaa uTominkarun nii.

¹³ Mishi kiwiin munapo ubuutapa-kao Tominkaru ai. Mazan aizii unao bauda'apatina'oraz Christ Jesus ida'ati, maonapada-kariwai'i naa unao Tominkaru ida'ati Christ izain shootan ida'an amawakan dono'oraz.

¹⁴ Christ wuru'u wakaimanaaka-kinaaz, uruu kaimanaaka-kida'o Jewnao na'iki Gentilenao na'iki bauda'apatina'a naa idyaun. Kiwiitapa imashaapan kashanau-kidaaka, mazan aizii Jesus zikada'a naa wuru'u awautapa'oraz Jewnao na'iki Gentilenao ikaimanaakan ai.

¹⁵ Usha'apata aimakaan na'apa pamarina'ata-kidan ida'an ipai wuru'u Jewnao kakinorinaa kidaz pamawakan ida'an. Usha'apatan aimakaan kaikapa'a ubauda'apata'azon idi na'iki ubaokopata'azon idi Jewnao na'iki Gentilenao pa'ida'ati. Uruu idi aizii utukapan idyaun bauda'apa'o pidan kaduz nii. Uruu idi aizii kaimanaaka'a naa idyaun.

¹⁶ Pamawakan ida'ana'o wuru'u Christ kaimanaaka-kidanuz dya'utama'o pidannao tonaazinaa, ubauda'apatan idyaun na'iki ukaimanaaka-kidan naa idyaun Tominkaru tuma. Ukau'an aonaa powa'a Izoono-kidaakan.

¹⁷ Christ kaawanuz imi'i baara ati, ukowaadapa'anan Kaimana'o Kuwai kaimanaaka-karu dau'u, ipai pidan ati na'iki unao Gentilenao ati munapoinaouz Tominkaru ai, na'iki waunao Jewnao ati'o kapam, maonapainaoz Tominkaru ida'a.

¹⁸ Uruu Christ ida'an turua'a naa aizii waunao Jewnao na'iki unao Gentilenao wa'atin waDaru Tominkaru kanaapu ati, Kaimana'o Doronaa ma'ozakan ida'an.

¹⁹ Ukau'an unao Gentilenao aonaa tawarainao'u naa mani oo ba'oran kaduz pidannaou'u naa mani, mazan unao bauda'apata-kariwai'i naa Jewnao tuma. Bauda'apa'o wizi di'iti'ora'a naa aizii uzaamatipan baokopa Jewnao tuma, Tominkaru pidannaoz. Uruu idi aizii baokopatinainao'u naa unao Tominkaru pidannao bii iti.

²⁰ Ipai unao mishidainao, na'apa kabaun toma-kaoz kawanu'o unao. Aizii wuru'u apostlenao na'iki Tominkaru prophetinnaouz, kabaun orodanaa inao. Aizii Christ Jesus uruu kuba, ma'ozaka'o udiridapan kabaun toronnaa kida.

²¹ Uruu wuru'u dadara'oraz uzaamatapan na'iki ukadishitapa-kidan kabaun, uruu di'iki'o kabaun tominan udaru kaimana'o na'iki umanawunu'o kabaun, soo Naobanai Tominkaru kaiwaapan ni'o.

²² Unao Gentilenao uzaamatinan idi'i naa Christ ida'ati, baokopa'ora'a naa uzaamatipan ba'oran mishidainao tuma. Ukau'an unao wuru'u umanawu'oraz kabaun Tominkaru mashaapa-kiziz paDoronaa ida'an.

3

Paul kakuwaapatinan Gentilenao ati

¹ Ukau'an ōgaru Paul, ōtoriipnan Tominkaru ati unao Gentilenao* dau'an. Di'i ōgaru'u taraa-kizai'i ōtaraapa-kaoz, ōkowaadapan dikin ii kaimana'o kuwai, Christ Jesus dyuudaniaz ōkowaadan unao ati.

* 2:11-12 choota-kariwainao: Putukapa 'chootin-karu' daua'o kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao ida'a. † 2:11-12 Tominkaru kowaadaniaz pasha'apata'azon papidanannao ati: uruu dakota-kaoz covenant. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. * 3:1 Gentilenao: pidannao pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

² Ōaitapa uabatani'i naa na'apam Tominkaru kaimanan manawun ō'ati, utaan ida'an ōkaudin-kizi nii, ōkaminka'uta kizi unao.

³ Mishi Tominkaru tukapa-kida ō'ati pasha'apata'azoo nii aimakaan wuru'u mashaa'oraz utaapauzon. Uruu ōkowaadazaaniaz masakauda'u u'ati ōkaaritan ida'a.

⁴ Aizii utukapan dauna'an wuru'u ōkaaritanuz, uaitapan nii mishi'o wuru'u Tominkaru tukapa-kidanuz ō'ati pasha'apata'azonii aimakaan, Christ ida'ana'oraz.

⁵ Mazan kotu'u, kiwiitapainao pidannao ati, aonaa Tominkaru kowaadan na'iki aonaa utukapa-kidan wuru'u pasha'apata'azoniaz aimakaan. Mazan kai'i naa pa'an ukowaadan na'iki utukapa-kidan naazu wunao ati'i pazaamataniiinaouz apostlenao nii, na'iki prophetnao nii. Kaimana'o Doronaa ida'ana'o wuru'u utukapa-kidanuz pasha'apata'azon aimakaan wa'ati.

⁶ Kaikapa'o wuru'u mashaa'oraz utaapauzon: unao Gentilenao mishidan ida'an Kaimana'o Kuwai Jesus daua'o, na'apa'o nii uzaamatan kapam wuru'u kaimana'o aimakaan Tominkaru taa'azoniaz mishidainao Jewnao ati. Na'iki unao Gentilenao bauda'apatina'ora'a naa aizii Jewnao tuma; ukau'an ipai wuru'u Tominkaru kowaadaniaz pataa'azon papidanannao ati Christ Jesus ida'an, unao ipai'o nii kapam uzaamatanuz.

⁷ Tominkaru kamunanun idi ō'ati tuukii, utaa ōkaudin-kizi nii na'iki utaa pama'ozakan ō'ati ōkowaadapa-kinaa nii Kaimana'o Kuwai.

⁸ Padamata ōgaru awutapa'o umanawun-karu ō'ida'a, ipai ba'oran Tominkaru pitorunao ai, mazan upu'u utaan umanawunu'o kaudin-kizai ō'ati, ōkowaada kizi Gentilnao ati Kaimana'o Kuwai, umanawun kida'o aimakaan ikoda-kao dau'u Christ ida'an.

⁹ Na'iki Tominkaru zaamatan ōgaru kowaada'o nii na'iki kainaabata'o nii kaimanaiman pidannao ati na'apam nii umishii-kao wuru'u usha'apata'azoniaz aimakaan, mashaa'oraz utaapauzon panyukunuu ii. Patoman di'iki'o ipai aimakaan, mashaa Tominkaru taapan wuru'u pasha'apata'azoniaz, aonaa bauda'apa pidan ati utukapa-kidanuz oo ukowaadanuz.

¹⁰ Aizii Tominkaru kaiwaa papidanannao, mishidainao, tukapa-kida'o nii mishi'o manawun paaitapaaban, ma'ozaka-tinpainao doronainao ati na'iki ūzowaunaanao doko ii aka'oraz ūmashaapan ati.

¹¹ Kotua'ora'a naa patoman ua'ii amazada udi'itapan wuru'u pasha'apata'azonuz aimakaan kaikapa'a, aizii ukawana'ati'i naa mishi usha'apatan na'apa aimakaan kida Christ Jesus, wanaobanaa ida'an.

¹² Wazaamatanin idi Christ ida'ati na'iki wamishidan idi uruu, mabaa'azoo wawa'atin Tominkaru kanaapu ati, waaitapa unaubaan nii waunao.

¹³ Ukau'an ōkia'azon unao ati, aonaa ōaipan ukasha'oradapan unyukunuu ōpataka'utakao idi taraa-kizai'i ōkowaadapan dikin ii Kaimana'o Kuwai unao ati. Mishi'oraiman ukonaukii-kida'a naa ōtaraapa-kao Kaimana'o Kuwai dikin ii.

Paul toriinan mishidainao ati Ephesus iainao

¹⁴ Uruu idi karikaonan ōkodoru'ukan waDaru Tominkaru kanaapu ati ōtoriinan dono.

¹⁵ Uruu wuru'u pabi'inaaka kida'oraz pidannao daru, ipai aokazi iainao na'iki imi'i baara anainao kidaz.

¹⁶ Tominkaru umanawunun idi ōtoriinan marii kizi utaan umanawunu'o ma'ozakakinai unao ati paDoronaa ida'an, ma'ozaka kizi utaapan unyukunuu.

¹⁷ Na'iki marii kizi karikaonan Christ mashaapan unao nyukunuu ii, umishidan idi manawun uruu. Na'iki ōtoriinan marii kizi unao kamarainapanun tuukii, uruu ida'an kizi uma'ozakadinpan, aonaa kizi ukaakinpan.

¹⁸ Uruu ida'an kizi, ipai baokopa Tominkaru pidannao tuma, uaitapa kizi kaimanaiman na'apa'oram wuru'u Christ marainapanuz waunao udawun iti manawun. Mishi kaina'a utaapan dobata umanawunu'o marainpaaka-kinai, aonaa utokon nii.

¹⁹ Aonaa mishi pidan aitanpan na'apa'oram wuru'u Christ marainapanuz waunao udawun iti manawun, mazan ōtoriinan marii kizi ipai unao aitanpan wuru'u Christ taapaniaz marainpaaka-kinai. Na'iki marii kizi'i naa unao dyaupain kaimanaiman Tominkaru kaduz di'iti'i naa.

²⁰ Tominkaru, turuu usha'apatan umanawun kida'o aimakaan wanyukunuu ii pama'ozakan ida'an, powa'a'o zii umanawunun waaiapanii ai oo watukapanii ai.

²¹ Tominkaru sha'apatan idi umanawun kida'o aimakaan mishidainao ida'an na'iki Christ Jesus ida'an, marii karikaonan utaapa-kao umanawunu'o nii. Amen.

4

Mishidainao bauda'apatinan Christ ida'ati

¹ Tominkaru sha'apatan idi kaiman kida'o unao ati Christ ida'an, ukau'an õgaru taraapa-kariwaiz õkaudinan dikin ii Naobanai ati, õkia'azon u'ati, õaipan umashaapan kaiman zoobaba na'apa Tominkaru aipan kawan papidannao mashaapan. Na'apa'o nii wuru'u udapadanuz unao Christ ida'an.

² Na'iki aonaa u'atadinpa'ana'a, utaapa uiribannao kaiman na'iki ukarodapa ìdyaun, na'iki aonaa ukashadina'ana'a Ì'ai ìmasha'apatinkan dono kaiman. Umarainapa ìdyaun una'apan pu'u.

³ Na'iki ma'ozaka'a naa utiwaian karikaonan kizi utaapaakan kaiman, utaapa unyukunu kaiman Kaimana'o Doronaa bauda'apatapan idi unao.

⁴ Ipai waunao mishidainaoz baokopa wazaamatinpan bauda'apa'o nanai di'iti, na'iki kaina'a bauda'apa Kaimana'o Doronaa mashaapa'o ipai wakawana'ati kida. Kaina'a bauda'apa wazaudapanii, tawuru'u Tominkaru kowaadaniaz pataa'azon diina'iti'i pazaamatiinao ati.

⁵ Kaina'a bauda'apa waNaobanaa, bauda'apa kaimana'o kuwai wamishidapanii, na'iki ipai waunao bauda'apa'o ida'ana'o wachikaawunuinan.

⁶ Kaina'a bauda'apa Tominkaru na'iki uruu bauda'apa ipai waunao Daru. Uruu kazowautapa'o ipai waunao, uruu kaudina'o ipai waunao ida'an, na'iki uruu mashaapa'o ipai wa'ida'a oo wanyukunu u.

⁷ Aizii Christ kamunanun idi, wakawana'ati kida ubuutan wakaka'iita-kinnaa nii washapatan kaudin-kizai.

⁸ Kaina'a sha'atii usaadinpan na'apa Tominkaru kaaritan ida'a, tawuru'u ukianuz: "Uzaidan dono'oraz doko iti,

utaazata-kida patarubanao, ìnao kaakinpainaouz u'ati.

Na'iki utaa kaiman kida'o aimakaan papidanannao ati."*

⁹ Na'apa'oram ati'o wuru'u "uzaidan doko iti" kii-karuz? Uwa'atin doko iki na'iki ukaawan apowa ati, imi'i baara ati.

¹⁰ Ukau'an wuru'u kaawanka'oraz imi'i baara ati, uru'u naa wuru'u kiwa'oraz powaa iti doko iti aokazi dawun iti manawun. Uruu idi turuu ukazowautapan ipai amazada aokazi ia'o na'iki imi'i baara ana'o.

¹¹ Uruu Christ taa'oraz pana'a kida'o kaudin-kizai papidanannao ati. Pabi'i kida papidanannao uzaamata apostlenao nii, ba'orainao uzaamata prophetnao nii, ba'orainao uzaamata kowaadapa'o nii kaimana'o kuwai, ba'orainao uzaamata taapa'o nii papidanannao na'iki tominapa-kida'o nii ìdyaun.

¹² Uzaamatan ìdyaun, ìtominapa-kida kizi Tominkaru pidanannao ìaitapa kizi pasha'apatan pakaudin-kizi Tominkaru ati. Uruu ida'an kizi Christ nanaa, wuru'u mishidainaoz, ma'ozakadinan u'ati na'iki ìma'ozakada kizi pamishidapan powa'a zii.

¹³ Atii na'apa'o nii wabauda'apatan wamishidapan na'iki kaimanaimana'o nii waaitapan Tominkaru Dani. Na'iki ma'ozaka'o mishidainaoz'o nii waunao. Wadyaupain nii kaimana'o mishidainaoz, atii na'apa'o nii waunao Christ kawan, uruu mishi'o ukaimanan manawun.

¹⁴ Ukau'an aonaa koraiziannao kawanu'o nii mani waunao. Aonaa turuu pidannao tanawatan wanyukunu pana'iti kida'o pakuwaa ida'an, na'apa awaru kidu'ukan kawan kanawa wunu baoko an di'itinapa kida'a.

¹⁵ Mishi'oraiman, marii kizi'i naa pa'an wakowaadapan mishi'o kuwai wamarainpaakan ida'an, uruu ida'an kizi wadyaupain, na'iki wabauda'apatin kaimanaiman Christ ida'ati, uruu wuru'u wazowauz.

¹⁶ Aizii ipai waunao mishidainaoz, unanaa wuru'u waunaouz. Uruu wuru'u zaamataaka-kida'oraz waunao bauda'apa'o nanai ida'ati, na'apa pidan nanaa kawan, ipai udyukoinpan kida kaiman ìzaamataakan na'iki ìzaamatinpan uzowau di'iti. Ukau'an na'apa'o wuru'u waunaouz, wamarainpaakan an na'iki washapatan an wuru'u taa-kariwai kidaz wa'ati washapatan nii, baokopa'o nii wadyaupain, Christ ma'ozakan ida'an.

Wapana'ada kizi'i naa wakaduz

¹⁷ Aizii õkakinaowa'azon unao Naobanai aipan kawana'ati. Aona'a naa umashaapa'ana'a powa'a Gentilenao kawan, maaitapa-kainaoz Tominkaru, wuru'u idi'itapanii kidaz aimakaan mazanu'o na'iki madiwautapa-ka'o karikaonan.

¹⁸ Aonaa ìaitapanaatan wuru'u mishi'o kuwai Tominkaru di'iki kida'oraz, aonaa ìzaamatan wuru'u pa'ina'o mashaapa-karu Tominkaru taaniaz, usha'apanum kau'an tuukii ìadaradapan panyukunu u'ai, na'iki aonaa ìaitapa'azon na'apa kida'o aimakaan dau'an.

¹⁹ Uruu idi aona'a naa ìkiba'azoo-kidan pasha'apaapan oii kida'o aimakaan. ìmashaapan soo pasha'apaapan dau'u wuru'u pananaa na'iki panyukunu aiapanii kidaz ìsha'apatan.

* 4:8 Psalm 68:18

Īmashaapan pakaminshu'uinpan dau'u, Īsha'apata ipai kakiba'azonnaa kida'o aimakaan, aonaa Īsokoda'azon pana'apainpan, mazan kii'an powa'a zii Īaipan pasha'apatan oia'o.

²⁰ Unao, aonaa utominapa-kida-ka'o na'apa kida'o aimakaan dau'u umishidan dono na'iki uzaamatan dono'oraz Christ unaobanaa nii.

²¹ Mazan uabata pa'an Christ dau'an, na'iki uabata kapam mishi'o kuwai, Christ kaduz kida dau'oraz.

²² Utominapa-kida-ka'o dono, udyuuda-ka'o umarina'atan na'iki umuudan kiwiini'o umashaapauzon kaduz, wuru'u unadapaniaz usha'apaapan dikauda kida'oraz aimakaan. Wuru'u na'apa'oraz pidan kaduz, soo pataka'uta-kida'o na'iki antamikita-kida'o karikaonan pidan.

²³ Ukau'an marina'a naa Tominkaru pa'inaadan unyukunuu, udi'itinapa kizi'i naa pa'an kaimana'o dau'u pa'idiwuru.

²⁴ Mishi Tominkaru pa'inaadan unao kaduz na'apa pakaduz kawan, ukau'an ukaiwa'a naa wuru'u pa'ina'oraz kaduzui taa-ka'o u'ati, mishi kizi'i naa usha'apatinan kaiman, na'apa Tominkaru aipan kawana'ati.

²⁵ Ukau'an, aona'a naa powa'a umariidina'ana'a. Marii ipai pidan paradan mishi'o ida'an ipai pidannao ati. Usha'apanum kau'an ipai baokopa waunao bouda'apa'o nanai di'iti'o wazaamatanpan.

²⁶ Aizii uto'oran dono, aonaa usha'apata'ana'a oia'o aimakaan, na'iki usokada uto'orainpan na'iki usaabaa-kida unyukunuu kamoo tipitan ua'ii,

²⁷ aonaa ukashaapa'ana'a Satan kaiwaan unao, usha'apatan ida'an oia'o aimakaan.

²⁸ Aizii koidimiki pidan, marina'a naa umuudan pakoidimikin. Marii pa'an ukaudi-nan naa dadara, uikoda kizi aimakaan pa'ati pamashaapa-kinaa nii, na'iki kaina'a kizi aimakaan utaan nii kapam pataka'utinainao pidannao ati.

²⁹ Mana'a ukodita-kida'ana'a dikauda'o na'iki kaziwa'o parada-karu udako iki. Mazan marii pa'an uparadan kaimana'o ida'an, na'apa'o wuru'u pidannao abata'azoo nii kidaz, uruu ida'ana'o nii ukaminka'utan na'iki uma'ozakadan pidannao nyukunuu.

³⁰ Na'iki aonaa ukasha'oradauta'ana'a Kaimana'o Doronaa Tominkaru di'iki'oraz. Tominkaru taanii wuru'u Kaimana'o Doronaa wa'ati, uruu ida'ana'o nii waaitapan mishi'o nii Tominkaru so'otan na'iki ukazannaatan waunao ipai oia'o ai diina'iti'i.

³¹ Aizii aona'a naa powa'a uto'oradinpauzo'o na'a, na'iki aona'a naa powa'a uto'oraba'ana'a, na'iki aona'a naa uto'ora'akauzo'o na'a. Na'iki aona'a naa powa'a uzunaapaaka'ana'a oo udakooapaaka'ana'a dikauda sodi kida'o ida'an. Na'iki aona'a naa udi'itinpa'ana'a powa'a uantamikita'azon dau'u uiribannao.

³² Mazan usha'apata pa'an kaiman kida'o aimakaan uiribannao ati na'iki ukamunan-kida Īdyaan. Na'iki umarina'ata'a naa wuru'u dikauda kida'oraz uiribannao sha'apatauzonii kidaz u'ati, na'apa Tominkaru marina'atan kawan wa'oian Christ ida'an.

5

Mashaapa-karu Kanada'o ida'a

¹ Aizii uda'ana'a naa Tominkaru kaduz, usha'apanum kau'an udainao unao, na'iki umarainapanii unao tuukii.

² Na'iki karikaonanu'u naa umashaapa marainpaaka, na'apa Christ marainpan kawan waunao, utainan atii umawakan waunao dikin ii. Kaiman manawun kaduunu'o kawan udamainan Tominkaru ati umawakan dono. Na'apa uzai kawaoda-ka'o kawan Tominkaru ati, kaduun udamaanuz.

³ Aizii Tominkaru dainou'u naa unao, ukau'an aona'a naa turuu uunamunaa abatauta-ka'o ukaminshu'uinpan. Na'iki aona'a naa turuu usha'apaapan kakiba'azonnaa kida'o aimakaan, na'iki aonaa turuu umisha'oraru. Usha'apanum kau'an aonaa turuu na'apa kida'o abata-ka'o Tominkaru pidannao dau'an.

⁴ Na'iki aona'a naa turuu ukadakotinakan kakiba'azonnaa kida'o dau'u, na'iki maaitapin-kainao paradan kawan, oo banikii-tin-karu mani oia'o na'iki dikauda sodi kida'o di'ii'aka. Mishi'oraiman ukonaukii-kida pa'an Tominkaru ipai aimakaan kida dau'an, wuru'u usha'apatanii kidaz unao ati.

⁵ Uaitapa kizi mishi'o nii wuru'u, pidan kaminshu'uinpa'o, na'iki sha'apaapa'o kakiba'azonnaa kida'o aimakaan, na'iki misha'oraru, aona'o nii na'apainao pidannao zaamata-ka'o Christ na'iki Tominkaru naobanai-tinapa-kizi iti, na'iki aona'o nii Īzaamatan wuru'u Tominkaru taa'azooniaz. Aizii pidan aipaabi'ia'o aimakaan soo pa'ati karikaonan, utominkaruniitapan aimakaan kida wuru'u.

⁶ Mana'a umariida-kidina'ana'a pidannao ati ikowaadapan an mazanu'oraz karikaonan kuwai kida. Usha'apanum kau'an Tominkaru pataka'utan nii ipai pidannao, wuru dikin ia'a isha'apaapanii kidaz, na'iki idikintapan idi Tominkaru.

⁷ Ukau'an mana'a ukaminauda'u-tinpa'ana'a na'apainao pidannao idi.

⁸ Mishi kiwiin umashaapan maruta'o-karu'u, mazan aizii uzaamatanan idi'i naa Naobanai di'iti, umurotan kanada'o-karu'iti; ukau'an umashaapa'a naa kaiman na'apa pidannao kanada'o-karu'a'o mashaapauzon kawan.

⁹ Aizii pidannao mishi'o imashaapan kanada'o ida'a, aitapa-ka'o idyaun, imashaapan ida'an kaiman na'iki isha'apatinan ida'an sakitapa, na'iki imashaapan ida'an mishi paparadan kawana'ati.

¹⁰ Ukau'an utominpa'a naa, uaitapa kizi'i naa na'apam mashaapa-karu Tominkaru aipan kawana'ati.

¹¹ Aonaa usha'apaapa'ana'a oia'o aimakaan kida wuru'u pidannao sha'apaapauzonii kidaz maruta'o-karu'u. Mishi'oraiman ukowaada i'ati aonaa ukaimanan wuru'u na'apa kida'o aimakaan isha'apaapaniaz.

¹² Tuukii ukakiba'azonnan kadakotin-karu wuru dau'a'a dikintapainao sha'apaapanii kidaz aimakaan maruta'o-karu'u.

¹³ Mazan kanada'o kanadapan dono idyaun ipai'o nii ikadz tukapa-ka'o na'iki aitapa-ka'o.

¹⁴ Na'ia'oram kanada'o kanadapanii kainaabana'o ni'i naaz. Kaikapa sha'atii tawuru'u saada-kariwai Tominkaru kaaritan ida'a'o kianuz:

"Pugaru da'awupauzo, pupokoda'a naa,

mawaka'o kawanu'ora'a naa pugaru, ukau'an pukadishita

Christ taa kizi kanada'o punyukunuu iti."

¹⁵ Ukau'an umashaapa'a naa kaiman na'iki aitapin. Aonaa umashaapa'ana'a maaitapin-kainao pidannao mashaapan kawan, mazan aitapinainao mashaapan kawan pa'an.

¹⁶ Na'apainim utukapan an kaina'a kaimana'o aimakaan sha'apata-karu nii, usha'apata'aka sariapa, usha'apanum kau'an kai pidannao mashaapan oia'o dau'u pa'idiwaru.

¹⁷ Ukau'an aonaa umaaitapinka'ana'a, mazan uaitapa kizi pa'an kanom wuru'u Naobanai aipaniuz usha'apatan, ukawana'ati kizi'i naa usha'apatinan.

¹⁸ Aonaa upo'idi'i na'a, usha'apanum kau'an pidan po'idin an, aonaa uaitapan pasha'apaapan dikauda kida'o aimakaan. Mishi'oraiman marii pa'an Kaimana'o Doronaa na'ozakadapan na'iki kazowautapan unao, umashaapa kizi pa'an uaipan kawana'ati.

¹⁹ Uma'ozakada umin-mishidannao nyukunuu kida ukunuiian ida'an Psalms ida'a kida'o kunui na'iki Tominkaru dau'u kida'o kunui; konaukii ukunuiapa unyukunuu iki Tominkaru ati.

²⁰ Karikaonan ukonaukii-kida waDaru Tominkaru ipai aimakaan kida dau'an, wanaobanaa Jesus Christ ida'an.

Daiaroinao na'iki daiaruinao ati'o

²¹ Aizii minziiwa'a naa usha'apatin umin-mishidannao paradan kawana'ati, usha'apanum kau'an unaobanaa Christ umanawunu'o uruu.

²² Unao daiaroinao uizo'ati udaiaru paradan na'apa uizo'atin kawan Naobanai paradan.

²³ Usha'apanum kau'an uzowaunaa wuru'u udaiaruz. Na'apa Christ kazowautapan kawan mishidainouz, wuru'u unanaaz. Inao ukazannaataniinaouz oia'o ai.

²⁴ Ukau'an na'apa mishidainao izo'atin kawan Christ paradan, na'apa'o nii kapam wuru'u daiaroinao kida izo'atinuz paudaiaru paradan.

²⁵ Daiaruinao, umarainapa udaiaro, na'apa Christ marainpan kawan tuukii mishidainao, atii ukashaapa zii pazowii-ka'o pakazannaata-kinaa nii idyaun,

²⁶ uaipan idi pachikaan idyaun kaiman i'orian ai. Uchikaan idyaun wunu idi na'iki paparadan ida'an.

²⁷ Usha'apanum kau'an uaipan idi patukapa-kidan mishidainao konaunam manawun, ikadishitan dono ukanaapu ati diina'iti'i. Aonaa uaipan patukapan kaniriba'o oo dikauda'o nii i'ida'a. Mazan uaipan idyaun kaimanainao nii na'iki aonaa kizi oia'o ikoda-ka'o i'ida'a.

²⁸ Na'apa kizi kapam daiaruinao marainpan paudaiaro, imarainpan kawan pananaa. Na'ia'oram pidan marainpa'o paudaiaro marainpa'o pananaa wuru'u uruuz.

²⁹ Mishi aonaa na'iam zii pidan to'ora-kizaitapan pananaa. Mishi'oraiman kaiman pa'an utaapanuzu, kaiman upaanuzu. Na'apa Christ taapan kawan mishidainao kaiman.

³⁰ Usha'apanum kau'an Christ nanaa wuru'u waunauz.

³¹ Kaikapa sha'atii tawuru'u usaadinapanuz Tominkaru kaaritan ida'a: "Uruu idi daonaiora muudinan nii padaru na'iki padaro ai, na'iki ubauda'apatinan paudaiaro tuma. Uruu idi ibauda'apatan naa pananaa, aonaa dya'utama'ora'a naa mani idyaun."*

³² Kaina'a mishi'o na'iki umanawunu'o kakinaorii di'oraz parada-karu ida'a. Christ na'iki mishidainao dau'ana'o wuru'u okadakotinanz da'a'a.

³³ Ukau'an na'apa kizi kapam unao, marii kizi ipai daonaiorano marainpan paudaiaro na'apa imarainpan kawan pananaa. Na'iki marii kizi ipai daiaroinao taapan umanawunu'o nii paudaiarunao.

6

Koraiziannao, daruinao na'iki idaronao ati'o

¹ Koraiziannao, uizo'ati udaru na'iki udaro paradan, usha'apanum kau'an unao mishidainao Jesus, na'iki sakitapa'o wuru'u sha'apatin-karuz na'apa.

² Kaikapa sha'atii tawuru'u usaadinapanuz Tominkaru kaaritan ida'a. "Umarainapa udaru na'iki udaro." Uruu kiwiitapa'o kakinaorii kaina'a'a o aimakaan taa'azoo-kaio utuma uizo'ati-kaio an.

³ Kaikapa'o wuru'u aimakaan taa'azoo-kariwaiz. "Kaimana'o nii puikodan mashaapakaru, karikaonanu'o nii pukonaukiitinan na'iki kotua'iki'o nii pumashaapan di'oraz imi'i baara'a puizo'atin an pudaru na'iki pudaro paradan."*

⁴ Aizii unao daruinao, aonaa uo'orada'ana'a udainao, mishi'oraiman kaiman utaapa idyaun, ukakinaota idyaun uizo'ati ida'an na'iki utominapa-kida idyaun Tominkaru aipan kawana'ati.

Poitoruinao na'iki naobanainao ati'o

⁵ Aizii unao torii-kariwaiz poitoruinao,† uizo'ati unaobanaano paradan mashaapainaoz da'a'a imi'i baara'a. Aonaa udikintapa'ana'a idyaun. Konaukii usha'apata ikaudin-kiz, uizo'ati iparadan na'apa uizo'atin kawan Christ.

⁶ Uizo'ati unaobanaano paradan, aonaa iawunuutapan idi mani karikaonan usha'apatan ukaudin-kizi oo uaipan idi karikaonan inaudapan unao. Mazan Christ poitorun idi unao, usha'apatin kaiman, unyukunuu kaimanan ida'an na'apa Tominkaru aipan kawana'ati.

⁷ Usha'apata ipai ukaudin-kizi kaiman na'iki konaukii, aonaa pidan ati'o kawan mani, mazan Naobanai Jesus ati'o kawan pa'an.

⁸ Usha'apanum kau'an uaitapa Naobanai Tominkaru'o nii wuru'u kawinipinaata'oraz ipai pidannao, poitoruinao na'iki wuru'u aona'oraz ipoitoruinao mani. Ukawinipinaatan nii idyaun isha'apatan idi kaiman kida'o aimakaan.

⁹ Aizii unao kapoitoru-tinpainao, kaiman kapam utaapa upoitorunao, aonaa udakota'ana'a usha'apatan oo uba'izian idyaun. Usha'apanum kau'an ipai unao na'iki upoitorunao, bauda'apa'o uNaobanaa, uruu aokazi ia'oraz. Uruu, utukapa ipai pidannao na'apa kida pa'idiwaru, aonaa na'ia'oram utaapan pana'a kida'o nii.

Mishidainao mizaataakapan daara ni'o

¹⁰ Aizii da'a'a ubaukapan naa okia'azon unao ati, tuukii oaiapan uma'ozakadinan Naobanai Tominkaru ma'ozakan umanawunu'oraz ida'an.

¹¹ Umorokoda'a naa ipai wuru'u Tominkaru taanii kidaz mizaataaka-karu daara‡ nii, ma'ozaka kizi ukadishitapan, na'iki aonaa kizi ukaakinpan Satan tiwaan an pawaotakidan unao pabi'inaaka kida'o aimakaan ida'an.

¹² Aizii wuru'u wamizaataakanuz, aonaa pidannao tuma'o mani, mazan wamizaataakan oia'o doronainao tuma'o. Inao ma'ozaka'oraz ikazowautapan pidannao mashaapainaoz kai maruta'o-karu'u, wuru amazada baara ana'a. Na'iki wamizaataakapan oiainao manawun doronainao tuma'o, wuru'u ma'ozaka-tinpainao kidaz doko ii aka.

¹³ Ukau'an umorokoda'a naa aizii ipai wuru'u Tominkaru taanii kidaz mizaataaka-karu daara nii na'iki ukaiwa'a naazu. Aizii na'apainim oia'o na'iki dikauda'o aimakaan sha'apan u'ati, aona'o nii ukaakinpan u'ati, mazan udikintan nii wuru'u oia'oraz. Aizii uipain dauna'an umizaataakapan, pakawanu'o nii ma'ozaka ukadishitapan.

¹⁴ Ukau'an, ma'ozaka'a naa pa'i ukadishitapa. Umishidapa wuru'u mishi'oraz kuwai. Ukau'an, umorokoda wuru'u mishi'oraz kuwai uzadawu nii. Na'iki umashaapa kaiman Tominkaru aipan kawan, uruu kizi ukaiwaa udokori'i dikiniribanaa nii.

* 5:31 Genesis 2:24 * 6:3 Exodus 20:12; Deuteronomy 5:16 † 6:5 torii-kariwai poitorui: Putukapa kaarita tokon ii Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. ‡ 6:11 mizaataaka-karu daara: Kotua'o soldyaanao morokodanii kida pamizaataaka'azon dono: zadawii, pidan dokori'i dikiniribanaa, dazkidii, awautinapa-kinai, kowamai, na'iki mizaataaka-kinai marii. English ida'an udakota-kaio 'armour' kii.

¹⁵ Na'iki uminziwanuz ukowaadapan Kaimana'oraz Kuwai, kaimanaaka-karu daua'oraz Tominkaru tuma, uruu kizi umorokoda udazkidi nii.

¹⁶ Kaina'a zii ba'oran: umishidapanuz Christ, uruu kizi ukaiwaa uawautinapa-kinaa nii, Satan ba'itan an pabairi tikazi-tinapa kida'o.

¹⁷ Na'iki wuru'u Tominkaru kazannaatanuz naa unao, uruu kizi umorokoda ukowam nii. Aizii wuru'u Tominkaru Paradanuz, uruu ukaiwaa umarian nii, Kaimana'o Doronaa taaniaz u'ati.

¹⁸ Na'iki karikaonan utoriinapa Kaimana'o Doronaa kaminka'utan ida'an unao. Utoriinapan an Tominkaru ati ukowaada ipai aimaakan dau'an; upishaa u'ati wuru'u tuukia'oraz manawun uaipan ukaminka'uta kizi unao. Ukau'an dyauta utaapa unyukunuu toriinapaku karu dau'ati, na'iki karikaonan utoriinapa ipai Tominkaru pidanannao ati.

¹⁹ Karikaonan pa'i utoriinapa Tominkaru ati ukaminka'uta kizi õgaru õkakuwaapan an, mabaa'azoo kizi õkowaadan Kaimana'o Kuwai wuru'u mashaa'oraz utaapauzo-kaoo kotua'a naa.

²⁰ Jesus zaamatanii õgaru kowaadapa'o nii Kaimana'o Kuwai; uru'u naa wuru'u õkowaadapaniaz na'iki uruu dikin ia'o wuru'u õtaraapa-kaooz da'a'a. Ukau'an, utoriinapa Tominkaru ati õdau'an, aonaa kizi õtarian õkowaadapan wuru'u Kaimana'oraz Kuwai dyuuda-kariwaiz õkowaadapan.

Paul katokontan pakaaritan

²¹ Tychicus, uruu wa'inawuzuitapanii umishidan idi Christ, na'iki uruu wamarainapanii na'iki kaimana'o ukaudinauzon Naobanai ati. Uru'o nii kowaada unao ati ipai õdau'an, na'iki õsha'apatanii kida dau'an.

²² Odyuudan nii uruu unao di'iti ukowaada kizi ipai daunuuda'u waunao dau'u, na'iki uma'ozakada kizi unao nyukunuu.

²³ Marii waDaru Tominkaru na'iki Naobanai Jesus Christ taan kaimana'o mashaapaku karu na'iki marainpaaka-karu ipai unao mishidainao ati, na'iki karikaonan kizi umishidapan Christ.

²⁴ Marii Tominkaru kaimanan ipai wunao ati'i karikaonanu'oraz İmarainpan manawun Naobanai Jesus Christ.

Paul Kaaritan Philippi Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Apostle Paul saadan di'oraz kaarita pataraa-kaono'o Kaimana'o Kuwai dikin ii. (Philippians 1:17) Timothy umin-kaudinanan na'ian pu'a'o utuma usaadan wuru'u kaaritam.

Baukapa'o Paul morowautapankauzon Silas tuma Philippi ii. Uruu dono'o wuru'u pidannao abatanuz na'iki imishidanuz Paul kowaadanii Kaimana'o Kuwai. (Acts 16:11-40) 10 wunu imorowautapankan dauna'an, usaadan wuru'u pakaaritanuz.

Aizii usaadan wuru'u kaaritam mishidainao ati'o Philippi iainaoz. Ukowaadan i'ati tuukii ukonaukian ikaminka'utan idi paugaru idyuudan ida'an aimaakan pa'ati na'iki itoriinpan idi Tominkaru ati udau'an.

Paul kowaadan tuukii pakonaukian papataka'uta-kaono pu'u taraa-kizai ii. Mazan ukian, wuru'u na'apa kida'oraz kaiwainan kaimana'o nii, iriba kaiman kida'o aimaakan sha'apan una'ian pu'u. Na'iki ukowaadan tuukii pakonaukian panyukunuitapan idi mishidainao Philippi iainaoz kamunanun pa'ati.

Pakaaritan ida'a, Paul kakinaowan mishidainao aonaa kizi ikashadinan oo ikaakinpan papataka'uta-kaono an pamishidan dikin ii Christ. Mazan marii kizi'i naa pa'an ikonaukiitanan karikaonan. Na'iki ma'ozaka kizi itaapan pamishidan na'iki karikaonan kizi ikaminka'uaakan na'iki imashaapan konaukii pamin-mishidannao tuma. Na'iki ukakinaowan idyaun izaudinapa kizi pidannao ai, taapinpa'azoinaoz kaimana'o nii, tuukia'oraz iaipan sha'apatin-karu Jewnao kakinaorinaa kawana'ati.

Tuukii Paul kakinaowan wuru'u mishidainaoz uaipan imashaapan kaiman na'iki idi'itinapa kizi kaiman na'apa Christ kawan.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita daua'o 1:1-11

Paul daua'o utaraapa-kaono'oraz 1:12-30

Paul kakinaotan mishidainao kaimana'o mashaapa-karu dau'u 2:1-18

Paul sha'apatina'azon daua'o 2:19-30

Kaimana'o kakinaorii na'iki kaduzui tukapa-kida-kaono 3:1-4:1

Mishidainao nyukunuu ma'ozakada-kaono 4:2-20

Paul katokontan pakaaritan 4:21-23

¹ Di'oraz kaarita o'garu Paul na'iki Timothy di'iki'o, Christ Jesus poitorunaouz. O'garu Paul, o'saadan di'oraz kaarita ipai unao Tominkaru pidannao ati'o, Philippi sannao, mishidainaoz Christ Jesus, na'iki mishidainao zowaunaanao ati'o kapam, na'iki ipai wunao ati'i kaminka'uupainaoz unao.

² Marii waDaru Tominkaru, na'iki Naobanai Jesus Christ kamunanun unao ati, na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinaa nii.

Paul toriinpan Philippi sannao ati

³ Na'apainim onyukunuan dono unao, tuukii da'i okonaukii-kidan Tominkaru unao dau'an.

⁴ Na'iki karikaonan da'i otoriinpaazon konaukia'o ida'an Tominkaru ati unao dau'an.

⁵ Usha'apanun kau'an unao kowaadapa'o kapam Kaimana'o Kuwai, Jesus Christ daua'oraz. Sariapa umishidan di'iki'o usakadan ukakuwaapatinan, atii kai pakawan.

⁶ Mishi Tominkaru sakadani'i naa pasaabaan unao. Aizii okian nii unao ati, o'aitapa na'iki omishida pakawanu'o nii wuru'u Tominkaru kaudinanuz na'apa, atii Christ Jesus kaawan dono'o nii zii uipain pasaabaan unao.

⁷ Odi'itinpan unao dau'u kaikapa'a omarainpan idi'o unao tuukii manawun. Mishi Tominkaru tukapa-kida pakaimanan ipai baokopa unao ati na'iki o'garu ati, utaapada ukaminka'utan o'garu okaudin-kizi dau'u, otaraapa-kaono pu'u oo okashadaakapan dono pidannao tuma Kaimana'o Kuwai dau'an otukapa-kida'azon idi umishiin.

⁸ Tominkaru tukapa na'iki uaitapa mishi'o wuru'u otukapa'azonuz unao, omarainpan idi'o unao tuukii, na'apa Christ Jesus marainpan kawan unao.

⁹ Otoriinpan Tominkaru ati unao dau'an, marii kizi powa'a zii ukamarainapanun, na'iki utaa kizi uaitapa-kinaa nii powa'a zii, na'iki uaitapaaba-kinaa nii manawun.

¹⁰ Uruu ida'an kizi uaitapan na'ia'oram kaimana'o na'iki sakitapa'o aimaakan usha'apatan nii na'iki umishidan nii. Uruu ida'an kizi karikaonan ukaimanan, aonaa kizi oia'o ikoda-kaono u'ida'a atii na'apa Christ kaawan di'iti.

¹¹ Marii kizi karikaonan usha'apatan kaiman kida'o pa'idiwaru aimaakan, Jesus Christ taan ida'an pama'ozakan u'ati. Na'apa'o ida'an kizi Tominkaru naubaa-ka'o na'iki ukonaukii-kida-ka'o.

Kaimana'o Kuwai abata-ka'o Paul taraapa-ka'o pu'u

¹² Aizii ōmin-mishidannao, ōaipan uaitapan, wuru'u dikauda kida'o aimaakan sha'apaapa-ka'o pu'u ō'ati kaikapa'a, mazan ukaiwainan kaimana'o nii, na'apa kida'o ida'an mishi'oraiman powa'a zii manawun Kaimana'o Kuwai abata-ka'o.

¹³ Usha'apanum kau'an ipai'i naa da'ainao pidannao na'iki ipai soldyaanao wunaou'u watchmantapainao kidaz udaru'o naobanai dapu, kaimanaiman ūaitapan wuru'u ōtaraapa-ka'oaz soo ōkakuwaapatinan dikin ia'o Christ dau'u.

¹⁴ Aizii ōtaraapa-ka'o idi, powa'a zii mishidainao Christ ma'ozakadinan, uruu idi ma'ozaka ūkowaadapan Tominkaru Paradan, aonaa ūtarian.

¹⁵ Kaina'a pabi'i kida mishidainao, ūkowaadapan kuwai Christ dau'u padamata mazan soo pakishauzin idi'o karikaonan ō'ati, ūaipan karikaonan pada'an-ka'o. Mazan kaina'a ba'oran mishidainao, ūkowaadapan wuru'u kuwaiz ūkaminka'uta'azon idi'o pa'an ōgaru.

¹⁶ Na'iki wuru'u ūkakuwaapatinanuz pamarainpan idi'o ōgaru, ūaitapa ōtaraapa-ka'o da'a'a ōkowaadapan idi'o pidannao ati wuru'u kaimana'o na'iki mishi'o kuwai Christ dau'oraz.

¹⁷ Mazan wuru'u ba'orainaoz ūkakuwaatinan Christ dau'an soo ūaipan karikaonan pawazoomikipan, aonaa panyukunuu kaimanan pu'a'o mani ō'ati, mazan soo ūatadinpa'azon karikaonan. Na'iki ūaipan karikaonan pakasha'oradan ōnyukunuu wuru pu'a'a ōtaratapa-ka'oaz.

¹⁸ Mazan aonaa ūsha'apaapanii kida kasha'oradauan ōnyukunuu. Mishi'oraiman kaiman ō'ati wuru'u ūkakuwaapatinanuz Christ dau'u. Na'apa'oram ida'an kakuwaatin-karu kishauzi-karu pu'u oo kaimana'o nyukunuu di'iki'o, mazan na'apa'o ida'an ūabata-kidan naa pidannao ati Kaimana'o Kuwai Christ dau'oraz. Uruu idi tuukii ōkonaukian.

Na'iki powa'a'o nii zii ōkonaukiitanan.

¹⁹ Usha'apanum kau'an utoriinpan idi ōdau'an Tominkaru ati, na'iki Kaimana'o Doronaa, Jesus Christ di'iki'oraz kaminka'utan ida'an ōgaru, ōaitapa ōkodita-kida-ka'o nii di'iki'i.

²⁰ Ukau'an tuukii ōaipan ōtukapa-kidan mishi, aonaa'o nii ōkasharutinan na'iki ōba'azootinan ōsha'apainpan ida'an. Mazan pakawan ōtaapan ōnyukunuu ma'ozaka, pakawan kizi ōtukapa-kidan mishi Christ umanawunun ōsha'apatanii kida aimaakan ida'an, kai ōkakupan pu'u, oo ōmawakan ida'an.

²¹ Usha'apanum kau'an ōgaru ati, wuru'u kakupa-karuz mishi'o mashaapa-karu'u naa pa'an kaimanaiman Christ ati. Aizii ōmawakan an, powa'a'o nii zii manawun ukaimanan ō'ati.

²² Aizii ōtaapa-ka'o an kakupa, dobata'o nii ōsha'apatan kaudin-kizai Christ ati zii. Uruu idi aonaa ōaitapan na'ia'oram ōaipan, kakupa-karu oo mawaka-karu.

²³ Aonaa ōaitapan na'ia'oram manawun ōzaamata. Tuukii ōwa'aka'azon wuru'u di'oraz amazada baara'a, ōmashaapa'ana'azon idi'i naa Christ tuma, na'ii powa'a'o zii pa'an ukaimanan mashaapa-karu ai da'a'a imi'i baara'a.

²⁴ Mazan ōaitapa kaimana'o nii pa'an unao ati ōtaapa-ka'o an zii kakupa.

²⁵ Ukau'an una'apan an, ōaitapa ōtaapa-ka'o nii zii kakupa, uruu idi pakawanu'o nii ōkaudinan. ōma'ozakada kizi powa'a zii wuru'u umishidapanuz Tominkaru, na'iki konaukii kizi umashaapan umishidan idi Christ.

²⁶ Ukau'an tuukia'o nii manawun ukonaukii-kidan Christ Jesus, ōkodita-kida-ka'o an na'iki ōkaawan an koshan unao di'iti.

Mishi'o mashaapa-karu Tominkaru aipan kawana'ati

²⁷ Ukau'an kanom sha'apan an ō'ati, kaimana'a naa umashaapa, Kaimana'o Kuwai kawana'ati Christ di'iki'oraz. Aizii na'apainim ōmakon an unao di'iti oo ōmamakokan an, mazan upu'a'o nii ōabatan, mishi ma'ozaka umishidapan na'iki bauda'apa utaaan nyukunuu. Na'iki ōabatan nii baokopa ukazannaatapan wuru'u Kaimana'oraz Kuwai Christ dau'oraz.

²⁸ Na'iki aonaa utarian utarubanao sha'apaapan ai unao; uruu ida'an utukapa-kidan ū'ati mishi'o nii Tominkaru pataka'utan ūdayaun, mazan unao ukazannaatan nii pa'an. Tominkaru'o nii wuru'u sha'apata'oraz aimaakan na'apa.

²⁹ Mishi Tominkaru kaimanan unao ati ukashaapa umishidan Christ, na'iki ukashaapa kapam unao baiaapan kasha'ora'o umishidan dikin ii uruu.

³⁰ Ubaiatan kasha'ora'o, na'apa utukapan kawan tawuru'u ōbaiaapanuz kasha'ora kida'o na'ii, Philippi ii. Atii di'i pakawan zii ōbaiatan kasha'ora'o.

2

Mishidainao di'itinapa kizi Christ Jesus di'itinpan kawan

¹ Aizii uaitapan idi unyukunuu ma'ozakadinan uzaamatanpan idi Christ ida'ati; na'iki uaitapan idi unyukunuu saabainan Christ kamarainapanun ida'an; na'iki uaitapan idi ubauda'apatapan unyukunuu Kaimana'o Doronaa ida'an; na'iki uaitapan idi marainpaaka-karu na'iki kamunanuaaka-karu kaina'an u'ida'a;

² ukau'an umashaapa'a naa na'apa ukawana'ati, òkonaukii-kinaa nii. Utaapa'a naa unyukunuu patumaaka, na'apa kida udi'itinapa; na'apa kida kapam umarainpaaka; na'iki ubauda'apata unyukunuu usha'apata'azonii aimaakan dau'ati.

³ Aonaa usha'apata'ana'a aimaakan u'atadinpa'azon idi karikaonan, oo uaipan idi mani karikaonan utukapa-kaò umanawunu'o kawan. Aonaa umanawun-tinpa'ana'a, mishi'oraiman utaapa pa'an uiribannao umanawunu'o nii u'ai.

⁴ Aonaa udi'itinpa'ana'a soo uaiapanii na'iki usha'apaapanii kida aimaakan dau'u karikaonan, mazan udi'itinapa ukaminka'uta'azon dau'u uiribannao kapam.

⁵ Ukau'an na'apa'a naa udi'itinapa Christ Jesus di'itinpauzon kawan, usha'apata aimaakan unyukunuu kaimanan pa'an na'apa Christ Jesus kawan.

⁶ Christ patumaakan pu'u padamata Tominkaru tuma

na'iki ikaduz na'apa kidaakan pu'u,

mazan upu'u aonaa utiwaan papatumaakadinpan Tominkaru tuma.

⁷ Mishi'oraiman minziiwa uwa'akan umanawun-karu aokazi ii.

Utaapinpan apowa'a na'apa poitorui taapinpauzon kawan.

Ushakatan na'apa pidan kawan.

⁸ Uruu dono apowa'a utaapinpan,

uizo'ati Tominkaru pazowii-kidinan ida'an cross paawa'a.

⁹ Uruu idi Tominkaru kadishita-kidan uruu,

na'iki uzaamatan uruu umanawunu'o nii,

na'iki udakotan u'uu umanawunu'o nii ipai ba'orainao kida uuai ai.

¹⁰ Soo uruu ati bauda'apa Tominkaru aipan, ipai pidannao kodoru'ukan,

ipai aokazi iainaoz, imi'i baara anainaoz na'iki ipai mawakainaoz naa.

¹¹ Na'iki ipai'o nii pidannao kian,

"Jesus Christ uruu umanawunu'o manawun Naobanai."

Uruu ida'an ipai'o nii pidannao naubaan

na'iki konaukii-kidan waDaru Tominkaru.

Mishidainao mashaapa kizi Tominkaru Paradan kawana'ati

¹² Òmin-mishidannao, òmarainapaniinao, karikaonan da'i uizo'atiizon Tominkaru paradan òna'ian dono utuma. Powa'a zii pa'i uizo'ati Tominkaru paradan ò'aonaan pu'u utuma. Utaapa Tominkaru umanawunu'o nii na'iki ukichana'iki usha'apaapan oia'o uawun za'a, utiwautina'a naa ma'ozaka umashaapa kaiman, na'apa Tominkaru aipan kawan pakazan-naataniinao mashaapan.

¹³ Usha'apanum kau'an Tominkaru wuru'u kaudina'oraz unao ida'a, uruu aipan ati minziiwa usha'apatan wuru'u udyuudanii kidaz sha'apata-kaò pa'ati, na'iki utaan ida'ana'o uma'ozaka-kinaa nii wuru'u usha'apatanuz kaiman kida'o aimaakan na'apa uaipan kawana'ati.

¹⁴ Aizii usha'apatan an aimaakan, kaiman usha'apatazu, aonaa ukadakoimpa'ana'a udau'u. Na'iki aonaa ukashadaakapa'ana'a ba'orainao tuma usha'apaapanii kida dikin ii.

¹⁵ Aonaa kizi ukadakotin-kida-kaò na'iki uunamunaa abata-kaò dikauda sodi kida, mazan kaiman kizi pa'an unao. Tominkaru dainao unanun idi unao, umashaapa kaiman pa'an oia'o pidannao bi'i, wuru'u sha'apaapainaoz dikauda'o na'iki kakiba'azonnaa kida'o manawun aimaakan. Mazan unao, ìbii ana'o nii pa'an ukanadapan, na'apa wizinao kanadapan kawan maruta'o-karu'u.

¹⁶ Ukowaadauta kizi'i naa kaimana'o kuwai, karikaonanun'o kakupa-karu ikoda-kinao dau'oraz. Aizii usha'apatinan an na'iki umashaapan dono na'apa, tuukia'o nii òatadinpan unao ida'an, Christ kaawan dono pakamoon dono'o naa. Usha'apanum kau'an uruu ida'ana'o nii òaitapan aonaa madiwautapa-ka'o mani wuru'u òkaudinanz dadara unao bii an.

¹⁷ Usha'apanum kau'an tuukii utaaianan umishidan ida'an Tominkaru. Panaadon òtaainan nii Tominkaru ati òzowii-kaò ida'an, na'iki òizain shootan ida'an, òipaida kizi'i naa Tominkaru ati wuru'u unao taainanz u'ati. Mazan upu'u òkonaukian na'iki òkonaukiitanan nii ipai unao tuma.

¹⁸ Ukau'an na'apa kizi kapam ukonaukian baokopa òtuma.

Timothy na'iki Epaphroditus dyuuda-ka'o daua'o

¹⁹ Kaina'a'o nii ðaipan ðdyuudan Timothy unao di'iti wanaobanaa Jesus Christ kashaapan an mazan. Tuukia'o nii ðkonaukian ukaawa-kidan dono kuwai unao dau'an.

²⁰ Aonaa ðikodan ba'oran pidan Timothy kawanu'o, tuukia'o manawun udi'itinpan unao dau'u.

²¹ Kaina'a mishi ba'orainao, mazan idi'itinpan soo pasha'apata'azoonii kida aimakaan dau'u, aonaa Jesus Christ aiapanii kida daua'o mani.

²² Mazan Timothy, ipai unao utukapanii na'iki uaitapani'i naa ukaduz. Utukapa na'apam ukaudinan ðtuma, baokopa wakowaadapan Kaimana'o Kuwai, na'apa pidan kaudinan kawan padaru tuma.

²³ Ukau'an ðaipan ðdyuudan uruu unao di'iti, ðaitapa'akan dono'o naa na'apam nii ðsha'apata-ka'o da'a'a.

²⁴ Mazan ðaitapa na'iki ðmishida wanaobanaa taapadan nii ðmorowautan kadiman unao di'iti.

²⁵ Mazan kai ðdyuudan nii powaa iti Epaphroditus unao di'iti, uruu sha'atii udyuudauzoniaz ð'ida'ati, na'aka'o nii aimakaan kida ukaminka'uta-kinaa ni'oraz ðgaru. Uruu ð'inawuzu kawanu'o ðtaapan, baokopa ukaudinan ðtuma na'iki ma'ozaka ukazannaatapan kaimana'o kuwai ðtuma.

²⁶ ðdyuudan nii uruu utukapa'azon idi unao tuukii, na'iki kasha'ora'o unyukunuu, usha'apanum kau'an uaitapa tuukia'o unao dopian oo ukasha'oran uabatan idi ukarinaan.

²⁷ Mishi'o wuru'u ukarinaankanuz tuukii, maonapa umawakan, mazan tuukii Tominkaru kaimanan u'ati, ukakuda uruu. Mazan aonaa uruu ati mani paba'oran Tominkaru kaimanan, ðgaru ati kapam. Aonaa Epaphroditus mawakan, usha'apanum kau'an aonaa Tominkaru aipan ðkasha'oradan ðnyukunuu powa'a zii, ðbaiatan pu'u kasha'ora kida'o aimakaan.

²⁸ Uruu idi'o tuukii manawun ðdyuuda'azon uruu unao di'iti, ðaipan idi unao konaukian utukapan dono ukaaan koshan powaa iti. Na'iki ðgaru tuukia'o nii kapam ðkonaukian ðaitapan idi aona'o ni'i naa powa'a unao nyukunuu kasha'oratinan udao'ati.

²⁹ Aizii ukaawan an unao di'iti konaukii udapaapa uruu, na'apa udapaapauzon kawan umin-mishidannao. Na'iki na'apa kizi unaubaan uruu kawanuinao pidannao,

³⁰ usha'apanum kau'an minzi'iwa umakon kichana'iki-kia'o bii iti, na'iki maonapa umawakan pakaudin dakin ii Christ ati. Ubaiatan wuru'u kaudin-kizaiz, uaipan idi pasha'apatan wuru'u unao sha'apata'azooniaz padamata ð'ati, mazan unao, aonaa uturuudin, umunapon idi ð'ai.

3

Paul aipan Philippi sannao da'anan pakaduz

¹ Aizii ðmin-mishidannao, ukonaukiitina'a naa karikaonan, uzaamatinpan idi'i naa wanaobanaa Christ ida'ati. Aonaa ðkashadinan ðkakinaotan unao powa'a an kida. Wur'u ðkakinaori kidaz kaminka'utan nii na'iki ukazannaatapan nii unao upozawata-kida-ka'o ai.

² Uzaudinapa pa'i oiainaouz pidannao ai, arimaraka kawanuinaouz. Inao tuukii iaipan mishidainao daonaoranao choota-kidan pamada Jewnao kaduz kawan.

³ Waunao, mishi'o pa'an Tominkaru pidannao manawun. Karikaonan pa'an watorinpan Tominkaru ati Kaimana'o Doronaa kaminka'utan ida'an waunao. Na'iki wataapa pa'an Christ Jesus umanawunu'o nii. Aonaa wa'atadapan pidan sha'apaapanii kida aimakaan.

⁴ ðgaru, turua'o padamata ðmashaapan atadinapa ðsha'apatanii kida aimakaan ida'an. Aizii ukaina'an an pidannao atadinpa'o pasha'apatanii kida aimakaan ida'an, ðgaru pa'an turuu ðatadinpan powa'a zii i'ai.

⁵ Usha'apanum kau'an ðgaru choota-kariwai bauda'apa soondii ðshakatan dauna'an Jewnao kakinaorinaa kawana'ati. Na'iki ðgaru Israelite manawun, Benjamin takaan-daun. ðgaru Hebrew manawun na'apa ðdarunnao kawan. Na'iki ðgaru Pharisee,* uruu idi tuukii ðizo'atiizon Moses taanii kida kakinaorii.

⁶ Na'iki tuukii ðaipan ðmashaapan kaimanaiman Tominkaru aipan kawana'ati, uruu idi'o da'i ðpataka'utauzon mishidainao Jesus. Aizii ðizo'atin idi tuukii wuru'u Jewnao kakinaori kidaz, ipai pidannao tukapan ðgaru kaimana'o manawun pidan kawan.

⁷ Mazan aizii ðatadapanii kidaz kotua'a naa, ipai ðtukapan kidaz madiwautapa-ka'o karikaonan, ðzaamatinan idi'i naa Christ di'iti.

* 3:5 Pharisee: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

⁸ Powa'a zii òtukapan ipai wuru'u òatadapanii kidaz òkazanaatin-kinaa nii mazanu'o karikaonan, wuru aia'a umanawun kida'oraz òikodan, òaitapaakanuz ònaobanaa Christ Jesus tuma. Uruu Christ dikin ii òmarina'atan ipai daunuuda'u wuru'u mazanu'oraz karikaonan òmishidapauzon kiwiin. Mazan aizii òtukapanuz aimaakan kaboota-kariwai kawanu'u naa karikaonan, òaipan idi òzaamatinpan kaimanaïman Christ di'iti,

⁹ na'iki òbauda'apatina'azon idi utuma. Aonaa òsha'apatan ida'ana'o mani Moses taanii kakinaorii kida wuru'u òkaimananuz, mazan òmishidan idi'o pa'an Christ. Ukau'an Tominkaru tukapan ògaru kaimana'o nii soo òmishidan idi'o pa'an Christ.

¹⁰ Powa'a zii mishi òaitapa'azon Christ kaimanaïman, na'iki òtiwaa'azon kapam wuru'u Tominkaru ma'ozakan utaaniaz Christ ati ukadishita-kidan dono'oraz uruu pamawaka-kizi iki. Na'iki òaipan òkaminauda'utan uruu òpataka'uta-kidinan ida'an uruu kawan, na'iki na'apa òaipan òmawakan uruu kawan.

¹¹ Na'apa kapam òaipan Tominkaru kadishita-kidan ògaru òmawaka-kizi iki diina'iti'i.

*Pidan dimatinauzo diman
atii utokon iti*

¹² Mazan aonaa òkian mani kaiwuru'u, turuudina'ora'a naa ògaru oo kaimana'ora'a naa ògaru òsha'apatan idi na'apa kida'o aimaakan. Mishi'oraiman uruu idi'o pa'an dadara òtiwautinan, òaipan òzaamatan wuru'u Christ Jesus taa'azooniaz; na'apa'o ni'o wuru'u uzaamatanuz ògaru pa'idiwau nii.

¹³ Òmin-mishidannao, òaitapa aonaa zii òka'iitinan. Mazan kaina'a bauda'apa aimaakan tuukia'o òaipan òsha'apatan. Aona'o nii ònyukunuupan powa'a wuru'u òmarina'ataniaz naa òkaduz kida. Mazan òtaapan nii ònyukunuu soo bauda'apa wuru dau'ati'i ò'ua'ia'oraz, tuukia'oraz òaipan òikodinan.

¹⁴ Na'apa pidan dimaba'o kawan, òdiman nii atii òkaawan utokon iti, òzaamata kizi wuru'u taa'azoo-kariwaiz ò'ati. Na'apa'o dau'ati'o wuru'u Tominkaru dapadanuz ògaru aokazi iti, Christ Jesus mawakan ida'an ò'ati.

¹⁵ Ipai waunao ma'ozaka'oraz naa wataapan wanyukunuu wamishidapan dau'ati; na'apa kizi kapam wataapan wanyukunuu wuru dau'ati'i òkadakotin-kizi kidaz. Mazan unyukunuu mana'apakan an, turuu Tominkaru taan kapam unao ati kaimana'o di'itinapakuu uaitapa-kinaa nii.

¹⁶ Ukau'an pakawan wamashaapa wuru'u kawana'ati'i, wamishidapaniaz mishi'oraz kuwai.

¹⁷ Òmin-mishidannao, uda'ana'a naa kaimana'o òkaduz kida baokopa umin-mishidannao tuma. Na'iki udi'itapa kaimanaïman wunaou'u sha'apatinaouznaa kaiman, watominapa-kidan kawana'ati òdyaun.

¹⁸ Mazan kaina'a iriba pidannao, òsha'apaapan ida'an oii kida'o aimaakan, òtukapa-kida patarubai-tinpan Kaimana'o Kuwai ati, wuru'u Christ mawakan daua'oraz cross paawa'a. Òkowaadauzoni'i naa sha'atii u'ati kiwiin na'apa'o pidannao dau'an; na'iki powa'a'o nii zii koshan òkowaadan u'atizu ònyukunuu kasha'oran bii'i.

¹⁹ Diina'iti'i òkaboota-ka'o nii Tuubaru'o Tikazi wu'iti, usha'apanum kau'an òtaapan idi pananaa patominkarun nii, òsha'apatinan soo panyukunuu aipan kawana'ati karikaonan. Umanawunu'o nii òtaapinpan wuru ida'ana'a kakiba'azonnaa kida'oraz òsha'apaapan. Ìdi'itinan soo wuru dau'ati'i pidannao naudapanii kidaz pasha'apaapan imi'i baara'a.

²⁰ Mazan waunao, aona'a naa turuu wamashaapan na'apa, usha'apanum kau'an aokazi ia'o di'iti'o pa'an wazaamatinpan. Uruu idi tuukia'a naa wazaudapan wakazannaatiki Naobanai Jesus Christ wa'atin aokazi iki.

²¹ Pama'ozakan ida'an uzaamatapan na'iki ukazowautapan ipai daunuuda'u wuru'u toma-kariwai kidaz, aokazi ii na'iki imi'i baara an kida'oraz. Uruu ma'ozaka-karu ida'an upana'adan nii wananaa wuru'u kakataïmana'oraz, pa'ina'o na'iki umanawunu'o nanai nii, na'apa pananaa umanawunun kawan.

4

¹ Ukau'an òmin-mishidannao, òmarainapaniinao, tuukii òtukapa'azon unao. Unao ida'ana'o òkonaukiitinan, na'iki òkaudinan winipinaa wuru'u unaoz. Pakawan pa'i na'apa umashaapa na'iki ma'ozaka umishidapa Naobanai Tominkaru.

Kaimana'o mashaapa-karu daua'o

² Aizii da'a'a òkia'azon òdadakoona Euodia na'iki Syntyche ati, tuukii òaipan ukaimanaakan, usakitapada'a naa unyukunuu, usha'apanum kau'an ipai unao mishidainaou'u naa Naobanai Jesus.

³ Na'iki pugaru ò'inawuzu, òmin-kaudinan manawun, òaipan pukaimanaaka-kidan wuru'u zunnaouz powaa iti. Usha'apanum kau'an ònao dadara'o òkaudinanzon na'apa

ōgaru kawan wakowaadapan Kaimana'o Kuwai. Clement na'apa kapam na'iki ba'orainao na'apa ikaudinazon ōtuma. Tominkaru saadani'i naa ipai inao uu kakupa-karu kaaritan-naa* daara'a.

⁴ Aizii ōkian u'ati, ukonaukiitina'a naa karikaonan, uzaamatinpan idi'i naa Naobanai Jesus ida'ati. Powa'a ōkia'azon koshan, ukonaukiitina'a naa.

⁵ Marii kizi ipai pidannao tukapan unao kaimanainao na'iki kakarodapaniinao nii. Unyukunuitapa kizi maonapa'a naa Naobanai Jesus wa'atin powa'a ati.

⁶ Aonaa kizi udopiidinan kanom sodi kida dau'ati karikaonan. Mishi'oraiman ukowaada Tominkaru ati kaziwadapa'oraz unyukunuu, na'iki upishaa u'ati aimakaan uaiapanii. Na'iki karikaonan "kaiman," ukui u'ati ukamunanun idi' unao ati.

⁷ Aizii una'apan an, Tominkaru kaimanan umanawunu'oraz na'iki wazootapa'oraz pidan aitapan, uru'o nii kazannaatapa unyukunuu na'iki udi'itinpan, dopii-karu ai, uzaamatinan idi'i naa Christ Jesus ida'ati.

⁸ Aizii ōmin-mishidannao, ōkia'azon u'ati karikaonan udi'itinapa kaiman kida'o aimakaan dau'ui, na'iki aimakaan kida tuukia'oraz unaudapa-kaao na'iki umarainapa-kaao. Di'i wuru'u aimakaan kidaz: udi'itapa mishi'o aimakaan; na'iki aimakaan wuru'u naubaapa-kariwai kidaz; na'iki aimakaan wuru'u sakitapa'oraz; na'iki aimakaan wuru'u kaimana'oraz pa'idiwaru; na'iki aimakaan konaunama'o; na'iki aimakaan umanawun kida'oraz utukapa-kaao. Marii kizi udi'itinpan na'apa kida'o dau'u karikaonan.

⁹ Aizii usha'apatina'a naa ōtominapa-kidan kawana'ati unao, ipai wuru kawana'ati'i uabatanii kidaz ō'i'di'iki uzaamatanii kidaz naa unyukunuu iti, na'iki ipai utukapan kawana'ati ōsha'apatinan, na'apa'a naa usha'apatin. Una'apan an, Tominkaru taan nii pakaimanan unao nyukunuu iti, ukaimanaaka-kinaa nii.

Paul konaukii-kidan

Philippi sannao

¹⁰ Naobanai Jesus ida'an, tuukii ōkonaukian, unyukunuitapan idi ōgaru koshan kotua'o dauna'an. Mazan mishi ōaitapa karikaonanuo da'i unyukunuitapauzon ōgaru, mazan aonaa uaitapan na'apam utukapa-kidan ō'atizu.

¹¹ Mazan aonaa aimakaan aonaan idi'o mani ō'ida'a kaiwuru'u ōna'apanuz unao ati. Usha'apanum kau'an ōaitapani'i naa na'apam ōkaiwainan na'apa'oram aimakaan sha'apan an, aonaa ōdopian.

¹² ōaitapanii na'iki ōtiwaani'i naa mashaapa-karu masakauda'u'o aimakaan ida'an. Na'iki ōtiwaani'i naa kapam mashaapa-karu diri'i'o aimakaan ida'an. Aonaa ōdopian, ōka'iita ōmashaapan na'apa'oram aimakaan sha'apan bii'i, ōkawanyukunun pu'u oo ōmawanyukunun pu'u, aimakaan diri'in pu'u oo aimakaan masakauda'un pu'u.

¹³ ōka'iita na'iki ōaitapa ōsha'apatinan na'apa'oram aimakaan sha'apan an, Christ ma'ozakadapan ida'an ōgaru.

¹⁴ Kaiman mazan ukamunanun ō'ati, tuukii ōkonaukian udyuudan idi aimakaan ō'ati da'ati'i ōpataka'uta-kaao pu'u.

¹⁵ Mishi unao Philippi sannao uaitapa sha'atii, tawuru dono'o uru'oraz zii uabatan Kaimana'o Kuwai Jesus Christ dau'u. ōmakon dauna'an sha'atii unao wiizi iki, Macedonia Baara ia'oraz, aonaa mishidainao ba'oran wiizai di'iki'o dyuudan puraata ō'ati, soo unao karikaonan.

¹⁶ Aizii ōna'ian dono zii Thessalonica ii, itamau sha'atii ukaminka'utan ōgaru udyuudan ida'an puraata ō'ati.

¹⁷ Aonaa ōaipan idi'o mani karikaonan udyuudapan aimakaan ō'ati kaiwuru'u ōna'apanuz u'ati, mazan ōaipan pa'an Tominkaru taan uwinipinaa nii, ukaminka'uupan idi dobata ōgaru.

¹⁸ Mishi dobata ukaminka'utan ōgaru, ōaipan ai manawun, Epaphroditus kaawa-kidan dono'oraz aimakaan kida unao di'iki. Ipai wuru'u utaanii kidaz aimakaan, kadu-unu'o kawanu'o Tominkaru ati wuru'u, na'apa uzai kawaoda-kaao kawan u'ati, kaduun udamainan na'iki kaiman u'ati, na'iki tuukii ukonaukii-kidanuzu.

¹⁹ Na'iki Christ Jesus ida'an, Tominkaru ōmishidaniaz taan nii unao ati ipai wuru'u uaiapanii kidaz aimakaan, umanawunu'oraz pasha'apauz di'iki.

²⁰ Marii karikaonan wataapan Tominkaru waDaru umanawunu'o nii. Amen.

Paul katokontan pakaaritan

²¹ ōdyuudan ōparadan ipai Tominkaru pidanannao ati, mishidainaoz Christ Jesus. Aizii wa'inawuzunao, ōmin-mishidainaoz, na'apa kapam idyuudan parapanan.

* 4:3 kakupa-karu kaaritan-naa: Tominkaru pidanannao uu saada-kizinao, mashaapainao ni'oraz karikaonan Tominkaru tuma.

²² Na'iki ipai mishidainao mashaapainao kidaz da'a'a, İdyuudan kapam paparadan u'ati. Aitaniiman wunaou'u kaudinainaoz Naobanai Caesar dapu ii, İdyuudan kapam paparadan u'ati.

²³ Marii Naobanai Jesus Christ kamunanun manawun ipai unao ati.

Paul Kaaritan Colosse Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita dau'a'o

Di'oraz kaarita saada-ka'o Colosse sannao ati'o, mishidainauz naa Jesus. Paul di'iki'o wuru'u kaaritam, utaraapa-ka'o dono'o Rome ii. Tychicus na'iki Onesimus ida'ana'o Paul dyuudan pakaaritan Colosse iti.

Wuru'u Colosse, udaru'o wiizai Asia ii, waoko ia'o Ephesus ai. Aona'o Paul makouzon zii Colosse iti, mazan ukowaadapankauzonii Kaimana'o Kuwai Christ dau'u Ephesus ii aka. Uruu dono'o udyuudauzon patominapa-kidaniinao makon ba'oran wiizai kida kawana'ati, ina'aka kizi Kaimana'o Kuwai na'iki ikowaada kiziz pidannao ati na'ii'aka. Uruu dono'ora'a naa ikakuwaapauzon Colosse ii aka, uruu idi iriba pidannao mishidan na'ii. Uruu idi'o, karikaonan da'i Paul nyukunuitapan idyaun, na'iki karikaonan utoriinpan Tominkaru ati idau'an.

Paul abata kaina'a pidannao tominapa-kidan mishidainao Colosse ii pana'iti'o kuwai dau'u. Tuukii Paul aipan na'iainaouz mishidainao aitapan na'iki imishidan wuru'u mishi'oraz pa'an kuwai, Christ dau'oraz. Aonaa uaipan ba'oran pidannao pozawata-kidan oo tanawatin-kidan idyaun wuru ida'ati'i pana'iti'oraz karikaonan kuwai. Na'iki aonaa uaipan mishidainao da'anan ikuwaa kida. Usha'apanum kau'an inao pidannao, tuukii iaipan pidan izo'atin angel oo oia'o doronainao kakinaori, na'iki iaipan nii pidan izo'atin kakinaorii wuru'u pidannao tomanii kidaz naa karikaonan. Mazan Paul kowaadan pasaadanii ida'a, Jesus Christ ida'ana'o pa'an wuru'u kazannaatin-karuz oia'o ai. Aizii wunaou'u pana'iti'oraz itominapa-kidan pidannao, ipana'aapan naa karikaonan pidannao nyukunuu Jesus Christ ai. Mazan kaimanaiman Tominkaru paradan kowaadan soo Jesus Christ ida'ana'o pa'idiwaru wuru'u Tominkaru tomanuz ipai amazada, aokazi na'iki imi'i baara. Jesus Christ ida'ana'o kapam wuru'u Tominkaru kaimanaakanuz pidannao tuma na'iki wuru'u uzaamatanuz idyaun papidanannao nii.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadinan 1:1-8

Christ ida'ana'o Tominkaru toman ipai aimakaan 1:9—2:19

Pa'ina'o mashaapa-karu Christ ida'an 2:20—4:6

Kaarita katokonota-ka'o 4:7-18

¹ Di'oraz kaarita oġaru Paul di'iki'o, Tominkaru zaamataniaz Christ Jesus apostlen nii, na'iki Timothy, wa'inawuzuitapaniaz di'iki'o kapam.

² Unao ati'o wasaadan, Colosse sannao, buutinainauz naa Tominkaru ati, ma'ozaka'oraz umishidapan Christ, na'iki wairibaniitapaniinaouz Christ ida'an. Watoriinpan marii kizi waDaru Tominkaru kamunanun ipai unao ati, na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinaa nii.

Paul konaukii-kidan Tominkaru Colosse sannao dau'an

³ Na'apainim watoriinpan an Tominkaru ati, wanaobanaa Jesus Christ daruz, karikaonan da'i wakonaukii-kidanuz unao dau'an.

⁴ Usha'apanum kau'an waabatan idi umishidan Christ Jesus, na'iki waabata kapam na'apam umarainpan umin-mishidannao.

⁵ Aizii wuru'u umishidanuz Christ Jesus, na'iki wuru'u umarainpaakanuz, uitapan idi mishi'o nii Tominkaru taan u'ati wuru'u pataa'azooniaz, kaina'a'oraz utaaapan aokazi ii. Aizii uitapan wuru dau'ana'a taa'azoo-kariwaiz, Kaimana'o Kuwai di'iki'o, uabatan dono'oraz ukowaada-ka'o.

⁶ Uruu kuwai wuru'u kowaada-kariwaiz naa ipai amazada kawana'ati, na'iki ma'ozaka ukaiwainan. Uruu idi iriba, iriba pidannao mishidan, na'iki tuukii imishida'azon kaimanaimana'a naa. Na'apa tawuru kawanu'u, uru'oraz zii unao abatauzon mishi'o kuwai Tominkaru kamunanun dau'u, tuukii umishidanuz.

⁷ Unao abatan wuru'u mishi'oraz kuwai Tominkaru kamunanun dau'oraz, Epaphras kakuwaapan idi'o u'ati. Uruu wamarainapanii, na'iki kaudina'o Tominkaru ati waunao kawan. Minziwa ukaminka'uupan waunao, ukowaadapan ida'an kaimana'o kuwai, Christ dau'u unao di'ii'aka.

⁸ Uruu kowaada'oraz wa'ati na'apam Kaimana'o Doronaa taan marainpaaka-kinai unao ati.

⁹ Sariapa waabatan di'iki'o kuwai unao dau'u, aonaa wasookadan watoriinpan Tominkaru ati. Karikaonan wapishaan Tominkaru utukapa-kida kizi unao ati kanom

manawun wuru'u uaipaniaz usha'apatan pa'ati. Utaa kizi uaitapaaba-kinaa nii, uruu ida'an kizi uaitapan wuru'u udau'u kida'oraz aimaakan.

¹⁰ Watouriipan Tominkaru ati unao dau'an, usha'apanum kau'an waaipan idi umashaapan kaiman manawun Naobanai aipan kawana'ati. Umashaapan an na'apa, kaimana'o nii manawun Naobanai ati. Waaipan usha'apatinan kaiman ukaminka'uta kizi'i naa pidannao, na'iki uaitapa kizi'i naa Tominkaru dau'u powa'a zii manawun.

¹¹ Na'iki wapishaan Tominkaru marii kizi utaan umanawunu'o pama'ozakan unao nyukunuu iti. Ukau'an pakawan pa'i umishidapa Christ, ma'ozaka kizi utaaipan unyukunuu udau'ati, aonaa kizi ukashadinan upataka'uta-ka'o dono. Mishi'oraiman pakawan kizi ukonaukiitinan,

¹² na'iki karikaonan "kaiman," ukii waDaru Tominkaru ati. Usha'apanum kau'an uruu wuru'u saabaa'oraz unao, uaipan idi'i naa uzaamatan wuru'u umanawunu'oraz aimaakan usaabaaniaz naa papidanannao ati, kanada'o-karu ia'oraz.

¹³ Kiwiin wamashaapan maruta'o-karu'u, Satan kazowautapan idi waunao. Mazan aizii Tominkaru so'otani'i naa waunao u'ai, na'iki uzaamatan naa waunao paudani Jesus Christ pidannao nii, uruu udani umarainpaniazu.

¹⁴ Uruu ida'ana'o uso'otan waunao Satan ai, na'iki uruu ida'an umainaabatan wa'orian wa'ai.

Christ umanawunun dau'a'o

¹⁵ Aonaa na'apainim zii pidan tukapauzon Tominkaru, mazan paudani Christ ida'an pa'an utukapa-kidinan. Uruu udani kiwiitapa'o, na'iki uwazootapa ipai, ipai wuru'u toma-kariwainao kidaz aimaakannao.

¹⁶ Usha'apanum idi uruu Christ ida'ana'o Tominkaru toman ipai aimaakan, aokazi ii kida'o, na'iki imi'i baara an kida'o, ipai wuru'u tukapa-kariwai kidaz na'iki ipai wuru'u matukapa-kariwaika kidaz, ipai ma'ozaka kidainaouz angelnao, na'iki doronainao, oiainao na'iki kaimanainao, ipai inaobanaanao na'iki izowaunaanao kapam. Ipai wuru'u aimaakan kida toma-kaooz Christ ida'ana'o, na'iki u'ati'o kapam itoma-ka'o.

¹⁷ Ipai aimaakannao, pidannao na'iki amazada kida toma-ka'o ua'ii, Christ una'an naa karikaonan. Uruu ida'ana'o wuru'u pakawan toma-kariwainao mashaapan na'iki izikadinan Tominkaru toman kawana'ati idyaun.

¹⁸ Na'iki uruu wuru'u kazowautapa'oraz pananaa, mishidainaouz. Christ wuru'u mishidainao sakadin-kiziz, uruu di'iki'o iikodanuzu karikaonanuo kakupa-karu. Na'iki uruu kiwiitapa'o Tominkaru kadishita-kidan mawaka-kizai iki, aonaa na'apainim nii umawakan powa'a. Usha'apanum kau'an uaipan idi soo uruu bauda'apa, umanawunu'o na'iki wazootapa'o nii ipai wuru'u patomaniinao kidaz.

¹⁹ Uruu idi kaiman Tominkaru ati na'iki paaipan kawana'ati'o wuru'u umashaapanuz kaiman-daun pauDani ida'a.

²⁰ Na'iki Tominkaru muuda wuru'u pauDaniz kaimanaaka-kida'o nii patuma ipai patomaniinao. Uruu ida'ana'o wuru'u ipai toma-kariwainao, pidannao na'iki ipai aimaakannao imi'i baara an kidainaouz, na'iki aokazi ii kidainaouz kaimanaakan Tominkaru tuma. Aizii wuru'u Tominkaru kaimanaakanuz ipai patomaniinao tuma, ukashaapan ida'ana'o paudani Jesus Christ mawakan cross paawa'a, na'iki uizain shootan ida'ana'o.

²¹ Mishi kiwiin aonaa karikaonan unao aitaupauzon Tominkaru. Tuukii utarubaitapanuz, usha'apaapan ida'an oii kida'o aimaakan, na'iki udi'itipan idi oii kida'o dau'u pa'idiwaru.

²² Mazan aizii Tominkaru kaimanaaka-kidan naa pa'an unao patuma, pauDani Jesus Christ mawakan ida'an. Tominkaru sha'apatan aimaakan kaikapa'a uaipan idi patukapan unao pakanaapu'u kaimanainao nii manawun, na'iki so'otinainao oia'o ai utiwaa-kidapaka'o dono diina'iti'i, na'iki aonaa kizi oia'o ikoda-ka'o unao ida'a.

²³ Mishi'o nii kaimana'o aimaakan sha'apan unao ati kaikapa'a, utaaipan an ma'ozakaiman wuru'u umishidapanuz Christ, na'iki uma'ozakadan an umishidan kaimanaiman, na'iki karikaonan kizi'i naa uzaudapan wuru'u Tominkaru kowaadani kidaz pataa'azon, Kaimana'o Kuwai ida'ana'oraz ukowaada-kidan. Unao ipai'i naa uabatan wuru'u Kaimana'oraz Kuwai. Uruu kapam kowaadapa-kariwaiz naa ipai pidannao ati ipai amazada kawana'ati. Ōgaru Paul kaudina'o kapam wunao tuma'a kowaadapainaouz kaimana'o kuwai Jesus Christ dau'u.

Paul kaudinan mishidainao ati

²⁴ Aizii konaukii ōnyukunuu usha'apanum kau'an ōpataka'uta-ka'o kaikapa'a ōkakuwaapatinan dikan ia'o unao Gethilena'o ati. Minziwa ōkashaapan ōpataka'uta-ka'o

Christ aipan kawana'ati, òkaminka'uta-kināa nii mishidainao, wuru'u udakotapaniinaouz pananaa nii.

²⁵ Ògaru, Christ pidanannao poitoru. Usha'apanum kau'an Tominkaru zaamatanii ògaru, kaudina'o nii, kowaada'o nii kaimanaiman paparadan unao Gentilenao ati.

²⁶ Wuru'u kuwai oo uparadan uduudaniaz òkowaadan, umanawunu'o aimakaan sha'apata'azoo-kao daua'o. Kotu'u, kotu'u masha Tominkaru taapan ipai pidannao ai wuru'u kuwai. Mazan aizii kaiman-daunu'u naa ukowaada-kao Tominkaru pidanannao ati, wuru'u mishidainaoz naa.

²⁷ Konaukii Tominkaru kowaadan pataa'azon papidanannao ati wuru'u umanawun-karu Christ ida'a'oraz, uaipan papidanannao aitapan unao Gentilena mishidainaoz naa ati'o kapam utaa'azon. Aizii wuru'u umanawun kida'oraz aimakaan ukowaadaniaz pataa'azon, Christ mashaapan dau'ati'o unao nyukunuu ii wuru'u una'apanuz. Uruu ida'an uitapan mishi'o nii ubaokopatinan Tominkaru tuma umanawunu'o-karu ii dina'ti'i.

²⁸ Uruu Christ daua'o wuru'u wakakuwaapatinanuz ipai pidannao ati. Kaimana'o ida'an wakakinaowan oo watomina-kidan pidannao, waaipan idi Tominkaru tukapan idyaun diina'ti'i turuudinainao'u naa pa'idiwaru Christ ati.

²⁹ Uruu idi'o dadara òkaudinān, atii kai. Christ taan idi pama'ozakan ò'ati òkaudin-kināa nii, ma'ozaka òkowaadapan naa wuru'u kaimana'oraz kuwai.

2

¹ Aizii òaipan uitapan na'apam òtiwautinan dadara, òkaminka'uta'azon idi unao, na'iki wunaou'u mishidainao Laodicea iainaoz, na'iki ipai ba'oran mishidainao aona'oraz zii itukapauz ògaru.

² Òtiwautinan dadara, òma'ozakada'azon idi ipai unao nyukunuu, umarainpaaka kizi umin-mishidannao tuma, na'apa'o ida'an kizi bauda'apa utaaipan unyukunuu. Òaipan uitapan kaimanaiman kuwai tawuru'u masha'oraz Tominkaru taapauz kiwiin. Christ daua'o wuru'u kuwai.

³ Uruu Christ ida'a'o wuru'u umanawun kida'o aitapaaba-kinai na'iki aitapa-karu ikoda-kaoaz.

⁴ Òkowaadan u'ati kaikapa'a, aonaa kizi pidannao mariidan unao pana'ti'o pakuwaa ida'an, ikakuwaapan an kaimanaiman padamata, mishi'o kawan.

⁵ Mazan karikaonanuo'o nii kaina'a ògaru utuma òdorona ii, òmunapon pu'u padamata unao ai. Na'iki pakawan òkonaukitinan òabatan idi kaiman umashaapan bauda'apa utaaipan unyukunuu, na'iki òabatan idi ma'ozaka utaaipan umishidapan Christ.

Christ mishidainao zowaunaaz

⁶ Aizii unao uzaamatanii'naa Christ Jesus unaobanaa nii, ukau'an kaimana'a naa umashaapa upidanannaon idi'i naa unao.

⁷ Ma'ozaka utapa wuru'u umishidapanuz Christ, na'iki utominpa'a naa kaimanaiman udau'u uikoda kizi uma'ozaka-kināa nii u'idi'iki, na'apa paoribai ikodan kawan pama'ozaka-kināa nii pa'ishitaba'u kida di'iki. Pakawan kizi umishidan tuukii wuru'u utominapa-kida-kināoz Christ dau'oraz. Karikaonan kizi'i naa "kaiman manawun pugaru" ukian Tominkaru ati ukamunanun idi'ati.

⁸ Uzaudinapa pa'i, aonaa kizi pidannao mariidan na'iki zaamatan unao, pakowaadapan ida'an wuru'u pamishidaniid kidaz kuwai, pidan di'timpan kawana'ati kida'oraz karikaonan, na'iki aimakaan kida daua'o, aonaa Christ daua'o mani wuru'u ikuwaa kidaz.

⁹ Christ kaawankan dono imi'i baara ati, pidan nii ukaawan, mazan upu'u Tominkaru mashaapan kaiman-daun uruu ida'a.

¹⁰ Na'iki kaimanaimana'ora'a naa Christ mashaapan unao ida'a. Uruu idi aona'a naa kanom unao aipan powa'a. Uruu pa'an wuru'u Naobanaiz manawun, kazowutapa'o ipai umanawun-tinpainao na'iki ma'ozaka-tinpainao naobanainao.

¹¹ Christ mashaapan idi'i naa unao ida'a, na'apa'ora'a naa unao pidannao kawan, kainaabatanainaoz naa Tominkaru ati pachoota-kidan* ida'an. Mazan waunao, aonaa ka'ui ida'ana'o mani pa'an wuru'u wakainaabatananuz, soo Christ pa'an chootanii na'iki usotani' wa'ai, wuru'u wakaduz oia'oraz mashaapan wa'ida'a.

¹² Pudida-kao kawanuo'o Christ tuma wuru'u puchikaawunuu-kaoaz. Na'iki pukadishita-kida-kao kawanuo'o utuma, pumishidan idi manawun Tominkaru kadishita-kidan Christ pamawaka-kizi iki pama'ozakan ida'an.

* 2:11 pachoota-kidan: Putukapa 'chootin-karu' daua'o kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kināo ida'a.

¹³ Tominkaru tukapan pu'u unao mawaka'o pidan kawan u'oian idi, na'iki umaso'otakan pu'u zii u'ai wuru'u oia'oraz ukaduz, mazan upu'u Tominkaru kadishita-kidan unao mashaapa'o nii Christ tuma. Ukau'an Tominkaru mainaabatani'i naa ipai wa'oian.

¹⁴ Ipai umainabatan saadinpa'o wa'oian, wuru'u pataka'uta-kida'o ni'oraz padamata waunao, ipai utauka-kaos cross paawa'a Jesus mawakan dono.

¹⁵ Uruu dono'o Tominkaru so'otan ma'ozakatinapa-karu oia'o doronainao ai, ubanain-tinpainao kidaz na'iki ma'ozaka-tinpainao kidaz. Utukapa-kida iriba pidannao ati na'apam pawinian Idyaun, Jesus mawakan ida'an cross paawa'a.

¹⁶ Ukau'an mana'a ukashaapa'ana'a pidannao kazowautapan unao, unikanii oo utuzanii dau'an, oo ubaokopainpauzon dau'an ipai wunu, oo ubaokopainpauzon dau'an kauzu koraudan dono, oo Sookapa-karu Kamoon dau'an.

¹⁷ Uruu kida ida'an ishazaba karikaonan Tominkaru tukapa-kidan Christ wa'ati. Mazan aizii kaimanaimana'a naa Tominkaru tukapa-kidan Christ wa'ati.

¹⁸ Mana'a ukashaapina'a naa pidan dyuudan dono usanadinpan[†] na'iki Iaipan an utoriinpan angelnao ati na'apa Inao kawan. Aizii ikian an "Tominkaru tukapa-kidani wa'ati na'apa kida'o dau'an," mazanu'o karikaonan wuru'u Ina'apanuz. Aizii usha'apatan an wuru'u Isha'apaapanii kidaz, uwaziwaan nii wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataa'azon u'ati. Pidannao na'apainao, pabi'inaaka sodi kida I'di'itapan aimakaan panyukunuu kawana'ati karikaonan, uruu ida'an tuukii Iatadinpan.

¹⁹ Pidannao na'apainao, aona'a naa Iaipan Christ pazowaunaa nii. Mazan Christ, uruu mishidainao zowauz manawun, uruu taapa'oraz Idyaun baokopa na'iki baudi'apatinapa. Na'apa pidan zowauz taapan kawan pananaa, baudi'apatinapa nanai, uaziuzon zaamataaka-kidan idizu. Ukau'an na'apa kapam Christ nanaa, wuru'u mishidainao, uzaamatapan idi Idyaun, Idyaupain kaiman Tominkaru aipan kawana'ati.

²⁰ Aizii unao, mawakainao'u naa pa'an Christ tuma, na'iki so'ota-kariwai'i naa unao, uizo'atin ai wuru'u toma-kariwai kidaz karikaonan kakinaorii. Mazan upu'u zii mooko uizo'ati'izon wuru'u kakinaorii kidaz, na'apa wunao kawanu'u mamishida-kainaoz?

²¹ Kaikapa'o wuru'u ikainaotanuz pidannao: "Aonaa puzaamata'ana'a na'apa kida'o aimakaan," "Aonaa punika'ana'a uruu kaduz wanyukunui," na'iki "Aonaa pupishata'ana'a na'apa kida'o aimakaan."

²² Aizii wuru'u kaikapa kida'oraz aimakaan sha'apata-kaoa'a, ipai'o nii umainabatina ukaiwaa-kaos dauna'an. Usha'apanum kau'an paaipan ati'o karikaonan pidannao toman, wuru'u kakinaorii kidaz.

²³ Wurulu na'apa kida'oraz kakinaorii, uabata-kaos kaimana'o oo mishi'o kawanu'o. Kaina'a iriba ikainaorinaa toma-kaos pidan sha'apatan ni'o, patukapa-kida-kinaa ni'o kaikin patainan Tominkaru ati. Uruu kakinaorii dyuuda kapam, pidan pataka'utan pananaa, na'iki sanadinapa-karu dadara'o ida'an. Mazan madiwautapa-ka'o karikaonan wuru'u, aonaa na'apa'o ka'iitan pamashaatan pidannao nyukunuu Isha'apaapan ai oia'o.

3

Pa'ina'o mashaapa-karu Tominkaru aipan kawana'ati

¹ Aizii unao, kadishita-kida-kariwainao'u naa Christ tuma pa'ina'o mashaapa-karu ida'ati. Ukau'an udyautada'a naa unyukunuu, utiwautina'a naa aokazi ii kida'o aimakaan dau'ati, Christ sakanatapa-kizi ia'oraz Tominkaru diwa'ora antanapu.

² Ukau'an udi'itinp'a'a naa aokazi ii kida'o aimakaan dau'ati. Aona'a naa udi'itinp'a'ana'a karikaonan soo imi'i baara an kida'o aimakaan dau'u.

³ Usha'apanum kau'an unao mawakainao'u naa Christ tuma. Ukau'an pa'ina'ora'a naa unao, mazan aonaa pidan tukapanuzu, udikindapa-kaos idi Christ ida'a Tominkaru kanaapu'u.

⁴ Aizii diina'iti'i Christ kaawan dono'o naa da'ati'i imi'i baara ati, na'apaini'o ni'i naa pa'an unao tukapa-kaos utuma umanawunu'o na'iki konaunama'o-karu ii. Uruu wuru'u ta'oraz pa'ina'o mashaapa-karu.

⁵ Ukau'an marina'a naa ukaduz mawakan, wuru'u naudapa'oraz pasha'apaapan oia'o kiwiin; aona'a naa ukaminshu'u-tinp'a'ana'a oo aona'a naa uda'awupa'ana'a zun oo daonaiora tuma umamazidakan pu'u ituma; aona'a naa powa'a usha'apaapa'ana'a kakiba'azonnaa kida'o aimakaan uminshu'unao tuma; aona'a naa una'azootapaaka'ana'a, na'iki aona'a naa udi'itinp'a'ana'a usha'apaapa'azon dau'u oii kida'o aimakaan. Na'iki aonaa uaiapaabi'ia'ana'a powa'a zii manawun puraata oo sha'apauzii, ukaina'an pu'a'a naa dobata u'ida'a. Una'apan an utominkaruniitapan kawanu'o wuruzu'u.

[†] 2:18 sanadinpan: Uruu zamazidin-karu. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

⁶ Na'apa'o dikin ii Tominkaru pataka'utan nii udawun iti pidannao wuru'u dikintapainaoz uruu.

⁷ Unao, usha'apaapauzonii uruu kaduz oii kida'o aimakaan kiwiin, umamishidikan dono zii Christ.

⁸ Mazan aizii, aona'a naa turuu usha'apaapan powa'a di'oraz kaduz kida aimakaanu'u: uto'orazun oo uto'ora'akazun kanom sodi dikin ii karikaonan. Aonaa kizi usha'apatan oia'o aimakaan uiribannao ati, soo uto'oran idi karikaonan i'ati. Aonaa kizi ukadakotinkidan oo udakooan pidan. Aonaa kizi powa'a ukaiwaan mapidankiika'o parada-karu, aona'a naa turuu na'apa kida'o koditan unao dako iki.

⁹ Mana'a naa umariidapaaka'ana'a powa'a. Usha'apanum kau'an unao umuudani'i naa wuru'u kiwiini'o ukaduz, naudapauzoz pasha'apaapan oii kida'o aimakaan.

¹⁰ Mazan aizii pa'inaada-kariwai'i naa unao. Tominkaru watomiki, wuru'u saabaapa'oraz na'iki pa'inaada'oraz ukaduz, uaipan idi unao paugaru kawan, na'iki mishi kizi'i naa uaitapan uruu kaimanaiman.

¹¹ Uruu idi aonaa na'ia'oram pidan pana'a'o nii itukapa-ka'o, ipai pidan tukapa-ka'o na'apa pa'idiwaru: Jewnao, wuru'u choota-kariwainaoz,* na'iki Gentilena'o, aona'oraz ichoota-ka'o, na'iki munapo'o wiizai sannao, na'iki to'oraba'o pidannao, na'iki torii-kariwai poitoruinao,† na'iki wunaou'u aona'oraz poitoruinao mani, ipai idyaun na'apa pa'idiwaru itukapa-ka'o. Kanom pa'an wuru'u umanawunu'oraz utukapa-ka'o, soo Christ. Uruu wuru'u mashaapa'oraz ipai unao ida'a.

¹² Aizii Tominkaru pidanannaou'u naa unao, uzaamatani'i naa unao, kaimana'o pidan-nao nii, pamarainpan ni'o. Ukau'an kaikapa'a naa pa'i umashaapa aizi'i: ukasha'orakida pataka'utinainao, na'iki kaiman utaapaaka, aonaa u'atadinpa'ana'a, ukarodapa uiribannao na'iki utuudapa unyukunuu usha'apata'azon ai dikauda'o aimakaan;

¹³ Na'iki udadarada uto'oran ukasharuta-ka'o an; na'iki umarina'ata'a naa kasha'ora kida'o aimakaan sha'apatauzo-kariwaiz u'ati, na'apa waNaobanaa Jesus marina'atan kawan washa'apatanii kida oia'o.

¹⁴ Ipai'o nii unao sha'apatan wuru'u kaikapa kida'orazu'u. Mazan marainpaakakaru, uruu pa'an wuru powa'a'o zii manawun uaiapa-ka'o utukapa-kidan. Usha'apanum kau'an marainpaaka-karu ida'ana'o wuru'u pidan bouda'apatanuz na'iki baokopatanuz panyukunuu pamashaapa-kinaa nii kaiman.

¹⁵ Marii kaimanaaka-karu Christ di'iki'oraz ma'ozakadapan unyukunuu, na'iki uruu ida'an kizi udi'itinnan kaiman. Usha'apanum idi Tominkaru zaamatani'i naa baokopa unao bouda'apa'o nanai ida'ati, mashaapa'o nii kaimanaaka'a naa umin-mishidannao tuma. Na'iki karikaonan "kaiman pukamunanun wa'ati" ukii Tominkaru ati.

¹⁶ Marii Christ daua'o kuwai mashaapan kaimanaiman unyukunuu ida'a. Uruu ida'an kizi uaitapan utominapa-kidaakan, na'iki ukakinaotaakan kaimanaiman. Na'iki uruu ida'an kizi mishi ukonaukii-kidan Tominkaru unyukunuu kaimanan ida'an, ukunuian ida'an wuru'u Psalms di'iki kida'oraz kunui, na'iki ba'oran kunui Tominkaru dau'u kida'oraz.

¹⁷ Na'iki kanom usha'apatanii, uparadan ida'an oo usha'apatinan ida'an, marii ipai usha'apatanuzu Naobanaa Jesus uu ida'an. Na'iki karikaonan ukonaukii-kida Tominkaru waDarua, "Kaiman pukamunanun wa'ati" ukii kizi u'ati, Naobanaa Jesus ida'an.

*Paul kakinaori
ipai mishidainao ati'o*

¹⁸ Unao daiaroinao, mana'a uwazootapa'ana'a udaiarunao, uizo'ati iparadan, Naobanaa Jesus pidanannao mashaapan aita-ka'o kawana'ati.

¹⁹ Unao daiaruinao, umarainapa udaiaronao, mana'a uto'orainpa'ana'a i'ati.

²⁰ Unao koraiziannao, uizo'ati udaru na'iki udaro paradan, idyuudan an usha'apatan aimakaan. Kaimana'o nii Naobanaa ati usha'apatinan an na'apa.

²¹ Unao daruinao, mana'a uto'orada'ana'a oo ukasha'orada'ana'a udainao; utaapan an idyaun na'apa, ikashadinan ni'i naa patiwautinan ai.

²² Unao poitoruinao, uizo'ati ipai unaobanaano paradan, usha'apata kaiman wuru'u idyuudanii kidaz usha'apatan, mazan aonaa lawunuutapan idi mani karikaonan na'iki uaipan idi mani karikaonan inaudapan unao. Mazan minziiwa usha'apata ukaudin-kizi, umarainpan na'iki uizo'atin ida'an Naobanaa Jesus.

* **3:11** *Choota-kariwainaoz*: Putukapa 'chootin-karu' daua'o kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo ida'a. † **3:11** *torii-kariwai poitoruu*: Putukapa kaarita tokon ii Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

²³ Kanom usha'apatan an, utiwaa usha'apatanuzu kaiman, unyukunuu kaimanan ida'an; na'apa pidan aipan kawan pasha'apatan kaimana'o aimaakan Naobanai Jesus ati, aonaa pidan ati'o kawan mani karikaonan.

²⁴ Ukau'an usha'apata'a naa ukaudin-kizi kaiman, usha'apanum kau'an uaitapani'i naa Naobanai Jesus taan nii ukaudinan winipinaa nii, wuru idi'i umanawunu'oraz aimaakan usaabaaniaz naa papidanannao idiwau nii. Ukau'an Naobanai Jesus pa'an wuru'u uNaobanaaz, uruu ati'o pa'an wuru'u ukaudinanz.

²⁵ Mazan aizii pidannao sha'apaapan an oii kida'o aimaakan, Tominkaru pataka'utan nii İdyauñ udikin ii, ipai'o nii pidannao pataka'uta-kaon na'apa pa'idiwaru. Aonaa Tominkaru tukapan pidannao pana'a kida upataka'utan an İdyauñ oia'o dikin ii.

4

¹ Aizii unao, naobanainao kapoitoru-tinpainao, kaiman utaapa upoitorunao. Usha'apanum kau'an uaitapa kaina'a kapam uNaobanaa aokazi ii.

² Na'iki zaudinpa'a naa pa'i umashaapa. Karikaonan utoriinapa Tominkaru ati na'iki "kaiman pukamunanun wa'ati," ukii u'ati.

³ Na'iki utoriinapa pa'i kapam waunao ati, Tominkaru kashaapa kizi wakowaadan naa wuru'u kuwai Christ dau'oraz, aona'oraz uaitapauzo-kaon kiwiin. Uruu dau'ana'o wuru'u otaraapa-kaon.

⁴ Utoriinapa pa'i ot'ati, okowaada kizi na'iki okainaabata kizi wuru'u kuwai kaimanaiman odyuuda-kaon kawana'ati.

⁵ Uaitapin pa'i umashaapa, na'iki uaitapa kizi na'apam utaapinan wunao awun za'a'a, pidannao mamishida-kainao Jesus. Na'apainim ukodan pidannao mamishida-ka'o, utiwaa ukaminka'utan İdyauñ, na'iki ukakuwaapa İ'ati İna'apata kizi kapam panyukunuu Jesus dau'ati.

⁶ Marii kizi karikaonan İabatan ukadakotinan kaiman na'iki konaukii. Na'iki uaitapa kizi pa'i na'apam udako'atin İparadan, İpishaan an unao.

Paul katokontan pakuwaa

⁷ Tychicus kowaadan nii unao ati kaiman-daun odau'an. Uruu wamarainapanii, na'iki wa'inawuzu Christ ida'an, uruu karikaonanuo da'i ukaudinanzon kaiman watuma waNaobanaa ati.

⁸ Odyuudanii wuru'u uruuz unao di'iti, oipain idi unao aitanan ipai wadau'an, na'iki wuru'u washa'apaapanii kida dau'u da'a'a. Na'iki oipain idi uma'ozakadan unao nyukunuu.

⁹ Odyuudan kapam Onesimus utuma, aizii uruu karikaonanuo da'i ukaudinanzon kaiman; wamarainapanii uruu, na'iki wa'inawuzu uruu Christ ida'an. Unao iriban sha'atii wuru'u uruuz, na'iki'o uwa'atiizon unao wiizi iki. İkowaadan ni'i naa unao ati, ipai na'apam aimaakan kida sha'apan da'a'a watuma.

¹⁰ Omin-tarainpan Aristarchus dyuudan paparadan unao di'iti. Na'iki Mark, Barnabas iribanuz, udyuuda-kidan kapam paparadan unao di'iti, na'iki unabaan kapam unao. (Wakowaadani'i naa sha'atii unao ati, na'iti'o nii zii Mark makon na'apainim karikaonan, unabaan pa'iz ukaawan an na'iti.)

¹¹ Na'iki Joshua, Justus kia'oraz udakotapa-kaon,* uruu kapam dyuudan paparadan unao di'iti. Soo İnao idikinauda'u Jewnao kaudinainao omin-kaudinannao bii'i. İpai baokopa wakaudinan wakowaadapan kuwai, Tominkaru naobanaita-kaon dau'an. Wuru'u Jewnaouz, tuukii manawun İma'ozakadan onyukunuu.

¹² Aizii Epaphras, unao iriban, uwiizi iki'oraz uwa'atin, kaudina'o Christ Jesus ati uruu, udyuudan paparadan kapam unao di'iti. Uruu karikaonanuo da'i utoriinanzon unao ati, upishaan Tominkaru marii kizi uma'ozakadan unao nyukunuu, na'iki udyaupai kizi Tominkaru ati, uaitapa kizi kanom manawun wuru'u Tominkaru aipaniaz usha'apatan pa'ati.

¹³ Ogaru otukapa, mishi uruu kaudinan dadara unao ati, na'iki Laodicea iainao ati, na'iki Hierapolis iainao ati kapam.

¹⁴ Aizii wapaonaruo Daakataa Luke, wamarainpaniaz, na'iki Demas, İnao dyuudan kapam paparadan unao di'iti.

¹⁵ Na'iki odyuudan kapam oparadan mishidainao ati, Laodicea iainao, na'iki Nympha ati, na'iki ipai mishidainao ati choochiipauzonaouz odapu ii.

* 4:11 Joshua kia'o u'uu Hebrew paradan ida'an, mazan Greek paradan ida'an Jesus kia'o udakotapa-kaon, na'iki Romannao paradan ida'an Justus kia'o udakotapa-kaon.

¹⁶Uabatan dauna'an pa'i òkaaritan aita-kaò, udobata-kida'a naa pa'izu mishidainao di'iti wuru'u Laodicea iainaouz, marii kizi uaita-kaò Ì'ati na'ii kapam. Aizii unao, utukapa pa'i oo uaita pa'i kapam òkaaritan, wuru'u òsaadaniaz mishidainao di'iti Laodicea iainaouz.

¹⁷Na'iki ukii pa'i Archippus ati na'ii, "Mishi'i naa pa'i pusha'apata na'iki puipai kizi'i naa kaudin-kizai wuru'u Naobanai taaniaz pusha'apatan nii."

¹⁸Aizii di'i òparadan sodi ògaru Paul saadanii òka'u ida'an, ònaubaa-kinaa nii unao.[†] Unyukunuitapa pa'i òdiida'anu'u taraa-kizai'i utoriinpan an Tominkaru ati. Ògaru na'apa'o nii òtoriinpan, marii kizi Tominkaru kamunanun unao ati.

[†] **4:18** Kaina'a'o da'i Paul minka'u saadapauzo kaarita u'ati. Uruu saadanii wuru'u kaaritz Paul ati. Mazan verse 18 ida'a, paaipan ati'o pa'an, Paul saadan paka'u ida'an Colosse sannaò aitapa kizi mishi'o ukaaritan wuru'u.

Kiwiini'o Paul Kaaritan Thessalonica Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Paul kakuwaatinankauzon dono Thessalonica ii, iriba pidannao mishidan Kaimana'o Kuwai Jesus dau'u. Uruu idi iriba pidannao zaamatan Jesus panaobanaa nii. Gentile-nao, wuru'u pana'ainaouz Jewnao ai, inao manawun iriba imishidan. Sariapa Jewnao mamishida-kainaouz kuwai Jesus dau'u to'oran atii iwaatan Paul pawii zi iki. (Putukapa Acts 17:1-9 ida'a.) Mazan karikaonan da'i Paul di'itinpan na'iki tuukii unyukunuu kasha'oran pawa'akaniinaouz pidannao dau'an, pa'inainao kidaz zii manawun imishidan. Uruu idi udyuudan paminauda'u Timothy, utukapanaka kizi na'apam mishidainao na'ii. Uruu idi'o Timothy makonkauzon na'ii.

Aizii ukaawan inao di'iki, ukaawa-kida kaimana'o kuwai inao mishidainao dau'u. Uruu idi Paul saadan kaarita i'ati, itominapa-kinaa nii na'iki ima'ozakadin-kinaa nii. Na'iki pakaaritan ida'a ukowaada i'ati na'apam pakonaukii-kidan Tominkaru tuukii manawun, imishidapan idi na'iki imarainpaakan idi pakawan. Na'iki unyukunuu-kida kapam i'ati pakaduz dau'u na'apam umashaapauzon ituma, umakonkauzon dono na'ii. Na'iki ukowaada kapam i'ati na'apam nii mishidainao mashaapan.

Na'iki pakaaritan ida'a udako'atin mishidainao pishaanii kidaz Jesus wa'atin dau'an. Na'iki ukakinaowan idyaun pakaaritan ida'a, marii kizi pakawan imashaapan kaiman, Tominkaru aipan kawana'ati. Izaudinapa kizi'i naa Jesus Christ wa'atin ua'ii.

Kaarita buutinnan kida

Kaarita sakadinan 1:1

Konaukii-karu 1:2–3:13

Mashaapa-karu kaiman Tominkaru aipan kawana'ati 4:1-12

Zaudinapa-karu Naobanai Christ kaawan ua'ii 4:13–5:11

Kakinaorii taa-kaao 5:12-22

Kaarita katokonota-kaao 5:23-28

¹ Di'oraz kaarita ogaru Paul, Silas na'iki Timothy di'iki'o, ipai mishidainao ati'o, Thessalonica iainaouz, zaamatanpainaouz waDaru Tominkaru di'iti na'iki Naobanai Jesus Christ di'iti. Watoriinpan marii kizi Tominkaru kamunanun unao ati, na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinaa nii.

Mishidainao Thessalonica sannao daua'o

²⁻³ Karikaonan da'i, "Kaiman pugaru" wakian Tominkaru ati unao dau'an, na'iki karikaonan kapam watoriinpan waDaru Tominkaru ati unao dau'an. Aizii watoriinpan an, karikaonan wanyukunuitapan ipai wuru'u usha'apatanii kidaz. Umishidan idi Tominkaru, minziiwa ukauadinan u'ati. Na'iki dadara mishi ukauadinan ukaminka'uaakan ukamarainapanun idi manawun. Na'iki ma'ozaka mishi utaapan unyukunuu, ubaiatan pu'u kasha'ora'o na'iki dadara kida'o aimaakan, usha'apanum kau'an uitapan idi na'iki umishidan idi kaini'iki'o nii waNaobanaa Jesus Christ wa'atin.

⁴ Wairibannao, waaitapa tuukii Tominkaru marainpan unao, na'iki mishi'o uzaamatan unao pa'idiwau nii.

⁵ Usha'apanum kau'an tawuru dono'o, uru'oraz zii wana'akauzon Kaimana'o Kuwai unao di'iti, tuukii umishidanuzu. Usha'apanum kau'an Tominkaru ma'ozakadapan idi'o waparadan Kaimana'o Doronaa ida'an, na'iki waaitapa mishi'o wuru'u wakowaadapaniaz kuwai, aonaa waparadan mani karikaonan. Watukapa-kida na'apam wamashaapauzon kaduz wana'iankan dono utuma, waaipan idi kapam umashaapan kaiman.

⁶ Aizii na'apa'a naa mishi uda'an an wakaduz utukapan kawana'ati wamashaapan, na'iki ipai kapam uda'an an waNaobanaa kaduz. Umishidan idi wakuwaa, ubaiatan udikauda kida'o na'iki dadara kida'o aimaakan, mazan upu'u konaukii uzaamatan wakuwaa Kaimana'o Doronaa taan idi konaukii-kinai unyukunuu iti.

⁷ Umashaapan ida'an kaiman, utukapa-kidan kaimana'o ukaduz ipai mishidainao ati, Macedonia na'iki Achaia Baara ii aka kidainaouz.

⁸ Mazan aonaa bauta'apa mani kaimana'o kuwai Tominkaru dau'u abata-kaao unao di'iki Macedonia na'iki Achaia Baara ii aka. Mazan abata-kaao kapam ipai amazada kawana'ati mishi umishidan Tominkaru manawun. Uruu idi aona'a naa wakuwaa nii unao dau'u powa'a, usha'apanum kau'an ipai'i naa manawun pidannao aitanpan kaiman kida'o ukaduz.

⁹ Na'iki ipai kapam ikowaadan na'apam utaapan waunao kaiman, na'iki tuukii ukonaukii-kidan waunao wamakongan dono na'ii. Na'iki ipai ikowaadan kapam na'apam utanawatinan wuru aia'a toma-kariwaiz karikaonan tominkarunao nii. Na'iki ikowaadan aizii uzaamata'a naa unaobanaa nii Tominkaru, wuru'u mishi'oraz manawun, karikaonanu'oraz pa'an ukakupan.

¹⁰ Na'iki ikowaada kapam na'apam uzaudapan naa uDani Jesus kaawan aokazi iki, uruu Tominkaru kadishita-kidauzoniaz pabaaranaa iki, na'iki uruu kazannaata'o ni'oraz waunao wapataka'uta-ka'o ai, diina'iti'i.

2

Paul morowautapankan dau'o Thessalonica ii

¹ Ukau'an wairibannao, ipai unao, uaitapa aonaa madiwautapa-ka'o mani karikaonan tawuru'u wamorowautapankauzonuz unao di'ii.

² Na'iki uaitapa na'apam waba'azootin-kida-ka'o, na'iki wapataka'uta-ka'o tuukii manawun Philippi ii, wakaawan ua'ii unao wiizi Thessalonica iti. Mazan Tominkaru kaminka'uta waunao, uruu idi ma'ozaka wakakuwaapan, wakowaadan Kaimana'o Kuwai Tominkaru di'iki'o unao ati. Pidannao, na'ii sannao maaiapakan pu'u, na'iki imaabata'azookan pu'u wakuwaa.

³ Mazan ipai waparadan kida sakitapa'o, aonaa pana'iti'o mani. Aonaa wamariidapan mani karikaonan unao. Na'iki aonaa waiapan idi'o mani karikaonan aimakaan u'ai.

⁴ Mazan wakowaada Kaimana'o Kuwai, na'apa Tominkaru aipan kawana'ati. Uzaamatanii waunao kowaadapa'o nii paparadan, na'iki uaitapa wakowaadan nii paparadan sakitapa. Wawa'atin, aonaa wakaimanda'azon idi'o mani karikaonan pidannao nyukunuu wa'ati. Mazan soo wakaimanda'azon pa'an Tominkaru nyukunuu wa'ati, uruu pa'an aitapa ipai wadi'itinpan.

⁵ Mishi unao, uaitapa aonaa na'apainim wakaiman-dakoipauzon unao ati, waiapan idi mani ukaimanan wa'ati. Na'iki aonaa na'apainim wakaimandinpa'an unao ati, waiapan idi mani karikaonan puraata unao ai. Kaina'a Tominkaru awunuutapa'o waunao.

⁶ Mishi wachi'ikapan na'iki wakowaadapan kaimana'o kuwai, ipai amazada kawana'ati. Mazan aonaa wanaubaa-kidina'azon idi'o mani karikaonan pidannao ati oo unao ati mani, aonaa.

⁷ Waiapan pu'u padamata, Christ dyuudanii waunao kaudina'o nii pa'ati, mazan upu'u aonaa wa'atadinpan. Aonaa wapishautan unao ai aimakaan, oo wanyukunui mani, aonaa. Mazan kaiman pa'an wataapan unao na'apa waudainao kawan manawun. Na'apa daroi taapan kawan paudainao.

⁸ Wamarainpan idi unao, minziiwa wakakuwaapan u'ati. Mazan aonaa bauda'apa mani karikaonan wana'akan Kaimana'o Kuwai Tominkaru di'iki'o unao ati, mazan waunao kapam, tuukii wataaina'azon na'iki wakaminka'uta'azon unao. Usha'apanum kau'an wamarainpan idi unao tuukii.

⁹ Utukapa sha'atii wakaduz wamakongauzon dono na'ii, na'iki utukapa na'apam wakaudinan dadara. Wakowaadapan pu'u Kaimana'o Kuwai Tominkaru di'iki'o unao ati, upu'u wakaudinan ipai kamoo na'iki ipai maruta'o, watorii-kinaa nii wawanyukunuu. Usha'apanum kau'an wamaaiapakan idi wamizidin-kidan unao puraata dau'an.

¹⁰ Ipai unao, na'iki Tominkaru na'apa kapam, utukapa na'apam wamashaapan unao mishidainao bii an. Wamashaapan kaiman, sakitapa washa'apatinan, na'iki aonaa wakasharutaakan unao tuma.

¹¹ Uaitapa ipai na'apam wataapan unao na'apa pa'idiwaru kida, na'apa darui taapauzon kawan paudainao manawun.

¹² Tuukii wama'ozakadan unao nyukunuu waiapan idi umishidan powa'a zii. Na'iki tuukii wakamunankii-kidan na'iki wakaminka'utan unao, ubaiatan pu'u kasha'ora'o na'iki to'ora-karu, na'iki tuukii waiapan umashaapan kaiman powa'a zii Tominkaru aipan kawana'ati. Uruu Tominkaru dapadauta'oraz unao mashaapa'o nii patuma panaobanaitinapa-kizi ii, konaunama'oraz manawun ukanadapan.

¹³ Karikaonan watoriiapan kawana'ati, "Kaiman," wakian Tominkaru ati unao dau'an. Usha'apanum kau'an, konaukii na'iki kaimanaiman uzaamatan unyukunuu iti wuru'u Tominkaru paradanuz wakowaadaniaz unao ati. Umishida wuru'u uabataniaz wakuwaa, aonaa pidan di'iki'o kawan mani, mazan uabatanuz Tominkaru di'iki'o kawan pa'an, mazan mishi'o Tominkaru paradan wuru'u. Na'iki mishi'o wuru'u Tominkaru kaudinanuz ma'ozaka paparadan ida'an ipai unao nyukunuu ii, zaamatanaouz Jesus Christ panaobanaa nii.

¹⁴ Mishi unao mishidainauz Jesus Christ, aonaa uwiizi sannaو ناداپان unao, tuukii manawun ipataka'utan unao. Na'apa utaapa-kaو mishidainao Judea Baara iainao kawan. Tuukii pairibannao Jewnaو pataka'utan İdyaun İzaamatan idi Christ Jesus panaobanaa nii.

¹⁵ Kotua'a naa Jewnaو zowiipauzonii Tominkaru prophetinno. Uruu dauna'an Jewnaو koshan zowia'o wanaobanaa Jesus. Na'iki kai Jewnaو koshan pataka'uta'o waunao tuukii manawun. Tuukii manawun İto'oradan Tominkaru. Aizii İto'oradinan ipai pidannao ati.

¹⁶ Tuukii İtiwaan pamashaatan waunao, wakowaadapan ai kaimana'o kuwai Gentilenao* ati. Aonaa İaipan wakowaadan İ'ati, wuru dau'ana'a Tominkaru kazannaata'azoonuz pidannao pa'oiان ai. Uruu idi kaina'a İtaapan tuubarو oia'o, pana'apainpan idi. Mazan aizii İbaiaapan ni'i naa Tominkaru to'oran.

Tuukii Paul tiwautan pamakon koshan mishidainao di'ti

¹⁷ Wairibannao, diiki'i wawa'akan unao, wawaata-kaو idi u'ai. Tuukii wanyukunuu kasha'oran, na'iki tuukii wadi'tinpan watukapa'azon idi koshan unao. Mishi munapo unao wa'ai, mazan wanyukunuu ii, karikaonan wataapan unao watuma.

¹⁸ Tuukii padamata watiwautan wakiwan koshan unao di'ti. Ögaruz manawun, Paul, powa'an kida'o padamata öaipan ömakon na'iti. Mazan tuukii manawun Satan awautapan waponaa.

¹⁹ Wamako'ozon na'iti, usha'apanum kau'an unao wuru'u wanyukunuu wiizi ni'oraz manawun. Diina'iti'i, wanaobanaa Jesus kaawan dono, waaitapa ipai unao na'ia'o nii kapam ukadishitan baokopa ba'orainao tuma. Unao ida'ana'o nii wuru'u watukapanuz konaukii-karu. Na'iki unao ida'ana'o nii wama'ozakadinan. Uruu idi mabaa'azo'o nii wakian wanaobanaa ati, "Waunao ida'ana'o wuru'u wunao da'anzu'u, wakowaadan idi İ'ati Kaimana'o Kuwai," wakian nii.

²⁰ Mishi unao wuru'u wama'ozaka-kinaaz na'iki wakonaukii-kinaaz.

3

¹ Aizii wamaka'itakan idi'i naa manawun wana'an da'a'a, maabataka-daun unao di'iki oo unao dau'an, tuukii wadopian. Wamako'ozon padamata unao di'ti, mazan aonaa turuu wamakon ipai daunuuda'u. Uruu idi dya'utam wawa'akinan da'a'a Athens ida'a.

² Mazan wadyuuda soo paba'oran karikaonan Timothy, wamin-kaudinان, kaminka'uupauzoz wakaudinان Tominkaru ati, na'iki kaminka'uupauzoz wakowaadapan Kaimana'o Kuwai Christ dau'u. Wadyuudan uruu, ma'ozakada'o nii unao nyukunuu, umishida-kinaa nii Christ powa'a zii manawun.

³ Usha'apanum kau'an aonaa waiپan aonaa bauda'apa unao kashadinان oo padantan powaa iti, upataka'uta-kaو idi. Mazan aonaa umaaitapanii mani wuru'u, ipai unao, uaitapa Tominkaru aipan kawana'ati'o wuru'u, ipai waunao mishidainao baiatan dikauda kida'o aimakaan Christ dikin ii.

⁴ Na'apa sha'atii tawuru'u wakuwaaz kiwiitapa, wamakonkan dono unao di'ii. Wakowaada sha'atii u'ati ipai waunao mishidainao, wabaiatan nii dikauda kida'o aimakaan Christ dikin ii. Aizii mishi utukapan ipai aimakaan sha'apan, na'apa manawun waparadan kawana'ati.

⁵ Uruu idi'o ödyyuudan Timothy unao di'ti. Ömaka'itakan idi'i naa manawun öna'an da'a'a maabataka-daun unao dau'u, na'iki öabata'azon idi na'apam unao nyukunuu, pakawan zii umishidan oo aona'a naa. Özau-da-kidan Satan, wuru'u mariidapauzoz pidannao nyukunuu, tanawatin-kidan unao umishidapan ai Christ. Na'iki özau-da-kidan utanawatin-kidan unao powaa iti. Umishiin an utanawatinان, ukau'an madiwautapa-ka'o karikaonan wuru'u wakaudinانuz.

⁶ Mazan Timothy kaawan dauna'an zii unao di'iki, wanyukunuu saabainان, ukowaadan idi wa'ati, pakawan umishidapan Jesus Christ, na'iki pakawan umarainpaakan. Na'iki ukowaadan wa'ati, karikaonan kapam unyukunuitapan waunao kaimana'o ida'an. Na'iki ukowaadan kapam wa'ati tuukii utukapa'azon waunao, na'apa watukapa'azon kawan unao.

⁷ Wairibannao, wabaiatan pu'a'o manawun dikauda kida'o aimakaan wuru'u waabatanuz unamunaa pakawan umishidapan, na'iki sariapa mishi wanyukunuu wama'ozakadinان.

⁸ Aizii sooka'a naa wanyukunuu, waabatan idi pakawan zii ma'ozaka umishidapan Christ.

* 2:16 *Gentilenao*: pidannao pana'a'o Jewnaو ai. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinaو di'ii.

⁹ Tuukii manawun wakonaukii-kidan Tominkaru, “kaiman” wakian u'ati unao dau'an. Na'iki Tominkaru aitapa na'apam ukonaukiidan wanyukunuu, waabatan idi kuwai unao dau'u.

¹⁰ Ipai kamoo na'iki ipai maruta'o wapishautan Tominkaru watorinpan ida'an u'ati, marii kizi uda'atan waponaa nii, wamako-kinaa nii unao di'iti, waipaida'an kizi'i naa wakuwaa aona'oraz zii wakowaadan u'ati, unyukunuu ma'ozaka-kinaa nii, na'iki umishida-kinaa nii Christ powa'a zii manawun.

¹¹ Marii Tominkaru, waDaruz na'iki wanaobanaa Jesus da'atan waponaa, wamako-kinaa nii unao di'iti.

¹² Marii wanaobanaa taan marainpaaka-karu unyukunuu iti, umarainapa kizi ipai uiribannao, na'iki ipai ba'oran pidannao powa'a zii kiwiini'o ai, na'apa wamarainpauzon kawan unao.

¹³ Aizii umarainpaakan an mishi powa'a zii, wanaobanaa ma'ozakadan nii unyukunuu ipai oia'o ai. Na'iki Tominkaru waDaru tukapan nii unyukunuu, kaiman kida pa'idiwaru. Uruu idi aona'o nii uba'azootinan, utukapan idi unao kaimanainao pidannao nii, ukadishitan dono ukanaapu iti diina'iti'i, wanaobanaa Jesus kaawan dono baokopa papidanannao tuma.

4

Na'apam nii mishidainao mashaapan Tominkaru ati

¹ Wairibannao, mishi watominapa-kidan unao kaiman kida'o mashaapa-karu dau'u, umashaapa-kinaa nii kaiman manawun, Tominkaru nyukunuu kawana'ati. Na'apa'a naa mishi umashaapan watominapa-kidan kawana'ati unao. Mazan aizii wanaobanaa Jesus aipan kawana'ati, waaipan umashaapan kaiman, powa'a zii umashaapuzon ai kiwiin.

² Mazan ipai unao uaitapa wanaobanaa Jesus aipan kawana'ati'o, na'iki ukakinaotan kawana'ati'o waunao wuru'u wakakinaotanuz kapam unao.

³ Tominkaru aipan ipai unao taapan unyukunuu kaiman pa'idiwaru pa'ati, uaipan upana'adan unyukunuu ipai oia'o ai. Na'iki aonaa uaipan umashaapan madoronaa-daun zunnao tuma, oo daonaioranao tuma.

⁴ Ipai unao daonaioranao, Tominkaru aipan umashaapan kadoronaa zoobaba udaiaro tuma. Umashaapa kizi kaiman uawun za'a, na'iki umashaapa kizi kapam kadoronaa zoobaba ipai pidannao awun za'a.

⁵ Aonaa uaipan ukiaapan udaiaronao madoronaa-daun, ba'oran pidannao mashaapan kawan, maaitapa-kainaouz Tominkaru.

⁶ Ukau'an marii umashaapan kapam aitapin ipai uiribannao tuma. Aonaa Tominkaru aipan uantamikiipan oo ukimudautan uiribannao, paudaiaro oo paudaiaru dau'an. Usha'apanum kau'an na'ia'oram pidan antamikiipa'o pairiban na'apa, Tominkaru pataka'utan nii uruu tuukia'o ida'an manawun. Na'apa sha'atii tawuru'u wakakinaopauzonuz unao, ipai wakowaadan u'ati na'apa kida'o dau'an wamakankauzon dono unao di'ii.

⁷ Aonaa Tominkaru zaamatan waunao mishidainao mashaapa'o nii mani madoronaa-daun, mazan uzaamatan waunao mashaapa'o nii kaiman manawun.

⁸ Aizii na'ia'oram pidan maizo'atika'o oo dikintapa'o wuru'u di'oraz kakinaori'i, aonaa pidan kakinaori mani wuru'u udikintapaniaz, mazan udikintapan kakinaorii Tominkaru di'iki'o, taa'oraz wa'ati Kaimana'o Doronaa.

⁹ Aizii, mishidainao marainpaakan dau'an, ipai'i naa pa'an unao aitapan. Ukau'an aona'o nii pa'an wasaadan u'ati oo wakakinaowan unao powa'a zii koshan. Usha'apanum kau'an ipai'i naa Tominkaru tominapa-kidan na'iki ukakinaotan unao marainpaaka-karu dau'u.

¹⁰ Uruu idi utominapa-kida-kao kawana'ati mishi umashaapan, na'iki ukawana'ati kapam umarainpan ipai mishidainao, wuru'u kawiiizi-tinpainao kidaz Macedonia Baara ii aka. Mazan wairibannao, tuukii waaipan umarainpan uiribannao, powa'a zii manawun kiwiitapa'o ai.

¹¹ Waaipan umashaapan kaiman, na'iki masha, uiribannao bii an kida. Mana'a ukadakoinapa-kida'ana'a oo udi'itapa'ana'a uiribannao kaudin-kizi, mazan udi'itinapa pa'an ukau'adin-kizi kida dau'u. Mana'a uzoono'ona'a ukau'adin ai, ukau'adin mishi'oraiman minziwi, uikoda kizi uaipan ati aimaakan umashaapa-kinaa nii, aonaa kizi udopian ba'oran pidannao ati. Ukau'an usha'apatina'a naa, na'apa wakakinaotauzon kawana'ati unao.

¹² Aizii, mishi usha'apatinan an na'apa, tuukia'o nii mamishida-kainao di'itapan ukaduz, tuukia'o nii ikiba'azoo-kidan pasha'apaapan dikauda kida'o aimaakan uawun za'a. Na'iki uikodan nii ipai aimaakan u'ati, aonaa kanoma'o nii uaipan ba'oran pidannao ai.

Jesus wa'atin nii

¹³ Wairibannao wakowaada'azon ipai unao ati, waaipan uaitapan kaimanaiman mawakainao pidannao dau'an. Aonaa kizi unyukunuu kasha'oratinan idau'ati, ba'oran pidannao kawan, aona'oraz itaitapan kakupa-karu nii karikaonan Tominkaru tuma diina'iti'i.

¹⁴ Wamishida Tominkaru kadishita-kidan Jesus pabaaranaa iki, ukau'an wamishida kapam, diina'iti'i na'apa'o nii Tominkaru kadishita-kidan ipai mawakainao wuru'u zaamatainao kidaz Jesus panaobanaa nii. Na'iki ipai'o nii uzaida-kidan idyaun pa'idi'iti, diina'iti'i Jesus tuma.

¹⁵ Aizii watominapa-kida'azon unao na'apa Naobanai Jesus kiauzon kawana'ati. Jesus kaawan dono, aona'o nii wakiwiitan mawakainao ua'ati.

¹⁶ Mazan diiwa'o nii wanaobanaa paradan abata-ka'o, na'iki diiwa'o nii angelnao zowau-naa paradan abata-ka'o kapam, na'iki diiwa'o nii Tominkaru kuwudu* aran abata-ka'o, na'iki wanaobanaa wa'atin ni'i naa aokazi iki. Na'iki mawakainao wuru'u zaamatainao kidaz Christ panaobanaa nii, kadishitan ni'i naa pabaaranaa iki kiwiin.

¹⁷ Udauna'an ipai waunao mishidainaoz, wuru'u kakupainao kidaz zii, sawata'aka-ka'o ni'i naa isha'iz bii iti baokopa kadishitainao tuma. Na'ia'o ni'i naa waikodapan wanaobanaa isha'iz bii ii. Uruu dauna'an wamashaapan ni'i naa utuma karikaonan.

¹⁸ Ukau'an ukowaada kapam ipai uiribannao ati wuru'u Jesus paradan kidaz, aonaa kizi ikasha'oratinan pairibannao dau'an, wuru'u mawakainao kidaz naa.

5*Jesus wa'atin nii kaina'iki masha'apakiaka*

¹ Aona'o nii pa'an wasaadan u'ati oo wakainaabatan u'ati na'apainim nii manawun wuru'u amazada sha'apanuz kaikapa'a.

² Usha'apanum kau'an ipai unao, uaitapa bouda'apa kamoo wanaobanaa kaawan nii masha'apakiaka, pidannao mazaudinapan pu'u. Na'apa'o nii koidimiki kaawankan kawan aiwaka'an pidan dapu iti masha'apakiaka, aonaa pidan zaudinpan pu'u mani.

³ Pidannao kadakotinan pu'u pairibannao tuma, "kaiman mishi wawizi, aonaa kanom towauda'utan wamashaapan," ikiaimpan pu'a'o nii, kichana'iki-kia'o kamoo kaawa'akan. Idopian nii mazan aonaa na'itim nii isha'apatinan oo ikidoopan u'ai. Na'apa zun kaudanipa'azon kawan, okaziwaapa'akan masha'apakiaka, aonaa ozaudinpan pu'u mani, mazan aonaa na'itim okidoopan u'ai.

⁴ Mazan ipai unao wairibannao, koditainao'u naa pa'an maruta'o-karu iki. Ukau'an wanaobanaa kamoon kaawan dono, aona'o nii pa'an upadaida'anata-ka'o, koidimiki padaida'antankan kawan pidan aiwaka'an, umazaudinpan pu'u.

⁵ Usha'apanum kau'an ipai unao mishidainao pa'an wanaobanaa Jesus, na'iki unao mashaapainao Kanada'o-karu'u, aonaa mashaapainao mani maruta'o-karu'u.

⁶ Ukau'an mana'a wada'awupa'ana'a, maruta'o sanna'o na'iki da'awupauzo pidannao kawan. Mazan marii pa'an waabatapan na'iki wazaudinpan naa, wanaobanaa kaawan ua'ii.

⁷ Aizii maruta'o sannaouz ipai isha'apatinan aimaakan soo maruta'o bii'i. Ida'awupan nii aiwaka'an, aizii ituzapan nii na'iki ipo'idipan nii aiwaka'an.

⁸ Mazan waunao mashaapainaoz Kanada'o-karu'u, marii pa'an wamashaapan aitapin. Marii wakazannaatinpan wamishidan ida'an powa'a zii, na'iki wamarainpan ida'an Tominkaru na'iki wairibannao, na'iki wamishidan ida'an kaini'iki'o nii wanaobanaa wa'atin, ukazannaata'an waunao oia'o ai.

⁹ Mishi Tominkaru zaamatan waunao, aonaa papataka'utan ni'o mani wa'oi'an dikan ii. Mazan uaipan pa'an pakazannaatan waunao wa'oi'an ai, wamishidan ida'an Jesus mawakan wa'ati, na'iki wazaamatan ida'an Jesus Christ wanaobanaa nii.

¹⁰ Uruu mawaka'oraz ipai waunao mishidainao ati. Ukau'an umawakan idi wa'ati, ipai waunao kakupainao na'iki ipai mawakainao, wamashaapan nii baokopa utuma ukaawan dono.

¹¹ Ukau'an ipai unao ðiribannao, ðaiapa pakawan ukaminka'uupan na'iki utominapakan uiribannao, uma'ozakada kizi inyukunuu.

Na'apam nii mishidainao mashaapan na'iki itaapaakan

¹² Wairibannao, tuukii waaipan uaitapan ukazowautapikinao kaiman manawun. Aonaa ukashadapauta'ana'a idyaun. Usha'apanum idi dadara'o wuru'u ikaudinanuz unao bii an. Ikaudinan unao ati'o, uaitapa-kinaa nii kaimana'o mashaapa-karu, wanaobanaa aipan kawana'ati.

* **4:16 kuwudii:** Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

¹³ Ukau'an mana'a ukashadapauta'ana'a İdyau'n. Mishi'oraiman umarainapa İdyau'n powa'a zii, İtominapa-kidan idi unao kaimana'o aimaakan kida dau'u. Umashaapa kapam kaiman baokopa uiribannao tuma, mana'a uto'orataakapa'ana'a.

¹⁴ Wairibannao, tuukii kapam waaipan ukakinaotan zoonzionao, udyuuda İkaudinan. Uma'ozakada na'iki utominapa-kida pidannao aona'oraz zii İnyukunuu ma'ozakan aimaakan sha'apan an'İ'ati. Na'iki ukaminka'uta mishidainao wuru'u aona'oraz zii İaitapan oo İturuan pamashaapan Tominkaru aipan kawana'ati. Na'iki aonaa udopiidina'ana'a uiribannao sha'apatinan an kona'ii.

¹⁵ Aizii utukapan an uiribannao sha'apatın dikauda kida'o aimaakan pairiban ati, mana'a ukashaapa'ana'a İkaunaatinan powaa iti dikauda'o ida'an pairiban ati. Utiwaa mishi'oraiman utukapa-kidan kaiman kida'o mashaapa-karu ipai mishidainao ati, na'iki ipai ba'oran pidannao ati, ukaminka'uuaakan ida'an.

¹⁶ Umashaapa'a naa konaukii ipai kamoo.

¹⁷ Na'iki aonaa usookada'ana'a utoriinpaazon. Utoriinapa ipai kamoo.

¹⁸ Karikaonan ukonaukii-kida Tominkaru, aimaakan dikauda'o sha'apan an u'ati, na'iki kaimana'o sha'apan an u'ati. Na'apa'o nii wuru'u Tominkaru aipanuz umashaapan, wuru'u unaobanaitapanuz Christ Jesus.

¹⁹ Mana'a umashaata'ana'a Kaimana'o Doronaa kaudinan unyukunuu ii.

²⁰ Mana'a ukashada'ana'a oo udakoopa'ana'a pidannao kuwaa, İkowaadapan an Tominkaru di'iki'o kuwai.

²¹ Uabatapa kaimanaiman, na'iki udi'itapa kaimanaiman wuru'u İkuwaa kidaz, utukapa kizi İkuwaa mishiin, umishida kizi na'iki uda'an kizi wuru'u kaimana'oraz parada-karu.

²² Mana'a unyukunuu na'apa'ana'a ipai na'apa'oram oii kida'o aimaakan dau'ati.

²³ Marii Tominkaru, taapa'oraz pidan nyukunuu kaiman, saabaan unyukunuu ipai oia'o ai. Marii kizi utaaipan ipai daunuuda'u unanaa, unyukunuu na'iki udoronaa, aonaa kizi uba'azootin-kida-ka'o, wanaobanaa Jesus Christ kaawan dono.

²⁴ Aizii wuru'u dapadauta'oraz unao, aonaa na'apainim ukasharutinan, ukau'an usha'apatın nii ipai aimaakan na'apa pakiauzon kawana'ati.

²⁵ Unyukunuitapa pa'i waunao utoriinpan kawana'ati Tominkaru ati.

²⁶ Konaukii unaubaa umin-mishidannao ubaokopatın dono.*

²⁷ Aizii wanaobanaa aipan kawana'ati, wapishaan unao tuukii, marii kizi uabata-kidan ipai mishidainao ati wuru'u di'oraz kaarita wasaadaniaz.

²⁸ Marii wanaobanaa Jesus Christ kamunanun ipai unao ati.

* **5:26** Paul dono'o mishidainao baokopatın dono, İtukapa-kidan panaubaan oo pakonaukii-kidan pamin-mishidannao pakissitan ida'an İdyau'n pakaoozoo ati oo pataawu ati oo panaadon paka'u ati.

Itamautan Paul Kaaritan Thessalonica Sannao Ati'o

Di'oraz kaarita dau'a'o

Paul saadan koshan kaarita mishidainao ati wuru'u Thessalonica iainaouz. Usha'apanum kau'an uabatan idi ipozawaabi'iinan naa Jesus kaawan dau'an. Ba'orainao kowaadan kaawa'ora'a naa Jesus. Uruu idi Paul kowaadan i'ati pakaaritan ida'a, aonaa mishi'o mani wuru'u iparadanuz, aonaa zii Jesus kaawan. Uruu idi ukowaadan naa i'ati na'apam nii amazada sha'apan Jesus kaawan ua'ii.

Na'iki pakaaritan ida'a Paul nyukunuu-kidan mishidainao ati, marii kizi pakawan itaapan ma'ozaka wuru'u pamishidanuz, ibaiatan pu'u dikauda kida'o aimakaan na'iki ipataka'uta-ka'o pu'u. Na'iki unyukunuu-kidan kapam i'ati, marii kizi ikaudinan minziiwa, ikoda-kinaa nii puraata patorii-kinaa nii aimakaan oo wanyukunui pa'ati, na'iki pairibannao ati.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kizi 1:1-2

Tominkaru konaukii-kida-ka'o mishidainao dau'an 1:3-12

Zaudinapa-karu Naobanai Christ kaawan ua'ii 2:1-17

Mishidainao ma'ozakada-ka'o imashaapa kizi kaiman 3:1-16

Kaarita katokonota-ka'o 3:17-18

¹ Di'oraz kaarita, oġaru Paul, Silas na'iki Timothy saadanii, ipai mishidainao ati, Thessalonica iainaouz. Wuru'u zaamatinpainao kidaz waDaru Tominkaru di'iti, na'iki Naobanai Jesus Christ di'iti.

² Marii waDaru Tominkaru na'iki Naobanai Jesus Christ kamunanun unao ati, na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinaa nii.

Pidannao tiwaa-kida-ka'o nii Jesus kaawan dono

³ Wairibannao, karikaonanu'o nii wakonaukii-kidan Tominkaru unao dau'an. Kaimana'o wuru'u na'apa-karuz u'ati, usha'apanum kau'an unao mishidan idi Christ powa'a zii manawun. Na'iki utukapa-kidan idi kapam ukamarainapanun, uiribannao ati powa'a zii.

⁴ Uruu idi konaukii, na'iki mabaa'azoo wakakuwaapan unao dau'an ba'oran mishidainao ati, wuru'u ba'oran wiizai ii aka kidainaouz. Wakowaadan i'ati, upataka'uta-ka'o pu'u, na'iki ubaiatan pu'u dikauda kida'o aimakaan, mazan upu'u aonaa ukashadinan. Mishi'oraiman ma'ozaka utakaan unyukunuu, na'iki pakawan umishidapan Christ.

⁵ Mazan wuru'u unao baiatanii kida ida'an, Tominkaru tukapa-kidan patumaaka na'iki sakitapa pasha'apatan aimakaan. Uruu idi diina'iti'i konaukia'o nii Tominkaru morota-kidan unao pa'ida'ati umashaapa kizi utuma karikaonan uaobanai-tinapa-kizi ii. Una'apan idi'o wuru'u upataka'uta-kaooz kai.

⁶ Mazan Tominkaru, usha'apatan nii ipai aimakaan patumaaka na'iki sakitapa, upataka'utan nii kapam ipai wuru'u pataka'utainaouz unao,

⁷ na'iki usookadan nii unao ai na'iki waunao ai, ipai wuru'u kai'oraz wapataka'uta-ka'o. Ukau'an ipai'o nii Tominkaru sha'apatan aimakaan na'apa, udyuudan dono'o naa Jesus aokazi iki baokopa pa'angelinnao tuma, ma'ozaka kidainaouz manawun.

⁸ Na'iki uwa'atin nii kaina'iki maodapa'o tikazi bii an, upataka'uta'anan naa ipai pidannao wuru'u dikintapainao kidaz Tominkaru paradan, na'iki wuru'u mamishida-kainao kidaz Kaimana'o Kuwai, wanaobanaa Jesus daua'oraz.

⁹ Ukau'an wanaobanaa pataka'utan nii idyaun dikauda'o ida'an manawun, ukaawan dono. Aona'o nii ukashaapan imaonapadinan padazaba ati, na'iki aonaa na'apainim nii itupakan umashaapa-kizi, wuru'u konaunama'o na'iki umanawunu'oraz ukanadapan pama'ozakan ida'an manawun.

¹⁰ Uruu kamoo dono, ipai'o nii upidanannao kasaba'ukinan u'idi'iti, itupakan niizu konaunam na'iki tuukia'o nii ikonaukii-kidanuz, usha'apatan idi i'ati kaiman kida'o manawun aimakaan. Aizii unao ipai'o nii kapam na'ii upidanannao bii ii, usha'apanum kau'an umishidan idi wakuwaa uruu dau'a'o.

¹¹ Uruu idi karikaonan da'i watoriinpauzon Tominkaru ati unao dau'an. Marii kizi usaabaan unao kaiman, uzaamata kizi wuru'u kaimana'oraz mashaapa-karu, ukowaadaniaz pataa'azon papidanannao ati. Na'iki marii kizi utaan pama'ozakan unao ati, umashaapa kizi kaiman manawun, na'apa umashaapa'azon kawan kaiman. Na'iki

watoriinpan marii kizi uma'ozakadan unao, aonaa kizi umuudan ukaudin-kizi, wuru'u usha'apaapanii kidaz, umishidan idi manawun Jesus, ukaudin kizi atii utokon iti.

¹² Uruu idi tuukia'o nii Jesus konaukii-kida-kaao, unao mashaapan idi u'ati kaiman manawun. Na'iki unao tuukia'o nii kapam ukonaukii-kida-kaao, usha'apanum kau'an unao Jesus pidanannao. WaTominkarun, na'iki Naobanai Jesus Christ, kamunanun ida'ana'o wuru'u kaiman kida'o aimakaan sha'apata'azoo-kaaoz unao ati diina'iti'i.

2

Dikintapa'o manawun pidan dau'a'o

¹ Aizii òkowaada'azon unao ati na'apam nii wanaobanaa Jesus Christ kaawan, na'iki na'apam nii ipai waunao mishidainao baokopata-kaao utuma. Òiribannao, tuukii manawun òkia'azon unao ati aizii,

² mana'a utaria'ana'a, oo udopia'ana'a maaitapinaka-daun manawun, uabatan idi wuru'u pidannao kianuz, "Kaawa'a naa Naobanai Kamoon." Na'iki ba'orainao kian idi u'ati, "Na'apa sha'atii Kaimana'o Doronaa kowaadan ò'ati." Aizii ba'orainao kian, "Na'apa sha'atii tawuru'u Paulnao kakuwaapatinanuz." Na'iki kaina'a ba'orainao kian, "Na'apa sha'atii tawuru'u Paulnao saadanii kaarita kianuz."

³ Aonaa waaipan umariida-kidinan. Aona'o nii wanaobanaa kamoon kaawan na'apa. Mazan ukaawan nii, mamishida-kainao iribainan ana'o ni'i naa manawun, na'iki ìdikintapan ana'o ni'i naa Tominkaru udawun iti manawun. Na'iki kaina'a'o nii zii kapam pidan oia'o manawun aidinan. Uruu dikintapa'oraz manawun Tominkaru, ipai pidannao ai. Mazan diina'iti'i Tominkaru pataka'utan niizu, ukabootan niizu Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

⁴ Aizii uaidinan dono'o naa wuru'u dikintapa'oraz pidan, tuukia'o nii u'atadinpan, udakotinpan nii tuubaru'o nii manawun, ipai wunao aia'a toma-kariwainao kidaz tominkaru nii, na'iki ipai wunao aia'a pidannao dakotapanii kidaz patominkarun nii. Atii umorotan nii na'iki usakanatan nii Tominkaru, mishi'oraz manawun dapu iti. Na'iki ukian nii padau'an, "Ògaru Tominkaru."

⁵ Òkowaada'a naa sha'atii u'ati ipai na'apa kida'o dau'an òmakonkauzon dono unao di'ii.

⁶ Ukau'an uaitapa kanom wuru'u awautapa'oraz oia'o pidan ukaawan ai kai. Ukaawan nii soo Tominkaru aitanii kamoo kawana'ati.

⁷ Kai kaina'a'a naa Satan, wuru'u tuukia'oraz manawun uaipan pidannao dikintapan Tominkaru, kaina'a ukaudin wabii an, aonaa uaitapa-kaao, soo Tominkaru ida'an turuu waaitapanuz. Mazan wuru'u awautapa'oraz oia'o pidan, una'ian nii uawautapanuz, atii Tominkaru zikadanuz.

⁸ Uruu dono'o ni'i naa pa'an wuru'u oia'oraz pidan aidinan. Mazan na'apainim wanaobanaa Jesus kaawan, ukabootan nii sariapa wuru'u oia'oraz pidan paparadan ida'an, na'iki umainaabatan niizu pakanadan idi manawun.

⁹ Aizii wuru'u oia'oraz pidan, wa'ati'o ni'oraz kaina'iki, ukaawan nii ma'ozaka'o ida'an, usha'apanum kau'an Satan taan nii uma'ozaka-kinaa nii, usha'apatan nii pabi'inaaka umanawun kida'o aimakaan, aona'oraz pidannao tukapauzon usha'apata-kaao kida. Uruu kida ukaiwaa pamariida-kinaa nii pidannao.

¹⁰ Na'iki ukaiwaan nii pabi'inaaka dikauda kida'o manawun aimakaan, pamariida-kinaa nii pidannao, wuru'u Tominkaru pataka'utan niinaouz. Usha'apanum kau'an aonaa ìkonaukii-kidan na'iki aonaa ìmishida'azon Tominkaru paradan, wuru'u mishi'oraz manawun. Ukau'an aona'o nii ukazannaatan Ìdyaun.

¹¹ Mazan aizii ìmamishidakan idi, Tominkaru sharakadan naa ìnyukunuu, marii kizi'i naa ìmishidan, wuru'u oia'o pidan mariidapa-kinaa kidaz Ìdyaun.

¹² Ukau'an ipai pidannao aona'oraz ìmishidan wuru'u mishi'oraz kuwai, na'iki nauda-painaouz pasha'apaapan oii kida'o aimakaan, Tominkaru pataka'utan nii Ìdyaun.

Unao zaamata-kaao kazannaatina'o nii

¹³ Òiribannao, karikaonanu'o nii wakonaukii-kidan Tominkaru unao dau'an, wanaobanaa marainapaniinaouz manawun. Mishi Tominkaru so'otan kiwiin unao,* ba'orainao bii iki kazannaatina'o nii. Ukazannaatan unao Kaimana'o Doronaa saabaan ida'an unao, Tominkaru pidannao nii, na'iki umishidan ida'an wuru'u mishi'oraz kuwai, Christ daua'oraz.

* 2:13 Tominkaru so'otan kiwiin unao oo "Tominkaru zaamatan unao amazada sakadinan iki."

¹⁴ Mishi Tominkaru dapadan unao pa'ida'ati, wuru ida'ana'a Kaimana'o Kuwai wakowaadapauzonii kidaz unao ati. Na'iki udapadan unao pa'ida'ati, marii kizi baokopa unao konaukii-kida-ka'o diina'iti'i, wanaobanaa Jesus Christ konaukii-kida-ka'o dono.

¹⁵ Ukau'an ōiribannao, ma'ozaka'a naa pa'i utaapa unyukunuu, mana'a usookada'ana'a umishidapan wuru'u wakowaadapauzonii kidaz unao ati. Watominapa-kida-kinaaz unao wamakonkan dono'oraz da'i uwiizi ii, na'iki wuru'u wasaadanii kidaz da'i unao ati wakaaritan ida'a.

¹⁶ Aizii watoriinpan unao dau'an wanaobanaa Jesus Christ ati, na'iki Tominkaru waDaru ati. Uruu marainpa'oraz ipai waunao na'iki unao. Na'iki uruu taa'oraz karikaonan wanyukunuu ma'ozaka-kinaa nii, pakamunan idi manawun waunao ati. Na'iki utaanii mishida-karu wa'ati, karikaonan kizi wazaudapan wuru'u kaimana'o aimakaan, ukowaadaniaz pataa'azon wa'ati.

¹⁷ Na'iki watoriinpan marii kizi wanaobanaa Jesus Christ, na'iki Tominkaru waDaru ma'ozakadan unyukunuu powa'a zii, ukaminka'uta kizi unao, karikaonan kizi usha'apatan kaiman kida'o aimakaan, na'iki karikaonan kizi ukakuwaapan kaiman kida'o aimakaan dau'u.

3

Paul na'iki uminauda'unao aipan toriinapa-karu pa'ati

¹ Wairibannao, aizii wakatokontan ua'ii wakaaritan, wakia'azon unao ati baukapa'a naa. Karikaonan waaipan watoriinpan wa'ati. Marii kizi powa'a zii kaimana'o kuwai wuru'u wanaobanaa daua'oraz, iribainan kadimana'o ida'an. Marii kizi kapam pidannao zaamatan wuru'u kaimana'oraz kuwai konaukii panyukunuu iti, na'apa unao kawan.

² Na'iki waaipan watoriinpan Tominkaru ati ukazannaatapa kizi waunao, oiainao pidannao sha'apatan ai waunao. Usha'apanum kau'an, kaina'a ba'orainao aonaa imishida'azon wuru'u kaimana'oraz kuwai.

³ Mazan wanaobanaa kaimana'o manawun. Karikaonanuo'o nii utaan unyukunuu ma'ozaka-kinaa nii. Na'iki ukazannaatapan nii unao, Satan sha'apatan ai unao.

⁴ Wanaobanaa taan idi waaitapa-kinaa nii, waaitapa ipai'o nii usha'apatan aimakaan wakuwaa kawana'ati, na'iki wamishida, pakawanu'o nii usha'apatan ipai wuru'u usha'apatauzonii kidaz aimakaan, wakuwaa kawana'ati.

⁵ Watoriinpan unao ati, marii kizi wanaobanaa taan uaitapa-kinaa nii mishi Tominkaru marainpan unao tuukii manawun. Na'iki marii kizi unao'ozakadan unao nyukunuu, na'iki utuuda kizi ubaiatan kasha'ora kida'o aimakaan. Na'apa Christ pataka'utauzo-ka'o, ubaiatan kasha'ora kida'o aimakaan.

Kaudin-karu daua'o

⁶ Wairibannao, wanaobanaa Jesus Christ aipan kawana'ati, tuukii wakia'azon unao ati aizii. Aonaa ubaokopatina'ana'a mishidainao tuma, wuru'u zoonzionao kidaz, aona'oraz imashaapa'azon wakakinaotan kawana'ati İdyau.

⁷ Usha'apanum kau'an ipai unao, uaitapa ipai'o nii usha'apatinan, na'apa waunao sha'apatinauzon kawan. Wamakonkauzon dono unao di'ii, utukapa na'apam wakaudinadadara, aonaa wazoonon.

⁸ Aonaa na'apainim wamizidin-kidan unao, na'iki aonaa wazaamatauzon unao ai aimakaan oo wanyukunui mawinipinaa-daun. Mazan karikaonan da'i wakaudinadadara, ipai kamoo na'iki ipai maruta'o, aonaan idi waaipan wamizidin-kidan unao.

⁹ Turua'o padamata wazaamatan aimakaan kida unao ai. Mazan aonaa wazaamatan aimakaan u'ai, usha'apanum kau'an waaipan idi'o utominpan waunao di'iki, ukaudin-kizi na'apa waunao kawan uikoda-kinaa nii aimakaan kida u'ati.

¹⁰ Kaikapa sha'atii tawuru'u wakiauzonuz unao ati, wamakonkauzon dono na'ii. "Na'ia'oram pidan aona'o ukaudina'azon, aonaa utaa'ana'a uwanyukunuu nii."

¹¹ Waparadan u'ati kaikapa'a, usha'apanum kau'an, kaina'a zii waabatan unao bii'i mishidainao, aonaa ikaudina'azon, paikoda-kinaa nii aimakaan. Imashaapa'azon kana'apan karikaonan, soo İchi'ikina'azon, İkashadautan na'iki İkadakoinapa-kidan karikaonan pidannao kaudinan.

¹² Aizii Naobanai Jesus Christ aipan kawana'ati, wakakinaowa'azon na'iki wadyuudan tuukii ipai zoonzionao pidannao, marii kizi'i naa zoobaba imashaapan aitaipin, marii İkaudin minziiwa na'iki mashauda'u, İikoda kizi'i naa aimakaan pa'ati, na'iki pairibannao ati.

¹³ Aizii unao wairibannao, mana'a ukashadina'ana'a usha'apaapan ai wuru'u kaiman kida'oraz aimakaan.

¹⁴ Panaadon kaina'a'o nii pidan unao bii'i, aonaa uabata'azon na'iki umishida'azon wuru'u wasaadaniaz unao ati wakaaritan ida'a. Aizii na'ia'oram pidan dikintapa'o wuru'u parada-karu kidaz, marii ukowaada-kao ba'oran mishidainao ati, aonaa kizi ikaminauda'utinan u'idi. Marii kizi uba'azoinpan paaipan ati.

¹⁵ Mazan mana'a utaapa'ana'a uruu uto'ora kizi ni'i naa karikaonan. Mishi'oraiman ukakinaota uruu kaimana'o ida'an, utukapa kizi wuru'u pa'oianuz. Usha'apanum kau'an unao min-mishidan wuru'u uruuz.

Paul katokontan pakaaritan

¹⁶ Aizii watoriinpan wanaobanaa ati, taa'oraz kaimana'o mashaapa-karu wa'ati, marii kizi utaan karikaonan unao ati kaimana'o mashaapa-karu. Na'iki marii wanaobanaa mashaapan karikaonan unao tuma.

¹⁷ Ipai ōkaaritan tokon ii, karikaonan ōsaadauzon ōka'u ida'an kaikapa'a: “Ōgaru Paul, ōnaubaan ipai unao.” Ukau'an aonaa umainaaban, na'iki aitapa-karu nii, ōgaru di'iki'o wuru'u kaarita kidaz.

¹⁸ Aizii watoriinpan, marii kizi wanaobanaa Jesus Christ tukapa-kidan pakamunanun ipai unao ati.

Kiwiini'o Paul Kaaritan Timothy Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Timothy uruu pa'ina'o daonaiora, umashaapan Lystra ia'o. Uruu'o zii uabatan dono Kaimana'o Kuwai Jesus Christ dau'u, tuukii umishidanuzu. Uruu idi uzaamatan Jesus panaobanaa nii.

Aizii itamautan ida'a Paul makon Lystra iti, uru'u naa una'akan Timothy patuma, utominapa kizi u'idi'iki pakowaadapan dau'u Kaimana'o Kuwai Jesus Christ dau'u. Uruu idi Timothy chi'ikapan ipai wiizai kawana'ati ukaminka'uupan naa Paul kowaadapan Kaimana'o Kuwai Jesus dau'u. Atii kotua'iki ukaudinan utuma.

Uruu dauna'an Paul wa'akan naa Timothy Ephesus ii, utominapa-kida kizi'i naa mishidainao na'ii. Uruu dono pa'ina'o zii Timothy. Upu'u mazan udaru'o kaudin-kizai taakao u'ati. Uruu idi na'ia'a naa ukaudinan Ephesus ii.

Ukaudinan dono'o naa na'ii, Paul saadan pakaaritan u'ati, uma'ozakada-kinaa nii unyukunuu, kaiman kizi na'iki ma'ozaka kizi usha'apatan pakaudin-kizi. Na'iki ukakinaowan kapam uruu, uaitapa kizi na'apam nii pana'akapan wuru'u pakaudin-kiziz. Tuukii uaipan Timothy kakinaowan pidannao na'ii, wunao aia'a tominapa-kidainaoz pidannao pana'iti karikaonan.

Na'iki ukowaada-kida kapam pakaaritan ida'a, sha'apa'oram pidannao uaipan zaamata-kao kazowautapainao nii mishidainao. Na'iki ukakinaowan kapam Timothy, uaipan umashaapan kaiman, kadoronaa. Na'iki ukowaadan u'ati na'apam nii utominapa-kidan mishidainao. Ukowaada kizi i'ati na'apam mishidainao aiapa-kao imashaapan. Imashaapa kizi kaiman, karikaonan kizi kapam ikaminka'utan pairibannao.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kizi 1:1-2

Kazowautapainao na'iki kaudinainao choochi ii 1:3–3:16

Kakinaorii Timothy ati'o 4:1–6:21

¹ Di'oraz kaarita o'garu Paul, Christ Jesus apostlen di'iki'o. Tominkaru wakazannaatapiki aipan ati'o o'apostle-tinan na'iki Christ Jesus aipan ati'o, uruu wazaudapaniaz wa'atin.

² Aizii o'saadan wuru'u di'oraz kaarita'a pugaru Timothy ati'o, o'dani kawanu'oraz manawun o'taapan, pumishidan idi Christ. Marii Tominkaru wa'Daru na'iki Christ Jesus wanaobanaa kamunanun pu'ati, na'iki ukamunan-kida kizi pugaru, na'iki utaa kizi punyukunuu kaiman-kinaa nii.

Timothy kakinao-kao mariidamiki pidannao ai

³ O'saadan kaarita o'aipan idi puna'ian Ephesus ii, na'apa o'kiauzon kawana'ati pu'ati kiwiin, tawuru dono'o o'makopaanan dono'oraz Macedonia iti. Kaina'a pabi'i kida pidannao na'ii, tominapa-kidainao pidannao Tominkaru paradan dau'u, mazan aonaa sakitapa'o mani wuru'u itominapa-kidanuz i'dyaun. O'aiapa pudyuudan isookadan wuru'u pana'apainapanuz.

⁴ Na'iki pudyuuda'a naa imarina'atan wuru'u ikowaadapanuz kotuainaoonao kuwaa kida, wuru'u madiwautapa-ka'oraz naa karikaonan, na'iki marina'a naa isookadan padi'itapan na'iki pasaadapan padokozu-daunnao uu kida. Ipai wuru'u sha'apaapa-kariwai kidaz aimakaan na'apa, toma'o karikaonan to'orataaka-karu na'iki kashadaaka-karu. Soo Christ mishida-kao ida'an pa'an pidan aitapan pasha'apatan aimakaan Tominkaru aipan kawana'ati.

⁵ O'saadan kaikapa'a, o'aipan idi ikamarainapanun manawun, kaimana'o nyukunui di'iki, na'iki kaimana'o di'itinapa-karu di'iki na'iki mishi'o mishida-karu di'iki.

⁶ Pabi'i kida pidannao aonaa isha'apatinan wuru kawana'ati'i kakinaorii kidaz. Una'apan idi'i naa ipozawatan tuukii, imashaapan soo padakoopaakan dau'u, na'iki pakashadaakan dau'u.

⁷ Mishi tuukii iaipan patominapa-kidan pidannao, Moses kakinaori dau'u. Na'iki ma'ozaka ikakuwaapan pidannao ati aitapa'o kawan. Mazan upu'u aonaa iaaitapan na'apa'oram daua'o wuru'u pakadaktinanuz, oo patominapa-kidanuz pidannao.

⁸ Ipai waunao, waaitapa kaimana'o wuru'u Moses kakinaori kidaz, ukaiwaa-kao ana'oraz mazan sakitapa.

⁹ Mazan waaitapa wuru'u Moses kakinaori taa-kao, aonaa kaimanainao pidannao ati'o mani. Mazan utaa-kao oiainao ati'o, wuru'u dikintapainaoz kakinaorii kida, na'iki sha'apaapazonao ati dikauda kida'o manawun aimakaan, na'iki mamishidainao na'iki dikintapainao Tominkaru. Na'iki wunao ati'i, aona'oraz iaaitapan Tominkaru,

aona'oraz İkarodapan paparadan Tominkaru dau'an. Na'iki wunao ati'i, zowiauzonao kidaz padarunao, padaronao na'iki ba'oran pidannao kida.

¹⁰ Na'iki wunao ati'i, mashaapainao kidaz kana'apan mamazidaaka-dau. Na'iki wunao ati'i, mashaapainaoz ba'oran daiaro tuma oo ba'oran daiaru tuma pamazidan pu'a'a naa. Na'iki wunao ati'i kaaapainaoz pamin-daonaioran, na'iki kaaapainaoz pamin-zunan. Na'iki wunao ati'i koidapauzonao kidaz pidannao pasellian nii. Na'iki wunao ati'i mariidinauzonao na'iki tomapauzonao kidaz karikaonan parada-karu. "Mishi'o waparadan" İkian pamariidinan pu'u. Na'iki wunao ati'i dikintapainaoz kaimana'o parada-karu Tominkaru di'iki'oraz.

¹¹ İpai wuru'u kakinaoriiz, Kaimana'o Kuwai kawana'ati'o wuru'u. Na'iki ōgaru dyuudakariwai kowaadapa'o nii İpai wuru'u konaunam kida'oraz manawun kuwai, kaimana'o na'iki umanawunu'o Tominkaru di'iki kida'oraz.

Tominkaru tukapa-kidan pakamunanun Paul ati

¹² Tuukii manawun ōkonaukii-kidan Christ Jesus wanaobanaaz, utaan idi ōnyukunuu ma'ozaka-kinaa nii, ōsha'apata-kinaa nii İpai wuru'u ōkaudin-kizi kidaz. Na'iki tuukii ōkonaukii-kidanuzu, utukapan idi ōgaru kaimana'o pidan kawan, na'iki uzaamatan idi ōgaru kaudina'o nii pa'ati.

¹³ Uaitapan pu'u padamata ōdakoopan paugaru, na'iki ōantamikitan pu'u padamata uruu tuukii, na'iki uaitapan pu'u padamata ōsha'apatan iriba dikauda kida'o aimaakan, ōkaziwaa-kinaa nii uruu. Mazan Tominkaru kamunan-kida zii kowas ōgaru, usha'apanum kau'an na'apain aona'o zii ōmishidan Christ. Na'iki wuru'u ōpataka'utanuz mishidainao, aonaa ōaitapan u'oian. Ō'itiiman kaimana'o nii wuru'u ōsha'apaapaniaz.

¹⁴ Mazan wanaobanaa Christ Jesus, tuukii utukapa-kidan pakaimanan ō'ati. Atii, utaa zii ōnyukunuu iti mishida-karu, na'iki marainpaaka-kinaa, wuru'u taa-kariwaiz İpai waunao ati, zaamatinpainaouz Christ Jesus di'iti.

¹⁵ Aizii di'oraz kuwai mishi'o wuru'u na'iki turuu umishida-ka: Christ Jesus kaawan imi'i baara ati, ukazannaata'anan oiainao. Na'iki ōgaru udawun iti manawun ō'oian İpai ba'oran oiainao ai.

¹⁶ Mazan Tominkaru kamunan-kida zii ōgaru, usha'apanum kau'an uaipan idi Christ Jesus kaiwaan ōgaru oia'oraz pidan, utukapa-kida-kinaa nii mishi pakaimanan. Aonaa usha'apatan ōgaru, ō'oian pu'u padamata udawun iti manawun, na'iki utominapa-kida-kinaa nii ba'orainao diina'iti'i. İaitapa kizi, na'iki İmishida kizi, turuu kapam ukazannaatan İdyaun İ'oian ai, İmashaapa kizi utuma karikaonan.

¹⁷ Aizii ōkian King dau'an, karikaonanu'oraz unaobanai-tinpan, na'iki aona'oraz amawakauzon, na'iki aona'oraz utukapauzo-ka, soo uruu bauda'apa mishi'o Tominkaru. Marii wataapan uruu umanawunu'o nii, na'iki marii karikaonan kizi wakonaukiitin-kidan umanawunun. Amen.

¹⁸ Timothy ōdani, wuru'u ōdyuudanuz pusha'apatinan kaikapa'a, parada-karu kawana'ati'o, tawuru'u Tominkaru dyuudauzoniaz papidanannao kowaadan. İkowaadan dono'oraz kanoma'o nii pukaudin-kizi nii. Uruu kawana'ati'ora'a naa aizii, wuru'u ōdyuudanuz pugaru. Ukau'an pumishida na'iki pukaiwaa wuru'u parada-karu kidaz, punyukunuu ma'ozaka-kinaa nii, ma'ozaka kizi puna'akan Tominkaru paradan.

¹⁹ Pakawan putaapa wuru'u pumishidanuz, na'iki pakawan puda'an wuru'u kaiman kida'oraz pudı'itinpauzon. Kaina'a ba'orainao, aonaa İtaapan pakawan wuru'u pamishidauzonuz, na'iki aonaa İda'an wuru'u kaiman kida'oraz padi'itapaniaz. Uruu idi İwaotan, aona'a naa İaitapan kanom pamishida, İnyukunuu pana'iti'i naa karikaonan.

²⁰ Kaina'a pidannao na'apa'o idi'o İwaotan kapam, Hymenaeus na'iki Alexander. Uruu idi ōmuuda'aka'a naa İdyaun Satan ati, marii kizi'i naa unantamikitan İdyaun. Uruu shoman na'apa'o İda'an İaitapinan, aonaa kizi powa'a İdakoopan Tominkaru.

2

Na'apam mishidainao toriınpan

¹ Aizii kiwiitapa ōkia'azon mishidainao ati, tuukii manawun ōaipan utoriınapa-kidan İpai pidannao Tominkaru ati. Ukowaada na'iki upishaa İpai aimaakan Tominkaru ati, ukamunan kizi İ'ati. Na'iki "Kaiman manawun pugaru," ukii Tominkaru ati, İpai aimaakan dau'an na'iki pidannao dau'an.

² Na'iki utoriınapa kapam king-tinpainao dau'an, na'iki İpai ba'oran naobanai-tinpainao dau'an. Utoriınapa wamashaapa kizi kaiman, aonaa kizi wanyukunuu kasharutapa-ka, na'iki masha kizi kapam wataapan wanyukunuu. Wamishida kizi na'iki wamashaapa kizi soo Tominkaru ati, watukapa-kida kizi uruu İda'an mishi waikodan kaimana'o mashaapa-karu.

³ Kaimana'o wuru'u toriinapa-karuz kaikapa'a, tuukii Tominkaru, wakazannaatapiki naubaan na'apa'o toriinapa-karu.

⁴ Uruu aipa'o ipai pidannao kazannaatinan pa'oian ai. Na'iki ñaitapa kizi ipai wuru'u parada-karu kidaz, mishi'oraz manawun.

⁵ Mishi kaina'a bauda'apa Tominkaru, na'iki kaina'a bauda'apa pidan ida'an wakaimanaakan Tominkaru tuma, aonaa kanom ba'oran ida'an mani, soo bauda'apa daonaiora Christ Jesus ida'an.

⁶ Uruu taaina'oraz ipai, ipai pidannao wadaun nii, ukazannaata'azon idi ñdyaun pa'oian ai. Tominkaru aitaniï kamoo kawana'ati'o wuru'u Jesus taainanuz naa, utukapa-kidakinanaa nii mishi'o wuru'u Tominkaru aipanuz ipai pidannao kazannaatinan pa'oian ai.

⁷ Uruu idi'o wuru'u ñzaamata-kaooz, na'iki ñdyuuda-kaooz kowaadapa'o nii na'iki tominapakida'o nii Gentilenao,* wuru dau'a'a mishi'oraz kuwai. Tominkaru kazannaata'azoonuz ipai pidannao. Mishi'o kaiwuru'u ñkuwaaz, aonaa ñmariidapan mani karikaonan unao.

⁸ Ipai choochiapa-karu kawana'ati, tuukii ñaipan daonaioranao, wuru'u taa'oraz manawun mishi panyukunuu Tominkaru ati, ñaipan ñtorinpan panyukunuu kaimana'o di'iki. Aonaa pato'orainpan bii'i mani, na'iki aonaa pakashadaakapan bii'i mani.

⁹ Na'iki ñaipan kapam zunnao aitapan na'apam pakaiwadapan kaiman. Aonaa kizi ñkonaunamadan padizo, oo ñtinokan padizo na'apam karikaonan pakonaunamadin-kinanaa nii. Aonaa kizi ñatadinpan pakaiwadapan ida'an kashoro, zaanobai, na'iki ishitainii, tomakariwai kidaz gold idi. Na'iki aonaa kizi ñkaiwadan kamicha konaunamaa-kariwai sodi kida, na'iki kawinipinaa kida'oraz manawun.

¹⁰ Mazan ñtukapa-kida kizi pa'an kaiman kida'o pakaduz ba'orainao ati. Ñtukapa kizi ñkaduz ida'an, na'apam zunnao mashaapan, wuru'u mishidainaoz Tominkaru.

¹¹ Na'iki marii zunnao abatapan masha kakuwaapatin-karu an Tominkaru paradan dau'u, aonaa turuu ñwazootapan daonaioranao.

¹² Na'iki aonaa ñkashaapan zunnao kakuwaapan oo kazowautapan choochiapa-karu daonaioranao bii ii. Marii masha ñabatapan.

¹³ Usha'apanum kau'an Adam kiwiini'o utoma-kaoo, udauna'an Eve.

¹⁴ Na'iki aonaa Adam mani wuru'u mariida-kariwaiz, mazan Eve pa'an wuru'u dikintapa'oraz Tominkaru paradan, omishidan idi pamariida-kaoo, uruu idi o'ioian.

¹⁵ Mazan zunnao kazannaata-kaoo nii pakaudanipan dono, ñmishidan an pakawan Tominkaru, na'iki ñkamarainapanun an, na'iki ñmashaapan an kaiman, na'iki aitapan Tominkaru aipan kawana'ati.

3

Kazowautapainao choochi dau'ana'o

¹ Aizii di'oraz parada-karu kida'a, mishi'o na'iki sakitapa'o: Aizii na'ia'oram daonaiora tuukia'o ukaudina'azon pakazowautapan dau'u choochi, kaimana'o kaudin-kizai wuru'u usha'apata'azooniaz.

² Aizii pidan kazowautapa'azo'o mishidainao, marii kau'an kaiman umashaapan, aonaa abatauta-kida'o nii mani dikauda sodi kida'o pakaduz. Na'iki marii umashaapan bauda'apa'o paudaiaro tuma, na'iki marii umashaapan aitapan na'iki kadoronaa. Udi'itapa-kida kizi kaimana'o pakaduz kida ipai pidannao ati. Na'iki marii kizi konaukii umorota-kidan tawarainao, ñkaawan an udapu iti. Na'iki marii kizi ma'ozaka na'iki kaiman uaitapan patominapa-kidan pidannao.

³ Na'iki aonaa kizi kapam utuzapa-shorin, na'iki aonaa kizi uto'orauzon oo ukashadakon. Mazan utaapa kizi pa'an panyukunuu kaiman na'iki masha. Aonaa kizi unyukunuu soo puraata dau'ati.

⁴ Marii kizi kapam ma'ozaka na'iki kaiman ukazowautapan padapu ainao. Aonaa kizi udikintapa-kidinan paudainao ati, mazan ñkichana'iki kizi u'ai, na'iki ñizo'ati kizi ipai uparadan.

⁵ Aizii umaka'itakan an pakazowautapan kaiman padapu ainao, na'apam nii mooko uaitapan pakazowautapan mishidainao?

⁶ Na'iki aonaa kizi kapam pidan diiki'i'o zii umishidanu'u, zaamata-kaoo kazowautapa'o nii choochi. Panaadon pidan na'apa'o zaamata-kaoo an, udi'itinpan nii soo pa'atadinpan dau'u, atii na'apa'o ida'ana'o nii uwaotan na'iki ukaboota-kaoo Satan kawan.

⁷ Marii kizi mamishida-kainao abatan kaiman uunamunaa. Ukau'an aona'o nii uba'azootin-kida-kaoo, na'iki aona'o nii Satan zaamatanuz pamariaariba kida ida'an.

Kaminka'uupauzonao choochi ii

* 2:7 *Gentilenao*: pidannao pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

⁸ Aizii pidannao kaminka'uupa'o mishidainao, marii imashaapan kaiman, aonaa kizi inamunaa abata-ka'o dikauda sodi kida. Marii kizi mishi isha'apatinan paparadan kawana'ati, aonaa ikadakoinpan mani karikaonan. Na'iki aonaa kizi ituzapa-shorin, na'iki aonaa kizi idi'itinanpan soo paaipan dau'u puraata.

⁹ Na'iki aonaa kizi kanom kasharutapan inyukunuu, mazan ma'ozaka kizi itaapan pamishidan, dadara kizi izaaaminpan wuru di'iti'i mishi'oraz kuwai, Tominkaru taaniaz t'ati itominapa-kinaa nii.

¹⁰ Na'iki marii zii ipai ikadz tiwaa-ka'o na'iki itukapa-ka'o kiwiin. Aizii ikadz tukapa-ka'o an kaiman, uruu turua'a naa izaaamata-ka'o kaminka'uupa'o nii.

¹¹ Aizii idaiaronao,* na'apa kapam, marii imashaapan kaiman, aonaa kizi inamunaa abata-ka'o dikauda sodi kida. Na'iki aonaa kizi kapam ikadaktinauzon. Imashaapa kizi kadoronaa na'iki aitapin. Na'iki mishi kizi kapam isha'apatinan paparadan kawana'ati.

¹² Aizii daonaioranao, wuru'u kaminka'uupainauz mishidainao, marii imashaapan bauda'apa'o paudaiaro tuma. Ma'ozaka kizi, na'iki kaiman kizi kapam ikazowautapan padapu, paudaiaro na'iki paudainao.

¹³ Aizii na'ia'oram pidan kaminka'uupa'o sha'apatan an ipai pakaudin-kizi kaiman, kaimana'o nii uabata-kidan paunamunaa. Na'iki ma'ozaka'o nii na'iki mabaa'azo'o nii ukakuwaapan pamishidan dau'u Christ Jesus.

Tominkaru sha'apatan kaimana'o manawun aimakaan

¹⁴⁻¹⁵ Oaipan padamata kadiman owa'atin pu'ida'ati, mazan omakaawakan an kadiman, o'saad an di'oraz kaarita puaitapa kizi na'apam nii waunao mishidainao aiapa-ka'o wataapaakan baokopa wamin-mishidannao tuma. Usha'apanum kau'an waunao wuru'u Tominkaru choochiniz. Uruu Tominkaru karikaonan'oraz ukakupauzon. Na'iki wamishidan ida'an, dadara wazaamatapan na'iki wakazannaatapan wuru'u kaimana'o, na'iki mishi'oraz kuwai upana'ada-ka'o ai.

¹⁶ Aonaa turuu pidan kian aonaa mishi'o mani na'iki aonaa umanawunu'o mani Tominkaru sha'apataniaz aimakaan, aona'oraz zii uaitapa-kidauzon kiwiin. Wuru'u uaitapa-kidaniaz wa'ati kai, wamishida-kinaa nii na'iki waaitapa-kinaa nii uruu. Kaikapa'o wuru'u Tominkaru aitapa-kidanuz wa'ati mishi'o aimakaan: Uaidinan imi'i baara'a, pidan nii.

Kaimana'o Doronaa tukapa-kidan mishi, kaimana'o manawun uruu,

na'iki mishi usha'apatan ipai aimakaan sakitapa pa'idiwaru.

Na'iki angelnao, itukapa kapam uruu.

Kuwai makon udau'an ipai amazada kawana'ati.

Uruu idi ipai amazada kawana'ati,

pidannao mishidan na'iki izaaamatan uruu panaobanaa nii.

Udauna'an Tominkaru na'akan naazu aokazi iti.

4

Mariidapa'o patominapa-kidan pidannao

¹ Mishi kaimanaiman sha'atii Kaimana'o Doronaa kowaadauzon, diina'iti'i kaina'a'o nii pabi'i kida pidannao, mishidainauz, marina'atan nii wuru'u pamishidanuz mishi'o kuwai. Na'iki imishidan ni'i naa oia'o doronainao mariidin-kinaa kida, na'iki ida'anan ni'i naa wuru'u oiainao tominapa-kidani kidaz.

² Aizii wuru'u na'apa kida'oraz kuwai, uruu wunao na'akapani'i mariidamikinao kidaz. Mainaabata-kariwaiz naa kaiman kida'o di'itinanapa-karu izowau iki, na'apa chipirari wiichada-kariwai mainaabatani kawanu'oraz naa.

³ Aizii wuru'u na'apainauz pidannao, ikian aonaa turuu mazida-karu, na'iki ikian, kaina'a pabi'i kida aimakaan aonaa ukashaapa-ka'o unika-ka'o. Mazan ipai wanyukunui wuru'u aona'oraz ikashaapan unika-ka'o, Tominkaru tomanii pa'idiwaru wuru'u nika-karu nii. Mazan mishidainao, wuru'u aitaapainauznaa pa'an mishi'o parada-karu, turuu inikan sha'apa'oram wanyukunui, patorinapa-kidan dauna'anazu.

⁴ Mishi ipai Tominkaru toman aimakaan kaiman pa'idiwaru. Ukau'an aonaa turuu sha'apa'oram wanyukunui mana'idiapa-ka'o. Mazan ipai wuru'u wanyukunui kidaz, unika-ka'o nii utoriinapa-kida-ka'o dauna'an.

⁵ Usha'apanum kau'an Tominkaru paradan, na'iki toriinapa-karu ida'ana'o wuru'u, kaiman Tominkaru tukapan sha'apa'oram wanyukunui nika-ka'o.

Christ Jesus pitoru manawun

* 3:11 idaiaronao oo "zunnao, kaminka'uupa'o mishidainao."

⁶ Aizii pukowaadapan an ipai wuru kida dau'ana'a mishidainao ati, mishi'o nii pugaru kaimana'o pitorui Christ Jesus ati. Wuru'u kuwai kida pumishidaniaz na'iki puda'ananiaz ma'ozakadan nii punyukunuu powa'a zii.

⁷ Mazan aonaa pa'an ðaipan punyukunuupan na'iki puda'anan wuru'u kotu'u kida'oraz kuwai madiwautapa-ka'oraz karikaonan, aonaa Tominkaru di'iki'o mani. Mishi'oraiman putominapa powa'a zii pusha'apatin kizi pa'an Tominkaru aipan kawana'ati.

⁸ Mishi pidan ikoda kaimana'o aimakaan pa'ati, uikoda pama'ozaka-kinnaa nii, padimatinan na'iki pama'ozakainpan ida'an. Mazan pidan ma'ozakada'o panyukunuu Tominkaru dau'ati, uikodan nii aimakaan powa'a'o zii manawun ukaimanan ipai wuru aia'a ba'oran aimakaan kidaz. Uruu ida'ana'o nii pa'an uikodan kaimana'o mashaapa-karu kai, na'iki diina'iti'i Tominkaru tuma.

⁹ Mishi'o wuru'u di'oraz parada-karu kida'a. Marii kizi umishidanuzu kaimanaiman.

¹⁰ Mishi kasha'apannaa na'iki dadara wakaudin. Usha'apanum kau'an waaitapa na'iki wamishida tuukii, kaina'a'o nii na'apainim wamakon wamashaapa'anan pa'an Tominkaru tuma, wuru'u karikaonanu'oraz ukakupauzon. Uruu wuru'u ipai pidannao kazannaatin-kinnaa ni'oraz, na'iki kazannaata'oraz ipai wuru'u mishidainaoz Christ.

¹¹ Aizii pukowaada'a naa, na'iki putominapa-kida'a naa pidannao ipai wuru dau'ara parada-karu na'iki kakinaorii kidaz.

¹² Mana'a pukashadapa-kidina'ana'a pupa'inan idi zii. Mishi'oraiman, putukapa-kida kaimana'o pukadz mishidainao ati, puparadan ida'an kaiman, na'iki putukapa-kida i'ati kaimana'o mashaapa-karu, na'iki putukapa-kida i'ati pukamarainapanun, na'iki putukapa-kida kapam wuru'u pumishidanuz, na'iki putukapa-kida i'ati na'apam putaapain kaiman ipai oia'o ai.

¹³ Atii ðkaawan na'iti, karikaonan puaitaapa saada-kariwaiz kida Tominkaru paradan ipai pidannao ati na'ii, ikasaba'uinpan kawana'ati. Na'iki pukowaada i'ati kaimanaiman na'apa'oram wuru'u parada-karu kida kianuz. Na'iki putominapa-kida kizi'i naa ipai wuru'u pidannaouz, i'asha'apatin kizi'i naa ipai parada-karu kawana'ati.

¹⁴ Mana'a pumarina'ata'ana'a kaimana'o aimakaan tawuru'u Tominkaru taauzionaz na'apa pukaudin-kinnaa nii, prophetnao ida'ana'oraz ukowaada-kida-ka'o, tawuru dono'o choochi zowaunaanoo toriinapa-kidauzon na'iki imuudauzon dono'oraz paka'u pu'ida'ati.

¹⁵ Ukau'an putiwautina'a naa na'iki pusha'apatina'a naa na'ii ipai wuru kawana'ati'i, kakinaorii kidaz saada-kariwaiz pu'ati. Marii kizi ipai pidannao tukapan pukaudin-kizi tuubarudin.

¹⁶ Puaitapin pa'i kaiman pumashaapa, pukuwaa na'iki putominapa-kidan kawana'ati pidannao. Pakawan pusha'apatin wuru kawana'ati'i pusha'apaapauzonii kidaz. Usha'apanum kau'an, pusha'apatinan an ipai ukawana'ati, pukazannaatinan nii, na'iki pukazannaatan nii wunaou'u abatainao kidaz pukuwaa.

5

Kakinaorii mishidainao dau'ana'o

¹ Mana'a pukashadakowaua'ana'a tunarunao-tinpa'ora'a naa pidan, putukapan an usha'apatan dikauda'o aimakaan. Mishi'oraiman puparada na'iki pukakinoo uruu kaiman, na'iki kona'ia'o ida'an, na'apa puparadauzon kawan pudaru ati. Aizii pa'inainao daonaioranao ati na'apa kapam puparada, kaimana'o ida'an, na'apa puparadauzon na'iki pukakinaowauzon kawan pu'inawuzunao.

² Aizii putukapan an zunnao, maskonnao-tinpainao kida'a naa sha'apatan dikauda'o aimakaan, puparada na'iki pukakinao idyaun kaiman kona'ia'o ida'an, na'apa puparadauzon kawan pudaro ati. Aizii pa'inainao zunnao sha'apaapan an dikauda'o aimakaan, na'apa'o nii kapam puparadan i'ati, kaimana'o, na'iki kona'ia'o ida'an. Na'apa puparadauzon, na'iki pukakinaowauzon kawan pudadakoonao kaimana'o ida'an, aonaa madoronaa-daun mani.

³ Pukamunan-kida, na'iki kaiman putaapa zunnao wuru'u mawakainauznanoo idaiarunao, mashaapainaoz pa'ida'a na'iki paba'oran manawun.

⁴ Mazan aizii mawakaiba odaiaru kaudainoun an zii, na'iki okatakaannaoun an zii, marii inao kataapan oroo. Marii kizi inao tukapa-kida kiwiin pidannao ati, na'apam mishidainao taapan pairibannao. Na'apa'o ida'an kizi itukapa-kidan na'iki ikawadauntan powaa iti wuru'u idaronao na'iki iko'okoonnao sha'apatauzonii kidaz i'ati kotua'a naa. Usha'apanum kau'an tuukii Tominkaru konaukii-kidan patukapan na'apa kida'o aimakaan sha'apata-ka'o.

⁵ Aizii zun mawakaiba odaiaru, mashaapaibazo pa'ida'a na'iki paba'oran manawun, aonaa kanom ba'oran kaina'a kaminka'uta'o nii oroo. Uruu idi odopian na'iki otaapan

panyukunu sooo bauda'apa Tominkaru ati karikaonan. Ipai kamoo na'iki ipai maruta'o otorinpan kawana'ati, opishaan u'ati pakaminka'uta-kaoo.

⁶ Mazan aizii zun wuru'u mawakaibazo naa odaiaru mashaapan an madoronaa-daun, mawaka'o kawana'ora'a naa otukapa-kaoo padoronaa ii, okakupan pu'u padamata.

⁷ Ukau'an pukowaada i'ati ipai wuru'u di'oraz kakinaorii kida'a. Aonaa kizi i'sha'apaapan oo itukapa-kidan dikauda kida'o pakaduz, aonaa kizi kapam ikadakotin-kida-kaoo.

⁸ Mazan aizii na'ia'oram pidan mishida'o, aona'o utaapa'azon pairibannao, aitaniiiman umataapa'azookan an padaro oo pako'okoon manawun, uruu tanawatina'ora'a naa pamishidan ai wuru'u na'apa'oraz pidan. Uruu idi udawun iti'ora'a naa manawun uruu wunao aia'a pidannao mamishida-kainauz.

⁹ Mazan aizii zunnao, aona'oraz zii imaskonnaoun tuukii, wuru'u mawakainao kidaz naa idaiarunao, aonaa pa'i pa'an pusaada'ana'a i'uu. Sooo wunao pa'an pusaada, ikodainauz-naa 60 wunu. Baukapa'oraz omazidauzon,

¹⁰ Na'iki kaimana'oraz okaduz aitapa-kaoo. Na'iki kaimana'oraz kapam odyaupaitan ipai paudainao. Na'iki konaukii-kidauzooz na'iki karikaonanuu'oraz onaubauzon tawarainao kaawan padapu ati. Na'iki taapaibazo ipai mishidainao kaiman, na'iki chikauzooz ikidiba i'kaawan an odapu ati. Na'iki kaminka'utauzooz pidannao, dopitainao na'iki kasha'oratinainao. Na'iki wuru'u sha'apatauzooz sooo kaiman kida'o pa'idiwaru aimakaan.

¹¹ Mazan aizii zunnao, aona'oraz zii imaskonnaoun kida tuukii, wuru'u mawakainauz-naa idaiarunao, aonaa turuu pa'an i'uu saada-kaoo zii. Panaadon kaina'a'o nii zii idi'itinpan daonaiora dau'u na'iki pamazidan dau'u. Na'apa'o ida'an itanawatinan Christ ai.

¹² Na'iki uruu ida'an itukapa-kidan na'apam imariidan karikaonan paparadan, pakiauzon kawana'ati u'ati kiwiin.

¹³ Na'iki aona'a naa kanom i'sha'apata'azon, sooo ichi'ikina'azon karikaonan, na'iki ikadakotinan ba'orainao dau'u. Na'iki iaitapa'azon ba'orainao sha'apaapanii dau'an, na'iki ikadakinapa-kidan ipai aimakaan pidannao sha'apaapanii kida, wuru'u aona'oraz padamata turuu ikowaadapan.

¹⁴ Ukau'an okian, marii pa'an imazidan wuru'u aona'oraz zii imaskonnaoun tuukii, aizii ikaudanin an uruu itaapan ni'i naa paudainao, na'iki itaapan ni'i naa padapu kaiman. Aizii imashaapan an na'apa, aona'o nii to'oratinainao wa'ati ikodan dikauda'o pakadakin-kidainaa nii waunao.

¹⁵ Usha'apanum kau'an kaina'a'a naa ba'oran zunnao mawakainauz-naa idaiarunao, tanawatinan na'iki ida'an naa Satan.

¹⁶ Mazan aizii na'ia'oram zun mishida'o, na'iki kaina'a'o oiribannao mawakainau'u naa idaiarunao, marii otaapan oo okaminka'utan idyaun. Aonaa kizi ba'oran mishidainao mizidinan idau'an. Marii kizi pa'an mishidainao taapan, na'iki kaminka'utan wuru'u mairibanu'oraz na'iki pa'ida'a'oraz manawun imashaapan.

¹⁷ Aizii choochi zowaunaanao, wuru'u kaudinainauz kaiman, pakazowautapan dau'u choochi. Marii kaiman zoobaba itaapa-kaoo, marii ikawinipinaata-kaoo powa'a zii, aitaniiiman wuru'u kaudinainauz manawun dadara, pakowaadapan dau'u Tominkaru paradan, na'iki dadara kapam ikaudinan itominapa-kidan pidannao Tominkaru paradan kawana'ati.

¹⁸ Usha'apanum kau'an saada-kariwai Tominkaru paradan kian, "Mana'a udo'otauzo'ona'a tapi'iza dako, poroom aka dakazaapa-kida-kaoo an u'ati." Na'iki "Kanom kaudina'o marii ukawinipinaata-kaoo."

¹⁹ Mana'a punyukunuupa'ana'a puabatan an pidan kowaadan choochi zowaunaa sha'apatan dikauda'o aimakaan. Sooo mishi puabatan an zii na'apauda'um pidannao di'iki, dya'utam oo idikinauda'u pidannao, tukapainao manawun, kakuwaapan an zii udau'u.

²⁰ Uruu dauna'an turua'a naa pa'an puparadan oo pukakinaowan uruu, ipai mishidainao abatapan pu'u. Marii kizi kapam ba'orainao kichana'ikin pasha'apaapan ai na'apa kida'o oia'o.

²¹ Tominkaru, na'iki Christ Jesus na'iki kaimana'o angelnao abatapan pu'u okia'azon pu'ati. Tuukii manawun oiaipan puizo'atin wuru'u di'oraz kakinaorii kida'a. Aonaa kizi pukazannaatan pabi'i kida pidannao, wuru'u pumarainapaniinaouz, i'sha'apatan an oia'o. Mazan marii kizi pukakinaowan ipai pidannao patumaaka na'iki sakitapa parada-karu kawana'ati.

²² Mana'a puzaamata'aka'ana'a kadiman manawun pidannao kazowautapa'o nii choochi. Na'iki aonaa pupatumaaka-dina'ana'a pidannao tuma i'sha'apaapan dono oia'o. Pumashaapa kaiman, aonaa pu'oiipa'ana'a.

²³ Mana'a pa'i putuza'ana'a wunu pa'idiwaru, putuza masakauda'u kida wine putoba kaziwan idi. Usha'apanum kau'an mapuda manawun pukarinaapatinauzon.

²⁴ Kaina'a pabi'i kida pidannao kaiman-daun ū'oi'an tukapa-ka'o, aonaa na'itim udizaka-o. Na'iki ipai pidan aitapan pataka'uta-karu nii ū'yaun. Mazan kaina'a ba'orainao ū'oi'an tukapa-ka'o nii oo uaidinan nii diina'ti zii'i ū'kootowapa-kida-ka'o dono.

²⁵ Na'apa kapam pabi'i kida pidannao wuru'u sha'apatauzonao kidaz kaimana'o pa'idiwaru aimakaan. Kaiman-daun ū'kaimanan tukapa-ka'o, na'iki ba'orainao aonaa ū'tukapa-kidan pakaimanan, mazan aonaa na'itim ū'dizan wuru'u pakaimannuz.

6

¹ Mishidainao pidannao, torii-kariwainaoz poitoruinoo* nii, marii kaiman ū'mashaapan panaobanaano tuma. ū'itaapa kizi ū'dyaun umanawunu'o nii, aonaa kizi ū'kashadaputan oo ū'itaapan ū'dyaun na'apam karikaonan, aonaa kizi waTominkarun uu dakoapa-ka'o, na'iki aonaa kizi kapam kuwai wuru'u wakowaadapanii kidaz dakoapa-ka'o.

² Aizii wuru'u torii-kariwaiz poitorui, unaobanaitapan an mishida'o Christ, marii kaiman utaaapan oo ukauudin an u'ati. Aonaa kizi udikintapan oo ukashadapan uruu, uaitapan idi mishida'o kapam wuru'u unaobanaaz, na'apa paugaru kawan. Mazan kaiman kizi ukauudin an u'ati powa'a zii. Usha'apanum kau'an ukauudin an na'iki usha'apatinan ida'an kaiman, tuukii ukaminka'utan mishida'oraz panaobanaa umarainpan idi wuru'u panaobanaaz.

*Pidannao aipainao
diti'i sha'apauzi*

Ukau'an putominapa-kida na'iki pukowaadapa ipai wuru'u di'oraz kowaada-kariwai kidaz aimakaan pu'ati.

³ Aizii na'ia'oram pidan pana'iti'o utominapa-kidan pidannao, na'iki aona'o umishidan wuru'u mishi'o parada-karu wanaobanaa Jesus Christ di'iki'oraz. Na'iki aona'o umishidan sakitapa'o mashaapa-karu, wuru'u Tominkaru aitanii kawana'ati'oraz.

⁴ U'atadinpan udawunu'iti manawun wuru'u una'apanuz, aitapa'o nii manawun utaaipinpan mazan aonaa kanom uaitapan. Soo uaipan pakashadaakapan, uaipan pato'orataakapan oo padakoopaakan na'apa'oram parada-karu dikin ii karikaonan. Uruu idi utoman kishauziaaka-karu, na'iki kashadaaka-karu, na'iki mariidin-karu iribanii dau'u, na'iki dikauda'o di'itinapa-karu iribanii sha'apatanii kida dau'u.

⁵ Na'iki utoman kadakowaaka-karu pidannao tuma wuru'u aona'oraz kanom ū'aitapan, na'iki aona'oraz ū'mishidan. ū'itiiman pidan kasha'apauzi-kinaa nii wuru'u mashaapa-karuz Tominkaru aipan kawana'ati.

⁶ Mishi, kasha'apauz mani pidan, mashaapa'o Tominkaru aipan kawana'ati, soo uabaapan an taa-kariwaiz pa'ati.

⁷ Aonaa kanom wakaawa-kidan wuru' amazada baara ati'i. Na'iki aonaa kanom wana'akan wuru' amazada baara iki'i.

⁸ Ukau'an, wuru'u wawanyukunuu na'iki wakamichan waikodanii kidaz, turua'o wa'ati wuru'u.

⁹ Mazan aizii pidannao, wuru'u tuukia'oraz ū'aipan pakapuraatanun, mariaa-kidina'o nii ū'dyaun pabi'inaaka oia'o ati, na'iki ū'zaamata-kidinan wuru' ati'i panyukunuu sha'apata'azoonii dikauda kida'oraz. Na'apa'o ida'ana'o nii ū'waotan dikauda'o di'iti na'iki pataka'utin-karu di'iti.

¹⁰ Aizii wuru'u puraata marainapa-kaooz udawunu'iti manawun, buuda'o ipai pabi'inaaka kida'o oia'o, na'iki oia'o orodanaa manawun wuru'u. Kaina'a pabi'i kida pidannao tuukia'o manawun ū'di'itinpan soo puraata dau'u karikaonan. Uruu idi pana'iti'i naa karikaonan ū'nyukunuu, aona'a naa powa'a ū'di'itinpan mishida-karu dau'u. Uruu idi tuukii manawun ū'kasha'oratinan, ipai pabi'inaaka kida'o aimakaan sha'apan idi'i naa ū'ati.

Timothy ati'o kakinaorii

¹¹ Aizii pugaru, mashaapa'o manawun Tominkaru aipan kawana'ati, mana'a putaa-pada'ana'a oii kida'oraz sha'apan pu'ati. Putiwaitin pa'an kaiman kida'o dau'ati, wuru'u Tominkaru aiapanii kidaz usha'apata-ka'o. Na'iki mishi kizi pumashaapan kaiman, ma'ozaka kizi putaapan pumishidan. Na'iki putiwaitin tuukii putukapa-kida kizi mishi pusha'apatinan puparadan kawana'ati. Na'iki putukapa-kida pukamarainapanun tuukii. Na'iki putiwaaz kizi pudadaradan wuru'u kasha'apanna'o na'iki dadara kida'oraz aimakaan, sha'apa'o ni'oraz kida pu'ati. Na'iki kaiman kizi putaapan punyukunuu ipai pidannao ati.

¹² Ma'ozaka'a naa pa'i putaapa punyukunuu, putukapa-kida kizi mishi pugaru mishida'o manawun Christ. Puzaamata kizi oo puikoda kizi wuru'u karikaonan'oraz

* 6:1 torii-kariwai poitorui: Putukapa kaarita token ii Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

kakupa-kizai. Uruu ida'ati'o wuru'u Tominkaru zaamatanuz oo udapadanuz pugaru. Tawuru pukowaadauzon dono'oraz ipai pidannao abatapan pu'u na'apam pumishidan Christ tuukii, na'iki puzaamatan uruu punyukunuu naobanaa nii.

¹³ Aizii ōkia'azon pu'ati, Tominkaru taa'oraz kakupa-kinai ipai pidannao ati na'iki ipai aimakaanao ati, uruu abatapan pu'u ōkia'azon pu'ati. Na'iki Christ Jesus ma'ozaka'oraz ukakuwaapan padau'u, ukadishita-kida-kaō dono'oraz Pontius Pilate kanaapu ii. Uruu abatapan pu'u kapam ōkia'azon pu'ati aizii.

¹⁴ Ōaiapa ipai putaapan na'iki puizo'atin wuru'u parada-karu taa-kariwai kidaz pu'ati. Mishi kizi pusha'apatinan na'iki pumashaapan kaiman manawun ukawana'ati. Aonaa kizi dikauda'o abata-kaō pudau'u atii wanaobanaa Jesus Christ kaawan.

¹⁵ Aizii ukaawan nii kaina'iki Paainaa kawana'ati, Tominkaru aitanii kamoō kawana'ati'o nii wuru'u ukaawanuz. Tominkaru wuru'u konaukii-kida-kariwaiz, na'iki uruu bauda'apa umanawun na'iki kazowautapa'o ipai amazada na'iki ipai pidannao. Uruu tuubaru'o King ipai ba'oran kingnao ai, na'iki tuubaru'o Naobanai ipai ba'oran naobanainao ai.

¹⁶ Uruu bauda'apa aonaa umawakauzon, umashaapan kanada'o-karu ii manawun, aonaa turuu pidan kaawan na'iti. Aonaa kanom tukapauzon zii uruu, na'iki aonaa kanom ka'iitan patukapan uruu. Marii soo uruu bauda'apa umanawunu'o nii wataapan. Na'iki waaaitapa kizi soo uruu bauda'apa ma'ozaka'o nii karikaonan. Amen.

¹⁷ Pukakināo tuukii wuru'u kasha'apauzi-tinpainao kidaz manawun imashaapan kai. Aonaa kizi itadinpan pakasha'apauzi-tinpan ida'an. Aonaa kizi itaapan panyukunuu soo pakapuraatanun dau'ati. Mazan marii pa'an itaapan panyukunuu tuukii Tominkaru dau'ati, taa'oraz pa'an ipai aimakaan kaiman kida'o wa'ati, wakonaukii-kināa nii.

¹⁸ Pukakināo idyaun tuukii, marii kizi pa'an isha'apatān kaiman kida'o aimakaan ba'orainao ati. Na'iki karikaonan kizi isha'apaapan kaiman kida'o aimakaan na'iki minziwa kizi itaan aimakaan ba'orainao ati. Na'iki marii kizi minziwa ika'idiwaapan ba'orainao ati.

¹⁹ Aizii imashaapan an na'apa, ikasaba'ukan nii pa'ati umanawun na'iki kaiman kida'o aimakaan, pasaabaa-kināa nii pamashaapa kizi ni'i naa diina'iti'i aokazi ii. Udauna'an izaamatan nii kakupa-kinai, wuru'u mishi'oraz manawun kakupa-karu.

²⁰ Timothy, putaapa kaiman wuru'u kakinaorii, taa-kariwai kidaz pu'ati. Na'iki mana'a puturukadina'ana'a kadakoinapa-karu an madiwautapaka sodi kida'o aimakaan dau'u karikaonan. Wurū'u pabi'i kida pidannao dakotaniaz kaikin "aitapa-kinai nii manawun."

²¹ Usha'apanum kau'an kaina'a'a naa pabi'i kida pidannao, tuukii imishidan na'iki ida'anān wuru'u dakota-kariwaiz kaikin "aitapa-kinai nii manawun." Aizii imishidan idi na'iki ida'anān idi na'apa kida'o, tuukii ipozawatan wuru aia'a mishi'oraz padamata pamishidauzon.

Marii Tominkaru kamunanun ipai unao ati.

Itamautan Paul Kaaritan Timothy Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Paul saadan koshan kaarita Timothy ati. Usaadan wuru'u di'oraz kaarita'a, Rome iki'o, utaapa-ka'o dono'o taraa-kizai ii. Na'apain uaitapa aona'o ni'i naa powa'a pakodita-kida-ka'o taraa-kizai iki. Uaitapa na'ia'o ni'i naa pazowii-ka'o. Uruu idi tuukii uaipan pakaminka'utan na'iki pama'ozakadan Timothy nyukunuu. Usha'apanum kau'an, Paul mawakan dauna'an Timothy'o ni'i naa kaudin uwadaun nii, na'akapa'o ni'i naa Kaimana'o Kuwai ipai wiizai kawana'ati. Uruu idi'o wuru'u tuukii Paul aipan pakakinaowan Timothy powa'a zii.

Aizii pakaaritan ida'a, Paul kowaadan naa u'ati na'apam nii choochi kazowautapa-ka'o. Na'iki ukian u'ati, mana'a pukashaapa'ana'a mariidamikinao tominapa-kidan pidannao, pana'iti'oraz karikaonan ikuwaa kida. Na'iki ukian u'ati, mishi pa'i kaiman pumashaapa, puizo'ati ipai wuru'u mishi'oraz tominapa-kinai, wuru'u kakinaorii taa-kariwai kidaz waunao ati, mishidainaoz Jesus Christ.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kizi 1:1-2

Timothy ma'ozakada-ka'o 1:3—2:13

Timothy kowaadapan mishi'o kuwai 2:14—4:5

Paul saadan padaua'o 4:6-18

Kaarita katokonota-ka'o 4:19-22

¹ Di'oraz kaarita oġaru Paul di'iki'o, Christ Jesus zaamataniaz apostle nii Tominkaru aipan kawana'ati. Uzaamatan oġaru kowaadapa'o nii, tawuru'u Tominkaru kowaadazoniaz pataa'azon karikaonanu'o kakupa-karu, wuru'u Christ Jesus ida'ana'oraz.

² Osaadan di'oraz kaarita'a, pugaru Timothy ati'o, omarainpaniaz, na'iki odaniitapaniaz. Marii Tominkaru waDaruz, na'iki Christ Jesus wanaobanaa kamunanun pu'ati, na'iki ukamunan-kida kizi pugaru, na'iki utaa kizi punyukunuu kaiman-kinaa nii.

Paul ma'ozakada'azon daua'o Timothy nyukunuu

³ "Kaiman manawun pugaru," oġian Tominkaru ati pugaru dau'an. Uruu ati'o wuru'u oġaudinanuz, oġyukunuu kaimana'o di'iki. Na'apa'o kapam kotua'a naa oġokozu-daunnao nyukunuu ikaudinauzon u'ati. Karikaonan da'i oġyukunuitapan pugaru oġtorinpan kawana'ati Tominkaru ati, ipai kamoo na'iki ipai maruta'o.

⁴ Pakawan kapam oġyukunuitapan tawuru'u puzaadazonuz oġdawu'ati. Tuukii oġtukapa'azon pugaru, oġyukunuu konaukii-kinaa nii.

⁵ Karikaonan oġyukunuitapan na'apam putukapa-kidan mishi'o mishida-karu. Mishi puko'okoon Lois tuukii manawun omishidauzon, pudaro Eunice na'apa kapam tuukii omishidan. Na'iki oġaitapa na'apa'o kapam wuru'u pumishidanuz ina'o mishidan kawan.

⁶ Uruu idi oġkia'azon pu'ati, aizii ma'ozakaimana'a naa pa'i pukaiwaa tawuru'u kaimana'o aimaakan Tominkaru taazoniaz pukaudin-kinaa nii, oġmuudazon dono'oraz oġka'u pu'ida'ati.

⁷ Mishi Tominkaru taan Kaimana'o Doronaa wa'ati, aonaa wakichana'iki-kinaa ni'o mani. Mazan ma'ozakada'o nii pa'an waunao, ma'ozaka kizi wash'a'apatan wakaudin-kizi Tominkaru ati. Na'iki wamarainapa-kinaa ni'o ipai pidannao, na'iki watuuda-kinaa nii wanyukunuu wash'a'apata'azon ai oia'o.

⁸ Ukau'an mana'a putaria'ana'a pukakuwaapan wanaobanaa Christ dau'an. Na'iki mana'a kapam pukiba'azoo-kida'ana'a oo putaria'ana'a pukowaadan wuru'u oġaru, pumin-kaudin taratapa-kaoz taraa-kizai ida'a, Christ dikin ii. Mazan marii kapam pupataka'uta-ka'o oġaru kawan, pukowaadapan dikin ii karikaonan Kaimana'o Kuwai Jesus dau'u. Tominkaru taan nii punyukunuu ma'ozaka-kinaa nii

⁹ Uruu Tominkaru wuru'u kazannaata'oraz waunao wapataka'uta-ka'o ai wa'oian dikin ii. Na'iki uruu wuru'u dapada'oraz waunao pa'ida'ati, papidanannao nii. Mazan aonaa wash'a'apatan dikin ia'o mani kaimana'o aimaakan wuru'u ukazannaatanuz na'iki udapadanuz waunao pa'ida'ati. Soo paaipan ati'o karikaonan, wuru'u ukaimananuz manawun waunao ati. Mishi kotu'u, amazada sakadinan ua'ii, udakotan wuru'u pakaimannuz wa'ati, padyuudan ida'an Christ Jesus.

¹⁰ Aizii di'i, watukapa'a naa umishiinan, Christ Jesus wakazannaatapiki kaawan ida'an wuru' amazada baara ati'i. Ukaawan umainaabata'awan naa wuru'u wakichana'iki-tinanuz mawaka-karu ai. Aizii wuru'u Kaimana'o Kuwai, Christ dau'oraz, uruu ida'an

waaitapan karikaonanuo'o nii pa'an wamashaapan utuma. Wakananaata-kaoo nii pa'ina'o idi'i naa diina'iti'i, na'iki aona'o ni'i naa powa'a wamawakauzon.

¹¹ Aizii Tominkaru zaamatan o'garu, padyuudan ni'o, na'akapa'o nii wuru'u Kaimana'oraz Kuwai ipai amazada kawana'ati. Na'iki kowaadapa'o ni'i naa kaimana'o kuwai Christ Jesus dau'u. Na'iki otominapa-kida kizi pidannao uaipan kawana'ati.

¹² Uruu idi okaudinan o'dyuuda-kaoo kawana'ati, mazan uruu dikin ii opataka'uta-kaoo atii di'i otaratapa-kaoo. Mazan aonaa okiba'azoo-kidan wuru'u otaratapa-kaooz da'a'a. Usha'apanum kau'an oaitapa kaimanaiman kanom wuru'u omishidapaniaz, na'iki oaitapa, mishi'o nii kaiman utaan ipai wuru'u taa-kariwai kidaz aimakaan o'ati.* Utaapan niiz kaiman, atii diina'iti'i pidannao tiwaa-kidapa-kaoo dono'o naa.

¹³ Aizii tawuru'u mishi'o kuwai, okowaadapauzoniaz pu'ati, putominapa-kinaa nii. Mana'a pumarina'ata'ana'a kidaz, ma'ozaka putaapa punyukunuu udau'ati, putominpa'a naa u'idi'iki. Na'iki pakawan putaapa wuru'u pumishidanuz, na'iki wuru'u pukamarainapanuz puzaamatanin idi'i naa Christ Jesus di'iti.

¹⁴ Kaiman pukazannaatapa wuru'u kaimana'o kuwai taa-kariwai kidaz pu'ati, upana'ada-kaoo ai. Ma'ozaka pukazannaatapaz, Kaimana'o Doronaa kaminka'utan ida'an pugaru. Uruu mashaapa'oraz wanyukunuu ii.

¹⁵ Puaitapa na'apam mishidainoo pidannao, wuru'u Asia iainao kidaz wa'akan o'garu o'ba'oran, atii Phygelus na'iki Hermogenes na'apa kapam iwa'akan o'garu.

¹⁶ Otoriinpan marii kizi wanaobanaa kamunanun ipai Onesiphorus iribannao ati, wuru'u udapu iainao kidaz. Usha'apanum kau'an, uruu da'i wa'atiizo, ukaminka'utan o'garu, aata mishi okonaukia'akan. Aonaa ukiba'azoo-kidan o'garu, otaratapa-kaoo pu'ati.

¹⁷ Aizii ukaawan dono da'ati'i Rome ati, tuukii udorotinan o'dau'u, atii uikodan o'garu.

¹⁸ Marii wanaobanaa kamunanun tuukii uruu ati diina'iti'i, pidannao tiwaa-kaoo dono'o naa. Puaitapa na'apam tawuru'u ukaminka'utauzonuz kapam o'garu tuukii Ephesus ii.

2

Pidan kaimana'o usoldyaa-tinpan Christ Jesus ati

¹ Aizii pugaru odani, ma'ozaka pukaudin na'iki ma'ozaka putaapa punyukunuu wuru ida'ana'a Christ Jesus taaniaz puma'ozaka-kinaa nii, pakamunanun idi'oraz manawun utaan pu'ati.

² Aizii tawuru'u puabataniid kidaz okowaadan iriba pidannao abatapan pu'u, pukowaada'a naaz pidannao ati dyautainao kidaz inyukunuu Tominkaru paradan dau'ati. Marii kizi itominpan kaiman, na'iki inao kizi zaamata-kaoo, tominapa-kida'o ni'i naa kapam ba'orainao pidannao, ipai wuru dau'a'a paabataniid kidaz parada-karu.

³ Marii pubaiaapa pusha'apata-kaoo o'garu kawan, Christ Jesus dikin ii. Na'apa kizi pugaru kaimana'o soldyaa kawan. Kaimana'o soldyaa makon nii minziwa, ubaiaapa'anan kasha'ora'o mizaataaka-kizai iti.

⁴ Aizii soldyaa kaudin-kizi taa-kaoo an, usha'apatan nii kaiman wuru'u unaobanaa taaniaz ukaudin-kizi nii. Usha'apanum kau'an kaiman uaipan panaobanaa nyukunuu. Aonaa turuu uturukadinan ba'oran kaduz kaudin-kizai dau'ati, wuru'u pana'a'oraz soldyaa kaudin-kizi kida ai.

⁵ Aizii dimaba'o pidan, uaipan an pazaamatan wuru'u konaunama'o aimakaan taa'azoo-kariwaiz, mazan aonaan an udiman kakinaorii kawana'ati, aona'o nii turuu uzaamatan wuru'u taa'azoo-kariwaiz dimaba'o pidan ati.

⁶ Aizii pidan wuru'u kaudina'oraz dadara pazakapun ii. Na'iki upaoriba aka dyuuan dono'o naa, uru'o nii kiwiin ka'idiwain wuru di'iki'i papaoriba aka kidaz.

⁷ Pudi'itapa kaimanaiman wuru'u aimakaan okowaadaniid kidaz pu'ati. Wanaobanaa kaminka'utan nii pud'i'tinpan, na'iki utaan nii puaitapa-kinaa nii.

⁸ Karikaonan punyukunuitapa na'apam Jesus Christ, David takaan-daunuz, kadishita-kida-kaoo pabaaranaa iki. Uruu wuru'u okuwaa ni'oraz, okowaadapan Kaimana'o Kuwai udau'u.

⁹ Aizii okowaadapan idi wuru'u Kaimana'oraz Kuwai, opataka'uta-kaoo tuukii udikin ii. Atii otaapa-kaoo taraa-kizai ida'a watuudinapa, na'apa pidan sha'apata'o kawan dikauda'o manawun aimakaan. Mazan Tominkaru Paradan aonaa turuu uwatuda-kaoo.

¹⁰ Aizii wuru'u obaiatinanuz kaikapa'a Tominkaru pidannao dikin ia'o uzaamataniniao kidaz. Okowaadapan i'ati kaimana'o kuwai, oaipan idi ikazannaata-kaoo pamishidan ida'an Christ Jesus. Na'iki oaipan idi imashaapan karikaonan Tominkaru tuma umashaapa-kizi ii, wuru di'ia'a konaunama'o na'iki kanada'oraz manawun.

* 1:12 wuru'u taa-kariwai kidaz aimakaan o'ati oo "wuru'u o'taanii oo o'sha'apatanii kidaz aimakaan u'ati."

¹¹ Aizii di'oraz parada-karu ida'a, mishi'o kiauwo-karu:

Aizii wamarina'atan an wa'oian kaiman-daun,
na'iki wataapinan an mawaka'o kawan Jesus tuma, wa'oian dikin ii,
mishi'o nii pa'an wakakupan karikaonan utuma.

¹² Aizii wabaiatan an wuru'u pidannao pataka'utanuz waunao.

Mazan diina'iti'i wakazowautapan nii utuma, unaobanai-tinapa kizi ii.
Aizii wakian an, "aonaa mishi'o mani uruu" oo "aonaa wamishidan uruu,"
na'apa'o nii kapam una'apan wadau'an, "aonaa ðaitapan ñao,"
ukian nii Tominkaru ati.

¹³ Aizii wamasha'apatinkan an waparadan kawana'ati.

Mazan uruu pakawanu'o nii pa'an usha'apatinan paparadan kawana'ati.
Usha'apanum kau'an aonaa na'apainim umamishiauzokan paparadan.

Mishi'o kaudin-karu kaiman Tominkaru ati

¹⁴ Karikaonan pa'i punyukunuu-kida ipai wuru'u parada-karu kidaz, wunao ati'i tominapa-kida'o ni'oraz pidannao. Ma'ozaka pukakinao ðyaun Tominkaru abatapan pu'u. Aonaa kizi ikashadaakan sha'apa'oram parada-karu sodi kida dikin ii karikaonan. Aonaa kanom kaimana'o ikoda-kaoo kashadaaka-karu an na'apa kida'o parada-karu dau'an. Soo upozawaabi'ii-kidan naa karikaonan ipai pidannao, wuru'u abatapainao kidaz kadakotinkaru na'apa.

¹⁵ Ma'ozaka putiwain, putukapa-kida kizi Tominkaru ati mishi kaiman na'iki saki-tapa pusha'apatan pukaudin-kizi u'ati. Aonaa kizi puba'azootin-kida-kaoo pukaudin-kizi dau'an. Mazan mishi kizi pa'an putominapa-kidan pidannao kaiman na'iki sakitapa, wuru dau'a'a, mishi'oraz kuwai, Tominkaru di'iki'oraz.

¹⁶ Mana'a pa'i puturukadina'ana'a kadakoinapa-karu an dikauda sodi kida'o parada-karu dau'u, wuru'u madiwaitapa-ka'oraz karikaonan. Usha'apanum kau'an pidannao wuru'u kadakoinpainao kidaz na'apa'o dau'an, ña'apainpan nii wuru'u atii ñanawatinan powa'a zii Tominkaru ai na'apa kida'o dikin ii karikaonan.

¹⁷ Aizii wuru'u ñtominapa-kidanuz pidannao na'apa, una'itin utuubarudinan wuru'u, atii iriba'o nii upataka'uan pidannao. Na'apa'o nii u'udarudin bishoi kawan, wuru'u bishoi unikan nii pidan mada atii u'udarudin.

Kaina'a dya'utam daonaioranao wunao bii a'a, na'apainau'u naa. Hymenaeus na'iki Philetus kia'o ñ'u.

¹⁸ Na'iki ñao aona'a naa powa'a ñmishidan wuru'u mishi'oraz tominapa-kinai, Tominkaru di'iki'oraz. Uruu idi ñmariidapan naa pidannao, ikowaadapan naa ñ'ati, kadishita-kida'aka-kaoo'a naa mishidainao pamawaka-kizi iki. Ikowaadapan idi na'apa kida'o, iriba ñpozawaabi'ita-kidan pidannao nyukunuu. Uruu idi aona'a naa ñaitapan na'ia'oram naa pamishida.

¹⁹ Mazan kaina'a mishi'o parada-karu Tominkaru di'iki'o. Aona'o nii na'apainim pidan pana'adan wuru'u uparadan kidaz. Kaikapa'a wuru'u uparadan kiauwozuz: "Naobanai aitapanii na'ia'oram pidannao zaamataninao pa'ida'ati." Na'iki ba'oran uparadan kian, "Ipa'i pidannao wuru'u kowaadainaoz pazaamatan Christ pamaabanaa nii, marina'a naa ipai ñanawatinan, na'iki ñmuudan wuru'u oii kida'oraz aimaakan ñnaudapauzonii kidaz pasha'apaapauzon."

²⁰ Kaina'a umanawun kida'o kabaunnao, unazo ii kaina'a toma-kariwai pabi'inaaka kida'o boonnao, kooonao, na'iki parapinao. Pabi'i kida ñtoma-kaoo gold idi na'iki silver idi. Ba'orainao kida toma-kaoo kubai idi na'iki atamun idi. Aizii wuru'u toma-kariwainao kidaz, pabi'i kida ukaiwaa-kaoo, umanawunu'o aimaakan sha'apaapa-kaoo dono'o nii. Ba'orainao kaiwaa-kaoo nii na'apam karikaonan.

²¹ Aizii pidan, na'apa kapam. Na'ia'oram pidan saabaan an panyukunuu ipai oia'o ai, Tominkaru kaiwaan niiz umanawunu'o sha'apainapa-karu dono kida, usha'apanum kau'an utainan idi panaobanaa ati. Na'iki Tominkaru kaiwaan nii uruu sha'apata'o nii kaimana'o na'iki umanawun kida'o pa'idiwaru aimaakan pa'ati.

²² Aizii ipai aimaakan wuru'u punaudapauzonii kidaz pusha'apaapan pupa'inan dono, marina'a naa. Mana'a naa putaaina'ana'a, na'apa kida'o aimaakan ati. Mishi'oraiman puma'ozakada'a naa punyukunuu, mishi kizi pumashaapan kaiman, na'iki mishi kizi ma'ozaka putaapan pumishidan, na'iki mishi kizi pukamarainapanun, kaiman kizi kapam putaapan punyukunuu pidannao tuma, wunaou'u kaimana'oraz pa'an ñtaapan panyukunuu. Panyukunuu kaimana'o di'iki'oraz pa'an ñtoriiñpauzon Naobanai Jesus ati.

²³ Mazan na'apainim kashadaaka-karu an, parada-karu oo kanom sodi kida dau'an, wuru'u mazanu'o oo madiwautapaka kida'oraz karikaonan, mana'a punyukunuupa'ana'a na'apa kida'o sha'apaapa-kaoo, munapo pumashaapa na'apa kida'o

ai. Usha'apanum kau'an puaitapa kaimanaiman wuru'u na'apa kida'oraz aimakaan, toma'o karikaonan to'orataaka-karu oo zunaapaaka-karu.

²⁴ Aizii pidan, wuru'u Naobanai Jesus poitoruitapaniaz, aona'a naa turuu uzunaa-paakan, mazan marii pa'an ukaimanan ipai pidannao ati. Na'iki marii kizi utominapadidan pidannao kaimanaiman, na'iki aonaa kizi ukashadinan.

²⁵ Na'iki uru'o nii kakinoota pidannao, wuru'u dikintapainao, na'iki kashadainao kidaz ukuwaa, ukakinaowan nii idyaun kaiman, kona'ia'o ida'an. Panaadon bauda'apa kamoo Tominkaru aipan ati, ipana'adinan nii zii wuru aia'a pamamishidakanuz, na'iki wuru aia'a padi'itinpanuz pana'iti kida. Uruu dono'o nii zii itaitapan na'iki imishidan wuru'u mishi'oraz kuwai, Tominkaru di'iki kida'oraz.

²⁶ Na'iki uruu dono'o nii zii itaitapan udikaudan wuru'u pasha'apaapauzonii kidaz aimakaan, Uruu idi ikazatinan ni'i naa Satan mariidapan ai paugaru. Uzaamatapauzonii idyaun kaimanaiman. Na'iki ipai iizo'atiizon wuru'u Satan aipauzonii kidaz usha'apata-ka'o pa'ati.

3

Amazada ikoda'anan di'iti'o patokon

¹ Aizii puaitapa kizi'i naa pa'i, diina'iti'i amazada ikoda'anan di'iti'i naa patokon, dadara'o ni'i naa na'iki kasha'apanna'o ni'i naa, kaimanainao pidannao ikodan mashaapa-karu, oiainao pidannao bii an.

² Tuukia'o ni'i naa pidannao marainpan pananaa, iaipan nii ipai aimakaan soo pa'ati karikaonan. Tuukia'o nii pidannao marainpan puraata, iaipan nii puraata soo pa'ati karikaonan. Tuukia'o nii pidannao atadinpa'azon, pasha'apatanii aimakaan kida dau'an. Na'iki tuukia'o nii pidannao taapina'azon umanawunu'o nii ipai ba'orainao ai. Na'iki pidannao dakomikitinan nii, dikauda kida'o ida'an. Na'iki tuukia'o ni'i naa pidannao dikintapan padaronao oo padarunao. Na'iki aona'o ni'i naa pidannao konaakii-kidan aimakaan taa-ka'o pa'ati. Na'iki aona'o nii idi'itinp'a'azon Tominkaru dau'u, na'iki aona'o nii ikarodapan paparadan udau'an.

³ Aona'o ni'i naa pidannao marainpaaka'azon. Aona'o nii imanyukunuuta'azon pidan sha'apatan an dikauda'o pa'ati, na'iki aona'o nii iparadan kaimana'o ida'an u'ati. Tuukia'o nii ikadakotin-kida'azon oo itoma'azon dikauda kida'o parada-karu pairibannao oo ba'oran pidannao dau'u. Aona'o ni'i naa pidannao ka'itaan padadaradan panyukunuu pasha'apatan ai dikauda kida'o aimakaan. Aona'o ni'i naa pidannao kakarodapanun, isha'apataakan nii dikauda kida'o ida'an. Na'iki aona'o ni'i naa idyautan oo inyukunuu-atin kaimana'o aimakaan kida sha'apata-ka'o dau'an.

⁴ Na'iki tuukia'o nii ikaakapaamikipa'azon, ikaakapaan nii pairibannao. Na'iki aona'o nii idi'itinp'an kiwiin pasha'apatan ua'ii aimakaan, mazan isha'apatinan nii maaitapinaka-daun. Tuukia'o nii itadapan ipai pasha'apaapanii kida aimakaan, uruu kida ida'ana'o nii umanawun itaapinpan. Tuukia'o nii imarainpan pasha'apaapanii aimakaan kida pamarainpan ai manawun Tominkaru.

⁵ Pidannao dakotinpan nii mishidainao nii Christ, isha'apatan nii kaikin aimakaan kida'a, iaipan idi karikaonan patukapa-ka'o mishidainao kawan. Mazan panyukunuu ii, aonaa iaipan Tominkaru kazowautapan pamashaapan, aonaa isha'apatina'azon uaipan kawana'ati. Mana'a pubaokopatinpauzo'ona'a, oo punyukunuupauzo'ona'a na'apainao pidannao.

⁶ Kaina'a pabi'i kida na'apainao pidannao, ina'o imorotan nii oo imakon nii pidannao dapu kawana'ati kida, iaipan idi pana'apatan pidannao nyukunuu pakuwaa dau'ati. Uruu idi tuukii ina'apatan pabi'i kida zunnao nyukunuu, maaitapinaka-daunu'oraz imashaapan. Kasha'ora padamata inyukunuu pasha'apaapanii dau'an, mazan aonaa itaitapan na'apam padadaradan panyukunuu pasha'apaapan ai oia'o, wuru'u tuukia'oraz inaudapan pasha'apaapan.

⁷ Na'apainao zunnao tuukii labata'azon na'iki tuukii iaipan paaitapan sha'apa'oram kuwai oo aimakaan kowaada-ka'o patominapa-kinaa nii. Mazan aonaa na'apainim ikodan oo itaitapan wuru'u mishi'oraz kuwai, Tominkaru di'iki'oraz.

⁸ Kotua'a naa, tuukii Jannes na'iki Jambres tiwaan pawazootan Moses. Aizii kai na'apa manawun wunaou'u di'oraz pidannaou'u, tominapa-kidainao pidannao pana'iti. Tuukii iaipan padikintan na'iki pawazootan wuru'u mishi'oraz manawun kuwai, Tominkaru di'iki'oraz. Pidannao na'apainao, aona'ora'a naa itaitapan padi'itinp'an kaimana'o aimakaan dau'u, soo itaapan panyukunuu oia'o dau'ati. Na'iki idi'itinp'an oo

Īnyukunuu pana'iti'i naa karikaonan. Uruu idi aonaa na'apainim nii Īmishidan wuru'u mishi'oraz kuwai.

⁹ Mazan aonaa karikaonanu'o nii mani wuru'u Īna'apainapanuz, kainaabaina'o nii zii wuru'u Īmariidapanuz pidannao. Ipai'o nii zii pidannao tukapan, na'iki Īaitapan nii mazanu'o karikaonan wuru'u Īkuwaa kidaz, soo Īmariidapan karikaonan pidannao. Na'apa kotua'a naa ipai pidannao tukapan, wuru'u Jannes na'iki Jambres sha'apatauzonii kidaz aimaakan, aonaa mishi'o mani, mazan mazanu'o karikaonan.

*Ubaukapan naa Paul
kakinaowan Timothy*

¹⁰ Mazan pugaru puaitapa pa'an ipai wuru'u ōtominapatin-kida-kinaaz pidannao. Na'iki puaitapa ipai ōmashaapauzon kaduz, na'iki puaitapa kanom tuukia'o ōsha'apata'azon, na'iki puaitapa na'apam ōmishidapan tuukii, na'iki puaitapa da'i ma'ozaka ōtaapan ōnyukunuu, ōbaiatan pu'u kotua'iki kasha'ora'o. Puaitapa kapam na'apam ōkamarainapanun tuukii. Na'iki ipai puaitapan na'apam ōbaiatan dadara kida'o aimaakan ōkaudin-kizi dau'ati, mazan aonaa ōkashadinan, upu'u ōsha'apatan ōkaudin-kizi.

¹¹ Na'iki puaitapa ipai na'apam da'i ōantamikitauzo-kaō tuukii manawun. Na'iki puaitapa kapam ipai na'apam ōbaiatan kasha'ora'o tuukii. Na'iki puaitapa kanom kida sha'apa'o ō'ati, Antioch ii, na'iki Iconium ii, na'iki Lystra ii. Mishi na'ii tuukii ōantamikita-kaō kaziwa'o ida'an, mazan waNaobanaa kazannaata ōgaru ipai ōbaiatani kida ai.

¹² Mazan mishi, ipai puaitapan paradan ida'ana'o mashaapainao Tominkaru aipan kawana'ati, wuru'u zaamatainao kidaz Christ Jesus panaobanaa nii, ipai Īnao Ībaiaapan nii papataka'uta-kaō.

¹³ Aizii wuru'u oiainaoz pidannao, Īdikauda'adinan ni'i naa manawun udawunu'iti, na'iki powa'a'o nii zii Īmariidapan pidannao, mazan na'apa'o nii kapam ba'oran pidannao mariidan Īdyau.

¹⁴ Mazan aizii pugaru, pakawan ōaipan putaapan oo puda'anān wuru'u putominapa-kida-kinao kidaz, pumishidaniaz pa'an tuukii. Usha'apanum kau'an puaitapaniinao pa'an pidannao na'iki puaitapaniinao Īkaduz wuru'u tominapa-kidainaoz pugaru.

¹⁵ Na'iki puaitapanii pukoraidaoanao di'iki ipai wuru'u saada-kariwai kidaz Tominkaru paradan. Tominkaru paradan ida'ana'o wuru'u puikodanuz aitapa-kinai. Uruu ida'ana'o wuru'u pidan tominapanuz pamishidan dau'u Christ Jesus, pakazannaatin-kināa nii.

¹⁶ Ipai wuru'u saadinpa'o Tominkaru paradan kidaz, Tominkaru di'iki'o pa'idiwaru wuru'u. Uruu kaimana'o ukaiwaa-kaō pidan tominapa-kināa nii mishi'o kuwai dau'u, na'iki kakinaowa'o nii pidan, upozawatan an mishi'o kuwai ai. Na'iki tukapa-kida'o nii sakitapa'o mashaapa-karu, na'iki tominapa-kida'o nii pidan kaimana'o mashaapa-karu dau'u Tominkaru ati.

¹⁷ Uruu ida'an kizi pidan kaudina'o Tominkaru ati ikodan paaitapa-kināa nii. Uruu ida'an kizi kaiman usha'apatan pakaudin-kizi, na'iki usha'apata kizi ipai kaiman kida'o pa'idiwaru aimaakan Tominkaru ati, uruu kida ida'an.

4

¹ Aizii ōparada'azon pu'ati ma'ozaka'o ida'an, Tominkaru abatapan pu'u, na'iki Christ Jesus abatapan pu'u, uruu tiwaa-kidapa'o ni'oraz na'iki pataka'uta'o ni'oraz ipai pidannao pa'oiān dikin ii, ipai wuru'u kakupainaoz na'iki mawakainaoz. Uwa'atin idi kaina'iki unaobanai-tina'anān ipai pidannao ati.

² Uruu idi tuukii manawun ōkian pu'ati, pukowaada'a naa wuru'u kaimana'oraz kuwai, Tominkaru di'iki kida'oraz. Pukowaada'a naaz ipai sha'apa'oram pidannao ati, abata'azoinao ati oo maabata'azoo-kainao ati, upu'u pukowaadaz. Pukakinao Īdyau Īsha'apaapan ai oii kida'o aimaakan. Na'iki puto'orau Īdyau Īsookada kizi pasha'apaapan oii kida'o aimaakan. Na'iki puma'ozakada Īnyukunuu putominapa-kida Īdyau kaimanaiman, kona'ia'o ida'an.

³ Kaina'a'o nii diina'iti'i, uruu aona'o ni'i naa manawun pidannao abata'azon wuru'u kaimana'oraz na'iki mishi'oraz kuwai, wuru'u wakowaadapaniaz. Mazan paaipan kawana'ati'o nii, Īzaamatan nii pidannao, tominapa-kidainao nii paugaru, wuru kida dau'a'a tuukia'oraz manawun Īabata'azon.

⁴ Mazan aizii wuru'u mishi'oraz manawun kuwai, aona'o ni'i naa Īabata'azon. Soo Īturukadinan ni'i naa pa'an paabata'azon dau'ati kotuināo kida kuwai, wuru'u pidannao tomanii kidaz karikaonan.

⁵ Mazan pugaru, puaitapin pa'i pa'an na'apam putaapinan, puzaudin na'iki ma'ozaka putaapa punyukunuu pusha'apatan ai na'apa kida'o aimaakan. Mana'a pukashadina'ana'a wuru aia'a pubaiatanuz dadara'o mashaapa-karu, oo pubaiatan to'ora-karu pukowaadapan dikin ii Kaimana'o Kuwai. Marii karikaonan

pukakuwaapatin. Pusha'apata ipai pukaudin-kizi kaiman na'iki sakitapa, Tominkaru aipan kawana'ati.

⁶ Mazan aizii ôgaru, maonapata'a naa pa'an ôzowii-kaoo kamoona kaawan. Uruu dono'o ni'i naa ôtaainan Tominkaru ati. Ukau'an aizii ômakon ni'i naa wuru amazada baara iki'i.

⁷ Mazan aata, ôka'iita'a naa ipai ôkaudin-kizi wuru'u Tominkaru taaniaz ôsha'apatan nii. Ôsha'apata ipai ôkaudin-kizi usakadin-kizi iki, atii utokon iti. Na'iki mishi, ma'ozaka ôtaapan ômishidan wuru'u mishi'oraz kuwai, aonaa ôpana'adanuz, mazan ipai ôkowaadanuz sakitapa uduyudan kawana'ati.

⁸ Mazan kai, kaina'a'a naa umanawunu'o kowamai sarakada-karu nii ôzowau ati, uruu ôsha'apatinan idi'o mishi kaiman na'iki sakitapa Tominkaru awun za'a. Wanaobanaa Christ Jesus, sha'apata'oraz aimaakan sakitapa'o ida'an, uru'o nii taa ô'ati wuru'u kowamaiz diina'iti'i, wuru kamoo dono'o utiwaa-kidapanuz naa ipai pidannao. Mazan aonaa bauda'apa ôgaru ati'o nii mani wuru'u umanawunu'oraz kowamai taa-kaoo. Mazan utaa-kaoo nii kapam ipai pidannao ati, wuru'u zaudapatinaouz ukaawan, konaukia'oraz îtaapan niyukunuu patukapa'azon idi ukaawan.

Di'oraz Paul paradan pa'idiwaru

⁹ Putiwaa pa'i puwa'atin kadiman ô'ida'ati.

¹⁰ Aizii Demas kashadina'a naa pamashaapan ai Tominkaru ati, tuukii umarainpan aimaakan imi'i baara an kida'oraz. Uruu idi uwa'akan ôgaru, na'iki umakon Thessalonica iti. Aizii Crescens mako pa'an ukaudina'anan Galatia Baara iti, aizii Titus, Dalmatia Baara iti kapam ukaudina'anan.

¹¹ Soo paba'oran Luke kaina'a ôtuma. Puwa'atin an puna'aka pa'i Mark putuma. Usha'apanum kau'an turuu uruu kaminka'utan ôgaru ôkaudin-kizi dau'u.

¹² Aizii Tychicus, ôdyuuda uruu Ephesus iti.

¹³ Aizii puwa'atin an, puna'aka pa'i ôchaakitan, ôwa'akauzoniaz Troas ii. Carpus di'ii sha'atii ôwa'akanuz. Na'apain puna'aka pa'i kapam tawuru'u kaarita kidaz, tawuru manawunu'u saada-kariwai kidaz kaznizo mada baara'a.

¹⁴ Alexander, tawuru'u tomapauzoz aimaakan kida chipirari ida'an, aonaa ukaimanan. Utoma dikauda manawun aimaakan ô'ati, uaipan idi pasha'apata-kidan ôgaru dikauda'o ida'an. Mazan Tominkaru aitanpan nii pa'an na'apam pasha'apatanuz, una'apainpan winipinaa nii.

¹⁵ Puzaudinapa pa'i kapam u'ai. Usha'apanum kau'an tuukii manawun uto'oran, pamanaudapakan idi wuru'u wakuwaa kidaz.

¹⁶ Kiwiin, naobanai-tinpainao pidannao zaamatan ôgaru ôkakuwaapatinan dikin ii, na'iki îpishaan ôgaru wuru dau'ana'a ôkowaadapanii kidaz kuwai. Mazan ôkazannaatin ôaipan ati, aonaa bauda'apa pidan wa'atin kaminka'uta'o nii ôgaru. Ipai îmakon ô'ai, îwa'akan ôgaru ôba'oran. Mazan ôtoriiinpan Tominkaru ati, marii kizi umarina'atan wuru'u aimaakan îsha'apataniaz ô'ati.

¹⁷ Mazan waNaobanaa, kaina'a uruu ôtuma, aonaa pa'an uwa'akan ôgaru, uruu taa'o ôma'ozaka-kinaa nii. Uruu idi ma'ozaka ôkakuwaapan Kaimana'oraz Kuwai Gentilenao ati. Uruu idi ipai daunuuda'u îabatan Kaimana'oraz Kuwai. Atii mishi aonaa ôzowii-kaoo, waNaobanaa kazannaatan idi ôgaru.

¹⁸ Mazan karikaonanu'o nii waNaobanaa kazannaatan ôgaru, aona'o nii ukashaapan ôantamikita-kaoo dikauda'o ida'an manawun. Una'akan nii pa'an ôgaru kaiman aokazi iti, ômashaapa'an kizi'i naa pa'an utuma, unaobanai-tinapa kizi iti. Marii karikaonan pidannao konaukii-kidan soo uruu bauda'apa, umanawununun idi manawun. Amen.

Ubaukapan naa

Paul dyuudan paparadan

¹⁹ Ôdyuudan ôparadan Priscilla na'iki odaiaru Aquila ati, na'iki Onesiphorus ati, na'iki ipai pidannao ati wuru'u mashaapainao kidaz udapu ii.

²⁰ Erastus kaina'ii uwa'akinan Corinth ii. Aizii Trophimus kaina'ii ôwa'akan uruu Miletus ii, ukarinaan idi.

²¹ Putiwaa pa'i puwa'atin kadiman zoobaba, amazada wadidin ua'ii. Aizii di'i, Eubulus, Pudens, Linus, Claudia, na'iki ipai wuru'u mishidainaouz, îdyuudan kapam paparadan pu'ati.

²² Marii waNaobanaa Christ Jesus mashaapan putuma na'iki marii karikaonan Tominkaru kamunanun ipai unao ati.

Paul Kaaritan Titus Ati'o

Di'oraz kaarita dau'a'o

Titus uruu Paul minaуда'uuitapuzonii na'iki uminka'u kapam. Panaadon uchi'ikapan nii utuma ipai amazada kawana'ati ukowaadapa-kizi ii aka Kaimana'o Kuwai Jesus Christ dau'u.

Kaina'a paran baoko a'o udaru'o manawun katonaru, Crete kia'o udakotapa-ka'o. Kaina'a iriba pidannao kawii-tinpan na'ii. Uruu idi Paul na'iki Titus makon na'iti itukapa'anan mishidainao. Dobata sondii ina'ia'akan, uruu dauna'an Paul dobatan naa koshan. Mazan Titus na'ii zii uwa'akan, uaipan idi uzaamatan pidannao kazowautapa'o nii wuru'u na'ii'akainao kidaz choochinao. Na'iki ukaminka'uta kizi na'iainao kazowautapan choochi.

Kotua'iki zaa uruu dauna'an, uru'u naa Paul saadan kaarita Titus ati. Uaipan pakaminka'utanuzu pakowaadan ida'an u'ati na'apam nii ukazowautapan wuru'u choochinao, uawunuutapanii kidaz. Na'iki ukowaada-kidan u'ati na'apam nii pidannao kazowautapa'o choochi taapinan. Na'iki ukowaadan u'ati na'apam nii utominapa-kidan pabi'i kida pidannao choochi ii: wuru'u tunarunao-tinpainao kidaz, pa'inainao daonaioranao, poitoruinao, maskonnao-tinpainao, na'iki pa'inainao zunnao. Aizii utokon ii, ukowaada-kidan u'ati na'apam nii ipai mishidainao mashaapan.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kizi 1:1-4

Choochi zowaunaanao zaamata-ka'o 1:5-16

Pabi'inaaka kida'o kaudin-kizai choochi ii 2:1-15

Mishidainao ma'ozakada-ka'o na'iki ikakinao-ka'o 3:1-11

Kaarita katokonota-ka'o 3:12-15

¹ Di'oraz kaarita ḡgaru Paul di'iki'o, Tominkaru poitoruz, na'iki Jesus Christ apostlen. Ōzaamata-ka'o na'iki ḡdyuuda-ka'o kaminka'uta'o nii Tominkaru zaamataninao papi-danannao nii, ḡkowaada kizi i'ati kaimanaiman wuru'u mishi'o na'iki sakitapa'oraz pa'an parada-karu, mishi kizi imishidan uruu kaimanaiman, imashaapa kizi na'iki isha'apatin kizi Tominkaru aipan kawana'ati.

² Uruu parada-karu kida kawana'ati wataapan wanyukunuu, waaipan idi wazaamatan wuru'u taa'azoo-kariwaiz wa'ati, wakakupa-kinaa nii karikaonan. Mishi Tominkaru aonaa mariidinauzo mani uruu. Kotua'a naa amazada sakadinan ua'ii, udi'itinpan pataan dau'u papidanannao ati wuru'u kakupa-kinaiz.

³ Ukau'an paaitanii kamoo kawana'ati'ora'a naa aizii uaida-kidan wuru'u pataa'azooniaz aimaakan, kaimana'o kuwai kowaadapa-ka'o ida'ana'a naa pidannao ati. Aizii wuru'u kaimana'oraz kuwai taa-ka'o ḡgaru ati, ḡdobata-kidan nii pidannao ati. Ukau'an ipai parada-karu oo kaimana'o kuwai wuru'u ḡkowaadapanii kidaz, Tominkaru wakazannaatapiki dyuudan kawana'ati'o wuru'u ḡkowaadapanuz uparadan.

⁴ Aizii di'i ḡsaadan kaarita pugaru Titus ati'o, ḡdaniitapaniaz, pumishidan idi tuukii, wuru'u mishi'oraz kuwai, ḡmishidaniaz kapam.

Marii Tominkaru waDaruu, na'iki Christ Jesus wakazannaatapiki kamunanun pu'ati, na'iki utaa kizi punyukunuu kaiman-kinaa nii.

Titus kaudin-kizi taa-ka'o

Crete ii

⁵ Ōwa'akan pugaru Crete ii, pusha'apata kizi na'iki pupatumaakada kizi'i naa wuru'u aimaakan kida aona'oraz zii washa'apatan. Ōaiapa puzaamatan pidannao choochi zowaunaanao nii ipai wiizai kawana'ati, wuru'u kaina'a'oraz mishidainao kida na'ii. Na'iki aonaa pa'i pumanyukunuta'ana'a tawuru'u ḡparadan kidaz, pidan zaamata-ka'o dau'ana'oraz choochi zowaunaa nii.

⁶ Puzaamata kizi pidan kaimana'o umashaapan, aitapa-kariwai ukaduz kaimanan. Na'iki bauda'apa'o udaiaro. Na'iki aitapa-kariwai mishi udainao mishidainao pa'idiwaru, aonaa sha'apaapuzonao mani dikauda kida'o aimaakan, na'iki aonaa dikintapainao mani.

⁷ Aizii mishidainao zowaunaa zaamata-ka'o an, kaudina'o nii Tominkaru ati, marii kau'an kaiman umashaapan, aonaa abatauta-kida'o nii mani dikauda sodi kida'o pakaduz, na'iki aonaa ma'ozakatipna'o nii mani, na'iki aonaa to'ora'akauzo mani kanom sodi kida

dikin ii karikaonan. Na'iki aonaa tuzapa-shori mani. Aonaa to'orauzo na'iki mizaataaka-shori mani. Na'iki aonaa kizi udi'itimpan soo paaipan dau'u puraata.

⁸ Marii uruu konaukia'o usookapa-kidauzon tawarainao kaawan padapu iti. Na'iki naudapauzo pasha'apatan kaiman kida'o pa'idiwaru aimakaan. Na'iki ma'ozaka'o utaa-pan panyukunuu pasha'apatan ai aimakaan madoronaa-daun. Na'iki sha'apata'o ipai aimakaan sakitapa. Na'iki taapa'o panyukunuu ipai Tominkaru ati. Na'iki aonaa kashaap-ina'akauzo mani dikauda kida'o aimakaan ati.

⁹ Mishi kizi ma'ozaka utaa-pan panyukunuu wuru dau'ati'i mishi'oraz parada-karu, wamishidaniaz na'iki wakowaadapaniaz. Aizii umashaapan an na'apa, uka'iitan nii pama'ozakadan ba'oran mishidainao kida nyukunuu, pakowaadapan ida'an wuru'u mishi'oraz kuwai. Na'iki uruu kida ida'ana'o nii kapam kaimanaiman ukainaabatan na'iki utukapa-kidan mishi wunao pozawatanu'u, pana'iti'oraz itominapa-kidan pidannao wuru aia'a, mishi'oraz kuwai wakowaadapanii kidaz.

¹⁰ Usha'apanum kau'an kaina'a iriba pidannao mishidainao padamata, mazan upu'u ikashadan wuru'u mishi'oraz na'iki sakitapa'oraz kuwai. Tuukii ipana'aapan ba'oran mishidainao kida nyukunuu, ikadakotinan idi soo madiwautapa-ka'o aimakaan kida dau'u karikaonan. Aitaniaman Jewnao, inao manawun aipa'oraz aimakaan sha'apata-ka'o pakak-inaorinaa kawana'ati.

¹¹ Ukau'an marina'a naa imashaata-ka'o ikadakoimpan ai na'apa kida'o dau'u. Usha'apanum kau'an iriba'a naa kabaun kawana'ati ipozawaabi'ita-kidan pidannao nyukunuu kida, atii aona'a naa itaitapan na'ia'oram naa kuwai pamishida. Mazan itominapa-kidanuz pidannao soo iaipan karikaonan puraata i'ai.

¹² Kaina'a'o da'i pidan iwiizi san, Iprophetin uruu. Kotua'a naa kaikapa'a ukiauzon pawiiizi sannao dau'ana'a: "Pidannao wuru'u mashaapainaoz da'a'a Crete ida'a, mariidinau-zonao manawun idyaun. Na'iki imashaapan pa'atiaaka kida, aonaa kanom ikarodapan, na'apa baudokoru kawan. Na'iki zoonzionao kapam idyaun. Imashaapan soo paaroapatinan dau'u karikaonan."

¹³ Mishi'o wuru'u ikaduz kowaada-kaoz na'apa. Ukau'an pukakinao wuru'u pidannao ma'ozaka'o ida'an, imuuda kizi'i naa wuru'u na'apa kida'oraz pakaduz. Imishida kizi'i naa bauda'apa wuru'u mishi'o, na'iki sakitapa'oraz pa'an kuwai.

¹⁴ Aonaa kizi'i naa powa'a inyukunuupan wuru'u kotua'o kuwai, Jewnao tomanii kidaz karikaonan. Na'iki aonaa kizi'i naa powa'a imishidan kakinaorii, wuru'u pidannao tomanii kidaz karikaonan, maaiapa-kainaoz mishi'o kuwai.

¹⁵ Pidannao sha'apata'o ipai aimakaan kaiman na'iki sakitapa, kaiman pa'idiwaru Tominkaru tukapan wuru'u Isha'apatanii kidaz. Mazan aizii pidannao wuru'u sha'apaapainaoz dikauda kida'o aimakaan, na'iki mamishida-kainaoz Christ, ipai aimakaan Isha'apatanii aonaa ukaimanan Tominkaru tukapan. Usha'apanum kau'an aona'a naa idi'itimpan sakitapa, na'iki aona'a naa itaitapan udikauda'o wuru'u pasha'apaapanii kidaz aimakaan.

¹⁶ Tuukii idakotimpan aitapa'o nii Tominkaru, mazan ipai Isha'apaapanii wuru'u oii kida'o aimakaan tukapa-kidan aonaa mishi'o mani wuru'u imishidanuz Tominkaru. Kashadamiki inao, na'iki tuukii idikintapan Tominkaru paradan, na'iki aonaa na'iti'i naa Isha'apatan kaimana'o aimakaan.

2

Mishi'o na'iki sakitapa'o tominapa-kinai

¹ Aizii pugaru, putominapa-kida'a naa pa'i pidannao wuru dau'a'a kuwai mishi'oraz na'iki sakitapa'oraz pa'an.

² Puparada na'iki pukakinaota wuru'u tunarunao-tinpainao kidaz naa, kaiman kizi idi'itimpan aonaa madoronaa-daun mani. Na'iki aitapan kizi imashaapan. Na'iki ma'ozaka kizi itaapan panyukunuu pasha'apatan ai oii kida'o aimakaan. Na'iki itukapa-kida kizi tuukii pamishidan wuru'u mishida-kariwaiz kuwai. Na'iki mishi kizi itukapa-kidan tuukii pakamarainapanun. Na'iki itukapa-kida kizi mishi ma'ozaka itaapan panyukunuu, pabaian pu'u dadara'o na'iki kasha'apanna'o mashaapa-karu.

³ Na'apa'o nii kapam pukakinaotan zunnao, wuru'u maskonnao-tinpainao kidaz naa. Pudyuuda imashaapan kaiman, zunnao taapinainao ipai oia'o ai mashaapan kawan. Aonaa kizi imashaapan pakadakotin-kidan dau'u pairibannao, na'iki aonaa kizi kapam ituzapa-shorin. Mazan marii pa'an itominapa-kidan ba'orainao kaimana'o mashaapa-karu dau'u.

⁴ Itominapa-kida kizi'i naa wuru'u pa'inainaoz zunnao, daiarui marainapa-ka'o dau'u, na'iki daniinao marainapa-ka'o dau'u.

⁵ Na'iki ìtominapa-kida kizi Ìdyaun Ìdadaradan dau'u panyukunuu, aimaakan sha'apata-ka o ai madoronaa-daun. Na'iki Ìtukapa-kida kizi kapam na'apam pidan taapan pananaa ipai oia'o ai. Ìtukapa-kida kizi na'apam daiaroi taapan padapu, na'iki na'apam daiarui marainapa-ka o na'iki uparadan izo'ati-ka o. Aizii mashaapa-karu an kaiman na'apa, aona'o nii kanom dakoopan Tominkaru Paradan.

⁶ Aizii pa'inaano daonaoranao, putominapa-kida kapam Ìdyaun. Marii kizi ma'ozaka Ìtaapan panyukunuu, pasha'apatan ai aimaakan madoronaa-daun.

⁷ Aizii pugaru na'apa kapam, pumashaapa na'iki pusha'apata ipai aimaakan kaiman, putukapa-kida kizi kaimana'o mashaapa-karu pukaduz ida'an. Na'iki mishi kizi putominapa-kidan pidannao kaimanaiman na'iki ma'ozaka'o ida'an.

⁸ Na'iki pukaiwaa sakitapa'o na'iki ma'ozaka'o kakinaoroi, aona'oraz turuu udakowapa-ka o. Na'apa'o ida'ana'o nii puba'azootin-kidan wuru'u dakomikinaouz, na'iki aona'o ni'i naa Ìaitapan kanom ida'an padakoopan waunao.

⁹ Aizii pidannao wuru'u torii-kariwaiz poitoruinao* nii, putominapa-kida Ìdyaun marii kizi Ìmashaapan kaiman, na'iki marii kizi karikaonan Ìizo'atin panaobanaanao paradan. Kaiman kizi Ìnaobanaanao nyukunuu Ì'ati, Ìsha'apatan idi ipai aimaakan kaiman. Aonaa kizi kapam Ìdako'atiizon panaobanaanao paradan.

¹⁰ Na'iki aonaa kizi Ìkoidapan aimaakan panaobanaanao di'iki. Mazan marii pa'an Ìtukapa-kidan mishi pakaimanan. Aizii Ìsha'apatinan an kaiman na'apa, Ìtukapa-kidan nii mishi'o ukaimanan wuru'u kuwai kowaadapa-kariwaiz Tominkaru wakazannaatiki dau'u kida'oraz.

¹¹ Mishi Tominkaru tukapa-kidan pakamunanun ipai pidannao ati, ukazannaata'azon idi Ìdyaun pa'oi'an ai.

¹² Tominkaru kamunanun idi ukakinaowan waunao, wamuuda kizi'i naa ipai oia'o, wuru'u aona'oraz unadapan washa'apaapan. Na'iki wamuuda kizi'i naa washa'apaapan oia'o, wuru'u mamishida-kainao sha'apaapauzonii kidaz. Na'iki ukakinaowan waunao marii kizi'i naa wadadaradan wanyukunuu wuru' aia'a dikauda kida'oraz washa'apaapauzon. Na'iki mishi kizi wamashaapan Tominkaru ati aitaipin. Na'iki mishi kizi wamashaapan u'ati kaiman uaipan kawana'ati da'a'a imi'i baara'a'a,

¹³ wazaudapan pu'a'a naa umanawunu'o na'iki konaunama'o kamoo kaawan. Uruu na'apaini'o ni'i naa watukapan umanawunu'oraz waTominkarun na'iki wakazannaat-apiki, Jesus Christ kaawan.

¹⁴ Uruu Jesus wuru'u taaina'oraz wa'oi'an dikin ii, uaipan idi paso'otan waunao washa'apaapan ai ipai wuru'u dikauda kida'oraz aimaakan. Na'iki uaipan idi pasaabaan waunao kaimanainao pidannao nii, na'iki papidanannao nii. Na'iki sha'apata'azoinao nii kaiman kida'o pa'idiwaru aimaakan.

¹⁵ Ukau'an putominapa-kida ipai pidannao wuru' dau'ana'a wakowaadani kidaz parada-karu. Na'iki ma'ozaka pukowaada Ì'ati wuru'u dyuuda-kariwaiz pukowaadapan. Puma'ozakada kizi putominapa-kidaniinao nyukunuu uruu parada-karu dau'ati. Na'iki ma'ozaka pukashadakowau ba'orainao wuru'u aona'oraz Ìmishida'azon sakitapa'o kakinaowapa-karu. Aonaa pukashadapa-kidina'ana'a pidannao ati.

3

Na'apam mishidainao aiapa-ka o

Ìmashaapan

¹ Karikaonan panyukunuu-kida putominapa-kidaniinao pidannao ati, marii Ìizo'atin kazowautapainao wiizai paradan, Ìdyuudan an Ìsha'apatinan, na'iki marii kapam Ìsha'apatan wuru'u tuubaru kidainao naobanainao dyuudani kidaz usha'apata-ka o. Na'iki marii kizi karikaonan Ìtaapan panyukunuu minziiwa pasha'apata'azon dau'ati kaiman kida'o aimaakan.

² Na'iki aonaa kizi Ìkadakotin-kidan pidannao oia'o ida'an. Aonaa kizi Ìzunaapaakan mazan Ìtaapa kizi pa'an panyukunuu kaimanan ipai pidannao tuma. Marii kizi kaiman Ìmashaapan baokopa pidannao tuma. Na'iki aonaa kizi Ìatadinpan ba'oran pidannao ai.

³ Mishi kiwiin aonaa kanom waaitapan, ipai washa'apatauzon aimaakan maaitapinaka-dau karikaonan. Na'iki tuukii kapam wadikintapuzon, na'iki tuukii wamariidapa-kidinauzon. Na'iki tuukii da'i wakashaapinauzon oia'o sha'apaapa-ka o dau'ati. Na'iki tuukii da'i wanaudapauzon washa'apaapan ipai pabi'inaaka kida'o aimaakan, aona'oraz ukaimanan kida. Wamashaapauzon kiwiin soo washa'apaapan dikauda kida'o.

* 2:9 torii-kariwai poitorui: Putukapa kaarita tokon ii Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

Wato'oratinan nii da'i wairibanna'o ati, na'iki wakishauzitanan nii karikaonan i'ati. Panaadon wazon-kida-ka'o. Waunao na'apa kapam da'i, wazon-kidan idyaun.

⁴ Mazan una'apan pu'u, Tominkaru wakazannaatapiki aida-kidan pakaimanan na'iki pakamunanun waunao ati.

⁵ Uruu ida'an ukazannaatan waunao wa'oi'an ai. Aonaa washa'apatan idi'o mani kaiman kida'o aimaakan wuru'u ukazannaatanuz waunao. Soo ukamunanun wa'ati paaipan ati karikaonan. Aizii ukazannaatan waunao, uchikaan na'iki uso'otan ida'an wa'oi'an wanyukunuu iki. Na'iki upa'inaadan waunao Kaimana'o Doronaa ida'an.

⁶ Dobata Tominkaru taan Kaimana'o Doronaa wanyukunuu iti, Jesus Christ wakazannaatapiki ida'an.

⁷ Ukau'an Tominkaru kamunanun ida'ana'o udakotan waunao kaimana'o pidannao nii, na'iki wazaamata-kinaa ni'i naa wuru'u karikaonanu/oraz kakupa-kinai, karikaonanu/oraz wazaudapauzon.

⁸ Mishi'o wuru'u parada-karu kida òkowaadaniaz pu'ati.

Òaipan nii pukowaadan kaimanaiman ipai wuru'u puabatanii kidaz parada-karu wunao ati'i mishidainao kidaz Tominkaru. Marii kizi karikaonan Isha'apatan kaiman kida'o pa'idiwaru aimaakan ba'oran pidannao ati.

Aizii wuru'u saada-kariwai kidaz parada-karu Tominkaru kazannaatan dau'oraz wunao, kaimana'o wuru'u ukaminka'utan nii ipai pidannao.

⁹ Mazan mana'a pa'i puturukadinauzo'ona'a kashadaaka-karu an kanom sodi kida dikin ii karikaonan. Na'iki mana'a puturukadinauzo'ona'a saadapa-karu dau'ati kotua'o pidannao uu kida. Na'iki mana'a punyukunuu puzo'ona'a zunaapaaka-karu. Na'iki mana'a pa'i puturukadinauzo'ona'a to'orataaka-karu an, kotua'o Jewnao kakinaori kida dau'an. Usha'apanum kau'an aonaa kanom kaimana'o ikoda-ka'o na'apa kida'o ida'an. Madiwaitapa-ka'o karikaonan aimaakan sha'apaapa-ka'o wuru'u na'apa kida'oraz.

¹⁰ Marii itamau pukakinaowan pidan wuru'u pana'aapa'oraz ba'orainao nyukunuu ìmishidan ai mishi'o kakinaorii. Aizii umaabata'azookan an, marina'a naa uruu.

¹¹ Usha'apanum kau'an pidan na'apa'o, paaipan ati'o wuru'u umaabata'azookanuz mishi'o parada-karu, na'iki paaipan ati'o wuru'u usha'apaapa'azoonuz oii kida'o aimaakan. Na'iki paaipan ati'o upataka'uta-kidinan.

Paul katokontan pakakinaopan

¹² Aizii òdyuudan an Artemas oo Tychicus pugaru di'iti, putiwaa pa'i puwa'atin ò'ida'ati, Nicopolis ati. Usha'apanum kau'an na'iti'o nii òmakon, na'iki na'ia'o nii òaipan ògaru amazada wadidiizon dono.

¹³ Na'iki pukaminka'uta pa'i Apollos na'iki Zenas kaudina'oraz kakinaorii dau'u.* Putaa kizi pa'i i'ati ipai aimaakan Iaiapanii kida, Idobatan ana'a naa pamakopa-kizi iti.

¹⁴ Marii ipai mishidainao tominpan kataan-karu dau'u, na'iki pasha'apaapan dau'u kaiman kida'o aimaakan. Karikaonan kizi iikodan aimaakan pa'ati na'iki ba'oran pidannao ati. Aonaa kizi ìmashaapan kana'apan karikaonan.

¹⁵ Ipai pidannao wuru'u òtumainao uz dyuudan paparadan pu'ati. Na'iki pukowaada pa'i waparadan wamin-mishidannao ati na'ii.

Marii karikaonan Tominkaru kamunanun ipai unao ati.

* 3:13 kaudina'oraz kakinaorii dau'u: uruu dakota-ka'o lawyer English ida'an.

Paul Kaaritan Philemon Ati'o

Di'oraz kaarita dau'a'o

Paul saadan di'oraz pakaaritan Philemon ati taraa-kizai iki'i'o, utaraapa-ka'o dono'o Rome ii. Uruu Philemon mishida'o Christ, Colosse sanno min-mishidan uruu.

Kaina'a da'i Philemon poitoru utoriauzonii,* Onesimus kia'o u'uu. Onesimus kidoopankauzonii da'i panaobanaa Philemon ai. Ukidoopankan dono, uikoda Paul utaapa-ka'o dono Rome ii. Na'apaini'o uabatan Paul kowaadapan Tominkaru paradan Jesus Christ dau'u kida'o. Uruu idi Onesimus mishida Tominkaru paradan, na'iki uzaamatan Jesus Christ panaobanaa nii.

Aizii Paul aitapan idi Philemon toriinii Onesimus papoitoru nii, sariapa udyuudan ukiwan powa'a iti panaobanaa di'iti. Uruu idi usaadan pakaaritan, una'akan nii Philemon di'iti, uaipan Philemon kaimanaakan powaa iti papoitoru tuma. Uaipan unaabaanuzu ukaawan dono powaa iti, na'iki kaiman kizi utaapanuzu, na'apa mishidainao Christ taapaakan kawan. Inao itaapan pamin-mishidannao na'apa pa'inawuzu kawan.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kizi 1-3

Pilemon ati'o 4-7

Marii kizi Onesimus naubaa-ka'o 8-22

Kaarita katokonota-ka'o 23-25

¹ Di'oraz kaarita o'garu Paul di'iki'o tarainpa'oraz Jesus Christ dikin ii. O'saadan kaarita pugaru Philemon ati'o. Na'iki Timothy wa'inawuzu, udyuuda-kidan paparadan na'iki unaabaan kapam pugaru. Mishi pugaru wapaonaru kaudina'o na'apa waunao kawan.

² Na'iki wadyuudan kapam waparadan Apphia ati, wadadakoo omishidan idi'i naa. Na'iki wadyuudan waparadan Archippus di'iti, uruu ma'ozaka'oraz ukazannaatapan kaimana'o kuwai. Na'iki wanaabaan kapam ipai mishidainao, choochiipauzonaoz pudapu ii.

³ O'toriinpan marii kizi Tominkaru waDarua na'iki Naobanai Jesus Christ kamunanun unao ati na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinaa nii.

Philemon kamarainapanun na'iki umishidan dau'a'o

⁴ Karikaonan o'toriinpan an, tuukii okonaukii-kidan Tominkaru pugaru dau'an,

⁵ usha'apanum kau'an ukowaada-ka'o idi o'ati tuukii pumishidan Naobanai Jesus, na'iki oabata na'apam pumarainpan kapam ipai Tominkaru pidanannao.

⁶ O'toriinpan Tominkaru ati marii kizi karikaonan pubaokopatinan mishidainao tuma na'iki pukaminka'uta kizi'i naa idyaun, puaitapan idi'i naa ipai wuru'u kaiman kida'oraz aimakaan taa-kariwaiz naa wa'ati, wazaamatanin idi'i naa Christ ida'ati.

⁷ O'inawuzu, tuukii manawun okonaukian na'iki tuukii puma'ozakadan onyukunuu, usha'apanum kau'an pumarainpan idi mishidainao na'iki puma'ozakadapan idi inyukunuu.

Paul aipan Philemon zaamatan papoitoru powaa iti

⁸ Aizii o'saadan di'oraz kaarita opisha'azon idi pugaru, na'iki kaina'a oaiapanii pusha'apatan aimakaan, usha'apanum kau'an puaitapani'i naa kaimana'o sha'apatinkaru. Turuu ma'ozaka odyuudan pusha'apatan aimakaan oaiapan kawana'ati, Christ poitorun idi o'garu,

⁹ mazan wamarainpaakan idi, opishaan nii karikaonan pugaru. Ukau'an o'garu Paul, tunarunao na'iki tarainpa'o Christ Jesus dikin ii,

¹⁰ opisha'azon pugaru, turuu mani pusha'apatan kaimana'o aimakaan pupoitoru Onesimus ati, odani kawanu'oraz o'taapan da'a'a taraa-kizai'i? Usha'apanum kau'an uruu mishida'ora'a naa Christ okakuwaapan idi u'ati.

¹¹ Ukidoopankan dono pu'ai, madiwautapa-ka'o uruu pu'ati. Mazan aizii, umanawunu'o minka'ui uruu, turuu wakaiwaanuz, kaminka'uta'o nii pugaru na'iki o'garu.

¹² Aizii odyuudan uruu powaa iti pu'idi'iti, omarainpan pu'a'a naa uruu tuukii.

¹³ Na'iki tuukii padamata oaiapan una'an otuma, kaminka'uupa'o nii o'garu otaratapa-ka'o pu'u da'a'a kaimana'o Kuwai dikin ii. Usha'apanum kau'an oaitapa tuukia'o padamata puaipan kapam pukaminka'utan o'garu.

* : *poitoru utoriauzonii*: Putukapa kaarita token ii, 'torii-kariwai poitoru' dau'an, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

¹⁴ Mazan aonaa turuu ðtaapan uruu ðmaabatakan pu'u zii pu'idi'iki. Soo ðabata'azon zii kiwiin na'apam pukian udau'an. Õaipan pusha'apatan aimakaan puaipan ati na'iki punyukunuu kawana'ati, aonaa ðpishaan idi mani pugaru.

¹⁵ Panaadon kaimana'o wuru'u uwa'akankanuz pugaru, aizii di'i ukaawan powa'a iti pana'a'a naa, na'iki aona'o ni'i naa powa'a uwa'akauzon pugaru, mazan una'an ni'i naa pa'an putuma karikaonan.

¹⁶ Aizii di'i ukaawan powa'a iti aonaa poitorui'i naa mani karikaonan, mazan powa'a'o zii ukaimanan poitorui ai. Pu'inawuzu'u naa manawun uruu aizii umishidan idi'i naa Christ. Tuukia'o ðmarainpan uruu, mazan pugaru powa'a'o nii zii pumarainapanuzu pupoitorun idi manawun uruu, na'iki pu'inawuzun idi'i naa kapam uruu.

¹⁷ Ukau'an, umishiin an pukaudinan Christ ati na'apa õgaru kawan, mishi'o nii punaubaan ukaawan powaa iti pu'idi'iti, na'apa punaubauzon kawan õkaawan.

¹⁸ Aizii usha'apatauzon an dikauda'o aimakaan oo umawinipinaatapan an pugaru, õgaru'o nii kawinipinaatazu.

¹⁹ Aizii di'i õsaadan kaarita ðaipan ati ðka'u ida'an. Uruu idi ðkian pu'ati na'apauda'um umawinipinaatapan pu'ai, õkawinipinaatan nii pugaru. Mazan kaina'a ðnyukunuu-kida'azon aimakaan pu'ati, puaitapanii õgaru ida'ana'o sha'atii wuru'u puikodanuz pa'ina'o mashaapa-karu, ukau'an kaina'a dobata pumawinipinaatapan õgaru.

²⁰ Aizii ð'inawuzu ðkia'azon pu'ati, turuu shoman pusha'apatan wuru'u ðaipaniaz pusha'apatan, usha'apanum kau'an ipai waunao mishidainau'u naa pa'idiwaru Christ. Pusha'apatinan an na'apa, tuukia'o nii puma'ozakadan ðnyukunuu, usha'apanum kau'an ipai waunao, Christ ati'ora'a naa wamashaapan.

²¹ Õaitapa puizo'atin nii ðparadan, uruu idi'o õsaadan kaarita pu'ati. Na'iki ðaitapa powa'a'o nii zii pusha'apatan kaiman aimakaan ðdyuudan ai pugaru.

²² Kaina'a bauda'apa'a naa aimakaan ðpisha'azon pusha'apatan. Õaipan nii pusaabaan õsookapa-kizi nii pudapu ii. Õzauda-kidan ðkodita-kida-ka'o ni'i naa taraa-kizai iki, unao toriinpan na'iki upishaan idi Tominkaru kodita-kidan õgaru.

Mishidainao dyuudan paparadan Philemon di'iti

²³ Epaphras tarainpa'oraz ðtuma Christ Jesus dikin ii dyuudan kapam paparadan pu'ati.

²⁴ Na'iki ipai wunaou'u kaminka'uupainauz õgaru da'a'a, ina'o kapam dyuudan paparadan pu'ati. Kaikapauda'u wuru'u ðminka'unaouz, Mark, Aristarchus, Demas, na'iki Luke.

²⁵ Õtorinpan, marii kizi karikaonan Naobanai Jesus Christ kamunanun ipai unao ati.

Kaarita Saada-kariwai Hebrewnao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Aonaa uaitapa-kaon kanom saadani wuru'u di'oraz kaarita Hebrewnao ati. Mazan wuru'u pidan saada'oraz aitapa'o na'apam Hebrewnao di'itinpan Kaimana'o Kuwai dau'u, Jesus Christ daua'oraz. Inao dakota-kariwainaoz Jewnao kii na'iki Israelitenao kii kapam.

Aizii Hebrewnao, ĩaitapanii ipai wuru dau'ana'a Kiwiitapa'oraz Covenant. Wuru'u Kiwiitapa'oraz Covenant,* uruu Moses tominapa-kida-kinaaz Israelitenao. Mazan Moses, Tominkaru poitoru karikaonan uruu. Mazan Jesus, uruu Tominkaru dani pa'an. Uto minapa-kida pidannao Pa'ina'o Covenant dau'u pa'an.

Joshua na'akan Israelitenao kaimana'o amazada di'iti, Tominkaru taaniaz ĩ'ati, turuu kizi ĩmashaapan kaiman Kiwiitapa'o Covenant kawana'ati. Mazan Jesus na'akan waunao, wamishidapan ida'an, turuu kizi wamashaapan konaukii Pa'ina'o Covenant kawana'ati.

Hebrewnao kaina'a ĩfaadaannao Levi takaan-daunnao, Tominkaru Paradan saadinpa'o kian kawana'ati'o. Umanawunu'o Faadaa zowii uzai kida pidannao oian so'ota-kinao nii. Uzai kida zowiauzo-kaon ipai wunu. Mazan Jesus, uruu wafaadaan. Baukapa karikaonan uzowii-kaon so'ota'o nii pidannao oian kida. Jesus mawakan Tominkaru taa kizi Pa'ina'o Covenant, powa'a'oraz pa'an ukaimanan. Na'iki kaarita Hebrewnao ati'oraz kaminka'uta waunao, waaitapa-kinaa nii kanom ni'o wuru'u Tominkaru taanuz Pa'ina'o Covenant.

Kaarita buutinpan kida

Kaimanaiman Christ aidan Tominkaru kaduz 1:1-3

Christ, powa'a'o zii umanawunun angelnao ai 1:4-2:18

Christ, powa'a'o zii umanawunun Moses na'iki Joshua ai 3:1-4:13

Christ, uruu Faadaa Umanawunu'o powa'a'o zii 4:14-7:28

Christ sha'apataniaz aimaakan powa'a'o zii umanawunun 8:1-9:22

Christ taainanuz powa'a'o zii umanawunun 9:23-10:39

Tominkaru pidannao umanawunu'o ĩmishidapan 11:1-40

Wada'an Jesus kaduz 12:1-13:19

Toriinapa-karu 13:20-21

Ubaukapan naa saada'oraz taan paparadan 13:22-25

Tominkaru paradan pauDani ida'an

¹ Kotua'a naa da'i mapuda Tominkaru paradan iriba pabi'inaaka kida'o ida'an wadokozu-daunnao ati, paprophetinnao ida'an.

² Mazan aizii amazada ikoda'anan di'iti'i naa patokon, Tominkaru paradan wa'ati pauDani ida'an pa'an. Na'iki uruu ida'ana'o utoman aokazi, imi'i baara na'iki ipai aimaakan kida. Tominkaru zaamata paudani, zaamata'o nii ipai aimaakan pa'idiwau nii.

³ Wuru'u udani, na'apa ukaduz Tominkaru kaduz kawan manawun. Wuru'u umanawununuz, aida-kida'o na'apam Tominkaru umanawununuz. Uruu zaamatapa'o ipai aimaakan paparadan ma'ozakan ida'an. Na'iki utominan dauna'an wa'orian so'otiki nii, usakanatan Tominkaru diwa'ora antanapu,[†] umanawunu'oraz manawun aokazi ii.

Tominkaru dani, powa'a'o zii umanawunun angelnao ai

⁴ Tominkaru Dani, powa'a'o zii umanawunun angelnao ai. Na'apa u'uu Tominkaru taaniaz, powa'a'o zii umanawunun angelnao uu ai.

⁵ Usha'apanum kau'an aonaa na'apainim Tominkaru kiauon angel ati, "Pugaru ōdani.

Aizii Ōgaru'u naa puDaru nii."[‡]

Na'iki aonaa na'apainim Tominkaru kiauon kapam angel dau'an, "Ōgaru'o nii uDaru nii,

na'iki uru'o nii Ōdani nii."[§]

⁶ Mazan Tominkaru dyuudan dono'oraz umanawunu'o paudani imi'i baara ati, ukian, "Marii ipai Tominkaru angelinnao

umanawuntapan uruu."^{*}

⁷ Kaikapa'ora'a kapam ukian angelnao dau'an:

* : Kiwiitapa'o Covenant: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'covenant' waranu'u.

† 1:3 Jewnao taapan pidan sakanata'o Naobanai diwa'ora antanapu, umanawunu'o uruu ipai ba'orainao ai ‡ 1:5

Psalm 2:7 § 1:5 2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13 * 1:6 Deuteronomy 32:43

“Tominkaru toman pa'angelinnao awaru nii kida;
na'iki inao upoitorunaouz utoman,
tikazi maodapa'o kawan kida.”†

⁸ Mazan pauDani ati ukian pa'an,

“Pugaru Tominkaru,

karikaonanu'o nii punaobanai-tinpan.

Pukazowautapan nii pupidanannao sakitapa'o ida'an.

⁹ Pumarainapanii aimaakan sakitapa'o,

mazan dikauda kida'o aimaakan,

tuukii pumanaudapakan.

Uruu idi ukau'an ōgaru,

puTominkarun,

ōzaamatan'i naa pugaru,

na'iki ōtaani'i naa pu'ati konaukii-kinai umanawunu'oraz pa'an,

powa'a zii ōtaan pu'atizu, ōtaan ai puminauda'unao ati.”‡

¹⁰ Tominkaru kian u'ati koshan,

“Naobanai, pugaru toma'oraz imi'i baara amazada sakadinan dono.

Na'iki puka'u idi putoman aokazi kapam.

¹¹ Īmainaabatinan nii, mazan pugaru, puna'an nii karikaonan pa'an.

Mazan putomanii kida, zaama'o nii ĩdyaun na'apa kamicha zaaman kawan.

¹² Kamicha narakada-ka'o kawan, na'apa'o nii punarakadan ĩdyaun,

Na'iki pumuudan nii ĩdyaun pana'itinapa.

Mazan pugaru aonaa na'apainim pupana'adinauzon.

Na'iki pukakupanzuz aona'o nii na'apainim ukatokon-tinan.”§

¹³ Tominkaru aonaa na'apainim ukiauzon angel ati kaikapa'a:

“Pusakanata ōdazaba'a ōdiwa'ora antanapu

atii ōmuudan putarubanao puwaranu'u.”*

¹⁴ Mazan angelnao doronai karikaonan ĩdyaun na'iki poitoruinao, dyuuda-kariwai Tominkaru di'iki, kaminka'uta'o nii pidannao kazannaatina'o ni'oraz.

2

Umanawunu'o kazannaatin-karu

¹ Ukau'an marii wakarodinan zoobaba, wada'an wuru'u mishi'oraz parada-karu kaimanaiman, uruu aonaa kizi wapozawatan u'ai.

² Usha'apanum kau'an kakinaorii, Tominkaru taauzoniaz angelnao ida'an aida-kida-ka'o umishiin manawun. Pidan dikintapa'oraz kakinaorii pataka'uta-ka'o pasha'apatanii kawana'ati.

³ Mazan wuru'u kazannaatin-karu powa'a'o zii pa'an umanawunun. Ukau'an tuukia'o nii wapataka'uta-ka'o wamashaapan an ikoda'azo'o tawuru'u aona'oraz kazannaatin-karu umanawunun. Wurru'u kazannaatin-karu kakuwaanaata-ka'o kiwiin Naobanai Jesus ida'an. Na'iki abatainaouz uruu, ĩaida-kida kapam wa'ati kaimanaiman, mishi'o wuru'u kazannaatin-karu daua'oraz.

⁴ Uruu dono Tominkaru aida-kida kapam umishiin, pasha'apata-kidan ida'an aimaakan kida matukapauzoka-kariwai, na'iki umanawun kida'o aimaakan, aida'o Tominkaru umanawunun. Na'iki uaida-kida umishiin pataan ida'an pidannao kawana'ati ĩsha'apatakinaa nii pabi'inaaka kida'o aimaakan Kaimana'o Doronaa ida'an, na'apa paaiipan kawana'ati.

Christ tominan pidan nii

⁵ Aonaa Tominkaru zaamatan angelnao kazowautapa'o nii pa'ina'o amazada wuru'u wa'atipa'oraz, uruu diina'iki'oraz amazada daua'o wuru'u wakakuwaatinanuz.

⁶ Mazan usaadinpan Tominkaru kaaritan ida'a, kaikapa'a:

“Oo, Tominkaru! Kanom ni'o mooko wuru'u punyukunuu

pidannao dau'atinanz manawun,

na'iki putaapanuzu wuru'u daonaioراز kaiman kapam?

⁷ Putoman pidannao awutapa za'o nii imanawunun angelnao ai,

aonaa kotua'iki'i nii mani,

na'iki putaanii konaunam-kinai na'iki umanawun-kinai i'ati.

† 1:7 Psalm 104:4

‡ 1:9 Psalm 45:6-7

§ 1:12 Psalm 102:25-27

* 1:13 Psalm 110:1

⁸ Putaa ipai aimakaan kida ikazowautapan nii.”*
 Tominkaru taa ipai aimakaan kida pidannao ati ikazowautapan ni'o, aonaa kanom kaina'a imakazowautapanii. Mazan kai aonaa zii watukapan ikazowautapan ipai aimakaan kida.

⁹ Mazan watukapa Jesus, utoma-ka'o awutapa zaa umanawunun angelnao ai, mazan aonaa kotua'iki'o mani, umawaka kizi ipai pidannao oian dikin ii Tominkaru kamunanun idi. Aizii taa-kaoa'a naa konaunam-kinai na'iki umanawun-kinai u'ati, usha'apanum kau'an ubaiatina'akani'i naa mawaka-karu di'iti.

¹⁰ Tominkaru wuru'u toma'oraz ipai aimakaan kida. Na'iki ipai aimakaan kida ukonaukii-kinaa ni'o. Tominkaru aipan iriba'oraz paudainao ka'idiwainan pamanawunun idi. Tominkaru saabaan Jesus kaiman manawun ubaiatinan ida'an, uruu mishi kizi ukazannaatapan pidannao.

¹¹ Aizii Jesus na'iki wunaou'u usaabaaniaz naa, bauda'apa'o idaru. Uruu idi aonaa ukiba'azon padakotan idyaun pa'inawuzunao nii na'iki padadakoonao nii.

¹² Ukian sha'atii Tominkaru ati kaikapa'a:

“Ökakuwaapan nii pudau'u
 ö'inawuzunao na'iki ödadakoonao ati;
 Ökonaukii-kidan nii pugaru
 pupidanannao baokopatinan dono.”†

¹³ Ukian kapam,

“Önyukunuu Tominkaru ati'o nii.”‡

Na'iki ukian kapam kaikapa'a:

“Di'i ögaru'u, koraiziannao tuma,

Tominkaru taaniaz ö'ati.”§

¹⁴ Wuru'u koraiziannao, pidannao idyaun. Ukau'an Jesus na'apa utominan, na'iki utiwaa wuru'u İbaiatani kidaz kapam. Utominan pidan nii, na'iki pamawakan ida'an, umainaabatan ipai Satan ma'ozakanuz, kazowautapa'oraz mawaka-karu.

¹⁵ Na'iki kaikapa'o ida'an, Jesus so'otan pidannao, poitoruinao kawanu'oraz imashaapan pashakatan di'iki, İtaritan idi mawaka-karu ai.

¹⁶ Kaimanaiman ukainaabata-ka'o, aonaa angelnao mani wuru'u Jesus kaminka'utaniaz, mazan Abraham takaan-daunnao pa'an.

¹⁷ Uruu idi'o Jesus tominan pidan nii na'apa manawun pa'inawuzunao kawan, turuu kizi uruu İfaadaan Umanawunu'o nii, kamunan-kida'o ni'oraz idyaun na'iki mishi'o usha'apatan aimakaan kida Tominkaru ati. Uruu turuu kizi pidannao oian kida so'ota-ka'o.

¹⁸ Na'iki aizii turuu ukaminka'utan wunaou'u tiwaa-kidapa-kariwainauoz, usha'apanum kau'an tiwaa-kidapa-kariwai'i naa uruu, na'iki ubaiaapa'akani'i naa dikauda'o kapam.

3

Powa'a zii Jesus umanawunun

Moses ai

¹ Ukau'an, öiribannao, Tominkaru zaamataninaouz papidanannao nii. Udi'itapa Jesus, uruu apostle na'iki Umanawunu'o Faadaa ipai waunao ati mishidapainauoz Tominkaru.

² Jesus sha'apata ipai aimakaan Tominkaru dyuudanii usha'apatan, uzaamatan uruu sha'apata'o nii kaudin-kizai, na'apa Moses sha'apatauzon kawan da'i ipai aimakaan dyuuda-kariwai usha'apatan Tominkaru Dapu ainoo ati, wuru'u upidanannaouz.

³ Pidan toma'oraz kabaun pamashaapa-kizi nii, powa'a zii manawun unaubaapa-ka'o wuru aia'a kabaun utomaniaz. Ukau'an na'apa kapam Jesus, powa'a'o zii manawun unaubaapa-ka'o pa'an Moses ai.

⁴ Mishi ipai kabaun kaina'a'o utomiki, mazan Tominkaru, uruu pa'an wuru'u toma'oraz ipai aimakaan.

⁵ Moses sha'apata ipai aimakaan wuru'u dyuuda-kariwaiz usha'apatan Tominkaru Dapu ainoo ati, wuru'u upidanannaouz, mazan uruu poitorui karikaonan. Na'iki usha'apaapauzoniaz kainaabatan na'apam nii aimakaan sha'apan diina'iti'i.

⁶ Mazan Christ, Tominkaru Danin idi, ukazowautapa Tominkaru Dapu ainoo wuru'u upidanannaouz, na'iki usha'apata ipai aimakaan Tominkaru dyuudanii usha'apatan İ'ati. Waunao Tominkaru Dapu ainoo, wazaamatimpan an pakawan wamishidapanii di'iti, na'iki wazaudapan an pakawan ukowaadauzoniaz usha'apatan nii wa'ati diina'iti'i.

* 2:8 Psalm 8:4-6 † 2:12 Psalm 22:22 ‡ 2:13 Isaiah 8:17 § 2:13 Isaiah 8:18

*Marii wada'anan**Tominkaru karikaonan*

⁷ Ukau'an, Kaimana'o Doronaa kiauзон kawan,
 "Aizii kamoo, uabatan dono na'apam Tominkaru kian,
⁸ mana'a udadarada'ana'a unyukunuu
 tawuru dono'o kawanu'u udikintapauzonuz Tominkaru,
 na'iki utiwaa-kidapauzonuz uruu mapidantaka'o amazada di'ii.
⁹ Na'ii udokozu-daunnao tiwaa-kidapan o'garu,
 itukapauzon pu'a'a naa padamata kanom kida o'sha'apaapauzonii 40 wunu.
¹⁰ Uruu idi tuukii manawun o'to'oran i'ati,
 na'iki o'kian: Ikaduz imada'ana'azookan o'garu,
 na'iki aonaa manawun iaipan paizo'atin zoobaba o'kakinaori.
¹¹ Uruu idi o'to'oran bii'i o'toman parada-karu
 aona'oraz turuu ukiwa-kida-ka.
 O'kian: Aona'o nii na'apainim imorotan
 amazada sookapa-kizai iti, o'saabaaniaz naa."*

¹² O'iribannao, ukarodin pa'i, aonaa kizi na'ia'oram unao nyukunuu dikaudan na'iki mamishidakan, na'iki unao tanawatinan pana'iti'i naa kakupa'oraz Tominkaru ai.

¹³ Uma'ozakadaaka mishi'oraiman ipai kamoo, wuru'u "Aizii Kamoo" kia'oraz udakotakao kaina'an pu'u zii, uruu aonaa kizi na'ia'oram unao dikintapadinan, umariidapakinan ida'an oia'o ati.

¹⁴ Waunao Christ tuma'o waka'iidiwainan, wazaamatinpan an kaimanainan wuru di'iki'i wasakadanuz wamishidapan atii utokon iti, aonaa wakaakinpan.

¹⁵ Wadi'itapa koshan tawuru'u usaadinapanuz:
 "Aizii kamoo, uabatan dono na'apam Tominkaru kian,
 Mana'a udadarada'ana'a unyukunuu
 tawuru kawanu'u udikintapauzonuz Tominkaru."†

¹⁶ Kanomnao tawuru'u abata'oraz padamata Tominkaru paradan mazan dikintapa'oraz uruu? Inao Moses kodita-kidaniinaouz Egypt iki.

¹⁷ Na'iki kanomnao ati'o Tominkaru to'oranuz 40 wunu? Uto'oran wunao ati'ora'a, oia'oraz, mawaka'oraz naa mapidantaka'o amazada ii.

¹⁸ Na'iki kanomnao ati'o Tominkaru kian parada-karu aona'oraz turuu ukiwa-kida-ka ida'an, aona'o nii na'apainim imorotan amazada sookapa-kizai iti? Ukian na'apa wunao ati'ora'a, dikintapainauz Paugaru.‡

¹⁹ Ukau'an waaitapa aonaa imorotan taapada-ka amazada sookapa-kizai iti, usha'apanum kau'an imamishidakan idi'o.

4*Kaina'a zii Tominkaru pidanannao ati sookapa-karu*

¹ Kaina'a zii Tominkaru tauazonii wa'ati mishi'oraz paparadan, uruu ida'an kizi turuu wamorotan amazada sookapa-kizai iti. Marii wakarodinan zoobaba, uruu aonaa kizi na'ia'oram unao kasharutinan, utukapa pa'i umamorotakan wuru di'iti'i sookapa-kizaiz.

² Waabatani'i naa kapam Kaimana'o Kuwai na'apa iaabatauzon kawan. Mazan madiwautapa-ka'o karikaonan i'ati wuru'u kowaada-kariwaiz. Mishi iaaba padamatazu, mazan aonaa imishidanuzu.

³ Aizii waunao mishidainauz naa morota pa'an, wuru di'iti'i sookapa-kizaiz. Tominkaru kian kawan:

"O'toman o'to'oran bii'i parada-karu aona'oraz turuu ukiwa-kida-ka. O'kian:
 Aona'o nii na'apainim imorotan amazada sookapa-kizai iti,
 o'saabaaniaz naa!"*

Mishi Tominkaru kaudin-kizi ipain utoman dono'oraz amazada.

⁴ Kaina'a usaadinpan 7th kamoo dau'u, kaikapa'a: "Tominkaru sookapan 7th kamoo ida'a ipai pakaudin-kizi kida ai."†

⁵ Na'iki wadi'itapa koshan usaadinapanuz, Tominkaru kian, "Aona'o nii na'apainim imorotan amazada sookapa-kizai iti."‡

⁶ Kiwiiniinaouz iaabatan Kaimana'o Kuwai, aonaa imorotauan amazada sookapa-kizai iti, usha'apanum kau'an idikintapan idi'o. Kaina'a'o nii baokoinao taapada-kaoo nii imorotan amazada sookapa-kizai iti.

* 3:11 Psalm 95:7-11 † 3:15 Psalm 95:7-8 ‡ 3:18 Numbers 14:1-35 * 4:3 Psalm 95:11 † 4:4 Genesis 2:2
 ‡ 4:5 Psalm 95:11

⁷ Ukau'an Tominkaru saabaa ba'oran kamoo, uruu dakota-kariwaiz "Aizii Kamoo." Ukowaadanuz David ida'an iriba wunu dobatan dauna'an, uruu dau'ati'o tawuru'u kii-karuz kaikapa'a:

"Aizii kamoo, uabatan dono na'apam Tominkaru kian,

Mana'a udadarada'ana'a unyukunuu."[§]

⁸ Joshua tauzon an mani sookapa-karu i'ati, aonaa kanom nii mani Tominkaru kadakotinan ba'oran kamoo dau'u udauna'an.

⁹ Uruu idi, kaina'a zii Tominkaru pidanannao ati sookapa-karu, Tominkaru sookapauzon kawan 7th kamoo ida'a.

¹⁰ Kanom morota'o sookapa-kizai iti, Tominkaru saabaaniaz, usookapan nii pakaudin-kizi kida ai, na'apa Tominkaru sookapauzon kawan da'i pakaudin-kizi ai.

¹¹ Ukau'an marii watiwainan dadara wamorota kizi amazada sookapa-kizai iti. Dadara pa'i watiwain, uruu aonaa kizi kanom pozawatan patamakapan ida'an wunao kaduzu'u, dikintapainouz.

¹² Tominkaru Paradanuz kakupa'o, na'iki uka'iita pasha'apatan aimaakan kida. Powa'a'o zii manawun udimanan marii dya'utama'oraz udabaazi dimanainpan ai. Atii uchoota waka'azoo iti, wadoronaa na'iki wanyukunuu sakadinapa-kizi iti. Uchoota atii waniwa'uuzi dyukoinpan, na'iki waunanzoo zikon iti. Na'iki Tominkaru paradan aitapaka-kida na'apam wadi'itimpan na'iki kanom waaipan wanyukunuu ii.

¹³ Aonaa kanom kaina'a dizinpa'o nii Tominkaru ai ipai utomaniaz bii an. Ipai aimaakan mashaapan kainaabanaa na'iki da'atinapa uawun za'a. Na'iki u'ati'o nii wuru'u wakowaadanuz ipai na'apam wamashaapauzonuz.

Jesus, uruu Umanawunu'o Faadaa

¹⁴ Kaina'a waFaadaan Umanawunu'o manawun mako'oraz naa aokazi iti, uruu Jesus, Tominkaru Daniz. Ukau'an marii pakawan wazaamatimpan wuru di'titi'i wamishidapanuz uruu.

¹⁵ Usha'apanum kau'an wuru'u waFaadaan Umanawunu'oraz, uaitapanii na'apa'oram wuru'u wamaturuukanuz. Umashaapankan dono imi'i baara'a, tiwaa-kariwai kapam uruu ipai sha'apa'oram ida'an kida, na'apa waunao kawan. Mazan aonaa na'apainim u'oian.

¹⁶ Ukau'an aonaa wataria'ana'a wamaonapadinan Tominkaru kamunanu'oraz ida'ati. Na'ii wakamunan-kida-kao nii na'iki waikodan nii kamunan-karu kaminka'uta'o nii wau-nao, waaipan dono waminka'u nii.

5

¹ Umanawunu'o Faadaa zaamatauzo-kariwai da'i pairibannao bii iki, ukauudin-kizi ni'o taa-kao, umakon Tominkaru kanaapu iti pidannao ati, utaa kizi kaiman kida'o aimaakan Tominkaru ati, na'iki uzowii kizi uzainao pidannao oian dikin ii.

² Kaiman uruu wunao tuma'a maaitapin-kainouz na'iki sha'apatainouz dikauda kida'o aimaakan, usha'apanum kau'an uruu na'apa'o umaturuukan kapam inao kawan.

³ Ukau'an pamaturuukan idi, uzowian nii uzainao pa'oian dikin ii kapam, uzowian dono uzai pidannao oian dikin ii.

⁴ Aonaa pidan Umanawunu'o Faadaa-timpan paaipan ati karikaonan. Soo Tominkaru zaamatan ida'an pidan, wuru'u utominanuz pa'an Umanawunu'o Faadaa nii, na'apa Aaron zaamatauzo-kao kawan.

⁵ Ukau'an na'apa'o kapam Christ, aonaa paaipan ati'o mani wuru'u uzaamatinanuz Umanawunu'o Faadaa nii. Mazan Tominkaru pa'an wuru'u zaamata'oraz uruu, ukian dono'oraz u'ati kaikapa'a:

"Pugaru òdani,

Aizii ògaru'u naa pudaru nii."^{*}

⁶ Na'iki ukian koshan kaikapa'a:

"Pugaru karikaonanu'o nii pufaadaa-timpan,

na'apa'o Melchizedek faadaa-tinpauzon kawan."[†]

⁷ Jesus mashaapankan dono imi'i baara'a, utoriinapa Tominkaru ati na'iki upishaa ukaminka'utan paugaru. Utoriinpan diiwa'o ida'an na'iki uzaada Tominkaru ati, turua'oraz ukazannaatan uruu mawaka-karu ai. Na'iki wuru'u utoriinapanuz dako'ati-kao, usha'apanum kau'an utainan idi'o kaiman-daun Tominkaru ati.

⁸ Jesus Tominkaru danin pu'u padamata, utominapa izo'atiaaba-karu dau'u pabaiatinan ida'an.

⁹ Ubaiaapan idi ipai aimaakan Tominkaru aipan kawana'ati, uruu'u naa karikaonanu'o kazannaatin-karu ikoda-kinoo nii ipai wunao ati'i izo'atiinaouz uruu.

¹⁰ Tominkaru zaamatan uruu Umanawunu'o Faadaa nii, na'apa'o Melchizedek[‡] faadaa-tinpauzon kawan.

Kakinaorii waota-karu aia'o mishidapa-karu ai

¹¹ Kaina'a dobata wakowaada'azoonii wuru dau'ana'a, mazan kasha'apanna ukowaada-kaoo kaimanaiman unao ati, usha'apanum kau'an kona'ii utominpan.

¹² Unao kotua'iki'ora'a naa umishidapan Jesus, mazan upu'u aonaa uka'iitan utominapa-kidan baookinao, mazan kii'an, ba'oran pidan tominapa-kidan zii unao powaa iti zii koshan wuru dau'a'a kiwiini'oraz tominapa-karu kida Tominkaru kuwaa daua'oraz. Unao koraiziannao sodi kida kawanu'o zii, biidapa'o zii dunui karikaonan, maka'iitaka'o zii panikan wanyukunui.

¹³ Pidan mashaapa'oraz zii dunui ida'an karikaonan, pa'ishizo sodi'o zii kawanu'o wuru'u. Aona'o zii uaitapan aimaakan kaimana'o oo aimaakan aona'o ukaimanan.

¹⁴ Mazan pidan nika'o kimisha'o wanyukunui, dyaupai'ora'a naa pa'an wuru'u. Uaitapani'i naa pa'an na'ia'oram aimaakan kaimana'o na'iki aimaakan oia'o.

6

¹ Ukau'an marina'a naa shoman kiwiin kida'oraz zii da'i tominapa-karu Christ daua'oraz, mazan wamako'o naa mishi'oraiman wuru di'iti'i kakinaorii, wadyaupai-kinaa ni'oraz pa'an. Aonaa wasakadina'ana'a powaa iki wuru di'iki'i, pidannao pa'ina'oraz zii imishidan tominapa-kinaz. Tawuru'u tanawatin-karu madiwautapa-ka'o sha'apatin-karu kida ai daua'oraz, na'iki Tominkaru mishida-kaoo daua'oraz zii.

² Na'iki chikaawunuin-karu kida daua'oraz, na'iki pidannao muudan daua'oraz paka'u kida ba'oran pidan ida'ati, na'iki tominapa-karuz mawakainao kadishita-kida-kaoo daua'oraz diina'iti'i, na'iki karikaonanu'oraz pataka'utin-karu daua'oraz.

³ Na'iki Tominkaru taapadan an una'apan, wamakon nii wuru di'iti'i kakinaorii wadyaupai-kinaa ni'oraz pa'an.

⁴ Aizii aonaa turuu pidannao padanata-kida-kaoo powa'a ati koshan Tominkaru ida'ati, wunao'u pidannaouz kaawa-kida-kariwaiz naa baukapaiman Tominkaru kanadan ida'ati.* Konaukia'oraz da'i itiwaaan kaimana'oraz aimaakan aokazi iki'o, na'iki ka'idiwaina'oraz Kaimana'o Doronaa idi.

⁵ Na'iki iaitapani'i naa na'apam Tominkaru paradan kaimanan, na'iki iaitapani'i naa na'apam Tominkaru ma'ozakan, wuru'u ukaiwaan ni'oraz diina'iti'i.

⁶ Mazan imarina'atan an pamishidapan Christ, aonaa turuu ipadanata-kida-kaoo powaa ati Tominkaru ida'ati. Wurru'u aimaakan isha'apataniaz, Tominkaru Dani tauka-kaoo kawanu'o wuru'u cross di'iti na'iki iba'azootin-kidan uruu iriba'o pidannao kanaapu iti.

⁷ Tominkaru wuru'u kamunan-kida'oraz zakapu kaimana'oraz wunu zabiipan, uruu idi ziwu paoribai sodan kida, paowainao atiz.

⁸ Mazan zakapu kaiwada-karu baawuta'o na'iki kazamaka'o baawuta'o pa'idiwaru, madiwautapa-ka'o karikaonan wuru'u, uruu idi Tominkaru pataka'utan niizu, na'iki ukawaoda-kaoo nii ipai.

⁹ Omin-mishidannao omairainapaniinao, waparadan pu'u padamata unao ati kaikapa'a, mazan waaitapa wanyukunuu ii, usha'apatan nii kaiman kida'o aimaakan, pidan sha'apatauzoniaz pakazannaatinan idi'oraz naa.

¹⁰ Tominkaru aona'o nii usha'apatan aimaakan pana'iti. Aona'o nii umanyukunuutan wuru'u unao sha'apataniaz, oo unao aida-kidaniaz ukamarainapanun Tominkaru ati, ukaminka'utan ida'ana'oraz umin-mishidannao, atii kai pakawan zii unao sha'apaapan na'apa kida'o i'ati.

¹¹ Na'iki tuukii manawun waaipan ipai unao pakawan usha'apaapan wuru'u dadara'oraz kaudin-kizai atii utokon iti. Uruu mishi'o nii uikodan wuru'u aimaakan kida uzaudapaniaz.

¹² Aonaa waaipan uzoanon, mazan waaipa unao tawunao kawan pa'ana'a, mishidainaoz na'iki makashadin-kainaoz, uruu idi izaamata tawuru'u Tominkaru kowaadani putaan nii i'ati.

Tominkaru kian kawana'ati, mishi'o nii usha'apan

[‡] 5:10 Genesis 14:17-20 * 6:4 wunao'u pidannaouz kaawa-kida-kariwaiz naa baukapaiman Tominkaru kanadan ida'ati oo "baukapaiman iaitapani'i naa padamata mishi'o kuwai Tominkaru di'iki'oraz"

¹³ Tominkaru kaiwaa pa'uu, utukapa-kida-kinaa nii umishian nii wuru'u paparadanuz, ukowaadauzon dono'oraz pasha'apatan nii aimaakan Abraham ati. Ukaiwaan pa'uu aonaan idi ba'oran umanawunu'o nii u'ai.

¹⁴ Ukian kaikapa'a:

"Mishi'o nii òkamunanun pu'ati,
iriba'o nii òtaan putakaannao nii."[†]

¹⁵ Abraham aonaa ukashadinan pazaudapan, atii uzaamatan Tominkaru kowaadaniaz pataan nii.

¹⁶ Pidannao kaduz ìdakotauzon pidan umanawunu'o pa'ai, Itukapa-kida'azon idi Ìmishian nii wuru'u paparadanuz. Na'iki pidannao abatan dono uruu kaduz parada-karu, aona'aa naa powa'a Ìmamishida'akakan.

¹⁷ Aizii Tominkaru aipan patukapa-kidan kaimanaiman aona'o nii upana'adan padi'itinpan pasha'apata'azoonii ai, uruu idi ukaiwaan pa'uu utukapa-kida-kinaa nii umishiian nii wuru'u paparadanuz, wunao ati'i zaamatainao ni'oraz tawuru'u ukowaadauzoniaz pataan nii.

¹⁸ Di'ora'a dya'utama'oraz aimaakan kida, aonaa turuu Ìpana'adinan: Tominkaru aonaa turuu umariidinan utaan dono mishi'o paparadan, na'iki aonaa turuu umariidinan ukaiwaan dono pa'uu.

Ukau'an waunao makoinaouznaa Tominkaru di'iti kazannaatin-karu dau'ati, tuukii wanyukunuu ma'ozakada-kaò aonaa kizi wakashadinan wazaudapan kaiman kida'o aimaakan Tominkaru taa'azooniaz wa'ati diina'iti'i.

¹⁹ Na'iki wazaudapan idi'i naa Tominkaru taa'azooniaz wa'ati, aonaa kanom awautapan[‡] waunao Tominkaru ai.

²⁰ Jesus mako'o naa u'idi'iti wa'ua'ati, na'iki waunao dikin ia'o umakon, uru'o ni'i naa karikaonanu'o Umanawunu'o Faadaa nii, na'apa Melchizedek[§] faadaa-tinpauzon kawan.

7

Melchizedek faadaa-tinpan kaduz umanawunu'o

¹ Aizii Melchizedek king da'i donoì Salem ii, na'iki uruu faadaa kapam, ukaudin Tominkaru umanawunu'o manawun ati. Aizii Abraham papidanannao tuma, Ìmizaataakapan patarubanao tuma, Ìzowii ipai Ìdyaun panaobanaa kingnao tuma kapam. Aizii Abraham kiwapaanan dono'o naa na'iki, Melchizedek ikodapan uruu, na'apain udapadan kaiman kida'o aimaakan sha'apa kizi Abraham ati, Tominkaru di'iki'o.*

² Aizii Abraham, una'aka ipai aimaakan kida pazaamataniaz pamizaataaka-kizi iki. Uru'u naa ubuutan 1/10 aimaakan kida pazaamataniaz di'iki, na'iki utaanuzu Melchizedek ati, u'idiwau nii.

Wuru'u Melchizedek uuaz, "Kaimana'o Naobanai" kia'o wuru'u. Na'iki uruu dakotaukaò kopam, "Kaimanaaka-karu Naobanaanaa," usha'apanum idi uwiizi uu Salem, "kaimanaaka-karu" kia'o wuru'u.

³ Aonaa Melchizedek daru na'iki daro aitapa-kaò. Na'iki aonaa kapam udokozudaunnao aitapa-kaò. Aonaa uaitapa-kaò na'apaini'oram ushakan na'iki na'apainim naa umawakan. Melchizedek Tominkaru Dani kawanu'o; ufaadaa-tinpan idi karikaonanu'o.

⁴ Aizii utukapa, na'apam Melchizedek umanawunun. Abraham, wadokozu-daunnao tomin-kiziz, ubuuta ipai aimaakan pana'akaniaz na'iki utaa 1/10 Melchizedek idiwau nii.

⁵ Na'iki kii-karu kawana'ati Moses kakinaori ida'an, Levi takaan-daunnao wuru'u faadaa-tinainauz, Ìnaa zaamata'o nii pa'idiwau nii 1/10 wuru di'iki'i pairibannaò buutani kidaz, (Abraham takaan-daunnao wuru'u Ìribannaouz, mazan upu'u Ìzaamatan aimaakan Ìidi'iki).

⁶ Mazan Melchizedek aonaa Levi takaan-daun mani uruu, upu'u zii uzaamatan 1/10 Abraham ai. Na'iki upu'u udapadan kaiman kida'o aimaakan sha'apa kizi Abraham ati, uruu ati'oraz sha'atii Tominkaru kowaadauzon usha'apatan nii kaimana'o aimaakan.

⁷ Na'iki ipai pidan aitapan: wuru'u pidan umanawunu'oraz powa'a zii ba'oran ai, turuu udapada-kidan kaimana'o aimaakan sha'apa kizi wuru ati'i ba'oran aona'oraz umanawunun.

[†] 6:14 Genesis 22:17 [‡] 6:19 Tominkaru Dapu Jerusalem ia'oraz, unazo ii kaina'a kazoo'o na'iki udaru'o kamicha mada. Uruu awautapa'o pidannao, Ìmorotan ai Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun di'iti. Soo Umanawunu'o Faadaa, uruu turuu umorotan na'iti baukapa karikaonan ipai wunu. Mazan Jesus, baukapa umawakan na'iki utaan paizain pidannao oian dikin ii. Uruu wuru'u da'ata'oraz aokazi iti'o dunapo. [§] 6:20 Genesis 14:17-20 * 7:1 Genesis 14:17-20

⁸ Wunaou'u faadaanaouz, wuru'u Levi takaaan-daunnaouz zaamata 1/10, mazan ĩnao mawaka'o nii. Mazan Melchizedek zaamata'oraz 1/10 Abraham ai, karikaonanu'o ukakupan pa'an, saada-kariwaiz kian kawana'ati udau'an.

⁹ Na'iki Abraham taan dono'oraz Melchizedek ati 1/10, turuu wakian Levi takaaan-daunnao wuru'u zaamatauzonaouz padamata 1/10; upu'u ĩtaan kapam Melchizedek ati Abraham ida'an,

¹⁰ usha'apanum kau'an Melchizedek ikodapan dono'oraz Abraham; Levi, padokozu-daun Abraham ida'a'ora'a naa uruu na'apain.

¹¹ Aizii wuru'u Levi takaaan-daunnao faadaanao-tinapauzon kaduzuz turuan an mani usha'apatan ipai aimaakan Tominkaru aiapanii usha'apata-ka'o, aonaa kanom nii mani ba'oran kaduz faadaa aiapa-ka'o Melchizedek kawanu'o pa'an, aonaa Aaron[†] kawanu'o mani. (Levi takaaan-daunnao faadaa-tinapanuz, kakinaorii taa-kariwaiz Moses ati, kawana'ati'o wuru'u ĩfaadaa-tinapanuz.)

¹² Na'apainim dono wuru'u faadaa-tinapa-karu kaduzuz pana'ada-ka'o, ukau'an pana'adina'o nii kapam wuru'u ĩkakinaorinaaz.

¹³ Na'iki usaadinpan kawana'ati wanaobanaa Jesus dau'an, uruu ba'oran pidan tonaazinaa di'iki'o uwa'atin; na'iki aonaa na'apainim pidan uruu tonaazinaa di'iki'o faadaa-tinapauzon.

¹⁴ Kaimanaiman uaitapa-ka'o wanaobanaa wa'atin Judah tonaazinaa di'iki'o, na'iki Moses aonaa na'apainim ukiauzon uruu tonaazinaa di'iki'o faadaa-tinapa-karu dau'an.[‡]

Ba'oran faadaa,

Melchizedek kawanu'o

¹⁵ Aizii turuu waaitapan powa'a zii kaimanaiman, ba'oran kaduz faadaa aidinan, Melchizedek kawanu'o.

¹⁶ Ufaadaa-tinan aonaa ushakatan ida'ana'o mani faadaa-tinapauzono tonaazinaa di'iki; mazan ufaadaa-tinan wuru ida'ana'a kakupa-karu ma'ozakanuz aona'o ni'oraz ukatokon-tinauzon pa'an.

¹⁷ Na'apa usaadinpan kawana'ati udau'an, kaikapa'a:

“Pugaru karikaonanu'o nii pufaadaa-tinpan,

na'apa Melchizedek faadaa-tinapauzon kawan.”[§]

¹⁸ Ukau'an kiwiitapa'oraz kakinaorii (Moses ati'oraz utauzo-ka'o), aona'a naa ukaiwaa-ka'o powa'a, usha'apanum kau'an umaturuukan idi na'iki madiwautapa-ka'ora'a naazu.

¹⁹ Wuru'u kakinaorii, aonaa usaabaan pidan kaiman. Mazan aizii waaitapa kaina'a'a naa taa-ka'o wa'ati wamaonapadin-kinaa nii Tominkaru ida'ati.

²⁰ Na'iki powa'a zii, kaina'a Tominkaru paradan pa'uu ida'ana'oraz utoman.* Aonaa kaikapa'o parada-karu nii, ba'orainao zaamata-ka'o dono'oraz faadaanao nii.

²¹ Mazan Jesus faadaa-tinan wuru ida'ana'a Tominkaru taaniaz paparadan pa'uu ida'ana'oraz, ukian dono'oraz u'ati kaikapa'a:

“Ōgaru Naobanai toman parada-karu ō'uu ida'an;

na'iki aona'o nii ōpana'adan ōnyukunuu:

'Pugaru karikaonanu'o nii pufaadaa-tinpan!' ”[†]

²² Tominkaru toman idi parada-karu pa'uu ida'an, Jesus ida'ana'o umishian wuru'u Pa'ina'oraz Covenant[‡] Tominkaru kowaadaniaz pasha'apatan nii pidannao ati, na'iki powa'a'o zii ukaimanan.

²³ Kaina'a koshan ba'oran na'apam Jesus faadaa-tinapanuz pana'adinpan: kiwiitapainaoz faadaanao iriba'o ĩdayun, usha'apanum kau'an mawaka'o nii ĩdayun, ukau'an aonaa karikaonanu'o nii mani ĩkaudin faadaanao nii.

²⁴ Mazan Jesus, karikaonanu'o ukakupan, uruu idi karikaonanu'o nii ufaadaa-tinpan.

²⁵ Ukau'an turuu ukazannaatan kai, wuru'u pidannao wa'atiinaouz Tominkaru ida'ati paugaru ida'an, na'iki karikaonanu'o nii ukazannaatan, usha'apanum kau'an karikaonan ukakupan na'iki uparadan nii ĩdikin ii Tominkaru ati.

²⁶ Ukau'an Jesus wuru'u Umanawunu'o Faadaa sha'apata'oraz ipai aimaakan wa'ati. Uruu Tominkaru zaamatanii, aona'o ukasharutinpan na'iki aonaa oia'o nii u'ida'a, usaabaa-ka'o pana'itinapu oiainao ai na'iki usawata-ka'o aokazi iti umanawunu'o nii.

[†] **7:11** Aaron: uruu kiwiini'o faadaa, na'iki uruu Levi takaaan-daun. [‡] **7:14** Jesus wa'atin pu'u Judah tonaazinaa di'iki, kii-karu kawana'ati, ipai wuru'u ba'oran Israel tonaazinaa kida bauda'apa'o ĩdoko'u, Jacob, ba'oran u'uu, Israel.

[§] **7:17** Psalm 110:4 * **7:20** pa'uu ida'ana'oraz utoman: Tominkaru kaiwaan pa'uu uaipan idi pidan aitapan umishiian nii paparadan ukian kawana'ati. [†] **7:21** Psalm 110:4 [‡] **7:22** Pa'ina'oraz Covenant: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'covenant' waranu'u.

²⁷ Uruu idi aonaa kanom nii uaiapa-kaoo utaan uzai kawaoda-kariwai Tominkaru ati ipai kamoo, wunao Umanawun kidainao Faadaanao tauzon kawan uzai kida kawaoda-kariwai Tominkaru ati. Kiwiin itaan nii pa'oiian dikin ii na'iki udauna'an ipai pidannao oian dikin ii. Uruu taaina'o baukapa pa'an pidannao oian dikin ii pamawakan ida'an na'iki aona'o nii na'apainim utainan powa'a koshan.

²⁸ Moses kakinaori ida'an pidannao maturuu-kainao zaamata-kaoo Faadaanao Umanawun kida'o nii, mazan kakinaorii taa-kaoo dauna'an, Tominkaru taan paparadan pa'uu ida'an, uzaamatan pauDani Umanawunu'o Faadaa nii, ka'iita'oraz pasha'apatan ipai aimaakan Tominkaru aipan kawana'ati.

8

Jesus wuru'u

Umanawunu'oraz waFaadaan

¹ Aizii di'i wuru'u ðaipaniiaz uaitapan, kaina'a Umanawunu'o waFaadaan, sakanata'oraz naa umanawun-tinapa-karu ida'a Tominkaru diwa'ora antanapu aokazi ii.

² Ukaudinan Umanawunu'o Faadaa nii, wuru nazo'o ia'a mishi'oraz Tabernacle* Tominkaru tomaniaz aokazi ii, aonaa pidan tomanii mani.

³ Ipai Umanawunu'o Faadaa taa kaimana'o aimaakan kida na'iki kawaoda'o nii uzai Tominkaru ati. Uruu idi waFaadaan Umanawunu'oraz, utaanii kapam aimaakan Tominkaru ati.

⁴ Umashaapan an zii mani imi'i baara'a, aonaa mani ufaadaa-tinan, usha'apanum kau'an, kaina'a'a naa faadaanao taa'o aimaakan kida Tominkaru ati Kakinaorii kawana'ati.

⁵ Wuru'u Tabernacle imi'i baara'a'oraz na'apa'o aokazi ia'oraz kawan, mazan udikin karikaonan. Uruu idi'o Moses kakinao-kaoo ukadishita-kida'azon dono'oraz naa Tabernacle, Tominkaru kian u'ati, "Mishi pa'i putoma ipai aimaakan, na'apa manawun wuru kawana'ati'i ðaida-kidaniaz pu'ati midukuo ii."[†] ⁶ Mazan Jesus kaudin-kizi taa-kaoo, ufaadaa-tinapanuz, powa'a'o zii umanawunun pa'an wunao kaudin-kizi aia'a, kiwiitapainauoz faadaanao. Na'apa ukau'an wuru'u Pa'ina'oraz Covenant[‡] Jesus ida'ana'oraz umishinan, powa'a'o zii pa'an umanawunun Kiwiitapa'oraz Covenant ai. Na'iki Tominkaru sha'apatan kaiman kida'o aimaakan uruu ida'an.

⁷ Aonaan an mani pidannao kasharutinpan Kiwiitapa'oraz Covenant ai, aonaa kanom nii mani ukawadaunuta-kaoo.

⁸ Mazan Tominkaru tukapan idi papidanannao kasharutinpan pa'ai, uruu idi ukian, "Kaina'iki kamoo kida wa'atin," Naobanai kian, "Uruu dono'o nii ðotoman Pa'ina'o Covenant Israelitenao na'iki Judah sannao tuma.

⁹ Wuru'u Pa'ina'oraz Covenant ðotoman ni'oraz, aonaa wuru kawanu'o nii mani'i ðaaniaz covenant idokozunnao ati.

Õna'akan İdyaun ðkarodapan ida'ana'o, ðkodita-kidan dono'oraz İdyaun Egypt iki.

Aonaan idi İizo'atin wuru'u Covenant ðaaniaz Moses ida'an, uruu idi'o aona'a naa ðnyukunuupa'akan İdyaun.

¹⁰ Aizii kaikapa'o nii wuru'u Pa'ina'o Covenant ðotoman ni'oraz Israelitenao tuma diina'iti'i," Naobanai kian,

"Õmuudan nii ðkakinaori kida İnyukunuu ii İdi'itinapa-kinaa nii, na'iki ðsaadan niizu İnyukunuu ida'a İnyukunuitapa-kinaa niizu.

Õgaru'o nii İTominkarun nii,

na'iki İnaou'o nii ðpidanannao nii.

¹¹ Aona'o nii pidan tominapa-kidan pamin-dazabazi oo pa'inawuzu, ukian ida'an, 'Putominapa Tominkaru dau'u.'

Usha'apanum kau'an ipai'o nii İaitapan õgaru, pidannao wuru'u aona'oraz İmanawunun na'iki umanawuniinaouz pidannao.

¹² Õmainabatan nii wuru'u aimaakan dikauda kida'oraz İsha'apatauzon, na'iki aona'o nii powa'a ðnyukunuitapan İ'oiian kida."[§]

* **8:2** *Tabernacle*: uruu toma-kariwaiz Tominkaru Dapu nii, Exodus di'ia'oraz ukowaada-kaoo kamicha madanaa idi'o. Mazan da'a'a verse 2 ida'a, kaina'a Tabernacle kapam, uruu Tominkaru Dapu manawun aokazi ia'oraz. Putukapa Hebrews 9:1-8 kapam. † **8:5** Exodus 25:40; 26:30 ‡ **8:6** *Pa'ina'oraz Covenant* Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii, 'covenant' waranu'u. § **8:12** Jeremiah 31:31-34

¹³ Tominkaru dakotan idi patoman Pa'ina'o Covenant, uruu idi Kiwiini'oraz Covenant, aona'o ni'i naa uaiapa-kaoo.

9

Imi'i baara'a'o na'iki aokazi ia'o Tabernacle

¹ Aizii kiwiini'oraz Tominkaru toman covenant Israelitenaoo tuma, kaina'a'o choochiapa-karu kakinaorinaa kida na'iki kaina'a imi'i baara'a'o Tabernacle.*

² Wuru'u Tabernacle kamicha mada idi'o utoma-kaoo; na'iki dya'utama'o unazoo. Ki-wiitapa'o unazoo ida'a kaina'a lamp, miisa[†] baara na'iki bread upaawa'a; wuru'u kiwi-itapa'oraz unazoo, uruu dakota-kaoo Kabaun Nazoo Kaimana'o.

³ Tabernacle nazoo buutapa-kaoo kamicha mada kazadinpa'o idi, aizii uruu barau itinapu kaina'a ba'oran unazoo, uruu dakota-kaoo Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun.

⁴ Uruu nazoo ida'a kaina'a altar, gold idi'o utoma-kaoo, incense[‡] kawaodapa-kizinaoo. Na'iki kaina'a Moses kakinaori pakarannaa, ipai'o ukamadata-kaoo gold idi. Aizii pakara nazo'o, kaina'a kamoti gold idi'o utoma-kaoo, paida'o manna[§] idi. Kaina'a kapam Aaron wadookori soda'oraz da'i, na'iki kaina'a dya'utam kuba kataida'u kida'o na'a'oraz Tominkaru Paradan saadinpan.

⁵ Aizii pakara paawa'a kaina'a Cherubnao* kainaabatapa'o Tominkaru kaina'an, Ikutuba kida kadamaradinapa wuru paawa ana'a oii-karu so'ota-kizinaooz. Mazan kai aonaa zii turuu wakadakotinan kaimanaiman di'oraz aimakaan kida dau'a'a.

⁶ Aizii aimakaan kida minziwa-kida-kaoo dono'o naa ipai na'apa, faadaanao morotan nii ipai kamoo kiwiini'oraz unazoo di'iti, isha'apata kizi pakaudin-kizi.

⁷ Mazan Faadaa Umanawunu'oraz pa'an, soo uru'o nii morota wuru di'iti'i ba'oran unazooz, kamicha mada kazadinpa'oraz barau itinpu'oraz, na'iki umorotan na'iti baukapa karikaonan ipai wunu. Na'iki umorotan nii na'iti, soo una'akan an izai patuma utaan ni'oraz Tominkaru ati, pa'oi'an dikin ii na'iki wuru dikin ia'a oii-karu kida pidannao sha'apataniaz maaitapinaka-daun.

⁸ Kaimana'o Doronaa kaimanaiman ukainaabatan wa'ati wuru ida'ana'a, aonaa zii na'itim morota-karu wuru di'iti'i Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun, wuru kaina'an kawana'ati zii'i, kiwiitapa'oraz Tabernacle.

⁹ Di'oraz aimakaan, kainaabata wa'ati kai kida'o aimakaan dau'an. Utukapa-kida wa'ati kaiman kida'oraz aimakaan taa-kaoo, na'iki uzai kawaoda-kaooz Tominkaru ati, aonaa turuu usaabaan pidan choochiipa'o nyukunuu pa'oi'an ai.

¹⁰ Wuru'u kakinaorii kidaz wuru dau'an kida'o karikaonanuu: aimakaan kida turua'oraz unika-kaoo na'iki utuza-kaoo dau'ana'o, na'iki chikain-karu kida dau'ana'o. Na'apa'oraz kakinaorii kida, nanai ati'o karikaonan, aonaa nyukunui ia'o mani, ukaiwaapa-kaoo nii aita-kaoo atii wuru ida'ati'i Tominkaru tomanuz ipai aimakaan pa'inaa na'iki pana'a.

¹¹ Mazan uru'u naa Christ Umanawunu'o Faadaa taa'oraz wa'ati kaiman kida'oraz aimakaan, kaina'a'oraz naa kai. Na'iki umorota Tabernacle iti, powa'a'oraz zii pa'an umanawunun na'iki ukaimanan, aonaa pidan tomanii mani, oo aonaa di'ora'a amazada ida'a'o aimakaan kida idi'o mani utoma-kaoo.

¹² Aonaa umorotan na'iti pana'akan ida'an boogi[†] izain, na'iki tapi'iza dani izain, mazan umorotan paizain ida'an pa'an Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun di'iti, umorotan baukapa na'iki aona'o nii na'apainim koshan. Uruu idi aonaa utokon nii ukazannaatan waunao oia'o ai.

¹³ Aizii wuru'u boogi izain na'iki tapi'iza kazoti izain, na'iki pariti'i kida tapi'iza dani kawaoda-kariwai di'iki'oraz chibii-kaoo ida'an, turuu usaabaan pidan nanaa karikaonan, wuru kawana'ati'i ikakinaorinaaz,[‡] mazan aonaa inyukunuu ii mani.

¹⁴ Pidan saabaa-kaoo kaiman kaikapa'o kaduz ida'ana'a, mazan Christ izain powa'a zii manawun usha'apatan aimakaan umanawunu'o, utaanin idi Tominkaru ati makasharutinaaka-daun, wuru ida'ana'a Doronai karikaonanuu'oraz ukakupan. Uizain saabaan nii wanyukunuu wuru aia'a madiwautapa-ka'o sha'apatin-karu kida ai, turuu kizi washaa'apatan wuru'u aimakaan, Tominkaru kakupa'oraz aiapanii washaa'apatan.

* **9:1 Tabernacle:** Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii. † **9:2 miisa:** English ida'an, table. ‡ **9:4 incense:** kaduunuu'o shanaribai. § **9:4 manna:** uruu Tominkaru dyuudauzoniaz Israelitenaoo wanyukunuu nii aokazi iki ima'aakapan dono'oraz mapidantaka'o amazada ii aka. * **9:5 Cherubnao:** angelnaoo kawana'u, na'auzo maonapa Tominkaru dzabaa'a. Di'ora'a kida Cherubnaoo dikin toma-kariwai gold idi, kainaabata'o Tominkaru taba wuru'u. † **9:12 boogi:** English ida'an, goat. ‡ **9:13 Numbers 19:1-8**

¹⁵ Ukau'an Christ ida'ana'o wuru'u Tominkaru tomanuz Pa'ina'o Covenant, turuu kizi Tominkaru dapadaniinaouz papidanannao nii zaamatan ukowaadauzoniaz pataan nii, karikaonanu'oraz kaiman kida'o aimakaan. Turuu usha'apan na'apa, usha'apanum kau'an mawaka'a naa Christ, muuda-kida'o nii pidannao wuru aia'a ipataka'uta-kaooz pa'oi'an dikin ii, wuru'u isha'apatauzonii kidaz imashaapan dono'oraz zii Kiwiitapa'o Covenant waranu'u.

¹⁶ Aizii pidan mawakan an mani, na'iki kaina'a uwa'akan pasaadanii mawaka-karu kaaritannaa, kowaada'o nii kanomnao ati'o nii wuru'u usha'apauz kida taa-kaooz umawakan dono. Aonaa kanom zaamatan wuru'u aimakaan kidaz pa'idiwau nii wuru'u kaarita kawana'ati, soo uitapa-kaooz dono mishi, mawaka'a naa wuru'u saada'oraz mawaka-karu kaaritannaa.

¹⁷ Usha'apanum kau'an wuru'u mawaka-karu kaaritannaaz madiwautapa-ka'o, pidan saada'oraz kakupan an zii; ukaiwainan nii soo umawakan dauna'an.

¹⁸ Uruu idi'o kapam Kiwiitapa'oraz Covenant Tominkaru tomaniaz Israelitenaoo tuma, kaiwainan soo zowii-kariwai uzai izain kaiwaa-kaooz ida'an.

¹⁹ Kiwiitapa'o aimakaan Moses sha'apatan, ukowaadan pidannao ati ipai Tominkaru dyuudaniaz uizo'ati-kaooz, usaadinpan kawana'ati kakinaorii kida ida'a. Udauna'an uzamatan tapi'iza dainao izain, wunu tuma na'iki wuza'o kaznizo idi, na'iki hyssop waoda ida'an uchibian kakinaorii kaaritannaa, na'iki ipai pidannao.

²⁰ Aizii uchibian pu'u, ukian, "Di'oraz izai, uruu kainaabata'o Tominkaru toman covenant unao Israelitenaoo tuma, unao izo'atin ni'o."§

²¹ Na'iki na'apa kapam uchibian wuru'u Tabernacle, na'iki ipai aimakaan kida kaiwaapa-kariwaiz choochiapa-karu dono na'ii.

²² Mishi, kakinaorii kian kawana'ati, marii ipai aimakaan kida saabaa-kaooz kaiman izai ida'an, na'iki Tominkaru so'otan oii-karu kida soo izai shoota-kaooz ida'an.

Christ mawakanuz

so'ota oii-karu kida

²³ Wur'u toma-kariwaiz aimakaan kida, aokazi ia'oraz kaduz kawan, saabaa-kaooz kaiman uzai zowiapa-kaooz ida'an. Mazan aokazi ii, uzai zowiapa-kaooz aonaa uturuan. Uaiapa powa'a'o zii aimakaan umanawunu'o pa'an.

²⁴ Christ aonaa umorotan Kabaun Nazoo Kaimana'o di'iti, wuru'u pidan tomaniaz aokazi ia'o choochiapa-kizai dikiniz karikaonan, mazan umorotan aokazi iti manawun. Kai ukadishitapan Tominkaru kanaapu'u wadikin ii.

²⁵ Jewnao Faadaan Umanawunu'o, umorotan baukapa ipai wunu Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun di'iti, una'akan uzai izain patuma. Mazan Christ aonaa umorotan aokazi iti utain kizi mani powa'a an kida.

²⁶ Una'apauzon an mani, powa'a an kida mani umawakan amazada tominan di'iki. Mazan ukaawankan baukapa karikaonan, amazada ikoda'anan di'iti'i naa patokon, utain kizi pamainaabata-kinaa nii oia'o, pazowii-kaooz ida'an.

²⁷ Ipai pidan mawakan nii baukapa, na'iki uruu dauna'an ikootowapa-kida-kaooz nii Tominkaru kanaapu'itu.

²⁸ Na'apa ukau'an, Christ taainan baukapa pamawakan ida'an uso'ota kizi iriba pidannao oian kida. Uwa'atin nii koshan, aonaa oii-karu dau'ana'ora'a naa mani, mazan ukazannaata'anan pidannao zaudapainaoznaa uruu.

10

Jesus ida'ana'o kazannaatin-karu

¹ Wur'u Jewnao kakinaorinaa, soo dikinii karikaonan wuru'u, kainaabata'o ishazaba wuru'u kaiman kida'oraz aimakaan wa'atipa'oraz zii. Ukau'an uzai kawaadapa-kaooz Jewnao kakinaori kawana'ati'oraz, aonaa uturuan usaabaan pidannao kaiman, wuru'u taainainaoz Tominkaru ati, uzai taa-kaooz pu'u padamata powa'a an kida ipai kamoo, na'iki ipai wunu.

² Aizii wuru'u pidannao taainainaoz Tominkaru ati, umishiin dono mani isaabaa-kaooz kaiman manawun pa'oi'an ai, aonaa kanom nii mani inyukunuu kowaadan kaina'a zii'oi'an, na'iki ipai mani uzai zowiapa-kaooz mashaadan.

³ Mazan wuru'u uzai zowiapa-kaooz nyukunuu-kida'o nii pidannao oian kida ipai wunu.

⁴ Usha'apanum kau'an aonaa tapi'iza kazoti izain na'iki boogi izain ka'iitan paso'otan oii-karu kida.

⁵ Uruu idi'o ukau'an, Christ kaawan dono'oraz imi'i baara ati, ukian Tominkaru ati, "Aonaa puaipan uzai zowiapa-kaooz

na'iki kaiman kida'o aimakaan taa-ka'o pu'ati,
mazan putaa ònanaa zowii-karu nii pu'ati.

⁶ Uzainao kawaoda-ka'o,
oo uzai zowii-ka'o kida oii-karu kida so'ota-kinao ni'oraz,
aonaa punyukunuu konaukian idau'an."

⁷ Udauna'an Christ kian,
"Di'i ògaru'u, Tominkaru, sha'apata'o nii puaiapanii òsha'apatan,

na'apa usaadinpan kawana'ati òdau'an kakinaorii kaaritannaa ida'a."*

⁸ Christ kian, "Aonaa puaiapan uzai zowiapa-ka'o kida na'iki kaiman kida'o aimakaan taa-ka'o, oo uzainao kawaoda-ka'o na'iki uzainao zowii-ka'o oii-karu kida so'ota-kinao ni'oraz, aonaa punyukunuu konaukian udau'an." Ukian kaikapa'a, uzainao zowiapa-ka'o taa-ka'o pu'u padamata kakinaorii kian kawana'ati. ⁹ Udauna'an ukian, "Di'i ògaru'u, Tominkaru, sha'apata'o nii puaiapanii òsha'apatan." Ukau'an Tominkaru katokonota wuru'u uzainao zowiapa-ka'oaz, na'iki ukawadauntanuz Christ mawakan ida'an.

¹⁰ Usha'apanum kau'an Jesus Christ sha'apatan idi Tominkaru aiapanii usha'apatan, ipai usaabaan waunao kaiman Tominkaru ati, wuru ida'ana'a Jesus taanuz pananaa baukapa, na'iki aona'o nii na'apainim koshan utaanuz.

¹¹ Ipai faadaa kadishitan na'iki usha'apatan pakaudin-kizi ipai kamoo, na'iki utaan powa'a an kida bauda'apa'o kaduz aimakaan, wuru'u uzai zowiapa-ka'oaz. Aona'oraz na'apainim turuu uso'otan oii-karu kida.

¹² Mazan Christ taa paizain baukapa uzowii-ka'o dono'oraz, na'iki aona'o nii utaan powa'a paizain oii-karu kida dikin ii, udauna'an usakanatan Tominkaru diwa'ora antanapu.

¹³ Na'ii kai uzadapan atii Tominkaru muudan utarubanao uwaranu'u.

¹⁴ Patainan ida'an baukapa, karikaonanuu'o nii Christ kaimandan pidannao saabaakariwainauz Tominkaru ati.

¹⁵ Na'iki Kaimana'o Doronaa aida-kida wa'ati mishi'o wuru'u, ukianuz kaikapa'a.

Kiwiin ukian,

¹⁶ "Aizii kaikapa'o nii wuru'u Pa'ina'oraz Covenant òtoman ni'oraz ituma,
diina'iki'oraz zii kamoo kida wa'atipan di'ii, Naobanai kian.

Òmuudan nii òkakinaori kida Ìnyukunuu ii idi'itinapa-kinaa nii,
na'iki òsaadan niizu Ìnyukunuu ida'a Ìnyukunuitapa-kinaa niizu."†

¹⁷ Udauna'an ukian,

"Aona'o nii powa'a ònyukunuan Ì'oi'an kida na'iki dikauda kida'o
aimakaan Ìsha'apataniaz."‡

¹⁸ Ukau'an wuru'u oii-karu kida so'ota-ka'o dono'o naa, aona'a naa powa'a wuru aiapa-kaoa'a uzai zowiapa-ka'oaz, oii-karu dikin ia'oraz.

Maonapadin-karu Tominkaru ida'ati

¹⁹ Ukau'an òribannao, aonaa watarian, turua'a naa wamakon aizii Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun di'iti, Jesus izain ida'an.

²⁰ Usha'apanum kau'an uda'atan wa'ati dunapo pa'ina'o na'iki kakupa-kinaiz, mako'oraz Tominkaru di'iti manawun. Tawuru'u kamicha mada awautapa'oraz pidan Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun ai, aona'a naa powa'a aizii ubuutapan waunao Tominkaru ai.

²¹ Ukau'an, ukaina'an idi umanawunu'o waFaadaan kazowautapa'oraz Tominkaru Dapu aino, wuru'u upidanannaouz,

²² marii wamaonapadinan Tominkaru ida'ati mishi'o wanyukunuu na'iki ma'ozaka'o wamishidapan ida'an, wanyukunuu kida ida'an saabaakariwaiz naa wuru aia'a wanyukunuu baiainapanuz oia'o idi, na'iki wananao kida ida'an chikaa-kariwaiz naa kaimana'o wunu idi.

²³ Marii wazaamatinpan kaimanaiman wuru di'iti'i wazaudapaniaz naa Tominkaru sha'apatan wa'ati, waaitapan idi umishian nii ipai aimakaan ukowaadaniaz pasha'apatan nii.

²⁴ Marii wadi'itinpan na'apam kizi wama'ozakadan wairibannao, Ìmarainpaaka kizi na'iki Ìkaminka'uaaka kizi.

²⁵ Mana'a wamarina'ata'ana'a wuru'u wabaokopainpauzonuz baokopa wamin-mishidannao tuma, baokoinao marina'atan kawan wuru'u pabaokopainpauzonuz, mazan wama'ozakadaaka mishi'oraiman. Na'iki uaitapan idi'i naa Naobanai kaawan kamoon maonapatan, uma'ozakadaaka powa'a zii.

* 10:7 Psalm 40:6-8 † 10:16 Jeremiah 31:33a ‡ 10:17 Jeremiah 31:34b

²⁶ Aizii wa'oiipan an zii waaipan ati'i naa karikaonan, waaitapan dauna'ana'a naa mishi'o kuwai Christ dau'ana'o, aonaa ba'oran mawaka-karu nii kaina'a so'ota'o nii wa'oi'an kida.

²⁷ Mazan kanom wa'akin kaina'a wazaudapan nii, soo tarii-karu wuru aia'a: Tominkaru pataka'utanuz pidannao na'iki Tuubaruo Tikazi ai, wuru'u mainaabata'o ni'oraz Tominkaru tarubanao.

²⁸ Pidan dikintapa'o Moses Kakinaori, aonaa turuu ukazannaatinan pazowii-kao ai, dya'utam oo idikinauda'u pidannao kian dono mishi'o udikintapan.

²⁹ Aitaniimana'o nii pidan pataka'uta-kao tuukii, ukashadan idi Tominkaru Dani, na'iki utaaipan idi madiwautapa-ka'o nii wuru'u izai, kainaabata'oraz Pa'ina'o Covenant, saabaa'oraz uruu kaiman, oia'o ai; na'iki udakooipan idi Kaimana'o Doronaa aida'oraz kamarainpan-karu.

³⁰ Waaitapa Tominkaru kiinii sha'atii, "Ōpataka'utan nii wunaou'u sha'apatainaouz oia'o aimakaan. Ōkaunaatinan nii ū'ati."§

Na'iki ukian kapam, "Naobanai'o nii pataka'uta papidanannao wuru kawana'ati'i ūsha'apataniaz."*

³¹ Tominkaru kakupa'oraz pataka'utan dono pidan, kichana'iki-kia'o manawun wuru'u.

³² Mazan unyukunuitapa tawuru'u kiwiini'oraz kamoo kida, utominpan dauna'ana'oraz zii mishi'o kuwai dau'u. Ubaiaapa iriba kasha'ora kida'o aimakaan, mazan upu'u aonaa ukaakinpan wuru ati'i ubaiainapanuz.

³³ Panaadon kida da'i parada-karu udau'an dikauda'o ida'an, na'iki uantamikita-kao iriba'o pidannao kanaapu'u, na'iki panaadon kida da'i minziwa ukaminka'utan ba'orainao antamikita-kariwainao unao kawan kapam.

³⁴ Unao na'apa kapam ubaiainpan wunao tuma'a kaboota-kariwainaoz taraa-kizai iti. Na'iki usha'apauz kida kazata-kao dono'oraz ipai u'ai, upu'u ukonaukian, usha'apanum kau'an uaitapa kaina'a aimakaan u'idiwau powa'a'o zii umanawunun pa'an, na'iki karikaonanuo ni'oraz una'an.

³⁵ Ukau'an aonaa pa'i umarina'ata'ana'a wuru'u ukadishitapanuz ma'ozaka, usha'apanum kau'an kaina'a uwinipinaa umanawunu'o.

³⁶ Aonaa pa'i ukashadina'ana'a, uruu turuu kizi usha'apatan Tominkaru aiapanii sha'apata-kao, uzaamata kizi wuru'u ukowaaduzoniaz pataan nii.

³⁷ Tominkaru paradan saada-kariwaiz kian, "Aona'o ni'i naa utomunu'ikin,

arawu'u wa'atipa'oraz kaawan nii;

aona'o nii utomunu'ikidapan pawa'atinuz.

³⁸ Ōpidanan mashaapa'oraz sakitapa kakupan nii mishidapa-karu ida'an, mazan utanawatinan an powaa iti ō'ai,

aona'o nii ōnyukunuu-atin."†

³⁹ Waunao aonaa pidannao padantinainao mani powaa iti, na'iki waziwadinainao mani, mazan waunao mishidapainao, na'iki kazannaata-kariwainao pa'an.

11

Mishidapa-karu

¹ Na'apa'oram ati'o wuru'u mishidapa-karuz? Uruu wuru'u waaitapanuz wanyukunuu ii mishi'o nii aimakaan kida sha'apan wuru'u wazaudapaniaz naa. Na'iki waaitapan aimakaan mishiin aonaan pu'u padamata watukapanuzu.

² Pidannao mashaapainaoz kotua'a naa, kaiman Tominkaru nyukunuu ūtuma ūmishidan idi.

³ Wamishidan ida'an, waaitapa ipai amazada toma-kao Tominkaru paradan kawana'ati, wuru'u tukapa-kariwaiz aimakaan kida tominan, aonaa tukapa-kariwai aimakaan di'iki'o mani.

⁴ Abel mishidan ida'an, utaan Tominkaru ati kaimana'o pakawaodanii Cain taanii ai. Tominkaru kian kaiman unyukunuu aimakaan kaimana'o dau'an Abel taaniaz. Ukau'an umishidan idi, udakota-kao kaimana'o pidan nii. Abel mawaka'a naa, mazan pamishidan ida'an pakawan zii ukakuwaapan.

⁵ Enoch mishidan ida'an, una'aka-kao aokazi iti, aonaa utiwaan mawaka-karu, na'iki aonaa turuu pidan ikodan uruu, usha'apanum kau'an Tominkaru na'akan idi uruu.* Una'aka-kao ua'ii, Tominkaru Paradan kian, Tominkaru naudapa patukapan umashaapanuz.

⁶ Ukau'an aizii uaitapa, aonaan an pidan mishidan, aonaa na'apam Tominkaru nyukunuu konaukii-kida-ka. Sha'apa'oram pidan wa'atin an Tominkaru ida'ati, marii umishidan kaina'a Tominkaru, na'iki marii umishidan Tominkaru'o nii kawinipinaata wunaou'u mishi'oraz idorotan uruu.

⁷ Noah mishidan idi, uizo'ati Tominkaru paradan, Tominkaru kakinaowan dono'oraz uruu aimakaan kida dau'an aona'oraz zii padamata utukapan; na'iki utoma udaru'o kanawa ukazannaata-kinaa nii pairibannao. Paizo'atin ida'an, Noah aida-kida pidannao oian, mashaapainaoz wuru'u amazada baara'a. Na'iki umishidan kau'an, Tominkaru dakotan Noah kaimana'o pidan nii.

⁸ Abraham mishidan ida'an, uizo'ati Tominkaru paradan, udapada-ka. dono'oraz umako kizi ba'oran wiizai baara iti, wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii u'ati. Uwa'aka pawii zi aonaan pu'u uaitapan na'iti'oram wuru'u pamakonuz.

⁹ Abraham mishidan ida'an, umashaapan tawarai kawan wuru'u wiizai baara ii, Tominkaru kowaadauzoniaz utaan nii u'ati. Utoman pamashaapa-kizi nii, umashaapan wiizibai ida'a kida karikaonan. Isaac na'iki Jacob na'apa kapam imashaapauzon, zaamatainao ni'oraz kapam amazada baara pawii zi nii, Tominkaru kowaadauzoniaz utaan nii i'ati.

¹⁰ Usha'apanum kau'an Abraham zaudapan wuru'u donoiz, karikaonan'oraz nii una'an, donoi Tominkaru tomaniaz paaitaan kawana'ati.

¹¹ Abraham mishidan ida'an, utunarunaoun pu'a'a naa padamata, na'iki Sarah maskonnaoun pu'a'a naa manawun, upu'u okaudanin. Umishida Tominkaru mishiian nii wuru'u paparanuz.[†]

¹² Abraham tunarunaou'u naa manawun, ikoda'o nii mawaka'azo'ora'a naa. Mazan iriba utakaan-daunnao tominan, na'apa wizinao iriban kawan aokazi ii aka'oraz, na'apa kaatu kawan paran danoma an kida'oraz, aona'oraz uka'iita-ka. uaita-ka.

¹³ Ipai di'oraz pidannao mawakan pamishidapan bii'i. Aonaa Izaamatan wuru'u aimakaan kida Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii i'ati, mazan itukapanuz munapo pa'ua'ii na'iki ikonaukii udau'an. Na'iki ikowaadan paugaru morowautapainao na'iki tawarainao imi'i baara'a.

¹⁴ Pidannao kaikapa'oraz iparadan, i'aida-kidan kaimanaiman idorotapan pawii zi ni'i naa manawun.

¹⁵ I'di'itinpan dono mani pawii zi dau'u i'wa'akaniaz, i'kiwa'a naa mani powaa iti.

¹⁶ Mazan inyukunuu tuukii pa'an kaimana'oraz wiizai dau'ati, wuru'u aokazi ia'oraz. Ukau'an Tominkaru, aonaa ukiba'azoo-kidan padakota-ka. iTominkarun nii, usha'apanum kau'an usaabaa donoi imashaapa-kizi nii.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham mishidan ida'an, utaa Isaac zowii-karu nii, Tominkaru tiwaa-kidapan dono'oraz uruu. Abraham ati'o sha'atii tawuru'u Tominkaru kiauzonuz: "Isaac ida'ana'o nii wuru'u pukatakaan-daunnaounuz."[‡] Mazan upu'u Abraham minziwa utaan paudani bauda'apauzoz zowii-karu nii Tominkaru ati,

¹⁹ Abraham mishida Tominkaru ka'iita pakadishita-kidan Isaac umawaka-kizi iki. Na'iki ukawana'ati mishi usha'apan, turuu kii-karu, Abraham ikoda Isaac powaa ati umawaka-kizi iki.

²⁰ Isaac mishidan ida'an, udapada-kidan kaiman kida'o aimakaan Tominkaru di'iki sha'apa'o nii paudainao Jacob na'iki Esau ati, na'iki itakaan-daunnao ati diina'iti'i.

²¹ Jacob mishidan ida'an, upishaan Tominkaru sha'apatan kaiman kida'o aimakaan Joseph dainao ati, pamawakan ua'ii. Udawukapan utoriinpan Tominkaru ati udiridinpan pawadookori paawa'a.

²² Joseph mishidan ida'an, umawakapan dono'oraz naa, uparadan Israelitenaon makon dau'an Egypt iki, na'iki ukian i'ati marii kizi ina'akan uniwa'uz.[§]

²³ Moses daronao mishidan ida'an, ushakatan dauna'ana'oraz, idizan uruu idikinauda'u kauzu, usha'apanum kau'an itukapan idi uruu koraidaonaa konaunam sodi'o; na'iki aonaa itarian king dyuuzaa ai.

²⁴ Moses dyaupain dono'oraz naa, Naobanai Pharaoh dani zunaaba dyaupaitan pu'u padamata uruu; umishidan ida'an aonaa uaipan padakotapa-ka. Pharaoh takaan nii.

²⁵ Mishi'oraiman uaiapa pa'an pabaiatan kasha'ora kida'o aimakaan Tominkaru pidannao tuma, una'azootapan ai oii kida'o aimakaan, aona'o ni'oraz una'an tomunu'iki.

[†] **11:11** Abraham mishidan ida'an, ... Umishida Tominkaru mishiian nii wuru'u paparanuz oo "Sarah mishidan ida'an, omaskonnaoun pu'a'a naa manawun, upu'u zii okaudanin omishidan idi Tominkaru mishiian nii wuru'u paparanuz."

[‡] **11:17-18** Genesis 21:12 § **11:22** Joseph mishida upidanannao kiwan nii Israel iti, Tominkaru paradan kawana'ati, na'iki ukian ina'aka kizi unanaa idida kiziz Israel ii. (Genesis 50:25)

²⁶ Udi'itapan baiatin-karu Christ ati powa'a pa'an umanawunun ka'idiwau-karu ai ipai wuru'u umanawun kida'oraz aimakaan idi Egypt ia'oraz. Usha'apanum kau'an udi'itinpan pawinipa dau'u diina'iti'oraz Tominkaru taan ni'oraz u'ati.

²⁷ Moses mishidan ida'an, uwa'akan Egypt Baara, aonaa utarian king to'oran ai. Moses aonaa ukaakinpan, ikoda'azo'o utukapanii Tominkaru aona'oraz turuu utukapa-ka'o.

²⁸ Na'iki Moses mishidan ida'an, utaapa wuru'u Passover Kamoon na'iki udyuuda izai chibii-ka'o, uruu aonaa kizi Mawaka-karu Angelin zowian Israelitenao dainao daonaio-ranao, wuru'u kiwiitapainauz Ishakatan.*

²⁹ Pidannao mishidan ida'an, Itaraukan Red Sea, na'apa arada'o baara ana'o kawan, mazan Egypt Baara sannao tiwaan patarauka'akan na'apa, baukapa Inaraada'aka-ka'o.

³⁰ Israelitenao mishidan ida'an, donoi Jericho awauribanaa kida dorautan, Israelitenao kora'uupan dauna'an ubarau ii aka 7 kamoo, ikora'uankanuzu baukapa ipai kamoo.

³¹ Rahab, kaminshu'u-shoroaba, mishidan ida'an, aonaa ozowii-ka'o wunao tuma'a dikintapainauz Tominkaru, usha'apanum kau'an konaukii odapaapan tawunaou'u Israelitenao awunuuta'ana'oraz na'apam amazada aidinpan.

³² Turuu zii Ona'itidan Okakuwaapan, mazan aonaa amazada turuuan manawun Okowaadakinanaa nii Gideon, Barak, Samson, Jephthath, David, Samuel, na'iki prophetao dau'u.

³³ Di'oraz pidannao, ipai Imishidan Tominkaru, ukau'an Ika'iita pamizaataakapan na'iki pakaakinapa-kidan ba'oran wiizai ikinao soldyaannao. Isha'apata aimakaan sakitapa'o na'iki Izaamata Tominkaru kowaadaniaz utaan nii I'ati. Itarata baudokorunao dako kida,

³⁴ Imakada tuubarau kida'o tikazi, ikidoapa pazowia'azoo-ka'o ai marii idi. Inao kakataimana'o mazan Itoma-ka'o ma'ozaka; umanawun imizaataakapan mizaataaka-kizai ii, na'iki kaakinapa Itarubanao I'ati.

³⁵ Zunnao mishidan ida'an, itupakan paudainao kadishita-kida-ka'o powaa iti mawaka-karu di'iki. Baokoinao antamikita-ka'o kaziwa'o ida'an atii Imawakan, aonaan idi Imuudan pamishidan. Usha'apanum kau'an Iaipan idi pakadishita-kida-ka'o kakupa-karu ida'ati kaimana'oraz pa'an.

³⁶ Aizii ba'orainao banikiita-ka'o na'iki ba'izii-ka'o, na'iki ba'orainao do'oo-ka'o na'iki ikaboota-ka'o taraa-kizai iti.

³⁷ Izowii-ka'o Iboo-ka'o ida'an udaru kida'o kuba idi, Isasata'aka-ka'o pazikon an, Izowii-ka'o marii idi. Ikaiwadinpan kaznizo mada oo boogi mada kida ida'an karikaonan kowas; aonaa Isha'apuz nii, ipataka'uta-ka'o kaziwa'o ida'an, na'iki Iantamikita-ka'o.

³⁸ Ina'iaakapan mapidantaka'o amazada di'ii'aka, na'iki midukuo baawu ii aka; Imashaapan kuba'un kida ida'a na'iki ka'unaru shaawa ii kida. Wuru'u mishidainauz, kaiman manawun Idyaun wuru'u imi'i baara sannao ai, aonaa turuu Imashaapan Ituma.

³⁹ Ipai wunao pidannao, kaiman Tominkaru nyukunuu Ituma Imishidan idi, upu'u aonaa bauda'apa Idyaun zaamatan ipai wuru'u Tominkaru kowaadaniaz utaan nii.

⁴⁰ Mazan waunao ati powa'a'o zii Tominkaru aipan pasha'apatan aimakaan kaiman wa'ati, uruu baokopa kizi waunao Inao tuma saabaa-ka'o kaiman manawun diina'iti'i, Tominkaru aipan kawana'ati.

12

Na'apam Tominkaru tominapa-kidan paudainao

¹ Aizii wuru'u iriba'oraz pidannao, wadi'itinapa-kinana ni'o. Imashaapauzon kaduz aida-kida wa'ati na'apa'oram ati'o mishidapa-karu. Ukau'an marii wamarina'atan ipai aimakaan wuru'u awautapa'oraz waunao, na'iki oia'o zaamatanpa'oraz wa'ida'ati. Na'iki ma'ozaka wataapa wanyukunuu, aonaa wakashadina'ana'a, na'apa pidan dimatina'o kawan dimatin-karu ida'a.

² Marii waawunuutapan soo Jesus di'iti, uruu ida'ana'o wamishidanuzu, na'iki wamishidapanuz karikaonan uruu ida'ana'o. Jesus baiaapa mawaka-karu cross ida'a, aonaa unyukunuupan na'apam ukakiba'azonnan. Usha'apatan di'oraz aimakaan uaitapan idi Tominkaru taan nii konaukii-karu utokon ii. Na'iki kai usakanatapan Tominkaru diwa'ora antanapu.

³ Udi'itapa na'apam Jesus tuudan ipai wuru'u oia'o pidannao sha'apataniaz dikauda kida'o aimakaan u'ati. Ukau'an mana'a ukashada-dina'ana'a na'iki ukaakinpa'ana'a.

⁴ Wuru ida'ana'a utiwainanuz dadara umasha'apata'azookan idi oia'o ubaiaapan kasha'ora'o, mazan upu'u aonaa na'apainim zii uzowii-ka'o umishidapan dikin ii.

⁵ Umanyukunuuta'a naa mooko tawuru'u Tominkaru paradan kida ma'ozakada'oraz unyukunuu? Udakotan unao paudainao nii. Ukian,

* 11:28 Exodus 12:21-30

“Ōdani, aonaa putaapa'ana'a madiwautapa-ka'o nii karikaonan wuru'u,

Naobanai kakinaotanuz pugaru dadara'o na'iki kaziwa'o ida'an,
na'iki aonaa pukashadina'aka'ana'a Naobanai kakinaotan dono pugaru.

⁶ Usha'apanum kau'an Naobanai kakinaota wunaou'u pamarainpaniinaouz.

Na'iki ukakinaota ipai paudainao.”*

⁷ Ukau'an utuudapa wuru'u ubaiatinanuz, usha'apanum kau'an darui kakinaotan kawanu'o unao wuru'u. Tominkaru taapan unao paudainao nii. Ipai daniinao, idarunao kakinaota idyaun.

⁸ Tominkaru kakinaota ipai paudainao, ukau'an aonaan an ukakinaotan unao, aonaa mishi'o mani udainao unao.

⁹ Ipai waunao kaina'a wadarunao, imi'i baara'a kakinaota'o waunao. Īkakinaotan dono waunao wazaamata wuru'u ĩkakinaori kidaz. Ukau'an powa'a'o nii zii ukaimanan manawun wazaamatan an waDaru aokazi ia'o kakinaori kidaz, uruu idi kaina'a'o nii kakupakaru wa'ida'a.

¹⁰ Wadarunao, imi'i baara'a'oraz kakinaota waunao wapa'inan dono zii. Īkakinaotan waunao wuru kawana'ati'i ĩaitapanuz wakakinaota-ka'o aiapa-ka'o. Mazan Tominkaru kakinaotan waunao kaminka'uta'o nii waunao, mishi kizi wanaudapan wamashaapan Tominkaru aipan kawana'ati.

¹¹ Aonaa wakonauki-kidan wakakinaota-ka'o dono kaziwa'o ida'an. Kaziwa pidan kakinaota-ka'o, mazan diina'iti'i, watominpan dauna'ana'a naa wakakinaota-ka'o idi, kaiman wanyukunuu na'iki kaiman wamashaapan.

Na'apam pidannao aiapa-ka'o

ĩmashaapan

¹² Unao kapati'ora'a naa, ukau'an uma'ozakada'a naa unyukunuu koshan.

¹³ Umashaapa sakitapa'o mashaapa-karu kaduz ida'a, uruu baokoinao mishidainaouz kapatinaouznaa ma'ozakadinan nii, uruu aona'o nii ĩkapatin powa'a'a naa manawun.

¹⁴ Utiwaa umashaapan kaiman ipai pidannao tuma, na'iki utaa'in Tominkaru ati, umuudina'a naa kaimanaiman oia'o ai. Na'ia'oram pidan aona'o utaa'inan, aona'o nii utukapauzon Naobanai Tominkaru.

¹⁵ Ukarodin pa'i aonaa kizi na'ia'oram unao padantinan powaa iti Tominkaru kamunaban ai. Ukarodin pa'i aonaa kizi na'ia'oram unao to'orapa'o unyukunuu. Na'apa'o pidan turuu upataka'uan ipai unao.

¹⁶ Ukarodin pa'i aonaa kizi na'ia'oram unao da'awupan aonaa pamin-mazidan tuma mani. Na'iki ukarodin pa'i aonaa kizi na'ia'oram unao Esau kawanun, madi'itinapaka'a Tominkaru dau'u. Esau, uruu Isaac dani kiwiitapa'o, na'iki uru'o nii zaamata padamata ipai aimaakan padaru ai. Mazan Esau taa wuru'u pa'ati'oraz aita-ka'o, bauda'apa paraapi sodi'o wanyukunui dikin ii.

¹⁷ Unao, uaitapanii sha'atii Esau sha'apatan dauna'an wuru'u aimaakan, upu'u zii uaipan padaru dapadan kaiman kida'o aimaakan sha'apan pa'ati.† Kaziwa upishaan pazaadan bil'i, mazan aonaa udaru taa'azoonuzu u'ati. Usha'apanum kau'an Esau, aonaa uikodan kanom ida'an papana'ada-kinaa nii wuru'u pasha'apataniaz aimaakan.

¹⁸ Unao, aonaa uwa'atin midukuo Sinai ida'ati,‡ turua'oraz upishata-ka'o na'iki ka'awapa'oraz tikazi idi. Uruu midukuo ida'a kaina'a maruta'o, kasha'ora-karu na'iki awaru kawaoru.

¹⁹ Kaina'a kuwudii§ aran na'iki parada-karu. Israelitenao abatan dono'oraz parada-karu, kaziwa ĩpishaan aonaa kizi ĩabatan powaa'az.

²⁰ Aonaa ĩabata'azon wuru'u kichana'iki-kia'oraz parada-karu. Wuru'u parada-karu kian, “Na'ia'oram pidan oo uzai pishatan di'oraz midukuo, boo-ka'o nii kuba idi atii umawakan.”

²¹ Wuru'u aimaakan ĩtukapaniaz tuukia'o ukichana'iki-kian. Uruu idi Moses kian, “Ōnaka-nakaan ōtarian idi.”

²² Mazan unao, uwa'atin Zion Naawa ati pa'an, na'iki kakupa'oraz Tominkaru wiizi ida'ati, wuru'u Jerusalem aokazi ia'oraz. Unao wa'atin wunao angelnao ida'ati iriba'oraz manawun, konaukia'o ida'ana'oraz ĩbaokopatinpan.

²³ Uwa'atin wunao baokopainpan ida'ati dakota-kariwainaouz Tominkaru dainao nii, kiwiitapa'oraz ĩshakatan.* Ī'uu kida saada-kariwai'i naa aokazi ii. Unao wa'atin Tominkaru ida'ati, di'itapa'oraz ipai pidan kaimanan oo oian. Na'iki uwa'atin Tominkaru pidanannao doronaano ida'ati, mawakainaouz mazan saabaa-kariwaiz naa idyaun kaiman.

* **12:6** Proverbs 3:11-12 † **12:17** Genesis 27:30-40 ‡ **12:18** Exodus 19:16-25 § **12:19** *kuwudii*: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.
* **12:23** Ipai Tominkaru dainao kiwiitapa'oraz udani shakatan kawanu'o.

²⁴ Uwa'atin Jesus ida'ati, uruu ida'ana'o Tominkaru toman Pa'ina'o Covenant. Uwa'atin Jesus izain ida'ati, chibii-kariwaiz wa'oian chikaa-kinao nii, umanawunu'oraz pa'an Abel izain ai.†

²⁵ Ukau'an ukarodin na'iki aonaa utarata'ana'a ukinao Tominkaru paradan dono. Baokoinao itarata pakinao u'ai aonaan idi iabata'azon uparadan. Ukakinaowan dono'oraz idyaun imi'i baara'a, mazan aonaa idobatan papataka'uta-ka'o ai. Ukau'an powa'o'o nii zii manawun wabaiaapan pataka'utin-karu wamaabata'azookan an Tominkaru, kakinawa'oraz waunao aokazi iki!

²⁶ Tawuru dono'o uparadauzonuz kiwiitapa, nakaina'aka imi'i baara, mazan aizii ukian kainaaba'o ida'an, "Baukapa'a naa koshan ðnakaan nii imi'i baara, mazan aonaa uruu mani karikaonan, ðnakaan nii aokazi kapam."

²⁷ Parada-karu kida, "Baukapa'a naa koshan," kia'oraz, kaimanaiman ukainaabatan wa'ati ipai aimakaan toma-kariwaiz nakaa-ka'o nii na'iki imuuda-ka'o nii pana'itinapu pawizi ai, soo aimakaan kida aona'oraz na'itim inakaa-ka'o na'an nii pa'an.

²⁸ Ukau'an marii wakonaukian Tominkaru ati, usha'apanum kau'an kaina'a wawizi ni'o, aona'oraz turuu unakaa-ka'o. Marii wakonaukii-kidan Tominkaru na'iki wamanawuntapan uruu, wakichana'ikin ida'an u'ai,

²⁹ usha'apanum kau'an waTominkarun tikazi kawanu'o, kawaoda'oraz aimakaan kaiman-daun.

13

Na'apam wakonaukii-kidan Tominkaru wamashaapan ida'an

¹ Pakawan umarainpaaka umin-mishidannao tuma.

² Aonaa umanyukunuuta'ana'a udapaapan tawarainao udapu ida'ati, usha'apanum kau'an pabi'i kida pidannao dapaapa tawarainao padapu ati, aonaan pu'u itaitapan inao angelnao.

³ Unyukunuupa pidannao taraa-kizai ia'oraz, utarainpa'o kawan ituma. Unyukunuupa baiatinainao, ubaiatina'o kawan ituma.

⁴ Marii ipai pidan taapan mazida-karu kaimana'o nii manawun. Na'iki daiarui na'iki daiaroi, aonaa kizi ipataka'uan pamazidanuz, idawatan ida'an ba'oran pamin-mashaapan nii. Tominkaru mishi'o nii upataka'utan wuru'u pidannao kiaapaakainaoz madoronaa-daun, na'iki ba'orantapainaoz.

⁵ Aonaa umarainpa'ana'a puraata. Uturuuda wuru'u aimakaan u'ida'a'oraz. Tominkaru kiinii,

"Aona'o nii ðwa'akauzon pugaru,

aona'o nii ðmanyukunuutaazon pugaru."*

⁶ Ukau'an waaitapan idi kaimanaimanazu, turuu wakian,

"Aona'o nii ðtarian, usha'apanum kau'an kaina'a Naobanai ðminka'u nii.

Aonaa turuu pidannao sha'apatan ðgaru."†

⁷ Unyukunuitapa uzowaunaanao tominapa-kidauoz unao Tominkaru Paradan kida dau'u. Udi'itapa kaiman kida'oraz aimakaan sha'apan imashaapan idi Tominkaru ati atii imawakan. Ukau'an ma'ozaka umishidapa inao kawan.

⁸ Jesus Christ, aonaa upana'adinauzon, pakawan uruu munumunu'o kawan, na'iki aizii, na'iki karikaonanu'o nii.

⁹ Mana'a utapada'ana'a ipai pabi'inaaka kida'o kakinaorii na'akan unao pana'iti'i naa. Marii mishi'oraiman unyukunu kida ma'ozakada-ka'o Tominkaru kamunanban ida'an, aonaa kakinaorii kida izo'ati-ka'o ida'an mani wanyukunui daua'oraz, aona'oraz ukaminka'utan pidannao izo'ati'oraz uruu kaduz kakinaorii.

¹⁰ Mazan ðaipan pa'an wadi'itapan wuru dau'a'a taa-kariwaiz Tominkaru ati, wuru'u chikaa'oraz wa'oian. Na'iki wuru'u kaudinainaoz Tabernacle di'ii, aonaa turuu inkan wuru'u'oo taa-kariwaiz oii-karu chikaa-kinaoz.‡

¹¹ Umanawunu'o Faadaa, una'akauzonii uzainao izain Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun di'iti, utaa kizi oii-karu kida dikin ii. Mazan wuru'u uzainao nanaa kida kawaoda-ka'o paniba ii, Jewnao kawiihibitinapa-kizi ai.

¹² Ukau'an Jesus paniba ii umawakan donoi ai kapam, usaabaa-kinaa nii papidanannao kaiman manawun oia'o ai paizain ida'an.

† 12:24 Genesis 4:10 * 13:5 Deuteronomy 31:6 † 13:6 Psalm 118:6 ‡ 13:10 Faadaanao, turuu inkan dunai wuru di'iki'i taa-kariwaiz Tominkaru ati. Soo wuru'u uzainao taa-kariwaiz oii-karu chikaa-kinao nii, aonaa turuu inkan udunaa. Ikawaoda pa'an ipai wuru'u uzai nanaa paniba ii, munapo Jewnao kawiiizitinapa-kizi ai.

¹³ Ukau'an wamako Jesus di'iti paniba iti Jewnao kawiihibitinapa-kizi ai, wakashaapa washa'apata-ka, na'iki wabaiaapa kapam uruu kaduz aimaakan kakiba'azonna'o uruu baiaapaniaz kaduz.

¹⁴ Aonaa karikaonanu'o donoi nii da'a'a imi'i baara'a wa'ati, mazan waunao, tuukii wazaudapan donoi wuru'u wa'idiwau ni'oraz diina'ti'i pa'an.

¹⁵ Ukau'an aizii Jesus ida'an, marii wataainan Tominkaru ati wakonaukii-kidan ida'an uruu, wakowaadan ida'an wuru'u kaiman kida'o aimaakan usha'apataniaz.

¹⁶ Aonaa umanyukunuuta'ana'a usha'apatan kaimana'o ba'orainao ati, na'iki uka'idiwaaka ituma, usha'apanum kau'an na'apa kida'o pa'an aimaakan taa-ka, Tominkaru konaukii udau'an.

¹⁷ Uizo'ati uzowaunaanao na'iki unaubaapa wuru'u ikaudinanz. Inao awunuutapa'o unao, usha'apanum kau'an inaou'o nii kowaada na'apam isha'apatan pakaudin-kizi Tominkaru ati. Uizo'ati idyaun, konaukii kizi isha'apatan pakaudin-kizi. Aonaan an uizo'atin, isha'apatan nii pakaudin-kizi kasha'ora-karu ida'an, na'iki aona'o nii kanom unao ikodan na'apa'o di'iki.

¹⁸ Aonaa usokoda'ana'a utoriinpan wa'ati. Waaitapa aonaa kanom dikauda'o nii washa'apaapan, mazan karikaonan washa'apata'azon kaiman kida'o aimaakan.

¹⁹ Tuukii manawun opishaan utoriinpan o'ati, marii kizi Tominkaru dyuudan o'garu powaa ati kadiman unao ida'ati.

Kaarita katokon-tinan

²⁰⁻²¹ Aizii marii Tominkaru konaukii-kida-ka, uruu taa'o wanyukunuu kaiman-kinaa. Ukadishita-kida waNaobanaa Jesus mawaka-karu di'iki. Na'iki marii Jesus konaukii-kida-ka, uruu umanawunu'o kaznizo taapiki. Uruu izain ida'ana'o Tominkaru toman Pa'ina'o Covenant, aona'o ni'oraz na'apainim ukatokonon. Aizii marii Tominkaru taan ipai kaimana'o aimaakan unao sha'apata-kinaa nii aimaakan paaipan kawana'ati. Na'iki marii usaabaan waunao paaipan kawana'ati, Jesus Christ ida'an, na'iki marii utaapa-ka omanawunu'o nii karikaonan. Amen.

²² O'iribannao, tuukii manawun opishaan unao, uabatapa kizi kaimanaiman di'oraz kuwai o'saadaniaz oma'ozakada-kinaa ni'oraz unao; wuru'u okaaritanuz, aonaa udawuan manawun.

²³ Okowaada'azon u'ati wa'inawuzu Timothy kodita-kida-kaoa'a naa taraa-kizai iki. Ukaawan an kadiman, baokopa'o nii wawa'atin watukapa'anan unao.

²⁴ Ukowaada pa'i waparadan kida ipai uzowaunaanao ati, na'iki ipai Tominkaru pidanannao ati. Wairibannao Italy ikiinao dyuudan kapam paparadan unao ati.

²⁵ Marii Tominkaru kamunanun ipai unao ati.

James Saadanii Kaarita

Di'oraz kaarita daua'o

James, uruu Jesus inawuzu. (Matthew 13:55; Galatians 1:19) Upa'inan dono zii aonaa umishidan Jesus Tominkaru di'iki'o, mazan umishidan dauna'an, uru'u naa choochi zowaunaa nii Jerusalem ii. (Acts 15:13; 21:18)

Jesus kadishitan dauna'an pamawaka-kizi iki na'iki ukiwan dauna'an aokazi iti, utominapa-kidaniinao kowaadapan Kaimana'o Kuwai wuru'u Jesus daua'oraz. Kiwiin ikowaadanuz Jewnao ati, Israelitenaouz. Aizii Tominkaru pidanannao zowiipauzo-kao dono, imishidan dikin ii Jesus, iriba mishidainao kidoopan ba'oran wiizai kida di'iti. Uruu idi James saadan pakaaritan ipai mishidainao ati. Mazan kiwiini'o verse ida'a usaadan kaikapa'a: "ipai 12 Israelitenao tonaazinaa kida ati, ipai wiizai kawana'ati."

James kakinaotan Idyaun, mishi kizi itukapa-kidan pamishidan Jesus, pasha'apatan ida'an kaiman kida'o aimakaan.

James kakinaowan Idyaun powa'a zii: marii kizi ikonaukian papataka'uta-kao pu'u, oo pamapuraatanun pu'u. Usha'apanum kau'an pataka'utinainao, umanawunu'o Tominkaru ati Inao. Na'iki kapuraataniinao pidannao, marii pa'i ikarodinan. Usha'apanum kau'an Inao tuukia'o nii ito'oradan Tominkaru, isha'apatan ida'an aimakaan dikauda kida'o papuraatan ida'an.

Kaarita buutinnan kida

Kaarita sakadin-kizi 1:1

Mishida-karu na'iki aitapaaba-karu 1:2-8

Pataka'utin-karu na'iki kapuraatan-karu 1:9-11

Baiatin-karu na'iki tiwaa-kidapa-karu 1:12-18

Abatapa-karu na'iki sha'apatin-karu 1:19-27

Aonaa pidan taapa-kao umanawunu'o nii ba'oran ai 2:1-13

Mishidapa-karu na'iki sha'apatin-karu 2:14-26

Na'apam wakaiwaan waninoba na'iki waparadan 3:1-12

Dya'utama'o aitapaaba-karu kaduz 3:13-18

Mishidainao kodita kizi oia'o pidannao bii iki 4:1-5:6

Mishidainao ma'ozakada-kao powa'a zii 5:7-20

¹ Ōgaru James, Tominkaru na'iki Naobanai Jesus Christ poitoru. Ōdyuudan ōparadan ipai 12 Israelitenao tonaazinaa kida ati, makoodanainaoz ipai wiizai kawana'ati.

*Mishida-karu
na'iki aitapaaba-karu*

² Ōiribannao, ukonaukii pa'i na'apainim dono ubaiaapan pabi'inaaka kida'o pataka'utin-kinai.

³ Usha'apanum kau'an uaitapa utiwaa-kaoz na'apa, umishidan ma'ozakan tiwaa-kao wuru'u. Aizii upakawanun an ukadishitapan utiwaa-kao dauna'an, aona'o nii ukashadinan ba'oran dono ubaiatinan pu'u padamata.

⁴ Ukau'an marii pa'i umakashadinkanuz na'iki umakaakinapanuz mashaapan ma'ozaka, uruu aona'o nii ukaakinpan, na'iki aona'o nii ukasharutinpan udi'itinpan ida'an.

⁵ Mazan na'ia'oram pidan unao bii'i, aona'o uaitapan padi'itinpan, marii upishaan Tominkaru, utaa kizi u'ati aitapaaba-karu; usha'apanum kau'an Tominkaru, konaukii utaan na'iki aonaa ukashanauan pidan pishaa'o paugaru.

⁶ Mazan upishaan an Tominkaru, marii upishaanuz pamishidan ida'an, aonaa pamamishidakan bii an mani. Usha'apanum kau'an, pidan pishaan an aimakaan pamamishidakan bii an, uruu na'apa'o wunu paran kawan, paran baoko ia'oraz, ma'ozaka'o awaru pootaniaz na'iki ukida'uupaniaz di'itinapa kida'a.

⁷⁻⁸ Na'apa'o pidan, dya'utamatapa'o panyukunuu na'iki aona'o uaitapan na'apam dui pasha'apatinan, aonaa turuu uzadapan Tominkaru taan pa'ati aimakaan upishaaniaz.

*Pataka'utin-karu
na'iki Kapuraatan-karu*

⁹ Ukaina'an an Tominkaru pidanan pataka'utina'o, marii ukonaukian, usha'apanum kau'an Tominkaru awun za'a umanawunu'o uruu.

¹⁰ Mazan pidan kapuraatanu'o, marii ukonaukian, usha'apanum kau'an Tominkaru awun za'a uruu pataka'utina'o. Kapuraatanu'o pidan, umainaabatanan nii na'apa amazada san soosoi kawan.

¹¹ Kamoo koditan dauna'an, uwiichan wiicha, wiicha, na'iki sariapa ukadunaa wuzada'akan; usooso waotan, na'iki ukonaunamanuz mainaabatina'akan naa. Ukau'an na'apa'o nii pidan kapuraatanu'oraz mainaabatanan kapam, upuraataapatinan pu'u.

¹² Konaukia'o pidan, wuru'u tuudapa'oraz pabaiatan kasha'ora kida'o aimakaan. Aizii utuudapan idi pabaiatinan, aonaa ukaakinpan, uzaamatan nii pawinipa nii, karikao-nanu'o kakupa-karu idi, tawuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataa'azon marainpainao ati paugaru.

¹³ Aizii pidan tiwaa-kidapa-ka'o dono pasha'apata'azon dau'ati oia'o, aonaa turuu ukian: "Tominkaru wuru'u tiwaa-kidapa'oraz o'garu o'sha'apata kizi oia'o." Usha'apanum kau'an Tominkaru, aonaa na'apainim utiwaa-kidapan pidan oia'o dau'ati; na'iki Tominkaru, aonaa na'apainim usha'apatan oia'o utiwaa-kidapa-ka'o dono.

¹⁴ Mazan pidan tiwaa-kidapa-ka'o dono pasha'apata'azon dau'ati oia'o, unyukunuu oia'o dau'atin idi'o karikaonan wuru'u, ukozoota-kidinan paaipan ati'o, aonaa udikintan wuru'u oia'oraz.

¹⁵ Aizii unyukunuu na'apan idi oia'o dau'ati, uru'u naa usha'apata'akanuz, oia'o shakatan naa wuru'u, na'apa koraidaonaa shakatan kawan. Na'iki oia'o dyaupain dono'o naa kaimanaiman, uru'u naa mawaka-karu shakatan kapam.

¹⁶ Ōmin-mishidannao, ōmarainapaniinao, mana'a umariidapa-kidina'ana'a.

¹⁷ Ipai aimakaan kaiman kida'oraz, taa-kariwaiz mawinipinaa-daun, aokazi iki'o wuru'u, Tominkaru di'iki'o, toma'oraz kamoo, kauzu na'iki wizinao. Tominkaru aonaa upana'adinauzon, na'iki aonaa na'apainim utanawatinkanauzon pana'iti wa'ai, na'iki aonaa uwa'akauzon waunao maruta'o-karu'u.

¹⁸ Paaipan kawana'ati'o wuru'u udaniitanuz waunao pakakinaori mishi'o ida'an, uruu idi tuukii ukonaukii-kidan waunao ipai ba'oran patomaniinao ai.

Abatapa-karu na'iki Sha'apatin-karu

¹⁹ Ōmin-mishidannao ōmarainapaniinao, unyukunuitapa wuru'u ōkakinaori kidaz: Marii ipai pidan abata'azo'o nii kadakotin-karu, mazan aonaa uparada'ana'a maaitapinaka-daun, na'iki udadarada unyukunuu uto'oran ai.

²⁰ Usha'apanum kau'an pidan to'oran an aonaa turuu usha'apatan aimakaan kaiman kida'o Tominkaru aipan kawana'ati.

²¹ Ukau'an umuuda'a naa ipai oia'o na'iki dikauda kida'o aimakaan usha'apatauzoniaz. Aonaa u'atadinpa'ana'a, mazan ukashaapa Tominkaru Paradan utaaniaz unyukunuu ii, uruu wuru'u ukazannaatin-kinaa ni'oraz.

²² Aonaa umariidapa'ana'a unyukunuu, uabatapan ida'an karikaonan Tominkaru Paradan. Mishi'oraiman, usha'apatina'a naa pa'an wuru kawana'ati'i uabataniaz.

²³ Na'ia'oram pidan abatapauzo Tominkaru paradan mazan aonaa usha'apatinan ukawana'ati, uruu, na'apa'o pidan kawan awunuuta'oraz paawun baara wanamari di'iti.

²⁴ Uawunuutan padikin kaimanaiman na'iki udauna'an unako'okan naa, sariapa umanyukunuuta'akan na'apa'oram paaidinpan.

²⁵ Mazan pidan di'itinpan an kaimanaiman kuwai kaimana'oraz dau'u, wuru'u muuda-kida'oraz pidannao oia'o ai, na'iki utaapan an panyukunuu karikaonan kaimana'o kuwai dau'ati, aonaa umanyukunuutan paabatanii, mazan usha'apatinan pa'an ukawana'ati. Uruu idi kanom usha'apatanii kida, kaimana'o nii usha'apan Tominkaru ida'an.

²⁶ Ukaina'an an pidan unao bii'i Tominkaru-tapa'o utaapinpan, mazan aonaa utu-uda'akauzon dikauda kida'o paparadan, umariidapan panyukunuu karikaonan wuru'u, na'iki uTominkaru-tapanuz madiwautapa-ka'o karikaonan.

²⁷ Mazan pidan, mishi'o uchoochi san-tinpan Tominkaru waDaru aipan kawana'ati, uruu pa'an wuru'u karikaonan'oraz ukaminka'utauzon maudaniiwainao na'iki zun-nao pataka'utinainaoz mawaka'oraz naa idaiarunao, na'iki uruu aona'o nii uaipan papataka'uinan oia'o idi. Na'apa'o choochi-santinapa-karu kaimana'o, na'iki aona'o ukasharutinpan Tominkaru awun za'a.

2

Pataka'utinainao na'iki Kapuraataniinao

¹ Ōiribannao, mishidainaoz umanawunu'o wanaobanaa Jesus Christ, aonaa unauba'ana'a bauda'apa'o pidan ba'oran ai.

² Aizii pidan kapuraatanu'o kaawan an mani uchoochin ida'ati, kaiwadinpa'o kawinipina'o kamicha idi na'iki uka'u saba nii gold; aizii ukaawan pu'u, ba'oran pidan kaawan kapam, pataka'utina'o, ukamichan uzaama'ora'a naa kowas.

³ Aizii unao, unyukunuw wuru dau'ati'i pidan kaimana'oraz ukaiwadinpan manawun na'iki usakanata-kidan uruu kaimana'o tabai ida'a. Mazan aizii pidan pataka'utina'o ati unao kian, "Turuu pukadishitan na'ii," oo "Pusakanata da'a'a imi'i baara'a."

⁴ Usha'apatan an na'apa'o aimaakan, ubuutaakapan karikaonan wuru'u. Aonaa utaapa'ana'a bouda'apa'o pidan kaimana'o nii ba'oran ai. Na'apa'o aonaa kaimana'o mani wuru'u, na'iki unao di'itinpan aonaa usakitapan.

⁵ Ōmin-mishidannao ōmarainapaniinao, aushaa uabata! Tominkaru zaamatanii wuru'u pidannao pataka'utinainao, umanawunu'o mishidapa-karu ida'ati. Inao Inaobanaitapan nii Tominkaru na'iki ūzaamatan nii kaiman kida'o aimaakan, tawuru'u Tominkaru kiauzozikiz utaan nii marainpainao ati paugaru.

⁶ Aizii unao, tuukii uzon-kidan pataka'utinainao. Mazan wuru'u pidannao kapuraataniinao, Inao mishi'oraiman na'aka'oraz unao kootowapa-kizai iti, ūzaamata kizi usha'apauzi.

⁷ Inao wuru'u parada'oraz oia'o ida'an kaimana'o uNaobanaa Jesus dau'an.

⁸ Kaiman zii manawun uizo'atin an waNaobanaa kakinaori, saada-kariwaiz Tominkaru Paradan ida'a kaikapa'a: "Pumarainapa pidannao na'apa pumarainpan kawan punanaa."*

⁹ Mazan utaaan an bouda'apa pidan kaimana'o nii ba'oran ai, oia'o aimaakan wuru'u usha'apataniaz, ukau'an unao dikintapainao kakinaorii.

¹⁰ Pidan dikintapa'o bouda'apa'o kakinaorii, uruu dikintapa'o ipai ba'orainao kakinaorii kida wuru'u.

¹¹ Tominkaru kian, "Mana'a puba'orantapa'ana'a." Uruu wuru'u kia'oraz kapam, "Aonaa puzowia'ana'a pidan." Aizii aonaan pu'u puba'orantapan† padamata, mazan puzowian pidan, pugaru dikintapa'o kakinaorii wuru'u.

¹² Ukau'an uparada sakitapa, na'iki umashaapa aitaipainao nii na'iki izo'atiinao nii Kakinaorii, wuru'u muuda-kida'oraz pidannao oia'o ai. Wuru'u kakinaoriiz, uaida-kidan nii na'apam wamashaapan, kaiman oo aonaa ukaimanan.

¹³ Usha'apanum kau'an Tominkaru pataka'utan dono pidannao, aona'o nii ukamunan-kidan pataka'utainaoz pairiban, aona'oraz ūaidan pakamarainapanun; mazan pidannao aida'oraz pakamarainapanun, aona'o nii ūpataka'uta-ka'o pa'an.

Mishidapa-karu na'iki sha'apatin-karu

¹⁴ Ōiribannao, ukian umishida Tominkaru. Mazan aonaan an uaidan umishidan usha'apatan ida'an kaiman kida'o aimaakan, madiwautapa-ka'o wuru'u una'apanuz. Na'apa'o mishidapa-karu aonaa turuu ukazannaatan unao.

¹⁵ Aizii puiriban makamichanun an mani na'iki umawanyukunuun an.

¹⁶ Mazan aonaa putaan u'ati uaiapanii, soo pukian u'ati karikaonan: "Kaiman! Marii shaa pa'i Tominkaru sha'apatan kaiman kida'o aimaakan pu'ati! Kaiman kizi pukaiwad-inpan, na'iki kaiman kizi puaroopan!" Madiwautapa-ka'o wuru'u puna'apan an na'apa.

¹⁷ Ukau'an na'apa'o wuru'u mishidapa-karuz: Mishida-karu kaiwaa-ka'o an paba'oran, aonaan dono kaimana'o sha'apata-ka'o utuma, madiwautapa-ka'o wuru'u.

¹⁸ Mazan panaadon ba'oran pidan kian nii, "Pabi'i pidannao mishida Tominkaru, na'iki ba'orainao sha'apata kaiman kida'o aimaakan pa'an." Mazan ōgaru, ōdako'atinuzu, "Na'apa dii mooko turuu puaida-kidan ō'ati pumishidan aonaan pu'u pusha'apatan kaiman kida'o aimaakan? Ōgaru, ōaidan nii pu'ati ōmishidanuzu ōsha'apatan ida'an kaiman kida'o aimaakan pa'an."

¹⁹ Pumishidan an kaina'a bouda'apa Tominkaru, kaimana'o wuru'u! Mazan upu'u zii oia'o doronainao ūmishida kapam, na'iki tuukii Inaka-nakaan ūtarian idi u'ai.

²⁰ Pugaru madiwautapa-ka'o pidan! Puaiapa mooko ōaida-kidan pu'ati wuru'u mishidapa-karuz, madiwautapa-ka'o karikaonan kaimana'o sha'apatin-karu aonaan an u'ai?

²¹ Pudi'itapa wadokozu-daun Abraham. Tominkaru kian udau'an "Kaimana'o pidan uruu," soo usha'apatinan ida'ana'o Tominkaru paradan kawana'ati: tawuru'u utaan dono'oraz paudani Isaac altar paawa'a, kawaoda-karu nii Tominkaru ati.

* 2:8 Leviticus 19:18 † 2:11 *puba'orantapan*: zun kiaapa-kidinan ba'oran daonaiora ati pakaudaiaron pu'u oo daonaiora kiaapan ba'oran zun pakaudaiaron pu'u.

²² Aizii puaitapa, pamishidan ida'ana'o uizo'atin Tominkaru. Na'iki pasha'apatinan ida'an uaidan na'apam manawun pamishidan Tominkaru.

²³ Na'iki saada-kariwaiz Tominkaru Paradan mishiinan, kaikapa'oraz ukianu'u: "Abraham mishida Tominkaru, uruu idi Tominkaru dakotan uruu kaimana'o pidan nii."[‡] Udakotan Abraham papaonaru nii kapam.

²⁴ Aizii uaitapa, Tominkaru aonaa udakotan pidan kaimana'o nii, soo ukian idi karikao-nan "Ōmishida Tominkaru." Mazan udakotan pidan kaimana'o nii, usha'apatinan ida'an kaiman kida'o aimakaan kapam.

²⁵ Na'apa sha'atii Rahab, kaminshu'u-shoroaba, odakota-ka'o kaimana'o pidan nii osha'apatinan ida'an, tawuru'u odapaapan dono'oraz padapu ati Joshua dyuudaniinao, na'iki oduyudan idyaun ba'oran dunapota'a naa tarubainao ai.[§]

²⁶ Aizii pidan nizowan aonaan an unanaa ai, uruu pidan mawaka'o wuru'u; ukau'an na'apa kapam, kaimana'o sha'apatin-karu aonaan an mishidapa-karu ai, mawaka'o wuru'u.

3

Niinobai daua'o

¹ Ōiribanna! Aonaa uaipina'ana'a ipai tiichaanao nii, usha'apanum kau'an waunao tiichaanao, tuukia'o nii wapataka'uta-ka'o manawun, ipai ba'orainao ai, wakasharutinan dikin ii.

² Mishi ipai waunao kasharutina'o iriba aimakaan ida'an. Mazan pidan aona'o ukasharutinauzon paparanan ida'an, uruu kaimana'o pidan manawun na'iki uka'iita pakazowautapan ipai pananaa.

³ Wamuudan kawaro dako-tannaa udako iti, uizo'ati kizi waunao, uruu idi waka'iita wana'akanuzu na'itim karikaonan waaipan kawana'ati.

⁴ Oo udi'itapa paran san kanawa: u'udarun pu'u, na'iki ma'ozaka'o awaru kida'ukapan pu'u padamatazu, turuu una'aka-ka'o poora sodi ida'an na'itim karikaonan uaiapa-ka'o kawana'ati.

⁵ Na'apa ninobai kapam: uduusodin pu'u padamata, turuu u'atadinpan tuubarau kida'o aimakaan dau'u. Aushaa! Udi'itapa na'apam tikazi tiriizi sodi, turuu udanomaitan kanoko baawu udaru'o.

⁶ Wuru'u ninobaiz, na'apa'o tikazi kawan, umanawun utaapan oia'o. Uruu idi ipai daunuuda'u upataka'uan wananaa oia'o idi. Utoma udaru'o tikazi wananaa ida'a, atii ukawaoda na'iki umainaabata kaiman-daun wadi'itinan, na'iki wuru'u wakakupanuz. Tuubarau'o Tikazi di'iki'o wuru'u tikazi tominanuz.

⁷ Pidan ka'iita pamaawaadiba'an pabi'inaaka to'ora kida'o aimakaanoo, kotu'uznao, atoru na'iki kowazaz kaduz, na'iki aimakaanoo mashaapainaoz paran baoko ii.

⁸ Mazan aonaa na'ia'oram pidan ka'iitan pamaawaadiba'an paninoba. Niinobai oia'o na'iki dikintapa'o, utaapan pa'idiwaru mawaka-kinai.

⁹ Ninobai ida'an wakaiwaa kaiman kida'o parada-karu waNaobanaa Tominkaru waDaru ati. Na'iki waninoba ida'an wakaiwaa dikauda kida'o parada-karu wairibanna'o ati, itoma-ka'o pu'u Tominkaru aidinpan kawan.

¹⁰ Uruu bauda'apa'o dakoi di'iki parada-karu kaimana'o na'iki dikauda kida'o koditan! Ōiribanna, aonaa washa'apata'ana'a na'apa'o aimakaan!

¹¹ Aonaa turuu kaimana'o na'iki kuzuba'o wunu shootapan bauda'apa'o wunu nunudapa-kizi di'iki.

¹² Ōiribanna, aonaa turuu fig kadunaa kaakan olive nii, oo grape kadunaa kaakan fig nii, na'apa ukau'an kuzuba'o kapoo-kizai, aonaa turuu kaimana'o wunu ikoda-ka'o u'idi'iki.

Aitapaaba-karu Tominkaru di'iki'oraz

¹³ Ukaina'an dono pidan unao bii'i aitapaaba'o utaapinan, marii uaidan wuru'u paaitapaabanuz pamashaapan ida'an kaiman na'iki pasha'apatinan ida'an kaiman kida'o aimakaan, aonaa pa'atadapan ida'an mani wuru'u paaitapaabanuz.

¹⁴ Mazan kishauzi-karu mashaapan dono punyukunuu ii tuukii manawun, na'iki puaiapan aimakaan sha'apan soo pu'ati pa'idiwaru; aonaa pu'atadinpa'ana'a puaitapaaban dau'an, usha'apanum kau'an puna'apan an, pana'atanpu'o pumashaapan wuru'u mishi'oraz kakinaorii ai.

[‡] 2:23 Genesis 15:6 [§] 2:25 Joshua 2:1-23

¹⁵ Kaikapa'oraz aitapaaba-karu, aonaa Tominkaru di'iki'o mani wuru'u, mazan imi'i baara iki'o karikaonan, pidan sha'apata'azon kaduz oia'o karikaonan na'iki oia'o doronainao aipan ati'o karikaonan.

¹⁶ Na'iki na'iam dono kaina'a kishauziaaka-karu, na'iki pidan nyukunuu ii tuukii uaipan aimaakan sha'apan soo pa'ati karikaonan, kaina'a'o nii to'orataaka-karu na'iki pabi'inaaka kida'o oia'o sha'apata-kaao.

¹⁷ Mazan Tominkaru taan an aitapaaba-kinai pidan ati, aona'o nii ukasharutinpan, uruu idi aona'o nii umizaataakapan oo ukadakowaakapan, aona'o nii udikintinan, aona'o nii udikintapan, tuukia'o nii uabata'azon na'apam kii-karu kida pa'ati. Kamunanuuba'o nii na'iki pabi'inaaka kida'o nii usha'apatan kaiman kida'o aimaakan, uaitapan nii aimaakan sakitapa'o, aonaa mazanu'o mani ukadakotinanuzu, mazan mishi'o pa'an uparadan.

¹⁸ Umashaapan an wuru kawanu'u, paoribai uuda paowa-kaao kawanu'o wuru'u. Uaidan dono pakamarainapanun pairibannao ati, ukaraodan nii kaimana'o akai udikin ii, uruu wuru'u kaimana'oraz mashaapa-karu Tominkaru awun za'a.

4

Oii kida'o aimaakan na'azootapa-kaao

¹ Na'iki'oram dii wuru'u mizaataaka-karu kida na'iki to'orataaka-karu kida unao bii ana'oraz wa'atin? Iwa'atin wuru'u di'iki'o mizaataaka-karu unanaa ida'a'oraz, una'azootapan idi imi'i baara ana'o aimaakan kida karikaonan.

² Puaipan aimaakan kida padamata pu'idiwau nii, mazan aonaa uka'idiwaun u'idi, uruu idi uzowimikipa'aka'azon naa. Umaka'iitakan idi uikodan aimaakan kida, una'azootapaniaz tuukii manawun, uruu idi uto'orataakapan na'iki umizaataakapan naa. Umaikodakan aimaakan wuru'u uaipaniaz, umapishaakan idi'o Tominkaru udau'an wuru'u.

³ Upishaan pu'u padamata Tominkaru aimaakan kida dau'ati, mazan upu'u aonaa utaan u'atiz, usha'apanum kau'an udi'itinpan idi'o oia'o dau'u; upishaan aimaakan soo ukaiwaa'azoonuzu ukonaukii-kinaa ni'o karikaonan.

⁴ Unao, mamashaapa-kainao Tominkaru aipan kawana'ati! Aonaa mooko uaitapan unyukunuu-atin dono oia'o sha'apaapa-kariwaiz imi'i baara an, pugaru Tominkaru taruba wuru'u? Uruu idi na'ia'oram pidan aipan an pamashaapan imi'i baara ana'o mashaapa-karu kaduz kawana'ati karikaonan, utominan Tominkaru taruba nii wuru'u.

⁵ Madiwautapa-ka'o mooko uaitapan wuru'u saada-kariwai Tominkaru Paradan, kia'oraz kaikapa'a? "Kaimana'o Doronaa, Tominkaru muudaniaz wanyukunuu ii tuukii manawun uaipan waunao pa'ida'antanapu."

⁶ Mazan Tominkaru taa powa'a zii ma'ozaka-karu manawun wa'ati, usaadinpan kawan, "Pana'iti Tominkaru taan panyukunuu

atadinpa'o pidan ai,
mazan ukamunan-kida pidan
aona'o u'atadinpan."*

⁷ Ukau'an uizo'ati Tominkaru. Mana'a ukashaapina'ana'a Satan ati, Satan kidoopan nii u'ai.

⁸ Umaonapadin Tominkaru ida'ati, Tominkaru maonapadinan nii u'ida'ati kapam. Unao oiainao, umuuda'a naa usha'apaapan oia'o! Unao pidannao pozawatapainao kaimana'o ai, usaaba'a naa unyukunuu kida!

⁹ Ukasha'ora mishi'oraiman, na'iki tuukii uzaada. Marii upana'adan ushazootinanuz kasha'oratin-karu di'iti; na'iki ukonaukianuz, kasha'ora-karu di'iti.

¹⁰ Aonaa utaapinpina'ana'a umanawunu'o nii Tominkaru awun za'a, uruu unaubaan nii unao.

Aonaa ukashada'ana'a umin-mishidan

¹¹ Oiribannao, aonaa ukadakotina'ana'a uiriban dau'u oia'o ida'an. Kanom kadakotinan dono pairiban dau'u oia'o ida'an na'iki kashadan uruu, udakoopan na'iki ukashadan Tominkaru kakinaori wuru'u. Pukashadan dono ukakinaori, aonaa puizo'atin mani ukakinaori wuru'u, mazan punaobanai-tinpan kakinaorii ati wuru'u.

¹² Mazan Tominkaru pa'an wuru'u kakinaorii Naobanaaz na'iki uaitapa na'apam pasha'apatan pidan sakitapa'o ida'an. Uruu turuu pa'an ukazannaatan pidan oo ukabootan pidan pataka'utin-kizai iti. Ukau'an, pugaru, aonaa turuu pukian pidan dau'an, "Uruu kaimana'o," oo "Uruu oia'o" kii.

* 4:6 Proverbs 3:34

Aonaa u'atadinpa'ana'a usha'apata'azoonii dau'u

¹³ Aushaa uabata na'apam ōkian aizii, unao kiauzonaouz kaikapa'a: "Aizii oo waikana'an wamakon nii uruu wiizai di'iti, wana'ian nii bauda'apa wunu, watoman nii sha'apauzii toriapa-kizinao nii na'ii, waikoda-kinaa nii dobata puraata."

¹⁴ Unao, aonaa uaitapan kanoma'o nii sha'apa waikana'an. Wuru'u ukakupanuz na'apa'o tawuru kawanu'u chaapi'iki'oraz amazada kishananuz; una'a'akan masakauda'u, udauna'an umainaabatina'akan naa.

¹⁵ Kaikapa mishi'oraiman ukia'a: "Tominkaru taapadan an una'apan, kawanu'o nii wakakupan, na'iki washa'apatinan."

¹⁶ Mazan aizii utaapinpan umanawunu'o nii, na'iki u'atadinpan ukadakotinan ida'an; ipai kaikapa kida'o atadinapa-karu aonaa kaimana'o mani wuru'u.

¹⁷ Ukau'an, kanom aitapa'o pasha'apatan kaimana'o, mazan aonaa usha'apatanuz, u'oian wuru'u.

5

James kakinaowan pidannao kapuraataniinao

¹ Aushaa uabata na'apam ōkian aizii, unao pidannao kapuraataniinao! Tuukii uzaada diiwa'o ida'an. Usha'apanum kau'an kaina'iki kasha'ora kida'o manawun aimakaan wa'atin unao ati.

² Upuraatan kidaz madiwautapa-ka'o nii na'iki ukamichan kida basharao nikan nii.

³ Utaapan dobata'o puraata u'idiwau nii, amazada katokon-tina'azon pu'a'a naa. Upuraatan gold na'iki silver, ipai'i naa uwuzaaritan. Wuru'u iwuzaritanuz aida-kidan nii na'apam unao pidannao dikaudan, na'iki wuzaru nikan nii unanaa na'apa tikazi kawan.

⁴ Aonaa ukawinipinaatan karaodapauzonao kaudinan uzakapun ii. Uabata! Umanawunu'o Naobanai abata wuru'u upoiturunao dopian unao zakapun ii. Puraata utaapaniaz aida-kida Tominkaru ati, unao sha'apatan dikauda'o aimakaan umakawinipinaata'azookan ida'an ūyaun.

⁵ Umashaapanuz da'a'a imi'i baara'a soo ukaiwaapan upuraatan ukonaukiitin-kinaa nii pa'idiwaru, na'iki uaipan ati ukakiwindinan. Na'apa unao uzainao taapa-kariwai kawan ata'azo'oraz naa ūzowii-ka.

⁶ Ukian pidan kaimana'o dau'an, "Dikauda'o uruu, wazowii-kida uruu." Mazan uruu, aonaa utiwaan pamashaatan unao.

Mashaapa-karu makashadinaka-daun na'iki toriinapa-karu

⁷ Uruu idi, ōribannao, aonaa ukashadina'a naa uzaudapan Naobanai Jesus Christ kaawan. Udi'itapa na'apam pidan zakapuupauzo, aonaa ukashadinan pazaudapan pa-paoriba kaakan umanawunu'oraz u'ati. Na'iki aonaa ukashadinan pazaudapan wawunu donon.

⁸ Na'apa pa'i unao kapam, aonaa ukashadina'ana'a na'iki ma'ozaka ukadishitapa. Usha'apanum kau'an Naobanai Jesus Christ ata'azo'o naa ukaawan.

⁹ Ōribannao, aonaa uparada'ana'a dikauda uiribannao dau'u, aonaa kizi ukaboota-ka'o pataka'utin-kizai iti. Pataka'utin-kida'o ni'oraz pidannao ata'azo'o ni'i naa ukaawan.

¹⁰ Ōribannao, udi'itapa prophetnao paradauzoz da'i Naobanai uu ida'an, aonaa ūkashadinan pabaiatinan pu'u.

¹¹ Wadakotan ūyaun konaukia'o nii, ūtuudan idi pabaiatinan. Uabatanii sha'atii na'apam Job dau'an aonaa ukashadinan, na'iki waaitapa na'apam Tominkaru sha'apatanuz kaiman kida'o aimakaan u'ati utokono'ia'a naa. Usha'apanum kau'an, Tominkaru ukaduz ukamaranapanun na'iki uruu kamunanba'o.

¹² Mazan unyukunuitapa pa'i di'oraz manawun ōribannao, uaipan an uparadan mishida-ka'o, utaan dono uparadan, aonaa udakota'ana'a aokazi oo imi'i baara oo sha'apa'oram aimakaan uu karikaonan, uma'ozakada-kinaa nii uparadanuz. Mazan ukian dono "Oo," mishi'o wuru'u "Oo" ukianuz. Aizii ukian dono "Aonaa," mishi'o wuru'u "Aonaa" ukianuz. Uruu aona'o nii ukaboota-ka'o pataka'utin-kizai iti, wuru dikan ia'a u'oiiunuz uparadan ida'ana'oraz.

¹³ Ukaina'an dono pidan unao bii'i baiata'o kasha'ora kida'o aimakaan, marii toriinpan. Ukaina'an dono ba'oran konaukia'o, marii ukunuitan Tominkaru ati.

¹⁴ Ukaina'an dono ba'oran karina'o, marii udapada-kidan choochi zowaunaanao, na'iki marii ūtoriinpan u'ati na'iki ūzichian uruu olive kiwin idi Naobanai uu ida'an.

¹⁵ Wuru'u toriinapa-karu mishida-karu ida'ana'oraz kakudan nii wuru'u karina'oraz pidan; Naobanai taan nii ukakuda-kinaa nii koshan, na'iki ukaina'an dono oia'o kida usha'apatanii, so'ota-ka'o nii u'ai.

¹⁶ Ukau'an, ukowaada u'oian kida u'atiaaka na'iki utoriinapa-kidaaka Tominkaru ati, ukakuda-kinaa nii unao. Pidan sha'apatina'o Tominkaru aipan kawana'ati, utoriinpan ida'an mishi'o nii umanawunu'o aimaakan sha'apan utoriinpan kawana'ati.

¹⁷ Elijah, uruu na'apa'o waunao kawan. Utoriinpan aonaa kizi wunu kaawan uruu amazada ii. Uruu idi mishi aonaa wunu kaawan idikinauda'u wunu na'iki 6 kauzu powa'a.

¹⁸ Uruu dauna'an utoriinpan koshan, uruu idi wunu kaawan naa, uzabian amazada na'iki paoribai sodan kida'a naa.

¹⁹ Ōiribannao, bauda'apa'o unao makon dono pana'iti mishi'o kuwai ai, na'iki ba'oran kiwa-kidan uruu powa'a ati mishi'o kuwai ida'ati,

²⁰ marii uaitapan wuru'u: kanom kaawa-kidan dono pidan powa'a ati upozawatapa-kizi iki, usha'apaapan ai oia'o, ukazannaata-kidan uruu karikaonanu'oraz mawaka-karu ai, na'iki uso'ota-kidan wuru'u iriba'oraz u'oian kida u'ai kapam.

Kiwiini'o Peter Kaaritan

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita kiwiitapa'o Peter kaaritan. Usaadanii mishidapainao Jesus ati'o, mashaapainaoz Asia Minor Baara ii aka kida'oraz. Peter, uruu 12 Jesus apostlennao bii iki'o.

Uruu dono mishidapainao, Asia Minor iainaoz pataka'uta-ka'o pamishidapan dikin ii Jesus, Tominkaru daniz. Uruu idi Peter saadan pakaaritan i'ati uma'ozakadakinanaa nii idyaun. Peter nyukunuu-kidan i'ati na'apa'o Jesus baiatanii tuukii, inao dikin ii. Ukau'an marii kizi i'da'anan Jesus kaduz pama'ozakadapan ida'an panyukunuu. Na'iki pataan ida'an panyukunuu ati, pamishidapan Tominkaru. Peter na'apanuz i'ati kaikapa'a, Tominkaru zaamatan idi idyaun papidanannao nii. Na'iki Jesus baiainpan na'iki umawakan idi i'ati, marii imashaapan Tominkaru aipan kawana'ati'i naa.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kizi 1:1-2

Tominkaru kazannaatan daua'o pidannao 1:3-12

Kakinaowapa-karu kaimana'a'o mashaapa-karu dau'u 1:13–2:10

Baiainapa-karu Jesus Christ kawan 2:11–4:19

Mishidapainao Christ sha'apatan ni'o 5:1-11

Kaarita katokon-tinan 5:12-14

¹ Di'oraz kaarita o'garu Peter di'iki'o. O'garu Jesus Christ apostlen. O'saadani di'oraz kaarita Tominkaru zaamatanii papidanannao nii ati'o, makoiaoz imashaapa'anan tawarainao kawan di'itinapa kida'a ba'oran kaduz pidannao wiizi ii aka kida: Pontus ii aka, Galatia Baara ii aka, Capadocia ii aka, Asia Baara ii aka na'iki Bithynia ii aka.

² Wur'u waDaru Tominkaru zaamatanuz unao, udi'itapani'i naa kotua'a naa pazaamata'azon dau'u unao. Ukau'an Kaimana'a'o Doronaa saabaani'i naa unao kaimanaiman, uruu ida'an uizo'atin naa Jesus Christ na'iki uchikaa-kaoa'a naa u'oian ai uizain ida'an.

Marii Tominkaru kamunanun u'ati na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinanaa nii tuukii manawun.

Zaudapa-karu mishi'o sha'apa'azo'o dau'u

³ Wakonaukii-kida Tominkaru, wanaobanaa Jesus Christ daruz. Ukamunanban idi manawun, utaan wa'ati pa'ina'o mashaapa-karu pakadishita-kidan ida'an Jesus Christ pamawaka-kizi iki, uruu idi'o wamashaapan zaudapatina'a naa.

⁴ Wazaudapan naa wazaamata'azooniaz wa'idiwau nii kaimana'o aimakaan Tominkaru taapaniaz wa'ati aokazi ii. Na'ii aona'o kanom ka'iitan pamainaabatan oo papataka'uanuz.

⁵ Unao, umishidapan idi Tominkaru, utaa unao pama'ozakan ida'an atii uzaamatan kazannaatin-karu, ata'azo'oraz naa uaida-ka'o amazada tokono dono'o naa.

⁶ Ukau'an ukonaukia'a naa tuukii udau'ati, ukasha'oratinan pu'u padamata, na'iki ubaiatan iriba dikauda kida'o aimakaan.

⁷ Mazan na'apa kida'oraz sha'apan, umishidan tiwaa-ka'o wuru'u, na'apa'o ida'ana'o nii utukapa-ka'o mishi'o wuru'u umishidapanuz. Aizii gold kawaoda-ka'o tikazi di'iti, utukapa'azoo-ka'o idi mishi'o uruu gold, mazan upu'a'o nii umainaabata-ka'o. Mazan wuru'u umishidapanuz, powa'a'o zii umanawunun gold ai. Uruu idi'o utiwaa-ka'o utukapa'azoo-ka'o uturuan. Uturuudinan dono, Tominkaru konaukii-kidan nii unao, na'iki utukapan nii unao umanawunu'o nii, na'iki unabaan nii unao Jesus Christ tukapa-ka'o dono'o naa.

⁸ Aonaa utukapanii mani uruu, mazan upu'u umarainapanuzu. Kai, aonaa zii utukapanuzu mazan upu'u umishidanuzu. Uruu idi'o wuru'u umashaapanuz kai konaukii. Ukonaukian umanawunu'o konaukii-karu ida'an, aonaa pidan aitapan na'apam pakian udau'an.

⁹ Umishidan idi uruu, uturuudinanaa naa uzaamatan kazannaatin-karu, upataka'uta-ka'o ai u'oian dikin ii.

¹⁰ Wur'u kazannaatin-karuz oia'o ai, uruu Tominkaru prophetinnao di'itapanii kaimanaiman kotua'a naa. Tuukii i'apan paaitapan udau'an, uruu ikowaadaniaz sha'apatina'o ni'oraz Tominkaru kamunan-kinanaa, wuru'u utaaniaz unao ati.

¹¹ Christ doronaa da'i prophetao ida'a'oraz, uruu ida'ana'o iaitapan pakowaadan aimakaan sha'apa'o nii dau'an usha'apan ua'ii zii. Uruu idi'o ikowaadapanuz Christ baiapaan ni'o dau'ati na'iki uadauna'an umanawunuta-ka'o ni'o dau'ati. Na'apa kida'o

dau'an prophetnao kaudinan dadara ūtiwaan padi'itapan na'apainim nii na'iki na'apam nii usha'apainpan wuru'u Christ doronaa kowaadauta-kidaniaz ū'ati.

¹² Tominkaru kainaabatan ūnao prophetnao ati wuru'u ūkadin-kiziz ūkowaadautaniaz, aona'o nii ūtukapan usha'apan, mazan unao ati'o nii pa'an wuru'u aimakaan kida sha'apanuz. Ukau'an uru'u naa kakuwaapainao kowaadaniaz naa u'ati, Kaimana'oraz Kuwai, Kaimana'o Doronaa dyuuda-kariwaiz aokazi iki ma'ozakan ida'an. Aimaakan kida kaikapa'oraz usha'apainpanu'u tuukia'o angelnao aipan paaitapan udau'ati.

Marii mashaapa-karu kaimana'a naa

¹³ Ukau'an, aizii udi'itinp'a naa sakitapa usha'apata'azoonii kida dau'ati. Na'iki zaudinapa umashaapa, na'iki utaapa unyukunuu kaimanaiman uzaudapanii kida dau'ati, wuru'u Tominkaru kamunan-kida'azoonuz unao, Jesus Christ kaawan dono'o naa.

¹⁴ Uizo'atiaba umashaapa Tominkaru ati, Tominkaru dainoun idi unao. Aona'a naa umashaapa'ana'a pakawan usha'apaapan dau'u oia'o, wuru'u unadapanii kidaz usha'apaapauzon kiwiin, umaaitapakan dono'oraz zii mishi'o parada-karu Jesus dau'u kida'oraz.

¹⁵ Mazan aizii kaimana'a naa pa'i umashaapa, aonaa u'oia'ana'a usha'apatani kida ida'an, usha'apanum kau'an Tominkaru zaamata'oraz unao, kaimana'o uruu aonaa oia'o mani.

¹⁶ Na'apa Tominkaru paradan saada-kariwai ida'a. Tominkaru kian, "Kaimanainao pidannao pa'i unao, aonaa oiainao nii mani, usha'apanum kau'an kaimana'o ūgaru, aonaa oia'o mani."^{*}

¹⁷ Utoriinpan dono, "waDaru" ukiauzon Tominkaru ati. Ukau'an ukichana'iki pa'i usha'apatani oia'o Tominkaru awun za'a, umashaapan kawana'ati zii da'a'a imi'i baara'a. Usha'apanum idi aonaa na'ia'oram pidan Tominkaru taapan panadapanii manawun, mazan ipai pidannao uaitapa na'apam nii papataka'utan ūsha'apaapanii kida kawana'ati.

¹⁸ Uaitapani'i naa Tominkaru kawinipinaan pazaamatan unao, pakazannaata'azon idi unao, mazanu'o umishidapauzonii kida ai, utamakapaniaz kotua'o udokoza-daunnao mishidapauzonii kidaz. Aizii wuru'u ukawinipinaan-kinaaz pakazannaatan unao, aonaa pataka'uinaka'o nii mani gold oo silver kawan,

¹⁹ mazan Christ izain umanawunun ida'ana'a. Na'apa'o uruu Christ, pa'ina'o kaznizo zowii-ka'o kawan, aona'oraz na'iam udikaudan, taauzo-kariwaiz Tominkaru ati.

²⁰ Kotu'u amazada sakadinan ua'ii zii, Tominkaru zaamatan Christ. Aizii kai amazada ikoda'anan di'iti'i naa, patokon uaidan naa uruu unao ati.

²¹ Uruu Christ ida'ana'a naa umishidan Tominkaru. Tominkaru kadishita-kida'oraz uruu pamawaka-kizi iki, na'iki taa'oraz umanawun-karu u'ati. Una'apan idi'o wuru'u unao mishidanuz tuukii Tominkaru, na'iki uzudapan naa wuru dau'ana'a Tominkaru kowaadaniaz pataa'azon diina'iti'i.

²² Aizii kaimana'ora'a naa uchikainan u'oian ai, uizo'atin ida'an mishi'oraz parada-karu Christ daua'oraz. Uruu idi mishi'o umarainpaakan umin-mishidannao tuma. Umarainpaaka tuukii unyukunuu iki kida manawun.

²³ Unao, pa'inaada-kariwai'i naa pa'an, aonaa mawakauzo udarunao di'iki'o kawanu'o mani, mazan aona'oraz umawakauzon di'iki'o pa'an. Tominkaru paradan karikaonanu'oraz umashaapan ida'ana'o pa'an upa'inaada-ka'o.

²⁴ Na'apa Tominkaru paradan saada-kariwaiz kida kian: "Ipa'i pidannao pinidi kawanu'o

na'iki imanawun-tinpan na'apa soosoi kawan.

Wuru'u pinidiz mawaka'akauzo

na'iki soosoi waota'akauzo pakadunaa ai.

²⁵ Mazan parada-karu Naobanai di'iki'oraz, karikaonanu'o nii una'an."[†] Uruu wuru'u Kaimana'oraz Kuwai kowaadapa-kariwaiz u'ati.

2

¹ Ukau'an umuuda'a naa oii kida'o, wuru'u umariidinauzonuz, utaapinpauzonuz mishi'o kawan ukaimanan, ukishauzi-shorinuz, na'iki ukadakotinauzonuzu uiriban dau'u.

² Umashaapa na'apa pa'ina'o koraidaonaa shakata'akan kawan, zamazi'oraz na'iki aipa'oraz soo padaro dunuu karikaonan. Ukau'an na'apa'a naa uzamazi Tominkaru paradan dau'ati. Uruu koraidaonaa daro dunuu kawanu'o u'ati. Kaimana'o nii udyaupain u'ida'an, na'iki ma'ozaka'o nii umishidapan Tominkaru, na'iki ukazannaatinan nii.

* 1:16 Leviticus 11:44-45; Leviticus 19:2; Leviticus 20:7 † 1:25 Isaiah 40:6

³ Usha'apanum idi utiwaani'i naa na'apam Naobanai kaimanan na'iki na'apam ukamunanban.

Kakupa'o kuba kawanuinao

⁴ Uwa'ati Naobanai Christ ida'ati, kakupa'oraz kuba ida'ati. Pidannao kashadaniaz, mazan Tominkaru zaamata uruu umanawunu'o nii.

⁵ Uwa'ati kakupa'o kubanao kawanu'o nii kapam, ukaiwaa-kizinao kizi Tominkaru Dapunaa toma-kinao nii Kaimana'o Doronaa ida'an. Na'iki ukaudin-kizi kaimana'o faadaanao nii Tominkaru ati, na'iki taaina'o nii Tominkaru ati uaipan kawana'ati, Jesus Christ ida'an.

⁶ Usha'apanum kau'an kaikapa'a saada-kariwai Tominkaru paradan kianu'u:

"Utukapa, õmuudan kuba Zion* ii,

zaamata-kariwaiz umanawunu'o kuba kabaun kadishita-kida-kinao.

Aizii kanom mishida'o uruu,

aona'a nii uba'azootin-kida-kaõ umishidan dikin ii uruu."†

⁷ Unao mishidainao ati umanawunu'o wuru'u kubaz. Mazan mamishida-kainao ati,

"Wuru'u kuba tomapauzonao kabaun kashadaniaz,

madiwautapa-ka'oraz itukapan,

uru'u naa mishi'oraiman umanawunu'o kuba

ipai ba'oran kubanao ai."‡

⁸ Ba'oran saada-kariwai kian kapam.

"Uruu kuba tukurutin-kida'o pidannao,

na'iki uruu kuba kaboina-kida'o iðyaun."§

Itukurutinan pamamishidakan idi'o uruu dau'o parada-karu. Mishi'o mazan Tominkaru aitan kawana'ati wuru'u na'apa'oraz sha'apan i'ati.

⁹ Mazan unao Tominkaru zaamataniinao pa'an papidanannao nii, kaudinainao nii faadaanao nii, uruu Naobanai ati, na'iki unao Tominkaru buutanii kaimana'o pidannao nii. Tominkaru idiwau unao, kakuwaapa'o nii umanawunu'o usha'apatanii kida dau'ati. Unao Tominkaru so'otanii umashaapa-kizi maruta'o bii iki, konaunama'o pakanadan ida'ati.

¹⁰ Kiwiitapa aonaa Tominkaru pidannao mani unao, mazan aizii upidanannao unao. Kiwiitapa aonaa Tominkaru kamunan-kidan da'i unao, mazan aizii Tominkaru kamunan-kida'a naa unao.

¹¹ Õmarainapanii õiribannao, õparada'azon u'ati, umashaapan idi tawarainao nii di'ora'a amazada ida'a'a. Ukau'an aona'a naa usha'apaapa'ana'a dikauda kida'o aimakaan una'azootapanii kida, na'apa kida'o pataka'uan nii unao umashaapan ai kaiman.

¹² Karikaonanu'u naa umashaapa kaiman mamishida-kainao Tominkaru bii'i. Iðakotan pu'u usha'apaapan dikauda'o aimakaan, mazan itukapa kizi pa'an usha'apatan kaiman kida'o aimakaan, uruu idi imishidan nii Tominkaru. Aizii Tominkaru kaawan dono'o naa, ikonaukii-kidan nii umanawunun.

Naobanai-tinpainao paradan

izo'ati-kaõ

¹³ Naobanai Christ aipan ati, uizo'ati pidannao paradan taa-kariwainaoz wanaobanaanao nii. Uizo'ati king, umanawunu'oraz unaobanai-tinpan.

¹⁴ Na'iki uizo'ati wuru'u king waranu ainaouz naobanainao governornao paradan, usha'apanum kau'an king dyuudanii iðyaun pataka'uta'o nii maizo'ati-kainao paparadan. Mazan izo'atiinao uparadan, kaimana'o nii itaapa-kaõ.

¹⁵ Tominkaru aipan unao sha'apatan kaiman kida'o aimakaan, umashaata kizi maaitapin-ka'o pidannao, iparadan ai maaitapinaka-daun unao dau'an.

¹⁶ Unao, aona'ora'a naa upoitoruitapa-kaõ, mazan aonaa ukaiwa'ana'a wuru'u umashaapanuz na'apa uðizapa-kinaa nii usha'apaapan oia'o, mishi'oraiman umashaapa Tominkaru poitorunao ni'i naa.

¹⁷ Utaapa ipai pidannao umanawunu'o nii. Umarainapa umin-mishidannao. Ukichana'iki Tominkaru ai, na'iki utaapa umanawunu'o nii pidan naobanai-tinpa'o.

Mashaapa-karu kaiman

naobanainao ati

¹⁸ Poitoruinoo, utaapa unaobanaanao umanawunu'o nii na'iki uizo'ati iparadan, aonaa unaobanaanao kamunaniinao ati mani karikaonan, mazan to'orabainao unaobanaanao ati kapam.

* 2:6 Zion, oo Jerusalem. † 2:6 Isaiah 28:16 ‡ 2:7 Psalm 118:22 § 2:8 Isaiah 8:14

¹⁹ Aizii unao, uaitapanii kanom Tominkaru aiapanii usha'apatan, ukau'an utuudan nii kaziwa'o ubaiaapan uantamikita-ka'o dono umasha'apatakan pu'u oia'o, mazan uruu ida'ana'o nii Tominkaru nyukunuu kaimanan u'ati.

²⁰ Kanom u'itiiman kaimana'o aimaakan uikodan nii utuudan dono uzowiautapa-ka'o usha'apatan dikin ii dikauda'o aimaakan? Mazan Tominkaru nyukunuu kaimanan u'ati utuudan dono ubaiaapan dikauda'o aimaakan usha'apatan dikin ii kaimana'o aimaakan.

²¹ Kaikapa'o nii wuru'u Tominkaru dapadanuz unao, usha'apanum kau'an baiainpa'a naa Christ unao dikin ii. Uruu pakaduz wuru'u Christ wa'akaniaz u'ati, ukau'an uda'ana'a naa ukaduz usha'apainpan ida'an uruu kawan.

²² Uruu Christ, aonaa usha'apatauzon oia'o, aonaa na'apainim umariidinauzon.

²³ Aizii udakowapa-ka'o dono, aonaa udakoopan powaa iti pidannao dakoopainouuz paugaru. Upataka'uta-ka'o dono, aonaa ukaunaan powaa iti pidannao ati antamiki-tainouuz paugaru. Mazan ipai utaan pasha'apata-kaooz Tominkaru ati. Uruu pa'an wuru'u aitapa'o ni'oraz na'apam nii pasha'apatan pidannao isha'apatanii kida kawana'ati.

²⁴ Uruu Christ baiaapa'o wa'oi'an winipinaa, pamawakan ida'an cross paawa'a, wamuudin kizi'i naa oia'o ai, na'iki wamashaapa kizi'i naa kaiman Tominkaru aipan kawana'ati. Ubaiaainpan ida'an, ukakudan waunao.

²⁵ Kiwiin unao, kaznizonao kawanu'o umakon pana'iti'i naa uka'uzatiki ai. Mazan aizii ukaawan powaa ati uka'uzatiki ida'ati. Uruu taapa'oraz unao.

3

Daiaroinao na'iki daiaruinao

¹ Unao na'apa kapam zunnao kaudaiaruinao, umashaapa kaiman izo'atiaaba udaiarunao ati. Udaiarunao mamishida'azookan an Tominkaru paradan, imishidan nii, uaidakidan ida'an kaimana'o ukaduz i'ati. Aonaa uparadinan pu'u mani padamata i'ati, mazan upu'a'o nii utanawatin-kidan idyaun Tominkaru ida'ati,

² umashaapan idi kaiman Tominkaru paradan aipan kawana'ati.

³ Aonaa uaida'ana'a ukonaunaman umaodinpan ida'an mani karikaonan, oo ukaiwadapan ida'an mani karikaonan wizi'i kida'o aimaakan, na'iki ukaiwadan ida'an mani karikaonan konaunamada-kariwai ukamichan.

⁴ Mazan marii pa'an uaidan ukonaunaman kaimana'o umashaapan ida'an unyukunuu iki'o, na'iki kadorona'o mashaapa-karu ida'an. Na'apa'o konaunama-karu aonaa na'apainim nii uawutan, na'iki na'apa'oraz konaunama-karu tuukia'o Tominkaru naudapan.

⁵ Na'apa'o konaunama-karu kotua'o kaimanainao zunnao aidanii. Imishidapan Tominkaru na'iki kaiman imashaapan izo'atiaaba paudaiarunao ati.

⁶ Utukapa Sarah daua'o, oroo izo'ati'o paudaiaru Abraham, uruu idi odakotapan uruu panaobanaa nii. Unao zunnao, Sarah dainao wuru'u unaouz, umashaapan dono usha'apaapan dau'u kaimana'o aimaakan kida oroo kawan, aonaa kanom aia'a naa utarian.

⁷ Unao na'apa kapam daonaioranao kaudaiaroinao. Utaapa udaiaronao kaimana'o ida'an na'iki ukarodapa idyaun, usha'apanum kau'an uaitapanii aonaa na'apa kida'o mani ima'ozakan unao kawan. Mazan na'apa kida'o nii unao tuma izaamatan Tominkaru kamunan-kinaa kakupa-karuz. Umashaapan dono na'apa, kaimana'o nii utoriinpan baokopa, aona'o nii kanom kasharutapa'o nii unao.

Ipai mishidainao Jesus ati'o

⁸ Aizii baukapa'akan naa okian, ipai unao na'apa kida utaapa unyukunuu u'atiaaka uiribannao tuma. Umarainpaaka umin-mishidannao, na'iki ukamunanuaaka na'iki aonaa u'atadinpa'ana'a.

⁹ Aonaa ukaunaatina'ana'a dikauda'o idi usha'apata-ka'o dono dikauda'o ida'an, oo aonaa uzunaapina'ana'a powaa iti uzunaapa-ka'o dono. Mishi'oraiman ukaunaatin kaimana'o uparadan ida'an, upishaan ida'an Tominkaru kaimanan i'ati. Usha'apanum kau'an Tominkaru kian utaa'azon kaiman-karu wuru'u udapadanuz unao.

¹⁰ Saada-kariwai Tominkaru paradan kian,

"Kanom mashaapa'azo'o konaukii

na'iki tukapa'azo'o kaimana'o aimaakan sha'apan pa'ati,

marii aonaa ukadakotinauzon dikauda'o ida'an,

na'iki marii umashaatan pamaridinauzon.

¹¹ Marii umuudan naa oia'o pakaduz, usha'apatan naa kaimana'o,

udorotan naa kaimana'o mashaapa-karu,

na'iki utiwaan naa pamashaapan kaiman pairibannao tuma.

¹² Usha'apanum kau'an Tominkaru awunuutapanii kaimana'o pidannao, na'iki uabata İtorinpan dono pa'ati, mazan pidannao sha'apaapainao oia'o, aonaa manawun unaudapan."

Mishidainao Christ pataka'uta-ka'o kaimana'o dikin ii

¹³ Kanoma'o nii sha'apata dikauda'o unao ati usha'apaapan an kaiman kida'o aimakaan?

¹⁴ Konaukia'o nii unao, upataka'uta-ka'o an usha'apaapan dikin ii kaimana'o aimakaan, ukau'an aonaa udopia'ana'a, na'iki aonaa utaria'ana'a pidannao sha'apata'azon an dikauda'o ida'an unao.

¹⁵ Mazan utaapa Christ kaimana'o unaobanaa nii unyukunuu ii, na'iki karikaonanu'u naa uminziiwa-kidapa uparadan nii, uaitapa kizi na'apam udako'atin pidannao, İpishaan dono unao umishidapan dau'an Tominkaru sha'apata'azoniaz u'ati.

¹⁶ Na'iki udako'atin dono İdyaun, kaiman uparada İ'ati. Na'iki kaiman utaapa unyukunuu, uaitapanii aonaa usha'apatan aimakaan dikauda'o. Uruu ida'ana'o nii, pidannao ba'azoinpan dakoopainaoz umashaapan mishidainao nii Christ.

¹⁷ Panaadon Tominkaru kashaapan nii baiatin-karu kaimana'o sha'apaapa-ka'o dikin ii. Mazan kaimana'o wuru'u baiatin-karu ai oia'o sha'apaapa-ka'o dikin ii.

¹⁸ Na'apa Christ, aonaa oia'o mani uruu, mazan upu'u utainan pamawakan ida'an baupapa, aonaa powa'an kida mani wa'oian dikin ii. Uruu kaimana'o pidan, umawakan dikauda'o pidannao dikin ii. Christ sha'apatan kaikapa'ora'a una'aka kizi waunan Tominkaru ida'ati. Unanaa zowii-ka'o, mazan ukakuda-ka'o powaa iti Tominkaru Doronaa ida'an.

¹⁹ Uruu Tominkaru Doronaa ida'ana'o Christ kakuwaapan doronainao ati İtaraapa-kizinao ii.

²⁰ İnao maizo'ati-kainaoz Tominkaru paradan, Tominkaru zaudapan pu'u kotua'iki İtanawatinan pa'oian ai, na'iki İizo'atin paparadan, Noah tomapan pu'u pakanawan. Uruu dono 8 sodi pidannao paidinan kanawa zo'iti. Uruu ida'an ikazannaata-ka'o wunu tuubaruo ai, naraada'oraz ipai imi'i baara.

²¹ Uruu wuru'u kainaabata'oraz chikaawunuin-karu, wuru'u kazannaatin-karuz Jesus Christ kadishita-kida-ka'o ida'an pamawaka-kizi iki. Aizii chikaawunuin-karu, aonaa pidan nanaa chikaa-ka'o kaniriba'o ai mani karikaonan, mazan wapishaan pa'an Tominkaru usaabaa kizi wanyukunuu oia'o ai.

²² Jesus Christ mako'oraz naa aokazi iti, kai na'ii uruu Tominkaru diwa'ora antanapu, umanawunu'o unaobanai-tinpan ipai angelnao ati, na'iki ipai doronainao umanawun kidainao İnaobanai-tinpan ati.

4

Mashaapa-karu Tominkaru ati

¹ Christ baiaapan idi kaziwa'o, ukau'an na'apa'a naa unao uruu kawan kapam, na'iki uma'ozakadapa'a naa unyukunuu ubaiainpa'azon dau'ati. Usha'apanum kau'an, na'ia'oram unao baiaapa'o kaziwa'o pamishidan dikin ii Christ, aona'o ni'i naa usha'apaapa'azon oia'o.

² Ukau'an, aizii aona'a naa una'azootapa'ana'a oii kida'o usha'apaapazonii, mazan una'an kawana'ati uizo'atipa'a naa Tominkaru.

³ Unao kotua'iki'o usha'apaapazon oia'o, maaıtapa-kainao Tominkaru naudapanii kidaz pasha'apaapan. Unaudapa ukiaapaakan kakiba'azonna'o ida'an, unaudapa upo'idipan, unaudapa unakadon madoronaa-daunu'o tuzapa-kizai ii aka, na'iki utominkaruniıtanapanuz toma-kariwainao karikaonan.

⁴ Uruu idi umin-sha'apaapazon oii kida'o aimakaan, tuukii İdi'itınpan unao dau'an, aonaa İaitapan kanom nii aona'a naa usha'apaapan dikauda kida'oraz aimakaan powa'a. Una'apan İdi'i naa İdakoopan unao.

⁵ Mazan İdako'atin nii na'apa kida'a dau'an Tominkaru ati, uruu aitapa'o ni'oraz na'apam pakawinipinaatan ipai pidannao kakupainao na'iki mawakainao kapam.

⁶ Kaikapan İdi'o Kaimana'o Kuwai kowaadauzo-kaooz mawakainao pidannao ati İkakupan pu'u zii. İnanaa pataka'uta-ka'o mawaka-karu ida'an na'apa ipai pidannao pataka'uta-ka'o kawan mawaka-karu İdi, mazan upu'u karikaonanu'o nii İkakupan na'apa Tominkaru kawan Kaimana'o Doronaa ida'an.

Marii Tominkaru taanii kaiwaa-ka'o kaimana'o ida'an

⁷ Ipai aimaakan kida ata'azoo ikatokon-tinan. Ukau'an aitaipina'a naa umashaapa, karikaonan kizi udi'itipnan kaiman, uruu kizi utoriipnan kaiman Tominkaru ati.

⁸ Na'iki powa'a'o zii umanawunun wuru'u marainpaaka-karu an, mishi'o ida'an. Usha'apanum kau'an kamarainpan-karu marina'ata-kida ipai oia'o.

⁹ Udaapaapa umin-mishidannao udapu ati, na'iki ukataan i'ati, mazan aonaa unyukunuu oian bii an mani.

¹⁰ Ipai unao kawana'ati Tominkaru taanii uka'iita-kinana ni'i usha'apatan aimaakan umin-mishidannao ati. Ukau'an ukaminka'utaaka'a naa u'ida'an, na'iki ukaudina'a naa kaiman Tominkaru taanii u'ati ida'an.

¹¹ Utaan an u'ati uka'iita-kinana nii ukakuwaapan, ukowaada'a naa wuru'u Tominkaru di'iki'oraz kuwai. Aizii utaan an u'ati uka'iita-kinana nii ukaminka'utan pidannao, ukaminka'uupa'a naa wuru ida'ana'a ma'ozaka-karu Tominkaru taaniaz u'ati. Na'apa kizi ipai aimaakan kida sha'apata-ka'o Tominkaru konaukii-kida-kinana nii Jesus Christ ida'an. Uruu Tominkaru karikaonan'u'o ni'oraz umanawunun na'iki uma'ozakan. Amen.

Baiainapa-karu Christ dikin ii

¹² Ōmarainapanii ōmin-mishidannao! Aonaa ukia'ana'a unyukunuu ii, "Kandii ni'o aimaakan sha'apan ō'ati kaikapa'a," utiwa'uta-ka'o an ubaiatan ida'an kaziwa'o.

¹³ Mazan tuukii ukonaukii, usha'apanum kau'an ukaminauda'utan Christ wuru'u, upataka'uta-ka'o ida'ana'oraz na'apa Christ pataka'uta-ka'o kawan. Uruu powa'a zii kizi ukonaukian utukapan dono'o naa Christ umanawunun aida-ka'o, ukaawan dono'o naa.

¹⁴ Konaukia'o nii unao, udakowapa-ka'o dono umishidan dikin ii Christ, usha'apanum kau'an umanawunu'o Doronai, Tominkaru di'iki'oraz kaina'an idi unao ida'a.

¹⁵ Na'ia'oram unao pataka'uta-ka'o dono, aonaa kizi pa'i uzowian dikin ii mani pidan, oo ukoidimikitinan dikin ii mani, oo usha'apatan dikin ii mani dikauda kida'o aimaakan, oo ukimudautan dikin ia'o mani ba'oran pidannao i'asha'apatin kizi kida dau'ati.

¹⁶ Aizii upataka'uta-ka'o an umishidan dikin ii Christ, aonaa kanom dikin ii ukiba'azoo-kidanuzu, mazan ukonaukii-kida Tominkaru uaitapa-ka'o idi umishidapan Christ.

¹⁷ Usha'apanum kau'an kaawa'a naa amazada pidannao tiwa'azoo-ka'o kamoon, na'iki Tominkaru pidannao wuru'u kiwiini'o ni'oraz i'tiwaa-ka'o. Aizii umishiin dono waunao mishidainao tiwaa-ka'o kiwiin, na'apam nii dii pidannao sha'apata-ka'o aona'oraz i'izo'atin Kaimana'o Kuwai Tominkaru di'iki'oraz?

¹⁸ Saada-kariwai Tominkaru paradan kian, "Aizii mani suduupa'o ida'an kaimanainao pidannao kazannaata-ka'o, aitanii mana'o nii dikaudainao na'iki oiainao pidannao, na'apam ni'i naa dii i'asha'apata-ka'o?"*

¹⁹ Ukau'an, upataka'uta-ka'o an Tominkaru aipan kawana'ati, pakawan usha'apaapa wuru'u kaimana'oraz na'iki sakitapa'oraz aimaakan. Na'iki pakawan utaapa unyukunuu Tominkaru ati, toma'oraz unao, uruu mishi'o nii usha'apatan aimaakan paparadan kawana'ati.

5

Kazowautapainao Tominkaru Choochin

¹ Aizii ōparada'azon choochi zowaunaanao ati. Ōgaru choochi zowaunaa kapam, na'iki ōtukapauzonii Christ pataka'uta-ka'o, na'iki ōgaru ka'idiwaina'o nii kapam ukonaunaman na'iki umanawunun idi, uaida-ka'o dono ukaawan dono'o naa.

² Kaiman utaapa Tominkaru pidannao utaapa-kidaniinaouz u'ati, na'apa kaznizo taapiki awunuutapan kawan pataapanii kaznizonao. Uawunuutapa i'dyaun minziiwa na'iki konaukia'o ida'an Tominkaru aipan kawana'ati usha'apatan. Aonaa uaipan idi mani uikodan aimaakan u'ati karikaonan, mazan utaan idi'o manawun unyukunuu uawunuutapa'azon dau'u i'dyaun.

³ Aonaa unaobanai-tinpa'ana'a wunao ati'i, taapa-kida-kariwainaoz u'ati, mazan uaida-kida kaimana'o sha'apatin-karu na'iki mashaapa-karu i'ati.

⁴ Aizii Christ, kaznizonao taapikinao zowaunaa kawan'oraz kaawan dono'o naa, utaan nii unao ati aimaakan konaunama'o, aona'o ni'oraz ukonaunaman mainabatinauzon, uruu wuru'u umanawunu'o uidiwau ni'oraz.

⁵ Aizii unao pa'inainao daonaioranao, uizo'ati tunarunao-tinpainao paradan. Na'iki ipai unao, na'apa kida utaapinapa, aonaa u'atadinpa'ana'a, ukaminka'uaaka pa'an u'atiaka. Usha'apanum kau'an Tominkaru paradan saada-kariwaiz kian, "Pana'iti Tominkaru taan panyukunuu

* 4:18 Proverbs 11:31

atadinpa'o pidan ai,
mazan ukamunan-kida pidan
aona'o u'atadinpan.”*

⁶ Ukau'an aonaa u'atadinpa'ana'a Tominkaru umanawunu'oraz taapan pu'u unao, kaiman kizi uzaamatan unao umanawunu'o nii diina'iti'i paaitanii kamoo kaawan dono.

⁷ Utaa Tominkaru ati ipai aimaakan kimudauta'o na'iki kasha'oradauta'o unyukunuu. Usha'apanum kau'an utaapanii wuru'u unaouz.

⁸ Zaudinapa umashaapa utaruba Satan ai. Kaina'a uruu, uchi'ika'anpan na'apa zamazi'o baudokoru ka'arantina'o kawan, dorotapa'oraz pawanyukunuu nii.

⁹ Aonaa ukashaapina'ana'a u'ati, mazan ma'ozaka umashaapa umishidapanii ida'a. Uaitapan idi umin-mishidannao mashaapainao ipai na'ia'akan di'oraz amazada ida'a, na'apa'o ibaiatinan unao kawan kapam.

¹⁰ Mazan aonaa kotua'iki'o nii mani ubaiatinan dauna'an, uru'o ni'i naa kamunanba'oraz Tominkaru, zaamata'oraz unao Christ ida'an ka'idiwaina'o nii karikaonanu'o pakonaunaman na'iki pamanawunun idi. Usaabaan ni'i naa unao powaa iti, na'iki uma'ozakadan nii unao kaimanaiman, mishi kizi umishidapan, aonaa kizi ukashadinan.

¹¹ Marii karikaonan umanawun-karu uruu ati'o nii. Amen.

Peter kowaadinan naa

¹² Ōsaadan di'oraz madiwau'u ōkaaritan unao ati, Silas[†] kaminka'utan ida'ana'o ōgaru. Uruu kaimana'o ōmin-mishidan. Wurru'u ōsaadanuz ōkaaritan unao ati, ōaipan idi'o ōma'ozakadan unao na'iki ōtaan ōparadan mishi'o na'iki ōaitapanii aimaakan dau'ana'o. Wurru'u di'orazu'u mishi'o kamunan-karu Tominkaru di'iki'o. Ukau'an, ma'ozaka umashaapa, uruu kamunan-karu ida'a.

¹³ Umin-mishidannao Christ, mashaapainaoz da'a'a Babylon ida'a,[‡] Tominkaru zaamataniinaouz papidanannao nii unao kawan, ĩdyuudan paparadan unao ati. Na'iki Mark, ōtaapaniaz ōdani kawan, udyuudan kapam paparadan unao ati.

¹⁴ Konaukii unaubaaka umin-mishidannao tuma ubaokopatinan dono. §

Marii Tominkaru taan unyukunuu kaiman-kinaa nii unao mishidainaoz Christ.

* 5:5 Proverbs 3:34 † 5:12 Silas: Greek paradan ida'an, Silvanus kia'o wuru'u. ‡ 5:13 Babylon: Rome dakotapa-kinao. § 5:14 Peter dono'o mishidainao baokopatinan dono, Itukapa-kidan panaubaan oo pakonaukii-kidan pamin-mishidannao pakissitan ida'an ĩdyaun pakaozoo ati oo pataawu ati oo panaadon paka'u ati.

Itamautan Peter Kaaritan

Di'oraz kaarita dau'o

Di'oraz kaarita, itamautan Peter kaaritan mishidapainao Jesus Christ ati'o.

Aizii usaadan dono wuru'u pakaaritanuz inao di'iti, na'apain zaudina'o imashaapan wunao mariidan ai idyaunu'u, pana'iti'oraz itominapa-kidan pidannao kuwai dau'u. Uruu idi Peter kowaadan i'ati di'oraz pakaaritan ida'a, na'apam nii isha'apatinan ikashadapa-kinaa nii wunaou'u pana'iti'oraz naa ikowaadapan kuwai. Ukian i'ati uaipan itominpan, powa'a zii itaitapa kizi mishi'o kuwai dau'u, na'iki marii isha'apatinan mishi'o kuwai kawana'ati.

Di'oraz pakaaritan ida'a Peter kowaadan mishidapainao ati, Tominkaru mainaabatan nii mariidapa'o patominapa-kidan pidannao. Na'iki ukakinaotan mishidapainao marii kizi imashaapan kaiman Tominkaru ati ma'oiaka-daun, atii Naobanai Kamoon kaawan.

Kaarita buutinpan kida

Usakadin-kinaa 1:1-2

Tominkaru dapadaniinao dyaupai'o nii udoronaa ida'an 1:3-21

Mariidapainao patominapa-kidan pidannao 2:1-22

Christ kaawan powaa ati 3:1-18

¹ Di'oraz kaarita, õgaru Simon Peter di'iki'o, õgaru Jesus Christ poitoru na'iki uapostlen. Wururu'õkaaritanuz unao ati'i, mishidainaoz Jesus Christ na'apa waunao kawan. Jesus Christ, waTominkarunuz na'iki wazannaaz kaimanan ida'an.

² Marii powa'a zii Tominkaru kamunanun u'ati, na'iki utaan unyukunuu kaiman-kinaa nii, uaitapan ida'an Tominkaru na'iki wanaobanaa Jesus.

Mashaapa-karu mishi'o mishidainao nii Jesus Christ

³ Pama'ozakan ida'an, Tominkaru taan naa wa'ati ipai aimakaan waaiapanii kida wamashaapa-kinaa nii kaiman u'ati, waaitapan idi'i naa uruu. Uruu wuru'u zaamata'oraz waunao pamanawunun na'iki pakaimanan ida'an.

⁴ Na'iki umanawunu'o pama'ozakan ida'an, Tominkaru taan wa'ati ipai umanawun kida'o aimakaan, tawuru'u ukowaadaniaz pataan nii. Tominkaru taanuz paparadan pasha'apatan ni'o aimakaan kida dau'u, uruu ida'an kizi aonaa ama'azootapan usha'apatan dikauda kida'o aimakaan, sha'apaapa-kariwaiz di'oraz amazada ida'a'a. Mazan uruu ida'an kizi pa'ana uzaamatan Tominkaru kaduz kida.

⁵ Ukau'an, aizii umishidan idi Christ, mishiimana'a naa utiwaa umashaapan kaiman. Umashaapan idi'i naa kaiman, mishiimana'a naa umashaapa aitapaaba'o pidannao nii.

⁶ Aizii umashaapan idi'i naa aitapaaba'o pidannao nii, mishiimana'a naa utuudapa unyukunuu usha'apata'azon ai oia'o. Utuudapan idi'i naa unyukunuu usha'apata'azon ai oia'o, mishiimana'a naa utuudapa wuru'u ubaiatanuz kasha'ora kida'o aimakaan. Utuudapan idi'i naa wuru'u ubaiatanuz kasha'ora kida'a aimakaan, mishiimana'a naa umashaapa Tominkaru aipan kawana'ati.

⁷ Aizii umashaapan idi'i naa Tominkaru aipan kawana'ati, mishiimana'a naa ukamunanuaaka umin-mishidannao tuma. Ukamunanuaakan idi'i naa umin-mishidannao tuma, mishiimana'a naa umarainapa ipai pidannao.

⁸ Aizii umashaapan an usha'apaapan dau'u powa'a zii kaikapa kida'oraz aimakanu'u, aonaa mzanu'o nii mani wuru'u uaitapanuz wanaobanaa Jesus Christ, na'iki uruu ida'an ma'ozaka'o nii ukaudinan u'ati.

⁹ Mazan aizii na'ia'oram pidan aona'o umashaapan wuru kida kawana'ati'i, na'apa'o uruu pidan kawan aona'oraz utukapan kaiman oo ishaawun kawanu'o uruu. Na'iki pidan aona'oraz umashaapan wuru kida kawana'ati'i, umanyukunuutan naa Tominkaru so'otani'i naa pa'oian kida.

¹⁰ Ukau'an õmin-mishidannao, mishiimana'a naa utiwain dadara'o ida'an, uaida kizi'i naa mishi'o Tominkaru dapadan naa na'iki uzaamatan naa unao papidanannao nii. Aizii karikaonan dono usha'apaapan kaikapa kida'ora'a, aona'o nii uwaotan umishidapan ai Tominkaru.

¹¹ Kaikapa'o ida'ana'a kaimanaimana'o nii udapaapa-kaõ karikaonanu'oraz wanaobanaa na'iki wazannaaz Jesus Christ naobanai-tinapa-kizi iti.

¹² Uruu idi karikaonanu'o nii powa'an kida õkakuwaapan, õnyukunuu-kida-kinaa nii u'ati wuru'u mishi'oraz kuwai. Mishi uaitapan pu'a'a naaz kaimanaiman, na'iki uzaamatan pu'a'a naaz kaimanaiman na'iki ma'ozaka umishidapan wuru'u mishi'oraz parada-karu.

¹³ Mazan õdi'itapanuz, kaimana'o wuru'u õnyukunuu-kidanuz u'ati na'apa kida'o, õkakupan pu'u zii.

¹⁴ Usha'apanum kau'an ðaitapa ata'azo'o naa ðmawakan, na'apa wanaobanaa Jesus Christ kainaabatan ð'atiz.

¹⁵ Uruu idi'o wuru'u ðtiwainanuz dadara ðka'iitan kawana'ati ðkowaadan u'ati kidaz, karikaonan kizi unyukunuitapan kidaz ðmawakan dauna'an.

Peter kowaadan mishi'o kuwai Jesus Christ dau'u

¹⁶ Wakowaadaniaz u'ati, wanaobanaa Jesus Christ wa'atin umanawunu'o ida'ana'o nii dau'ana'oraz, aonaa toma-kariwai kuwai di'iki'o mani waabatan, mazan watukapanii waawun idi kaimanaiman na'apam mishi'o Christ umanawunun.

¹⁷ Usha'apanum idi na'ia'o waunao udaru Tominkaru naubaan dono'oraz uruu, na'iki utaan dono'oraz u'ati umanawun-karu. Waabata umanawunu'oraz Tominkaru paradan u'ati, ukian, "Di'i ðdani'i, ðmarainapanii manawun, sha'apatina'o ðnyukunuu kawana'ati."

¹⁸ Na'ia'o waunao Jesus Christ tuma umanawunu'oraz midukuo paawa ii, Tominkaru paradan dono'oraz u'ati aokazi iki.*

¹⁹ Uruu ida'ana'o waaitapan kaimanaiman mishi'o wuru'u Tominkaru prophetinao kowaadauzoniaz sha'apa'o nii. Ukau'an utaa'a naa kaimanaiman unyukunuu ati parada-karu prophetnao kowaadaniaz sha'apa'o nii dau'an. Wur'u ikuwaaz na'apa'o lamp kanadapan kawan maruta'o-karu'u. Ukanadapan nii atii Christ kaawan, na'iki umanawunun kanadapan naa unao nyukunuu ii.

²⁰ Powa'a zii ðaipan uaitapan, aonaa pa'ida'a'o mani Prophetnao aitapan saada-kariwaiz Tominkaru Paradan, sha'apa'o nii dau'an.

²¹ Na'iki aonaa pidan aipan kawana'ati'o mani ukowaada-ka'o wuru'u parada-karu sha'apa'o ni'oraz. Mazan prophetnao kowaadanuz Tominkaru paradan, Kaimana'o Doronaa Tominkaru di'iki'o kainaabatan ida'ana'o i'ati na'apam nii ikian.

2

Mariidapainao patominapa-kidan pidannao

¹ Kotua'a naa, kaina'a'o da'i Tominkaru pidannao bii'i dakotinpainao prophetnao nii. Na'apa'o nii kapam kai, kaina'a'o nii mariidapainao patominapa-kidan pidannao kaawan unao bii ati. Itominapa-kidan nii unao mishi'o kawan wuru'u mishidapa-karu dau'u, mazan aonaa mishi'o mani wuru'u. Na'apa kida'oraz kuwai pataka'uin-kinai dikauda'o di'iti. Ukau'an wuru'u mariidapainao patominapa-kidan pidannao, aonaa imishidan Naobanai Christ kawinipinaata'oraz pazaamatan idyaun. Uruu idi paaipan ati'o nii ipataka'utakidinan, na'iki masha'apakiika'o nii ipataka'uta-ka'o.

² Iriba'o nii pidannao da'anan wuru'u dikauda'oraz itominapa-kidani kida, kakiba'azonna'oraz usha'apata-ka'o. Imashaapan idi'i naa na'apa, ba'orainao dakoopan ni'i naa mishi'oraz Tominkaru paradan.

³ Pana'azootapauzon idi puraata, itoman nii pakuwaa sodi kida nii, paikoda-kinaa nii puraata unao di'iki. Mazan kaina'ora'a naa ipataka'uta-kinao ni'o minziwa-kidapa-ka'o kotua'a naa, na'iki ipataka'uta-kinao kmoon kaawa'anan naa wuru'u.

⁴ Na'apa da'i kotua'a naa, aonaa Tominkaru dobata-kidan angelnao sha'apaapainao oia'o, mazan ukaboota idyaun maruta'o ka'azo iti, ina'ii kizi itaratapa-ka'o, atii oiainao pataka'uta-ka'o kmoon kaawan di'iti.

⁵ Aonaa Tominkaru dobata-kidan kiwiitapa'o dono'oraz amazada, unaraadan dono'oraz ipai oiainao pidannao. Mazan ukazannaata Noah kakinaopauzoz pidannao kaimana'o mashaapa-karu dau'u Tominkaru aipan kawana'ati, na'iki ukazannaata 7 ba'oran pidannao utuma.*

⁶ Na'apa da'i Tominkaru pataka'utauzon donoi kida, Sodom na'iki Gomorrah,† pakawoadan ida'an kidaz ipai daunuuda'u, atii upariti'i-tinan. Na'apa kida'o ida'an ukainaabatan na'apam nii pidannao sha'apata-ka'o mamashaapa-kainao kaiman Tominkaru ati.

⁷ Mazan Lot kaimana'o umashaapan Tominkaru ati, ukau'an Tominkaru kazannaata uruu pa'an Sodom iki. Uruu Lot kashadina'ora'a naa paabatautan ai, na'iki patukapautan ai kakiba'azonna'o pidannao sha'apaapanii kida.‡

⁸ Mishi, uruu Lot kaimana'o umashaapan Tominkaru aipan kawana'ati, uruu idi aona'a naa unyukunuu kaimanan umashaapan na'apainao bii ii. Ukaziwaa-kida'a naa patukapautan na'iki paabatautan ipai kamoo Isha'apaapan oii kida'o.

* 1:18 Matthew 17:1-5; Mark 9:2-7; Luke 9:28-35 * 2:5 Genesis 6:1-7:24 † 2:6 Sodom na'iki Gomorrah: Putukapa kaarita tokon ii Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. ‡ 2:7 Genesis 19:1-16

⁹ Ukau'an Tominkaru aitapa na'apam nii pakazannaatan wuru'u pidannao izo'atiinaouz paparadan idopian an. Na'iki na'apa kapam, uaitapa na'apam pataapan pidannao wuru'u maizo'ati-kainaoz paparadan, upataka'utan nii idyaun, atii oiainao pataka'utakao kamoon kaawan.

¹⁰ Aitaniimana'o nii upataka'utan wunaou'u sha'apaapainaoz oia'o manawun, marainpainaoz pasha'apaapan kakiba'azonnaa kida'o aimakaan, na'iki aona'oraz inaodapan mashaapa-karu Tominkaru aipan kawana'ati.

İnao kashadamikinao na'iki atadinpainao, uruu idi aonaa İtarian kanom pasha'apatan. Una'apan idi, aonaa İtarian na'apam paparadan dikauda aokazi iainao umanawunuinao dau'an.

¹¹ Upu'u zii angelnao powa'a'o İma'ozakan padamata wunao aia'a mariidapainao patominapa-kidan pidannao, mazan upu'u aonaa İparadan dikauda aokazi iainao dau'an Tominkaru kanaapu ati.

¹² Mazan wuru'u mariidapainaoz pidannao, İdakoapa zii aimakaan pamaaitapakanii. Na'apa'o İnao, wuniinao maaitapin-kainao kawan, İsha'apatinan panyukunuu aipan kawana'ati'o karikaonan, na'iki İtoma-kao soo kozita-kao ni'o na'iki zowii-kao ni'o. Ukau'an na'apa'o nii İzowii-kao na'iki İmainaabata-kao.

¹³ İbaiaınpan nii tuukii, na'apa'o idi'o nii İkawinipinaata-kao İbaiaınapa-kidan idi ba'oran pidannao.

İnao pidannao, İkonaunam-dinan patuzapatinan na'iki pasha'apaapan ida'an dikauda'o na'iki kakiba'azonnaa kida'o wakanadan pu'u ipai kamoo. İaroopauzon dono utuma, ubaokopainpauzo kizi ii, İkonaunam-dinan paabatan, mazan dikauda'o İaidinpan ubii ii, İpataka'uupuan unao pasha'apaapan ida'an kakiba'azonnaa kida'a.

¹⁴ Aonaa kanom dau'an idi'İtinpan soo paba'orantapan dau'an, ukau'an aonaa na'apainim İsookodan pasha'apaapan oii kida'o. Uruu idi İna'apatan pidannao nyukunuu pasha'apaapanii kida dau'an, aona'oraz zii İtaan dadara panyukunuu mishi'oraz pamishidapanii parada-karu dau'ati. Tuukia'o İna'azootapan ipai aimakaan kida İaipan pa'ati'o nii pa'İdiwara. İna'apan idi, pataka'uta-karu nii İdyaun.

¹⁵ İmakon pana'İti'i naa sakitapa'o makopa-karu ai, İda'ananao naa Balaam kaduz, uruu Boer daniz. Balaam, umarainapanii puraata pasha'apatan winipinaa udikauda'o.

¹⁶ Una'apan idi u'uza chaakashi,[§] aonaa kaparadanu'o mani, parada zii pidan kawan u'ati, usha'apaapan idi pana'iti'o aimakaan. Uruu dono zii prophet Balaam sookadan pamadoronaa-dinan, pasha'apata'azon ai dikauda'o.*

¹⁷ Wuru'u İnao İtiichaanaouz, İkaudinanao mazanu'o karikaonan, aonaa kanom kaimana'o ikoda-kao İtominapa-kidanii di'iki. Na'apa İdyaun wunu nunudapauzo-kizi aradan kawan, na'iki maruta'o wunu wa'atin kawan, aona'oraz ukaawan awaru mainaabata'akan idiz. Ukau'an kaina'a İwiizi ni'o taapa-kao kichana'iki-kia'o maruta'o di'ii.

¹⁸ İparadan dono İatadapanii na'apa'oram pakian, mazan mazanu'o İkuwaa karikaonan. Tuukia'o İmizidan pidannao, İaipan İna'apatan panyukunuu patominapa-kidanii oia'o kakiba'azonnaa kida'o sha'apaapa-kao dau'an. Atii İna'apatan pidannao nyukunuu, wuru'u pa'İnainaoz zii İmuudan pasha'apaapan oia'o pamaaitapakan dono'oraz zii Tominkaru.

¹⁹ İkowaadan pidannao ati aonaa usha'apan İsha'apaınpan na'apam paaipan kawana'ati. Mazan upu'u zii İnao, İpoitoruitapa-kidinan oia'o ati, usha'apanum kau'an kanom aona'o pidan ka'İitan pawazootapan, uruu ati'o nii upoitoruitapa-kidinan.

²⁰ İaitapankan dono wanaobanaa na'iki wazanna Jesus Christ, na'apain sodi İso'otinankan oia'o sha'apaapa-kao ai, maaitapa-kainao Tominkaru sha'apaapauzonii kidaz. Mazan udauna'an powaa iti İzaamata-kidinan na'iki İna'aka-kidinan oia'o di'iti, uruu powa'a zii İdikauda'akan kiwiitapa'o ai.

²¹ Kaiman zii mani padamata İmaaitapakan an mashaapa-karu Tominkaru aipan kawana'ati. Mazan İaitapan pu'a'a naaz, upu'u aona'a naa İizo'ati'izon Tominkaru kiki-naori İ'ati'oraz utaa-kao padamata.

²² Na'apainao pidannao dau'ana'o mishi'o kakinaowapa-kinai kida kianuz: "Arimaraka nikauzonii powaa iti pataitani,[†] na'iki "Kooshi, pachikaa-kao dauna'an, ukiwauzonii padaarinapa-kizi iti."

3

*Naobanai Jesus kaawan nii
powaa ati*

¹ Ōmarainapanii ōmin-mishidannao, di'orazu'u ō'itamautan ōsaadan ōkaaritan u'ati. Ipai dya'utama'o ōkaaritan ida'a ōtiwaan ōma'ozakadan unao kaiman kizi udi'itinpan, uruu idi ōnyukunui-kidan u'ati kidaz.

² Aonaa umanyukunuuta'ana'a parada-karu kotua'oraz Tominkaru prophetinnoo kowaadapauzon, na'iki parada-karu wanaobanaa na'iki wazannaa Jesus taaniaz waunao apostlenao ida'an.

³ Powa'a zii manawun ōaipan uaitapan, diina'iti'i Jesus Christ wa'atin ua'ii powaa ati, kaina'a'o nii dakomikinao pidannao, idakooan nii mishi'oraz parada-karu, na'iki imashaapan nii oia'a naa panyukunuu aipan kawana'ati.

⁴ Īkian nii, "Na'iam naa mooko Jesus kaawan, ukian pu'u ukaawan nii powaa ati? Aata, kotua'a naa wadokozu-daunnao mawakan, mazan ipai aimaakan pakawan karikaonan, amazada sakadinan iki'o kawan."

⁵ Mazan pa'ida'a'o wuru'u imanyukunuutanuz, Tominkaru paradan ida'ana'o wuru'u aokazi na'iki imi'i baara tominanuz. Na'iki wunu di'iki'o, na'iki wunu ida'ana'o, imi'i baara aidinan.

⁶ Wunu idi'o koshan upataka'uan ipai kiwiitapa'oraz amazada.

⁷ Aizii kai'oraz aokazi na'iki imi'i baara, Tominkaru paradan ida'ana'o koshan una'an, diina'iti'i ukawaodan nii tikazi idi kidaz, wuru kamoo dono'o upataka'utan dono'o ni'oraz pidannao mamashaapa-kainaouz paparadan kawana'ati.

⁸ Ōmarainapanii ōmin-mishidannao, bauda'apa kaina'a aimaakan aonaa umanyukunuuta'ana'a. Bauda'apa'o kamoo na'apa'o kotua'iki'o amazada* kawanu'o Naobanai Tominkaru ati, na'iki kotua'iki'o amazada na'apa'o bauda'apa'o kamoo kawanu'o u'ati.

⁹ Aonaa Naobanai Tominkaru kona'iachin mani wuru'u umamishiikanuz zii paparadan, ba'orainao pidannao di'itapan kawanuzu. Mishi'oraiman ukazaudapanun wuru'u unao dau'ati, umaaiapakan idi'i aonaa na'ia'oram pidan mainaabata-ka'o. Mazan uaipan ipai pidan tanawatinan pasha'apaapan ai oia'o.

¹⁰ Masha'apakiika'o nii Naobanai Kamoon kaawan, na'apa koidimiki kaawankan kawan. Na'apain kawa'idanu'o nii aokazi mainaabatinan. Ipai'o nii aokazi ia'o aimaakan kida mainaabatinan paka'awan idi. Na'iki ipai aimaakan imi'i baara an kidainao, ipai'o nii iminaabatanan tikazi idi.

¹¹ Aizii ipai'o nii aimaakan kida mainaabata-ka'o kaikapa'a, ukau'an na'apam nii uaip-inan umashaapan? Umashaapa'a naa ukau'an kaiman, na'iki umashaapa Tominkaru aipan kawana'ati.

¹² Uzaudapan pu'a'a naa Naobanai Kamoon kaawan, utiwaa'a naa ukadimanata-kidan naa ukaawan.† Uruu dono aokazi ka'awan nii na'iki ipai na'ii kida'o aimaakan mainaabatinan nii panunudan idi tikazi wiichan idi.

¹³ Mazan waunao, pakawan wataapan uparadan tawuru'u ukowaadauzonuz patoman nii pa'ina'o aokazi na'iki pa'ina'o imi'i baara. Na'ii ipai pidannao sha'apatinan nii Tominkaru aipan kawana'ati. Uru'u naa wuru'u wazaudapaniaz.

¹⁴ Ukau'an ōmarainapanii ōribannao, uzaudapan idi'i naa kaikapa'oraz kida'a: utiwaina'a naa umashaapan kaimanaiman, uikoda-ka'o kizi kaiman umashaapan, aonaa u'oipan Tominkaru awun za'a. Na'iki utaapa'a naa unyukunuu kaimanaaka Tominkaru tuma.

¹⁵ Utukapa na'apam wanaobanaa kazaudapanun paaipan idi ipai pidannao kazannaatinan. Wamarainapanii wa'inawuzu Paul saadanii u'ati na'apa kida'o dau'ana'o kapam, ukaiwaan Tominkaru taanii pa'ati aitapaaba-karu.

¹⁶ Na'apa'o kapam usaadan pakaaritan kida ida'a ukadakotinan dono kaiwuru kida dau'ana'a. Paul saadaniaz pakaaritan kida ida'a, kaina'a dadara kida'o, kasha'apanna'o uaitapa-ka'o. Uruu idi pidannao matominapa-kainao kaiman, na'iki aona'oraz itaan panyukunuu ati kaimanaiman pamishidapan mishi'oraz parada-karu. Īnao, ĩpana'adan pana'iti wuru'u parada-karuz, na'apa ina'apatan ba'oran parada-karu saada-kariwaiz kida Tominkaru paradan ida'a kida'oraz. Ukau'an ĩpataka'uta-kidinan nii paaipan ati Tominkaru ati.

¹⁷ Aizii ōmarainapanii ōribannao, uaitapani'i naa kaiwuru kida dau'ana'a. Ukau'an zaudinpa'a naa pa'i umashaapa, aonaa kizi upozawatan pidannao kashadamikinao pana'adanii parada-karu di'iti. Aizii umishidan dono ĩdyaun, ukasharutinan nii umishidan ai mishi'oraz kiwiitapa kida'oraz umishidapauzon kida.

* 3:8 kotua'iki'o amazada: English ida'an, ukian "one thousand years." † 3:12 utiwaa'a naa ukadimanata-kidan naa ukaawan oo "umashaapa, kadiman kizi'i naa uaipan ukaawan".

¹⁸ Mazan uaitapa kizi powa'a zii wanaobanaa na'iki wazannaa Jesus Christ kamunanun u'ati, na'iki uaitapa kizi'i naa uruu dau'u powa'a zii manawun. Marii kizi utaapa-kaoumanawunu'o nii kai na'iki karikaonan. Amen.

Kiwiini'o John Kaaritan

Di'oraz kaarita daua'o

Apostle John saadanii di'ora'a kaarita pamin-mishidannao ati'o. Uruu na'iki ba'oran apostlenao chi'ikapa'o Jesus tuma umashaapankan dono imi'i baara'a. Ukau'an itukapanii uruu na'iki iabatani uparadan. Di'ora'a pakaaritan ida'a, aonaa utominapa-kidan manawun mani mishidainao pa'ina'o aimakaan dau'u. Mazan uaipan pa'an i'zaudinpan pidannao ai mariidapainaoz mishidainao. (1 John 2:26) Na'iki uaipan iaitapan mishi'o i'zaamatan karikaonanuo kakupa-karu. (1 John 5:13) Uruu idi'o uma'ozakadan inyukunuu karikaonan kizi imashaapan Tominkaru ati.

John nyukunuu-kida pidannao ati na'apa'oram Tominkaru: uruu kanada'o, aonaa na'itim oia'o diza-ka'o u'ai; uruu kamarainpanu'o, uduyuda paudani mawakan waunao dikin ii; uruu mishi'o, aonaa na'apainim umariidinan.

John kowaadan kaimanaiman na'apam pidan aitapan kaina'a pa'ida'a Tominkaru di'iki'oraz karikaonanuo kakupa-karu.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kizi 1:1-4

Kanda'o-karua'o na'iki maruta'o-karua'o 1:5-2:29

Tominkaru dainao na'iki Satan dainao 3:1-24

Mishi'o na'iki aona'o umishiin 4:1-6

Marainpaaka-karu 4:7-21

Oia'o wazoota-ka'o mishida-karu ida'an 5:1-21

John aitapanii manawun kakupa-kinai

¹ Di'oraz kaarita, Parada-karu kakupa-kinai daua'o, uruu na'a'oraz naa amazada toma-ka'o ua'ii. Waunao apostlenao abatanii uparadan na'iki watukapanii uruu pa'idi'iti; wapishatanii uruu waka'u idi.

² Watukapanii wuru'u Kakupa-kinaiz ukaawankan dono pidan nii. Uruu idi'o wakakuwaapan udau'u unao ati. Wakowaadan u'ati, uruu karikaonanuo kakupa-kinai, uruu karikaonanuo una'auzon Tominkaru tuma, na'iki uruu aidina'oraz pidannao ati.

³ Wakowaadan u'ati watukapanii daua'o, na'iki waabatanii daua'o uruu dako iki, waaipan idi unyukunuu na'apa kidaakan kapam waunao tuma. Waunao, na'apa kidaaka'o wanyukunuu waDaru Tominkaru na'iki uDani Jesus Christ tuma.

⁴ Osaadan di'ora'a kaarita oaipan idi'o wakonaukian baokupa unao tuma.

Mashaapa-karu daua'o kanada'o-karu'u

⁵ Aizii kaikapa'o wuru'u kuwai waabataniaz Christ di'iki, na'iki uruu wuru'u wakowaadaniaz u'ati: Tominkaru, uruu kanada'o, aonaa maruta'o nii u'ida'a.

⁶ Ukau'an, wakian an, "Ogaru, na'apa'o onyukunuu Tominkaru tuma," mazan wamashaapan an pakawan zii maruta'o-karu'u, wamariidinan karikaonan wuru'u. Aonaa wamashaapan mishi'o kuwai kawana'ati.

⁷ Mazan wamashaapan an kanada'o-karu'u, na'apa Tominkaru mashaapan kawan kanada'o-karu'u, uruu mishi'o pa'an wanyukunuu na'apa kidaakan wamin-mishidannao tuma. Na'iki uDani Jesus izain chikaa ipai daunuuda'u wa'oi'an.

⁸ Aizii wakian an, "Aonaa oia'o mani ogaru," wamariidapan karikaonan wanyukunuu wuru'u, na'iki aonaa wataapan mishi'o kuwai.

⁹ Mazan wakowaadan an wa'oi'an Tominkaru ati, umainaabatan nii wa'oi'an kida, na'iki uso'otan nii wa'ai ipai washa'apatani kida oia'o. Usha'apatan nii aimakaan sakitapa na'apa pakian kawana'ati.

¹⁰ Ukau'an wakian an, "Aonaa osha'apatan oia'o," wadakotan Tominkaru mariidinanzonii wuru'u, na'iki aonaa uparadan nii wanyukunuu ii.

2

¹ Osaadan di'ora'a kaarita unao ati, odainao kawanuiniao omarainpan, aonaa kizi usha'apatan oia'o. Mazan usha'apatan an oia'o, kaina'a bauda'apa pidan parada'o nii Tominkaru ati waunao dikin ii, uruu Jesus Christ, karikaonanuo'oraz usha'apatan sakitapa aimakaan Tominkaru awun za'a.

² Uruu kashaapa'oraz pazowii-ka'o, na'iki baiaapa'oraz waunao dikin ii mawaka-karu, wabaiaapan ni'oraz padamata aita-ka'o wa'oi'an idi. Una'apan kau'an, uruu Tominkaru

mainabatan aonaa waunao oian mani karikaonan, mazan ipai pidannao oian kida kapam.

³ Waizo'atipan an Tominkaru kakinaori kida na'apa'o ida'ana'o nii waaitapan, waunao wuru'u aitapainouz Tominkaru.

⁴ Aizii pidan kian an, “Ōgaru, ōaitapanii Tominkaru,” mazan upu'u aonaa uizo'atin Tominkaru kakinaori kida, umariidinan wuru'u, na'iki aona'o utapan mishi'o kuwai.

⁵ Mazan pidan izo'atipan an Tominkaru kakinaori, umarainpan kaimanaiman Tominkaru wuru'u. Aizii, kaikapa'o wuru'u waaitapanuz wazaamatanpan Tominkaru ida'ati:

⁶ wakian an, “Ōgaru, Tominkaru ida'ati'o ōzamatanpan.” Ukau'an na'apa pa'i kapam wamashaapa Jesus Christ mashaapan kaduz kawan.

Kanada'o sannao, aonaa turuu ūto'ora-kizaitapaakan

⁷ Ōsaadan u'ati ōmarainapanii ōmin-mishidannao, aonaa pa'ina'o kakinaorii daua'o mani, uruu kakinaorii unao taapaniaz, usakadinan di'iki'oraz umishidapan, uruu kakinaorii unao abataniaz naa.

⁸ Mazan kaina'a aimaakan pa'ina'o kapam uruu kakinaorii ida'a. Kaimanaiman Jesus mashaapan kaduz kainaabatanuz, na'iki unao mashaapan kaduz kainaabatan kapamazu. Usha'apanum kau'an taa'azo'o naa maruta'o mainaabatanan, na'iki aizii ma'ozakadina'a naa kanada'o unao ati.

⁹ Aizii pidan kian an, “Ōgaru, kanada'o ida'a'o ōmashaapan,” mazan pakawan zii uto'ora-kizaitapan pairiban, pakawanu'o zii umashaapan maruta'o ida'a wuru'u.

¹⁰ Mazan pidan marainpan an pairibannao, kanada'o ida'a'o umashaapan wuru'u, na'iki aona'o nii ukasharutin-kidan pairiban oia'o di'iti.

¹¹ Mazan pidan to'ora-kizaitapa'o pamin-mishidan, maruta'o ida'a'o wuru'u uruuz. Na'apa'o pidan pozawatapa'o wuru'u, usha'apanum kau'an maruta'o ishaawunudu aka ni'i naa wuru'u uruuz.

¹² Ōsaadan u'ati, ōmarainapanii koraiziannao,*
usha'apanum kau'an Tominkaru mainaabatani'i naa u'oian kida
Jesus Christ sha'apatanii ida'an.

¹³⁻¹⁴ Ōsaadan u'ati daruinao,†
usha'apanum kau'an zaamatanpa'ora'a naa unao Jesus Christ ida'ati,
na'a'oraz naa amazada toma-ka'o ua'ii.

Ōsaadan u'ati kapam pa'inainao,‡
usha'apanum kau'an udikinita ni'i naa Satan.

Ōsaadan u'ati koraiziannao,
usha'apanum kau'an unao zaamatanpa'ora'a naa waDaru Tominkaru ida'ati.

Ōsaadan u'ati daruinao,
usha'apanum kau'an zaamatanpa'ora'a naa unao Jesus Christ ida'ati,
na'a'oraz naa amazada toma-ka'o ua'ii.

Ōsaadan u'ati pa'inainao,
usha'apanum kau'an aonaa ukashadinan;
pakawan utapan Tominkaru Paradan unyukunuu ii, na'iki udikinita ni'i naa Satan.

¹⁵ Mana'a umarainpa'ana'a oia'o sha'apaapa-ka'o, na'iki oia'o aimaakan kida di'ora'a amazada ida'a'o. Usha'apanum kau'an, pidan marainpan an oia'o aimaakan di'ora'a amazada ida'a'o, aonaa umarainpan mani waDaru Tominkaru wuru'u.

¹⁶ Usha'apanum kau'an wuru'u oia'oraz mashaapa-karu: pidan aipan pasha'apatan oia'o panyukunuu kawana'ati; pidan na'azootapan patukapanii kida; pidan atadinpan pairiban ati pasha'apauz ida'an. Na'apa kida'oraz oia'o di'itinapa-karu aonaa waDaru Tominkaru di'iki'o mani utominan wuru'u, mazan oia'o mashaapa-karu naudapa-ka'o aipan ati'o karikaonan.

¹⁷ Di'ora'a amazada, na'iki ipai na'a'oraz oia'o kida tuukia'oraz pidannao na'azootapan, katokon-tina'o nii wuru'u. Mazan pidan sha'apaapa'o aimaakan Tominkaru aipan kawana'ati, karikaonanu'o nii pa'an ukakupan.

¹⁸ Ōmarainapanii koraiziannao, aizii maonapata'a naa amazada token. Wakowaadani sha'atii u'ati kaawa'o nii Christ taruba, aizii kai iriba'a naa Christ tarubanao kaawan. Ukau'an, waaitapa maonapa'a naa amazada token.

¹⁹ Aizii wuru'u Christ tarubanaouz, watuma'o kiwiin ūbaokopainpauzon, udauna'an ūwa'akan waunao. Mazan wuru'u ūnaouz, aonaa mishi'o mani ūmishidan waunao kawan.

* 2:12 koraiziannao: pa'inainao zii ūtominpan Jesus dau'u. † 2:13-14 daruinao: kotua'ora'a naa ūmishidapan Jesus.

‡ 2:13-14 pa'inainao: ma'ozakainao ūkaudinan Tominkaru ati.

Īmishidan dono mani waunao kawan, aonaa Īwa'akan waunao, pakawan mani Ībaokopainpan watuma. Īwa'akan idi waunao, waaitapa aonaa mishi'o mani Īmishidan waunao kawan.

²⁰ Mazan unao, kaina'a'ora'a naa pa'an Kaimana'o Doronaa u'ida'a, ukau'an uaitapani'ī naa wuru'u mishi'oraz kuwai.

²¹ Ōsaadan u'ati, aonaa umaaitapakan idi'o mani mishi'o kuwai, mazan uaitapan idi'o pa'anazu. Na'iki uaitapa kapam aonaa na'iam mariidin-karu Tominkaru di'iki'oraz mishi'o kuwai ida'a.

²² Pidan kia'oraz aonaa mishi'o mani Jesus, uruu Christ,[§] mariidinauzo wuru'u. Aizii pidan na'apa'oraz ukian, uruu Christ taruba'a naa wuru'u, aonaa umishidan waDaru Tominkaru na'iki uDani Jesus Christ.

²³ Pidan aona'oraz umishidan Tominkaru Dani, umamishidakan kapam waDaru Tominkaru wuru'u. Mazan pidan mishida'oraz pa'an Jesus Tominkaru Danin, zaamatan-īpa'o Tominkaru ida'ati wuru'u.

²⁴ Ukau'an kaimanaimana'a naa pa'i utaapa unyukunuu ii wuru'u kuwai kidaz, uabataniaz usakadan di'iki umishidapan. Unyukunuu-atin an pakawan wuru'u kakinaoriiz, pakawanu'o nii unao zaamatanpan Jesus, Tominkaru Dani ida'ati, na'iki Tominkaru, udaru ida'ati.

²⁵ Wazaamatanpan idi Tominkaru ida'ati, kaina'a'ora'a naa karikaonanu'o kakupa-karu wa'ida'a, Christ kowaadaniaz pataan nii wa'ati.

²⁶ Ōsaadan na'apa kaarita unao ati, uzaudin kizi pidannao ai tiwautu'oraz pamariidan unao.

²⁷ Mazan unao, kaina'a'ora'a naa Kaimana'o Doronaa u'ida'a, ukau'an aonaa kandii nii uaipan zii ba'oran pidan tominapa-kidan unao mishi'o kuwai dau'u. Usha'apanum kau'an Kaimana'o Doronaa tominapa-kidani'ī naa unao ipai kakinaorii dau'u, mishi'o wuru'u kuwai kidaz, aonaa mariidin-karu mani. Ukau'an pakawan pa'i uzaamatanpa Christ ida'ati, Kaimana'o Doronaa kakinaotan kawana'ati unao.

Na'apa'oram dau'ati'o Tominkaru dainao kii-karu

²⁸ Ukau'an, ōmarainapanii koraiziannao, pakawan pa'i uzaamatanpa Christ ida'ati, aonaa kizi waba'azootinan u'ati, ukaawan dono koshan, na'iki aonaa kizi watarian waikodapan uruu.

²⁹ Unao, uaitapa Christ sha'apatani kaiman kida'o pa'idiwaru aimakaan Tominkaru awun za'a. Ukau'an uaitapa pa'i, pidan sha'apaapa'o kaimana'o aimakaan Tominkaru awun za'a, Tominkaru dani uruu.

3

¹ Utukapa na'apam waDaru Tominkaru marainpan manawun waunao, turuu wadakotakao Tominkaru dainao nii: mishi'o udainao waunao. Mazan pidannao, imi'ī baara'a kida'o aimakaan dau'oraz karikaonan Īdi'itipan, aonaa Īaitapan uruu, ukau'an aonaa Īaitapan Tominkaru dainao waunao.

² Ōmarainapanii ōmin-mishidannao, mishi Tominkaru dainau'u naa waunao, mazan aonaa zii ukainaabatan na'apam nii waunao diina'iti'ī Christ wa'atin dono. Mazan waaitapa, ukaawan dono uruu kawanu'o nii waunao, usha'apanum kau'an watukapan nii na'apa'oram manawun uruu.

³ Ukau'an pidan zaudapa'oraz naa patominan Christ kawan diina'iti'ī, marii pa'ī udadaradan naa panyukunuu oia'o ai, usha'apanum kau'an aonaa oia'o nii Christ ida'a.

⁴ Ipai pidan sha'apaapa'oraz oia'o, dikintapa'o Tominkaru kakinaorii wuru'u. Usha'apanum kau'an oia'o wuru'u kakinaorii dikintapa-kaoz.

⁵ Uaitapanii Jesus kaawankan so'ota'o nii wa'oiān kida. Aizii uruu, aona'o u'oiān.

⁶ Ukau'an pidan zaamatanpa'o Christ ida'ati aona'o ni'ī naa usha'apaapan oia'o. Mazan pidan pakawanu'oraz zii usha'apaapan oia'o, aona'o uaitapauzon na'iki aona'o uzaamatanpan Christ ida'ati wuru'u.

⁷ Ōmarainapanii koraiziannao, mana'a utaapada'ana'a pidan pozawata-kidan unao: pidan kaimana'o, usha'apata kaimana'o aimakaan, na'iki kaimana'o Tominkaru awun za'a wuru'u uruuz, na'apa Jesus Christ kawan.

⁸ Mazan pidan sha'apaapa'oraz oia'o, ukainaabatan Satan dani wuru'u uruuz, usha'apanum kau'an Satan, ukaduz usha'apaapauzon oia'o, amazada sakadinan di'iki'o. Mazan Tominkaru Dani kaawankan mainaabata'o ni'o Satan kaudin-kizi kida.

[§] 2:22 *Christ*: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'īi.

⁹ Tominkaru dainao, aonaa ĩsha'apaapan naa oia'o, usha'apanum kau'an Tominkaru kaduzu'u naa wuru'u ĩnao ida'a'oraz. Aonaa turuu ĩsha'apaapan naa oia'o, Tominkaru daniitan idi'i naa ĩdyaun.

¹⁰ Ukau'an aizii, kaikapa waaitapan kanomnao Tominkaru dainao nii, na'iki kanomnao Satan dainao nii: pidan aona'oraz usha'apatan kaimana'o aimakaan, na'iki aona'oraz umarainpan pairiban, aonaa Tominkaru dani mani uruu.

Marainpaaka'o Tominkaru dainao

¹¹ Usakadinan di'iki'o umishidapan uabatautan di'ora'a kakinaorii: wamarainpaaka pa'i, kia'oraz.

¹² Aonaa pa'i Cain kawan man waunao, tawuru'u Satan poitoruz, zowia'oraz pa'inawuzu. Cain, ukaduz usha'apaapauzon oia'o, mazan u'inawuzu Abel, kaimana'o pidan uruu, uruu idi Cain zowian uruu.

¹³ Ukau'an õmin-mishidannao, zaudinapa pa'i umashaapa. Kaina'a'o nii pidannao, imi'i baara'a'o sha'apaapa-kaao daua'oraz ĩdi'itinpan, to'ora-kizaitapan unao.

¹⁴ Waaitapa, aonaa mawaka-karu ida'antanpu'ora'a naa mani waunao, mazan kakupa-karu ida'atanpu'u pa'an. Usha'apanum kau'an marainpaaka'o waunao. Pidan aona'oraz umarainpan pamin-mishidan, pakawanu'o zii mawaka-karu ida'antanpu'u uruu.

¹⁵ Pidan to'ora-kizaitapa'o pamin-mishidan, zowia'o pairiban kawanu'o wuru'u uruuz. Na'iki waaitapa, pidan zowia'o pairiban, aonaa u'ida'a karikaonanu'o kakupa-karu.

¹⁶ Kaikapa'o wuru'u waaitapanuz marainpaaka-karu: Jesus Christ taapada pazowii-kaao waunao dikin ii. Ukau'an marii pa'i wataapadan wazowii-kaao wamin-mishidan dikin ii.

¹⁷ Aizii aimakaan kaina'an dono pidan ida'a umashaapa-kinaa nii kaimanaiman, na'iki kaina'a uitapanii pairiban dopia'o paaipan idi aimakaan sodi pamashaapa-kinaa nii kapam, mazan upu'u aonaa zoobaba ukaminka'utan wuru'u dopia'oraz. Pidan na'apa'o aonaa turuu udakotan pamarainpan pairiban na'apa Tominkaru marainpan kawan pidannao.

¹⁸ Õmarainapanii koraiziannao, aonaa wamarainpaaka'ana'a waparadan ida'an karikaonan, mazan wakaminka'utan ida'an wairibannao, na'iki mishi'o ida'an.

Tominkaru dainao mabaa'azoo ĩkaawan Tominkaru ida'ati

¹⁹ Wamarainpan ida'an wamin-mishidannao, waaitapan nii Tominkaru ida'atanpu'o waunao, ukau'an mabaa'azo'o nii wawa'atin Tominkaru ida'ati.

²⁰ Waabatanan pu'u padamata wanyukunuu ii oia'o waunao, mazan Tominkaru powa'a'o zii umanawunun wanyukunuu ai, na'iki uitapa ipai daunuuda'u aimakaan.

²¹ Õmarainapanii õmin-mishidannao, waabatanan an wanyukunuu ii kaiman Tominkaru kanaapu'u, aonaa kandii nii wakiba'azon wawa'atin U'ida'ati.

²² Tominkaru taan nii wa'ati ipai aimakaan wapishaanii u'ai, usha'apanum kau'an waizo'atipan idi Ukakinaori kida na'iki wamashaapan idi Unyukunuu kawana'ati.

²³ Aizii kaikapa'o wuru'u Tominkaru kakinaoriz: Marii pa'i wamishidan Jesus Christ Tominkaru Danin, na'iki marii pa'i wamarainpaakan, na'apa Christ kakinaotauzon kawan waunao.

²⁴ Pidan izo'atipa'o Tominkaru kakinaori, zaamatanpa'o Tominkaru ida'ati wuru'u, na'iki Tominkaru zaamatanpa'o uruu ida'ati. Tominkaru taaniaz wa'ati Kaimana'o Doronaa, uruu kainaabata wa'ati kaina'a Tominkaru mashaapan wa'ida'a.

4

Na'apam Tominkaru Doronaa pana'an oia'o doronai ai

¹ Õmarainapanii õmin-mishidannao, mana'a umishida'ana'a ipai pidannao dakota'oraz Tominkaru Doronaa kaina'an pa'ida'a. Mazan utiwaa-kidapa pa'an kaimanaiman ĩdyaun, uitapa kizi mishi'o Tominkaru Doronaa wuru'u ĩ'ida'a'oraz. Usha'apanum kau'an iriba'a naa dakotinpainao prophet nii makon ipai wiizai kawana'ati.

² Kaikapa'o ida'ana'o nii uitapan Tominkaru Doronaa kaina'an pidan ida'a: pidan mishida'oraz Jesus Christ kaawankan pananaa zo'o, Tominkaru Doronaa wuru'u uruu ida'a'oraz.

³ Mazan pidan aona'oraz umishidan Jesus Christ kaawankan pananaa zo'o, aonaa Tominkaru Doronaa mani wuru'u uruu ida'a'oraz. Mazan Christ taruba di'iki'o doronai wuru'u uruu ida'a'oraz. Uabatauzonii kaini'iki'o nii uwa'atin, wuru'u oia'oraz doronai, aizii kai, kaina'a'a naa pidannao bii an uruu.

⁴ Mazan unao, òmarainapanii koraiziannao, Tominkaru dainao pa'an unao. Kaakinapa u'ati madiwautapa-ka'oraz ìdakatnpan prophet nii, usha'apanum kau'an ma'ozaka'o manawun unao ida'a'oraz Kaimana'o Doronaa, wuru aia'a Satan di'iki'oraz doronai kazowautapa'oraz pidannao imi'i baara an.

⁵ Aizii madiwautapa-ka'oraz ìdakatnpan prophetnao nii, aonaa ìaitapan Tominkaru, ukau'an ikakuwaapan na'apa maaitapa-kainao Tominkaru kawan. Ukau'an pidannao maaitapa-kainao Tominkaru, ìmishida ìkuwaa.

⁶ Mazan waunao, Tominkaru dainao pa'an, ukau'an pidannao aitapainao Tominkaru, kaiman ì'ati wakuwaaz. Mazan pidannao, aona'oraz Tominkaru dainao mani ìdyaun, aonaa ìnaudapan wakuwaa. Na'apa'o ida'an waaitapan Kaimana'o Doronaa kainaa-bata'oraz mishi'o kuwai Tominkaru daua'o kaina'an pidan ida'a, oo oia'o doronai, mariidapa'oraz pidannao.

*Marainpaaka-karu
Tominkaru aipan ati*

⁷ Òmarainapanii òmin-mishidannao, pakawan pa'i wamarainpaaka, usha'apanum kau'an Tominkaru wuru'u wamarainpaaka-kinaaz. Ukau'an, pidan marainpa'oraz pamin-mishidannao, Tominkaru dani uruu, na'iki uaitapanii Tominkaru.

⁸ Pidan aona'oraz umarainpan pamin-mishidannao, aona'o uaitapan Tominkaru, usha'apanum kau'an Tominkaru, uruu kamarainpanu'i o.

⁹ Kaikapa Tominkaru aidan wa'ati na'apam pamarainpan pidannao: Uduyudan paudani bauda'apauzon imi'i baara ati, turuu kizi waikodan uruu ida'an karikaonanu'o kakupa-karu.

¹⁰ Kaikapa'o wuru'u kamarainpan-karuz: Aonaa waunao marainpan kaduz mani Tominkaru, mazan Tominkaru marainpan kaduz pa'an waunao. Uruu idi uduyudan paudani mawakan waunao dikin ii, turuu kizi wa'oi'an kida mainaabata-ka'o.

¹¹ Òmarainapanii òmin-mishidannao, Tominkaru marainpan kau'an waunao tuukii manawun, na'apa pa'i ukau'an wamarainpaaka kapam.

¹² Aonaa bauda'apa pidan tukapauzon pu'u padamata Tominkaru, mazan wamarainpaakan an, Tominkaru kaina'an wa'ida'a wuru'u. Na'iki wamarainpaakan ida'ana'o nii ukamarainapanun ikodinan ba'orainao pidannao, na'apa uaipan kawan manawun.

¹³ Waaitapa Tominkaru ida'ati'o wazaamatanpan, na'iki kaina'a'o uruu wa'ida'a, usha'apanum kau'an utaani'i naa wa'ati Kaimana'o Doronaa.

¹⁴ Tominkaru dyuudan paudani Jesus Christ kazannaata'o nii ipai pidannao ì'oi'an kida ai. Watukapanii uruu, na'iki aizii, wakakuwaapan udu'an ba'orainao ati.

¹⁵ Na'ia'oram pidan kowaadan an Tominkaru Dani wuru'u Jesus, Tominkaru kaina'an uruu ida'a wuru'u, na'iki Tominkaru ida'ati'o uzaamatanpan.

¹⁶ Waaitapa na'apam Tominkaru marainpan waunao, ukau'an u'ati'ora'a naa wanyukunuu.

Tominkaru kamarainpanu'o uruu. Ukau'an pidannao karikaonanu'oraz ìkamarainapanun, Tominkaru ida'ati'o ìzaamatanpan, na'iki ìnao ida'ati'o Tominkaru zaamatanpan.

¹⁷ Uruu idi'o wuru'u wamarainpaakanuz uruu kawan manawun: ukau'an wamarainpaakan idi na'apa, aona'o nii watarian wuru kamoo dono'o Tominkaru kootowapakidanuz pidannao. Usha'apanum kau'an Christ kawanu'ora'a naa wamashaapan da'a'a imi'i baara'a.

¹⁸ Waaitapan idi Tominkaru marainpan waunao, aonaa kandii nii watarian u'ai. Tominkaru kamarainapanun ikodinan idi ba'orainao pidannao waunao marainpaakan ida'an, na'apa manawun uaipan kawan, ukau'an aonaa kandii nii watarian Tominkaru ai. Pidan tarian Tominkaru ai, uaitapan idi'o Tominkaru pataka'utan nii paugaru, wuru kamoo dono'o Tominkaru tiwaa-kidaapanuz naa pidannao. Pidan taria'oraz, uaitapan idi'o aonaa pakamarainapanun Tominkaru aipan kawana'ati.

¹⁹ Wamarainpaakan, usha'apanum kau'an kiwiini'ora'a naa Tominkaru marainpan waunao.

²⁰ Aizii pidan kian an, "Ògaru, òmarainapanii Tominkaru," mizan pakawan zii uto'orakizaitapan pamin-mishidan, uruu mariidinauzo wuru'u. Usha'apanum kau'an aonaa umarainpan pamin-mishidan patukapanii padamata, ukau'an aonaa na'itim umarainpan Tominkaru, aona'oraz utukapauzon.

²¹ Na'iki kaikapa'o Tominkaru kakinaori waunao ati'o: Pidan marainpa'o Tominkaru, marii pa'i umarainpan pamin-mishidannao kapam.

5

Turua'o Tominkaru kakinaori kida izo'ati-ka'o

¹ Ipai pidan mishida'oraz Christ* wuru'u Jesus, uruu Tominkaru dani. Na'iki pidan marainpa'o waDaru Tominkaru, umarainapa kapam udainao.

² Kaikapa'o wuru'u waaitapanuz wamarainpan Tominkaru dainao: wamarainpan ida'an Tominkaru, na'iki washa'apaapan ida'an udyuudaniaz sha'apata-ka'o.

³ Umishiin an wamarainpan Tominkaru, washa'apaapan nii udyuudaniaz sha'apata-ka'o. Na'iki aonaa kasha'apanna'o mani wuru'u udyuudaniaz sha'apata-ka'o,

⁴ usha'apanum kau'an ipai Tominkaru dainao, turuu idikintan oia'o. Na'iki iwazootanuz pamishidapan idi Jesus Christ.

⁵ Aonaa kanom ka'itaan padikintan oia'o, soo pidan, mishida'oraz Tominkaru Dani wuru'u Jesus.

Tominkaru Dani daua'o

⁶ Jesus Christ, uruu kaawa'oraz aokazi iki, uruu chikaawunuu-kidina'oraz wunu idi, na'iki uruu shoota'oraz uizain umawakan dono. Aonaa soo wunu ida'an mani karikaonan ukainaabata-ka'o Christ wuru'u uruuz, mazan uizain shootan ida'an kapam. Na'iki Kaimana'o Doronaa kainaabata kapam mishi'o wuru'u na'apa'oraz aimakaan kida. Usha'apanum kau'an an Kaimana'o Doronaa, ukaduz ukainaabatauzon mishi'o aimakaan Tominkaru di'iki'o.

⁷ Ukau'an kaina'a idikinauda'u aimakaan kainaabata'o wa'ati Jesus daua'o [aokazi ii: waDaru Tominkaru, Parada-karu, na'iki Kaimana'o Doronaa; ipai idikinauda'u idyaun, ikainaabata bauda'apa'o aimakaan Jesus dau'u.

⁸ Na'iki kaina'a idikinauda'u aimakaan kainaabata'o wa'ati Jesus daua'o imi'i baara'a:]† Kaimana'o Doronaa, na'iki uchikaawunuu-kidinan wunu idi, na'iki uizain shootan umawakan dono; ipai idikinauda'u idyaun, ikainaabata bauda'apa'o aimakaan Jesus dau'u.

⁹ Pidan kakuwaapan an paaitapanii dau'u, wamishida'aka ukuwaa. Ukau'an Tominkaru kuwaa umanawunun idi pidan kuwaa ai, wamishida pa'i ukainaabataniaz aimakaan kida wa'ati. Aitaniiman ukuwaa umanawunun, usha'apanum kau'an uruu Tominkaru, na'iki pauDani daua'o wuru'u ukakuwaapanuz.

¹⁰ Ukau'an pidan mishidan an Jesus, Tominkaru Danin, uaitapa mishi'o wuru'u Tominkaru kuwaa kidaz. Mazan pidan, aona'oraz umishidan Tominkaru kuwaa, udakotan Tominkaru mariidinauzonii wuru'u, usha'apanum kau'an, aonaa umishidan Tominkaru kuwaa pauDani daua'oraz.

¹¹ Kaikapa'o wuru'u ukuwaaz: Tominkaru taani'i naa wa'ati karikaonanuo' kakupakaru, na'iki wazaamatanuzu Tominkaru Dani ida'an.

¹² Pidan zaamatanpa'o Tominkaru Dani ida'ati, kaina'a'ora'a naa karikaonanuo' kakupakaru u'ida'a. Mazan pidan, aona'oraz uzaamatanpan Tominkaru Dani ida'ati, aonaa karikaonanuo' kakupa-karu nii u'ida'a.

Karikaonanuo' kakupa-karu

¹³ Ōsaadan di'ora'a kaarita unao ati, mishidainao Jesus Tominkaru Danin, uaitapa kizi kaina'a'ora'a naa karikaonanuo' kakupa-karu u'ida'a.

¹⁴ Ukau'an aonaa kandii nii wakiba'azon wawa'atin Tominkaru ida'ati, waaitapan idi unyukunuupan nii waunao na'apainim dono wapishaan aimakaan u'ati, unyukunuupan aipan kawana'ati.

¹⁵ Waaitapan idi unyukunuupan nii waunao, wapishaan dono aimakaan u'ati, waaitapa utaan nii wa'ati wapishaaniaz.

¹⁶ Aizii bauda'apa unao, utukapan an mani umin-mishidan sha'apatan oia'o, mazan aonaa tawuru kaduz oia'o mani'i, buuta-kida'oraz pidan karikaonanuo' mawakakaru di'iti, marii upishaan Tominkaru kazannaatan wuru'u sha'apata'oraz oia'o, Tominkaru taan nii u'ati karikaonanuo' kakupa-karu. Kaiwuru'u ōna'apanuz, pidannao sha'apatainao oia'o dau'ati'o, mazan aonaa tawuru kaduz oia'o mani'i buuta-kida'oraz pidan karikaonanuo' mawaka-karu di'iti. Kaina'a mishi oia'o, uruu buuta-kida'o pidan karikaonanuo' mawaka-karu di'iti. Mazan aonaa ōkian mani, upishaa kizi Tominkaru kazannaatan sha'apata'oraz uruu kaduz oia'o.

¹⁷ Ipai aimakaan sha'apata-kariwaiz pana'iti Tominkaru aipan ai, oia'o wuru'u. Mazan kaina'a oia'o kida, aonaa ubuuta-kidan pidan karikaonanuo' mawaka-karu di'iti.

* 5:1 Christ: Tominkaru dyuudanii aokazi iki kazannaata'o nii waunao. † 5:8 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

¹⁸ Waaitapa, Tominkaru dainao, aona'a naa ĩsha'apaapan oia'o, usha'apanum kau'an Tominkaru Dani, Jesus Christ, kazannaatapani'i naa ĩdyaun, ukau'an aonaa Satan ka'iitan pakaziwan ĩdyaun.

¹⁹ Waaitapa, Tominkaru dainao waunao, mazan ipai pidannao aona'oraz ĩaitapan Tominkaru, Satan kazowautapanii ĩdyaun.

²⁰ Waaitapa mishi'o Tominkaru Dani kaawan imi'i baara ati, na'iki ukainaabata aimaakan kida wa'ati, turuu kizi waaitapan wuru'u mishi'oraz Tominkaru. Wazaamat-inpan mishi'o Tominkaru ida'ati, usha'apanum kau'an uDani, Jesus Christ ida'ati'o wazaamatinpan. Soo uruu bauda'apa mishi'o Tominkaru, na'iki uruu bauda'apa karikaonanu'o kakupa-kinai.

²¹ Ukau'an ōkian u'ati ōmarainapanii koraiziannao, uzaudin, mana'a utaina'ana'a wuru ati'i tanawata'o ni'oraz pana'iti unyukunuu mishi'o Tominkaru ai.

Itamautan John Kaaritan

Di'oraz kaarita daua'o

Apostle John saadan di'ora'a kaarita zunaaba na'iki odainao ati'o. Mazan pabi'i kida pidannao di'itapanuz, usaada-ka'o pa'an mishidainao baokopa'o ichoochipan ati'o.

Pakaaritan ida'a apostle John ma'ozakadan mishidainao, iizo'ati kizi Tominkaru paradan pamarainpaakan ida'an. John kakinaotan mishidainao, pidannao ai pana'iti'oraz itominapa-kidan pidannao Jesus dau'u. Na'iki uaipan mishidainao marina'atan idyaun, na'iki wuru'u pana'iti'oraz itominapa-kida-kinaa.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kizi 1-3

Izo'ati-karu na'iki kamarainpan-karu 4-6

Zaudin-karu mazanu'o tiichaanao tominapa-kida-kinaa ai 7-11

Kaarita katokon-tinan 12-13

¹ Ōgaru, choochi zowaunaa, ōsaadan di'ora'a kaarita pu'ati zunaaba, Tominkaru zaamataniaz papidanān nii, na'iki pudainao ati'o kapam. Mishi'o ōmarainpan unao. Aonaa ōba'orantina'o mani ōmarainpan unao, ipai pidannao aitapainaoz mishi'o kuwai, imarainapanii kapam unao.

² Wamarainpan unao waaitapan idi mishi'o kuwai, na'iki karikaonanu'o nii wataapan wuru'u mishi'oraz kuwai.

³ Ōtorinpan, karikaonan kizi waDarū Tominkaru na'iki udani Jesus Christ kamunanun wa'ati, na'iki ukamunan-kida kizi waunao, na'iki utaa kizi wanyukunuu kaiman-kinān nii, waizo'atipan ida'an mishi'o, na'iki wamarainpaakan ida'an.

Wamarainpaaka

⁴ Tuukii ōkonaukian ōabatan idi pabi'i kida pudainao, pakawan iizo'atipan mishi'o kuwai, na'apa waDarū Tominkaru aipan kawana'ati.

⁵ Aizii ōkia'azon pu'ati ōmarainapanii zunaaba; marii wamashaapa marainpaaka wamin-mishidannao tuma. Aonaa pa'ina'o kakinaorii mani wuru'u ōkowaadaniaz u'ati, uruu tawuru'u waabataniaz wasakadan di'iki'oraz wamishidapan.

⁶ Aizii wuru'u marainpaaka-karu ōkianuz, waizo'atin dau'ati'o Tominkaru kakinaori, na'iki wamashaapan dau'ati'o ukawana'ati. Ukakinaotan waunao, wamarainpaaka kizi pakawan waabatan kawan ukakinaori wasakadinan di'iki'oraz wamishidapan.

⁷ Iriba'a naa pozawatapa-kida'o pidannao makon ipai amazada kawana'ati. Īkian, aonaa mishi'o mani Jesus Christ kaawan pananaa zo'o imi'i baara ati. Pidan na'apa'o, mariidinauzo na'iki Christ taruba wuru'u.

⁸ Ukau'an uzaudin, aonaa kizi uwaziwaan ukaudinan winipinaa, Tominkaru taa kizi ipai u'atiz.

⁹ Pidan pana'iti'oraz ukakinaopan Christ kakinaori ai, aona'o uzaamatanpan Tominkaru ida'ati wuru'u. Mazan pidan karikaonanu'oraz umishidapan Christ kakinaori, uruu pa'an Tominkaru na'iki uDani ida'ati'o uzaamatanpan.

¹⁰ Aizii pidan kaawan an unao ida'ati, pana'iti'oraz ukakinaopan Christ di'iki'o ai, mana'a udapaapa'ana'a uruu udapu ati. Aonaa unauba'ana'a uruu.

¹¹ Pidan dapaapa'oraz na'apa'o pidan, ukaminka'utan naa ukaudinan oia'o dau'u wuru'u, padapaapan ida'an uruu.

¹² Kaina'a dobata zii aimakaan ōkowaada'azoonii u'ati, mazan aonaa ōaipan ōkakuwaapan kaarita ida'an karikaonan. Usha'apanun kau'an ōaipan nii ōmorowautan kadiman unao di'iti, ōkakuwaapa kizi u'ati ōna'ian pu'u. Uruu aonaa kizi kanom towauda'uan wakonaukian.

¹³ Pu'inaozo, Tominkaru zaamataniaz kapam papidanān nii, odainao dyuudan paparadan pu'idi'iti.

Idikinautan John Kaaritan

Di'oraz kaarita daua'o

Apostle John saadan di'ora'a kaarita choochi zowaunaa Gaius ati'o. Pakaaritan ida'a, John kowaadan kaiman panyukunuu Gaius kaudinan dau'an. Ukonaukii-kidanuzu ukaminka'utan idi ba'orainao mishidainao. John kakinaowan Gaius, Diotrephes ai. Mazan Demetrius dau'an, kaiman pa'an uparadan.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kinaa 1

Gaius konaukii-kida-ka'o 2-8

Diotrephes sha'apatani'i daua'o 9-10

Demetrius sha'apatani'i daua'o 11-12

Kaarita katokon-tinan 13-15

¹ Ōgaru, choochi zowaunaa, ōsaadan di'ora'a kaarita pu'ati, ōpaonaru Gaius, mishi'oraz ōmarainpan.

² Ōpaonaru, ōtoriiinpan Tominkaru ati marii kizi punanaa mashaapan ziwu, na'iki ipai kizi aimakaan sha'apan kaiman pu'ati, na'apa pumashaapan kawan kaiman pudorona'a ii.

³ Tuukii ōkonaukian ōabatan idi wa'inawuzunao kakuwaapan wa'ati, pumashaapan dau'u Tominkaru kakinaori kawana'ati. Na'iki ōabata kapam karikaonan'u pumashaapan mishi'o kuwai kawana'ati.

⁴ Tuukii manawun ōkonaukian ōabatan dono ōdainao kawanuinao ōtaapan* mashaapan mishi'o kuwai kawana'ati.

⁵ Aizii ōkia'azon pu'ati ōpaonaru, kaimana'o kaudin-kizai wuru'u pusha'apaapaniaz Tominkaru ati, pukaminka'uapanuz morowautapa'o wa'inawuzunao, kowaadapainaoz kaimana'o kuwai. Pumaaitapauzokan pu'u padamata ba'orainao, mazan upu'u pukaminka'utan i'dyaun.

⁶ Ōkowaada'a naa da'ainao mishidainao ati'i, na'apam pukamarainapanun, pusha'apata kaiman kida'o aimakaan i'ati. Na'apa pa'i pukaminka'uta i'dyaun kaiman kizi idobatan pakaudin-kizi dau'ati. Kaimana'o Tominkaru ati wuru'u na'apa'oraz pusha'apaapan.

⁷ Ōkaudin idio' Jesus Christ ati wuru'u ikakuwaapatinanuz na'iki ūchi'ikapanz, na'iki aonaa ipishaan, ō ūzaamatan aimakaan mamishida-kainao ai.

⁸ Ukau'an waunao'u nii wuru'u kaminka'uta'oraz i'dyaun, na'apa'o ida'ana'o nii wakaudinan ituma, ba'orainao abata kizi mishi'o kuwai.

⁹ Ōdyudani'i naa ōkaaritan na'iti mishidainao ati na'apa'o daua'o, mazan Diotrephes, aonaa uabata'azon waparadan. Usha'apanum kau'an karikaonan uaipan pakazowautapan mishidainao pa'ida'a karikaonan.

¹⁰ Ōkaawan dono unao di'iti, ōkowaadan nii kanom usha'apaapanii, na'apam umariidinan tuukii wadau'u. Aonaa soo uruu mani karikaonan usha'apaapan, mazan aonaa kapam udapaapa'azon wa'inawuzunao, wuru'u mako'anpainaouz na'iki kowaadapainaoz kaimana'o kuwai. Na'iki umashaata mishidainao dapaapa'azon i'dyaun. Aizii idapaapan an i'dyaun, aona'o ni'i naa utaapadan ūbaokopatinan baokoinao mishidainao tuma.

¹¹ Ōpaonaru, mana'a putamakapa'ana'a pidannao sha'apatainaoz oia'o aimakaan, mazan putamakapa pa'an sha'apatainaoz kaimana'o aimakaan. Pidan sha'apata'oraz kaimana'o aimakaan, uruu Tominkaru pidanan. Mazan pidan sha'apaapa'oraz oia'o, uruu aonaa uaitapauzon Tominkaru.

¹² Aizii ipai mishidainao, aitapainaoz Demetrius, ūkian udau'an kaimana'o pidan uruu. Umashaapa mishi'o kuwai kawana'ati, ukau'an na'apa'o kainaabata kaimana'o pidan wuru'u uruuz. Aizii waunao, "kaimana'o uruu," kii wakian udau'an kapam, na'iki unao, uaitapa mishi'o wuru'u waparadanuz na'apan dono wakian pidan dau'ati.

¹³ Kaina'a dobata zii aimakaan ōkowaada'azoonii padamata pu'ati, mazan aonaa ōaipan ōkakuwaapan kaarita ida'an karikaonan.

¹⁴ Ōaipan nii ōmorowautan kadiman zoobaba pu'idi'iti, ōparada kizi pa'an pu'ati.

¹⁵ Marii kizi pa'i Tominkaru taapan punyukunuu kaiman. Wamin-mishidannao da'ainaou'u, i'dyuudan paparadan pu'idi'iti. Wadyuudan waparadan ipai na'iainao mishi-dannao ati.

* 1:4 ōdainao kawanuinao ōtaapan: ōkainaotaunoziniinao

Jude Saadanii Kaarita

Di'oraz kaarita daua'o

Di'oraz kaarita Jude saadanii mishidainao Jesus Christ ati'o. Ukakinaowan i'dyaun mariidinauzonao tiichaanao kakinaori ai, oo pana'iti'o itominapa-kidanii kida ai. Ukowaadan mishidainao ati, wuru'u mariidinauzonao tiichaanao, aonaa bauda'apa mani itominapa-kidan pana'iti'o parada-karu Jesus Christ dau'an, mazan itominapa-kidan naa pidannao mashaapa'o ni'i naa oii. Inao aia'o kapam Peter kakinaowanuz mishidainao itamautan pasaadanii ida'a.

Jude kowaadan kapam da'a'a pakaaritan ida'a na'apam nii Tominkaru pataka'utan na'iki umainaabatan tikazi idi wuru'u mariidinauzonao tiichaanao, na'apa umainaabatan kawan oiainao kotua'a naa, saadauzo-kariwaiz Tominkaru paradan kowaadan kawan.

Kaarita buutinpan kida

Sakadin-kinai 1-2

Mariidinauzo tiichaanao dau'ana'o 3-16

Mishi kizi ma'ozaka mishidapa-karu 17-23

Tominkaru umanawunun konaukii-kida-ka'o 24-25

¹ Di'oraz kaarita o'garu Jude saadanii. Jesus Christ poitoru wuru'u o'garuz na'iki James inawuzu o'garu.

Osaadan di'oraz kaarita ipai pidannao ati'o, waDaru Tominkaru dapadaniinaouz, mashaapa'o nii pakamarainapanun ida'a, na'iki Jesus Christ taapaniinaouz kaiman.

² Marii powa'a zii kamunan-karu, kaiman-karu nyukunui ii, na'iki kamarainpan-karu na'an unao ida'a.

Mariidapa'o

patominapa-kidan pidannao

³ Omarainapanii o'min-mishidannao, tuukia'o da'i o'saada'azon o'kaaritan u'ati, tawuru dau'ana'a kazannaatin-karuz oia'o ai, baokopa'oraz wamishidapauzon. Mazan aizii o'saadan nii o'ma'ozakada-kinaa nii unao, ma'ozaka kizi ukazannaatapan wuru'u umishidapanuz, mishi'o kuwai Tominkaru taaniaz naa papidannao ati. Karikaonanuo'o nii una'an, aonaa turuu upana'ada-ka'o.

⁴ O'kian kaikapa'a, usha'apanum kau'an kaina'a oiainao pidannao zaamatan ubii iti, aona'o iaitapa-ka'o. Inao pana'ada'o kaimana'o kuwai Tominkaru kamunanun daua'oraz. Ipana'adan wuru'u parada-karuz kaimana'azoo i'sha'apaapan oia'o, kakiba'azonnaa kida'o, na'iki ipai aimakaan dikauda kida'o usha'apaapa-ka'o. Na'iki aona'a naa i'nyukunuu-atin Jesus Christ, bauda'apa'oraz na'iki umanawunu'oraz wanaobanaa. Mazan na'apainao pidannao pataka'uta-kinao ni'o dau'ana'o, tawuru'u saadauzo-kariwaiz kotua'a naa, Tominkaru paradan ida'a.

⁵ O'kakuwaapa'azon u'ati uaitapan pu'a'a naa padamata kidaz, o'aipan idi'o unyukunuitapan uruu wanaobanaa kazannaata'oraz papidanannao Israelitanao Egypt iki. Mazan udauna'an, umainaabata ipai mamishida-kainao pidannao ibii iki.

⁶ Na'iki unyukunuitapa, na'apam pabi'i kida angelnao, aonaa ina'ian wuru di'ia'a Tominkaru taaniaz kaimana'o i'wiizi nii na'iki i'kaudinkiz nii, mazan i'marina'atan kaimana'o pamashaapa-kizi. Inao kaina'a'a naa Tominkaru taapan maruta'o ka'azo ii chaintinapa, atii oiainao pataka'uta-ka'o kamoon kaawan di'iti.

⁷ Unyukunuitapa kizi kapam, Sodom na'iki Gomorrah,* na'iki i'dazaba an kida'o wiazai, na'ii pidannao kiaapaakauzon madoronaa-daun, na'iki daonaيرانao kiaapaakan pa'atiaaka kida. Uruu dikin ii Tominkaru mainaabatan wuru'u donoi pakawaodan ida'an kidaz. Aimaakan sha'apanuz kaikapa, ukainaabatan kaina'a'o tikazi karikaonanuo'o una'an, pidannao sha'apaapainao oii kida'o pataka'uta-kizinao ni'o.

⁸ Na'apa kida'o ida'an pidannao pataka'uan pananaa, zaamataninaouz unao bii iti, i'mishida na'apam pazanda'awun ia'o patukapan karikaonan. Uruu idi'o tuukii i'dikintapan Tominkaru paradan, na'iki i'paradan dikauda aokazi iainao umanawunuinao dau'an.

⁹ Upu'u zii angel Michael, umanawunu'oraz ba'orainao angelnao bii'i, aonaa na'apam ukian Satan ati, aonaa udakoopanuzu, ukadakowaakan dono utuma Moses nanaa dau'an. Mazan ukian Satan ati, "O'naobana'o nii pa'an kashadakowau pugaru."

* 1:7 Sodom na'iki Gomorrah: Putukapa kaarita tokon ii Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

¹⁰ Aizii wuru'u pidannaouz, ĩdakoapa zii pamaaitapanii aimaakan kida. ĩnao na'apa'o wuniinao maaitapinkan kawan, sha'apatina'oraz panyukunuu aipan kawana'ati karikaonan. Ukau'an ĩsha'apatan oii kida'o aimaakan panyukunuu aipan kawana'ati, na'iki ĩsha'apatanii kidaz, uru'o nii wuru'u pataka'uta-kida'o ni'oraz ĩdyaun.

¹¹ Kasha'ora'o nii manawun ĩbaiaimpan! ĩda'anani idi Cain kaduz, Cain zowiauzoz pa'inauwuz.† Na'apa ĩnao Balaam kawan, tuukii manawun ĩaipan puraata, uruu idi ĩsha'apatan pana'iti'o aimaakan.‡ Na'iki Korah kawanu'o ĩkashadamikin, na'apa'o nii uruu kawan ĩmainaabata-ka'o pakashadamikin idi.§

¹² Aizii ubaokopainpauzon dono uaroapa-kizi ii, kakiba'azonna'o nii ĩarooapan dono utuma, ĩtuzapan na'iki mabaa'azoo ĩsha'apatan oii kida'o ubii ii. ĩnao ĩaipan aimaakan soo pa'ati karikaonan. ĩnao na'apa'o wunu wa'atin kawanu'o maruta'oraz utomina'akan, mazan aonaa akaawan uzabia'azon amazada aradan, mazan sawata'aka'oraz udobat-apan isha'iz nii awaru mainaabata'akan idiz. ĩnao na'apa'o dizoo-karu kadunaa kida kawan makaaka-ka'oraz, ba'oran dizoo-karu kadunaa kida kaakapaan dono. Mawaka'o manawun rokoda-kariwai pa'ishitaba'u tuma kawanu'o ĩdyaun.

¹³ ĩnao na'apa paran ia'o wunu kaparanun kichana'iki-kian kawan, ĩbozoodapan kaniriba'o kakiba'azonnaa kida'o pasha'apaapanii. ĩnao na'apa zikainpa'o wizinao kawan, aona'oraz turuu pidan aitapan pakainaabatan na'itim pamakon ĩ'ida'an. Uruu idi kaina'a'a naa ĩwiizi nii taapa-ka'o, uruu maruta'oraz manawun, na'iki karikaonanu'o nii ĩna'ian.

¹⁴ Kotua'a naa Enoch kowaadan aimaakan sha'apa'o nii dau'u ĩdau'an. Wuru'u Enoch, 7 udokozu-daunnao Adam di'iki'o. Uruu Enoch kiauuzoz:

“Utukapa! Naobanai wa'atin iriba'o pa'angelinnao tuma.

¹⁵ Uwa'atin uwidaua'ananao naa ipai pidannao.

Upataka'uta'anani ipai pidannao dikintapainnaouz Tominkaru,

ĩmashaapan idi oii,

na'iki ĩdakoopan idi Tominkaru dikauda'o ida'an.”

¹⁶ ĩnao pidannao, ĩnaudapa paparada-paradaapan panyukunuu oian idi, na'iki ĩparadan oii ba'orainao dau'an. ĩmashaapan naa panyukunuu aipan kawana'ati'i naa, oipa'a naa. ĩnao pidannao, umanawun nii ĩkakuwaapan padau'an. ĩparadan konaunam, ĩkaiman-dakoinpan pidannao ati, ĩaipan idi pa'ati'i karikaonan kaiman-karu.

Jude kakinaowan pasaada-kizinao pakaaritan

¹⁷ Ōmarainapaniinao! Aonaa umanyukunuuta'ana'a wanaobanaa Jesus Christ apostlenao kowaadauzonii, diina'iti'o nii usha'apanu'u.

¹⁸ ĩkian unao ati, “Diina'iti'i amazada katokon-tina'anani di'iti, kaina'a'o nii pidannao dakoopa'o nii Tominkaru na'iki upidanannao. ĩnao pidannao, sha'apaapa'o oia'o panyukunuu na'akan kawana'ati paugaru.”

¹⁹ Na'apa'o pidannao toma'oraz buutaaka-karu unao bii'i. ĩsha'apaapan aimaakan panyukunuu na'akan kawana'ati'o paugaru karikaonan, na'iki aonaa Tominkaru Doronaa nii ĩ'ida'a.

²⁰ Mazan unao ōmarainapaniinao, marii karikaonan umashaapan uma'ozakadaaka, powa'a zii uma'ozakada umishidapan kakinaorii kida, Tominkaru di'iki'oraz. Utoriinpauzo Kaimana'o Doronaa kaminka'utan ida'an unao.

²¹ Umashaapa'a naa Tominkaru kamarainapanun ida'a, uzaudapatinan pu'a'a naa wanaobanaa Jesus Christ kamunanu'unan, pataan ida'an u'ati karikaonanu'o kakupakaru.

²² Ukamunan-kida na'iki uma'ozakada umin-mishidannao, aona'oraz naa ĩaitapanaatan na'ia'oram pamishida.

²³ Na'iki ukazannaata kapam ba'orainao, ukazatan ida'an ĩdyaun ĩna'aka-ka'o ai tikazi di'iti. Na'iki ba'orainao, ukamunan-kida ĩdyaun, mazan uzaudin ĩkaduz ai, aonaa kizi ukaiwadan ĩkamichan kaduz, kaniriba'oraz naa ĩ'oian idi.

Jude konaukii-kidan Tominkaru umanawunun

²⁴ Uruu Tominkaru ka'iita'oraz pataapan unao uwaotan ai oia'o di'iti, na'iki uruu kadishita-kida'o ni'oraz unao kaimana'o pidannao nii, na'iki konaukiainao nii, umanawunu'o pakonaunaman kanaapu ati.

† 1:11 Genesis 4:3-8 ‡ 1:11 Numbers 22:1-35 § 1:11 Numbers 16:1-35

²⁵ Wakonaukii-kida uruu, soo uruu bauda'apa mishi'o Tominkaru, uruu wazannaa, waNaobanaa Jesus Christ ida'an. Soo bauda'apa uruu ida'a konaunama-karu, umanawun-karu, ma'ozaka-karu, na'iki udaru'o naobanai-tinapa-karu, kotua'a naa amazada sakadinan iki, kai, na'iki karikaonan. Amen.

Jesus Aida-kidanii John Ati

Di'oraz kaarita daua'o

Di'ora'a kaarita apostle John saadanii, udyuuda-ka'o dono'o munapo pidannao ai, paran zikon ia'o amazada Patmos iti, upataka'uta-ka'o utominapatin-kidauzon idi'o pidannao Kaimana'o Kuwai dau'u, Jesus Christ daua'oraz.

John saadan di'ora'a kaarita'a mishidainao Jesus ati'o, pataka'uta-kariwainauz pamshidan dikin ii Jesus, ãaitapa kizi Tominkaru wuru'u kazowautapa'oraz ipai aimakaan sha'apa'oraz kida ã'ati.

Usaadan di'ora'a Jesus aida-kidanii u'ati, uzanda'awun ia'o kawanu'o utukapan, di-ina'iti'i daua'ora'a. John tukapanii kida kowaadan Jesus kazowautapa'o nii ipai pidannao na'iki aimakaanao, na'iki uru'o nii buuta na'iki pataka'uta pidan oia'o. Di'ora'a kaarita aida kapam mishidainao ati Jesus, na'iki na'apam di'ora'a imi'i baara katokon-tinan nii. Uaida kapam kaina'a'o nii pa'ina'o aokazi na'iki pa'ina'o imi'i baara. Na'ia'o nii mishidainao mashaapan Tominkaru na'iki Jesus tuma karikaonan, aonaa na'apainim nii utokon.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kinaa 1:1-8

Umanawunu'o aimakaan aida-kida-ka'o John ati 1:9-20

Choochinao ati'o 1:1-3:22

Scroll na'iki 7 usakibadapa-kinao kida 4:1-8:1

7 kuwudiinao 8:2-11:19

Dragon na'iki dya'utam kichana'iki-kia'o pana'aokazinao 12:1-13:18

John tukapan pana'a kida'o aimakaan sha'apan 14:1-15:8

Tominkaru to'oran shoota-ka'o 16:1-21

Babylon na'iki Satan wiinii-ka'o 17:1-20:10

Pidannao buuapa-ka'o daua'o 20:11-15

Pa'ina'o aokazi, imi'i baara, na'iki Jerusalem 21:1-22:5

Jesus wa'atin nii 22:6-21

¹ Di'ora'a kaarita ida'a Jesus Christ aida-kidan aimakaan kida aona'oraz uaitapauzo-ka'o. Tominkaru aida-kidan Jesus ida'an papoitorunao ati kanom sha'apa'azon maonapa'a naa. Jesus dyuudan pa'angelin papoitoru John di'iti. Uaipan John aitapan ipai aimakaan,

² na'iki John kowaada kizi ipai kanom patukapanii. Di'i wuru'u mishi'oraz kuwai Tominkaru Paradan di'iki'oraz Jesus Christ aida-kidaniaz.

³ Konaukia'o nii wuru'u pidan aitaapa'oraz di'ora'a kaarita'a na'iki konaukia'o nii wunaou'u abatainaouz na'iki taapainauz ukuwaanaa, usha'apanum kau'an maonapata'a naa usha'apan kmoon.

John dyuudan paparadan 7 choochi kida ati

⁴ Parada-karu kida John di'iki'o, 7 choochi* kida ati'o Asia Baara ia'oraz.

Marii Tominkaru kamunanun unao ati, na'iki utaa kizi unyukunuu kaiman-kinaa nii. Uruu na'aunuz amazada toma-ka'o ua'ii, atii kai, na'iki karikaonanuo'o nii una'an. Na'iki 7 doronainao di'iki'o mashaapainauz Tominkaru Taba kanaapu ii,

⁵ na'iki Jesus Christ di'iki'o kapam. Uruu karikaonanuo'o ukuwaa mishiin, na'iki uruu kadishita'oraz kiwiin pamawaka-kizi iki, na'iki uruu Naobanai ipai kingnao ati imi'i baara'a.

Jesus Christ marainpan idi waunao umawakan wa'ati, uso'otan wa'oian paizain ida'an.

⁶ Utoman ipai waunao Faadaanoo nii pa'idiwaru, na'iki taainainao nii Tominkaru uDaru ati. Marii kizi utaapa-ka'o umanawunu'o nii na'iki ma'ozaka'o nii, karikaonan na'iki karikaonan. Amen!

⁷ Uabata, utukapan nii

uwa'atin

isha'iz tuma,

ipai'o nii pidannao tukapan,

atii wunaou'u dakatainaouz uruu

chipirari idi kapam.

* 1:4 7 choochi: mishidainao Jesus ati'o na'apa-karuz.

Ipai'o nii pidannao zaadan
da'a'a imi'i baara'a
itukapan dono uruu.

Na'apa'o nii mishizi! Amen!

⁸ “Ōgaru Alpha na'iki Omega.”† Naobanai Tominkaru umanawunu'oraz kian padau'an, “Ōgaru na'auzoz amazada toma-ka'o ua'ii, atii kai, na'iki karikaonanu'o nii ðna'an.”

Christ aidinan John ati

⁹ Ōgaru John unao inawuzu wamishidan idi Jesus kaimanaiman baokopa, watuudan nii ipai kasha'ora kida'oraz baiaapa-ka'o baokopa wazaamatanpan pu'u Tominkaru kazowautapa-kizi di'iti. Uruu idi'o ðmuuda-ka'o paran ia'o wiizai Patmos ii, ðkowaadapauzon idi Tominkaru Paradan, na'iki ðkakuwaapan idi Jesus dau'u.

¹⁰ Naobanai kmoon dono'o, Tominkaru Doronaa kazowautan ðgaru, na'iki ðabata diiwa'o parada-karu na'apa kuwudii‡ pootapa-kariwai aran kawan kadakotinan ðbarau ikinapu.

¹¹ Parada-karu kian, “Ipai pusaada putukapanii kida, udauna'an pudyuuda'a naazu 7 choochinao di'iti, di'ora'a donoi kida di'ia'oraz ati, Ephesus, Smyrna, Pergamun, Thyatira, Sardis, Philadelphia na'iki Laodicea ia'oraz.”

¹² Uruu dauna'an aka ðtanawatina'akan naa ðtukapa'azon kanom wuru'u kadakotina'oraz ð'ati, ðtukapa 7 lamp saabatanapa-kizi kida toma-kariwai gold idi.

¹³ Ibi'i' ðtukapa pidan kawanu'o, kaiwadapa'o dawuu za'aba'i'o kamicha kaawa'o atii ukidiba di'iti, na'iki zadawii kawanu'o toma-ka'o gold idi ukaiwadapaniaz padokori'i ida'an, didimai morokoda-ka'o kawan.

¹⁴ Uzowaud baraka, baraka na'apa kinaridi baraka'oraz kawan, na'iki uawun puru'ukappan na'apa tikazi kawan.

¹⁵ Ukidiba wizi'i, na'apa tawuru kawanu'u chipirari tikazi wizi'idaniaz. Na'iki uparadan abata-ka'o na'apa tozowan shaokodappan kawan.

¹⁶ Uzaamatapan 7 wizinao padiwa'ora antanpu'o paka'u ida'a, na'iki marii dimana'o dya'utama'o udabaazi kida dimanainpan kodita'akan udako iki. Uawun baara kanadan, Kanada na'apa kamoo kanadan kawan, sakitapa kamoo dono'oraz.

¹⁷ Ōtukapan idi'i naa uruu, ðwashatina'akan naa ðawun baara iki ukanaapu'u ukidiba dazaba'a ikoda tawuru'u mawaka'oraz naa. Upu'u mazan upishatan ðgaru padiwa'ora antanpu'o paka'u idi, ukian ð'ati, “Mana'a putaria'ana'a! Ōgaru kiwiitapa'oraz na'iki dawu'itiini'o,

¹⁸ na'iki karikaonanu'o nii ðkakupan. Ōgaru mawakauzoz da'i, mazan aizii ðkakupan nii karikaonan na'iki karikaonan. Kaina'a ðma'ozakan ðwazoota-kinaa nii mawaka-karu na'iki ðtaa-kinaa nii kakupa-karu mawakainao ati kapam.

¹⁹ Aizii pusaada'a naa ipai aimaakan putukapanii kida, sha'apa'o ni'oraz kai na'iki diina'iti'i.

²⁰ Ōkainaabatan nii pu'ati wuru'u aona'oraz uaitapauzo-ka'o, wuru kida daua'orazu'u: wuru'u 7 wizinao ðzaamatapaniaz ðdiwa'ora antanpu'o ðka'u ida'a, na'iki wuru'u 7 lampanao saabatanapa-kizi kidaz toma-kariwai gold idi. Aizii wuru'u 7 wizinaouz, Angelnao wuru'u, inao wuru'u awunuutapa'o nii 7 choochinaouz, na'iki wuru'u 7 lamp saabatanapa-kizi kidaz, inao wuru'u 7 choochi kidaz.”

2

Kaarita choochi ati'o

Ephesus ia'oraz

¹ Udauna'an ukian ð'ati, “Pusaada pukaaritan Angel ati wuru'u awunuutapa'oraz choochi Ephesus ia'oraz:

“Dii wuru'u kuwaiw tawuru di'iki'ora'a, zaamatapa'oraz 7 wizinao, padiwa'ora antanpu'o paka'u ida'a, na'iki uruu chi'ika'anpa'oraz wunao bii ana'a 7 lampanao saabatanapa-kizi, toma-kariwai gold idi.

² “Ōaitapa ipai kanom unao sha'apaapanii. Ōaitapa dadara ukaudinan na'iki utuuda ipai kasha'ora kida'o sha'apa'o u'ati, na'iki aona'o nii uaipan oiainao pidannao kakinapan unao, na'iki ðaitapa utiwa-kidapanii mariidinauzonao apostle-tinpa'azoinao, utukapa'azon idi ikuwaa mishiin. Mazan aonaa umishidan ikakinaori.

† **1:8** Alpha na'iki Omega: A-B-C kawanu'o atii Z di'iti. Mazan Greek ida'an, usakadinan Alpha di'iki, ukatokon-tinan Omega di'iti. Tominkaru toma'oraz ipai aimaakan kida utoma-ka'o ua'ii, na'iki uruu katokonta'oraz ipai aimaakan kida.

‡ **1:10** Kuwudii: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

³ Ōaitapa utuuda kasha'ora kida'oraz ubaiaapaniaz ḏdikin ii na'iki aonaa ukashadinan.

⁴ Mazan kaina'a ḡkowaada'azon u'ati aona'o ḡnaudapan usha'apatan. Aona'a naa umarainpan ḡgaru aizii, umarainpauzon kawan da'i ḡgaru kiwiin.

⁵ Udi'itapa na'apam umarainpan ḡgaru kiwiin. Aizii aona'a naa umarainpan ḡgaru na'apa. Ukau'an utanawatina'a naa u'oian ai, usha'apata kizi'i naa usha'apatauzonii kida da'i kiwiin. Mazan umatanawatinkan an u'oian ai ḡzikadan nii wuru'u ulampun saabatinapa-kizi pawizi iki.

⁶ “Mazan ḡaitapa kaina'a bauda'apa aimakaan usha'apatanii kaimana'o, aonaa unau-dapan Nicolaitannao* sha'apaapaniaz, ḡgaru aonaa ḡnaudapan kapamazū.

⁷ “Puabatan an na'apam ḡkian, ukau'an puabata'a naa na'apam Doronai kian choochi-nao ati! Kanom ma'ozaka'o na'iki wazoota'o oia'o, ḡtaapadan nii unikan wuru aka'a paoribai taa'oraz kakupa-kinai, Tominkaru di'ia'oraz.”

Kaarita choochi ati'o

Smyrna ia'oraz

⁸ Udauna'an ukian ḡ'ati, “Pusaada pukaaritan Angel ati wuru'u awunuutapa'oraz choochi Smyrna ii:

“Dii wuru'u kuwaiz tawuru'u kiwiitapa'oraz na'iki dawu'itiini'oraz di'iki'o, uruu mawaka'oraz na'iki kakuda'oraz powaa iti koshan.

⁹ “Ōaitapa pataka'utinainao unao, aonaa ukasha'apauzin, mazan unao kapuraatanu'o udoronaa ii! Ōaitapa oiaiman kida wunao kabootan paparadan u'ati'i taapinpa'azoinaouz Jewnao nii, aonaa Jewnao mani ḡdayaun. Ḳnao baokopa Satan di'iti'o Ḳzaamatinpan.

¹⁰ Mana'a pa'i utaria'a naa aimakaan kida ai maonapa'o ni'oraz naa ubaiaapan. Uabata! Satan tiwaa-kidapan nii unao, utaraa-kidan ida'an ubii iki pidannao, na'iki ubaiainpan nii 10 kamoo. Pakawan pa'i umishida ḡgaru, atii uzowia'azoo-ka'o di'iti ḡdikin ii, na'iki ḡtaan nii kakupa-kinai uwinipa nii.

¹¹ “Puabatan an na'apam ḡkian, ukau'an puabata'a naa na'apam Doronai kian choochi-nao ati! Kanom ma'ozaka'o na'iki wazoota'o oia'o, aona'o nii ubaiaapan wuru'u itamautanuz mawaka-karu.”

Kaarita choochi ati'o

Pergamum ia'oraz

¹² Udauna'an ukian ḡ'ati, “Pusaada pukaaritan Angel ati, wuru'u awunuutapa'oraz choochi Pergamum ii:

“Dii wuru'u kuwaiz tawuru di'iki'ora'a taapa'oraz marii dimana'o, dya'utama'oraz udabaazi kida dimanainpan.

¹³ Ōaitapanii wuru'u unao mashaapa-kiziz, na'ia'o Satan naobanai-tinpan. Upu'u pakawan unao da'anpan ḡgaru na'iki aonaa umarina'atan umishidan ḡgaru, atii tawuru dono'o Antipas kakuwaapatinauzon dono ḡdau'u na'iki aonaa umarina'atan pamishidan ḡgaru, atii uzowiauzo-ka'o na'ii Satan naobanai-tinapa-kizi ii.

¹⁴ “Mazan kaina'a masakauda'u aimakaan aonaa ḡnaudapan usha'apatan: kaina'a pabi'i kida pidannao unao bii'i da'anpainao Balaam kakinaori; uruu dyuuda'oraz Balak sha'apata-kidan oia'o kida Israelitenao ati, ḡnikan ida'an wanyukunui kida taa-kariwaiz ba'oran tominkarunao ati, na'iki udyuudan ida'an Ḳkiaapaakan madoronaa-daun kapam.

¹⁵ Na'apa kapam kaina'a pabi'i kida pidannao ubii'i da'anpainao Nicolaitannao kaki-naori.

¹⁶ Aizii, utanawatina'a naa u'oian ai, mazan umatanawatinkan an, kadimana'o ni'i naa ḡwa'atin u'ida'ati, ḡmizaataaka'anan wunao tuma'a matanawatin-kainaouz. Ḳmizaataakan nii wuru ida'ana'a, marii dya'utama'oraz udabaazi dimanainpan, kodita'oraz ḡdako iki.

¹⁷ “Puabatan an na'apam ḡkian, ukau'an puabata'a naa na'apam Doronai kian choochi-nao ati! Kanom ma'ozaka'o na'iki wazoota'o oia'o, ḡtaan nii u'ati diza-kariwaiz manna.† Ḳtaan nii kapam ipai Ḳkawana'ati baraka'o kuba, na'a'o nii upaawa'a pa'ina'o uuai saadinpan. Aona'o nii ba'oran pidan aitanpanuz, soo wuru'u zaamata'o ni'oraz pa'an aitanpanuz.”

Kaarita choochi ati'o

Thyatira ia'oraz

* 2:6 Nicolaitannao: sha'apaapauzonao pana'antanpu'o aimakaan Tominkaru Paradan ai. † 2:17 diza-kariwaiz manna: uruu kotua'oraz Tominkaru tauzon papaa-kinaa nii papidanannao, Ḳkoditan dono'oraz Egypt iki.

¹⁸ Udauna'an ukian ò'ati, "Pusaada pukaaritan Angel ati, wuru'u awunuutapa'oraz choochi Thyatira ii:

"Dii wuru'u kuwaiz Tominkaru Dani di'iki'o, uruu tawuru'u pururu'ukappa'oraz uawun tikazi kawan, na'iki wizi'i'oraz ukidiba chipirari wizi'ii-kariwai kawan.

¹⁹ Òaitapa ipai kanom usha'apaapanii. Òaitapa pakawan utaapan umarainpaakan, umishidan ògaru, ukamunan-kidaakan u'atiaaka na'iki utuuda kasha'ora kida'o ubaiaapanii. Òaitapa powa'a zii usha'apatan kaimana'o kiwiitapa'o ai.

²⁰ "Mazan kaina'a òkowaada'azon aimaakan u'ati aona'o ònaudapan usha'apaapan: utaa pada zii wuru'u zun Jezebel kakinaopan unao. Oroo, mariidapa'oraz pakowaadapan Tominkaru paradan òpidanannao ati. Okakinaopan òpoitorunao pana'iti'o karikaonan, odyuudan ida'an òkiaapaakan madoronaa-daun, na'iki ònikan wanyukunui taakariwaiz ba'oran tominkarunao ati.

²¹ Òdyuudauzoni'i naa otanawatinan pa'oi'an ai, kotua'iki òzaudapan, mazan aonaa omuuda'azon pakaduz.

²² "Ukau'an, òkarinaadan nii oroo tuukii pabedin paawa'a, na'iki wuru'u ba'orantapainauz odau'u, òbaiaapa-kidan nii ì'ati kaziwa'o tuukii, mazan òmarina'atan an ipai wuru'u oii kida'oraz pasha'apaapan otuma, aona'o nii òbaiaapanuzu.

²³ Òzowian nii kapam ipai da'anpainao okakinaori kida, pidannao aitapa kizi ipai choochi kida kawana'ati ògaru wuru'u aitapa'oraz ipai pidannao nyukunuu na'iki òdi'itimpan. Òpataka'utan nii ipai pidannao wuru kida kawana'ati'i, oii kida'oraz òsha'apatan.

²⁴ "Mazan kaina'a ba'oran pidannao Thyatira ii, aonaa òda'anpan wuru'u oia'oraz kakinaorii, uruu wuru'u aitapa-kida-kariwaiz pabi'i kida'o pidannao ati, òdakotaniaz Satan kakinaori kida nii. Òkian u'ati, aona'o nii òtaan ba'oran kakinaorii u'ati,

²⁵ mazan dadara'a naa pa'i uzaamatinapa umishidan di'iti atii òkaawan.

²⁶ "Kanom ma'ozaka'o na'iki wazoota'o oia'o, na'iki taapa'o òdyuudanii usha'apatan atii amazada token di'iti, òtaan nii u'ati ma'ozaka-karu ukazowautapa-kinaa nii ipai amazada kawana'ati.

²⁷ Na'iki ukazowautapan nii òdyaun, ipai pama'ozakan ida'an, ukaraabi'ian òdyaun na'apa aimaakan toma-kariwai kubai òdi'o karaabi'ii-ka'o kawan duuza'u, na'apa òDaru taan kawan òma'ozakan òkazowautapa-kinaa nii.

²⁸ Na'iki òtaan nii u'ati wizi chaapi'iki'oraz utukapauzo-ka'o.

²⁹ "Puabatan an na'apam òkian, ukau'an puabata'a naa na'apam Doronai kian choochinao ati!"

3

Kaarita choochi ati'o

Sardis ia'oraz

¹ Udauna'an ukian ò'ati, "Pusaada pukaaritan Angel ati wuru'u awunuutapa'oraz choochi Sardis ii:

"Dii wuru'u kuwaiz tawuru di'iki'ora'a kazowautapa'oraz 7 doronainao Tominkaru kanaapu iainauz, na'iki zaamatapa'oraz 7 wizinao paka'u ida'a.

"Òaitapa ipai kanom usha'apaapanii. Òaitapa kakupa'o kawanu'o utukapa-ka'o padamata, umawakan pu'a'a naa.

² Ukau'an upokoda'a naa, na'iki uma'ozakada'a naa wuru'u kaina'a sodi'oraz zii u'ida'a umawakan aia'a naa manawun. Usha'apanum kau'an òaitapa usha'apatanii kidaz aona'o zii uturuan òTominkarun ati.

³ Unyukunuitapa ukau'an na'apam da'i utominapa-kidauzo-ka'o uabatauzoniaz dau'u. Uizo'atizu, na'iki utanawatina'a naa u'oi'an ai. Umapakodakan an, òwa'atin nii u'ida'ati koidimiki kawan, na'iki aona'o nii uaitapan na'apainim nii òkaawan.

⁴ Mazan kaina'a masakauda'u pidannao ubii'i Sardis ii aona'o òkaniriban pakamichan. Ìchi'ikapan nii òtuma, òkaiwadan nii baraka'o kamicha, usha'apanum kau'an kaiman òmashaapan uaiapa-ka'o kawana'ati.

⁵ Kanom ma'ozaka'o na'iki wazoota'o oia'o, kaiwada-kida-ka'o nii u'ati baraka'o kamicha, na'iki aona'o nii òmainabatan u'uu wuru di'iki'i kakupa-karu kaaritannaaz;* òkowaadan nii òDaru na'iki Angelnao kanaapu'u, uruu òda'anpiki.

⁶ "Puabatan an na'apam òkian, ukau'an puabata'a naa na'apam Doronai kian choochinao ati!"

* 3:5 kakupa-karu kaaritanna: Tominkaru pidannannao uu saada-kizinao, òmashaapan nii Tominkaru tuma karikaonan.

Kaarita choochi ati'o Philadelphia ia'oraz

7 Udauna'an ukian ð'ati, "Pusaada pukaaritan Angel ati wuru'u awunuutapa'oraz choochi Philadelphia ii:

"Dii wuru'u kuwaiz tawuru di'iki'ora'a kaimana'oraz na'iki mishi'oraz ukuwaa. Uruu wuru'u zaamatapa'oraz David keyan. Na'apainim uda'atan an paniinom, aonaa turuu pidan taratan; na'iki utaratan dono paniinom, aonaa turuu pidan da'atanuzu.

8 "Ōaitapa ipai kanom usha'apaapanii. Utukapa! Kaina'a ōmuudan ukanaapu'u da'atinpa'o paniinom, aona'o turuu pidan taratan. Ōaitapa kaina'a masakauda'u uma'ozakan na'iki upu'u zii mazan utaapan ōkakinaori na'iki aonaa umarina'atan ōgaru.

9 Na'iki utukapa, wunaou'u zaamatinpainaouz Satan di'iti, inaou mariidinauzonao, taapinpa'azoinaouz kapam Jewnao nii, aonaa Jewnao mani idyaun. Ōdapadan nii idyaun u'ida'ati idawuka kizi u'ati ukanaapu ikinapu ukidiba dazaba'a, na'iki itaitapan nii ōmarainpan unao.

10 Utaapan idi ōkakinaori, utuudan ida'an ipai kasha'ora kida'o ubaiaapaniaz, ōkazanaatan nii unao kichana'iki-kii kida'o ai, kaawa'azo'oraz naa imi'i baara ati tiwaa-kidapa'azo'oraz naa ipai pidannaou da'a' imi'i baara'a.

11 "Kadimana'o ni'i naa ōwa'atin. Dadara pa'i uzaamatapa kaina'a'oraz u'ida'a, aonaa utaapada'ana'a pidan koidapan u'ai wuru'u uwinipaz ōtaa'azooniaz.

12 Kanom ma'ozaka'o na'iki wazoota'o oia'o ōtoman nii uruu na'apa ma'ozaka'o tooro kadishitapa'oraz Tominkaru Dapu ia'oraz kawan, aona'o nii na'apainim ukoditan unazo iki. Ōsaadan nii umuna'a ōTominkarun uu, na'iki dono'i ōTominkarun idiwauz uu, wuru'u pa'ina'oraz Jerusalem, wa'ati'o ni'oraz aokazi iki ōTominkarun di'iki. Ōsaadan nii kapam umuna'a pa'ina'oraz ō'uu.

13 "Puabatan an na'apam ōkian, ukau'an puabata'a naa na'apam Doronai kian choochi-nao ati!"

*Kaarita choochi ati'o**Laodicea ia'oraz*

14 Udauna'an ukian ð'ati, "Pusaada pukaaritan Angel ati wuru'u awunuutapa'oraz choochi Laodicea ii:

"Dii wuru'u kuwaiz Amen[†] di'iki'oraz, uruu kaimana'o pidan, mishi'o ukuwaa Tominkaru daua'o, uruu ida'ana'o Tominkaru toman ipai aimaakan.

15 "Ōaitapa ipai kanom usha'apaapanii. Ōaitapa aonaa uwadidin oo uwiichan. Ōaipan unao bauda'apa'o ida'a oo ba'oran di'ii mani padamata!

16 Mazan uwiichan idi masakauda'u sodi karikaonan, na'iki aonaa uwadidin oo uwiichan, ōporikadan nii unao ōdako nazo iki.

17 Usha'apanun kau'an ukian, 'Ōgaru kasha'apauzi'o manawun, ipai kanom ōaiapanii kaina'a ō'ida'a, aona'a naa kanom ōaipan powa'a.' Mazan aonaa uaitapan unao pataka'utinainao na'iki aonaa aimaakan nii u'ida'a, unao masha'apauzi'o, ishaawun na'iki makamichanu'o.

18 Ōkakinaotan unao ukau'an, utorii gold ð'ai kaimana'oraz naa usaabaa-kaou tikazi idi, ukasha'apauz kizi. Utorii kapam baraka'o kamicha ukamichan nii, udiza kizi wuru'u kakiba'azonna'oraz umakamichanun. Utorii kapam kasarai uzichii-kinaa nii uawun kida utukapa kizi kaiman.

19 "Ipai ōkakinaotan na'iki ōpataka'utan ōmarainapaniinao. Ōaipan idi iizo'atin ōparadan pa'an, ukau'an mishi'i naa pa'i umarina'ata u'oian.

20 Dii ōgaru'u, ōkadishitapan paniinom ida'a, ōdau-daupanuz; na'ia'oram pidan abatan an ōparadan na'iki da'ata'o paniinom, ōmorotan nii u'idi'iti na'iki ōaroonan nii utuma.

21 "Kanom ma'ozaka'o na'iki wazoota'o oia'o, ōtaapadan nii usakanatan ōtuma ōtaba ida'a, na'apa ōwazootan kawan oia'o na'iki ōsakanatan kawan ōDarutuma utaba di'ii.

22 "Puabatan an na'apam ōkian, ukau'an puabata'a naa na'apam Doronai kian choochi-nao ati!"

4*Taain-karu Tominkaru ati aokazi ii aida-kida-kaou*

1 Uruu dauna'an ōtukapa aokazi ii paniinom da'atinpa'o! Na'iki ōabatan tawuru'u kiwiini'oraz uparadauzon da'i ð'ati, diiwa'o kuwudii aran kawanu'oraz da'i uparadan. Ukian, "Puwa'ati da'ati'i, ōaida kizi pu'ati kanoma'o nii sha'apa diina'iti'i."

[†] 3:14 Amen: Jesus dakotan paugaru 'Amen' nii.

² Sariapa Tominkaru Doronaa kazowautan õgaru. Ôtukapa aokazi ii umanawunu'oraz manawun tabai,* kaina'a pidan sakanatapan upaawa'a!†

³ Pidan sakanatapa'oraz upaawa'a aidinpan kanada na'apa jasper na'iki carnelian kawan, na'iki kaina'a kiwari!‡ awauta uawautapan wuru'u umanawunu'oraz manawun tabai, na'apa uaidinpan emerald kawan.§

⁴ Kaina'a ba'orainao, 24 manawun kida'o tabainao, awauta ïawutapan wuru'u bouda'apa'oraz umanawunu'oraz manawun tabai. Na'iki wuru ida'a'a umanawun kida'oraz tabainao, kaina'a 24 kazowautapainao* sakanatapan, ïkaiwadapanii baraka'o kamicha kida, na'iki king kowam kida, gold idi'o utoma-ka'o.

⁵ Na'iki umanawunu'oraz manawun tabai di'iki, toroanaru turuinan na'iki kan-kan-ka'o. Na'iki umanawunu'oraz manawun tabai kanaapu'u 7 lamp kida maodapan. Ìnao wuru'u 7 doronainao Tominkaru di'ikiinaouz.

⁶ Na'a kapam umanawunu'oraz manawun tabai kanaapu'u, paran kawanu'o, ikoda glass taidada, na'iki kanuunu'o crystal† kawan.

Na'iki awauta wuru'u umanawunu'oraz manawun tabai daba'a antanapu kida, kaina'a 4 kakupa'o aimakaanao kida, kaina'a ïawun pananaa an kida, ïkanaapu ikinapu na'iki ïbarau ikinapu.

⁷ Bouda'apa aimakaan aidinpan na'apa lion‡ kawan; ba'oran aidinpan na'apa tapi'iza kazoti kawan; ba'oran aidinpan pidan awun baara kawanu'o uawun baara; na'iki ba'oran aidinpan na'apa udaru'o kokoï zuutapa'o kawan.

⁸ Ipai wuru'u 4 kakupa'oraz aimakaan kida, kaina'a 6 ïkutuba kida, ipai ïkutuba ida'a kaina'a ïawun kida upaawa iki na'iki uwaranu iki kida. Ipai kamoo na'iki maruta'o karikaonan ïkunuitinauzon kaikapa'a:

“Kaimana'o, kaimana'o, kaimana'o

Naobanai Tominkaru umanawunu'oraz,
uruu na'auzoz amazada toma-ka'o ua'ii,
atii kai, na'iki karikaonanu'o nii una'an.”

⁹ Na'apainim 4 kakupa'oraz aimakaanao kunuuan kunui kida, ïkonaukii-kidan, na'iki ïkowaadan pataapan uruu umanawunu'o nii. Na'iki kaiman ïkian wuru ati'ï Sakanatapa'oraz umanawunu'oraz manawun tabai ida'a, uruu wuru'u kakupa'oraz karikaonan na'iki karikaonan.

¹⁰ Uruu dono wuru'u 24 kazowautapainao, ipai ïwashatinan wuru kanaapu'a'a sakanatapa'oraz umanawunu'oraz manawun tabai ida'a, ïmanawuntapan uruu kakupa'oraz karikaonan na'iki karikaonan. Ipai ïtaan pakowam king kowam kaduz kida wuru kanaapu ati'ï, umanawunu'oraz manawun tabai. ïkunuuan naa kaikapa'a:

¹¹ “WaNaobanaa Tominkaru!

Soo pugaru konaunama'o,
umanawunu'o,
na'iki ma'ozaka'o karikaonan,
usha'apanum kau'an putomanii
ipai aimakaan.
Puaipan ati'o ïtominan na'iki ïkakupun.”

5

Kaznizo-dani zaamatan scroll† Tominkaru di'iki.*

¹ Uruu dauna'an õtukapa wuru'u Sakanatapa'oraz umanawunu'oraz manawun tabai ida'a, uzaamatapan scroll padiwa'ora antanpu'o paka'u idi. Ipai saada-kariwai kida kaina'a ubarau an na'iki unazo ikinapu, na'iki kaina'a 7 usakibadapa-kinao kida umuna'an.

² Na'iki õtukapa umanawunu'o Angel, na'iki õabata ukian diiwa'o ida'an. “Kanom kaimana'o manawun, turua'o uso'otan wuru'u scroll sakibadapa-kinao kidaz, na'iki uda'atanuzu?”

* **4:2** *umanawunu'oraz manawun tabai*: Tominkaru taba wuru'u, udakota-ka'o 'throne' kii English ida'an. † **4:2**

Wuru'u pidan sakanatapa'oraz umanawunu'oraz manawun tabai ida'a, uruu Tominkaru. Putukapa verse 11. ‡ **4:3**

kiwari'ï: oo kuwari'ï; English ida'an udakota-ka'o rainbow. § **4:3** *jasper, carnelian na'iki emerald*: kawinipinaa kida'o kuba, kanuunu'o, mazan wuzua'o oo ko'ori'o kapam. * **4:4** *kazowautapainao*: umanawuniinao, foomaanna

kawanu'o. † **4:6** *crystal*: kawinipina'o kuba, kanuunu'o. ‡ **4:7** *lion*: udaru'o baudokoru. * **5: Kaznizo-dani**:

Putukapa John 1:29 ida'a. † **5: scroll**: Putukapa kaarita token ii, *Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ï*.

³ Mazan aonaa bauda'apa aokazi iki'o, oo imi'i baara iki'o, oo imi'i waranu iki'o turuan pada'atan scroll, oo tukapan unazo ia'o.

⁴ Uru'u naa ōzaadan tuukii, usha'apanum kau'an aonaa kanom ikoda-kaao kaimana'o nii turua'o uda'atan scroll, oo utukapan unazo ia'o saada-kariwai.

⁵ Upu'u bauda'apa kazowautapainao bii iki'o kian ō'ati, “Mana'a puzaada'ana'a. Putukapa! Wuru'u dakota-kariwaiž umanawunu'o Lion nii, Judah takaan-daunuz, na'iki uruu kapam David takaan-daun, uruu wazoota'oraz oia'o, na'iki turuu uso'otan 7 sakibadapa-kariwai scroll di'iki, na'iki uda'atanuzu.”

⁶ Udauna'an ōtukapa Kaznizo-dani kadishitapan maonapa umanawunu'oraz manawun tabai dazaba'a wunao sakodaitapaniaz 4 kakupa'o aimakannao, na'iki kazowautapainao. Wuru'u Kaznizo-daniz zowiauzo-kariwai kawano'u uaidinpan. Kaina'a 7 u'ozoo kida na'iki 7 uawun kida. İnao tawuru'u 7 doronainao Tominkaru di'ikiinaouz, dyuudauzo-kariwainaoz ipai amazada kawana'ati da'ati'i imi'i baara ati.

⁷ Kaznizo-dani makon uzaamatan scroll Sakanatapa'o umanawunu'oraz manawun tabai ida'a'o di'iki, udiwa'ora antanpu'o uka'u di'iki.

⁸ Uzaamatan dauna'ana'a naazu uru'u naa wuru'u 4 kakupa'oraz aimakannao na'iki 24 kazowautapainao, ipai İwashatinan wuru kanaapu iti'i Kaznizo-daniz. İpai İzaamatapan shamoro[‡] kida na'iki boon kida gold idi'o utoma-kaao paida'o shanaribai idi, uruu wuru'u Tominkaru pidannao toriinpan kidaz.

⁹ Udauna'an İkunuuwan pa'ina'o kunui:

“Pugaru kaimana'o,
puturuuda mishi puzaamatan scroll,
na'iki puso'otan usakibadapa-kinao kida.

Usha'apanum kau'an pugaru
zowiauzo-kariwai.
Pumawakan ida'an,
pukazannaatan pidannao Tominkaru ati
ipai amazada kida di'iki,
ipai wiizai kida di'iki,
ipai bakadun kida İparadan,
na'iki ipai pana'a kida'o pidannao.

Aizii ipai İtaainan Tominkaru ati.

¹⁰ Putoman İdyaun Faadaanao nii pa'idiwaru,
taainainao nii Tominkaru ati.

Na'iki İnaou'u nii kazowautapa
da'a'a imi'i baara'a.”

¹¹ Uruu dauna'an koshan ōawunuupan, ōtukapa angelnao, iriba'o manawun İdyaun aonaa İaita-kaao kawana'ati, awauta İkadishitapan İzikonuitapan wuru'u umanawunu'oraz tabai, 4 kakupa'oraz aimakannao na'iki wuru'u 24 kazowautapainao kidaz.

¹² Na'iki ōabata angelnao kunuipan naa diiwa'o ida'an. Kaikapa'a İkunuu'u:

“Wuru'u Kaznizo-dani zowiauzo-kariwaiž,
kaimana'o uruu.

Marii kizi mishi ukonaukii-kida-kaao
umanawunun idi,
ukasha'apauzin idi,
uaitapaaban idi, uma'ozakan idi,
ukamarainapanun idi,
ukanadan idi,
na'iki turuu kizi kaiman
kii-karu u'ati.”

¹³ Uruu dauna'an aka ōabatan ipai aimakaan kida kunuipan, aokazi ia'o, imi'i baara'a'o, imi'i waranu ia'o na'iki paran baoko ia'o, na'iki ipai aimakannao mashaapainao ipai amazada kawana'ati. İpai İkunuiapan kaikapa'a:

“Wuru'ati'i Sakanatapa'oraz umanawunu'oraz manawun tabai ida'a,
na'iki wuru'ati'i Kaznizo-daniz.

Marii kizi turuu kaiman kii-karu İ'ati, na'iki İmarainapa-kaao.

Marii kizi kakuwaapa-karu İmanawunun na'iki İma'ozakan dau'u,
karikaonan na'iki karikaonan.”

[‡] 5:8 *shamoro*: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

14 Wuru'u 4 kakupa'oraz aimakannao kian "Amen!" Uruu'u naa kazowautapainao washatina'akan naa paawun baara ukinapu imi'i baara iti, itaainan naa Tominkaru ati na'iki Kaznizo-dani ati.

6

Kaznizo-dani so'otan sakibadapa-kariwai kida scroll di'iki

¹ Ōawunuutapan pu'u Kaznizo-dani so'otan kiwiitapa'o scroll* sakibadapa-kinao. Ōabata bauda'apa, 4 kakupa'o aimakannao bii iki, parada-karu turuinan diiwa toroanaru kawan. Ukian, "Da'ati'i!"

² Ōawunuupa'akan, na'ii ōtukapa baraka'o kawaro. Kaina'a zaidapa'o ubarau'u, kabairi'o, na'iki ōtukapa kowamai taa-ka'o u'ati, king kowam kaduz idi. Uruu umakon naa umiza-ataakapaanan, ipai uzowian mizaataakapainao patuma, ipai utarubanao kaakinpan u'ati, uruu ukau'an ma'ozaka'o nii manawun i'ai.

³ Uruu dauna'an Kaznizo-dani so'otan 2nd sakibadapa-kariwai scroll di'iki. Ōabata koshan ba'oran kakupa'o aimakannao bii iki'o kian, "Da'ati'i!"

⁴ Ba'oran kawaro aidina'akan, wuza'o pa'an. Kaina'a zaidapa'o ubarau'u, taa-ka'o ma'ozaka-kinai u'ati, umizaataaka-kida-kinai nii imi'i baara'a pidannao pa'atiaka, na'apa'o ida'an kizi i'mawakan. Uruu idi udaru'o marii taa-ka'o u'ati, mizaataaka-kinai marii, dya'utama'o udabaazi kida dimanainpan.

⁵ Udauna'an Kaznizo-dani so'otan 3rd sakibadapa-kariwai scroll di'iki. Ōabata koshan ba'oran kakupa'o aimakannao bii iki'o kian, "Da'ati'i!" Ōawunuupan, na'ii ōtukapa podidi'o kawaro. Kaina'a zaidapa'o ubarau'u, uzaamatapa dya'utam kimisha'o aitaaribanaa paka'u ida'a.

⁶ Na'iki ōabata parada-karu wunao bii iki'o kawanu'u 4 kakupa'o aimakannao. Kaikapa'a kii-karu'u: "Bauda'apa'o kamoo pidan kaudinan winipinaa ida'an turuu utorian soo bauda'apa kilogram poroom, oo turuu utorian soo idikinauda'u kilogram barley. Mazan aonaa pa'i pudokooda'ana'a olive oil na'iki wine winipinaa."[†]

⁷ Udauna'an Kaznizo-dani so'otan 4th sakibadapa-kariwai scroll di'iki. Ōabata koshan ba'oran kakupa'o aimakannao bii iki'o kian, "Da'ati'i!"

⁸ Ōawunuupan, na'ii ōtukapa kidai'o kawaro. Kaina'a zaidapa'o ubarau'u, u'uu Mawaka-karu, na'iki kaina'a Mawakainao Wiizi da'anpan uruu. Ipai i'nao ati ma'ozaka-karu taa-ka'o i'zowii-kinai nii 1/4 pidannao da'a'a imi'i baara'a. Wuru kida idi'o nii pidannao mawakanu'u: mizaataaka-karu idi, zamazi-karu idi, karinaa-karu bakadun kida rinai idi, na'iki kichana'iki-kii kida'o aimakannao zowian nii i'dyaun.

⁹ Udauna'an Kaznizo-dani so'otan 5th sakibadapa-kariwai scroll di'iki, na'ii ōtukapa altar dzaba'a, pidannao doronaa kida, zowiauzo-kariwainaoz i'mishidan idi manawun Tominkaru Paradan na'iki i'mamashaada'azookan idi pakakuwaapan udau'u.

¹⁰ Diiwa'o ida'an i'kian, "Umanawunu'o Naobanai, kaimana'o na'iki mishi'o! Mana'a naa puzaudapa'ana'a powa'a! Kai'i naa pupataka'uta wunaou'u imi'i baara ainoaz zowiauzonaouz waunao, pukaanaata'a naa waunao."

¹¹ Uruu dauna'an ipai i'kawana'ati baraka za'aba'i kida'o kamicha taa-ka'o i'ati. Udauna'an i'dyuuda-ka'o i'sookapa'anan masakauda'u, atii ba'oran mishidainao, kaudinainaoz Jesus ati, zowii-ka'o na'apa i'nao zowii-ka'o kawan, i'aita-ka'o kawana'ati.

¹² Uruu dauna'an ōtukapa Kaznizo-dani so'otan 6th sakibadapa-kariwai scroll di'iki. Na'iki ōtukapa imi'i nakainan ma'ozaka'o ida'an, na'iki kamoo marutan podidi'o kamicha kawan, na'iki kauzu tukapa-ka'o wuza na'apa izai kawan.

¹³ Wiizi kida waotan imi'i baara ati na'apa ma'ozaka'o awaru waota-kidan kawan pa'ishizo'o akai kida pakadunaa di'iki.

¹⁴ Aokazi papidinan na'apa scroll kawan, na'iki umainaabatanan. Midukuo kida na'iki imi'i baara paran ii kida'o, ipai'o nii i'zikada-ka'o pawii'i iki kida.

¹⁵ Uruu idi ipai kingnao da'a'a imi'i baara'a, ipai kazowautapainao na'iki ipai soldyaanao zowaanaano, na'iki kapuraataniinao na'iki ma'ozakainao na'iki ipai poitoruinao na'iki aonaa poitoruinao mani, ipai'o nii i'dizinan udaru'o kuba uun nazo ii kida na'iki kuba tuu'uz kida oroda an midukuo ii.

¹⁶ Diiwa'o ida'an i'kian midukuo kida na'iki kuba kida ati, "Uwaota wa'ida'ati udiza kizi waunao Sakanatapa'o umanawunu'oraz manawun tabai ida'a'o ai, na'iki Kaznizo-dani pataka'utan ai waunao.

* 6:1 scroll: kaarita katoridau'u upapidapa-ka'o oo soolaa-kariwai madai kaiwauzo-kariwai saadapa-kizai nii. Panaadon da'i kaina'a usakibadapa-kinao kida, panaadon da'i bauda'apa oo iriba umuna an kida, maabaiba kawanu'o usakadan idi. † 6:6 Zamazi dono, kawinipinaa wanyukunui sellii-ka'o.

¹⁷ Uruu kichana'iki-kii kida'o pataka'utin-karu kamoo kaawan naa wuru'u: kanoma'o nii tuudazu?"

7

144,000 Israelitena'o kainaabata-ka'o Tominkaru ati

¹ Uruu dauna'an otukapa 4 angelnao kadishitapan 4 imi'i baara shakaru kida di'ii, iẓaamatapan awaru kida, aonaa kizi awaru nii imi'i baara'a oo paran ii oo atamun baawu an.

² Udauna'an otukapa ba'oran angel wa'atin waoko iki, una'akapa kakupa'o Tominkaru kinaariba. Uparadan diiwa'o ida'an wunao ati'i 4 angelnaouz, utaan ma'ozaka-karu i'ati, ipataka'uu-kinaa nii imi'i baara na'iki paran.

³ Angel kian i'ati, "Aonaa zii ukaziwa'ana'a imi'i baara, paran oo atamun kida atii wakainaabatan dauna'an zii waTominkarun pidanannao, itawu kida ida'a."

⁴ Aizii wuru'u Tominkaru pidanannao kainaabata-kariwainaoz pataawu kida ida'a kowaada-ka'o o'ati iiriban 144,000. Inao wuru'u 12 Israel takaan-daunnao tonaazinaa bii iki'oraz iẓaamata-ka'o.

⁵⁻⁸ 12,000 zaamata-ka'o bauda'apa'o tonaazinaa kida di'iki, wunao kida di'iki'i: Judah, Reuben, Gad, Asher, Naphtali, Manasseh, Simeon, Levi, Issachar, Zebulun, Joseph, na'iki Benjamin di'iki.

Iriba'o pidannao baokopatinpan

⁹ Uruu dauna'an otukapa iriba'o manawun pidannao baokopatinpan aona'o turuu iaita-ka'o! Kaawainaoz na'ati wa'atin ipai bakadun wiizai kida di'iki, na'iki ipai bakadun idokozu-daunnao tonaazinaa kida di'iki, na'iki ipai bakadun imada kida di'iki, na'iki ipai bakadun iparadan kida di'iki. Na'a ikadishitapan umanawunu'oraz manawun tabai na'iki Kaznizo-dani kanaapu'u. Ikaiwadapa dawuu za'aba'i kida'o kamicha baraka'o, na'iki iẓaamatapa pokoridi anaba kawan kida'o paka'u kida ida'a.

¹⁰ Diiwa'o ida'an ikian,

"Pugaru waTominkarun na'iki

Kaznizo-dani kazannaata'oraz waunao.

Pugaru sakanatapa'oraz umanawunu'o manawun tabai ida'a."

¹¹ Ipai daunuuda'u angelnao kadishitan, awauta izikonuitapan wuru'u umanawunu'oraz manawun tabai, ipai kazowautapainao, na'iki 4 kakupa'o aimakannao. Uruu dauna'an ipai iwashatinan, iawun baara kida apowa iti wuru kanaapu ati'i umanawunu'oraz manawun tabai, na'iki itaainan naa Tominkaru ati.

¹² Ikian,

"Amen!

Marii kizi Tominkaru konaukii-kida-ka'o

umanawunun idi,

na'iki uaitapaaban idi,

na'iki ukaimanan idi;

marii kizi umarainapa-ka'o

unaobanain idi,

na'iki uma'ozakan idi

karikaonan na'iki karikaonan!

Amen!"

¹³ Udauna'an bauda'apa kazowautapainao bii iki'o pishaan oġaru. Ukian, "Kanom kaduz-nao wuru'u pidannaouz kaiwadapainaoz baraka'o kamicha za'aba'i kida? Na'iki'oram iwa'atin?"

¹⁴ "Onaobanaa, aonaa oaitapan, soo pugaru pa'an aitapa," oġian u'ati.

Uruu dauna'an ukian o'ati, "Ipai wunao'u dobatainao'u naa kichana'iki-kii kida'o aimakan kida baiaapa-kariwai. Ipai'ora'a naa ichikaan pakamichan za'aba'i kida baraka, Kaznizo-dani izain idi.

¹⁵ Uruu idi ikadishitapan Tominkaru taba kanaapu'u kaudinainao nii u'ati uwiizi ii ipai kamoo na'iki maruta'o; na'iki wuru'u Sakanatapa'oraz umanawunu'o manawun tabai ida'a una'aunon ni'i naa ituma utaapan idyaun.

¹⁶ Aonaa na'apainim nii iẓamaziiizon oo iẓaamadakon, aonaa na'apainim nii iẓaiaapan kamoo wiichan powa'a,

¹⁷ Usha'apanum kau'an, Kaznizo-dani mashaapa'oraz maonapa umanawunu'oraz manawun tabai dazaba'a, utaapan nii idyaun na'apa kaznizo taapa-ka'o kawan, una'akan nii idyaun nunudapa'o wunu di'iti, taa'oraz kakupa-kinai. Na'iki Tominkaru inoan nii kapam iawun uu kida ipai iawun iki."

8

Kaznizo-dani so'otan 7th sakibadapa-kariwai scroll di'iki*

¹ Kaznizo-dani so'otan dono wuru'u 7th sakibadapa-kariwaiz scroll di'iki, sariapa amazada mashaadina'akan mashaa aokazi ii, ikoda mani pazikon an hour.

² Udauna'an otukapa 7 angelnao kadishitapan na'a Tominkaru kanaapu'u, na'iki taa-kaoo ikawana'ati, bauda'apa kida kuwudii.

³ Ba'oran angel kaawan ukadishitan maonapa altar dazaba'a, uzaamatapanii shanaribai kinnaa gold idi'o utoma-kaoo. Diri'i kaduunu'o aimaakan kida taa-kaoo shanaribai nii u'ati, ukawaodan nii Tominkaru ati upidanannao toriinpan tuma, na'iki umuudan naazu altar, gold idi'oraz utoma-kaoo paawa ii, wuru'u umanawunu'oraz manawun tabai kanaapu ia'oraz.

⁴ Angel zaamatapaniaz shanaribai ka'awapa'o shan makon doko iti Tominkaru di'iti, Tominkaru pidannannao toriinpan kida tuma.

⁵ Uruu dauna'an angel paidadan shanaribai kinnaa wizi'i'o tikazi tiriizi idi altar paawa iki, udauna'an ukaboota'akan naazu imi'i baara iti, sariapa na'ii kan-kan-kia'o na'iki toroanaru turuinan, na'iki imi'i nakainan ma'ozaka'o ida'an.

7 kuwudiinao

⁶ Wur'u 7 angelnao zaamatapainaoz pakawana'ati kuwudii kida minziiwan naa ipoota'azon naa kidaz.

⁷ Kiwiitapa'o angel pootan pakuwuda, sariapa dadara kida'o wunu, kuba kawan, na'iki tikazi, izai tuma'o waotan imi'i baara ati. Uruu idi 1/3 imi'i baara ka'awan, na'iki ipai atamun na'iki pinidi na'a kida'o ka'awan.

⁸ Udauna'an ba'oran angel pootan pakuwuda, sariapa aimaakan udaru'o midukuo ka'awapa'o kawanu'u, kaboota-kaoo paran baoko iti. Uruu idi 1/3 paran baoko tanawatinan izai nii,

⁹ na'iki ipai mashaapainao na'a ubaoko'o mawakan, na'iki kanawa tuu'uz kida na'a'o, ipai imainaabata-kaoo.

¹⁰ Udauna'an 3rd angel pootan pakuwuda. Sariapa udaru'o na'iki kanada'o wizi waotan doko iki, wa'ozinao na'iki wunu nunudapan di'iti.

¹¹ Wizi uu "Kibia'o Manawun," uruu idi 1/3 ukibiidan wa'ozinao na'iki wunu nunudapakizi kida, na'iki iriba pidannao mawakan ituzan idi wuru'u wunu kibia'oraz manawun.

¹² Udauna'an 4th angel pootan pakuwuda. Sariapa 1/3 kamoo, kauzu, na'iki wiizinao zowita-kaoo, uruu idi 1/3 kida ikanadan makada-kaoo. Na'iki 1/3 bauda'apa kamoo ida'a, aonaa ukanadan; na'iki na'apa kapam 1/3 bauda'apa'o maruta'o ida'a, aonaa ukanadan.

¹³ Uruu dauna'an dawunuupan, otukapa udaru'o kokoi zuutapa'o doko ii. Ukian diiwa'o ida'an, "Kasha'ora'o nii! Kasha'ora'o nii! Kasha'ora'o nii manawun sha'apan ipai pidannao ati mashaapainaoz da'a'a imi'i baara'a, wuru poota-kaoo dono'o idikinauda'u'oraz kuwudiinao, idikinauda'u'o angelnao pootan ni'oraz!"

9

¹ Udauna'an 5th angel pootan pakuwuda, otukapa wizi waotauzoz doko iki imi'i baara ati, na'iki key taa-kaoo u'ati, ka'unaru aona'oraz utokon nii keyannaa.

² Wizi da'atan dono wuru'u ka'unaru aona'oraz utokon nii, kishana'o koditan bodo'okappan, na'apa tuubaru'o tikazi ka'awapa'o shan kawan. Uruu idi udikinidan kamoo, na'iki maruta utaapan amazada.

³ Aonaa masakauda'u mani manorunao koditan tikazi shan di'iki imi'i baara ati, na'iki ima'ozakan taa-kaoo na'apa kankoorun ma'ozakan kawan.

⁴ Aonaa itaapada-kaoo ikaziwan pinidi oo atamun kida oo sha'apa'oram paoribai, mazan turuu ikaziwan pidannao pa'an, aona'oraz Tominkaru kinaariba nii itawu kida ida'a.

⁵ Wur'u manorunaouz aonaa itaapada-kaoo izowian pidannao sariapa, mazan ibaiatin-kidan nii idyaun baka'iauda'u kauzu. Wur'u kaziwanu'u ichiianiaz na'apa kankoorun chiinii kawan.

⁶ Uruu dono pidannao aipan nii padamata pamawakan, mazan aona'o nii imawakan; iaipan pamawakan, mazan aonaa imawakan.

⁷ Wur'u manorunaouz aidinpan na'apa kawaronao kawan minziiwapa'oraz naa mizaataakapa-karu dau'ati; izowau paawa'a kida kaina'a ikaiwadapan kowamai kawanu'o Gold idi'o utoma-kaoo, na'iki iawan baara kida aidinpan na'apa pidan awun baara kawan.

* 8: scroll: kaarita katoridau'u upapidapa-kaoo oo soolaa-kariwai madai kaiwauzo-kariwai saadapa-kizai nii. Panaadon da'i kaina'a usakibadapa-kinoo kida, panaadon da'i bauda'apa oo iriba umuna an kida, maabaiba kawanu'o usakadan idi.

⁸ Īzowaud kida dawuan na'apa zun zowaud kawan, ĩudako kida na'apa lion dako kida kawan.

⁹ Kaina'a ĩdokori'i dikiniribanaa kida chipirari idi'o kawanu'o, na'iki ĩkutuba aran kida tururukadappan na'apa tawuru kawanu'u iriba'oraz kawaronao kozootapainaoz chariot* kida mizaataakapa-kizai iti'o kawan.

¹⁰ Kaina'a ĩdyuo kida ida'a ĩchiimikitin-kinaa na'apa kankoorun kawan, na'iki uruu idi'o wuru'u ĩkaziwaanuz pidannao ĩbaiatin-kidan nii ĩdyaun baka'iauda'u kauzu.

¹¹ Kaina'a ĩnaobanaa king kazowautapa'o ĩdyaun, Hebrew ida'an u'uu dakota-kaao Abaddon, na'iki Greek ida'an u'uu dakota-kaao Apollyon, ("Pataka'utauzo" kia'o wuru'u). Uruu angel awunuutapa'oraz ka'unaru aona'oraz utokon nii.

¹² Wur'u di'ora'a, kiwiitapa'o kasha'ora-karu baiaapa-kariwaiz kaiwainpa'aka'oraz naa shaabatapan naa wuru'u, kaina'iki dya'utama'a naa kasha'ora-karu kida kaiwainpa'o nii zii.

¹³ Uruu dauna'an 6th angel pootan pakuwuda. Ōabata parada-karu wa'atin 4 altar shakaru kida di'iki, gold idi'oraz utoma-kaao, Tominkaru kanaapu ia'oraz.

¹⁴ Parada-karu kian angel ati, "Pumuuda wuru'u 4 angelnao dodotapa-kariwainaoz udaru'o wa'ozi Euphrates dazaba ia'oraz!"

¹⁵ Uruu 4 angelnao taapa-kaao minziwapa'a naa; wuru kamoo dau'ati'i aita-kariwaiz naa, uruu dono ĩzowan nii 1/3 pidannao.

¹⁶ Soldyaanao zaidapainaoz kawaronao, ōabata ĩdiri'in kowaada-kaao 200,000,000 ĩdyaun.

¹⁷ Kaikapa'o wuru'u ōtukapan kawaronao na'iki zaidapainaoz ĩbarau'u kida: wunaou'u zaidapainaoz, kaina'a ĩkaiwadapan padokori'i dikiniribanaa kida, ĩaidinpan wuza tikazi kawan, blue sapphire[†] kawan, na'iki yellow sulfur[‡] kawan. Kawaronao zowau kida aidinpan na'apa lionnao zowau kawan kida, na'iki ĩdako kida di'iki kodita tikazi, kashana'o na'iki pizo-pizowa'o sulfur.

¹⁸ Na'iki 1/3 pidannao zowii-kaao da'a'a imi'i baara'a, wuru idi'i idikinauda'u'oraz pataka'utin-kinai kida: tikazi, kashana'o na'iki pizo-pizowa'o sulfur kodita'oraz kida kawaronao dako iki.

¹⁹ Wur'u kawaronaoz ĩma'ozakan taa-kaao uruu dono ĩdako na'iki ĩdyuo kida ida'a'o, uruu kida idi'o wuru'u ĩkaziwaanuz pidannao. ĩdyuo kida kazowau'o na'apa kowazaz zowau kawan.

²⁰ Aizii ipai pidannao, aona'oraz ĩmawakan na'apain wuru idi'i kichana'iki-kii kida'oraz pataka'utin-kinai kida, pakawan aonaa ĩmarina'atan patomanii aimakaan kida. Aonaa ĩmashaadan patoriinpan oia'o doronainao ati, na'iki wunao ati'i ĩtomaniaz aimakaan kida gold idi, wizi'i'o chipirari idi, isha'o chipirari idi, kuba idi na'iki atamun idi, aona'oraz kanom ĩtukapan, ĩabatan oo aona'oraz ĩchi'ikan.

²¹ Na'iki aonaa ĩmarina'atan pazowiiapan pairibannao, na'iki ĩsha'apaapan oia'o doronai ida'an aimakaan di'itinapa-kida'o pidannao, na'iki madoronaa-daun ĩkiaapaakan, na'iki ĩkoidimikin.

10

*Angel na'iki duusodi'o scroll**

¹ Uruu dauna'an ōtukapa ba'oran umanawunu'o angel wa'atin aokazi iki. Ukaiwadapanii kawanu'o isha'iz kamicha kaiwaadapa-kaao kawan. Na'a'o kapam kiwari'i uzowau paawa an, uawun baara kanada'o na'apa kamoo kawan, na'iki utaba'u kida na'apa doko'o tikazi kida maodapan kawan ĩaidinpan,

² paka'u ida'a uzaamatapa duusodi'o scroll da'atinpa'o. Udauna'an umuudan padiwa'ora antanpu'o pakidiba paran paawa iti, na'iki umuudan pa'ashabaron antanpu'o pakidiba imi'i paawa iti.

³ Na'iki ukadakon diiwa'o ida'an na'apa lion kadakon kawan. Uruu dauna'an sariapa 7 toroanarunao dako'atinuz, ōaitapa na'apa'oram wuru'u ĩparadan kianuz.

⁴ Maonapa'ora'a naa ōsaadan padamata na'apam ĩkian kida, upu'u mazan ōabatan parada-karu kian aokazi iki ō'ati, "Pumashaapa zii! Mana'a pusaada'ana'a na'apam toroanarunao kian."

⁵ Uruu dauna'an umanawunu'oraz angel, kadishitapa'oraz paran paawa ii, na'iki imi'i paawa'a sawadan padiwa'ora antanpu'o paka'u aokazi iti.

⁶ Uaipan idi paparadan mishida-kaao, ukaiwaan Tominkaru uu, uruu karikaonanu'oraz ukakupan, toma'oraz aokazi na'iki ipai aimakaanao unazoa'oraz, uruu toma'oraz imi'i

* 9:9 chariot: soldyaanao tararan † 9:17 sapphire: uruu konaunama'o kuba. ‡ 9:17 sulfur: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. * 10: scroll: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

baara na'iki ipai aimaakannao unazoa'oraz, na'iki uruu toma'oraz paran na'iki ipai aimaakannao ubaoko'ia'oraz. Angel kian, "Aona'o ni'i naa Tominkaru zaudapan powa'a!

⁷ Mazan 7th angel pootan dono'o naa pakuwudu, umishian ni'i naa pasha'apata'azoonii, na'apa ukowaadauzon kawana'atizu kotua'a naa, uruu wuru'u kuwaiz, aona'oraz uaitapauzo-ka'o, ukowaadauzoniaz papoitorunao, prophetnao ati."

⁸ Udauna'an obata para-da-karu aokazi iki'o kian o'ati koshan, "Pumako puzaamata'an wuru'u da'atinpa'oraz scroll, angel ka'u di'iki, kadishitapa'oraz paran paawa ii na'iki imi'i paawa'a."

⁹ Uruu idi omakon angel di'iti opishaan naa u'ai wuru'u duusodi'oraz scroll. Ukian o'ati, "Puzaamatazu na'iki punika'a naazu. Pudako ii putiwaan niiz bishoo, mazan pudyokorautan dauna'an ukaawan nii putoba nazo iti katama'a naa."

¹⁰ Uruu idi ozaamatan naa wuru'u duusodi'oraz scroll angel ka'u iki onikan naazu! Odako ida'a otiwaanuz bishoo, mazan ukaawan otoba nazoo iti, sariapa ukataman.

¹¹ Udauna'an kii-karu o'ati, "Pukowaada'ana'a naa koshan kanom Tominkaru aiapanii pasha'apatan ipai pidannao ati, bakadun kidaz iwizi, imada, iparadan, na'iki ipai kingnao ati."

11

Dya'utama'o prophetnao Tominkaru dyuudanii

¹ Uruu dauna'an aitaaribai atamun taa-ka'o o'ati na'iki kii-karu o'ati, "Pumako puaita'an kizi na'apam Tominkaru Dapu na'iki altar udarun, na'iki puaita na'apauda'um kaina'a pidannao choochiipainao unazo ii.

² Mazan aonaa puaita'ana'a na'apam Tominkaru Dapu panibazooti udarun, usha'apanum kau'an taa-kariwai'i naa wuru'u ba'oran pidannao ati, aona'oraz imishidan Tominkaru. Ichi'ikaadanaan nii ipai donoi nazo an Tominkaru pidannao mashaapakiziz, na'iki ipataka'utan niizu 42 kauzu.*

³ Na'iki o'taan nii ma'ozaka-karu dya'utama'o o'prophetinnao ati ikakuwaapa-kinaa nii mishi'oraz okuwa dau'u, wuru dono'o 1,260 kamoo kidaz. Uruu dono ikaiwadan nii kamicha kasha'ora-karu daara iaida-kida-kinaa nii pakasha'oran pidannao oian dau'ati."

⁴ Wuru'u dya'utama'oraz Tominkaru prophetinnao, inao wuru'u dya'utama'oraz olive kadunaa kida ni'oraz,† na'iki dya'utama'oraz lamp saabatinapa-kizi kida ni'oraz kapam kadishitapa'oraz Naobanai kanaapu ii, uruu kazowautapa'oraz ipai amazada.

⁵ Na'ia'oram pidan tiwaan an pasha'apatan dikauda'o aimaakan ituma, ikodita-kidan nii tikazi padako iki kida, uruu idi'o nii izowian patarubanao. Ukau'an na'apa'o ida'ana'o nii pidan mawakan utiwaan an pasha'apatan dikauda'o aimaakan i'ati.

⁶ Kaina'a'o nii ima'ozakan taa-ka'o imashaatapa-kinaa nii wunu ukaawan ai, wuru dono'o ikakuwaapatinanuz Tominkaru paradan dau'u. Kaina'a kapam ima'ozakan taa-ka'o itanawata-kinaa nii wunu izai nii, na'iki turuu isha'apatan bakadun pataka'utin-kinai kida imi'i baara'a na'apainim karikaonan paaipan kawana'ati.

⁷ Ipaian dauna'an pakakuwaapan pidannao ati, wuru'u kichana'iki-kia'o pana'aokazi kodita'o ni'oraz imi'i waranu iki, mizaataakan nii ituma, uzowian nii idyaun mawaka.

⁸ Mawaka'o prophetnao na'ian nii mapudu'o dobaapa-kizai dunapo ii, umanawunu'oraz donoi nazo ii. Na'ia'o kapam inaobanaa Jesus taunkauzo-ka'o cross di'iti. Uruu wuru'u donoiz dakota-kariwaiz kapam Sodom oo Egypt nii, usha'apanum kau'an pidannao na'ii sannao mashaapan idi oii, na'apa Sodom oo Egypt Baara sannao kawan.

⁹ Pidannao ipai wiizai kida di'iki, bakadun idokozu-daunnao kida di'iki, bakadun iparadan kida di'iki, na'iki ipai bakadun imada di'iki, ipai'o nii itupakan Prophetnao mawakainaoz washatinpan 3 1/2 kamoo, na'iki aonaa iaiapan idida-ka'o.

¹⁰ Tuukia'o nii pidannao konaukian Prophetnao mawakan idi, usha'apanum kau'an kiwiin ipataka'utin-kidauzon idyaun tuukii manawun. Uruu idi ikonaukiitinan nii, idyuudan nii aimaakan kida pa'atiaaka kida.

¹¹ Mazan 3 1/2 kamoo dauna'an, Tominkaru kakudan nii idyaun powaa iti koshan, uruu idi ikadishitan, na'iki ipai tukapainao idyaun tarian.

¹² Uruu dauna'an dya'utama'oraz Prophetnao abatan diiwa'o parada-karu aokazi iki'o kian i'ati, "Uwa'ati da'ati'i!" kii. Imakon naa aokazi iti isha'iz ida'an, pidannao manaudapainao idyaun awunuutapan pu'u.

* **11:2** 42 kauzu: na'apa'o wuru kawanu'o verse 3 ida'a'oraz 1,260 kamoo kidaz, na'apa'o kapam wuru kawanu'o Revelation 12:14 ida'a'oraz 3 1/2 wunu kawan. † **11:4** Zechariah 4:3

¹³ Sariapa imi'i nakainan ma'ozaka'o ida'an manawun, na'iki 1/10 kabaunnao ton-naa kaboobi'ii-ka'o. 7000 pidannao mawakan wuru idi'i imi'i nakainanuz, ba'orainao wa'akinainao aona'o ĩmawakan, tuukii ĩtarian, uruu idi ĩkian, "Tominkaru aokazi ia'o, pugaru ma'ozaka'o manawun."

¹⁴ Di'ora'a 2nd kasha'ora-karu kida, kaiwainpa'aka'oraz naa kida, shaabatapan naa wuru'u. Kaina'iki bauda'apa'a naa kasha'ora-karu, kadimana'o ni'i naa ukaiwainpan di'ora'a kida dauna'an.

7th angel pootan pakuwuuda

¹⁵ Uruu dauna'an uru'u naa 7th angel pootan pakuwuuda, na'ii ōabata diiwa'o ida'an parada-karu kida aokazi iki'o kian:

"Aizii di'ora'a dauna'an,

soo wanaobanaa Tominkaru

na'iki wuru'u uzaamataniaz Christ,

kazowautapan ni'i naa ipai pidannao.

Tominkaru kazowautapan nii karikaonan

na'iki karikaonan!"

¹⁶ Sariapa 24 kazowautapainao sakanatapainaoz pataba kida ida'a Tominkaru kanaapu'u, ipai ĩwashatinan paawun baara ikinapa imi'i baara iti, ĩtaainan naa u'ati.

¹⁷ ĩkian:

"Wanaobanaa Tominkaru umanawunu'o,

pugaru na'auzoz amazada

toma-ka'o ua'ii,

na'iki karikaonanu'o nii puna'an.

'Kaiman' wakian pu'ati,

puaidan idi mishi'o puma'ozakan,

na'iki pusakadani'i naa pukazowautapan!

¹⁸ Ipai mamishida-kainao to'oran tuukii pu'ati,

kaawa'a naa aizii puto'oran kamoon,

pubuupan mawakainao kamoon kaawan naa.

Kaawa'a naa kamoo pukawinipinaata-kinaa nii pupoitorunao,

wuru'u prophetnaouz,

na'iki ipai pupidanannao taapainaoz pugaru umanawunu'o nii,

manawun-tinpainao na'iki pataka'utinainao.

Kaawa'a naa kamoo pumainaabatan

ipai pidannao zowiainao

ba'oran pidannao da'a'a imi'i baara'a."

¹⁹ Uruu dauna'an aka Tominkaru Dapu aokazi ia'o da'atinan na'iki na'ii ōtukapan kaimana'oraz pakara Tominkaru paradan pakarannaaz. Udauna'an na'a kan-kan-kia'o, toroanaru turuinan, imi'i nakainan na'iki dadara tuu'uz kida'o wunu waotan.

12

*Zuna na'iki Dragon **

¹ Uruu dauna'an ōtukapa umanawunu'o di'itinapa-kinai aimakaan aidinan aokazi ii: Zuna kakamichantimpa'o kamoo idi, na'iki kauzu okidiba waranu'u, na'iki kaina'a okai-wadapan king kowam kaduz, upaawa'a kaina'a 12 wizinao.

² Kaudani'o wuru'u orooz, odani shakata'azon idi'i naa ozaadan na'iki okadakoinan ukaziwan idi.

³ Ōtukapan koshan ba'oran umanawunu'o di'itinapa-kinai aimakaan aokazi ii: na'ii ōtukapa udaru'o wuza'o Dragon, kaina'a'o 7 uzowau na'iki 10 u'ozoo kida, na'iki ipai uzowau kida kawana'ati kaina'a king kowam kaduz kida.

⁴ Padyuo idi uto'otan doko iki 1/3 wizinao, udauna'an ukabootan ĩdyaun imi'i baara ati. Dragon kadishitan zun kanaapu'u, unika'azon odani, ushakatan dono.

⁵ Uru'u naa okaudanipa'akan naa daonaiora odani nii, uruu wuru'u kazowautapa'o ni'oraz ipai pidannao da'a'a imi'i baara'a, pama'ozakan ida'an. Mazan koraidaonaa na'aka-ka'o masha'apakiaka Tominkaru na'iki utaba di'iti.

⁶ Na'iki wuru'u zunaz, okidoopa'akan naa munapo pidan mashaapa-kizi ai, amazada iti, Tominkaru minziiwatanii di'iti, na'ii kaimana'o nii otaapa-ka'o 1,260 kamoo kawana'ati.†

⁷ Uruu dauna'an mizaataaka-karu aokazi ii. Michael, pa'angelinnao tuma mizaapan Dragon, na'iki Dragon pa'angelinnao tuma mizaapan powaa iti Michael.

* 12: Dragon: uruu oia'o doronai zowaunaa, udakota-ka'o Satan. † 12:6 Putukapa footnote Revelation 11:2 saada-ka'o 1,260 kamoo daua'oraz.

⁸ Mazan winii-ka'o Dragon pa'angelinnao tuma, na'iki aonaa turuu ĩmashaapan naa powa'a aokazi ii.

⁹ Uruu idi udaru'oraz Dragon na'iki uangelinnao kaboota-kaoa'a naa aokazi iki imi'i baara ati, uruu wuru'u dakota-kariwaiz kowazaz nii kotua'a naa, na'iki Devil oo Satan kii, uruu wuru'u sha'apata-kida'oraz oia'o pidannao ati umariidapan ida'an ĩdyaun.

¹⁰ Sariapa ōabatan aokazi ii parada-karu kian diiwa'o ida'an kaikapa'a: "Aizii waTominkarun kazannaatan papidanannao kamoon kaawan naa! Aizii uaidan pamanawunun pakazowautapan ida'an king kawan, na'iki Christ, uzaamataniaz naobanai nii aidan pamanawunun kapam utuma. Usha'apanum kau'an aona'o ni'i naa powa'a Satan kadishitan Tominkaru kanaapu ii, ukaboota-ka'o idi'i naa aokazi iki imi'i baara ati. Uruu wuru'u kowaadapauzoz da'i kiwiin Tominkaru ati kanom wa'inawuzunao na'iki wadadakoonao sha'apatanii oii kida'oraz aimaakan ipai kamoo na'iki maruta'o Tominkaru ati.

¹¹ Mazan wa'inawuzunao na'iki wadadakoonao winii Satan, Kaznizo-dani izain ida'an na'iki ĩkakuwaapan ida'an kaimana'o kuwai dau'u udaua'oraz, na'iki aonaa ĩtarian pazowia'azoo-ka'o ai.

¹² Ukonaukii, unao mashaapainaoz aokazi ii, mazan unao mashaapainao imi'i baara'a na'iki paran baoko ii, ubaiaapan nii kasha'ora-karu tuukii, Satan kaawan idi'i naa unao ida'ati. To'ora uruu, uaitapan idi aona'a naa amazada turuuan usha'apata-kida-kinaa nii oia'o."

¹³ Dragon aitapan idi'i naa pakaboota-ka'o imi'i baara ati, uru'u naa udawatan zun shakata-kida'oraz da'i daonaiaora.

¹⁴ Mazan dya'utam udaru'o kokoi kutuba kawan kida'o taa-ka'o o'ati, ozuuta-kinaa nii pawii zi iti amazada iti munapo'o pidan mashaapa-kizi ai. Na'ii kaimana'o nii otaapa-ka'o Dragon ai 3 1/2 wunu kawana'ati.[‡]

¹⁵ Uruu dauna'an Dragon kodita-kidan wunu padako iki, kadimana'o ushootan wa'ozii kawan zun dawu'ati uaipan wunu na'akan oroo munapo.

¹⁶ Mazan imi'i kaminka'uta wuru'u zunaz, uda'atinan ida'an utoman ka'unaru, uruu idi ipai wunu morotan ushaawata.

¹⁷ Uruu idi Dragon to'oran zun ati na'iki umakon umizaataaka'anan ba'oran odainao tuma mishidainaoz Tominkaru paradan na'iki taapainaoz Jesus kuwaa.

¹⁸ Udauna'an Dragon kadishitan paran danoma ii.

13

Dya'utam pana'aokazinao

¹ Udauna'an ōtukapa bauda'apa kichana'iki-kia'o pana'aokazi koditan paran baoko iki. Kaina'a 10 u'ozoo na'iki 7 uzowau; ipai u'ozoo kida kawana'ati kaina'a king kowam kaduz kida, na'iki ipai uzowau kida kawana'ati kaina'a uuai saadinpan dakoopa'o Tominkaru.

² Wururu'u kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi aidinpan na'apa baudokoru kitannaaru kawan, ukidiba kida udaru na'apa bear* kidiba kida kawan, na'iki udako na'apa lion dako kawan. Dragon taan naa wuru'u kichana'iki-kia'o pana'aokazi ati pataba na'iki pama'ozakan na'apa kizi ukazowautapan paugaru kawan kapam.

³ Bauda'apa kichana'iki-kia'o pana'aokazi zowau, tuukia'o uzowiauzo-ka'o, mazan man-aka'a naa powaa itiz. Uruu idi ipai pidannao imi'i baara ainaouz tuukii ĩdi'itinpan, na'iki ĩda'anan naa wuru'u kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi.

⁴ Ipai pidannao taapan umanawunu'o nii wuru'u Dragon, utaan idi pama'ozakan kichana'iki-kia'o pana'aokazi ati. Na'iki umanawun nii kapam ĩtaapan kichana'iki-kia'o pana'aokazi. ĩkian, "Aonaa kanom ma'ozaka'o nii uruu kawan. Kanom ka'ĩita pawiniinuz, pamizaataakan ida'an utuma?"

⁵ Uruu dauna'an wuru'u kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi ma'ozakan taa-ka'o u'atadinapa-kinaa nii na'iki na'apa'o kida ida'an udakooan Tominkaru. Ukazowautapan taa-ka'o 42 kauzu.

⁶ Udaakooan Tominkaru, u'uu, umashaapa-kizi na'iki ipai mashaapainao aokazi ii.

⁷ Taapada-ka'o umizaapan Tominkaru pidannao na'iki uwinii ĩdyaun pama'ozakan ida'an. Na'iki taapada-ka'o ukazowautapan ipai pidannao, ipai bakadun kidaz ĩdokoza-daunnao kida, ĩwiizi, ĩparadan na'iki ĩmada.

[‡] 12:14 Putukapa footnote Revelation 11:2 saada-ka'o, 3 1/2 wunu daua'oraz.

* 13:2 bear: udaru'o na'iki to'ora'o. Ukaiwaanii pabazi za'aba'i kida pazowii-kinaa nii aimaakan. Kaina'a udiikin Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

⁸ Ipai pidannao taapan umanawunu'o nii wuru'u kichana'iki-kia'o pana'aokazi. Īnao wuru'u pidannao aona'oraz T'uu kida saadinpan kakupa-karu kaaritannaa[†] ida'a amazada toma-ka'o ua'ii. Wururu' kaaritaz zowiauzo-kariwai Kaznizo-dani kaaritan wuru'u.

⁹ Puabatan an na'apam ōkian, ukau'an puabata'a naa kaiwuru'u parada-karuz.

¹⁰ Na'ia'oram pidan aiapa-kariwai utaraa-ka'o, mishi'o nii utaraa-ka'o; na'ia'oram pidan aiapa-kariwai uzowii-ka'o marii idi, mishi'o nii uzowii-ka'o marii idi. Ukau'an marii kizi Tominkaru pidannao tuudan papataka'uta-ka'o na'iki marii kizi pakawan Īmishidapan uruu.

¹¹ Uruu dauna'an ōtukapa ba'oran kichana'iki-kia'o pana'aokazi koditan imi'i ka'azo iki. Kaina'a dya'utam u'ozoo kaznizo dani kawan, na'iki uparadan na'apa Dragon paradauzon kawan.

¹² Na'iki na'apa koshan uma'ozakan kiwiitapa'o kichana'iki-kia'o pana'aokazi kawan na'iki na'apa usha'apatan aimaakan kida uaipan kawana'ati. Uruu idi uduyudan ipai imi'i baara anainao pidannao taapan umanawunu'o nii wuru'u kiwiitapa'oraz kichana'iki-kia'o pana'aokazi, kakuda'oraz naa pazowii-ka'o dauna'an tuukii.

¹³ Na'iki uaidan umanawun kida'o aimaakan di'itinapa-kida'o pidannao atii uwaotakida zii tikazi aokazi iki imi'i baara ati ipai Īawunuutapan pu'u.

¹⁴ Na'iki ipai upozawata-kidan pidannao mashaapainaoz imi'i baara'a uaidan ida'an wuru'u umanawun kida'oraz aimaakan, kiwiitapa'oraz kichana'iki-kia'o pana'aokazi awunuutapan pu'u. Na'iki uduyudan Ītoman aimaakan na'apa'o kiwiitapa'oraz kichana'iki-kia'o pana'aokazi kawan uaidinpan, uruu tawuru'u zowiauzo-kariwaiz tuukii, na'iki kakuda'oraz naa powaa iti.

¹⁵ Udauna'an uma'ozakan taa-ka'o unizoin-kidan wuru'u toma-kariwaiz aimaakan, na'iki turuu kizi uparadan kapam. Uruu idi uduyudan ipai pidannao aona'oraz Īdawukan pa'ati zowii-ka'o.

¹⁶ Tuukii kichana'iki-kia'o pana'aokazi[‡] dyuudan ipai pidannao, pataka'utinainao na'iki manawun-tinpainao, kapuraatanu'o na'iki mapuraatanu'o, poitorui na'iki aonaa poitorui mani kainaabata-kidinan padiwa'ora antanpu'o paka'u kida ida'a oo pataawu kida ida'a.

¹⁷ Na'iki aonaa turuu pidan toriinan oo selliipan sha'apauzii, kainaaribai aonaan an u'ida'a, uruu wuru'u kiwiini'oraz kichana'iki-kia'o pana'aokazi uuaz, na'iki uruu wuru'u u'uu aitaapa-kinaoaz.

¹⁸ Da'a'a uaiapa aitapaaba-karu, kanom aitapaaba'o marii kizi uaitapan kichana'iki-kia'o pana'aokazi uu aitaaribanaa, usha'apanum kau'an uruu kainaabata'oraz pidan uu kapam, wuru'u 666 kia'oraz.

14

Kaznizo-dani na'iki pidannao ukazannaataniinao

¹ Uruu dauna'an ōawunuupan koshan ōtukapa Kaznizo-dani kadishitapan Zion naawa'a, na'iki kaina'a utuma 144,000 pidannao, Īnao wuru'u kaina'a'oraz u'uu na'iki udaru uu saadinpan Ītawu kida ida'a.

² Na'iki ōabata parada-karu aokazi iki'o na'apa tozowan shaokodappan kawanu'o, na'iki toroanaru turuinan kawanu'o. Wururu' ōabataniaz tauapatinainao kawanu'o shamoro* kida ida'an.

³ Uruu 144,000 pidannao kunuuan naa pa'ina'o kunui umanawunu'oraz manawun tabai kanaapu'u, na'iki 4 kakupa'o aimaakannao kanaapu'u, na'iki 24 kazowautapainao kanaapu'u. Aonaa turuu ba'oran pidannao kunuuan wuru'u kunuiz, soo wuru'u 144,000 pidannao pa'an, Īnao wuru'u Tominkaru kazannaataniinao.

⁴ Īnao wuru'u aona'oraz na'apainim Īkiitauzon zun, uruu idi kaiman Ītaapan pananaa. Īnao wuru'u da'ana'oraz Kaznizo-dani umakon dono na'itim karikaonan. Īnao wuru'u kiwiitapa'oraz Īkazannaata-ka'o imi'i baara'a, Īnao taa-kariwaiz Tominkaru na'iki Kaznizo-dani ati.

⁵ Aonaa na'apainim Īmariidinauzon, na'iki aonaa Īsha'apatauzon oia'o.

Idikinauda'u'o angelnao

⁶ Uruu dauna'an ōtukapan bauda'apa angel zuutapan doko ii, ukowaada'azon Kaimana'o Kuwai karikaonanu'oraz umishiin Tominkaru di'iki'o ipai pidannao ati, mashaapainaoz ipai amazada kawana'ati kida da'a'a imi'i baara'a, bakadun kidaz Īwiizi, Īdokokunnao, Īparadan, na'iki Īmada.

[†] 13:8 kakupa-karu kaaritannaa: Tominkaru pidannao uu saada-kizinao, Īmashaapan nii Tominkaru tuma karikaonan.

[‡] 13:16 kichana'iki-kia'o pana'aokazi: uruu kowaada-kariwaiz verse 11 di'ii. * 14:2 shamoro: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

⁷ Ukian diiwa'o ida'an, "Utaapa'a naa Tominkaru umanawunu'o nii na'iki ukonaukii-kida'a naa uruu." Kaawa'a naa kamoo aita-kariwaiz, ubuuapa-kinaa nii ipai pidannao da'a'a imi'i baara'a. Utaapa'a naa Tominkaru umanawunu'o nii, uruu wuru'u toma'oraz aokazi, imi'i baara, paran na'iki wunu nunudapa kida'oraz.

⁸ Udauna'an 2nd angel aidinan kiwiitapa'oraz angel dawu'ati. Ukian, "Mainaabata-kaoa'a naa! Mainaabata-kaoa'a naa Babylon umanawunu'oraz donoi. Babylon sha'apatani madorona-daun kida'oraz oia'o, ipai owaota-kidan ba'oran wizainao kida da'a'a imi'i baara'a, otaan kawanu'o wine ituzan nii, uruu wuru'u ma'ozaka'oraz wine okiaapa-kidinanuz madorona-daun. Ona'apan idi'o Tominkaru pataka'utan oroo."

⁹ Uruu dauna'an otukapa 3rd angel aidinan kiwiitapainao dawu'ati. Ukian diiwa'o ida'an, "Ipa pidannao taapainao kichana'iki-kia'o pana'aokazi patominkarun nii, na'iki toma-kariwai uruu kawanu'oraz, na'iki ipai kaina'a'o ukainaariba kida itawu kida ida'a oo i'diwa'ora antanpu'o ika'u kida ida'a,

¹⁰ Ipa'i'o nii kapam ituzan wine wuru'u Tominkaru to'oranuz. Uruu ma'ozaka'oraz manawun wine Tominkaru shootan ni'oraz pato'oran kooponnaa nazo iti ituzan nii. Di'ora'a pidannao pataka'uta-kaou'o nii idyaun, ka'awapa'o sulfur[†] idi, angelnao na'iki Kaznizo-dani awunuutapan pu'u.

¹¹ Wuru'u tikaziz pataka'uta'o ni'oraz idyaun, ushan bodo'okapan nii karikaonan na'iki karikaonan, aonaa na'apainim nii ibaiatinan shaabatan. Inao wuru'u taapainaoz kichana'iki-kia'o pana'aokazi patominkarun nii na'iki toma-kariwai uruu kawan, na'iki kaina'a'oraz ukainaaribanaa u'uuz i'ida'a."

¹² Ukau'an marii kizi Tominkaru pidannao ma'ozakadinan ituuda kizi papataka'uta-ka'o. Pakawan kizi i'izo'atin Tominkaru kakinaori kida na'iki i'da'anan Jesus pamishidan tuma.

¹³ Uruu dauna'an obatan aokazi iki'o parada-karu kian, "Pusaada di'ora'a: Wunaou'u mishidainaoz Naobani Jesus, konaukia'o nii idyaun imawakan an di'ora'a dauna'ana'a." Udauna'an Kaimana'o Doronaa kian, "Mishi'o wuru'u. Isookapan ni'i naa dadara kida'o pakaudin-kizi ai, ipai aimakaan kaiman kida'oraz isha'apatan aitapa-kida-ka'o nii."

Kasaba'uapa-karu paoribai aka imi'i baara'a

¹⁴ Udauna'an dawunuupan otukapa baraka'o isha'iz. Kaina'a pidan kawanu'o sakanatapan isha'iz paawa'a. Kaina'a king kowam kaduz gold idi'o utoma-ka'o uzowau paawa'a, na'iki kaina'a uzaamatapan dimana'o soopara paka'u ida'a. ¹⁵ Uruu dauna'an ba'oran angel koditan Tominkaru Dapu aokazi ia'o di'iki. Diiwa'o ida'an ukian wuru' ati'i sakanatapa'oraz isha'iz paawa ia'o ati, "Aizii pusa'uka'a naa paoribai kadunaa kida pusooparan idi, ipai paoribai aka kida da'a'a imi'i baara'a'oraz dyuua'a naa kidaz, kaawa'a naa kamoo turuu kizi'i naa ikasaba'uu-ka'o!"

¹⁶ Udauna'an wuru'u sakanatapa'oraz isha'iz paawa'a kaudina'akan naa pasooparan ida'an. Ipa ubaokopatan paoribai aka da'a'a imi'i baara'a.

¹⁷ Uruu dauna'an otukapa ba'oran angel koditan Tominkaru Dapu aokazi ia'oraz di'iki, kaina'a u'ida'a dimana'o soopara kapam.

¹⁸ Na'a'o ba'oran angel, ukoditan altar dazaba iki, uruu wuru'u taapa'oraz tikazi. Ukian diiwa'o ida'an angel zaamatapa'oraz dimana'o soopara ati, "Pukaiwa'a naa pusooparan, pudukuta'a naa grape kida pakadunaa kida di'iki da'a'a imi'i baara'a, usha'apanum kau'an ozoka'a naa grape kida."

¹⁹ Uru'u naa ukaudina'akan naa pasooparan ida'an imi'i baara'a, ipai udukutan grape kida pakadunaa kida di'iki. Udauna'an umuudan naa kidaz grape dakazaa-kizinao nazo iti,[‡] uruu wuru'u Tominkaru to'oranuz.

²⁰ Grape kida dakazaa-ka'o na'iki u'uu sararoo-kaoz paniba ia'o wiizai ai. Grape uu sararoo-ka'o dono'o naa, izai kodita na'iki, ushootan wa'ozi kawan, umakon munapo 200 miles mani, na'iki baka'iauda'u feet mani ukaanan.

15

Angelnao na'iki dawu'itiini'o pataka'utin-kinai kida

¹ Uruu dauna'an otukapa ba'oran umanawunu'o di'itinapa-kinai aimakaan aokazi ii. 7 angelnao zaamatapan 7 pataka'utin-kinai kida, uruu ikaduzunnaa. Ikaiwainan dauna'an kida aona'o ni'i naa Tominkaru to'oran powa'a.

² Udauna'an otukapa paran, glass taidada tikazi tuma'o kawanu'o. Na'iki na'a udzaba'a otukapa kapam taonawu'u winiainaoz da'i kichana'iki-kii kida'o pana'aokazi,

[†] 14:10 sulfur: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. [‡] 14:19 Kuba ida'a'o ka'unaru kichada-ka'o udaru'o, udakota-ka'o 'winepress' kii.

Īmadawuka'azookan ida'an toma-kariwai uruu kawanu'o ati na'iki aona'o ĩtaapadan pakainaabata-ka'o ukainariba idi uruu wuru'u u'uu aitaaribanaaz kapam. Na'iki ĩzaamatapanii shamoro* kida, Tominkaru taaniaz ĩ'ati.

³ Na'iki ĩkunuuan naa Moses kunu, Tominkaru poitoruz, na'iki Kaznizo-dani kunu kapam wuru'u. Kaikapa'a ĩkunuuanzu'u:

"Naobanai Tominkaru pugaru umanawunu'o,
pusha'apata umanawun kida'o
aimaakan
di'itinapa-kinai kida.

Pugaru King nii ipai wiizai kida ati,
ipai wuru kida'a pusha'apatanii kidaz
ipai ukaimanan na'iki umishiin.

⁴ Kanom aona'o nii utarian pu'ai, Naobanai.
Ipai pidannao kowaadan nii pugaru umanawunu'o.
Pugaru puba'oran kaimana'o.

Ipai pidannao ipai wiizai kida di'iki
wa'atin nii pu'ida'ati,
ĩdawuka'anan pu'ati.

Usha'apanum kau'an ipai kanom pusha'apatanii kida,
ipai usakitapan na'iki umishiin."

⁵ Uruu dauna'an otukapa Tominkaru Dapu aokazi ia'o, Tabernacle[†] da'atinan.

⁶ Wurru'u 7 angelnao zaamatapainaoz 7 pataka'utin-kinai kida koditan Tominkaru Dapu nazo iki, ĩkaiwadapanii maniriba'o kamicha wizi'i kida'o, na'iki ĩkaiwadapanii zadawii kawanu'o gold idi'o utoma-ka'o, didimai kaiwada-ka'o kawanu'o padokori'i kida paawa an.

⁷ Uruu dauna'an bauta'apa, 4 kakupa'o aimaakannao bii iki'o, taan 7 angelnao ati, 7 boon kida gold idi'o ĩtoma-ka'o paida kida'o Tominkaru to'oran idi, uruu mashaapa'oraz karikaonan na'iki karikaonan.

⁸ Sariapa Tominkaru Dapu nazoo kashana'akan tuukii, Tominkaru umanawunun na'iki uma'ozakan na'an idi'i naa, aonaa turuu pidan morotan unazo iti, atii 7 pataka'utin-kinai kida ipain, wuru'u 7 angelnao zaamatapaniaz kida.

16

7 boonnao paida kida'o Tominkaru to'oran idi

¹ Uruu dauna'an obatan diiwa'o parada-karu Tominkaru Dapu'u iki'o kian 7 angelnao ati, "Umako ushoota'ana'a naa wuru'u 7 boon zo'o kida'oraz Tominkaru to'oranuz, imi'i baara iti."

² Kiwiitapa'o angel makon ushootan naa paboonan wazoo imi'i baara iti. Sariapa kachama'idiikia'o kaziwa'o kabisho-karu kaawan wunao ida'ati'i, kaina'oraz kichana'iki-kia'o pana'aokazi, kainaariba kida ĩ'ida'a, na'iki dawukainaoz toma-kariwai uruu kawanu'o ati.

³ Udauna'an 2nd Angel shootan paboonan wazoo paran baoko iti. Sariapa wunu tanawatinan mawaka'o pidan izain kawan uaidinpan, na'iki ipai aimaakannao mashaapa'o paran baoko'o mawakan.

⁴ Udauna'an 3rd Angel shootan paboonan wazoo wa'ozinao na'iki wunu nunudapainao kida di'iti, ipai ĩtanawatinan izai nii.

⁵ Obata Angel taapa'oraz wunu kian,
"Pugaru kaimana'o Tominkaru,
pugaru na'auzoz amazada toma-ka'o ua'ii,
na'iki karikaonanu'o nii puna'an.

Sakitapa'o mishi wuru'u
pupataka'utanuz pidannao kaikapa'a.

⁶ ĩnao wuru'u zowia'oraz pupidanannao
na'iki puprophetinno,
uruu idi'o ukau'an putuza-kidan izai ĩ'ati ĩwinipinaa nii."

⁷ Uruu dauna'an obata parada-karu altar di'iki'o kian.

"Oo Naobanai Tominkaru,
pugaru mishi umanawunu'o nii manawun,

* 15:2 shamoro: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. † 15:5 Tabernacle: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

sakitapa na'iki kaiman pusha'apatan aimakaan pupataka'utanuz idyaun."

⁸ Udauna'an 4th angel shootan paboonan wazoo kamoo di'iti, kamoo wiichan, wiicha manawun uwiichauzun ai, ukawaodan ipai pidannao pawiiichan idi.

⁹ Ipai pidannao kawaoda-kariwainao uwiichan idi, oiaiman kida iparadan Tominkaru ati, utaapadan idi wuru kida sha'apanu'u pataka'utin-kinai kidaz. Upu'u mazan aonaa itanawatinan pa'oian ai, na'iki aonaa idakotan Tominkaru umanawunu'o nii.

¹⁰ Udauna'an 5th angel shootan paboonan wazoo kichana'iki-kia'o pana'aokazi taba paawa iti, ipai amazada marutan ukazowautapa-kizi ii, na'iki ipai upidanannao kuzowan paninoba kida, ibaiaapan idi kaziwa'o kabisho-karu.

¹¹ Oiaiman kida iparadan Tominkaru aokazi ia'o dau'an, pamada kida kabishon na'iki ukaziwan idi tuukii manawun. Upu'u aonaa ikasha'oran na'iki aonaa itanawatinan Tominkaru di'iti pa'oian kida ai.

¹² Udauna'an 6th angel shootan paboonan wazoo udaru'o wa'ozi Euphrates iti, sariapa wa'ozi maaran arada, kingnao pasoldyaannao tuma, wa'ati-kizi nii waoko iki.

¹³ Udauna'an otukapa idikinauda'u oia'o doronainao, kibaronao kawanu'o iaidinpan kida, bauta'apa koditan Dragon dako iki, ba'oran koditan kichana'iki-kia'o pana'aokazi dako iki, na'iki ba'oran koditan mariidinauzo prophet dako iki.

¹⁴ Wuru'u oia'o doronainaoz kaina'a'o ima'ozakan ta-ka'o isha'apata-kinaa nii umanawun kida'o aimakaan. Imakon nii ipai kingnao kawana'ati imi'i baara ainaouz ibaokopata'azon idyaun mizaataaka'o nii Tominkaru umanawunu'o tuma, ukamoon kaawan dono. Na'apaini'o nii Tominkaru winian idyaun tuukii.

¹⁵ Jesus kian, "Puabata! Ōwa'atin nii koidimiki kaawan kawan, konaukia'o nii pidan mashaapa'oraz pokodapa na'iki taapa'oraz pakamichan minziiwapa'a naa, aonaa kizi uchi'ika'anpan makamichan-daun, udauna'an uba'azootinan pidannao ati."

¹⁶ Udauna'an oia'o doronainao baokopatan ipai kingnao amazada ida'ati dakota-kariwaiz Hebrew ida'an Armageddon kii.

¹⁷ Udauna'an 7th angel shootan paboonan wazoo doko iti. Diiwa'o ida'an parada-karu koditan umanawunu'oraz manawun tabai di'iki, Tominkaru Dapu'u ia'o di'iki. Ukian, "Aizii ipai'i naazu."

¹⁸ Sariapa kan-kan-kia'o na'iki toroanaru turuinan, na'iki imi'i baara nakainan ma'ozaka'o ida'an manawun. Aonaa na'apainim imi'i baara nakainauzon ma'ozaka'a naa manawun di'ora'a kawanu'u, kiwiini'o pidannao toma-ka'o di'iki'o ai.

¹⁹ Imi'i nakainan idi umanawunu'oraz donoi Babylon tada'okan idikinauda'u, na'iki uruu idi kapam ipai ba'oran donoinao imi'i baara'a'oraz mainaabatinnan. Aonaa Tominkaru manyukunuutan Babylon, uruu idi utuza-kidan naa ipai wine wuru'u pato'oranuz pakooon zo'iki o'ati.

²⁰ Ipai imi'i baara paran ii kida'o mainaabatinnan, na'iki ipai midukuo kida mainaabatinnan kapam.

²¹ Dadara tu'uz kida'o wunu kuba kawan, waotan imi'i baara ati pidannao paawa ati kida, ikimishan kida 100 pounds. Tominkaru pataka'utan idi pidannao tuukii, wuru idi'i uwaota-kidanuz dadara tuu'uz kida'oraz wunu ipaawa ati, tuukii idakoutapan uruu.

17

Donoi zun kawanu'o ikoda'o puraata pananaa ida'an

¹ Udauna'an bauta'apa angel, 7 angelnao bii iki'o kaawan ot'ida'ati, inao tawuru'u za-matapauzonouz 7 boon kida paida'oraz da'i pataka'utin-kinai kida idi, na'iki ukian ot'ati, "Da'ati'i, ot'aida-kida kizi pu'ati na'apam nii Tominkaru pataka'utan wuru'u umanawun-tinpa'oraz zun ikoda'oraz puraata pananaa ida'an. Oroo wuru'u umanawunu'oraz donoi mashaapa'oraz maonapa iriba'o wa'ozinao dazaba'a.

² Ipai kingnao, imi'i baara aino, iriba isha'apatan oia'o ikiaapan ida'an oroo, na'iki ipai pidannao imi'i baara aino po'idin otaanii wine idi, uruu wuru kawanu'orazu'u okiaapa-kidinan madoronaa-daun i'ati."

³ Tominkaru Doronaa kazowautan idi ot'garu, angel na'aka'akan naa ot'garu amazada mapidantaka'o di'iti. Na'ii ot'ukapan zun sakanatapan wuza'o kichana'iki-kia'o pana'aokazi paawa'a, na'iki kaina'a saadinpa'o uuai kida ipai umada ida'an dakoopa'o Tominkaru. Wuru'u kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi kaina'a 7 uzowau na'iki 10 u'ozoo.

⁴ Wuru'u zunaz okaiwaadapanii kamicha kida wuza za'o na'iki wuza'o, na'iki okonaunamadanao pakamichan, na'iki pamada gold idi'o utoma-ka'o kida idi, kawinipina'o kuba kida pabi'inaaka'o itaan kida idi, na'iki pearls* kida idi. Paka'u ida'a ozaamatapan koopo gold

* 17:4 pearls: kawinipina'o kashoro kida.

idi'o utoma-ka'o, paida'o wine idi, uruu wuru'u kachama'idiikii kida'oraz osha'apatan kida okiaapa-kidinuz pabi'inaaka'o daonaoranao ati.

⁵ Kaina'a otawu ida'a uuai saadinpan aona'o uaitapa-ka'o. Kaikapa'ora'a: "Manawunu'o donoi Babylon, pugaru selliipauzonao pananaa, na'iki sha'apaapainao oia'o tuukii manawun daro, da'a'a imi'i baara'a."

⁶ Na'iki ōtukapa opo'idin Tominkaru pidannao izain idi, na'iki wunao izain idi'i zowiauzo-kariwainaoz pamishidan idi Jesus.

Ōtukapan idi osha'apatan aimaakan kaikapa'a, tuukii ōdi'itinpan.

⁷ Angel kian ō'ati, "Kanom nii pudi'itinpan tuukii? Ōkowaadan nii pu'ati aona'oraz uaitapauzo-ka'o wuru dau'a'a zunaz na'iki wuru'u kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi ozaidapaniaz, uruu wuru'u kaina'oraz 7 uzowau na'iki 10 u'ozoo.

⁸ Wur'u kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi putukapaniaz kakupauz da'izu kiwiin, mazan aizii aona'a naa ukakupan, maonapa'o ni'i naa ukoditan ka'unaru aona'oraz utokon nii nazo iki upataka'uta-kidina'anan naa. Kaina'a pidannao mashaapainao da'a'a imi'i baara'a, aona'o ī'uu kida saadinpan kakupa-karu kaaritannaa† ida'a amazada toma-ka'o ua'ii, tuukia'o nii īdi'itinpan wuru dau'a'a kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi, ukakupauzon idi da'i kiwiin, aizii aona'a naa ukakupan, mazan uwa'atin nii powaa ati koshan.

⁹ "Da'a'a uaiapanii aitapaaba-karu. Wur'u 7 kichana'iki-kia'o pana'aokazi zowau, 7 naawaz wuru'u. Īnao paawa'a kida'a wuru'u zun sakanatapanuz. Īnao 7 kingnao kapam:

¹⁰ baka'iauda'u īdyaun mawaka'a naa, bauda'apa kaina'a ukazowautapan kai, ba'oran kaini'iki'o nii zii uwa'atin. Ukaawan dono aona'o nii ukazowautapan kotua'iki.

¹¹ Wur'u kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi kakupa'oraz da'i kiwiin, aizii aona'a naa ukakupan, uruu kapam wuru'u 8th king ni'oraz. Uking-tinpan nii itamau, uruu 7 kingnao bii iki'o kapam. Uruu dauna'an upataka'uta-ka'o ni'i naa.

¹² "Wur'u putukapaniaz 10 u'ozoo, Īnao wuru'u 10 kingnaouz, aona'oraz zii ikazowautapan, mazan ĩma'ozakan taa-ka'o dono'o naa, ikazowautapan nii masakauda'u karikaonan, kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi tuma.

¹³ Ipai'o nii ĩbauda'apatan padi'itinpan, ĩtaan nii baokopa pama'ozakan na'iki pakazowautapan kichana'iki-kia'o pana'aokazi ati.

¹⁴ Baokopa'o nii kingnao na'iki kichana'iki-kia'o pana'aokazi mizaapan Kaznizo-dani, mazan Kaznizo-dani na'iki udapadaniinao, uwidauniinao, na'iki uda'anpikinao mishidainaoz uruu, winian nii īdyaun, usha'apanun kau'an uruu ma'ozaka'o Naobanai nii ipai ba'oran noobanainao ai, na'iki umanawunu'o king nii ipai ba'oran kingnao ai."

¹⁵ Angel kian ō'ati kapam, "Wur'u iriba'o wa'ozinao, zun selliipauzoz pananaa sakanatapa kiziz, ĩnao wuru'u pidannao, mashaapa'oraz ipai amazada kawana'ati da'a'a imi'i baara'a.

¹⁶ Wur'u kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi na'iki 10 ozoi kida putukapaniaz, to'ora-kizaitapan nii wuru'u zun selliipauzoz pananaa. Ipai'o nii ĩzaamatan osha'apauz kida na'iki ĩwa'akan niizo makamichan-daun, na'iki ĩnikan nii odunaa na'iki ĩkawaodan nii oroo tikazi idi.

¹⁷ Tominkaru taan nii ĩ'ati īdi'itinapa-kinaa nii ĩsha'apata kizi uaiapanii, uruu idi baokopa ĩtaan pama'ozakan kichana'iki-kia'o pana'aokazi ati ukazowautapa-kinaa nii, atii Tominkaru paradan mishiinan.

¹⁸ Wur'u zunaz putukapaniaz, oroo wuru'u udaru'oraz donoi kazowautapa'oraz ipai kingnao imi'i baara'a."

18

Umanawunu'oraz donoi Babylon mainaabata-ka'o

¹ Kiwiini'o aimaakan kida sha'apan dauna'an, na'a ōtukapan ba'oran umanawunu'o angel wa'atin aokazi iki koshan, na'iki ukanadan, kanadapan ipai amazada.

² Ukian diiwa'o ida'an "Mainaabata-kaoa'a naa, mainaabata-kaoa'a naa wuru'u umanawunu'oraz donoi Babylon. Mazan aizii oia'o doronainao na'iki kotu'uznao, aona'oraz ĩnikauzo-ka'o mashaapan ni'i naa na'ii.

³ Babylon dakota-kariwaiz zun nii, taan wine ipai pidannao tuzan nii, uruu wuru'u ma'ozaka'oraz wine, okiaapa-kidinanuz madoronaa-daun ĩ'ati. Ipai kingnao imi'i baara ainao sha'apatan oia'o ĩba'orantapan ida'an odau'u. Na'iki ipai selliipauzonao pasha'apauz kida da'a'a imi'i baara'a, ipai ĩkapuraatan-dinan powa'a zii otoriipauzon idi da'i iriba kawinipinaa kida'o aimaakan ĩ'ai."

† 17:8 kakupa-karu kaaritannaa: Tominkaru pidannao uu saada-kizinao, ĩmashaapan nii Tominkaru tuma karikaonan.

⁴ Uruu dauna'an ḡabatan ba'oran parada-karu aokazi iki'o kian, "Ukodita'a naa o'ai, ḡpidanannao, mana'a utompa'ana'a oia'o okawan, aonaa kizi Tominkaru pataka'utan unao oroo kawan.

⁵ O'oian kida kasaba'uka-kae doko'o atii kaawa aokazi iti, aonaa Tominkaru manyukunuutan wuru'u oii kida'oraz osha'apatan.

⁶ Utaapa'a naa oroo na'apa otaapauzon kawan unao. Utaa'a naa uwinipinaa nii o'ati, powa'a zii manawun upataka'uta oroo, opataka'utauzon ai unao. Upaidada okoopon riwunii idi powa'a'oraz zii uma'ozakan otomanii ai.

⁷ Marii kizi ubaiaapa-kidan o'ati tuukii kaziwa'o na'iki kasha'ora-karu, wuru wadaun ni'i na'a o'atadapanuz pakasha'apauzin. Okian padau'an, 'Ḡgaru Queen, ḡsakanatapan ḡtaba ida'a, aonaa na'apainim nii ḡkasha'orauzon, zun kasha'oran kawan mawaka'oraz naa odaiaru.'

⁸ Ukau'an bauda'apa kamo'o nii Tominkaru pataka'utan oroo, di'ora'a pataka'utin-karu kida idi'i: mawaka-karu, kasha'ora-karu na'iki zamazi-karu kidaz. Na'iki kawaoda-kae nii oroo tikazi idi, usha'apanum kau'an Tominkaru umanawunu'oraz papataka'utan nii oroo paaipan kawana'ati."

⁹ Ipai kingnao imi'i baara'o, kiaapainaoz oroo na'iki kaiwainao osha'apauz, ipai'o nii ũzaadan na'iki ũkasha'oran odau'ati, ũtukapan dono tikazi shan bodo'okapan kawaodapa'oraz oroo.

¹⁰ ũkadishitapan nii munapo donoi ai ũtarian idi, aonaa ũbaiaapa'azon kaziwa'o wuru'u obaiaapaniaz. ũkian nii, "Kasha'ora'o manawun! Kasha'ora'o manawun sha'apan pu'ati, pugaru umanawunu'o donoi. Masha'apakia'o Tominkaru pataka'uta'akan pugaru."

¹¹ Pidannao imi'i baara aino toriipauzonao na'iki selliipauzonaouz sha'apauzii, tuukia'o nii ũzaadan Babylon dau'ati, usha'apanum kau'an aona'a naa kanom toria'o nii ũsha'apauz kida powa'a.

¹² Aonaa kanom torian naa ũsha'apauz kida powa'a, wuru'u gold, silver, kawinipinaa kida'o kuba kida, pearls.* Na'iki aonaa kanom torian kawinipinaa kida'o kamicha mada, wuzuzo'o na'iki wuzo kida'o, na'iki silk idi'o kamicha mada toma-kae. Na'iki aonaa kanom torian aimakaan kida toma-kariwaiz kaduunu'o udamainan atamun idi, ipai aimakaan toma-kariwaiz ivory† idi, kawinipina'o atamun kida idi, chipirari kida idi, na'iki marble‡ idi.

¹³ Na'iki aonaa kanom torian cinnamon, spice, incense, myrrh na'iki frankincense, ipai wuru kida'a kawinipina'o kaduunuribai toma-kariwai oil nii na'iki paodaa nii. Na'iki aonaa kanom torian wine na'iki olive oil, poroom aka boodinja'o na'iki aona'o zii uboodinpan. Na'iki aonaa kanom torian tapi'iza kida na'iki kaznizonao, kawaro kida na'iki ũtararannaa kida, na'iki ũsellii kapam pidannao poitoruinao nii, mazan aizii aona'a naa kanom torian ũ'ai kidaz.

¹⁴ Pidannao selliipauzonaouz pasha'apauz kian nii o'ati, "Ipai aimakaan kida puaiapaniaz tuukii pu'ati mainaabatina'a naa, na'iki ipai puwaziwaan kawinipina'o na'iki umanawun kida'o pusha'apauz. Na'iki aonaa na'apainim nii pukasha'apauzin na'apa'o aimakaan kida idi powa'a."

¹⁵ Wuru'u pidannao selliipauzonaouz da'i pasha'apauz, kapuraatan-dinan ũselliiipauzon idi da'i pasha'apauz kida donoi ii, ipai'o nii ũkadishitapan munapo donoi ai aonaa ũbaiaapa'azon wuru'u obaiaapaniaz. Tuukia'o nii ũzaadan,

¹⁶ Na'iki ũkian, "Kasha'ora'o manawun! Kasha'ora'o manawun sha'apan pu'ati umanawunu'o donoi, konaunam kida'o kamicha kida pukaiwaadapauzon wuzo za'o na'iki wuzo'o, pukonaunamad pakamichan, na'iki pumada gold idi'o utoma-kae kida idi, kawinipina'o kuba kida idi pabi'inaaka'oraz ũtaan kida, na'iki pearls.

¹⁷ Na'iki masha'apakiaka puwaziwaan ipai wuru kida'a pukapuraatan-din-kinaz kidaz."

Ipai na'akapainao udaru kida'o kanawa, na'iki wa'atiinao ũnazo'o kida, kaudinainao kanawa kida ida'a na'iki ipai baokoinao pidannao ikoda'o papuraatan soo paselliipan ida'an pasha'apauz kida kanawa ida'an ipai wiizai kida kawana'ati, ipai ũkadishitapan munapo donoi ai.

¹⁸ Na'iki ũzaadan nii ũtukapan dono tikazi shan bodo'okapan kawaodapa'oraz oroo. ũkian nii, "Aonaa ba'oran donoi umanawunu'o nii wuru kawanu'o."

¹⁹ ũmuudan imi'i unuba kida pazowau paawa iti kida ũaida-kinaz nii na'apam pakasha'oran tuukii manawun. Tuukia'o nii ũzaadan, na'iki ũkian nii, "Kasha'ora'o manawun! Kasha'ora'o manawun sha'apan pu'ati'i umanawunu'o donoi. Ipai kakanawaniinao udaru'o kanawa kida idi chi'ikapauzonaouz ipai wiizai kawana'ati selliipauzo oo toriipauzonaouz

* **18:12 pearls:** kawinipina'o kashoro kida. † **18:12 ivory:** aimakaan toma-kariwaiz elephant dako za'aba'i kida di'iki.

‡ **18:12 marble:** kawinipina'o kuba.

sha'apauzii kida, ipai ikapuraatan-dinan otoriiipauzon idi isha'apauz kida okapuraatanun idi manawun. Na'iki masha'apakiaka owaziwaan ipai pasha'apauz kida.”

²⁰ Ukonaukii ipai mashaapainao aokazi ii, Tominkaru pataka'utan idi'i naa Babylon. Ukonaukii Tominkaru pidanannao na'iki apostlenao na'iki prophetnao, Tominkaru pataka'utan idi'i naa oroo, aimaakan osha'apatanii kidaz unao ati'o wadaun ni'i naa.

²¹ Udauna'an umanawunu'o angel zaamatan udaru'o kuba na'iki ukabootanuzu paran baoko iti. Ukian, “Kaikapa'o nii umanawunu'oraz donoi Babylon kaboota-ka'o ma'ozaka'o ida'an na'iki aonaa na'apainim nii otukapauzo-ka'o powa'a.

²² Aonaa na'apainim nii shamoro aran kida abata-ka'o, na'iki aonaa pidannao kunuutin-aazonao abata-ka'o, na'iki aonaa tauapatinauzonaouz da'i flute na'iki trumpet kida ida'an abata-ka'o punazo ii powa'a. Aona'o nii kaudinauzona'o nii punazo ii, na'iki aona'o nii poroom aka booda-kariwai nii punazo ii.

²³ Aonaa na'apainim nii lamp kanadapan tukapa-ka'o punazo ii, aonaa na'apainim nii mazidainao paradan abata-ka'o punazo ii powa'a. Pupidanannao selliiipauzonao sha'apauzii kida umanawunu'o nii itaapinpan da'a'a imi'i baara'a, na'iki isha'apata oia'o doronai ida'an umanawun kida'o aimaakan kida di'itinapa-kida'o pidannao, na'apa'o ida'an imariidapan idyaun.”

²⁴ Babylon pataka'uta-ka'o Tominkaru prophetinnao na'iki upidanannao na'iki ipai zowiauzo-kariwainao imi'i baara'a izain ikoda-ka'o idi'o na'ii.

19

“Wakonaukii-kida waTominkarun”

¹ Ipai wuru kida sha'apan dauna'ana'a, obata iriba'o pidannao paradan kawanu'o aokazi ii. Diiwa'o ida'an ikian, “Wakonaukii-kida waTominkarun! Uruu kazannaatin-kina'i, umanawunu'o na'iki ma'ozaka'o.

² Sakitapa'o na'iki kaimana'o wuru'u usha'apataniaz, upataka'utanuz umanawun-tinpauzoz zun, selliiipauzoz pananaa. Osha'apata-kidan ida'an oia'o ipai pidannao ati da'a'a imi'i baara'a, Tominkaru pataka'utan oroo, ozowiauzon idi'o upoitorunao.”

³ Powa'a koshan iriba'oraz pidannao aokazi ia'o kian, “Wakonaukii-kida waTominkarun! Tikazi kawaodapa'oraz oroo, ushan bodo'okapan nii karikaonan na'iki karikaonan, aonaa na'apainim nii mashaadan.”

⁴ Sariapa 24 kazowautapainao na'iki 4 kakupa'o aimaakannaouz kida,* ipai iwashatinan paawun baara' ikinapu, itaainan naa Tominkaru ati, sakanatapa'oraz umanawunu'oraz manawun tabai ida'a ati. Ikian “Amen! Wakonaukii-kida waTominkarun!”

Kaznizo-dani mazidan daua'o

⁵ Udauna'an parada-karu kian umanawunu'oraz manawun tabai di'iki, “Ukonaukii-kida waTominkarun, ipai unao upoitorunao, pataka'utina'o na'iki manawun-tinpa'o, taapainaoz Tominkaru umanawunu'o nii.”

⁶ Udauna'an obatan iriba'o kawanu'o pidannao kadakoinpan, na'apa tozowan shaokodappan kawanu'o, na'iki toroanaru turuinan kawanu'o. Ikian, “Wakonaukii-kida Tominkaru, usha'apanum kau'an uruu wanaobanaa, umanawunu'o King.

⁷ Wakonaukii tuukii, wakonaukii-kida Tominkaru umanawun, Kaznizo-dani mazidan kmoon kaawan naa, na'iki udaiaro ni'o minziwapa'a naa oroo.

⁸ Taa-ka'o o'ati maniriba'o wizi'i'o kawinipina'o kamicha okaiwadan nii.” (Wuru'u kawinipina'oraz kamicha, uruu wuru'u kaiman kida'oraz Tominkaru pidanannao sha'apatanii kida.)

⁹ Udauna'an angel kian o'ati, “Pusaada di'ora'a: konaukia'o nii wunaou'u dapadakariwainaoz mazida'o Kaznizo-dani aroapa-kizi ati.” Powa'a zii angel kian, “Di'ora'a mishi'o kuwai Tominkaru di'iki'o.”

¹⁰ Owashatina'akan naa ukanaapu'u ukidiba dazaba'a obawun baara' ikinapu, otaapa'azon naa uruu umanawunu'o nii, mazan upu'u ukian o'ati, “Mana'a pusha'apata'ana'a na'apa'o, o'garu Tominkaru poitoru kapam, na'apa pugaru na'iki pumin-mishidannao kawan, inao wuru'u kowaadapauzoz pamishidan Jesus, ukau'an soo Tominkaru pa'an turuu putaapan umanawunu'o nii.” Wuru'u kuwai Jesus kainaabataniaz, mishi'o pa'an, uruu wuru'u ma'ozakada'oraz pidannao, ikakuwaapan dono Tominkaru paradan dau'u.

Baraka'o kawaro na'iki zaidapa'oraz ubarau'u

¹¹ Uruu dauna'an otukapa aokazi da'atinan, kaina'a baraka'o kawaro na'ii, na'iki kaina'a zaidapa'o ubarau'u udakota-ka'o “Kaimana'o pidan, mishi'o ukuwaa Tominkaru dau'o.”

* **19:4** Putukapa wuru'u aimaakannao kida dau'u Revelation 4:6-8 ida'a.

Sakitapa'o wuru'u upataka'utanuz pidannao pa'oi'an dikin ii, na'iki umizaataakanuz patarubanao tuma.

¹² Uawun kida kanadan na'apa tikazi pururu'ukappan kawan, na'iki ukaiwadapanii iriba king kowam kaduz kida pazowau paawa'a. Kaina'a u'uu saadinpan unanaa ida'a, mazan soo uruu pa'an aitapa na'apa'oram wuru'u saada-kariwaiz.

¹³ Mazun za'aba'i'o kamicha ukaiwadapanii izaita'o, na'iki u'uu "Tominkaru paradan," kii.

¹⁴ Iriba soldyaanao aokazi ikiinao makon udawu'ati, Izaidapanii baraka'o kawaro kida na'iki ikaiwadapanii baraka'o maniriba'o kamicha kida.

¹⁵ Dimana'o marii dya'utama'o udabaazi kida dimanainpan kodita'akan udako nazo iki, uruu ida'ana'o nii uwini'an ipai wiizainao kida. Ukazowautapan nii idyaun pama'ozakan ida'an, na'iki udakazaan nii idyaun grape kawan, grape uu sararoo-kizinao ii, uruu wuru'u umanawunu'oraz Tominkaru to'oranz.

¹⁶ Ukamichan za'aba'i ida'a, uokoba pa'inamun, kaina'a u'uu saadinpan. "Uruu umanawunu'o King ipai ba'oran kingnao ai, na'iki ma'ozaka'o Naobanai ipai ba'oran naobanainao ai."

¹⁷ Udauna'an otukapan bauda'apa angel kadishitapan kamoo paawa ii. Diiwa'o ida'an ukadakon kotu'uznao ati, zuutapainauz doko ii aka, ukian, "Uwa'ati da'ati'i, ubaokopatin kizi aroapan-kizai ida'ati, Tominkaru taan ni'oraz ida'ati.

¹⁸ Uwa'ati da'ati'i, unika'an kizi wunao dunaa kida'a: kingnao, soldyaanao na'iki Izowaunaanao na'iki wunao dunaa kida'a kawaronao na'iki Izaidapikinao, na'iki ipai bakadan kida pidannao dunaa, wuru'u paitoruinao na'iki ba'orainao aonaa paitoruinao mani, umanawun-tinpa'o na'iki pataka'utina'o."

¹⁹ Uruu dauna'an otukapa kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi na'iki ipai kingnao imi'i baara ainaouz na'iki ipai Isoldyaanna baokopatinan, imizaataaka'azon wuru tuma'a zaidapa'oraz baraka'o kawaro na'iki usoldyaanna tuma.

²⁰ Mazan zaamata-ka'o wuru'u kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi, baokopa mariidinauzo prophet tuma, uruu wuru'u aida-kida'oraz umanawun kida'o aimaakan, kichana'iki-kia'o pana'aokazi aipan kawana'ati, uaidan idi na'apa kida'o aimaakan pidannao mishida uruu, inao wuru'u kaina'oraz kichana'iki-kia'o pana'aokazi kainaariba kida itawu kida ida'a na'iki inao dawuka'oraz toma-kariwai aimaakan uruu kawanu'o ati. Wurru'u kichana'iki-kia'oraz pana'aokazi na'iki mariidinauzo prophet, ipai dya'utam ikaboota-ka'o kakupa, Tuubaru'o Tikazi wu'iti, ka'awapa'oraz sulfur[†] tuma.

²¹ Wurru'u zaidapa'oraz baraka'o kawaro kaiwaan marii kodita'oraz padako iki, dya'utama'oraz udabaazi kida dimanainpan, pazowai-kinaa nii ipai Isoldyaanna, na'iki ipai kotu'uznao nikan mawakainao dunaa atii abaapa kida idyaun.

20

1,000 wunu

¹ Uruu dauna'an otukapa angel wa'atin aokazi iki, uzaamatapanii key ka'unaru aona'oraz utokon nii keyanna, na'iki toromaro'o chain.

² Uma'ozakan idi uzaamatan wuru'u dragonuz, uruu tawuru'u kotua'oraz kowazaz dakota-kariwaiz Devil oo Satan kii, udauna'an udo'ota'akan naa uruu chain idi, umashaapan nii na'apa 1,000 wunu kawana'ati.

³ Udauna'an angel kabootan uruu ka'unaru aona'oraz utokon nii nazo iti, dauna'an utarata'akan naaz na'iki udadarada'akan naaz, uruu aonaa kizi powa'a Satan sha'apatakidan oia'o ipai pidannao ati umariidapan ida'an idyaun atii 1,000 wunu ipain. Uruu dauna'an umuuda-ka'o nii masakauda'u karikaonan.

⁴ Udauna'an otukapa tabai kida, na'iki pidannao sakanatapainauz ipaawa'a kida kaina'a ima'ozakan taa-ka'o ikazowautapa-kinaa nii. Na'iki otukapa kapam wunao doronaa kida'a dukuta-kariwainauz ikanau kida, ikakuwaapatinauzon idi Jesus na'iki Tominkaru paradan dau'u. Inao wuru'u aona'oraz ikodoru'ukan kichana'iki-kia'o pana'aokazi ati, na'iki tomakariwai aimaakan uruu kawana'ati, na'iki aonaa itaapadan pakainaabata-ka'o ukainaariba idi pataawu oo paka'u kida ida'a. Ipai'o nii ikakudan powa'a iti koshan na'iki ikazowautapan nii 1,000 wunu Christ tuma.

⁵ Di'ora'a kiwiitapa'o kadishita-karu powa'a iti mawaka-karu di'iki wuru'u. (Baokoinao mawakainao aona'o ikadishitan uruu dono, diina'iti'o nii zii pa'an ikadishitanu'u 1,000 wunu ipain an.)

[†] 19:20 sulfur: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

⁶ Konaukia'o nii manawun wunaou'u kadishitainouuz kiwiitapa'o kadishita-karu ida'a, aona'o nii ibaiaapan pataka'utin-karu wuru'u baiaapa-kariwai ni'oraz u'itamautan mawaka-karu di'ia'oraz. Mazan ikaudinan nii faadaanao ni'i naa Tominkaru na'iki Christ ati, na'iki ikazowautapan nii utuma 1,000 wunu kawana'ati.

Satan winii-kaou daua'o

⁷ Aizii 1,000 wunu kida ipain dauna'an, Satan kodita-kida-kaou nii pataratapa-kizinao iki.

⁸ Umakon nii ipai wiizai kida kawana'ati, usha'apata-kidan nii oia'o umariidapan ida'an ipai pidannao, mashaapainouuz da'a'a imi'i baara'a, inaou wuru'u wiizai kida dakota-kariwainouuz Gog na'iki Magog kii. Satan kasaba'ukan nii ipai idyaun mizaataaka-kizai ati. Iriba'o nii manawun idyaun, na'apa kaatu diri'in paran danoma ana'o kawan.

⁹ Imakoodanan ipai amazada kawana'ati da'a'a imi'i baara'a, na'iki awauta imashaapan izikonuitapan wuru'u Tominkaru pidannao mashaapa-kiziz donoi, umaraipaniaz. Mazan tikazi waotan aokazi iki ipai ukawaodan idyaun.

¹⁰ Udauna'an wuru'u Satan mariidapauzoz idyaun, ukaboota-kaoa'a naa Tuubaru'o Tikazi wu'iti, ka'awapa'oraz pizo-pizowa'o sulfur tuma. Na'iti'o wuru'u ikabootauzouuz kichana'iki-kia'o pana'aokazi na'iki mariidinauzo prophet. Na'ia'o ni'i naa ibaiaatan tikazi ipai kamoo na'iki maruta'o, karikaonan na'iki karikaonan.

Tominkaru buupan daua'o pidannao

¹¹ Udauna'an otukapa udaru'o umanawunu'oraz manawun tabai baraka'o na'iki kaina'a pidan sakanatapan upaawa'a. Sariapa imi'i na'iki aokazi imainaabatan ukanaapu iki, aona'a naa itukapa-kaou powa'a.

¹² Na'iki otukapa mawakainao pidannao, umanawun-tinpainao na'iki pataka'utinainao, na'ikaadishitapan umanawunu'oraz manawun tabai kanaapu'u. Na'iki otukapa kaarita kida da'ata-kaoa'a naa. Uruu dauna'an ba'oran kaarita da'ata-kaou, kakupa-karu kaaritannaa.* Mawakainao pidannao pataka'uta-kaoa'a naa isha'apatani kida kawana'ati, usaadinpan kawana'ati kaaritanoo ida'a.

¹³ Wurulu' mawakainouuz pidannao paran baoko ii, imakon naa Tominkaru kanaapu iti. Mawaka-karu na'iki Mawakainao Wiizi, sharakadan naa mawakainao makon Tominkaru kanaapu iti, na'iki upataka'utan naa ipai idyaun isha'apatani kida kawana'ati.

¹⁴ Uruu dauna'an Mawaka-karu na'iki Mawakainao Wiizi kaboota-kaoa'a naa Tuubaru'o Tikazi wu'iti. Di'ora'a, uruu u'itamautan mawaka-karu wuru'u.

¹⁵ Ipai pidannao, aona'o i'uu kida saadinpan Kakupa-karu Kaaritannaa ida'a, ipai'o nii ikaboota-kaou Tuubaru'o Tikazi wu'iti.

21

Pa'ina'o aokazi na'iki pa'ina'o imi'i baara

¹ Uruu dauna'an otukapa pa'ina'o aokazi na'iki pa'ina'o imi'i baara, kiwiitapa'oraz aokazi na'iki imi'i baara mainaabatina'a naa, na'iki paran mainaabatina'a naa kapam.

² Na'iki otukapa kaimana'o donoi, pa'ina'oraz Jerusalem, wa'atin apowa ati aokazi iki Tominkaru di'iki, wuru'u donoz na'apa'o zun kawan kaiwaadapa'oraz naa pamazidan daara paudaiaru ni'o kaawan ua'ii.

³ Obata diiwa'o parada-karu kian umanawunu'oraz manawun tabai di'iki, "Aizii di'ora'a dauna'an Tominkaru mashaapan ni'i naa papidanannao tuma, na'iki inaou'o nii upidanannao nii, na'iki una'an nii ituma, na'iki uru'o nii iTominkaruun nii."

⁴ Ipai'o nii uinoan iawun uu kida, aona'o ni'i naa powa'a pidan mawakan, oo kasha'oran, oo zaadauzon oo baiaapan kaziwa'o. Usha'apanum kau'an kiwiitapa'oraz oia'o sha'apatauzo-kariwai kidaz mainaabata-kaou idi'i naa."

⁵ Udauna'an wuru'u sakanatapa'oraz umanawunu'oraz manawun tabai ida'a kian, "Aizii ipai'i naa opa'inaadan aimakaan kida!" Ukian koshan o'ati, "Pusaada di'ora'a parada-karu kida'a, mishi'oraz, na'iki marii kizi imishida-kaou kida."

⁶ Udauna'an ukian koshan, "Aizii ipai naazu! Ogaru Alpha na'iki Omega,* wuru'u sakadin-kizaiz na'iki utokonnuz. Otaan nii maradakoinao ati wunu ituzan nii, wuru di'iki'i wunu nunudapa'oraz taa'oraz kakupa-kinai mawinipinaa-daun.

⁷ Na'ia'oram pidan ma'ozaka'o na'iki wazoota'o oia'o, uzaamatan nii di'ora'a aimakaan kidaz o'idi'iki, na'iki ogaru'o nii iTominkaruun nii, na'iki inaou'u nii odainao nii.

⁸ Mazan pidannao tariainao pada'anan Jesus, pidannao muudinainouuznaa pamishidan ai Jesus, pidannao sha'apaainao oia'o tuukia'a naa manawun, pidannao zowiainao

* **20:12** *kakupa-karu kaaritannaa:* Tominkaru pidannao uu saada-kizinao, imashaapan nii Tominkaru tuma karikaonan. * **21:6** *Alpha na'iki Omega:* A-B-C kawanu'o atii Z di'iti. Mazan Greek ida'an, usakadinan Alpha di'iki, ukatokon-tinan Omega di'ii.

ba'oran pidannao, pidannao madoronaa-daunu'o ĩkiaapaakan,[†] pidannao marunao-tinpainao, na'iki mariidinauzonao. Ipai'o nii ĩpataka'uta-kaō karishii kawanu'o tikazi ka'awapan sulfur[‡] tuma'o nazo ii. Di'ora'a uruu u'itamautannaa mawaka-karu wuru'u."

Pa'ina'o Jerusalem

⁹ Bauda'apa angel kaawan ð'ida'ati, tawunao bii iki'ora'a, 7 angelnao zaamatapau-zonaouz ukaduzunuz naa pataka'utin-kinai kida. Ukian ð'ati, "Puwa'ati da'ati'i, ðaida kizi pu'ati zun Kaznizo-dani daiaro ni'oraz."

¹⁰ Tominkaru Doronaa kazowautan idi ðgaru, angel na'aka'akan naa ðgaru dokoa'o midukuo powaa iti. Na'ii uaidan ð'ati kaimana'oraz donoi Jerusalem wa'atin aokazi iki Tominkaru di'iki,

¹¹ na'iki Kanada, Kanada donoi Tominkaru umanawunun idi. Donoi konaunaman uwizi'in, na'apa kawinipina'o kuba wizi'in kawan, na'apa jasper kawan na'iki kanuunu'o crystal kawan.

¹² Wurū'u donoiz kaina'a'a ukorarannaa dokoa'o na'iki kaina'a 12 upaniinomizinaa kida, ipai ĩkawana'ati kaina'a bauda'apa angel awunuutapa'o. Ipai paniinom kida kawana'ati, kaina'a bauda'apa Israel dani-daun uu saadinpan.

¹³ Kaina'a idikinauda'u paniinom kida bauda'apa'o donoi korarannaa daba'a antanapu: idikinauda'u waoko ikinapa, idikinauda'u wakadapu ikinapa, na'iki idikinauda'u kida ba'orainao udabaazi kida ida'antanapu.

¹⁴ Wurū'u donoiz, ukorarannaa toma-kaō 12 kubanao kida paawa'a'o, na'iki ipai kuba kida kawana'ati, kaina'a bauda'apa Kaznizo-dani apostlen uu saadinpan. ĩnao wurū'u 12 apostlenaouz.

¹⁵ Angel parada'oraz ð'ati zaamatapanii aitaaribai gold idi'o utoma-kaō atamun kawanu'u, uaitaa-kinaa nii na'apam dii donoi udarun, upaniinomizinaa na'iki ukorarannaa kapam.

¹⁶ Na'apa kida'o udawuan wurū'u 4 donoi dabaazi kidaz. Angel aitaan naa wurū'u donoiz paaitaariba idi, 1500 miles udawuan, na'apa kapam ukazoan na'iki udoko'an udawuan kawan.

¹⁷ Angel aita kapam ukorarannaa, udoko'an 216 feet. Na'apa pidan aitaapa-kinaa kawanu'o wurū'u angel kaiwaaniaz paaitaapa-kinaa nii.

¹⁸ Donoi korarannaa toma-kaō jasper idi'o, na'iki ipai aimaakan kida donoi nazoo ia'oraz gold idi'o pa'idiwaru utoma-kaō kida, kanuunu'o glass kawan.

¹⁹ Wurū'u donoi korarannaa wiizi paawa kidaz, kawinipina'o kuba kida idi'o utoma-kaō wurū'u. Konaunama'o utoma-kaō di'ora'a kuba kida idi'i: jasper, sapphire, agate, emerald,

²⁰ onyx, carnelian, quartz, beryl, topaz, chalcedony, turquoise, amethyst.

²¹ Wurū'u 12 paniinom kidaz, 12 pearls kida wurū'u, bauda'apa paniinom toma-kaō bauda'apa pearl idi. Kazowa'o dunapo mapudu'oraz ukaiwaapa-kaō donoi nazo ia'oraz, gold idi'o pa'idiwaru utoma-kaō, turuu putukapan aimaakan unazo'o ia'o glass nazo'o ia'o kawan.

²² Aonaa ðtukapan Tominkaru Dapu nii donoi nazo ii. Aona'o nii uaiapa-kaō Naobanai Tominkaru umanawunu'oraz na'iki Kaznizo-dani mashaapan idi'i naa na'ii.

²³ Aonaa kamoo oo kauzu aiapa-kaō kanadapa'o nii donoi, Tominkaru'o nii pa'an kanadapaz pamanawunun idi, na'iki Kaznizo-dani'o nii kanadapa unazo ii.

²⁴ Ipai amazada kawana'ati pidannao mashaapan nii donoi Kanada ida'an, na'iki ipai kingnao imi'i baara ainao na'akan nii umanawun kida'o pasha'apauz donoi nazo ati.

²⁵ Aonaa na'apainim nii upaniinomizinaa taratauzo-kaō, usha'apanum kau'an aona'o nii amazada marutauzon na'ii.

²⁶ Ipai konaunam na'iki umanawun kida'o pidannao sha'apauz kida na'aka-kaō nii donoi nazo ati, ipai amazada iki kida.

²⁷ Mazan ipai aimaakan kida aona'oraz ukaimanan, aona'o nii umorota-kida-kaō donoi nazo iti. Oo pidannao oipainaoz, dawukainaoz toma-kariwai tominkarunao ati, mariidinauzonaoz, aona'o nii ĩmorotauzon donoi nazo iti. Soo wunao'u nii pa'an morota-kida-kaō'a, kaina'a'oraz ĩ'uu kida saadinpan kakupa-karu kaaritannaa ida'a, Kaznizo-dani kaaritanuz.

22

Wa'ozī taa'oraz wunu kakupa-kinai

[†] 21:8 Daonaioranao kiaapan zun oo zun kiaapa-kidinan daonaiora ati mamazidaaka-daun; mazida'o daonaiora kiaapan zun oo zun kiaapa-kidinan mazida'o daonaiora ati, aonaa omin-mazidan mani. [‡] 21:8 sulfur: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

¹ Udauna'an angel aidan ð'ati wa'ozi taa'oraz wunu kakupa-kinai, kanuunu'o crystal kawan, kodita'oraz na'iki shootapa'oraz Tominkaru na'iki Kaznizo-dani taba di'iki,

² wa'ozi shootapan kazowa'o dunapo mapudu'oraz ukaiwaapa-ka'o zikon an donoi nazo an. Wa'ozi danoma antanapu kida, kaina'a paoribai kida taa'oraz kakupa-kinai kaakapauzo da'i ipai kauzu kida kawana'ati. Na'iki ipai pidannao imi'i baara ainaouz kaiwaan paoribai anaba kida pakasarain-kinaa nii.

³ Aimaakan kida aona'oraz ukaimanan Tominkaru ati, aona'o nii umorota-kida-ka'o donoi nazo iti. Mazan Tominkaru na'iki Kaznizo-dani taba na'a'o ni'i naa pa'an donoi nazo ii, na'iki Tominkaru poitorunao, itaapan ni'i naa uruu umanawunu'o nii.

⁴ Itupakan nii Tominkaru awun baara, na'iki kaina'a'o nii u'u'u saadinpan itawu kida ida'a.

⁵ Aona'o nii amazada marutauzon na'ii. Aona'o nii iaipan lamp kida oo kamoo kanadapa'o nii, usha'apanum kau'an Naobanai Tominkaru'o nii kanadapa idyaun na'iki ikazowautapan nii King kawan karikaonan na'iki karikaonanu'o nii.

Jesus wa'atin daua'o

⁶ Udauna'an angel kian ð'ati, "Ipai wuru'u parada-karu kidaz puabataniaz naa kida mishi'o wuru'u, na'iki marii kizi umishida-ka'o. Na'iki Naobanai Tominkaru taa'oraz padoronaa paprophetinnao ati, dyuudan pa'angelin, uaida-kida kizi papoitorunao ati kanom sha'apan nii kadimana'a naa."

⁷ "Uabata!" Jesus kian, "Kadimana'o ni'i naa ðwa'atin. Konaukia'o nii wunaou'u izo'atiinaouz ipai parada-karu kida, saada-kariwai kidaz di'oraz kaarita ida'a'a, kai'o na'iki diina'iti'o daua'oraz kida'a."

⁸ Ögaru John, abata'oraz na'iki tukapa'oraz ipai wuru'u aimaakan kida sha'apa'oraz. Öipai'an dauna'an öabatapan na'iki ötukapan kidaz, öwashatinan öawun baara ikinapa, angel aida'oraz ð'ati ipai aimaakan kida kanaapu'u, ukidiba dazaba'a, ötaapa'azon idi'i naa uruu umanawunu'o nii.

⁹ Upu'u mazan ukian ð'ati, "Mana'a pusha'apata'ana'a na'apa'o! Ögaru poitorui karikaonan na'apa pukawan, na'iki pu'inawuzunao prophetnao kawan, na'iki ipai pidannao kawan izo'atiinaouz saada-karawaiz di'ora'a kaarita ida'a'oraz. Tominkaru pa'an putaapa umanawunu'o nii."

¹⁰ Udauna'an ukian ð'ati, "Mana'a pa'i putaapa'a naa mashaa wuru'u saada-kariwaiz, di'ora'a kaarita ida'a'orazu'u, kadimana'o ni'i naa usha'apan kida.

¹¹ Ukau'an ipai pidannao sha'apaapa'o oia'o, marii kizi pakawan isha'apaapan oia'o, na'iki pidannao sha'apaapa'o dikauda kida'o kachama'idiikii kida'o aimaakan kida aona'oraz ukaimanan kida, marii kizi pakawan isha'apaapan kidaz. Na'iki pidannao sha'apata'o kaiman kida'o aimaakan, marii kizi pakawan isha'apatan kaiman kida'o aimaakan. Na'iki ipai pidannao kaimanainao, marii kizi pakawan imashaapan kaiman."

¹² "Uabata!" Jesus kian, "Kadimana'o ni'i naa ðwa'atin! Öna'akan nii öwinipa kida ökawinipinaata-kinaa nii ipai pidannao isha'apatanii kida kawana'ati.

¹³ Ögaru Alpha na'iki Omega, wuru'u kiwiini'oraz na'iki dawu'itiini'oraz, sakadin-kizaiz na'iki utokonnuz."

¹⁴ Konaukia'o nii wunaou'u chikainaouz pakamichan za'aba'i kida kaiman. Turuu ukau'an imorotan paniinom kida ida'an Donoi nazo iti na'iki turuu inikan akai wuru di'iki'i paoribai taa'oraz kakupa-kinai.

¹⁵ Mazan wunaou'u, aona'o nii imorota-kida-ka'o Donoi nazo iti, madoronaa-daunu'oraz itaapan pananaa, wunaou'u marunao-tinpainao. Na'iki pidannao kiaapaakainao mamazidaaka-daun, pidannao zowiainao ba'oran pidannao, pidannao dawukainao tomakariwai aimaakannao ati, na'iki ipai pidannao mariidinauzonao sha'apaapauzonaouz oia'o.

¹⁶ Ögaru, Jesus, tawuru'u dyuuda'oraz da'i ð'angelin kakuwaapa'o nii ipai wuru kida dau'a'a unao ati, ipai choochi kida kawana'ati. Ögaru David Takaan-daun na'iki ögaru chaapi'iki'o wizi kanada'oraz."

¹⁷ Doronai na'iki Daiaroi* kian, "Puwa'ati'i naa!" Ipai pidannao abatainao di'ora'a, marii kizi kapam ikian "Puwa'ati'i naa!" Na'ia'oram pidan maaradako'o, marii uwa'atin uzaamata kizi mawinipinaa-daun wunu wuru'u taa'oraz kakupa-kinai.

Ubaukapan naa kakinaowapa-kinai kida kowaada'azoo-ka'o

¹⁸ Ögaru John, kaimanaiman ökakinaowan ipai pidannao abatainaouz kuwai kida kai'oraz na'iki diina'iti'o ni'oraz zii usha'apan kida daua'oraz, ösaadaniaz di'ora'a kaarita ida'a:

* 22:17 Daiaroi: Kaznizo-dani daiaro ni'o wuru'u.

Na'ia'oram pidan pana'ada'o powa'a zii kidaz, powa'a'o nii zii Tominkaru pataka'utan uruu, wuru idi'i 7 pataka'utin-kinai kidaz, kowaada-kariwai da'a'a kaarita ida'a.

¹⁹ Na'iki na'ia'oram pidan so'ota'o bauda'apa saada-kariwai di'ora'a kaarita di'iki'i, aona'o nii Tominkaru taapadan unikan akai utaa'azooniaz, paoribai taa'oraz kakupa-kinai akaz, na'iki aona'o nii utaan pidan wiizi ni'oraz utaa'azon kaimana'o donoi nazo ia'oraz, uruu kida wuru'u kowaada-kariwaiz di'ora'a kaarita ida'a.

²⁰ Pidan kakuwaapa'oraz wuru kida dau'a'a kian, "Mishi, kadimana'o ni'i naa ōwa'atin!"

Amen! Puwa'ati'i naa, wanaobanaa Jesus!

²¹ Marii kizi Naobanai Jesus aidan pakamarainapanun ipai papidanannao ati. Marii kizi una'apan karikaonan.